SZENT PANTALEIMON GÖRÖGKATOLIKUS ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA

2400 DUNAÚJVÁROS, RÓMAI KRT. 51.
OM 203341

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

FENNTAR TÓ: HAJDÚDOROGI FŐEGYHÁZMEGYE
4025 DEBRECEN, PETŐFI TÉR 8.

2024/2025.

ELŐSZÓ

Szolgálatunk alázatát az adja, hogy Isten előtt mindannyian egyenlők vagyunk, bár élethelyzeteink különbözőek.
Munkálkodásunk során elsődlegesnek tartjuk a keresztény erkölcsön alapuló gyermekközpontú, szeretetteljes, családias légkör megteremtését. A gyermekeket egyéni adottságaik és képességeik szerint differenciáltan neveljük, fejlesztjük.
Nevelésünk gyermekközpontú, befogadó. Törekszünk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Semmiféle előítélet kibontakozásának és megnyilvánulásának nem adunk helyet. A gyermek szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális egyéniség.
Ennek megfelelően neveltjeinkre jellemző, hogy:

- érzelmileg gazdag környezetben, jól tájékozódó, nyitott, érdeklődő,
- önmagát értékelni tudó, másokat elfogadó, önzetlen, segítőkész, együtt érző,
- tisztelettel szemléli a szeretet megnyilvánulásait,
- képes az örömöt, és a boldogságot adó hit befogadására.

A vallási neveléssel célunk és feladatunk a keresztény értékek megismertetése, mint alapvető jóság, figyelmesség, szabályokhoz való alkalmazkodás, megbocsátani tudás. Görögkatolikus Egyházunk hagyományai segítenek minket a közösség építésben és az egyéni lelki fejlődésben egyaránt. Az így kapott örökséget szeretnénk hűen megőrizni, s mindennapjainkban megélni.

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ 1
TARTALOMJEGYZÉK 2
BEVEZETÉS 8
1. A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGI ALAPJA 9
1.1 Törvényi háttér 9
1.2 Intézményünk jellemző adatai 10
2. A SZENT PANTALEIMON GÖRÖGKATOLIKUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA 13
2.1 Az óvoda megalakulása, bevezető 13
2.2 Gyermekkép, óvodakép 13
2.2.1 Gyermekkép 13
2.2.2 Óvodakép 14
2.3 Az óvoda nevelési feladatai 15
2.4 Az egészséges életmód alakítása 16
2.4.1 Az óvoda egészségfejlesztő programja 18
2.5 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés 19
2.6 Az anyanyelvi, az érzelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása 20
2.7 Az óvodai élet megszervezésének elvei, formái 22
2.8 Az óvodai élet megszervezése: 23
2.9 Az óvoda kapcsolatai: 23
2.10 Belső kapcsolatok: 24
2.11 Külső kapcsolatok: 24
2.12 Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedgógus feladatai 25
2.12.1 Játék: 25
2.13 Vallási, erkölcsi nevelés-hitéletre nevelés- lelki percek 27
2.14 Egyházi, óvodai ünnepek, jeles napok (1. sz. melléklet) 32
2.15 Verselés, mesélés 32
2.16 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc 34
2.17 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka 35
2.18 Mozgás 36
2.19 Külső (teremtett) világ tevékeny megismerése 38
2.20 Munka jellegű tevékenységek 40

2.21 A tevékenységekben megvalósuló tanulás ... 41
2.22 A fejlődés jellemzői az óvodás kor végére ... 43
2.23 Tevékenységben megvalósuló nevelés – tanulás időkeretei ... 44
2.23.1 Napirend javaslat ... 46
2.23.2 Heti rend ... 46
2.24 Óvodai nevelés dokumentálása ... 47
2.25 Sajátos nevelési igény ... 47
2.26 LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK ÓVODA ... 56
MELLÉKLETEK ... 57
1. számú melléklet: Egyházi, óvodai ünnepek, jeles napok ... 57
2. számú melléklet: Óvodai helyiségek ... 62
A SZENT PANTALEIMON GÖRÖGKATOLIKUS ÁLTALÁNOS ISKOLA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA ... 63
Iskolánk rövid története ... 63
3. AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA NEVELÉSI PROGRAMJA ... 64
3.1 Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai feladatai, eszközei, eljárásai ... 64
3.1.1 Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei ... 64
3.1.2 Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai értékei ... 64
3.1.3 Pedagógiai céljaink ... 66
3.1.4 Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai feladatai, eszközei, eljárásai 67
3.2 A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok ... 71
3.3 A teljes körű egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok ... 73
3.4 A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok ... 74
3.5 A pedagógusok, az osztályfőnökök helyi feladatai ... 78
3.5.1 A pedagógusok helyi intézményi feladatai ... 78
3.5.2 Az osztályfőnök feladatai ... 78
3.6 A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje 80
3.6.1 A sajátos nevelési igényű tanulók ... 80
3.6.2 Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók ... 85
3.6.3 A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkózását segítő program ... 87
3.6.4 Kiemelten tehetséges tanulók ... 88

3.6.5 A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység 89
3.7 Az iskolai ifjúságvédelmi tevékenység célja és folyamata 90
3.7.1 Az ifjúságvédelmi tevékenység célja 90
3.7.2 Az ifjúságvédelmi tevékenység folyamata 90
3.8 A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai gyakorlásának rendje 91
3.9 A szülő, a tanuló és a pedagógus együttműködésének formái 92
3.9.1 Kapcsolattartás a szülőkkel 92
3.9.2 Kapcsolattartás a tanulókkal 93
3.10 A tanulmányok alatti vizsgák szabályai 94
3.11 A felvétel és átvétel szabályai 97
3.12 Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv 98
4. AZ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLÁRA VONATKOZÓ PROGRAM 100
4.1 Személyi feltételek, a tantestület 100
4.2 Tárgyi feltételek, épület, hangszerellátottság, egyéb infrastruktúra 100
4.3 Az alapfokú művészeti iskola működésének részletes leírása..... 100
4.3.1 Tanulói jogviszony (keletkezése: felvétel, beiratkozás, megszűnés) 100
4.3.2 A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partneri kapcsolattartásának szabályai102
4.3.3 Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái 102
5. A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS, TESTMOZGÁS MEGVALÓSÍTÁSA 104
5.1 Mindennapos iskolai testedzés-programunk 104
5.2 Az SNI tanulók testi nevelése..... 104
5.3 Egyéb módszerek..... 105
6. MŰVÉSZETI NEVELÉS 106
6.1 Művészeti és esztétikai kompetencia..... 106
6.2 Táncművészeti oktatás..... 106
7. A VÁLASZTHATÓ TANTÁRGYAK, FOGLALKOZÁSOK, TOVÁBBÁ EZEK ESETÉBEN A PEDAGÓGUSVÁLASZTÁS SZABÁLYAI 108
7.1 Pedagógusválasztás szabályai..... 109
7.2 A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei 109
8. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK 110
8.1 Az egészségnevelés elvei..... 110

8.1.1 Az egészségnevelés iskolai területei ... 110
8.1.2 Pedagógiai módszereink ... 111
8.1.3 Az SNI tanulók egészségnevelési területei ... 111
8.2 Környezeti nevelés elvei ... 112
8.2.1 A környezeti nevelés céljai ... 112
8.2.2 A környezeti nevelés alapelvei ... 112
8.2.3 A környezeti nevelés jövőképe, célok ... 113
8.2.4 Az SNI tanulók környezeti nevelése ... 116
8.2.5 Szent Pantaleimon Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola = ÖRÖKÖS ÖKOISKOLA ... 116
9. AZ ÍRÁSBELI BESZÁMOLTATÁS RENDJE ... 118
9.1 Az írásbeli számonkérés formái ... 118
9.2 Az írásbeli számonkérés értékelése ... 118
9.3 A tanuló írásbeli számonkérési kötelezettsége ... 118
9.4 A sajátos nevelési igényű gyermekek beszámoltatása ... 119
10. AZ OTTHONI FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI FELADATOK MEGHATÁROZÁSÁNAK RENDJE ... 120
10.1 Az otthoni felkészülés szerepe ... 120
10.2 Az otthoni felkészülés formái ... 120
10.3 Az otthoni felkészülés iskolai előkészítése, eredményességének segítése ... 121
10.4 Az otthoni felkészülés ellenőrzése ... 121
10.5 Az otthoni felkészülés koordinációja ... 121
11. A TANULÓ TANULMÁNYI MUNKÁJÁNAK ELLENŐRZÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI MÓDJA, MÉRÉSI TERÜLETEK ... 122
11.1 Ellenőrzés ... 122
11.2 Mérési és értékelési rendszer a tanulási folyamatban ... 122
11.2.1 Félévi és év végi értékelés ... 124
11.2.2 Az 1-4. osztályos tanulók értékelése ... 124
11.2.3 Az 5– 8. osztályos tanulók értékelése ... 126
11.2.4 A sajátos nevelési igényű tanulók értékelése ... 129
11.2.5 A tanulói tevékenység írásbeli és szóbeli értékelésének elvei: ... 129
11.2.6 Az értékelés funkciói 1-4. évfolyamban ... 130
11.2.7 Magatartás értékelésének szempontjai: ... 130
11.2.8 Szorgalom értékelésének szempontjai: ... 131

11.2.9 Az értékeléssel kapcsolatos jogorvoslati intézkedések 131
11.3 A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei 131
12. A TANULÓK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK 133
13. AZ ISKOLA HELYI TANTERVE 135
13.1 A választott kerettanterv, jellemzői 135
13.2 Az óratervi órák és járulékos órák óratervi felhasználásának elvei 135
13.3 Kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezése, óraszámai 137
13.4 Az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei 139
13.5 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása – alsó tagozat 140
13.5.1 Magyar nyelv és irodalom 142
13.5.2 Matematika 197
13.5.3 Etika, hit- és erkölcstan 266
13.5.4 Környezetismeret 285
13.5.5 Idegen nyelv - Angol nyelv 306
13.5.6 Ének-zene 360
13.5.7 Vizuális kultúra 376
13.5.8 Technika és tervezés 398
13.5.9 Digitális kultúra 414
13.5.10 Testnevelés 422
13.5.11 Táncművészet 455
13.6 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása – felső tagozat 463
13.6.1 Magyar nyelv és irodalom 465
13.6.2 Matematika 536
13.6.3 Történelem 612
13.6.4 Etika, hit- és erkölcstan 679
13.6.5 Természettudomány 704
13.6.6 Biológia 726
13.6.7 Földrajz 746
13.6.8 Kémia 768
13.6.9 Fizika 783

13.6.10 Élő idegen nyelv: angol 800
13.6.11 . Ének-zene 816
13.6.12 . Vizuális kultúra 832
13.6.13 . Dráma és színház 811
13.6.14 . Technika és tervezés 820
13.6.15 . Digitális kultúra 854
13.6.16 . Testnevelés 864
13.6.17 . Táncművészet 901
13.6.18 . Osztályfőnöki 907
14. AZ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI OKTATÁS HELYI TANTERVE 917
14.1 Táncművészeti ág (Moderntánc tanszak) 917
14.2 Képző- és iparművészeti ág (Grafika és festészet tanszak) 963
14.3 Zeneművészeti ág (Fafúvós tanszak, billentyűs tanszak, zeneismeret tanszak) 1013
15. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK 1210
15.1 Pedagógiai program érvényessége 1210
15.2 A pedagógiai program hatálya 1210
15.3 A pedagógiai program közzététele 1210
15.4 Legitimációs záradékok 1211

Mottónk: *„Tanulj a múltból, higgy a jövőben és szorgalmasan munkálkodj a jelenben.”*

BEVEZETÉS

Intézményünk munkatársainak pedagógiai hitvallása, hogy a ránk bízott gyermekek, tanítványaink sokoldalú, korszerű tudást nyújtó, gyermekközpontú nevelésben részesüljenek. Legyenek képesek a megújulásra, az önnevelésre, a pozitív jövőkép megfogalmazására. Fontosnak tartjuk a komplex személyiségfejlesztést.

Az utóbbi években a társadalom fokozott mértékben differenciálódott. Folyamatosan növekszik a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyerekek száma, felborulnak a normális értékrendek. A szülők és a tanulók egy része alig rendelkezik vallási háttérrel. Hiányosak és hamisak az információik az egyházról, a hitről. A vallásgyakorlat egyes területeire az iskolának fokozatosan kell bevezetni azon diákjait, akiket a szülők azért írattak be az intézménybe, hogy hitüket megismerjék, illetve abban megerősödjenek.

Intézményünk 2020. 09. 01. óta működik egyházi fenntartású iskolaként. Városunkban sok olyan katolikus és más világnézetet valló fiatal család él, amely igényli gyermekei számára a hitre nevelést. Ennek következményeként merült fel annak lehetősége, hogy már az óvodai nevelés is valósuljon meg egyházi keretek között. A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodánk kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet kíván betölteni.

Közös munkánk csak úgy lehet eredményes, ha az "óvoda, - és iskolahasználók" köre: a növendékek, a diákok, a szülők, a pedagógusok együttműködve, közös erkölcsi alapvetéssel, mindannyiunk megelégedésére élnek és dolgoznak együtt.

A Pedagógiai program a nevelési-oktatási intézmény tartalmi működését meghatározó alapdokumentum. Hatálya és érvényessége az intézmény vezetőire, valamennyi pedagógusára, a növendékekre, a tanulókra, a szülőkre és a fenntartóra terjed ki. Pedagógiai programunkban a mindenkor érvényes jogszabályi előírásokban meghatározott feladatok módját, a helyi igényeket, a szülők, növendékek, tanulók, a fennálló mikrokörnyezet és a fenntartó elvárásait és az óvoda, iskola lehetőségeit vesszük számba.

Az intézmény munkáját meghatározó, teljes pedagógiai program 1998-ban készült. Ez került többször módosításra követve a jogszabályi változásokat. Az 1999/2000-es tanévtől az Oktatási Minisztérium engedélye, valamint nevelőtestületünk döntése szerint felmenő rendszerben, a Nemzeti Alaptanterv szerint oktatunk.

A pedagógiai program jelenlegi módosításának okai:

1. **Intézményi átszervezés:** intézménytípus megváltozása
2. **Intézmény nevének megváltoztatása**

Pedagógiai programunkban megfogalmazott feladataink végrehajtását folyamatosan ellenőrizzük, a testületi értekezleteken értékeljük, ha szükséges, felülvizsgáljuk, és szükség esetén módosítjuk.

Bízunk abban, hogy pedagógiai munkánkat továbbra is növendékeink, tanítványaink, a szülők és a fenntartónk elvárásainak megfelelően végezzük.

1. A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGI ALAPJA

1.1 Törvényi háttér

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről, és módosításai,
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról,
- 229/2012. (VIII. 28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról,
- 2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosításáról,
- 2013. évi LV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról,
- 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 137/2018.(VII.25.) Korm. rendelet az óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012.(XII.17.) kormányrendelet módosítása
- 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- 26/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról;
- 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről
- 110/2012. (VI. 4.) kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról,
- 5/2020. (I.31.) Kormányrendelet a Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI.4.) Kormányrendelet módosításáról
- 1265/2017. (V. 29.) kormány határozat a tankönyvellátásról
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 2015. évi LXIII. törvény módosítása a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 2/2012. (IX. 28.) EMMI rendelet az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedésekről,
- 26/1997. (IX.3.) NM rendelet iskola-egészségügyi ellátásról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 501/2013. (XII. 29.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról szóló 2013. évi CCXXXII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról, valamint a tankönyvellátásban közreműködők kijelöléséről
- 345/2015. (XI. 19.) Korm. rendelet az oktatást szabályozó egyes kormányrendeletek módosításáról
- A 2018. évi LXXXIX. Törvény az oktatási nyilvántartásról. (2018. XII.)
- 2019. évi LXX. törvény a köznevelléssel összefüggő egyes törvények módosításáról és a nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról szóló 2013. évi CCXXXII. törvény hatályon

kívül helyezéséről. (2019. VII.12).

- 3/2011. (I.26.) NEFMI rendelete az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programjának bevezetéséről és kiadásáról szóló 27/1998. (VI.10.) MKM rendelet módosításáról
- A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény
- Módosított Alapító Okirat
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról

1.2 Intézményünk jellemző adatai

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (Nkt.) 21. § (3) és 83. § (2) foglaltak alapján Kocsis Fülöp metropolita, mint a Hajdúdorogi Metropolitai Egyház (rövid neve: Hajdúdorogi Főegyházmegye) képviselője, érsek-metropolitája a ***Gárdonyi Géza Görögkatolikus Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola*** jellemzőit a ***2023/2024.*** tanévtől a következők szerint határozza meg:

Az intézmény neve:	***Szent Pantaleimon Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola***
Székhelye:	2400 Dunaújváros, Római körút 51.
Telephelye:	***2400 Dunaújváros, Batsányi út 2/A. C épületszárny***
Törzsszáma:	361240
OM-azonosítója:	203341
Alapítás hatálya:	2020. szeptember 1.
Jogelőd intézmény neve:	Dunaújvárosi Gárdonyi Géza Görögkatolikus Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
Jogelőd intézmény címe:	2400 Dunaújváros, Római körút 51.
Alapító:	Hajdúdorogi Metropolitai Egyház (rövid neve: Hajdúdorogi Főegyházmegye)
Székhelye:	4025 Debrecen, Petőfi tér 8.

Az alapító okiratot alátámasztó döntés száma, kelte: 1096/2023; 2023. 04. 25.

Fenntartó szerv:	Hajdúdorogi Metropolitai Egyház (rövid neve: Hajdúdorogi Főegyházmegye)
Székhelye:	4025 Debrecen, Petőfi tér 8.
Az intézmény jogállása:	Önálló egyházi jogi személyként működik
Gazdálkodási jogköre:	Önállóan gazdálkodó, egyházi fenntartású köznevelési intézmény
Működési területe:	Szabad beiskolázású, önálló intézmény. Szabad kapacitása terhére a Dunaújvárosi Tankerületi Központ által

meghatározott működési körzet keretei között felvételt biztosító általános iskola, alapfokú művészeti iskola.

Az intézmény jogszabályban meghatározott köznevelési alapfeladata:

1. óvodai nevelés
2. nappali rendszerű általános iskolai nevelés-oktatás
3. egyéb foglalkozások: napközi, tanulószoba
4. a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók iskolai nevelése-oktatása, (beszédfogyatékos, és egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek)
5. alapfokú művészetoktatás
6. Kiegészítő tevékenységek (Nem haszonszerzés céljából végzett tevékenység)

(A mindenkor hatályos Alapító Okirat szerint, mellékelve)

Az intézmény típus szerinti besorolása:

köznevelési törvény szerint: Többcélú, közös igazgatású köznevelési intézmény (óvoda, általános iskola, alapfokú művészeti iskola)

Az intézmény csoportjainak, évfolyamainak száma:

- 1 óvodai csoport
- 8 évfolyam (általános iskolai nevelés, oktatás)
- Alapfokú művészetoktatás
  - Táncművészeti ág (Moderntánc tanszak): 2 év előképző
6 év alapfok
4 év továbbképző
  - Képzőművészeti tanszak (grafika és festészet tanszak): előképző 1–2. évfolyam
1–3. alapfokú évfolyam
4. alapfokú évfolyamtól a továbbképző 10. évfolyamáig
  - Zeneművészeti ág: 2 év előképző
6 év alapfok
4 év továbbképző

Az intézmény maximális gyermek- és tanulólétszáma: 600 fő (óvodai nevelés 20 fő; általános iskolai nevelés-oktatás 460 fő; alapfokú művészeti nevelés 120 fő)
(A mindenkor hatályos Alapító Okirat szerint, mellékelve)

Az intézmény tevékenységei:

Az intézmény alaptevékenységei:

Az intézmény nevelési-oktatási tevékenységét a közoktatási törvény előírásai, az intézményi pedagógiai program és helyi tanterv, valamint a Hajdúdorogi Metropolitai Egyház (rövid neve: Hajdúdorogi Főegyházmegye) iránymutatásai alapján végzi. A fenntartó a Nemzeti Alaptanterv, valamint a kerettantervek alapján elkészített helyi tantervek és a módosított pedagógiai programok megvalósításához elfogadott foglalkozáskeretet, órakeretet, illetve órakedvezményeket biztosítja.

A pedagógiai programban megfogalmazottak alapján felmenő rendszerben kompetencia alapú nevelés folyik.

Az intézmény nevelési-oktatási tevékenységének sajátosságai:

Dunaújváros Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 175/2023. KH számú határozata alapján új telephelyen: Dunaújváros, Batsányi út 2/A. alatti óvodaépület C épületszárnyában bérleti szerződés jött létre óvodai feladatellátás céljára.

Dunaújváros Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 226/2023. KH számú határozata alapján a Dunaújváros Római krt. 51/A alatti Hrsz: 451/50 épülete a fenntartó Hajdúdorogi Főegyházmegye tulajdonába került.

2. A SZENT PANTALEIMON GÖRÖGKATOLIKUS ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

2.1 Az óvoda megalakulása, bevezető

2023-ban Dunaújvárosban Görögkatolikus Óvoda megalakulásának lehetőségét a Hajdúdorogi Egyházmegye és a Dunaújváros Megyei Jogú Város Önkormányzata között létrejött tárgyalások és megállapodások teszik lehetővé. Kocsis Fülöp érsek-metropolita kérésére a DMJV Önkormányzat Közgyűlése a 175/2023. önkormányzati határozatával úgy döntött, hogy a kérésnek helyt adva, a Dunaújváros, Batsányi út. 2/A. szám alatti C épületrészt óvoda működtetése céljából bérleti szerződés útján hasznosításba adja. Ez azonban nem a végleges helyszíne lesz az óvodánknak, a tervek már megvannak a Dunaújváros, Római krt 51. címen az óvódai élettér kialakításra, forrásra várunk.

Egyházunk örömmel vette a város által nyújtott lehetőséget, így reményeink szerint 2023. szeptember 01-jétől a Szent Pantaleimon Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola telephelyén elindul az óvodai oktatási-, nevelési tevékenység.

Óvodai nevelésünk a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére irányul, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben. Tudjuk, hogy céljaink, feladataink megvalósításához szükségünk van a családokkal való jó kapcsolatra. Ezért arra törekszünk, hogy óvodánk vonzó legyen a családok számára, és programunkkal biztosítsuk a gyermekek személyiségfejlődését, egyéni képességeiknek megfelelően.

Programjaink, szakmai munkánk minősége, az óvodapedagógusok felkészültsége és keresztény szemlélete lesz a garancia arra, hogy a ránk bízott gyermekeket szeretetben, a szülői és fenntartói elvárásoknak megfelelően, az óvoda céljait szem előtt tartva neveljük.

Óvodánk gyermekközpontú, a harmonikus fejlődéshez vezető út alapja a keresztény kultúra értékeit közvetítve kultúránk ápolása, a gyermekek hitének megalapozása és fejlesztése.

2.2 Gyermekkép, óvodakép

2.2.1 Gyermekkép

A keresztény ember számára a gyermek Isten ajándéka, az élet folytonosságának láncszeme. Az Isten adta természet és erkölcs szerint lép az életbe, és az Isten adta törvények szerint kell belőle embert nevelni

A keresztény ember áldásként éli meg a gyermeket. A gyermek a jövő élet hordozója. A lélek megismerésével a gyermekekben rejtőző képességeket felkeltjük. A közös munka során: nevelés, bátorítás, óvás, intés, mind - mind lehetőség a lélek gazdagítására. A gyermek személyiségének kibontakoztatásában meghatározó szerepe van a személyi és tárgyi környezetnek. Minden gyermeket a saját képességei szerint, annak figyelembe vételével neveljük, fejlesztjük. Nevelik, fejlesztik őt az új társkapcsolatok és az óvoda dolgozói.

Tetteinkkel sugározzuk a feltétel nélküli szeretetet, s a gyermeknek oly fontos biztonságérzetet. Feladatunk az, hogy minden gyermek ismerje és tudja meg értékeit. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek

számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának. Óvodapedagógusaink arra törekszenek, hogy óvodásaink szeretetben, érzelmi biztonságban, szabad, nyugodt légkörben, sok szép élménnyel gazdagodva, élvezzék az óvodában töltött éveiket.

2.2.2 Óvodakép

Óvodánk a 2011 -es CXC Nemzeti Köznevelésről szóló törvényben szereplő jogszabályt figyelembe véve, „miszerint, ha a nevelési-oktatási intézményt egyház tartja fenn, a nevelésioktatási intézmény vallási, világnézeti tekintetben elkötelezett intézményként működhet, és ennek megfelelően a gyermekek vagy a tanulók felvételének előfeltételeként kikötheti valamely vallás, világnézet elfogadását, és ezt felvételi eljárás keretében vizsgálhatja” **elsősorban a görögkatolikus családok gyermekeit fogadja, az óvodába lépés feltétele a lelkészi ajánlás csatolása.**

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvodánk biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodánk teljesíti a funkcióit: óvó-védő, szociális, nevelőszemélyiségfejlesztő, ezáltal a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

Óvodánk alapelvei, értékei, célkitűzései

Óvodánk célja az, hogy elősegítse az gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek) ellátását is.

Az óvodai nevelésünkben alapelv, hogy:

- a gyermeki személyiség tisztelete, szeretete, megbecsülése,
- a gyermeki jogok tisztelete
- a keresztény kultúra értékeit közvetítve kultúránk ápolása, tisztelete,
- a gyermekek hitének megalapozása és fejlesztése
- óvó, védő, szociális feladatok ellátása
- eleget tegyünk az óvodahasználók elvárásainak - egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatása - környezetünk védelme.
- az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

Nevelőmunkánk az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről;
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról;
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű - az életkornak és fejlettségnek megfelelő - tevékenységekről, különös tekintettel a játékról; e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségről, emberi értékek közvetítéséről;
- a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

A nemzetiséghez tartozó gyermekeink óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.
A intézményünk is, mint minden más óvoda arra a célra van rendelve, hogy a teljes emberi személy kiformálódásán munkálkodjon. Ezt a célt a keresztény életszemlélet szerint igyekszik elérni. Óvodánk épp azzal válik katolikussá, hogy - bár más - más fokon - az óvodai közösség minden tagja osztozik a keresztény világszemléletben. Ezért az evangéliumi elvek válnak nevelési eszménnyé, belső ösztönzővé, s egyúttal végső céllá.
A keresztény életszemlélet elmélyítése az Anyaiskolában folytatódhat. Ezen értékek kiteljesedését segítjük a kiemelt művészeti neveléssel. Óvodánk a családias szellemre épít, preventív munkát végez. Alapja a szeretet és a bizalom.

2.3 Az óvoda nevelési feladatai

Minden egyházi és önkormányzati óvoda célját és feladatát, az Óvodai Országos Alapprogram és a 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelete határozza meg. Görögkatolikus óvodánk programjának célja, feladata az Országos Alapprogramban meg fogalmazottak mellett, hogy a gyermekeket képessé tegye a hit befogadására. Tanítsuk meg őket rácsodálkozni a teremtett világra, az abban megtapasztalt változásokra.
Óvodánknak, mint minden más óvodának is az a célja, hogy kritikusan és módszeresen átadja a műveltséget, és ezzel a teljes emberi személy kiformálódásán munkálkodjék. Feladatunk biztosítani mindazokat a feltételeket, amelyek e cél megvalósításához szükségesek.
A lelki „gazdagodás” hatalmas forrásai erednek a keresztény nevelésből. A görögkatolikus óvodánk arculatából adódóan, és az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságaira építve, az egész napot át kell hatnia a keresztény lelkiségnek. Valamennyi nevelési területen fel kell fedezni a keresztény erkölcsi értékeket és normákat, a hit felé nevelés lehetőségeit.
A keresztény nevelés elve feltételezi a közösséget, a szereteten alapuló társas kapcsolatot. A közösség a gyermeki személyiség optimális fejlődési színtere.
A gyermek számára a család után az óvoda a másik olyan közösség, ahol a nap nagy részét tölti. Ezért meghatározó a gyermekek szocializálódása szempontjából az óvodapedagógus személye, és a társak. Az óvodapedagógus a gyermek számára minta, aki a keresztény felebaráti szeretetet hordozza és közvetíti. Megteremtjük a feltételeket ahhoz, hogy a gyermekeket aktív tevékenységük közben ismerjük meg, egyénileg vezessük, segítsük fejlődésüket. Fontos, hogy az egész közösséget hassa át az egymás iránti megbecsülés, derű, optimizmus, felnőttek iránti tisztelet.
Feladatunk még, hogy alakítsuk ki a gyermekekben az együttéléshez szükséges szokásokat. Biztosítsunk a gyermekeknek külsőségeiben és tartalmában olyan visszatérő élményeket, amelyek a szülőföldjéhez, otthonához kötik. A helyi szokásokat, a görögkatolikus hagyományokat, fokozatosan és tudatosan építsük be a tevékenységekbe, játékba, az ünnepek előtti készülődésekbe, hogy ezzel gazdagítsuk a gyermekek érzelmi életét.

Fejlesszük a gyermekek alkotó képességét a természetes anyagok felhasználásával.
Erkölcsi nevelésünk alapja a Biblia. Az evangéliumi történetekkel formáljuk a gyermekek erkölcsi ítélőképességét, viselkedési kultúráját. A népköltészeti alkotások modellértékű közvetítésével, érzelmeiken keresztül formáljuk ízlésvilágukat, ezzel megalapozva a kulturális anyanyelvet. Az érzelmi biztonság megteremtésével széleskörűen fejlesztjük a gyermekeket, hogy az óvodáskor végére elérjék az egyéni képességeik legmagasabb szintjét. A tehetséges gyermekek nevelését fontosnak tartjuk, így a nagy módszertani kulturáltsággal rendelkező óvodapedagógusok és iskolánk művészeti pedagógusai fejlesztik őket.

2.4 Az egészséges életmód alakítása

Cél:
- egészséges, edzett, testileg - lelkileg kiegyensúlyozott gyermekek nevelése
- alapvető testi szükségletek kielégítésével ellenálló és alkalmazkodó képesség kialakítása
- szomatikus, pszichikus és szociális elégedettség, harmónia biztosítása.

Feladat:
- alakítsunk ki nyugodt, kiegyensúlyozott, a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges biztonságos környezetet
- az alapvető testi szükségleteket elégítsük ki
- figyeljünk a helyes testtartásra
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só - és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- ismertessük meg a helyes testápolást és táplálkozási szokások és illemszabályait, az öltözködési betegségmegelőző, és az egészségmegőrző szokásokat
- a nyugodt pihenés feltételeinek és szokásainak elsajátítása, alakítása
- hangoljuk össze a családi és óvodai életritmust
- alakítsuk ki a sokféle mozgás lehetőségét biztosító udvart
- a gyermekek egészségének védelme, óvása, megőrzése, edzése
- ismertessük meg a gyerekekkel a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokásokat, és alapozzuk meg a környezettudatos magatartást.
- a megfelelő speciális szakemberek bevonása nevelőmunkánkba.

Tartalom:
- a napi és heti rend rugalmas alkalmazása
- részvétel tevékenységeken, étkezéseken, sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken
- aktív részvétel a csoportszoba átrendezésében, a játékok rendben tartásában
- a játéktevékenységekhez szükséges eszközök előkészítése, azok helyes használata /terítés/
- a tisztálkodáshoz szükséges felszerelések használata
- egészséges, esztétikus környezet biztosítása
- a teremben és a szabadban való mindennapos mozgás lehetőségeit és módjait, azok rendjét
- óvodánkban és óvodán kívüli rendszeres sportolási lehetőség megszervezése és

megvalósítása.
Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepet tulajdonítunk. Az óvodapedagógusok a gondozás folyamatában is nevelnek, építik kapcsolataikat a gyermekekkel, egyúttal segítik önállóságuk fejlődését, és együttműködnek a gondozást végző többi munkatárssal.

A fejlesztés várható jellemzői:

Testápolás:
Fokozatosan elérjük, hogy önállóan mosakodnak, törölköznek, amikor szükséges kezet mosnak. Ruhájuk ujját felhajtják, begombolják, kikapcsolják. Vigyáznak a mosdó rendjére. Fogat mosnak, a fogápoló szereket helyükre rakják, rendben tartják. A zsebkendőt helyesen használják.

Önkiszolgálás:
Teljes önállósággal, természetes teendőként látják el: segítenek az ágyak elrakásában, teremrendezésben, segítenek társuknak, a felnőtteknek. Nagycsoportban naposi munkát végeznek a gyermekek, a középső csoportban félévtől választható.

Étkezés:
Kulturáltan viselkednek, igénylik az asztal esztétikus rendjét. Helyesen használják az evőeszközöket, szalvétát.
A 3-4 éves korcsoportban félévtől villahasználat, 5-6-7 éves korcsoport félévtől késhasználat bevezetése.
Keresztény szokások kialakításában az étkezési szokásokat úgy alakítjuk ki, hogy étkezés előtt és után imádkozunk. Fontosnak tartjuk a közös étkezést /óvónő - dajka - gyerek/ ebédnél azért, hogy a kulturált étkezési szokások kialakuljanak, hisz otthon is ritkán ülhetnek együtt asztalhoz.
Biztosítjuk, hogy a nap bármely szakában lehetőségük legyen folyadék fogyasztására az udvaron is.

Öltözködés:
Önállóan, a megfelelő sorrendben öltözzenek, vetkőzzenek. Holmijukat hajtogatva, helyesen rakják el. Ha fáznak, vagy melegük van, segítsenek magukon.

A környezet rendben tartása:
Ügyeljenek saját személyük, környezetük rendjére. Az ajtókat csendesen nyissák, csukják, a rendetlenséget vegyék észre, szüntessék meg. A környezetet szennyező hulladékokat dobják a szemetesbe.

Pihenés:
A gyermekek alvásigényének egy részét az óvoda elégíti ki. Az alváshoz való tiszta levegőt a lefekvés előtti alapos szellőztetés előzi meg. Alváshoz pizsamába öltöznek át a gyermekek. Az elalvás előtti ima, mese, és az azt követő altató dúdolása elősegíti a gyermekek nyugodt pihenését.

Mozgásfejlesztés:
- testséma fejlesztés

- finommotorika fejlesztés
- percepció fejlesztése
- térirányok
- verbális fejlesztés - nagymozgás fejlesztés.

Értékelés:
Az aktuális megnyilvánulások értelmezése, a helyes cselekedetek kiemelése dicsérettel, buzdítással.

2.4.1 Az óvoda egészségfejlesztő programja

A program célja: minden óvodánkba járó gyermek a teljes nevelési időtartam alatt részesüljön a mindennapokban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben. Mindezt nyomon követhető, mérhető és értékelhető módon végezzük el.

Egészséges táplálkozás:
Óvodánk egészséges táplálkozásra vonatkozó legfőbb feladata a gyermekek élettani szükségleteinek megfelelő étrend biztosítása. Az étrend kidolgozását, a napi háromszori étkezést táplálkozás egészségügyi előírások alapján az iskola konyhája biztosítja.

Mindennapos testnevelés, mozgás:
A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, hogy mindennap edzési lehetőséget biztosítunk számukra. Erre legtöbb alkalmat a szabadban tartózkodás biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Ezért mindennap - ha lehet kétszer is - tartózkodjanak a szabadban. A gyermekek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges az egészséges környezet biztosítása. Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A tárgyi környezet, megfelel az egészségügyi előírásoknak.

Testi - és lelki egészség fejlesztése:
Ehhez a következő készségek, képességek fejlesztését kell megtennünk:
- ✓ Kölcsönösen kielégítő társas és közösségi kapcsolatok kialakítása és fenntartása
- ✓ Érzelmi intelligencia fejlesztése
- ✓ Kudarctűrő képesség és késleltetés fejlesztése.

Környezettudatos magatartás kialakítása:
- ✓ az energiaforrások takarékos felhasználása (különös tekintettel a víz- és elektromos áram takarékos használatára)
- ✓ a természet közeliség hangsúlyozása, a természetes környezet és anyaghasználat előnyben részesítése
- ✓ az óvoda dolgozóinak és a családoknak a példamutató magatartása.

Baleset – megelőzés és elsősegélynyújtás:
Feladataink a balesetek elkerüléséhez:
- ✓ veszélyhelyzetek felismerése, elkerülése
- ✓ az eszközök balesetmentes használata
- ✓ biztonságos közlekedésre nevelés

2.5 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Cél:

A gyermekek tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása képességeiken belül, a csoport normái alapján. A keresztény kultúra értékeinek megismertetésével, közvetítésével kiegyensúlyozott, harmonikus, egészséges gyermeki személyiség nevelése, aki képes a környezetében a szépre való rácsodálkozásra, az öröm, hála érzésének kifejezésére, segítségadásra, önmaguk és mások tiszteletére és megbecsülésére, a másság elfogadására, a társakkal való és az óvodában dolgozó felnőttekkel való pozitív viszony kialakítására. Az ideális óvodai környezet része az alkalmazottak közötti pozitív kapcsolat.

Feladat:

- fejlesszük a szeretet és kötődés képességét
- közös élményeken alapuló tevékenységekkel alakítjuk erkölcsi tulajdonságaikat (a mások iránti tisztelet, megbecsülés, együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) ezek érzését tudatosítsuk a nevelőmunka során
- alakítsuk ki az érzelmek kifejező képességeit és akarati tulajdonságaikat (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat)
- az ideális óvodai környezetet teremtsük meg a szokások, a görögkatolikus hagyományok ápolásával
- Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
- a gyerekekkel foglalkozó felnőttek példamutató viselkedésének és kommunikációjának mintaadása
- alkalmazzuk a nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes bánásmódot
- a gyermekek megfelelő gondozottságát biztosítsuk a jól szervezett napirenddel
- elégítsük ki a gyermekek alapvető fizikai szükségleteit
- közös élmények, tapasztalatok szerzésére biztosítsunk minél több lehetőséget a gyermekeknek
- egyéniségüket és összetartozásukat a közös tevékenységekben segítsük kibontakozni - a kiemelt figyelmet igénylő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekhez szükség esetén a megfelelő szakember bevonása.

Tartalom:

- a keresztény családban megalapozott nevelés folytatása megerősítése
- a keresztény értékek kialakítása, megerősítése
- a teremtett világra való rácsodálkozás képességének kialakítsa, fejlesztése
- a keresztény hitélet megtapasztalása az óvodai élet során
- gyermekeinknél a szociális érzékenység kialakulásában segítsük a másság elfogadását, a barátkozást, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtések megerősödését
- a leválási nehézségekkel küzdő gyermekek esetében is következetes neveléssel megteremtjük a jó kapcsolatot a szülőkkel, nagyszülőkkel, így kellő bizalom alakul ki az

együttneveléshez
- alapvető fontosságúnak tatjuk a szülők bevonását, hiszen az ő támogatásuk nélkül nem lehet hatékony a hitre nevelés
- érzelmi megnyilvánulásokra való odafigyelés, a mások érzésének meghallgatása, saját érzések elmondása
- a gyermekek viselkedésében zavart okozó tényezők feltárása
- napirend szerinti tevékenységek (játék, lelki percek, munka, tanulás)
- játéktevékenységek, értelmi fejlődést szolgáló tevékenységek szervezése
- reális ismeretek nyújtása (munkatevékenységek)
- természetes környezet óvása
- közös élmények átélése. (születésnap, névnap, kirándulás stb.)

Módszer:
- mi, óvodapedagógusok parancsolás helyett igyekszünk kérni, kérdezni, ami elősegíti a gyermek számára a megértést, átélést
- a konfliktusfeloldó beszélgetések során odafigyeléssel, kivárással meghallgatjuk a gyermeket, véleményét mondhassa el a történtekről úgy, hogy a gyermek saját felelőssége erősödjön
- az óvodapedagógus bátorítsa a gyermeket, hogy belső elégedettsége, énképe pozitív irányba fejlődjön
- minden gyermek számára biztosítsunk személyes perceket
- a gyermekek viselkedéskultúráját fejleszti a felnőtt példaképe, kommunikációja, viselkedése, bátorítása, türelme, bizalomelőlege, s az a szemlélete, ami a sikert észreveteti és a sikertelenséget segít elviselni
- tilalom helyett választási lehetőséget adunk a gyermekek számára, hogy önálló döntéseket hozhassanak.

2.6 Az anyanyelvi, az érzelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Cél:
Környezetére kíváncsian reagáló, érzelmeit változatos formában kifejező, a tevékenységekben kitartással részt vevő gyermeki személyiség kialakítása. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése beszélő környezettel, kommunikációs kedvre ösztönzéssel, szabályközvetítéssel és a gyermeki kérdések támogatásával történik. Megfelelő problémafelismerő és megoldó képességekkel összpontosítási figyelemmel, önértékelő képességgel rendelkező gyermekek nevelése. A gyermekeket élményt nyújtó ismeretek alkalmazásával a hitéletre és egyben az iskolai életre készítjük fel.

Feladat:
- érdeklődésüket, kíváncsiságukat ébresszük fel az egyes tevékenységek iránt
- biztosítsuk a sokoldalú tapasztalatszerzés lehetőségeit, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlását
- differenciált egyéni képességeik szerint fejlesszük a gyermek személyiségét
- a környező világról szerzett tapasztalataikat folyamatosan rendszerezzük

- tanítsuk meg gyermekeinket a liturgiába való bekapcsolódásra, hitünk tanulmányozására, ismertessük meg a görögkatolikus hagyományainkat, népszokásainkat - az egyéni különbségek, adottságuk, rátermettségük figyelembevételével tervezzük a gyermekek fejlesztését
- ismertessük meg természeti és társadalmi környezetüket
- személyes példaadással ösztönözzük a gyermek beszédkedvét és alakítsuk a kommunikáció különböző formáit
- változatos tapasztalatszerzés lehetőségeinek biztosításával fejlesztjük a gyermekek kognitív képességeit (megfelelő képzelet, emlékezet, gondolkodás) és kreativitását.
- fejlesszük a gyermekek kognitív képességeit /megfelelő emlékezet, képzelet, gondolkodás

Tartalom:
Tevékenységi formák: játék; munka; tanulás.

Fejlesztési tartalmak:
- hitre nevelés
- verselés, mesélés
- ének - zene, énekes játék, gyermektánc
- rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
- mozgás
-külső (teremtett) világ tevékeny megismerése.

A fejlődés várható jellemzői:
- ismereteit tudja alkalmazni a gyakorlatban
- vegyen részt a különböző tevékenységekben
- törekedjen a végzett tevékenységek összefüggéseinek felfedezésére
- rendelkezzen problémafelismerő és megoldó képességekkel
- törekedjen a helyes önértékelésre
- tudja figyelmét hosszabb - rövidebb időre összpontosítani.

Fejlesztés (csoportos):
- a kognitív képességek fejlesztése megfigyelés, emlékezet, képzelet, gondolkodás, figyelem
- differenciált egyéni képességek szerinti fejlesztés
- kommunikációs képességek fejlesztése / beszédprodukció, beszédértés, nyelvi képességek
- egyéni különbségek, adottság, hajlam, rátermettség
- figyelem koncentráció, formaérzék, formaészlelés fejlesztése.

Értékelés: pozitív megerősítések

Fejlesztés (egyéni): kiemelt figyelmet igénylő és tehetséges gyermekek fejlesztése
- az ismeretek, jártasságok, készségek tudatos elsajátítása a gyermek ismeretszerzésében, egyéni fejlődési ütemének megfelelően
- én tudat fejlesztés
- társas együttműködés
- szociális magatartásformálás
- érzelmi viszonyok pozitív fejlesztése
- gondolkodási műveletek fejlesztése

- csoporton belüli egyéni foglalkozás és csoporton kívüli tehetséggondozás. (korcsolya, sakk, rajz, úszás, stb..)

Értékelés: segítségadás - egyéni reakciók megfigyelése az aktuális tevékenységek során – dicséret – buzdítás.

2.7 Az óvodai élet megszervezésének elvei, formái

Személyi feltételek

Gyermeklétszám alakulása: felvehető maximális létszámunk 20 fő.

Reményeink szerint a hitre minden család fogékony lesz, és a családok szinte mindegyike együttműködve, jó partnerként segíti nevelőmunkánkat. Minden segítséget és támogatást megadva a jobb működéshez, együtttneveléshez.

Az intézmény alkalmazottainak létszáma:

Alkalmazottak létszáma	3 fő
Pedagógusok száma	2 fő
Pedagógiai munkát segítők, ebből	1 fő
pedagógiai asszisztens (iskolával közös ellátás)	- fő
érettségizett dajka	1 fő
konyhai kisegítő (étkeztetés vásárolt szolgáltatás, biztosítják)	- fő
óvodatitkár (iskolatitkár látja el a feladatot)	- fő
karbantaró (iskolával közös ellátás)	- fő

Az óvodában dolgozók közössége a folyamatosan emelkedő társadalmi elvárásoknak, igényeknek képes megfelelni. A dolgozói létszám a törvényi előírásainak megfelel, minden dolgozó a köznevelési törvényben megfogalmazott szakképesítéssel rendelkezik.

A pedagógus álláshelyeken dolgozók, valamennyien főiskolai/ egyetemi óvodapedagógusi diplomával rendelkeznek. Egyik óvodapedagógus közoktatás vezetői szakvizsgával is rendelkezik.

Nevelőtestületünkre jellemző az ismeretszerzés, a tudás iránti vágy, ezt az óvodapedagógusoktól is elvárjuk. Óvodánk minden dolgozója rendszeresen gyakorolja vallását. A helyi nevelési programunk eredményes megvalósításához a szükséges szakértelemmel, pedagógus továbbképzéssel rendelkeznek. A pedagógusok munkájának értékelésére nagy hangsúlyt fektet az intézmény vezetősége.

Tárgyi feltételek (2. sz. melléklet)

Az óvodánk rendelkezik a pedagógiai programhoz szükséges alapvető tárgyi feltételekkel. Az óvodaépület, udvara, kertje, biztonságossá tétele folyamatos rendezés alatt áll, hogy az szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. Célunk, hogy lehetővé tegyük a mozgás- és játékigényük kielégítését, és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vegyük körül. A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel helyezzük el. Az óvoda egyidejűleg biztosítson megfelelő munkakörnyezetet

az óvodai munkatársaknak, teremtsen lehetőséget a szülők fogadására.
Óvodánk belső és külső rendezettsége a céloknak megfelelően kerül kialakításra. A tárgyi feltételek adottak a pedagógiai munka végzéséhez. A csoportok tárgyi eszközeinek beszerzése folyamatos, az igények és az elhasználódás mértékében. A csoportszoba berendezésénél figyelembe vesszük a gyermekek képességeinek fejlesztéséhez szükséges szempontokat. A tornaszoba berendezésénél is figyelembe vesszük a gyermekek igényeit. Játékkészletünk gyarapítására folyamatosan figyelmet fordítunk.

2.8 Az óvodai élet megszervezése:

1. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a heti rend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.
2. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napi- és heti rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.
3. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.
4. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

2.9 Az óvoda kapcsolatai:

1. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.
2. Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények), és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

3. A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel.
4. A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn.

2.10 Belső kapcsolatok:

A családdal való kapcsolat

A család és az óvoda összhangja a nevelésben a gyermeki személyiségfejlődés szempontjából rendkívül fontos. Az óvoda és a család egyenrangú félként éli meg az együttműködést. A családi nevelésre alapozva a családok szokásait figyelembe vesszük, és ezt kiegészítve az együttműködés során érvényesítjük az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.
A családdal való kapcsolattartásunknak célja, a családi nevelésre alapozva, azt kiegészítve, a gyermekközpontú óvodai élet megteremtése. A sikeres megvalósításhoz feltétel a szülők egyetértése, támogató beleegyezése. Ezért év elején röviden ismertetjük a Helyi Pedagógiai Programunk célját, alapelveit és felkínáljuk a lehetőségeket a szülőknek.

Kapcsolattartás és együttműködés formái:
- családlátogatás
- fogadó óra
- szülői értekezletek
- nyílt nap
- lelki nap
- kézműves délután
- ünnepek
- kirándulások
- családi nap

Szülői Szervezettel való kapcsolat

Óvodánk a nagy mértékben támaszkodik a szülői szervezetre. A köznevelésről szóló törvény (jelenleg hatályos törvény) alapján az óvodai szülői szervezet figyelemmel kíséri a gyermeki jogok érvényesülését, és a pedagógiai munka eredményességét.
A szülői szervezet képviselőjét az intézmény vezetője meghívja minden olyan tárgyalásra, ahol a gyermekek csoportját érintő téma kerül napirendre, és itt a szülői szervezet képviselője tanácskozási joggal részt vehet.

2.11 Külső kapcsolatok:

Egyházi és szakmai kapcsolatok:

A fenntartóval való együttműködés

Óvodánk fenntartója a Hajdúdorogi Főegyházmegye. Munkakapcsolatunk folyamatos, állandó. Működési feltételeink biztosítását a lehetőségekhez mérten egyeztetések útján érjük el. A zavartalan működés érdekében segítséget kapunk a Katolikus Pedagógiai Intézettől is.

Az egyházközséggel való kapcsolat

A Programunkban felsorolt görögkatolikus ünnepekkor Szent Liturgián veszünk részt. Az

elméleti elmélyülésben lelki vezető segíti munkánkat. Ünnepeinkre az egyházközséget minden alkalommal meghívjuk: (pl. Mihály-napi vásár, Betlehemes játék, ballagás,)

Kapcsolat a Katolikus Pedagógiai Szervezési és Továbbképzési Intézettel
A Pedagógiai Intézettel a kapcsolat kölcsönösen jó, rendszeres információnyújtással, tájékoztatással széles körű tevékenységével segíti munkánkat.

Kapcsolat a Szent Pantaleimon Görögkatolikus Általános Iskola és AMI – val, és a város iskoláival
Kapcsolattartás formái:
- továbbképzések
- rendezvények
- bemutatók
- előadások
- szakmai napok

Kapcsolat a FV-i Pedagógiai Szakszolgálattal

Kulturális kapcsolatok:
Kapcsolattartás a Munkásművelődési Központtal, József Attila Könyvtárral, Bartók Kamarszínház és Művészetek Házával. A város rendezvényein, gyermekműsorokon, foglakozásokon, kiállításokon részt veszünk, alkalmazkodva a gyermekek életkori sajátosságaihoz, érdeklődésükhöz. A könyvtár lehetőséget kínál az ismeretszerzésre, az önképzésre.

Egyéb kapcsolat:
Kapcsolat az egészségüggyel
Időszakos szűrést tart az óvodában a gyermekorvos, a fogorvos és a védőnő. Folyamatos ellenőrzést tart a FV-i Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztálya és a védőnő.

2.12 Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedgógus feladatai

2.12.1 Játék:

A gyermek legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége a játék, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A gyermekek tudatos és spontán szerzett tapasztalataikat egyéni fejlettségi szintjüknek megfelelően dolgozzák fel. Ezen keresztül fejlődnek és fejleszthetőek képességeik. Az óvodai játéktevékenység tervezésében és szervezésében kiemelt figyelmet igényel a személyiségközpontú gondolkodásmód, a változatos tevékenységrendszerben történő fejlesztés. Az élményszerűség biztosítása érdekében fontosnak tartjuk a gyermekek családi – szociális – kulturális hátterének megismerését, a közös óvodai tevékenységhez kapcsolódó élményháttér átbeszélgetését. Így válik a játék kiemelt jelentőségűvé, a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.
A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Legfontosabb, hogy a szabadjáték érvényesüljön a gyermekek mindennapjaiban. Célunk a szabadjáték minél gazdagabb feltételeinek biztosítása ,pedagógiai pszichológiai szakértelemmel való támogatása indirekt módszerekkel a 2,5-7 éves korú gyermekek optimális személyiségfejlődésének biztosítása érdekében az együttműködés kiszélesítésével. Célunk a szabadjáték elsődlegességének biztosítása, a

játékeszköz jellegének tökéletesítése, a testileg-lelkileg egészséges személyiség kibontakoztatása, örömteljes óvodai élet. Célunk a gyermekek elemi pszichikus szükséglete, a szabad játék minél optimálisabb szintű kielégítése, a megfelelő feltételek biztosításával, játéktámogató magatartással, reflektív attitűddel, a szülők szemléletformálásával.
Elsődleges feladat az optimális feltételek átgondolása, a jó körülmények megteremtése, élményszerzési lehetőségeket, az adottságoknak, szükségleteknek megfelelően.

Szubjektív feltételek:
- az óvodapedagógus személyisége, pedagógiai, pszichológiai, módszertani felkészültsége, empátiás készsége, gyermekszeretete meghatározó szerepet tölt be. Utánozható mintát ad, bevonható társ, segítő, kezdeményező, támogató – jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását
- a nyugodt, családias légkör kialakításához a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtéséhez az egész óvoda hangulata hozzájárul - az óvoda helyiségeinek esztétikuma, igényessége
- az egészséges életritmus, a rugalmas napirend, a szokás, szabályrendszer feltételének kialakítása
- játékidő, játékeszközök biztosítása.

Objektív feltételek:
- a megfelelő hely, élettér biztosítása a gyermekek szükségleteihez, igényeihez
- lehetőség szerint növeljük a játékteret
- a játékidő tervezése összefügg a napirend kialakításával, így igyekszünk a játékra fordított időt maximálisan kihasználni
- a játékeszközöket úgy választjuk ki, hogy azok megfeleljenek a gyermekek életkori sajátosságainak, valamint fejlesztő hatásúak és esztétikailag igényesek legyenek
- minden játékos tevékenység legfőbb forrását az élmények jelentik.

Cél:
A játék segítségével keresztény értékekre fogékony kreatív, társaikhoz alkalmazkodni tudó, aktív, feladatokat értő és megtartó gyermekek nevelése. Gazdag, örömteli játéktartalmak biztosításához, érzelmileg gazdag, mások iránt nyitott, céltudatos, alkotó gyermekek nevelése.

Feladat:
- Biztosítsuk a szabad, önkéntes, spontán játékválasztást, ehhez rendeljük a megfelelő helyet, időt, eszközöket.
- Ismertessük meg a gyermekeket a játéktevékenységeken keresztül a külvilág elemeivel (séta, kirándulás, stb.)
- Gazdagítsuk a népi játékokon keresztül a játék formáit és tartalmát.
- Az önkifejezés eszközeivel fejlesszük a szociális kreativitást (viselkedési szabályok, ízlésformálás, társas kapcsolatok, konfliktus megoldások)
- Az egészséges versenyszellemet az összetartozás érzésével alakítsuk ki.
- Biztosítsuk a játék rendjének szokássá válását az együttjátszással.
- Egyéni bánásmód, differenciált bánásmód elveinek érvényesítése.

A fejlődés várható jellemzői:

- életkorának megfelelő játékot választ magának
- kapcsolódjon be közös játékba
- legyenek önálló, kezdeményező megnyilvánulásai
- pozitív érzelem alakuljon ki társai iránt
- legyen kezdeményező magatartású
- vegyen részt ügyességet igénylő játékokban
- legyen képes szabályjátékok megtanulására
- kövesse és tartsa be a megismert szabályokat
- alkosson egyszerű modelleket, maketteket
- legyenek egyéni ötletei javaslatai
- válasszon a tevékenységekhez anyagot és eszközt
- élményeit tudja eljátszani
- fogadja el társai javaslatait, ötleteit
- legyen képes a csoportban való játékra.

Óvodapedagógus feladatai:
- fejlesztés:
- kreatív együttműködés
- magatartásmódok
- nyitottság a másik iránt
- viselkedési szabadság
- ízlésformálás
- társas kapcsolatok
- konfliktus megoldások
- egészséges versenyszellem
- testséma fejlesztés
- nagymozgások fejlesztése
- szervezőkészség fejlesztése
- szabálytudat
- verbális fejlesztés
- értelemfejlesztés
- önuralom, türelem
- percepció-fejlesztés.

Értékelés:
A fejlesztés várható eredményeiben megfogalmazottak megfigyelése az életkori kategóriák szerint.

Feltételek:
- Sokféle játéklehetőséget biztosító csoportszobai játékok (memória játék, képességfejlesztő játék, bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges kellékek, sokféle játékeszköz)

2.13 Vallási, erkölcsi nevelés-hitéletre nevelés- lelki percek

A keresztény óvoda olyan nevelési intézmény, melynek testülete elkötelezte magát Krisztus egyházának, és ilyen szellemiségben nevelik a gyermekeket. A keresztény nevelés alapvető

célja a hit ébresztése és fejlesztése, az egész személyiség gazdagítása, hogy a gyermek felnőtté válva képes legyen az elkötelezett döntésre, az evangéliumi értékek szerinti életre. Példaadó és hitvalló ember legyen; aktív tagja a keresztény közösségnek; olyan ember, akinek legfőbb törekvése, hogy másokat boldogítva jusson el végső céljához, az üdvösséghez, az Istennel való végső közösséghez.
Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül, ezért eredménye nagy mértékben függ attól, hogy az együttműködést sikerül-e kiépíteni és fenntartani a szülőkkel. Az óvoda nem vállalhatja át a családi hitre-nevelés feladatainak megoldását, de igyekszünk biztosítani, hogy az óvónőkben támaszt, segítőtársat találjanak a szülők gyermekük neveléséhez. Óvodánkban nagy hangsúlyt helyezünk a nagycsaládok értékeinek megbecsülésére.
Óvodánkban a kisgyermekek hitre nevelésének elsődleges célja a családi keresztény nevelés támogatása vagy ennek híján a gyerekek elindítása a keresztény életre, valamint a sajátos görögkatolikus vallási környezetismeret megalapozása.
Kiemelt feladatunknak érezzük, hogy az egész intézmény működésére, szellemiségére a nyitottság, az elfogadás, a szeretetteljes párbeszéd, a kölcsönös tisztelet és megbecsülés legyen jellemző. Az épület dekorációjában kiemelt helyen jelennek meg a görögkatolikus jelképek, ikonok stb.
Arra törekszünk, hogy olyan szeretetteljes, imádságos légkört teremtsünk, amelyben az óvodapedagógusok, dajkák, s az óvodában feladatot ellátó valamennyi dolgozójának figyelmes szeretetén keresztül a gyerekek ráérezhetnek Isten jelenlétére; megtapasztalhatják, mi a jézusi megbocsátás és szeretet; s ezeken az élményeken keresztül fejlődik bennük és kap motivációkat a hitkészség.
Óvodánkban a vallásos élményekkel a gyerekek természetes vallásos érzelmeit próbáljuk ébresztgetni, erősíteni.
Célunk, hogy bátran szólítsák meg Jézust, elmélyüljön személyes irányulásuk a Mennyei Atya felé, és örömmel imádkozzanak minden nap. Jézus iránti szeretetüket a jóra való törekvésben, az áldozatvállalásban mutassák ki. Érezzék át, hogy mi keresztények mindannyian Isten nagy családjához tartozunk, és Jézusban egymásnak testvérei vagyunk. Ennek a valóságnak felismerésén át erősödjön bennük az egymás iránti felelősség tudata. Gyakran teremtünk alkalmakat arra, hogy megismerkedhessenek a templomi közösséggel, parochussal, lelkipásztorral, és így gazdagodjon bennük az egyházhoz tartozás közösségi élménye.
Alapvető feladatunknak tartjuk, hogy óvodánkban a keresztény nevelés az egész napot áthassa, és az óvodai évek folyamatos növekedést jelentsenek a gyerekek számára hitben és szeretetben.

Alapvető értékeink:
- helyes önértékelés
- hitre, reményre, szeretetre nevelés
- az értékek felismerése, megbecsülése
- nyitottság mások felé, befogadó képesség, a másság elfogadása
- a saját akaratukról való lemondás mások érdekében
- szelídség
- alázat

- türelem
- alaposság
- mértékletesség
- megbocsátás
- a belső csendre, elmélyülésre való igény
- hűség Istenhez
- a gyermeki tevékenységre épülő tanulás
- a családdal való szoros együttműködés, együtt nevelés.

Tevékenységek:
- ismerkedjenek meg a gyerekek a templomi környezettel, berendezésekkel, szimbólumokkal
- ismerjék és használják a görögkatolikus köszönést
- az egyházi ünnepkör szerint ismerkedjenek az ünnepekhez kapcsolódó bibliai tartalommal
- ismerjék meg az imádság különböző formáit / bűnbánó, hálaadó, kérő, dicsérő, közbenjáró/
- tudjanak rácsodálkozni a teremtett világ szépségeire, a természet változásaira, mint Isten alkotására
- tudják elfogadni egymást olyannak, amilyennek Isten teremtette őket, a társuk másságát, a megszokottól eltérő tulajdonságaival együtt
- tudjanak elcsendesedni, ráhangolódni Isten Igéjének meghallgatására
- vegyenek részt aktívan az egyes témák feldolgozásában, dramatizálásában, vizuális megjelenítésében
- tudják a hétköznapi életben alkalmazni, gyakorolni a történetekben és igéken keresztül megértett üzeneteket
- ismerjék, értsék és beszédükbe építsék be a bibliai fogalmakat, tudják alkalmazni megfelelő helyzetekben, váljék aktív szókincsükké
- ismerkedjenek az egyházi zenével
- használják a megtanult keresztény óvodás énekeket hangulatuk, érzelmeik kifejezésére is
- zenehallgatási anyagon keresztül ismerkedjenek meg egyházzenei művekkel
- a versenyjátékokban egészséges versenyszellem alakuljon ki, a gyengébbek segítése, ösztönzése által
- tudják és ismerjék meg, hogy a templom Isten háza, ennek megfelelően sajátítsák el a helyes templomi viselkedést
- óvják, védjék maguk és egymás testét, mint a lélek templomát - ismerkedjenek meg a szentségekkel.

Feladat:
- Isten szeretetének megvilágítása a gyermekekben
- a teremtett világra való rácsodálkozás képességének kialakítása, fejlesztése (öröm, hála, megbecsülés, védelem)
- a keresztény hitélet megtapasztaltatása az óvodai élet során (felebaráti szeretet, jócselekedet, megbocsátás, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség)
- a görögkatolikus ünnepeink lelkületének, tartalmának megélése templomlátogatások alkalmával, lelki perceken való részvétellel.
- a görögkatolikus vallási élet eszközeit - egyház, egyházi év, liturgia, szentségek, szentek

tisztelete - megismertessük.

Tartalom:
Napi: - lelki percek: mindennapjaink tevékenységeit - a lelki perceken keresztül - áthatja a görög katolikus szellemű nevelésünk. A lelki percekhez megteremtjük minden alkalommal az elcsendesedés, ráhangolódás lehetőségét. Éreztetjük, hogy most különleges, a szokásostól eltérő élményben lesz részük. Gyertyát gyújtunk, mindig imával kezdjük és imával zárjuk ezeket a perceket. (felhasznált segédanyag Szerepi Imréné: Lelki percek az óvodában)
- betegekért mondott ima
- hálaadás gyakorlása
- étkezés előtti, étkezés utáni ima: tízórai előtt és után, ebéd előtt és után, uzsonna előtt és után minden alkalommal imádkozunk
- délutáni pihenés előtti ima: lefekvés előtt minden nap imádkozunk
- köszönési mód: görög katolikus köszöntésünket használjuk a gyermekek reggeli fogadásakor, amikor hazamennek, és ha felnőtt lép a csoportszobába.

Heti:
- hét eleji lelki útravaló
- hitre nevelés középső- és nagycsoportban - lelki beszélgetések óvodánk lelki vezetőjével
- születés - és névnapok megünneplése.

Havi:
- ovis-liturgia
- egyházi, óvodai ünnepek, jeles napok.

A fejlődés várható jellemzői:
Az evangéliumi értékek (felebaráti szeretet, jó cselekedet, megbocsátás, tolerancia, önzetlenség, segítőkészség, kölcsönös tisztelet, mértékletessége) és a keresztény kultúra megismerése. Evangéliumi történetek megismerése. A görögkatolikus hagyományok és szokások megismerése. Templomi viselkedés, kultúra betartása.

Ünneplés, keresztény ünneplés
„Az ünnepléshez ünneplőbe öltözünk. Ez azonban nem a legjobb ruhát jelenti, hanem azt a lelkületet, ahogyan ezekre az ünnepi percekre magunkat is felkészítjük és a gyerekeket is hozzászoktatjuk.” (Czárán Eszter)

Az ünneplés jelentősége az óvodás gyerekek életében
Az ünnep és az azt megelőző ráhangolódás kitűnik az óvodai mindennapok szürkeségéből. Fényt áraszt, és segít átvészelni a nehezebb napokat. Erőt és lelki támaszt nyújthat. Fontos maga az ünnep, de fontos a rákészülődés, a közös tervezgetés, a tevékeny várakozás is. A rendszeresen ismétlődő tevékenységek közül némelyek hagyománnyá is válhatnak egy-egy óvoda életében, ehhez azonban tapasztalatokra és azok hatására keletkező pozitív élményekre van szükség. Az ünnepi készülődés a „holnap örömét” adja, megerősíti a hagyományokat, a közös élmény erejével fokozza a gyermekek közösséghez való tartozását. A készülődés során nemcsak a minket körülvevő környezetet díszítjük fel az adott ünnephez méltóan, hanem lelkünket is ráhangoljuk a szépre, a jóra az örömre.
A keresztény ünnepek megünneplésével hitünk minden igazságát átélheti az óvodás korú

gyermek is. Az ünneplés, a keresztény ünneplés lényege, a fény, amely mutatja az utat lelki ráhangolódás a szépre, a jóra, az örömre. Kitűnik a hétköznapok monotóniájából. Közösségalakító és formáló erejű, ahol az egyén érzi saját maga fontosságát, szerepét, helyét a közösségben. Szent idő, az isteni rendhez igazodik. Mindent a maga idejében kell ünnepelni. Az óvoda példát, ötleteket ad a családok számára az ünnep mélyebb, élménydúsabb megéléséhez.

Az óvodások és a szentek

Óvodásaink kapcsolatba kerülnek a szentekkel a mindennapok során, és rá is kérdeznek, hogy kik ők? Rá kell mutatnunk a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően a szentek nagyságára, nagyszerű életére, sőt példaképül kell állítani őket eléjük. A szenteknek rendkívüli nevelő hatása van már a kisgyermekre is. Emellett segítenek és pártfogolnak minket.

A szentek fontos szerepet töltenek be életünkben. Tiszteletre, sőt szeretetre méltó személyek, akikhez fohászkodunk, és akiket csodálunk. Példaképeink. Mivel a szentek nagyon szerették Istent, mindent igyekeztek úgy tenni, ahogy Jézus kívánta, nekünk is példát adtak: szeressük nagyon a Jóistent, és tegyünk mindent úgy, ahogy Jézus mondja. Sok ismeretlen szent is van. Isten ezekről is tud és szereti őket. Mindnyájunknak szentté kell válnunk! Ez úgy sikerülhet, ha szeretjük a Mennyei Atyánkat és egymást, figyelünk embertársainkra, segítséget nyújtunk, önzetlenek vagyunk...

Az ünneplés megvalósításának elvei

Az előkészület során

- jelezzük előre az ünnep közeledtét, így a gyermekeknek is van idejük arra, hogy készülhessenek
- beszélgethetünk a előttünk álló ünnepről az óvodában, egy-egy gyerekkel és családtagjaival- bevonva őket a meghitt pillanatok szervezésébe .a játékidőben, szabadidőben, esetleg a különböző tevékenységek kapcsán éneket, énekes játékokat, verseket, mondókákat, történeteket és imádságokat ismertethetünk meg a gyerekekkel
- kézügyességüket, kreativitásukat, fantáziájukat kihasználva szép dekorációkat, esetleg ajándékokat készíthetünk az ünnepi alkalmakra. A közös tevékenység során alkalom nyílik az ünnep megismerésére, a népszokások, hagyományok ápolására, a megismert irodalmi zenei anyagok felelevenítésére. A személyes kötődés is erősödik a pedagógus és a gyermek örömteli, közös munkája során.

A pedagógus felelőssége az ünnep, a megemlékezés megszervezése során:

- a program összeállítása, a forgatókönyv elkészítése
- felelősi munkák kiosztása, végrehajtásuk ellenőrzése
- meghívók elkészítése, eljuttatása
- esetleges felkérés megírása, postázása
- a gyermekcsoportok bevonása a csoportos óvodapedagógusokon keresztül
- helyszín rendezése
- vendégek fogadása
- a vendégszereplők részére öltöző, frissítő biztosítása
- ajándékok előkészítése.

Az ünneplés során
- az ünnep elkülönülése a hétköznapoktól megjelenik öltözetünkben (ünneplőruha kérése a gyerekektől, az intézmény ünnepén részt vevő dolgozóktól)
- az érzelmi töltet jelenlétének megélése, meghitt hangulatot biztosítunk
- állandó elemeket választunk az adott ünneplésnek (gyertya, virág...)
- énekeket, verseket igényesen válogatunk, igényes műsort állítunk össze
- az imádság mindig jelen van ünnepeinken
- vendégség, agapé
- ajándékozás - mi az ajándék?

Az ünnepet követő időszak során
- az ünnepet felelevenítjük, az élményeket megbeszéljük - vizuális tevékenység során az emlékeket képekben is kifejezzük
- a vendégszereplőknek köszönőlevelet írunk és postázunk.

2.14 Egyházi, óvodai ünnepek, jeles napok (1. sz. melléklet)

Az érzelmi és erkölcsi nevelés fontos állomásai az ünnepek, melyek erősítik a család és óvoda kapcsolatát. Óvodánk ünnepei és jeles napjai az 1. számú mellékletben találhatóak.

2.15 Verselés, mesélés

Cél:
Az óvodai irodalmi nevelés célja a 2,5-7 éves gyermekek értelmi, érzelmi, etikai életének megalapozása, fejlesztése, a gyermekirodalom és a gyermekirodalomhoz sorosan kapcsolódó tevékenységek, módszerek /bábjáték, dramatikus játék, dramatizálás, stb./ sajátos eszközeivel, a gyerekek életkori sajátosságainak megfelelően kiválasztva.
A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Oldja a gyermek szorongásait, ok - okozati összefüggések feltárásával segíti a külvilág megismerését. A belső képalkotásnak és a gyermeki élmények feldolgozásának egyik legfontosabb formája. A mesélővel való személyes kapcsolat érzelmi biztonságot ad. A gyermek saját vers- mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. Anyanyelvünk és irodalmunk megszerettetése. A mindennapos mesélés, mondókázás, verselés biztosítsa a kisgyermek lelki nyugalmát, békéjét. Szerepet kapnak az anyanyelvi nevelésünkben a népi, klasszikus és a kortárs irodalmi művek is.

Feladat:
• Alapozzuk meg az irodalom szeretetét, fejlesszük esztétikai fogékonyságukat, beszédük kifejezőkészségét, helyes és szép kiejtését, hangsúlyozását és beszédritmusát.
• Keltsük fel és bontakoztassuk ki a gyermekek irodalmi érdeklődését.
• Ösztönözzük őket, hogy irodalmi élmények hatására fejlődjenek a gyermekek érzelmei, amelyek formálják a magatartásukat.
• Bővítsük szókincsüket, amely szélesíti a gyermekek látókörét, fejleszti értelmi képességeit, különösen az emlékezetet, a képzeletet.
• Kapjanak kiemelkedő szerepet az anyanyelvi nevelésben a gyermekirodalom sajátos meséi

és költői fogalmai, szójátékai, találós kérdései, szólás-mondások, népi mondókák.
• Válogassunk olyan gyermekirodalmi alkotásokat, amelyek mondanivalójukban olyan érzelmek és gondolatok kifejezői, amelyekkel igen kifinomult formában érzékeltetik az élet szépségeit, árnyoldalait.
• A mindennapos mesélést teremtsük meg, mely legyen a nevelés elmaradhatatlan eleme. Legyen példaértékű az óvónő előadásmódja, beszéde, stílusa.
• Hassa át az irodalom az óvodai nevelés más területeit, így sajátos feladatainak betöltése mellett jelentékenyen gazdagítsa az óvodai nevelés egészét.
• Biztosítsunk lehetőséget a differenciált, egyéni bánásmód alkalmazására a nyelvileg hátrányos helyzetű, és a nyelvileg kiemelkedően fejlett gyermekeknél.
• A cselekmény pszichológiai igazságával és a szöveg irodalmi értékeivel való nevelés, érzelmileg eligazít.
• A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese - képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel - feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.
• Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Érzelmi:
- szorongásaik alól oldódjanak fel a gyerekek, váljanak felszabadulttá
- igazodjanak el az érzelmi ráhatások sokaságában
- váljanak képessé a pozitív és negatív érzelmek pontos elhatárolására
- érzelmi ráhatásoktól függően azonosuljanak, vagy elutasítsanak
- saját érzelmeiket őszintén sugározzák társaik és környezetük felé - igazodjanak vágyaik és elképzeléseik megvalósításához, másokhoz
- szóbeli megnyilvánulásaik legyenek gátlástól mentesek.

Értelmi:
- az emlékezetük, képzeletük, figyelmük, gondolkodásuk, olyan fejlettségű legyen, hogy képesek legyenek a gyermekek az irodalmi élmény teljes befogadására, feldolgozására, visszaadására.
- csodálkozzanak rá egyes jelenségekre.
- vegyék észre az összefüggéseket.
- aktív fantáziájukkal ők maguk keressék a lehetséges megoldásokat.
- szívesen vállalkozzanak dramatizálásra.
- alakuljon ki árnyalt, értelmes hangsúlyozású beszédük, kifejezőkészségük.
- tegyenek szert alapfokú beszéd és viselkedéskultúrára.

Fejlesztés:
- verbális szókincsfejlesztés

- beszédmegértés, beszédészlelés fejlesztése
- hangképzés, helyes kifejezőkészség fejlesztése
- beszédhallás fejlesztése
- auditív emlékezet fejlesztése
- auditív ritmus fejlesztése.

Értékelés: Pozitív mintaadások, pozitív megerősítések.

2.16 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Cél:

A görögkatolikus és a népi kultúra különböző területeinek hagyományőrzésével a zenei képességek fejlesztésén túl zenét értő és szerető, egészséges lelkű kulturált boldog emberré nevelés. Célunk továbbá a gyermekeket megismertetni azokkal a szokásokkal, hagyományokkal, amelyhez a dalos játékait, táncait kapcsolni tudja, úgy a hétköznapjaiban, mint az ünnepeiken.

Feladat:

• Teremtsük meg tudatos, tervszerű, folyamatos munkával a zenei nevelést.
• Biztosítsunk oldott, nyugodt légkört. A gyermekek gátlásainak oldására képzeletük, alkotókedvük fejlesztése.
• A dúdolgatás, énekelgetés, zenei hangok, zörejek megfigyeltetéséhez nyújtsunk megfelelő élményeket.
• Találjunk ki adott szöveghez új ritmusokat, dalokat.
• Játék nélküli dalokhoz táncot, játékot rögtönözzünk.
• Az ölbeli játékok, népi gyermekdalok, az éneklés, zenélés örömet nyújtsanak a gyerekeknek.
• A hagyományőrzés keretében megismerkedünk a gyermek néptánc alapjaival.
• A népi gyermekjátékok, mondókák, dalok, népmesék komplexitására törekedjünk.
• Az énekes népi játékok mellett igényesen válogatott klasszikus, és kortárs művészeti alkotásokat is alkalmazunk a gyermekek zenei képességeinek és zenei kreativitásának alakításában.
• Az éneklés, zenélés váljon a gyermek mindennapi tevékenységének részévé, a felnőtt minta spontán utánzásával.
• Az óvodapedagógus énekes és hangszeres játéka példa értékű legyen.
• Formáljuk esztétikai érzéküket, zenei ízlésüket, mozgáskultúrájukat.
• Fejlesszük a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, emlékezetét a népi játékokkal.
• Zenehallgatáson keresztül a gyermekek dalkincs anyagának gazdagítása, az anyag megválasztásánál a nemzeti, etnikai, kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozásának figyelembe vételével.
• A hétkezdő és napi lelki percek alkalmával megismerkedünk az aktuális egyházi ünnepi liturgikus énekekkel.

A fejlődés várható jellemzői

- tudjanak természetes tempóban járni, segítség nélkül tempót tartani.
- énekeljenek hat hangterjedelmű dalokat

- felelgetős dalt énekeljenek társaikkal, vagy a csoporttal.
- énekeljenek vissza dallamot.
- különböztessék meg a halk - hangos, magas - mély, gyors - lassú fogalom párokat dallamban, ritmusban.
- cselekvéssel fejezzék ki a dalritmust és az egyenletes lüktetést.
- tudjanak egyszerű táncos mozgásokat végezni helyes testtartással.
- törekedjenek a tiszta éneklésre.
- figyelmesen hallgassák a bemutatott zenét, és a liturgikus énekeket.
- énekeljenek alkalmi dalokat, ünnepekhez kapcsolódva.
- ismerjék fel dallammotívum alapján az ismert dalt.
- ismerjenek néhány térforma alakítási lehetőséget. /csigavonal, kör/
- találjanak ki dallamhoz mozgást, játékot.

2.17 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A vizuális nevelés összetett, sokszínű nevelési terület. Magába foglalja a rajzolást, festést, mintázást, az építést, képalakítást, konstruálást, a kézi munkát, a műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedést, s így a gyermekekben kialakítja az elemi képolvasási, komponáló, térbeli tájékozódó és rendező képességet. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Cél:

A természettel, a környezettel szoros kapcsolatban a vizuális tevékenységek gazdag, sokszínű technikáival, önkifejező, az öröm a rácsodálkozás képességeit kifejező gyermekek nevelése.

Feladat:

• Az esztétikai nevelés feladata a szép iránti fogékonyság felébresztése, a teremtett világ szépségeiért.
• A szép élvezetének, a kifejezőképesség megalapozása.
• A belső képek gazdagítása a mese, vers, énekes játék eszközeivel, a gyermeki ábrázolás ösztönzése alkotó légkör megteremtésével, változatos lehetőségek felkínálásával.
• A gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagításával, változatos tevékenységekkel a saját formanyelv, az alkotó alakító önkifejezés fejlődésének segítése.
• Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása.
• Életkoruknak megfelelő élmény nyújtásával lehetőség biztosítása a tapasztalatok szerzésére.
• A vizuális jelrendszerrel való megismertetés (pont, vonal, folt, színek, formák).
• Törekedjünk a képi, plasztikai, konstruáló kifejezőképességük kibontakoztatására.
• Fejlesszük vizuális percepció képességüket, gazdagítsuk szín és formavilágukat.
• Különböző anyagok és technikák megismertetésével fejlesszük finommotorikus képességüket.
• Az eszközök célszerű, biztonságos, takarékos, kreatív használatára szoktatjuk a gyerekeket.
• Az egyes technikák kapcsolódó munkafogások, megoldások, az eszközök bemutatása,

használatuk megnevezése, gyakorlásra való ösztönzés. Az eszközök biztosításával keltsük fel érdeklődésüket.
• Fejlesszük térbeli tájékozódó képességüket.
• Egész nap folyamán biztosítjuk a lehetőséget (tér, idő, eszköz)
• Keltsük fel érdeklődésüket a népi kultúra iránt.
• Neveljük őket a hagyományok tiszteletére.
• A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

A fejlődés várható jellemzői:
- az eszközöket jártasság, készség szinten kezeljék
- mondanivalójukat vizuálisan tudják kifejezni
- nevezzék meg a színeket (sötét - világos árnyalatait)
- vegyenek részt a tér rendezésében
- tudjanak megfigyelés után formát mintázni
- díszítsenek tárgyakat saját elképzeléseik alapján
- tudjanak kifejezni elemi térviszonyokat
- hangsúlyozzák alkotásaikban a jellemző jegyeket, formákat
- emberábrázolásban jelenítsék meg a részformákat, egyszerű mozgásformákat
- rendelkezzenek koordinált szem és kézmozgással
- mondjanak véleményt társaik és saját munkáikról
- önállóan és csoportos munkában készítsenek egyszerű játékokat (kellékek, modellek stb.)

Fejlesztés:
- térbeli tájékozódó képesség
- képi gondolkodás
- egyszerű munkafogások és eszközhasználat
- vizuális percepció - vizuális nyelv, kifejezés
- vizuális kommunikáció.

2.18 Mozgás

A test Isten ajándéka, s mint minden ajándékot óvni, védeni kell, s erre meg kell tanítani a gyermeket is. A mozgás a gyermek legtermészetesebb megnyilvánulási formája Épp ezért fontos az egészséges életmód szokásainak kialakítása, fejlesztése, a gyermekek edzése, mozgásrendszerének, ügyességének, testi erejének fejlesztése. A mozgás az óvodás kor egész időszakában jelentős szerepet tölt be, a nagymozgásoktól kezdve a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, s az egész személyiség fejlődését elősegíti, sokszínű, változatos és örömteli érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal és játékokkal. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

Cél:

A torna, a mozgásos játékok által a gyermekek természetes mozgásának, és harmonikus testi és értelmi képességeinek fejlesztésével erős, ügye, gyors, állóképes, egészséges gyermekeket neveljünk.

Feladat:

• Biztosítsuk, elégítsük ki a gyermekek rendszeres természetes mozgásigényét, illetve ösztönözzük a rendszeres mozgásra az egyéni lemaradásokat kompenzáló mozgásos játékok ajánlásával.
• Alakítsuk ki a mindennapos mozgással az egészséges életvitelt, változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető lehetőségek biztosításával, valamennyi gyermek számára.
• Erősítsük meg a pozitív személyiségtulajdonságokat.
• Törekedjünk a testi képességek alakítására / erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, testtartás stb. /
• Biztosítsuk az egészséges versenyszellemet.
• Segítsük a mozgáselemek beépülését a természetes mozgások sorába.
• Biztosítsuk az udvar, a csoportszobai berendezések objektív feltételeit, jó szervezéssel, ötleteséggel. Ösztönözzük a gyermekeket a szabad levegőn való mozgásos játékokra.
• Fejlesszük térbeli tájékozódó képességüket.
• Fejlesszük egyensúlyérzéküket, ritmusérzéküket, motorikus képességüket.
• Fejlesszük a mozgásműveltségüket, különösen a népi mozgásos, és egyéb játékok segítségével.
• Alapozzuk meg az egészséges életmódhoz való készségeket, jártasságokat.
• A társakkal végzett együttmozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyermek énhatárainak, a másik észlelésének, az önfegyelem, alkalmazkodás, kooperáció képessége fejlődésének elősegítése.
• A spontán szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének fejlődésére (pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás.)
• A mozgásos tevékenységekre az óvodai nevelés minden napján egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve lehetőséget kell biztosítani.

A fejlődés várható jellemzői

- sajátítsák el a természetes mozgások elemeit (fejemelés, kúszás-mászás, ülés-állás, járás-futás)
- tegyenek különbséget a harmonikus összerendezett járás, futás tevékenységeiben
- ismerjék a vezényszavakat, tudjon a hallottak szerint cselekedni
- tartsák be és kövesse az adott szabályokat
- mozgás közben tudjanak irányt változtatni, jobbra, balra, hátra fordulatot tenni, az irányok megnevezésével
- legyenek képesek sor - köralkotásokra
- egyensúlyozzanak egy lábon valamint különböző szereken emelt magasságban két lábon
- tudjanak egy- és páros lábon szökdelni; ugorjanak át kisebb akadályokat
- tudjanak labdát dobni, megfogni, gurítani vele célozni

- a mozgásokban legyenek kitartóak.

2.19 Külső (teremtett) világ tevékeny megismerése

Környezeti nevelési elvek megvalósítása

A szűkebb és tágabb természeti, társadalmi környezetről olyan tapasztalatok szerzése, mely életkoruknak megfelelő a biztonságos eligazodáshoz, a tájékozódáshoz nélkülözhetetlen, valamint formai, térbeli, mennyiségi viszonyok megismerését szolgálja.

Cél:

A természeti és társadalmi környezetről szerzett tapasztalatok, élmények, természeti jelenségek, tárgyak, növények és állatfajok apró csodáinak felfedeztetésével, élményszerű átélésével, érzelmileg kötődő, a környezettel harmonikusan élő gyermekek nevelése. A haza szeretetére és a népi kultúra iránti tiszteletre nevelés, szülőföldhöz való kötődés, értékek és hagyományok ápolásával. Ezen értékek ápolására és védelmére való nevelés.

Feladat

• Biztosítsunk alkalmat, időt, helyet és eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és biztonságos életvitel szokásainak alakítására.
• Neveljünk a környezet szeretetére, védelmére.
• Törekedjünk a komplexitásra, a felfedező és alkotókedv kibontakoztatására - a differenciált fejlesztésre.
• Alakítsuk ki a szülőföldhöz, a hazai tájhoz, a népi, helyi, nemzeti kultúra hagyományaihoz fűződő pozitív érzelmi viszonyt.
• A keresztény értékek kialakítása, megerősítése, megőrzése.
• Feladataink megvalósítása érdekében munkálkodjunk együtt a családdal, építsünk a családi hagyományokra, szokásokra is.
• Alapozzuk meg a harmonikus viselkedéshez szükséges készségeket, jártasságokat.
• Gazdagítsuk érzelmeiket,a természethez kapcsolódó hagyományőrző tevékenységekkel.
• Tevékenységek biztosításával, mennyiségi, alaki, nagyságrendbeli és térbeli viszonyok megláttatása, felismertetése.
• Ítélőképességük és mennyiségfogalmuk alakítása becsléssel, számlálással. Tér, sík és mennyiségszemléletük fejlesztése.
• Az önálló véleményalkotás, döntési képesség megalapozása problémahelyzetek mérlegelésével, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok közös összegzésével, irányított és spontán megfigyelésekből adódó vélemények cseréjével.
• Játékos tevékenykedtetéssel és érzékszervek segítségével lehetővé kell tenni új, magasabb szintű tevékenységek kibontakoztatását.
• Játszva sok - sok cselekvéssel, problémahelyzetek létrehozásával aktivizáljuk a gyermekeket a gondolkodásra, figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, az egyének közötti különbséget.
• Kiemelt szerepet kapjanak a térbeli viszonyok, irányok, helyzetek. Irányított beszélgetéssel, megfigyeltetéssel / séta, kirándulás, udvari játék / fedeztessük fel a környezet tulajdonságait, különbségeit, azonosságait.

• Feladatunk, a fenntartható fejlődés érdekében a környezettudatos magatartás megalapozása.
• A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A fejlődés várható jellemzői:
- tudják az évszakok neveit, jellemzőit, napszakokat
- tudják személyi adataikat, életkorukat, lakcímüket stb.
- nevezzék meg saját testrészeiket, érzékszerveiket
- helyezzék főbb csoportjaikba az élőlényeket (ember, állat, növény)
- vegyenek részt elemi természetvédelmi tevékenységekben (hazánk védelme, madárvédelem, az élőlények óvása)
- ismerjék a környezetükben lévő épületek funkcióit
- nevezzék meg a közlekedés eszközeit, néhány alapvető szabályát
- ismerjék a színeket
- jól használják a megismert kifejezéseket.

Matematikai tartalmú tapasztalatok:
Környezetünk megismerésének részeként fel kell dolgoznunk a mennyiségi és a formai összefüggésekkel kapcsolatos élményeket és az adódó problémahelyzetek megoldása során a gyerekek új oldalról ismerik meg az őket körülvevő világot.

Cél:
A gyerekek igényeihez igazodva játékos formában ismerjék meg az őket körülvevő teremtett világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseit.

Feladat:
A matematika iránti érdeklődés felkeltése. Az ok-okozati összefüggések felismertetése, a logikus gondolkozás megalapozása. E megismerési folyamatban matematikai tapasztalatok szerzésével matematikai fogalmakat ismerjenek meg.

Szempontok a témakörök kiválasztása, és feldolgozása során:
- az ismeretek száraz közlésétől óvakodjunk, a játékos cselekvést mindig tartsuk szem előtt
- a gyerekek mindig cselekvő résztvevők legyenek
- az egyéni, páros és mikrocsoportos feldolgozás során tudunk differenciálni, az egyéni képességeket figyelembe véve, így ezeket a szervezeti formákat vegyük előtérbe
- igyekezzünk minél több problémahelyzetet teremteni a gyerekek számára, így sarkallni őket a logikus gondolkozásra
- juttassuk őket minél több sikerélményhez
- mindig pontosan, választékosan és egyértelműen fogalmazzuk meg gondolatainkat.
- türelmesen várjuk ki, amíg a saját logikája szerint megoldja a gyermek a

problémahelyzetet.
Ha szükség van rá, tegyünk fel néhány rávezető kérdést, de mindig ügyeljünk arra, hogy a felfedezés örömét, a rácsodálkozás élményét ne vegyük el a gyerekektől.

A fejlesztés várható eredményei óvodáskor végére:
Matematikai alapfogalmaik kialakulnak:
- környezetükben az alapvető matematikai összefüggéseket felismerik
- mennyiségeket összehasonlítanak (több, kevesebb, ugyanannyi, hosszabb, rövidebb, egyforma hosszú, magasabb, alacsonyabb, szélesebb, keskenyebb)
- alkosson megfelelő szöveget a mennyiségi viszonyokat ábrázoló képekről
- tudja a számlálást tízes számkörben
- megnevezi a térbeli állások helyzetének irányait (jobb, bal, előtt, mögött, alatt, fölött, mellett, között)
- másolnak alakzatotokat síkban és térben
- kiválogatja a síkbeli alakzatokat tulajdonság szerint (kör, négyzet, háromszög)
- a térbeli alakzatok közül ismerik a kockát, a téglatestet és a gömböt.

Fejlesztés:
- szándékos, koncentrált figyelem - ítélőképesség - probléma megoldó gondolkodás kialakítása - pozitív viszonyulás a természethez - arányok helyes megítélése - összefüggések megláttatása - ok - okozati összefüggések keresése - „számfogalom ”- feladattudat - szabálytudat kialakítása - rész - egész viszonyának felismerése.

2.20 Munka jellegű tevékenységek

A kisgyermek fő tevékenységi formája a játék, ezért a munka jellegű tevékenységek is játékból bontakoznak ki, aktív tevékenységformák. Tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekekkel való együttműködést és folyamatos értékelést igényelnek a munkajellegű tevékenységek.

Cél:
A gyermeki munka megszerettetése, a kötelességtudat és a kitartás fejlesztése, valamint olyan pozitív tulajdonságok kialakítása, mint az önállóság, felelősség, céltudatosság, akaraterő, melyek a gyermek közösségi kapcsolatát és kötelességtudatát befolyásolják.

Feladat:
• Az óvodapedagógus személyes példát mutasson az eszközök használatához, és a munkafázisok sorrendjének megismeréséhez.
• Egyeztessük a család és az óvoda munkával kapcsolatos elvárásait.
• Fontosnak tarjuk a cselekvések által történő tapasztalatok megszerzését.
• Biztosítsunk olyan munka jellegű tevékenységeket, amelyek ösztönöznek és örömet nyújtanak a gyermekeknek.
• A munka állandóságát, folyamatosságát és a gyermekek testi épségének megőrzését tartsuk szem előtt
• Biztosítani kell a munkavégzéshez szükséges nyugodt légkört és elegendő időt. • Tudatosan törekedjünk a gyermekek körében a munka megszerettetésére, a munkavégzéshez szükséges

attitűdök, a kötelességtudat és kitartás fejlesztésére.
• Az önkiszolgálás és a közösségért végzett munka jellegű tevékenységek eredményeit tudatosítsuk, az elvégzett feladat jelentőségét megláttatjuk, elismerjük, megóvjuk.
• Az óvodai munka során minden gyermeket reálisan önmagához mérten értékelünk.
• Neveljünk a munka megbecsülésére, fejlesszük esztétikai érzéküket.

A fejlődés várható jellemzői
- legyenek tisztában a gyermek saját képességeivel, és annak határain belül fejtse kitevékenységét
- törekedjenek önállóságra
- vállaljanak önként is feladatokat
- ismerjék az eszközök használatával járó veszélyeket
- teljesítsék pontosan megbízatásaikat
- ismerjék fel a segítségadás lehetőségeit, és éljenek is vele - legyen igényük a felfedezett hibák kijavítására
- gondozzák, óvják környezetüket.

Fejlesztés:
- testséma fejlesztés
- percepció fejlesztés
- mozgás fejlesztés
- akarati tulajdonságok
- kitartás, felelősségtudat.

Értékelés:
Az óvodapedagógus és a dajka személyes példamutatása hat a gyermekek részfeladataikban elért eredményeikre, olyan örömforrás lesz számukra a tevékenység, ami újabb próbálkozásokra készteti őket. Természetesen a munkajellegű teendők a felnőttek segítségével zajlanak, állandó kontroll és buzdítás kíséretében s pozitív megerősítésekkel.

2.21 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, a tapasztalatszerzésen alapuló, és a játék adta lehetőségek alkalmával, az óvodapedagógus által szervezett játékos helyzetek teremtésével kötött, illetve kötetlen tevékenységi formában szervezeti keretben valósul meg, amely lehet utánzásos fejlesztő és szervezett. A tevékenységekben megvalósuló tanulás a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Az ismeretszerzés az egész óvodai napot áthatja. Elsődleges célunk az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése, és a képességek fejlesztése. A tanulást támogató környezet megteremtése során építünk a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

Cél:
A gyermekek cselekvő aktivitása, a közvetlen sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosításával a tudás, tanulás iránti vágy felébresztése.

Feladat:
A tanulás lehetséges formái az óvodában:

• Utánzásos minta és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás, szokások alakítása.
• Spontán játékos tapasztalatszerzés, játékos cselekvéses tanulás.
• Gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés.
• Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés gyakorlati problémamegoldás.
• Biztosítsuk a gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységeket.
• Lehetőséget biztosítsunk a különféle tevékenységek során kreativitásuk erősítésére.
• A tevékenységeken keresztül fejlesszük figyelmüket, kitartásukat, pontosságukat, feladattudatukat.
• Alakítsuk ki képszerű és szemléletes gondolkodásukat.
• Fejlesszük megismerési képességüket.
• A cselekvéses tanulást preferáljuk.
• Helyes óvodapedagógusi mintaadással, anyanyelvi játékokkal gazdagítsuk a gyermekek szókincsét és fejlesszük a helyes szóbeli kifejezőképességüket.
• Az egyéni és differenciált bánásmódot biztosítsuk a tehetséges gyermekek kibontakoztatásához.
• Súlyos lemaradás esetén vegyük igénybe a megfelelő szakember segítségét.
• Tudatos tervszerű fejlesztés.
• Biztosítsunk lehetőséget a fejlődés nyomon követésére, az eredmények elemzésére, a spontán szerzett tapasztalatok, ismeretek rendszerezésére, egymásra épülésére.
• Fontos az árnyalt, differenciált értékelés.
• A tanulás irányítása során árnyalt, differenciált, személyre szabott, pozitív értékeléssel segítsük a gyermeki személyiség kibontakozását.

<u>*Tartalom:*</u>
2.5-4 éves korban
- közvetlen tapasztalatszerzések a természeti és társadalmi környezetből
- élmények emlékezettel való felidézése
- kreatív gondolkodást, képzeletet mozgósító tevékenységek
- lényeges a figyelem ráirányítása a közös jegyekre
- az utánzásos minta és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás
- utánzással, modellkövetéssel való magatartás és viselkedéskultúra kialakítása.

5-6-7 éves korban
- megfigyelések végzése közösen és önállóan
- megbízatások elvégzése
- összefüggések keresése, a jelenségek változásainak megfigyelése
- beszédfejlesztés
- többféle megoldási lehetőség keresése.

<u>*A fejlődés várható jellemzői:*</u>
- tudjanak önállóan, konkrét, ismert jelenségek esetében következtetni, ítéletet alkotni
- alakuljon a gyermekek feladattudata
- ismerjék meg saját értékeiket
- fedezzék fel a konkrét összefüggéseket, hozzanak létre ok - okozati viszonyokat
- szándékos figyelmük tartalma érje el a 10 - 15 percet

- jól hasznosítsák a problémamegoldó gondolkodásukat
- törekedjenek többféle megoldás keresésére
- legyenek képesek gondolataikat érthetően, szavakba, mondatokba foglalni
- tudják elkülöníteni a mese és a valóság elemeit
- legyenek képesek önálló feladatmegoldásra.

Fejlesztés:
- figyelem, fegyelem, koncentráció
- közvetlen emlékezet
- formaészlelés
- mozgáskoordináció
- finommotorika
- együttműködő képesség
- szociális érettség.

Értékelés:
- a megoldási lehetőségek, alternatívák bemutatása - rávezetés az önellenőrzésre - saját és társaik megoldásaiknak értékelése.

2.22 A fejlődés jellemzői az óvodás kor végére

A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek meglétét tartjuk szükségesnek: testi, lelki és szociális érettség, melynek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testaránya, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:
- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés, megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét;
- felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:
- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb - szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

2.23 Tevékenységben megvalósuló nevelés – tanulás időkeretei

A Szent Pantaleimon Görögkatolikus Óvoda hagyományait a helyi adottságokat és az ott dolgozó óvodapedagógusok attitűdjét is figyelembe véve rugalmasan valósítjuk meg a szervezeti és időkereteket.
Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.
A gyermekek megismerését és fejlesztését, fejlődésük nyomon követését fejlődési mérőrendszer alapján végezzük.
A napirend és a heti-rend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú (5- 35 perc) párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével.
A napirendet a gyermek egyéni szükségleteihez igazítjuk. Fontosnak tartjuk a tevékenységek

közötti harmonikus arányok kialakítását, szem előtt tartva a játék (szabad játék) kitüntetett szerepét.
A nyitvatartási időben a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

2.23.1 Napirend javaslat

Időtartam	Tevékenység
06.00 – 12.00-ig	Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözködés) Szabad játék, párhuzamosan is tervezett differenciált tevékenység a csoportszobában vagy a szabadban. Lelki percek - hitre nevelés, az elcsendesedés feltételeinek megteremtése. Mindennapos frissítő mozgás vagy tervszerűen szervezett mozgás (teremben, tornateremben vagy szabadban). Ismerkedés a teremtett világgal, megfigyelések végzése spontán és tervezetten szervezett formában. Az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenység a szabad levegőn. Részképességek fejlesztése egyéni szükségletek alapján. Játékba és tevékenységbe ágyazott, a gyermekek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítése. Étkezés előtti ima Tízórai Étkezés utáni ima Játékba és tevékenységbe ágyazott, a gyermekek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítése Tevékenységekben megvalósuló tanulás: - verselés, mesélés - ének, zene, énekes játék gyermektánc - rajzolás, festés, mintázás, kézi munka - mozgás - a teremtett világ tevékeny megismerése -matematikai tartalmú tapasztalatok szerzése.
12.00–15.00-ig	Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés) Pihenés - elcsendesedés, ima, altatás mesével, altató dallal
15.00 – 17.00-ig	Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözködés) Szabad játék, párhuzamosan is végezhető tevékenység a szülők érkezéséig

2.23.2 Heti rend

A heti-rend szervezése a tevékenységek változatos biztosításával az óvodapedagógusok módszertani szabadságának lehetőségeivel valósul meg.

Tervezetten szervezett tevékenységek	Párhuzamosan is végezhető differenciált és csoportos tevékenységek
Lelki percek Mozgás Játékos mozgásfejlesztés Mindennapos testnevelés	Szabadjáték Verselés, mesélés Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Mozgás Külső (teremtett) világ tevékeny megismerése Matematikai tartalmú tapasztalatok

2.24 Óvodai nevelés dokumentálása

A tervezés az óvodapedagógus tudatos, tervszerű tevékenységének elengedhetetlen feltétele a gyermekek fejlődésének segítése érdekében.

a) A gyermek fejlődésének nyomon követése:

Óvodánkba járó minden gyermekről „Fejlődési naplót" vezetni, megfigyelések, folyamatrögzítések és a mérés változatos módszereivel.

b) A tanulási folyamat tervezése:

Az óvodapedagógusok élhetnek a módszertani szabadság lehetőségével. Tervezésüket a csoportban alkalmazott nevelési program sajátossága határozza meg.

A tervezés formái:

• Nevelési terv
• Éves ütemterv
• Tematikus terv
• Heti terv
• A gyermek fejlődésének nyomon követése
• Egyéni fejlesztési terv

2.25 Sajátos nevelési igény

Gyermekek óvodai nevelésének speciális fejlesztő tevékenysége- Figyelembe véve a hatályos 2011. évi CXC. törvény ide vonatkozó pontjait.

A sajátos nevelési igényű gyermek: az a gyermek, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján testi, érzékszervi, értelmi, beszédfogyatékos, autista, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd, valamint a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd.

a) Integrált fejlesztési program

„Isten minden kis tücskének akad hely a kórusban. Némelyik hangja mély, a másiké magas, megint maga hangon ciripel a telefondróton, és aki csak tapsolni tud olyan is akad" (Margaret Martle)

Mióta világ a világ mindig születtek, születnek és sajnos fognak is születni fogyatékkal élő gyermekek, akik valamilyen formában „problémát" jelentenek a társadalomnak. A különböző korok és kultúrák a maguk sajátos módján viszonyultak ehhez a kérdéshez. Napjaink legkívánatosabb törekvése az integráció, lehetőségét szeretnénk mi is megadni az arra rászoruló és alkalmas gyerekeknek.

Cél:

- a fogyatékos gyermek/ek/ egyéni sajátosságainak megfelelő, harmonikus személyiség - fejlődése
- felkészítés az iskolai tanulmányokra
- a „másság" elfogadtatása az egészséges gyerekekkel
- a fogyatékos gyermeket nevelő családok életének segítése

- a felnőtt társadalom morális érzelmeinek alakítása.

Feladat:
- az SNI-s gyermek harmonikus fejlődéséhez szükséges tárgyi és személyi feltételek biztosítása
- olyan óvodaiközösségi élet megteremtése, melyben a gyermek -felnőtt, SNI-s gyermek - ép gyermek kapcsolata pozitív érzelmi viszonyuláson alapul
- hospitalizációs lehetőségek felajánlása pedagógusok, szülők számára.

A nevelési folyamat általános jellemzői:
Feltételrendszer:
Tárgyi feltételek
SNI-s gyermek nevelésével foglalkozó óvodában illetve óvodai csoportban a gyermekbiztonságos mozgását, megfelelő fejlődését elősegítő - sok esetben nélkülözhetetlen - eszközök a gyerekek különbözősége szerint időről időre változnak. Minden esetben a gyermeksérülés specifikuma határozza meg a tárgyi feltételeket.
Pl. gyengénlátó gyermek - speciális helyi megvilágítás, jól tapintható matematikai eszközök mozgássérült gyermek - csúszásmentes padló, kapaszkodó, karosszék stb.
Személyi feltételek
Az integrált csoportban dolgozók értékrendje olyan morális érzelmi normákat kell, hogy képviseljen, mely követendő példa lehet a gyermekközösség és felnőttek számára.
Az óvodapedagógusok és a kisegítő személyzet munkája minden esetben a gyermek sérülésének megfelelő, folyamatos, speciális szakember - orvos, gyógypedagógus, gyógytornász, pszichológus, logopédus stb. - segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhetünk el a fentiekben leírt fejlettségi szintet.

A nevelési folyamat tartalma:
Fogyatékos gyermek nevelésekor - legyen szó bármilyen fogyatékosságról - következetesen ragaszkodnunk kell néhány elv betartásához. Az akaraterő, az alkalmazkodó készség, az együttműködés és az önállóságra törekvés terén a gyerekeknek minden esetben csak annyi segítséget adhatunk, amennyi továbblépése szempontjából feltétlenül szükséges.
Életvitelüket a rendszeresség kell, hogy jellemezze. Terhelhetőségüket meghatározza fogyatékosságuk mértéke. A nevelés - tanítás során figyelembe kell vennünk a nem, vagy kevésbé sérült területeket, mert ezek megerősítésével, a gyermek sikerélményhez juttatásával bővül a fejleszthetőség lehetősége.
Mindig elegendő időt kell hagyni a begyakorlásra.
A fogyatékos kisgyermekeknek is általában legfőbb tevékenysége a játék. Tervszerű nevelésében a játékosság elvét is szem előtt kell tartanunk. Tervezni a konkrét esetre szabottan, rövid távra lehet, hiszen csak kis lépésekben haladva várhatunk eredményt.
A gyermek érdekében kiemelkedő jelentősége van a családdal és a speciális szake mberekkel való együttműködésnek.

Sérülésspecifikus fejlesztési területek:
Mozgásszervi fogyatékosság
A gondozás milyenségét az adott gyermek károsodásának formája, mértéke és területe határozza meg. Fontos, hogy a gyermek az óvodában is gyakorolhassa saját, egyénre szabott

eszközének használatát. A saját eszköz fontosságát a sérült és az egészséges gyermekekben is egyaránt tudatosítanunk kell, mivel annak épségét közösen tudjuk megóvni.
A különböző mozgásszervek tomáztatását lehetőleg gyógytornász végezze. A „csak" mozgáskorlátozott gyerekek érzelmi, értelmi és szociális /lehetőségeikhez mérten/ fejlesztését ép társaikkal együtt végezzük.

Látási fogyatékosság

A látássérült kisgyermek csak akkor tud teljesen beilleszkedni egy közösségbe, ha az őt körülvevők iránt feltétlen bizalmat érez.
Játékos tevékenységek közben gyakorolhatják a gyerekek a közösséghez való alkalmazkodást, a különböző illemszabályokat, viselkedési normákat.
Fontos, hogy hallásuk útján esztétikai élményekhez jussanak /zene, mese, vers stb./ Nevelésükben jelentős szerepe van a rendszeretetnek: a látássérült gyermek számára szükséges eszközöknek kötött helyük kell, hogy legyen, mindig mindennek a helyére kell visszakerülnie.
Ha ezt a szabályt a csoport minden tagjával következetesen betartatjuk, megkönnyítjük fogyatékos társuk számára az önkiszolgálás helyes szokásainak elsajátítását.
A látási vízus mértéke szerint a nevelésben, tanításban különbséget kell tennünk a gyerekek között. Az alig látó gyermekek csoportja további két részre osztható.
Vannak, akik gyakorlatilag vaknak tekinthetők, őket a vakokkal megegyezően fejlesztjük, de figyelnünk kell látásmaradványuk megőrzésére /pl. fényérzékelés/. A látásukat praktikusan is használók számára a látó - halló - tapintó életmódra kell fejlesztési tervet készítenünk, hasonlóan a gyengén látók neveléséhez.
A gyengén látó gyermekeknél nagyon fontos látásmaradványuk használata, a látás mozgáskoordináció fejlesztése. Szükséges lehet speciális optikai eszközök, nagy alakú, jól elkülöníthető, színű képeskönyvek és gyöngyök stb. használata.
Írás előkészítéshez elengedhetetlen a finommotorika fejlesztése. Az ábrázolás hagyományos eszközein túl itt már gondolhatunk a fűzésre, hajtogatásra, különböző színű és nagyságú apróbb termések, magvak válogatására stb.
Iskolaérettségi kritériumuk csak az eszközhasználat terén térnek el a normál követelményektől.

Hallási fogyatékosság

Az integrált óvodai nevelés során a gyerekek elsajátíthatják a saját személyükkel kapcsolatos tisztálkodási, öltözködési és a mások megsegítésére, kiszolgálására irányuló, beszédet nem feltétlenül igénylő szokásokat.
A közösség és a tervszerű foglalkoztatás segíti a sérült kisgyermek számára a nyelvi kommunikáció megindulását, fejlődését. Folyamatos feladatunk a beszédértés, a szájról olvasás fejlesztése, a beszédérthetőség javítása.
A pedagógusok fejlett metakommunikatív képessége megkönnyíti a hallássérült gyermek számára a szavak, kifejezések megértését, de ezzel együtt szükségessé válhat az ujj - abc megtanulása. A gyermekek állapota nagymértékben függ a mentális állapottól is. Halmozottan fogyatékos hallássérült gyerek nevelése esetén figyelembe kell vennünk más érzékszervi vagy értelmi fogyatékosságot is.

Enyhe értelmi fogyatékosság

Enyhe értelmi fogyatékos gyerekeknél a spontán tanulást és a kommunikációt elősegíti a társakkal való folyamatos együttlét. A mindennapi aktív cselekvés, játék közben lemásolják a többiek mintáját. A fogyatékosság mértékétől függően a legtöbb óvodai tevékenységbe tudatosan bevonhatjuk őket, de természetesen szükséges számukra az egyéni foglalkoztatás is. A zene, a ritmus minden gyerekhez közel áll, énekes játékok közben több képességük együtt fejlődik: zenei képességek, beszéd, mozgás stb. Fontos a mozgásos játékok gyakorisága, egyszerű szabályok alkalmazásával a szabálytudat erősítése. Gondot kell fordítanunk a manuális képességek fejlődésére, hiszen ennek komoly szerepe van az iskolaérettség megállapításánál.
Matematikai képességeik fejlesztését is mindig egyéni szintjükhöz kell igazítanunk. Mivel tapasztalataik, ismereteik jóval nehezebben rögzülnek, mint ép társaiké, alkalmat kell biztosítanunk megfelelő számú ismétlésre.

Középsúlyos értelmi fogyatékosság

Az enyhe értelmi fogyatékosokhoz hasonlóan ez estben is a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzésből kell kiindulnunk. Mivel spontán tanulásról nem beszélhetünk, apró lépésekben haladva megfelelő alkalmakat és kellő időt kell biztosítanunk minden képesség és részképesség fejlődéséhez. Szeretetteljes közeledéssel, figyelemfelkeltő játékeszközökkel az esetleg agresszív, nehezen kezelhető gyereket is bevonhatjuk a tudatosan megtervezett játéktevékenységbe.
Foglalkoztatásuk egyénileg és csoportosan történik. A fogyatékosság mértékétől függően törekednünk kell a kooperációs készség, a kommunikáció, a beszéd fejlődésére, az aktív szókincs bővítésére, a számfogalom megalapozására.
Az éneklésnek, a zenének, a ritmusnak az ő életükben is kiemelkedő jelentősége van. Rajzfejlődésüket általában speciális módszerek alkalmazásával tudjuk biztosítani. Az önkiszolgálás terén képesek lehetnek több - kevesebb szokás elsajátítására, ezért a lehetőségekhez képest minden esetben a maximumra kell törekednünk.

Beszédfogyatékosság

Kiemelkedő jelentősége van az anyanyelvi nevelésnek. Az óvodai hétköznapok során rendszeresen ki kell használnunk a beszédre serkentő spontán szituációkat és tudatosan is törekednünk kell az ilyen lehetőségek megteremtésére.
Szükséges a beszédfejlesztő játékos gyakorlatok minél sokszínűbb alkalmazása. Beszédfogyatékos gyerekek esetében gyakoriak a különböző tanulási zavarok (diszlexia, diszkalkulia stb.) ezért gondot kell fordítanunk ezek szűrésére, prevenciójára.

Autizmus

A fogyatékosságok legnehezebben felismerhető és definiálható fajtája. Minden eset más jellemzőket mutat. Megtévesztő lehet, hogy az autisztikus gyerek némely területen kiemelkedő - az egészségesek szintjét is felülmúló - képességekkel rendelkezik. Ilyen esetekben a kiemelkedő képességekre építhetjük a nevelés feladatrendszerét. A különböző területek fejleszthetőségét, az alkalmazható módszereket és eszközöket az egyéni jellemzők határozzák meg. Minden esetben elsődleges feladatunk a szocializáció és a kommunikációs készség fejlesztése. A szakszerű eljárások alkalmazásához mindenképpen szükséges speciális szakember irányítása.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek nevelése

„Minden nevelő munkája, olyan kertészhez hasonlatos, aki különféle növényeket ápol. Az egyik növény a tűző napsugarat kedveli, a másik a hűvös árnyékot, az egyik a patak partot, a másik a kopár hegycsúcsot. Ez homokos talajon nő a legjobban, az kövér agyagban. Valamennyit, a neki megfelelő módon kell ápolni, különben soha sem fejlődik ki teljesen." (ismeretlen) Napjainkban sajnos a gyermekek többsége hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű, így sok a szociálisan retardált, nehezen beilleszkedő gyermek. A szociokulturális hátránnyal induló gyerekek fejlesztő segítség nélkül iskolai és később társadalmi kudarcoknak vannak kitéve.

Cél:

- érzelmi kötődésen alapuló, személyiség központú nevelés. - érzelmeken alapuló óvodai légkör
- tevékenységre ösztönző egészséges élettér biztosítása
- olyan személyiségvonások alakítása, amelyek birtokában a gyermek motiválttá válik.

Feladat:

- a másság okainak feltárása, lehetőség szerinti kompenzálása
- minden gyermeknek esélyt adni az önmagához viszonyított fejlődésre, hiányainak pótlására, hátrányainak kompenzálására saját tempója szerint
- minden fejlesztés eszköze a játék; észrevétlenül váljék szándékos problémamegoldássá, tanulássá. Ehhez olyan játéktevékenység biztosítása szükséges, amely elősegíti a magasabb szintre jutást
- az eredményes fejlesztés érdekében aktív együttműködés szakemberekkel (gyógypedagógus, pszichológus, orvos, gyermekvédelmi felelős)

A nevelési folyamat jellemzői:

Arra törekszünk, hogy nyújtson az óvoda az óvodás gyermeknek nyugalmat, szeretetet, sok-sok játékot, örömöt, törődést, bizalmat. Minden gyermek érezze jól magát, és sorsa igazán fontos legyen mindenkinek. Fejleszthetőségét ne vonjuk kétségbe!

Kik a fejlődében lemaradt gyermekek?

Sajnos jelenleg a gyermekek többségének nincs diagnózisa és ebből a szempontból veszélyeztetettebb helyzetben vannak, kisebb az esélyük a megfelelő fejlődésre. A kompenzálás és fejlesztés mindig a gyermek érdekét szolgálja. Ennek érdekében az óvónőnek speciális ismeretekre, módszerekre, eszközökre van szüksége. Az óvónők tudatos munkája kiegészülhet pszichológus diagnosztizáló munkájával, logopédus beszédhiba szűrésével.

A megismerés és fejlesztés folyamatában fontos:

- a gyermek családi hátterének ismerete
- a gyermek aktuális képességszintjének ismerete, hiányuk, zavaruk felismerése
- kompenzáló, fejlesztő tevékenységek tervezése, átgondolása, optimális fejlesztő feladatok, egyénre szabott tervezés, fejlesztés
- tevékenységet segítő nevelői vezérlés tervezése, módszerek, eszközök munkaformák kiválasztása
- meg kell találni az egyéni fejlődés és a közösségi élethez az alkalmazkodás egyensúlyát,

érzelmi biztonság megteremtésével, a szokásrendszer és a bensőséges kapcsolat kialakításával
- halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek kiemelt szociális fejlesztése
A fejlesztő munka akkor lesz hatékonyabb, ha feltárul előttünk az érzelmi - szociális - motivációs - intellektuális összetevők szerepe, egymásra hatása.
A gyermek fejlődésének elősegítését eredményesebbé teheti az óvónő és szülő „együttnevelő" tevékenységén túl az érintett szakemberek bevonása:
- Pedagógiai Szakszolgálat, pszichológus, logopédus, fejlesztő pedagógus, gyógytornász, gyógypedagógus
- egészségügyi szakemberek; gyermekorvos, védőnő
- Gyermekjóléti Szolgálat; gyermekvédelmi ügyintéző, szociológus, családsegítő
- óvónő - szülő team munkája.

A fejlődés várható jellemzői:
Ha a gyermekkel szembeni elvárás a fejlettségi szint alatt van, a gyermek érdektelenné válik. Ha az elvárási szint a gyermek fejlettségi szintjét meghaladja, fáradt, zaklatott lesz, vagy a kudarctól való félelem távol tartja a feladattól és meg sem próbálja azt.
Érzelmi
A szorongó, gátlásos gyermekek lassan feloldódnak, egyre több kapcsolatot létesítenek. Beszédkedvük fokozódik, aktívabbak lesznek, játékban szerepet vállalnak.
Értelmi
A gyermek kiindulási szintjéhez képest fejlődik érzékelése, észlelése, gondolkodása, megfigyelése, tapasztalása, figyelme, emlékezete. A pszichikus funkciók fejlődése következtében megismerési folyamataik lehetővé teszik a tárgyi és természeti környezetbe való beilleszkedést. Kialakul az adott életkorra jellemző szókincs, nyelvi fejlettség. A megszerzett tapasztalatok, élmények, ismeretek egységbe rendeződnek, ezek segíthetik a környezetükben való jobb tájékozódást.
Testi
A gyerekek egyéni fejlesztésével olyan adottságok és testi képességek fejlődnek ki, amelyek elősegítik a pozitív énkép kialakulását, és a szociális környezetbe való fokozatos beilleszkedést.

Csoporton belüli tehetséggondozás:
Óvodás korban minden gyermeket tehetség ígéretként fejlesztünk. Az egyes területen kiemelkedő képességű gyermekek kiemelkedő és gyenge oldalának fejlesztése egyaránt fontos az egészséges személyiségfejlődés érdekében.

Pedagógiai szemléletünkben a differenciálás:
Különös figyelmet igénylő gyermekek (kimagasló képességűek és hátrányokkal induló gyermekek) nevelése az egyéni sajátosságokat figyelembe véve, azokhoz alkalmazkodva. Az egyéni sajátosságokkal rendelkező gyermek párhuzamosan, eltérő módon végeznek tevékenységeket.

Feladataink:
- A gyermekek folyamatos megfigyelése, képességeik mérése.
- Különbségek, eltérő fejlettségi szintek szerinti feladatok.

- Egyéni bánásmód elvének alkalmazása.
- A gyermekek érdeklődésére, meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire épülő változatos tevékenységek szervezése.
- A gyermeki kíváncsiság, érdeklődés felkeltése fenntartása.
- Természetes helyzetek teremtése a tapasztalatszerzésre.
- A problémamegoldó képesség kialakításának segítése.
- Pozitív magatartásuk erősítése.

Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

A gyermekvédelemről általában A gyermekvédelem komplex tevékenység: olyan pedagógiai, pszichológiai, jogi, szociális és egészségügyi feladatok rendszere, melyek alkalmazása lehetővé teszi a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek helyes irányú fejlődését. E tevékenységben oktatásinevelési intézmények, államigazgatási, egészségügyi és társadalmi szervek vesznek részt.

A gyermekvédelmi munka magában foglalja az óvodavezetés, és valamennyi nevelő gyermekvédelmi feladatát. A gyermekvédelem fontos része az óvoda nevelési területének. Kiemelt figyelmet kell fordítanunk arra, hogy mi a teendője az óvodának azokkal a gyermekekkel kapcsolatosan, akik hátrányos helyzetük miatt nem érték el az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget.

Az óvodai gyermekvédelem célja

- a helyi sajátosságok ismeretében mentálhigiéniás óvodai rendszer kialakítása, minden óvodás gyerekre kiterjedő preventív tevékenység megszervezése, speciális segítséget igénylő gyermekek, családok gondozása
- segítségnyújtás a hátrányok enyhítésére, az óvodai keretek közötti kompenzálás biztosítása
- esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések
- a családi nevelés gyermek iránti felelősségének erősítése
- szülőkkel való közvetlen, tapintatos, személyes kapcsolattartás
- a gyermekek fejlesztése egyéni bánásmóddal, törődéssel
- feltárni azokat a körülményeket, amelyek óvodásainkat hátrányosan érintik, illetve veszélyeztetik.

Az óvodai gyermekvédelem feladatai és a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések:

- a gyermek személyiségének károsodását megelőzni /prevenció/, a már bekövetkezett károsodásokat és azok hatásait megszüntetni, de legalább enyhíteni (korrekció) - a veszélyeztetettség, hátrányos helyzet tüneteinek felismerése, a problémák feljegyzése
- a veszélyeztetettség, hátrányos helyzet jelzése az illetékes szakszolgálat felé (pedagógiai szakszolgálat, gyermekjóléti szolgálat)
- a tünetek okainak megkeresése, családlátogatás
- a szülők segítése a szülői szerep eredményes betöltéséhez
- a gyermek szociális helyzetének lehetőség szerinti javítása
- segítő szakemberek igénybevétele (fejlesztő pedagógus, lelki vezető).

Részt vesz:

- az óvoda vezetésével együttműködve a speciális gyermekvédelmi munka tervezésében,

szervezésében, megvalósításában és ellenőrzésében
- a munkatervben meghatározott feladatokra építve elkészíti a gyermekvédelmi munkatervet
- nyilvántartást vezet
- segítséget nyújt a feladatok megvalósításában
- kapcsolatot tart az állami szervekkel

A veszélyeztetettség legfőbb kategóriái:

a) Környezeti okok:

• A család szerkezetének megváltozása
• Nevelési hiányosságok
• Brutalitás
• Erkölcstelen családi környezet
• Italozás a családban
• A környezeti okokból következik:
• Értelmi, érzelmi elmaradottság
• Szociális visszamaradottság
• Gátlásosság
• Fokozott agresszivitás
• Túl mozgékonyság

b) Anyagi okok

• A szülők önhibájukon kívül alacsony jövedelműek (pl. rokkant nyugdíjasok)
• A családban sok a gyermek

c) Egészségügyi okok

• Született betegség, súlyos testi fogyatékosság áll fenn.

Intézkedési terv:

• Családlátogatás
• Pedagógiai Szakszolgálatba utalás
• Családgondozóba utalás
• Bejelentés a gyám és gyermekvédelmi osztályra
• Védő-óvó intézkedés
• Egyéni bánásmód
• Szorongások oldása
• Pszichológiai vizsgálat kérése
• Irányítás az önkormányzat szociális bizottságához

Kapcsolattartás:

Családdal:
- egyéni beszélgetés
- szülői értekezlet
- fogadóóra
- családlátogatás
- előadások tartása meghívott előadókkal
- nyílt napok
- lelki délután

Pedagógiai Szakszolgálattal:
- tanulási képességek vizsgálata , dys-es vizsgálatok
- egyéni fejlesztő foglalkozások
- értelmi képesség vizsgálata
- magatartászavar vizsgálata - iskolaérettségi vizsgálat
- pszichológiai vizsgálat.

Gyámhatósággal:
- környezettanulmány készítése

Családsegítő szolgálattal:
- szociális, lelki problémák

Gyermekjóléti szolgálattal:
- hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek jelzése

Szociális bizottsággal:
- a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás iránti kérelem benyújtása.

A tevékenység eszközei, módszerei:
- az óvodai nevelésben adódó minden spontán helyzet maximális kiaknázása
- a szülők jogainak ismertetése
- tudatosság, következetesség, az egyéni bánásmód differenciált alkalmazása.

A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek
Célunk az esélyegyenlőség biztosítása, a családok szociokulturális helyzetéből adódó hátrányok csökkentése, kompenzálása.

Feladataink:
- A gyermek és körülményeinek megismerése, regisztrálása, folyamatosa nyomon követése
- Képességei kibontakoztatását gátló tényezők feltárása
- A lemaradás mértékének, minőségének megállapítása, - Szülőkkel közös út keresése, a gyermek harmonikus személyiségfejlődése érdekében.

A hátrányok enyhítését szolgáló tevékenységek:
- Családlátogatás
- Szülői konzultáció az óvodapedagógussal, gyermekvédelmi felelőssel
- Rendszeres egészségügyi felügyelet
- Egyéni fejlesztési terv készítése
- Szakszolgálatokkal együttműködés
- Sokoldalú, tevékeny, szabadidős tevékenység.

2.26 LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK ÓVODA

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet: Egyházi, óvodai ünnepek, jeles napok

ŐSZ

Feldolgozandó anyag	Ünnep, jeles nap jelentéséről	Megünneplés módja
Szeptember 8. Az Istenszülő születése Kisboldogasszony	Joakimtól és Annától született a világ Megváltójának édesanyja, a Istenszülő Szűz Mária	Lelki percek Ovis Liturgia Miroválás
Szeptember 14. A Szent Kereszt felmagasztalása	Szent Ilona császárnő megtalálta a Szent Keresztet és ezt Szent Makáriosz pátriarka 335. szeptember 14-én a jeruzsálemi Szent Feltámadás Bazilikában helyezte el.	Lelki percek Ovis Liturgia Kereszthódolás Miroválás Bűnbánati nap
Gyermekáldás A Szentlélek segítségül hívása	Az adott nevelési évre kérjük a Szentlélek áldását.	Lelki percek Egyházi szertartás Miroválás
Október 01. Az Istenszülő Oltalma	Az Istenszülő Szűz Máriának, mint a keresztények segítségének és oltalmának ünnepe.	Lelki percek Ovis Liturgia
Október 23. Nemzeti ünnep	Megemlékezés az 1956-os eseményekről.	Az óvoda csoportszobájában
November 02 Halottak napja	Elhunytjainkra emlékezünk.	Lelki percek
November 08. Szent Mihály főangyal és a mennyei erők ünnepe	Szent Mihály főangyal-nak, az Isten ellen lázadó angyalok legyőzőjének és az üdvösségtörténetben szereplő mennyei erők-nek emlékünnepe	Ovis Liturgia Lelki percek
November 08. Mihály-napi, jótékonysági vásár és táncház	Táncház és vásár szülőknek, meghívott vendégeknek..	Az óvoda csoportszobájában.
November 15. Karácsony előtti bűnbánati időszak kezdete	Jelezzük az ünnep köze-ledtét, így van időnk a ráhangolódásra, a felkészülésre.	Lelki percek
November 21. Istenszülő templombavezetése	A gyermek Máriát szülei a jeruzsálemi templom szolgálatára szánták és a hagyomány szerint három éves korában a templomba vitték, hogy ott nevelkedjen.	Lelki percek Ovis Liturgia Miroválás

TÉL

Feldolgozandó anyag	Ünnep, jeles nap jelentéséről	Megünneplés módja
December 06. Csodatevő Szent Miklós püspök	Szent Miklós műrai püspök a keleti Egyház védőszentje. A tevékeny felebaráti szeretet szentjének emlékét.	Lelki percek Mikulás ünnepély Ovis Liturgia Miroválás
December 09. Szent Anna csodálatos foganása	A Szeplőtelen Istenszülő édesanyjának, Szent Annának csodálatos foganása.	Lelki percek Ovis Liturgia Miroválás
December 25. Jézus születésének ünnepe. (Karácsony)	A Szentlélektől és Szűz Máriától megtestesült Fiúisten Betlehemben egy elhagyott istállóban Szűz Mária fiaként megszületett.	Lelki percek
December 26. Az Istenszülő emlékezete (Utóünnep)	Szűz Mária istenanyasága.	Lelki percek
December 27. Szent István fődiakónus, első vértanú	Szent István főszerpap, első vértanú és a Hajdúdorogi Egyházmegye védőszentjének ünnepe.	Lelki percek
Január 06. Úrjelenés Vízkereszt	Jézus megkeresztelése. Keresztelő Szent János a Jordánban megkeresztelte az Üdvözítőt. Szentháromság kinyilatkoztatása.	Lelki percek Ovis Liturgia Vízszentelés Óvodaszentelés
Január 30. Három szent főpap	A három legkiválóbb keleti egyházatya: Nagy Szent Bazil, a szerzetesség atyja, Aranyszájú Szent János Szent Liturgia szövegünk szerzője, Nazianzi Szent Gergely a keleti egyház egyik legnagyobb hittudósa. E három szent közös ünnepe.	Lelki percek Ovis Liturgia
Február 02. Jézus találkozása Simeonnal. Gyertyaszentelő Boldogasszony	Születése után a 40. napon a Istenszülő Szűz Mária bemutatta a gyermek Jézust a templomban. Itt a Messiásra várakozó öreg Simeon karjaiba vette a kis Jézust és őt a világ világosságának nevezte.	Lelki percek Ovis Liturgia Gyertyaszentelés Miroválás

Feldolgozandó anyag	Ünnep, jeles nap jelentéséről	Megünneplés módja
Vízkereszttől Vajhagyó vasárnapig tartó idő a farsang időszaka	„Örüljetek az Úrban szüntelen!”	Farsangi mulatság
Tiszta hétfő Nagyböjt kezdete, Húsvét előtti böjti idő, 6 hét	Jelezzük az ünnep közeledtét, így van időnk a ráhangolódásra, a felkészülésre.	Nagyböjt első napján /szigorú böjt/ lelki és testi ajándék szülőknek, dolgozóknak Lemondás - gyűjtők készítése Lelki percek

TAVASZ

Feldolgozandó anyag	Ünnep, jeles nap jelentéséről	Megünneplés módja
nyílt nap	A szülők betekintést nyerhetnek csoportjaink hétköznapjaiba.	Szülők, leendő szülők körében
Március 15. Nemzeti ünnep	Az 1848 - 49-es szabadságharcban résztvevőkre emlékezünk.	Közös séta a az 1848–49-es emlékműhöz
Március 25. Istenszülő Szűz Mária Örömhírvétele Gyümölcsoltó Boldogasszony	Gábor arkangyal, Isten küldötte megjelent Názáret-ben Szűz Máriának és hírül vitte neki, hogy a Szentlélek erejéből a Fiúisten anyjává lesz.	Lelki percek Ovis Liturgia Miroválás
Lázár feltámasztása Jézus bevonulása Jeruzsálembe Virágvasárnap	Jézus feltámadását előre jelezvén feltámasztotta barátját Lázárt. Az Úr Jézus kínszenvedése előtt ünnepélyesen bevonult Jeruzsálembe. A nép ujjongva, pálmaágakat lengetve fogadta. Ennek emlékére zöldellő gallyakat (barkát) áld meg az Anyaszentegyház.	Lelki percek Vasárnap barkaszentelés a templomban. A megszentelt barka elhelyezése csoportszobákban.
Nagyhét (nagyhétfőtől nagyszombatig) Húsvét Fényeshét	A titkos vacsora emléke (Nagycsütörtök) Az Úr Jézus kereszthalála (Nagypéntek) Jézus Krisztus pokolra való leszállásának emléke (Nagyszombat) Jézus feltámadásának ünnepe	Lelki percek Bekapcsolódás a szertartásokba

Feldolgozandó anyag	Ünnep, jeles nap jelentéséről	Megünneplés módja
Április 23. Szent György nagy-vértanú	Mint bátor és vitéz katona sokakat keresztény hitre térített. 303-ban Dioklecián császár alatt szenvedett vértanúságot. Példájával megmutatta, hogy bármilyen állásban lehet buzgó keresztény életet élni	Lelki percek Ovis Liturgia Búzaszentelés a templomban
Anyák napja	A család és fontosságának hangsúlyozása és megemlékezünk Égi Édesanyánkról is	Édesanyák, nagymamák körében
Gyermeknap	„... ilyeneké a mennyek országa .„	Versenyjátékok, kézműves foglalkozások, zenés előadás
Urunk mennybemenetele Áldozócsütörtök	Az Úr Jézus feltámadása után a negyvenedik napon apostolai szeme láttára diadalmasan mennybe ment.	Lelki percek Ovis Liturgia Miroválás
A Szentlélek eljövetele Pünkösd Húsvét után az 50. napon Pünkösd hétfő Utóünnep A Szentháromság ünnepe Pünkösd utáni első vasárnap Mindenszentek vasárnapja	A feltámadás után az ötvenedik napon szállott le a Szentlélek tüzes nyelvek alakjában az apostolokra és a velük együtt levőkre. A szentek egységének meg-ünneplése.	Lelki percek
Ballagás, és a nevelési év zárása Szent Liturgia keretében.	Hálaadás az elmúlt nevelési évért, elköszönünk az iskolába készülő gyermekeinktől.	Ballagási műsor Ünnepi Liturgia

NYÁR

Feldolgozandó anyag	Ünnep, jeles nap jelentéséről	Megünneplés módja
Június 24. Keresztelő Szent János születése	Az eljövendő Megváltó előhírnöke. Zakariás és Erzsébet gyermeke volt. A szentek közül Szűz Márián kívül csupán az ő születésnapját ünnepeljük. Gyógynövényszentelés.	Az Úr napjának megszentelése. (Bekapcsolódunk a Szent Liturgiába)

Feldolgozandó anyag	Ünnep, jeles nap jelentéséről	Megünneplés módja
Június 29. Szent Péter és Pál főapostolok	Néró császár alatt /67 körül/ szenvedtek vértanúságot Rómában. Az első pápát, Szent Pétert fejjel lefelé keresztre feszítették a nemzetek nagy apostolának Szent Pálnak pedig fejét vették.	Az Úr napjának megszentelése. (Bekapcsolódunk a Szent Liturgiába)
Nyári zárás	Nyári zárás	Nyári zárás
Augusztus 06. Urunk színeváltozása	Az Úr Jézus szenvedése előtt megmutatta apostolainak fényes Isten-arcát, hogy szenvedő arcát látva se felejtsék el, hogy ő Isten. - Ezen a napon áldja meg az egyház az új termést, különösen a szőlőt.	Az Úr napjának megszentelése. (Bekapcsolódunk a Szent Liturgiába)
Augusztus 15. Nagyboldogasszony, Istenszülő Szűz Mária elszenderedése és mennybevitele	Isten nem engedte, hogy az Istenszülő Szűz teste az enyészet martalékává legyen, hanem mint a megváltás első zsengéjét, halála után testestőllelkestől mennybe vitte.	Az Úr napjának megszentelése. (Bekapcsolódunk a Szent Liturgiába)
Augusztus 20. Szent István apostoli király	A magyar nemzet első szent királyának és apostolának ünnepe /969-1038/. Neki köszönheti népünk hitét és műveltségét. Halála előtt országát a Szűz Máriának ajánlotta fel.	Az Úr napjának megszentelése. (Bekapcsolódunk a Szent Liturgiába)
Augusztus 29. Keresztelő Szent János feje vétele	Heródes, akit az előhírnök kicsapongó élete miatt megdorgált, bűntársának, Heródiásnak kérésére lefejez-tette Keresztelő Szent Jánost.	Az Úr napjának megszentelése. (Bekapcsolódunk a Szent Liturgiába) Bűnbánati nap

2. számú melléklet: Óvodai helyiségek

Ssz.	helyiség megnevezése
1.	gyermekcsoportok
2.	felnőtt wc-k
3.	gyermek öltözők
4.	gyermek mosdók
5.	szülői fogadó helyiség
6.	iroda helyiség
7.	felnőtt öltöző
8.	felnőtt étkező
9.	melegítő/tálaló konyha
10.	udvarrész
11.	tornaszoba
12.	torna szertár
13.	mosókonyha
14.	fejlesztő szoba
15.	tisztítószer tároló
16.	gazdasági iroda
17.	orvosi szoba

A helyiségek bútorzata, valamint egyéb berendezési tárgyai 20/2012. (VII. 31.) EMMI rendelet melléklete szerint kerülnek kialakításra.

Megjegyzés: Még ebben az évben megkezdődik a Dunaújváros, Római krt. 51-ben az óvoda építése és ha elkészül, akkor átköltöztetjük a csoportot. A tervek már megvannak, csak a forrásra várunk. Az óvodai projekt elindul, de a végső helyszín nem a jelenleg feltüntetett lesz.

A SZENT PANTALEIMON GÖRÖGKATOLIKUS ÁLTALÁNOS ISKOLA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Iskolánk rövid története

Iskolánk 1980 – 2011 között önálló általános iskolaként működött. A Római városrész északi részén épült. Római II. számú Általános Iskola néven kezdte meg működését. 1987-ben – az akkori politikai szándék ellenére – vette fel Gárdonyi Géza nevét. 1996-ban az intézményi integráció következtében az Aranyvölgyi Általános Iskola táncművészeti tagozatának, majd 2001-ben a Barátság Általános Iskola jogutód intézménye lett.

Az intézményben 1991-től idegen nyelvi tagozat működött (angol-német) – 2006 óta kimenő rendszerben, valamint 1996 óta táncművészeti tagozat indult első évfolyamon, felmenő rendszerben.

A 2006/2007-es tanévtől vette kezdetét a HEFOP 3.1.3. számú pályázat keretében a kompetencia alapú oktatás.

A 2008/2009-es tanévben sikeresen pályázott városunk Önkormányzata a TÁMOP 3.1.4. – „Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés – Innovatív intézményekben" támogatásra.

A 2009/2010-es tanévben ennek keretében a pályázathoz kapcsolódva új programok, programcsomagok, tanulásszervezési eljárások kerültek be az éves munkába.

A 2009/2010-es tanévben iskolánk elnyerte az ÖKO-iskolai címet. 2016. december 10-én az „Örökös Ökoiskola" címet is. A cím és logó használatára az iskola visszavonásig jogosult. A rangos elismerést az EMMI, OFI és a Földművelésügyi Minisztérium adományozta iskolánknak, mellyel az iskolában folyó tudatos környezeti nevelést díjazták.

2011/2012. tanévtől a Gárdonyi Géza Általános Iskola jogi önállósága megszűnt, a Petőfi Sándor Általános Iskola tagintézménye lett.

A 2018/2019. tanévtől kezdődően iskolánk újra önálló iskolává vált.

A 2018/2019-es tanévben iskolánk eredményes pályázatot nyújtott be az Innovációs és technológiai Minisztérium Fogyasztóvédelemért Felelős Helyettes Államtitkársága pályázatára és elnyerte a „Fogyasztói Tudatosságra Nevelő Iskola" címet.

2020 márciusában újabb rangos állami elismerést kaptunk. Intézményünk, Áder János Köztársasági Elnök Úr által fővédnökölt „Energiatudatos Intézmény" címet nyerte el, a Virtuális Erőmű Program (VEP) keretében.

2020 szeptemberétől intézményünk kikerült a Dunaújvárosi Tankerületi Központ irányítása alól, irányítását és működtetését fenntartóként a Hajdúdorogi Metropolitai Egyház vette át.

Pedagógiai programunk és pedagógusaink egyaránt fontosnak tartják a tehetséggondozást és a felzárkóztatást. Ez az elkötelezettség a 2020/21 es tanév során találkozott azzal a szándékkal, hogy a Hajdúdorogi Főegyházmegye fenntartási körébe tartozó intézményünkben induljon alapfokú művészetoktatás a következő tanszakokon: táncművészeti; képzőművészeti és zeneművészeti. A 2022/2023-as tanévtől az 1149/2022-es módosított alapító okirat alapján a maximálisan felvehető gyermek- és tanulólétszám 580 főre módosult, melyből általános iskolai nevelés-oktatásban 460 fő, alapfokú művészeti nevelésben 120 fő részesülhet.

A 2023/24-es tanévtől az intézmény neve Szent Pantaleimon Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú művészeti Iskola lesz. Bővül feladatkörünk óvodai neveléssel, 1 óvodai csoport kezdi meg működését (maximális létszám 20 fő).

3. AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA NEVELÉSI PROGRAMJA

3.1 Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai feladatai, eszközei, eljárásai

3.1.1 Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei

- Oktató-nevelő munkánk alapelve, hogy tanulóink olyan képzést és nevelést kapjanak a nálunk töltött 8 év alatt, amely megfelel a kor és a környezet elvárásainak.
- Szeretnénk, ha tanulóink személyiségfejlesztése teljessé válna, hogy minden életszakaszban képesek legyenek az önmegvalósításra.
- Tanítványainkkal való közös munkánkban a következetesség, a kölcsönös bizalom és tisztelet érvényesítésére törekszünk. Reális követelményeket támasztunk velük szemben, amely figyelembe veszi az egyéni képességek különbözőségét, megadjuk és elvárjuk kapcsolatainkban a kölcsönös megértést, az odafigyelést és a tiszteletet.
- Iskolánkban olyan légkört kívánunk teremteni, ahol a tanulóink otthon érezhetik magukat, ahová a gyerekek szívesen járnak, mert megértő, motiváló és szerető légkör veszi körül őket.
- Alapelvünk, hogy lehetőséget adjunk a gyermeki önállóság, a kreativitás, az egyéni értékek és képességek kibontakoztatására.
- Olyan oktatási gyakorlat, ahol a természetes gyermeki kíváncsiságot megőrizve, az életkori sajátosságaiknak megfelelő módszerekkel tanulhatnak a diákok.
- Fontosnak tartjuk, hogy a széleskörű tevékenységkínálat segítségével a gyerekek képességei sokoldalúan fejlődhetnek, és a tanulás motivációs alapja a sikerélmény.
- A szülőket is bevonjuk az oktatás-nevelés folyamatába, törekednünk kell a tanulók szüleivel való tartalmas, kölcsönös információn alapuló kapcsolattartásra, hogy mindezekért a szívesen hozzák gyermekeiket az intézményünkbe.
- A tantestület minden tagja érezze fontosnak magát, találja meg azt a tevékenységet, amelyhez a legjobban ért, ezáltal alkotói szabadsága kibontakozhat.
- Olyan értékek átadása, amelyek megfelelnek a társadalmi elvárások, a tanulók, a szülők és a fenntartó igényeinek.
- Olyan iskolaközösség megteremtése, melyben minden gyermek egyenlőnek érzi magát, az esélyegyenlőség feltételei adottak. Mindent el kell követni azért, hogy minimálisra csökkentsük a lemorzsolódást.

3.1.2 Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai értékei

A társadalomban megindult változások igénylik és sürgetik az oktatás-nevelés megújítását és hatékonyabbá tételét. Erőteljesen jelentkeznek a művelődési anyag kiválasztásának kérdései - tantervek, tankönyvek -, velük együtt szervezési, metodikai változtatások - csoportbontás, kísérletek, oktatási segédletek, differenciált nevelés-oktatás…-, az iskolák és iskolatípusok önállósodása, vagyis a helyi nevelési rendszerek kialakulása és erősödése.
Görögkatolikus Egyházunk sajátos értéke a több száz éves, nem ritkán ezer évnél is messzebbre nyúló hagyományok megélése. Ez a gyökerét egyre inkább veszni hagyó

európai kultúrában különleges erővel bír. Ennek tudatosítása, elfogadtatása, erre való lelkesítés szerves része kell, hogy legyen a nevelői munkának. Természetesen tekintetbe véve az életkori befogadási adottságok korlátait, vagy még inkább fölhasználva az azokban rejlő egyes lehetőségeket. A hagyományőrzés se nem múzeumépítés, se nem álértékek bevezetése. Ennek érdekében hasznos a nevelők folyamatos továbbképzése ezen a téren, illetve az egyes intézmények dolgozói lehetőség szerint alakítsanak ki közvetlen kapcsolatot a központi magas szintű oktatási intézményeink vezetőivel, munkatársaival.
Az iskolai nevelés lényegét tekintve értékközvetítés, értékalkotás, közösségre orientált tevékenység. Az iskolai közösség és a templomi közösségek közötti összetartozás erősítése nem csak programokkal, hanem ezt segítő szellemiség kialakításával. Szoros összetartozás kiépítése az adott helyen működő parókussal, lelkipásztori törekvéseinek harmonizálása az intézmény életével.

Katolikus iskolánkban nem „elit" képzésre törekszünk. Nevelésünk a keresztény értékrend elfogadását, a keresztény életforma kialakítását segíti elő. Tanítványainkban erősíteni kell azt a tudatot, hogy aki teheti, segítse a gyengét, beteget, szegényt. Ezek remélhetőleg tanítványaink számára maradandó értéket képviselnek felnőtt korukban is. Megvédik őket az alkoholizmustól, a kábítószertől és egyéb erkölcsi veszélyektől.

Intézményünk elvárásai katolikus iskolaként

Az egyház, mint az iskola fenntartója tudatában volt annak, hogy egy működő intézményt vett át, pedagógusokkal és tanulókkal együtt. Ezért tiszteletben tartja mindenkinek a személyes meggyőződését, amennyiben a Szent Pantaleimon Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola alapelveit tudomásul veszi, nem akadályozza, hanem segíti az alább felsorolt alapelvek kibontakozását. A Görögkatolikus Egyház az iskolák alapítását és fenntartását fontos missziós feladatnak tartja. Katolikus iskolának azt az iskolát nevezzük, amelyet az illetékes egyházi hatóság vagy egy hivatalos egyházi jogi személy igazgat, vagy amelyet az egyházi hatóság írott okmánnyal ilyennek ismer el.
A katolikus iskolában a nevelés és az oktatás szoros egységben van. „Az iskola azért tanít, hogy neveljen, vagyis belülről alakítsa az embert." Minden tudást az örök élet fényében kell felülvizsgálni, és megfelelő erkölcsi hátérrel kell átadni. A keresztény nevelésnek arra kell segítenie a fiatalokat, hogy megérjenek a szabadság felelős használatára, érzékük legyen a természetfeletti igazságok és az igazi értékek iránt, megismerjék önmagukat és az őket körülvevő világot, felülemelkedjenek a középszerűségen, ne fáradjanak bele a folytonos önképzésbe és önnevelésbe.
Egyházi fenntartású iskolában: Elkerülhetetlen, hogy az iskola valamely határozott világnézetre hivatkozzék: a választás, az értékrend, az oktatás egységének biztosítása és a szabadság megvalósítása érdekében. Az iskolának kifejezett feladata, hogy feltárja a műveltségnek erkölcsi és vallási dimenzióit és ezzel elősegítse az egyént az erkölcsi szabadságra. Erkölcsi szabadság csak az abszolút értékkel kapcsolatban lehetséges: ezektől függ az ember életének értelme és értéke. Erős, felelős, szabad és erkölcsileg helyes döntésekre képes személyiségeket olyan iskola tud nevelni: amely az ember és a társadalom

mélyebb igényeire figyel, nem csak átmeneti és felszínes divatokra, amely határozott életértékeket választ, s ezen értékeket közös világnézeti elkötelezettségben valósítja meg – Isten segítségével erre törekszünk.

Erkölcsi elvárások:

a.) Erkölcsi elvárások a tanároktól: A diákok nevelése felelős, örök életre szóló feladat. Üdvösségre nevelünk. Minden más ezután következik. A pedagógus nyitott legyen minden értékre, amelyet beépíthet saját életébe és nevelő-oktató munkájába. Elengedhetetlen az önképzés, az olvasás, a megmerítkezés a kultúra szépségeiben, amelyek lelki-szellemi töltést adnak a napi munkához. Ez a munka nagy önfegyelmet és önismeretet igényel, de ugyanakkor a pedagógusnak vállalnia kell a diákok előtt teljes személyiségét, korlátait is. Tudatában kell lennie annak, hogy saját életpéldájával nevel.

b.) Erkölcsi elvárások a diákoktól: Alapvető, hogy elfogadják és befogadják az iskola üdvösségre és felelős tudásra irányuló tevékenységét, és ezt tudatosan ne akadályozzák. Tartsák be az emberi kapcsolatok szabályait. Ehhez segíthetjük hozzá a fiatalt, ha megismertetjük vele a kereszténység alapelveit, megszerettetjük vele a csöndes szemlélődést a természetben, értékes irodalmat, műalkotást, zeneművet adunk a kezébe.

c.) Erkölcsi ajánlások a szülőknek: Az iskola a szülőkkel igyekszik mindjobban megismertetni szellemiségét. A szülőktől is elvárja, hogy elfogadják az iskola katolikus jellegét, ne neveljenek, tegyenek az iskola ellen, az iskolával kapcsolatos problémáikat az érintettekkel beszéljék meg.

3.1.3 Pedagógiai céljaink

Mai világunkban kiemelten fontos szerepe van a gyerekek nevelésének, s óriási a felelőssége az oktatás intézményeinek. E felelősségtudattól áthatva alakítottuk ki, fogalmaztuk meg iskolánk nevelési célkitűzéseit.

- A katolikus iskolának kötelessége vállalni a növendék személyiségének keresztény szellemű formálását: „ma különösen, hiszen számot kell vetnünk azzal, hogy a család és a társadalom e téren nem teszi meg, ami rajta áll.” (Kat.Isk.45.)
- Vissza kell adni a tudás rangját, a szorgalmas és tisztességes munka értékét.
- Az iskola kiemelt céljának tekinti a rábízott gyermekeknek, az őket körülvevő világba való beilleszkedésének segítését, érezze jól magát ebben a világban tartósan és megalapozottan. A kiegyensúlyozott személyiség kialakítása és nevelése elsődleges.
- Teljesítményorientált világunkban is célunk, hogy ne csak az elsajátítandó ismereteket nyújtsuk az idejáró gyerekek számára, de személyiségük alakítását, formálását is vállaljuk.
- Erény legyen a becsületesség, a megbízhatóság, a türelem, a másik ember iránt érzett felelősségtudat, a szülőföld és a haza szeretete. Mivel nem bújhatunk el a bennünket körülvevő világ kihívásai elől, célunk, hogy modern világunk manipulációival szemben (TV, reklám, okostelefon) kritikus magatartást sajátíttassunk el.
- Célunk olyan diákok nevelése, akik képesek a kritika elfogadására, a megbocsátásra, az áldozatkészségre, a kitartásra, igényeik féken tartására, tudjanak örülni.
- Célunk, hogy az adott műveltségi területen belül a gyenge képességű tanulóink is meg tudják tanulni a kötelező minimumot, viszont a tehetségesebbek számára biztosítsuk a

magasabb szint elérésének lehetőségét. Az erőfeszítést minden képességi szinten érvényes értéknek kell tekinteni, de el kell fogadni a képességek közötti különbségeket is az önbecsülés csökkenése nélkül.

- Törekedni kell arra, hogy a gyerek megtanulja a munkát megelégedéssel végezni: ha ez a tanulás, kedvvel tanulni, ha az testi erőfeszítés, azt kedvvel tenni; örömmel segíteni, a kötelességet nem kényszernek érezni.
- Célunk a sikeres munkaerő-piaci alkalmazkodáshoz szükséges, az egész életen át tartó tanulás megalapozását szolgáló képességek, a kulcskompetenciák fejlesztése.
- A tananyag megtanítása sokszor nem csak cél, hanem eszköz is az összpontosítás, az akaraterő, a kitartás fejlesztéséhez. Meg kell tanulnia a gyereknek például dönteni tudni, engedelmeskedni, akaratát érvényesíteni, vitázni vagy meggyőzni.
- Célunk, hogy tanítványaink tudjanak beszélgetni másokkal, tudják kifejezni magukat. Ki kell alakítanunk a tanulókban a párbeszéd készségét, a jó és a rossz megkülönböztetésének képességét.
- A pedagógiai értékelés nem szorítkozhat kizárólag a viszonylag könnyen mérhető tudásszintre, mert az a teljesítménykényszer eluralkodásához vezethet. Az iskolának úgy kell működnie, hogy minél több és szerteágazóbb sikerélmény lehetőségét biztosítsa a gyerekek számára.
- A harmonikus személyiség kialakulásához a manuális képességek fejlesztése, az egészséges életmódra való törekvés belső igényének a kifejlesztése is csak tudatosan irányított tevékenységrendszeren, illetve a tartós mintaadáson keresztül érhető el.
- A sajátos nevelési igényű tanulók képességeinek fejlesztése, habilitációja, rehabilitációja, általános műveltségük megalapozása az életkoruknak és az egyéni képességeiknek megfelelően.

Céljaink megvalósítása nem csak a kiválasztott tananyagtól vagy programtól függ, hanem az iskolában munkálkodó személyek alkalmasságától is, hiszen egy pedagógus egész személyiségével nevel. Intézményünk pedagógiai folyamatai a személyiség- és közösségfejlesztést, az elvárt tanulási eredmények elérését, a szülők, tanulók és munkatársak elégedettségét és a fenntartói elvárások teljesülését szolgálják.

3.1.4 Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai feladatai, eszközei, eljárásai

Az iskola pedagógiai tevékenységét, megújítását a helyi érdekek, mint az iskolával szembeni helyi igények jelentősen befolyásolják. Azok az iskolai feladatok, melyeknek teljesítését leginkább elvárják az iskolától, az olyan hagyományos feladatok, melyek a társadalmi beilleszkedéssel, az ehhez szükséges viselkedési normákkal kapcsolatosak. A tisztességre és erkölcsös életre, a rendre és fegyelemre való nevelés feladatai azok, amelyeket a társadalom legtöbb tagja az iskola fontos feladatának tekint. Az egyéni képességek, a gondolkodás, és az értelem fejlesztését (algoritmikus gondolkodás fejlesztése), az anyanyelv megfelelő elsajátítását, a továbbtanulásra való felkészítést, a hazaszeretetre nevelést szűkebb és tágabb környezetünk elvárja tőlünk.

Ha ezen elvárásoknak meg akarunk felelni, tisztázni kell, hogy mi várható el egy 8 osztályos alapozó iskolától.

- Az iskola adjon a kikerülő gyerekeknek mindenki számára egységes műveltséget: az elsajátítandó tananyag minimumát és lehetséges optimumát megadva, lehetőséget biztosítva a továbbtanulásra, figyelembe véve a tanulók életkorát és eltérő - szociális, felfogásbeli, értelmi - szükségleteit, lehetőségeit.

- A műveltség legyen nemzeti jellegű, amely a magyar kultúra évezredes hagyományait, szellemét, de a kor változásait is figyelembe veszi. Ez valamennyi tantárgyra, tantárgycsoportra érvényes. A nemzeti jelleg feltételezi és igényli a tudományosságot. A társadalmi, gazdasági előrelépés a legújabb természettudományi, technikai és más műveltségelemek tudatos beépítése nélkül nem képzelhető el.

- Az iskola további fontos feladata a rábízott gyerekek személyiségének fejlesztése. Felelősségteljes magatartást tanúsító, önállóan gondolkodó, konfliktusokat kezelni tudó, harmonikus egyéniségeknek kellene az iskolákból kikerülniük, akik a társadalom hasznára, közéleti tevékenységre, hasznos munkára.

- A gyerekek logikus gondolkodásának, következtetni tudásának fejlesztése ugyanúgy lényeges feladata az iskolának, mint az összefüggések keresése iránti igény felkeltése, az ötletesség, a találékonyság, a rendszerező képesség, egyszóval a kreativitás kialakítása.

- A nemzeti öntudat, hazafias nevelés területén, tanulóinkkal megismertetni a helyi, nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Sajátítsák el azokat az ismereteket, folytassák azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése.

- Tanulóink szüleinek és az iskola kapcsolatának alapja a bizalom. A testi és lelki egészségre nevelés területén az iskola feladata, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiénében, a helyes táplálkozásban, a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

- A tanulás tanítása területén az intézmény minden pedagógusának fontos teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az általa tanított tantárgyak iránt, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, etikus hozzáférésével kapcsolatban. Meg kell tanítania, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan aktivizálhatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek.

- A tanulók legyenek képesek digitális tartalmak, taneszközök oktatási gyakorlatban való használatára, akár az iskolában, akár otthon is. A digitális készségek fejlesztésének tevékenységeit úgy kell megtervezni, hogy az igazodjon a tanulók életkori sajátosságaihoz, valamint a folyton változó IKT eszközzel támogatott tanórák kereteihez.

- Az iskola adjon a tanulmányaikat befejező tanulók számára egységes bizonyítványt a továbbtanulási esélyegyenlőség megteremtése érdekében.

- Iskolánk feladata a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése oktatása, ezért a tanulók között fennálló – egyéni adottságokból és igényekből adódó – különbségeket figyelembe véve a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárásokat, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs célú eljárásokat alkalmazunk.

- A sajátos nevelési igényű tanulót a többi tanulóval együtt nevelő-oktató iskolaként, nevelési programunk elkészítésénél a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról irányelvét is figyelembe vesszük.

Feladatainkat: a gyermekek nevelését, továbbtanulásra történő felkészítésüket, látókörük kiszélesítését, és a környező világba való begyökereztetésüket csak a bizalom légkörében tudjuk megvalósítani. Iskolai nevelési tevékenységünk ezért feltételezi a családok velünk azonos értékrendjét és együttműködését.

A fenti feladatok elvégzése érdekében alábbi eszközöket alkalmazzuk:

- következetes tanári magatartással, személyes példamutatással és egységes követelményrendszerrel dolgozunk tanítványaink nevelése és formálása érdekében;
- folyamatos és kitartó munkára, tanulásra késztetjük diákjainkat;
- rendszeres értékeléssel és osztályozással adunk visszajelzéseket tanulmányaikról;
- az eredményekről azonnal tájékoztatjuk a tanulót és a szülőt - következetesen alkalmazzuk a meggyőzést, a felvilágosítást, a tudatosítást.

Céljaink, eredményeink elérése érdekében az alábbi eljárásokat alkalmazzuk:

- minden diákot egyéniségként kezelünk, és megkeressük fejlesztésének optimális lehetőségét;
- osztályfőnöki munkánkban kiemelt figyelmet fordítunk minden tanítványunkkal és családjával való folyamatos kapcsolattartásra, nevelési folyamatuk irányítására;
- a fentiek érdekében folyamatosan együttműködünk a családokkal, jelzéseket adunk és kérünk tanítványaink fejlesztésének biztosítása miatt;
- fontosnak tartjuk annak a tanári lelkületnek a fejlesztését, amely minden tanítványában tehetséget lát, megindítja őt tehetségének felismerése és kiteljesítése irányába, megtalálva az ehhez szükséges kapcsolódási pontokat, pedagógusokat, szervezeteket és lehetőségeket;
- segítjük a diákönkormányzat eredményes működését.

Kulcskompetenciák

Hazánk oktatáspolitikájában, s így intézményünkben is különösen fontos célkitűzés a kommunikációs-készség fejlesztése, az idegen nyelvtudás, a társadalmi esélyegyenlőség megteremtése, eligazodás az informatika világában, az állampolgári ismeretek elsajátítása, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, a lényegkiemelés, felkészítés az élethosszig tartó tanulásra. Iskolánk a magyar közoktatás alapdokumentumára, a NAT-ra alapozva a

következő **kulcskompetenciákat** kívánja megvalósítani:

- Anyanyelvi kommunikáció
- Matematikai kompetencia
- Idegen nyelvi kommunikáció
- Természettudományos és technikai kompetencia
- Esztétikai és művészeti kompetencia, illetve kreativitás, önkifejezés, kult. tudatosság kompetenciái
- Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák, illetve személyes és társas kompetenciák
- A hatékony, önálló tanulás kompetenciái
- Digitális kompetencia

A fenti kompetenciák csoportosítása megköveteli a pedagógustól, hogy a tanórák tervezésekor figyelembe vegye, hogy nem osztályt tanít, hanem az egyes tanulót segíti a tanulásban, képességeinek fejlődésében, kibontakoztatásában.
Mindezt:
- a differenciált tanulásszervezéssel
- az IKT eszközök tanórai, valamint más iskolai vagy otthoni tanulás támogatására alkalmazásával
- kooperatív tanulási technikák alkalmazásával
- tanórán kívüli foglalkozási formákkal: felvételi előkészítő, felzárkóztató, tehetséggondozó foglalkozások segítségével kívánjuk biztosítani.

Minden adódó külső lehetőséget is felhasználunk, ami kompetenciák fejlesztését szolgálhatja, így például:

EFOP 3.2.6-16-2016-00001 A tanulók képességkibontakoztatásának elősegítése a köznevelési intézményekben

Az öt művészeti egyetem összefogásával létrejött UNI-V-ARTS Konzorcium európai uniós támogatást nyert „A tanulók képesség-kibontakoztatásának elősegítése a köznevelési intézményekben” című projekt végrehajtására. A projekt hozzájárul, a köznevelési intézmények országos szintű művészetpedagógiai módszertani megújításához, művészeti eszköztáruk bővítéséhez. A UNI-V-ARTS Konzorcium tagjai: Magyar Képzőművészeti Egyetem, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Magyar Táncművészeti Egyetem, Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Színház- és Filmművészeti Egyetem.
A projekt keretében a művészeti egyetemek szaktudására építve, illetve számos más művész pedagógus bevonásával kidolgozásra kerültek új, gyakorlatban hasznosítható képzési módszertanok, művészeti képességfejlesztő nevelési-oktatási programok, tananyagok, módszertani segédletek, tanórán kívüli programok.
A projekt keretében, a Magyar Képzőművészeti Egyetem partnerintézményeként, a partner egyetem által biztosított tananyagok és módszertani támogató dokumentumok ismeretében az intézményünk által kiválasztott szakmai programok tananyagát, módszertanát a helyi tantervünknek megfelelően felhasználjuk, alkalmazzuk a tanórai tevékenységekben

(beleértve a fakultációkat, a projekt alapú vagy az epochális tanulásszervezési formákat is), valamint a tanórán kívüli egyéb nevelő-oktató munkában, a helyi tantervi és tantárgyi programoknak megfelelően a szakkörökben, a szabadidős tevékenységek során, nyári táborokban.

3.2 A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

Pedagógusaink egyik legfontosabb feladata a fejlődésben lévő gyermekek egész személyiségét sikeresen formálni. Személyiségen az ember valamennyi pszichés sajátosságát értjük. Az ember nem csak biológiai, de társadalmi lény is. A társadalomban foglalkozása, érdeklődése szerint több közösséghez is tartozik.

Feladatunk felkészíteni tanulóinkat arra, hogy ismerjék saját értékeiket, személyiségük jellemzőit, be tudjanak kapcsolódni a közösségek életébe, képesek legyenek együttműködni másokkal, eredményeket elérni, és egyéni boldogulásukat megteremteni.

A személyiség az iskolában a közösség keretei között változik. Az iskola elsődleges közösségei az osztályközösségek. Az osztályközösségek életének, működésének alapelve iskolánkban a demokrácia, mely lehetővé teszi a közösségek minden tagja számára a szabad véleménynyilvánítást.

Közösségi nevelésünk hatékonysága érdekében olyan feltételeket biztosítunk, amelyek lehetővé teszik tanulóink számára az együttműködést, egymásért érzett felelősségük kialakulását, önmaguk megismerését.

Az intézményünkben folyó nevelés során hangsúlyt fektetünk az önismeret fejlesztésére (önismereti órák, osztályfőnöki órák, iskolán kívüli lehetőségek formájában).

A különböző szakkörök működtetésével, a színvonalas iskolai ünnepélyekkel a tanórai tevékenységen túl is lehetőséget nyújtunk intellektuális, esztétikai és érzelmi nevelés fejlesztésére.

A nevelőtestületünk minden területen fejleszti a hatékony kommunikációt, a véleményalkotást, a döntéshozatal, a problémamegoldás, a magabiztosság képességeinek gyakorlását (szóbeli feleletek, versenyek, vitakörök, diák-önkormányzati feladatok).

Nevelési programunk hazaszeretetre, a kulturális értékek megbecsülésére, értékóvó magatartásra, a természet megvédésére és még sok más értékre nevel (ünnepélyek, versenyek), fejleszti az önkormányzati és a közösségi érzést, a sportszellemet.

Nevelési rendszerünk - a gyermekvédelem lehetőségeivel is élve - pedagógiai módszereivel segíti a személyiségfejlődésben zavart szenvedő tanulókat.

A fentiek teljesülése érdekében az oktatási-nevelési folyamatunk arra irányul, hogy

- széles teret adjon a színes, sokoldalú iskolai életnek, a tanulásnak, a játéknak, a munkának, s ezek összhangjának,
- fejlessze a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, erősítse akaratukat,
- segítse őket életmódjuk, szokásaik, az értékekkel történő azonosulásuk fokozatos kialakításában, saját jövőképük megfogalmazásában, tehetségük kibontakozásában,
- nevelje őket hazaszeretetre, az egyetemes emberi jogok tiszteletben tartására, a hazai és egyetemes emberi kultúra kincseinek értékelésére.

A személyiségfejlesztés területei

A személyiség fejlesztésben a figyelmünket a pszichikus jelenségek felismerésére, tudatosítására fordítjuk. A személyiségfejlesztés legjellemzőbb területei az alábbiak:

Önismeret: a személyiségben rejlő lehetőségek és gátak feltárása, a személyiség stabilizálása, az önálló döntéshez szükséges képességek kialakítása.

A tanulás tanulása: a személyiségjegyekkel összehangolt egyéni tanulási módszerek, eljárások kialakítása valamennyi tantárgyban.

Társas kapcsolatok: készség, képesség és igény a tartalmas, harmonikus emberi kapcsolatok kialakítására és ápolására.

Konfliktuskezelés: képesség és igény a konfliktusok konstruktív módon történő kezelésére, a megélt konfliktusok hasznosítására az önismeret fejlesztésében, társas kapcsolatok minőségének javításában.

Lelki egészség: a lelki egészség (mentálhigiéné) iránti igény felkeltése, ennek kialakításához és megőrzéséhez szükséges készségek és képességek kialakulása.

Testi egészség: az egészségnek, mint alapértéknek az elfogadása, az egészségmegőrzés igényének felkeltése, az egészségkárosító szokások, szenvedélyek kialakulásának megelőzése, készség és képesség ezek leküzdésére.

Viselkedéskultúra: a mindennapi együttéléshez szükséges civilizációs szokások kialakulása és megszilárdulása.

Pályaorientáció: képesség a munkaerőpiacon történő eligazodásra, az egyéni vágyaknak, törekvéseknek a lehetőségekkel történő összehangolása. Felkészülés az életre szóló tanulásra.

Jelenismeret: eligazodás a jelen társadalmi változásaiban, ellentmondásaiban, saját álláspont kialakítása a történésekkel kapcsolatban.

Felelős állampolgár nevelése: a jogok és kötelességek ismerete az iskolában és a társadalomban, a demokráciának, mint értéknek az elfogadása, közös szabályok, normák alkotásához és működtetéséhez szükséges szemlélet kialakulása, az általánosan érvényes normákhoz, a kodifikált törvényekhez való konstruktív viszonyulás, igény és szándék a saját előítéletekkel való szembesülésre, ezek leküzdésére, illetve a másság elfogadására.

Globális problémák: a világ problémái iránti egyéni felelősség belátása, a kapcsolódó egyéni aktivitás terének megtalálása, a világ dolgai iránti érdeklődés, a folyamatos tájékozódás iránti igény felkeltése.

A tanulók személyiségének fejlesztésében elsősorban a nevelőtestületünk, de az iskola valamennyi dolgozója aktívan közreműködik. Ebben a folyamatban a legfontosabb láncszem a tanuló osztályfőnöke. Feladata, hogy figyelje, kövesse és a lehetőségeihez képest, irányítsa tanítványai személyiségének fejlődését.

A személyiségfejlesztés színterei az iskolában:

- szakóra
- versenyek
- szakkörök
- iskolaotthon, tanulószoba
- speciális foglalkozások (úszás, dráma)
- szabadidős tevékenységek iskolán belül és kívül
- kirándulások

- erdei iskola
- nyári táborok
- beszélgetések
- hitéleti foglalkozások

A személyiség fejlődésének vizsgálati módszerei:

- adatgyűjtés
- tesztlapos vizsgálatok, elemzések
- kérdőíves vizsgálatok

3.3 A teljes körű egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

Az egészségfejlesztés célja, hogy az egyének, közösségek képessé váljanak az egészség feletti kontroll megszerzésére annak érdekében, hogy javuljon az egészségi állapotuk és az életminőségük.

A mindenkori felnövekvő nemzedék egészség-magatartásának formálása, a jövő egészséges felnőtt társadalmának nevelése stratégiai fontosságú feladat. Az egészséges életmód és magatartásformák (a dohányzás mérséklése, az egészséges táplálkozás, a drogprogram megvalósítása, a stressz tudatos feldolgozása, a szabadidősport feltételeinek biztosítása) kialakítását az oktatás valamennyi szintjén érvényesíteni kell. Az egészséges életmód ismerete épp annyira fontos, mint a magyar nyelv, az irodalom, a különböző természettudományok ismerete. Az egészséges életmódra történő nevelést már iskoláskorban el kell kezdeni, hiszen csak a folyamatos ismeretbővítéssel tudjuk felnőttkorra elérni az egészségtudatos gondolkodást.

A fiatalkorú népesség egészségi állapota évek óta egyre rosszabb. Életkortól függően egyre nagyobb százalékban vannak elhízott gyermekek. Magas a testtartási rendellenességgel rendelkezők aránya. A gyerekeknek nagy az iskolai leterheltségük, egyre kevesebbet mozognak, sok időt töltenek tévé, számítógép előtt. Nagy problémát jelent a drog és az alkoholfogyasztás magas aránya.

Az iskolai egészségnevelési program fontos témái:

- egészséges táplálkozás,
- szenvedélybetegségekkel való foglalkozás,
- szexuális felvilágosítás-nevelés,
- a családtervezés alapjai,
- testi higiénia,
- testedzés, a testmozgás fontossága,
- prevenció.

Az iskolára nagy feladat és felelősség hárul a felnövekvő nemzedékek egészséges életmódra nevelésében. Minden tevékenységével szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését. Személyi és tárgyi környezetével az iskola segítse azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amelyek a gyerekek, a fiatalok egészségi állapotát javítják.

Az egészséges életmódra nevelés során nemcsak a betegségek megelőzésének módjára tanítjuk diákjainkat, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értékként való tiszteletére is. A pedagógusok felkészítik a gyerekeket arra, hogy önálló,

felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni, egészséges életvitelt kialakítani, konfliktusokat megoldani. Pedagógusaink felkészítik a diákjainkat a beteg, sérült és fogyatékos embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartásra.
A megvalósítás során kiemelten jelentős szerepet kap az iskolaorvos, a védőnő, a pedagógus, a pszichológus és a logopédus. Segíteni kell megteremteni, és a gyerekek számára elérhetővé tenni azokat a lehetőségeket, amelyek biztosításával a fiatalok maguk is képesek lehetnek egészségük megőrzésére. Ehhez szükséges a heti rendszeres testmozgás, a megfelelő táplálkozás, és tartózkodás az egészséget károsító szenvedélybetegségektől.
Az egészséges fiatal generáció felnevelése az egyén, a család és az egész nemzet közös érdeke. Nagyon fontos, hogy a tanulóink időben ismerjék fel az egészség értékjellegét, hiszen ebben az életkorban még érdemi hatást lehet gyakorolni a személyiségfejlődésükre, ez pedig nagyban meghatározza későbbi életmódjuk, szokásaik kialakulását.

Az egészségnevelés lehetőségei osztályfőnöki órákon (osztályfőnöki helyi tantervben is)

- önmagunk és egészségi állapotunk ismerete
- a testi higiénia kialakítása
- egészséges testtartás, a mozgás fontossága
- az értékek felismerése és ismerete
- az étkezés, táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe
- a betegségek kialakulása és gyógyulási folyamatok, gyógyszerhasználat
- elsősegély-nyújtási ismeretek
- barátság, párkapcsolatok, szexualitás szerepe az egészségmegőrzésben
- személyes krízishelyzetek felismerése és kezelési stratégiák ismerete
- tanulás és tanulás technikái
- az idővel való gazdálkodás szerepe
- rizikóvállalás és kockázatai, közlekedés, személyes biztonság
- szenvedélybetegségek elkerülése; alkohol, dohányzás, drog, játékszenvedély
- a tanulási környezet alakítása
- a természethez való viszony az egészséges környezet jelentősége

3.4 A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A közösségfejlesztés feladata

Pedagógusaink és hitéleti vezetőnk feladata, hogy tanítási órákon, valamint tanórán kívüli foglalkozásokon olyan feladatokat adjanak, szabadidős programokon olyan pedagógiai helyzeteket teremtsenek, melyeknek során a gyermekek személyisége és közösségi magatartása a kívánt irányban fejlődjön.

Feladatunknak tartjuk a közéletiségre való felkészítést. Megismertetjük tanítványainkkal azokat a fórumokat, ahová problémáikkal fordulhatnak, illetve ahonnan a megfelelő információt beszerezhetik.
Fontosnak tartjuk, hogy diákjaink pontos visszajelzést kapjanak személyiségükről és a közösségben elfoglalt helyükről.

A közösségfejlesztéssel kapcsolatos további feladataink:
Törekszünk arra, hogy tanulóink közösségi magatartását a következők jellemezzék:

- együttműködés munkában
- együttműködés a szabadidőben
- az iskola, és az osztály közös céljainak ismerete, és elfogadása
- az osztályközösséghez, mint csoporthoz való tartozás öröme
- az iskolai közösséghez, mint csoporthoz való tartozás öröme
- odafigyelés a közvetlen környezetre
- odafigyelés a társadalmi környezetre

A közösségfejlesztés fő színterei az iskolában:

- szakóra
- versenyek
- szakkörök
- iskolaotthon, tanulószoba
- speciális foglalkozások (úszás, dráma)
- szabadidős tevékenységek iskolán belül és kívül
- kirándulások
- erdei iskola, nyári táborok
- beszélgetések

Az osztályközösségek meghatározó szerepe
Intézményünk legnagyobb közössége az iskolai közösség. Az iskolában a diákok hagyományos osztályokba osztva tanulnak. A közösségfejlesztés talán legfontosabb színtere az osztály. Mivel a tanuló életének tetemes idejét tölti ebben a közösségben, nagyon meghatározó számára annak légköre, szellemisége, hatása, a tanulók egymás között kialakuló kapcsolatrendszere. A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját, iskolai pályafutását elősegítheti a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt történő - integrált - oktatásuk. A nem sajátos nevelési igényű tanulók olyan odafigyelést, empátiát, toleranciát tanulhatnak a sérültekkel való közvetlen együttélés során, mely az ő szocializálódásukat is hatékonyan fejleszti. Az osztály közösségi munkájának szervezésében, irányításában kulcsszerep jut az osztályfőnöknek. Az osztályfőnökök tevékenységét az osztály diákbizottsága segíti.
Fontos az osztály közös céljainak és szilárd közös értékrendjének meghatározása és elfogadtatása. A közös cselekvés színterei a közös célokból és feladatokból részben következnek, részben pedig az osztályok maguk határozzák meg.

Tevékenységi formák
Játékok
Vita, érvelés
Közösségi szabályok megfogalmazása
Közösség környezetének alakítása
Egy cél érdekében végzett közös tevékenység
Versenyek
Közös szórakozás (kulturális, sport)
A város történetének, nevezetességeinek megismerése

A közösségfejlesztés vizsgálati módszerei:

- szociometriai mérés
- tesztlapos adatgyűjtés
- interjúkészítés

A közösségfejlesztés teljesítésének kritériumai:

- konfliktusmentes kapcsolat az iskola környékén lakókkal
- a gyermek kulturált viselkedése, különös tekintettel a kommunikációra
- feladatok vállalása és teljesítése
- tevékeny részvétel közösségi munkában, az iskola közéletében képes segítségnyújtásra

A hagyományok szerepe a közösségfejlesztésben

Az iskolánkban számos közösség alakul és működik a diákok különböző érdeklődési köre szerint, önkéntes szerveződés alapján a hagyományos osztályközösségek mellett. Ilyenek például a szakkörök.

Iskolai hagyományaink őrzése, ápolása és továbbfejlesztése szervesen illeszkedik nevelési elgondolásainkba. A hagyományok ápolásának célja, hogy diákjaink ne csak racionálisan, hanem érzelmileg is kötődjenek iskolájukhoz. A hagyományok őrzése egy sajátos arculatot biztosít az iskolánknak, és segít megkülönböztetni intézményünket a többi hasonló képzést nyújtó iskolától. Színesíti a diákéletet, tovább bővíti a tanórán kívüli foglalkozási lehetőségeket, a szabadidő egészséges és kulturált eltöltését, fejleszti az együttműködési készséget és segíti a harmonikus emberi kapcsolatok kialakítását.

Fontos a kulturált szórakozás elsajátítása is. Ezért elengedhetetlen a néptánc és a társas táncok tanítása is. A farsangi ünnepélyeken és más vidám rendezvényeken a kulturált szórakozás, a szabadidő értelmes eltöltése, ennek elsajátítása a célunk. A mai világban a kulturált szórakozás hagyományainak ápolása, illetve új formáinak kialakítása különösen fontos.

A lehetőségektől függően színház, hangverseny és múzeumlátogatásokat szervezünk. Az iskolai ünnepélyeken a gyerekek bemutathatják zenei tudásukat, felléphetnek szavalók, színjátszók és az énekkar. Képzőművészeti kiállításokon legszebb alkotásaikkal ismertethetik meg az érdeklődőket.

Kulturális és sport hagyományaink

Az intézmény hagyományainak ápolása, ezek fejlesztése és bővítése, valamint az intézmény jó hírnevének megőrzése az alkalmazotti és gyermekközösség minden tagjának érdeke.

A nemzeti ünnepélyek és megemlékezések rendezése és megtartása a fiatalok nemzeti identitástudatát fejleszti, hazaszeretetüket mélyíti. Az intézmény egyéb helyi hagyományai közé tartozó rendezvények a közösségi élet formálását szolgálják, a tanulókat az egymás iránti tiszteletre nevelik.

Az állami és egyházi ünnepeinket, valamint iskolánk hagyományos rendezvényeit az adott tanév munkatervében rögzített módon tesszük emlékezetessé.

Az évente megrendezett ünnepélyeink - aktualitásuk mellett - jó alkalmat teremtenek

kulturális céljaink megvalósítására. A március 15-e, október 6-a és október 23-a eseményeiről történő megemlékezés mellett a tanévnyitó, a ballagás, s a tanévzáró is lehetőséget kínál irodalmi és zenei betétek meghallgatására. A nagy ünnepek megünneplésében a műfaji sokszínűségre törekszünk, műsoros megemlékezés helyett időnként közösen filmet nézünk, emlékhelyeket látogatunk, vetélkedőket szervezünk.

<u>Ünnepélyek</u>

Intézményi szintű ünnepély:

- tanévnyitó ünnepély
- október 23-a, a Köztársaság kikiáltásának évfordulója
- karácsonyi ünnepély
- március 15-e, 1848-49-es forradalom és szabadságharc évfordulója
- tanévzáró ünnepély
- ballagás.

Egyházi ünnepek, melyeken liturgiára megyünk:

- szept.08. Istenszülő születése
- szept.14. Szent Kereszt felmagasztalása
- okt.01. Szűz Mária oltalma
- nov.08. Szent Mihály és Gábor főangyal
- nov. 21. Az Istenszülő templomba vezetése
- dec.o6. Szent Miklós püspök –templombúcsú
- dec.09. Szűz Mária szeplőtelen fogantatása
- dec.25-27. Karácsony
- dec.26. Mária Istenanyasága
- dec.27. Szent István vértanú (egyházmegyénk védőszentje)
- jan. 01. Jézus névadása, Nagy Szent Bazil, Újév
- jan.06. Vízkereszt (Iskolaszentelés)
- jan.30. Három szent főpap
- febr.02. Gyertyaszentelő Boldogasszony (találkozás ünnepe)
- febr.-márc. Nagyböjt (Pedagógus lelki nap)
- márc.25. Gyümölcsoltó Boldogasszony
- Húsvét
- ápr.23. Szent György nagyvértanú
- Áldozócsütörtök –Mennybemenetel
- PÜNKÖSD

Nyári ünnepek: alkalmak a templomban való találkozásra

- június 24. Keresztelő Szent János születése
- június 29. Szent Péter és Pál főapostolok
- július 20. Szent Illés próféta
- július 27. Szent Pantaleimon tisztelete
- augusztus 06. Urunk színeváltozása
- augusztus 15. Szűz Mária elhunyta és mennybevitele
- augusztus 20. Szent István király
- augusztus 29. Keresztelő Szent János feje vétele

3.5 A pedagógusok, az osztályfőnökök helyi feladatai

3.5.1 A pedagógusok helyi intézményi feladatai

A pedagógusok feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza.

A pedagógusok legfontosabb helyi feladatai:

- a tanítási órákra való felkészülés,
- a tanulók dolgozatainak javítása,
- a tanulók munkájának rendszeres értékelése,
- a megtartott tanítási órák dokumentálása, az elmaradó és a helyettesített órák vezetése,
- különbözeti, felvételi, osztályozó vizsgák lebonyolítása,
- kísérletek összeállítása, dolgozatok, tanulmányi versenyek összeállítása és értékelése,
- a tanulmányi versenyek lebonyolítása,
- tehetséggondozás, a tanulók fejlesztésével kapcsolatos feladatok,
- felügyelet a vizsgákon, tanulmányi versenyeken, iskolai méréseken,
- iskolai kulturális, és sportprogramok szervezése,
- osztályfőnöki, munkaközösség-vezetői, diákönkormányzatot segítő feladatok ellátása,
- az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása,
- szülői értekezletek, fogadóórák megtartása,
- részvétel nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken,
- részvétel a fenntartó által elrendelt továbbképzéseken,
- a tanulók felügyelete óraközi szünetekben és ebédeléskor,
- tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepségek és rendezvények megszervezése,
- iskolai ünnepségeken és iskolai rendezvényeken való részvétel,
- részvétel a munkaközösségi értekezleteken,
- tanítás nélküli munkanapon az igazgató által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés,
- iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában való közreműködés,
- szertárrendezés, a szakleltárak és szaktantermek rendben tartása,
- osztálytermek rendben tartása és dekorációjának kialakítása.

3.5.2 Az osztályfőnök feladatai

Az osztályfőnök céltudatosan irányítja az osztályban folyó nevelő-oktató munkát, összehangolja az iskolai és iskolán kívüli nevelési tényezőket, pedagógiai törekvéseket. Az osztályfőnököt az igazgatóhelyettesek és az osztályfőnöki munkaközösség-vezető javaslatát figyelembe véve az igazgató bízza meg. Az osztályfőnök jogosult az egy osztályban tanító pedagógusok mikroértekezletének összehívására.

A keresztény pedagógia elvei és gyakorlata szerint nevelik tanítványaikat. Célzatosan összehangolják osztályukban a nevelési tényezőket, mindent megtesznek azért, hogy osztályuk jó közösséggé váljon, amelyben minden tanuló otthon van.

Feladatai:

- Törekedjen arra, hogy tanítványait alaposan megismerje.
- Az intézmény pedagógiai elvei szerint neveli osztályának tanulóit, a személyiségfejlődés összetevőit figyelembe véve.
- Igyekszik folyamatos jelenlétével is kifejezni az osztályával való törődést (szünetekben, lelkigyakorlatokon, miséken való részvételével).
- Együttműködik az osztály diákbizottságával, segíti a tanulóközösség kialakulását.
- Koordinálja és segíti az osztályban tanító pedagógusok munkáját és belátása szerint látogathatja óráikat.
- Aktív pedagógiai kapcsolatot tart fenn az osztály szülői közösségével, a tanítványaival foglalkozó tanárokkal és a tanulók életét, tanulmányait segítő személyekkel (fejlesztő pedagógus, gyógytestnevelő, pszichológus, gyermek- és ifjúságvédelmi felelős, családgondozó munkatárs).
- Figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét (ellenőrzi, hogy be van-e írva minden osztályzat az ellenőrzőbe, tájékoztató füzetbe), az osztály fegyelmi helyzetét, különös gondot fordít a hátrányos helyzetű tanulók segítésére.
- Minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti.
- Szülői értekezletet tart, az ellenőrző könyv útján rendszeresen tájékoztatja a szülőket a tanulók magatartásáról, tanulmányi előmeneteléről.
- Ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli feladatokat (az osztálynapló precíz vezetését, a félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatását, a továbbtanulással kapcsolatos adminisztrációt).
- Saját hatáskörében - indokolt esetben - évi 3 nap távollétet engedélyezhet osztálya tanulójának, igazolja a gyermek hiányzását.
- Figyelemmel kíséri osztálya kötelező orvosi vizsgálatának időpontjait.
- Tanulóit rendszeresen tájékoztatja az előttük álló iskolai feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében.
- Az érdekeltekkel egyetértésben javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, segélyezésére, büntetésére.
- Részt vesz az osztályfőnöki munkaközösség munkájában, javaslataival és észrevételeivel, a kijelölt feladatok elvégzésével elősegíti a közösség tevékenységének eredményességét.
- Nevelő-oktató munkájához tanmenetet készít a helyi körülmények, adottságok figyelembe vételével.
- Szükség esetén tanácskozást hív össze az osztályában tanító pedagógusok számára.

3.6 A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

Ezen tanulók három csoportja van jelen iskolánkban:

- Sajátos nevelési igényű (SNI)
- Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTMN)
- A kiemelten tehetséges gyermek, tanuló

3.6.1 A sajátos nevelési igényű tanulók

Az egyéni képességek, a gondolkodás, és az értelem fejlesztését fontos feladatunknak tartjuk. Ezen gondolatok és az esélyegyenlőség biztosítása érdekében iskolánk vállalta, és bevezette az SNI tanulók integrált oktatását.

Sajátos nevelési igényű az a gyermek, tanuló, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján:

- testi, érzékszervi, értelmi, beszédfogyatékos, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos
- pszichés fejlődési zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatokban tartósan és súlyosan akadályozott (pl.: dyslexia, dysgraphia, dyscalculia, mutizmus, kóros hiperkinetikus, vagy kóros aktivitászavar, ADHD (figyelemhiányos hiperaktivitás-zavar).

A sajátos nevelési igény megállapítását az illetékes megyei szakértői bizottságok vagy az országos szakértői bizottságok (országos látás-, hallás-, mozgás-, és beszédvizsgáló) végzik. A sajátos nevelési igény megállapításakor a szakértői vélemények rögzítik a sajátos nevelési igényre jogosító BNO kódot, és kijelölik azt az intézményt, ahol a gyermek nevelését- oktatását megfelelőnek tartják.

Az intézményes nevelés történhet szegregált (a fogyatékossági típusnak megfelelő) és integrált (többségi óvodában, általános iskolában, középfokú intézményben) formában. Az integráció során a sajátos nevelési igényű gyermek a többségi intézményben együtt részesül nevelésben, oktatásban a nem sérült társaival.

- A sajátos nevelési igényű - testi, érzékszervi, értelmi, beszédfogyatékos, autizmus spektrum zavarral élő, halmozottan fogyatékos, valamint a pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott - tanulók iskolai nevelését és oktatását végző iskola helyi tantervét az iskolatípusra kiadott - választható - kerettantervek és az e rendelet 2. számú mellékleteként kiadott, Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvében" foglaltak figyelembevételével készíti el, illetve fogadja el.
- A sajátos nevelési igényű tanulót a többi tanulóval együtt nevelő, oktató iskola a helyi tantervének elkészítésénél a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvét is figyelembe veszi. Az együtt oktatott tanuló egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációját központilag kiadott egyéni fejlődési lapon dokumentálja.

Sajátos nevelési igényű tanulók ellátása

Iskolánkban az alapító okiratunk értelmében beszédfogyatékos (maximum 5 fő), valamint egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók (maximum 15 fő) integrált nevelésére – oktatására van lehetőség.

A pedagógia célú rehabilitációs foglalkozások fő tartalma:

- komplex képességfejlesztés,
- komplex mozgásfejlesztés,
- logopédiai terápia,
- diszlexia-reedukáció,
- diszgráfia-reedukáció,
- pszichés megsegítés.

A fejlesztés egyénre szabott a szakértői szakvéleményben foglaltaknak megfelelően, melyhez egyéni fejlesztési tervet készítenek a fejlesztésben részt vevő szakemberek tanulónként.

A tanulási-, magatartási- és beilleszkedési nehézséggel küzdő tanulók fejlesztését fejlesztő pedagógus végzi egyéni fejlesztési terv alapján.

- ✓ Sérülés-specifikus eljárások alkalmazásával fejleszteni a tanulók társas kapcsolatát, a helyes magatartási és viselkedési szokások elsajátítását, a szabálytudat erősítését.
- ✓ Az egyéni szükségletek mentén építkezve az énkép, az önértékelés alakítása, az érzelmi egyensúly, a jó iránti fogékonyság megteremtése.
- ✓ A konkrét tapasztalatok és élmények feldolgozásával, értelmezésével fejleszteni a szociabilitást, a testi-lelki harmóniát, a testápolás, egészséges táplálkozás, a ruházat tisztántartásának folyamatait.

b.) Feladatok

- ✓ Erősíteni a terápiás eljárások alkalmazásával az önismeretet, az önelfogadást és az önfejlesztést.
- ✓ Biztosítani a szociális érzékenység légkörét, a konfliktus kezelésének konkrét megoldását helyzetgyakorlatokon, megélt, átélt élményeken keresztül.
- ✓ Tudatosítani az értékek védelmével kapcsolatos felelősséget, keresni a közvetlen környezet humán értékeit.
- ✓ Tapasztalatok gyűjtése a serdülőkor testi-lelki változásairól, megvitatni a saját élményeket, véleményeket.
- ✓ Lehetőséget adni az önellátás – testápolás – ruházat, felszerelés, a saját környezet rend, tisztaság munkafolyamatainak megtapasztaltatása, megismertetése.
- ✓ Kialakítani riportok, filmek, cikkek, tanulmányok értelmezésével, megvitatásával, saját élmény eseti bekapcsolásával, pontos képzetet és viszonyulást az élvezeti szerek veszélyeiről, a deviáns magatartás következményeiről.
- ✓ A tanulók felkészítése a pályaválasztásra, a reális életcélok megfogalmazására.

- ✓ Tapasztalatok gyűjtése a munka világáról, a szakmáról.
- ✓ A vonzódások, lehetőségek mérlegelése – szakmatanulási lehetőségek a képességnek megfelelően – a képességfejlesztés útjainak, módjainak számbavétele az életcélok elérése érdekében.
- ✓ Szakértői javaslat alapján speciális tantervű osztályok szervezése.
- ✓ Gyógypedagógiai és fejlesztő pedagógiai ellátás biztosítása.
- ✓ Egyéni habilitáció és rehabilitáció szervezése és biztosítása minden érintett tanuló számára. A teljesítés kritériuma: Eredményes beiskolázás magasabb iskolafokra.
- ✓ Integráció lehetősége.

Képzési specialitások a sajátos nevelési igényű tanulók esetében

a.) *Kötelező habilitációs, rehabilitációs órák*

A fogyatékosságból eredő hátrányok csökkentését segítő programok a kompenzálásra, az eszköztudás fejlesztésére, a felzárkóztatásra, a tanulási technikák elsajátítására, a szociális képességek fejlesztésére az alábbi területeken:

- Pszichés funkciók fejlesztése.
- Tanulás tanítása.
- Személyiségfejlesztő foglalkozások.

A második fejlesztési szakaszban – az intenzív fejlesztés időszakában – a rehabilitációs órák a tantárgyi óratervben szerepelnek.

b.) *Nem kötelező tanórai foglalkozás*

A felzárkóztatás, a fejlesztés, a tehetséggondozás, a kiegészítő ismeretek átadása céljából működnek az alábbi területeken:

a. anyanyelv
b. matematika
c. művészeti nevelés
d. mindennapos testedzés

c.) *Tanórán kívüli foglalkozás*

Tartalmi és egyéb tevékenységrendszerek céljai, követelményei szerint szerveződnek, azaz a termelésgazdálkodás, a közélet és szabadidős jellegű tevékenységek köréből a mindenkori éves munkatervben meghatározott szakkörök, foglalkozások formájában.

- A szakkörökben lévő lehetőségeket kívánjuk kihasználni a kulturális háttér miatt hiányosságokat mutató tanulók esetében.
- Hitoktatás.
- Diákönkormányzat rendezvényei.

d.) *Egyéni foglalkozások*

A tanulók mindenkori fejlettségi állapotához igazodó szervezésben biztosítunk kiscsoportos, illetve egyéni foglalkozás keretében fejlesztést, illetve biztosítunk tehetséggondozást a kiemelkedő képességű tanulók részére.

Tartalma:

- manuális tevékenysége,
- olvasás-írászavar korrekciója,
- számolászavar korrekciója.

Sajátos nevelési igényű tanulók értékelése
A sajátos nevelési igényű tanulóknak integrált ellátása folyik a többségi tanterv alapján, így az ellenőrzési, értékelési, ill. minősítési eljárás megegyezik a későbbiekben leírtakkal.

A megvalósítás keretei, eljárásai:
Iskolán belüli keretek

a) Inkluzív /befogadó/ osztályok szervezése:
- Differenciált tanulásirányítás és differenciált házi feladatok adása - minden pedagógus részéről.
- Rugalmas időbeosztás a felzárkóztatás igényéhez igazodva.
- A tananyag életszerű tartalommal való megtöltése.
- Kompenzáló eszközök használata igény szerint.

b) Rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások:
A szakértői és rehabilitációs bizottság javaslata alapján:
- a törvény által biztosított heti óraszámban,
- egyéni fejlesztési terv alapján,
- egyéni vagy kiscsoportos szervezeti formában végezzük.

A sajátos nevelési igény típusa szerint logopédus, gyógypedagógus, pszichológus, gyógytestnevelő szakember bevonása a fejlesztő tevékenységbe.

1. A fejlesztés területei: Mozgásfejlesztés
   - nagymozgások
   - finommozgások.
2. Testsémafejlesztés
3. Téri tájékozódás, szerialitás
4. Időbeli tájékozódás
5. Percepciófejlesztés:
   - vizuális,
   - auditív,
   - taktilis,
   - kinesztetikus.
6. Komplex nyelvi fejlesztés
7. Kognitív funkciók fejlesztése:
   - emlékezet,
   - figyelem,
   - gondolkodás,
   - érzékelés és észlelés.

1. Tanulási technikák megmutatása, próbálgatása, gyakorlása.

Mindeközben fontos az állandóság, bizalom, megértés, segítőkészség, együttműködés, megerősítés, játékos jelleg biztosítása.

c) Felzárkóztató, képességfejlesztő foglalkozások:

- Kiscsoportos, csoportos szervezeti formában, tanítók és szaktanárok irányításával.
- Hosszabb hiányzás miatti lemaradás pótlása.
- Egyéni- és kiscsoportos hiányok pótlása, esetleg újratanítása a fejlesztő-feltételek felzárkóztatásra szoruló elsajátítása, valamint a követelményrendszer eredménytelen elsajátítása miatt.
- Alapkészségek fejlesztése, megerősítése (kompetenciafejlesztés).
- Önálló tanulás fejlesztése.

d) Képesség-kibontakoztató foglalkoztatás, integrációs felkészítés

f) Napközi, tanulószoba:

- Páros, csoportos tanulási technikák alkalmazása.
- A sajátos nevelési igényű tanulók számára egyéni tanulási technikák kialakítása.
- Sorrend, időbeosztás, önellenőrzési, javítási módok megtanítása.
- Képességfejlesztő játékok szervezése.

g) Szabadidős tevékenységek

- Reggeli beszélgető-kör tartása.
- Szünetek, délutáni szabadidő hasznos eltöltése.
- Személyiség- és készségfejlesztő beszélgetések, játékok, tevékenységek szervezése minden pedagógus közreműködésével.

Iskolán kívüli keretek

Amennyiben szükséges a tanulási kudarcnak kitett tanuló speciális szakemberekhez történő irányítása (Nevelési Tanácsadó, Ifjúsági Ideggondozó, Pályaválasztási Tanácsadó). Egészségügyi rehabilitáció: gyermek neurológiai-, fül-orr-gégészeti-, szemészeti-, érzékszervi gyógyítás, gyógytestnevelés, gyógy úszás. Folyamatos kapcsolattartás a gyermekorvossal, szülővel.

Módszerek:

- kollégák hozzáállása, pedagógus - továbbképzés,
- szakemberek felkérése - utazótanári szolgáltatás,
- kapcsolat a pedagógiai szakszolgálattal,
- tanulótársak, családok, a többi szülő pozitív és támogató hozzáállása,
- tankönyvek, segédanyagok körültekintő megválasztása,
- szükséges eszközökkel, felszerelésekkel, játékokkal felszerelt fejlesztő terem.

A fejlesztés hatékonysága, értékelése:

- tesztek újrafelvétele,
- kontrollvizsgálatok a szakértői és rehabilitációs bizottságoknál,
- dokumentumelemzés, a tanuló produktumainak célirányos áttekintése (felmérések, napló, füzetek stb.),
- folyamatos megfigyelés,
- beszélgetés a gyerekkel, szülővel, a fejlesztésben résztvevő szakemberekkel,
- a további feladatok megjelölése.

3.6.2 Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók

A társadalomban lezajló változások átalakítják a megszokott értékrendet, próbára teszik a felnőttek alkalmazkodási képességét. A sok feszültség, bizonytalanság leginkább a családok életében csapódik le, a gyermekek sínylik meg legjobban ezeket a változásokat

Egyre több a csonka család, vagy az anyagi javak megszerzéséért erőn felül teljesítő, akik nem tudják a család alapvető feladatait (puha, meleg, biztonságot, szeretetet adó "fészek") nyújtani a gyermeküknek, közülük egyre többen küzdenek beilleszkedési, magatartási nehézségekkel. Ezeknek a problémáknak a kezelésére szoros kapcsolatot kell kiépíteni a Nevelési Tanácsadóval, a gyermekvédelmi szakemberekkel, hitoktatókkal és legfőképp a szülőkkel (családlátogatás, fogadóóra, szülői értekezlet).

Problematikusak (nehezen nevelhetők) azok az ép értelmű gyermekek, akiknek magatartása gyakran kifogásolható, egyéni sajátosságaik, teljesítményeik jelentős mértékben eltérnek az adott életkori szakaszban megkívánható szinttől, és az általánosan használt pedagógiai módszerekkel nem lehet náluk kellő eredményt elérni, de nem igényelnek gyógypedagógiai, vagy javító nevelést.

A fejlesztő munka eltér a „hagyományos" pedagógiai tevékenységtől. A fejlesztés nem felzárkóztat, hanem olyan képességeket fejleszt, melyek a gyerekek iskolai teljesítményét javítják. A fejlesztő foglalkozások szervezése a szakértői vélemények korrekciós javaslatai alapján, személyre szabott egyéni fejlesztési terv szerint történik.

Feladataink:

- ✓ Lehetőség szerint derítsük ki, mi a helytelen viselkedés háttere (figyelemfelkeltés, hatalom, tekintély megszerzése, feszültség levezetése, rossz modellkövetés, elkerülő viselkedés, tehetetlenség).
- ✓ Fontos a személyes kapcsolat kialakítása, a hiteles, őszinte kommunikáció, és következetesség a nevelésben - egyéni bánásmód, egyéni fejlesztés formájában.
- ✓ Segítségnyújtás az egyéni tanulmányi munkában, a napi testi-lelki problémák megoldásában bizalmas beszélgetések formájában.
- ✓ Egyszerű feladatok, megbízatások elvégzése után jusson sikerélményhez, kapjon dicséretet a tanuló ("kapjuk rajta" amikor jó, - tegyük dicsérhetővé!).
- ✓ Ismertessük meg a tanulókkal az emberi viselkedés, magatartás alapvető szabályait, gyakoroltassuk a pozitív magatartásformákat a mindennapi kapcsolatokban, erősítsük meg bennük a helyes viselkedésformákat („én-típusú‖ kommunikáció: nem a gyereket, a viselkedését utasítjuk el).
- ✓ Fejlődni kell a tanulókban az empátiás képességeknek: azt nem csinálom, ami nekem sem jó; valamint a kommunikatív metakommunikációs képességeket is fejleszteni kell: tudja kifejezni magát, és megérteni mások érzéseit.
- ✓ Erősíteni kell a tanulókban társaik, a felnőttek előítéletek nélküli megismerésének képességét, legyen képes a másságot elfogadni (tolerancia, képesség fejlesztése).
- ✓ Váljon képessé a konfliktushelyzetek felismerésére, kezelésére, erőszakmentes megoldására.
- ✓ Képes legyen a közösségi és az egyéni értékrend meghatározására, megtartására.

Ennek érdekében legfontosabb teendőink:

a) Megelőzés:

A szülők felkészítése az otthoni bánásmódra, fejlesztésre (önismereti csoportok, családterápiák, csoportterápiák, stb., az elfogadó, szerető szülői magatartás érdekében) - szakemberek bevonásával (lelki igazgató, családvédelmi szakember, orvos, védőnő).

b) Megküzdési stratégiák a gondok orvoslására:

A pedagógusok képzése, továbbképzése, felkészítése a felismerésre, a saját hatáskörük cselekvési lehetőségeinek tudatosítása. Az érintett gyerekek törvény által biztosított jogainak ismerete, érvényesítése. A gyerekek fejlődéséből adódó teljesítménykülönbségek felismerése, differenciált foglalkozás, felzárkóztatás, tehetséggondozás. Annak felismerése, hogy mikor kell a gyereket speciális szakemberhez, pedagógiai szakszolgálatot ellátó intézményhez irányítani. Az lelki igazgatóhoz való irányítás. Integrált oktatás-nevelés biztosítása a gyerek problémái szerinti súlyossági foknak megfelelő ellátási formában.

c) A sikeres felnőtté válás érdekében: Pályaválasztást elősegítő pályaorientációs foglalkozás.

Az előzőekben felsoroltak mellett időben fel kell készülni a deviáns magatartási formák előfordulására, és a korai felismeréssel, gondozással, felzárkóztatással lehetőleg elkerülni a súlyosabb megnyilvánulásokat (drog, bűnözés, öngyilkosság).

Szervezeti formái:

A szakértői véleményben rögzített óraszámok szerint. Az egyes részképességek fejlesztésének időtartamát a tanuló egyéni szintje és fejlesztési üteme határozza meg. A fejlesztési munka hatékonyságát segítik az osztályfőnökkel, szaktanárokkal történő megbeszélések. A differenciálás egyénre szabott.

Ütemterv, fejlesztéshez:

Szeptember: szintfelmérések; csoportalakítások; egyéni fejlesztési tervek kidolgozása.

Szeptembertől januárig: egyéni és csoportos fejlesztések, értékelések, tájékoztatás a szülők felé.

Februártól májusig: egyéni és csoportos fejlesztések.

Június: értékelések, tájékoztatás a szülők felé.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségek enyhítését szolgáló tevékenységek:

- szoros kapcsolat a Pedagógiai Szakszolgálattal, és Gyermekjóléti Szolgálattal
- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése
- felzárkóztató órák, fejlesztő foglalkozások
- egyéni foglalkozások
- nevelők és a tanulók személyes kapcsolatai
- a középiskolai továbbtanulás irányítása, segítése
- szakkörök
- a tanulók szabadidejének szervezése (tanórán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek)
- a szülőkkel való együttműködés, szülők folyamatos tájékoztatása.

Alapvető törekvésünk minden gyermek számára lehetővé tenni az optimális intellektuális és érzelmi fejlődést, a testi-lelki és szociális kibontakozást, hogy mind önmagával, mind környezetével belső harmóniában, egyensúlyban éljen.

3.6.3 A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkózását segítő program

Tanulási kudarcnak kitett az a tanuló, aki valamely részképesség hiánya a pszichés fejlődés zavara miatt, vagy évismétlő, vagy valamely tantárgyból különleges gondoskodás nélkül a tantárgyi követelményeket nem tudja teljesíteni. Jó képességekkel rendelkező, kiemelkedő intelligenciával bíró tanulóknál is felléphetnek tanulási zavarok.

Cél:

- A tanulási nehézségek feltárása és szakszerű ellátása, illetve lehetőség szerinti megszüntetése.
- Egyénhez igazodó, rugalmasabb szellemű tanórai keret alkalmazása.
- Az eredményes tanulási módszerek elsajátíttatása, különböző stratégiák megismertetése,
- egyénre szabott tanulási módszerek alkalmazása. (ld. Mestermunka)
- Reális önismeret és énkép kialakítása.
- Differenciált eljárással, felzárkóztató, tehetséggondozó programmal megteremthető az a bázis, amely a tanulási zavarok enyhítését, megszüntetését eredményezheti.
- Az iskola sokat tehet azért, hogy a gyermek kellemes élményként élje meg az ismeretszerzést, amely biztosítja számára az önkibontakozás lehetőségét. A megelégedettség - mint érzelmi – gondolati - erkölcsi értékelés - aktivitást vált ki. Ébren kell tartani a tanulóban az érdeklődést, bővíteni kell a tanuló motivációs bázisát!
- A tanuláshoz való viszony szorosan összefügg az iskola pszichés klímájával, az iskolai túlterheléssel, a tanár és diák viszonyainak jellemzőivel, a tantárgyi kötődéssel.

Nagyon sokat javít a tanulás iránti pozitív viszony kialakításában a szorongás-és stresszmentes iskolai légkör, a kölcsönös kommunikációra épített didaktikai szituáció.

A tanulók felzárkóztatását segítő programok, eljárások, módszerek:

A felzárkóztató programok, eljárások, módszerek kiválasztása minden esetben függ a tanuló problémájának sajátosságától, a probléma feltételezhető okától, a tanuló életkori sajátosságaitól, az iskola és a tanuló sajátos körülményeitől, lehetőségeitől. Differenciált eljárással, felzárkóztató, tehetséggondozó programmal megteremthető az a bázis, amely a tanulási zavarok enyhítését, megszüntetését eredményezheti.

Az iskola sokat tehet azért, hogy a gyermek kellemes élményként élje meg az ismeretszerzést, amely biztosítja számára az önkibontakozás lehetőségét. A megelégedettség - mint érzelmi – gondolati - erkölcsi értékelés - aktivitást vált ki. Ébren kell tartani a tanulóban az érdeklődést, bővíteni kell a tanuló motivációs bázisát!

A tanuláshoz való viszony szorosan összefügg az iskola pszichés klímájával, az iskolai túlterheléssel, a tanár és diák viszonyainak jellemzőivel, a tantárgyi kötődéssel.

Nagyon sokat javít a tanulás iránti pozitív viszony kialakításában a szorongás-és stresszmentes iskolai légkör, a kölcsönös kommunikációra épített didaktikai szituáció.

- Pedagógiai szakszolgálat vizsgálatának igénybe vétele, a tanulási nehézségek kiszűrése (szaktanár, osztályfőnök, intézményvezető-helyettes),
- Egyéni fejlesztő programok alapján egyéni fejlesztés biztosítása fejlesztő pedagógus vezetésével,

- Habilitációs és rehabilitációs program szerinti foglalkozások szervezése (gyógypedagógusok),
- Felzárkóztató foglalkozások szervezése nem kötelező tanórai foglalkozás keretében.
- Egyéni foglalkozás kínálatának biztosítása az évismétlők, illetve az 1-4. évfolyamra járó tanulók számára.
- Szülő írásbeli értesítése, személyes elbeszélgetés formájában tanácsadás a gyermek felzárkóztatásával kapcsolatban. Folyamatos együttműködés a szülőkkel.
- -A tanulók egyéni képességeit figyelembe véve a gátlások feloldásának segítése és a reális önismeret és önértékelés alakítása, fejlesztése.
- Kapcsolatfelvétel a nevelési tanácsadó szolgálattal illetve a családsegítő szolgálattal
- -A tanuló mentesítése bizonyos tárgyak értékelése alól, amennyiben ezt a tanuló egyéni adottsága, továbbá sajátos helyzete indokolja. (Írásos szakértői vélemény alapján.)

A felzárkóztatást segítő foglalkozások:

1. Tantárgyi felzárkóztató foglalkozások
2. Napközis foglalkozás
3. Gyógytestnevelés
4. Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció
5. Fejlesztő foglalkozások

A program eredményességének értékelési módszerei:

- osztályfőnökök és szaktanárok rendszeres beszámolója
- a tanuló előmenetelének ellenőrzése az osztálynapló alapján
- szóbeli, írásbeli ellenőrzés.

3.6.4 Kiemelten tehetséges tanulók

Minden gyermeknek meg kell kapnia a lehetőséget és a segítséget, hogy képességének megfelelően teljesítsen. Nem képessége alatt, hiszen felelős a talentumaiért, de nem is képessége fölött, mert attól neurotikus, szorongó lesz. Minden diáknak meg kell tapasztalnia, hogy nem a teljesítményéért fontos ő Istennek és nekünk, hanem saját magáért. Csak ebben a légkörben értik meg, hogy a kudarc szükséges velejárója az életnek, s a helyes önismeret szempontjából rendkívül fontos.

A megfelelő képzési, nevelési cél megvalósításához a tanulók komplex megismerése szükséges, ami nem nélkülözheti sem képességük, sem személyiségük sajátosságainak feltérképezését. A tanulók fejlesztéséhez információkat gyűjthetünk a gyermek kognitív képességeiről (gondolkodás, kreativitás, memória-, figyelmi funkciók), de tájékozódhatunk motivációs sajátosságairól, tanulási szokásairól, érdeklődési köréről, pályaelképzeléseiről, jövőorientációjáról. Az iskolai teljesítményt a tanulók érzelmi állapota is jelentősen befolyásolja, így fontos megismernünk, hogy a teljesítményhelyzeteket, vizsgahelyzeteket hogyan éli meg. Fontos látnunk a diákok iskolai közösségben elfoglalt pozícióját, társas kapcsolatait, iskolai kötődését. Adott esetben – kellő etikai megfontolások mellett érdemes képet kapnunk családi körülményeiről, szociális helyzetéről, szülei nevelési szokásai helyett.

A kiemelten tehetséges tanulókkal való foglalkozás célja felfedezni a gyermekek speciális képességeit, s készségeiket az adott iskolatípus adta maximális szintig fejleszteni. Pedagógusaink rendelkezzenek megfelelő pedagógiai-pszichológiai ismeretekkel.

Tehetséggondozó foglalkozások

Az egyéni képességek minél jobb kibontakoztatását, a tehetséges tanulók gondozását, az egyes szaktárgyakhoz kapcsolódó tanórán kívüli tehetséggondozó foglalkozások segítik. Ilyenek lehetnek: tehetségfejlesztő foglalkozások, városi sportkörökbe irányítás, iskolai sportköri foglalkozások. Külső intézmények, oktatók által, a szülők hozzájárulásával iskolánkban működő foglalkozások: Tánc, képzőművészeti oktatás, edzések.

A tehetséggondozás alap színterei:

- A 8. évfolyamon a továbbtanulás, a középiskolai felvétel elősegítésére a tanulók részére képesség fejlesztő órákat tartunk heti egy órában magyar nyelv és matematika tantárgyakból.
- További tehetséggondozó foglalkozások indításáról – a felmerülő igények és az iskola lehetőségeinek figyelembevételével – minden tanév elején az iskola nevelőtestülete dönt.
- Tehetséggondozó programok keretében a gyerekek sok hasznos ismerettel bővíthetik tudásukat: pl. tanulmányi versenyek, pályázatok, ünnepélyek, gálaműsorok, Előadó művészeti versenyek, képzőművészeti versenyek stb.
- Emeltszintű oktatásban (táncművészet) résztvevő tehetséges tanulóink oktatása.

3.6.5 A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Hátrányos helyzetűek

Azokat a tanulókat tekintjük hátrányos helyzetűeknek, akiknek alapvető szükséglet-kielégítési lehetőségei korlátozottak. Családjuk, szűkebb társadalmi környezetük elsősorban szociális, kulturális téren az átlaghoz képest negatív eltérést mutat. A hátrányos helyzet kialakulásához vezető tényezők: alacsony jövedelem, fogyasztási szint, rossz lakáskörülmények, a szülők alacsony iskolázottsági, műveltségi szintje. Ezek a hátrányok esélyegyenlőtlenséghez vezetnek. A csonka családban nevelődő tanulóknál a hátrányok halmozottan jelentkezhetnek. Segítséget jelenthetnek a hosszabb-rövidebb ideig tartó támogatások, az anyagi segélyezés, az ingyenes étkezés biztosítása stb. A közbelépés halogatása esetén a hátrányos helyzetből kialakulhat a veszélyeztetettség.

A 2016-ban az Emberi Erőforrás Minisztériumába olvadt Család- és Szociálpolitikai Intézet szakmai tanulmánya alapján a veszélyeztető körülmények lehetnek:

- anyagi problémák (munkanélküliség, alacsony jövedelem);
- lakhatási problémák (hajléktalanság, rossz lakáskörülmények, kilakoltatás, vándorló életvitel, kényszerű együttélési körülmények);
- családszerkezeti, kapcsolati problémák (árvaság, megbomlott család, megromlott családi viszonyok, rossz szülő-gyermek kapcsolat);
- szülői elhanyagolás, elhagyás (egészségügyi-, gondozás, gondoskodás-, iskoláztatás-, érzelmi elhanyagolás, felügyeletnélküliség, veszélyeztető magatartás, elhagyás, lemondás a gyermekről);
- gyermekbántalmazás (fizikai-, érzelmi-, szexuális bántalmazás, magzat-, újszülött károsítása, kényszerítés koldulásra, prostitúcióra, gyermekmunka, rendszer-abúzus);
- szülői devianciák (alkohol-, drog-, játékfüggőség, bűnelkövetés, öngyilkosság, prostitúció);

- gyermeki devianciák (alkohol-, drog-, játék-függőség, bűnelkövetés, öngyilkosság, prostitúció, agresszivitás, magatartás problémák, csavargás);
- egészségügyi problémák (mentális betegség, fogyatékosság, gyermek állapota);
- egyéb veszélyeztető tényezők (családon kívüli veszélyeztetés, kiskorú szülő, illegális bevándorlás).

Ezek a problémák, tünetek a protokoll szerint jelzést érdemelnek. A gyermekvédelmi szolgálatok akkor avatkoznak be, ha szakember diagnózisa: a helyzet ártalmas a gyermek számára, a probléma megoldása nem bízható a családra, az állami kontroll szükségszerű.

3.7 Az iskolai ifjúságvédelmi tevékenység célja és folyamata

3.7.1 Az ifjúságvédelmi tevékenység célja

Iskolánkban ifjúságvédelmi felelős látja el az ifjúságvédelmi munkát. Az ifjúságvédelmi felelős irányításával ifjúságvédelmi tevékenységünk célja az, hogy megelőzzük, elhárítsuk, vagy enyhítsük azokat, a gyermekekre ható károsodásokat, amelyek a személyiségfejlődést megzavarják, vagy gátolják.

Segítsük azoknak a pozitív hatásoknak az érvényesítését, amelyek hozzájárulnak a tanulók egyénileg és társadalmilag is értékes képességeinek kibontakoztatásához és fejlesztéséhez. Az ifjúságvédelmi tevékenységünk áthatja az iskolánk teljes nevelési szellemét.

Az iskolai gyermekvédelem komplex és preventív tevékenységi rendszer, amelyet a gyermeki szükségletek (szeretet, biztonság, esélyegyenlőség, egészségvédelem) és jogok kiteljesítésére való folytonos törekvés jellemez.

Ez a tevékenység nagyfokú érzékenységet, empátiát, tapintatot, szakértelmet igényel. Csak akkor lehetünk eredményesek, ha a gyermekek érdekének érvényesítését tartjuk elsődlegesnek, és ennek kapcsán szoros együttműködést alakítunk ki valamennyi résztvevő között.

3.7.2 Az ifjúságvédelmi tevékenység folyamata

A folyamat leírása:

Tevékenység	Módszer	Felelős	Határidő
A veszélyeztetett és a hátrányos helyzetű tanulók felderítése.	tájékozódás, megfigyelés beszélgetés	gyermekvédelmi felelős, osztályfőnökök, szaktanárok, pszichológus, fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, szociális munkatárs, pedagógiai asszisztens, logopédus,orvos, védőnő	szeptember végéig átfogó, utána folyamatos
Szociális hátrányok enyhítése: étkezési hozzájárulás, rendkívüli szociális segélyek, tanulmányi ösztöndíjak (iskolai, kerületi, fővárosi, országos).	felmérés, információk, igazolások	gyermekvédelmi felelős, osztályfőnökök	folyamatos

Tevékenység	Módszer	Felelős	Határidő
Egészséges életmód Kulturált szabadidő Bűnmegelőzés Drogpreveció	előadások, programok, önismeret és emberismeret óra, beszélgetések viták	gyermekvédelmi felelős, osztályfőnökök, szaktanárok, külső előadók, szabadidő-felelős, orvos, védőnő	folyamatos
Osztályok év eleji és igény szerinti látogatása, fogadóórák diákoknak és szülőknek, kapcsolat a DÖK-kel	tájékoztatás, beszélgetés	gyermekvédelmi felelős	folyamatos
Pontos adminisztráció vezetése. Statisztikák készítése, értékelése.	Felmérés	gyermekvédelmi felelős	folyamatos
Aktív részvétel iskolai értekezleteken, megbeszéléseken. Az iskola képviselete külső programokon, rendezvényeken.		gyermekvédelmi felelős	folyamatos
Szükség esetén kapcsolat-felvétel a külső, gyermekeket segítő kerületi intézményekkel.	egyeztetés megbeszélés	gyermekvédelmi felelős	folyamatos

Iskolánk befogadó intézmény, mert pedagógiai programunkban megjelennek a differenciált és az egyéni fejlődést biztosító módszertani eljárások. Intézményünk vezetése és tantestülete felvállalja a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók nevelését és oktatását, számukra személyre szabott értékelési és követési rendszert biztosítunk. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók nevelése során az esélyegyenlőség feltétlen biztosítására megfelelő eljárásrendszert működtetünk. Iskolánk azoknak a tanulóknak az iskolája, akik elfogadják a katolikus hitet és erkölcsiséget. Iskolánkban szívesen látjuk a más felekezethez tartozó vagy felekezeten kívüli diákokat. Számukra is kötelező a hitoktatás és az iskolai egyházi rendezvényeken való részvétel felmenő rendszerben a 2021/2022-es tanévtől. Az intézmény már meglévő évfolyamainak tanulói az etika/erkölcstan és a hittan tantárgyak között szabadon választhatnak a felmenő rendszerben.

3.8 A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai gyakorlásának rendje

Az intézmény legfontosabb döntéseinek meghozására – a jogszabályban meghatározott esetekben – a nevelőtestület jogosult. Az egyéb döntések meghozása az intézményvezető jogköre. Azokban az ügyekben, amelyek az iskola tanulóinak jelentős részét érintik, a döntési folyamatban lehetőséget biztosítunk a diákság számára véleményének kifejtésére, a döntési folyamat befolyásolására.

Teljeskörűen biztosítjuk a jogszabályok által a diákönkormányzat vonatkozásában deklarált véleményezési jogok érvényesítését, a véleményt minden alkalommal írásban szerezzük be. A diákönkormányzat tájékoztatása, a döntést megelőző informálás lebonyolítása, a diákönkormányzat véleményének beszerzése az intézmény vezetőjének kötelezettsége. A fentieken túl a diákság többségét érintő döntések meghozatala előtt lehetővé tesszük az egyes osztályok számára a véleménynyilvánítást, amelynek tartalmát és az osztályközösség által megfogalmazott javaslatokat az osztályfőnök, vagy a DÖK patronáló tanár juttatja el az iskola vezetőjének.
A Diákönkormányzat tanévenként egy tanítás nélküli munkanap programjáról dönt.
A Diákönkormányzat munkáját e feladatra kijelölt felsőfokú végzettséggel rendelkező és pedagógus szakképesítéssel rendelkező személy segíti, akit a diákönkormányzat javaslatára az intézményvezető bíz meg a fenntartó által meghatározott időtartamra.

3.9 A szülő, a tanuló és a pedagógus együttműködésének formái

3.9.1 Kapcsolattartás a szülőkkel

Az együttműködés célja

Iskolánkban az együttműködés célja az, hogy a szülők az iskolai munkába, közösségi életbe betekinthessenek. Lehetőségeik, elfoglaltságuk szerint vállaljanak részt az együttműködésben azért, hogy folyamatosan nyomon követhessék gyermekük nevelésének, oktatásának alakulását. Vegyenek részt közös gondjaink, problémáink megoldásában. A pedagógusnak legyen lehetősége a szülőkkel való konzultációra, a fejlesztéshez a családi háttér szükséges megismerésére. Alakuljon ki közöttük partneri kapcsolat. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében különösen fontos a pedagógusok és a szülők együttműködése a beilleszkedés, az elfogadás, az együttnevelés megvalósulása céljából.
A szülőkkel való kapcsolattartásunk alapját képezi az érvényben lévő köznevelési törvény, mely szabályozza a szülők jogait, a szülők és a pedagógusok kötelességeit, a kapcsolattartás alapvető formáit.

Az együttműködés feladata

Az együttműködés feladata szülők bevonása az iskolai életbe. Azoknak a formáknak az alkalmazása, amelyekkel hatékonyan megoldható a tartalmas, szükséges és elegendő kapcsolat a rendszeres és időben történő információáramláshoz.

Az együttműködés formái

- szülői értekezletek
- fogadóórák
- egyéni kapcsolatfelvétel
- családlátogatás (esetleges)
- szülők közösségének részvétele az osztály életében
- szülői szervezet megbeszélései
- nyílt tanítási nap
- e-napló
- üzenő füzet
- hírlevél

- rendezvények
- hirdetőtábla
- kérdőíves vizsgálatok

3.9.2 Kapcsolattartás a tanulókkal

Az együttműködés célja: a folyamatos, kiegyensúlyozott, feszültségmentes kapcsolatban az egyéni képességeknek megfelelő eredmények elérése, a személyiség kibontakoztatása az oktató-nevelő munkában.

Az együttműködés feladata

Az együttműködés feladata a diákok bevonása a tanórai munkába, és az iskolai életbe.

Az együttműködés formái

- tanórai munka
- osztályfőnöki órák
- közösségi programok
- egyéni beszélgetések
- diákönkormányzat, diákparlament
- kérdőívek, vizsgálatok

Kapcsolattartás az együttműködő partnerekkel:

Rendszeresen szerepelünk az MMK, a József Attila Könyvtár a Dunaújvárosi Tankerületi Központhoz tartozó iskolák és egyéb országos pályázatok által kiírt kulturális, tanulmányi versenyeken, sportvetélkedőkön. Az Intercisa Múzeum kínálta tárlatokat, kiállításokat osztályok szintjén látogatjuk. A Dunaferr Sportegyesületnek sok tehetséges gyermeket adott és ad iskolánk (úszás, jégkorong, atlétika, kajak-kenu, kézilabda, birkózás, asztalitenisz, tollas, vízilabda stb.). Iskolánk tornatermét bérlik dunaújvárosi egyesületek és továbbra is sportbázis iskola vagyunk. Tanulóink tartalmas idejének eltöltését a felnőtt diák-önkormányzativezetők, osztályfőnökök és szaktanárok segítik és irányítják.

Kapcsolatunk az Egészségmegőrzési Központtal:

- Iskolánkban felhasználható funkciók: felvilágosítás, megelőzés, ismeretterjesztés - mindezek jelentős segítséget nyújtanak az osztályfőnökök nevelési tevékenységéhez.
- Tartalmi és szervezeti együttműködés alakult ki velük, az Egészségmegőrzési Központ által adott iskolai évre szóló egészségnevelési és mentálhigiénés programjának beépülése megtörténik az osztályfőnöki órák rendszerébe. A foglalkozások tarthatók az iskolában, ill. az Egészségmegőrzési Központban.

Nemzetközi kapcsolatunk:

Dunaújváros testvérvárosi kapcsolata Villejuiffel, mely Párizs egyik déli külvárosa, az 1950-es évekre nyúlik vissza. Azóta sok év telt el, mégis élő maradt ez a kapcsolat a két város között. A tánciskolai projekt ötlete, hasonló korú növendékek találkozása közös munkával és bemutatóval Villejuif önkormányzati tánciskolájának igazgatónőjétől – Virginie Cosniertől – származik, aki többször járt már városunkban hivatalos delegáció tagjaként. Először 2002-ben egy 15 fős tánccsoporttal, mely két alkalommal adta elő műsorát az MMK szabadtéri színpadán. Ezt követően 2006. októberében volt vendégünk

az 1956-os forradalom 50. évfordulójára rendezett ünnepségsorozaton. Majd 2009-ben, és ekkor vetődött fel konkrétan egy csereprogram kidolgozása az ottani és a Dunaújvárosi Gárdonyi Géza Általános Iskola balett-tagozatos diákjai számára az ő javaslatára. Azért gondolt iskolánkra, mert a látogatás során megnézte az iskola gálaműsorát. A gondolatot tett követte. 2012 decemberében meg is valósult az első látogatás. Azóta tanulóink és pedagógusaink felváltva látogatják meg egymást. 2020 februárjában 18 fős küldöttséget fogadtunk és láttunk vendégül egy hét erejéig.

3.10 A tanulmányok alatti vizsgák szabályai

A tanulmányok alatti vizsgák célja azon tanulók osztályzatainak megállapítása, akiknek félévi vagy év végi osztályzatait évközi teljesítményük és érdemjegyeik alapján a jogszabályok és az intézmény pedagógiai programja szerint nem lehetett meghatározni. A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételhető.

A vizsgatantárgyak követelményrendszere
Minden vizsgatantárgy követelményei azonosak az adott évfolyam adott tantárgyának az intézmény pedagógiai programjában és helyi tanterveiben található követelmény-rendszerével.

A tanulmányok alatti vizsgák a következők:
a) javítóvizsga
b) osztályozó vizsga
c) különbözeti vizsga
d) pótló vizsga

a) Osztályozó vizsga
Az osztályozó vizsga a tanulmányok alatti vizsga egyik módja, amelynek célja a tanuló tudásszintjéről való tájékozódás, a tanulmányi követelmények teljesítésének minősítése osztályzattal. A tanulónak a félévi és tanév végi osztályzat megállapításához osztályozó vizsgát kell tennie, ha
- felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól
- tanulmányait egyéni munkarenddel folytatja
- engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben, illetve az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget
- az iskolai nevelés-oktatás általános műveltséget megalapozó szakaszában 250 tanóránál többet mulasztott
- egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékánál többet mulasztott
- ha a tanuló mulasztásainak száma már az első félév végére meghaladja a meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye nem volt érdemjeggyel értékelhető.

A tanítási év végén osztályozatlan tanuló nem tehet osztályozó vizsgát, csak javítóvizsgát. Ha a szabályosan megtartott javítóvizsgája elégtelen, tanévet kell ismételnie.
Ha az egyéni munkarendben tanuló neki felróható okból két alkalommal nem jelenik meg az osztályozó vizsgán, vagy két alkalommal nem teljesíti a tanulmányi követelményeket, az

iskola igazgatója értesíti a felmentést engedélyező szervet, és a tanuló a következő félévtől csak iskolába járással teljesítheti a tankötelezettségét.
A külföldi tartózkodás miatt egyéni munkarenddel rendelkező tanuló esetében a félévi minősítés az igazgató döntése alapján mellőzhető, ez esetben a tanuló csak az év végén ad számot tudásáról.

b) Különbözeti vizsga

Iskolaváltoztatás vagy külföldi tanulmányok magyarországi folytatása feltételeként írhatja elő az intézmény a különbözeti vizsga letételét. Iskolánk bármely évfolyamába belépő tanulók esetén, ha a helyi tantervünkben szereplő, a beiratkozás tanévéig tanult tantárgyak éves óraszámainak összege kevesebb, mint az iskolánk helyi tantervében szereplő összeg, a belépő tanulónak különbözeti vizsgát kell tennie.
Ugyancsak különbözeti vizsgát kell tenni a nem tanult tantárgyakból is. A különbözeti vizsga tantárgyainak, tartalmának meghatározása során mindig egyedileg kell az intézmény vezetőjének határozatot hoznia a jelentkező tanuló ügyében.

c) Javítóvizsga

A tanulónak javítóvizsgán kell számot adni tudásáról, ha
- tanév végén legfeljebb három tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott
- a tanuló az osztályozó vizsgáról, a különbözeti vizsgáról igazolatlanul távol maradt, vagy azt nem fejezte be, illetve az előírt időpontig nem tette le
- az osztályozó vagy különbözeti vizsgán elégtelen osztályzatot kapott.

Javítóvizsga az augusztus 15-től augusztus 31-ig terjedő időszakban szervezhető. Ha az osztályozó vagy különbözeti vizsgára a tanév közben kerül sor, és a tanuló elégtelen osztályzatot kap, akkor a vizsgát követő három hónapon belül kell a javítóvizsga időszakot kijelölni számára.
Ha a tanuló egy vagy több tantárgy több évfolyamra megállapított követelményeit egy tanévben teljesíti, osztályzatait minden érintett évfolyamra meg kell állapítani. Ha a tanuló több iskolai évfolyam valamennyi követelményét teljesíti, az osztályzatokat valamennyi elvégzett évfolyam bizonyítványába be kell jegyezni. Ha a tanuló nem teljesíti az iskolai évfolyam valamennyi követelményét, az egyes tantárgyak osztályzatát a törzslapján valamennyi elvégzett évfolyamon fel kell tüntetni, és a vizsga évében, ezt követően az adott évben kiállításra kerülő év végi bizonyítványba be kell írni.

d) Pótló vizsga

A vizsgázó pótló vizsgát tehet az intézményvezető által meghatározott vizsganapon, ha a különbözeti vagy javító vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné. A vizsgázónak fel nem róható ok minden olyan, a vizsgán való részvételt gátló esemény, körülmény, amelynek bekövetkezése nem vezethető vissza a vizsgázó szándékos, vagy gondatlan magatartására.

A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatos intézményi eljárásrend

- A vizsgát a tanév helyi rendjében meghatározott időszakban (vizsgaidőszak) lehet tenni, azzal, hogy az intézményvezető ettől eltérő időpontot is kijelölhet.
- A vizsga időpontjait az intézményvezető jelöli ki, melyet a helyben szokásos módon valamint az intézmény honlapján közzétesz.
- A vizsga időpontjáról (év, hónap, nap, óra, perc) és helyszínéről (cím, terem száma) a kiskorú tanuló esetén a szülő (gondviselő) minimum a vizsga kezdete előtt 10 nappal hivatalos postai értesítést kap.
- Egy vizsgaidőszakban legfeljebb két évfolyam tananyagából tehető vizsga. Három évfolyam anyagából csak rendkívül indokolt esetben intézményvezetői engedéllyel lehet vizsgázni.
- Az osztályozó vizsga kérelemre történő letételét az intézményvezető engedélyezi. Az osztályozó vizsga napján a tanuló mentesülhet a tanórák látogatásának kötelezettsége alól.
- A vizsga követelményeit az iskola helyi tantárgyi tantervében foglaltak határozzák meg. A vizsga részletes követelményeiről a tanuló a vizsga előtt legalább 6 héttel írásbeli tájékoztatást kap.
- A vizsgakötelezettség a tanulónak az évfolyam követelményeiben megállapított valamennyi tantárgyra vonatkozhat. Ez alól felmentést csak a szakértői bizottság szakvéleményében foglaltak alapján, az intézményvezető adhat engedélyt.

Vizsgarészek:

- szóbeli vizsga
- írásbeli vizsga.

A tanulmányok alatti vizsgák különös – eljárási - szabályai

1. Az írásbeli vizsga időtartama – a szakvélemény alapján ettől eltérést lehetővé tevő esetek kivételével – tantárgyanként és évfolyamonként 45 perc, magyar nyelv és irodalom tantárgyból 60 perc.
2. Egy napon legfeljebb két írásbeli vizsgát lehet tenni.
3. A szóbeli vizsgát az iskola szakos tanáraiból az intézményvezető által kijelölt vizsgabizottság előtt kell megtartani. A vizsgabizottság kérdező tanára lehetőleg az a tanár legyen, aki a tanulót előzőleg tanította. Az elnöki teendőket az intézményvezető vagy a megbízottja látja el. A vizsgán, az elnökön és a kérdező tanáron kívül még egy vizsgabizottsági tagnak jelen kell lennie. A szóbeli feleletek maximális időtartama 10 perc. Erre 15 perc a felkészülési idő.
4. A vizsgázó osztályzatát, amennyiben szóbeli és írásbeli részből áll, a két felelet százalékos átlaga alapján kell megállapítani.
5. Azt a vizsgázót, aki akár az írásbeli, akár a szóbeli vizsgán figyelmeztetés ellenére meg nem megengedett eszközt használ, az intézményvezető a vizsga folytatásától eltilthatja, a vizsgaeredménye: elégtelen.
6. Az indokolatlanul félbehagyott vizsgát úgy kell tekinteni, mint ami nem sikerült. Az önhibán kívüli; indokolt vizsgamegszakítás esetén módot kell adni, annak megismétlésére.
7. A vizsga a vizsgázó számára díjtalan.

8. A vizsgáról jegyzőkönyv készül az elnök és a tagok aláírásával, melyet az iskola irattárában a jogszabályban meghatározott ideig kell őrizni. A jegyzőkönyv vezetéséért és hitelességéért a vizsgabizottság elnöke felel. A jegyzőkönyvben minden vizsgázót külön jegyzőkönyv nyomtatványon kell jegyezni. A jegyzőkönyv melléklete a vizsgázó írásbeli dolgozata és feladatlapja. A tanuló és a szülő kérésre, egyeztetett időpontban a vizsgaelnök jelenlétében a vizsgadokumentumokba betekinthet, írásos megjegyzést fűzhet az értékeléshez, melyet jegyzőkönyvbe kell venni.
9. Az írásbeli dolgozatot a szaktanár piros tollal javítja, a hibák megjelölésével értékeli és aláírásával látja el. A javítás téves bejegyzéseit látható módon szignálva kell alkalmazni.
10. A vizsga eredményét a törzslapba és a bizonyítványba a jogszabályban meghatározott záradékokkal be kell vezetni.
11. Az vizsgaeredmény kihirdetésének legkésőbb a vizsgát, több vizsga esetén a legutóbb teljesített vizsgát követő második munkanapon meg kell történnie.

3.11 A felvétel és átvétel szabályai

Beiskolázási hagyományaink

Iskolánk minden tanévben nyílt napokat szervez óvodások számára. Az akció alapvető célja az iskola minél szélesebb körben történő bemutatása, népszerűsítése az érdeklődők számára. Ebben az időszakban az iskolánk iránt érdeklődő óvodások, szüleik, óvodapedagógusok megismerhetik az iskola szaktermeit, laboratóriumait, és átfogó képet kaphatnak az intézményről.

Az óvodák számára ismertető plakátokat készítünk, valamint szülői fórumot és szülői értekezletet is tartunk leendő első osztályosaink számára.

A Szent Pantaleimon Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és AMI-ban táncművészetet oktató pedagógusunk minden tanévben előkészítő foglalkozásokat tart óvodások, leendő első osztályosok részére.

A tanulói jogviszony létesítése

Nkt. 31.§. (2) A nevelési – oktatási intézmény vallási, világnézeti tekintetben elkötelezett intézményként működhet, és ennek megfelelően a tanulók felvételénél előfeltételként kiköthetí valamely vallás elfogadását, és ezt felvételi eljárás keretében vizsgálhatja.

Intézményünk a Hajdúdorogi Egyházmegye fenntartásában működik. Az Nkt. 31. § (2) a) pontja szerint az intézmény világnézeti tekintetben elkötelezett görögkatolikus intézményként működik, és ennek megfelelően a tanulók felvételének előfeltételeként kiköti a keresztény vallás és világnézet elfogadását, és ezt a felvételi eljárás keretében vizsgálja. A felvétel, átvétel során előnyben részesíti a görögkatolikus vallású jelentkezőket.

A tanuló átvételére a tanév során bármikor lehetőség van, ha a tanuló a fenti rendelkezésnek megfelel, és a törvény által előírt szükséges tanúsító igazolásokat be tudja mutatni.

Iskolánkba felvehető a halmozottan hátrányos, vagy sajátos nevelési igényű tanuló, továbbá az a tanuló, akinek sajátos helyzete indokolja. A sajátos helyzetet Dunaújváros Megyei Jogú Város Közgyűlése 16/2007. (III.23.) KR számú rendeletében szabályozta.

Belépés az iskolánkban induló első évfolyamra

A belépés feltétele:
- a gyermek az adott év május 31. napjáig töltse be a 6. életévét
- szellemileg, egészségügyi szempontból legyen iskolaérett
- Egyházközösséghez tartozás.
- a szülő kötelezettségvállalása:

1/ tudomásul veszi és elfogadja iskolánk pedagógiai programját, vállalja a tanulókra, szülőkre vonatkozó kötelezettségeket

2/ amennyiben gyermeke emelt szintű táncművészeti osztályba való felvételét elfogadja, vállalja ennek jellegéből adódóan a fokozott anyagi és szellemi terheket.

A tanulók kiválasztásának elvei és módja:
- Az iskola első évfolyamára jelentkező gyermekek szüleinek a beiratkozáskor meg kell jelenniük a beiratkozáshoz szükséges okmányokkal.
- A táncművészeti emelt szintű első osztályunkba való felvételhez minden gyermeknek alkalmassági megmérettetésen, valamint elbeszélgetésen kell részt vennie, melynek tapasztalatairól a pedagógusok feljegyzéseket készítenek. A beszélgetés célja: az előadói és a kommunikációs készség, alkalmazkodó képesség és a fizikai alkalmasság megfigyelése.

A beiratkozás módja, fellebbezési lehetőségek:
- a tanulók felvételéről valamennyi évfolyamunkon az intézményvezető dönt
- emelt szintű első osztályunkba való felvételről a beíratást megelőző felvételi beszélgetés során közreműködő pedagógusok javaslata alapján az intézményvezető dönt
- az intézményvezető írásban értesíti a szülőket, hogy melyik induló osztályba nyert felvételt a gyermek, vagy indokolja az elutasítást
- a hatályos törvények szerint a szülőnek jogában áll fellebbezni
- ha a szülő elfogadja gyermeke adott osztályba való felvételét, létrejön a tanulói jogviszony.

3.12 Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Az elsősegély azonnali segítségnyújtás vagy beavatkozás, amelyet a sérült kap valamely sérülésére vagy hirtelen egészségkárosodása miatt, a mentők, orvos vagy más személy megérkezése előtt.

Minden osztály számára fontos, hogy az iskola megfelelő számú elsősegélynyújtó ládával rendelkezzen, melyet nemcsak a mindennapok, de a kirándulások, és egyéb rendezvények (pl. hulladékgyűjtés során) alkalmával is tudnak használni.

Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának legfőbb célja: a tanulók segélynyújtói hajlandóságának, empatikus, segítőkész attitűdjének kialakítása, az esetleges félelmek leküzdése. A gyerekek érezzék a segítés fontosságát, épüljön be személyiségükbe.

Kiemelt feladatok: A tanulók
- ismerjék meg az elsősegélynyújtás fogalmát

- ismerjék meg az élettannal, anatómiával kapcsolatos legfontosabb alapfogalmakat
- ismerjék fel a vészhelyzeteket
- ismerjék a leggyakrabban előforduló sérülések élettani hátterét, várható következményeit
- sajátítsák el a legalapvetőbb elsősegély-nyújtási módokat
- ismerkedjenek meg a mentőszolgálat felépítésével és működésével
- sajátítsák el, mikor és hogyan kell mentőt hívni.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos célok elérése érdekében

- az iskola kapcsolatot épít ki az Országos Mentőszolgálattal, Vöröskereszttel, ill. az iskolaorvossal, védőnővel támogatjuk a pedagógusok elsősegély-nyújtási ismeretekkel foglalkozó továbbképzésekre való jelentkezését.

4. AZ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLÁRA VONATKOZÓ PROGRAM

4.1 Személyi feltételek, a tantestület

Elmondható, hogy megfelelően képzett, jól felkészült, ismereteit folyamatosan megújító tantestülettel rendelkezünk, mely – a művészeti iskola beindításával és későbbi működtetésével járó – új feladatokat is maradéktalanul el tudja látni.
Az egyes művészeti ágak különböző tanszakain tanító kollégák végzettsége, a törvényi előírásoknak megfelelő.
Jelenleg táncpedagógus 2 (+1) fő, ének-zene tanár 1 fő, rajztanár 1 fő.

4.2 Tárgyi feltételek, épület, hangszerellátottság, egyéb infrastruktúra

Az alapfokú művészetoktatáshoz szükséges tárgyi feltételek (úgy a székhelyen, mint a telephely intézményekben) rendelkezésre állnak.
A törvényi előírásoknak megfelelő számúak, méretűek és kialakításúak a művészeti oktatás helyiségei.

Termek (kifejezetten az AMI részére)

1 db Balett-terem 104 m^2
1 db Táncterem 104 m^2
2 db Ének-zene tanterem 52 m^2
2 db Rajz tanterem 52-52 m^2

Az összes épület, terem, hangszer és oktatási berendezés a székhely vagy telephely intézmények sajátja, vagy a korábbi fenntartóval (települési önkormányzat) kötött közoktatási megállapodás értelmében, kizárólagos használói vagyunk.
Hangszer és taneszköz ellátottságunk közepesnek mondható. Az ének-zene tantermen kívül a balett teremben van egy pianíno. A tánctermeken kívül két tanterem (egyenként 52 m2) lett átalakítva raktárnak, ahol a fellépő ruhákat tároljuk.
A hangszerek és jelmezek iránti tanulói igényeket viszonylag ki tudjuk elégíteni. Szemléltető, illetve a tanításhoz nélkülözhetetlen, szükséges eszközeink beszerzésre szorulnak, pótlásuk, javításuk finanszírozáshoz kötött.

4.3 Az alapfokú művészeti iskola működésének részletes leírása

4.3.1 Tanulói jogviszony (keletkezése: felvétel, beiratkozás, megszűnés)

Az intézménybe való felvétel módja

A felvétel szabályairól a közoktatási törvény rendelkezik. A tanulók felvételéről az igazgató dönt, a felvétel egy tanévre szól. Az intézménybe járó tanulók évente májusban kiadott jelentkezési lapon adhatják be a következő tanévre felvételi kérelmüket tárgyév május 31-ig. Amennyiben más művészeti iskolából jelentkezik át a hallgató, az intézmény igazgatója által megbízott két pedagógus megvizsgálja, hogy a hallgató tudása megfelel-e a bizonyítványban kiállított évfolyami szintnek. Ha nem felel meg, évfolyamát folytathatja azzal a feltétellel, hogy az évfolyam oktatója egyéni foglalkozás keretén belül felkészíti a tanulót a különbözeti vizsgára.

Beiratkozás
A művészeti iskolába az új, és a régi tanulóknak egyaránt minden évben be kell iratkozni. Régi tanuló a beiratkozásnál a bizonyítványát nyújtja be. A beiratkozás idejét az intézmény minden esetben kihirdeti a tanulóknak, melyről szóló felhívást a beiratkozás előtt legalább harminc nappal közzé kell tenni. Azok a tanulók, akik a beiratkozás napján elfogadható indok alapján nem tudnak megjelenni, azt a tanévnyitás előtti munkanapon, pótbeíratáskor megtehetik. Lakóhelyváltozás, vagy egyéb rendkívüli indok miatt a tanuló a tanév közben is kérheti felvételét, átvételét egy másik művészeti oskolába.
Beiratkozáskor fel kell hívni a szülők figyelmét arra, hogy a művészeti iskola 12 évfolyamos, a jelentkezés önkéntes, és egy tanévre szól.
A beiratkozáskor a szülők nyilatkozatot tesznek, hogy gyermekük tanul-e más művészeti intézményben, és ha igen, akkor hol. Amennyiben más művészeti iskolában is tanul a hallgató, a törvényi előírásnak megfelelően a szülő dönti el, hogy melyik intézményben szeretne térítési, illetve tandíjat fizetni.

Tanulmányok megszűnése
Törölni kell a tanulók névsorából azt a tanulót, aki:
- fő és melléktárgyakból összesen 10 órát igazolatlanul hiányzott, és erről az iskola a tanulót, kiskorú tanuló esetén a szülőt legalább két alkalommal írásban értesítette.
- a tanév végén főtárgyból elégtelen osztályzatot kapott, nem tesz művészeti alap-, illetve utolsó évfolyamon záróvizsgát.
- tanév közben írásban bejelentette, hogy kimarad (kiskorú tanulónál a szülő írásbeli beleegyezése szükséges).
- törölni kell azt a tanulót is akinek tanulói jogviszonya jogerős fegyelmi határozattal szűnt meg.

Mulasztások igazolása
A tanuló előzetes engedély nélkül csak indokolt esetben (betegség, iskolai elfoglaltság) maradhat távol a főtárgyi és kötelező óráiról. A hiányzást az első órán igazolni kell. Ha az igazolatlan hiányzások ismétlődnek a szülőket írásban értesíteni kell. A tanuló hiányzásait a naplóban vezetni kell.

Jutalmazás
A jutalmazás lehetőségei: szaktanári dicséret, igazgatói dicséret. A dicséretben részesült tanulót a tanév végén az igazgató oklevéllel, könyvvel vagy más egyéb módon jutalmazhatja. Az igazgató feladata, hogy a kiemelkedő eredményt elért tanuló közismereti iskoláját is értesítse.

Fegyelmi eljárások
Azt a tanulót, aki az iskolai rendszabályokat súlyosan megsérti, fegyelmi eljárás keretében kiszabott büntetéssel kell súlytani. A kiszabható fegyelmi büntetések: megrovás, szigorú megrovás, kizárás.

4.3.2 A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partneri kapcsolattartásának szabályai

Elvárásaink a hatékony nevelés és oktatás érdekében

Tanulóink

− kapjanak az iskolától értékálló tudást a művészetek területén;
− ismerjék meg és érvényesítsék jogaikat: vegyenek részt az iskola színes, sokoldalú életében,
− értékeljék saját és mások tudását, a tanulásnak legyen tekintélye;
− fejlődjön önismeretük;
− saját képességeiknek megfelelő maximális tudást (jártasság, készség) szerezzenek;
− kapjanak személyiségfejlődésüknek és képességeiknek megfelelő egyéni bánásmódot.

A pedagógus

− rendelkezzen színvonalas, korszerű szaktudással, pedagógiai ismeretrendszerrel, befogadási és önművelődési készséggel;
− készüljön fel a tanítási óráira szaktárgyilag és módszertanilag;
− ismerje és alkalmazza a differenciált képességfejlesztés formáit, módszereit;
− legyen képes kollégáival, a szülőkkel, de főleg a gyermekekkel a mindennapos kapcsolattartásra, hallgassa meg véleményüket, javaslataikat;
− értékvállaló magatartással hitelesen érvényesítse az iskola által közvetített nevelési elveket;
− rendelkezzen kommunikációs-, döntési-, szervezési- és elemzőkészséggel;
− nevelőtestületünk tagjaként egységesen képviselje a munka tiszteletét, megbecsülését, valamint a műveltségnek és igazságosságnak, mint feltétlen értékeknek a fontosságát.

A szülő

− ismerje saját és gyermeke jogait, kötelességeit;
− mindenkor bizalommal fordulhasson véleményével, javaslatával vagy problémáival a pedagógusokhoz;
− kapjon támogatást az iskolától problémáinak megoldásához;
− együttműködhessen a pedagógusokkal gyermeke nevelésében.

4.3.3 Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

A tanár egész évben, óráról órára figyelemmel kíséri a növendékek fejlődését, szóban folyamatosan értékeli. Alkalmanként, érdemjeggyel osztályozza a tanulók előrehaladását.

Ezen belül a lehetőségekhez képest differenciáltan, az eltérő képességekkel rendelkező tanulókat, valamint az eltérő ütemben haladó tanulókat saját képességeikhez mérten értékeli a beszámolók során. A félévi és év végi osztályzatokat a havi értékelések és a vizsgaprodukció alapján kell meghatározni.

A beszámoltatás formái a különböző művészeti ágakban a következők:

- zeneművészeti ágon évente 2 meghallgatás, félévkor vizsgakoncert keretein belül, év végén vizsga keretein belül, szaktanárok előtt, tanáronként vagy tanszakonként
- táncművészeti ágon évente 2 beszámoló, félévkor nyitott óra keretein belül, év végén vizsga keretein belül, szaktanárok előtt

– képző-és iparművészeti ágban évente 2 alkalommal, nyitott óra keretein belül, bemutatva az addig elkészített produktumokat, rajzokat, festményeket

A fent említett beszámoltatási formákon kívül az iskola szervezhet osztályozó vizsgát, különbözeti vizsgát, pótvizsgát.

A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatos intézményi eljárásrend

• A vizsgát a tanév helyi rendjében meghatározott időszakban (vizsgaidőszak) lehet tenni, azzal, hogy az igazgató ettől eltérő időpontot is kijelölhet.

• A vizsga időpontjait az igazgató jelöli ki, melyet a helyben szokásos módon közzétesz.

• Egy vizsgaidőszakban legfeljebb két évfolyam tananyagából tehető vizsga. Három évfolyam anyagából csak rendkívül indokolt esetben igazgatói engedéllyel lehet vizsgázni.

• A vizsga követelményeit az iskola helyi tantárgyi tantervében foglaltak határozzák meg.

Vizsgaforma, vizsgarészek

- szóbeli vizsga
- írásbeli vizsga
- gyakorlati vizsga
- művészeti alapvizsga
- művészeti záróvizsga

A tanulmányok alatti vizsgák különös – eljárási – szabályai

1. Az elnöki teendőket az igazgató vagy a megbízottja látja el.
2. A vizsgán az elnökön kívül még egy vizsgabizottsági tagnak jelen kell lennie.
3. A vizsga a vizsgázó számára díjtalan.
4. A szabályosan megtartott vizsga nem ismételhető meg.
5. A vizsgáról jegyzőkönyv készül az elnök és a tagok aláírásával, melyet az iskola irattárában a jogszabályban meghatározott ideig kell őrizni.
6. A jegyzőkönyv vezetéséért és hitelességéért a vizsgabizottság elnöke felel.
7. A vizsga eredményét a törzslapba és a bizonyítványba a jogszabályban meghatározott záradékokkal be kell vezetni.

5. A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS, TESTMOZGÁS MEGVALÓSÍTÁSA

5.1 Mindennapos iskolai testedzés-programunk

A közoktatási törvény módosítása során az oktatási tárca megteremtette a mindennapi egészségfejlesztő testmozgás jogszabályi feltételeit a Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (Nkt.) 27. § (11) bekezdésben foglaltak, továbbá a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet keretei között.

Az egészségfejlesztő iskolai testmozgás program célja a gyermekek egészséges testi-lelki fejlődésének elősegítése a testmozgás eszközeivel, hiszen tapasztaljuk, hogy a modernkor és az azzal együtt járó technológiák az embert olyan életmódba kényszeríthetik, amely a mozgásszegény életmódhoz, a fizikai képességek hanyatlásához vezethet, áttételesen előidézve ezzel a szellemi teljesítmény romlását is. Az iskolai testnevelés és a sport keretei között az egészségnevelés, a szociális kompetenciák, a csapatmunka, valamint a társakkal történő kreatív együttműködés egyaránt fejleszthető.

Annak érdekében, hogy az egészségfejlesztő testmozgás hatékonyan megvalósuljon, az alábbi sajátos egészségügyi és pedagógiai szempontokat teljesítjük:

- ✓ minden gyermek minden nap részt vesz a testmozgás-programban a tornateremben a felújítandó kondicionáló teremben és a felújítandó iskolai sportudvarunkon
- ✓ minden testnevelési órán és minden egyéb testmozgási alkalmon megtörténik a keringési- és légző-rendszer megfelelő terhelése
- ✓ minden testnevelési órán van gimnasztika, benne a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló gyakorlatanyag és légző torna
- ✓ a testnevelési tananyag egészében a gerinc- és ízületvédelem szabályainak betartása, külön figyelemmel a fittség mérések testhelyzeteire és az izomerősítések különböző testhelyzeteire
- ✓ minden testnevelési óra és egyéb testmozgási alkalom örömöt és sikerélményt jelent még az eltérő adottságú tanulóknak is
- ✓ a testnevelés és sport személyiségfejlesztő hatásai érvényesülnek a teljes testmozgás-programban
- ✓ a testmozgás-program életmód-sportokat, életminőség-sportokat (olyan sportokat, amelyeket egy életen át lehet folytatni az életminőség javítása érdekében)
- ✓ a testmozgás-program játékokat, táncot, úszásoktatást is tartalmaz. Lehetőségeink szerint a gyógytornán, tömegsporton, a táncművészeti órákon, a sportfoglalkozásokon és egyedi megvalósításban történik
- ✓ a tanév során az 5 óra/hét kötelező testnevelési óraszámot biztosítjuk éves szinten.

5.2 Az SNI tanulók testi nevelése

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók igen eltérő képességekkel és fejlettségi szinttel kerülnek az iskolába. Mind az értelmi, mind a fizikai képességek területén nagy különbségeket mutatnak. Gyakori a helytelen testtartás, mozgásos ügyetlenség, a diszharmonikus, az ínkoordinált mozgás. A tanulók egy részénél mozgásfogyatékosság nehezíti a cselekvéses tanulást, aktív mozgástevékenységet.

A műveltségi terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- Erősítse a mozgásigényt, a kezdeményezőkészséget, bátorítson mozgásos feladatok, gyakorlatok elvégzésére.
- Tanítson mozgásos játékokban való együttműködésre, szabálytartásra, a játék örömére.
- Fejlessze a mozgásos alaptechnikák elsajátításának képességét, a kitartást, az állóképességet. Kiemelt feladat az általános kondicionálás, a test hajlékonyságának, a végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, a dobó, az egyensúlyozó képesség alakítása, a tanuló biológiai állapotának, terhelhetőségének függvényében.
- A saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítása (függőleges és vízszintes zónák), a téri viszonylatok pontos felismerése, viszonyszavak felfogása, használata, a téri biztonság erősítése.
- A szép testtartás, a harmonikus mozgás fejlesztése.
- A tartós figyelem, a fegyelmezett feladat-végrehajtás fejlesztése, a felelős magatartás beláttatása.
- Önismereti képesség fejlesztése, önállóság, a versenyszellem erősítése.

5.3 Egyéb módszerek

Lehetőséget biztosítunk diákjaink számára, hogy a testnevelési órát nem tartalmazó napokon, számos sportfoglalkozáson vehessenek részt iskolánkban.

6. MŰVÉSZETI NEVELÉS

A művészeti nevelés az emberközpontú kultúra kialakításának eszköze. Művészetre neveléssel, az alkotó művészettanítással sok esetben a hivatástudatnak, az esetek túlnyomó többségében az életet megszépítő tartalmának kialakítására kell törekednünk. Üres szórakozás, szellemi zsongítás helyett lelki felüdülést, a szabadidő nemes felhasználását, az élet tartalmához hozzájáruló kedvtelést kell, hogy jelentsen a művészet.
Feladat: a szűkebb és tágabb környezetünk esztétikájának észrevetetése, megtartása. Igényesség önmagunkkal és tágabb környezetünkkel szemben. Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.
Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség magában foglalja az esztétikai megismerést, illetve elképzelések, élmények és érzések kreatív kifejezésének fontosságát a tradicionális művészetek nyelvén, illetve a média segítségével, ideértve az irodalmat, a zenét, a táncot, a drámát, a vizuális művészeteket, a tárgyak, épületek, terek kultúráját, a modern művészeti kifejezőeszközöket, a fotót s a mozgóképet.
A nevelő feladata a képességeket a tehetség kifejezésére alkalmassá tenni. A növendéket tanító összes iskolai pedagógussal, valamint a szülőkkel állandó kapcsolatot kell tartani, az esetlegesen felmerülő problémák megoldása érdekében.

6.1 Művészeti és esztétikai kompetencia

A tanulókkal kialakítunk egy olyan kommunikációs nyelvet, amelynek birtokában képes lesz a valódi értéket felismerni. Az értékek iránti fogékonyság hozzájárul az önismerethez és az embertársak jobb, árnyaltabb megismeréséhez, a belső értékek tiszteletéhez. Rávezetni a tanulókat, hogy mennyire fontos az ember helye és szerepe a világban. Az ember nem egyszerűen része a világnak, személyes léte által ennél sokkal több.
Megmutatni a tanulóknak a megfigyelt, ábrázolt jelenségek ok-okozati összefüggéseit, törvényszerűségeit az értelmezésben.
A tanulókat megismertetni változatos alkotó módszerekkel, ábrázolási eljárásokkal, technikákkal, megtanítani biztonságos, egyre önállóbb használatukat, alkalmat adni ezek szabad megválasztására.
A népművészeti kismesterségek megismertetésével, abban való tevékenykedtetéssel a manuális képességek fejlesztése.

6.2 Táncművészeti oktatás

Intézményegységünkben a táncművészeti oktatás kiemelt pedagógiai és oktatási terület.

- A tánc iránt érdeklődő tanulók mozgáskultúrájának sokirányú fejlesztése, nevelése az egészséges életmódra.
- Fejlessze mozgáskultúrájukat, fizikai állóképességüket, ritmusérzéküket, hallásukat, tér- és formaérzéküket.
- Fordítson figyelmet a színpadi megjelenítésre, a növendékek életkori sajátosságaihoz, tánctechnikai tudásához, stílusismeretéhez alkalmazkodó koreográfiák betanítására.

- Időtálló értékek közvetítése révén járuljon hozzá a gyerekek ízlésének, kritikai érzékének fejlesztéséhez.
- Ismerjék meg, sajátítsák el a színművészet kifejező eszközeit (mozgás, beszéd) a színpadtechnika legfontosabb elemeit és a dramaturgia alapszabályait.
- Ismerjék meg a színháztörténet azon fejezeteit, melyek gyakorlati munkájuk során szerzett tudásukhoz kapcsolódnak.
- Ismerkedjenek meg a különféle színházi tevékenységekkel.
- A képzés során szerzett ismeretek és élmények ösztönözzék a növendéket arra, hogy az alkotó tevékenység lehetőségét életük további részében is igényeljék, s e tevékenységet gyakorolják.
- Tanulóink évenként vizsgáznak szakmai és nyilvános bemutatókon, a város kulturális rendezvényeinek gyakori szereplői (Városi Művészeti Fesztivál; „Hol élünk" Fesztivál; Tánc-gála; Iskola-gála; Vasas-nap; Európa-nap; iskolai ünnepségek). Több korosztályos országos bajnokunk van; legnagyobb sikerünk pedig, hogy iskolánk 2000-ben végzett tanulója a junior disco kategória világbajnoka volt.
- Az elmúlt néhány évben több tanulónkat vettek fel az Állami Balettintézetbe és a Magyar Táncművészeti Egyetemre.

7. A VÁLASZTHATÓ TANTÁRGYAK, FOGLALKOZÁSOK, TOVÁBBÁ EZEK ESETÉBEN A PEDAGÓGUSVÁLASZTÁS SZABÁLYAI

Intézményünkben nem használjuk fel azt a maximális többletóra-keretet, mely az osztály számára engedélyezett és a tanulói kötelező óraszám differenciájának része, s magába foglalja az emelt szintű oktatás többletidő-keretét is.
Az intézményben a tanulók számára az alábbi – az iskola által szervezett – tanórán kívüli választható foglalkozások működnek:
- szakkörök
- énekkar
- felzárkóztató foglalkoztatások
- egyéni foglalkozások
- tehetséggondozó foglalkoztatások
- továbbtanulásra előkészítő foglalkozások.

A nem kötelező foglalkozásokra minden tanév szeptember 10-ig lehet jelentkezni.
A felzárkóztató foglalkozásokra, valamint az egyéni foglalkozásokra kötelezett tanulókat képességeik, tanulmányi eredményeik alapján a tanítók, szaktanárok jelölik ki, részvételük a felzárkóztató foglalkozásokon kötelező.
A tanórán kívüli foglalkozások megszervezését minden tanév elején az iskola tantárgyfelosztásában kell rögzíteni.
Tanórán kívüli foglalkozásnak minősülnek még az alábbi tantárgyfelosztásban nem szereplő foglalkozások, amelyek egy vagy több tantárgy követelményeinek teljesítését segítik, hozzájárulnak a személyiségfejlesztéshez, közösségformáláshoz:
- tanulmányi kirándulások
- a különféle közművelődési intézményekben tett csoportos látogatások, múzeumi, kiállítási, könyvtári foglalkozások.

A tanulók részvétele ezeken a foglalkozásokon – ha az tanítási időn kívül esik és költségekkel jár – önkéntes. A felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük.
A tanulónak, vagy kiskorú tanuló esetén a szülőnek írásban kell bejelentenie, ha a tanuló a következő tanítási évben már nem kíván részt venni a szabadon választott tanítási órán, továbbá ha jelentkezni kíván a szabadon választott tanítási órára.
A tanuló a tanév során egy alkalommal, az intézményvezető engedélyével módosíthatja választását. Kiskorú tanuló esetén a tantárgyválasztás jogát a szülő gyakorolja. A szülő ezt a jogát attól az évtől kezdődően, amelyben gyermeke a tizennegyedik életévét eléri – ha a gyermek nem cselekvőképtelen –, gyermekével közösen gyakorolja.

A választható foglalkozásokról a tantestület dönt:
- a tanulói (szülői) igények ismeretében
- a rendelkezésre álló szakemberek körét számba véve
- az anyagi lehetőségek figyelembe vételével
- a tanulói leterheltséget mérlegelve.

7.1 Pedagógusválasztás szabályai

Próbáljuk úgy alakítani az óraszámokat, hogy a választható foglalkozásokat, ugyanaz a nevelő tanítsa, aki, az azonos vagy hasonló műveltségtartalmú tantárgyat tanítja. Tantárgyfelosztás során a lehetőségeket figyelembe véve igyekszünk elkerülni a nevelőváltást.
Az osztályfőnök személyéről a döntés előkészítési folyamatában az érintettek véleményét kikérve az intézményvezető dönt.

7.2 A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

A választható tantárgyak esetében (amennyiben több azonos szakos tanár van) diákjainknak lehetőséget adunk, hogy megjelöljék, melyik pedagógusnál szeretnék tanulmányaikat folytatni. Amennyiben a tantárgyfelosztás ezt lehetővé teszi, biztosítjuk a többség által megjelölt pedagógust a kurzus vezetésére.
A választásukat a tanulók és a szülők aláírásukkal megerősítik és tudomásul veszik, hogy az értékelés, a mulasztás, továbbá a magasabb évfolyamra lépés tekintetében úgy kell tekinteni, mintha kötelező tanórai foglalkozás lenne.

8. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK

8.1 Az egészségnevelés elvei

Az egészségnevelés olyan változatos kommunikációs formákat használó, tudatosan létrehozott tanulási lehetőségek összessége, amely az egészséggel kapcsolatos ismereteket, tudást és életkészséget bővíti az egyén és a környezetében élők egészségének előmozdítása érdekében. A korszerű egészségnevelés egészség és cselekvésorientált tevékenység, melyet az alábbi címszavakban foglalunk össze:

- a prevenció
- az iskola az egészségfejlesztés egyik legfontosabb színtere
- az egészséget támogató társadalompolitika
- hagyományos egészségnevelés, felvilágosítás
- rizikócsoportos megközelítés
- érzelmi intelligenciát, társas kompetenciákat, alkalmazkodást fokozó beavatkozások
- kortárshatások az egészségfejlesztésben
- közösségi alapú komplex egészségfejlesztés

8.1.1 Az egészségnevelés iskolai területei

A tanulókat ösztönözni kívánjuk arra, hogy tudást szerezzenek egy személyes és környezeti értelemben egyaránt ésszerű, a lehetőségeket felismerő és felhasználni tudó, egészséges életvitelhez. Ehhez arra van szükség, hogy az egészséggel összefüggő kérdések fontosságát értsék, az ezzel kapcsolatos beállítódások szilárdak legyenek, s konkrét tevékenységekben alapozódjanak meg.

Az egészséges életmód, életszemlélet, magatartás szempontjából lényeges területeknek az iskola pedagógiai rendszerébe, összes tevékenységébe építjük be. Ezek közé tartoznak az alábbiak:

- önmagunk és egészségi állapotunk ismerete
- az egészséges testtartás, a mozgás fontossága
- az értékek ismerete
- az étkezés, a táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe
- a betegségek kialakulása és gyógyulási folyamat
- a barátság, a párkapcsolatok, a szexualitás szerepe az egészségmegőrzésben
- a személyes krízishelyzetek felismerése és kezelési stratégiák ismerete
- a tanulás és a tanulás technikái
- az idővel való gazdálkodás szerepe
- a rizikóvállalás és határai
- a szenvedélybetegségek elkerülése
- a tanulási környezet alakítása
- a természethez való viszony, az egészséges környezet jelentősége

Az egészségnevelési program alakításakor érdemes áttekinteni, hogy a tervben megjelennek-e olyan, életkori sajátosságokhoz is illeszthető lényeges témák, mint például:

- az egészséges táplálkozás
- a szenvedélybetegségekkel való foglalkozás

- a szexuális felvilágosítás-nevelés, a családtervezés alapjai, az AIDS prevenció
- a betegség és a gyógyulást segítő magatartás (elsősegélynyújtás, gyógyszerhasználat)
- a testi higiénia
- a környezeti ártalmak (zaj, légszennyezés, hulladékkezelés)
- a személyes biztonság (közlekedés, rizikóvállalás)
- a testedzés, a mozgás, a helyes testtartás

Az iskolai egészségnevelés összefügg a tanári magatartással, gondossággal, az intézmény szervezettségével. Például:

- rendszeres szellőztetéssel
- a tanulók egészségi állapotával
- osztálytermek berendezéseivel az egészségügyi szempontoknak megfelelően
- a mozgásigény kielégítésével

8.1.2 Pedagógiai módszereink

Az iskolánkban számos pedagógiai módszert alkalmazunk az egészségnevelés érdekében:

- Az egészségfejlesztés szemléletének széleskörű elsajátítása az iskolában, meghívott előadó segítségével, pedagógusok, szülők, alkalmazottak, tanulók számára (egészségtan tanár más iskolából vagy egészségfejlesztésben szakirányú végzettséggel rendelkező szakember a szociális, egészségügyi területről, iskolaorvos, háziorvos, védőnő, ANTSZ, vagy helyi civil szervezet munkatársa).
- Szebbé tesszük az iskola környezetét.
- Osztálykirándulásokat szervezünk a szülők bevonásával, lehetővé tesszük a rendszeres testmozgást.
- Tantervünkben megfogalmazzuk, hogy az egyes tantárgyakban miként jelenhet meg az egészségnevelés szemlélete.
- Ellenőrizzük az egészségnevelési program megvalósulását.
- Egészségnapot tartunk minden tanévben.

8.1.3 Az SNI tanulók egészségnevelési területei

- Az ember életvitele, az egészséges életmód ismerete.
- Az életkornak, egészségi állapotnak megfelelő korszerű táplálkozási ismeretek, szokásrendek kialakítása.
- Öltözködés, tisztálkodás.
- Ön- és környezetellátó technikák ismerete.
- Káros szenvedélyek és következményeik.
- A szabadidő tevékenységei - sport, szórakozás, játék, művelődés, társas kapcsolatok.

Fejlesztési feladatok:

- A saját élményen, tapasztalaton alapuló egészségmegóvás problémakörének felismerése, személyes lehetőség és szerep az életvezetésben, az egészség megóvásában, életvezetési problémák felismerése a családi környezetben, a testi-lelki-szociális egészség megőrzésében.
- Az életmód és a munka világának összefüggései, az életmódból adódó problémák.

- A szabadidő, mint szükséglet, kialakítása.
- Egyensúly a munka – tanulás - szabadidő szervezésében.
- Információgyűjtés segítséggel (ismeretterjesztő források, dokumentumok, zsebkönyvek, szakkönyvek, lexikonok).

8.2 Környezeti nevelés elvei

8.2.1 A környezeti nevelés céljai

A környezeti nevelés átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók környezettudatos magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezeti válság elmélyülésének megakadályozására, elősegítve az élő természet fenntartását és a társadalmak fenntartható fejlődését.

8.2.2 A környezeti nevelés alapelvei

A környezeti nevelési programunkban a környezettudatos magatartást, a környezetért felelős életvitel kialakítását valósítjuk meg. Távolabbról nézve a környezeti nevelés a természet – s benne az emberi társadalom – harmóniájának megőrzését, fenntartását célozza. Célja a természet, az épített és társadalmi környezet, az embert tisztelő szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása.

A környezeti nevelés tartalma – világszerte, így Magyarországon is – kiszélesedett, a fenntarthatóságra, az emberiség jövőjének biztosítására irányul.

Gondot fordítunk arra, hogy diákjaink a jövőben, mindennapi életvitelükben képesek legyenek a bonyolultabb természeti, társadalmi, gazdasági és politikai konfliktusokat kezelni, megoldani. Meg kell alapoznunk tanítványaink környezeti erkölcsét, társadalmi-természeti felelősségét, formálnunk kell alakuló értéktudatát, együttműködési képességeit, a személyes és a közös felelősségtudatot.

E nevelési célok hatékony személyiségformálást, az önszabályozás és egyben a társas együttműködés és konfliktuskezelés készségeinek erősítését igénylik.

A környezeti nevelésünk – a fenntarthatóság pedagógiai gyakorlata – kiterjed az emberi együttélés, illetve az ember-természet kapcsolat bemutatására és formálására, egyben elősegíti a környezeti- és egészség-tudatosság erősödését.

A pedagógiai gyakorlatban kiterjed:

- a testi-lelki egészségnevelésre,
- a társas készségek (mindenekelőtt a konfliktuskezelés, döntés, együttműködés) fejlesztésére, a mentálhigiénés nevelésre is.

A környezeti nevelésünk iskolai gyakorlatában harmonikusan illeszkedik a környezettudományi és a társadalomtudományi ismeretek köre, hiszen csak az ember biológiai és szocializáció sajátosságaira építve történhet az erkölcs és az életviteli szokások formálása.

A környezeti nevelés minden pedagógusunk, illetve valamennyi tantárgy feladata.

A tantárgyak tartalmához illeszkedő, ám a hagyományos tanítási órákon kívüli iskolai nevelési helyzetekben a környezeti nevelésnek számos lehetősége van, mindenekelőtt az iskolai szabadidős helyzetekben, valamint a tanulók művészeti, sport, játék és közéleti

tevékenységeinek során. Ezek előkészítésekor, megvalósításakor szintén gondolnunk kell a környezeti vonatkozásokra, a környezeti nevelés lehetőségeire.

A szabadidős és Öko-foglalkozások környezeti nevelési tartalma kifejezett, hiszen a tanulók életviteli kultúrájának, szokásaik alakításának közvetlen nevelési lehetőségei tárulnak fel. Mindezekben helyet kapnak a környezetfeltáró, érzékenyítő, megőrző programok, ezzel kapcsolatos játékok és cselekvések.
Az iskolai tehetséggondozás terén is helyet találhatunk a környezeti nevelésnek. A környezet iránt legfogékonyabb tanulók számára megrendezett versenyekre és vetélkedőkre való egyéni és csoportos felkészülés alkalmas erre.
Számunkra fontos, hogy az iskolai élet mindennapjaiban, a tanítási órákon kívül is érvényesüljön a nevelőintézmény egészének ökológiai kultúrája és társas harmóniájának rendje. Az iskolánk legfontosabb célcsoportjai a környezeti nevelés terén a tanulók és a családok, a szülők, a helyi közösség tagjai.
A Szent Pantaleimon Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és AMI-ban a tanulók „Energia-őrjárat”-ot szerveznek egész tanévben a takarékosság jegyében.

8.2.3 A környezeti nevelés jövőképe, célok

A környezeti nevelés alapelvei közül az alábbiakat kiemelten kezeljük:

- az ökológiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése
- a kölcsönös függőség, ok-okozati összefüggések
- a helyi és globális szintek kapcsolatai, összefüggései
- alapvető emberi szükséglet
- emberi jogok
- elővigyázatosság
- biológiai és társadalmi sokféleség

Hosszútávú célunk, jövőképünk, hogy környezettudatos állampolgárrá váljanak tanítványaink, ennek érdekében diákjainkban kialakítjuk:

- a környezettudatos magatartást és életvitelt
- a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő, takarékos magatartást és életvitelt
- a környezet (természetes és mesterséges) értékei iránti felelős magatartást, megőrzésének igényét és akaratát
- a természeti és épített környezet szeretetét és védelmét, a sokféleség őrzését
- a rendszerszemléletet
- tudományosan megalapozni a globális összefüggések megértését

A céljaink eléréséhez a következő készségek kialakítását tartjuk szükségesnek:

- alternatív, problémamegoldó gondolkodás
- ökológiai szemlélet, gondolkodásmód
- szintetizálás és analizálás
- problémaérzékenység, integrált megközelítés

- kreativitás
- együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia és segítő életmód
- vitakészség, kritikus véleményalkotás
- kommunikáció, média használat
- konfliktuskezelés és megoldás
- állampolgári részvétel és cselekvés
- értékelés és mérlegelés készsége

A fenti célokat úgy valósítjuk meg, ha hatékony tanulási, tanítási stratégiákat dolgoztunk ki. Kiemelten fontos feladatunknak tartjuk, hogy a diákok szemléletén alakítsunk, környezet- és természetszeretetüket formáljuk, megszilárdítsuk.
Munkánk az iskolai élet sok területére terjed ki. Úgy gondoljuk, szemléletet csak úgy lehet formálni, ha minden tantárgyban és minden iskolán kívüli programon törekszünk arra, hogy diákjaink ne elszigetelt ismereteket szerezzenek, hanem egységes egészként lássák a természetet, s benne az embert. A természettudományos tantárgyak összhangjának megteremtése kiemelt feladatunk. A kémia, a biológia, a földrajz és a fizika tantárgyak között már megvalósult az együttműködés. Egyre bővül azonban a kör.
Tanórán és szakkörökön megismertetjük gyerekeinkkel a természetet, gyakoroljuk az egyszerű, komplex természetvizsgálatokat. Megtanítjuk őket arra, hogy a természetben tapasztalt jelenségek okait keressék, kutassák a köztük rejlő összefüggéseket. Így válhatnak a gyerekek majd tudatos környezetvédőkké, a természetet féltő, óvó felnőttekké.

Új tervek

- a környezetvédelmi nevelés követelményeinek, tananyagainak, specialitásának kidolgozása
- a tantestület tagjainak megnyerése a környezeti nevelési munkához
- tantestületen belüli továbbképzés szervezése, a környezeti nevelés módszereinek bemutatása

Hagyományok ápolása

- iskolanap szervezése az egész iskolai közösség számára
- nyári táborok szervezése
- drog-prevenciós program folytatása
- osztályfőnöki órák környezetvédelmi témában

Szaktárgyi célok

- a szakórákon minden lehetőség megragadása a környezeti nevelésre (pl. ember és környezete, kapcsolatok, természetismeret, a természet állapotának mérési módszerei)
- a hétköznapi környezeti problémák megjelenítése a szakórákon (a környezetszennyezés hatása a természeti-, és az épített környezetre, az emberre)
- interaktív módszerek kipróbálása, alkalmazása (csoportmunka, önálló kísérlet, problémamegoldó gondolkodást fejlesztő feladatok)
- tanórán kívüli szakórák szervezése

- természetvédelmi versenyekre felkészítés
- multimédiás módszerek alkalmazása szakórákon
- a számítógép felhasználása a tanórákon

Tanulásszervezési és tartalmi keretek

A környezeti nevelés összetettségét csak komplex módszerek segítségével tudjuk közvetíteni. Ezért fontosnak tartjuk a tantárgyak közötti integrációt számos területen. Minden lehetőséget megragadunk, hogy diákjainkban megfelelő módon egységes képet alakítsunk ki az őket körülvevő világról. Lehetőségeink:

- táborok, tanulmányi kirándulások, városismereti játékok, erdei iskola
- pályázatok, kiállítás-rendezés
- múzeumok, állatkertek, botanikus kertek, nemzeti parkok meglátogatása
- versenyek
- szakkörök
- iskolai környezet alakítása
- tematikus programok szervezése
- DÖK-nap

Módszerek

A környezeti nevelésben a hatékonyság növelése érdekében módszertani megújulásra van szükség. Olyan módszereket választunk, amelyek segítségével a környezeti nevelési céljainkat képesek leszünk megvalósítani.

- modellezés
- riportmódszer
- projektormódszer
- terepgyakorlati módszerek
- kreatív tevékenység
- közösségépítés
- művészeti kifejezés

Taneszközök

Az iskola rendelkezik azokkal az alapvető oktatási eszközökkel, szakkönyvekkel, amelyek a környezeti nevelési munkához szükségesek. Folyamatosan pótoljuk az elhasználódott vegyszereket, eszközöket, valamint lépést tartva a fejlődéssel, új eszközöket kell beszerezni. Folyamatosan frissítjük a környezeti nevelési szakkönyvtárat.

A pedagógiai program végrehajtáshoz szükséges, hogy a nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzékébe beépítjük a környezeti nevelés speciális eszközigényét.

Környezeti nevelés kommunikációja

Az iskolán belüli kommunikáció formái

- kiselőadások tartása megfelelő szemléleteszközökkel
- házi dolgozat készítése
- poszterek készítése és bemutatása
- faliújságon közölt információk készítése

Az iskolán kívüli kommunikáció formái

- környezetvédelmi cikkek feldolgozása különböző napilapokból
- környezeti problémákról megjelent tudományos cikkek feldolgozása
- környezetvédelemről szóló rádió- és televíziós hírek feldolgozása, értékelése
- a közvetlen környezet problémáinak felmérése, értékelése, együttműködés az illetékes önkormányzattal.

8.2.4 Az SNI tanulók környezeti nevelése

A Földünk és környezetünk műveltségi terület ismereteket nyújt a tanulóknak a lakóhelyükről, a hazájukról. A hazai az európai földrajzi környezetből kiindulva lineárisan táguló térben szerezhetnek elemi ismereteket a távoli földrészekről és a bolygókról. A mindennapokban is jól használható gyakorlati példákon és tapasztalatokon keresztül sajátíthatják el a földrajzi térben történő eligazodás alapvető eszközeit, módszereit.
Az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása, az általános és a speciális képességek fejlesztésére, a specifikumokra figyelve történik - a habilitációs, rehabilitációs célokat, feladatokat hordozva.

A műveltségi terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- A gondolkodási funkciók fejlesztése: megfigyelés, elemzés, összehasonlítás, elvonatkoztatás, probléma-felismerés, ok-okozat összefüggés meglátásának képessége.
- A rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése.
- A rész-egész viszony a valóságban, a térképi ábrázolásban. A valóság és térkép összefüggéseinek felismerése.
- Biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben. Tájékozódás biztonsága a síkban, a jelek, a szimbólumok világában.
- Tájékozódási feladatok, téri viszonyok felismerése, megértése; valamely tárgy, objektum tényleges és viszonylagos helye, helyzete.
- Az idő észlelés fejlesztése. Időrend, periódus a természetben, a folyamatokban.
- Kommunikációs képességek - kérdezni tudás, szakkifejezések használata.
- Tanulási szokások megerősítése: térképek, információhordozók használata, önálló ismeretszerzés egyszerű szövegből, a tankönyv, a feladatlap, munkalap használata.

8.2.5 Szent Pantaleimon Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola = ÖRÖKÖS ÖKOISKOLA

A 2010/11. tanévben intézményünk elnyerte az Ökoiskola címet, majd ezt a következő két évben megismételte, így elnyerte az Örökös ökoiskola címet.
Környezeti értékeink, és egészségünk védelme az emberiség jövője szempontjából egyre fontosabbá válik.
A szép és egészséges környezet önmagában is nevel a környezet védelmére, megóvására. A mi feladatunk, hogy a gyerekek bevonásával ezt a környezetet megóvjuk, tovább szépítsük.

Tanulóinknak meg kell ismerniük:

- az egészséges életmód előnyeit és lehetőségeit
- a káros szenvedélyek leküzdésének módjait
- az emberiség előtt álló ökológiai problémákat
- az egészséges környezet kialakításának és védelmének lehetőségeit.

Iskolánk különleges tárgyi adottságai:

- műemlék található az iskola területén,
- nagy, szépen gondozott növényekkel telepített udvar,
- salakborítású sportpálya és füves játszóudvar,
- EU-szabványos fajátszótér
- eszközök növényültetéshez,
- könyvtárban ÖKO sarok, amely az ökológiai kutatómunkát segíti,
- akvárium, terrárium, élősarok kialakításához,
- szelektív hulladékgyűjtéshez megfelelő tárolók,
- palackzsugorító eszköz,

megadják gyermekeink számára az egészséges és esztétikus tárgyi környezetet.

9. AZ ÍRÁSBELI BESZÁMOLTATÁS RENDJE

Az írásbeli számonkérés a tanulók tudásának mérésére szolgáló leggyakoribb mérési eljárás, mellyel a tanár ellenőrzi a tanulók elméleti és gyakorlati felkészültségét, feladatmegoldásban való jártasságát, problémamegoldó képességét.

9.1 Az írásbeli számonkérés formái

- Tanév eleji és végi tudásszintmérő dolgozat az elméleti tantárgyakból.
- Teszt, feladatlap nyílt- és zártvégű válaszokkal.
- Írásbeli feleletek a napi elméleti tananyagból (valamennyi tantárgyban).
- Szódolgozat, szómagyarázat idegen nyelvből.
- Nyelvtani tesztek idegen nyelvből.
- Magyarról idegen nyelvre, idegen nyelvről magyarra fordítás.
- Kisebb tananyagrészekből feladatmegoldás matematika, fizika, kémia, informatika tantárgyakból.
- Elméleti tudást felmérő dolgozat valamennyi tantárgyból.
- Számítógépes feladatmegoldás informatika tantárgyból.
- Esszédolgozat magyar irodalomból, történelemből.
- Otthon elkészítendő házi feladatok.
- Témazáró dolgozatok minden tantárgyból, amelyek komplex módon ötvözhetik a teszt, az esszé, a feladatmegoldás jelleget. Minden tantárgyból alkalmazzuk egy-egy nagyobb tananyagrész/témakör befejezése után.

Évfolyamfelmérések, évfolyam ellenőrző dolgozatok: minden elméleti tantárgyban évenként és évfolyamonként egy, de amennyiben a tantárgy jellege megengedi, a munkaközösség véleménye alapján félévenként egy egységes évfolyamfelmérő dolgozatot iratunk.

9.2 Az írásbeli számonkérés értékelése

Az otthoni és iskolai dolgozatokat kijavítjuk, hogy a diákokat megerősítsük tudásukban, tanulhassanak hibáikból, s az értékelés iránymutató legyen a további tanulmányokhoz. Minden dolgozatot legkésőbb két héten belül értékelünk. Az írásbeli számonkérés érdemjegyei egyenértékűek, de a témazáró dolgozatok osztályzatait az osztályozónaplóban erre a célra megkülönböztetett (piros színnel) írjuk, és nagyobb (200%) súllyal vesszük figyelembe.

9.3 A tanuló írásbeli számonkérési kötelezettsége

Iskolánkban minden témazáró dolgozat megíratása, és megírása kötelező. Amennyiben a tanuló a számonkérés kijelölt napján hiányzik, a témazáró dolgozat megírását pótolnia kell a félév, illetve a tanév végéig. A témazáró dolgozat pótlására vonatkozó meghatározások a szaktanár hatáskörébe tartoznak.

9.4 A sajátos nevelési igényű gyermekek beszámoltatása

Azon sajátos nevelési igényű gyermekek esetében, ahol a pedagógiai szakvélemény ezt indokolja, az írásbeli számonkérés helyett más módon mérjük a tanulók tudását.

Egyes tanulók esetében, - ahol a pedagógiai szakvélemény megállapítja - az írásbeli feladatokhoz elvégzéséhez az átlagostól több időt biztosítunk.

10. AZ OTTHONI FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI FELADATOK MEGHATÁROZÁSÁNAK RENDJE

Az otthoni felkészülés a tanulási folyamat elengedhetetlen része. Legfontosabb jellemzője a rendszeresség, az alaposság, a céltudatosság kell, hogy legyen. Az ezzel kapcsolatos nevelési feladat annak elérése, hogy diákjaink belássák ennek igazságát, és törekedjenek minél teljesebb elérésére.

10.1 Az otthoni felkészülés szerepe

- a tanórákon tanult ismeretek bevésése, azok gyakorlatban való alkalmazása, a következő tananyagegység vagy tanóra előkészítése,
- az összefüggések felismerésének gyakorlása,
- a problémamegoldó készség fejlesztése,
- az önellenőrzés, valamint a saját teljesítmény- és tudásszint reális mérési igényének kialakítása
- felkészülés a tanórai számonkérés, a tudásszint mérés különböző formáira,
- az önálló ismeretszerzés és alkalmazás készségének kialakítása tanulóinknál,
- általában az adott műveltségterület, tantárgycsoport vagy tantárgy céljai között meghatározott készségek és képességek fejlesztése.

10.2 Az otthoni felkészülés formái

- Az előző tanóra vagy több tanórából álló egység során feldolgozott elméleti anyag megtanulása az iskolai oktatás során tanári irányítással elkészített füzetbeli vázlat, az órán elvégzett feladatok és a tankönyv segítségével.
- Az elméleti tananyaghoz kapcsolódó, a szaktanár által megszabott gyakorló feladatok írásbeli megoldása (kötelező házi feladat).
- Nagyobb, hosszabb felkészülést igénylő, pontos tanári szempontsorral, formai és tartalmi megkötésekkel ellátott írásos feladat (házi dolgozat).
- A szaktanár által ajánlott gyakorló feladatok részbeni vagy teljes írásbeli megoldása (ajánlott házi feladat).
- A diák által önállóan választott, a tananyaghoz kapcsolódó feladatok elvégzése, önálló, belső motivációjú ismeretszerzés (szorgalmi házi feladat).
- Felkészülés tanórai önálló kiselőadásra szaktanári szempontok és szakirodalom alapján.
- Átfogó komplex ismétlés az addig tanult elméleti és gyakorlati ismeretek felhasználásával és kiegészítésével témazáró nagydolgozat előtt.

A felkészülési formák alkalmazása, azok gyakorisága az adott tantárgy jellegétől függ.

Az iskolaotthonos osztályban a házi feladat elkészítése, a felkészülés a tanulók napi munkarendjébe tartozik, irányított tanóra keretében zajlik. Iskolánkban hét közben alsó tagozaton **nem** adunk kötelező jellegű írásbeli házi feladatot! Azonban a 4. évfolyamon - a felső tagozatba való átmenet megkönnyítése érdekében - egy-egy tantárgyból adható ki kötelező jellegű írásbeli házi feladat hét közben is!

10.3 Az otthoni felkészülés iskolai előkészítése, eredményességének segítése

- Tanulás-módszertani ismeretek nyújtása szakórákon és osztályfőnöki órákon.
- Kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási, információ-feldolgozó ismeretek átadása és képességfejlesztés - elsősorban magyar nyelvi órákon.
- Speciális tanulási módszerbeli tájékoztató minden újonnan belépő tantárgy esetén.
- Az otthoni felkészülés formáinak gyakoroltatása a szakórákon és korrepetáló, felzárkóztató foglalkozásokon.
- A szaktanár minden tanóra végén pontosan meghatározza az otthoni tanulásra feladott tananyagot, az írásbeli feladatokat, tisztázza jellegüket (pl. kötelező vagy ajánlott), rögzíti azok elvégzésének határidejét, értékelésük, számonkérésük módját.
- A szaktanár minden otthoni felkészülési forma esetén feldolgozási szempontokat ad ki, javaslatokat tesz.

10.4 Az otthoni felkészülés ellenőrzése

- A számonkérés különböző formái, melyeket az ellenőrzés-értékelés fejezet tartalmaz.
- A kötelező házi feladat elvégzését osztályszinten az óra elején ellenőrizzük. Ennek funkciója az esetleges problémák megbeszélése, a jó megoldások elismerése, kiemelése. Ha a tanuló a kötelező házi feladatot nem készítette el, azt a szaktanár által meghatározott határidőre pótolnia kell, vagy a házi feladat anyagából tudásáról a tanórán kell számot adnia. Egyéb esetben ezt a tanulói teljesítményformát nem osztályozzuk, csak szóban értékeljük.
- A házi dolgozat értékelésének elvei megegyeznek az órai írásbeli számonkéréssel.
- Ajánlott házi feladatot, szorgalmi feladatot, kiselőadást csak abban az esetben osztályozunk, ha azt a tanuló külön kéri, illetve ha annak nehézségi foka megfelel a tantárgy követelményszintjének, szóbeli értékelést azonban minden esetben adunk.

10.5 Az otthoni felkészülés koordinációja

- A feladatok kijelölésénél figyelünk arra, hogy az otthoni felkészülés időtartama átlagos képességű, rendszeresen tanuló diákok esetén összesen ne haladja meg a napi 1-2 órát. Az átlagosnál több időt igénylő feladatok kiadásakor azok elvégzésére hosszabb határidőt hagyunk, a határidőn belül kiadott egyéb feladatok mennyiségét úgy szabva meg, hogy a napi felkészülési idő ne növekedjen.
- Az órarend összeállításánál - az objektív lehetőségek figyelembe vételével a nagyobb és kisebb otthoni felkészülést igénylő tantárgyak tanítási napok közötti egyenletes elosztására törekszünk.
- Tanév elején az osztályfőnök órarendelemzés alapján javaslatot tesz a tanulóknak otthoni felkészülésük egyenletes heti elosztására. Javaslatát a szülőkkel is egyezteti.
- A napi összes maximális felkészülési idő figyelemmel kísérése az osztályban tanító szaktanárok, szülők jelzései alapján az osztályfőnök feladata.
- A hétvége pihenésre fordíthatósága érdekében pénteken csak annyi feladatot adunk ki, amelynek mennyisége nem haladja meg egy átlagos hétköznap terhelését. Ugyanígy járunk el hosszabb tanítási szünet esetén is.

11. A TANULÓ TANULMÁNYI MUNKÁJÁNAK ELLENŐRZÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI MÓDJA, MÉRÉSI TERÜLETEK

11.1 Ellenőrzés

Pedagógusaink a tanév során a tanulók munkáját folyamatosan figyelemmel kísérik, főként az alábbi területeken:

- alapkészségek és képességek
- értelem és gondolkodás fejlesztése
- anyanyelvi képességek fejlesztése (minden tantárgyban)
- megismerési, tanulási módszerek megtanulása

11.2 Mérési és értékelési rendszer a tanulási folyamatban

A diákok tevékenységének legfontosabb mérőeszköze az osztályozás, valamint a szöveges értékelés. A tanulók teljesítményének értékelése a pedagógiai munkánk egyik legnehezebb, nagy felelősséggel járó része.

A mérés és értékelés célja és feladata:

- a visszajelzés biztosítása a tanár, a tanuló és a szülő számára
- következtetés a tanítás és a tanulás hatékonyságára
- az egyéni eredmények viszonyítása a korábbi teljesítményhez
- a tantervi követelményekhez viszonyított tényleges teljesítmény értékelése érdemjeggyel, szöveggel

Iskolai beszámoltatás formái, rendje:

- szóbeli: a tanítási órákon feldolgozott ismeretek rendszeres ellenőrzése, beszámolók, kiselőadások
- írásbeli: a tanult ismeretek írásban történő ellenőrzése iskolai dolgozatokkal, amelyek a feldolgozott tananyag mennyiségétől függően lehetnek: írásbeli feleletek, témazáró dolgozatok, házi dolgozatok
- készségtárgyaknál gyakorlati feladatok elvégzésének értékelése
- az elmaradt írásbeli beszámoltatás pótlására alkalmat biztosítunk, melyről nyilvántartást vezetünk

Az évközi teljesítmény mérését a közoktatási törvény szabályozza:

Az osztályozás, szöveges értékelés annak a pedagógusnak a feladata, aki az adott tantárgyat tanítja. Az egyes pedagógusok osztályozási, értékelési gyakorlatát az iskola pedagógiai programja határozza meg.

A pedagógus a tanuló teljesítményét, előmenetelét

- rendszeresen érdemjeggyel vagy szövegesen értékeli
- félévkor és a tanítási év végén osztályzattal, illetve szövegesen minősíti
- az év végi értékelés az egész éves munka alapján történik

Az érdemjegy, szöveges értékelés visszajelző, informatív értékű. A tanuló tudásának, felkészültségének ellenőrzésére szolgál a tanév során több alkalommal, és a tananyag rövid időegység alatt megtanulható részének vagy nagyobb tematikus egységének elsajátítását minősíti.

Iskolánkban – az 1. évfolyam kivételével – a tanár a tanuló tantárgyi munkáját havonta legalább egy alkalommal, érdemjeggyel minősíti, melyet az e-naplóba és felső tagozaton az osztálynaplóba ír be. Az 1. évfolyamon szöveges és százalékos formában történik év közben az értékelés. Az 1. évfolyamon félévkor és év végén, a 2. évfolyamon félévkor szöveges értékelést kap a tanuló.

Egy félév során:
Egy vagy két óraszámban tanított tantárgyból legalább egy témazáró, három vagy több óraszámban tanított tantárgyból legalább két témazáró dolgozat formájában értékeljük a diákok munkáját.
Egy napon csak két előző órán bejelentett témazáró dolgozat iratható. A dolgozatot két héten belül ki kell javítani.
Az osztályzat (amit a bizonyítványba írunk), valamint a szöveges értékelés összefoglaló képet ad a tanuló adott tantárgyban nyújtott összteljesítményéről, neveltségi szintjéről. Egy hosszabb időtartam ismeretanyaga elsajátításának szintjéről tájékoztatja a pedagógust, a tanulót és a szülőt vagy a gondviselőt. Minősíti a tanulót.
A tanuló osztályzatait az évközi teljesítménye és érdemjegyei alapján, vagy az osztályozóvizsgán, a különbözeti vizsgán, a javítóvizsgán nyújtott teljesítménye alapján állapítjuk meg.

A félévi osztályzatok, szöveges értékelés az mutatják, hogy
- a tanuló az első félév egészét tekintve milyen színvonalon, milyen mértékben tett eleget az egyes tantárgyak tantervi követelményeinek,
- a félév egészét tekintve miként értékelhető a tanuló magatartása, szorgalma.

A tanév végi osztályzatok, szöveges értékelés azt tanúsítják, hogy
- a tanuló az adott évfolyamra előírt tantervi követelményeket milyen mértékben teljesítette,
- megszerzett tudása elegendő-e arra, hogy a következő, magasabb évfolyam tantervi követelményeit el tudja sajátítani.
- A tanév végi osztályzat **az egész évi teljesítményt** értékeli.

A Szent Pantaleimon Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola értékelési sajátossága:

Új tanulásszervezési eljárások értékelése
- szabadidőben végzett tevékenység amennyiben kiemelkedő teljesítményt mutat osztályfőnöki, szaktanári, intézményvezetői dicsérettel értékelhető. (PROJEKT)
- ha bizonyos tevékenység bekerül egy tantárgy tanmenetébe, az ott végzett órai munka érdemjeggyel értékelhető. (PROJEKT)
- a háromheti vagy ezt meghaladó projekt zárásakor értékeljük a tanulók munkáját: osztályfőnöki, szaktanári, intézményvezetői dicsérettel, oklevéllel.
- a témahét értékelése: a folyamatban dicsérő kártyákkal, a végén szöveges értékeléssel történik.

11.2.1 Félévi és év végi értékelés

A félévi és év végi osztályzatokat az összes, az osztályozó naplóba, a tantárgyhoz beírt érdemjegyek számtani átlaga alapján kell meghatározni:

a) 75 századra végződő vagy az feletti átlag esetén felfelé kell kerekíteni,
b) öt tized és 749 ezred között a szaktanár mérlegel, és dönt a félévi, vagy a tanév végi osztályzatról,
c) 499 ezredtől lefelé kell kerekíteni az osztályzatot.

Az egyes tanulók év végi osztályzatát a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekinti, és a pedagógus, illetve az osztályfőnök által megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről.

Abban az esetben, ha az év végi osztályzata a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanítási év közben adott érdemjegyek átlagától, a nevelőtestület felkéri az érdekelt tanárt, hogy adjon tájékoztatást ennek okáról, és indokolt esetben változtassa meg döntését. A szaktanár által hozott döntést csak az osztályozóértekezlet döntése bírálhatja felül az Oktatási törvény 70. § (4) bekezdésében megfogalmazottak szerint.

Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését, és a nevelőtestület ennek indokaival nem ért egyet, az osztályzatot az évközi érdemjegyek alapján a tanuló javára módosítja.

11.2.2 Az 1-4. osztályos tanulók értékelése

Az iskolánkban dolgozó pedagógusok alapelve, hogy az értékelés a törvényi követelményeknek megfelelően történjen, fejlessze és segítse a gyermeki személyiség eltérő ütemben történő fejlődését, biztosítsa a motiváló, feszültségmentes iskolai munka feltételeit, és lehetővé tegye a szülők egyértelmű tájékoztatását.

Emiatt a tanulók munkájának és előmenetelének értékelése a különböző évfolyamokon az egyes tantárgyak esetében a következők szerint történik:

Az első évfolyam

Az első évfolyamon minden tantárgy esetében szöveges értékelést adunk. A tanulók előmenetelét, teljesítményét tantárgyanként és összesített formában is értékeljük: kiválóan teljesített, jól teljesített, megfelelően teljesített, felzárkóztatásra szorul.

Év közbeni értékelésnél is szövegesen minősítjük a gyermekeket az osztálynaplóban: kiválóan teljesített, jól teljesített, megfelelően teljesített, felzárkóztatásra szorul, illetve százalékos formában, az adott tananyag jellegétől függően. Az első évfolyamon először az alapozó időszak után, a tanulók haladási ütemének megfelelően negyedévi értékelésben részesítjük a tanulókat november harmadik hetében.

Félévkor a tanulók szöveges minősítése a tanítók által készített mondatbank alapján történik az elektronikus naplóban. Az osztályfőnök külön jelzi azokat a tantárgyakat, amelyekből dicséretet érdemel, illetve felzárkóztatásra szorul a tanuló.

Tanév végén a tanulók szöveges minősítése az elektronikus naplóban és a szaktárca által engedélyezett bizonyítvány pótlapon (pótlapokon) történik. A kitöltött pótlap a bizonyítvány része. A bizonyítványban foglaltaknak meg kell egyeznie a törzskönyvi bejegyzésekkel.

Első évfolyam év végén évismétlés lehetséges a következő estekben:

- Azon tanuló esetében, aki először járja az első osztályt: iskolalátogatási bizonyítványt kap (Pátriás nyomtatvány). Erre fel kell vezetni az alábbi záradékot: A szülő kérése alapján munkája előkészítőnek minősül, tanulmányait az első évfolyamon folytathatja. Határozat iktatószáma: …. Iskolalátogatási bizonyítványt kapott: sorszáma.
- aki már nem először járja az első osztályt: bizonyítványt kap, és bizonyítvány pótlapot is nyomtat neki az iskola, amelyen rajta van a szöveges értékelés és záradékban az, hogy nem teljesítette a követelményeket: „Az első évfolyam követelményeit nem teljesítette, munkája előkészítőnek minősül, tanulmányait az első évfolyamon folytathatja."

Második évfolyam

Második évfolyamon a törvénynek megfelelően félévkor szöveges értékelést készítünk ~~a~~ az elektronikus naplóban, amelyet a szülő számára ki is nyomtatunk. A tanulók előmenetelét, teljesítményét tantárgyanként és összesített formában is értékeljük. A félévi szöveges minősítésen szerepelnie kell a következőknek: név, tanév, osztály, a tanuló naplósorszáma. A félévi szöveges minősítést az üzenő füzetben az osztályfőnök aláírásával és az iskola körpecsétjével hitelesíteni kell. Az év közbeni (havonkénti) értékelés érdemjeggyel történik az elektronikus naplóban. Év végén a bizonyítványban már szintén érdemjeggyel történik az értékelés.

A tanulók minősítésére 1-2. évfolyamon a következő bejegyzések alkalmazhatók:

- kiválóan teljesített,
- jól teljesített,
- megfelelően teljesített,
- felzárkóztatásra szorul,
- felzárkóztatásra szorul, a követelményeket nem teljesítette …. tantárgyból.

Emellett az osztályfőnök külön jelzi azokat a tantárgyakat, amelyekből dicséretet érdemel.

Harmadik és negyedik évfolyam

Harmadik, és negyedik évfolyamon félévkor, az elektronikus naplóban és nyomtatott formában, az év végén az elektronikus naplóban és a bizonyítványban érdemjegyekkel értékeljük a tanulók előmenetelét. Az év közbeni értékelés érdemjeggyel történik mindkét évfolyamon az elektronikus naplóban.

Félévi és év végi szummatív értékelés elvei 1.-4. évfolyamon

A tanulók munkájának, teljesítményének egységes értékelése érdekében a tanulók írásbeli dolgozatainak, feladatlapjainak értékelésekor az elért teljesítmény (pontszám) érdemjegyekre való átváltását a következő arányok alapján végezhetik el a szaktárgyat tanító nevelők:

Kiválóan teljesített:	100 % - 90 %	(5)
Jól teljesített:	89 % - 76 %	(4)
Megfelelően teljesített:	75 % - 56 %	(3)
Felzárkóztatásra szorul:	55 % - 40 %	(2)
Felzárkóztatásra szorul, a követelményeket nem teljesítette:	39 % - 0 %	(1)

A tanító a számonkérés típusától függően eltérhet ezektől.

Az osztályban tanító pedagógusnak kötelessége a tanulók munkáját rendszeresen – havonta – értékelni és azt az elektronikus naplóba bejegyezni a következő hónap 10-ig.

A félévi és az év végi összesített értékelésnél:

- **kiválóan teljesített** minősítést kaphat az a tanuló, akinek a tantárgyak egyenkénti értékelésekor legfeljebb két „jól teljesített" értékelése van, de abból csak az egyik lehet főtantárgy.
- **jól teljesített** minősítést kaphat az a tanuló, akinek a tantárgyak egyenkénti értékelésekor legfeljebb két „megfelelően teljesített" értékelése van, de abból csak az egyik lehet főtantárgy.
- **megfelelően teljesített** minősítést kaphat az a tanuló, akinek a tantárgyak egyenkénti értékelésekor legfeljebb két „felzárkóztatásra szorul" értékelése van, de abból csak az egyik lehet főtantárgy;
- **felzárkóztatásra szorul** minősítést kap az a tanuló, akinek a tantárgyak egyenkénti értékelésekor kettő vagy kettőnél több „felzárkóztatásra szorul" főtantárgyi értékelése van;
- **felzárkóztatásra szorul, a követelményeket nem teljesítette** minősítést kap az a tanuló, akinek a tantárgyak egyenkénti értékelésekor van olyan tantárgya, amelyből 39% alatt teljesített átlagosan.

A félévi és az év végi értékelésnél

tantárgyi dicséretet kaphat a tanuló, ha abban a félévben minden teljesítménye 90 % feletti
nevelőtestületi dicséretet kaphat a tanuló, ha négy főtantárgyból tantárgyi dicséretet kapott.
A tanulók **magatartásának** minősítésénél példás, jó, változó, rossz bejegyzést alkalmazunk a félévi, az év végi és a havonkénti értékeléskor.
A tanulók **szorgalmának** minősítésekor példás, jó, változó, hanyag bejegyzést alkalmazunk a félévi, az év végi és a havonkénti értékeléskor.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében a 20/2012 EMMI rendelet irányelvei alapján végezzük az értékelést. Helyi tantervünk tartalmazza az SNI tanulók esetében alkalmazható követelményeket.
A tantárgyi értékelés alól felmentett tanulók előmenetelét és teljesítményét az osztályfőnök és a szaktanár folyamatosan figyelemmel kíséri.

11.2.3 Az 5– 8. osztályos tanulók értékelése

A tanulók teljesítményének értékelése a következő **öt érdemjeggyel** történik:

Jeles	(5)
Jó	(4)
Közepes	(3)
Elégséges	(2)
Elégtelen	(1)

A félévi, illetőleg az év végi osztályzatok a tanulók tantárgyankénti összteljesítményét tükrözik. Az év végi osztályzatok megállapításánál az egész tanévi teljesítményt vesszük figyelembe. Az osztályzatokat nem gépies számolási műveletek útján, hanem gondos pedagógiai mérlegeléssel kell megállapítani.

A tanév végén a tanulók továbbhaladásáról a nevelőtestület határoz, a tantárgyakból adott osztályzatok figyelembevételével. Felsőbb osztályba az a tanuló bocsátható, aki valamennyi tantárgyból legalább elégséges osztályzatot kapott. Aki egy vagy több tantárgyból elégtelen osztályzatot szerzett, felsőbb osztályba csak sikeres javítóvizsga után léphet. Ha a tanuló a tanév végén – maximum három tantárgy esetén – elégtelen osztályzatot kapott, javítóvizsgát tehet. Három tantárgy feletti bukás esetén a nevelőtestület dönt.
A tantárgyi osztályzatokat félévkor számjeggyel, a magatartás és szorgalom minősítését betűvel kell beírni elektronikus naplóba. Év végén csak betűvel az anyakönyvbe és a bizonyítványba, az elektronikus naplóba pedig számjeggyel kell beírni.
Ha a tanuló valamelyik tantárgyban kimagasló eredményt ér el, dicséretben részesíthető. Ha egy tanuló 5-6. évfolyamon 4 tantárgyi dicséretet, 7-8. évfolyamon hat tantárgyi dicséretet szerzett év végén, kiemelkedő tanulmányi eredményéért nevelőtestületi dicséretet kaphat.
A dicséretet az anyakönyv és a bizonyítvány jegyzet rovatában fel kell tüntetni.
A minősítés és az érdemjegy a tudást tükrözze, nem lehet fegyelmezési eszköz!

Az értékelés közlése

Az értékelés közlésére tanév közben az alábbiakat használjuk fel:

- az elektronikus naplót, amelybe a tanár, tanító ír,
- bizonyítványt, melyet a tanár év végén állít ki, s a tanuló hazavihet,
- törzslapot, melyet a tanár állít ki az osztályozó értekezlet alapján.

A törzslapba és a bizonyítványba az adott időben hatályos záradékokat alkalmazzuk.

Félévi és év végi osztályzatok kialakításának módja

Az első félév végi és az év végi minősítés osztályzattal történik, melyet a szaktanár – az érdemjegyek átlagából kiindulva – a tantárgyi követelmények teljesítésének mérlegelésével állapít meg.
Az egyes tantárgyakból nyújtott kiemelkedő tanulmányi teljesítményeket a szaktanár tantárgyi dicsérettel is elismerheti, melyet a bizonyítvány és az anyakönyv megfelelő rovataiban kell feltüntetni.
A tanuló félévi és év végi értékelésének feltétele, hogy heti egy órás tantárgyaknál félévente három, heti két órás tantárgyaknál havi egy, heti 3 vagy több órás tantárgyaknál havi 1-2 érdemjeggyel minősítünk.
A magasabb osztályba lépés feltétele valamennyi tárgy esetében az éves tananyag legalább elégséges szintű teljesítése.
Az értékelés és osztályozás évfolyamonként egységesen megállapított százalékarányok szerint történik a reális eredmény érdekében:

Százalékarányok és érdemjegyek a felső tagozatban:

100-90%	Jeles	(5)
89-75%	Jó	(4)
74-50%	Közepes	(3)
49-30%	Elégséges	(2)
29- 0%	Elégtelen	(1)

Szövegértés tantárgyrész értékelésénél:

100-90%	Jeles	(5)
89-80%	Jó	(4)
79-65%	Közepes	(3)
64-50%	Elégséges	(2)
49- 0%	Elégtelen	(1)

Indokolt esetben, ettől a szaktanár, az érintettek tájékoztatásával eltérhet.
Az érdemjegyekkel, osztályzatokkal történő minősítésnél a tanulók előmenetelében végbemenő minőségi változásokat mennyiségi kategóriákkal jellemezzük. Ennél a minősítésnél a tantervi követelményeket kell irányadónak tekinteni.
A szaktanári értékelés a pedagógiai program által meghatározott keretek között, a szakmai munkaközösség által elfogadott értékelési elvek alapján történik, melyben a szaktanár az iskola által megfogalmazottak mellett, az osztályban követendő nevelési célokat is érvényesíti.
Az értékelésben a tanuló szóbeli és írásbeli megnyilvánulásainak arányát a tantárgy sajátossága határozza meg. Ennek kívánatos értékét és a határokat a szaktanár a tanév, illetve a félév elején hozza a tanulók tudomására.

Az érdemjegyek kialakításának módja

JELES érdemjegyet kapjon az a tanuló, aki az adott tárgyban a helyi tantervi követelményeket a vizsgált anyagrész tekintetében kiválóan teljesítette, írásbeli és szóbeli kifejezőkészsége szakszerű, stílusa szabatos, súlyosabb hiba nincs munkájában. Tárgyi tudása, órai aktivitása kifogástalan. Tárgyi ismereteiben és elméleti felkészültségében is példamutató. Gondolkodása mélyreható, problémamegoldó készsége fejlett.

ELÉGSÉGES érdemjegyet kaphat az a tanuló, aki az adott tárgyban a helyi tantervi követelményeket a vizsgált anyagrész tekintetében legalább minimumszinten teljesítette. (Az adott tantárgyra előírt kerettantervi minimum teljesítése az elégséges minősítés elengedhetetlen feltétele). Írásbeli és szóbeli kifejezőkészsége gyengébb, előadásmódja bizonytalan. Tudása töredékes, a tananyag összefüggéseit nem képes megérteni, ismereteinek alkalmazásában önállótlan. Számonkérések alkalmával jelentős segítséget igényel.

ELÉGTELEN érdemjegyet kapjon az a tanuló, aki a fenti követelményeket nem teljesíti, illetve a vállalt speciális követelményeknek nem felelt meg. Tudása nagyon hiányos, a továbbhaladáshoz nem elegendő. Önálló ismeretfeldolgozásra segítséggel sem képes. Tanára segítő kérdéseire sem tud válaszolni a számonkérések alkalmával, a feladatok szövegét sem érti.

A közbülső érdemjegyeket a szaktanár a kialakult tanítási gyakorlat alapján és az iskola általános követelményszintjének megfelelő lineáris arányossággal állapítja meg. Az azonos típusú osztályokban tanító tanárok az osztályzás egységes szempontjaiban – a munkaközösségek vezetőinek jóváhagyásával és ellenőrzése mellett - megállapodhatnak.

Készségtantárgyak értékelése során a tantárgyi követelmények a meghatározóak, de fontos figyelembe venni a gyermek adottságait, készségeit és képességeit.

Ha egy tanuló bármely órára felszerelést nem hoz, és neki felróható hanyagsága miatt feladatait nem teljesíti, akkor a szaktanár által elmarasztalható, a fokozatosság elvét figyelembe véve.

A tantárgyi értékelés alól felmentett tanulók előmenetelét és teljesítményét a szaktanár folyamatosan figyelemmel kíséri, és erről a szülőt rendszeresen írásban, negyedévente tájékoztatja.

11.2.4 A sajátos nevelési igényű tanulók értékelése

Ha a sajátos nevelési igényű tanuló nem eltérő tanterv alapján halad, az ellenőrzési, értékelési, ill. minősítési eljárás megegyezik az előzőekben leírtakkal, de ezek elve, szempontrendszere mindenkor a sajátos nevelési igényű tanuló önmagához mért fejlődését veszi kiindulási alapnak.

Amennyiben a szakértői vélemény az alábbi megállapításokat teszi:

a.) *Szóbeli számonkérés előtérbe helyezése*: ez esetben a szaktanár az írásbeli beszámoltatás helyett a szóbeli számonkérést alkalmazza valamennyi írásban történő (írásbeli felelet, témazáró dolgozat) számonkérés helyett;

b.) *Tantárgyrészek értékelése alóli mentesítés*: az adott tantárgyon belül az érintett tantárgyrész nem kerül minősítésre;

c.) *Tantárgy minősítése alóli mentesítés*: a tanulót évközben érdemjeggyel értékeli a nevelő, de sem félévkor, sem év végén nem minősíti osztályzattal.

d.) *Egyéni haladási tempó biztosítása:* ez esetben a tanulónak egy vagy több tantárgyból többletidőt kell biztosítani az egyes anyagrészek pótlására, egyéni felzárkózásra a félév, vagy tanév végéig.

e.) *Eszközhasználat engedélyezése:* a tanulónak engedélyezni kell, hogy a tanórán eszközt (pl. számológépet) használjon.

f.) *Többletidő biztosítása*: A tanulónak egy vagy több tantárgyból hosszabb időt kell biztosítani a feladatok elvégzésére, vagy ugyanannyi idő alatt differenciáltan kevesebb feladatot kell adni

11.2.5 A tanulói tevékenység írásbeli és szóbeli értékelésének elvei:

- az értékelés segítse a tanuló önismeretét, alakítsa reális önértékelését,
- tükrözze a tanuló önmagához mért haladását, serkentse további erőfeszítésekre,
- nyújtson betekintést a szülő számára gyermeke haladásáról,
- mutassa meg a továbbfejlődés lehetőségeit a tanuló érdekében

A tanuló további fejlődése szempontjából kiemelkedő jelentőségű a magatartás és a szorgalom értékelése, osztályzása. A köznevelési törvény szerint ezt, az osztályban tanító pedagógusok véleményének kikérésével, az osztályfőnök végzi.

A magatartásból kapott osztályzat, értékelés azt mutatja meg a tanulónak és a szülőknek, illetve gondviselőnek, hogy a tanuló mennyiben tesz eleget az iskola pedagógiai elvárásainak, a pedagógiai programban megfogalmazott célkitűzéseknek.

11.2.6 Az értékelés funkciói 1-4. évfolyamban

- Diagnosztikus értékelés: információkat ad a helyzetfelméréshez és a tanulási folyamat megtervezéséhez. Alkalmazható: tanév elején, egy-egy új témakör indításakor. Értékelése: szempontok szerinti szóbeli és írásbeli vélemény.
- Formatív értékelés: fejlesztő hatású a tanulás folyamatában, a feltárt hiányosságok korrekciójához nyújt segítséget. Alkalmazható: egy-egy nagyobb témakör lezárásakor a tanítás-tanulás folyamatában. Értékelése: pontozással, százalékértékek megadásával, szóbeli és írásbeli véleménnyel.
- Szummatív értékelés: megerősítés, visszacsatolás egy-egy tanítási-tanulási periódus végén. Alkalmazható: félévkor és tanév végén. Értékelése: előre meghatározott, nyomtatott skála szerinti minősítés 1. évfolyamon félévkor és év végén, 2. évfolyamon félévkor, illetve osztályzatokkal a 2. évfolyam év végén, valamint a 3-4. évfolyamon félévkor és év végén.

11.2.7 Magatartás értékelésének szempontjai:

Példás

- a házirendet betartja
- fegyelmezett
- megbízható, pontos
- a közösség alakítását, fejlődést kezdeményezéseivel, véleményeivel elősegíti
- a felnőttekkel és társaival szemben tisztelettudó, együttműködő
- igazolatlan hiányzása nincs

Jó

- a házirendet betartja
- általában fegyelmezett, megbízható, pontos
- részt vesz a közösség életben
- a rábízott feladatokat elvégzi
- a felnőttekkel és társaival szemben tisztelettudó, törekszik az együttműködésre
- igazolatlan hiányzása nincs

Változó

- a házirendet csak ismételt, állandó figyelmeztetésre tartja be
- figyelme ingadozó
- munkája pontatlan
- a közösségi munkában vonakodva vesz részt
- társaival közömbös
- a felnőttekkel és társaival csak időszakonként működik együtt
- három óra igazolatlan hiányzásnál nincs több

Rossz

- a házirendet nem tartja be, ismételt figyelmeztetések ellenére sem
- fegyelmezetlen, durván beszél
- közösségi munkát nem végez
- a fejlődést hátráltatja
- a felnőttekkel és társaival szemben tiszteletlen
- három, vagy annál több igazolatlan órát meghaladó hiányzás esetén

11.2.8 Szorgalom értékelésének szempontjai:

Példás

- munkavégzése pontos, megbízható
- minden tantárgyban elvégzi feladatait
- tudása fejlesztését, bővítését igényli
- munkatempója jó

Jó

- az órákon figyel
- házi feladatait elvégzi
- ösztönzésre rendszeresen dolgozik és ellenőrzi magát

Változó

- munkája ingadozó, időszakonként dolgozik, máskor figyelmetlen
- nem elég önálló, utasításra kezd munkához
- nem ellenőrzi önmagát

Hanyag

- figyelmetlenül dolgozik
- nem megbízható, feladatait nem végzi el
- nem törődik kötelességeivel

A tanulóknak az iskolában vagy az iskola által szervezett foglalkozásokon, rendezvényeken, eseményen tanúsított magatartásáért, cselekedeteiért az iskola, a pedagógus felel.
Az iskolának nincs joga a házirendben szabályozni az iskolán kívüli viselkedést, magatartást.

11.2.9 Az értékeléssel kapcsolatos jogorvoslati intézkedések

Az iskola ellenőrzési, mérési, értékelési rendszerében hozott döntései, intézkedései, vagy azok elmulasztása ellen a tanulók, a szülők – a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított tizenöt napon belül – a tanuló érdekében eljárást indíthatnak.
A magatartás, a szorgalom, valamint a tanulmányok értékelése és minősítése ellen eljárás nem indítható, kivéve, ha minősítés, értékelés jogszabályokba, rendelkezésekbe ütközik.

11.3 A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei

Azt a tanulót, aki képességihez mérten
- példamutató magatartást tanúsít, vagy folyamatosan jó tanulmányi eredményt ér el,
- az osztály, illetve az iskola érdekében kiemelkedő közösségi munkát végez,
- vagy iskolai, illetve iskolán kívüli tanulmányi, sport, kulturális stb. versenyeken, vetélkedőkön, előadásokon, bemutatókon vesz részt, vagy bármely más módon hozzájárul az iskola jó hírnevének megőrzéséhez és növeléséhez az **iskola jutalomban** részesítheti.

Ennek formái a különböző dicséretek, elismerő oklevelek, könyvjutalmak stb. A dicséretet írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására kell hozni.

Azt a tanulót, aki
- tanulmányi kötelezettségeit folyamatosan nem teljesíti,
- a házirend előírásait megszegi, vagy igazolatlanul mulaszt,
- vagy bármely módon árt az iskola jó hírnevének, büntetésben lehet részesíteni.

A büntetések formái a különböző figyelmeztetések, intők, megrovások.
Az iskolai büntetések kiszabásánál a fokozatosság elve érvényesül, amelytől azonban

indokolt esetben – a vétség súlyára való tekintettel – el lehet térni.
A büntetést írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására kell hozni.

12. A TANULÓK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

A társadalmi folyamatok azt mutatják, hogy tanulóink egyre több negatív hatásnak, veszélynek vannak kitéve. Ezért iskolánk kiemelt feladatának tartja a szociálisan hátrányos körülmények között élő tanulók problémáinak kezelését, a tanulók veszélyeztetettségének megelőzését, illetve megszüntetését.
A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységünk legfontosabb feladata a szociális nehézségekkel küzdő vagy ideiglenesen nehéz anyagi helyzetbe került gyermekek felderítése. Ez a tevékenység alapvetően az osztályfőnökök feladata. Az év eleji felmérések, a szülői bejelentések és kérelmek segítenek feltérképezni a szociális segítségre szorulókat.

1. Hátránykompenzáció

A szociális hátrányok enyhítését a következő módon valósítjuk meg:

- ✓ Felvilágosítás nyújtása a szociális juttatások lehetőségeiről (rendszeres gyermekvédelmi támogatás, rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, ingyenes tankönyvtámogatás, étkeztetési támogatás, beiskolázási támogatás).
- ✓ Természetbeni ellátást nyújtunk *(*kedvezményes étkeztetés, ingyenes tankönyv biztosítása),
- ✓ A szociokulturális hátrányokat enyhítjük (a szabadidő kulturált eltöltésének biztosítása, jól felszerelt könyvtárral a kulturális hiányok pótlása, tanácsadás, a közösségek életének támogatása, felzárkóztató, illetve tehetséggondozó programok szervezése, pályaorientációs tevékenység, felvilágosító és drogmegelőzési programok szervezése).
- ✓ Felvesszük a kapcsolatot a szakszolgálati intézményekkel
- ✓ Drog és bűnmegelőzési programokat szervezünk.
- ✓ Nyomon követjük a pályázati lehetőségeket, és azokon részt veszünk.
- ✓ Személyes beszélgetésekkel a problémamegoldó képességek fejlődését elősegítjük.

Intézményi szinten hátrányos helyzetű tanulóknak tekintjük a segítő tevékenység szempontjából azon diákjainkat is, akiket különböző környezeti tényezők akadályoznak az adottságaikhoz mért fejlődésükben.

2. Cél:

Célunk olyan fiatalok nevelése 8. évfolyam végére, akikben erős a motiváció az egészséges életvitelre, akik képessé válnak a társadalom kihívásaihoz való alkalmazkodásra, akik képesek felelősségteljes döntések meghozatalára.

3. Feladat:

a.) A hátrányos helyzet feltárására irányuló pedagógiai tevékenység:

- információk gyűjtése a tanulóról az előző nevelő részéről,
- a tanuló körülményeinek megismerése: folyamatos kapcsolattartás a szülővel, Nevelési Tanácsadóval, Gyermekjóléti Szolgálattal,

b.) A hátrányos helyzet megszüntetésére irányuló pedagógiai tevékenység feladatai:

- törekedni a hátrányos helyzetet kiváltó okok mérséklésére,
- kezdeményezni a rendszeres és a rendkívüli gyermekvédelmi támogatást,
- folyamatosan együttműködni a gyermekvédelmi intézményekkel,

- megismerni a család gyermeknevelési szokásait s közelíteni azt a társadalmi elvárásokhoz,
- az iskola egészségnevelési programjának elfogadtatása a tanulóval és szülővel, egyaránt,
- olyan környezet kialakítása, amely ösztönző hatással lesz a tisztaságra, annak megőrzésére, és az egészséges életmód kialakítására,
- azon pályázati lehetőségek kihasználása, amelyekkel segíthetjük a rászoruló családokat,
- felhívni a szülők figyelmét az egészséges iskolai étkeztetés lehetőségére.

A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók számára - a szociális helyzetből és a képességek fejlettségéből eredő hátrányok ellensúlyozása kidolgozott Integrációs és képesség-kibontakoztató programmal (IPR).

4. Alkalmazott módszerek:

- differenciált tanulásszervezés tanítás,
- megértő, elfogadó pedagógus magatartás,
- befogadó környezet,
- tájékoztatás az ifjúság-veszélyeztető tényezőkről és annak káros következményeiről (drogprevenciós program, IPR program, felvilágosító előadások),
- tanácsadás szervezése a szülők és tanulók számára.

5. A hátrányos helyzet kezelésének színterei:

- tanítási órák,
- napközis foglalkozások,
- felzárkóztató foglalkozások,
- szabadidős programok,
- kirándulások, táborozások.

6. Sikerkritérium:

A hátrányos helyzetet enyhítő tevékenységünk akkor sikeres, ha:

- minden hátrányos helyzetben lévő tanuló rendszeresen jár iskolába,
- nő az évfolyamvesztés nélkül továbbhaladó hátrányos helyzetű tanulók száma,
- nő az érettségit adó intézményekben továbbtanuló hátrányos helyzetű tanulók száma,
- csökken az iskolai rendszerből a 8. általánost elvégzése előtt kikerülő hátrányos helyzetű tanulók száma,
- szüleik folyamatosan érdeklődnek gyermekük iskolai munkája iránt,
- a tanulók rendszeresen részt vesznek felzárkóztató és fejlesztő foglalkozásokon,
- igénybe veszik az iskolai étkeztetést,
- elhatárolódnak az őket fenyegető káros szenvedélyek kipróbálásától,
- az iskolában szerzett tudásukat továbbhaladáskor alkalmazni tudják.

13. AZ ISKOLA HELYI TANTERVE

A helyi tantervek elkészítéséhez az 5/2020. (I.31.) Korm. rendelet alapján a 110/2012. (VI.4.) Kormányrendelet ***szerint módosított Nemzeti alaptantervet integráltuk.***

13.1 A választott kerettanterv, jellemzői

A kerettantervek kiadásáról és jóváhagyásáról 5/2020. (I.31.) Kormányrendelet a Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI.4.) Kormányrendelet *módosítás alapján 1. és 5. évfolyamára, felmenő rendszerben pedig a 2., 3. 4, 6., 7. és 8. évfoyamra adaptáltuk.*
Képzésünk során a NAT és Kerettantervi ajánlások figyelembevételével határozzuk meg a helyi tantervben az egyes tantárgyak ismeretanyagát.
Iskolánk helyi tantervében a kötelező tanítási órák keretében tanított tantárgyak tananyagai és követelményei teljes egészében megegyeznek az oktatási miniszter által kiadott kerettantervekben meghatározott tananyaggal és követelményekkel. Mivel a kerettantervek által előírt tananyagok a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeretnek csak a kilencven százalékát fedik le, a fennmaradó tíz százalékot iskolánk pedagógusai a kerettantervben szereplő tananyag, követelmények elmélyítésére, gyakorlásra, a tanulói képességek, a tantervben meghatározott kompetenciák fejlesztésére használják fel.

13.2 Az óratervi órák és járulékos órák óratervi felhasználásának elvei

Az óratervi órák és a járulékos órák felhasználása a következők szerint oszlik meg:

- tantárgyi órákra (matematika, magyar, idegen nyelv)
- csoportbontásra
- differenciált és fejlesztő foglalkozásokra
- szakkörökre
- tömegsportra
- énekkarra
- táncművészeti órákra
- szabad idős tevékenységre (SZIT)

Iskolaotthon:

Iskolánkban az iskolaotthon 1996/97. tanévtől működik, minden alsó tagozatos osztályban.

Sajátos nevelési igényű tanulók ellátása A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosítása „I.1.2. Egységesség és differenciálás, módszertani alapelvek” rész alapján, a fejlesztési területek szakértői bizottság által történő meghatározása által történik.

Szakkörök

A tehetség, a képesség kibontakozását, a kedvenc terület elmélyültebb tanulmányozását szolgálják a szakköreink. Az évente értékelt és újra indított szakköri programok tehetségeket hozhatnak a felszínre, s lehetővé teszik a képességek felmérését és fejlesztését. A szakköröket szaktanárok vezetik, s a program alakulására a résztvevők is hatással vannak.

A Szent Pantaleimon Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolában választható tanórán kívüli foglalkozások

- Szociális, életviteli és környezeti kompetencia (A fenntarthatóság biztosítása érdekében felmenő rendszerben minden tanévben: alsó tagozaton és felső tagozaton szakköri foglalkozás keretében)
- Énekkar
- Sport: labdajátékok 1-4. évfolyam, tollaslabda szakkör, lábtoll-labda szakkör. Sportegyesület keretein helyben: röplabda és kosárlabda.

13.3 Kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezése, óraszámai

Óratervek • 5/2020 (I.31.) Kormányrendelet; 2020-as Nemzeti Alaptanterv

Alsó tagozat óraszámai								
Tantárgyak	1.évf.		2.évf		3.évf.		4.évf.	
	2020. NAT		**2020. NAT**		**2020. NAT**		**2020. NAT**	
	normál tantervű	táncművészeti emelt szintű	normál tantervű	táncművészeti emelt szintű	normál tantervű	táncművészeti emelt szintű	normál tantervű	táncművészeti emelt szintű
Magyar nyelv és irodalom	7 8		7 8		5 5		5 6	
Idegen nyelvek							2	
Matematika	4		4		4		4	
Etika; Hit-és erkölcstan	1		1		1		1	
Környezetismeret					1		1	
Ének-zene	2		2		2		2	
Vizuális kultúra	2		2		2 3		1 3	
Digitális kultúra					1		1	
Technika és tervezés	1		1		1		1	
Testnevelés	5		5		5		5	
Kötelező óraszám	**22**		**22**		**22**		**23**	
Szabadon tervezhető órákból	2		2		2		2	
Etika, hit- és erkölcstan	**1**							
Angol nyelv	**1**		**1**		**1**			
Matematika			**1**		**1**		**2**	
Magyar nyelv és irodalom					**1**		**1**	
Maximális órakeret	**24**		**24**		**25**		**27**	
Tantárgyi engedélyezett többletóra keret – emelt táncművészeti oktatás		**2**		**2**		**2**		**2**
További időkeret (szabadidős foglalkozás iskolaotthonban)	19	17	19	17	18	16	16	14
Összesen felhasznált időkeret	**43**	**43**	**43**	**43**	**43**	**43**	**43**	**43**

Felső tagozat óraszámai								
Tantárgy	**5. évf.**		**6. évf.**		**7. évf.**		**8. évf.**	
	2020. NAT		**2020. NAT**		**2020. NAT**		**2020. NAT**	
Magyar nyelv és irodalom	4		4		3		4	
Első élő idegen nyelv	3		3		3		3	
Matematika	4		4		3		3	
Történelem	2		2		2		2	
Álampolgári ismeretek							1	
Hon- és népismeret			1					
Etika, hit- és erkölcstan	1		1		1		1	
Természettudomány	2		2					
Biológia					2		1	
Fizika					1		2	
Kémia					1		2	
Földrajz					2		1	
Ének-zene	2		1		1		1	
Vizuális kultúra	1		1		1		1	
Digitális kultúra	1		1		1		1	
Technika és tervezés	1		1		1			
Testnevelés	5		5		5		5	
Osztályfőnöki	1		1		1		1	
Kötelező óraszám	**27**		**26**		**28**		**28**	
Szabadon tervezhető órákból	*1*		*2*		*2*		*3*	
Földrajz								
Dráma és színház			**1**					
Magyar nyelv és irodalom					**1**		**2**	
Matematika	**1**		**1**		**1**		**1**	
Maximális órakeret	**28**		**28**		**30**		**31**	
Tantárgyi engedélyezett többlet órakeret			4				4	
Emelt szintű táncművészeti oktatás			**4**				**4**	
Összes óraszám	**28**		**32**		**28**		**32**	
						4		4
						4		**4**

13.4 Az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei

Iskolánkban az egyes tantárgyakhoz felhasznált tankönyveket, segédkönyveket az adott tantárgyat tanító pedagógus a szakmai munkaközösség egyeztetésével választja ki.
A sajátos nevelési igényű tanulók számára hozzáférhetővé kell tenni speciális tankönyveket, tanulási segédleteket, speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő technikai eszközöket.
Iskolánkban, az első osztályban elemző-összetevő módszerrel tanítjuk az olvasást, így a tankönyvek és a hozzá tartozó segédkönyvek kiválasztása ennek megfelelően történik. Olyan tankönyveket választunk, amelyben a szótagoló, vagy szótagolást segítő módszert követik.
A munkaközösségek a tankönyveket felmenő rendszerben, azonos tankönyvcsaládból választják.
A természettudományos tantárgyak tankönyvkiválasztásánál fontosnak tartjuk az azonos tankönyvcsalád használatát a tantárgyi integráció figyelembevételével.
Hatályát veszti a nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról szóló 2013. évi CCXXXII. törvény. Az Nkt. 46. § (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(5) A köznevelés nappali rendszerű iskolai oktatásában az állam biztosítja, hogy a tanuló számára a tankönyvek térítésmentesen álljanak rendelkezésre.”
Jelenleg az 1265/2017. (V. 29.) kormány határozat alapján ingyen tankönyvellátásra jogosult az 1.-9. évfolyam valamennyi tanulója.
Azonban a szülőnek jogában áll saját forrásból önállóan beszerezni gyermeke tankönyveit, melyek ebben az esetben saját tulajdonát képezik. Ilyen irányú igényét az iskola által meghatározott időben, nyilatkozatban kell bejelenteni.
A hivatalosan átvett, ingyenes tankönyvek egy részét a tanulónak nem kell visszaadnia, az nem képezi az iskolai könyvtár tulajdonát (munkatankönyv, munkafüzet).
Elvesztés esetén a tanuló, a szülő a lehető legrövidebb időn belül saját forrásból pótolja azt. Azok a tankönyvek, földrajzi és történelmi atlaszok, melyeket a tanuló tartós használatba kap, a könyvtár tulajdonába kerülnek, ezért a tanuló a könyvtárhasználat szabályait köteles betartani, s határidőre visszahozni. Az elvesztett vagy szándékosan megrongált tankönyvek helyett a szülő köteles határidőre újat beszerezni, azt a könyvtár számára leadni. Az iskolából más intézménybe távozó tanulónak a kikölcsönzött könyvtári könyveket vissza kell szolgáltatnia.

A tankönyvellátás rendje

Igényfelmérés, tankönyvrendelés, tankönyvterjesztés, tájékoztatási és egyeztetési rend. A Kormány 1265/2017. (V.29.) határozata értelmében az általános iskolák minden tanulója térítésmentesen kapja meg a tankönyveket. Az ingyenes tankönyvellátást iskolánk:
tankönyvkölcsönzéssel,
használt tankönyvek biztosításával,
az állami normatíva felhasználásával biztosítja.
Az emberi erőforrások minisztere c rendelete szerint:
1-2. évfolyamon nincs tartós tankönyv (nem kell visszaadni az iskolának a könyveket)

3-8. évfolyamokon az állam által térítésmentesen biztosított tankönyveket – a munkafüzetek kivételével – az iskola könyvtári állományából kapják. Az állam által térítésmentesen biztosított tankönyveket a tanuló köteles az utolsó tanítási napon visszaszolgáltatni az intézmény könyvtárának. Megrongálódás esetén a könyv beszerzése és könyvtárba történő visszajuttatása a szülő feladata.

A taneszközök kiválasztásának elvei

A szülőket a megelőző tanév végén tájékoztatni kell azokról a tankönyvekről, tanulmányi segédletekről, taneszközökről, ruházati és más felszerelésekről, amelyekre a következő tanévben a nevelő és oktató munkához szükség lesz. Tájékoztatni kell őket továbbá az iskolától kölcsönözhető tankönyvekről, taneszközökről és más felszerelésekről, valamint arról is, hogy az iskola milyen segítséget tud nyújtani a szülői kiadások csökkentéséhez.

- A pedagógus – minőség típus és ár megjelölése nélkül – olyan ruházati, vagy más felszerelés beszerzését kérheti a tanulótól, amely nélkülözhetetlen az általa tartott tanórai foglalkozáson való részvételhez, a tanított tananyag elsajátításához, és amelyet minden tanulónak rendszeresen alkalmazni kell.

Az oktatómunkánkat segítő eszközöket és felszereléseket a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. sz. melléklete alapján elkészített taneszköz- jegyzék tartalmazza. Eszközbeszerzéseinknél az eszközjegyzékben szereplő taneszközöket szerezzük be.

A taneszközök kiválasztásánál legfőbb elvünk, hogy az a differenciált oktatást, csoportmunkát, valamint a begyakorlást segítse elő. A taneszközök beszerzésénél figyelembe vesszük a tantárgyi követelmények alapján – pedagógusaink tanmenetében rögzített – szükséges taneszközöket.

Eszközparkunkat a korszerű módszereknek megfelelően folyamatosan megújítjuk.

13.5 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása – alsó tagozat

Az alapfokú oktatás első szakasza az iskolába lépő kisgyermekben óvja és továbbfejleszti a megismerés, a megértés és a tanulás iránti érdeklődést és nyitottságot. Átvezeti a gyermeket az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az iskolai tanulás tevékenységeibe. Fogékonnyá teszi saját környezete, a természet, a társas kapcsolatok, majd a tágabb társadalom értékei iránt. Az iskola teret ad a gyermekjáték és mozgás iránti vágyának, segíti természetes fejlődését, érését.

A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamatában – élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti az alapvető képességeket és alapkészségeket, közvetíti az elemi ismereteket, szokásokat alakít.

Ez az iskolaszakasz a kíváncsiságtól és érdeklődéstől motivált, szabályozott és kötetlen tevékenységek célszerűen kialakított rendszerében fejleszti a kisgyermekben a felelősségtudatot, a kitartást, az önállóságot, megalapozza a reális önértékelést. Mintákat és gyakorlóterepet ad, magatartási normákat, szabályokat közvetít a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanulásához, a problémamegoldáshoz,

konfliktuskezeléshez. Megerősíti a humánus magatartásformákat, szokásokat, és a gyermek jellemét formálva elősegíti a személyiség érését.

Támogatja az egyéni képességek kibontakozását, segíti a tanulási nehézségekkel való megküzdés folyamatát. Törődik azoknak a hátrányoknak a csökkentésével, amelyek a gyermek szociális-kulturális környezetéből vagy a szokásostól eltérő ütemű éréséből, fejlesztési szükségleteiből fakadhatnak.

A fejlesztést a tanító az egyéni sajátosságokra épülő differenciált tanulásszervezéssel és bánásmóddal szolgálja. Az alapvető képességek, készségek, kompetenciák fejlesztésében a tanulói tevékenységekre épít. Az ehhez felhasznált tananyagtartalmak megtervezésekor, valamint a feldolgozás tempójának meghatározásakor, a pedagógiai módszerek és eszközök kiválasztásakor a tanulócsoport, illetve az egyes tanulók fejlődési jellemzőit és fejlesztési szükségleteit tekinti irányadónak.

Az iskolaotthonos oktatási forma biztosítja, hogy a tanulók terhelése egyenletes legyen, amellyel mód nyílik a munka hatékonyságának a fokozására, a differenciálásra, az egyéni problémák megoldására. A különböző képességű gyermekek saját tempójukban haladnak a kijelölt időkereten belül, a két osztálytanító irányításával.

13.5.1 Magyar nyelv és irodalom

A magyar nemzeti kultúra alapja a magyar nyelv. Nyelvünk és kultúránk, benne irodalmunk a nemzeti identitásunk megteremtői, őrzői és alakítói. Az oktatásban a magyar nyelv és irodalom tantárgynak ezért kulcsszerepe van: ismereteket ad, készségeket, képességeket, gondolkodást fejleszt, szellemi, erkölcsi örökséget hagyományoz. Az érzelmi nevelés egyik fontos eszköze. Az irodalmi alkotások nemcsak esztétikai teljesítmények, hanem közösséget és személyiséget formálnak, tehát jövőt alakító képességük is van. Nyelvünk és irodalmunk nemzeti identitásunk alapját képezik a maguk sajátos eszközeivel.

Kultúránk a Kárpát-medencei magyarság kultúrája. A magyar irodalom a Kárpát-medencei magyarság irodalma. Nemcsak a magyar nyelv köti össze a magyar alkotókat és műveiket, hanem közös történelmünk, kulturális hagyományaink is, egy nemzet vagyunk. Ezért a magyar nyelv és irodalom tantárgy a Kárpát-medencei magyarság irodalmát, szellemi örökségét egységesen és egységben kezeli.

A nevelés-oktatás cél- és feladatrendszere az alapfokú képzés első szakaszában, az 1-4. évfolyamon:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát, viszonyulásait az élő és élettelen világhoz. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak követői és később gyarapítói legyenek.
- Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók életkoruknak megfelelő, biztos szövegértésre tegyenek szert.
- Őrizzék meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, érdeklődésüket, olyan olvasó emberekké neveljük őket, akik a képzési szakasz végére többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- Művelt emberekké neveljük a diákokat, akik korosztályuknak, érettségüknek megfelelő értékrendszerrel, ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket értelmezni tudják.
- Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mérten tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális szövegeket.
- Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzeteket megértsék, és ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a nyelvhasználat fejlesztését szolgálják.
- Ismerjék a tananyag által előírt memoritereket, azokat elő tudják adni.
- Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja kíváncsiságuk felkeltését és érdeklődésük megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.
- Segíteni kell a diákokat a tanulás tanulásában, az önképzés igényének kialakításában.

A magyar nyelv és irodalom tanítása nemcsak műveltségátadást, kompetenciafejlesztést

jelent, érzelmi nevelést is. A diákok személyes boldogulásának, együttműködési képességeinek, társadalmi beilleszkedésének, kulturált viselkedésének az érzelmi fejlődésük az alapja.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik elve.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy az alapfokú képzés első nevelési-oktatási szakaszában komplex egységet alkot. Az olvasás és írás jelrendszerének tanítása párhuzamosan folyik a többi nyelvi készség és képesség, a szóbeli és írásbeli nyelvhasználati területek (*beszéd, olvasás*, hallott és olvasott szöveg értése, *írás, helyesírás*, szóbeli és írásbeli *szövegalkotás)* folyamatos fejlesztésével.

A kompetencia-fejlesztés alapja a beszéd, az olvasás és az írás készségszintű elsajátítása, mely a pedagógus által is közvetített ismeretekre épülve játékokkal, játékos gyakorlatokkal valósul meg a leghatékonyabban.

A gyermek beszéde ezen oktatási szakaszban folyamatosan fejlődik. Napjainkban a megváltozott társadalmi körülmények következtében a beszédfejlődés lényegesen lelassult, ezért annak tudatos és folyamatos fejlesztése szükséges.

Az óvoda és az iskola közötti átmenet segítésére az előkészítő időszak hosszát rugalmasan kell kezelni, figyelembe véve az iskolába kerülő gyerekek eltérő adottságait, meglévő ismereteit. Ebben az időszakban kell a pedagógusnak megfigyelnie a tanulókat, és ezekre a megfigyelésekre építve kezdheti meg a differenciált fejlesztést. A fejlesztési cél az, hogy a betűtanítás és - tanulás – lehetőség szerint – az első tanév végéig befejeződjék. Az írott nagybetűk írásának tanítása második osztályra tevődik.

A készségfejlesztés sajátosságainak megfelelően a tananyag egymásra épülően bővül. Az első két évfolyam témakörei újabb ismeretekkel egészülnek ki és megkezdődik a nyelvi-irodalmi fogalmak megalkotásának előkészítése. Az első két évfolyam témakörei megjelennek a harmadik-negyedik évfolyamon is.

A változatos műfajú és típusú szövegek a tanulók világról szerzett ismereteit bővítik, szó- és kifejezéskészletüket gazdagítják, ezáltal segítik az önismeretük fejlődését, valamint a közösségekben (család, osztály, iskola, település) való eligazodásukat. A tanulók ebben a fejlesztési szakaszban magyar népköltészeti alkotásokkal (népmese, mondóka, szólás, közmondás, találós kérdés, népdal), és magyar szerzők műveivel (műmese, vers, versrészlet) találkoznak.

Ez az időszak alkalmas arra is, hogy a tanuló felfedezze a körülötte lévő közösségi értékeket: otthon, család, iskola, haza. Itt alapozzuk meg az önálló ismeretszerzést. A különböző típusú szövegek feldolgozása a későbbi szaktárgyi tanulást készítik elő. A pedagógus kiemelt feladata és lehetősége, hogy a gyermek a tanulást pozitív élményként élje meg.

Az olvasástanuláshoz hasonlóan az írástanulás előkészítésére és jelrendszerének elsajátítására is elegendő időt kell biztosítani, differenciáltan kezelve a tanulók képességbeli eltéréseit.

Az írás és a helyesírás szerves egységet alkot. Az anyanyelvi ismeretek átadása a gyakorlati

nyelvhasználaton keresztül történik, a fejlesztésre összpontosít. Középpontba kerül a helyesírási készség fejlesztése és a rendezett kézírás kialakítása.

Ez teszi lehetővé, hogy a tanuló írásban is képes legyen gondolatait kifejezni, azt megfelelően formába önteni.

1–2. évfolyam

Az iskolába kerülő gyermekek nyelvhasználata nagyon eltérő. Ennek a két évfolyamnak az egyik fő feladata az ösztönös nyelvhasználat tudatosítása. A nyelvi tudatosság fejlesztésének eredményeként fejlődik a tanuló fonémahallása, szótagolási, valamint analizáló-szintetizáló képessége, mindeközben elsajátítja az olvasás-írás jelrendszerét.

Az olvasás és írás készségének kialakítása alapvetően meghatározhatja a tanuló későbbi tanulási képességeinek fejlődését, iskolai sikerességét. Ezért szükséges az egyéni képességeket figyelembe vevő differenciált alapozás.

Az első tanév első féléve előkészítő időszak, melynek célja a tanulók megfigyelése, valamint a megfigyelések alapján a részképességek koncentrált és differenciált fejlesztése. Bár ebben az időszakban már megkezdődik a betűtanítás, a fő hangsúly a képességfejlesztésen van.

Az első félévben az írás előkészítése történik, melynek során kialakulnak a helyes írásszokások, és megtörténik a tanulók tájékozódási és finommotorikus képességének a fejlesztése. Megtörténik továbbá a betűelemek megismerése, vázolása, s a betűolvasás tanításával párhuzamosan elkezdődik a kisbetűk írásának tanítása.

Az olvasás jelrendszerének megtanítása párhuzamosan folyik az olvasástechnika és a szövegértés fejlesztésével az egyes témakörök mentén. Az olvasástechnika elsajátításától folyamatosan a szövegértésre tevődik a hangsúly.

Az első két évfolyamon megkezdődik a rendezett íráshasználat kialakítása. Ez lendületes vázolással, vonalvezetés gyakorlásával, rendezett írásképre, önellenőrzésre és javításra való szoktatással történik.

Az *írás, helyesírás* tevékenységi kör kapcsán az elsődleges cél a nyelvi tapasztalatszerzésre épülő helyesírás kialakítása és fejlesztése.

Az oktatási szakasz kimeneti méréssel zárul.

Az 1–2. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszáma: 504 óra

BESZÉD ÉS OLVASÁS
1. Beszéd és kommunikáció
2. Betűtanítás kezdete. Olvasási készséget megalapozó képességek fejlesztése
A témakör sajátossága a képességfejlesztés. Az időkeret tartalmazza az előkészítő szakasz képességfejlesztését és minden hang és betű tanításának előkészítését.
3. Betűtanítás. Olvasási készséget megalapozó képességek fejlesztése
A témakör sajátossága a képességfejlesztés. Az időkeret tartalmazza minden hang- és betű-tanítás ismereteit, fejlesztési feladatait.
4. Népmesék, műmesék

A törzsanyag és a törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak eltérőek lehetnek a választott tankönyvcsalád függvényében.

TÖRZSANYAG

Magyar népmesék: A vadgalamb és a szarka; Miért haragszik a disznó a kutyára, a kutya a macskára, a macska az egérre?; A sajtot osztó róka; Két kecske találkozott a pallón; A varga, a szikra és a bab; A róka és a kácsák; Jakab meg az apja; Az okos leány; Az öreg halász és a nagyravágyó felesége (Illyés Gyula); A hiú király; Csalimese (Benedek Elek); Lázár Ervin: Mese reggelre; Zelk Zoltán: A három nyúl (verses mese); A pap meg a tojások (cigány népmese); Csukás István: Sün Balázs; Kormos István: Vackor az első bében (részletek)

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak
Csukás István: A téli tücsök meséi /részlet/; A galamb, a réce meg a lúd; Az állatok vitája; Ki a legelébbvaló?; A szegényember káposztája; A kiskakas gyémánt félkrajcárja (Arany László); Kinek köszönt a vándor?; Az állatok nyelvén tudó juhász; Tréfás mese (Benedek Elek gyűjtése); Móra Ferenc: Levelek hullása; Osváth Erzsébet: A fecskerepülőtéren**;** Lázár Ervin: Kék meg a sárga; Lázár Ervin: A fába szorult hernyó /részlet/; Kányádi Sándor: A néma tulipán; Kányádi Sándor: Mogyoró király meséje; Csukás István: Egy különös idegen; Csukás István: Süsü /részlet/; Kányádi Sándor: A mindennapi kenyér; Fazekas Anna: Öreg néne őzikéje (verses mese); Jékely Zoltán: A három pillangó; Janikovszky Éva: Ha én felnőtt volnék; Móricz Zsigmond: Iciri-piciri; Kutya-macska barátság; Kányádi Sándor: Mesemorzsa; Hárs Ernő: Vége a vakációnak; A kisgömböc; A kismalac és a farkasok (Arany László); Lázár Ervin: A lyukas zokni

5. Versek

TÖRZSANYAG
Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz; Kányádi Sándor: Ha a napnak; József Attila: Hangya; Weöres Sándor: Galagonya; Zelk Zoltán: Este jó, este jó…; Romhányi József: A bűnbánó elefánt; Csoóri Sándor: Esti párbeszéd; Csoóri Sándor: Csodakutya; Kiss Anna: A nappal és az éjszaka; **Móra Ferenc: A cinege cipője; József Attila: Altató; Petőfi Sándor: Anyám tyúkja**; Petőfi Sándor: Arany Lacinak; Gazdag Erzsébet: Álmomban; Móricz Zsigmond: A török és a tehenek (A vastag betűs művek memoritek.)
A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak
Kányádi Sándor: Ballag már; Móra Ferenc: Csókai csóka; Nemes Nagy Ágnes: A titkos út; Kányádi Sándor: Szarvasitató; Nemes Nagy Ágnes: Névnapra; Romhányi József: A pék pókja; Weöres Sándor: Nyári este; Móra Ferenc: Zengő ABC; Kányádi Sándor: Aki fázik; Tarbay Ede: Mit beszélt a vízimalom a patakkal?; Nemes Nagy Ágnes: Lila fecske; Zelk Zoltán: Kóc, kóc; Weöres Sándor: Nyári este; Tamkó Sirató Károly: Pinty és ponty

6. Helyem a közösségben – család, iskola

TÖRZSANYAG
Janikovszky Éva: Már iskolás vagyok (részletek); Hervay Gizella: Elfelejtő mese; Zelk Zoltán: Kicsi vagyok én; Nemes Nagy Ágnes: Gesztenyefalevél valamint ismerettartalmú szövegek a Helyem a közösségben – család, iskola témakörben
A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Fésűs Éva: Csupafül huszonkét meséje (részlet); Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami

7. Évszakok, ünnepkörök, hagyományok

TÖRZSANYAG

Magyar népköltés: Hónapsoroló; Zelk Zoltán: Négy vándor; Kányádi Sándor: Jön az ősz; **Petőfi Sándor: Itt van az ősz, itt van újra** /részlet/; Lázár Ervin: Mit ugrálsz, hideg?; **Weöres Sándor: Száncsengő;** Betlehemes játék; Weöres Sándor: Újévi mese; Gazdag Erzsébet: Itt a farsang; Devecsery László: Húsvét; A virágok vetélkedése (népköltészet – húsvét); Szabó Lőrinc: Tavasz; Szilágyi Domokos: Két nyári mondóka; Ágh István: Virágosat álmodtam; valamint ismerettartalmú szövegek az Évszakok, ünnepkörök, hagyományok témakörben (A vastag betűs művek memoritek.)

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Hónapmondóka; Csanádi Imre: Négy testvér; Zelk Zoltán: Őszi mese; Csanádi Imre: Doromboló; Csanádi Imre: Farkas üvölt; Zelk Zoltán: Téli fák; Móra Ferenc: A kíváncsi hópelyhek; Zelk Zoltán: Téli mese; Nemes Nagy Ágnes: Hóesésben; Kányádi Sándor: Betemetett a nagy hó; Szabó Lőrinc: Esik a hó; Devecsery László: Karácsonyi éjben, Kányádi Sándor: Szeptember; Kányádi Sándor: Fenyőmese; Szilágyi Domokos: Ősz; Kányádi Sándor: Szeptember; Kányádi Sándor: Fenyőmese; Kodály Zoltán: Pünkösdölő (részlet); Elindult Mária – magyar népének; Kányádi Sándor: Aki fázik; Zelk Zoltán: Csilingel a gyöngyvirág

8. Állatok, növények, emberek

TÖRZSANYAG

Ismerettartalmú szövegek az Állatok, növények, emberek témakörben

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszámok		
		1. évf.	2. évf.
BESZÉD ÉS OLVASÁS			
Beszéd és kommunikáció	30	15	15
Betűtanítás kezdete. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	40	40	0
Betűtanítás. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	88	76	12
Népmesék, műmesék	48	8	40
Versek, népköltészeti alkotások	28	5	23
Helyem a közösségben – család, iskola	18	4	14
Évszakok, ünnepkörök, hagyományok	25	4	21
Állatok, növények, emberek	20	4	16
ÍRÁS ÉS HELYESÍRÁS			
Óvodából iskolába – írás-előkészítés, íráskészséget megalapozó képességek fejlesztése	30	30	0
Írás jelrendszere	69	57	12
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó	26	11	15
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg	29	2	27
Kisbetű – nagybetű	18	4	14
A magyar ábécé – a betűrend	18	2	16
Hangok időtartamának jelentés-megkülönböztető szerepe	32	5	27
Összes óraszám:	504	252	252

Beszéd és olvasás

TÉMAKÖR: Beszéd és kommunikáció
ÓRAKERET: 30 óra
A témakör sajátossága a készségfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt.
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzethez igazodva kommunikál;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, dramatikus tevékenység) alapján

megérti az új kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket a nyelvi fejlettségi szintjén alkalmazza;
- részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, beszélgetésben, vitában, és alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- használja a kapcsolatfelvételi formákat: köszönés, kérés, megszólítás, kérdezés,
- élményeiről, segítséggel vagy önállóan beszámol.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- beszédlégzése és artikulációja megfelelő;
- figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd ritmusára, hangsúlyára, tempójára, a beszédhelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra;
- a szavakat hangokra, szótagokra bontja;
- a hangokból, szótagokból szavakat épít;
- a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, érthetően tolmácsolja;
- részt vesz ismert szövegek (mondókák, kiszámolók, nyelvtörők, versek, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- bekapcsolódik párbeszédek, dramatikus helyzetgyakorlatok, szituációs játékok megalkotásába.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Beszédfejlesztés: beszédlégzés, artikuláció fejlesztése, beszédritmus, beszédtempó,
- Ritmusérzék-fejlesztés
- Hangok, szótagok analízise, szintézise
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Beszédészlelés, beszédértés
- Kifejező, érthető beszéd
- Helyesejtés kialakítása
- Nem nyelvi jelek használata
- Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok
- Párbeszédek, szituációs játékok

Fogalmak
helyesejtés, beszédlégzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, testtartás, mimika, párbeszéd, szituáció, drámajáték

TÉMAKÖR: Betűtanítás kezdete. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése

ÓRAKERET: 40 óra

A témakör sajátossága a képességfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt. A teljes témakörhöz szükséges idő egy félév.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megérti a szóbeli utasításokat, kérdéseket és a szöveg tartalmát
- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- a történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- észleli és/vagy megérti a nyelv alkotóelemeit, hangot/betűt, szótagot, szót, mondatot, szöveget, és azokra válaszokat fogalmaz meg;
- részt vesz a testséma-tudatosságot fejlesztő tevékenységekben (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek tudatosítása) és érzékelő játékokban;
- megérti és használja a tér- és időbeli relációs szókincset;
- szavakat hangokra, szótagokra bont;
- hangokból, szótagokból szavakat épít

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Beszédfejlesztés: beszédészlelés, beszédértés fejlesztése
- Szókincs gyarapítása; aktivizálása
- Téri-időbeli tájékozódás fejlesztése
- Beszédmotorika, helyesejtés fejlesztése
- Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
- Szerialitás (sorrendiség, szabályszerűség, ismétlődés) fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Betű-hang azonosítás; szótagolás
- Olvasástechnika fejlesztése
- Megértett szavak, kifejezések integrálása a meglévő szókincsbe
- A szóbeli és kifejezőkészség fejlesztése

Fogalmak

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, hosszú hang, rövid hang, szótag, szó, mondat; viszonyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, közötte, mellette; utána, közben, miközben stb.

Témakör: Betűtanítás. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése
ÓRAKERET: 88 óra
A témakör sajátossága a képességfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt. A teljes témakörhöz szükséges legrövidebb idő egy tanév.
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:
- megérti a szóbeli utasításokat, kérdéseket és a szöveg tartalmát;
- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ismer és alkalmaz néhány digitális olvasási technikát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- részt vesz a testséma-tudatosságot (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek fejlesztő tevékenységekben és érzékelő játékokban;
- megérti és használja a tér- és időbeli relációs szókincset;
- szavakat hangokra, szótagokra bont;
- hangokból, szótagokból szavakat épít;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- Érzelmi nevelés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztése
- Beszédfejlesztés: beszédészlelés, beszédértés fejlesztése
- Szókincs gyarapítása
- Szókincs aktivizálása
- Téri-időbeli tájékozódás fejlesztése
- Beszédmotorika, helyesejtés fejlesztése
- Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
- Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Betű-hang azonosítás
- Összeolvasási képesség fejlesztése
- Szótagolás
- Nyelvi tudatosság fejlesztése: szótag és szó megkülönböztetése, hangok képzési sajátosságainak megfigyelése, szó kezdő hangjának azonosítása tanult betűvel, ismert betűvel szógyűjtés
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szótagolvasás, szóolvasás, mondatolvasás, két-három mondatból álló szöveg olvasása és megértése
- Megértett szavak, kifejezések integrálása a meglévő szókincsbe
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése

- A teljes magyar ábécé nyomtatott kis- és nagybetűi

Fogalmak

hang, betű, kisbetű, nagybetű, magánhangzó, egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzó, hosszú hang, rövid hang, szótag, szó, mondat; viszonyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, közötte, mellette; utána, közben, miközben stb.

Témakör: Népmesék, műmesék

ÓRAKERET: 48 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- részt vesz az adott közösség kultúrájának megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- részt vesz különböző műfajú és megjelenésű szövegek olvasásában és feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- önállóan, képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer néhány mesét és történetet a magyar – és rokon kultúrájú népek irodalmából;
- részt vesz népmesék és műmesék, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- megérti a közösen olvasott rövid szövegeket, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- közös olvasás, szövegfeldolgozás során megismer néhány mesét, elbeszélést

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi nevelés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Szótagoló olvasás
- Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Események helyszíne, ideje, sorrendje
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés
- Önállóan, képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelése és összefoglalása.
- Népmesék jellemző jegyeinek megfigyelése: meseszámok, kezdő és záró fordulatok, szóismétlések, szereplőtípusok
- A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi

Fogalmak

szótag, szó, mondat, szöveg, mese, népmese, műmese, cím, szerző, szereplő, helyszín, időrend, tartalom, állandósult szókapcsolat, kezdő és záró fordulat, meseszám

Javasolt tevékenységek:

- Bábszínház, színházlátogatás
- Kortárs meseíró meghívása, író-olvasó–találkozó szervezése

Témakör: Versek, népköltészeti alkotások

ÓRAKERET: 28 óra

A témakör sajátossága, hogy értékrendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A témakör tanulói tevékenységeinek egy része kapcsolódik a „Beszéd és kommunikáció” témakör tevékenységeihez. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket;
- részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- élményt és tapasztalatot szerez különböző ritmikájú lírai művek megismerésével a

kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;
- érzékeli és átéli a vers ritmusát és hangulatát
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, elbeszélő költemények esetén a helyszínt, a szereplőket, az esetleges konfliktust és annak megoldását.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus és kortárs magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- megtapasztalja a vershallgatás, a versmondás, a versolvasás örömét és élményét;
- segítséggel vagy önállóan előad verseket ritmuskísérettel;
- a versek hangulatát kifejezi a különféle érzékszervi tapasztalatok segítségével (színek, hangok, illatok, tapintási élmények stb.);
- a tanító vagy társai segítségével, együttműködésével verssorokat, versrészleteket memorizál;
- segítséggel, majd önállóan szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, prózai vagy dramatikus szöveget, szövegrészletet;
- különböző ritmikájú lírai művek megismerésével élményt és tapasztalatot szerez. Megismer alkotásokat a népköltészetből, a kortárs és klasszikus gyermeklírából;
- megismer néhány klasszikus, életkorának megfelelő verset a magyar irodalomból;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés;
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Ritmusérzék fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szótagoló olvasás; összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Népköltészeti alkotások, mondókák, népdalok, sorolók, kiszámolók stb.
- Belső képalkotás
- Ritmusélmény
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- Egyéni olvasat megteremtése tanítói segítséggel
- A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- A vers formai jellemzői: ritmus, rím, refrén
- Magánhangzók, mássalhangzók

Fogalmak

vers, verses mese, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet

Javasolt tevékenységek:

- Bábszínház-, színházlátogatás
- Kortárs költő meghívása, író-olvasó találkozó szervezése

Témakör: Helyem a közösségben – család, iskola
ÓRAKERET: 18 óra
A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. Itt kerül sor a társadalmi értékek (család, iskola) tudatosítására. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- képes családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását, részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- Képes önállóan vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelésére és összefoglalására;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- megfogalmazza, néhány érvvel alátámasztja saját álláspontját. Meghallgatja társai véleményét, együttműködik velük;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, prózai és dramatikus szöveget, szövegrészletet.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- rövid meséket közösen olvas, megért, feldolgoz;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegtípusok és műfajok – klasszikus, kortárs magyar alkotások – megismerésével;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;

- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédek, dramatikus szituációs játékok megalkotásába;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- önállóan vagy tanítói segítséggel összefoglalja az olvasott történet tartalmát;
- könyvet kölcsönöz a könyvtárból, és azt el is olvassa, élményeit, gondolatait az általa választott módon megosztja;
- részt vesz konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a kisebb közösséghez (család, osztály) tartozás élményét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Beszédkészség fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Időben való tájékozódás fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szótagoló olvasás
- Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Empatikus képesség fejlesztése
- A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés
- Szépirodalmi és ismeretközlő szövegek

Fogalmak

iskola, osztály, közösség, könyvtár, tanítási idő, szünet, vakáció, házi feladat, család, családtag, rokon, testvér, nagyszülő, dédszülő, unoka, dédunoka, unokatestvér, otthon, barát, társ, összetartozás, felelősség, hűség, becsületesség, igazságosság, munka, házimunka, történet, mese, vers, bekezdés, párbeszéd, cím, szerző, helyszín, szereplők és tulajdonságaik, probléma és megoldás

Javasolt tevékenységek:

- szociális otthon, idősek otthona stb. látogatása
- részvétel családi napon, idősek napján, hasonló események szervezése
- könyvtárlátogatás

Témakör: Évszakok, ünnepkörök, hagyományok

ÓRAKERET: 25

A témakör sajátossága, az ünnepkörök megismerésére, az évszakok ritmikusságának tapasztalására és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;
- életkorának megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- megismer az évszakokhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat, és ismeri ezek éves körforgását;
- jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi;
- felismer és ért néhány egyszerű, gyakori közmondást és szólást,
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- részt vesz gyerekeknek szóló kiállítások megismerésében, alkotásaival hozzájárul létrehozásukhoz;
- élményeket és tapasztalatokat szerez saját lakóhelyének irodalmi és kulturális értékeiről;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Szótagoló olvasás
- Az olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink
- Magyar hagyományok tisztelete
- Az évszakok és ünnepek, jeles napok, népszokások (betlehemezés, március 15., húsvéti locsolkodás) jellemzői, körforgásuk
- keresztény/keresztyén ünnepkör: karácsony, húsvét, pünkösd
- nemzeti ünnepen elhangzó költemények figyelmes hallgatása, ismeretek szerzése jeles történelmi személyekről

- Lakóhely hagyományainak megismerése
- Szólások, közmondások, találós kérdések, nyelvtörők, kiszámolók, mondókák

Fogalmak

keresztény/keresztyén ünnepkörhöz kapcsolódó jelképek (betlehemi csillag, bárány), családi ünnep, nemzeti ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, magyarságtudat, közösség, szólás, közmondás, évszak, körforgás

Javasolt tevékenységek:

- Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon
- Települési helytörténeti gyűjtemény meglátogatása
- Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása

Témakör: Állatok, növények, emberek

ÓRAKERET: 20 óra

A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- egyszerű, játékos formában megismerkedik a szövegek különböző modalitásával, médiumok szövegalkotó sajátosságainak alapjaival;
- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést,
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a feladatvégzéshez szükséges személyes élményeit, előzetes tudását felidézi;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- érti az írott utasításokat, közléseket, kérdéseket, azokra adekvát módon reflektál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértés fejlesztése
- Olvasási stratégiák: cím és/vagy kép alapján következtetés a szöveg témájára
- Beszédfejlesztés

- Érzelmi fejlesztés
- Kedvenc állat vagy növény néhány mondatos bemutatása
- Egyéni beszámoló a természeti környezetben végzett megfigyelésről
- Környezet iránti felelősségtudat alakítása, fejlesztése
- Állatok csoportosítása különféle szempontok szerint (élőhely, táplálék)
- Lényegkiemelés képessége
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Egyszerű grafikus szervezők megismerése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Belső képalkotás
- Válogató olvasás
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- Tanulás tanulása

Fogalmak
ismeretközlő szöveg, adat, információ, időrend, cím, illusztráció
Javasolt tevékenységek:

- Településen, település közelében található állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása
- Részvétel természetvédelmi projektben

Írás és helyesírás

Témakör: Óvodából iskolába – írás-előkészítés, íráskészséget megalapozó képességek fejlesztése
ÓRAKERET: 30 óra
Ez a tematikus egység szoros egységet képez, az óraszám iránymutatást ad a szükséges időre vonatkozóan is. A megvalósításhoz szükséges idő egy félév, ami rugalmasan kezelhető.
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre
- gondolatait, érzelmeit, véleményét, egyéni képességeinek és a kommunikációs helyzetnek megfelelően néhány mondatban megfogalmazza;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz nagymozgást és finommotorikát fejlesztő tevékenységekben, érzékelő játékokban;
- tér- és síkbeli tájékozódást fejlesztő feladatokat megold.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- Hallásfejlesztés-beszédhallás fejlesztése
- Testséma, nagymozgások fejlesztése

- Tapintás, érzékelés fejlesztése
- Finommotorika fejlesztése
- Síkbeli tájékozódás fejlesztése
- Tájékozódás a hármas osztatú vonalrendszerben
- Helyes ceruzafogás kialakítása
- Írástevékenységhez szükséges helyes testtartás kialakítása
- Írástechnika fejlesztése
- Lendületes vonalvezetés
- Betűelemek

Fogalmak

betűelem, számelem, vonalrendszer, kapcsolás; viszonyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, közötte, mellette stb.

Témakör: Írás jelrendszere

ÓRAKERET: 69

A tematikus egység szoros egységet képez, az óraszám iránymutatást ad a szükséges időre vonatkozóan is. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír. Törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz nagymozgást és finommotorikát fejlesztő tevékenységekben és érzékelő játékokban;
- tér- és síkbeli tájékozódást fejlesztő feladatokat megold;
- saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szószerkezeteket, mondatokat önállóan leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel, vagy önállóan ellenőrzi és javítja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Testséma, (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek) nagymozgások fejlesztése
- Tapintás, érzékelés fejlesztése
- Finommotorika fejlesztése
- Síkbeli tájékozódás fejlesztése
- Helyes ceruzafogás kialakítása
- Írástevékenységhez szükséges helyes testtartás kialakítása
- Írástechnika fejlesztése

- Írott kis- és nagybetűk alakítása, kapcsolása
- Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése
- Betű- és hangazonosítás
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Magyar ábécé írott kis- és nagybetűi és kapcsolásaik
- 3-4 szóból álló mondatok írása

Fogalmak

hang, betű, betűelem, hosszú hang, rövid hang, kisbetű, nagybetű, vonalrendszer, írásjel, ékezet, magánhangzó, mássalhangzó, szótag, szó, mondat; viszonyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, közötte, mellette stb.

Témakör: A nyelv építő kövei: hang/betű, szótag, szó

ÓRAKERET: 26 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- saját tempójában elsajátítsa az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan írjon, és törekedjék a rendezett írásképre;
- törekedjék a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szószerkezeteket, mondatokat önállóan leírja;
- érthetően, a kommunikációs helyzetnek megfelelően kommunikáljon;
- feladatvégzés során társaival együtt működjék;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrizze, javítsa.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű betűk között;
- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hang- és betűanalízis, analizáló képesség fejlesztése
- Fonémahallás fejlesztése
- Vizuális memória fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése

- Egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzók írása a szavakban
- A kiejtéssel megegyező rövid (2-3 szótagból álló) szavak helyes leírása;
- Aktív szókincs fejlesztése
- Szótagolás, elválasztás
- Legalább 20-20 (összesen 40) gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kéttagú szavak) helyes leírása
- 20 „tj”, „lj”, „dj”, „nj”, „dt”, „ts” betűkapcsolatból származó összeolvadást vagy hasonulást tartalmazó szó
- 4-5 szóból álló mondat leírása

Fogalmak

hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű (háromjegyű) mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, „j” hang kétféle jelölése

Témakör: A nyelv építő kövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg

ÓRAKERET: 29 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A Órakeret nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- észleli és/vagy megérti a nyelv alkotóelemeit, hangot/betűt, szótagot, szót, mondatot, szöveget, és azokra válaszokat fogalmaz meg;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja;
- a szövegalkotás során törekszik meglévő szókincsének aktivizálására;
- megadott szempontok alapján szóban mondatokat és 3-4 mondatos szöveget alkot.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint az időtartamukat;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat hanglejtésének, a beszélő szándékának megfelelő mondatvégi írásjeleket a kijelentő és kérdő mondatoknál.
- szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ösztönös nyelvtudás formálása
- Nyelvi tudatosság fejlesztése
- Önellenőrzés, hibajavítás képessége

- Hibajavítás szövegminta alapján
- Helyesírási készség alapozása, differenciált fejlesztése
- Mondatkezdő nagybetű, mondatzáró írásjelek
- A kijelentő és kérdő mondatok
- Megfigyelt és gyakran használt szavakban a „j” hang helyes jelölése

Fogalmak

betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű

Témakör: Kisbetű – nagybetű

ÓRAKERET: 18 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- biztosan ismeri a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol. A megismert szabályokat alkalmazza digitális felületen való kereséskor is;
- felismeri, jelentésük alapján csoportosítja, és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét;
- a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat hanglejtésének, a beszélő szándékának megfelelő mondatvégi írásjeleket a kijelentő és kérdő mondatoknál.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a több hasonló élőlény, tárgy nevét kis kezdőbetűvel írja;
- a személynevek, állatnevek és a lakóhelyhez kötődő egyszerű egyelemű helyneveket nagy kezdőbetűvel írja le.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Szókincsfejlesztés, szókincs-aktivizálás
- Helyesírási készség fejlesztése funkcionális másolással, tollbamondással
- Hibajavítás és önellenőrzési képesség fejlesztése
- Szavak csoportosítása és válogatása jelentésük alapján
- Élőlény, tárgy neve
- Több hasonló élőlény, tárgy neve és helyesírása
- Saját nevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek)
- Mondatkezdő nagybetű

Fogalmak

kisbetűs és nagybetűs ábécé, élőlények neve, tárgyak neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév

Témakör: A magyar ábécé – a betűrend
ÓRAKERET: 18 óra
A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szószerkezeteket, egyszerű mondatokat önállóan leírja;
- érthetően, a kommunikációs helyzetnek megfelelően kommunikál;
- ismer és használ nyomtatott és digitális forrásokat az ismeretei bővítéséhez, rendszerezéséhez;
- biztosan ismeri és használja a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol. Az erre vonatkozó szabályokat alkalmazza digitális felületen való kereséskor is;
- feladatvégzés során társaival együttműködik;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol;
- segítséggel használ életkorának megfelelő szótárakat;
- megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű betűk között, és írásban pontosan jelöli ezeket a tanult szavakban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hang- és betűanalízis, analizáló képesség fejlesztése
- Fonémahallás fejlesztése
- Vizuális memória fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- A betűrend, a különböző betűvel kezdődő szavak betűrendbe sorolása

Fogalmak: hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése

Javasolt tevékenységek:

- Könyvtárlátogatás

Témakör: Hangok időtartamának jelentés-megkülönböztető szerepe
ÓRAKERET: 32 óra
A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Fonémahallás fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetése)
- Szókincsfejlesztés
- Artikuláció fejlesztése
- Beszédfejlesztés
- Helyesírási készség fejlesztése
- Jellegzetes, csak magánhangzók vagy mássalhangzók időtartamában eltérő szavak helyesírása

Fogalmak:mondat, szó, rövid/hosszú magánhangzó/mássalhangzó, jelentés, időtartam

A következő tanévi fejlesztés feltételei
Egyszerű szóbeli közlések megértése. Kérdésekre értelmes, rövid válaszok adása. A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés. Pontosságra törekvő, folyamatos hangos olvasás. Önálló, néma olvasás, a szöveggel kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása. A hangok hosszúságának helyes jelölése másolással, a szókészlet körében. Mondatkezdés nagybetűvel, szavakra tagolt leírás segítséggel. A tanult mondatzáró írásjelek alkalmazása. Egyszerű mondatok, rövid szöveg írása másolással. Rövid mondatok írása tollbamondás után. Szavak írása emlékezetből. A tanult mondatfajták felismerése.

SNI tanulói követelmények 1. évfolyam

- Tudjanak kérdésekre válaszokat adni.
- Tudjanak beszámolni eseményekről, élményekről, olvasottakról kérdések és szemléltetés segítségével.
- A tanult kisbetűket és írásjeleket alakítsák, tudják tollbamondás után írni.
- Tudjanak szavakat hangokra bontani, betűkből kirakni, hiányzó betűket pótolni.
- Ismerjenek 4-5 mondókát, verset, kapcsolódjanak be ezek közös elmondásába.
- Alkalmazzák a hangok időtartam-jelölését.
- Tudjanak rövid mondatokat olvasni, értelmezni.

SNI tanulói követelmények 2. évfolyam

- Mutasson fel a tanuló mérhetően folyamatos fejlődést a kommunikációs készségben, tudjon bekapcsolódni beszélgetésekbe kérdésekkel, válaszadással.
- Beszéljen érthetően, tagoltan, helyes köznyelvi kiejtéssel, helyes ritmusban.
- Legyen képes szövegértést bizonyító feladatok megoldása segítséggel-előkészítéssel.
- Legyen képes felkészülés után egyenletes tempóban olvasni.
- Írásképe legyen rendezett, olvasható.
- Tudják a némán vagy hangosan elolvasott szavak, mondatok megértését bizonyítani.
- Végezzenek szövegértést bizonyító feladatokat segítséggel.

Magyar nyelv és irodalom
3–4. évfolyam

A 3−4. évfolyamon az írás-helyesírás tanításának célja az életkornak és az oktatás igényeinek megfelelő írástechnika differenciált kialakítása, a tanulást és az írásos önkifejezést szolgáló eszközzé fejlesztése az olvashatóság, a rendezettség és a helyesség igényével.
A tapasztalati megalapozottságú, elemi szintű grammatikai ismeretek megszerzésével elkezdődik a tudatos nyelvszemlélet kialakulásának folyamata. Fejlődésnek indul a nyelvi kifejezésre irányuló figyelem, az önértékelő képesség, a kritikai érzék és az igényes, változatos és kifejező nyelvhasználatra való törekvés különféle kommunikációs helyzetekben.
A harmadik-negyedik évfolyamon továbbra is kiemelt feladat az ösztönös nyelvhasználat tudatossá tétele és annak fejlesztése. Figyelembe kell venni, hogy a tanulók nyelvi képességei különbözőek. Ezért folyamatosan szükséges az egyéni képességeket figyelembe vevő differenciált fejlesztés.
A beszédfejlesztés, az olvasástechnika és a szövegértés fejlesztése párhuzamosan folyik. Változatos műfajú és típusú szövegek segítik az egyéni szövegértelmezés kialakulását, és alapozzák a szövegfeldolgozás és a szövegből való tanulás technikáit. A kronologikus gondolkodás fejlesztése ebben az időszakban kezdődik meg történelmi témájú szövegek segítségével. Ezekkel a szövegekkel nem a történelmi ismeretek átadása, évszámok megtanítása a cél, hanem a fejlesztés mellett a nemzeti identitástudat kialakítása és a hazaszeretetre nevelés. Az első-második évfolyamon megjelenő témaköröket a harmadik-

negyedik évfolyamon kibővítjük a világról szerzett ismeretekkel, a közösségi értékekkel és a környezettudatossággal. A feldolgozott szövegek mellett ezeken az évfolyamokon hosszabb epikus művekkel is találkoznak a tanulók, melynek célja az olvasóvá nevelés.
Törekedni kell arra, hogy az irodalmi alkotás kiválasztása az osztályközösséggel együtt történjen, és olyan, igényes művet olvassanak a gyerekek, amely az adott gyerekcsoport érdeklődésének és sajátosságainak megfelel. Fontos, hogy a kiválasztott művet tanítási óra keretében, folyamatolvasással dolgozzuk fel. Ez azt jelenti, hogy a tanító bemutatja a mű egyes részeit, majd néma (ha regényről van szó, otthoni) olvasásra és/vagy csoportos feldolgozásra jelöli ki.
Az írástechnika fejlesztése és az eszközszintű íráshasználat ezen a két évfolyamon is folytatódik. Nem nyelvi ismereteket tanítunk, hanem játékos, élményszerű tapasztalatokon alapuló fejlesztés folyik. A szófaji fogalmak helyett a szavak jelentésével és helyesírásával foglalkozunk.
A szóbeli és az írásbeli kifejezőkészség fejlesztése párhuzamosan zajlik. Az írásbeli szövegalkotásban az a cél, hogy élményalapú szövegek készüljenek akár közös alkotásként is. Ezek érdemjeggyel történő értékelése – az értékelés szubjektív jellege miatt – nem javasolt.
Az oktatási szakasz kimeneti méréssel zárul.

A 3–4. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszáma: 504 óra(252-252 óra)

OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS
1. Beszéd és kommunikáció
2. Mesék, történetek

A törzsanyag és a törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak eltérőek lehetnek a választott tankönyvcsalád függvényében.

TÖRZSANYAG

Magyar népmesék: A furfangos királykisasszony és az okos molnárlegény; A molnár, a fia meg a szamár; Világszép Ilonka; Hazugságmese; Füllentő mese; Kőleves; A só; Szécsi Magda: A cigányasszony meg az ördög; Benedek Elek: A szamár meg az oroszlán; A holló és a róka - Aesopus, La Fontaine; Romhányi József: Interjú a farkassal, aki állítólag megette Piroskát; Rákos Sándor: A két kis vadkörtefa; Tordon Ákos: Pilleruha; Lázár Ervin: Csodapatika; Csukás István: A téli tücsök meséi (részlet)

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak
Magyar népmesék:A szamárrá változott barát; Az öszvércsikó, a róka meg a farkas; A megszámlálhatatlan sok juh; A csillagszemű juhász; Mese a dohányról; A legfinomabb falat; Benedek Elek: Kígyós Jancsi; Lázár Ervin: A szökevény szeplők; Pilinszky János: A nap születése; Szilvát adok szemétért! (bolgár népmese); Berze Nagy János: A fekete madár; Arany László: A macska és az egér; A farkas és a bárány – Aesopus és La Fontaine; Benedek Elek: Az öregek; Lázár Ervin: Vacskamati; Kányádi Sándor: Kenyérmadár; Kányádi Sándor: Farkasűző furulya

3. Mondák, regék

TÖRZSANYAG

Gaál Mózes: Mese a csodaszarvasról; Móra Ferenc: A hunok hazát keresnek; Móra Ferenc: Az Isten kardja; Gárdonyi Géza: Attila temetése; Gaál Mózes: Emese álma**;** Lázár Ervin: Szent István koronája *(részletek);* A sapkatöltés – Szent István-legenda – *somogyi népmonda nyomán;* Mátyást királlyá választják – *Benczédi Székely István és Thuróczi János krónikája nyomán;* Mátyás király és az öregember – (*Illyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese);* Móra Ferenc: Furfangos Támadi; Móra Ferenc: Kevély Kereki valamint ismerettartalmú szövegek

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Gaál Mózes: Fiamnak; A magyarok eredete – Kézai Simon és Anonymus krónikája nyomán; Garay János: Álmos (részlet); A fehér ló mondája (A Képes Krónika nyomán); Koltay Gergely: Honfoglalás; A vérszerződés - Anonymus krónikája nyomán; Kányádi Sándor: Az elveszett követ; Móra Ferenc: Harmatos zöld fűben... ; Gergő juhász kanala – magyar népmese; Mesék Mátyás királyról; Tatay Sándor: Kinizsi Pál – könyvismertetés; Tatay Sándor: Kinizsi Pál (Két fenevad – részlet); Móra Ferenc: Bem apó kisdobosa; Mikszáth Kálmán: A nagy nap; Galamboskő – népmonda nyomán (Lengyel Dénes: Régi magyar mondák című könyvéből); Hegedűs Géza: Egy külföldi követ levele Mátyás király könyvtárából valamint ismerettartalmú szövegek: a Vérszerződés, honfoglalás, honfoglalók élete a Kárpát-medencében, honfoglalás-kori mesterségek, Szent Korona története, Államalapítás, királyok kora, tatárjárás, török hódoltság kora, kuruc-labanc korszak (Rákóczi), forradalom és szabadságharc

4. Versek

TÖRZSANYAG

Nemes Nagy Ágnes: Fekete hattyú; Nemes Nagy Ágnes: Bodzavirág; Kányádi Sándor: Valami készül; **Radnóti Miklós: Éjszaka;** Verbőczy Antal: Ősz (képvers); Áprily Lajos: Március; **József Attila: Mama;** Tóth Árpád: Láng; József Attila: Kertész leszek; Weöres Sándor: Hold és felhő; Nagy László: Dióverés; Kányádi Sándor: Ballada; Tamkó Sirató Károly: Tengerecki hazaszáll; **Kölcsey Ferenc: Himnusz (első két versszak); Vörösmarty Mihály: Szózat (keretversszakok); Petőfi Sándor: Nemzeti dal;** Leksa Manush: Cigány bölcsődal (A vastag betűs művek memoritek.)

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Radnóti Miklós: A mécsvirág kinyílik; Ratkó József: Tavasz; Weöres Sándor: Kánikula; József Attila: Csendes, kévébe…; Kányádi Sándor: Csukástó; Weöres Sándor: Fülemüle; Weöres Sándor: A tündér; Weöres Sándor: Robogó szekerek – *prózaköltemény;* Kányádi Sándor: Sóhajtás; *Magyar népdalok*: Elindultam szép hazámbul; Tavaszi szél vizet áraszt; Ej-haj, gyöngyvirág; Nem szoktam; Serkenj fel, kegyes nép

5. Helyem a világban

TÖRZSANYAG

Kiss Anna: Hol van a világ vége? – *prózaköltemény;* Fekete István: A tölgyfa (részlet); Csukás István: Kurta mese Lázár Ervinről (Lázár Ervin ötvenedik születésnapjára) valamint Ismerettartalmú szövegek a Helyem a világban témakörben

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Janikovszky Éva: Ha én felnőtt volnék; Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami (részlet)

6. Ünnepkörök, hagyományok, mesterségek

TÖRZSANYAG

Nagy László: Adjon az Isten; Nagy László: Csodafiú – szarvas; Nagyváradi János: Csendes éj; Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony; Ady Endre: Kis, karácsonyi ének; Szabó Lőrinc: Lóci verset ír; Locsolóvers; Kodály Zoltán: Pünkösdölő (részlet) továbbá ismerettartalmú szövegek az Ünnepkörök, hagyományok, mesterségek témakörben

7. Növények, állatok, emberek (találmányok, felfedezések)

TÖRZSANYAG

Buda Ferenc: Kőből rakott mese; Lázár Ervin: Bab Berci köve - dramatizált változat valamint ismerettartalmú szövegek: A föld élőlényei: növények, állatok – az életkori sajátosságoknak megfelelő érdekességek; Különleges tájak bemutatása (Magyarország); Magyar találmányok felfedezések; Nobel-díjasok valamint ismerettartalmú szövegek

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Fekete István: Csí és más mesék; valamint ismerettartalmú szövegek: A világegyetemtől haladva a Földig – a bolygónk megismerése (pl: nyughatatlan bolygónk; háborgó Föld – vulkánkitörések, földrengések keletkezése; barlangok: cseppkő, jég; a felszín vizei; a légkör; a szivárvány; villámok keletkezése

8. Olvassunk együtt! Közös olvasmányok

TÖRZSANYAG

Lázár Ervin: Bab Berci; Tatay Sándor: Kinizsi Pál;-Fekete István: Vuk

A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

Berg Judit: Rumini; Janikovszky Éva: A nagy zuhé; Csukás István: Pom-pom meséi-

Lázár Ervin: Bab Berci; Tatay Sándor: Kinizsi Pál;

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszámok		
		3. évf.	4. évf.
OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS			
Beszéd és kommunikáció	32	16	16
Mesék, történetek	32	18	14
Mondák, regék	40	20	20
Versek, népköltészeti alkotások	35	17	18
Helyem a világban	35	17	18
Ünnepkörök, hagyományok, mesterségek	35	17	18
Állatok, növények, tájak, találmányok	45	20	25
Olvassunk együtt! Közös olvasmányok	20	9	11
NYELVTAN, HELYESÍRÁS ÉS SZÖVEGALKOTÁS			
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó, elválasztás, betűrendbe sorolás	23	14	9
A nyelv építőkövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés)	28	17	11
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg (rövid szövegek alkotása - hír, hirdetés, meghívó, felhívás, tudósítás, elbeszélő szöveg, elektronikus levél)	33	14	19
Szótő és toldalék, szóelemzés	24	12	12
Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok	22	11	11
1. Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve - kisbetű – nagybetű	28	14	14
2. Tulajdonságokat kifejező szavak	23	14	9
3. Mennyiségeket kifejező szavak	23	9	14
4. Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben	26	13	13
Összes óraszám:	504	252	252

Olvasás, szövegértés

Témakör: Beszéd és kommunikáció

ÓRAKERET: 32 óra

A témakör sajátossága a készségfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. A témakör feldolgozása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; a tervezéskor figyelembe vesszük az ehhez szükséges időt. A témakör két tanévet ölel fel.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;

- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- használja a kapcsolatfelvételi, kapcsolattartási, kapcsolatlezárási formákat: köszönés, kérés, megszólítás, kérdezés; testtartás, testtávolság, tekintettartás, hangsúly, hanglejtés, hangerő, hangszín, megköszönés, elköszönés;
- élményeiről, olvasmányairól segítséggel vagy önállóan beszámol.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- beszédlégzése és artikulációja megfelelő, figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd helyes ritmusára, hangsúlyára, tempójára, az élethelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra
- a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, érthetően tolmácsolja;
- részt vesz ismert szövegek (versek, nyelvtörők, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédek, dramatikus szituációs játékok, improvizációk megalkotásába.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés
- Ritmusérzék-fejlesztés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Beszédészlelés, beszédértés
- Kifejező, érthető beszéd
- Helyes ejtés tanítása
- Nem nyelvi jelek használata
- Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok
- Párbeszédek, szituációs játékok, improvizáció

Fogalmak

helyesejtés, beszédlégzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, hanglejtés, hangsúly, szünet, testtartás, mimika, térközszabályozás, párbeszéd, szituáció, improvizáció

Javasolt tevékenységek:

- Részvétel prezentáció készítésében és előadásában

Témakör: Mesék, történetek

ÓRAKERET: 32

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felkészülés után tagolt szöveget érthetően olvas hangosan;
- részt vesz az adott közösség kultúrájának megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- önállóan, képek, grafikai szervezők (kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis stb.) segítségével vagy tanítói segédlettel a szöveg terjedelmétől függően összefoglalja a történetet;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- ismer és alkalmaz néhány digitális olvasási technikát;
- megfogalmazza, néhány érvvel alátámasztja saját álláspontját. Meghallgatja társai véleményét és együttműködik velük;
- részt vesz a konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat, alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- a szöveg megértését igazoló feladatokat végez.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer néhány mesét és történetet a magyar és más népek irodalmából.
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegtípusok és műfajok – klasszikus, kortárs magyar alkotások – megismerésével;
- olvas és megért nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket;
- részt vesz népmesék és műmesék, regék, mondák, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- saját gondolkodási és nyelvi szintjén megfogalmazza a szöveg hatására benne

kialakult élményt és képzetet;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek lényeges mozzanatait és a saját vagy társai élethelyzetét;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- önállóan, képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet, médiaterméket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallott szöveg megértésének fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Vázlatírás, hiányos vázlat kiegészítése a szöveghez
- Illusztráció készítése, kiegészítése, a meglévő társítása
- Kulcsszavak azonosítása
- Főbb szerkezeti egységek elkülönítése
- Beszédfejlesztés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Érzelmi intelligencia fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Lényegkiemelő képesség fejlesztése
- Olvasási stratégiák: jóslás, áttekintés, keresés, összefoglalás
- Grafikus szervezők: fürtábra, T-táblázat, Venn-diagram, fogalomtáblázat, kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis…
- Mesék jellemzői: jellegzetes szereplők, kifejezések, fordulatok és meseszámok

Fogalmak

mese, népmese, történet, valóság, cím, szerző, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, bekezdés, időrend, vázlat, összefoglalás

Javasolt tevékenységek:

- Bábszínház-, színházlátogatás
- Élő meseíró meghívása, író-olvasó találkozó szervezése
- Interjú készítése

Témakör: Mondák, regék

ÓRAKERET: 40 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- részt vesz regék, mondák, történetek közös olvasásában, feldolgozásában;
- saját gondolkodási és nyelvi szintjén megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet
- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- önállóan képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja tartalmát;
- a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- bővíti a témáról szerzett ismereteit egyéb források feltárásával, gyűjtőmunkával, könyvtárhasználattal, filmek, médiatermékek megismerésével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megérti a közösen olvasott rövid szövegeket, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában;
- nyitottá válik a magyarság értékeinek megismerésére, fejlődik nemzeti identitástudata, történelmi szemlélete;
- részt vesz rövid történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- részt vesz gyerekeknek szóló kiállítások megismerésében. Alkotásaival hozzájárul létrehozásukhoz;
- megismer a szűkebb környezetéhez kötődő irodalmi és kulturális emlékeket, emlékhelyeket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés

- Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése
- Kronologikus gondolkodás fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Múltbéli események, élethelyzetek és szokások felismerése, elkülönítése
- Olvasási stratégiák: jóslás, keresés, áttekintés, összefoglalás
- Mondák-regék valós és mesei elemei
- Híres történelmi személyek és események

Fogalmak
monda, rege, mesei elem, valós elem, cím, szerző, helyszín, időrend, tartalom, múlt, jelen, jövő

Javasolt tevékenységek:

- Mondákban előforduló történelmi helyszínek megtekintése

Témakör: Versek, népköltészeti alkotások

ÓRAKERET: 35 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- életkorának megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket;
- részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- élményt és tapasztalatot szerez változatos ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;
- felismeri és indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- megfigyeli a költői nyelv sajátosságait, megértésélményeit az általa választott módon megfogalmazza, megjeleníti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;

- a versek hangulatát kifejezi a különféle érzékszervi tapasztalatok segítségével (színek, hangok, illatok, tapintási élmények stb.);
- önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, népköltészeti alkotást, prózai és dramatikus szöveget, szövegrészletet;
- szövegszerűen felidézi Kölcsey Ferenc: Himnusz, Vörösmarty Mihály: Szózat, Petőfi Sándor: Nemzeti dal című verseinek részleteit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi fejlesztés
- Hallásfejlesztés - beszédhallás fejlesztése
- Ritmusérzék fejlesztése
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
  - Belső képalkotás
  - Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
  - Egyéni szövegértelmezés kialakítása tanítói segítséggel
  - Ritmus, rím, refrén
  - Magánhangzók, mássalhangzók
  - Népköltészeti alkotások: mondókát, népdalt, sorolót

Fogalmak

vers, himnusz, dal, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet

Javasolt tevékenységek:

- Bábszínház-, színházlátogatás
- Kortárs költő meghívása, író-olvasó találkozó szervezése
- Interjú készítése

Témakör: Helyem a világban

ÓRAKERET: 35 óra

A témakör sajátossága, hogy önazonosságtudat kialakítására és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- képes családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.
- digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;

- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- szöveg terjedelmétől függően összefoglalja a szöveg tartalmát;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- megfogalmazza, néhány érvvel alátámasztja saját álláspontját. Meghallgatja társai véleményét és együttműködik velük;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket.
- digitális forrásokat is használ;
- törekszik a világ tapasztalati úton történő megismerésére, értékeinek tudatos megóvására;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét; mozgósítja a hallott vagy olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- élményeket és tapasztalatokat szerez néhány szövegtípusról és műfajról, szépirodalmi és ismeretközlő szövegről;
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- nyitottá válik a magyarság értékeinek megismerésére, fejlődik nemzeti identitástudata, történelmi szemlélete;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult élményt és képzetet;
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- feladatvégzés során társaival együttműködik.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Szótagoló olvasás
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Élő és élettelen környezet
- Kulturális értékek megismerése és tisztelete
- Természeti értékek tisztelete; környezettudatosság

- Együttműködés, közösségformálás
- Önismeret, társismeret
- Kulturált véleménynyilvánítás
- Mások véleményének elfogadása
- Fenntartható fejlődés

Fogalmak

világ, földrész, ország, haza, környezet, közösség, család

Javasolt tevékenységek:

- szociális otthon, idősek otthona stb. látogatása
- részvétel családi napon, idősek napján, hasonló események szervezése
- részvétel természetvédelmi projektben
- nemzeti emlékhelyek meglátogatása
- múzeumlátogatás

Témakör: Ünnepkörök, hagyományok, mesterségek

ÓRAKERET: 35 óra

A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál, a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;
- ismer és ért néhány egyszerű és gyakori szólást, szóláshasonlatot, közmondást, találós kérdést, nyelvtörőt, kiszámolót, mondókát;
- megéli a közösséghez tartozás élményét;
- megismeri saját lakóhelyének irodalmi és kulturális értékeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megérti a rövid szövegeket, részt azok olvasásában, közös feldolgozásában;
- ismeri a keresztény/keresztén ünnepköröket (karácsony, húsvét, pünkösd), nemzeti és állami ünnepeket (március 15., augusztus 20., október 23.), népszokást (Márton-nap, Luca-nap, betlehemezés, húsvéti locsolkodás, pünkösdölés);
- megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét;
- részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében;

- részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában;
- megismeri a jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz, népi mesterségekhez kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat;
- jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi;
- részt vesz a témában neki szóló kiállítások megismerésében;
- megfigyeli az ünnepek, hagyományok éves körforgását;
- jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi;
- ismerkedik régi magyar mesterségekkel, irodalmi művek olvasásával és gyűjtőmunkával.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink
- Magyar hagyományok tisztelete
- Az ünnepek jellemzői, körforgásuk
- Lakóhely hagyományainak megismerése
- Szólások, szóláshasonlatok, közmondások
- Találós kérdések
- Régi magyar mesterségek
- Jeles történelmi személyek Szent István király, Szent László király, IV. Béla király, Mátyás király, II. Rákóczi Ferenc, Petőfi Sándor, Széchenyi István, Kossuth Lajos

Fogalmak

családi ünnep, nemzeti ünnep, állami ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, magyarságtudat, közösség, szólás, szóláshasonlat, közmondás, körforgás, mesterség, foglalkozás

Javasolt tevékenységek:

- Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon
- Települési helytörténeti gyűjtemény meglátogatása
- Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása
- Találkozás, ismerkedés népi mesterségek művelőivel
- Részvétel népi mesterségekhez kapcsolódó tevékenységekben

Témakör: Állatok, növények, tájak, találmányok

ÓRAKERET: 45 óra

A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól;
- gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit;
- ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát;
- különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;
- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- feladatvégzés során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a szövegekhez kapcsolódó személyes élményeit, ismereteit felidézi és megosztja;
- röviden indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot,
- önállóan vagy tanítói segítséggel használja az alapvető olvasási stratégiákat;
- információkat, adatokat gyűjt a szövegből, kiemeli a bekezdések lényegét; tanítói segítséggel, vagy önállóan megfogalmazza azt.
- megismeri és alkalmazza az adott témákhoz kapcsolódó lexikonokat;
- néma olvasás útján megérti a rövid, életkorának megfelelő tankönyvi szöveg tartalmát és az utasításokat;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Olvasástechnika fejlesztése
- Szövegértés fejlesztése
- Beszédfejlesztés
- Egyszerű magyarázat, szemléltetés alapján új szó vagy kifejezés jelentésének megértése
- A megismert szavak, kifejezések alkalmazása a különböző nyelvi szinteken
- Kedvenc növény, állat, híres magyar ember és találmányai néhány mondatos bemutatása (Jedlik Ányos, Puskás Tivadar, Szentgyörgyi Albert, Bíró László, Gábor Dénes, Neumann János, Rubik Ernő)
- Egyéni beszámoló a természeti környezetben végzett megfigyelésekről
- Növények, állatok csoportosítása különféle szempontok szerint
- Egyszerű grafikus szervezők alkalmazása (fürtábra, t-táblázat, gondolattérkép)
- Lényegkiemelés képessége
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése

- Belső képalkotás
- Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával
- Tanulás tanulása

Fogalmak
ismeretközlő szöveg, adat, információ, cím, illusztráció, szöveg, bekezdés
Javasolt tevékenységek:

- Településen, település közelében található állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása
- Részvétel természetvédelmi projektben
- Múzeumlátogatás

Témakör: Olvassunk együtt! Közös olvasmányok
ÓRAKERET: 20 óra
A témakör sajátossága, hogy olvasási, tanulási motívumok és képességek fejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért;
- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;
- nyitott az irodalmi művek befogadására;
- értő figyelemmel követi a tanító/társai felolvasását;
- verbális és vizuális módon vagy dramatikus eszközökkel reflektál a szövegre, megfogalmazza a szöveg alapján benne kialakult képet;
- röviden indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;
- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és megfogalmazza a köztük lévő kapcsolatokat;
- saját gondolkodási és nyelvi szintjén megalkotja a szöveg jelentését önmaga számára, megfogalmazza, néhány érvvel alátámasztja saját álláspontját; meghallgatja társai véleményét, azokra reflektál.
- részt vesz a konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban;
- részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban;
- az adott helyzetnek megfelelően tudatosan alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;
- az olvasott szöveghez illusztrációt készít, a hiányos illusztrációt kiegészíti, vagy a meglévőt társítja a szöveggel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ajánlással és/vagy egyéni érdeklődésének és az életkori sajátosságainak megfelelően
- választott irodalmi alkotást ismer meg;
- részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő, gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására;
- élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegek: klasszikus, kortárs magyar alkotások megismerésével;
- olvas és megért nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket;
- megtapasztalja az életkorának, érdeklődésének megfelelő szövegek befogadásának és előadásának élményét és örömét;
- részt vesz legalább két hosszabb terjedelmű, magyar és gyermekirodalmi alkotás feldolgozásában;
- különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;
- a megismert irodalmi szövegekhez, iskolai eseményekhez plakátot, meghívót, saját programjaihoz meghívót készít hagyományosan és digitálisan;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a problémahelyzetet és annak megoldását;
- az olvasott szövegekben kulcsszavakat azonosít, a főbb szerkezeti egységeket önállóan vagy segítséggel elkülöníti;
- megfogalmazza saját véleményét a szereplők cselekedeteiről;
- képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;
- megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét;
- mozgósítja a hallott vagy olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat;
- részt vesz a közösen feldolgozott történet dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet;
- önállóan képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítséglettel a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja tartalmát
- megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet, médiaterméket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Érzelmi nevelés
- Irodalmi műveltség alapozása
- Hallott és olvasott szöveg megértésének fejlesztése
- Bemutató olvasás követése
- Olvasásra nevelés
- Olvasási kedv felkeltése, olvasás megszerettetése
- Kreatív befogadás
- Kreatív írás
- Szövegértő olvasás fejlesztése
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Kulcsszavak azonosítása, főbb szerkezeti részek elkülönítése

- Beszédfejlesztés
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Verbális memória fejlesztése
- Érzelmi intelligencia fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Lényegkiemelő képesség fejlesztése
- Olvasási stratégiák: jóslás, áttekintés, keresés, összefoglalás
- Grafikus szervezők: pl. fürtábra, T-táblázat, Venn-diagram, fogalomtáblázat kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis stb.
- Illusztráció készítése, kiegészítése, a meglévő társítása
- Lapbook, plakát, könyvajánló, képregény
- Kérdésfeltevés

Fogalmak

regény, meseregény, szerző, cím, kiadó, tartalomjegyzék, fülszöveg, történet, valóság, fejezet, időrend, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, illusztráció

Javasolt tevékenységek:

- Könyvtárlátogatás
- Színház, bábszínház látogatása
- Részvétel olvasmánnyal kapcsolatos prezentáció készítésében
- Közös olvasmány dramatikus feldolgozása
- Közös olvasmányt feldolgozó film megtekintése

Nyelvtan, helyesírás és szövegalkotás

Témakör: A nyelv építő kövei: hang/betű, szótag, szó elválasztás, betűrendbe sorolás

ÓRAKERET: 23 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- feladatok megoldása során társaival együttműködik;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír és törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat;
- a kiejtéssel megegyező, rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, hibáit javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- biztosan ismeri a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol, a megismert szabályokat alkalmazza digitális felületen való kereséskor is;
- életkorának megfelelő, digitális és hagyományos szótárakat használ;
- megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű mássalhangzók között;
- a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- biztosan szótagol, alkalmazza az elválasztás szabályait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hang- és betűanalízis, analizáló képesség fejlesztése
- Fonémahallás fejlesztése
- Vizuális memória fejlesztése
- Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz)
- Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése
- Helyesírási készség fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi
- Szótagolás, elválasztás, egytagú és összetett szavak
- 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kéttagú szavak) helyes leírása
- 20-40 „tj”, „lj”, „dj”, „nj”, „dt”, „ts” betűkapcsolatból származó összeolvadást vagy hasonulást tartalmazó szó

Fogalmak: hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, összetett szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése

Témakör: A nyelv építő kövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés)

ÓRAKERET: 28 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;
- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek

megfelelően válaszol;
- a megismert szavakat, kifejezéseket helyesen alkalmazza;
- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír;
- törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- gondolatait, érzelmeit, véleményét életkorának, egyéni képességeinek és a kommunikációs helyzetnek megfelelően néhány mondatban írásban is megfogalmazza;
- egyéni képességeinek megfelelően alkot szövegeket írásban;
- a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- részt vesz ismert szövegek (például versek, nyelvtörők, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében;
- képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédek, dramatikus szituációs játékok megalkotásába.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- felismeri, indokolja a cím és szöveg közti összefüggést;
- azonosítja a történetekben a helyszínt, szereplőket, a konfliktust és annak megoldását;
- megadott szempontok alapján rövid mesét ír, kiegészít vagy átalakít, vázlatot készít;
- tanítói segítséggel megadott rímpárokból különböző témákban 2-4 soros verset alkot.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése
- Mondatok és összekapcsolásuk
- Történetalkotás szóban
- Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Íráskészség fejlesztése; írásbeli szövegalkotó képesség fejlesztése
- Anyaggyűjtés módjai
- szó- és kifejezéskészlet gyűjtése;
- Vázlatkészítés, vázlat kiegészítése
- Szerkezeti egységek elkülönítése
- Kulcsszavak, kulcsmondatok kiemelése
- Szövegalkotás főbb lépései
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása

Fogalmak:mondat, szöveg, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, címadás, téma, anyaggyűjtés, vázlat, előzmény, esemény, következmény, levél, SMS, e-mail, címzett, feladó, válasz, továbbítás, megszólítás, önellenőrzés, hibajavítás

Témakör: A nyelv építő kövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg (rövid szövegek alkotása - hír, hirdetés, meghívó, felhívás, tudósítás, elbeszélő szöveg elektronikus levél)

ÓRAKERET: 33 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és mássalhangzókat, valamint időtartamukat;
- írásbeli munkáit segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;
- a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a hangjelölés megismert szabályait helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés és szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat a mondatvégi írásjeleket;
- szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ösztönös nyelvhasználat formálása
- Nyelvi tudatosság fejlesztése
- Önellenőrzés, hibajavítás képessége
- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kéttagú szavak) helyes leírása

Fogalmak

betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű

Javasolt tevékenységek:

- Részvétel osztályújság, napló, iskolaújság készítésében hagyományos és digitális formában

Témakör: Szótő és toldalék, szóelemzés

ÓRAKERET: 24 óra

A témakör sajátossága, hogy többnyire képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására;

- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- szavakat hangokra és szótagokra bont;
- kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat;
- önállóan felismeri és elkülöníti az egytövű ismert szavakban a szótövet és a toldalékot.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hallásfejlesztés, fonémahallás fejlesztése
- Betű-hang azonosítás
- Szótagolási képesség fejlesztése
- Hang- és betűanalízis képességének fejlesztése
- Szótő és toldalék fogalma felismerés szintjén
- Nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- Szóalak felbontása
- Toldalékos szavak helyes használata
- Toldalékos szavak funkcionális másolása, tollbamondása, emlékezetből írása
- Helyesejtés-fejlesztés hangkapcsolat-gyakorlatokkal
- Hibajavítás és önellenőrzés képességének fejlesztése

Fogalmak

hang-betű, betűkapcsolat, hangkapcsolat, szótagolás, szótő, toldalék, szóelemző írásmód, önellenőrzés

Témakör: Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok

ÓRAKERET: 22 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja az írásbeli és szóbeli szövegalkotásban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismer és ért néhány egyszerű szólást, közmondást;
- megérti és használja az ismert állandósult szókapcsolatokat;
- különféle módokon megjeleníti az ismert szólások, közmondások jelentését.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szókincs fejlesztése, szókincs aktivizálása
- Árnyalt nyelvhasználat fejlesztése
- Hangalak – jelentés
- Ellentétes jelentésű szavak, rokon értelmű szavak
- Szólások, közmondások, szóláshasonlatok

- Népmesék kezdő és záró formulái, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok
- Szó szerinti és átvitt jelentés
- Szólások, közmondások hagyományőrző szerepe, néhány ismert szólás, közmondás eredete

Fogalmak

szólás, közmondás, szókapcsolat, hangalak, jelentés, egyjelentésű szavak, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak

Témakör: Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve

ÓRAKERET: 28 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókincset;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.
- felismeri, jelentésük alapján csoportosítja és önállóan vagy segítséggel leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét kifejező szavakat
- megkülönbözteti a szavak egyes és többes számát
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- kérdésre adott válaszában megfelelően toldalékolja a szavakat;
- felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert szavakat;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja szóbeli és írásbeli szövegalkotásban.
- a több hasonló élőlény, tárgy vagy gondolati dolog nevét kis kezdőbetűvel írja;
- a személynevek, állatnevek és a lakóhelyhez kötődő egyszerű egyelemű helyneveket nagy kezdőbetűvel írja le.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- Együttműködési képesség

- Élőlény, tárgy, gondolati dolog neve
- Kis- és nagy kezdőbetűs szavak másolása, tollbamondása, emlékezetből írása
- Több hasonló élőlény, tárgy, gondolati dolog neve és helyesírása
- Saját nevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek, intézménynevek, címek)
- Mondatkezdő nagybetű

Fogalmak

élőlények neve, tárgyak neve, gondolati dolgok neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév, intézménynév, címek neve

Témakör: Tulajdonságokat kifejező szavak

ÓRAKERET: 23 óra

A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a tulajdonságot kifejező szavakat és azok fokozott alakjait;
- ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja szóbeli és írásbeli szövegalkotásban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett fokozott melléknevek helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

Fogalmak

ellentétes jelentésű kifejezések, rokon értelmű szavak, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, tulajdonságot kifejező szó

Témakör: Mennyiségeket kifejező szavak
ÓRAKERET: 23 óra
A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;
- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a mennyiségeket kifejező szavakat és azok fokozott alakjait;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett fokozott számnevek helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

Fogalmak
különírás, szótő, toldalék, mennyiségeket kifejező szó

Témakör: Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben
ÓRAKERET: 26 óra
A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;
- szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján;
- megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókincset;
- írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja;

- feladatok megoldása során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban;
- a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja;
- kérdésre adott válaszában megfelelően toldalékolja a szavakat;
- felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert cselekvést kifejező szavakat;
- megkülönbözteti a múltban, jelenben és jövőben zajló cselekvéseket, történéseket;
- helyesen alkalmazza a szóbeli és írásbeli szövegalkotásában az idő kifejezésének nyelvi eszközeit;
- felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert cselekvést, történést kifejező szavakat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Helyesírási készség differenciált fejlesztése
- Aktív szókincs fejlesztése
- Fogalmazási alapismeretek
- Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer
- A megfigyelt és értelmezett igekötős igék helyes írásmódja
- Együttműködési képesség

Fogalmak

múlt, jelen, jövő, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, cselekvést jelentő szó

A következő tanévi fejlesztés feltételei:

Egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmának megértése, elmondása, kérdések segítségével. Fél oldal terjedelmű, ismert témájú szépirodalmi és ismeretterjesztő olvasmány önálló néma olvasása. A szöveghez kapcsolódó feladatok megoldása, tanítói segítséggel. Az önálló írásbeli munkák ellenőrzése, javítása, tanítói segítséggel. Részvétel a közös drámajátékokban.

A továbbhaladás feltételei:

Érthető, folyamatos beszéd a mindennapi kommunikációban. A tanult udvarias nyelvi fordulatok használata mindennapi beszédhelyzetekben. A gondolatok értelmes megfogalmazása szóban. Előzetes fölkészülés után ismert témájú szöveg folyamatos fölolvasása. Önállóan megismert szöveg néma olvasása, lényegének megértése és megfogalmazása. Rendezett, olvasható írás. A mondatfajták és a tanult szófajok biztonságos felismerése, megnevezése. A tanítói javítással feltárt helyesírási hibák kijavítása.

SNI tanulói követelmények 3. évfolyam:

- Tudjanak eseményképről, képsorról 3-4 mondatot összeállítani, a begyakorolt olvasmány rövid tartalmát elmondani

- Tudjanak látási-hallási megfigyeléssel előkészített mondatot tollbamondás után leírni.
- Tudjanak kérdőszavak alapján szavakat csoportosítani (szófajok szerint)
- Legyenek ismereteik a tanult helyesírási szabályokról: j-ly használatáról, az időtartam jelölésről, segítséggel alkalmazzák ezeket.
- Végezzenek szövegértést bizonyító feladatokat önállóan is.
- Törekedjenek a rendezett írásképre, hibajavításnál alkalmazzák az önellenőrzést.

SNI tanulói követelmények 4. évfolyam:

- Tudja gondolatait kifejezni összefüggő mondatokban.
- Legyen képes adott témában 4-5 mondat megalkotására.
- Ismerje fel a tanult nyelvi fogalmakat (mondatfajták, szófajok).
- Alkalmazza a megismert nyelvtani szabályokat tollbamondásnál, emlékezetből való írásnál a begyakorolt szavak esetében.
- Legyen képes a begyakorolt szövegek folyamatos olvasására.
- Alkalmazza eszközként az olvasást és az írást a tartalmi megértést bizonyító egyszerű feladatok megoldásában.
- Írásképe legyen tiszta, rendezett, könnyen olvasható.
- Legyen képes előkészítés után tollbamondással 3-4 mondat leírására.
- Tudjon szöveghűen elmondani emlékezetből 3-4 verset.

Szakaszzáró kimeneti mérés iskolánkban
Magyar nyelv és irodalom tantárgyból az alsó tagozaton
(az oktatási szakaszok - 2. és 4. évfolyam - végén)

Bevezetés

2020. január 31-én a Kormány kihirdette a módosított Nemzeti alaptantervet, amelyet a 110/2012. (VI.4.) Kormányrendelet tartalmaz. A NAT módosításának következtében az iskoláknak át kellett dolgozniuk Pedagógiai programjukat, illetve az ennek részét képező Helyi tantervüket.
A Pedagógiai program módosítása során a mérés, értékelés területének alapos átgondolása és részletes kidolgozása minden intézmény számára lehetőséget nyújt arra, hogy belső mérési, értékelési rendszerét fejlessze, miközben folyamatosan nyomon követhetővé válik a tanulók képességeinek fejlődése.
Egyaránt szükség van a kiinduló állapot, a bemenet mérésére és értékelésére, a folyamatos információgyűjtésre, a fejlesztő, tanulást támogató értékelésre, valamint a kimeneti szintek meghatározására.

Magyar nyelv és irodalom 1-4. osztály

A Magyar nyelv és irodalom tantárgy az alapfokú képzés első nevelési-oktatási szakaszában komplex egységet alkot, ahol fő cél az alapkészségek, jártasságok, képességek, a beszéd és az anyanyelven történő kifejezőkészség fejlesztése, az írás és az olvasás biztos megalapozása.

Az alapozás első szakasza az első és második, második szakasza a harmadik és a negyedik évfolyam. Az első két évfolyamon az olvasás és az írás jelrendszerének elsajátítása, a beszéd és a szövegértés fejlesztése a kiemelt feladat, míg a második szakaszban a hangsúly az alapkészségek további fejlesztésén, az értő olvasás, a szövegértés és szövegértelmezés, valamint az anyanyelvi kompetenciák fejlesztésében a nyelvi tudatosság, az anyanyelv fő nyelvtani és helyesírási szabályainak játékos, tapasztalati úton való megismerésén van.

A Nemzeti alaptanterv kiemeli, hogy az olvasás és az írás sikeres elsajátításához elengedhetetlen képességek folyamatos fejlesztése és diagnosztizáló értékelése a köznevelési intézmény feladata. Alapelvként határozza meg, hogy a magyartanítás során nincs kitüntetett tanítási, értékelési mód, ezek célszerű megválasztása a pedagógus szakmai felelőssége és döntése. A fontos az, hogy a módszerek a tanulócsoport, a diákok életkorához, fejlettségi szintjéhez alkalmazkodjanak, miközben a tanórák tevékenységközpontúak, élményszerűek, játékosak legyenek.

ÉRTÉKELÉS:

Első évfolyamtól megbontva, külön kerül értékelésre a Magyar nyelv és Irodalom iskolánkban.

A TANTÁRGY				
Évfolyam:	**Neve:**	**Értékelése:**	**Éves óraszáma:**	**Heti óraszáma:**
1.	Magyar nyelv Irodalom	Félévkor és év végén szöveges értékelés	126 126	3,5 3,5
2.	Magyar nyelv Irodalom	Félévkor szöveges értékelés, év végén ér-demjegy	108 144	3 4
3.	Magyar nyelv Irodalom	Félévkor és év végén érdem-jeggyel	72 180	2 5
4.	Magyar nyelv Irodalom	Félévkor és év végén érdem-jeggyel	72 180	2 5
A továbbhaladás feltétele: A helyi tantervben kerültek meghatározásra.				

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez:

Az első négy évfolyamon a tanulási folyamat egészében kiemelten fontos a fejlesztő értékelés. Magyar nyelv és irodalom tantárgyból különösen lényeges megteremteni az értékeléshez a megfelelő légkört, hiszen a megfelelő kommunikációhoz a gyermekeknek oldottnak, felszabadultnak kell lenniük.

Az értékelés alapja a pozitív megerősítés, a folyamatos, jóindulatú visszajelzés, a motiváció erősítése a munkavégzésre, a tevékenység örömére. Kerülni kell a túlzott külső motiválást, erősíteni kell a belső igény kialakítását az ismeretszerzésre, a tanulásra.

A tanító folyamatosan figyelemmel kíséri a tanulók fejlődését, személyre szóló értékelést nyújt a fejlődés üteméről, az egyéni teljesítményről. Segítséget nyújt a továbbhaladáshoz, a hiányosságok pótlásához. Az értékelés célja a helyes értékrend közvetítése, az elvárások megértése, a pontos munkavégzés igényének kialakítása. A helyes értékelés segíti a tanulók önértékelésének, önszabályozásának kialakítását, fejlesztését is. A kisiskolások értékelésének alapelve a tapintat, a tolerancia és a türelem.

Az értékelés és a számonkérés igazodjon a gyakorlás során alkalmazott tevékenységekhez, az

életkori sajátosságokhoz, legyen változatos. A szöveges értékelés lehetőséget ad arra, hogy alaposan és részletesen minősítsük a diákok teljesítményét, felhívjuk a figyelmüket az erősségeikre és a gyengéikre, tanácsokat adjunk nekik a további munkához. Legyen megfelelő az értékelés szerkezete, jelenjen meg az értékelésben a tudásszerzés, a problémamegoldás, az együttműködés fontossága.

Az értékelés elsődlegesen a pedagógus feladata, de lehetőséget kell teremteni arra is, hogy a tanulók értékeljék önmaguk valamint társaik munkáját. Az együttműködésen alapuló tanulási formák után jelenjen meg a csoportos értékelés. A folyamatos szóbeli és írásbeli értékelések, érdemjegyek jelentik félévi és tanév végi értékelések, osztályzatok alapját.

A fejlesztési ciklusok, szakaszok végén a tanulói teljesítmények osztályzattal történő értékeléséhez támpontot jelent a fejlesztés várt eredményeinek meghatározása a helyi tantervben.

Kimeneti mérések a szakaszok végén

A Magyar nyelv és irodalom tantárgy kerettantervében új elemként jelenik meg a 2. és 4. évfolyam végén a szakaszt lezáró Kimeneti mérés.

Kimeneti mérések	
2. osztály végén	**4. osztály végén**
Kifejező hangos olvasás felmérése előzetes felkészülés után, életkorának megfelelő tagolt, rövid szöveg olvasásával megfelelő hangerővel. **Szövegértési feladatlap megoldása** (szereplők, helyszín, időpont, időrend). **Az írás- és helyesírási készség felmérése másolással és tollbamondással, valamint nyelvtani feladatlap megoldása** (írott kis- és nagybetűk, magánhangzók és mássalhangzók, ABC, betűrend,	**Kifejező hangos olvasás felmérése** életkorának megfelelő tagolt szöveg olvasásával előzetes felkészülés után, megfelelő hangerővel. **Helyesírási készség felmérése** 8-10 mondatos szöveg tollbamondásával. Kompetencia alapú mérés, mely magába foglalja • a **szövegértés felmérést – szövegértő feladatlappal**, • az **önálló szövegalkotás felmérését** • és a **nyelvtani ismeretek**

Részletezve	2. osztály	4. osztály
Olvasás	Biztosan ismeri a nyomtatott kis- és nagybetűket, a magyar ábécét. Rövid, életkorának megfelelő szöveget előzetes felkészülés után megfelelő tempóban és hangerővel, folyamatosan olvas.	Felkészülés után tagolt, életkorának megfelelő szöveget érthetően, önmagához mérten kifejezően olvas megfelelő hangerővel.
Értékelés szempontjai	folyamatosság, pontosság, hangsúlyozás, hangerő	
Szövegértés	Mese vagy rövid történet megismerése után szövegértési feladatokat old meg (szereplők, helyszín, időpont, időrend).	Életkorának megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért: azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, azok tulajdonságait, a konfliktust és annak megoldását; hiányos vázlatot 1-1 vázlatponttal kiegészít; következtetéseket von le.
Írásbeli szövegalkotás	-	Megadott szempontok alapján rövid szöveget ír önállóan betartva az ismert formai és műfaji követelményeket (elbeszélés, leírás, meghívó, levél). Gondolatait, érzelmeit, véleményét a kommunikációs helyzetnek megfelelően, írásban is megfogalmazza. A szövegalkotáskor törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására, meglévő szókincsének aktivizálására.
Írás, íráskép	Biztosan ismeri az írott kis- és nagybetűket, kapcsolásukat, az írott magyar ábécét. Egyéni sajátosságaihoz mérten írásképe rendezett, áttekinthető.	Az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre.

Helyesírás	Önállóan alkalmazza a tanult helyesírási ismereteket. A hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult és begyakorolt szókészlet szavaiban. A mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondatvégi írásjeleket; a szavakat külön írja a mondatban. Szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír másolás vagy diktálás után.	Önállóan alkalmazza a tanult helyesírási ismereteket. A hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult és begyakorolt szókészlet szavaiban. A mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondatvégi írásjeleket; a szavakat külön írja a mondatban. A személyneveket, állatneveket, a lakóhelyhez kötődő egyszerű, egyelemű helyneveket nagy kezdőbetűvel írja. Szavakat, szószerkezeteket, hosszabb mondatokat leír diktálás alapján.

13.5.2 Matematika

Az alsó tagozatos matematikatanítás legfőbb célja a matematikai ismeretek és gondolati tevékenységek széles körű tapasztalati alapozása, valamint a kapcsolódó biztos matematikai készségek kialakítása, melyekre a későbbi évfolyamok építhetnek. Alapvető fontosságú, hogy a gyerekek valóságon alapuló saját cselekvő tapasztalataik és élményeik révén jussanak el jól megértett, sok szálon kapcsolódó ismeretekhez, mert ezek jelentik majd a hétköznapi életben hosszútávon használható tudásukat.

A matematika spirális felépítésének megfelelően alsó tagozaton széles körű tárgyi tevékenységek alapozzák meg a változatos képi ábrázolásokat, amelyek szükségesek a későbbi absztrakcióhoz, és alkalmassá teszik a tanulókat a felső tagozaton, középiskolában megjelenő szimbolikus gondolkodásra.

A matematika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: Az alkalmazható matematikatudás megszerzését segíti a tanulók ösztönzése kérdések, problémák megfogalmazására. Emellett a tanulók szabadabb kommunikációja érdekében fontos, hogy merjenek segítséget kérni a tanítótól és társaiktól, ha nehézségekbe ütköznek munkájuk során. Fontos az is, hogy a tanulóközösség természetesnek vegye, a tanulási folyamat részének tekintse a tévedést, a vitákat. Ez akár az egész tanulócsoportot érintő, interaktív formája az egymástól való tanulásnak.

A kommunikációs kompetenciák: A tanulók kommunikációs képességeinek fejlesztését segítik a kooperatív munkaformák, amelyek lehetőséget adnak a szóbeli és írásbeli kifejezőkészség gyakorlására. Kezdetben saját kifejezőeszközeikkel kommunikálhatnak, például megmutatással, rajzzal, mozgással, saját szavakkal. Ezeket később fokozatosan segítünk egyre pontosabbá, szakszerűbbé tenni. Ez támogatja a matematika nyelvének megértését, a matematikai szövegalkotást, ami elengedhetetlen a matematikai gondolkodáshoz, a valóságos problémákat leíró matematikai modellek megalkotásához. A matematika nyelvének megfelelő alkalmazása a matematikai szókincs ismeretét, valamint a nyelvtani kapcsolatok helyes értését és használatát jelenti, amiket szintén alsó tagozaton alapozunk.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális eszközöket már ebben a nevelési-oktatási szakaszban is a tanulás, gyakorlás szolgálatába állítja, amikor egyszerű matematikai jelenségeket figyel meg számológépen, vagy számítógépes fejlesztő játékokat használ a műveletek, a problémamegoldás gyakorlására.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A matematikai gondolkodás fejlesztése szempontjából kiemelt szerepe van a logikai, a stratégiai és a véletlennel kapcsolatos játékoknak. Alsó tagozaton évfolyamonként spirálisan visszatérnek ugyanazok a témakörök, újabb elemekkel bővülve. Bizonyos tevékenységeket újra és újra elvégzünk, egyrészt azért, mert ez segíti az analógiák épülését, másrészt mert lehetőséget nyújt a kapcsolódási pontok keresésére, megértésére a matematika különböző területei és ismeretei között. Kiemelt szerepe van az alkotó gondolkodás fejlesztésének, ugyanis a gyermek azt érti meg, amit meg is alkot. Az alkotás segít, hogy a tanuló értve tudja megalkotni maga számára az új fogalmakat, beágyazva a formálódó fogalmi rendjébe.

Fontos, hogy egy-egy témakört, problémát, ismeretet több oldalról, sokrétűen és mind szemléletükben, mind matematikai tartalmukban egyaránt változatos eszközök

használatával, tevékenységeken keresztül közelítsünk meg. Ez segíti, hogy a gondolkodás rugalmas maradjon, valamint a fogalmak és ezek egymás közti viszonyai, összefüggései igazán megértésre kerüljenek, elmélyüljenek.
Az ismeretek, fogalmak elmélyülését segíti az analógiás gondolkodás is, mely a felismert törvényszerűségeket alkalmazza hasonló vagy egészen más területeken. Ennek fejlesztése is fontos feladat az egyes témakörökben: a bővülő számkör fejben és írásban végzett műveletei során, a szabályjátékok kapcsán, a méréseknél, egyszerű és gondolkodtató szöveges feladatok különbözőképpen megfogalmazott problémáiban, térben és síkban végzett alkotásoknál, illetve mindezen területek összekapcsolásakor. A tanulók a sokféle formában megjelenő közös jegyek alapján alakítják ki a fogalmak belső reprezentációját, ezért alsó tagozaton nem szerepelnek megtanulandó matematikai definíciók a tananyagban. A konkrét tevékenységek csak lassan válnak belsővé, gondolativá. Ennek kialakulásához megfelelő időt kell biztosítani, ami egyénenként eltérő lehet, és ritkán zárul le alsó tagozatban. A tanulók a tanórán hallott kifejezéseket először megértik, majd később maguk is helyesen használják azokat. A kerettantervben azok a fogalmak szerepelnek, amelyek helyes alkalmazását elvárjuk a tanulóktól, de a meghatározását nem.
A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Alsó tagozaton a matematikai fejlesztés fontos eszköze a játék, mely a személyiségfejlesztő és közösségépítő hatása mellett élvezetes módot kínál minden témakörnél a problémafelvetésre, problémaelemzésre, problémamegoldásra és a gyakorlásra.
A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A matematika olyan tudomány, amely összeköti a különböző kultúrákat. A tanuló megismeri a gondolkodás logikai felépítésének eleganciáját, a matematikának a természethez, a művészetekhez és az épített környezethez fűződő viszonyát.
Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A problémafelvetés és -megoldás során a tanuló maga fedezi fel a megoldáshoz vezető utat, megtapasztalja, hogy több lehetséges megoldási út is van. A különböző megoldási lehetőségek keresése fejleszti a gondolkodás rugalmasságát és az új ötletek megalkotásának képességét.
Az alsó tagozaton a témaköröket nem lehet élesen, órákra lebontva elkülöníteni. Az egyes témakörök egymást erősítik, kiegészítik, magyarázzák. A matematikatanítás így lesz igazán komplex. Minden órának szerves része a különféle problémák felvetése. A halmazok képzése, vizsgálata minden témakört áthat. Minden órán lehet számolást gyakorolni, szöveges feladatot megoldani, játékos formában, néhány percben. A gyerekek életkori sajátosságaihoz igazodik a gyakori tevékenységváltás, és ez egyszerre több témakört is érinthet. A javasolt minimális óraszám tehát nem jelenti azt, hogy a témakört egymás utáni órákon kell feldolgozni, és azt sem, hogy az adott óraszám alatt egy-egy témakör lezárásra kerül. Az egyes témaköröknél megjelenő javasolt minimális óraszám inkább csak a tananyagelosztás időbeli arányaira igyekszik rámutatni, ugyanakkor nem jelöli ki az egyes témakörök fontossági sorrendjét. Azonban azoknál a témaköröknél, ahol kifejezetten fontosnak tartottuk, hogy minden órának részét képezzék, ott a javasolt óraszám mellett külön is feltüntettük: „A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!”

1–2. évfolyam

Az 1. osztály első félévét a matematikatanulás területén is előkészítő időszaknak tekintjük. Így biztosítható az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése, így adódik lehetőség a más-más óvodából érkező tanulók alapos megfigyelésére, képességeik feltérképezésére. Az előkészítő szakasz megnyújtásával lehetőség nyílik a pszichikus és kognitív funkciók fejlesztésére, megerősítésére, ami által a hátrányokkal induló tanulók is sikeresen felzárkózhatnak.
A képességek fejlesztése, a fogalmak érlelődése hosszú folyamat, amihez gazdag és változatos tapasztalatokra van szüksége minden tanulónak. Ez azt jelenti, hogy tervezéskor egységes szemlélettel kell tekinteni az összes tanulási területre. Egyéni tempóban, sokféle érzékelésre támaszkodva, mozgásokkal és manuálisan összekapcsolható tevékenységekkel indulnak el a tanulók az ismeretszerzés útján.
A matematikai fejlesztés szoros kapcsolatban áll a zenei, művészeti, technológiai és mozgásos fejlesztéssel.
Az előkészítő időszak félévében is megjelenhetnek jelek és egyedi számok, számjelek, elkezdődhet a szám- és műveletfogalom előkészítése összehasonlításokkal, meg- és leszámlálásokkal, mondókázásokkal, változások megfigyelésével. A tanulók érettségéhez, képességeihez igazodó differenciált tanítási, értékelési módszerek megválasztásával valósul meg a tervezés, melyben a differenciált fejlesztés, a többség mellett a lemaradók és a tehetségesebbek gondozása egyaránt teret kap. A differenciálás egyik lehetséges módja a digitális eszközökön való játék és feladatmegoldás vagy a hosszabb ideig biztosított eszközhasználat.
Első osztályban az óvodából érkező gyermekek könnyebb, fokozatosabb beilleszkedését segíti a 45 perces órák, az előre megírt tanmenetek rugalmas kezelése, a tanulók igényeinek, fejlődési tempójának megfelelően alakított és alakítható napirend. A tanítók rövidebb időintervallumonként váltanak a különböző jellegű tevékenységek között, ami a tanulók figyelmének hatékonyabb kihasználását is lehetővé teszi.
A további teendőket, még a második osztály végére előirányzott tanulási eredmények elérésének útját és megvalósítását is, a cselekedtetés módszere vezérli. A kisgyerek a konkrét tárgyi tevékenységek során szerzett tapasztalatai alapján alakít ki belső reprezentációkat. A tevékenységekben szereplő tárgyi valóság képezi az absztrakt fogalmak tartalmát, és az ott átélt kapcsolatok alapozzák meg a fogalmak rendszerét. A saját testi mozgások, a hétköznapi életben előforduló tárgyak, dolgok és a már régóta rendelkezésre álló matematikai eszközök (például: logikai készlet, színes rudak) felhasználása megfelelő támaszt nyújtanak a cselekvő tapasztalatra épülő tanítás-tanulás megvalósításában.
Ebben az időszakban történik meg minden témakör alapozása. Fontos, hogy ezek az alapok nagyon szilárdak legyenek, ezért a fő hangsúly a megértésen, fejlesztésen van, nem pedig a számonkérésen. Nem baj, ha még lassúbb a számolás, ha a tanuló még nem ismeri fel az összefüggéseket, segítő jelenlétével a tanító biztosítani tudja az előrehaladást. A fejben számolás egyes lépéseinek megértéséhez alkalmazott eszközök használatát engedhetjük addig, ameddig az eljárások értő, automatikus használata ki nem alakul.
Az 1-2. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszáma 288 óra. A témaköröknél megadott óraszámokba szükség esetén bele kell építeni az ismeretszerzés mellé a differenciált fejlesztést (felzárkóztatást, tehetséggondozást), a játékos gyakorlást és az értékeléseket is.
Az 1. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszáma: 144 óra.
Az 2. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszáma: 180 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám 1. évfolyam**	**Javasolt óraszám 2. évfolyam**
Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata	10	10
Rendszerezés, rendszerképzés	10	10
Állítások	10	10
Problémamegoldás	10	10
Szöveges feladatok megoldása	10	10
Szám és valóság kapcsolata	20	20
Számlálás, becslés	10	20
Számok rendezése	10	10
Számok tulajdonságai	20	20
Számok helyi értékes alakja	10	15
Mérőeszköz használata, mérési módszerek	20	20
Alapműveletek értelmezése	20	25
Alapműveletek tulajdonságai	20	20
Szóbeli számolási eljárások	20	30
Fejben számolás	20	20
Alkotás térben és síkon	10	10
Alakzatok geometriai tulajdonságai	10	10
Transzformációk	6	6
Tájékozódás térben és síkon	10	10
Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	20	26
Adatok megfigyelése	6	6
Valószínűségi gondolkodás	6	6
Összes óraszám:	144	180

TÉMAKÖR: Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra-10 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megkülönböztet, azonosít egyedi konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;

- játékos feladatokban személyeket, tárgyakat, számokat, formákat néhány meghatározó tulajdonsággal jellemez;
- tudatosan emlékezetébe vési az észlelt tárgyakat, személyeket, dolgokat, és ezek jellemző tulajdonságait, elrendezését, helyzetét;
- válogatásokat végez saját szempont szerint személyek, tárgyak, dolgok, számok között;
- felismeri a mások válogatásában együvé kerülő dolgok közös és a különválogatottak eltérő tulajdonságát;
- folytatja a megkezdett válogatást felismert szempont szerint;
- személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
- azonosítja a közös tulajdonsággal rendelkező dolgok halmazába nem való elemeket;
- megnevezi egy adott tulajdonság szerint ki nem válogatott elemek közös tulajdonságát a tulajdonság tagadásával;
- barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket;
- halmazábrán is elhelyez elemeket adott címkék szerint;
- adott, címkékkel ellátott halmazábrán elhelyezett elemekről eldönti, hogy a megfelelő helyre kerültek-e; a hibás elhelyezést javítja;
- talál megfelelő címkéket halmazokba rendezett elemekhez;
- megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük…”, „egyik sem…” és a velük rokon jelentésű szavakat;
- két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
- két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
- megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Tárgyak, dolgok felismerése különféle érzékszervekkel, más érzékszervek kizárásával, például csak hallással, csak tapintással
- Tárgyak, dolgok tulajdonságainak felismerése különféle érzékszervekkel, mások kizárásával
- Két vagy több dolog különbözőségének és azonosságának felismerése egy vagy több szempont alapján
- Közös tulajdonságok megfigyelése személyeken, tárgyakon, képeken, alakzatokon, jeleken
- A tulajdonságok változásának felismerése
- Rész-egész viszonyának vizsgálata tevékenységekkel
- Adott elemek válogatása választott vagy megadott szempont szerint
- Elkezdett válogatás során létrejövő halmazelemek közös tulajdonságának felismerése, megnevezése; címkézés, a válogatás folytatása

- Megadott elemek egy tulajdonság szerinti kétfelé válogatása; a logikai „nem” használata a tulajdonság tagadására
- Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például *nem piros*
- Konkrét tárgyak, készletek elemeinek halmazokba rendezése mozgásos tevékenységgel
- Elemek elhelyezése halmazábrában
- Tulajdonságok alapján igaz állítások megfogalmazása

FOGALMAK

tulajdonság, azonos, különböző, logikai „nem”

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Mi változott?” játék tanulókon, tárgyakon, „Nézd csak! Mi változott?” kártyakészleten történő változtatások megfigyelése
- „Varázszsákból” kívánt tulajdonságú plüssállat, forma, logikai lap, tapintható számjegy, betű kiválasztása
- Activity-típusú játék különféle témakörökben mutogatással, rajzolással, körülírással
- „Repül a…, repül a …” játék közös tulajdonság megfigyeléséhez
- Játék tanító által készített 3, 4 ábrás kártyakészlettel, tananyaghoz igazított tartalommal
- Játék tanító által készített logikai kártyacsomaggal
- „Kapuőr” útválasztó játék például: mozgással, logikai készletek elemeivel, számokkal, formákkal
- Logikai lapokból „kígyó” készítése, a szomszédos elemek között 1-2-3-4 eltérő tulajdonsággal
- Táblás stratégiai játék, logikai lapokkal
- Tanulók, tárgyak válogatása hulahoppkarikán belülre és kívülre
- Átlátszó dobozokba logikai készlet elemeinek válogatása; részhalmazra vezető válogatás esetén a dobozok egymásba helyezése tanulói ötlet alapján

TÉMAKÖR: Rendszerezés, rendszerképzés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra-10 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket;
- két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
- felsorol elemeket konkrét halmazok közös részéből;
- megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- keresi az okát annak, ha a halmazábra valamelyik részébe nem kerülhet egyetlen elem sem;
- adott elemeket elrendez választott és megadott szempont szerint is;

- sorba rendezett elemek közé elhelyez további elemeket a felismert szempont szerint;
- két, három szempont szerint elrendez adott elemeket többféleképpen is; segédeszközként használja a táblázatos elrendezést és a fadiagramot;
- megkeresi egyszerű esetekben a két, három feltételnek megfelelő összes elemet, alkotást;
- megfogalmazza a rendezés felismert szempontjait;
- megkeresi két, három szempont szerint teljes rendszert alkotó, legfeljebb 48 elemű készlet hiányzó elemeit, felismeri az elemek által meghatározott rendszert.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Saját eszközök, felszerelések számbavétele és rendben tartása
- Barkochbázás konkrét dolgok kirakásával
- Barkochbázás során felesleges kérdések kerülése, felismerése
- Adott halmaz elemeinek rendszerezése a tanító irányításával
- Különféle logikai készletek esetén (teljes rendszert alkotó legfeljebb 24 elemnél) a hiány felismerése a rendszerező tevékenység elvégzése után
- Feltételeknek megfelelő alkotások felsorolása egyszerű esetekben: két feltétel esetén, kis elemszámú problémánál

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Elvitte a szarka” játék: hiányzó elem megtalálása rendszerezés segítségével
- Barkochba játék különféle logikai készleteken többféle szabály szerint, például egyszerű barkochba, fordított barkochba, barkochba két elem egyszerre történő kitalálására, kapcsolati barkochba; ezek mindegyikének kipróbálása hazudósan is
- „Királyos” játék logikai lapokkal párban: egy kiválasztott elem jelképezi a királyt; az egyik játékos olyan lapot választ, ami a királytól két tulajdonságban tér el, a másik játékosnak olyan lapot kell választania, ami a királytól és a társa által választott laptól is két-két tulajdonságban tér el; a következő körben szerepcsere; veszít, aki nem tud rakni
- Két szempont szerint elemek táblázatba rendezése, hiányzó elem megtalálása
- Öltöztethető papírbaba különböző öltözékeinek kirakása
- Többgombócos fagylaltok összeállítása színes korongokkal
- Különböző „vonatok” kirakása megadott színes rudakból
- Adott feltételeknek megfelelő építmények, szőnyegezések színes rúddal
- Piros-fehér-zöld csíkokból 3 sávos zászlók összeállítása
- Táncospárok, kézfogások szituációs játékokkal

TÉMAKÖR: Állítások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra- 10 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis;

- megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük…”, „egyik sem…” és a velük rokon jelentésű szavakat;
- megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- tudatosan emlékezetébe vés szavakat, számokat, utasítást, adott helyzetre vonatkozó megfogalmazást;
- hiányos állításokat igazzá tevő elemeket válogat megadott alaphalmazból;
- egy állításról ismeretei alapján eldönti, hogy igaz vagy hamis;
- ismeretei alapján megfogalmaz önállóan is egyszerű állításokat;
- példákat gyűjt konkrét tapasztalatai alapján matematikai állítások alátámasztására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Konkrét tevékenységekhez kapcsolt köznyelvi és matematikai tartalmú kijelentések, állítások megfogalmazása adott helyzetről, személyekről, tárgyakról, dolgokról, képről, történésről, összességekről szabadon és irányított megfigyelések alapján
- Konkrét, megfigyeléssel ellenőrizhető állítások igazságának eldöntése
- Egyszerű, lezárt hiányos állítások igazságának megítélése
- Egyszerű hiányos állítások kiegészítése igazzá vagy tévessé konkrét elemek, elempárok nevének, jelének behelyettesítésével, például személyek, tárgyak, színes rudak, formák

FOGALMAK

igaz-hamis

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Telefonos” játék párban vagy csoportban: az egyik játékos elkészít egy alkotást (tárgyakból, színes rudakból, alakzatokból, számokból) úgy, hogy más ne láthassa; ezután az alkotásról mond mondatokat, ami alapján a többieknek is ugyanazt kell létrehozniuk; lehet kérdezni, ha nem elegendő a megadott információ; ha mindenki kész, ellenőrzik az alkotásokat
- „Rontó” játék: logikai lapokból, számokból, formákból alkotott kiinduló halmaz elemeire igaz állítás megfogalmazása, ennek elrontása egy új elemmel, majd új igaz állítás megfogalmazása az új halmazra, és így tovább
- „Jancsi bohóc azt mondja, hogy…” játék: állítások értékelése tárcsával, például zöld (mosolygós fej), ha igaz, piros (szomorú fej), ha hamis
- „Mi kerülhet a dobozba?” játék: egy hiányos állítás változója egy doboz, amibe tárgyakat helyezve egészítjük ki a mondatot, majd döntünk az állítás igazságáról
- „Foltozós” feladat: lyukas papírcsíkon hiányos állítás, például „A hmm-hmm-nek négy lába van”; ha úgy helyezzük a papírcsíkot, hogy a lyukon keresztül egy kutya képe látszik, akkor igaz az állítás, ha egy rigó képe látszik, akkor hamis

TÉMAKÖR: Problémamegoldás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra- 10 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a tevékenysége során felmerülő problémahelyzetben megoldást keres;
- kérésre, illetve problémahelyzetben felidézi a kívánt, szükséges emlékképet;
- megfogalmazott problémát tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással értelmez;
- az értelmezett problémát megoldja;
- a problémamegoldás során a sorrendben végzett tevékenységeket szükség szerint visszafelé is elvégzi;
- megoldását értelmezi, ellenőrzi;
- kérdést tesz fel a megfogalmazott probléma kapcsán;
- tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetéses szöveges feladatokat;
- egy- és többszemélyes logikai játékban döntéseit mérlegelve előre gondolkodik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hétköznapi helyzetekben, tevékenységek során felmerülő problémahelyzetben megoldás keresése
- Megfogalmazott probléma értelmezése tevékenységgel, megjelenítéssel
- Tevékenységgel, megjelenítéssel értelmezett probléma megoldása
- Egy- és kétlépéses cselekvéssor, műveletsor elvégzése visszafelé is
- Ismert problémák, feladatok megoldása változatos formákban
- Részvétel egy- és többszemélyes logikai játékban

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Boltos” játék frontálisan irányítva vagy párban, vagy csoportban: a tanító egy bolt kirakatát rendezi be (valós tárgyakkal vagy képekkel), és megadja a termékek árait; a tanulók a kirakatot nézve vizsgálják a termékeket és azok árait, boltost és vevőt választanak, vásárolnak játékpénzekkel, adott feltételnek megfelelő különféle kifizetéseket gyűjtenek
- Útvonal keresése térbeli és síkbeli labirintusokban
- Problémák lejátszása szerepjátékként, bábokkal, eszközökkel, például „kecske-farkas-káposzta”; „öntögetések”; „helycserélések”
- Origamik készítése
- Visszaemlékezés korábbi történések egymásutániságára a tanulók saját élményeivel kapcsolatban, játékok során vagy például az „Én elmentem a vásárba” című dal éneklésével
- Cselekvéssor visszafelé lejátszása, például: megfordítható napi tevékenységek végzése oda-vissza, útvonalak bejárása, visszatalálás

- Láncmesék lejátszása
- Mesékben valamely cselekvés, körülmény változtatása esetén a következmények átgondolása: „Mi lenne, ha…”; Kalandválasztós történetek, például: Varró Dániel: Leprikónok átka
- Műveletsor lejátszása sorba állított dobozokba apró tárgyak pakolásával, majd a műveletsor lejátszása visszafelé
- Egyszerűbb táblás logikai, stratégiai játékok; kártyajátékok
- Logikai rejtvények egyszerűbb feladványai, például: sudoku (kisebb méretű, állatokkal, növényekkel...), Lakótelepi panoráma, futoshiki (több-kevesebb sudoku), binary sudoku

TÉMAKÖR: Szöveges feladatok megoldása
JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra- 10 óra
A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- értelmezi, elképzeli, megjeleníti a szöveges feladatban megfogalmazott hétköznapi szituációt;
- szöveges feladatokban megfogalmazott hétköznapi problémát megold matematikai ismeretei segítségével;
- tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetéses, szöveges feladatokat;
- megkülönbözteti az ismert és a keresendő (ismeretlen) adatokat;
- megkülönbözteti a lényeges és a lényegtelen adatokat;
- az értelmezett szöveges feladathoz hozzákapcsol jól megismert matematikai modellt;
- a megválasztott modellen belül meghatározza a keresett adatokat;
- a modellben kapott megoldást értelmezi az eredeti problémára; arra vonatkoztatva ellenőrzi a megoldást;
- választ fogalmaz meg a felvetett kérdésre;
- önállóan értelmezi a hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveget;
- nyelvi szempontból megfelelő választ ad a feladatokban megjelenő kérdésekre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- Elmondott történés, helyzet értelmezése közösen eljátszással; megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal
- Elmondott szöveges feladatok értelmezése közösen eljátszással, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel
- Szöveges feladatok olvasása, értelmezése, eljátszása, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel
- Szöveges feladatok megoldása a megjelenítésekről történő leolvasással
- Adatok gyűjtése, lényeges adatok kiemelése tanítói segítséggel
- Kérdés értelmezése, a keresendő adatok azonosítása tanítói segítséggel
- Adatok és azok kapcsolatainak megjelenítése valamilyen egyszerűsített rajz, matematikai modell segítségével, például művelet, nyíldiagram, halmazábra, sorozat tanítói segítséggel

- Ismeretlen adatok meghatározása a modellen belül
- Megoldás értelmezése az eredeti problémára, és ellenőrzés a szöveg szerinti szituációban
- Nyelvileg és matematikailag helyes válasz megfogalmazása
- Egy-, kétlépéses alapműveletekkel leírható szöveges feladatok megoldása tanítói segítséggel
- Szöveges feladatok alkotása hétköznapi szituációkhoz, képekhez, képpárokhoz, adott matematikai modellhez, számfeladathoz

FOGALMAK

szöveges feladat, adat, ismeretlen adat, információ, ellenőrzés, szöveges válasz

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Beszélgetés, történetmesélés eseményképekről, ábrákról szabadon és egy-egy részletre fókuszálva is
- Relációs szókincs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például: „Ki az idősebb?”, „Kinek van kettővel több ceruzája?”, „Hány gombóc fagyit tudunk megenni összesen?”
- Adott szituációt leíró minél több mondat gyűjtése csoportban, például „A bal kezemben 2-vel több ceruza van, mint a jobb kezemben”, „A jobb kezemben 2-vel kevesebb ceruza van, mint a bal kezemben”, „Ha a jobb kezembe még 2 ceruzát veszek, akkor ugyanannyi lesz, mint a bal kezemben”, „Ha a bal kezemből leteszek 2 ceruzát, akkor ugyanannyi lesz, mint a jobb kezemben”
- Szöveges feladatról készült ábrák, rajzok összehasonlítása, értékelése; praktikus, de az értelmezést segítő ábrák gyűjtése
- „Feladatküldés”: csoportonként adott modellhez szöveges feladat alkotása, a feladat továbbadása másik csoportnak, akik visszaküldik a megoldást; a feladatírók ellenőrzik

TÉMAKÖR: Szám és valóság kapcsolata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra – 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- összehasonlít véges halmazokat az elemek száma szerint;
- ismeri két halmaz elemeinek kölcsönösen egyértelmű megfeleltetését (párosítását) az elemszámok szerinti összehasonlításra;
- helyesen alkalmazza a feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakat 10 000-es számkörben;
- helyesen érti és alkalmazza a feladatokban a „valamennyivel” több, kevesebb fogalmakat;
- érti és helyesen használja a több, kevesebb, ugyanannyi relációkat halmazok elemszámával kapcsolatban, valamint a kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációkat a megismert mennyiségekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő, terület, pénz) kapcsolatban 10 000-es számkörben;
- használja a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezéseket a természetes számok körében;
- helyesen használja a mennyiségi viszonyokat kifejező szavakat, nyelvtani szerkezeteket;
- megfelelő szókincset és jeleket használ mennyiségi viszonyok kifejezésére szóban és írásban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- kis darabszámokat ránézésre felismer többféle rendezett alakban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Mennyiségek (hosszúság, tömeg, terület, űrtartalom, idő, pénz) összemérése, összehasonlítása: kisebb, kevesebb, nagyobb, több, ugyanakkora, ugyanannyi
- A mennyiség, darabszám megmaradásának érzékszervi tapasztalatok során történő tudatosítása
- Halmazok elemszám szerinti összehasonlítása párosítással (egy-egy értelmű leképezéssel): több, kevesebb, ugyanannyi relációk felismerése, megnevezése 100-as számkörben
- Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a <, >, = jelekkel
- Szám jelének hozzákapcsolása az ugyanannyi viszonyban lévő mennyiségekhez 100-as számkörben
- A mennyiségi viszonyok kifejezésére szolgáló szavak, jelek értése és használata szóban és írásban
- Számok tulajdonságainak vizsgálata cselekvő tapasztalatszerzés alapján
- Kis darabszámok felismerése összkép alapján ránézésre többféle rendezett alakban
- Számképek felismerése többfelé bontott alakban is 20-ig
- Számok többfelé bontása 20-ig
- Tapasztalatszerzés a 100-as számkör számainak mérőszámként való megjelenéséről (például: 28, 28 dl, 28 l, 28 kg; 64 tízes számszomszédjai, 64 cm, 60 cm-nél nagyobb és 70 cm-nél kisebb mennyiség; tízes csoportosítás érzékeltetése kirakással: 64 cm az 6 narancssárga rúd és 4 fehér kis kocka hosszúságú)

FOGALMAK

kisebb, nagyobb, ugyanakkora, több, kevesebb, ugyanannyi, párosítás, bontás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Relációs szókincs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például „Ki a magasabb?”, „Melyik ceruza hosszabb?”, „Melyik színes rúd rövidebb a kisujjadnál?”
- Érzékszervi tapasztalatok gyűjtése mennyiségekről, darabszámokról, például „Bal kezedbe fogd a sötétkék rudat, csukott szemmel keress nála hosszabbat, rövidebbet, ugyanolyan hosszút!”, „Csukott szemmel döntsd el, melyik fonal hosszabb, melyik vastagabb!”, „Melyik zsákban van több gesztenye?”, „Csukott szemmel, hallás alapján döntsd el, hogy melyik zsákba ejtettem több gesztenyét!”
- „Pénzcsörgető”: a gyerekek csukott szemmel hallgatják, ahogy egy tálba pénzérméket ejtünk; „Mennyi a tálban lévő pénzérmék összege?”, „Milyen értékű pénzeket csörgettünk, ha összesen 15 Ft van a tálban?”
- „Helyi értékes pénzcsörgető”: különböző hangot adó tálakba ejtjük az érméket; az egyeseket az egyik tálba, a tízeseket a másikba, tetszőleges sorrendben
- Mennyiség megmaradásának vizsgálata, például különböző alakú üvegekbe öntögetéssel
- Darabszám megmaradásának vizsgálata, például ugyanannyi korong sűrűn egymás mellett és széthúzva; ugyanannyi korong rendezetlen és rendezett alakzatban
- Mennyiségekkel, darabszámokkal kapcsolatos megfigyelések párosítással, összeméréssel

a környezetünkben, például „Miből van több? Székből vagy gyerekből? Széklábból vagy asztallábból?”, „Jut-e mindenkinek lufi, pohár, szívószál, csákó?”, „Melyik sál hosszabb?”

- Párkereső (2-es, 3-as, 4-es pár) valahányasával előre becsomagolt apró tárgyakkal, az „ugyanannyik” elnevezése
- „Keveredj! Állj meg! Csoportosulj!” játék
- Játék „pöttyöskártyával”, például memóriajáték többféle szabállyal (párt alkot az azonos számosságú, kettő különbségű, együtt 10-et adó)
- Játék dominókkal, például csapni kell arra, amelyiken összesen 7 pötty van
- Gyorsolvasások tárgyképekkel, „pöttyöskártyákról”
- Lufik számának bontása két csapat között a lufik ütögetésével: két csapat a saját térfeléről lufikat ütöget a másik csapat térfelére; tapsra leállnak, megszámlálják, melyik térfélen hány lufi van
- „Bontó gép” készítése sajtos és fogkrémes dobozból: a felső nyílásán bedobott apró tárgyakkal (például babszemekkel) megjelenített számot a belsejében lévő elválasztók segítségével felbontja kisebb számokra
- „Korongforgatás”: belső kép kialakítása a számok kétfelé bontásáról, például 6 kék korong és 0 piros, jobb szélső korong megfordítása, 5 kék korong és 1 piros, és így tovább
- Szőnyegezések színes rudakkal

TÉMAKÖR: Számlálás, becslés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra- 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megszámlál és leszámlál; adott (alkalmilag választott vagy szabványos) egységgel meg- és kimér a 10 000-es számkörben; oda-vissza számlál kerek tízesekkel, százasokkal, ezresekkel;
- ismeri a következő becslési módszereket: közelítő számlálás, közelítő mérés, mérés az egység többszörösével; becslését finomítja újrabecsléssel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Meg- és leszámlálások egyesével
- Számlálás során az utolsó számnév hozzákapcsolása az összességhez
- Meg- és leszámlálások valahányasával, például kettesével, tízesével, ötösével, négyesével, hármasával oda-vissza 100-as számkörben eszközökkel (például: hétköznapi tárgyak, abakusz, pénz) és eszközök nélkül
- Tapasztalatszerzés darabszámok, mennyiségek becslésével kapcsolatban 100-as számkörben
- Becslés szerepének, korlátainak megismerése
- Becslés során a korábbi tapasztalatok és a becsülendő mennyiség tulajdonságainak figyelembevétele
- Becslés ellenőrzése párosítással, összeméréssel
- Becslések értékelése

FOGALMAK

számlálás, becslés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Hétköznapi helyzetekben történő becslések, mérés számlálással, például „Hány lépés a tanteremtől az ebédlő?”, „Hány evőkanál egy tányér leves?”, „Hány harapással lehet megenni egy almát?”
- „Számfuttatás” játék oda-vissza, tetszőleges számról indítva, tetszőleges „lépéssel”, például 60-tól 6-osával visszafelé
- Oda-vissza számlálás közben periodikus mozdulatok, például taps elöl, taps fent, taps hátul, ugrás, dobbantás
- „Lépj hozzám!” játékos feladat: a játékvezető a kör közepén áll, és egyesével kéri a játékosokat, hogy lépjenek hozzá egyforma lépésekkel, és fogjanak vele kezet, például „Anna, lépj hozzám 5 egyforma lépéssel!”, „Zsolt, lépj hozzám 24 egyforma lépéssel!”
- 12-es, 13-as… 16-os… 20-as gyűjtések; 30-nál nagyobb, de 100-nál kisebb darabszámú dolgok gyűjtése; 100-as gyűjtés apró tárgyakból leszámlálással és előrecsomagolt dolgok megszámlálásával
- Tevékenységek madzagra fűzött színes gyöngyökkel, például „Húzz külön adott számú gyöngyöt minél gyorsabban!”, „Készíts négy egyforma csoportot!”; a felfűzés lehet összevissza vagy kettesével, ötösével, ... csoportosítva, 10-es, 20-as, 100-as számkörben tetszőlegesen megválasztott számú gyönggyel
- Gyufaskatulyákban apró dolgok (például csavarok) számának becslése rázogatással

TÉMAKÖR: Számok rendezése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra- 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- nagyság szerint sorba rendez számokat, mennyiségeket;
- megadja és azonosítja számok sokféle műveletes alakját;
- megtalálja a számok helyét, közelítő helyét egyszerű számegyenesen, számtáblázatokban, a számegyenesnek ugyanahhoz a pontjához rendeli a számokat különféle alakjukban a 10 000-es számkörben;
- megnevezi a 10 000-es számkör számainak egyes, tízes, százas, ezres szomszédjait, tízesekre, százasokra, ezresekre kerekített értékét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számok nagyság szerinti összehasonlítása bontott alakban is: melyik nagyobb, mennyivel nagyobb
- Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a <, >, = jelekkel
- Sorszámok ismerete, alkalmazása
- Számvonal, számegyenes alkotása, rajzolása, a számok helyének jelölésével 100-as számkörben
- Számegyenes irányának, egységének megadása két szám kijelölésével
- Leolvasások a számegyenesről
- Számok, műveletes alakban megadott számok (például: 2+3; 10-3; 20:2, 5·2) helyének megkeresése a számegyenesen 100-as számkörben
- Számok, mennyiségek nagyság szerinti sorba rendezése

- Számok helyének azonosítása számtáblázatokban
- Számok helyének azonosítása 10×10-es táblán (0–99-ig, valamint 1–100-ig)
- Számok változásának követése 10×10-es táblán (0–99-ig, valamint 1–100-ig)
- Számok egyes, tízes szomszédainak ismerete, megnevezése 100-as számkörben

FOGALMAK

sorszám, számegyenes, számtábla, nagyobb, kisebb, növekedés, csökkenés, egyes számszomszéd, tízes számszomszéd

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Ugróiskolába tetszőleges számok írása, a számokon növekvő, majd csökkenő sorban végigugrálás
- Számok szemléltetéséhez, összehasonlításához, sorba rendezéséhez „élő számegyenes" létrehozása: a tanulók egy, a hátukra ragasztott számot képviselnek, és az értéküknek megfelelően foglalják el a helyüket növekvő vagy csökkenő sorrendben
- Számvonal alkotása, például különféle színű gyufaskatulyákból, gyöngyökből
- Korongszámegyenes készítése (pirosak és kékek 5-ös vagy 10-es váltakozásban)
- Lépkedések különféle, változatosan alkotott számvonalakon
- Sorszámok alkalmazása versenyek eredményhirdetésekor
- Sorszámok húzása várakozáshoz, például ki hányadik sorát olvassa egy versnek
- Kukás játék: mindenki rajzol 5 négyzetet és egy kukát; számokat húznak például 1–20-ig számkártyákból; a húzott számot mindenki beírja valamelyik négyzetbe úgy, hogy a négyzetekben levő számok végül növekvő sorrendben legyenek; ha valaki nem tudja beírni a húzott számot, akkor az a szám megy a kukába; az győz, aki leghamarabb kitölti minden négyzetét
- Gyufaskatulyákon számok 0–10-ig, mindben annyi csavar, amelyik szám rá van írva; a számokat lefordítjuk, a skatulyák tömege, rázogatása segítségével rendezzük növekvő, csökkenő sorrendbe a számokat
- „Vigyázz6!" játék
- Lépkedések 10×10-es táblán, nevezetes irányok megfigyelése
- Üres 10×10-es táblán néhány megadott szám segítségével bizonyos helyek azonosítása
- Számbarkochba „valaminél nagyobb", „valaminél kisebb" kérdések segítségével

TÉMAKÖR: Számok tulajdonságai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra – 20 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- számokat jellemez tartalmi és formai tulajdonságokkal;
- számot jellemez más számokhoz való viszonyával;
- ismeri a római számjelek közül az I, V, X jeleket, hétköznapi helyzetekben felismeri az ezekkel képzett számokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- helyesen írja az arab számjeleket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számok kifejezése művelettel megadott alakokban, például: 7+8, 21-6, 3·5
- Párosság és páratlanság fogalmának alapozása tevékenységgel: párosítással és két egyenlő részre osztással
- Hármasával, négyesével, ötösével… és 3, 4, 5… egyenlő darabszámú csoportból kirakható számok megfigyelése különféle eszközökkel végzett csoportosítások, építések során
- Háromszögszámok, négyzetszámok megfigyelése különféle eszközökkel végzett alkotások során
- Számok közti viszonyok megfigyelése, például: adott számnál nagyobb, kisebb valamennyivel, adott számnak a többszöröse
- Számok formai tulajdonságainak megfigyelése: számjegyek száma, számjegyek egymáshoz való viszonya
- Számok tartalmi, formai jellemzése, egymáshoz való viszonyuk kifejezése kitalálós játékokban
- Számjelek olvasása, írása

FOGALMAK

számjegy; egyjegyű, kétjegyű számok; páros, páratlan

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Bontó gép” készítése sajtos és fogkrémes dobozból
- Gyorsolvasási gyakorlatok meglévő kártyákról vagy a gyerekek saját készítésű számképeiről, pöttyöskártyáiról
- „Korongforgatás”
- Szőnyegezések színes rudakkal
- Shut the box típusú játék két kockával
- „Ország, város” játék: sorsolt számjegyekből az oszlopoknak megfelelő tulajdonságú számok előállítása
- Számjelek megjelenítése nagymozgásokkal, például számjel alakúra formázott kötélen végiglépkedés, locsolókannával az iskolaudvaron, ujjal írás zsemlemorzsába

TÉMAKÖR: Számok helyi értékes alakja

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra- 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- összekapcsolja a tízes számrendszerben a számok épülését a különféle számrendszerekben végzett tevékenységeivel;
- érti a számok ezresekből, százasokból, tízesekből és egyesekből való épülését, ezresek, százasok, tízesek és egyesek összegére való bontását;
- érti a számok számjegyeinek helyi, alaki, valódi értékét;
- helyesen írja és olvassa a számokat a tízes számrendszerben 10 000-ig.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Csoportosítások, beváltások valahányasával különféle eszközökkel, például apró tárgyakkal, tojástartóval, színes rudakkal, pénzekkel, abakusszal

- Mérések különböző egységekkel és többszöröseikkel
- Leltárak készítése az elvégzett tevékenységek alapján nem tízes számrendszerekben (főleg 3-asával, 4-esével, 2-esével való csoportosítást követően)
- Csoportosítások, beváltások tízesével különféle eszközökkel, például: apró tárgyak, tojástartó, építőkockák, pénzek, abakusz
- Leltárak készítése 10-esével történő csoportosítások, beváltások után
- Számok tízesekre és egyesekre bontott alakjainak előállítása és felismerése nem csak helyi érték szerint rendezett alakban
- Számok írása, olvasása számrendszeres, azaz helyi értékes alakjukban, 100-as számkörben

FOGALMAK

csoportosítás, beváltás, leltár, bontott alak, tízes, egyes

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Adott számosságú apró dolog csomagolása csoportmunkában, az elkészült csomagolások alapján leltárkészítés
- Adott számosságú apró dolog csomagolása csoportmunkában hármasával, majd ugyanannyi csomagolása négyesével; a csomagolások alapján készült leltárak összehasonlítása
- Csomagolások leltárak alapján
- Csomagolások átlátszatlan és átlátszó csomagolással
- Csoportosítások rajzolt képeken
- Leltárak kiolvasása különböző csoportosítások (köztük tízesével is) után
- Játék logikai készlettel: csoportosítás, beváltás, gyűjtött vagyon összehasonlítása (6 háromszög ér 1 négyzetet, 2 négyzet 1 kört)
- Számországok pénzeinek csoportosítása, beváltása, leltározása, adott összeg kifizetése legkevesebb számú „érmével”, például petákokkal (1, 3, 9, 27), fityingekkel (1, 2, 4, 8, 16)
- Tevékenységek Dienes-készlettel
- Ismerkedés a szorobánnal

TÉMAKÖR: Mérőeszköz használata, mérési módszerek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra- 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megbecsül, mér alkalmi és szabványos mértékegységekkel hosszúságot, tömeget, űrtartalmat és időt;
- helyesen alkalmazza a mérési módszereket, használ skálázott mérőeszközöket, helyes képzete van a mértékegységek nagyságáról;
- helyesen használja a hosszúságmérés, az űrtartalommérés és a tömegmérés szabványegységei közül a következőket: mm, cm, dm, m, km; ml, cl, dl, l; g, dkg, kg;
- ismeri az időmérés szabványegységeit: az órát, a percet, a másodpercet, a napot, a hetet, a hónapot, az évet;
- ismer hazai és külföldi pénzcímleteket 10 000-es számkörben;
- alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között;

- összeveti azonos egységgel mért mennyiség és mérőszáma nagyságát, összeveti ugyanannak a mennyiségnek a különböző egységekkel való méréskor kapott mérőszámait;
- megméri különböző sokszögek kerületét különböző egységekkel;
- területet mér különböző egységekkel lefedéssel vagy darabolással;
- alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között;
- ismer a terület és kerület mérésére irányuló tevékenységeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Változatos mennyiségek érzékszervi összehasonlítása
- Változatos mennyiségek közvetlen összemérése
- Változatos mennyiségek összemérése közvetítő segítségével
- Mérési módszerek megismerése
- Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése választott alkalmi egységekkel, például: arasz, lépés, pohárnyi, kanálnyi, tenyérnyi
- Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése választott objektív egységekkel, például: pálcikák, színes rudak
- Tapasztalatszerzés a mennyiségről mint az egység többszöröséről
- Mérőszám fogalmának megértése
- Mennyiségek összehasonlítása; mennyivel nagyobb mennyiség, mennyivel kisebb mennyiség, hányszor akkora, hanyadrésze
- Különböző mennyiségek mérése ugyanazzal az egységgel; annak megfigyelése, tudatosítása, hogy a nagyobb mennyiséget több egység teszi ki, a kevesebb mennyiséget kevesebb egység teszi ki
- Azonos mennyiségek mérése különböző egységekkel; annak megtapasztalása, megfigyelése, hogy kisebb egységből több teszi ki ugyanazt a mennyiséget, nagyobb egységből kevesebb teszi ki ugyanazt a mennyiséget
- Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése szabványmértékegységek közül a következőkkel: cm, dm, m; dl, l; kg
- Hétköznapi tapasztalatok szerzése a szabványmértékegységek nagyságáról
- Skálázott mérőeszközök készítése alkalmi egységekkel, használata tanítói segítséggel
- Szabványos mérőeszközök használata
- Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok megismerése; időbeli relációt tartalmazó szavak értelmezése
- Az időmérés egységeinek megismerése: óra, perc, másodperc
- Egész órák és percek leolvasása különféle analóg és digitális órákról
- Különböző hazai és külföldi pénzek címleteinek megismerése 100-as számkörben szituációs játékokban

FOGALMAK

összehasonlítás, mérés, mérőeszköz, mérőszám, mértékegység, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, cm, dm, m, dl, l, kg, másodperc, perc, óra, nap, hét, hónap, év

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Különböző hangok összehasonlítása, például „Melyik hang hosszabb-rövidebb,

magasabb-mélyebb, hangosabb-halkabb?”

- Különböző tömegű tárgyak, gyümölcsök, gesztenyék tömegének összehasonlítása érzésre két kézzel, majd ellenőrzése vállfamérleggel
- Vállfamérleg és színes rudak segítségével különböző tömegek összemérése, a kettő közti különbség meghatározása
- Hosszúság mérése arasszal, lépéssel, tyúklépéssel
- Hosszúság mérése egyforma pálcikákkal, egyforma színes rudakkal
- Mérőszalag készítése tenyér és ujj léptékekkel; színes rudak által meghatározott léptékekkel
- Skálázott mérőedény készítése pohárnyi víz és többszörösének kiméréséhez
- Mennyiségek becslése, majd a becslés ellenőrzése méréssel különböző objektív egységek esetén, például szakasz rajzolása, amelyik olyan hosszú, mint 2 világoskék rúd
- 1 perc becslése: mindenki becsukja a szemét, lehajtja a fejét, akkor nyitja ki a szemét, amikor úgy gondolja, hogy letelt az 1 perc
- Tapasztalatgyűjtés arról, hogy mire elég 1 perc, például hány szót vagy hány számot lehet leírni 1 perc alatt; mennyit ver a szívünk nyugalmi helyzetben, hányat lehet ugrani, mennyit ver a szívünk mozgás után 1 perc alatt

TÉMAKÖR: Alapműveletek értelmezése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra- 25 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- helyesen értelmezi a 10 000-es számkörben az összeadást, a kivonást, a szorzást, a bennfoglaló és az egyenlő részekre osztást;
- hozzákapcsolja a megfelelő műveletet adott helyzethez, történéshez, egyszerű szöveges feladathoz;
- értelmezi a műveleteket megjelenítéssel, modellezéssel, szöveges feladattal;
- helyesen használja a műveletek jeleit;
- megérti a következő kifejezéseket: tagok, összeg, kisebbítendő, kivonandó, különbség, tényezők, szorzandó, szorzó, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék;
- szöveghez, valós helyzethez kapcsolva zárójelet tartalmazó műveletsort értelmez, elvégez;
- szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveleteket megérti;
- szöveget, ábrát alkot matematikai jelekhez, műveletekhez.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- helyesen használja a műveletek jeleit;
- érti a szorzó- és bennfoglaló táblák kapcsolatát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Összeadás és kivonás értelmezései darabszám és mérőszám tartalommal valóságos helyzetekben, tevékenységekkel, képpárokkal, képekkel, történetekkel
- Összeadás, kivonás értelmezése mint hozzáadás és elvétel
- Összeadás, kivonás értelmezése mint egyesítés, és mint az egészből az egyik rész

meghatározása
- Összeadás, kivonás értelmezése mint összehasonlítás: valamennyivel kevesebb, valamennyivel több
- Kivonás értelmezése mint különbség kifejezése
- Szorzás értelmezése tevékenységekkel egyenlő tagok összeadásaként
- Többszörösök közötti kapcsolatok megértése a szorzás értelmezése alapján (pl. adott szám 4-szerese a számmal nagyobb az adott szám 3-szorosánál, adott szám 2-szeresének és 3-szorosának az összege a szám 5-szöröse)
- A szorzó- és bennfoglaló táblák felépítése összefüggéseik szerint: 2-5-10, 2-4-8, 3-6-9, 7
- Osztás mint bennfoglaló osztás és mint egyenlő részekre osztás értelmezése tevékenységekkel (például: szituációs játékok, különböző eszközökkel való kirakások)
- Maradékos bennfoglaló osztás értelmezése tevékenységek során
- Szorzás és a kétféle osztás kapcsolatának értelmezése tevékenységek során előállított képek, majd megadott ábrák alapján
- Egyenlővé tevés tevékenységekkel és számokkal
- Történésről, kirakásról, képről többféle művelet értelmezése, leolvasása, lejegyzése
- Műveletről kirakás, kép, szöveges feladat készítése; műveletek eljátszása, lerajzolása, szöveggel értelmezése
- Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveletek megértése tanítói segítséggel

FOGALMAK

összeadás, kivonás, összeg, különbség, szorzás, bennfoglalás, egyenlő részekre osztás, művelet, egyenlővé tevés, többszörös

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az összeadás, kivonás többféle értelmezésének lejátszása konkrét dolgokkal, például gyümölcsökkel, virágokkal, gesztenyékkel
- Összeadás, kivonás kirakása univerzális modellekkel (például ujjakkal), korongokkal, színes rudakkal
- Egyesítéses összeadás értelmezéséhez tárgyak mérése színes rudakkal, kupakokkal vállfamérlegen
- Hozzátevéses összeadás lejátszása játéktáblán való lépegetéssel
- Valós dolgok számának megállapítása szorzással, például azonos állatok lábainak száma
- Szorzat kirakása színes rudakkal, szorzat leolvasása mérőszalag segítségével
- Bennfoglaló osztás kirakása tárgyakkal, például ceruzák dobozolása vagy lufik osztogatása
- Egyenlő részekre osztás lejátszása, például süteményekkel, cukorkákkal, korongokkal
- „Feladatküldés”: műveletről rajz, szöveg készítése
- Összeadás, kivonás abakuszon, szorobánon

TÉMAKÖR: Alapműveletek tulajdonságai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra- 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- számolásaiban felhasználja a műveletek közti kapcsolatokat, számolásai során alkalmazza konkrét esetekben a legfontosabb műveleti tulajdonságokat;
- megold hiányos műveletet, műveletsort az eredmény ismeretében, a műveletek megfordításával is;
- alkalmazza a műveletekben szereplő számok (kisebbítendő, kivonandó és különbség; tagok és összeg; tényezők és szorzat; osztandó, osztó és hányados) változtatásának következményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Műveleti tulajdonságok megfigyelése változatos tevékenységek alapján: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága; összeg, különbség szorzása, szorzat széttagolása; például: $9+62 = 62+9$; $25-17+5 = (25+5)-17$; $3\cdot 9 = 3\cdot 5 + 3\cdot 4$
- A megértett műveleti tulajdonságok alkalmazása számolási eljárásokban, szöveges feladatokban, ellenőrzésnél
- Hiányos műveletek és műveletsorok megoldása az eredmény ismeretében a művelet megfordításával is 100-ig
- Műveletekben szereplő számok változtatása közben az eredmény változásának megfigyelése
- Műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése és alkalmazása ellenőrzésnél

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Szőnyegezések színes rudakkal
- „Babos” játék összeadások és kivonások közti kapcsolatok megértéséhez, például a tanuló bal kezében 5 babszem van, jobb kezében 6; bal és jobb kéz egymás mellé téve „5+6 az ugyanannyi, mint 11”, a két kéz keresztbe téve „6+5 az 11”, a bal kéz hátra téve „11-5 az 6”, bal kéz visszahozása után a jobb kéz hátra téve „11-6 az 5”
- „Hajtogató” segítségével a szorzótáblákon belüli és a szorzótáblák közti összefüggések felfedezése: 10×10-es négyzetrács hajtogatása a vonalak mentén, például 6×8-as téglalap hajtogatása után, félbehajtással 3×8 vagy 6×4, majd újabb félbehajtással 3×4, 6×2 vagy 3×4
- Lépegetések számegyenesen, például 16-tól 35 lépés, 35-től 16 lépés
- Színes rudak egymás mellé fektetésével a tényezők felcserélhetőségének tapasztalása, például 7 lila rúd = 6 fekete rúd: egymás után vonalba („hosszúságuk” érzékeltetése) és egymás mellé szőnyegezve („területük” érzékeltetése)
- Négyzetrácson kertek bekerítése
- Műveletsor lejátszása egymás mellé állított dobozokba apró tárgyak pakolásával, majd a műveletsor visszafelé való lejátszása

TÉMAKÖR: Szóbeli számolási eljárások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra- 30 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alkalmazza a számolást könnyítő eljárásokat;
- érti a 10-zel, 100-zal, 1000-rel való szorzás, osztás kapcsolatát a helyiérték-táblázatban való jobbra, illetve balra tolódással, fejben pontosan számol a 10 000-es számkörben a számok 10-zel, 100-zal, 1000-rel történő szorzásakor és maradék nélküli osztásakor;
- elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt;
- teljes négyjegyűek összegét, különbségét százasokra kerekített értékekkel megbecsüli, teljes kétjegyűek két- és egyjegyűvel való szorzatát megbecsüli.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 100-as számkörben
- Számolási eljárások szám- és műveleti tulajdonságok felhasználásával 100-as számkörben
- Bontások és pótlások alkalmazása
- Számhoz számszomszédainak hozzáadása (6+7=6+6+1=7+7-1) és a nekik megfelelő kivonások elvégzése (13-6, 13-7)
- Tízesátlépéses összeadás, kivonás bontások és 10-re pótlások alkalmazásával
- 10 és 20 közötti számok és egyjegyűek összeadása, kivonása a 10-nél kisebb számokra vonatkozó összeadással, kivonással való analógia alapján
- 100-as számkörben való összeadás, kivonás a 20-as számkörben tanultakkal való analógia alapján (tízesekre, egyesekre bontás felhasználásával)
- 9 (8, 7) hozzáadása, elvétele 10-1 (10-2, 10-3) alakban
- Különféle számolási eljárások megismerése és a tanuló számára legkézenfekvőbb kiválasztása, begyakorlása, például: 7+8=8+7=7+7+1=8+8-1=7+3+5=8+2+5=7+10-2
- Szorzó- és bennfoglaló táblák belső összefüggéseinek és egymás közti kapcsolatainak alkalmazása számolások során, például: $6\cdot8=6\cdot5+6+6+6=(6\cdot4)\cdot2$; $8\cdot4=(4\cdot4)\cdot2$
- Szorzatok, hányadosok kiszámolása ismert szorzatokhoz való viszonyítással

FOGALMAK

Nincs új fogalom.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Mérőszalagon számok hozzáadása és elvétele színes rudak tetszőleges számhoz való hozzáillesztésével, például sötétkék színes rúddal 9 hozzáadása és elvétele; az analógiák megfigyelése
- Egyenlő tagok összeadása ujjak segítségével
- „Hány ujjadat fogom? Hány ujjadat nem fogom?” játékos feladat párban
- Számképek felidézése, számok különböző tagolásainak megválasztása számolási eljárások során
- Tojástartóval a 10-re pótlás és tízesátlépés lejátszása

- Azonos művelet kapcsán a tanulók egyénileg alkalmazott számolási eljárásainak megfogalmazása, megosztása
- „Boltos játék”: csak kerek tízesekkel lehet fizetni, a boltos visszaad

TÉMAKÖR: Fejben számolás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra- 20 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- fejben pontosan összead és kivon a 100-as számkörben;
- emlékezetből tudja a kisegyszeregy és a megfelelő bennfoglalások, egyenlő részekre osztások eseteit a számok tízszereséig;
- érti a szorzó- és bennfoglaló táblák kapcsolatát;
- fejben pontosan számol a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás során;
- fejben pontosan számol a 10 000-es számkörben a 100-as számkörben végzett műveletekkel analóg esetekben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Fejben számolás egyes lépéseinek megértése, begyakorlása eszközökkel; az eszközök szükség szerinti használata feladatok megoldása során
- Fejben számolás 20-as számkörben
- Összeadás és kivonás kerek tízesekkel a 100-as számkörben
- Összeadás és kivonás kerek tízesekkel és egyjegyűekkel a 100-as számkörben
- Összeadás és kivonás teljes kétjegyűekkel és egyjegyűekkel a 100-as számkörben
- Teljes kétjegyű számok összeadása és kivonása 100-as számkörben eszközökkel, például tojástartókkal, számtáblázatokkal, abakusszal, pénzzel
- Teljes kétjegyű számok összeadása és kivonása 100-as számkörben, fejben
- A szorzó- és bennfoglaló táblákon belüli kapcsolatok alapos megismerése, megértése tevékenységek, ábrák segítségével, és számolás a felfedezett összefüggések alkalmazásával
- A szorzó- és bennfoglaló táblák közti kapcsolatok alapos megismerése, megértése tevékenységek, ábrák segítségével, és számolás a felfedezett összefüggések alkalmazásával
- A 2-es, 5-ös, 10-es, 3-as, 4-es, 9-es szorzó- és bennfoglaló táblák eseteinek emlékezetből való felidézése tízszeresig
- A 6-os, 7-es, 8-as szorzó- és bennfoglaló táblák eseteinek kiszámolása valamilyen számolási eljárás segítségével fejben tízszeresig
- 100-as számkörben szorzatok, hányadosok kiszámolása ismert szorzatokhoz való viszonyítással

FOGALMAK

kerek tízes

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Boltos játék”
- „25 vagy semmi” játék párban
- „Számfuttatás” játék
- Láncszámolások
- Szorzat alapján a társnál lévő szám kitalálása: a szorzatot a csoport mondja a két játékosnál lévő egy-egy szám összeszorzásával, a saját tényezőnket ismerjük
- „Hajtogató”
- Egy képről többféle művelet olvasása
- 5-10, 2-4-8, 3-6 szorzótáblák közti kapcsolatok vizsgálata ujjak segítségével, például 4 gyerek bal kezén mutat 3 ujjat, majd 4 gyerek két kezén mutat 3-3 ujjat; az egyes mutatásokról olvasások „számtannyelven”
- 5-10, 2-4-8, 3-6 szorzótáblák közti kapcsolatok vizsgálata korongok (vagy pénzek) kirakásával és azok tükrözésével különböző kiindulási helyzetekből, például két korong kirakása, tükörben látott korongok kirakása a tükör másik oldalára, az új kirakás tükrözése, és így tovább; az egyes helyzetekről olvasások „számtannyelven”

TÉMAKÖR: Alkotás térben és síkon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra- 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- szabadon épít, kirak formát, mintát adott testekből, síklapokból;
- minta alapján létrehoz térbeli, síkbeli alkotásokat;
- sormintát, síkmintát felismer, folytat;
- alkotásában követi az adott feltételeket;
- testeket épít élekből, lapokból; elkészíti a testek élvázát, hálóját; testeket épít képek, alaprajzok alapján; elkészíti egyszerű testek alaprajzát;
- síkidomokat hoz létre különféle eszközök segítségével;
- alaklemezt, vonalzót, körzőt használ alkotáskor;
- megtalálja az összes, több feltételnek megfelelő építményt, síkbeli kirakást;
- szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Építés térbeli építőelemekből, testekből szabadon, másolással, megadott feltétel szerint
- Építés egyszerűbb nézetek, egyszerűbb alaprajzok alapján
- Síkbeli alkotások szabadon, másolással, megadott feltétel szerint: kirakások mozaiklapokkal, nyírás, tépés, hajtogatás, alakzatok határvonalainak elkészítése pálcákból, rajzolás (szabad kézzel, vonalzóval, alaklemezzel)
- Sokszögek előállítása nyírással, hajtogatással, pálcikákkal, gumikarika kifeszítésével, vonalzós rajzolással adott feltételek szerint
- Sorminták, terülőminták kirakása és folytatása síkban, térben
- Szimmetrikus alakzatok létrehozása térben és síkban (például: építéssel, kirakással,

nyírással, hajtogatással, festéssel), és szükség szerint a szimmetria meglétének ellenőrzése választott módszerrel (például: tükör, hajtogatás)
- Adott feltételeknek megfelelő többféle alakzat, minta előállítása

FOGALMAK

alaprajz

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Színes rudakból, legóból, építőkockákból, dobozokból, hengerekből (például vécépapír guriga) városépítés, várépítés
- „Szobasarok” cipősdobozból, belehelyezett játék megvilágítása 3 irányból, árnyékok megfigyelése
- „Szobasarok” négyzethálós falaira rajzolt árnyékok alapján építés színes rudakból
- Kirakások mozaiklapokból, logikai készlet elemeiből
- Rövid ideig látott képről másolat készítése a vizuális memória fejlesztésére
- „Telefonos játék”
- Papírharmonika hajtása, a hajtások szélén nyírások, a papírlap szétnyitása után az ismétlődő minta megfigyelése, például egymás kezét fogó gyerekek
- Terítő, hópehely készítése hajtogatott papírból való nyírással
- Geometriai fejtörők, például tangram, gyufarejtvények
- Háromszögek, négyszögek nyírása egy egyenes vonal mentén, a keletkező síkidomok számának és alakjának vizsgálata

TÉMAKÖR: Alakzatok geometriai tulajdonságai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra- 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megkülönböztet, azonosít egyedi konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
- személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
- két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
- megkülönbözteti és szétválogatja szabadon választott vagy meghatározott geometriai tulajdonságok szerint a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat;
- megfigyeli az alakzatok közös tulajdonságát, megfelelő címkéket talál megadott és halmazokba rendezett alakzatokhoz;
- megtalálja a közös tulajdonsággal nem rendelkező alakzatokat;
- megnevezi a tevékenységei során előállított, válogatásai során előkerülő alakzatokon megfigyelt tulajdonságokat;
- megnevezi a sík és görbült felületeket, az egyenes és görbe vonalakat, szakaszokat tapasztalati ismeretei alapján;
- megnevezi a háromszögeket, négyszögeket, köröket;
- megkülönböztet tükrösen szimmetrikus és tükrösen nem szimmetrikus síkbeli

alakzatokat;

- megszámlálja az egyszerű szögletes test lapjait;
- megnevezi a téglatest lapjainak alakját, felismeri a téglatesten az egybevágó lapokat, megkülönbözteti a téglatesten az éleket, csúcsokat;
- tudja a téglalap oldalainak és csúcsainak számát, összehajtással megmutatja a téglalap szögeinek egyenlőségét;
- megmutatja a téglalap azonos hosszúságú oldalait és elhelyezkedésüket, megmutatja és megszámlálja a téglalap átlóit és szimmetriatengelyeit;
- megfigyeli a kocka mint speciális téglatest és a négyzet mint speciális téglalap tulajdonságait;
- megnevezi megfigyelt tulajdonságai alapján a téglatestet, kockát, téglalapot, négyzetet;
- megfigyelt tulajdonságaival jellemzi a létrehozott síkbeli és térbeli alkotást, mintázatot.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- különbséget tesz testek és síkidomok között;
- kiválasztja megadott síkidomok közül a sokszögeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Válogatások előállított vagy megadott testek között szabadon
- Testek és síkidom modellek megkülönböztetése
- Testek jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: sík vagy görbe felületek, „lyukas – nem lyukas”, „tömör”, „bemélyedése van”, „tükrös”
- Sokféle alakú testek közül a gömb és a szögletes testek kiemelése érzékszervi tapasztalatok alapján
- Sokszöglapokkal határolt testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megfigyelése
- Egyszerű, sokszöglapokkal határolt test lapjainak megszámlálása
- Téglatest lapjainak megszámlálása
- Válogatások előállított vagy megadott síkidomok között szabadon
- Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, „lyukasság”, „szögek beugrása”, „tükrösség”
- Sokféle alakú síklapok közül a körlap és a sokszögek kiemelése
- Sokszögek előállítása során az oldal és csúcs szavak megismerése, használata
- Sokszögek oldalainak és csúcsainak megszámlálása
- Sokszögek elnevezése oldalak és csúcsok száma szerint
- Háromszögek, négyszögek, körlapok felismerése, kiválogatása, megnevezése
- Téglalap oldalainak és csúcsainak megszámlálása
- Téglalap átlóinak és tükör tengelyeinek megfigyelése
- Sokszögek közül a nem négyzet téglalapok és négyzetek kiválogatása

FOGALMAK

test, síkbeli alakzat; sík, görbe felület; egyenes, görbe vonal; oldal, csúcs, lap, sokszög, körlap, háromszög, négyszög, téglalap, négyzet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Olyan tárgycsoportban végzett válogatás, ami lehetőséget ad több szempont szerinti válogatásra (például: anyaguk szerint, színük szerint, alakjuk szerint); a figyelem

ráirányítása a tárgyak alakja szerinti válogatásokra

- Különféle hétköznapi tárgyak körülrajzolása, például plüssmackó, gumilabda, olló, dobókocka, kulcs; a körülrajzolások tapasztalatainak megbeszélése
- Kakukktojásjátékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható tárgyakkal, testekkel; letakart tárgyakkal, testekkel „vakon” tapogatva; hétköznapi tárgyakról készült fotókkal
- Kakukktojásjátékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható síkidomokkal
- Két téglatest összeragasztása „L” alakba, az „L” alakú test lapok szerinti borítása színes papírral, a keletkező lapok számlálása
- Síkidomok, testek alkotása például szívószálakból és madzagból, hurkapálcából és gyurmából
- Háromszögek készítése különféle hosszúságú szívószáldarabokból, például: 3 cm, 6 cm, 5 cm; 3 cm, 6 cm, 9 cm (!); 3 cm, 6 cm, 10 cm
- Négyszögek készítése szívószálból, annak megfigyelése, hogy az oldalak hosszúsága nem határozza meg az alakot
- Négyszögek készítése szívószálból úgy, hogy két-két szívószál hossza egyenlő (színe azonos); a felfűzés sorrendjének változtatásával többek között a szomszédos és szemközti oldalak fogalmának megértése
- Szöges táblán alakzatok kifeszítése gumikarikával megadott minta alapján vagy megadott feltétel szerint
- Különféle ponthálókon, rácsokon alakzatok másolása megadott minta alapján vagy rajzolás megadott feltétel szerint

TÉMAKÖR: Transzformációk

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra- 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tapasztalattal rendelkezik mozgással, kirakással a tükörkép előállításáról;
- szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;
- megépíti, kirakja, megrajzolja hálón, jelölés nélküli lapon sablonnal, másolópapír segítségével alakzat tükörképét, eltolt képét;
- ellenőrzi a tükrözés, eltolás helyességét tükör vagy másolópapír segítségével;
- követi a sormintában vagy a síkmintában lévő szimmetriát;
- térben, síkban az eredetihez hasonló testeket, síkidomokat alkot nagyított vagy kicsinyített elemekből; az eredetihez hasonló síkidomokat rajzol hálón.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szimmetriák, tükörképek megfigyelése a természetes és az épített környezetben térben és síkban
- Tárgyak, építmények, képek tükörképének megfigyelése térben, síkban tükör segítségével
- Tárgyak, építmények, képek tükörképének kirakása, előállítása különböző tevékenységek során; a kapott alakzat ellenőrzése tükör segítségével
- Síkbeli alakzatok tükörtengelyeinek keresése tükörrel, hajtogatással

- Alakzatok eltolt képének előállítása térben és síkban mozgással, mozgatással, másolópapír segítségével
- Sor- és síkminták készítése eltolással és tükrözéssel

FOGALMAK

tükörkép, tükörtengely, eltolt kép, mozgatás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Tükörjáték" során a pár egyik tagja az eredeti, a másik pedig a tükörkép
- Építések, mozgatások úgy, hogy a két kéz egyszerre ugyanazt csinálja egymás tükörképeként
- Szimmetria tengelye szerint két különböző színnel színezett szív vizsgálata tükörrel; megadott ábrák vizsgálata, „Előállítható-e az adott szív és tükör segítségével az ábra? Ha igen, akkor hogyan?"
- Papírlap egyik oldalára festékpaca nyomása, a papír másik felének ráhajtása, a papír szétnyitása, a készült minta kiegészítése
- Összehajtott papírból alakzat kivágása
- Összehajtott papírra rajzolt alakzat határvonalainak átbökése gombostűvel
- Néhány kirakott logikai lap (színes rúd) tükörképének megépítése függőleges tengelyre nézve, vízszintes tengelyre nézve (ahogy a tóban látszik)

TÉMAKÖR: Tájékozódás térben és síkon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra- 10 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- helyesen használja az irányokat és távolságokat jelölő kifejezéseket térben és síkon;
- tájékozódik lakóhelyén, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalál adott helyre, adott utca és házszám alapján megtalál házat;
- térképen, négyzethálón megtalál pontot két adat segítségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Irányokat, távolságokat jelölő szavak jelentésének megismerése térben és síkban tevékenységekkel és játékos szituációkkal
- Tájékozódást segítő játékok, tevékenységek nagymozgásokkal
- Útvonalak bejárása utánzással; az útvonal tudatosítása
- Bejárt útvonal újrajárása emlékezetből
- Téri tájékozódás mozgással, tárgyak mozgatásával
- Függőleges és vízszintes síkon való tájékozódás tárgyak elhelyezésével, mozgatásával, például „fölé", „alá" többféle értelmezése
- Térbeli és síkbeli elhelyezkedést kifejező szavak jelentésének megismerése játékos tevékenységekkel
- Irány és állás megfigyelése, követése az olvasáshoz, íráshoz kapcsolódva
- Hely meghatározása sakktáblán
- Tájékozódás négyzethálón

FOGALMAK

jobb, bal, le, fel, előtte, mögötte, mellette, kint, bent, előre, hátra, távolabb, közelebb

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Hideg-meleg” játék kincskeresésre
- Irányokat jelölő szavak értelmezése térben és síkon, például tolltartó helyezése a szék mellé balra, jobbra, fölé, alá úgy, hogy a székhez nem nyúlunk; majd ceruza helyezése a füzet mellé balra, jobbra, fölé (!), alá (!) úgy, hogy a füzethez nem nyúlunk
- Tájékozódás a babaházban: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás labirintusban és négyzethálós mintákon: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás vonalrendszerbe rajzolt házban és a ház „utcájában”: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le
- „Telefonos” játék logikai lapokkal, mozaiklapokkal, színes rudakkal
- „Különbségkereső” játék párban: két tanuló hátára ragasztott egy-egy kép közötti különbségek megtalálása
- Ismert útvonal leírása szóban, például: „Hogyan jutsz az iskolából a játszótérre?”
- Bekötött szemű gyerek irányítása adott célhoz, a célban a kendő levétele után azonos úton visszatalálás a kiindulópontra
- Szituációs játékban színházjegyek, mozijegyek alapján ülőhelyek megtalálása
- „Vándorvezér” játék sakktáblán, például „f4-ről 2 mezőt felfele lépve hova jutunk?”
- „Vonalvezetős” játék irányok és távolságok megadásával, melynek során különböző formák rajzolódnak ki a négyzethálón, például 2 lépés fel, 3 lépés balra...
- Négyzethálóra rajzolt minta alapján a vonalvezetés diktálása társnak

TÉMAKÖR: Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra-26 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- részt vesz memóriajátékokban különféle tulajdonságok szerinti párok keresésében;
- megfogalmazza a személyek, tárgyak, dolgok, időpontok, számok, testek, síklapok közötti egyszerű viszonyokat, kapcsolatokat;
- érti a problémákban szereplő adatok viszonyát;
- megfogalmazza a felismert összefüggéseket;
- összefüggéseket keres sorozatok elemei között;
- megadott szabály szerint sorozatot alkot; megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozatot, táblázatot állít elő modellként;
- tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatokat folytat;
- elsorolja az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat egymás után, tetszőleges kezdőponttól is;
- ismert műveletekkel alkotott sorozat, táblázat szabályát felismeri; ismert szabály szerint megkezdett sorozatot, táblázatot helyesen, önállóan folytat;
- tárgyakkal, számokkal kapcsolatos gépjátékhoz szabályt alkot; felismeri az egyszerű gép megfordításával nyert gép szabályát;

- felismer kapcsolatot elempárok, elemhármasok tagjai között;
- szabályjátékok során létrehoz a felismert kapcsolat alapján további elempárokat, elemhármasokat;
- a sorozatban, táblázatban, gépjátékokban felismert összefüggést megfogalmazza saját szavaival, nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Adott viszonyban lévő, adott összefüggésnek megfelelő párok keresése
- Személyek, tárgyak, dolgok, számok, testek, síklapok között megjelenő kapcsolatok megfigyelése, felfedezése
- Számpárok, számhármasok közötti kapcsolatok felfedezése, jellemzése
- A problémákban szereplő adatok viszonyának felismerése, például: időrend, nagyságviszonyok, változások, egyenlőségek
- Megfigyelt kapcsolatok megfordítása, például Anna alacsonyabb, mint Berci, Berci magasabb, mint Anna
- Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal
- Sorozatok képzése tárgyakkal, mozgással, hanggal, valamilyen logikai készlet elemeivel, számokkal
- Összefüggések keresése egyszerű sorozatok elemei között
- Sorozat alkotása közösen értelmezett szabály szerint
- Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott egyszerű periodikus sorozatok folytatása
- A mindennapi életünkből jól ismert periódusok megfigyelése: évszakok, hónapok, hetek napjai, napszakok
- Elkezdett sorozatok, táblázatok egyszerű szabályának felismerése
- Megkezdett egyszerű szabályú sorozat folytatása mindkét irányban
- Gépjátékok különféle elemekkel (például: tárgyak, számok, alakzatok)
- Gépjátékok szabályának felismerése
- Gépjátékokban több eset kipróbálása után elempárok, elemhármasok hiányzó elemének megtalálása
- Megfigyelt szabály alapján további elempárok, elemhármasok alkotása
- Sorozatban, gépjátékokban, táblázatban felismert összefüggés megfogalmazása saját szavakkal
- Felismert kapcsolatok, összefüggések, szabályszerűségek szóbeli kifejezése
- Sorozatok, szabályjátékok alkotása

FOGALMAK

szabály, sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő, kapcsolat, számpár, számhármas

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kakukktojás-kereső játékok
- „Mi változott?” játék
- Ismétlődő mozgásos cselekvések, például tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás, tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás...
- Alakzatokkal kirakott periodikus sorozat lejátszása, például 2 háromszög, 1 kör ismétlődik; a háromszögre tapsolunk, a körre dobbantunk

- Ismétlődő ritmusjelek letapsolása
- Sorozatok kirakása szöges táblán kifeszített alakzatokkal
- „Milyen nap lesz?” fejtörők: például egy hét múlva; holnapután, ha tegnapelőtt hétfő volt
- Kapcsolatok megfigyelése oda-vissza, például: szülő-gyerek, testvér, osztálytárs; alacsonyabb, magasabb, egyforma magas; idősebb, fiatalabb, ugyanannyi idős
- Több gyerek közötti kapcsolati háló megjelenítése rámutatással; a mutatás lejegyzése nyilakkal; például mindenki mutasson az idősebbre
- „Gépes játékok” egyváltozós, kétváltozós, fordított gépekkel

TÉMAKÖR: Adatok megfigyelése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra- 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adatokat gyűjt a környezetében;
- adatokat rögzít későbbi elemzés céljából;
- gyűjtött adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol;
- adatokat gyűjt ki táblázatból, adatokat olvas le diagramról;
- jellemzi az összességeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Minőségi és mennyiségi tulajdonsággal kapcsolatos adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése
- Tevékenységek során kapott adatok lejegyzése
- Közös tevékenységek során szerzett adatok alapján egyszerű diagram készítése kirakással, rajzzal
- Egyszerű diagramról adatok, összefüggések leolvasása közösen
- Egyenlő adatok keresése, legkisebb, legnagyobb kiválasztása

FOGALMAK

adat, diagram

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Tornasor” játék: a tanulók oszlopokba rendeződnek valamilyen szempont szerint, például ki melyik hónapban, évszakban született; mekkora a lábmérete, kisujj mérete; hány betűből áll a neve
- Versenyek eredményének feljegyzése, például „Ki tud több gyufaszálat egyesével felvenni a földről egy perc alatt?”; a versenyzők eredményének rögzítése négyzethálós papíron
- Saját testméretek mérése, a kapott adatok elemzése, például fejkörfogat lemérése fejdísz készítéséhez papírcsíkkal, majd a papírcsíkok felragasztása függőlegesen egymás mellé; helyből távolugrás lemérése spárgával, spárgák felragasztása
- Sajtos dobozokból oszlopdiagram építése, például „Kedvenc reggeli italod”

TÉMAKÖR: Valószínűségi gondolkodás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra- 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- részt vesz olyan játékokban, kísérletekben, melyekben a véletlen szerepet játszik;
- tapasztalatai alapján különbséget tesz a „biztos", „lehetetlen", „lehetséges, de nem biztos" események között;
- megítéli a „biztos", „lehetetlen", „lehetséges, de nem biztos" eseményekkel kapcsolatos állítások igazságát;
- tapasztalatai alapján tippet fogalmaz meg arról, hogy két esemény közül melyik esemény valószínűbb olyan, véletlentől függő szituációk során, melyekben a két esemény valószínűsége között jól belátható a különbség;
- tetszőleges vagy megadott módszerrel összeszámlálja az egyes kimenetelek előfordulásait olyan egyszerű játékokban, kísérletekben, amelyekben a véletlen szerepet játszik;
- a valószínűségi játékokban, kísérletekben megfogalmazott előzetes sejtését, tippjét összeveti a megfigyelt előfordulásokkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Részvétel valószínűségi játékokban; intuitív esélylatolgatás, tippek megfogalmazása
- Valószínűségi kísérletek végzése, események megfigyelése
- Játékos tapasztalatszerzés a véletlenről, a biztosról és a lehetetlenről
- „Biztos", „lehetséges, de nem biztos" és „lehetetlen" események megfigyelése kísérletek során
- Véletlen események bekövetkezéseinek összeszámlálása, ábrázolása különféle módokon, például: strigulázással, diagrammal, táblázatba rögzítéssel
- A „biztos" és „lehetetlen" cáfolata ellenpélda mutatásával

FOGALMAK

véletlen; „biztos", „lehetséges, de nem biztos", „lehetetlen" esemény; tipp

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Kukás" játékok
- „Macska-egér harc" játék: 20 mezőből álló pályán haladnak a bábuk, az egér indul, 1-2-3-4-es dobásokra haladhat a dobott értéknek megfelelően, a macska pedig 5-6-os dobásra; utoléri-e a macska az egeret, mielőtt az egér a 20-as mezőn lévő egérlyukba ér?
- „Teknős és nyúl" játék: 20 mezőből álló pályán haladnak a „versenyzők"; teknős 1-2-3-4-es dobásra mozdul, nyúl 5-6-ra; az nyer, aki hamarabb ér célba
- Tippelős feladat: a tanulók házi kedvencei nevének felírása cetlikre; fajonkénti csoportosításuk (kutya, macska, akvárium stb.); a csoportosítás alapján oszlopdiagram készítése; a cetlik kalapba gyűjtése, majd húzás a kalapból; húzás előtt az oszlopdiagram jellemzőinek figyelembevételével tippelés, hogy milyen állat nevét húzzuk majd ki a kalapból
- Valószínűségi kísérletek, például: 3 piros, 3 kék golyó közül 3 golyó húzása, majd 1 piros és 5 kék golyó közül 3 golyó húzása; „Melyik esetben könnyebb 3 egyformát húzni?",

„Tippelj!”, „Végezz 20-20 kísérletet!”

- Kockákra számokat írunk a szabályostól eltérő módon, például 1; 2; 2; 3; 3; 4; játék ezekkel a kockákkal (Sárkányok erdeje játék)

Matematika

3–4. évfolyam

Az első két évet meghatározó alapozó tevékenységek folytatása mellett ebben az időszakban fokozatosan több szerepet kapnak a fogalmi gondolkodást előkészítő megfigyelések, az összefüggések felfedeztetése, a képi információk feldolgozása és az általánosítás. A tanulók egyre önállóbban értelmezik a hallott, olvasott matematikai tartalmú szövegeket, és maguk is alkotnak ilyeneket szóban és írásban.
A kapcsolatok, összefüggések, feltételezések és magyarázatok felismerése és értelmezése hozzátartozik a fogalmak építéséhez és egyben a kreatív, problémamegoldó és logikai gondolkodás fejlődéséhez. A tanulási folyamat szerves részeként nagy szerepet kap a vélemények megfogalmazása, meghallgatása, ütköztetése. A tanulók munkájának értékelésében hangsúlyt kap az önismeretet és önértékelést alakító szempontok tudatosítása. Mindezek segítik a tanulókat a felső tagozatba lépéskor az átmeneti nehézségek leküzdésében.
A kis számok körében – az első két évfolyamon – megkezdett számfogalom-alakítást tovább erősítjük a nagyobb számkör segítségével, és tapasztalatot szerzünk a nagyobb számokról. Emellett tevékenységeket végzünk a tört számok és a negatív számok fogalmának alapozására.
Fontos továbblépés, hogy a 4. évfolyam végére rutinszerűvé válik az alapműveletek végzése a 100-as számkörben.
A mérési tapasztalatok gazdagodnak, de még mindig a mennyiségek helyes képzetének kialakítása a fontos. Az eszköz nélküli átváltás nem követelmény.
A tanulók a geometriai feladatok során is egyre önállóbban és pontosabban meg tudják fogalmazni észrevételeiket, jellemezni tudják alkotásaikat. Negyedik évfolyam végére a sok tevékenység eredményeként bizonyos fogalmakról biztos tapasztalattal rendelkeznek, melyekre szükségük lesz a felső tagozaton.
A 3–4. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszáma 272 óra. A témaköröknél megadott óraszámokba szükség esetén bele kell építeni az ismeretszerzés mellé a differenciált fejlesztést (felzárkóztatást, tehetséggondozást), a játékos gyakorlást és a számonkérést is.

A 3–4. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszáma: 396 óra
A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**óraszám 3.évf.**	**óraszám 4. évf.**
Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata	6	6
Rendszerezés, rendszerképzés	10	10
Állítások	8	8

Problémamegoldás	10	10
Szöveges feladatok megoldása	14	14
Szám és valóság kapcsolata	8	8
Számlálás, becslés	10	10
Számok rendezése	6	6
Számok tulajdonságai	7	7
Számok helyi értékes alakja	2	10
Mérőeszköz használata, mérési módszerek	10	10
Alapműveletek értelmezése	6	12
Alapműveletek tulajdonságai	8	8
Szóbeli számolási eljárások	10	10
Fejben számolás	4	4
Írásbeli összeadás és kivonás	5	15
Írásbeli szorzás és osztás	5	15
Törtrészek	5	5
Negatív számok	5	5
Alkotás térben és síkon	6	6
Alakzatok geometriai tulajdonságai	5	5
Transzformációk	4	4
Tájékozódás térben és síkon	6	6
Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	6	6
Adatok megfigyelése	6	6
Valószínűségi gondolkodás	6	6
Összes óraszám:	180	216

TÉMAKÖR: Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata
ÓRAKERET: 6-6 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megkülönböztet, azonosít egyedi, konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
- játékos feladatokban személyeket, tárgyakat, számokat, formákat néhány meghatározó tulajdonsággal jellemez;
- tudatosan emlékezetébe vési az észlelt tárgyakat, személyeket, dolgokat, és ezek jellemző tulajdonságait, elrendezését, helyzetét;
- válogatásokat végez saját szempont szerint személyek, tárgyak, dolgok, számok között;
- felismeri a mások válogatásában együvé kerülő dolgok közös és a különválogatottak eltérő tulajdonságát;
- folytatja a megkezdett válogatást felismert szempont szerint;
- személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;

- azonosítja a közös tulajdonsággal rendelkező dolgok halmazába nem való elemeket;
- megnevezi egy adott tulajdonság szerint ki nem válogatott elemek közös tulajdonságát a tulajdonság tagadásával;
- barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket;
- halmazábrán is elhelyez elemeket adott címkék szerint;
- adott, címkékkel ellátott halmazábrán elhelyezett elemekről eldönti, hogy a megfelelő helyre kerültek-e; a hibás elhelyezést javítja;
- talál megfelelő címkéket halmazokba rendezett elemekhez;
- megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük…”, „egyik sem…” és a velük rokon jelentésű szavakat;
- két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
- két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
- megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Barkochbázás konkrét tárgyak kirakása nélkül
- Barkochba játékokban minél kevesebb kérdésre törekvés
- Személyek, tárgyak, képek, alakzatok, jelek, számok válogatása választott vagy adott szempont, tulajdonság szerint
- Elkezdett válogatások esetén az elemek közös tulajdonságának felismerése, a válogatás szempontjának megfogalmazása; címkézés, a felismert szempont alapján a válogatás folytatása
- A halmazba nem való elemek esetén az elemek tulajdonságainak tagadása, a logikai „nem” használata
- Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például *nem kör*
- Válogatások kétszer kétfelé (két szempont szerint) tárgyi tevékenységgel; az egy helyre kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságainak keresése, értése: a logikai „nem” és a logikai „és”
- Két halmaz közös részének jellemzése logikai „és”-sel
- Elemek elhelyezése halmazábrában, a halmazábra egyes részeinek jellemzése, például piros, de nem háromszög; se nem piros, se nem háromszög
- A kétszer kétfelé (két szempont szerint) válogatás ábrázolása Venn-diagramon
- Konkrét halmazok közös részéből elemek felsorolása
- Két szempont egyidejű figyelembevétele, például: háromjegyű és számjegyeinek összege 8; tükrös és négy szöge van
- A logikai „és” helyes használata két halmaz közös részének jellemzésére

Fogalmak

logikai „nem”, logikai „és”

Javasolt tevékenységek

- Barkochba játék különféle logikai készleteken többféle szabály szerint, például egyszerű barkochba, fordított barkochba, barkochba két elem egyszerre történő kitalálására, kapcsolati barkochba; ezek mindegyikének kipróbálása hazudósan is
- Játék tanulók által csoportban készített 3, 4 ábrás kártyakészlettel, tananyaghoz igazított tartalommal
- Játék tanulók által csoportban készített logikai kártyacsomaggal
- „Ország, város" játék számokkal: egy-egy oszlopnak egy-egy számtulajdonság felel meg; sorsolt számjegyekből az oszlopoknak megfelelő tulajdonságú számok előállítása
- „Kapuőr" útválasztó játék két kapuőrrel
- „Ki jut a várba?" játék
- Játék logikai lapokkal
- Tanulók, tárgyak válogatása két tulajdonság szerint két külön hulahoppkarikába, mindkét tulajdonsággal rendelkező elemek helyének keresése, tanulói ötlet alapján a hulahoppkarikák összehúzása (metszetképzés)
- Tárgyak, képek, alakzatok, számok válogatása két tulajdonság szerint papírlapra és madzagkarikába, mindkét tulajdonsággal rendelkező elemek helyének keresése, a papírlappal és a madzagkarikával metszetképzés

TÉMAKÖR: Rendszerezés, rendszerképzés
ÓRAKERET: 10-10 óra
A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket;
- két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg;
- felsorol elemeket konkrét halmazok közös részéből;
- megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem" és a logikai „és" szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- keresi az okát annak, ha a halmazábra valamelyik részébe nem kerülhet egyetlen elem sem;
- adott elemeket elrendez választott és megadott szempont szerint is;
- sorba rendezett elemek közé elhelyez további elemeket a felismert szempont szerint;
- két, három szempont szerint elrendez adott elemeket többféleképpen is; segédeszközként használja a táblázatos elrendezést és a fadiagramot;
- megkeresi egyszerű esetekben a két, három feltételnek megfelelő összes elemet, alkotást;
- megfogalmazza a rendezés felismert szempontjait;
- megkeresi két, három szempont szerint teljes rendszert alkotó, legfeljebb 48 elemű készlet hiányzó elemeit, felismeri az elemek által meghatározott rendszert.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Elemek sorozatba rendezése az egyező és eltérő tulajdonságok száma alapján (például: a szomszédos elemek pontosan egy tulajdonságban különbözzenek)
- A válogatás, osztályozás, rendszerezés alkalmazása más tantárgyak tanulásakor
- Alkalmilag összeállított készletek és különféle teljes logikai készletek elemeinek egy vagy több szempont szerinti válogatása, rendszerezése tevékenységgel, mozgással
- Adott halmaz elemeinek rendszerezése megadott szempont szerint, különböző módszerekkel, például: táblázat, fadiagram, ágrajz
- Teljes rendszert alkotó legfeljebb 48 elemnél a hiány felismerése a rendszerezés elvégzése után
- Az összes, a feltételeknek megfelelő alkotás felsorolása egyszerű esetekben: 2-3 feltétel esetén, kis elemszámú problémánál

Javasolt tevékenységek

- Logikai lapokból „kígyó” vagy „háló” készítése, a szomszédos elemek között 1-2-3-4 eltérő tulajdonsággal
- „Királyos játék” logikai lapokkal
- Logikai készlet elemeinek körberakása egy különbséggel
- Két elem között további elemek segítségével útvonal építése a szomszédos elemekre vonatkozó feltétel alapján
- 3×3-as, 4×4-es táblázatba elemek rendezése feltételek alapján, például legyen közös tulajdonság soronként; lerakott elemek átrendezése; hiányzó elemek pótlása
- Úthálózaton való végighaladás: az elágazásokba útjelző táblákat rakunk a logikai készlet elemeinek tulajdonságai szerint; az úthálózatot a gyerekek végigjárják kezükben egy logikai elemmel; a megfelelő helyre kell érkezniük; az úthálózatot lerajzolják ágrajzként, a saját útvonalukat jelölik
- „Elvitte a szarka” játék, hiányzó elemek megtalálása
- Egyszerű logikai készlet készítése csoportmunkában, például tejfölös poharakból; faágakból; spárgákból
- Logikai készlet elemeiből feltételeknek megfelelő összes elem kiválasztása, ágrajz kiegészítése, alkotása
- Szendvicsek készítése – összes lehetőség kirakása
- Sorba rendezős feladat: sorban mindenki rak egy új lehetőséget, például 2 piros, 2 kék gyöngyöt fűz fel fogpiszkálóra, úgy, hogy számít a sorrend; ha nem tud rakni, passzol, aki jót rakott, kap egy zsetont, aki olyat rak, ami már volt, visszaad egy zsetont; amikor már senki sem tud rakni, közösen megbeszélik, hogy miért nincs több a kirakott elemek rendszerezésével
- Geometriai alkotások során az adott feltételeknek megfelelő alkotások gyűjtése, rendszerezési szempontok keresése tanítói segítséggel, például tetromino elemeinek megalkotása; 3×3-as pontrácson különböző háromszögek alkotása

TÉMAKÖR: Állítások
ÓRAKERET: 8-8 óra
A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis;
- megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik", „nem mindegyik", „van köztük…", „egyik sem…" és a velük rokon jelentésű szavakat;
- megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem" és a logikai „és" szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket;
- tudatosan emlékezetébe vés szavakat, számokat, utasítást, adott helyzetre vonatkozó megfogalmazást;
- hiányos állításokat igazzá tevő elemeket válogat megadott alaphalmazból;
- egy állításról ismeretei alapján eldönti, hogy igaz vagy hamis;
- ismeretei alapján megfogalmaz önállóan is egyszerű állításokat;
- példákat gyűjt konkrét tapasztalatai alapján matematikai állítások alátámasztására.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Adott konkrét helyzetről köznyelvi és matematikai tartalmú állítások megfogalmazása szabadon és irányított megfigyelések alapján
- Konkrét, megfigyeléssel ellenőrizhető állítások igazságának és hamisságának eldöntése
- Adott halmazra és egyes részeire vonatkozó állítások megfogalmazása
- Halmazra és a halmaz részhalmazaira vonatkozó állítások igazságának eldöntése
- Igaz és hamis állítások alátámasztására példák és ellenpéldák keresése, felsorolása
- Személyekre, tárgyakra, formákra, számokra vonatkozó hiányos állítások kiegészítése igazzá, nem igazzá; kis elemszámú alaphalmazon az összes igazzá tevő elem, elempár megkeresése
- Lezárt hiányos állítások igazságának megítélése

Javasolt tevékenységek

- „Telefonos" játék
- „Rontó" játék
- „Füllentős" játék csoportban: a csoportok mondanak 3 állítást, 1 hamisat, 2 igazat; a többieknek ki kell találni, melyik a hamis
- Papírcsíkon egy olyan állítás szerepel, amely két helyen is hiányos, a hiányt konkrét dobozok jelzik; a mondat kiegészítése azzal, hogy a dobozokba elemeket választunk, például: „A … rúd hosszabb, mint a … rúd", olyan rúdpárok keresése, amelyek igazzá teszik a mondatot, illetve amelyek hamissá
- „Mastermind" játék színekkel és számokkal

TÉMAKÖR: Problémamegoldás
ÓRAKERET: 10-10 óra
A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a tevékenysége során felmerülő problémahelyzetben megoldást keres;
- kérésre, illetve problémahelyzetben felidézi a kívánt, szükséges emlékképet;
- megfogalmazott problémát tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással értelmez;
- az értelmezett problémát megoldja;
- a problémamegoldás során a sorrendben végzett tevékenységeket szükség szerint visszafelé is elvégzi;
- megoldását értelmezi, ellenőrzi;
- kérdést tesz fel a megfogalmazott probléma kapcsán;
- tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetéses szöveges feladatokat;
- egy- és többszemélyes logikai játékban döntéseit mérlegelve előre gondolkodik.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hétköznapi helyzetekben, tevékenységek során felmerülő problémahelyzet felismerése, arra megoldás keresése
- Hiányzó információk pótlása méréssel, számlálással, információgyűjtéssel
- Megfogalmazott probléma értelmezése tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással
- Tevékenységgel, megjelenítéssel értelmezett probléma megoldása
- A kapott megoldás visszahelyezése a szituációba, a megoldás értelmezése
- Ellenőrzés: a kapott megoldás megfelel-e a megadott feltételeknek
- Kérdésfeltevés a problémahelyzet kapcsán
- Többlépéses cselekvéssor, műveletsor elvégzése visszafelé is
- Visszafelé gondolkodással következtetéses feladatok megoldása
- Egyszerű következtetéses szöveges feladatok megoldása, például: tevékenységgel, ábrarajzolással, szakaszos ábrázolással
- Egyszerű gondolkodtató, logikai feladatok megoldásának keresése
- Egy- és többszemélyes logikai játékban egy-két lépéssel előre tervezés
- Többféle megoldási mód keresése, a különböző megoldási módok értékelése

Fogalmak
Nincs új fogalom.

Javasolt tevékenységek

- A gyerekek hétköznapi életével kapcsolatos információk gyűjtése csoportokban, például menetrend, nyitvatartási idő, belépődíjak, árak, étteremben étlap, boltban árak
- Adatok felhasználása csoportmunkában, például plakát tervezéséhez; képzelt interjú lejátszásához
- Kirándulás, kulturális program (múzeum-, színházlátogatás) tervezése: útiterv, költségek, időbeosztás, ismertetők

- Problémák lejátszása szerepjátékként, bábokkal, absztrakt eszközökkel (korong, pálcika, kupakok, színes rudak), például „fejek-lábak” feladat, „megevett gombócok” feladat
- Logikai rejtvények, történetek
- „Gondoltam egy számot”
- Nim játékok
- Egyszerűbb táblás logikai, stratégiai játékok; kártyajátékok
- Logikai rejtvények egyszerűbb feladványai, például: sudoku-variációk, Gokigen Naname (Labirintusépítés), Kakuro (Számkeresztrejtvény), Hashiwokakero (Hídépítés), Grafilogika

TÉMAKÖR: Szöveges feladatok megoldása
ÓRAKERET: 14-14 óra
A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi, elképzeli, megjeleníti a szöveges feladatban megfogalmazott hétköznapi szituációt;
- szöveges feladatokban megfogalmazott hétköznapi problémát megold matematikai ismeretei segítségével;
- tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetéses, szöveges feladatokat;
- megkülönbözteti az ismert és a keresendő (ismeretlen) adatokat;
- megkülönbözteti a lényeges és a lényegtelen adatokat;
- az értelmezett szöveges feladathoz hozzákapcsol jól megismert matematikai modellt;
- a megválasztott modellen belül meghatározza a keresett adatokat;
- a modellben kapott megoldást értelmezi az eredeti problémára; arra vonatkoztatva ellenőrzi a megoldást;
- választ fogalmaz meg a felvetett kérdésre;
- önállóan értelmezi a hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveget;
- nyelvi szempontból megfelelő választ ad a feladatokban megjelenő kérdésekre.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveg önálló értelmezése
- Hétköznapokban felmerülő matematikai tartalmú problémákkal kapcsolatos szöveges feladatok értelmezése, megoldása (például: bajnokság, időbeosztás, vásárlás, sütés-főzés)
- Szöveges feladatok olvasása, értelmezése, eljátszása, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal önállóan
- Adatok gyűjtése, lényeges adatok kiemelése
- Kérdés értelmezése, keresendő adatok azonosítása
- Adatok különböző típusainak megkülönböztetése, például: felesleges, hiányos
- Adatok és azok kapcsolatainak megjelenítése valamilyen szimbolikus rajz, matematikai modell segítségével, például művelet, táblázat, szakaszos ábra, nyíldiagram, halmazábra, sorozat

- Ismeretlen adatok meghatározása a modellen belül
- Egy-, kétlépéses alapműveletekkel leírható szöveges feladatok megoldása
- Fordított szövegezésű feladatok értelmezése, megoldása
- Megoldás értelmezése az eredeti problémára, ellenőrzés
- Nyelvileg és matematikailag helyes válasz megfogalmazása
- Szöveges feladatok alkotása hétköznapi szituációkra, adott matematikai modellhez, számfeladathoz

Fogalmak

felesleges adat

Javasolt tevékenységek

- Beszélgetés, történetmesélés eseményképekről, ábrákról szabadon és egy-egy részletre fókuszálva is
- Hétköznapi helyzetekből matematikai tartalmú állítások megfogalmazása
- Szétvágott szöveg egyes darabjainak értelmezése külön-külön, a darabok összerakása és értelmezése
- „Mondd ugyanazt kicsit másképp, kicsit egyszerűbben”: szöveg átfogalmazása (egyre egyszerűbb alakra) láncban
- „Mi változott?” játék mondatokkal: változtatunk egy szót, toldalékot vagy a szavak sorrendjét; „Változott-e a szöveg értelme?”
- „Egynyelvű szótár” játék: szómagyarázat, esetleg a letakart (nem értett) szó jelentésének kitalálása a szövegkörnyezetből
- Szöveges feladatban leírt szituáció kirakása különböző eszközökkel, színes rudakkal
- Többféle modell közül a megfelelők kiválasztása adott szöveges feladathoz
- „Feladatküldés” szöveges feladatokkal: csoportonként adott helyzethez, képhez, modellhez szöveges feladat alkotása; a feladat továbbadása másik csoportnak, ami visszaküldi a megoldást; a feladatírók ellenőrzik

TÉMAKÖR: Szám és valóság kapcsolata
ÓRAKERET: 8-8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- összehasonlít véges halmazokat az elemek száma szerint;
- ismeri két halmaz elemeinek kölcsönösen egyértelmű megfeleltetését (párosítását) az elemszámok szerinti összehasonlításra;
- helyesen alkalmazza a feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakat 10 000-es számkörben;
- helyesen érti és alkalmazza a feladatokban a „valamennyivel” több, kevesebb fogalmakat;
- érti és helyesen használja a több, kevesebb, ugyanannyi relációkat halmazok elemszámával kapcsolatban, valamint a kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációkat a megismert mennyiségekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő, terület, pénz) kapcsolatban 10 000-es számkörben;

- használja a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezéseket a természetes számok körében;
- helyesen használja a mennyiségi viszonyokat kifejező szavakat, nyelvtani szerkezeteket;
- megfelelő szókincset és jeleket használ mennyiségi viszonyok kifejezésére szóban és írásban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Természetes szám darabszám, mérőszám és értékmérő tartalommal 10 000-es számkörben
- Számkörbővítések során valóságos tapasztalatszerzés a nagyobb számokról konkrét számlálással, egyénileg és csoportosan végzett tevékenységekkel (például: 415 kukoricaszem, 120 pálcika/gyerek, 4512 db papír zsebkendő 100-as csomagolású papír zsebkendő segítségével kirakva)
- Tapasztalatszerzés nagy számok mérőszámként való megjelenéséről a valóságban (például: 4512 cm, 4512 mm, 4512 g, 4512 másodperc)
- Mennyiségek (hosszúság, tömeg, terület, űrtartalom, idő, pénz) összehasonlítása mérőszámaik alapján, kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációk felismerése, megnevezése 10 000-es számkörben
- A természetes számok körében a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezések helyes használata
- Mennyiségekre vonatkozó feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmak helyes használata 10 000-es számkörben
- A mennyiségi viszonyokat kifejező szavak, nyelvtani szerkezetek helyes használata
- A mennyiségi viszonyokat kifejező szimbólumok helyes használata szóban és írásban

Fogalmak

Nincs új fogalom.

Javasolt tevékenységek

- Alakzatok rajzolása milliméterpapíron a vonalak mentén; „Hány kis négyzetből áll a bekerített rész?”
- Különböző számok kivágása négyzethálós füzetből és milliméterpapírból is, például 347 az 3 db 10×10-es négyzet, 4 db 10-es csík és 1 db 7-es csík (fektetve)
- Mérések különféle mértékegységekben, a mérés pontosságának korlátai, szükséges mértékegységek értő megválasztása, például „Mit mivel és miben mérjünk?”; iskolás gyerekek tömegét grammban mérni felesleges; füzet hosszát érdemes lehet milliméterben megadni, de egy futópálya hosszát nem

TÉMAKÖR: Számlálás, becslés
ÓRAKERET: 10-10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megszámlál és leszámlál; adott (alkalmilag választott vagy szabványos) egységgel meg- és kimér a 10 000-es számkörben; oda-vissza számlál kerek tízesekkel, százasokkal, ezresekkel;
- ismeri a következő becslési módszereket: közelítő számlálás, közelítő mérés, mérés az egység többszörösével; becslését finomítja újrabecsléssel.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Számlálások egyesével, kerek tízesekkel, százasokkal, ezresekkel oda-vissza 10 000-es számkörben eszközökkel (például: hétköznapi tárgyak, abakusz, pénz) és eszközök nélkül
- Tapasztalatszerzés darabszámok, mennyiségek becslésével kapcsolatban 10 000-es számkörben
- Becslés szerepének, korlátainak tudatosítása
- Becslési módszerek ismerete, közelítő számítás, kerekítés, közelítés pontosítása, becslés finomítása, újrabecslés valóságos dolgokkal, mennyiségekkel gyakorlati helyzetekben (például vásárlás), számítások ellenőrzésekor
- Becslések értékelése

Fogalmak

Nincs új fogalom.

Javasolt tevékenységek

- Nagy számok előfordulása mérőszámként: „Hány darab 5 forintos szükséges egymás mellé rakva, egymásra rakva például 1 méterhez, 10 méterhez; 1 kg-hoz, 10 kg-hoz”; „1000 db, 10 000 db 5 forintos milyen hosszú egymás mellé rakva, milyen magas egymásra rakva, milyen nehéz, miben lehetne tárolni, mennyi idő alatt lehetne leszámlálni ennyi darabot?”; „Mire elég 1000, 10 000 másodperc? Mire elég 1000, 10 000 perc?”
- Abakuszon, szorobánon számlálás

TÉMAKÖR: Számok rendezése
ÓRAKERET: 6-6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- nagyság szerint sorba rendez számokat, mennyiségeket;
- megadja és azonosítja számok sokféle műveletes alakját;
- megtalálja a számok helyét, közelítő helyét egyszerű számegyenesen, számtáblázatokban, a számegyenesnek ugyanahhoz a pontjához rendeli a számokat különféle alakjukban a 10 000-es számkörben;
- megnevezi a 10 000-es számkör számainak egyes, tízes, százas, ezres szomszédjait, tízesekre, százasokra, ezresekre kerekített értékét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Számok nagyság szerinti összehasonlítása művelettel megadott alakokban is (például: 2000/2, 500·2, 1250–250): melyik nagyobb, mennyivel nagyobb, (körülbelül) hányszor akkora, hányada
- Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a <, >, = jelekkel
- Számegyenes rajzolása a számok helyének jelölésével 10 000-es számkörben
- Számegyenes irányának, egységének megadása két szám kijelölésével
- Leolvasások a számegyenesről; számok, műveletes alakban megadott számok (például: 300–160, 40·20) helyének megkeresése a számegyenesen 10 000-es számkörben
- Számok, mennyiségek nagyság szerinti sorba rendezése, helyük megtalálása a számegyenesen

- Számok helyének azonosítása különböző tartományú és léptékű számtáblákon, például: 300-tól 400-ig egyesével; 1200-tól 2850-ig tízesével
- Számok egyes, tízes, százas, ezres szomszédainak ismerete 10 000-es számkörben
- Számok tízesekre, százasokra, ezresekre kerekítése 10 000-es számkörben

Fogalmak

százas számszomszéd, ezres számszomszéd, kerekítés

Javasolt tevékenységek

- „Kukás” játék három vagy négy dobókocka segítségével alkotott számokkal
- Különféle módon megadott számok (például építőjáték-elemekkel, abakusszal, pénzzel) rendezése növekvő vagy csökkenő sorba
- „Mi változott?” játék madzagra csipeszelt számokkal
- Számok pontos helyének megtalálása egyre kisebb léptékű számegyenesek segítségével
- Számegyenes léptékének meghatározása olyan számegyenesen, ahol ismert két szám, valamint a köztük lévő egységek száma

TÉMAKÖR: Számok tulajdonságai

ÓRAKERET: 7-7 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- számokat jellemez tartalmi és formai tulajdonságokkal;
- számot jellemez más számokhoz való viszonyával;
- ismeri a római számjelek közül az I, V, X jeleket, hétköznapi helyzetekben felismeri az ezekkel képzett számokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Számok kifejezése művelettel megadott alakokkal
- Párosság és páratlanság fogalmának értelmezése párosítással és két egyenlő részre osztással a 10 000-es számkörben
- Hármasával, négyesével, ötösével… és 3, 4, 5… egyenlő darabszámú csoportból kirakható számok megfigyelése és gyűjtése különféle eszközökkel végzett csoportosítások, építések, megfigyelések során
- Háromszögszámok, négyzetszámok gyűjtése különféle eszközökkel végzett alkotások során
- Számok jellemzése más számokhoz való viszonyukkal, például: adott számnál nagyobb, kisebb valamennyivel, adott számnak a többszöröse
- Számok formai tulajdonságainak megfigyelése: számjegyek száma, számjegyek egymáshoz való viszonya, számjegyeinek összege
- Számok tartalmi, formai jellemzése, egymáshoz való viszonyuk kifejezése kitalálós játékokban
- A római számjelek közül az I, V, X jelek, valamint az ezekből képezhető számok írása, olvasása a hétköznapi helyzetekben, például: óra, keltezés, kerületek jelölése

Fogalmak
három- és négyjegyű számok, római számok

Javasolt tevékenységek

- „Ország, város” játék számtulajdonságokkal
- Számtulajdonságokra épülő bűvésztrükkök megismerése, megértése
- Háromszögszámok, négyzetszámok kirakása például színes rudakkal, korongokkal, négyzethálón történő bekerítéssel, szöges táblán
- „Hoci, nesze” játék
- Felcsavart számegyenes: papírcsík felcsavarása szabályos három-, négyszög alapú hasáb alakú dobozra, majd a hajtások közé a számok felírása egyesével növekedve; annak megfigyelése, hogy mely számok kerültek azonos lapra; képzeletben további számok vizsgálata a felismert szabályosság szerint
- Római számokhoz kapcsolódó gyufarejtvények megoldása

TÉMAKÖR: Számok helyi értékes alakja
ÓRAKERET: 2-10 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- összekapcsolja a tízes számrendszerben a számok épülését a különféle számrendszerekben végzett tevékenységeivel;
- érti a számok ezresekből, százasokból, tízesekből és egyesekből való épülését, ezresek, százasok, tízesek és egyesek összegére való bontását;
- érti a számok számjegyeinek helyi, alaki, valódi értékét;
- helyesen írja és olvassa a számokat a tízes számrendszerben 10 000-ig.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Csoportosítások, beváltások tízes számrendszerben különféle eszközökkel a 1000-es és 10 000-es számkörben, például előre csomagolt, illetve jól csomagolható tárgyakkal, pénzekkel, abakusszal
- Mérések különböző egységekkel és többszöröseikkel
- Leltárak készítése tízes számrendszerben az elvégzett tevékenységek alapján 1000-es és 10 000-es számkörben
- Számok ezresekre, százasokra, tízesekre és egyesekre bontott alakjainak előállítása, felismerése nem csak rendezett alakban eszközzel (például: pénz) és eszköz nélkül
- Számok írása, olvasása helyiérték-táblázat alapján
- A helyi értékek egymáshoz való viszonyának megértése
- Számok számjegyeinek helyi, alaki és valódi értéke tapasztalatok alapján
- Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalmának ismerete
- Számok írása, olvasása számrendszeres, azaz helyi értékes alakjukban, 10 000-es számkörben
- Számok nagyság szerinti összehasonlítása hallás alapján és leírt jelük alapján 10 000-es számkörben

Fogalmak

helyi érték, alaki érték, valódi érték, százas, ezres, tízezres, helyiérték-táblázat, tízes számrendszer

Javasolt tevékenységek

- Apró tárgyak csoportosítása, beváltása, leltározása tojásokkal, tojástartóval a számlálás megkönnyítésére
- Apró tárgyak kifizetése legkevesebb érmével (1, 10, 100 és 1000 forintossal), például „Minden babszem 1 forint”
- Leltározás alapján helyiérték-táblázat bevezetése
- Tevékenységek Dienes-készlettel
- Számok megjelenítése abakuszon, szorobánon
- „Kukás” játék három vagy négy dobókockával alkotott számokkal
- „Ki vagyok én?” játék számokkal, például a tízes helyi értéken 5, az egyes helyi értéken kettővel kisebb, a százasok helyén páratlan szám áll; a meghatározások fokozatosan vezessenek a megoldáshoz
- Letakart számjegyek esetén számok összehasonlítása
- Számok valódi értékének változtatása a számjegyek felcserélésével, a változás irányának és mértékének meghatározása

TÉMAKÖR: Mérőeszköz használata, mérési módszerek
ÓRAKERET: 10-10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megbecsül, mér alkalmi és szabványos mértékegységekkel hosszúságot, tömeget, űrtartalmat és időt;
- helyesen alkalmazza a mérési módszereket, használ skálázott mérőeszközöket, helyes képzete van a mértékegységek nagyságáról;
- helyesen használja a hosszúságmérés, az űrtartalommérés és a tömegmérés szabványegységei közül a következőket: mm, cm, dm, m, km; ml, cl, dl, l; g, dkg, kg;
- ismeri az időmérés szabványegységeit: az órát, a percet, a másodpercet, a napot, a hetet, a hónapot, az évet;
- ismer hazai és külföldi pénzcímleteket 10 000-es számkörben;
- alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között;
- összeveti azonos egységgel mért mennyiség és mérőszáma nagyságát, összeveti ugyanannak a mennyiségnek a különböző egységekkel való mérésekor kapott mérőszámait;
- megméri különböző sokszögek kerületét különböző egységekkel;
- területet mér különböző egységekkel lefedéssel vagy darabolással;
- alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között;
- ismer a terület és kerület mérésére irányuló tevékenységeket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Mennyiségek érzékszervi összehasonlítása
- Mennyiségek összemérése
- Mérési módszerek alkalmazása
- Mennyiségek becslése, kimérése, megmérése szabványmértékegységek közül a következőkkel: mm, cm, dm, m, km; ml, cl, dl, l; g, dkg, kg
- Hétköznapi tapasztalatok szerzése a szabványmértékegységek nagyságáról
- Szabványos mérőeszközök használata
- Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok közti tájékozódás; időbeli relációt tartalmazó szavak értő használata
- Időpontok leolvasása különféle órákról, időtartamok meghatározása
- Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok kapcsolatai; időbeli relációt tartalmazó szavak értelmezése
- Időpontok és időtartamok közötti összefüggés megértése
- Különböző hazai és külföldi pénzek címleteinek megismerése 10 000-es számkörben
- Összefüggések megtapasztalása a mennyiségek nagysága, az egység nagysága és a mérőszámok között
- Mértékváltás eszköz segítségével
- Nagyobb pénzek címleteinek felváltása, kisebb pénzek beváltása hazai és külföldi pénzegységekkel egyaránt
- Takarékosság fontosságának megértése elvégzett mérésekre alapozva (például: csöpögő csapból elpazarolt vízmennyiség; műanyag flakon térfoglalása a szelektív kukában eredeti méretben és összenyomva)
- Síkbeli alakzatok kerületének becslése, mérése alkalmi és szabványegységekkel különféle eszközök segítségével (például: fonal, négyzetrács, vonalzó)
- Síkbeli alakzatok területének becslése, mérése különféle alkalmi egységekkel való lefedéssel vagy darabolással (például: körlapokkal, mozaiklapokkal, négyzetlapokkal)
- A terület és kerület szavak értő használata

Fogalmak

kerület, km, ml, cl, g, dkg

Javasolt tevékenységek

- Osztályterem kicsinyített makettjének elkészítése
- Teli bevásárlószatyor tömegének becslése, mérése, kiszámolása
- Süteménykészítés recept alapján, a hozzávalók kimérése
- Iskolai vagy osztályelőadás időbeosztásának elkészítése
- Kerület mérése, például az alakzat madzaggal való körbemérésével, az alakzat görgetésével félegyenesen
- Szabálytalan és szabályos alakzatok lefedése például körlapokkal, mozaiklapokkal, négyzetlapokkal; lefedés után annak vizsgálata, hogy melyik fedi legpontosabban az alakzatot
- Tenyér körberajzolása négyzethálón, a tenyér nagyságának becslése kis négyzetekben; kis négyzetek számlálása; a tenyér méretének meghatározása négyzetcentiméterben

- Területfoglaló játékban a megszerzett területek „okos” számlálása
- „Lefedő” játék: 10×10-es négyzetben felváltva téglalapokat fed le két játékos színes rudakkal; 2 kockával dobnak; a dobott számok szorzata a lefedhető téglalap négyzeteinek száma; a téglalapot tetszőlegesen lehet lefedni úgy, hogy még beleférjen a nagy négyzetbe, és illeszkedjen vagy egy korábbi téglalap oldalához, vagy a nagy négyzet oldalához

TÉMAKÖR: Alapműveletek értelmezése
ÓRAKERET: 6-12 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- helyesen értelmezi a 10 000-es számkörben az összeadást, a kivonást, a szorzást, a bennfoglaló és az egyenlő részekre osztást;
- hozzákapcsolja a megfelelő műveletet adott helyzethez, történéshez, egyszerű szöveges feladathoz;
- értelmezi a műveleteket megjelenítéssel, modellezéssel, szöveges feladattal;
- helyesen használja a műveletek jeleit;
- megérti a következő kifejezéseket: tagok, összeg, kisebbítendő, kivonandó, különbség, tényezők, szorzandó, szorzó, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék;
- szöveghez, valós helyzethez kapcsolva zárójelet tartalmazó műveletsort értelmez, elvégez;
- szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveleteket megérti;
- szöveget, ábrát alkot matematikai jelekhez, műveletekhez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Összeadás és kivonás értelmezései és kapcsolatuk 1000-es, 10 000-es számkörben
- Szorzás és osztás értelmezései és kapcsolatuk a 10 000-es számkörben
- Maradékos osztásra vezető tevékenységek végzése, feladatok megoldása
- Műveletről szöveges feladat, ábra készítése; műveletek eljátszása, lerajzolása, szöveggel értelmezése
- Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveletek megértése
- A műveletekben szereplő számok megnevezésének ismerete, megértése: tényezők, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék
- Zárójel használata konkrét esetekben megfogalmazott problémák leírásához, megoldásához

Fogalmak

tag, tényező, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék, maradékos osztás, zárójel

Javasolt tevékenységek

- Maradékos osztás lejátszása pénzekkel, részekre osztással
- Adott kirakáshoz, ábrához többféle művelet keresése, leírása
- Adott kirakás, ábra tagolása, majd a tagolás alapján zárójelet tartalmazó műveletsorok felírása, például szöges táblán kifeszített 8×7-es terület tagolása szívószállal, négyzethálón

körülkerített 12×36-os terület tagolása vonalzóval húzott egyenesekkel
- Összetett szöveges feladatok leírása egy műveletsorral; több műveletsor közül az adott szöveges feladathoz illő modell kiválasztása; műveletsorhoz szöveges feladat fogalmazása „feladatküldéssel”

TÉMAKÖR: Alapműveletek tulajdonságai
ÓRAKERET: 8-8 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- számolásaiban felhasználja a műveletek közti kapcsolatokat, számolásai során alkalmazza konkrét esetekben a legfontosabb műveleti tulajdonságokat;
- megold hiányos műveletet, műveletsort az eredmény ismeretében, a műveletek megfordításával is;
- alkalmazza a műveletekben szereplő számok (kisebbítendő, kivonandó és különbség; tagok és összeg; tényezők és szorzat; osztandó, osztó és hányados) változtatásának következményeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- Műveleti tulajdonságok megfigyelése tapasztalások során: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága; összeg, különbség szorzása, szorzat széttagolása
- Műveleti tulajdonságok alkalmazása számolási eljárásokban, szöveges feladatokban, ellenőrzésnél
- Hiányos művelet és műveletsorok megoldása az eredmény ismeretében a művelet megfordításával is 10 000-ig
- Műveletekben szereplő számok változtatása közben az eredmény változásának megfigyelése; a tapasztalatok alkalmazása számolásnál
- Műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése; alkalmazása ellenőrzéshez és a számolási módok egyszerűsítésére

Fogalmak
Nincs új fogalom.

Javasolt tevékenységek
- „Babos” játék számokat képviselő papírlapokkal, színes rudakkal
- Számépítések, például: célszám megközelítése adott számjegyekkel és műveleti jelekkel
- Gondolt számmal való műveletvégzés: ha páros, el kell osztani 2-vel, ha páratlan, akkor meg kell szorozni 3-mal és hozzá kell adni 1-et; a műveletsort addig kell ismételni, amíg a végére nem érünk

TÉMAKÖR: Szóbeli számolási eljárások
ÓRAKERET: 10-10 óra
A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- alkalmazza a számolást könnyítő eljárásokat;
- érti a 10-zel, 100-zal, 1000-rel való szorzás, osztás kapcsolatát a helyiérték-táblázatban való jobbra, illetve balra tolódással, fejben pontosan számol a 10 000-es számkörben a számok 10-zel, 100-zal, 1000-rel történő szorzásakor és maradék nélküli osztásakor;
- elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt;
- teljes négyjegyűek összegét, különbségét százasokra kerekített értékekkel megbecsüli, teljes kétjegyűek két- és egyjegyűvel való szorzatát megbecsüli.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 10 000-es számkörben
- Számolási eljárások szám- és műveleti tulajdonságok felhasználásával 10 000-es számkörben
- A 100-as számkörben tanult számolási eljárások gyakorlása és analógiák alapján történő kiterjesztése a 10 000-es számkörre kerek tízesekkel és kerek százasokkal való számolás során
- A 10-zel, 100-zal, 1000-rel való szorzás, osztás és a helyiérték-táblázatban való jobbra, illetve balra tolódás kapcsolatának megértése
- Műveletek eredményének észszerű becslése, a becslés során kapott eredmény értékelése, alkalmazása
- Teljes négyjegyűek összegének, különbségének százasokra kerekített értékekkel való becslése
- Teljes kétjegyűek két- és egyjegyűvel való szorzatának becslése
- Hétköznapi helyzetekben alkalmazható észszerű becslés megválasztása, a becslés pontosságának ellenőrzése

Fogalmak

Nincs új fogalom.

Javasolt tevékenységek

- Adott pénzösszeg kirakása valódi pénzekkel; a kirakás érméinek leltározása táblázatban; minden pénzérmének a tízszeres értékű pénzre cserélése, majd leltározása táblázatban; a balra tolódás és a vagyon tízszereződésének megfigyelése
- Teljes három- vagy négyjegyű számok közelítő értékének helyettesítése színes rudakkal; az eredeti számok összegének és különbségének becslése színes rudak segítségével
- Bevagdalt, hajtogatható kartonlappal az összeg közelítése az egyes helyi értékek fokozatos felfedésével
- Szorzat kiszámítása az egyik tényező felezésével, a másik tényező kétszerezésével

TÉMAKÖR: Fejben számolás
ÓRAKERET: 4-4 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- fejben pontosan összead és kivon a 100-as számkörben;
- emlékezetből tudja a kisegyszeregy és a megfelelő bennfoglalások, egyenlő részekre osztások eseteit a számok tízszereséig;
- érti a szorzó- és bennfoglaló táblák kapcsolatát;
- fejben pontosan számol a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás során;
- fejben pontosan számol a 10 000-es számkörben a 100-as számkörben végzett műveletekkel analóg esetekben.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Fejben számolás egyes lépéseinek megértése, begyakorlása eszközökkel; az eszközök szükség szerinti használata feladatok során
- Teljes kétjegyűek összeadása, kivonása
- A kisegyszeregy, annak megfelelő bennfoglalások és egyenlő részekre osztások emlékezetből való ismerete
- Fejszámolás gyakorlása 100–as számkörben
- Fejszámolás a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás során, például: szorzótáblák;
- Fejszámolás a 10 000-es számkörben kerek tízesekkel, százasokkal, ezresekkel a 100-as számkörben végzett műveletekkel analóg esetekben,

Fogalmak

kerek százas, kerek ezres

Javasolt tevékenységek

- „Céltáblára” lövések, például 6 lövés összegével 100-at kell elérni; a 37-esre kell „dobni” annyiszor, hogy az eredmény 400 és 700 között legyen
- „Számalkotó” játék írásbeli műveletekkel: írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból
- Tanulók által készített játékok a számolás gyakorlásához
- „Darts” játék során a pontok számolása, kiszállás lehetősége

TÉMAKÖR: Írásbeli összeadás és kivonás

ÓRAKERET: 5-15 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- helyesen végzi el az írásbeli összeadást, kivonást.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az írásbeli műveleti eljárások alapozása, megértése a számrendszeres gondolkodás továbbépítésével és különféle eszközökkel
- Az írásbeli összeadás algoritmusának fokozatos megismerése: továbbvitel az egyes, a tízes, a százas helyi értéken
- Hiányos összeadások gyakorlása az írásbeli kivonás előkészítésére
- Az írásbeli kivonás algoritmusának megismerése pótlással, elvétellel a különbség változása alapján
- A kivonás pótlásos eljárásának begyakorlása
- Az írásbeli összeadás és kivonás eredményének becslése célszerűen kerekített értékekkel; az eredmény összevetése a becsléssel; szükség esetén ellenőrzés az ellentétes művelettel

Fogalmak

írásbeli művelet, hiányos összeadás, pótlás

Javasolt tevékenységek

- Nyugták, blokkok gyűjtése, ellenőrzése („Jól számolt-e a gép?”)
- Összeadás, kivonás elvégzése abakusszal, szorobánnal
- Írásbeli összeadás lejátszása „Tökéletes pénztárgéppel”: a gép a tíz egyforma címletű pénzt kiveszi, és a következő fiókba beletesz egy tízszer akkora címletűt, majd kiírja a fiók tartalmát
- „Betűrejtvények” írásbeli számoláshoz: betűkkel helyettesített számjegyek kitalálása írásbeli összeadás szabályainak segítségével, például RÉT + RÉT = KERT
- „Számalkotó” játék írásbeli műveletekkel: írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból

TÉMAKÖR: Írásbeli szorzás és osztás
ÓRAKERET: 5-15 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- helyesen végzi el az írásbeli szorzást egy- és kétjegyű szorzóval, az írásbeli osztást egyjegyű osztóval;
- elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt;
- megoldását értelmezi, ellenőrzi.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Több egyenlő tag írásbeli összeadása

- Az írásbeli szorzás algoritmusának begyakorlása egyjegyű szorzóval
- Írásbeli szorzás kerek tízesekkel
- Írásbeli szorzás teljes kétjegyűekkel két lépésben
- Írásbeli osztás szemléltetése pénzekkel, részekre osztással
- Írásbeli osztás egyjegyű osztóval, visszaszorzással, kivonással
- Többféle módon való becslés és ellenőrzés megismerése a szorzat, hányados nagyságrendjének meghatározásához, a számolás ellenőrzéséhez

Fogalmak
visszaszorzás

Javasolt tevékenységek
- Hiányos írásbeli szorzásban, osztásban a hiányzó számjegyek megtalálása
- Írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból
- Érdekes számolások, például a 37 szorzása egyjegyű számokkal; kedvenc egyjegyű szám szorzása 777-tel, majd 143-mal; 2520 osztása egyjegyű számokkal

TÉMAKÖR: Törtrészek
ÓRAKERET: 5-5 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- tevékenységekkel megjelenít egységtörteket és azok többszöröseit különféle mennyiségek és többféle egységválasztás esetén;
- a kirakást, a mérést és a rajzot mint modellt használja a törtrészek összehasonlítására.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- Az egész egyenlő részekre osztása, az egységtörtek értelmezése, megnevezése (például: 1 ketted) különféle mennyiségeken (hosszúság, tömeg, űrtartalom, terület) különféle tevékenységekkel (például: méréssel, papírhajtogatással, színezéssel)
- Az egységtörtek többszöröseinek előállítása, értelmezése, megnevezése (például: 2 harmad) különféle mennyiségeken különféle tevékenységekkel, többféle egységválasztással
- Egészek és törtrészek kirakása, megjelenítése más törtrészekkel
- Törtrészekkel ábrázolt törtek nagyság szerinti összehasonlítása, egyenlők keresése

Fogalmak
egész, törtrész, egységtört

Javasolt tevékenységek
- „Lépj hozzám!” játékos feladat
- 1 ketted, 1 negyed, 1 nyolcad előállítása felezésekkel papírhajtogatással

- 1 harmad, 1 hatod, 1 tizenketted előállítása papírcsík hajtogatásával
- Törtrészek kirakása színes rudakkal az egész változtatásával is
- Törtrészek kirakása mozaiklapokkal (szabályos hatszög, trapéz, rombusz, háromszög)
- Alkotás törtrészeknek megfelelően, például „Alkoss úgy valamit, hogy a 2 harmad része sárga legyen!”
- „Pizzarendelős” feladat: 2 különböző színű papírtányért sugara mentén bevágva összecsúsztatunk; az egyik tányéron beosztások vannak (például 12 egyenlő részre van osztva), így adott törtrészeket tudunk ábrázolni; különböző beosztású tányérokon csak bizonyos törteket lehet „kiforgatni”, például 1 negyedet kezdetben a 4-es, majd a 8-as, a 12-es beosztású tányéron tudják kiforgatni, viszont a 10-esen nem
- Memóriajáték különféleképpen ábrázolt törtrészekkel

TÉMAKÖR: Negatív számok
ÓRAKERET: 5-5 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- a negatív egész számokat irányított mennyiségként (hőmérséklet, tengerszint alatti magasság, idő) és hiányként (adósság) értelmezi;
- nagyság szerint összehasonlítja a természetes számokat és a negatív egész számokat a használt modellen belül.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- Az „előtt” és „után” térbeli és időbeli értelmezése
- Tapasztalatszerzés irányított mennyiségekről a térben (például: emeletek, tengerszinthez viszonyított magassági szintek); az „alatta” és „felette” értelmezése a síkon és a térben
- Hőmérséklet mérése, hőmérő leolvasása (levegő, folyadék)
- Hőmérőmodell használata
- Tapasztalatszerzés a vagyon, készpénz és adósság kapcsolatairól kirakásokkal, rajzos feladatokkal és diagramon való ábrázolással
- A negatív szám megjelenítése különböző tevékenységek során
- Konkrét helyzetben a mennyiségek összehasonlítása, döntés a mennyiségek növekedéséről, csökkenéséről, megmaradásáról

Fogalmak
pozitív, negatív

Javasolt tevékenységek
- Saját idővonal készítése: születésem vagy iskoláskorom előtt, után történt események, például szüleim születése, házassága, testvéreim születése, óvodáskor, iskoláskor
- Világtérképről tengerszinthez mért magasságok és mélységek leolvasása
- Fagypont alatti hőmérsékletek mérése, például télen, hűtőszekrényben, fagylalt, jégkocka segítségével
- „Időjárás-jelentős” játék: a bemondó ismerteti a hőmérséklet változásait szóban vagy

diagram alapján; a nézők saját hőmérőmodelljükön jelenítik meg a pillanatnyi hőmérsékletet
- „Gazdálkodj okosan” játék rövidített változatban készpénzzel és adósságcédulákkal: a játékosok kölcsönt vehetnek fel a vásárláshoz, ekkor ugyanannyi készpénzt és adósságcédulát kapnak

TÉMAKÖR: Alkotás térben és síkon
ÓRAKERET: 6-6 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- szabadon épít, kirak formát, mintát adott testekből, síklapokból;
- minta alapján létrehoz térbeli, síkbeli alkotásokat;
- sormintát, síkmintát felismer, folytat;
- alkotásában követi az adott feltételeket;
- testeket épít élekből, lapokból; elkészíti a testek élvázát, hálóját; testeket épít képek, alaprajzok alapján; elkészíti egyszerű testek alaprajzát;
- síkidomokat hoz létre különféle eszközök segítségével;
- alaklemezt, vonalzót, körzőt használ alkotáskor;
- megtalálja az összes, több feltételnek megfelelő építményt, síkbeli kirakást;
- szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;
- megfogalmazza az alkotásai közti különbözőséget.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- Építések térbeli építőelemekből, testekből, lapokból, testhálókból, élvázépítőkből szabadon, másolással, megadott feltétel szerint
- Különböző téglatestek alkotása adott feltételek szerint
- Építések és alkotások, alaprajzok, nézetek, hálók alapján egyszerűbb esetekben
- Egyszerű testek alaprajzának, nézeteinek, hálójának azonosítása és annak ellenőrzése megalkotással
- Síkbeli alkotások szabadon, másolással, megadott feltétel szerint: kirakások mozaiklapokkal, nyírás, tépés, hajtogatás, alakzatok határvonalainak elkészítése pálcákból, szívószálból vagy gumival kifeszítve, rajzolás (szabad kézzel, vonalzóval, alaklemezzel, körzővel)
- Alaklemez, vonalzó és körző helyes használatának gyakorlása játékos feladatok során
- Sokszögek előállítása nyírással, hajtogatással, pálcikákkal, gumikarika kifeszítésével, vonalzós rajzolással adott feltételek szerint
- Sorminták, terülőminták kirakása, folytatása, tervezése síkban, térben, a szimmetriák megfigyelése
- Szimmetrikus alakzatok létrehozása térben és síkban (például: építéssel, kirakással, nyírással, hajtogatással, festéssel), és a szimmetria meglétének ellenőrzése választott módszerrel (például: tükör, hajtogatás)

- Adott feltételeknek megfelelő minél több alakzat, minta előállítása, az összes lehetséges alkotás keresése, az alakzatok megkülönböztetése, jellemző tulajdonságok kiemelése

Fogalmak
Nincs új fogalom.

Javasolt tevékenységek
- Építés színes rudakból, legóból, építőkockákból, dobozokból nézetek, alaprajzok alapján
- „Szobasarok” cipősdobozból, belehelyezett játék megvilágítása 3 irányból; az árnyékok vizsgálata
- „Szobasarok” négyzethálós falaira rajzolt árnyékok alapján építés színes rudakból
- Feltételek, minták alapján kirakások mozaiklapokból, logikai készlet elemeiből
- Rövid ideig látott képről másolat készítése a vizuális memória fejlesztésére
- Adott síkidomokból téglatest építése
- 3 különböző méretben adott szívószálakból testek fűzése úgy, hogy egy testhez 6 db szívószál használható; az összes különböző test megalkotása
- A tanulók körben ülnek; mindenki egy nézőpontból látja a középre helyezett építményt; a szóban kérhető és adható információk alapján mindenki megépíti az építményt, vagy alaprajzot készít hozzá
- Geometriai fejtörők, például tangram, gyufarejtvények
- „Lakótelepi panoráma” rejtvény megfejtése színes rudak segítségével

TÉMAKÖR: Alakzatok geometriai tulajdonságai
ÓRAKERET: 5-5 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- megkülönböztet, azonosít egyedi, konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket;
- személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet;
- két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat;
- megkülönbözteti és szétválogatja szabadon választott vagy meghatározott geometriai tulajdonságok szerint a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat;
- megfigyeli az alakzatok közös tulajdonságát, megfelelő címkéket talál megadott és halmazokba rendezett alakzatokhoz;
- megtalálja a közös tulajdonsággal nem rendelkező alakzatokat;
- megnevezi a tevékenységei során előállított, válogatásai során előkerülő alakzatokon megfigyelt tulajdonságokat;
- megnevezi a sík és görbült felületeket, az egyenes és görbe vonalakat, szakaszokat tapasztalati ismeretei alapján;
- megnevezi a háromszögeket, négyszögeket, köröket;

- megkülönböztet tükrösen szimmetrikus és tükrösen nem szimmetrikus síkbeli alakzatokat;
- megszámlálja az egyszerű szögletes test lapjait;
- megnevezi a téglatest lapjainak alakját, felismeri a téglatesten az egybevágó lapokat, megkülönbözteti a téglatesten az éleket, csúcsokat;
- tudja a téglalap oldalainak és csúcsainak számát, összehajtással megmutatja a téglalap szögeinek egyenlőségét;
- megmutatja a téglalap azonos hosszúságú oldalait és elhelyezkedésüket, megmutatja és megszámlálja a téglalap átlóit és szimmetriatengelyeit;
- megfigyeli a kocka mint speciális téglatest és a négyzet mint speciális téglalap tulajdonságait;
- megnevezi megfigyelt tulajdonságai alapján a téglatestet, kockát, téglalapot, négyzetet;
- megfigyelt tulajdonságaival jellemzi a létrehozott síkbeli és térbeli alkotást, mintázatot.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Válogatások előállított és gyűjtött testek között szabadon
- Halmazokba rendezett testek, síkbeli alakzatok közös tulajdonságainak megfigyelése, halmazok címkézése
- Testek, síkbeli alakzatok halmazokba rendezése közös tulajdonság alapján
- Halmazba nem tartozó alakzatok keresése
- Testek jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: sík vagy görbe felületek, „lyukas”, „tükrös”, „van-e bemélyedése”
- Sokszöglapokkal határolt egyszerű testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megfigyelése
- Válogatások előállított és megadott síkidomok között szabadon
- Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, szakaszok, „lyukasság”, „tükrösség”, „van-e bemélyedése”
- A létrehozott síkbeli és térbeli alkotások, mintázatok jellemzése megfigyelt tulajdonságaikkal
- Egyszerű szögletes testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megszámlálása
- Környezetükből gyűjtött testek közül a téglatestek kiválogatása
- Téglatest tulajdonságainak megfigyelése tevékenységek során: lapok alakja, egy csúcsból induló élek száma, élek hossza, az élek, lapok egymáshoz való viszonya, test tükörszimmetriája
- Téglatest egybevágó lapjainak felismerése
- Kocka kiemelése a téglatestek közül élek, lapok alapján
- Előállított vagy megadott sokszögek jellemzése felismert tulajdonságokkal
- Sokszögek oldalainak és csúcsainak megszámlálása, oldalak összemérése hajtogatással, szögek összemérése egymásra illesztéssel
- Derékszög előállítása elfordulással, hajtogatással
- Derékszögnél kisebb, nagyobb szögek előállítása elforduló mozgással; hozzámérés a hajtogatott derékszöghöz
- Téglalap tulajdonságainak megfigyelése: szögek, oldalak, szimmetria

- Téglalap szögei egyenlőségének megmutatása egymásra hajtással
- Téglalap egyenlő hosszúságú oldalainak keresése hajtogatással
- Négyzet kiemelése a téglalapok közül oldalai és szimmetriái alapján
- Testek, síkbeli alakzatok jellemzése megfigyelt tulajdonságok alapján

Fogalmak
lap, él, téglatest, kocka, szög, derékszög

Javasolt tevékenységek
- Barkochbázás a teremben lévő tárgyak geometriai tulajdonságai alapján
- Egyszerű szögletes testek építése pálcikákból és gyurmagolyókból
- Egyszerű szögletes testek élvázának építése szívószálakból
- Dobozok szétvágása a test lapjainak és hálójának vizsgálatához
- Dobozok lapjainak leragasztása különböző színű papírokkal
- „Élőkép" alkotása csoportban, például kocka, téglatest, gúla megjelenítése
- „Keveredj! Állj meg! Csoportosulj!" játék, sokszögek megjelenítése
- Sokszögek építése szívószálakból
- Sokszögek kifeszítése befőttes gumival szöges táblán; a kifeszített alakzatok vizsgálata
- „Saját testen jeleníts meg derékszöget!", például ujjak, kar, láb, mérlegállás
- Derékszög hajtogatása szabálytalan alakú papírból
- Gyurmából vagy agyagból készült téglatest szeletelése úgy, hogy téglatesteket kapjunk; úgy, hogy ne kapjunk téglatesteket; úgy, hogy kockát is kapjunk; kocka szeletelése úgy, hogy téglatesteket kapjunk
- Párhuzamos szélű papírcsíkból négyszögek nyírása; a keletkező négyszögek csoportosítása; annak megfigyelése, hogy hogyan kell nyírni ahhoz, hogy téglalapot kapjunk; téglalapból négyzet nyírása, négyzetből téglalap nyírása
- A4-es papírból hajtással és tépéssel négyzet készítése; a hulladék részből ismét négyzet készítése, ennek ismétlése egészen addig, amíg lehetséges

TÉMAKÖR: Transzformációk
ÓRAKERET: 4-4 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- tapasztalattal rendelkezik mozgással, kirakással a tükörkép előállításáról;
- szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon;
- megépíti, kirakja, megrajzolja hálón, jelölés nélküli lapon sablonnal, másolópapír segítségével alakzat tükörképét, eltolt képét;
- ellenőrzi a tükrözés, eltolás helyességét tükör vagy másolópapír segítségével;
- követi a sormintában vagy a síkmintában lévő szimmetriát;

- térben, síkban az eredetihez hasonló testeket, síkidomokat alkot nagyított vagy kicsinyített elemekből; az eredetihez hasonló síkidomokat rajzol hálón.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Szimmetriák, tükörképek megfigyelése a természetes és az épített környezetben térben és síkban
- Tárgyak, építmények, képek tükörképének megfigyelése térben, síkban tükör segítségével
- Tükörkép megépítése térben; tükrös és nem tükrös formák létrehozása, a kapott alakzat ellenőrzése tükör segítségével
- Síkbeli alakzatok tükörtengelyeinek keresése tükörrel, hajtogatással
- Tükörkép alkotása különböző eszközökkel síkban; tükrös és nem tükrös alakzatok létrehozása; ellenőrzés tükörrel, másolópapírral
- Építmények eltolása, az eltolt kép összehasonlítása a tükörképpel
- Formák eltolása a síkban; az eltolt alakzat összehasonlítása a tükrözéssel keletkező alakzattal; ellenőrzés másolópapírral
- Testek és síkbeli alakzatok megkülönböztetése, azonosítása alak és méret szerint: a hasonlóság és az egybevágóság fogalmának előkészítése
- Térben, síkban az eredetihez hasonló testek, síkidomok alkotása nagyított vagy kicsinyített elemekkel, hálón való rajzolással
- Játékok, tevékenységek során alakzatok elforgatott, eltolt, tükrös képeinek felismerése a síkban és a térben

Fogalmak

eltolt kép, mozgatás, elforgatott kép

Javasolt tevékenységek

- Titkosírás tükörírással, a titkos üzenet megfejtése
- Utcák építése színes rudakból: az utca két oldalán lévő házak egymás tükörképei
- Kártyákon adott mintát kell megjeleníteni két kocka lapjain lévő ábrák segítségével úgy, hogy a két kockát egy tükör elé rakjuk; a kockák felső lapjain lévő ábrák és azok tükörképei együtt adják az adott mintát
- Minta rajzolása, majd átmásolása zsírpapírra; a zsírpapír átfordítása, eltolása, elforgatása; összehasonlítás az eredeti mintával
- Összehajtott, majd szétnyitott lap bal oldalára az egyik játékos tollal pöttyöket rajzol, a másik játékos a másik oldalra grafittal a tükörképét próbálja berajzolni, összehajtják a papírt, a hátulján a grafitpöttyöket erősen megrajzolják tollal, így szétnyitás után a bal oldalon látszik, hogy mennyi a tévedés
- Tengelyesen szimmetrikus alakzat kiegészítése
- Pálcikákból kirakott alakzat kétszeresére nagyítása
- Pontrácsra, négyzetrácsra rajzolt ábra kétszeresére nagyítása, felére kicsinyítése

TÉMAKÖR: Tájékozódás térben és síkon
ÓRAKERET: 6-6 óra

A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- helyesen használja az irányokat és távolságokat jelölő kifejezéseket térben és síkon;
- tájékozódik lakóhelyén, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalál adott helyre, adott utca és házszám alapján megtalál házat;
- térképen, négyzethálón megtalál pontot két adat segítségével.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Irányokat, távolságokat jelölő szavak használata térben és síkban
- Irány és állás megfigyelése, követése síkbeli alakzatok és mozgatások során
- Téri tájékozódást segítő játékok, tevékenységek
- Útvonalak bejárása oda-vissza, térbeli viszonyokat kifejező szavak segítségével
- Útvonal bejárásának irányítása térbeli viszonyokat kifejező szavak segítségével
- Térbeli és síkbeli elhelyezkedést kifejező szavak használata tevékenységekben és játékos szituációkban
- Tájékozódás lakóhelyen, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalálás adott helyre; adott utca és házszám alapján ház megtalálása
- Egyszerű térképek készítése
- Tájékozódás négyzethálón, térképen

Fogalmak

négyzetháló, térkép

Javasolt tevékenységek

- Robot célhoz irányítása szerepjátékkal: bekötött szemű gyerek irányítása adott célhoz, a célban a kendő levétele után azonos úton visszatalálás a kiindulópontra
- Útvonal bejárása síkbeli labirintusokban padlórobot irányításával
- „Vonalvezetős” játék irányok és távolságok megadásával, melynek során különböző formák rajzolódnak ki a négyzethálón, például 2 lépés fel, 3 lépés balra…
- Kacskaringós utak bejárása, majd lerajzolása négyzethálón; például: 2 lépés, jobbra fordulás, 1 lépés, jobbra fordulás, 3 lépés, jobbra fordulás, folytatva az utat, ismétlés elölről sokszor
- Négyzethálóra rajzolt minta alapján a vonalvezetés diktálása társnak
- Kincskeresés utasítások alapján
- Kincskeresés térkép alapján
- „Torpedó” játék
- „Telefonos” játék
- Térkép készítése tanteremről, iskolaudvarról, útvonalakról
- Térképen adott helység keresése páros munkában a térkép keresőhálójának segítségével
- „Vándorvezér” játék sakktáblán égtájakkal, például „f4-ről 2 mezőt észak felé lépve hova jutunk?”

TÉMAKÖR: Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése
ÓRAKERET: 6-6 óra
A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!

Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- részt vesz memóriajátékokban különféle tulajdonságok szerinti párok keresésében;
- megfogalmazza a személyek, tárgyak, dolgok, időpontok, számok, testek, síklapok közötti egyszerű viszonyokat, kapcsolatokat;
- érti a problémákban szereplő adatok viszonyát;
- megfogalmazza a felismert összefüggéseket;
- összefüggéseket keres sorozatok elemei között;
- megadott szabály szerint sorozatot alkot; megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozatot, táblázatot állít elő modellként;
- tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatokat folytat;
- felsorolja az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat egymás után, tetszőleges kezdőponttól is;
- ismert műveletekkel alkotott sorozat, táblázat szabályát felismeri; ismert szabály szerint megkezdett sorozatot, táblázatot helyesen, önállóan folytat;
- tárgyakkal, számokkal kapcsolatos gépjátékhoz szabályt alkot; felismeri az egyszerű gép megfordításával nyert gép szabályát;
- felismer kapcsolatot elempárok, elemhármasok tagjai között;
- szabályjátékok során létrehoz a felismert kapcsolat alapján további elempárokat, elemhármasokat;
- a sorozatban, táblázatban, gépjátékokban felismert összefüggést megfogalmazza saját szavaival, nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Személyek, tárgyak, dolgok, számok, testek, síklapok között megjelenő kapcsolatok megfigyelése, felfedezése, megnevezése
- Számpárok, számhármasok közötti kapcsolatok felfedezése, jellemzése
- Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal
- Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatok folytatása
- Az évszakok, hónapok, napok elsorolása egymás után tetszőleges kezdőpontból
- Ismert műveletekkel alkotott sorozat szabályának felismerése
- Megkezdett sorozat folytatása a felismert szabály szerint mindkét irányba
- Sorozat szabályának megfogalmazása, egyszerűbb esetben jelekkel is (például: nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal)
- Gépjátékok különféle elemekkel (például: tárgyak, számok, alakzatok)
- Gépjátékhoz szabály alkotása; az egyszerű gép szabályának megfordításával nyert gép szabályának felismerése
- Szabályjátékokban az elempárok, elemhármasok megjelenítése táblázatban
- Szabályjátékok során a felismert kapcsolat alapján további elempárok, elemhármasok

létrehozása
- Táblázatokban, gépjátékokban a felismert összefüggések megfogalmazása, egyszerűbb esetekben jelekkel is (például: nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal)
- Sorozatok, szabályjátékok alkotása
- Megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozat, táblázat, esetleg nyíldiagram alkotása modellként

Fogalmak
táblázat, nyitott mondat

Javasolt tevékenységek
- Sorminták keresése környezetünkben, például épületeken, népviseleten
- Periodikusan ismétlődő tevékenységek, például ki mosogat 5 nap múlva
- Kakukktojás játékok
- „Milyen nap lesz?" fejtörők: például egy hét múlva; holnapután, ha tegnapelőtt hétfő volt
- Sorozatok alkotása szöges táblán kifeszített alakzatokkal, a sorozat szabályának megfigyelése, például egyre nagyobb négyzeteknél a növekedés szabályának megfigyelése
- Kapcsolatok megfigyelése oda-vissza, például szülő-gyerek, testvér, osztálytárs; alacsonyabb, magasabb, egyforma magas; idősebb, fiatalabb, ugyanannyi idős
- A gyerekek kezében tartott számok, alakzatok közötti kapcsolatok megfigyelése rámutatással, például mindenki mutasson arra, akinek ugyanannyi tízese van; akinek nagyobb a kerülete; a mutatás lejegyzése nyilakkal; a lejegyzett ábra megfigyelése
- „Gépes játékok" egyváltozós, kétváltozós, fordított gépekkel számokkal, formákkal, szavakkal

TÉMAKÖR: Adatok megfigyelése
ÓRAKERET: 6-6 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- adatokat gyűjt a környezetében;
- adatokat rögzít későbbi elemzés céljából;
- gyűjtött adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol;
- adatokat gyűjt ki táblázatból, adatokat olvas le diagramról;
- jellemzi az összességeket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- Minőségi és mennyiségi tulajdonsággal kapcsolatos adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése tanítói segítséggel
- Adatgyűjtés vásárlással kapcsolatban (például: árak megfigyelése boltokban, nyugtán)
- Mért adatok lejegyzése
- Közös tevékenységek során szerzett adatok alapján egyszerű diagram készítése térben és síkban

- Egyszerű diagramról adatok, összefüggések leolvasása
- Az összes adat együttes jellemzőinek megfigyelése, például egyenlő adatok, legkisebb, legnagyobb kiválasztása

Fogalmak
adat, diagram

Javasolt tevékenységek
- Mérések testnevelésórán, például időeredmények, kislabdadobás hossza, távolugrás hossza; eredmények rögzítése; ábrázolása közösen
- Piacon több árusnál ugyanazon termék árának összehasonlítása, csoportonként más-más termék árának megfigyelése, lejegyzése
- Csoportonként a csoport tagjaira jellemző egyszerű diagramok készítése úgy, hogy a többi csoport nem látja, mi készül; a kirakott vagy rajzolt diagramok alapján a csoport felismerése, azonosítása, például hány fiú, hány lány, hány szemüveges, hány nem szemüveges.

TÉMAKÖR: Valószínűségi gondolkodás
ÓRAKERET: 6-6 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- részt vesz olyan játékokban, kísérletekben, melyekben a véletlen szerepet játszik;
- tapasztalatai alapján különbséget tesz a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” események között;
- megítéli a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” eseményekkel kapcsolatos állítások igazságát;
- tapasztalatai alapján tippet fogalmaz meg arról, hogy két esemény közül melyik esemény valószínűbb olyan, véletlentől függő szituációk során, melyekben a két esemény valószínűsége között jól belátható a különbség;
- tetszőleges vagy megadott módszerrel összeszámlálja az egyes kimenetelek előfordulásait olyan egyszerű játékokban, kísérletekben, amelyekben a véletlen szerepet játszik;
- a valószínűségi játékokban, kísérletekben megfogalmazott előzetes sejtését, tippjét összeveti a megfigyelt előfordulásokkal.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- Részvétel valószínűségi játékokban; intuitív esélylatolgatás, tippek megfogalmazása
- Események megfigyelése valószínűségi kísérletekben
- Valószínűségi játékok során stratégiák alakítása, kipróbálása, értékelése
- „Biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” események megkülönböztetése
- Véletlen események gyakoriságának összeszámlálása, ábrázolása különféle módszerekkel: strigulázással, diagrammal, táblázatba rögzítéssel
- Véletlen események előfordulásainak vizsgálata, a kimenetelek számának

összehasonlítása az előzetes tippekkel, magyarázatok keresése
- A „biztos” és „lehetetlen” cáfolata ellenpélda mutatásával

Fogalmak
Nincs új fogalom.

Javasolt tevékenységek
- Játék eseménykártyákkal a „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” események megkülönböztetésére, események gyakoriságának megfigyelésére csoportmunkában: valószínűségi kísérlethez tartozó eseményeket írunk kártyákra; kiosztjuk; elvégezzük a kísérletet, mindenki rátesz egy zsetont arra a kártyájára, amelyikre írt esemény bekövetkezett; a kísérletek végén elemzés, például a kísérlet: 3 korongot feldobunk; események: mindhárom kék; több a kék, mint a piros; nincs piros; van kék; van két egyforma szín; egyik színből sincs legalább kettő; elemzés: „Melyik a jó kártya, melyik rossz, melyiket választanád?”
- Játék eseménykártyákkal gyakoriság becslésére: mindenki előtt ott van minden eseménykártya, amelyekre a játék elején a játékosok tetszés szerint kiraknak 10-10 zsetont; sorban végezzük a kísérleteket; amelyik kártyán lévő esemény bekövetkezett, arról a kártyáról levehet a játékos egy zsetont; az győz, akinek a kártyáiról leghamarabb elfogynak a zsetonok
- Valószínűségi kísérlet nem kocka alakú doboz feldobásával: tippelés, 20 kísérletből melyik lapjára hányszor esik; ellenőrzés a kísérletek elvégzésével
- 10 korongot feldobunk, számegyenesen a 0-ból indulva annyit lépünk pozitív irányba, ahány pirosat dobtunk, majd innen annyit negatív irányba, ahány kéket; tippeld meg, hova jutsz; válassz 4 számkártyát, nyersz, ha ezek egyikére jutsz
- Játék számkorongokkal: 3 korong piros és kék oldalára is számokat írtunk; feldobjuk egyszerre a 3 korongot; kártyákra eseményeket írunk a számok tulajdonságai alapján, a dobott számok összegére, szorzatára vonatkozó tulajdonságokkal; figyeljük meg, van-e lehetetlen, van-e biztos esemény; tippeljünk az események gyakoriságára, például szorzatuk páros; nincs közte kétjegyű
- Gyerekek alkotta gyakorisági diagram: két kockával dobunk, és nézzük a dobott számok összegét; a gyerekek sorban egymás mellett állnak, mindenkinek a kezében egy szám van 1 és 13 között; akinek a száma a két kockával dobott számok összege, előre lép egyet
- Folyón átkelés gyakoriság becslésére: rakj ki 10 korongot az 1–13 számokhoz a folyó egyik partjára; két kockával dobunk, a dobott számok összegétől egy korong átkelhet a folyón; az győz, akinek először átmegy az összes korongja.

Minimum követelmények, a tovább haladás feltételei

1. évfolyam

Számok olvasása, írása 20-as számkörben.
Számfogalom, számok tulajdonságai, biztos számlálás 20-as számkörben (páros, páratlan, számszomszédok).

Hozzátevés, elvétel tevékenységgel, megfogalmazása szóban.
Összeadás, kivonás, bontás, pótlás 20-as számkörben.
Egyszerű összefüggések: több, kevesebb, egyenlő megfogalmazása, lejegyzése, relációs jelek alkalmazása.
Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megoldása, válasz megfogalmazása.
Síkbeli alakzatok megkülönböztetése, alak megnevezése, csoportosítása (logikai készlet)
Számok helye a számegyenesen, nagyság szerinti sorrendje.
A számok néhány tulajdonságának ismerete: adott szám jellemzése a megismert tulajdonságokkal.

2. évfolyam

A számok közötti kapcsolatok felismerése.
Alapműveletek (összeadás, kivonás, szorzás, részekre osztás, bennfoglalás, maradékos osztás) értelmezése kirakással. Műveletek megoldása szóban.
A kisegyszeregy biztonságos ismerete.
A számok közötti kapcsolatok műveletekkel történő megjelenítése.
Tagok felcserélhetőségének ismerete.
Fordított műveletek alkalmazása.
A műveletek közötti kapcsolatok felismerése.
A kapcsolatok kifejezése szóban.
Állítások megfogalmazása tevékenységről, rajzról.
Állítások igazságának megítélése.
Nyitott mondat kiegészítése igazzá tevése.
Nyitott mondat készítése ábráról.
Szöveges feladatok értelmezése, megoldása:
Lejegyzés (ábrázolás)
Műveletek kijelölése
Számolás
Ellenőrzés
Válasz megfogalmazása
Adott szabályú sorozat folytatása.
Sorozatok képzése.
Testek létrehozása másolással megadott egyszerű feltétel szerint.
Élek, csúcsok, lapok felismerése, számbavétele a kocka és a téglatest esetében.
Síkidomok létrehozása másolással, megadott egyszerű feltétel szerint.
Csoportosítás, válogatás tulajdonságok szerint.
Gyakorlati mérések a tanult egységekkel.
A tanult szabványmértékegységek ismerete; használata.

3. évfolyam

Halmazok tulajdonságainak felismerése, részhalmaz jellemzése.
Biztos számfogalom 1000-es számkörben.
Számok írása, olvasása 1000-ig.

Számok nagyságrendjének és helyiértékének biztos ismerete.
Számok képzése, helyiérték szerinti bontása.
Műveletek leolvasása ábráról, megjelenítése tevékenységgel.
Az alapműveletek eljárásainak alkalmazása szóban és írásban
Egyszerű nyitott mondat kiegészítése igazzá, hamissá.
Nyitott mondat igazsághalmazának megkeresése kis véges alaphalmazon behelyettesítéssel.
Szöveges feladatok értelmezése, adatainak lejegyzése, megoldási terv készítése.
Szöveges feladat megoldása közvetlenül az értelmezésre szolgáló tevékenységgel, ábrákkal és matematikai modellel.
A számítások helyességének ellenőrzése és az eredmény értelmezése.
Egyszerű sorozatok szabályának megállapítása. Egyszerű sorozat folytatása.
Kapcsolatok keresése táblázatok adatai között.
Testek építése modellről
Síkidomok előállítása tevékenységgel.
Téglalap, négyzet tanult tulajdonságainak felsorolása modell segítségével
Mérés alkalmi és szabvány egységekkel.
A gyakorlatban végrehajtott mérések alapján a mértékegység és mérőszám kapcsolatának megállapítása.
Át- és beváltások a tanult mértékegységekkel gyakorlati mérésekhez kapcsolódva.
A tanult szabvány mértékegységek gyakorlati alkalmazása.
A biztos és a véletlen megkülönböztetése konkrét tapasztalatszerzés útján

4. évfolyam

Biztos számfogalom tízezres számkörben.
Számok helyi érték szerinti írása, olvasása.
Számok képzése, bontása.
Számok nagyságának és a számjegyek különféle értékének biztos ismerete.
A tízes, százas, ezres számszomszédok meghatározása.
Szóbeli és írásbeli műveletek értelmezése és megoldása.
A becslés, ellenőrzés eszközként való alkalmazása.
A helyes műveleti sorrend ismerete és alkalmazása a négy alapművelet körében.
Szöveges feladathoz tartozó számfeladat alkotása, és ezzel a szöveges feladat megoldása.
Adott halmaz elemeinek szétválogatása adott szempont szerint.
Nyitott mondat igazsághalmazának megkeresése véges alaphalmazon.
Egyszerű és összetett szöveges feladatok megoldása.
Megoldási algoritmusok alkalmazása.
Sorozat szabályának felismerése, sorozat folytatása.
A szabály megfogalmazása egyszerű formában.
Összetartozó elemek táblázatba rendezése.
Összefüggés felismerése a táblázat elemei között.
Adatgyűjtés táblázatok leolvasásával. Példák megfogalmazása a biztos, a lehetséges és a lehetetlen fogalmának használatával.
Mérés szabvány egységekkel.

Át- és beváltások a tanult mértékegységekkel gyakorlati mérésekhez kapcsolva, illetve ilyenek felidézése nyomán.
Számítások a kerület és terület megállapítására.
Adott feltételeknek megfelelő geometriai alakzatok építése síkban, térben.
Geometriai tulajdonságok felismerése, alakzatok kiválasztása a felismert tulajdonság alapján.
Transzformációk létrehozása eltolás és tükrözések segítségével.

Követelmények – Matematika
SNI tanuló

1. osztály

Számfogalom a 20-as számkörben, számlálás, mérés.
Számok írása, olvasása.
A számok szomszédainak ismerete.
Hozzátevés, elvétel tevékenységgel, megfogalmazása szóban.
Bontás, pótlás alkalmzásában kirakás segítségével, lejegyzés számokkal.
Legyen képes értelmesen használni a több, kevesebb, ugyanannyi, nagyobb, kisebb, ugyanakkora szavakat és a > < = jeleket különféle értelemben.
Tudjon hosszúságot, tömeget, becsléssel, összeméréssel (hosszabb- nehezebb) összehasonlítani.

2. osztály

Halmazok összehasonlítása, meg-és leszámlálás.
A számok írása, olvasása.
Az egyes, tízes fogalmának ismerete.
Tájékozottság a tízes számrendszerben.
Számok helye a számegyenesen.
Alapműveletek értelmezése kirakással.
A kisegyszeregy ismerete.
Nyitott mondat készítése ábrával.
Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megoldása.
Adott szabályú sorozat folytatása.
Testek létrehozása másolással.
Síkidomok létrehozása másolással.
Gyakorlati mérések a tanult egységekkel.

3. osztály

Számok írása, olvasása 1000-ig.
Számok nagyságrendjének és helyiértékének ismerete.
Számok képzése.
Műveletek leolvasása ábráról, megjelenítése tevékenységgel.

Egyszerű szöveges feladat megoldása (tevékenységgel, ábrával).
Egyszerű sorozatok szabályának megállapítása.
Egyszerűsorozat folytatása.
Síkidomok előállítása tevékenységgel.
Mérés alkalmi és szabvány egységekkel

4. osztály

Számfogalom tízezres számkörben.
Számok helyi érték szerinti írása, olvasása.
A tízes, százas, ezres számszomszédok meghatározása.
Szóbeli és írásbeli műveletek megoldása.
Egyszerű szöveges feladatok megoldása.
Sorozat szabályának felismerése, sorozat folytatása.
Geometriai tulajdonságok felismerése.
Mérés szabvány egységekkel.

13.5.3 Etika, hit- és erkölcstan

Intézményünk egyházi iskolaként működik 2020. szeptember 1-től. Iskolánk alapítója és fenntartója a Hajdúdorogi Metropolitai Egyház. A 2021/2022-es tanévtől kezdődően felmenő rendszerben az 1. évfolyamon heti 2 óra hittanoktatásban részesülnek tanulóink.

HITTAN

"Az ember értelme nagyobb, mint a világegyetem, épp ezért Isten annak egyetlen méltó tárgya." (Keresztes Szent János) Istenképiségünk egyik összetevője az értelem, amellyel Istent a teremtett világból egyértelműen, biztosan felismerjük.
A hittan tantárgy segítse a tanulókat abban, hogy a természetben és az emberi életben nap mint nap találkozhassanak a Teremtővel.
A tanulók éljék át annak örömét, hogy Isten nevünkön szólít, szeressék meg az élő Isten élő üzenetét: a Bibliát. Legyen figyelmük arra, hogy Isten, mint aranyszálat, az üdvösségtörténetet beleszőtte az emberi történelembe. Fedezzék fel a Szentlélek működését az Egyház életében és személyes életükben.
A hittan életre szólóan alapozza meg azt, hogy a hit ésszerű hódolat legyen Isten előtt.

Görögkatolikus Hittan Tantárgy
Elöljáróban
Tantervünk elkészítésénél figyelembe vettük:
A II. Vatikáni Zsinat, a Katolikus Egyház Katekizmusa, a püspöki szinódusok, a pápai megnyilatkozások és az új Kódex irányelveit.
A gyermekek életkori sajátosságait és életkörülményeit. Az Egyház hitének kifejtésénél az üdvtörténeti szempontot, a Krisztus-központságot.
A nemzeti alaptantervet és a ráépülő kerettanterveket, közöttük a katolikus iskolák kerettantervét. Ugyanakkor beépítettük mindebbe görögkatolikus hagyományainkat és sajátosságainkat.

Időkeret
Iskolánkban a 2021/2022-es tanévtől első évfolyamtól kezdve felmenő rendszerben heti 2 óra hittan lép az erkölcstan helyébe.
Az 1. évfolyamon az Etika, hit- és erkölcstan tantárgy alapóraszáma: 74 óra.

Cél és feladatrendszer

1) Megismerteti Jézus örömhírét, tanítását és életét, amint azt Egyházunk tanítja.
Az új nemzedék bevezetése a keresztény életbe, hogy az Egyház öntudatos tagja legyen. Legyen tudatába annak, hogy Isten meghívta örök országába. Töltse el Krisztus öröme, hogy necsak értelmét és akaratát, hanem érzelemvilágát is gazdagítsa Jézus tanítása.

2) Részleges célkitűzéseinket annak a zsinati tanításnak szellemében fogalmaztuk meg, amely hangsúlyozza, hogy összefüggéseket kell látnunk Isten és Krisztus misztériuma, valamint az emberi lét és az ember végső célja között, és eközben egyáltalában nem kell lekicsinyelnie azokat a földi célokat, amelyeket egy-egy ember vagy közösség közvetlenül el akar érni Istentől kapott hivatása szerint.

Általános fejlesztési követelmény

A tanterv követelményrendszere az elmélet és a keresztény élet összhangjának fontosságát hangsúlyozza. A tanulóktól elvárjuk, hogy minden életszakaszban - az életszakasz sajátosságainak megfelelően - szavakban és cselekedetekben tegyenek tanúságot Krisztus mellett.

Tartalom

1. évfolyam: Keresztény alapismeretek

Sor	Témakör	Óraszám
I.	Isten családja	14
II.	Isten családjának élete	12
III	Isten fia emberré lett	8
IV.	Jézus Krisztus élete és tanítása	24
V.	Isten népe	12
VI.	Összefoglalás	4
	Összesen	74

Oktatási cél: Ismerkedjenek meg a gyermekek az Úr Jézus életének főbb eseményeivel. Ismerjék meg Jézus Krisztust, mint az Atya küldöttjét, Evangéliumi történetek segítségével ismerkedjenek meg a keresztény élet sarkalatos elemeivel (szeretet, megbocsátás, bűn, felelősség, ima). Váljanak ismerőssé és érhetővé számukra a vallási jelek, főbb szimbólumok, az egyházi élet személyei és eseményei. Tanulja meg a fontosabb imádságokat, egyszerűbb egyházi énekeket.

Nevelési cél: Az Isten iránti szeretet megalapozása, a keresztény élet elemeinek gyakorlása. Vallási tapasztalatai révén váljék képessé a személyes imádságra, szorgalmazzuk a családi imádságot. Érezze jól magát Isten gyermekeinek családjában. Bevezetés a templomi életbe.Tudjon odafigyelni társaira, nevelőire, családjára.

<u>Isten családjában élünk.</u>
Első téma: 14 óra
Isten családja. Az Egyházat Jézus Krisztus alapította. Jézus tanított meg minket arra, hogy szóljunk az Atyához. A kereszt. Isten háza. Templomlátogatás. A szentély. A pap és segítői. Ünnepek.
Második téma: 12 óra
A szentmisén ministránsok segítenek. Ikonok. Ikonok készítése. Játéktanulás. Istenhez imádkozunk. A Szent Liturgia. Imádságaink. A Biblia. Szent Miklós élete. Imádkozik az Egyház. Ünnepeink. Ismétlés. Számonkérés.
Harmadik téma: 8 óra
Ajándék készítése. Mária örömhírt kap. Karácsonyi készülődés. Jézus Krisztus születése. A fény öröme.
Negyedik téma: 24 óra

Jézus Krisztus megkeresztelése. Útkereső. A mi ajándékunk Istennek. Imaírás. Jézus Krisztus önmagát ajándékozza nekünk. Ének tanulás, rajzolás. Isten megáld minket. Batyu készítése, ének tanulás.
A nagyböjti utazás. Lelkiismeretünk megvizsgálása. A boldog Herceg. Az útjelzők. Játéktanulás. Az útitársak. Az irgalmas szamaritánus. A vak virágai. Jézus az élet Ura. Ő az én apám. Jézus bevonulása Jeruzsálembe. A három fiú. Nagyhét - Szenthét. Jézus Krisztus feltámadása. Húsvéti tropár. Találkozás a feltámadottal. Ünnepeink.
Ötödik téma: 12
Istenszülő édesanyánk. Ima tanulása. Jézus Krisztus mennybemenetele. Ének tanulás. A Szentlélek eljövetele. A szél. Helyem a családban, az egyházközösségben. Köztünk van Isten. Vele és Feléje. Ünnepeink.
Év végi ismétlés: 4 óra

2. évfolyam

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, a szocio-emocionális készségek fejlesztése.
A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.
Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában. Az egyént és a közösségeket érintő etikai elvek és az ezekből következő kérdések felismerése az árnyalt, a másik ember vagy csoport szempontjait is megértő gondolkodást fejleszti.
Az etika tantárgy felkészíti a tanulót az egyéni életvezetésének és társas környezetének erkölcsi szempontból történő mérlegelésére, miközben saját tudását vizsgálja és fejleszti. Eszközei a kérdezés, a rejtett nézetek és a dilemmák feltárása, az érvelés, a meggyőzés, a meggyőződés, a társadalmi normák és közösségi értékek értelmezése.
A tananyag alapvető értékeket közvetít. Ezek a segítés, megértés, együttérzés, törődés, szabadság, felelősség igazságosság, becsületesség, méltányosság, tolerancia, önazonosság. Ezek a tanuló lelkiismeretének fejlődését szolgálják. A témák feldolgozása a tanulót megfontolt döntésre, kulturált véleményalkotásra és felelős tevékenységre készteti.
A tanulóközösség tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen érzelmi-, érdekkonfliktusok ~~és~~ viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést. Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenységek olyan képességeket is fejlesztenek, melyek a tanulót az életvezetésében sikeressé és tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé tehetik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre késztetik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.
Az etika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:
A tanulás kompetenciái: A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív

tanulóvá válást, a tanulás tervezését, az egyéni tanulási stílus kialakítását és a tanulási útvonalak felfedezését, a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

A kommunikációs kompetenciák: A kommunikációs kompetenciák formálása során a tanuló gyakorolja az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

A digitális kompetenciák: A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok digitális eszközökkel történő bemutatása. A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése. A digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A gondolkodási készségeket fejlesztik azok a tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások, médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok felismerése közben a tanuló elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. Átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy támogatja az önismereten alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkészség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A gyakorlatok során az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulók önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak kreatív alkotások tervezésére, készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio-emocionális készségek fejlesztése drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

Az etika kerettanterv főbb pedagógiai alapelvei:

A tanulók komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi, társas-lelkületi formálás és a cselekvő magatartásra, viselkedésre buzdítás.

A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.

Célrendszere és ajánlásai élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.

A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoportok egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.

Az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönzi a diákokat a különböző élethelyzeteiben. Fontosnak tartja a nevelés három színterét (család, iskola, társadalom).

Ebben a tantervben elsődleges az érzelmi, érzületi nevelés, a morálfejlesztés, amely során a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a

lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.
A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat.
Korosztályi adottságaiknál fogva (alsó tagozatos) a gyermekek még nem képesek a tudatosan, teljes felelősséggel meghozott döntések felvállalására, ezért őket folyamatosan tanítani, nevelni, cselekedtetni kell, figyelembe véve a tanulók tipikus és egyéni életkori és fejlődési sajátosságait.
Az etika tanítása nagyfokú empátiát, sokirányú ismeretet, adaptivitási készséget és rugalmasságot igényel a pedagógustól, aki szakmailag is felkészült személy, fejlődés-lélektani, pedagógiai, szakdidaktikai és módszertani ismeretekkel rendelkezik. Tisztában van az alapelvekkel, melyeknek szellemiségében tanít. Együttműködik azokkal, akikkel munkatársi kapcsolatban van (szülők, osztályfőnök, igazgató, tanárok).

Az alsó tagozat első két évfolyamán az etika tantárgy elsődleges feladata az öntudatos erkölcsi-etikai gondolkodás kialakítása. Továbbá a tanuló önmagáról és közvetlen környezetéről szerzett ismereteinek tudatossá tétele, a legalapvetőbb szocio-emocionális eszköztárának létrehozása és a szokásszintű viselkedések belsővé válása.
Az érzületi-lelkületi nevelés során figyelembe kell vennünk, hogy a korai iskoláskorban elcsitulnak a viharos ösztöntendenciák, és a tanuló érzelemvilágában is törekszik a felnőtt világ elvárásainak megfelelni. A család, mint az érzelmek legfontosabb biztosítója, továbbra is döntő jelentőségű a számára, de már képes elfogadni a pedagógusok és a kortársak érzelmi megnyilvánulásait. A megterhelő érzelmekkel nem tud egyedül megküzdeni. A gyermekkor meghatározó érzelmei: a szeretet, a biztonság, a bizalom, a félelem. Fontos e korosztály esetében a szülővel, a tanárokkal, a tekintélyszemélyekkel való kapcsolat.
Fontos szempont a tanító nyitott, válaszkész, az őszinte véleménynyilvánítást folyamatosan fenntartó, támogató és tiszteletben tartó pedagógiai attitűdje a tanulók életkori sajátosságainak figyelembevételével. A tanórákon a korosztály képességeihez alkalmazkodva nagyobb súllyal jelennek meg a rajzos, kreatív, mozgásos, dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok. Új elem az önmagára figyelő magatartás fejlesztése, az érzések, gondolatok pontos megfogalmazása. Mind az életkor, mind a tantárgy sajátosságai miatt a 2. osztályos kerettantervben különös jelentősége van az egyéni különbségeket figyelembe vevő, tanulói sokszínűségre érzékenyen reagáló differenciált bánásmódnak.
A 2. évfolyam kerettanterve a tanulók önmagukhoz való viszonyulására, alapvető önismeretére, valamint elemi környezetükre, a rokoni és kortárskapcsolatok közegére összpontosít. Az első két évfolyamon a társadalmunk kulturális életét alapvetően meghatározó zsidó-keresztény kultúra világképével és szokásrendszerével ismerkednek meg. Ezek az egyházi ünnepkörök és hagyományok közös feldolgozásával valósulnak meg. A tevékenységközpontú, tanulási tapasztalatokra épülő módszerek lehetőséget nyújtanak a személyes véleményalkotásra, a közösséghez tartozás élményének megélésére.

A 2. évfolyamon az etika tantárgy alapóraszáma: 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszámok
	2. évfolyam
1. Éntudat – Önismeret	6 óra
2. Család – Helyem a családban	6 óra
3. Helyem az osztály közösségében	6 óra
4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	6 óra
5. A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	6 óra
6. Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	6 óra
Összes óraszám:	36 óra

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret
ÓRAKERET: 6 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:
- meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők;
- csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is megnevezi a saját érzelmi állapotait;
- felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
- céljai megvalósítása közben önkontrollt végez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- Önismeret
  - Saját jellemzők
  - Külső és belső tulajdonságok azonosítása, azok megítélésformáló ereje
  - Saját környezet bemutatása
  - Saját szokások azonosítása
- Érzelmek megismerése
  - Saját alapérzelmek felismerése, szóbeli megfogalmazása
  - Gondolatok és érzelmek kifejezése a helyzethez illően
  - Kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése
  - Gondolatok és érzelmek kifejezési módjainak gyakorlása
  - A veszélyt jelentő helyzetek azonosítása
- Fejlődés
  - A változások felismerése
  - A testi és szellemi fejlődés lépéseinek azonosítása

- Saját erősségek és fejlesztésre váró területek, a két oldal egyensúlyának megtalálása
- Hatékony tanulási technikák és feltételek gyűjtése
- Saját tanulási célok és jó szokások meghatározása
- Saját viselkedésre vonatkozó reflektálás gyakorlása

Fogalmak

én, viszonyulás a másik emberhez, érzelem, érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, védettség, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás.

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban
ÓRAKERET: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri és megnevezi a szűkebb és a tágabb családtagjait, a rokonsági szinteket
- azonosítja a családi szerep- és felelősségvállalást
- átéli a különböző családi események fontosságát
- megérti, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
- felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait;
- megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában;
- képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit;
- felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

– Egészséges életmód
- A testi és lelki állapotok néhány fő jellemzőinek azonosítása, az érzelmek hatása a fiziológiai állapotokra
- Az egészséges életmód alapelemei, az egészségmegtartó stratégiák ismerete
- A biztonság feltételeinek megérzése a mindennapokban
- Kellemetlen, bántó, feszült helyzetek azonosítása (a jó és rossz stressz megkülönböztetése)
- Helyzetek azonosítása, melyekben segítség nyújtására vagy kérésére van szükség

A tanács, segítség ajánlásának és kérésének módjainak gyakorlása

– Családi és tágabb kapcsolatok
- Családtagok, családi viszonyok jellemzése
- A családtagok közös tevékenységeinek megismerése

- Szokások a családban, és azok szerepének felismerése
- Ünnepek a családban, a családi ünnepekhez kapcsolódó szokások átélése
- A család tágabb kapcsolatrendszerének azonosítása: barátok, szomszédok, távoli rokonok, ismerősök
- Érzelmek kifejezése a családban, sorsfordító események
- A pozitív, megtartó emberi kapcsolatokban megjelenő esetleges negatív érzelmek felismerése
- Módszerek megismerése a negatív érzelmek kezelésére
- A családon belüli lehetséges konfliktusok megérzése
- Változások, események azonosítása a családban
- A szeretet kifejezésének és elfogadásának módjainak gyakorlása

Fogalmak

biztonság, egészség, családtag, rokon, barát, ismerős, hétköznap, hétvége, ünnep, szeretet, tisztelet

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében
ÓRAKERET: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában;
- megkülönbözteti a tiszteletteljes és sértő közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt, véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;
- felismeri az együttműködést segítő, vagy akadályozó tevékenységeket, és saját szerepét az együttműködésben;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait;
- mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;
- különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;
- megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;
- rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;
- ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermekjogokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Kommunikáció

- A társas érintkezés és a beszélgetés alapvető szabályainak ismerete
- Alapvető testbeszéd-jelzések azonosítása és értelmezése
- A verbális és-nonverbális kommunikációs elemek azonosítása, az együttérzés kifejezése

- Egyenrangú és kölcsönös kommunikáció, kommunikációt és megértést segítő verbális és non-verbális elemek felismerése

Kortárs kapcsolatok

- Kapcsolatok kialakítása, ápolása kortársakkal
- A kapcsolatok kialakulását segítő és gátló viselkedési formák megkülönböztetése
- A kortárs kapcsolatok minőségének meghatározása, a barátságok jellemzőinek felismerése
- A barátság kezdeményezése és ápolása

Konfliktusok

- Az elfogadás és az elutasítás jelzéseinek azonosítása
- Vita, veszekedés, harag okainak feltárása, a kibékülés, megbeszélés módjai, a megbocsátás elfogadása
- Az egyenlőtlen és bántó helyzetek felismerése, és a rájuk való megfelelő reakció tanulása

Fogalmak

figyelem, testbeszéd, tisztelet, sértés, vita, harag, kibékülés, elfogadás, megbocsátás, lelkiismeret

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban
ÓRAKERET: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ismeri az állami, nemzeti és vallási ünnepek jelentését, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre;
- ismer néhány, a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó, alapvető kulturális és természeti értéket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érdeklődést mutat Magyarország történelmi emlékei iránt, felismer közülük néhányat;
- különböző konkrét helyzetekben azonosítja, és társaival megvitatja a szabályok jelentőségét, megérti a szabályszegés lehetséges következményeit;
- az igazságosság és igazságtalanság fogalmát fiktív vagy valós helyzetekhez kapcsolja, véleményt alakít ki ezekről;
- felismeri a közösségek működésének feltételeit,–és erkölcsi érzékenységgel viszonyul ezekhez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A lakóhely jellemzői

- Saját kedvelt helyszínek a lakókörnyezetben, a lakóhelyhez kötődés megfogalmazása

- Saját lakóhely néhány nevezetességének, fontos helyeinek, személyeinek megismerése
- Felismeri a lakókörnyezet közös gondozásának módjait és fontosságát

Közös ünnepek

- Az egyes egyházak ünnepkörei
- A nemzeti ünnepek hátterében álló történetek megismerése
- Családi, iskolai és nemzeti ünnepek jellegének megkülönböztetése
- Az ünnepekhez való saját kapcsolódási pontok keresése (érzelmek, gondolatok, szokások)
- Személyes részvétel a közös ünneplés előkészítésében, lebonyolításában

Az együttélés szabályai

- A társas szabályok szerepének meghatározása az együttélésben
- A szabályszegés következményeinek felismerése
- Az osztály életének közös megszervezése, megbeszélési technikák gyakorlása, kompromisszumos megoldások felismerése

Fogalmak

lakóhely, szabály, alkalmazkodás, egyenlőség, igazságosság, együttműködés, érzelem, büszkeség

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében
ÓRAKERET: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri a természet esztétikus rendjét,
- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének fejlesztésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felelősséggel gondoskodik háziállatokról vagy a környezetében előforduló állatokról, növényekről;
- megismer néhány veszélyeztetett fajt, ezek veszélyeztetettségének okait, és megfogalmazza, miért szükséges az élővilág védelme;
- fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A természet védelme

- Példák megfogalmazása ember és természet kapcsolódására
- Állatok és növények felelős gondozásának gyakorlása
- A saját környezetben található természeti értékek gyűjtése
- A természetvédelem fontosságának a felismerése
- Veszélyeztetett élőlények és veszélyeztetettségük okainak megismerése

- Környezetkárosító cselekvések azonosítása, elkerülése

Környezetvédelem

- A fenntarthatóság helye a mindennapi cselekvésben
- A szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása
- A takarékosság elvének elfogadása, megfogalmazása
- A környezetkárosító magatartások elkerülési módjainak megismerése
- A saját, a természetben tanúsított viselkedésének kontrolálása
- Stratégiák kialakítása a környezetkárosító magatartás elkerülésére

Fogalmak

gondozás, gondoskodás, veszélyeztetett, természetvédelem, környezetkárosítás, hulladék, szelektív gyűjtés, környezetvédelem.

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére
ÓRAKERET: 6 **óra**

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri az olvasott vagy a hallott bibliai tanításokban és más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;
- megismer többféle, a jelentősebb vallási ünnepekhez kapcsolódó egyházi és kulturális szokást.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer néhány fontosabb ünnephez kapcsolódó vallási eseményt és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történetet;
- a zsidó és keresztény bibliai történetekben, a kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra, saját életéből példákat hoz.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Kérdések a világról

- Saját kérdések megfogalmazása az ismeretlenről
- A környező világ megismerési módjainak összegyűjtése (megfigyelés, magyarázat, kérdések a tapasztaltabbakhoz, szöveges, filmes források)
- Gondolatok megfogalmazása a tapasztalaton túli világról (a gondolkodás, gondviselés, megismerés, képzelet, világmindenség, idő fogalma)

Vallás, hit

- Egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó népszokások: Mikulás, karácsony, húsvét, pünkösd történetének megismerése (például Jézus születésének története a keresztény vallásokban; a hanuka ünnepe a zsidó vallásban)
- A környezetben található egyházak, felekezetek néhány vallási szokásának megismerése

Erkölcs

- Az együttélést befolyásoló főbb értékek azonosítása vallási vagy kulturálisan hagyományozott történetekben (bibliai történetek, mesék, mondák)
- A szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem megjelenési módjainak felismerése a mindennapokban
- Gondolatok megfogalmazása a jóról és a rosszról
- Annak felismerése, hogy az emberek nem egyértelműen jók vagy rosszak, csak a cselekvéseik ítélhetők meg

Fogalmak
vallás, hit, egyházi ünnepkörök, népszokások, érték, szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem, jó és rossz.

A továbbhaladás feltétele: A tanuló aktívan részt vesz a tanítási órákon.

3–4. évfolyam: Erkölcstan

Az alsó tagozat 3–4. évfolyamán az etika tantárgy célkitűzése a korábbi években megalapozott ismeretek elmélyítése, a készségek továbbfejlesztése; a felvetett témákban való alaposabb elmélyülés. A reális énkép kialakítására építve megkezdődhet a személyes erősségek és hiányosságok feltérképezése és alakítása; a szocio-emocionális készségek tudatos fejlesztése és a tanulót közvetlenül körülvevő társadalmi közegek után a tágabb környezet etikai szempontú vizsgálata és megértése.

A 3–4. évfolyamon folytatódik a zsidó-keresztény-keresztyén erkölcsi értékrend alapozása, a tanulók által képviselt értékek személyre szabott mintázatának kialakulása. A lelki én, a lelkiismeret kialakulása révén a tanulók már képesek megérteni viszonylag ellentmondásos érzelmeket és tulajdonságokat is; empatikus képességük fejlődésével pedig egyre inkább képesek mások élethelyzetének megértésére. Felerősödik a kortársak hatása, de még a pedagógus által közvetített értékeket tekintik mérvadónak. A pedagógus feladata ebben az időszakban a csoportok értékrendbeli azonosítása a szélsőségek elkerülése, valamint a tanulókkal együtt a megismert közegek kereteinek kibővítése, az eddig alapszinten ismert és alkalmazott viselkedési minták szélesebb körben való alkalmazhatósága. A 3–4. évfolyamon fontos szerepet kapnak a tanulók önszerveződési folyamatai, saját kitűzött fejlődési céljai, valamint az azok megvalósításához vezető út megtervezése, és ennek pedagógusi nyomon követése. A pedagógus feladata ebben az életkorban az érzékenyítés, a tanulók személyes véleményére és tapasztalataira vonatkozó elfogadás és nyitottság, a társadalmi felelősségvállalás modellálása. Az alkalmazott pedagógiai módszerekben a szóbeli kifejezőkészség és az öntudatosság fejlődésével fokozatosan bővül a szóbeli, majd írásbeli feladatok köre, ugyanakkor fontos, hogy legyenek cselekedeteken alapuló, dramatikus és kreativitást igénylő, alkotó feladatok is a tanórákon.

A 3–4. évfolyamokon előtérbe kerül a hithez kapcsolódó alapvető erkölcsi értékrend megismerése, megértése és belsővé tétele is. Lényege, hogy a tanulók számára nyilvánvalóvá váljon: az alapvető értékek eredete, forrásai és ezek belsővé válása tovább formálhatja spirituális világképüket is. A pedagógiai munka fontos eleme a tanulók önálló kötelezettségtudatának, akaraterejének és öntevékenységének fejlesztése; a szorgalom,

kitartás és felelősségvállalás autonóm erkölcsi értékrendbe való beépülésének előmozdítása. Az alsó tagozat 3–4. évfolyamán a korábbi években megalapozott normatív erkölcsi gondolkodás, önismeret, érzelmi intellektus, spirituális világkép és társas felelősségvállalás tovább fejlődik, elmélyül, az értékrend stabilizálódik, ennek következtében a tanulók egyre határozottabban nyilvánítják ki saját véleményüket, egyre megalapozottabban hoznak döntéseket.

A 3–4. évfolyamon az erkölcstan tantárgy alapóraszáma: 36-36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**óraszámok**
	3-4. évfolyam
1. Éntudat – Önismeret	6-6 óra
2. Család – Helyem a családban	6-6 óra
3. Helyem az osztály közösségében	6-6 óra
4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	6-6 óra
5. A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	6-6 óra
6. Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	6-6 óra
Összes óraszám:	36-36 óra

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret
ÓRAKERET: 6 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a gyengeségek fejleszthetők, és teljesíthető rövid távú célokat tűz maga elé saját tudásának és képességeinek fejlesztése céljából.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is felismeri és megnevezi a saját érzelmi állapotait;
- felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit;
- célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
- céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
Önismeret

- Saját főbb testi tulajdonságok és személyiségjegyek azonosítása, az önészlelés és a környezettől érkező jelzések értelmezése
- Annak felismerése, hogy minden embernek vannak erősségei és fejleszthető területei

- Saját fejlődési folyamatok észlelése, jellemzése
- Önfegyelem gyakorlása

Érzelmek kezelése

- Az alapérzelmeken túlmutató kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése, az ezekre adott társadalmilag elfogadható reakciók gyakorlása
- Az önuralom fejlesztése, és cselekvési készletének megismerése
- Az érzelmek konstruktív kifejezési módjai és egyénspecifikus érzelemszabályozási stratégiák kialakítása.

Célok és tervek

- Saját vágyak és célok megfogalmazása és ezek elkülönítése
- Terv kialakítása egy saját cél elérése érdekében: cselekvéses feladatok, tervszerű lépések meghatározása, a haladás ellenőrzése és értékelése
- Önmotiváló és önjutalmazási stratégiák megismerése, a kitűzött cél és a valósan elért eredmény összehasonlítása

Siker és kudarc értelmezése

- A kitartás és a pozitív viszonyulás megtartása kudarc esetén is, annak felismerése, hogy a kudarcból levont következtetések is az egyén fejlődését szolgálják
- Reális és irreális célok felismerése, a vágyak és célok összefüggéseinek feltárása
- Személyes példaképek kiválasztása

Fogalmak

tulajdonság, érzelem, önuralom, vágy, terv, siker, eredmény, meggyőződés, példakép

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

ÓRAKERET: 6 ÓRA

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ismeri a család testi, lelki -védelemmel kapcsolatos feladatait
- motivált az őt érintő problémák megoldáskeresésében;
- saját maga is keres módszereket a stresszhelyzetben keletkezett negatív érzelmek, gondolatok és tettek kezeléséhez;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a családi biztonság kereteit az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat;
- felismeri a különböző élethelyzetek (pl.: új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait
- megérti az ünneplés jelentőségét, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
- megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában, természetesnek tartja ezek különbözőségét;
- felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz;

- képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Egészség-biztonság

- A testi és lelki egészség jellemzőinek megismerése, az egészségmegőrzés főbb lehetőségeinek feltárása
- Stresszhelyzetek azonosítása saját példákon keresztül, jó és rossz stressz megkülönböztetése, a stressz- és indulatkezelés tudatos alkalmazása az azt megkívánó helyzetekben
- A bántalmazás felismerése, megelőzése, az elérhető segítő személyek és szervezetek azonosítása
- A kiközösítés azonosítása, elhárításának és megelőzésének lehetőségei
- Annak megértése, hogy mindenkinek joga van a biztonsághoz és az emberi méltósághoz

Családok

- Ismerkedés a saját család múltjával, az idősebb generációk életével
- Családi hagyományok azonosítása, családi ünnepek megtartása
- Érzelmi kötelékek a családon belül, az összetartozás jeleinek felismerése
- Saját szerep vállalása az ünnepek előkészítésében és megtartásában

Családi élet

- Saját szerepvállalás azonosítása a család mindennapjaiban
- A gyermekek és felnőttek feladatai
- Saját tettekért való felelősségvállalás, a következmények elfogadása
- A „szabad”, „lehet” és „kell” értelmezése
- Az együttérzés, empátia, a kommunikáció módjainak gyakorlása
- A családtagok egymásrautaltsága, közös feladatok azonosítása, a részvállalás szükségszerűségének felismerése

Fogalmak

együttérzés, bizalom, közösség, felelősség, következmény, feladatmegosztás, joga van

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

ÓRAKERET: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában
- megkülönbözteti a sértő és tiszteletteljes közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt; saját érdekeit és véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;
- felismeri az együttműködést segítő vagy akadályozó tevékenységeket és saját szerepét az együttműködésben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait;
- mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;
- különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;
- megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;
- rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;
- társas kapcsolatait a bizalom, szeretet, együttműködés és felelősség szempontjából vizsgálja és értelmezi;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Kommunikáció

- A kommunikációban részt vevő partnerek nézőpontjának megismerése, a megértésre törekvés eszközeinek használata
- Az indulatszabályozás, a türelem, a másik fél érzelmeinek és véleményének tiszteletben tartása
- A többszereplős kommunikációban fellépő félreértés felismerése, tisztázó kérdések megfogalmazása
- Ismerkedés az erőszakmentes kommunikációval: az értő figyelem és az én-közlés
- Verbális és non-verbális jelzések közötti ellentmondás felismerése
- Az érvelés szabályainak megismerése

Kortárs kapcsolatok

- Kölcsönös és megtartó kortárs kapcsolatok kezdeményezése és fenntartása
- A barátság kialakulásához szükséges személyes preferenciák azonosítása, a visszautasítás feldolgozása
- Az előítélet felismerése és a bizalom feltételei
- A társak megismerésének módjai
- Saját kapcsolatok véleményezése, a kapcsolatok jobbításának lehetőségei

Jogok, szabályok

- Néhány alapvető gyermeki jog megismerése
- A gyermekek joggyakorlásában részt vevő felnőttek, az alapjogok elérésének különböző módjai
- Az alapvető gyermeki jogok sérülésének felismerése, a segítségkérés lehetőségei
- Megérti, hogy a tanulás jog és kötelesség

Fogalmak

megértés, ismerős, barát, kortárs, vélemény, türelem, jog és kötelesség

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban
ÓRAKERET: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ismeri az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségét, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó legfontosabb kulturális és természeti értékeket, ezekről képes ismereteket rendszerezni,
- érdeklődést mutat a nemzet történelmi emlékei iránt, ismer közülük néhányat;
- ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, valamint az európai népek közös alapkultúrájáról;
- különböző kontextusokban azonosítja és társaival megvitatja az együttélési alapszabályok jelentőségét, megfogalmazza a szabályszegés következményeit;
- ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermeki szükségleteket;
- tájékozott a gyermeki jogokról, ennek családi, iskolai és iskolán kívüli következményeiről, a gyermekek és felnőttek ezzel kapcsolatos kötelességeiről;
- mérlegeli az igazságosság és igazságtalanság fogalmát, a valós helyzetekben véleményt alakít ki ezekről.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Teremtett értékek

- A lakóhely, a nemzet legfőbb természeti, épített, művészeti értékei és történelmi helyei
- Főbb nemzetiségek és hagyományaik a lakókörnyezetben
- Ismerkedés más népek életmódjával, szokásaival
- A tárgyak és technológiák szerepe az életmódban
- Az újítás és a kreativitás, mint a teremtett értékek megőrzésének, fejlesztésének alapja

Közösség

- A társas szabályok értelme, célja, értelmezése
- Közösségi szabályalkotási és -értékelési technikák alkalmazása
- A befogadó és együttműködő közösség jellemzőinek feltárása
- Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése
- Az ünneplés közösségformáló ereje
- A másokért és a közösségért végzett tevékenységek formái
- A nehéz helyzetben lévők közös segítése

Jog és biztonság

- A tárgyi és szellemi tulajdon és az ahhoz való jog fogalmai
- A személyiségi jogok érvényesülése és sérelme a virtuális és valós térben
- A virtuális térben való viselkedés biztonsági szabályai

Fogalmak

hagyomány, tulajdon, ünnep, egyházi ünnep, természeti érték, történelmi érték, szabályalkotás, együttműködés, befogadás, felelősségvállalás.

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében
ÓRAKERET: 6 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére.
- felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri, hogy miért szükséges az élővilág védelme; minderről képes információt gyűjteni fizikai és digitális környezetben is;
- fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok, és felhívja társai figyelmét is ezekre.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
Környezetszennyezés

- A környezetszennyezés jelensége, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére
- Az élet védelmének és a felelősségvállalás etikai elvének megismerése
- A környezetszennyezés és a fajok pusztulása közötti összefüggés felismerése

Környezetvédelem

- A környezetvédelem főbb szempontjai
- A fenntartható életvitel néhány alapelve és azok figyelembevétele a saját döntések és választások során
- Pazarlás és annak mérséklése, felesleges tárgyak és a mértékletes fogyasztási szokások
- A hulladék és a szemét fogalma, a hulladék-újrahasznosítás
- Cselekvési minták és újítások megismerése a környezet megújítása, szépítése, élhetőbbé tétele érdekében
- Személyes és közös lista készítése a megőrzendő kulturális és természeti értékekről

Fogalmak
környezetszennyezés, környezettudatosság, újrahasznosítás, fejlődés, mértékletesség, környezetvédelem, teremtett rend, természeti érték

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére
ÓRAKERET: 6 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- azonosítja az olvasott vagy a hallott zsidó és keresztény bibliai tanításokban vagy más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;

- megérti, értelmei az európai, a nemzeti kultúra eredetét, forrását.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a „jó” és a „rossz”, helyes és helytelen közötti különbségeket, azokat konkrét példákon keresztül alkalmazza, és megoldási javaslatokat fogalmaz meg a helytelen viszonyulásokkal kapcsolatban;
- megismer az egyes egyházak ünnepköreihez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történeteteket;
- megismer az egyes egyházi ünnepkörökhöz (karácsony, húsvét, pünkösd, hanuka, pészah) kapcsolódó tartalmakat, jelképeket, szokásokat, néphagyományokat
- a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Kérdések a világról

- A környező világ megismerésének lehetőségei
- A hitbeli, és az erkölcsi tartalmú ítéletek értelmezése
- A lelkiismeret működésének jelei, erkölcsi értékek a mindennapokban: a tisztelet, a becsületesség, a mértéktartás, a felelősség, az akaraterő, az önbecsülés erényei

Vallás

- A zsidó-keresztény kultúrkör teremtéstörténete, és világképe
- Alapvető egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó vallási szokások, események: a karácsonyi, a húsvéti és pünkösdi ünnepkör (például halál, az élet és az újjászületés értelmezése a keresztény vallásokban, ünnepek a zsidó vallásban)
- Személyes meggyőződés és hit jelentése
- Az azonos hittel rendelkezők közössége

Értékek a vallási történetekben

- A hit, a vallás által közvetített alapvető emberi értékek értelmezése (önzetlenség, igazságosság, megbocsátás, jótékonykodás), az életünket vezérlő aranyszabályok, példázatok megismerése (a tékozló fiú története, a magvető példázata, a talentumokról szóló példabeszéd)
- A vallási történetekben gyökerező erkölcsi értékek és tanítás megfogalmazása

Fogalmak

érték, önzetlenség, mértékletesség, igazságosság, megbocsátás, lelkiismeret, világkép, Isten, élet, halál

A továbbhaladás feltétele: A tanuló aktívan részt vesz a tanítási órákon.

13.5.4 Környezetismeret

A környezetismeret tantárgy a Természettudomány és földrajz tanulási terület bevezető tantárgya, mely az alsó tagozat 3–4. évfolyamán jelenik meg.

A tantárgy épít az 1–2. osztályos olvasás, valamint a technológia és a matematika tantárgy keretein belül történő fejlesztésre.

A tantárgy legfontosabb célja, hogy a gyermekek életkori sajátosságaira, kognitív fejlődésére, valamint kíváncsiságára építve képessé tegye őket szűkebb és tágabb környezetük, valamint saját testük megismerésére, a változások megértésére, alapvető okokozati összefüggések meglátására.

A tanulók a természettudományos ismeretszerzés és -feldolgozás módszereire épülő tevékenységek révén, cselekvő úton szereznek tapasztalatokat, aktívan vesznek részt a fejlesztés folyamatában. A megismerési módszerek (megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés és kísérlet) elsajátításán és alkalmazásán keresztül fejlődnek azon alapvető képességeik (megfigyelő, leíró, azonosító, megkülönböztető képesség, mérési technika, kísérletezéshez szükséges képességek), melyek a természettudományos megismeréshez szükségesek, valamint kialakulnak az ezekhez nélkülözhetetlen alapvető szokásaik is.

Kiemelt jelentőségű, hogy a gyermekek saját tapasztalataikon keresztül olyan természettudományos tapasztalatok birtokába jussanak, melyek segítik eligazodásukat az őket körülvevő természeti, társadalmi és gazdasági környezetben, valamint képessé teszi őket arra, hogy környezetükkel harmonikusan együtt éljenek. A tantárgy tanulása során tehát erősíthető a környezet iránti érdeklődés, felelősségvállalás.

Alapvető fontossággal jelenik meg a tantárgy céljai között az egészség megőrzése és az egészséges életvitel összetevői közötti összefüggés felismerése, az egészséges életmód szokásainak alakítása, valamint az egészséget károsító hatások tudatos kerülésére való nevelés.

A tantárgy céljaiból következik, hogy szükségszerűen szervesen kötődik a hétköznapi élethez, s így erősen gyakorlatorientált. Nem ismereteket tanít meg a gyermekek számára, hanem a gyermekek saját tevékenységeinek tapasztalatai által készíti elő a fogalomalkotást.

A tevékenységek végzése során szerzett élmények biztosítják a megismerés és felfedezés örömét, ezáltal hozzájárulnak ahhoz, hogy folyamatos legyen a tanulók motivációja arra, hogy a természettudományok és a földrajz tárgykörébe tartozó problémákat minél mélyebben megismerhessék, megérthessék.

Eközben a tanulók a mindenki által elérhető és alkalmazható természettudományos műveltség alapjainak birtokába jutnak.

A környezetismeret tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A megfigyelések algoritmusának követésével, összehasonlítások, csoportosítások végzésével, valamint a mérés és a kísérletezés algoritmusának megvalósításával a tanuló aktív tanulási utat jár be, eközben fejlődnek megismerési

képességei. Vizsgálatainak eredményeit összeveti hipotéziseivel, ezzel fejlődik problémamegoldó, valamint mérlegelő gondolkodása. Tanulási stratégiákat használ fel: tapasztalatai rögzítéséhez egyszerű ábrákat, grafikus szervezőket használ, készít.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló a megismerő tevékenységek során tapasztalatait lejegyzi vagy szóban megfogalmazza, így fejlődik azon készsége, hogy érthetően és pontosan fejezze ki gondolatait. Eközben törekszik a természettudományos szaknyelv pontos használatára. A vizsgálatok végzésekor információkat gyűjt, rendszerez. A megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás, mérés és kísérletezés során fejlődik a szöveges módon, a táblázattal és a grafikonokkal megadott információk megértésének képessége.

A digitális kompetenciák: A környezetismeret tanulása során a tanuló kiegészítő információkat gyűjt digitális forrásokból, illetve tapasztalati úton szerzett ismeretei rögzítésére online feladatokat, alkalmazásokat használ.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Az ismeretszerző módszerek elsajátítása közben fejlődik a tanuló problémamegoldó gondolkodása. A vizsgálatok, kísérletek végzése ösztönzi őt, hogy kérdéseket tegyen fel, ok-okozati összefüggésekre jöjjön rá, következtetéseket vonjon le. Mivel a képességfejlesztés az egyes témák komplex feldolgozása közben valósul meg, fejlődik rendszerszemlélete. Kezdeti perceptuális tanulása mellett képessé válik a verbális tanulásra.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A környezetismeret tanulása cselekvő tapasztalatszerzésre épül, melynek során a tanuló csoporttagként, társaival együtt végzi tevékenységét. A gyakorlati feladatok végzésekor döntéseket hoz, időbeosztást készít.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A környezetismeret tanulása során a tanuló megismeri hazánk kulturális örökségének egyes elemeit.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A környezetismeret tanulása során végzett tevékenységekkel a tanuló képessé válik arra, hogy társaival együttműködjön. Megtanul a csoporton belül különböző szerepekben feladatot végezni és munkájáért felelősséget vállalni.

3–4. évfolyam

A kisiskolás korú gyerekek többnyire érdeklődéssel fordulnak az élő és élettelen környezet felé. Erre az érdeklődésre alapozva kell biztosítani számukra a megismerés, felfedezés örömét, így formálhatjuk a gyerekek természethez való viszonyát, a természetről való gondolkodását.

A környezetismeret tanításának legfontosabb célja a 3–4. évfolyamon azoknak a képességeknek a fejlesztése, valamint azoknak a szokásoknak az alakítása, melyek szűkebb és tágabb környezetük megismeréséhez és a felsőbb évfolyamokon a természettudományos tárgyak tanulásához szükségesek.

Az életkorból és a fejlesztési feladatokból következően biztosítani kell, hogy a tanulók cselekvő tapasztalatszerzés útján elemi szinten sajátítsák el a természettudományos ismeretszerzés alapvető módszereit, nem pedig biológiai, földrajzi, kémiai, fizikai ismeretek tanítására van szükség. A tanulási folyamat során az ismeretszerző módszerek elsajátításán keresztül a megismerési képességek fejlesztése a fő cél, az ismeretanyag pedig a célok

elérését szolgáló eszköz.

A megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, valamint a kísérletezés módszereit gyakorolva fejlődik a tanulók megfigyelő, leíró, azonosító, megkülönböztető képessége, mérési technikája, valamint a kísérletezéshez szükséges képességeik.

A megértéshez, fogalomalkotáshoz szükség van a célzott és folyamatos megfigyelésre. Fontos kiemelni, hogy a puszta érzékelés nem azonos a megfigyeléssel. A megfigyelés során az érzékelt jelenség lényeges jellemzőit kell kiemelni a lényegtelenek közül.

A tanulók a leírás alkalmazásával szóban, rajzban, írásban rögzítik tapasztalataikat.

Az összehasonlítás vezet el a lényeges jegyek kiemelésén túl az összefüggések meglátásához, az ugyanabba a fogalmi csoportba tartozó jellemzők megismeréséhez. Ha a tanulók felismerik az azonos és különböző tulajdonságokat, képessé válnak a megfigyelt jellemzők rendezésére, csoportosítására.

Fontos az alapvető mennyiségi tulajdonságok megismerése, mérésük megbízható szinten történő elsajátítása, mert a mérés módszerét mindegyik természettudományos tantárgy alkalmazza.

Egyszerű kísérletek végzésével készítjük elő a későbbi természettudományos kísérletezést, mely a legmagasabb szintű természettudományos megismerési módszer.

Az ismeretszerző módszerek alkalmazása közben, tapasztalati úton kezdődik el a fogalmak kialakításának folyamata, de ez nem zárul le a 4. évfolyam végén, ekkorra még nem alakulnak ki kész fogalmak.

A környezetismeret tantárgy tanítása a 3. évfolyamon kezdődik, és az olvasás, valamint a technológia tantárgyak kereteiben, az 1–2. évfolyamon megvalósult fejlesztésekre és tevékenységekre épül. A mérések metodikájának megtanítása a matematika tantárgyra, 2. osztályra helyeződik át.

Az összehasonlítás, csoportosítás, rendezés, mérés a matematikai készségfejlesztést is segíti, a leírás módszerével fejleszthetők a kommunikációs képességek is. A környezetismeret-órán végzett tevékenységek többsége társak közötti kooperációt igényel.

A 3–4. évfolyamon a környezetismeret tantárgy alapóraszáma: 72 óra.

A Nat fő témakörei

1. Megismerési módszerek
2. Tájékozódás az időben
3. Tájékozódás a térben
4. Élő környezet
5. Anyagok és folyamatok

A kerettantervi témakörök áttekintő táblázata, illeszkedés a Nat témaköreihez

Témakör neve	óraszámok
Megfigyelés, mérés 1., 2.	12
Az élettelen környezet kölcsönhatásai 1., 2.	8
Tájékozódás az időben 3.	8
Tájékozódás a térben 4.	8
Hazánk, Magyarország 3., 4.	8
Életközösségek lakóhelyünk környezetében 5.	20
Testünk, egészségünk 5.	8
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: Megfigyelés, mérés

ÓRAKERET: 12 óra

A témakör feldolgozását a fejlesztési szakasz elejére javasolt tenni, hiszen az 1–2. évfolyamon a megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás és mérés módszereinek alkalmazása más tantárgyak keretében valósult meg. A témakör az eddigi tapasztalatok rendszerezése és bővítése közben a megismerési módszerek gyakorlásán keresztül a természettudományos megismerési képességek fejlesztését célzottan teszi lehetővé. A további témakörök megkívánják ezen módszerek alkalmazását. Az ismeretszerző módszerek végzése közben a tanulók tapasztalati úton szereznek ismereteket, de a fogalomalkotás nem zárul le, így nem alakulnak ki kész fogalmak, csupán azok tapasztalati előkészítése történik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri az élőlényeken, élettelen anyagokon az érzékelhető és mérhető tulajdonságokat;
- felismeri, megnevezi és megfigyeli az életfeltételeket, életjelenségeket;
- adott szempontok alapján algoritmus szerint élettelen anyagokon és élőlényeken megfigyeléseket végez;
- adott szempontok alapján élettelen anyagokat és élőlényeket összehasonlít, csoportosít;
- időjárási megfigyeléseket tesz, méréseket végez;
- megfigyeléseinek, összehasonlításainak és csoportosításainak tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíti, megfogalmazza;
- figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat;
- növényt ültet és gondoz, megfigyeli a fejlődését, tapasztalatait rajzos formában rögzíti;
- méréshez megválasztja az alkalmi vagy szabvány mérőeszközt, mértékegységeket;
- algoritmus szerint, előzetes viszonyítás, majd becslés után méréseket végez, becsült és mért eredményeit összehasonlítja;
- az adott alkalmi vagy szabvány mérőeszközt megfelelően használja;
- a méréseket és azok tapasztalatait a mindennapi életben alkalmazza.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- azonosítja az anyagok halmazállapotát, megnevezi és összehasonlítja azok alapvető jellemzőit;
- felismeri, megnevezi és megfigyeli egy konkrét növény választott részeit, algoritmus alapján a részek tulajdonságait. Megfogalmazza, mi a növényi részek szerepe a növény életében;
- megnevezi az időjárás fő elemeit;
- felismeri, megnevezi és megfigyeli egy konkrét állat választott részeit, algoritmus alapján a részek tulajdonságait. Megfogalmazza, mi a megismert rész szerepe az állat életében;
- felismeri az élettelen anyagokon és az élőlényeken a mérhető tulajdonságokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Megfigyelőképesség fejlesztése
- Leíró képesség fejlesztése
- Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- Rendszerező képesség fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Mérési technika fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- A közvetlen környezet élettelen anyagai, környezeti tényezői (levegő, víz, talaj), élőlényei
- Az élettelen anyagok jellemző érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)
- Az élettelen környezeti tényezők jellemző érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)
- A növény részeinek felismerése, megnevezése: gyökérzet, szár, levél, virág, termés
- Az élőlények és részeik jellemző érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)
- A megfigyelt növényi részek szerepe a növény életében
- A közvetlen környezetben élő növények és állatok megfigyelése, összehasonlítása. Megfigyelt jellemzőik alapján a növények és állatok szétválogatása, csoportokba rendezése
- Az állatok testrészeinek felismerése, azok szerepe az állatok mozgásában, táplálkozásában, életmódjában
- Az élettelen anyagok és élőlények azonos és különböző tulajdonságai, csoportosításuk szempontjai (például tárgyak: anyaguk, halmazállapotuk, felhasználásuk; növények: lágy szárú – fás szárú, élőhely; állatok: emlősök – madarak – halak – rovarok – kétéltűek – hüllők; életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők; élőhely: háziállatok – vadon élő állatok)
- Mérési módszerek, a hőmérséklet, a hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérésére használt alkalmi (önkényesen választott, természetes, régi korokban használt) és szabvány mérőeszközök, mértékegységek és használatuk
- A közvetlen környezet élettelen környezeti tényezőinek, tárgyainak, élőlényeinek (növények, állatok, ember: saját test, társak, felnőttek) mérhető tulajdonságai (hosszúság, tömeg, űrtartalom, hőmérséklet, idő), mérésük

- Mennyiségek viszonyítása, becslése és mérése, választott alkalmi és szabvány egységekkel
- Hétköznapi tapasztalatok a szabvány mértékegységek nagyságáról

Fogalmak

élő, élettelen, növény, állat, ember, érzékszerv, érzékeléstípus, érzékelhető tulajdonság, halmazállapot, mérés, mérőeszköz, mérőszám, mértékegység, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő

Javasolt tevékenységek

- Az élettelen anyagok, tárgyak érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése algoritmus alapján (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang), a tapasztalatok rögzítése
- Az élettelen anyagok azonos és különböző tulajdonságainak megfigyelése, csoportosításuk különböző szempontok szerint: érzékelhető tulajdonságaik, anyaguk, halmazállapotuk, felhasználásuk
- Élőlények és élettelen dolgok összehasonlítása, azonosságaik és különbségeik megfigyelése, különös tekintettel az életjelenségekre, életfeltételekre. A tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése
- Az időjárási elemek megfigyelése
- Az egyes halmazállapotok jellemzőinek megfigyelése, különböző hétköznapi anyagok csoportosítása halmazállapotuk szerint. Példák keresése a közvetlen környezetből (iskola, otthon)
- A víz megjelenésének, tulajdonságainak megfigyelése a különböző halmazállapotokban. Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a természetben
- A lágy és fás szárú növények részeinek megfigyelése (gyökérzet, szár, levél, virág, termés). A növények részeinek megfigyelése algoritmus alapján
- A növényi részek összehasonlítása, csoportosítása érzékelhető tulajdonságaik alapján. A haszonnövények fogyasztható részeinek megnevezése
- Az állatok (emlősök – madarak – halak – rovarok – kétéltűek – hüllők) testrészeinek felismerése, megfigyelése a megfelelő algoritmus alapján. A testrészek szerepének megfigyelése az állat mozgásában, táplálkozásában, életmódjában
- A növények és állatok többféle szempontú csoportosítása

  növények: lágy szárú – fás szárú; lombhullató – örökzöld

  állatok: emlősök – madarak – halak – rovarok – kétéltűek – hüllők; élőhely: hobbiállatok, a házban és a ház körül élő állatok, háziállatok, haszonállatok, hazai vadon élő állatok; életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők
- A növények és állatok állapotának, a tulajdonság környezeti hatásokra történő változásainak megfigyelése tanulmányi séták során

  növények: ősszel lombhullás/örökzöldek folyamatosan; tavasszal rügyek, levelek vizsgálata; nyáron a kifejlett növény és a termés vizsgálata

  állatok: ősszel és tavasszal bundaváltás; télen hangok, lábnyomok figyelése; tavasszal új fajok megjelenésének megfigyelése, nyáron a mozgás, táplálkozás, utódok nevelésének, utódok mennyiségének, egyéb változatosságok megfigyelése

- A közvetlen környezetben található élettelen anyagok és élőlények hosszúság jellegű tulajdonságainak (hosszúság, magasság, szélesség) mérése
- Űrtartalom mérése a közvetlen környezetben található élettelen anyagokon és élőlényeken
- A közvetlen környezetben található élettelen anyagok és élőlények tömegének mérése
- A víz térfogatának, hőmérsékletének mérése, az ezekhez szükséges eszközök, mértékegységek (deciliter, liter, Celsius-fok) megismerése
- A levegő hőmérsékletének mérése a különböző évszakokban, a csapadék hőmérsékletének mérése. Időjárási napló készítése a különböző hónapokban, a mért adatok lejegyzése, rajz készítése
- Az ember testhőmérsékletének mérése
- A mérésekhez alkalmi és szabvány mérőeszközök, mértékegységek választása, használata

TÉMAKÖR: Az élettelen környezet kölcsönhatásai
ÓRAKERET: 8 óra

A témakör a természettudományos megismerési képességek fejlesztését célzottan teszi lehetővé. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége. A tevékenységek végzése közben nem alakulnak ki kész fogalmak, hanem azok tapasztalati előkészítése történik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tanítói segítséggel egyszerű kísérleteket végez;
- a vizsgálatok tapasztalatait megfogalmazza, rajzban, írásban rögzíti;
- a kísérletek tapasztalatait a mindennapi életben alkalmazza;
- feladatvégzés során társaival együttműködik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a kísérletezés elemi lépéseit annak algoritmusa szerint megvalósítja;
- a tanító által felvetett problémával kapcsolatosan hipotézist fogalmaz meg, a vizsgálatok eredményét összeveti hipotézisével;
- az adott kísérlethez választott eszközöket megfelelően használja;
- figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például olvadás, forrás, fagyás, párolgás, lecsapódás, égés, ütközés);
- megfigyeli a mozgások sokféleségét, csoportosítja a mozgásformákat: hely- és helyzetváltoztató mozgás;
- egyszerű kísérletek során megfigyeli a halmazállapot-változásokat: fagyás, olvadás, forrás, párolgás, lecsapódás;
- tanítói segítséggel égéssel kapcsolatos egyszerű kísérleteket végez. Csoportosítja a megvizsgált éghető és éghetetlen anyagokat;
- megfogalmazza a tűz és az égés szerepét az ember életében.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Megfigyelőképesség fejlesztése
- Leíró képesség fejlesztése
- Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- Rendszerező képesség fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Mérési technika fejlesztése
- Kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- A kísérletek során a kiinduló és keletkező anyagok lényeges érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)
- A kísérletekhez szükséges mennyiségű anyagok mérése
- A víz halmazállapot-változásai (olvadás, forrás, fagyás, párolgás, lecsapódás)
- A víz körforgása a természetben
- Hely- és helyzetváltoztató mozgás
- Rugalmas és rugalmatlan ütközések megfigyelése, hétköznapi megjelenése
- Az égés feltételei, éghető és nem éghető anyagok csoportosítása, égéssel kapcsolatos vészhelyzetek kezelése. A tűz és az égés szerepe az ember életében

Fogalmak

szilárd – folyékony – légnemű halmazállapot; halmazállapot-változás; olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás, mozgás, ütközés, égés

Javasolt tevékenységek

- A víz különféle halmazállapotainak tantermi körülmények között történő modellezése (jég, víz, gőz). A gőz és a pára közti különbségek megfogalmazása, tapasztalati úton történő ismeretszerzés (vízforralás után a forró gőz fölé hideg tányért teszünk, és a párát lecsapatjuk)
- A víz halmazállapot-változásaival kapcsolatos kísérletek elvégzése (olvadás, fagyás, párolgás, lecsapódás, forrás), a közben végbemenő kölcsönhatások, változások megfigyelése. Ok-okozati összefüggések keresése a halmazállapot-változások és az egyes hétköznapi jelenségek között
- Kapcsolat keresése a víz halmazállapot-változásai és köznapi alkalmazásai között (pl.: hűtés jégkockával, melegítés gőzzel). Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a természetben
- Folyamatos megfigyelések és kísérletek a víz tisztaságával kapcsolatban. Környezetünkből vett vízminták egyszerű vizsgálata. Egyszerű eljárás a víz tisztítására, szűrésére
- A víz körforgásának megfigyelése a természetben. A körforgás egyes lépésein keresztül a már ismert fizikai változások megfigyelése
- Mozgások megfigyelése, csoportosítása (hely- és helyzetváltoztató mozgás). Példák keresése
- Mozgásállapot-változások: ütközések (rugalmas és rugalmatlan) végzése, a változások megfigyelése
- Az égést modellező kísérletek során a kiinduló és keletkező anyagok, a változás megfigyelése, az égés feltételeinek megismerése, éghető és nem éghető anyagok keresése és csoportosítása.

Égéssel kapcsolatos vészhelyzetek felismerésének és kezelésének megismerése. A tűz és az égés szerepére példák keresése az ember életében

TÉMAKÖR: Tájékozódás az időben

ÓRAKERET: 8 óra

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör feldolgozásának javasolt ideje a harmadik tanév. A tevékenységek végzése közben nem alakulnak ki kész fogalmak, hanem azok tapasztalati előkészítése történik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- életkorának megfelelően eligazodik az időbeli relációkban, ismeri és használja az életkorának megfelelő időbeli relációs szókincset;
- naptárt használ, időintervallumokat számol, adott eseményeket időrend szerint sorba rendez;
- napirendet tervez a napszakok változásaihoz kapcsolva.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a napszakok, évszakok változásai, valamint a Föld mozgásai közötti összefüggéseket;
- megfelelő sorrendben sorolja fel a napszakokat, a hét napjait, a hónapokat, az évszakokat, ismeri ezek időtartamát, relációit;
- figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például víz körforgása, emberi élet szakaszai, növények csírázása, növekedése);
- az évszakokra vonatkozó megfigyeléseket végez, tapasztalatait rögzíti, és az adatokból következtetéseket von le;
- megismeri és modellezi a víz természetben megtett útját, felismeri a folyamat ciklikus jellegét;
- megnevezi az ember életszakaszait;
- megfigyeli a növények csírázásának és növekedésének feltételeit, ezekre vonatkozóan egyszerű kísérleteket végez;
- analóg és digitális óráról leolvassa a pontos időt.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Megfigyelőképesség fejlesztése
- Leíró képesség fejlesztése
- Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- Rendszerező képesség fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Mérési technika fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Időbeli tájékozódó képesség fejlesztése

- Föld mozgásainak (forgás, Nap körüli keringés) hatásai az évszakok, napszakok váltakozására, jellemzőikre
- Évszakokra vonatkozó megfigyelések, tapasztalatok megfogalmazása, rajzban, írásban vagy táblázatban való rögzítése. Az adatokból következtetések levonása
- A környezetben zajló ciklikus változások felismerése, megfigyelése, sorba rendezése
- Napi és éves ritmus a növény- és állatvilágban
- A napszakok, a naptár (a hét napjai, hetek, hónapok). Időtartamuk, egymáshoz való viszonyuk
- Jeles napok, dátumok elhelyezése a naptárban
- Napirend készítése
- Ismétlődő jelenségek (ritmusok) az ember életében, a test működésében. Ismétlődő, ciklikus jelenségek a környezetben (például víz körforgása)
- Az emberi életszakaszok, jellemzőik
- A növények fejlődése: életszakaszok, csírázás, fejlődés, növekedés, öregedés
- A csírázás és a növekedés külső feltételei
- Az állatok szaporodása (pete, tojás, elevenszülő), fejlődési szakaszai

Fogalmak

évszak, életkor, életszakasz, körforgás, Föld forgása, Föld keringése, naptár, hónap, nap, napszak, szaporodás, fejlődés

Javasolt tevékenységek

- Napszakok, évszakok váltakozása, jellemzői, valamint a Föld mozgásai és a napszakok, évszakok változásai közötti összefüggések megfigyelése
- Az egyes évszakok jellemző időjárásának, az időjárás tényezőinek megfigyelése, hőmérsékletének mérése. A csapadék formái (eső, köd, hó). Időjárási napló készítése
- Az évszaknak megfelelő helyes öltözködés megbeszélése. Öltözködési tanácsok adása időjárás-előrejelzés értelmezése alapján
- Az évszakokhoz kötődő étrendek összeállítása. A nyári megnövekedett folyadékigény magyarázata
- Ismétlődő, ciklikus jelenségek megfigyelése a környezetben (pl. víz körforgása)
- Az időjárás élőlényekre gyakorolt hatásának megfigyelése, konkrét példák gyűjtése
- Napi és éves ritmus megfigyelése a növény- és állatvilágban
- A növények egyes életszakaszainak megfigyelése (csírázás, fejlődés, növekedés, öregedés)
- Növények csíráztatása, hajtatása során az ezekhez szükséges feltételek megfigyelése
- Az állatok szaporodásának megfigyelése (pete, tojás, elevenszülő)
- Ismétlődő jelenségek megfigyelése az emberi test működésében
- Ismétlődő jelenségek (ritmusok) megfigyelése az ember életében (napirend, hetirend, kalendárium, jeles napok, ünnepek). A dátumok elhelyezése a naptárban. Napirend és hetirend tervezése
- Az emberi életszakaszok jellemzőinek megfigyelése és összehasonlítása (szerepjáték)
- Osztálytárs, fiatalabb és idősebb testvér, szülő, illetve más felnőtt testméreteinek becslése,

mérése, az adatok összehasonlítása, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése

TÉMAKÖR: Tájékozódás a térben

ÓRAKERET: 8 óra

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül. A teljes témakör feldolgozásának javasolt ideje a harmadik tanév.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és használja az életkorának megfelelő relációs szókincset;
- iránytű segítségével megállapítja és megnevezi a fő- és mellékvilágtájakat;
- irányokat ad meg viszonyítással;
- megkülönböztet néhány térképfajtát: domborzati, közigazgatási, turista-, autós;
- felismeri és használja az alapvető térképjeleket: felszínformák, vizek, települések, útvonalak, államhatárok.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a tanterméről, otthona valamely helyiségéről egyszerű alaprajzot készít és leolvas;
- az iskola környezetéről egyszerű térképvázlatot készít;
- tájékozódik az iskola környékéről és településéről készített térképvázlattal és térképpel. Az iskola környezetéről egyszerű térképvázlatot készít;
- felismeri a különböző domborzati formákat, felszíni vizeket, ismeri jellemzőiket. Ezeket terepasztalon vagy saját készítésű modellen előállítja;
- felismeri lakóhelyének jellegzetes felszínformáit;
- domborzati térképen felismeri a felszínformák és vizek jelölését.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Megfigyelőképesség fejlesztése
- Leíró képesség fejlesztése
- Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- Rendszerező képesség fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Téri tájékozódó képesség fejlesztése
- A fő- és mellékvilágtájak megnevezése, elhelyezése a térképen. Iránytű használata. Az égtájak azonosítása a közvetlen környezetben
- Az alaprajz, a térképvázlat és a térkép. Tájékozódás az alaprajz és a térképvázlat segítségével
- A felszínformák: hegy, hegység, domb, dombság, völgy, medence, síkság. Jelölésük a domborzati térképen
- A felszíni vizek fajtái (ér, patak, csermely, folyó, tó), jellemzőik, ábrázolásuk a domborzati térképen
- A külső erők (szél, víz) felszínformáló munkája

Fogalmak

fő- és mellékvilágtáj, alaprajz, térképvázlat, térkép, domborzati térkép, közigazgatási térkép, autóstérkép, turistatérkép, felszínforma

Javasolt tevékenységek

- Iránytű készítése, használatának gyakorlása, tájékozódási gyakorlatok a fő- és mellékvilágtájak helyzetének gyakorlására: a fő- és mellékvilágtájak megnevezése, elhelyezése térképen, az égtájak azonosítása a közvetlen környezetben
- Az alaprajz, vázlatrajz, térképvázlat és a térkép jellemzőinek megfigyelése, egy-egy konkrét példa összehasonlítása
- Alaprajz készítése az osztályteremről, a tanulók otthonáról, szobájáról. Tájékozódási gyakorlatok alaprajz, vázlatrajz és térképvázlat alapján
- Az iskola elhelyezése a településen belül és annak térképén
- A felszínformák elemei, jellemzőik megfigyelése (hegy, hegység, medence, völgy, domb, dombság, síkság). A jellemzőknek megfelelően homokból az egyes felszínformák kialakítása. Jelölésük megfigyelése domborzati térképen, példák keresése hazánk domborzati térképén, valamint a lakóhelyen és annak környezetében
- A szél és a víz munkájának modellezése homokasztalon
- A felszíni vizek fajtáinak (ér, patak, csermely, folyó, tó), jellemzőik megfigyelése. A jellemzőknek megfelelően homokasztalon az egyes vizek kialakítása. Jelölésük megfigyelése domborzati térképen, példák keresése hazánk domborzati térképén, valamint a lakóhelyen és annak környezetében

TÉMAKÖR: Hazánk, Magyarország

ÓRAKERET: 8 óra

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül. A teljes témakör feldolgozásának javasolt ideje a negyedik évfolyam.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és használja az életkorának megfelelő térbeli relációs szókincset;
- megnevezi és iránytű segítségével megállapítja a fő- és mellékvilágtájakat, irányokat ad meg viszonyítással;
- felismeri és használja az alapvető térképjeleket: felszínformák, vizek, települések, útvonalak, államhatárok;
- megkülönböztet néhány térképfajtát: domborzati, közigazgatási, turista-, autós.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- iránytű segítségével megállapítja és megnevezi a fő- és mellékvilágtájakat;
- irányokat ad meg viszonyítással;
- térkép segítségével megnevezi Magyarország jellemző felszínformáit (síkság, hegy, hegység, domb, dombság), vizeit (patak, folyó, tó), ezeket terepasztalon vagy saját készítésű modellen előállítja;

- térkép segítségével megmutatja hazánk nagytájait, felismeri azok jellemző felszínformáit;
- térkép segítségével megnevezi hazánk szomszédos országait, megyéit, saját megyéjét, megyeszékhelyét, környezetének nagyobb településeit, hazánk fővárosát, és ezeket megtalálja a térképen is.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Megfigyelőképesség fejlesztése
- Leíró képesség fejlesztése
- Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- Rendszerező képesség fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Mérési technika fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Téri tájékozódó képesség fejlesztése
- Magyarország helyzete, államhatárok, szomszédos országaink
- Tájékozódás Magyarország domborzati térképén: az alapvető térképjelek, felszínformák, vizek. Irányok, távolságok a térképen
- Hazánk nagytájainak elhelyezkedése, felszínformáik
- Tájékozódás hazánk közigazgatási térképén: megyék, saját lakóhely megyéje, megyeszékhelye, települések, saját település és a főváros helye hazánk térképén
- Fővárosunk, Budapest: híres épületek, főbb nevezetességek, hidak, közlekedés

Fogalmak

térkép, domborzati térkép, közigazgatási térkép, felszínforma, megye, megyeszékhely, település, főváros

Javasolt tevékenységek

Térképészeti gyakorlatok:

- Magyarország elhelyezkedésének megfigyelése földgömb, Európa-térkép segítségével (Föld bolygó, Európa kontinens, Közép-Európa, Kárpát-medence)
- Magyarország domborzati térképén az alapvető térképjelek megfigyelése, megnevezése
- Magyarország államhatárainak, szomszédos országainak megkeresése, megnevezése domborzati, illetve közigazgatási térképen
- Hazánk felszínformáinak, vizeinek azonosítása domborzati térképen
- Irányok, távolságok, magassági számok leolvasása hazánk domborzati térképéről
- Magyarország nagy tájegységeinek felismerése, megkeresése Magyarország domborzati térképén
- Magyarország megyéinek, ezen belül a tanulók saját megyéjének, megyeszékhelyének, valamint Budapest megkeresése Magyarország közigazgatási térképén
- Lakóhelyhez közeli települések keresése, megnevezése térkép segítségével
- Fővárosunk néhány jellegzetes nevezetességének, épületeinek, hídjainak, közlekedésének megismerése tanulmányi kirándulás alkalmával, vagy képeken, multimédián keresztül

- Saját lakóhely, a lakóhely kulturális és természeti értékeinek bemutatása tablón vagy bemutató formájában

TÉMAKÖR: Életközösségek lakóhelyünk környezetében
ÓRAKERET: 20 óra

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör feldolgozásának javasolt befejezése a negyedik tanév. Minden életközösség megismerését valós tapasztalatszerzési lehetőséghez – életközösségenként egy-egy tanulmányi sétához – szükséges kapcsolni. A tevékenységek végzése közben nem alakulnak ki kész fogalmak, hanem azok tapasztalati előkészítése történik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a lakóhelyéhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) főbb jellemzőit;
- felelősségtudattal rendelkezik a szűkebb, illetve tágabb környezete iránt;
- tevékenységeinek tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a lakóhelyéhez közeli életközösségek és az ott élő élőlények közötti különbségeket (pl. természetes – mesterséges életközösség, erdő – mező, rét – víz, vízpart – park, díszkert – zöldséges, gyümölcsöskert esetében);
- megnevezi a megismert életközösségekre jellemző élőlényeket, használja az életközösségekhez kapcsolódó kifejezéseket;
- algoritmus alapján megfigyeli és összehasonlítja a saját lakókörnyezetében fellelhető növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt tulajdonságok alapján csoportokba rendezi azokat;
- algoritmus alapján megfigyeli és összehasonlítja hazánk természetes és mesterséges élőhelyein, életközösségeiben élő növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt jellemzőik alapján csoportokba rendezi azokat;
- konkrét példán keresztül megfigyeli és felismeri az élőhely, életmód és testfelépítés kapcsolatát;
- megfigyeléseit mérésekkel (például időjárási elemek, testméret), modellezéssel, egyszerű kísérletek végzésével (például láb- és csőrtípusok) egészíti ki;
- felismeri, hogy az egyes fajok környezeti igényei eltérőek;
- felismeri a megismert életközösségek növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatokat;
- példákkal mutatja be az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatását. Felismeri a természetvédelem jelentőségét;
- felismeri, mely anyagok szennyezhetik környezetünket a mindennapi életben, mely szokások vezetnek környezetünk károsításához. Egyéni és közösségi környezetvédelmi cselekvési formákat ismer meg és gyakorol közvetlen környezetében (pl. madárbarát kert, iskolakert kiépítésében, fenntartásában való részvétel, iskolai környezet kialakításában, rendben tartásában való részvétel, települési természet- és környezetvédelmi tevékenységben való

részvétel);
- elsajátít olyan szokásokat és viselkedésformákat, amelyek a károsítások megelőzésére irányulnak (pl. hulladékminimalizálás – anyagtakarékosság, újrahasználat és -felhasználás, tömegközlekedés, gyalogos vagy kerékpáros közlekedés előnyben részesítése, energiatakarékosság).

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Megfigyelőképesség fejlesztése
- Leíró képesség fejlesztése
- Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- Mérési technika fejlesztése
- Kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése
- Rendszerező képesség fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Környezettudatos magatartás fejlesztése
- A lakóhelyhez közeli életközösségek jellemzői: erdő, mező-rét, víz-vízpart
- Az egyes életközösségekben élő növények és állatok tulajdonságai
- A lakóhelyhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) élőlényeinek környezeti igényei, alkalmazkodása az élettelen környezeti tényezőkhöz (életmód, testfelépítés, viselkedés)
- A lakóhelyhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatok (például táplálkozási kölcsönhatások, búvóhely; élőhely)
- A megismert növények és állatok csoportosítási lehetőségei (pl. lágy szárú – fás szárú, fa – cserje, lombhullató – örökzöld; állatok: emlősök – madarak – rovarok – kétéltűek – hüllők – halak; életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők; élőhely: háziállatok – vadon élő állatok, erdei – mezei – vízparton élő – az ember környezetében élő állatok)
- Az adott életközösség megismert növényeiből és állataiból egyszerű táplálékláncok és azokból táplálékhálózatok összeállítása
- A természetes és mesterséges életközösségek
- Az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatása. Környezetvédelem

Fogalmak

természetes és mesterséges életközösség, erdő, mező-rét, víz-vízpart, élőhely, életmód, környezeti igény, alkalmazkodás, testfelépítés, tápláléklánc, táplálékhálózat

Javasolt tevékenységek

- A tanulók lakóhelyéhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) jellemzőinek megfigyelése, mérése (időjárás) tanulmányi séták során. A megfigyelések alapján az életközösségek összehasonlítása
- A természetes és mesterséges életközösségek összehasonlításához tanulmányi séta a közeli parkba, látogatás zöldséges-gyümölcsöskertbe. A hasonlóságok és különbözőségek

összehasonlítása, megbeszélése, az ember hatásának megfigyelése
- Az életközösségek jellegzetes élőlényeinek csoportosítása élőhely szerint
- Az egyes életközösségek jellegzetes állatainak és növényeinek testfelépítése, algoritmus alapján történő megfigyelése, mérése (testméret mérése pl. életnagyságú rajzon)
- A tapasztalatok alapján a növények és állatok igényeinek, élőhelyhez, életfeltételekhez való alkalmazkodásának (testfelépítés, életmód) megfigyelése, megbeszélése, modellezése (pl. csőr- és lábtípusok)
- Az életközösségek összetettségének megfigyelése, az ott élő növények és állatok közötti jellegzetes kapcsolatok megfigyelése, felismerése (táplálkozás, búvóhely)
- Táplálkozási kölcsönhatások alapján az állatok csoportosítása (ragadozó, növényevő, mindenevő). Az egyes életközösségekre jellemző táplálékláncok, táplálékhálózatok összeállítása
- Az iskolához legközelebb eső nemzeti park vagy tájvédelmi körzet megismerése, értékmentő munkájának megértése tanulmányi séta vagy osztálykirándulás alkalmával
- Az egyes életközösségekben élő élőlények testfelépítés, illetve életmód alapján történő összehasonlítása
- Osztálykert/iskolakert/madárbarát kert kialakítása során az ember felelősségének, szerepének megfigyelése

TÉMAKÖR: Testünk, egészségünk

ÓRAKERET: 8 óra

A témakör feldolgozása a képességek fejlesztésére épül. Az egészségtudatos életmód szokásainak kialakítása nem korlátozódhat csupán ennek a témakörnek a feldolgozására, hanem átfogóan kell megjelennie az iskolai nevelés egészében. Ez a témakör alapvetően a szomatikus neveléssel foglalkozik.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- ismeri az emberi szervezet fő életfolyamatait;
- tisztában van az egészséges életmód alapelveivel, összetevőivel, az emberi szervezet egészséges testi és lelki fejlődéséhez szükséges szokásokkal, azokat igyekszik betartani;
- felismeri az egészséges, gondozott környezet jellemzőit. Megfogalmazza, milyen hatással van a környezet az egészségére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- felismeri és megnevezi az emberi test részeit, fő szerveit, ismeri ezek működését, szerepét;
- megnevezi az érzékszerveket és azok szerepét a megismerési folyamatokban;
- belátja az érzékszervek védelmének fontosságát, és ismeri ezek eszközeit, módjait;
- ismer betegségeket, felismeri a legjellemzőbb betegségtüneteket, a betegségek megelőzésének alapvető módjait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Megfigyelőképesség fejlesztése
- Leíró képesség fejlesztése
- Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése
- Rendszerező képesség fejlesztése
- Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel
- Egészségtudatos magatartás fejlesztése
- Az emberi test fő testrészei, szervei
- A környezet és az ember egészsége közötti kapcsolat
- Legfontosabb érzékszerveink és szerepük a környezet megismerésében
- Az érzékszervek védelmét biztosító módszerek és eszközök, szabályok, helyes szokások
- A tanuláshoz szükséges helyes megvilágítás fontossága
- Az egészséges életmód alapvető elemei (testápolás, öltözködés, pihenés, mozgás, testtartás, táplálkozás, fertőző betegségek és balesetek megelőzése), alkalmazásuk a napi gyakorlatban
- A táplálkozás, az életmód és az ideális testsúly elérése/megtartása közötti kapcsolat. A helyes és helytelen étrend, az egészséges és egészségtelen ételek, italok. A folyadékfogyasztás szerepe. A helyes étkezési szokások
- Az egészséges fejlődéshez szükséges élelmiszerek kiválasztása
- A megfelelő öltözködés
- A személyes higiéné
- A rendszeres testmozgás
- Aktív és passzív pihenés
- A lelki egészség
- A leggyakoribb betegségtünetek. A testhőmérséklet, láz mérése
- A betegségek megelőzése. A védőoltások szerepe
- Balesetek, megelőzésük

Fogalmak

szerv, érzékszerv, testrész, szervezet, túlsúly, alultápláltság, egészség, betegség, egészségvédelem, egészségvédő szokások

Javasolt tevékenységek

- Az ember testrészeivel való megismerkedés mondóka segítségével, elmutogatásuk saját vagy osztálytárs testén
- Az egyes érzékszerveken keresztül történő érzékeléstípusokhoz kötődő érzékelhető tulajdonságok megfigyelésének gyakorlása (szem – látás: szín, alak, nagyság, felületi minőség; bőr – tapintás: alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet; nyelv – ízlelés: íz; orr – szaglás: szag; fül – hallás: hang)
- Az érzékszervek védelmét biztosító szabályok, helyes szokások megismerése, gyakorlása és alkalmazása plakát készítésével, beszélgetéssel, szituációs játékkal. Személyes tapasztalat szerzése az érzékszervi és a mozgásszervi fogyatékkal élők életéről

- A legfontosabb szervek, szervrendszerek szerepének megfigyelése, felépítésük megbeszélése (keringési rendszer, váz- és izomrendszer, emésztő szervrendszer, a légzés szervrendszere), beszélgetés az egészséges fejlődésének feltételeiről. A testmozgás jelentőségének megbeszélése. A mozgás hatásának megfigyelése a pulzusra és a légzésszámra (méréssel)
- Az iskolás élettel kapcsolatos életmódbeli szokások tudatosítása és gyakorlása, az iskolában való helyes viselkedés és megfelelő öltözet megbeszélése (tanórán, különböző szabadidős foglalkozáson, szünetben), az iskolában dolgozók foglalkozásának összehasonlítása. Megszólítások, köszönés, udvariassági formulák használatának gyakorlása. A helyes öltözködési szokások szerepének megbeszélése, öltözködési tanácsok adásával egy-egy évszakhoz kapcsolódóan időjárás-előrejelzés értelmezése alapján
- Helyes tanulási szokások megfigyelése, megbeszélése
- A helyes táplálkozási szokások kialakítása: miből mennyit együnk? – mérések elvégzése, rögzítése a füzetbe rajzban, írásban. Az egészséges és egészségtelen ételek csoportosítása
- Az egyes évszakokhoz kötődő táplálkozási szokások megbeszélése, egy-egy évszakhoz kapcsolódó napi étrend tervezése. A nyári megnövekedett folyadékigény magyarázata
- Élelmiszerfajták megismerése, csoportosításuk tápanyagtartalmuk alapján
- Egy napi egészséges menü összeállítása. Egészségtelen italok cukortartalmának becslése, mérése kockacukor segítségével
- Helyes étkezési, viselkedési szokások alakítása szituációs játékokkal
- Ételek tárolásával kapcsolatos információk megbeszélése
- A helyes higiénés szokások és a szükséges eszközök megfigyelése, megismerése, a helyes és rendszeres testápolási szokások gyakorlása
- Pihenés fontosságáról való beszélgetés, példák gyűjtése az aktív és passzív pihenésre
- Az emberek hasonló és különböző külső és belső tulajdonságai, az emberi hangulatok, magatartásformák megismerése megfigyelésekkel (egymáson, képen, szituációs játék során)
- Fogyatékossággal és megváltozott munkaképességgel rendelkezők elfogadásának ösztönzése szituációs játékokkal/beszélgetőkör kialakításával
- Az egészségünket károsító és védő szokások csoportosítása. A leggyakoribb betegségtünetek (pl. láz, hányás, hasmenés, gyengeség, levertség) felismerésének gyakorlása konkrét példákon, szituációkon keresztül. A betegségek okainak, megelőzésének megismerése, a fertőző betegségek megelőzési módjainak gyakorlása. A testhőmérséklet, láz mérése
- A balesetek okainak megfigyelése képek, videók segítségével, beszélgetés a megelőzés fontosságáról. A segítségkérés módjainak megismerése baleset esetén szituációs játékkal

A harmadik évfolyam továbbhaladás feltételei:

A tanuló írásban rögzítse tapasztalatait, megfigyeléseit, méréseit az előzetesen megbeszélteknek megfelelő módon. Tapasztalatai alapján döntsön mondatok, rövid szövegek igazságtartalmáról. olvassa le helyesen a hőmérőt. Használja helyesen a tanult mértékegységeket.

Nevezze meg az anyag halmazállapotait, azok néhány jellemzőjét. Közvetlen környezetéből nevezzen meg példákat a halmazállapot változásra. Használja helyesen az oldódás, olvadás szavakat. Ismerje a mentők, tűzoltók, rendőrség telefonszámát, értesítésük módját. Nevezzen meg a környezetéből néhány fontosabb, jellemző élőlényfajt. Sorolja fel az élőlények életfeltételeit. Ismerje, hogyan kerülhetők el a betegségek. Tudja megkülönböztetni az egészséges és a beteg állapotot. Tájékozódjon az iskola környékéről készített térképvázlaton. Állapítsa meg helyesen iránytű segítségével a fő világtájakat. Nevezze nevén a település jellemző felszíni formáit, felszíni vizeit, nevezetes épületeit. Ismertessen egyet a település hagyományai közül. Tudja útba igazítani az idegent lakóhelyén.

SNI tanulókra meghatározó követelmények 3. évfolyamban:

-A tanuló írásban rögzítse tapasztalatait, megfigyeléseit, méréseit az előzetes megbeszélteknek megfelelő módon.

- Nevezze meg az agyag halmazállapotait.

- Ismerje a mentők a mentők, tűzoltók, rendőrség telefonszámát, értesítésük módját.

-Nevezzen meg a környezetéből néhány fontosabb, jellemző élőlényfajt. Sorolja fel az élőlények életfeltételeit.

-Nevezze nevén a település jellemző felszíni formáit, felszíni vizeit.

A negyedik évfolyam továbbhaladás feltételei:

A tanuló keressen a tankönyvön kívül más ismerethordozókból a tananyaghoz kapcsolódó információkat. Tanítói kérdésre néhány mondatos összefüggő felelettel válaszoljon. Mutasson be egy-egy ismert növényt, emlőst, madarat és gerinctelen állatot a lakóhely környezetéből. Nevezze meg az életükhöz szükséges környezeti feltételeket. Nevezzen meg a környezetéből környezetszennyező forrásokat, ismerje azok egészségkárosító hatásait. Legyen képes méréseket végezni a tanult körben az emberi testen, nevezze meg a tanult élettani jellemzőket. Tudja, hogyan őrizheti meg egészségét, és mi veszélyezteti azt leginkább. Ismerje a domborzat jelölését a térképen. Találja meg lakóhelyét, nagytájainkat Magyarország domborzati térképen. Ismerje lakóhelyének védett természeti értékeit. Mutassa be a lakóhelyéhez közeli kirándulóhelyek egyikét. Nevezze meg a különbségeket az eltérő településtípusok között. Tudja, hogyan lehet megközelíteni a szomszédos településeket. Nevezze meg a lakóhelyén élő népcsoportokat.

SNI tanulókra meghatározó követelmények 4. évfolyamban:

- Mutasson be egy-egy ismert növényt, emlőst, madarat és gerinctelen állatot a lakóhely környezetéből.
- Nevezze meg az életükhöz szükséges környezeti feltételeket tanítói segítséggel.
- Nevezze meg a tanult élettani jellemzőket.
- Tudja, hogyan őrizheti meg egészségét.
- Ismerje a domborzat jelölését a térképen.

- Találja meg lakóhelyét, nagytájainkat Magyarország domborzati térképén.
- Tudja, hogyan lehet megközelíteni a szomszédos településeket.

Szempontok a tanuló teljesítményének értékeléséhez

Tájékozódás az élő és élettelen természetről

-Az érzékszervi megfigyelés pontossága
-Tulajdonságok megnevezése.
- Csoportosítások, rendezések adott és önállóan választott szempontok szerint.
- A tapasztalat gyűjtés gyakorlatában való aktív részvétel.
- Érdeklődés a közvetlen környezet jelenségei iránt.
- Érzékenység a környező természet megóvására.

Tájékozódás térben és időben

- A természet változásainak érzékelése, megfogalmazása.
- A megfigyelések elemzése, a természeti jelenségek megismerése.
- A tájékozódás, viszonyítás, összehasonlítás képességének bizonyítása a gyakorlatban.
- Alapvető térképismeret: térképjelek leolvasása.
- Érdeklődés, kíváncsiság tájékozottság a tanultakat kiegészítő információk gyűjtésében.

Információhordozók az ismeretek szerzésében

- A megfigyelésben, vizsgálódásban, kísérletezésben való aktivítás.
- Tájékozottság a tananyagot érintő írásos és audio-vizuális információkban.
- Kritikai képesség bizonyítása.
- Kommunikáció fejlettsége a tájékozottság bizonyítására.

Emberismeret, önismeret, honismeret

- A beszélgetésekben való aktív részvétel.
- Kérdések megfogalmazása, véleményalkotás.
- Magatartásformák, élethelyzetek megfigyeléséről való beszámolás.
- Mások iránti érdeklődés, nyitottság, a másság elfogadása, segítségnyújtás.
- Tájékozottság hazája, lakóhelye, otthona földrajzi, történeti és társadalmi jellemzőiről.
- Igényesség a személyes életvitelben (tisztaság, táplálkozás, mozgás)
- Önmagát helyesen megítélő képesség fejlődésének mértéke.
- Önállóság fejlődése a természeti és társadalmi környezethez való alkalmazkodásban.
- Nyitottság és érdeklődés társadalmi környezete megismerése iránt.
- Együttműködés tanítóval, társakkal.
- Alapvető viselkedési formák (tisztelet, udvariasság, elfogadás, megbecsülés, kötelességtudat, segítőkészség, szeretet) tiszteletben tartása és alkalmazása spontán élethelyzetekben.

13.5.5 Idegen nyelv - Angol nyelv

ELŐKÉSZÍTŐ IDŐSZAK, BEVEZETŐ SZAKASZ: 1–3. évfolyam:

A Minisztérium által kiadott kerettanterv a 4. osztálytól indítja az idegen nyelv oktatását. Mégis sok iskola biztosít erre lehetőséget az első-harmadik osztályban is. A közoktatásról szóló törvény 52. §-ának (7.) bekezdésében meghatározott időkeret terhére szervezhető nem kötelező tanórai foglalkozás lehet az első-harmadik évfolyamon az idegen nyelv tanítását szolgáló tanórai foglalkozás. A szabadon tervezhető tanórai foglalkozások a készségek és képességek fejlesztését, valamint a kerettantervben meghatározott követelményeket kiegészítő ismeretek elsajátítását szolgálják.

Nemcsak a szülők igénye ez, de az iskolák is előtérbe helyezik az idegen nyelvek oktatását. A NAT szerint, ha a személyi és tárgyi feltételek lehetővé teszik, különösen ha az iskola hagyományai arra köteleznek, lehet, sőt kívánatos az idegen nyelv tanítását egy vagy több évvel korábban megkezdeni. A valóságban tehát létezik ez a forma.

A kerettantervben szereplő gondolatokra utalva a következők lehetőséget kínálnak egy előkészítő időszak bevezetésére:

–A kisgyermekkori idegennyelv-oktatás alapvető célja lélektani és nyelvi: egyrészt kedvet ébreszteni a nyelvek tanulása iránt, sikerélményhez juttatni a diákokat, másrészt megalapozni a későbbi nyelvtanulást.

– Gyermekkorban a nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül. A gyerekek számukra érdekes, értelmes, önmagukban motiváló és kognitív szintjüknek megfelelő kihívást jelentő tevékenységekben vesznek részt, bepillantanak egy másik nép kultúrájába.

Ha az életkori sajátosságoknak megfelelő anyagot biztosítunk az 1–3. osztályos tanulóknak, olyan eredményt érhetünk el, amely a későbbi nyelvoktatást segíti. Nem a 4. osztályos anyag előrehozása a cél, hanem olyan lehetőségek kiaknázása, amit az adott életkor, érdeklődési kör lehetővé tesz. Így lesz értelme az előkészítő időszak bevezetésének.

Milyen lehetőségekre építhetünk a 6–9 éves gyermekeknél

A fő tevékenységi forma még a játék, mely számukra érdekes, önmagában motiváló tevékenység, melybe szívesen bekapcsolódnak.

A tananyag az általuk már ismert tartalmakra épülhet. A játékok, állatok, számok, színek, gyümölcsök, zöldségek, iskolai tárgyak és utasítások, a család és a vásárlás világa már ismerős számukra. Ezek konkrét helyzetekben, szituációs és szerepjátékokban, szemléltetéssel történő felhasználása a megfelelő szinten és módszerekkel már megvalósítható.

A nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül. Az utánzás során megismert nyelvi elemek, szavak, alapmondatok kész egységként felhasználhatóak kommunikációra. A gyermekek eszközként használják a nyelvet nem elvont tananyagként alkalmazzák. Szívesen és könnyen tanulnak verseket, mondókákat és dalokat. Ezek tartósan rögzülnek és szókészletük, nyelvi formáik később kamatoztathatóak. Még él a belső motiváció a beszéd elsajátítására.

A ritmus, a dallam, az érzelemvilág bevonása segíti a mindkét agyfélteke használatát feltételező nyelvtanulást.

Az informális tanulás sem elhanyagolható, hiszen évről évre növekszik azoknak a szavaknak

a száma, melyeket már tudnak a gyerekek, amikor elkezdik az idegen nyelvet tanulni. Építhetünk arra a sok információra is, ami a gyermekeket a valós életben körbeveszi. A számítógép világa belépett az életünkbe, a családos külföldi utazások száma is jelentősen megnőtt. A média eláraszt minket reklámokkal, az üzletek feliratai (sajnos) egyre több idegen szót használnak.

Az életben megismert szavakat és kifejezéseket a tanórán is meg kell ismerni, mert tudatos szinten is el kell sajátítani. Tudni kell ezek pontos jelentését, írását, használatát. Mivel a tananyag életszerű helyzetekre kell, hogy épüljön, hiszen ez áll közel a kisgyermekek világához, ezért az informális úton szerzett ismeretek nagyon közel állnak, néha még azonosak is a tanítandó anyaggal (pl. a számok). Színesíthetik, bővíthetik is ezt, személyesebbé tehetik az anyagot, ha közösen gyűjtünk külföldi képeslapokat, matricákat, mesehősöket.

Várható eredmények

– alapszavak ismerete (szókép, hangalak, kiejtés és esetleg az íráskép)
– alapmondatok verssel, dallal a megfelelő helyzetben való felhasználása,
– rövid reagálás, válaszadás,
– az utasítások megértése, az Egyszerű tanári nyelv lényegének megértése,
– az idegen nyelven való önkifejezési forma elfogadása, –a kész elemek gátlásmentes használata.

További tényezők

Gyorsan fejlődő világunkban a gyermekek évről évre egyre több idegen szót ismernek a valós életből, látják, hallják és értik ezeket (pl. game, computer...). Ez az iskolától független tény. Az idegen hanglejtés és intonáció sem ismeretlen fülüknek. Hangképzési bázisuk még igen alkalmas a különböző, a magyarban ismeretlen hangok pontos képzésére. Itt igen nagy a felelőssége a képzett nyelvtanárnak a mintaadás területén. A hibásan rögzült kiejtést később igen nehéz korrigálni.

Közelebb áll ez az életkor az anyanyelv elsajátításának természetes szakaszához. Magyar nyelvük is napról napra gazdagodik új szavakkal, s a felnőttek beszédéből sem értenek még minden egyes szót. Még nem olyan nehéz elfogadniuk az eltérő írásképet sem.

A megvalósítható anyagnak határt szab a heti 1 óra lehetősége teljes osztálylétszámmal. Nemcsak nyelvi, de módszertani szinten is alkalmasnak kell lennie annak a pedagógusnak, aki vállalkozik az 1–3. osztályos gyermekek tanítására.

Évről évre érezhetően növekszik a gyermekek kapacitása a nyelvtanulás terén. A szülői háttér hatalmas segítsége sem elhanyagolható. A mai gyerekek könnyedébben használják az idegen nyelvet, mint néhány évvel ezelőtt. Szinte tökéletesen képesek a hangok, szavak kiejtésére. A számítógép világában a nyelvhasználat lassan nemcsak társadalmi, de hétköznapi cél és eszköz lesz. Fontos az is, hogy megszeressék az idegen nyelv tanulását, s előkészüljenek egy nehéz és fárasztó útra, amit az ő koruk már megkövetel tőlük. Használniuk kell, életük szerves része lesz az elkövetkezendőkben.

Tanácsok az anyag feldolgozásához és értékeléséhez

Ennek az életkornak az idegen nyelven való tanítását egészen másképp kell megközelíteni. Más célok, más módszerek, más típusú óravezetés és más nevelői hozzáállás szükséges.

A gyermekek agya sok információt képes befogadni. De van kulcsa ennek az elraktározásához. Ez a *játék.* Játékokkal izgalmasan, érdekesen, gyorsan kötődik az információ. Ha ezt a kulcsot jól használjuk, csodás siker lesz az eredmény. A gyerekek akarnak angolul tanulni, de igazából a versek ritmusa, játékossága, a dalok zenéje, a mesék eljátszhatósága izgatja őket. Az a szó, kifejezés, dal vagy vers marad meg emlékezetükben, amelyhez valamilyen *élmény, érzelem* kapcsolódik. Ez az izgalmas, érdekes, érzelemdús csomagolás rögzíti be agyukba a tanultakat. Ez a katalizátor. Az így tanult szavak jól rögzülnek, könnyen felidézhetőek. Ezekhez lehet a későbbiekben további ismereteket kapcsolni. Ha csak szavakat, száraz mondatokat tanítunk, a gyerekek igyekezete, erőlködése ellenére sem jutunk eredményre. Sikerül a tanár után elismételniük, fejből is elmondaniuk, de igen hamar el is felejtik. Ne a hagyományos nyelvoktatást kezdjük el koraibb életkorra kiterjeszteni. Ne a nyelvtani szabályok oktatása legyen a cél. Adjunk mintákat játékokon, rövid párbeszédeken, dalokon, verseken keresztül. A gyakorlatban ezek segítségével fejezzék ki magukat. Lomb Kató, a több nyelven beszélő szinkrontolmács hívta fel a figyelmet *a mintamondatok* szerepére. Adott nyelvtani szerkezetű, állandó szókapcsolatok ezek, melyek egy-egy része cserélhető. Így többféle helyzetben is alkalmazhatók, önálló gondolatok kifejezésére is alkalmasak lesznek.

Adjunk *mintákat.* A gyakorlatban ezek segítségével fejezzék ki magukat. Így a helyes mód véződik be. Javítsunk. Ne zavaróan, korholón, de mondjuk el utánuk jól, hogy ez maradjon a fülükben. Ha megszokják a gyerekek, hogy a tanár folyamatos háttér hibajavítással mondja a helyes alakokat, nem zavarja meg őket a játékban, a jelenet előadásában.

Sok szót, kifejezést ismernek meg a gyerekek *a dalokon* keresztül. Aktív és passzív szókincsük is gyarapodik, nyelvtani fordulatokat kapnak készen és könnyedén jön nyelvükre sok életszerű, sokat használt kifejezés. Szeretnek énekelni a gyerekek, szívesen és könnyen tanulják a dalokat. Tanításukkor segítségünkre lehet a fülbemászó dallam, az izgalmas ritmus, a mulatságos történet, könnyen felismerhető szavak, az ismétlések, tetszetős fordulatok, mókás mozdulatok. Mondjuk el magyarul, miről szól a dal. Ne értelmetlenül véződjön be a szövege. Használjuk fel a megismert szöveget egy-egy cselekvés kifejezésére.

A mesék varázslatos világa is olyan motiváló erő ebben az életkorban, amit kár nem felhasználni az idegen nyelv oktatásában. A mesékben előforduló sok ismétlődés nagyon megkönnyíti a megtanulásukat. Folyamatos beszédre készteti a gyerekeket. Élő, eredeti nyelvtani fordulatokat tartalmazó mondatokból állnak. Ezek a mondatok az élő beszédben is felhasználhatók. Sokszor és szívesen hallgatják meg és játsszák el a gyerekek. Előadhatók műsoros rendezvényeken is, amik nemcsak sikerélményt adnak, de magabiztosságot is az idegen nyelv használatában.

Az olvasás megtanulása előtti szakaszban is megfigyelhetjük, hogy a gyerekek szavakat, mondatokat képesek az írott szöveg után elmondani. Az előzőleg hallás után megismert és megtanult szöveget könnyen idézik fel a jól megfigyelt sorokról. Szívesen próbálkoznak,

lelkesen utánozzák az igazi olvasást. Mondjuk el, hogy az angolok másképp írják le a szavakat, mint ahogy halljuk. Mindig a fülükre hallgassanak, s ne akarják betű szerint kiolvasni azokat. Ha mégis nekiállnának kibetűzni, halkan mondjuk ki segítségül a helyes hangalakot. Ismételtessük el ezt, miközben szemükkel kövessék a leírt alakot is. Az *álolvasásnak* sok hasznát vehetjük a szövegek felismerésénél, felidézésénél. Gyakorolhatnak leírt feladatokat, bátorítja őket a szöveg felmondásában, s a későbbi olvasást is hamarabb elsajátítják.

Nyelvet tanulni nem ugyanaz, mint egy hagyományos tantárgyat. Itt beszélni tanítunk. Saját gondolatok kifejezésére kell használniuk majd az idegen nyelvet. A kisgyermekek világa a játék, ezen keresztül ismerik meg a nagyvilágot is.

Hogyan értékeljünk, ellenőrizzünk?

Mivel az előkészítő időszak anyagának elsajátítása nem kötelező, a kerettanterv csak 4. osztálytól kéri ezt, minden iskola a helyi sajátosságoknak megfelelő formát választhat. A NAT szerint fontos, hogy a követelményrendszert az iskolák rugalmasan, a helyi sajátosságoknak és igényeknek megfelelően alkalmazzák. Mivel az élő idegen nyelvek tantervfelépítése eltér a többi műveltségi terület követelményrendszerétől, a tananyagot, a fejlesztési követelményeket és a minimális teljesítményt nem lehet táblázatban egymás mellé rendelni.

Bármilyen módot is választunk az értékelésre, adjunk sok dicséretet a jó szereplésekért. Elmarasztalás helyett új lehetőséget a próbára. Ebben az életkorban még a pozitív megerősítés hoz eredményt, ellenkező esetben bezárkóznak a gyerekek a beszéd elől, és kialakulnak a felnőtteknél oly jól ismert gátlások. Az értékelő, gyakorló feladatok megoldásánál ne hagyjuk még magára a gyermekeket. Ha, bár segítséggel, de megoldja, jutalmazzuk szöveges dicsérettel, szóval, piros ponttal, jó jeggyel.

Nem kell nagy mennyiségű szót, anyagot belesulykolnunk a tanulókba. Inkább keveset, de azt alaposan. A szavakat kérdezzük szóban. Írásban még adjunk lehetőséget a helyes szókép megkeresésére. A megértés ellenőrzésére jó módszer a rajzolás, összekötés, bekarikázás, kiválasztás.

Hogy optimális ütemben fejlődhessenek, vegyük figyelembe egyéni képességeiket is. Az osztályok között is nagy lehet a különbség, ezért követelményeinkben ne legyünk túl szigorúak, de túl keveset se kérjünk számon, hiszen ezzel nem támogatjuk fejlődésüket.

Ne feledjük, hogy tudásuk még csak most épül. Egy ház alapjai alig látszanak, de biztos alapozásra szükség van!

Iskolánkban az 1-2. évfolyamon bizonyítványba nem kerül értékelésre az angol nyelv sem félévkor, sem év végén. Ezeken az évfolyamokon az idegen nyelvet oktató pedagógus a tanuló órai munkáját értékeli csak, ösztönző jellegű jutalmazással (piros pont, matrica, csillag, stb).

3. évfolyamtól kezdve értékel a pedagógus érdemjeggyel: évközben, félévkor és év végén. Természetesen, a korábbi évek jutalmazó értékelései megtartásával.

Összegezve

A 4. évfolyam számára a kerettantervben megadott *célok és feladatok* közel azonosak az előkészítő időszak céljaival és feladataival, de módszereiben, a megvalósítás módjában eltérnek attól.

A fejlesztési feladatok között szerepel az idegen nyelven való önkifejezés tudatosítása, a nyelvtanuláshoz való pozitív hozzáállás kialakítása, a közös munkában való részvétel. Mindezek az 1–3. évfolyamon tanulóknak is fontos szempontok. Bár a követelmények helyett még csak várható eredményeket említhetünk.

A 4. osztályosok számára megadott *témalista ajánlás* az előkészítő időszakra vonatkoztatva csak kis mértékben tér el, az életkori sajátosságokból adódó érdeklődési és feldolgozási kört figyelembe véve. A világról kialakult ismeretek alapján az általuk eddig ismert tartalmakra épül. (Én és a családom, a szűkebb környezet, étkezés, öltözködés, iskola, szabadidő, szórakozás.)

A korai időszakban ezeket a témákat nem feldolgozni, inkább előkészíteni, alapozni lehet. A *Témakörök és tartalmak* címszavak alatt felsorolt területek előkészíthetők olyan versekkel, dalokkal, tematikus játékokkal, melyek az 1–3. osztályos gyermek életkorának megfelelők.

A továbbhaladás feltételei részben egyeznek csak, mert az olvasás-írás még nem követelmény. A hallott szöveg értése és a beszédkészség is egy adott szint elérését jelenti, nem feltétele a továbbtanulásnak. Mivel az 1–3. osztályos anyag plusz órában történik és csak előkészítő jellegű, ezért nem lehet feltételeket szabni. Az alapszavak, mondatok ismerete bizonyos mértékben szükséges. A dalok, versek, játékok ismerete, előadása és megértése javasolt.

Célok és feladatok az 1–3. évfolyamon

- Az angol nyelv tanulásának megszerettetése játékos megközelítéssel.
- A nyelv hangzásvilágának, zenéjének megismerése. Az artikulációs bázis fejlesztése, a speciális hangzók, hanglejtés, szóhangsúly megfigyelése.
- Az idegen nyelven való önkifejezés megismerése.
- Bepillantás más nép életébe, kultúrájába, szokásaiba.
- A főbb nyelvtani alapegységek tanulásának alapozása, illetve megkezdése. A továbbiakban erre koncentrikusan bővülve épülhet a tananyag.
- Dalok, versek megismerése, melyek tematikusan segítik a beszélt nyelv és nyelvtan elsajátítását. Aktív és passzív szókincs gyűjtése a dalokon, a játékokon keresztül is.
- Az utasítások megértése és végrehajtása.
- Mondatok átalakítása szócserével, használatuk élő helyzetekben is.
- Cselekvéssel összekötött szövegek, rímek, szerepjátékok tanulása.

Várható eredmények

- Ismerjék a tanulók a megadott szavakat és alapmondatokat.
- Magyarul is nevezzék meg ezek jelentését.

– A tanult kérdéseket és válaszokat párbeszédes játékban használják.
– A megtanult mintamondatokban helyesen mondják a szavakat és nyelvtani elemeket. Ezek segítségével, szócserével önálló mondatokat is képesek legyenek alkotni.
– Értsék meg és hajtsák végre a tanult utasításokat.
– Az írás és olvasás még nem követelmény, de a szóképek és mondatképek legyenek ismerősek. A tanult verseket, dalokat egyedül is mondják, énekeljék.

Témalista

Az én világom: bemutatkozás, a szűkebb környezetben szereplő személyek, tárgyak, játékok, a legismertebb gyermekdalok, versek, mozgásos játékok megismerése.

Számok: önálló értelmezésük és tárgyakhoz kapcsolódó használatuk.

Színek: megnevezésük, jellemző tárgyakkal való kapcsolásuk.

Iskola: az osztályterem tárgyai, személyek és tevékenységek.

Vásárlás, ételek: ételek, játékok, ismert tárgyak kérése, vásárlása udvarias formában.

Testünk és ruháink: a testrészek és a ruhadarabok nevei, kapcsolható cselekvésekkel.

Család: a közvetlen családtagok elnevezése, családi ünnepek, szokások.

Mesék: folyamatos, összefüggő szövegek reprodukálása életszerű mondatokkal.

A témák feldolgozása

Érdemes visszatérni ugyanezekre a témákra minden évben és új elemekkel bővítve feldolgozni, nyelvtani elemekkel továbbfejleszteni. Ez az életkori sajátosságoknak is jobban megfelel, hiszen a kisgyermekek befogadóképessége, az elvont ismeretek megértése még korlátozott. Érdeklődésüket sem lehet egy témához hosszabb ideig lekötni. Az előző években tanultak újra felidézése, átismétlése megerősíti a tudást és biztonságot ad a továbbhaladáshoz. Koncentrikusan bővüljön a tananyag. Az írás-olvasás 1-2. évfolyamon még nem alapkövetelmény, de 3. évfolyamtól már igen. 3. évfolyamtól bevezetjük az írott szótár használatát. Így a 4. osztályban már biztosabb alapra építhet a valódi nyelvoktatás.

Időelosztás, órakeret

1. 1. évfolyam: heti 1 óra, évi 36 óra
2. 2. évfolyam: heti 1 óra, évi 36 óra
3. 3. évfolyam: heti 1 óra, évi 36 óra

Témánként 4 óra feldolgozási idő javasolt évfolyamonként.

A fennmaradó óraszámban lehetőség van ismétlésre, gyakorlásra, az egyéni szereplés meghallgatására. Az osztályok igénye és képessége szerint lehet ezen változtatni.

TÉMAKÖRÖK ÉS TARTALMAK

1. OSZTÁLY

Évi 36 óra, heti 1 óra

Ebből kb.

– 28 óra az új anyag feldolgozására

– 8 óra a kommunikáció gyakorlására, készségfejlesztésre, ellenőrzésre és értékelésre

AZ ÉN VILÁGOM

A bevezető időszak játékai, versei, dalai (8 óra)

Cél: Ismerkedés egymással, a környezettel, és az idegen nyelvvel.

Tartalom: A köszönési formák, néhány alapszó megismerése. A gyermekek körül lévő tárgyak neve. A legismertebb gyermekdalok, versek, mozgásos játékok megismerése. Alaputasítások.

Kommunikációs szándékok: köszönés, elköszönés, bemutatkozás, dolgok, személyek megnevezése.

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése, felszólítások.

Szókészlet: kb. 15 alapszó és további 15 szó a passzív szókincs gyarapítására

Tevékenységformák:

Listening	Versek, dalok hallgatása, a játékok összekötő szövegének meg figyelése a tanár előadásában.
Speaking	Reagálás köszönésre, kérdések és válaszok adása minta után, s később önállóan is. Felsorolás, a dalok és versek szövegének reprodukálása.
Reading	Álolvasással a könyv szövegének, szavainak, verseinek és dalainak hangoztatása. Néhány fontosabb szó megkeresése a szövegben.
Writing	A szavak értelmének rajzokkal való megjelenítése, azaz képes mini szótár készítése.

Várható eredmények, melyeket a továbbhaladáshoz kérhetünk:

Ez a bevezető szakasz főleg dalokból, versekből, mondókákból áll. Fontos, hogy ezeket az értelmükkel együtt tanulják meg a gyerekek. Néhány szó önálló ismerete is szerepel. (boy, girl, dog, cat, up, down,...) Néhány alapkérdésre válasz adása. (What's your name?, What's this?) Az utasítások végrehajtása. (Come here, Sit down...) Egyszerű tárgyak felismerése, megmutatása megnevezés után. (pencil, door, ball...)

SZÁMOK

(3 óra)

Cél: A számok nevének megismerése, használata játékos tevékenységekben. Számlálás, s néhány kifejezés megismerése többes számban is.

Tartalom: A számok nevének önálló értelmezése, nemcsak sorban történő felmondása. A számokhoz kapcsolódó játékos gyakorlatok, versek, dalok tanulása. A számok tárgyakhoz való kapcsolása, számlálás segítséggel.

Kommunikációs szándékok: dolgok és személyek megnevezése,

Fogalomkörök*:* Mennyiségi viszonyok (Cardinal numbers 1–10)

Az elsajátítandó szókészlet mennyisége: a 10 szám és további 10 szó a számláláshoz

Tevékenységformák:

Listening	Versek, dalok hallgatása, a számlálások megfigyelése.
Speaking	Felsorolás, számlálás, a dalok és versek szövegének reprodukálása.
Reading	Álolvasással a könyv szövegének, szavainak, verseinek és dalainak hangoztatása. Néhány fontosabb szó megkeresése a szövegben.
Writing	A szavak értelmének rajzokkal és számjegyekkel való megjelenítése.

Várható eredmények: A számok ismerete 1–10-ig. Önálló megnevezésük. Néhány Egyszerűbb számlálási feladat megoldása.

SZÍNEK és ÁLLATOK

(7 óra)

Cél: A színek és állatok nevének megismerése és használata játékos tevékenységekben.

Tartalom: A színek, állatok megnevezése.

Tevékenységformák: kapcsolódó dalok, versek, játékok megismerése. Kérdések és válaszok színes tárgyakról, állatokról. A színek nevének főnevekhez kapcsolása.

Kommunikációs szándékok: Információkérés és -adás.

Fogalomkörök: minőségi viszonyok (What colour? Red. A red apple.)

Az elsajátítandó szókészlet mennyisége: a 10 szín és további 10 állatneve.

Tevékenységformák:

Listening	Versek, dalok hallgatása, az ezekben szereplő színek, állatok felismerése.
Speaking	A színek, állatok megnevezése, a szó kapcsolatok hangoztatása, a dalok és versek szövegének repro dukálása.
Reading	Álolvasással a témakör szavainak, verseinek és dalainak hangoztatása. Néhány fontosabb szó felisme rése a szövegben.
Writing	A szavak értelmének rajzokkal és színekkel való megjelenítése.

Várható eredmények:

A fontosabb színek, állatok megnevezése. Néhány gyakoribb szín, állat megnevezése a hozzá kapcsolódó tárggyal együtt. Néhány vers, dal reprodukálása. Kérdésre rövid válasz adása.

AZ ISKOLA

(4 óra)

Cél: Az osztályteremben lévő személyek és tárgyak elnevezése. Az ezekhez kapcsolódó cselekvések végrehajtása rövid utasítások segítségével.

Tartalom: Az íróasztal és az osztályterem bemutatása. Mozgásos játékok az osztálytermen belül, és hétköznapi szerepjátékok előadása.

Kommunikációs szándékok: köszönés, bemutatkozás, dolgok, személyek megnevezése, információkérés és -adás.

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése, (jelenidejűség, felszólító alakok, utasítások).

Az elsajátítandó szókészlet mennyisége: a 10 iskolai tárgy és további 4 ige a cselekvések végrehajtásához.

Listening	A tanterem és az íróasztal tárgyainak hallás utáni megismerése, versek, dalok hallgatása.
Speaking	A tárgyak megnevezése, a dalok és versek szövegének reprodukálása.
	Álolvasással a könyv szavainak,

Reading	verseinek és dalainak hangoztatása. Néhány fontosabb szó felismerése a képek mellett.
Writing	A szavak értelmének Egyszerűsített rajzokkal való megjelenítése. Néhány Egyszerűbb szó képhez való másolása.

Várható eredmények:

A közvetlen tárgyak megnevezése (pen, pencil, book, board...). Egyszerű játékokban szereplő utasítások végrehajtása. (Go to the door. Open your book.)

ÉTELEK, VÁSÁRLÁS

(4 óra)

Cél: Ételek, játékok vásárlása, kérése.

Tartalom: Gyümölcsök, Egyszerű ételek, ruhák, játékok nevének megismerése s Egyszerű formában való kérése vásárlásnál. Életszerű helyzetekben való eligazodás, pl. üzletben, étteremben. Játékos étlap gyerekeknek, állatkáknak. Rendelések, udvarias válaszok használata.

Kommunikációs szándékok: Köszönés, elköszönés, köszönet (Good morning. Hello. Goodbye. Bye. Bye-bye. Thanks. Thank you very much.) Információkérés, információadás

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése, (I'm hungry.)

Az elsajátítandó szókészlet mennyisége: 5 gyümölcs és 5 étel, a, an, some, I like, I don't like, Do you like?, I'm hungry, s további fontos kifejezések az ételek kéréséhez

Tevékenységformák:

Listening	Versek dalok hallgatása a piaci hangulat megteremtéséhez, a bolt és az étlap ételeinek hallás utáni megismerése.
Speaking	Az ételek és gyümölcsök megnevezése, a dalok és versek szövegének reprodukálása.
Reading	Álolvasással a könyv szavainak, verseinek és dalainak hangoztatása.
Writing	A szavak rajzokkal való megjelenítése. Egyszerűbb mondatok alkotása képekkel.

Várható eredmények:

Egyszerű szavak megnevezésével vásárlási jelenetek előadása. Tetszés, nem tetszés kifejezése kérdés után. Egyszerű udvarias kérés megismerése.

TESTÜNK ÉS RUHÁINK *(4 óra)*

Cél: A testrészek és a ruhadarabok nevének megismerése. Az ezekhez kapcsolódó cselekvések kifejezése.

Tartalom: A tanult szavakkal a saját és a barátok testének, ruháinak bemutatása. A dalok, versek, játékok felhasználásával ezek beszédbe illesztése. Néhány Egyszerűbb képesség kifejezése a testrészekhez kapcsolódó mozgással, cselekvéssel.

Kommunikációs szándékok: bemutatás, dolgok, személyek megnevezése.

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése, mennyiségi viszonyok

Az elsajátítandó szókészlet mennyisége: a 8 fontosabb testrész neve és 5 ruhadarab, néhány ige a cselekvések kifejezéséhez (clap, walk)

Tevékenységformák:

Listening	Versek, dalok hallgatása, a szavak hallás utáni megismerése.
Speaking	A testrészek és a ruhadarabok megnevezése, a dalok és versek szövegének használata.
Reading	Álolvasással a szavak hangoztatása.
Writing	A szavak rajzokkal való megjelenítése. Egyszerűbb mondatok alkotása képekkel.

Várható eredmények:

A testrészek megnevezése dalok és mondókák segítségével. Néhány Egyszerű ruhadarab bemutatása és megnevezése játékos divatbemutatóval, rajzzal, színezéssel. Játékos személyleírás, körözés segítségével minőségi viszonyok kifejezése.
(big, small, red, blue...) A can segédige használatának megismerése Egyszerű mozgást kifejező igékkel dalos játék segítségével. (Can you walk on one leg...? No, I can’t.)

A CSALÁD
(3 óra)

Cél: A közvetlen családtagok megnevezése.

Tartalom: A család bemutatása, érdeklődés a testvérek felől. Családi ünnepek, ajándékok, szokások megismerése.

Kommunikációs szándékok: köszönés, elköszönés, bemutatkozás, bemutatás, személyek megnevezése, információkérés, információadás.

Fogalomkörök: birtoklás kifejezésének megfigyelése (Have you got a brother or a sister?), dolgok és személyek megnevezése.

Az elsajátítandó szókészlet mennyisége: a fontosabb családtagok neve, a testvérekről szóló kérdés és válasz kifejezéséhez szükséges szavak.

Tevékenységformák:

Listening	Versek, dalok hallgatása, a szavak hallás utáni megismerése.
Speaking	A családtagok megnevezése, a dalok és versek szövegének használata.
Reading	Álolvasással a szavak hangoztatása.
Writing	A szavak rajzokkal való megjelenítése.

Várható eredmények:

A közeli családtagok megnevezése. A megfelelő köszönési és megszólítási formák használata. (Good morning, Mr Brown. Hi, Tom.) Karácsonyi ajándék választása a családtagoknak. (A pen for Dad. A bike for my brother...) Ismert Egyszerű szavak rajza szülinapokra is. A testvérek bemutatása. Kérdések és válaszok a birtoklás kifejezésével. (I've got two sisters.) Anyák napi köszöntő vers előadása. Kisállatok családja, elnevezése (kitten, puppy).

MESÉK

(3 óra)

Cél: Ismert gyermekirodalmi mesék megismerése, előadása.

Tartalom: A mesék életszerű mondataival folyamatos, összefüggő szöveg reprodukálása. Az ezekben szereplő kifejezések, nyelvi elemek megismerése, használata. A mesék eljátszása szereposztással, összehangolt csoportmunkával.

Kommunikációs szándékok: köszönés, elköszönés, bemutatkozás, bemutatás, köszönet (Excuse me, sir.) tetszés, nem tetszés (I like this cake. It's good!), dolgok és személyek megnevezése (It's me, the wolf !), információkérés, információadás (Where are you running in such a hurry?)

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése (I'm hungry. Run, run as fast as you can...), térbeli viszonyok (Here I am !), időbeli viszonyok (Once upon a time...) mennyiségi viszonyok (The three little pigs), minőségi viszonyok (Oh! I can see seven hungry little foxes!)

Az elsajátítandó szókészlet mennyisége: a meseszereplők neve és az ismétlődő mondatok egészben való reprodukálása

Tevékenységformák:

Listening	A mesék hallgatása, a szerepjátékhoz szükséges szöveg hallás utáni megismerése.
Speaking	Az ismétlődő meserészek játékban való használata.
Reading	Álolvasással a mese fontosabb részeinek követése.
Writing	A mesék rajzokkal való megjelenítése. Egyszerűbb mondatok alkotása képekkel.

Várható eredmények:

Egy dalos mese előadása kézjelek kíséretével, megértést segítő képekkel. A lényeges szavak leválasztása, külön értelmezése (In a cottage).

Egy láncmese bemutatása mozgásos elemekkel, a rövid szöveg többszöri ismétlésével (The sky is faning down). Az adott elemek értelemszerű használata a valós életben is (I'm running to the Queen to tell her.).

Egy ismert mese (The three little pigs) megismerése, előadása, melyben sok eddig tanult nyelvtani elem és téma is előfordul (család, kérés, utasítások...).

Egy tanmese megismerése (pl. Aki nem segít, ne is...) lehetőséget ad a hétköznapi élet jeleneteinek bemutatására is. A mesékben előforduló sok ismétlődés nagyon megkönnyíti a megtanulásukat. (I'm cooking)

2. OSZTÁLY

évi 36 óra, heti 1 óra

Ebből kb.

– 25 óra az új anyag feldolgozására
– 4 óra a kommunikáció gyakorlására, képességfejlesztésre
– 4 óra ellenőrzésre és értékelésre
– 3 óra szabadon tervezhető (ünnepek, jelenetek, aktualitások)

A GYEREKEK VILÁGA

(4–8 óra a lehetőségek szerint)

Cél: Ismerkedés egymással, a környezettel, és az idegen nyelvvel.

Tartalom: A köszönési formák, néhány alapszó megismerése. A gyermekek körül lévő tárgyak neve. A legismertebb gyermekdalok, versek, mozgásos játékok megismerése. A játék világának szavai, kifejezései. Alapvető utasítások. A környezetben és a világban élő emberek, állatok és nevezetességek bemutatása.

Kommunikációs szándékok: köszönés, elköszönés, bemutatkozás, dolgok, személyek megnevezése. Információkérés, információadás

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése, felszólítások.

Az elsajátítandó szókészlet mennyisége: kb. 10 alapszó és további 10 szó a passzív szókincs gyarapítására

Tevékenységformák:

Listening	Versek, dalok hallgatása, a játékok összekötő szövegének meg figyelése a tanár előadásában.
Speaking	Reagálás köszönésre, kérdések és válaszok adása minta után, s később önállóan is, a dalok és versek szövegének reprodukálása.
Reading	Álolvasással a könyv szövegének, szavainak, verseinek és dalainak hangoztatása. Néhány fontosabb szó megkeresése a szövegben.
Writing	A szavak értelmének rajzokkal Való megjelenítése, azaz képes Mini szótár készítéses.

Várható eredmények:

Néhány alapkérdésre válasz adása. (What's your name?, What's this?) Az utasítások végrehajtása. (Come here, Sit down...) Egyszerű tárgyak felismerése, megmutatása megnevezés után. Az első osztály bevezető időszakában tanultak felelevenítése. A kérdések és válaszok

előadása már önállóan. A környezetükben, életükben szereplő új kifejezések megismerése, használata. Tudjon a tanuló néhány szavas mondatokat mondani magáról, és rövid kérdéssel érdeklődjön társáról. (I'm a boy. How old are you?) Értsen meg és hajtson végre Egyszerűbb utasításokat. Tudjon ilyet mondani is. (Come here.)

SZÁMOK

(4–8 óra)

Cél: A számok nevének megismerése, használata játékos tevékenységekben. Számlálás, s a mennyiségek kifejezése többes számban is.

Tartalom: A számok nevének önálló értelmezése, nemcsak sorban történő felmondása. A számokhoz kapcsolódó játékos gyakorlatok, versek, dalok tanulása. Kérdések megértése és válaszadás. A számok tárgyakhoz való kapcsolása, számlálás.

Kommunikációs szándékok: dolgok és személyek megnevezése,

Fogalomkörök: Mennyiségi viszonyok (Cardinal numbers 1–10. Singular/plural forms of nouns)

Az elsajátítandó szókészlet mennyisége: a 10 szám és további 10 szó a számláláshoz.

Tevékenységformák:

Listening	Versek, dalok hallgatása, a számlálások megfigyelése.
Speaking	Felsorolás, számlálás, a dalok és versek szövegének reprodukálása.
Reading	A könyv szövegének, szavainak, verseinek és dalainak hangoztatása. Néhány fontosabb szó megkeresése a szövegben. A fontosabb szavak önálló olvasása is.
Writing	A szavak értelmének rajzokkal és számjegyekkel való megjelenítése. Néhány alapszó másolása

Várható eredmények:

A számok 1–10-ig. Önálló megnevezésük. A számok ismerete 20-ig. A kérdésekre rövid válasz adása. A számokhoz tartozó tárgyak, állatok többes számú alakjának használata minta alapján.

SZÍNEK

(4–8 óra)

Cél: A színek nevének megismerése és használata játékos tevékenységekben.

Tartalom: A színek megnevezése, s az ezekhez kapcsolódó dalok, versek, játékok megismerése.

Kérdések és válaszok színes tárgyakról. A színek nevének főnevekhez kapcsolása.

Kommunikációs szándékok: Információkérés és adás

Fogalomkörök: minőségi viszonyok (What colour is it? Red. It's red. A red apple.)

Az elsajátítandó szókészlet mennyisége: a 10 szín és további 10 szó a szókapcsolatok kialakításához

Tevékenységformák:

Listening	Versek, dalok hallgatása, az ezekben szereplő színek felismerése
Speaking	A színek megnevezése, a tanult kérdések és válaszok hangoztatása, a dalok és versek szövegének reprodukálása.
Reading	Álolvasással a könyv szavainak, verseinek és dalainak hangoztatása. A fontosabb szavak felismerése a szövegben. Ezek önálló olvasása is.
Writing	A szavak értelmének rajzokkal és színekkel való megjelenítése. A fontosabb szavak szóképének másolása.

Várható eredmények:

A fontosabb színek megnevezése. Kérdésre rövid válasz adása.

Több szín megnevezése a hozzá kapcsolódó tárggyal együtt. Kérdés dal, játék segítségével. A tanultak önálló használata a többi témakörhöz kapcsolódva is. (What colour are your eyes?) Egyszerű válaszok adása. Néhány vers, dal reprodukálása.

AZ ISKOLA

(4–8 óra)

Cél: Az osztályteremben lévő személyek és tárgyak elnevezése. Az ezekhez kapcsolódó cselekvések és viszonyok kifejezése.

Tartalom: Az íróasztal és az osztályterem bemutatása. Egyszerű tevékenységek és tárgyak kapcsolatának kifejezése. Mozgásos játékok az osztálytermen belül, és hétköznapi

szerepjátékok előadása.

Kommunikációs szándékok: köszönés, bemutatkozás, dolgok, személyek megnevezése, információkérés és adás.

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése (jelenidejűség, felszólító alakok, utasítások), birtoklás kifejezése, térbeli és időbeli viszonyok, mennyiségi, minőségi viszonyok.

Az elsajátítandó szókészlet mennyisége: a 10 iskolai tárgy és további szavak a cselekvések végrehajtásához.

Tevékenységformák:

Listening	A tanterem és az íróasztal tárgyainak hallás utáni megismerése versek, dalok hallgatása.
Speaking	A tárgyak megnevezése, a dalok és versek szövegének reprodukálása
Reading	Álolvasással a könyv szavainak, verseinek és dalainak hangoztatása. Néhány fontosabb szó felismerése a képek mellett. A fontosabb szavak önálló olvasása.
Writing	A szavak értelmének Egyszerűsített rajzokkal való megjelenítése. A szavak képekhez való másolása. A fontosabb szavak önálló írása gyakorlás után.

Várható eredmények:

A közvetlen tárgyak megnevezése (pen, pencil, book, board...). Egyszerű játékokban szereplő utasítások végrehajtása. (Go to the door. Open your book.) További utasítások végrehajtása és játékokon keresztül egymás irányítása is (Give me...). Egyszerű információkérés és adás. (Where is...? In my bag.)

A birtoklás kifejezésénél a my/your önálló használata. A térbeli viszonyok kifejezése (in, on, under). Egyszerű osztályjelenetek közös előadásában aktív részvétel.

A CSALÁD ÉS OTTHON

(4–8 óra)

Cél: Az otthon főbb részei, a közvetlen családtagok megnevezése. Cselekvések kifejezése.

Tartalom: Néhány szoba, a ház főbb részeinek megismerése.

A családtagok nevei és a hozzájuk kapcsolódó hagyományos szerepek, cselekvések kifejezése. A család bemutatása, érdeklődés a testvérek felől.

Kommunikációs szándékok: köszönés, elköszönés, bemutatkozás, bemutatás, dolgok, személyek megnevezése, információkérés, információadás.

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése. (Mum is cooking. Are you sleeping?) birtoklás kifejezése (Have you got a brother or a sister?), dolgok és személyek megnevezése.

Az elsajátítandó szókészlet mennyisége: 20 szó: a családtagok neve, a ház fontosabb részei, alapigék.

Tevékenységformák:

Listening	A szavak és mondatok hallás utáni megismerése, versek, dalok hallgatása.
Speaking	A személyek és tárgyak megnevezése a dalok és versek szövegének reprodukálása.
Reading	Álolvasással a könyv szavainak, verseinek és dalainak hangoztatása. Néhány fontosabb szó felismerése a képek mellett. A fontosabb szavak önálló olvasása.
Writing	A szavak értelmének Egyszerűsített rajzokkal való megjelenítése . A szavak képekhez való másolása. A fontosabb szavak önálló írása gyakorlás után. Néhány rövid mondat másolása, írása segítséggel.

Várható eredmények:

A ház részeinek megnevezése. A közeli családtagok megnevezése. Egyszerű cselekvések mozgással együtt történő kifejezése. (I am cooking.)

A testvérek bemutatása. Kérdések és válaszok a birtoklás kifejezésével. (I've got two sisters.) Kisállatok családja, elnevezése (kitten, puppy).

Játékos feladatok segítségével különböző cselekvések megnevezése folyamatos jelen idejű alakjukban. Kérdésekkel ezek kitalálása, megnevezése, válaszok adása röviden.

Kedvelt időtöltés megnevezése, kifejezése a tanult alakokkal. (I am reading a book.)

SZABADIDŐ, SZÓRAKOZÁS

(4–8 óra)

Cél: A szabadidős tevékenységek, mozgások kifejezése. A testrészek nevének és az ezekhez kapcsolódó cselekvések megnevezése.

Tartalom: A tanult szavakkal és az ezekhez kapcsolódó igék, jelzők, kifejezések segítségével a saját, a barátok és az állatok testének bemutatása. A dalok, versek, játékok felhasználásával ezek beszédbe illesztése. Képességek kifejezése a testrészekhez kapcsolódó mozgással, cselekvéssel. Az egyes és többes számú testrészek megkülönböztetése.

Kommunikációs szándékok: bemutatás, tetszés, nem tetszés, dolgok, személyek megnevezése.

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése, mennyiségi és minőségi viszonyok.

Az elsajátítandó szókészlet mennyisége: 10 ige és a segédigék, 10 ezekhez tartozó kifejezés és testrész neve.

Tevékenységformák:

Listening	A szavak és mondatok hallás utáni megismerése, versek, dalok-hallgatása.
Speaking	A személyek és tárgyak megnevezése a cselekvések megnevezése, a dalok és versek szövegének reprodukálása.
Reading	Álolvasással a könyv szavainak, verseinek és dalainak hangoztatása. Néhány fontosabb szó, kifejezés és mondat felismerése a képek mellett. A fontosabbak önálló olvasása is.
Writing	A szavak képekhez való másolása A fontosabb szavak önálló írása gyakorlás után. Néhány rövid mondat másolása, írása segítséggel

Várható eredmények:

A testrészek megnevezése dalok és mondókák segítségével.

A can segédige használatának megismerése Egyszerű mozgást kifejező igékkel dalos játék segítségével. Páros és páratlan testrészek megkülönböztetése, az egyes és többes számú alakok helyes használata minták segítségével. Ismert gyermekversek segítségével további cselekvések nevének megismerése. Kedvelt időtöltés megnevezése, kifejezése a tanult alakokkal. (I am reading a book.) Érdeklődés képességekről Egyszerű mondatokkal ezek kifejezése. (I can play football.).

VÁSÁRLÁS, ÉTKEZÉS

(4–8 óra)

Cél: Ételek, játékok vásárlása, kérése. Étkezési szokások megismerése.

Tartalom: A különböző étkezések megismerése. Gyümölcsök, Egyszerű ételek nevének megismerése. Egyszerű formában való kérése vásárlásnál. Életszerű helyzetekben való eligazodás, pl. otthon, üzletben, étteremben. Játékos étlap gyerekeknek, állatkáknak. Rendelések, udvarias válaszok használata.

Kommunikációs szándékok: Köszönés, elköszönés, köszönet (Good morning. Hello. Goodbye. Bye. Bye-bye. Thanks. Thank you very much.)

Információkérés, információadás (Where is..? It is...)

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése (I'm not hungry.), birtoklás kifejezése (my, your, I've got, I haven't got, Have you got...?), minőségi viszonyok. (What colour is it? It's red, blue,...It's big, small, ugly, beautiful...)

Az elsajátítandó szókészlet mennyisége: 10 étel neve, 10 vásárláshoz, étkezéshez szükséges szó.

Tevékenységformák:

Listening	A szavak és mondatok hallás utáni megismerése, versek, dalok hallgatása.
Speaking	Az ételek megnevezése, önálló szöveghasználat a vásárlásoknál és étkezéseknél, a dalok és versek szövegének reprodukálása.
Reading	Álolvasással a könyv szavainak, verseinek és dalainak hangoztatása. Néhány fontosabb szó felismerése a képek mellett. A fontosabb szavak önálló olvasása.
Writing	A szavak értelmének Egyszerűsített rajzokkal való megjelenítése. A szavak képekhez való másolása. A fontosabb szavak önálló írása gyakorlás után. Néhány rövid mondat másolása, írása segítséggel.

Várható eredmények:

Egyszerű szavak megnevezésével vásárlási jelenetek előadása. Tetszés, nem tetszés kifejezése kérdés után. Egyszerű udvarias kérés használata.

Egész mondatokban való kérés és eladás játékokon keresztül. Udvarias formák használata. A névelők helyes használata. Egyszerűbb minőségi viszonyok kifejezése.

MESÉK

(4–8 óra)

Cél: Ismert gyermekirodalmi mesék felidézése (megismerése), előadása.

Tartalom: A mesék életszerű mondataival folyamatos, összefüggő szöveg reprodukálása. Az ezekben szereplő kifejezések, nyelvi elemek megismerése, használata. A mesék eljátszása szereposztással, összehangolt csoportmunkával.

Kommunikációs szándékok: köszönés, elköszönés, bemutatkozás, bemutatás, köszönet, tetszés, nem tetszés, dolgok és személyek megnevezése, információkérés, információadás.

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése. Térbeli, időbeli, mennyiségi, minőségi viszonyok.

Az elsajátítandó szókészlet mennyisége: a meseszereplők neve és az ismétlődő mondatok egészben való reprodukálása.

Tevékenységformák:

Listening	A mesék hallgatása, a szerepjátékhoz szükséges szöveg hallás utáni megismerése.
Speaking	Az ismétlődő meserészek játékban való használata.
Reading	Álolvasással a mese fontosabb részeinek követése
Writing	A mesék rajzokkal való megjelenítése. Egyszerűbb mondatok alkotása képekkel.

Várható eredmények:

Rövid mese közös olvasása az egérkéről.

Bővülő szövegű mese az erdei madárkáról.

A tavaly tanult mesék továbbfejlesztése. (Ha nem tanulták, akkor most érdemes megismerni ezeket!) Egy láncmese bemutatása mozgásos elemekkel, a rövid szöveg többszöri ismétlésével (The sky is faning down). Az adott elemek értelemszerű használata a valós életben is. Egy ismert mese (The three little pigs) megismerése, előadása, melyben sok eddig tanult nyelvtani elem és téma is előfordul (család, kérés, utasítások...). Egy tanmese megismerése (pl. Aki nem segít, ne is...) lehetőséget ad a hétköznapi élet jeleneteinek bemutatására is. A mesékben előforduló sok ismétlődés nagyon megkönnyíti a megtanulásukat (I'm cooking).

3. OSZTÁLY

évi 36 óra, heti 1 óra

Ebből kb.

– 25 óra az új anyag feldolgozására

– 4 óra a kommunikáció gyakorlására, képességfejlesztésre

4 óra ellenőrzésre és értékelésre

– 3 óra szabadon tervezhető (ünnepek, jelenetek, aktualitások)

Beszédszándékok:

- Bemutatkozás, köszönés
- A témakörökben tanult szavak felismerése, megnevezése
- A köszönet, a jókívánságok, a tagadás, a nem tetszés kifejezése
- Képességek kifejezése

Nyelvtan:

- A legfontosabb kérdőszavak
- A birtokviszony kifejezése
- 'be' ige formái
- Néhány alapvető elöljárószó
- Néhány alapvető melléknév
- Felszólító mód
- Többes szám
- Képességek kifejezése (can)
- Határozatlan névelő (a, an)

Tevékenységformák a négy nyelvi készség esetében:

- Listening:
    - A tanult szavak hallás utáni felismerése.
    - A tanult utasítások végrehajtása.
    - Értsen meg a tanuló ismert nyelvi elemeket tartalmazó szöveget hallás után.
- Speaking:
    - Egyszerű kérdés feltevése és arra rövid válasz adása.
    - A tanult mintamondatokban egy-egy szó cseréjével önálló mondatalkotás.
- Reading:
    - Tanult kifejezéseket tartalmazó szöveg megértése, magyarra fordítása.
    - Ismert szöveg megközelítően helyes kiejtéssel való, érthető felolvasása.
- Writing:
    - Kis segítséggel néhány alapszó leírása. Tudjon röviden írásban reagálni adott helyzetben.

Taneszközök:

Tankönyv, munkafüzet, tanári kézikönyv, kazetta, CD, videó, szó-, és képkártyák, játékok, plüss állatok, bábuk

1. A MI VILÁGUNK

Közvetlen és tágabb környezetünk, állatok a világ különböző tájain. (10–12 óra)

Cél: Ismerkedés egymással, a környezettel, és az idegen nyelvvel.

Tartalom: A köszönési formák, néhány alapszó megismerése. A gyermekek körül lévő tárgyak neve. Ismertebb gyermekdalok, versek, mozgásos játékok megismerése. Alapvető utasítások. A környezetben és a világban élő állatok és nevezetességek bemutatása.

Kommunikációs szándékok: köszönés, elköszönés, bemutatkozás, dolgok, személyek megnevezése. Információkérés, információadás.

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése, felszólítások.

Szókészlet: 10-15 személyes bemutatkozáshoz szükséges alapszó, 10-15 a közvetlen környezetben való eligazodáshoz szükséges szó, kifejezés, utasítások, Egyszerű melléknevek, néhány állat neve.

Fontosabb ország nevek, személyek, nevezetességek, kifejezések megismerése.

Tevékenységformák:

Listening	A tanult szavakat hallás utáni felismerése. A tanult utasításokat végrehajtása. Értsen meg a tanuló ismert nyelvi elemeket tartalmazó szöveget hallás után.
Speaking	Egyszerű kérdés feltevése és arra rövid választ adása. A tanult mintamondatokban egy-egy szó cseréjével önálló mondatalkotás.
Reading	Tanult kifejezéseket tartalmazó szöveg megértése, magyarra fordítása. Ismert szöveg megközelítően helyes kiejtéssel való, érthető felolvasása.
Writing	Kis segítséggel néhány alapszó leírása. Tudjon röviden írásban reagálni adott helyzetben.

Várható eredmények:

Az eddig tanultak alapján a közvetlen környezetben szereplő személyek és tárgyak bemutatása. Mondatokban való önkifejezés minták segítségével a 2. osztályos anyagra építve. (My name is..., I'm.) Az egyes szám harmadik személyű alakok használatának megismerése új dalok, versek segítségével. A tanultak felidézése a régi dalok, versek, mintamondatok segítségével. Az új elemek megismerés még játékokon keresztül.

Tudjon a tanuló néhány szavas mondatokat mondani magáról, és rövid kérdéssel érdeklődjön társáról. (I'm a boy. How old are you?) Értsen meg és hajtson végre Egyszerűbb utasításokat.

Tudjon ilyet mondani is. (Come here.) Ismerjen néhány nevezetességet a világból.

2. AZ ISKOLA

(10–12 óra)

Cél: Az osztályteremben lévő személyek és tárgyak elnevezése. Az iskolai élettel kapcsolatos ismeretek gyűjtése. Az ezekhez kapcsolódó cselekvések és viszonyok kifejezése, használata játékos tevékenységekben.

Tartalom: Az íróasztal és az osztályterem bemutatása. Egyszerű tevékenységek és tárgyak kapcsolatának kifejezése. Mozgásos játékok az osztálytermen belül, és hétköznapi szerepjátékok előadása.

Kommunikációs szándékok: köszönés, dolgok, személyek megnevezése, információkérés és adás.

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése, (felszólító alakok, utasítások), birtoklás kifejezése, térbeli és időbeli viszonyok, mennyiségi, minőségi viszonyok.

Szókészlet: 10-15 az iskolai életet bemutató alapszó.

Továbbá a számok, színek, tantárgyak neve, s még10-15 további szükséges szó, kifejezés.

Tevékenységformák:

Listening	A tanult szavakat hallás utáni felismerése. A tanult utasításokat végrehajtása. Értsen meg a tanuló ismert nyelvi elemeket tartalmazó szöveget hallás után.
Speaking	Egyszerű kérdés feltevése és arra rövid választ adása. A tanult mintamondatokban egy-egy szó cseréjével önálló mondatalkotás.
Reading	Tanult kifejezéseket tartalmazó szöveg megértése, magyarra fordítása Ismert szöveg megközelítően helyes kiejtéssel való, érthető felolvasása. Írott utasítások végrehajtása.
Writing	Kis segítséggel néhány alapszó leírása. Tudjon röviden írásban reagálni adott helyzetben.

Várható eredmények:

A közvetlen tárgyak megnevezése. Egyszerű játékokban szereplő utasítások végrehajtása, irányítása Egyszerű osztályjelenetek közös előadásában aktív részvétel.

A térbeli viszonyok kifejezése (in, on, under). Egyszerű információkérés és -adás. (Where

is...? In my bag.)

A számok ismerete 100-ig. Önálló megnevezésük. Az egyes és többes számú alakok használata számoláskor. A kérdések használata játékos feladatokon keresztül. Ezekre válaszadás már egész mondatokkal. Alkalmazásuk minták alapján. A számok és ismert szavak felismerése, olvasása és másolása.

Több szín megnevezése a hozzá kapcsolódó tárggyal együtt. Kérdés feltevése dal, játék segítségével. Ezekre Egyszerű, értelmes válasz adása.

Az eddig tanultak önálló használata a többi témakörhöz kapcsolódva is. A főbb testrészek felelevenítése. Néhány vers, dal reprodukálása. Közös játékokban aktív részvétel.

3. SZABADIDŐ, KEDVELT IDŐTÖLTÉS

(10–12 óra)

Cél: Cselekvések, képességek kifejezése.

Tartalom: Kedvelt időtöltések, a tevékenységek közben használt kifejezések megismerése. Képességek kifejezése. A can segédige használatának megismerése Egyszerű mozgást kifejező igékkel, játékok segítségével használatuk gyakorlása. Barátaink, az állatok kedvelt tevékenységei és jellemző képességei. Szabadidős tevékenységek a természetben, különböző évszakokban és időjárásnál.

Kommunikációs szándékok: dolgok, személyek megnevezése, információkérés, információadás.

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése, dolgok és személyek megnevezése.

Szókészlet: a fontosabb nyelvi elemek megismerése (can, can't), 10-12 alap ige és kifejezés, a négy évszak és a rájuk jellemző időjárás megnevezése, a passzív szókincset bővítő érdekes tevékenységek szavai.

Tevékenységformák:

Listening	A tanult szavakat hallás utáni felismerése. Ismert nyelvi elemeket tartalmazó szöveg hallás utáni megértése.
Speaking	Egyszerű kérdés feltevése és arra rövid válasz adása. A tanult mintamondatokban egy-egy szó cseréjével önálló mondatalkotás.
Reading	Tanult kifejezéseket tartalmazó szöveg megértése, magyarra fordítása. Ismert szöveg megközelítően helyes kiejtéssel való, érthető felolvasása.
Writing	Kis segítséggel néhány mondat leírása, lemásolása.

Várható eredmények:

Érdeklődés képességekről, egyszerű mondatokkal ezek kifejezése. (I can play football.) A dalok, versek, játékok felhasználásával ezek beszédbe illesztése. Kedvelt időtöltés megnevezése, kifejezése a tanult alakokkal. Játékos feladatok segítségével különböző cselekvések megnevezése. Kérdésekkel ezek kitalálása, megnevezése, válaszok adása röviden.

A tanult szavak írott alakjának felismerése. Ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondat megértése adott szövegben. Fontos információ megtalálása rövid szövegben.

Tudjon röviden írásban saját képességeiről Egyszerű mondatokat alkotni a tanult minták alapján (másolással).

A továbbhaladás feltételei

Halott szöveg értése

A tanuló megért

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott rövid kérést, utasítást; arra cselekvéssel válaszol;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott rövid kérdést, arra válaszol;
- hallás után hanganyagot.

Beszédkészség

A tanuló

- egy szóval, vagy hiányos, egyszerű mondatban válaszol az ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésre;
- ismert dolgokat megnevez;
- néhány mondókát, verset, dalt reprodukál,
- egyszerű kérdést fel tud tenni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- felismeri a tanult betűk írott alakját;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott néhány szóból álló mondatot megért,
- ismert nyelvi elemekből álló egymondatos szövegben fontos információt megtalál,
- képes megoldani feleletválasztásos feladatot, teszteket.

Íráskészség

A tanuló

helyesen lemásol ismert szavakat, mondatokat.

TANMENETJAVASLATOK

Az első évfolyamra

Témakörök	**Tartalmak**	**Fogalomkörök, nyelvtani elemek**	**Nyelvi kifejezések**
Az én világom **(dalok, játé** **kok)** HELLO	Dalok, versek, játékok köszönési formák, bemu- tatkozás, utasítások végrehajtása, mozgásos játékok, alap- szavak, tárgyak neve	Cselekvés, történés, léte- zés kifejezése, A **to be** létige bemutatása	*Hello. Good morning.* *What's your name? I'm...* *I'm a boy.. (dal, játék)* *Stand up. Sit down...* *I am walking... (dal)* *What is it? pen, pencil*
1. Számok NUMBERS	a számok önálló ismerete, számlálás, kérdésre válasz adása	Mennyiségi viszonyok kifejezése Többes szám **-s**	*numbers 1–10, 10–1 !* *two potatoes, more,* *How old are you? Six.*
2. Színek COLOURS	a színek megnevezése szókapcsolás	Minőségi viszonyok kife- jezése **Jelzős szerkezetek**	*What colour is it?* *Red apple, yellow banana,...*
3. Iskola SCHOOL	A közvetlen tárgyak neve utasítások adása,	Dolgok, személyek meg- nevezése, **Egyszerű birtoklás** kife- jezése,	*teacher, desk, board,* *chair,* *my, your rubber, ruler,* *Go to the door.*
4. Vásárlás SHOPPING	érdeklődés, tetszés, nem tetszés, Egyszerű tárgyak vásárlása jelenetekkel	Mennyiségi és minőségi viszonyok kifejezése, Dolgok, személyek meg- nevezése, **I like, I don't like**	*Do you like.. ? Yes, I do.* *I like. I don't like.* *Can I have two apples,* *please? Here you are. Thank you.*

5. Testrészek BODY	megnevezés, számlálás, páros részek, ruházat bemutatása	Mennyiségi és minőségi viszonyok, **többes számú alakok**	*eye, ear, nose, mouth,* *hair, finger, toe,* *hand, leg, foot, feet* *dress, jeans, shoes, T shirt*
6. Család FAMILY	közeli családtagok, cselekvések játékkal,	Cselekvés, történés, léte- zés kifejezése A **folyamatos jelen** megismerése, Dolgok, személyek meg- nevezése	*Mother, father, sister,* *brother* *Are you sleeping? I' m not. present*
7. Mesék COLLECTION	Rövid szövegek megta- nulása, értelmező kézjelekkel, mozgással bemutatás, közös előadás	Cselekvés, történés, léte- zés kifejezése, Életszerű kifejezések használata,	*Story in the wood (dal)* *The sky is falling down (láncmese)* *The three little pigs* *I am cooking (tanmese)*

Második évfolyamra

Témakörök	**Tartalmak**	**Fogalomkörök, nyelvtani elemek**	**Nyelvi kifejezések**
1. Az én **világom** HELLO	Köszönés, bemutatkozás. Beszéljünk magunkról. Beszéljünk társunkkal.	Információkérés és -adás. Utasítások. A **to be** létige bevezetése.	*I am. You are.* *Go! Look at me.* *What's your name?* *How old are you?*
2. Számok NUMBERS	Az íróasztalom tárgyai. Dolgok megnevezése.	**A többes szám jelölése**. Mennyiségi viszonyok.	*two pencils*

	Születésnapunk.		
3. Színek COLOURS	Ruháink. Ruhadarabok nyáron és télen. Szemünk és hajunk színe.	**Egyes és többes számú** mondatok. Minőségi viszonyok.	*What colour?* *My eyes are blue.*
4. Az iskola SCHOOL	Az osztályteremben. Felszereléseink. Dolgok és személyek megnevezése.	Helymeghatározás: **in, on, under** Térbeli viszonyok. Dolgok és személyek megnevezése.	*Where is it?* *in, or, under*
5. Otthonunk AT HOME	Családunk és otthoni tevékenységek. A családtagok megnevezése.	**Folyamatos jelen.** Cselekvések kifejezése. Dolgok és személyek megnevezése.	*I am reading.* *Are you playing?*
6. A cirkusz-ban CIRCUS	Testrészeink. Cselekvések, mozgások. Szabadidő, szórakozás. Kedvenc időtöltés.	Képesség kifejezése. **can, can't** Cselekvés, történés, létezés kifejezése.	*Can you ride a bike?* *can, can't*
7. Ételek PICNIC	Étkezések. Kedvelt ételek és italok. Udvariassági formák. Szokások megismerése. Vásárlás.	**Egyszerű jelen.** Minőségi viszonyok.	*Can I have a …? I like. I don't like. Do you like?*
8. Gyűjtemény COLLECTION	Mesék, ünnepek. Játékok.	Szótár, feladatlapok. Utasítások.	Christmas, Easter, Boardgame. words, songs, tests

Harmadik évfolyamra

Témakörök	Tartalmak	Fogalomkörök, nyelvtani elemek	Nyelvi kifejezések
1. A mi világunk HELLO	Köszönés, bemutatkozás. Fontos információk magunkról és társunkról. Érdekességek a nagyvilágból. Állatok a világban.	Cselekvés, történés, létezés kifejezése. A **to be** ige megismerése. Egyes és többes számú alakok. Minőségi viszonyok.	*I am, you are he, she, it What's this? We are from Hungary. What's your name? Where are you from? big, small, old, young*
2. Az iskola SCHOOL	Dolgok, személyek megnevezése. Számok, színek, betűzés. Testrészek. Tantárgyak.	Mennyiségi viszonyok. **Egyes és többes számú alakok.** Minőségi viszonyok. Térbeli viszonyok. Irányok és helymeghatározás.	*in the classroom my bag there is, are numbers, timetable, abc Where is it? in, on, under, next to*
3. A szabad-ban SEASONS	Képességek, cselekvések kifejezése. Szórakozás, kedvenc időtöltés. Az évszakok, az időjárás.	Cselekvések, történések kifejezése. Képességek kifejezése. **can, can't** Időbeli viszonyok.	*can, can't What can we do? I can run. What's the weather like? It's raining.*
4. A házban HOUSE	A ház részei, szobái. A családtagok és fő tevékenységeik. Játék, sport, tevékenységek.	Cselekvések, történések kifejezése. **A folyamatos jelen idő.**	*Where are you? I'm in the kitchen. What are you doing? I'm cooking.*
5. Vásárlás SHOPPING	Üzletek és fontos árucikkek.	A birtoklás kifejezése. A **have got**	*some, any my, your, his, her*

	Kérés. Tulajdonviszonyok.	szerkezet. Mennyiségi viszonyok.	*How much/many?* *a pair of*
6. Egy napom MY DAY	Napirend, szokásos tevékenységek. Időbeosztás.	Időbeli viszonyok. Cselekvés, történés, létezés kifejezése. **Az Egyszerű jelen idő**	*in the morning on Monday; I get up. I don't go to school.* *Who? What? Where?* *When do you... ?*
7. Mesék, **játékok** COLLECTION	A mesevilág és a valós élet megismerése.	Cselekvés, történés kifejezése. Információszerzés.	*In London.* *words, songs, tests*

4. ÉVFOLYAM

Időelosztás, órakeret
4. évfolyam: heti 2 óra, évi 72 óra

ÁLTALÁNOS CÉLOK ÉS ALAPELVEK

Az idegen nyelv oktatásának alapvető célja, összhangban a Közös európai referenciakerettel (KER), a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása és fejlesztése. A kommunikatív nyelvi kompetencia szorosan összefonódik az általános kompetenciákkal, vagyis a világról szerzett ismeretekkel, a gyakorlati készségekkel és jártasságokkal, valamint a motivációval, amelyek mindenfajta tevékenységhez, így a nyelvi tevékenységekhez is szükségesek.

A korszerű idegennyelv-oktatás a nyelvhasználó valós szükségleteire épül, ezért tevékenységközpontú. Olyan helyzetekre készíti fel a tanulókat, amelyek már most vagy a későbbiek során várhatóan fontos szerepet játszanak életükben. A nyelvtanulási folyamat középpontjában a cselekvő tanulók állnak, akik az idegen nyelv segítségével kommunikatív feladatokat oldanak meg. A feladatok megoldása során receptív, produktív, illetve interaktív nyelvi tevékenységeket végeznek. Mivel a valóságban a legtöbb megoldandó feladat több készség együttes alkalmazását teszi szükségessé, ezeket integráltan tanítjuk.

A mindennapi nyelvhasználatban – ezért a nyelvtanulásban is –, fontos szerepet játszanak a szövegértelmezési és szövegalkotási stratégiák. A recepció során a nyelvhasználó, ill. a nyelvtanuló észleli az írott vagy hallott szöveget, azonosítja mint számára lényegeset, felfogja mint nyelvi egységet, és összefüggésében értelmezi. A produkció során megtervezi és szóban vagy írásban létrehozza a közlendőjét tartalmazó szöveget.

A sikeres kommunikáció érdekében a tanulóknak meg kell ismerniük és használniuk kell azokat a nyelvi eszközöket, amelyekből és amelyekkel helyesen megformált, értelmes mondanivaló alakítható ki. Tisztában kell lenniük a mondanivaló szerveződésének, szerkesztésének elveivel, hogy koherens nyelvi egységgé formálhassák közlendőjüket. Ismerniük kell azokat az eszközöket és forgatókönyveket, amelyekkel sikeresen megoldhatók a különféle kommunikációs helyzetek. Fel kell ismerniük, hogy minden nyelvi érintkezést szabályok szőnek át, amelyek a nemek, korosztályok, társadalmi csoportok között különböző alkalmakkor szabályozzák azt. Ide tartoznak a nyelvi udvariassági szabályok, rituálék és a helyzetnek megfelelő hangnem használatának szabályai is.

A nyelvtanítás során törekedni kell arra, hogy a hallott vagy olvasott szöveg autentikus, a feladatvégzés szempontjából hiteles legyen. Az internet segítségével a tanulók maguk is viszonylag könnyen kerülhetnek autentikus célnyelvi környezetbe, részeseivé válhatnak az adott kultúrának, kapcsolatot teremthetnek a célnyelven beszélőkkel, ami komoly motivációs forrás lehet, és nagyban elősegítheti az autonóm tanulóvá válást. A tanulási folyamat szervezésében nagy jelentősége van a kooperatív feladatoknak és a projektmunkának, ezek szintén erősíthetik a motivációt.

Az idegen nyelvű kommunikáció során meghatározó jelentőségű a nyelvekkel, a nyelvtanulással, az idegen nyelveket beszélő emberekkel és a más kultúrákkal kapcsolatos pozitív attitűd, ami magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti nyitottságot.

A nyelvtanulás tartalmára vonatkozóan a NAT hangsúlyozza a tantárgyközi integráció jelentőségét. Fontos, hogy a tanulók az idegen nyelv tanulása során építeni tudjanak más tantárgyak keretében szerzett ismereteikre és személyes tapasztalataikra. Ugyanakkor az idegen nyelvvel való foglalkozás olyan ismeretekkel, tapasztalatokkal gazdagíthatja a tanulókat, amelyeket más tantárgyak keretében is hasznosítani tudnak.

Az egész életen át tartó tanulás szempontjából kiemelkedő jelentősége van a nyelvtanulási stratégiáknak, amelyek ismerete és alkalmazása segíti a tanulókat abban, hogy nyelvtudásukat önállóan ápolják és fejlesszék, valamint hogy újabb nyelveket sajátítsanak el.

A NAT bizonyos képzési szakaszokra meghatározza a minden tanuló számára kötelező minimumszinteket, emellett kitér az emelt szintű képzésben részesülő tanulókkal szemben támasztott követelményekre is. A közműveltségi elemeket a tantárgy egyedi jellemzői miatt a NAT-ban azok a nyelvi szintek és kompetenciák testesítik meg, amelyeket a nemzetközi gyakorlatban és az érettségi követelményrendszerben mérceként használt Közös európai referenciakeret (KER) határoz meg. A nyelvi kompetenciák komplex fejlesztéséhez az ajánlott témakörök kínálnak kontextust. A NAT által az egyes képzési szakaszokra minimumként meghatározott nyelvi szintek a következők:

	4. évfolyam, minimumszint	**8. évfolyam, minimumszint**	**12. évfolyam, minimumszint**
Első idegen nyelv	KER-szintben nem megadható	A2	B1
Második idegen nyelv	–	–	A2

A kerettanterv az elérendő célokat és nyelvi szinteket kétéves képzési szakaszokra bontva határozza meg. Ez alól csupán az általános iskola 4. évfolyama kivétel, mert ezen az évfolyamon kezdődik a kötelező idegennyelv-oktatás, így a képzési szakasz csak egy tanévet ölel fel.

	4. évfolyam	**6. évfolyam**	**8. évfolyam**	**10. évfolyam**	**12. évfolyam**
Első idegen nyelv	KER-szintben nem megadható	A1	A2	B1 mínusz	B1

Második idegen nyelv	-	-	-	A1	A2

Az idegen nyelvi kerettanterv a KER-ben leírt készségek alapján határozza meg a nyelvtanulás fejlesztési egységeit; ezek: a hallott és olvasott szöveg értése, a szóbeli interakció, az összefüggő beszéd és az íráskészség. A KER-ben meghatározott nyelvi szintek és kompetenciák azonban nem mechanikusan, hanem a tanulók életkori sajátosságainak tükrében értelmezve kerültek be a kerettantervbe.

Az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia fejlesztése szoros kapcsolatban áll a NAT-ban megfogalmazott kulcskompetenciákkal. A kommunikatív nyelvi kompetencia több ponton érintkezik az anyanyelvi kompetenciával. A szövegalkotás, szövegértelmezés, szóbeli és írásbeli kommunikáció számos készségeleme átvihető az idegen nyelv tanulásába és fordítva, az idegen nyelv tanulása során elsajátított kompetenciák hasznosak az anyanyelvi kommunikáció területén. A két terület erősítheti egymást, olyannyira, hogy megfelelő módszerek alkalmazása esetén az is lehet sikeres nyelvtanuló és nyelvhasználó, akinek hiányosak az anyanyelvi ismeretei, sőt az idegen nyelv tanulása segíthet abban, hogy az anyanyelv használata tudatosabbá váljon.

Az önálló tanulás képességének kialakításában hasznos segítséget nyújt a modern technika, az interneten található autentikus szövegek, a direkt és indirekt nyelvtanulási lehetőségek sokasága. Míg korábban csak az írott és a hallott szöveg megértésének fejlesztését támogatta az internet, ma már számos lehetőség kínálkozik a produktív nyelvhasználatra is. Az ingyen elérhető autentikus hanganyagok és videók, képek, szótárak, interaktív feladatok mellett az írott és a szóbeli csevegés, a fórumozás és a blogolás is élményszerű nyelvtanulásra ad alkalmat. Az önálló tanulás képességének folyamatos fejlesztéséhez azonban szükség van a tanulásról magáról való beszélgetésre, a tanulási stratégiák kialakításában való segítségnyújtásra, az önértékelés és a társértékelés alkalmainak megteremtésére.

A nyelvtanítás sikerében fontos szerepet játszik a nyelvtanulók ismereteinek, érdeklődésének, igényeinek, nyelvi és nem nyelvi készségeinek tanulási folyamatba történő bekapcsolása. A nyelvtanulás ugyanakkor a témák sokfélesége miatt, valamint azért, mert minden más tantárgynál több lehetőséget nyújt a beszélgetésre, kiválóan alkalmas a személyiség kibontakozásának támogatására. A siker másik kulcsa a folyamatos pozitív megerősítés, a tanulók önmagukhoz mért fejlődésének elismerése.

A táblázatokban megjelenő *fejlesztési egységek* (a hallott szöveg értése, szóbeli interakció, összefüggő beszéd, az olvasott szöveg értése és az íráskészség) a valóságban nem különíthetők el egymástól. A hatékony nyelvtanítás feltétele, hogy a különböző készségek fejlesztése mindig integráltan történjen, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben előfordulnak. Ezért nem szerepelnek óraszámok a fejlesztési egységek mellett.

A 4-8. évfolyamokra vonatkozó ajánlott témakörök egyes elemei újra és újra megjelennek, lehetőséget adva arra, hogy a korábban megszerzett ismeretek újabb nézőpontból

kerüljenek feldolgozásra, így bővüljenek, mélyüljenek. A kerettanterv az általános iskolában minden fejlesztési szakaszban új témaköröket is javasol a tanulók életkorához, szükségleteihez alkalmazkodva.

Külön táblázat tartalmazza az ajánlott témaköröket, amelyben a más tantárgyakkal való kapcsolódási pontok is megtalálhatók. A tanulócsoportban más tantárgyakat tanító tanárokkal való együttműködés elevenebbé, aktuálisabbá és érdekesebbé teszi a nyelvtanulást, mert lehetőséget nyújt a témák, témakörök természetes, életszerű összekapcsolására.

A táblázatok *Fejlesztési célok* rovata a nyelvtanítás aktuális életkori szakaszra vonatkozó, az adott kompetenciával kapcsolatos fejlesztés céljait tartalmazza. *A fejlesztés tartalma* elnevezésű rész olyan tevékenységeket ismertet, amelyek segítségével az adott nyelvi fejlesztés megvalósítható. A nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák szervesen beépültek a tartalomba.

A kerettanterv a 4. évfolyam, majd később a kétéves fejlesztési ciklusok végén a fejlesztési egységek céljaiból és tartalmából kiindulva határozza meg *a fejlesztés várható eredményét*, kapcsolódva a szakasz végére előírt KER-szinthez (kivéve a 4. évfolyamot, amelynek kimenete KER-szintben nem határozható meg).

A 4. évfolyamon kezdődő idegennyelv-tanítás elsődleges célja a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása. További fontos célkitűzése, hogy felkeltse a tanulók érdeklődését a nyelvek tanulása és a más nyelveket beszélő emberek és kultúrájuk megismerése iránt. A nyelvvel való játékos és örömteli foglalkozás, a kezdeti sikerek és a motiváló tanári visszajelzés segítenek a tanulóknak abban, hogy megmaradjon és erősödjön ösztönös tudásvágyuk és tanulási kedvük, bátran használják a rendelkezésükre álló nyelvi eszközöket, növekedjen önbizalmuk, fejlődjön önismeretük és önértékelésük. Mindez elengedhetetlen a nyelvtanulás hosszú távú eredményessége szempontjából.

Gyermekkorban a nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül. A tanulók életkori sajtosságaiknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő, érdekes, értelmes és kihívást jelentő tevékenységekben vesznek részt. A célnyelven elhangzó információk megértéséhez támaszkodnak a világról szerzett ismereteikre és tapasztalataikra, amelyek egyrészt segítik a nyelvtanulást, másrészt annak tartalmai révén tovább mélyülnek és bővülnek. Az anyanyelv elsajátításához hasonlóan az idegen nyelv elsajátítása is minden esetben kontextusba ágyazva, konkrét beszédhelyzetek során történik, amelyekben a verbális és a nonverbális elemek természetes egységet alkotnak. Utóbbiak a nyelvtanulás kezdetén különösen fontosak, hiszen a megfelelő nyelvi eszközök hiányában segítik a beszédhelyzet értelmezését, illetve a beszédszándék megvalósítását. A nyelvtanulás kezdő szakaszában a tanulók tanórai beszédének természetes része a magyar nyelvű kérdés és válasz is, amelyet visszajelzésként, megerősítésként használnak a tanár következetes célnyelv-használatával párhuzamosan.

Az idegen nyelvvel való korai ismerkedés középpontjában, ebben a szakaszban, a hallott szöveg értése és a szóbeli interakció együttes fejlesztése áll. A készségfejlesztés során a tanulók megismerkednek az alapvető nyelvtanulási stratégiákkal, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a későbbiekben önálló nyelvtanulóvá váljanak.

Az idegen nyelv tanítása a tantárgy jellegéből adódóan kiválóan alkalmas arra, hogy

hozzájáruljon a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott nevelési célok eléréséhez és a kulcskompetenciák fejlesztéséhez. Utóbbiak közül kiemelten fontos az idegen nyelvi kommunikációnak az anyanyelvi kommunikációhoz, a szociális kompetenciához, az esztétikai-művészeti tudatossághoz és kifejezőképességhez, illetve a hatékony tanuláshoz való kapcsolódása. Az anyanyelven elsajátított ismeretek, készségek és stratégiák támogatják az idegen nyelv tanulását, míg a nyelvtanulás eredményei pozitívan hathatnak az anyanyelvi tudatosság alakulására. A szociális kompetencia területén a kultúrák közötti hasonlóságok és különbségek felfedezése segíti a tanulókat abban, hogy nyitottá váljanak saját kultúrájuk és a célnyelv kultúrája iránt. Az idegennyelv-oktatás során alkalmazott, a tanulók együttműködését ösztönző munkaformák és tevékenységek hozzájárulnak a tanulók szociális érzékenységének fejlesztéséhez. Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén az idegennyelv-tanításban építeni lehet arra, hogy a tanulók életkori sajátosságaikból adódóan szeretnek játszani, rajzolni, festeni, énekelni, táncolni, és örömmel vesznek részt változatos művészeti tevékenységekben. A művészeti ágakkal való aktív kapcsolat gazdagítja a tanulók érzelmi világát. A hatékony tanulást az idegen nyelvvel való foglalkozás azáltal ösztönzi, hogy a tanulók elsajátítanak néhány alapvető nyelvtanulási stratégiát, és megteszik az első lépéseket idegen nyelvi teljesítményük értékelése útján.

Az idegen nyelv tanulása keretében feldolgozott témakörök könnyen összehangolhatók a NAT-ban szereplő alsó tagozatos tantárgyak tartalmaival. A *Témakörök* táblázatban megjelölt kapcsolódási pontok segítenek megtalálni azokat a területeket, ahol sikeresen megvalósítható a tantárgyakon átívelő - akár közös projektek keretében történő - tanulás.

A tanulási folyamat során a tanuló egész személyisége formálódik, így alapvető fontosságú, hogy a kisgyermekkori idegennyelv-tanítást áthassa a holisztikus pedagógiai szemlélet. Ennek a szemléletnek a gyakorlatba való átültetése nagy körültekintést igényel mind a tananyagok, taneszközök kiválasztásában és felhasználásában, mind a tevékenységek megtervezésében, valamint a tanórák megszervezésében és megvalósításában.

A megfelelően kialakított, változatos tevékenységformákra lehetőséget nyújtó tanulási környezet elősegíti az idegen nyelv sikeres elsajátítását. A gyermekbarát, vizuális elemekben gazdag berendezés ösztönzi a tanulókat a nyelvi tevékenységekben való aktív részvételre. Az infokommunikációs eszközök bevonása már ebben az életkori szakaszban is érdekesebbé, motiválóbbá teheti a nyelvtanulást, a pedagógus számára pedig lehetőséget ad arra, hogy az életkori sajátosságoknak megfelelő autentikus anyagok gazdag tárházából válogasson.

Fejlesztési egység	**Hallott szöveg értése**
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló követi a nonverbális elemekkel támogatott és egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetést. A tanuló megérti az osztálytermi tevékenységekre vonatkozó, nonverbális eszközökkel támogatott, rövid és egyszerű tanári utasításokat. Megérti az ismert témákhoz kapcsolódó, egy-egy szóból, rövid mondatból álló kérdéseket és kijelentéseket. Felismeri rövid, egyszerű szövegekben az ismerős szavakat, fordulatokat, és képes ezekből a lehetséges tartalomra következtetni.
A fejlesztés tartalma	
Nonverbális elemekkel támogatott és egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetés megértése (pl. osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat). Rövid és egyszerű, az osztálytermi tevékenységekre vonatkozó, nonverbális eszközökkel támogatott tanári utasítások megértése (pl. rajzos, játékos feladatok, manuális tevékenységek, mozgásos, játékos tevékenységek: körjáték, ritmusjáték, szerepjáték, bábjáték, árnyjáték, társasjáték). Ismert témákhoz kapcsolódóan elhangzó, egy-egy szóból, rövid mondatból álló kérdések és kijelentések megértése (pl. közvetlenül a tanuló személyére, családjára, szűkebb környezetére, mindennapi szükségleteire, tevékenységeire vonatkozó kérdések, illetve válaszok). Az életkornak megfelelő, ismert témakörökhöz kapcsolódó, rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése, a tanult nyelvi elemek felismerése a szövegekben, a szöveg lényegének kiszűrése a megértést segítő mozgásos, játékos feladatok segítségével. Tanári ösztönzésre a hallott szövegeket kísérő nonverbális elemekre (pl. képek, képsorok, tárgyak, testbeszéd, hanglejtés) és a beszédhelyzetre való egyre tudatosabb támaszkodás a szövegértés során. A nyelv hangzásvilágának, zenéjének megismerése, megkülönböztetése az anyanyelv (játékos formában esetleg más nyelvek) hangzásvilágától és zenéjétől. *A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások* Gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, képekkel illusztrált mesék és történetek, kisfilmek, animációs filmek, gyermekeknek szóló egyéb hangzó anyagok, tanárral,	

tanulótársakkal, vendégekkel folytatott rövid párbeszédek, tanári beszéd.

Fejlesztési egység	**Szóbeli interakció**
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelvi-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló aktívan és örömmel vesz részt az interakciót igénylő tevékenységekben. Beszédszándékát egyszerű nyelvi eszközökkel fejezi ki, szükség szerint nonverbális elemekkel támogatva. Tud a számára ismert témákról egyszerű kérdéseket feltenni, illetve a hozzá intézett kérdésekre egyszerű nyelvi eszközökkel reagálni. A tanuló minta alapján rövid párbeszédeket folytat társaival a tanult témákról. Részt vesz rövid, egyszerű szövegek közös előadásában. Törekszik a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó elsajátítására.
A fejlesztés tartalma	
Nonverbális elemekkel (pl. gesztusokkal, mimikával, hanglejtéssel, intonációval, képek, tárgyak segítségével) támogatott mondanivaló kifejezése egyszerű nyelvi eszközökkel, azaz egy-egy szóval, rövid mondattal. Ismert témákhoz vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre, kérésekre, felszólításokra való reagálás egyszavas válaszokkal, cselekvéssel. Ismert témákhoz vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó konkrét, egyszerű kérdések feltevése. Ismert témákhoz kapcsolódó egyszerű nyelvi eszközöket és nonverbális elemeket tartalmazó rövid párbeszéd eljátszása társakkal. Dalok, mondókák, mesék, történetek előadásában, gyermekjátékokban való aktív részvétel; nonverbális elemekkel támogatott, közösen mondott szövegekbe, mesemondásba való bekapcsolódás ismert szavak, kifejezések, nyelvi fordulatok ismétlésével. *A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások*	

Gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, mesék, mozgással kísért rövid cselekvéssorok, kérdések, rövid párbeszédek, néhány mondatos leírások.

Fejlesztési egység	**Összefüggő beszéd**
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló elmond rövid, egyszerű szövegeket. Társaival közösen előad egyszerű szöveget, párbeszédet, tanári segítséggel. Számára ismert témákról, a környezetében előforduló tárgyakról, élőlényekről, eseményekről beszél röviden, összefüggően, nonverbális elemekkel támogatva. A tanuló bemutatja munkáját egyszerű nyelvi eszközökkel. Törekszik a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó elsajátítására.
A fejlesztés tartalma	
Gyermekirodalmi mű, mondóka, vers, dal, mese stb. közös vagy önálló előadása (pl. zenei kísérettel vagy bábjáték formájában) társak, másik tanulócsoport, osztály, szülők vagy tanárok részére. Tanult cselekvéssor (pl. egyszerű tornagyakorlat, öltözködés) elmondása képek segítségével vagy mozgással kísérve. Nonverbális elemekkel támogatott, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott szerepjáték előadása társakkal, megfelelő gyakorlás, felkészülés után. Saját vagy csoportban létrehozott alkotás, tárgy egyszerű nyelvi eszközöket, fordulatokat tartalmazó, rövid bemutatása (pl. mesekönyv készítése, kiállítása és szóbeli bemutatása). Tanári példa és autentikus hangzóanyag hallgatása és együttmondása után közös vagy önálló ismétlés; a kiejtés, intonáció, hangsúly, ritmus játékos gyakorlása (pl. hangerő vagy hangszín változtatásával, érzelmek kifejezésével, ritmushangszerek vagy mozgás kíséretével). *A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások* Gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, mozgással kísért rövid történetek, cselekvéssorok, mesék, leírás (pl. tanulói munka bemutatása).	

<table>
<tr><th>Fejlesztési egység</th><th>Olvasott szöveg értése</th></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td>Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelvi-tanulás iránti motivációja.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td>A tanuló észreveszi az anyanyelven, illetve a tanult idegen nyelven történő olvasás közötti különbségeket.
Képes ismert szavak néma olvasására és megértésére, valamint tanári minta után a szavak helyes felolvasására.
Képes rövid szöveg közös megismerése és feldolgozása után az önálló olvasására.
Bekapcsolódik olvasást igénylő játékos nyelvi tevékenységekbe.
Követi az ismert témákról elhangzó szöveg írott változatát.
Felfedezi az ismert szavakat és kifejezéseket idegen forrásban.
Megtapasztalja az önálló célnyelvi olvasás élményét.</td></tr>
<tr><td colspan="2">A fejlesztés tartalma</td></tr>
<tr><td colspan="2">Szavak, kifejezések elolvasása és kapcsolódó tevékenységek elvégzése (pl. tantermi tárgyak felcímkézése, szavak és képek párosítása, dominó játék, szókártyákból mondatvariációk összeállítása).
Egyszerű szövegek elolvasása és annak alapján megfelelő cselekvések, cselekvéssorok eljátszása, elvégzése (pl. papírtávcső vagy gyümölcssaláta készítése).
Egyszerű szövegek értő olvasása (pl. mesék, történetek, képregények, párbeszédek).
Tanárral közös meseolvasás, bekapcsolódás a történet elolvasásába az ismert szavak használatával.
Egyszerű írásbeli üzenetek elolvasása és megértése (pl. dicsérő kártyák, jókívánságok, osztálytermi utasítások).
Ismert dalok szövegének követése, olvasása a képernyőn vagy a kivetítőn (pl. karaoke).
A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Szó- és mondatkártyák, feliratos poszterek és képek, társasjátékok, egyszerű képregények, képeskönyvek, mesék, gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, feliratok, brosúrák, ismertetők, táblák, célnyelvi szövegeket tartalmazó csomagolóeszközök, videofelvételek, animációs filmek, dalok, mondókák animált változata.</td></tr>
</table>

Fejlesztési egység	**Íráskészség**
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelvi-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló észreveszi az anyanyelvén, illetve a tanult idegen nyelven történő írás közötti különbségeket. A tanuló ismeri az adott nyelv ábécéjét. Különböző nyelvi tevékenységek során lemásol, illetve leír rövid szavakat, mondatokat. Bekapcsolódik írást igénylő játékos nyelvi tevékenységekbe.
A fejlesztés tartalma	
Játékos írásbeli feladatok készítése és megoldása a szavak szintjén (pl. keresztrejtvény, szókereső, akasztófa, tárgyak, képek részeinek felcímkézése, rímpárok alkotása, szógyűjtés). Játékos írásbeli feladatok készítése és megoldása a szószerkezetek, rövid mondatok szintjén (pl. képregény rajzolása, s ezekhez szövegbuborékok írása; tárgyak, képek részeinek felcímkézése, üzenőfal létrehozása). Játékos írásbeli feladatok készítése és megoldása a szöveg szintjén (pl. mesekönyv, kiskönyv összeállítása, rímek, egyszerű versikék írása, képeslap, meghívó írása, egyszerű társasjáték tervezése, szabályainak megfogalmazása tanári segítséggel). Ismert szavakat tartalmazó nyelvi fordulatok (pl. rímpárok) felfedezése és minta után való önálló alkotása. *A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások* Egyszerű hétköznapi témájú írott szövegek a szavak, kifejezések, egyszerű mondatok és rövid szövegek szintjén.	

Ajánlott témakörök a 4. évfolyamra	
Ajánlott témakörök	**Kapcsolódási pontok**
Család Én és a családom. Családtagok bemutatása.	*Környezetismeret*: együttélés a családban.
Otthon Otthonom, szűkebb környezetem. Kedvenc játékaim. Lakóhelyem, tágabb környezetem.	*Környezetismeret:* lakóhelyi környezet. *Matematika:*

	tájékozódás a térben, halmazok.
Étkezés Napi étkezések. Kedvenc ételeim, italaim. Egészséges táplálkozás.	*Környezetismeret:* az ember megismerése és egészsége: tápanyag, élelmiszer, étrend. *Matematika:* halmazok, állítások igazságának eldöntése, tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rögzítése.
Idő, időjárás Évszakok és hónapok. A hét napjai és napszakok. Az óra. Időjárás.	*Környezetismeret*: az idő mérése, az idő kifejezése a mindennapi kommunikációban; a napszakok, az évszakok váltakozása. *Matematika*: számok írása, olvasása, állítások igazságának eldöntése, tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rögzítése.
Öltözködés Évszakok és ruhadarabok. Kedvenc ruháim.	*Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat*: egészséges életmód - öltözködés. *Matematika*: halmazok.
Sport Testrészek és mozgás. Kedvenc sportom.	*Környezetismeret*: testrészek, egészségvédelem. *Testnevelés és sport:*

	mozgásos játékok.
Iskola, barátok Iskolám, osztálytermünk. Tantárgyaim. Osztálytársaim, barátaim.	*Környezetismeret:* baráti kapcsolatok, iskolai közösségek. *Matematika:* tájékozódás a térben, halmazok.
Szabadidő Szabadidős tevékenységek. Kedvenc időtöltésem.	*Ének-zene:* zenehallgatás. *Vizuális kultúra:* kreatív alkotások.
Természet, állatok Kisállatok. Kedvenc állataim. Állatok a ház körül. Vadon élő és állatkerti állatok.	*Környezetismeret*: élőlények csoportosítása élőhely, táplálkozási mód, egyéb tulajdonságok szerint; változatos élővilág. *Matematika*: halmazok, adatgyűjtés, adatok lejegyzése.
Ünnepek és hagyományok Az én ünnepeim. Ünnepek itthon és a célnyelvi kultúrában.	*Környezetismeret:* ünnepek, hagyományok.
Fantázia és valóság Kedvenc meséim, könyveim. Képzeletem világa. A cirkusz.	*Dráma és tánc:* dramatikus játékok. *Vizuális kultúra:* képzeletem világa.

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	KER szintben nem megadható. A tanuló aktívan részt vesz a célnyelvi tevékenységekben, követi a célnyelvi óravezetést, az egyszerű tanári utasításokat, megérti az egyszerű, ismerős kérdéseket, válaszol ezekre, kiszűri egyszerű, rövid szövegek lényegét. Elmond néhány verset, mondókát és néhány összefüggő mondatot önmagáról, minta alapján egyszerű párbeszédet folytat társaival. Ismert szavakat, rövid szövegeket elolvas és megért jól ismert témában. Tanult szavakat, ismerős mondatokat lemásol, minta alapján egyszerű, rövid szövegeket alkot.

Az idegen nyelv tanítása elsősorban a gyakorlati készségek elsajátítását szolgálja. Egyben megismerteti egy másik kultúra sajátos értékeit. A tankötelezettség ideje alatt legalább egy idegen nyelvet kell megtanítani olyan fokon, hogy a tanuló hétköznapi helyzetekben, turisztikai, később munkavállalói, fogyasztói helyzetekben a nyelvet használni tudja. Egy élő idegen nyelv tanítását a negyedik évfolyamon, azaz legalább 10 éves korban meg kell kezdeni, s a tankötelezettség egész időtartama alatt folytatni kell. Magyarországon tehát minden iskolába járó gyereknek legalább hat éven keresztül egy élő idegen nyelvet kötelező tanulnia.

Fontos, hogy a követelményrendszert az iskolák rugalmasan, a helyi sajátosságoknak és igényeknek megfelelően alkalmazzák. A tananyag elrendezése változhat, módosíthatunk a témák elrendezésén. A tanítási folyamat tervezésénél a tanulók egyéni szükségleteit és képességeit is vegyük figyelembe. Segítsünk nekik abban, hogy készségeik a számukra optimális ütemben fejlődjenek.

Célok és feladatok

A negyedik évfolyamon kezdődő kisgyermekkori idegennyelv-oktatás alapvető célja lélektani és nyelvi: egyrészt kedvet ébreszteni a nyelvek tanulása iránt, sikerélményhez juttatni a diákokat, másrészt megalapozni a későbbi nyelvtanulást, főként a receptív készségek fejlesztésével. Ezekhez járul még a nyelvtanulási stratégiák kialakításának megalapozása.

Gyermekkorban a nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül. A gyerekek számukra érdekes, értelmes, önmagukban motiváló és kognitív szintjüknek megfelelő kihívást jelentő tevékenységekben vesznek részt. Ezek során a célnyelvet hallva, a szituációt, kontextust értve haladnak előre a nyelv elsajátításában. Ez a folyamat lassú, az idősebb korosztályra jellemző látványos nyelvi eredményt nem várhatunk. Egyik tipikus jellemzője a csendes szakasz, melynek során egyes diákok akár hónapokig nemigen szólalnak meg, de a játékos tevékenységekbe szívesen bekapcsolódnak.

Az idegen nyelvi órákon a gyerekek az ismeretlen nyelven hallottakat a világról kialakult ismereteik alapján értelmezik, ezért elengedhetetlen, hogy a tananyag általuk ismert tartalmakra épüljön. Ez egyrészt a konkrét helyzet kihasználásával, szemléltetéssel, másrészt már ismert tantárgyak anyagának integrálásával érhető el. Így válik az ismeretlen célnyelvi tanári beszéd

érthetővé a diákok számára.

A kerettanterv az 1–4. évfolyamok anyanyelven megismert témaköreire, beszédszándékaira, fogalomköreire és tevékenységeire épül. A készségek közül a hallott szöveg értésének fejlesztése a legfontosabb, melynek fejlődését az órai utasítások és a cselekvésre épülő játékos feladatok teljesítéséből követhetjük nyomon. A beszéd az egyszavas válaszoktól (igen, nem, név, szín, szám stb.), a memorizált, elemezetlen nagyobb egységek használatáig terjed (köszönés, mondóka, körjáték, dal). A gyerekek órai beszédének természetes része a magyar nyelvű kérdés és válasz, melyet visszajelzésként, megerősítésként használnak a tanár célnyelvhasználatával párhuzamosan.

A követelmények a természetes nyelvelsajátítás folyamatát tükrözve a szó és az egyszerű mondat szintjén mozognak.

Fejlesztési feladatok, követelmények

Tudatosodjon a tanulóban, hogy anyanyelvén kívül idegen nyelven is kifejezheti magát. Alakuljon ki a tanulóban pozitív hozzáállás a nyelvtanulás iránt. Fejlődjön együttműködési készsége, tudjon részt venni pár- és csoportmunkában. Ismerkedjen meg néhány alapvető nyelvtanulási stratégiával.

Témalista (ajánlás)

– Én és a családom: bemutatkozás, a család bemutatása.
– Az otthon: a szűkebb környezet: a lakás bemutatás; a lakószoba bemutatása; kedvenc állatok; kedvenc játékok.
– Étkezés: kedvelt és kevésbé kedvelt ételek, italok.
– Öltözködés: ruhadarabok télen és nyáron; testrészek.
– Iskola: az osztályterem tárgyai, az iskola helyiségei.

– Tágabb környezetünk: állatok a világ különböző tájain.
– Szabadidő, szórakozás: kedvenc időtöltés.

Témakörök, tartalmak

a) Kommunikációs szándékok A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

– köszönés, elköszönés,
– bemutatkozás,
– köszönet és arra reagálás
- Hogy vagy?
- Mit csinálsz?

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

– tetszés, nem tetszés.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

– dolgok, személyek megnevezése,
– információkérés, információadás,
– igenlő vagy nemleges válasz.

b) Fogalomkörök

– cselekvés, történés, létezés kifejezése,
– birtoklás kifejezése,
– térbeli viszonyok,
– időbeli viszonyok,
– mennyiségi viszonyok,
– minőségi viszonyok.

A továbbhaladás feltételei (4. oszt.)

Hallott szöveg értése

A tanuló megért

– ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, rövid kérést, utasítást, arra cselekvéssel válaszol;
– ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott rövid kérdést, arra válaszol.

Beszédkészség

A tanuló

– egy szóval vagy hiányos, egyszerű mondatban válaszol az ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésre,
– ismert dolgokat megnevez,
– néhány mondókát, verset, dalt reprodukál.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

– felismeri a tanult szavak írott alakját,
– ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatot megért;
– ismert nyelvi elemekből álló egymondatos szövegben fontos információt megtalál.

Íráskészség

A tanuló

– helyesen lemásol ismert szavakat.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A tanulói teljesítmények értékelésének három célja van: egyrészt visszajelzést nyújtani az előírt tananyagban elért előrehaladásról, az erős és gyenge pontokról, másrészt a kisdiákok nyelvtanulási motivációját fenntartani és tovább erősíteni, harmadrészt hozzájárulni reális önértékelésük kialakításához.

Alapelv, hogy értékeléskor a *gyakorlás során alkalmazott* tevékenységeket kell használni, és a gyerekek értékelése *folyamatosan* történjen. Pl. ha a tanév vége felé szókincsük fejlettségének szintjét írásban is értékeljük, az órai feladatokhoz hasonló feladattípusokat használjunk (pl. rövid, ismert állatnevekből kihagyott egy-egy betűt kell pótolni, vagy ismert állatok neveit kell párosítani az őket egyértelműen ábrázoló képekkel).

Minden héten kapjanak visszajelzést az előrehaladásról, és értsék miben és hogyan fejlődhetnek tovább. Az értékelésnek pozitívnak kell lennie, mely nem azonos a hibák összeszámolásával. Azt értékeljük, amit a diákok tudnak, ne a hiányosságokat hangsúlyozzuk. Mivel ennek a korosztálynak a beszédértésben és beszédkészség területén is a folytonosság az erőssége, csak tapintatosan és nagy türelemmel törekedhetünk a hibátlan megoldásokra.

A számonkérés történhet csoportban, párban vagy egyénileg, a gyakorláshoz hasonlóan. A

gyengébb teljesítményt nyújtó gyerekeknek több alkalmat kell biztosítani arra, hogy fejlődésükről számot adjanak.
Nem kell kerülni a hagyományos „felelés" jellegű számonkérést, mivel ez egyértelműen hozzájárul a gátlások erősödéséhez. Igénylik a felelés jellegű számonkérést.
Negyedik osztályban már számíthatunk a gyerekek önértékelésére is. Fontos, hogy tisztában legyenek saját fejlődésük menetével, hol kell még jobban teljesíteniük, milyen területen igazán jók.
A teljesítmények értékelésekor is fontos alapelv: ne a nyelvről való tudást, hanem a nyelvi készségeket, a használható nyelvtudást fejlesszük és értékeljük.

Értékelés:

- A hibákat (szavak hangoztatása, dalok stb.) azonnal ösztönzőleg javítjuk.
- Az órai munkáért, jó szereplésért a tevékenység után rögtön szóban dicsérünk. Ezen kívül piros ponttal jutalmazunk.
- Házi feladatok ellenőrzése, minősítése.
- A tanév során tudáspróbák és témazárók írása.
- A tanév során évközben, félévkor és a tanév végén érdemjeggyel értékeljük a tanulókat.

4. ÉVFOLYAM

1–3. évben ezek előkészítése

Tartalom

a.) Kommunikációs szándékok A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés	**Válasz**
Köszönés	*Good morning. Hello Tom. Hi! Hello, how are you?*	*Good morning. Hello Mary. Hi! Very well; thank you.*
Elköszönés	*Goodbye. Bye-bye.*	*Goodbye. Bye!*
Bemutatkozás	*My name is…*	*Hello. Hi!*
Köszönet	*Thank you very much.*	*No problem.*

Személyes beállítódás és vélemény kifejeződésére szolgáló kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés	**Válasz**
Tetszés, nem tetszés	*Do you like it*	*I like it. I don`t like it. Yes, I do. No, Idon`t.*

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés	**Válasz**
Dolgok, személyek megnevezése	*What is it?*	*It' s…*
Információkérés,	*Where is he?*	*He is in the classroom.*

információadás	*What is she doing?*	*She is sleeping.*
Igenlő vagy nemleges válasz	*Where is it?*	*I don't know.*

b) Fogalomkörök

Fogalomkörök		**Fogalomkörök**	**Nyelvi kifejezések**
Cselekvés, történés, létezés kifejezése	*Jelenidejűség*	*Present forms of verb be*	*I'm a boy. Are you… ?*
		Imperatives	*Sit down*
Birtoklás kifejezése		*Pessessive adjectives* *Present forms of have got*	*My book…* *I've got a cat.* *Have you got…?*
Térbeli viszonyok	*Irányok, helymeghatározás*		*Where? Here, left* *In, or, under*
Időbeli viszonyok			*What time is it?* *It's 9 o'clock.*
Mennyiségi viszonyok		*Singular/plural forms* *Cardinal numbers*	*How many…?* *1–20 (20–100)*
Minőségi viszonyok	*Időpont*		*It's big, small.* *What colour is it?* *It's red, blue,…*

A CSALÁD ÉS AZ OTTHON

(20–24 óra)

Cél: A közvetlen családtagok megnevezése, az otthon főbb részei.

Tartalom: A családtagok nevei és a hozzájuk kapcsolódó hagyományos szerepek, cselekvések kifejezése. A család bemutatása, érdeklődés a testvérek felől. Családi ünnepek, ajándékok, szokások megismerése. Néhány szoba, a ház főbb részeinek megismerése.

Kommunikációs szándékok: köszönés, elköszönés, bemutatkozás, bemutatás.

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése, birtoklás kifejezése, térbeli viszonyok kifejezése, mennyiségi és minőségi viszonyok.

Szókészlet: 10–12 szó a házról, szobákról, 8–10 ige és a hozzájuk kapcsolódó kifejezések.

A fontosabb családtagok neve, a fontosabb berendezési tárgyak neve, játékok, szabadidős tevékenységek.

Tevékenységformák:

Listening	A tanult szavakat hallás utáni felismerése. Ismert nyelvi elemeket tartalmazó szöveg hallás utáni megértése.
Speaking	Egyszerű kérdés feltevése és arra rövid válasz adása. A tanult mintamondatokban egy-egy szó cseréjével önálló mondatalkotás.
Reading	Tanult kifejezéseket tartalmazó szöveg megértése, magyarra fordítása. Ismert szöveg megközelítően helyes kiejtéssel való, érthető felolvasása.
Writing	Kis segítséggel néhány mondat leírása, lemásolása.

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése: Játékos feladatok segítségével különböző cselekvések megértése, felismerése. Kérdésekre reagálás, a tanult alakokkal válasz adása vagy a cselekvés bemutatása. *Beszédkészség:* A tanult cselekvések megnevezése folyamatos jelen idejű alakjukban. Kérdésekkel ezek kitalálása, megnevezése, válaszok adása röviden. A közeli családtagok megnevezése. A testvérek bemutatása. Egyszerű cselekvések mozgással együtt történő kifejezése. Kedvelt időtöltés megnevezése, kifejezése a tanult alakokkal. (I am reading a book.) A dalok, versek, játékok felhasználásával ezek beszédbe illesztése.

Olvasott szöveg értése: A tanult szavak és mondatok írott alakjának felismerése. A tanult nyelvtani elemekkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondat megértése adott szövegben. Fontos információ megtalálása rövid szövegben.

Íráskészség: Egyszerű mondatokat alkotása a tanult minták alapján, még lehet másolással, kikereséssel. Hiányos mondatok kiegészítése a tanult nyelvtani elemek alkalmazásával, melyek jól láthatók a feladat megoldásakor.

VÁSÁRLÁS, ÉTELEK, RUHADARABOK

(20–26 óra)

Cél: Ételek, játékok, ruhadarabok vásárlása, kérése.

Tartalom: Gyümölcsök, Egyszerű ételek, ruhák, játékok nevének megismerése s Egyszerű formában való kérése vásárlásnál. Életszerű helyzetekben való eligazodás, pl. üzletben, étteremben. A ruhadarabok nevének megismerése. Az egyes és többes számú ruhadarabok megkülönböztetése. A birtoklás kifejezésének megismerése.

A megszámolható és nem megszámolható ételek fogalmának bevezetése. Sporteszközök, kisállatok, informatikai tárgyak és más, a gyermekeket a valós életben körbevevő tárgyak megismerése.

Kommunikációs szándékok: Köszönés, elköszönés, köszönet. Információkérés, információadás bemutatás, tetszés, nem tetszés, dolgok, személyek megnevezése.

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése, birtoklás kifejezése (my, your, I've got, I haven't got, Have you got...?) mennyiségi és minőségi viszonyok.

Szókészlet: 10-12 étel, 8-10 sporteszköz, 6-8 kisállat, 10-12 informatikai eszköz neve, 14 ruhadarab, s a nyelvtani elemeket tartalmazó kifejezések, passzív szókincs gyűjtése.

Tevékenységformák:

Listening	A tanult szavakat hallás utáni felismerése. Ismert nyelvi elemeket tartalmazó szöveg hallás utáni megértése.
Speaking	Egyszerű kérdés feltevése és arra rövid választ adása. A tanult mintamondatokban egy-egy szó cseréjével önálló mondatalkotás.
Reading	Tanult kifejezéseket tartalmazó szöveg megértése, magyarra fordítása. Ismert szöveg megközelítően helyes kiejtéssel való, érthető felolvasása.
Writing	Kis segítséggel néhány mondat leírása, lemásolása.

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése: Játékos feladatok segítségével különböző cselekvések megértése, felismerése. Kérdésekre reagálás, a tanult alakokkal válasz adása vagy a cselekvés bemutatása.

Beszédkészség: Egyszerű szavak megnevezésével vásárlási jelenetek előadása.

Egész mondatokban való kérés és eladás játékokon keresztül. Udvarias formák használata. A névelők helyes használata. Egyszerűbb minőségi viszonyok kifejezése. Különböző boltokban vásárolhatnak játékokat, iskolai felszerelési tárgyakat, gyümölcsöket, ételeket, ruhákat, kazettákat, komputert, egyéb már ismert angol szóval kifejezhető tárgyat.

Olvasott szöveg értése: A tanult szavak és mondatok írott alakjának felismerése. A tanult

nyelvtani elemekkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondat megértése adott szövegben. Fontos információ megtalálása rövid szövegben.

Íráskészség: Egyszerű mondatok alkotása, ahol a tanult nyelvtani elemek már adottak. Hiányos mondatok kiegészítése a tanult nyelvtani elemek alkalmazásával, melyek jól láthatók a feladat megoldásakor.

MINDENNAPI ÉLETÜNK

(26–30 óra)

Cél: A napirend megismerése, Egyszerű tevékenységi formák kifejezése, szokásos cselekvések megnevezése, érdeklődés.

Tartalom: Egy szokásos napunk programjai. Az Egyszerű jelen idő nyelvtani elemeinek bevezetése. Heti elfoglaltságaink, különórák. Az egyes szám harmadik személyű alakok bevezetése, a tagadás, kérdés formai elemeinek megfigyelése, gyakorlása.

Kommunikációs szándékok: Információkérés, információadás bemutatás, tetszés, nem tetszés, dolgok, személyek megnevezése. Igenlő vagy nemleges válasz adása.

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése, időbeli, mennyiségi és minőségi viszonyok.

Szókészlet: 10-12 ige, 8-10 kapcsolódó tárgy, 6-8 program, a hét napjai, s a nyelvtani elemeket tartalmazó kifejezések, passzív szókincs gyűjtése.

Tevékenységformák:

Listening	Ismert nyelvi elemeket tartalmazó szöveg hallás utáni megértése. A tanult szavakat hallás utáni felismerése.
Speaking	Egyszerű kérdés feltevése és arra választ adása. A tanult mintamondatok felhasználása önálló mondatalkotásra.
Reading	Ismert szöveg érthető felolvasása Tanult kifejezéseket tartalmazó szöveg megértése, magyarra fordítása.
Writing	Néhány mondat leírása, lemásolása alkotása segítség igénybe vételével. Minták használata.

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése: Játékos feladatok segítségével különböző cselekvések megértése, felismerése. Kérdésekre reagálás, a tanult alakokkal válasz adása vagy a cselekvés bemutatása.

Beszédkészség: Egyszerű szavak megnevezésével vásárlási jelenetek előadása.

Egész mondatokban való kérés és eladás játékokon keresztül. Udvarias formák használata. A névelők helyes használata. Egyszerűbb minőségi viszonyok kifejezése. Különböző boltokban vásárolhatnak játékokat, iskolai felszerelési tárgyakat, gyümölcsöket, ételeket, ruhákat, kazettákat, komputert, egyéb már ismert angol szóval kifejezhető tárgyat.

Olvasott szöveg értése: A tanult szavak és mondatok írott alakjának felismerése. A tanult nyelvtani elemekkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondat megértése adott szövegben. Fontos információ megtalálása rövid szövegben.

Íráskészség: Egyszerű mondatok alkotása, ahol a tanult nyelvtani elemek már adottak. Hiányos mondatok kiegészítése a tanult nyelvtani elemek alkalmazásával, melyek jól láthatók a feladat megoldásakor.

MESÉK, ÜNNEPEK, JÁTÉKOK

(4–6 óra)

Cél: Ismert gyermekirodalmi mese megismerése, előadása. Más ország szokásainak, kultúrájának nevezetességeinek megismerése.

Tartalom: A mese életszerű mondataival folyamatos, összefüggő szöveg reprodukálása. Az ezekben szereplő kifejezések, nyelvi elemek megismerése, használata. A mesék eljátszása szereposztással, összehangolt csoportmunkával. Információ megértése, gyűjtése Egyszerű szövegeken keresztül.

Kommunikációs szándékok: köszönés, elköszönés, bemutatkozás, bemutatás, köszönet tetszés, nem tetszés, dolgok és személyek megnevezése, információkérés, információadás.

Fogalomkörök: cselekvés, történés, létezés kifejezése birtoklás kifejezése (His name is Gingerbreadman.) Térbeli, időbeli, mennyiségi, minőségi viszonyok.

Szókészlet: 6-8 ige, 8-10 kapcsolódó tárgy, s a nyelvtani elemeket tartalmazó kifejezések, passzív szókincs gyűjtése.

Tevékenységformák:

Listening	Ismert nyelvi elemeket tartalmazó mese szöveg hallás utáni megértése. A tanult szavak hallás utáni felismerése.
Speaking	A tanult mintamondatok felhasználása igazi előadás bemutatására.
Reading	Ismert szöveg érthető felolvasása. Tanult kifejezéseket tartalmazó szöveg megértése.
Writing	Néhány lényeges szó leírása. Minták használata.

Várható eredmények:

Hallott szöveg értése: A tanár felolvasása után a mese megismerése, előkészítés után a lényeges elemek megértése. A társasjáték utasításainak és a közvetle beszéd ismert fordulatainak megértése és ezekre reagálás.

Beszédkészség: Az ismert mese előadása, melyben sok eddig tanult nyelvtani elem és téma is előfordul. A mesélő szerepét az osztály kórusban ismételheti, így mindenki megtanulhatja a mese teljes szövegét.

A társasjáték utasításainak, összekötő szövegeinek használata.

Olvasott szöveg értése: A mesében előforduló sok ismétlődés nagyon megkönnyíti az olvasást, tanulást. A képek és a hozzájuk tartozó szavak, rövid szövegek egyeztetése.

Íráskészség: A mese több kellékének rajza és megnevezése is színesíti az előadást (pl. The Gingerbreadman). Képes ismertető készítése az ünnepi szokások bemutatására. Rövid Egyszerű szöveggel kiegészítés. További képek, képeslapok gyűjtése, melyekkel egyre többet megismerhetnek a gyerekek a minket körülvevő világból.

13.5.6 Ének-zene

Az ének- zenei nevelés a tanuló identitástudatának kialakítása és személyiségfejlődése szempontjából kiemelkedő fontosságú. A zenei nevelés akkor lesz eredményes, ha kialakul a tanuló zenei anyanyelve, mely által hazájához, nemzetéhez értelmileg és érzelmileg egyaránt kötődik. A pedagógus munkájának érdemi szerepe van a gyermek iskolai életében, ennek hatása életre szóló, túlmutat az iskola falain.

Az ének-zenei nevelés speciálisan olyan készségeket, képességeket, kompetenciákat is fejleszt, melyek hatással vannak egyéb, nem zenei képességekre is (transzferhatás).

Az ének-zene tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérzés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a megtapasztalása más tárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá.

A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A tanuló megismeri a zene mindennapi funkcióját, és megtanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy hasz nálójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van véleményének, gondolatainak kinyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a szépérzék fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is.

A zenei nevelés Magyarországon a Kodály Zoltán által megalkotott filozófiát követve, tevékenység központú módszer alapján valósul meg.

A magyar zenekultúra évszázados hagyománya, hatalmas magyar dallamkincse, bőséges tartalmat kínál a zenei oktatás minden szintjéhez. Zenei anyanyelvünk, általános műveltségünk megalapozásának és nemzeti azonosságtudatunknak fontos tényezője.

*„**Mielőtt más népeket akarunk megérteni, magunkat kell megértenünk. Semmi sem alkalmasabb erre, mint a népdal.** Erre az alapra épülhet olyan zenei műveltség, mely nemzeti, de*

lelket tár minden nép nagy alkotásainak. Értékmérőt is kap a népdallal, aki e századok csiszolta tökéletességhez méri, amit hall: nem tévesztik meg többé hamis bálványok..." (Kodály Zoltán)

1–4. évfolyam

Az első négy évfolyamon elsősorban alapképességek és készségek fejlesztése zajlik, ezért a témakörök nem alkotnak zárt egységet és nem időrendben követik egymást. Az egyes témaköröknél megjelölt minimum óraszámok, csak arányaiban segítik a tájékozódást. A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

Az alsó tagozaton kiemelt nevelési-oktatási cél, az éneklés megszerettetése. A zenei anyanyelv megismerése, elsajátítása és használata segít megalapozni az értékőrzést, a tanulók nemzeti identitását. A népdalok tanítása számtalan élethelyzetre ad példát és kínál megoldást.

További cél, hogy az aktív éneklés és a zenehallgatás során a tanulók örömteli élményekhez jussanak. Fedezzék fel a zenei alkotás örömét, kifejező éneklésük, hangszeres játékuk, ritmikai alkotásaik, saját kis zenei kompozícióik által. Fejlődjön ritmikai készségük, zenei hallásuk, tanuljanak meg alapszinten kottát írni és olvasni. Ismerjenek meg zeneirodalmi alkotásokat, korosztályuknak megfelelő módon. Ehhez kapcsolódik a koncert-pedagógia. A tanulók számára biztosítani kell, ha körülmények lehetővé teszik, tanévenként legalább egy közös hangverseny látogatást, mely hozzásegíti őket az élő muzsikálás szépségének megbecsüléséhez.

1–2. évfolyam

Az alapozás időszakát az első félévben sok játék és önfeledt éneklés jellemezze, mely megelőzi az ismeretek tanítását. A zenei elemek tudatosítása a második félévben kezdődik. Tanulják meg a gyermekjáték-dalokat és játsszanak a tanteremben, az udvaron, a folyosón – ahol csak hely és alkalom adódik rá. Alapvető fontosságú az egyenletes lüktetés érzetének kialakítása, és folyamatos gondozása. Ugyancsak folyamatos feladat az osztály hangzásának fejlesztése, egységessé tétele, és a tiszta intonáció kialakítása. A zenei írás-olvasás elsajátíttatása fokozatosan és folyamatosan történjen. A tanulók a megismert zeneműveket, átélt élményeiket szavakkal, rajzzal, tánccal és szabad mozgás improvizációval fejezzék ki.

A magyar zenepedagógiai hagyományoknak megfelelően a fejlesztés alapja a pedagógus és a tanulók közös alkotó munkája.

Az 1–2. évfolyamon az ének-zene tantárgy alapóraszáma: 144 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Óraszámok**
Zeneművek/Énekes anyag	70
Zeneművek/Zenehallgatás	30
Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés	15
Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés	14
Zenei ismeretek/Zenei írás, olvasás	15
Összes óraszám:	144

TÉMAKÖR: Zeneművek/Énekes anyag

ÓRAKERET: 70 óra

Életkori sajátosságoknak megfelelő gyermekdalok, gyermekjátékdalok, vagyis olyan zeneművek,

melyek az életkornak megfelelő élethelyzetek zenei képét adják. Lehetőséget adnak játékra, különböző mozgásformák kitalálására, gyakorlására. A dalok elsősorban, de nem kizárólagosan pentaton hangkészletűek, figyelembe véve a gyermek hangterjedelmét is.

A zeneművek, énekes anyag eltérő lehet a választott tankönyvcsalád függvényében.

Zeneművek / Énekes anyag / Első osztály

Gyermekdalok, gyermekjátékdalok, mindennapi élethelyzeteket, *életképeket kifejező dalok*

Aki nem lép egyszerre; Budabuda bácsi; Bújj, bújj itt megyek; Bújj, bújj medve; Bújj, bújj zöld ág; Egyenlőre, két kettőre; Egyél libám; Erdő mellett nem jó lakni; Ess, eső, ess; Ég a gyertya, ég; Éliás, Tóbiás; Én kis kertet kerteltem; Fecskét látok; Fehér liliomszál; Gyertek haza ludaim; Gyertek lányok játszani, játszani; Gyertek lányok ligetre; Gyerünk, menjünk vendégségbe; Hej, a sályi piacon; Hess el, sas!; Hinta, palinta; Hód, hód, fényes lánc; Kering az orsó; Kicsi vagyok én; Körtéfa; Megy a kocsi; Nyisd ki Isten kiskapudat; Rece, rece pogácsa; Sírjunk, ríjunk; Szegény legény; Szólj síp, szólj; Ti csak esztek, isztok; Túrót ettem; Tücsök koma gyere ki; Zíbor, zábor; Zsipp-zsupp

Dalok alkalmakra, jeles napokra

Szent Gergely doktornak; Télapó itt van (Gyermekdal – Donászy M.); Kirje, kirje; Járdányi Pál – Szőnyi Zoltán: Brumm, brumm, Brúnó; Sárdó, gyűjj el;Esik eső karikára; Balázs Á. – Nádas Katalin: Fűzzünk, fűzzünk; Már megjöttünk estére (vers:Károlyi Amy); Hová mégy te kis nyulacska?

Mondókák, kiszámolók

Egy – megérett a meggy; Névcsúfolók – pl. Balázs, csípjen meg a darázs; Hüvelykujjam almafa; Lementem a pincébe; Gyerekek, gyerekek, szeretik a perecet

Zeneművek / Énekes anyag / Második osztály

Gyermekdalok, gyermekjátékdalok, mindennapi élethelyzetek, *életképek*

A gúnárom elveszett;A part alatt; Csillagoknak teremtője; Csömödéri; Egy kis malac; Egyszer egy királyfi; Elvesztettem zsebkendőmet; Ess, eső, ess; Este van már, nyolc óra; Harcsa van a vízbe'; Hatan vannak a mi ludaink; Három éjjel, Hej, tulipán; Hej, vára vára; Hess, légy, ne szállj rám; Hol jártál, báránykám?; Hopp, Juliska; Hová mégy?; Isten éltessen, Péter, Pál!; Járom az új várnak; Kapitány úr megizente; Keresd meg a tűt; Két krajcárom; Kis kece lányom; Kivirágzott a diófa; Kőketánc; Kodály – Weöres S.: Jön a kocsi; Láttál-e már valaha; Méz, méz, méz; Most viszik, most viszik; Nincs szebb állat, mint a lúd; Süssünk, süssünk valamit;

Szélről legeljetek; Széles az én kedvem ma; Ti csak esztek; Tivi - tovi tács;Tüzet viszek; Úszik a kácsa; Virágéknál ég a világ

Dalok alkalmakra, jeles napokra

Hull a pelyhes; Betlehembe, jer, pajtás!; A kis Jézus; Regöljünk, regöljünk; Ma van húsvét napja (Húsvétoló); Állj be, Berci katonának!;Még azt mondják nem illik; Járdányi Pál - Weöres Sándor: Tavaszköszöntő (Sándor napján); Járdányi Pál – Szőnyi Zoltán: Orgona ága; Serkenj fel, kegyes nép

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- csoportosan vagy önállóan, életkorának és hangi sajátosságainak megfelelő hangmagasságban énekel, törekszik a tiszta intonációra;
- különböző hangerővel tud énekelni;

- a zenei produkciók kifejező előadásmódján a pedagógus visszajelzése alapján alakít;
- a tanult dalokhoz kapcsolódó játékokban, táncokban, dramatizált előadásokban osztálytársaival aktívan részt vesz;
- hangszerkíséretes dalokat énekel tanára vagy hangszeren játszó osztálytársa kíséretével;
- ismeri a tanult, énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangokat;
- kézjelről énekel;
- belső hallása fejlődik.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- emlékezetből énekel legalább 20 gyermekdalt;
- jó testtartással, helyes légzéssel, megfelelő tempóban, artikulálva énekel c' – d" hangterjedelemben;
- elsajátítja a jól intonált, kifejező éneklés alapjait;
- alkotóként vesz részt gyermekjátékdalok előadásában;
- a gyermek a dalokban felfedezi önmagát, s így azonosulni tud velük;
- aktívan részt vesz az iskola vagy a helyi közösség hagyományos ünnepein.

Fejlesztési feladatok, készségek és ismeretek

- Magyar gyermekdalok és népdalok hallás utáni megtanulása és éneklése
- A tanult dalok tiszta intonációjának fejlesztése az éneklés helyes szokásainak gyakorlásával, mint egyenes testtartás, helyes légzés, artikuláció, szolmizációs kézjelről való éneklés.
- Az előadói készség fejlesztése tevékenységeken keresztül
- A befogadói készség fejlesztése hallás utáni daltanítás kapcsán
- A gyermeki világ felfedezése a tanult dalokban
- Évfolyamonként legalább 35 magyar gyermekdal és népdal hallás utáni ismerete
- A tanult dalokhoz kapcsolódó játékok elsajátítása
- ***Egyenes testtartás, helyes légzés, artikuláció***
- A kézjel, mint jelrendszer ismerete
- Szolmizációs kézjelről való éneklés

Fogalmak

Népdal; gyermekjátékdal; körjáték; néptánc; hangszerkíséret; szolmizáció; kézjel

TÉMAKÖR: Zeneművek/Zenehallgatás

ÓRAKERET: 30 óra

A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A zeneművek élményszerű bemutatását előzze meg az egyik legfontosabb pedagógiai eszköz, a *motiváció*. Ezt szolgálja a lehetőség szerinti koncertlátogatás, a zenékhez, dalokhoz kapcsolódó táncok, játékok megtanulása és a zenei előadások, zenés filmek videó felvételről történő megtekintése.

Zeneművek / Zenehallgatás / Első osztály

Kodály Zoltán: Gergely-járás, részlet a gyermekkarból; Nyulacska – gyermekkar; Katalinka – gyermekkar; Bartók Béla: Gyermekeknek I./3. Szegény legény; I./12. Lánc, lánc, eszterlánc; Bartók Béla: Mikrokozmosz – részletek; 44 hegedűduó – I. füzet – Párnástánc (Elvesztettem zsebkendőmet); Bárdos Lajos: Karácsonyi bölcsődal – vegyeskar; Adriano Banchieri: Állatok rögtönzött ellenpontja; Leopold Mozart: Gyermekszimfónia – részlet; W.A. Mozart: Esz-dúr

kürtverseny III. tétel – részlet; Saint-Saëns: Az állatok farsangja – részletek; Csajkovszkij: Diótörő - Játék katonák indulója; Szőnyi Erzsébet: 21 énekes játék – Sípkészítő (Szólj síp); Névcsúfolók- „Ádám kutya ül a hátán”

Zeneművek / Zenehallgatás / Második osztály

Erkel Ferenc: Himnusz; Kodály: Méz, méz, méz – gyermekkar; Hajnövesztő – gyermekkar; Csillagoknak teremtője – duett; Nagyszalontai köszöntő – gyermekkar; Bartók Béla: Cipósütés – gyermekkar; Gyermekeknek I./1. Játszó gyermekek (Süssünk, süssünk valamit); I./4. Párnatánc (Elvesztettem zsebkendőmet); I./6. Balkéztanulmány (Hej, tulipán); I./7. Játékdal (Keresd meg a tűt); I./17. Körtánc (Kis kece lányom); II./23. Táncdal (Hopp, Juliska); II./27. Tréfa (A gúnárom elveszett); Bartók Béla: Mikrokozmosz – Mese a kis légyről; Antonio Scandelli: A tyúk; A. Vivaldi: Négy évszak – Tél II. tétel; W.A. Mozart: Német táncok – Utazás szánon;Saint-Saëns: Az állatok farsangja – részletek; Rimszkij–Korszakov: Dongó; Muszorgszkij: Egy kiállítás képei – Kiscsibék tánca a tojáshéjban; Állatos dalok; Betlehemes /A kis Jézus aranyalma

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- érzékeli és megnevezi a hangerő, hangszín, hangmagasság változásait, az őt körülvevő világ hangjaiban, tanult dalokban, zeneművekben;
- zenehallgatási élményekkel gazdagodik;
- megismeri az énekelve megtanult dalt, feldolgozás formájában is;
- képes asszociálni a hallott zenében megjelenített állatokra, életképekre;
- megismer több, a mindennapokhoz, továbbá alkalmakhoz, ünnepekhez, jeles napokhoz fűződő zenei részletet;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a hallgatott zenét adott szempontok alapján megfigyeli, és ezekről tanári kérdések segítségével szóban beszámol;
- a zenei aktivitáson keresztül megtapasztalja a zenei befogadás örömét;
- felismeri a zongora hangját;
- felismeri és megkülönbözteti a gyermekkar és a vegyeskar hangzását;
- meg tudja különböztetni a szólóhangszer hangzását a zenekari hangzástól;
- képzelete és kreatív gondolkodása fejlődik;
- képes az érzelmi azonosulásra;
- egyre hosszabb zenei részletekre képes figyelni;
- képes megérteni az zenék üzenetét;
- szóval, rajzzal, tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval – egyénileg, párban vagy csoportosan – kifejezi a zene által benne keltett érzéseket.

Fejlesztési feladatok, készségek és ismeretek

- Az énekes anyaghoz kapcsolódó és az életkornak megfelelő, különböző stílusú, korú és műfajú zenék hallgatása;
- Cselekményes zenékben az egyes szereplők zenei ábrázolásának megfigyelése;
- Hangutánzások, hangszínek, ellentétek megfigyelése a hallgatott zenékben;
- A zene keltette érzések kifejezése szóval, rajzzal, tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval;
- Befogadói készség: ráhangolódás a hallgatott zeneművekre;

- Emberi hangfajták (gyermek, női, férfihang) megfigyelése a tanult zenei anyagban;
- A hangszerek hangszínének megfigyelése a tanult zenei anyagban;
- A szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar megkülönböztetése, megnevezése a tanult zenei anyagban.

Fogalmak

énekhang; gyermekkar; vegyeskar; zongoramű; kíséret; népdalfeldolgozás; zenekar; duó

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek/ Ritmikai fejlesztés

ÓRAKERET: 15 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- érti a tempó és az egyenletes lüktetés fogalmát;
- megkülönbözteti a mérőt és a ritmust;
- a testét hangszerként is használja;
- egyszerű ritmushangszereket használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érzékeli és hangoztatja az egyenletes mérőt a tanult dalokban, zenei szemelvényekben
- érzékeli az ütemhangsúlyt;
- tapsolja a dalok, mondókák ritmusát;
- felismeri és hangoztatja a negyed, nyolcadpár, fél értékű ritmusokat, a negyed és a fél értékű szünetet, tájékozódik a 2/4-es ütemben, felismeri és használja az ütemvonalat, záróvonalat, az ismétlőjelet;
- mondókákat alkot, ritmusokat rögtönöz.

Fejlesztési feladatok, készségek és ismeretek

- Egyenletes mérő hangoztatása éneklés és esetenként zenehallgatás közben
- Zenei hangsúly érzékeltetése és reprodukciója
- Alapritmusok gyakorlása 2/4-es ütemben mozgással, testhangszerrel (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), a tanuló által készített hangkeltő eszközökkel, és ritmusnevekkel csoportosan és párban:
    - a zenei hangsúly érzékeltetésével,
    - mondókák, gyermekversek ritmusának hangoztatásával,
    - felelgetős ritmusjátékokkal,
    - ritmussorok rögtönzésével pl. egy szó vagy érzelem kifejezésére
- Ritmuskánon és osztinató gyakorlása egyszerű formában;
- Alkotói készség: Rögtönzés dallammal, ritmussal, ritmussorok alkotása változatos hangszínek használatával, testhangszer és különböző hangkeltő eszközök és ritmushangszerek segítségével.
- Egyszerű ritmushangszerek (pl. dobok, húrok, csörgők stb.) és hangkeltő eszközök készítése; Játékkal oldott zenei tevékenységek alkalmazása
- Egyenletes lüktetés, mérő
- Negyed, nyolcadpár, fél értékű kotta, a negyed és fél értékű szünet
- 2/4-es ütem
- Ütemmutató, hangjegy, szünet, vonal-vonalköz, pótvonal, ütemvonal, kezdőhang – záróhang

– Ritmikai kétszólamúság – osztinató, ritmuskánon

Fogalmak

Mérő; ritmus; szünet; ütem; ütemvonal; záróvonal; ismétlőjel, ütemmutató; ritmushangszer; rögtönzés; ötvonalas rendszer; vonal-vonalköz; pótvonal; kezdőhang - záróhang; gyors; lassú; osztinató, ritmuskánon

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés

ÓRAKERET: 14 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

– érzékeli a hangok egymásutánját, különböző hangszíneket, ellentétes dinamikai szinteket, ezeket felismeri az őt körülvevő világ hangjaiban, tanult dalokban, zeneművekben;
– érti a különbséget a hangerő, hangszín, hangmagasság fogalmai között;
– rövid dallamsorokat rögtönöz;
– örömmel vesz részt az alkotói folyamatokban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

– megismeri, énekli és alkalmazza a pentaton hangkészlet hangjait;
– a dalokat tanári segítséggel szolmizálva énekli, kézjelekkel mutatja;
– a fenti hangkészletben különböző gyakorlási formákban használja, belső hallása fejlődik;
– megtapasztalja a relatív szolmizáció lényegét;
– a tanult dalok, zenei részletek éneklésekor tudja változtatni hangerejét a zenei kifejezésnek megfelelően;
– különböző hangszíneket, ellentétes dinamikai szinteket hallás után megfigyel és reprodukál.

Fejlesztési feladatok, készségek és ismeretek

– A hangerő, hangszín, hangmagasság változásainak megfigyelése és megnevezése a környező világ hangjaiban, tanult dalokban, zeneművekben;
– Magas és mély hangok megfigyelése a tanult dalokban;
– Hangszínek és ellentétes dinamikai szintek gyakorlása hangutánzással, felelgetős játékokkal;
– Belső hallás fejlesztése dallambújtatással;
– A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése;
– Kánon éneklése, gyakorlása egyszerű formában;
– Alkotói készség: Rövid dallamsorok rögtönzése pl. saját névre;
– A testhangszerek (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), és a tanuló által készített hangkeltő eszközök hangszínének megfigyelése és azok improvizatív használata egy szó vagy érzelem kifejezésére;
– A pentaton hangkészlet hangjainak ismerete kiegészülve az alsó „lá”-val;
– A pentaton hangkészlet kézjeleinek ismerete és kézjelről történő éneklése;
– kánon éneklésmódjának elsajátítása.

Fogalmak

halk, hangos, hangmagasság, hangszín, hangerő, dallam, dallamsor, kánon

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek/ Zenei írás, olvasás

ÓRAKERET: 15 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfigyeli és azonosítja az alapvető zenei jelenségeket (hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok) a kottában;
- kottaképről azonosítja a hallás után tanult dalokat;
- érzékeli, hogy ugyanaz a dallamrészlet különböző magasságokban írható, olvasható.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tanári segítséggel képes leírni egyszerű ritmusokat a tanult értékekkel;
- tanári segítséggel képes leírni egyszerű dallamfordulatokat a tanult dallamhangokkal;
- képes egyszerű kottában tájékozódni;
- megtapasztalja a relatív szolmizáció jellemzőit, illetve előnyeit.

Fejlesztési feladatok, készségek és ismeretek

- A hallás után tanult dalok kottából való azonosításának előkészítése különböző eszközökkel (pl. a dallamvonal lerajzolásával, mozgással stb.);
- A hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon;
- A kottakép alapvető funkcionális elemeinek felismerése: ütemmutató, hangjegy, szünet, vonal – vonalköz, pótvonal, ütemvonal, kezdőhang-záróhang stb.;
- A figyelem, az összpontosítás fejlesztése egyszerű zenei írás – olvasási feladatok segítségével;
- A finommotorikus mozgások gyakorlása egyszerű zenei írás feladatok segítségével;
- Negyed, nyolcadpár, fél értékű kotta, a negyed és fél értékű szünet grafikai képe és írása
- Ütemvonal és záróvonal grafikai képe és írása;
- A lá - szó - mi - ré-dó- alsó lá szolmizációs hangok leírása fokozatos bevezetéssel, különböző hangmagasságokban.

Fogalmak

Hangjegy

A következő tanév fejlesztési feltételei

Népi mondókák, népi játékok, népdalok, műdalok tartalomkifejezésre törekvő, csoportos éneklése emlékezetből.

Gyerekdalokhoz tartozó játékok ismerete, eljátszása csoportban. Részvétel tanult népszokások dramatikus előadásában.

Egyenletes lüktetéshez alkalmazkodó éneklés, járás. Dallammotívumok csoportos éneklése szolmizációs kézjelről.

Játékos, egyszerű ritmikai és dallami improvizálás. (egyszerű dallamsorok)

Vokális és hangszeres hangszínek felismerése. A zenekari előadás és hangszerszóló megkülönböztetése.

Dalritmusok és pentaton relációk olvasása és írása a tanító irányításával a tanult ritmusértékek és hangkészlet körében.

3–4. évfolyam

A harmadik és negyedik évfolyamokon fő feladat az előzőekben megszerzett ismeretek és

készségek továbbfejlesztése, mélyítése elsősorban élményszerű és játékos módon.
A tanulók e nevelési – oktatási szakasz végére a dalokat tisztán, stílusosan, magabiztosan, örömmel énekelik.
A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, felismerik kottaképről, és tanári segítséggel reprodukálják. A zenei elemeket, a ritmikai, dallami, és hallási készségeket improvizációs és kreatív játékos feladatokkal gyakorolják (ritmusvaráció, osztinató). A különböző karaktereket a tanult dalokban, zeneművekben megfigyelik, majd testhangszerekkel (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás) és saját készítésű hangzó eszközökkel reprodukálják.
A tanulók a hangszerekkel lehetőség szerint többféle formában is találkoznak, elsősorban a hallgatott zenékben figyelik meg, de élőben is találkoznak velük zenei előadásokon, koncerteken. A maguk által készített hangkeltő eszközöket pedig improvizációs, játékos feladatokban használják.
A tantárgyi fejlesztés eredményeképpen magasabb szintre jut előadói, zenei befogadói és alkotói készségük.
A zenehallgatáskor átélt élményeiket szóval, rajzzal, tánccal és szabad mozgás improvizációval fejezik ki. A hallgatott zenékben felismerik a tanult zenei elemeket, karaktereket.
Megvalósítandó cél továbbá, hogy a tanár változatos motivációs technikákkal segítséget nyújtson a tanulónak abban, hogy a zeneműveken keresztül rátaláljon önmagára.
A 3–4. évfolyamon az ének-zene tantárgy alapóraszáma: 144 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Óraszámok**
Zeneművek/Énekes anyag	70
Zeneművek/Zenehallgatás	30
Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés	15
Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés	14
Zenei ismeretek/Zenei írás, olvasás	15
Összes óraszám:	144

A zeneművek, énekes anyag eltérő lehet a választott tankönyvcsalád függvényében.

Témakör: Zeneművek/Énekes anyag
ÓRAKERET: 70 óra
A dalok és zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint, a tananyag 25 százalékával bővíthető
Zeneművek / Énekes anyag / Harmadik osztály
Életképek
Anyám, édesanyám; Elmentem a piacra; Ettem szőlőt; Én elmentem; Gólya, gólya, gilice, Hej, Jancsika; Itt ül egy kis kosárba; Kis kertemben uborka; Szántottam gyöpöt; Úgy tetszik, hogy; Volt nekem egy kecském
Párosítók--- >Leányok, legények
Cickom, cickom; Csipkefa bimbója; Két szál pünkösdrózsa; Kis kece lányom
Táncnóták-→Táncos dalok

Erdőjáróznak a lányok; Három éjjel; Ég a gyertya, ha meggyújtják

Tréfás dalok

A faragószék nótája; Egy kis kertet kerítek – D150; Fáj a kutyámnak a lába; Fut a kicsi kordé; Három szabó legények; Megfogtam egy szúnyogot; Összegyűltek, összegyűltek az újfalvi lányok; S a te fejed akkora; Szélről legeljetek; Télen nagyon hideg van; Ugyan édes komámasszony

„Mesés" dalok

Elszaladt a kemence; Zöld erdőben a tücsök; Virágéknál ég a világ

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Erkel Ferenc – Himnusz; Kodály Zoltán-Gazdag Erzsi: Ezüst szánkót hajt a dér; Betlehem kis falucskába; Csordapásztorok; Adjon az Úristen; Gábor Áron rézágyúja; Kodály Zoltán– Weöres Sándor: Buba éneke; Már megjöttünk ez helyre (Népdal – Károlyi Amy); Elhozta az Isten

Zeneművek / Énekes anyag / Negyedik osztály

Életképek

A juhásznak; Badacsonyi szőlőhegyen; Béres legény; Bogojai legények; Ábécédé; Falu végén; Gyéren vettem kenderkémet; Kelj fel juhász; Kihajtottam; Molnárlegény voltam én, Pásztorember vígan él; Sárga csikó, Szánt a babám

Párosítók-→ Leányok, legények

Azt hallottam; Csillag Boris; Elvesztettem páromat; Hej, Vargáné; Jaj, de szépen esik az eső; Kocsi, szekér; Komáromi kisleány; Széles a Duna; Szép szatmári lányok; Új a csizmám; Zörög a kocsi

Állatos dalok

A macskának négy a lába, Az árgyélus kismadár, Debrecenbe kéne menni; Egy nagyorrú bolha; Házasodik a tücsök; Kis kacsa fürdik

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Erkel Ferenc: Himnusz; Luca, Luca; Karácsonyi pásztortánc; Mennyből az angyal; Üdvözlégy, kis Jézuska; Farsang három napjába; Ez ki háza, ki háza?, Huszárgyerek, huszárgyerek; Most szép lenni katonának; A pünkösdnek jeles napján

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- csoportosan vagy önállóan, életkorának és hangi sajátosságainak megfelelő hangmagasságban énekel, törekszik a tiszta intonációra;
- különböző dinamikai szinteken tud énekelni;
- a zenei produkciók kifejező előadásmódján a pedagógus visszajelzése alapján alakít;
- a tanult dalokhoz kapcsolódó játékokban, táncokban, dramatizált előadásokban osztálytársaival aktívan részt vesz;
- hangszerkíséretes dalokat énekel tanára vagy hangszeren játszó osztálytársa kíséretével; ha a feltételek biztosítottak
- hangterjedelme túllép az oktávon.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- emlékezetből énekel legalább 30-35 magyar népdalt;
- emlékezetből énekli a Himnuszt;
- ismer a tanult magyar népdalokhoz tartozó népszokásokat;

- előadói készsége tovább fejlődik;
- aktívan részt vesz az iskola vagy a helyi közösség hagyományos ünnepein;
- a gyermek a dalokban megtalálja önmagát, s így azonosulni tud velük;
- érzékeli a lineáris és a vertikális történéseket a zenében.

Fejlesztési feladatok, készségek és ismeretek

- Magyar népdalok hallás utáni megtanulása;
- A tanult dalok tiszta intonációjának fejlesztése az éneklés helyes szokásainak gyakorlásával, mint egyenes testtartás, helyes légzés és artikuláció;
- A tanult magyar népdalok meghallgatása tanári előadásban, táncházi zenében és feldolgozott formában, melyek példája nyomán törekszik az autentikus előadásra;
- Az interpretáció élménnyé mélyítése a dalokhoz kapcsolódó játékok, táncok, dramatizált előadások és élő hangszerkíséretek segítségével;
- Az éneklés hangterjedelmének bővítése az oktávon túlra;
- Előadói készség: az éneklés örömének megtalálása előadóként; a tevékenységközpontúság elősegítése;
- Befogadói készség: új dalok megismerésével felfedezni a dalok megismerésének örömét; új dalok tanulásakor felfedezni a dalok megismerésének örömét; a képzelet használatának szorgalmazása a zeneművek befogadása közben;
- Alkotói készség: aktív részvétel szorgalmazása az alkotói folyamatokban; a megélt élmények feldolgozásának segítése ;
- Évfolyamonként legalább 40 (30) gyermekjátékdal, népdal megismerése – ezt írtuk közös megegyezéssel;
- A dalokhoz kapcsolódó játékok, a jeles napokhoz kapcsolódó hagyományok megismerése;
- A dalokban előforduló népi kifejezések értelmezése;
- A dalok témájához, karakteréhez igazodó tempók, éneklési módok megismerése.

Fogalmak

tempo giusto, magyar népszokások, jeles napok, táncház

TÉMAKÖR: Zeneművek/ Zenehallgatás

ÓRAKERET: 30 óra

A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A zeneművek élményszerű bemutatását előzze meg az egyik legfontosabb pedagógiai eszköz, a *motiváció*, melyhez hozzátartozik a lehetőség szerinti koncertlátogatás, a Lényeges a zenei anyagok minél élményszerűbb, a zenékhez, dalokhoz kapcsolódó táncok, játékok megtanulása és a zenei előadások, zenés filmek videó felvételről történő megtekintése.

Zeneművek / Zenehallgatás / Harmadik osztály

Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica – Volt nekem egy kecském; Túrót eszik a cigány – gyermekkar, részlet (Csipkefa bimbója), Pünkösdölő – gyermekkar, részlet (Elhozta az Isten); Háry János – A császári udvar bevonulása; Napóleon csatája; Sej, Nagyabonyban; Székely fonó: Kitrákotty mese Bartók Béla: Gyermekeknek I./5. Játék (Cickom, cickom); I./17. Körtánc (Kis kece lányom); II./

29. Ötfokú dallam (Anyám, édesanyám) Bartók Béla: Mikrokozmosz – II./95. A kertemben uborka; 44 hegedűduó – II. füzet- Szúnyogtánc (Megfogtam egy szúnyogot); III. füzet Párosító (Ugyan édes komámasszony)
Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa – Itt ül egy kis kosárba'; Ugyan, édes komámasszony; Elszaladt a kemence; Egy boszorka van, Szegény Bodri! - gyermekkar (Fáj a kutyámnak a lába)
Josquin: A tücsök
Leopold Mozart: Gyermekszimfónia - részlet
Decsényi János: Kati dalai – Virágéknál ég a világ
Csajkovszkij: Diótörő- Kínai tánc, Orosz tánc
Johann Strauss: Tik-Tak polka
Ránki György: Pomádé király új ruhája I. szvit III. tétel; *„Munkában a szemfényvesztők, készül a csodaruha"*
Leonard Bernstein: Divertimento – pulyka tánc
Szokolay Sándor: Hüvelyk Matyi
Decsényi János: Kati dalai – Virágéknál ég a világ – ide tenném, időrend
Betlehemes / Csordapásztorok

Zeneművek/ Zenehallgatás /Negyedik osztály

Erkel Ferenc: Himnusz
Népzenei felvételek eredeti előadásban (Magyar népzene sorozat)
Kodály Zoltán: Háry János – részletek – Ábécédé, A juhász – gyermekkar; Villő – gyermekkar, részlet (Ez ki háza); Pünkösdölő – gyermekkar, részlet (A pünkösdnek)
Bartók Béla: Gyermekeknek I./11. Elvesztettem páromat; II./ 22. Debrecenbe kéne menni; II./ 37. Kanásznóta (Házasodik a tücsök)
Bartók Béla: Mikrokozmosz - Dallam ködgomolyban
Bárdos Lajos: Kocsi, szekér - vegyeskar
Clément Janequin: A madarak éneke
W.A. Mozart: Gyermekjáték – dal
W.A. Mozart: Esz-dúr zongoraverseny K. 271 "Jeunehomme" III. tétel - részlet
Csajkovszkij: Diótörő – Csokoládé tündér tánca
Muszorgszkij: Egy kiállítás képei - Baba Yaga kunyhója
Bizet: Carmen – gyermekkar (Mi is jöttünk felvonulni)
Rossini: Macska – duett
Prokofjev: Péter és a farkas - részletek
Debussy: Gyermekkuckó - Néger baba tánca
Betlehemes / Üdvözlégy, kis Jézuska

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- zenehallgatási élményekkel gazdagodik;
- további zongoradarabokban ismer rá a tanult dalokra;
- népdalfeldolgozásokat hall zenekari kísérettel;
- megismerkedik a zenében alkalmazható humorral;
- ismerete gazdagodik a különböző stílusban írott zeneművek meghallgatása által;

- megismer több, a mindennapokhoz, továbbá alkalmakhoz, ünnepekhez, jeles napokhoz fűződő zenei részletet;
- megismerkedik a szimfonikus zenekar főbb hangszereivel (hegedű, cselló, fuvola, oboa, klarinét, kürt, trombita);
- megismerkedik a zenében alkalmazott humorral.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- meg tudja különböztetni a népdalfeldolgozásokat az egyéb szimfonikus művektől;
- megkülönbözteti a szólóhangszer hangzását a zenekari hangzástól;
- képzelete és kreatív gondolkodása fejlődik;
- képes az érzelmi azonosulásra;
- egyre hosszabb zenei részletekre képes figyelni;
- kialakul a többirányú figyelem készsége, a lineáris és a vertikális történések érzékelése.

Fejlesztési feladatok, készségek és ismeretek

- A hangszerek hangszínének megfigyeltetése a tanult zenei anyagban;
- Különböző stílusú, korú és műfajú zenék hallgatása a gyermekvilág és mesék témájában;
- Az egyes szereplők zenei ábrázolásának megfigyelése a cselekményes zenében;
- Hangutánzások, hangszínek, ellentétek megfigyelése a hallgatott zenékben;
- A zene keltette érzések kifejezése szóval, rajzzal, tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval;
- Zenei befogadói készség: a hallgatott zenék folyamatainak követése: hasonlóságok, különbözőségek, variációk megfigyelése a tanuló képzeletének aktív részvétele a zeneművek befogadásában; egy-egy zenemű befogadásának segítése motivációs zenei játékokkal; a zenei befogadás mikéntjének megtapasztalása a zenei aktivitáson keresztül;
- Zenei befogadói készség fejlődése;
- Alkotói készség: aktív részvétel az alkotói folyamatokban; a megélt élmények feldolgozása; a zeneművek eljátszása dramatizált előadással;
- A gyermekkar, vegyeskar, szólóhangszer és a zenekar hangzásának azonosítása;
- A zeneművekhez tartozó mesék, zenei programok megismerése;
- A zenei kifejezés művészi megvalósítása változatainak megismerése;
- Ismeretek szerzése hiteles előadóktól a dalok stílusos előadásához.

Fogalmak

Himnusz; visszatérés a zenében, vagy ABA forma; duett; szólóének (dal)

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek /Ritmikai fejlesztés

ÓRAKERET: 15 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri a páros és a páratlan lüktetést;
- az ütemhangsúlyokat mozgással érzékelteti;
- aktívan részt vesz az alkotói folyamatokban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a 4/4-es ütemet, valamint az egész értékű kottát és az egyedül álló nyolcadot azok szüneteivel;

- ismeri a ¾-es ütemet, valamint a pontozott fél értékű kottát;
- megkülönbözteti a páros és páratlan lüktetést;
- felismeri és hangoztatja az összetett ritmusokat: szinkópa, nyújtott és éles ritmus;
- ritmizálva szólaltat meg mondókákat, gyermekverseket;
- egyszerű ritmussorokat rögtönöz.

Fejlesztési feladatok, készségek és ismeretek

- Egyenletes lüktetés hangoztatása éneklés közben;
- Ütemhangsúlyok mozgással történő érzékeltetése;
- Ritmikai többszólamúság alkalmazása ritmuskánonokkal;
- Összetett ritmusok gyakorlása páros és páratlan metrumú ütemekben mozgással, testhangszerrel (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), a tanuló által készített hangkeltő eszközökkel, és ritmusnevekkel csoportosan és párban:
    - a zenei hangsúly érzékeltetésével,
    - mondókák, gyermekversek ritmusának hangoztatásával,
    - felelgetős ritmusjátékokkal,
    - ritmusvariációval,
    - osztinátóval,
    - befejezés rögtönzésével egyszerű ritmussorokhoz
- Alkotói készség: Egyszerű ritmushangszerek (pl. dobok, húrok, csörgők stb.) és hangkeltő eszközök készítése; Játékkal oldott zenei tevékenységek alkalmazása; Rögtönzés dallammal, ritmussal; Ritmussorok alkotása változatos hangszíneket használva, testhangok és különböző hangkeltő eszközök, és ritmushangszerek segítségével;
- szinkópa, nyújtott és éles ritmus;
- egyedül álló nyolcad és szünete;
- egész értékű és pontozott fél értékű kotta és szünete;
- ¾ és 4/4 –es ütemfajta.

Fogalmak

Szinkópa; zenei hangsúly; nyújtott és éles ritmus; páratlan lüktetés

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek/ Hallásfejlesztés

ÓRAKERET: 14 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- csoportosan vagy önállóan, életkorának és hangi sajátosságainak megfelelő hangmagasságban énekel, törekszik a tiszta intonációra;
- különböző dinamikai szinteken tud énekelni;
- a zenei produkciók kifejező előadásmódján a pedagógus visszajelzése alapján alakít;
- énekel a pentaton hangsorban; énekel a hétfokú hangsorban;
- a tanult énekelt zenei anyagot tanári vezetéssel el tudja énekelni kézjelezve és szolmizálva.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri, énekli és alkalmazza a felső dó , alsó lá és alsó szó hangokat;
- megfigyel és hallás után reprodukál különböző hangszíneket, ellentétes dinamikai szinteket;

- a tanult dalok, zenei részletek éneklésekor hangerejét a zenei kifejezésnek megfelelően tudja változtatni.

Fejlesztési feladatok, készségek és ismeretek

- A tudatosított zenei elemek gyakorlása minél több kontextusban;
- Belső hallás fejlesztése dallambújtatással;
- A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése;
- Kánonok éneklése, gyakorlása;
- A dallam és szöveghangsúly összefüggéseinek megfigyelése;
- Alkotói készség: különböző karakterű dallamválasz rögtönzése egyszerű dallamsorokhoz; testhangszerek (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), és a tanuló által készített hangkeltő eszközök hangszínének megfigyelése és azok improvizatív használata, eltérő karakterek kifejezésére;
- A pentaton hangkészlet kiegészül az alsó szó és a felső dó hanggal;
- fá és ti hangok - hétfokú hangsor;
- A fá és ti hangok kézjeleinek ismerete és kézjelről történő éneklése;
- Különböző karakterű hangszínek, dinamikai szintek megfigyelése és azonosítása a tanult dalokban, zeneművekben;
- A violinkulcs.

Fogalmak:

Forte; piano; halkítás-erősítés; dallam- és szöveghangsúly; pentaton hangsor; hétfokú hangsor; violinkulcs.

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek/ Zenei írás-olvasás

ÓRAKERET: 15 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfigyeli és azonosítja az alapvető zenei jelenségeket (hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok) a kottában;
- kottaképről azonosítja a hallás után tanult dalokat;
- érzékeli, hogy ugyanaz a dallamrészlet különböző magasságokban írható, olvasható.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tanári segítséggel képes leírni egyszerű ritmusokat a tanult értékekkel;
- tanári segítséggel képes leírni egyszerű dallamfordulatokat a tanult dallamhangokkal;
- elmélyültebb lesz alapvető tájékozottsága a kottában;
- megtapasztalja a relatív szolmizáció lényegét;
- a hallás után tanult dalokat képes a kottakép alapján azonosítani és a kottában követni;
- a kottában felismeri a tanult új ritmusképleteket és dallamhangokat;
- pentaton és hétfokú dalokat tanári segítséggel szolmizálva énekel, kézjelekkel mutatja;
- helyesen használja a szolmizációs hangokat és neveket különböző intonációs és hangképző gyakorlatoknál, hallásfejlesztésnél.

Fejlesztési feladatok, készségek és ismeretek

- A hallás után tanult dalok kottából való azonosítása különböző eszközökkel (pl. a dallamvonal lerajzolásával, mozgással stb.);

- A hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon;
- A tanult új ritmikai elemek megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon;
- A tanult dallamhangok megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon;
- Egyszerű, rövid írás – olvasási feladatok a tanult új ritmikai elemek és dallamhangok alkalmazásával;
- A figyelem, az összpontosítás fejlesztése a fenti feladatok segítségével;
- A finommotorikus mozgások fejlesztése az egyszerű, rövid írás feladatok segítségével;
- A leírt kottakép visszaéneklése a zenei olvasás fejlesztésére;
- Rövid dallamok éneklése a tanult hangok alkalmazásával, a zenei olvasás fejlesztésére;
- Felismerő kottaolvasás segítése a tanult dalok szolmizált, kézjelezett éneklése után;
- A mozgó dó hang szerepének megfigyelése az írás és az olvasás során;
- Violinkulcs írása;
- Szinkópa, nyújtott és éles ritmus grafikai képe és írása;
- Egyedül álló nyolcad és szünete grafikai képe és írása;
- Egész értékű és pontozott fél értékű kotta és szünetének grafikai képe és írása;
- A ¾ és 4/4 –es ütemfajta grafikai képe és írása;
- Dó' – lá – szó – mi – ré – dó – lá, - szó, hangok a kottában;
- A hétfokú hangsor relációi, kézjelük és elhelyezkedésük a vonalrendszerben.

Fogalmak:

A korábbiak elmélyítése

A továbbhaladás feltételei

Dalok élményből fakadó, érzelmeket kifejező egységes, szép, örömteli éneklése. A Himnusz éneklése pontos szöveggel, tiszteletadással. Ritmussor szabad és adott szempontok szerinti rögtönzése (maximum 8 ütem terjedelemben).

A meghallgatott zenés mesék tartalmának felidézése, a tartalom és a zene összhangjának felismerése. Zenei karakterdarabok szóbeli jellemzése. Tanult népdalok felismerése zeneművekben, feldolgozásokban.

A tanult ritmusértékek és ritmusképletek felismerése és megszólaltatása kottaképről hármas ütemben is. Dalrészletek olvasása és kottába írása tanítói segítséggel.

13.5.7 Vizuális kultúra

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul.

A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti műalkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. Ennek eredményeként elérendő cél, hogy a tanulók a magyar kultúrára büszkék legyenek, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez.

További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a vizuális jellegű művészetek iránt. Váljanak nyitottá a régmúlt korok, illetve az őket körülvevő XXI. század művészeti jelenségek befogadására.

A vizuális kultúra tantárgy tartalmát három részterület, a képzőművészet, a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra képezi. A vizuális nevelés szempontjából a képzőművészet részterület az ábrázoló és kifejező szándékú, esetleg művészi élményt nyújtó képalkotással, illetve befogadással foglalkozik, a tárgy- és környezetkultúra részterület az ember tervezett tárgyi és épített környezetét jelenti, a vizuális kommunikáció pedig képekben, gyakran kép és szöveg egységében megjelenő, eleve kommunikációs célú képalkotással foglalkozik. E részterületek tartalmi elemei különböző hangsúllyal, de minden iskolaszakaszban jelen vannak a tantervi követelményekben. A Nat alapelvei alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlatközpontúsága a vizuális megismerés, a közvetlen tapasztalatszerzés, az elemző-szintetizáló gondolkodás egységében értelmezendő, és a tanulók ténylegesen megvalósuló alkotó munkáját szolgálja.

A vizuális fejlesztés legfontosabb célja adott iskolaszakaszokban az életkornak megfelelő szinteken játékos, kreatív szemlélet kialakítása és alkalmazása.

Fontos cél továbbá a minél szélesebb körű anyaghasználat, az alkotó tevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, a változatos médiumok és megközelítési módok alkalmazása, a vizuális médiumok közötti átjárhatóság és a művészi gondolkodás szabadságának a kialakítása. Mindez segíti a tanulók tájékozódását az őket érő nagy mennyiségű vizuális információ feldolgozásában, szelektálásában, s végül majd az önálló, mérlegelni képes szemlélet kialakításában. Jelen korunk jellemző képkészítési lehetőségeit is figyelembe véve további cél a vizuális kommunikáció digitális kultúrához is köthető mindennapi formáinak, illetve az épített környezet és a tárgyi világnak a vizsgálata, valamint a környezetalakítás tudatosságának fejlesztése.

A vizuális nevelés kiemelt feladatának tekinti a kreativitás fejlesztését, mely a vizuális problémamegoldás folyamatában fejleszthető és gyakorolható. A tanulók kreativitása az örömteli, kísérletező, az élményekben gazdag, alkotó tevékenység közben bontakozhat és teljesedhet ki, mely mind az egyén, mind pedig a közösség alkotó energiáinak a motorja lehet. Lényeges elem mindezekben a motiváció kialakítása az önmagát folytonosan építő, alkotói magatartás megteremtésére és a folyamatos önművelésre. Ezzel összefüggésben fontos a tanulók

önértékelésének és önismeretének fejlesztése, a mérlegelő szemlélet kialakítása, amelynek az önálló és a társakkal együttműködő gyakorlati feladatmegoldásokban kell megjelennie és működnie a tanulók fejlesztése során. A vizuális nevelés a tanulók személyiségfejlesztésének rendkívül fontos eleme, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzéket, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatása működik.

A vizuális kultúra tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: Ahogyan a kisgyermekkorban a megismerés alapvető eszköze a vizualitás, úgy a későbbi tanulási folyamatban is meghatározó szerepe van a vizuálisan nyerhető információk feldolgozásának. A vizuális megfigyelés, a belső képalkotás, a vizuális elemzés, összehasonlítás, esetleg a tapasztalatok, a következtetések vizuális megjelenítése – kiváltképp a digitális kor vizuális dominanciája miatt – az információszerzés, a tanulás feltétele. A vizuális információszerzés rutinja különösen fontos az önálló tanulás szempontjából. A vizuális gondolkodás ugyanakkor nemcsak az információszerzést, hanem az információk feldolgozását és a gondolkodási folyamatokat is ösztönözheti, segítséget nyújtva különböző tanulási stílusok és stratégiák megtalálásában. Miközben a vizuális kultúra tantárgy változatos tevékenységei és fejlesztési technikái más műveltségi területeket is támogathatnak, olyan tanulási motivációt jelentenek, melyek érdekesebbé, izgalmasabbá és sikeresebbé tehetik a tanulók számára a tanulást.

A kommunikációs kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy célja, hogy a tanulók megismerjék és használják a vizuális kommunikáció lehetőségeinek minél szélesebb skáláját. A digitáliseszköz-használat – a kommunikációs csatornák átalakításával – folyamatosan hatást gyakorol a kommunikáció domináns formáira és minőségére. A vizuális kommunikációs formák értelmezése, értő és felelős használata – ami a vizuális kultúra tantárgy keretében fejleszthető leginkább – a mindennapi életben is elengedhetetlen. A vizuális kultúra a művészeti nevelés olyan átfogó megközelítésére törekszik, melynek keretében sokféle önkifejezési forma (vizuális megjelenítés, beszéd, mozgás) gyakorlására van mód, ami a kommunikációs lehetőségek körét is tágítja.

A digitális kompetenciák: A digitális kor, amelyben élünk, nagyrészt vizuális kommunikációs formákat használ, ezért a vizuális kultúra tantárgynak is alapvető feladata, hogy segítse a digitális médiumok használatát, mind a közlés, mind a befogadás képességeinek fejlesztésével. A kreatív feladatmegoldás érdekében a tanulók digitálisan hozzáférhető információkat gyűjtenek, és életkori sajátosságaiknak megfelelően lehetőséget kapnak arra, hogy az egy-egy tananyagrész produktumát digitális formában készítsék el. Ezáltal megtanulják, hogy hogyan érdemes alkotó folyamatba építeni az elérhető és összegyűjthető információkat, és hogyan lehet felhasználni a technikai lehetőségeket. A digitális technika lehetőségeinek előre nem látható fejlődési iránya miatt legfontosabb éppen a változásokra reagálni tudó tanulói személyiség fejlesztése.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A megismerési folyamatok fontos eleme a vizuális megfigyelés. A vizualitás a belső képalkotásnak, majd az ismeretszerzésnek és a magasabb szintű gondolkodási folyamatoknak is sajátos eszköze. A vizuális kultúra tanulása során mind a szabad alkotásban, mind az egyszerű tervezési feladatokban a problémamegoldó gondolkodást gyakorolhatja a tanuló. Minden problémamegoldás esetében nagy jelentősége van a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak, amelyet a vizuális kultúra tantárgy tanulása a nyitottság, az egyéni ötletek és a sajátos kifejezési megoldások bemutatásával és elfogadásával jelentős mértékben képes fejleszteni.

A személyes és társas kompetenciák: A művészettel nevelés elvének megfelelően a vizuális kultúra tantárgy kiemelt feladata a személyiség fejlesztése, különös tekintettel a személyes és társas kompetenciákra. A tantárgy egyik jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeretet és a reális önértékelés kialakítását, miközben a változatos tevékenységi formák nagyobb esélyt adnak a sikerélmény elérésére. Az érzelmek kifejezéséhez, felismeréséhez és szabályozásához kapcsolódó készségek gyakorlása ugyanakkor szerepet játszik a társas viselkedésben is. A vizuális kultúra tantárgy – és ezen belül a kreatív problémamegoldás fejlesztésének – lehetősége, hogy csoportos együttműködésben valósuljon meg, azaz a feladatmegoldások sokféle nézőpont és sokféle tudás megjelenítésével, mindenki közreműködésével és megelégedésével jöjjön létre. A csoportos együttműködésen alapuló alkotó vagy befogadó feladatmegoldásokban lehetőség van a különböző szerepek megtapasztalására, a közös döntések megvitatására és a konfliktushelyzetek megoldására, végül a legjobb megoldás érdekében a produktív tevékenység gyakorlására.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A vizuális kultúra tantárgy, a Művészetek műveltségi terület részeként, hagyományosan magába foglalja a műalkotások elemző vizsgálatát, így alapvető feladata a művészet kultúraközvetítésben elfoglalt helyének hangsúlyozása. A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét, ezáltal büszkék legyenek a magyar kultúrára, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. A befogadó tevékenység aktív alkotótevékenységgel támogatva a kreativitásfejlesztés egyedülálló lehetőségeként működik. A köznevelésben a vizuális kultúra tantárgy a művészettel nevelés eszköze, s mint ilyen, általánosan alapozó, vizuális szemlélet kialakítását és fejlesztését tartja elsőrendű feladatának.

A kerettanterv segíti e célok megvalósítását, adott iskolaszakaszokra és ciklusokra kijelölve a legfontosabb fejlesztési feladatokat, a tanterv témaköreire reflektáló tanári szabadság figyelembevételével. A kerettanterv fő tematikai egységei, témakörei a – vizuális kultúra részterületein alapuló – Nat-ban foglalt fő témakörök további részletezéseként alakultak ki. Minden témakör tartalmazza a megvalósításhoz szükséges óraszámajánlást, támaszkodik a Nat megadott tanulási eredményekre, és minden témakör fejlesztési feladatok és ismeretek, minimális fogalomkészlet megadásával konkretizálja az adott tanítási egység elvárható követelményeit. A tematikai egységek és meghatározott fejlesztési feladatok és ismeretek nem jelölnek időrendi sort, és nem azonosak egy-egy tanóra tananyagával, feladataival. Az egységek rugalmasan kezelhetők, a tanulásszervezés felépítésének logikája mentén történő saját igényű alkalmazás és az adott évfolyamra ajánlott óraszámjavaslatok figyelembevételével. A kerettantervi fejlesztési feladatok értelmezését ugyanakkor példák segítik, amelyek az adott követelmény pontosabb értelmezéséhez adnak ötleteket, illetve inspirálják a helyi tanterv vagy tanmenet tervezését. Egy-egy témakörnél megjelenő fogalmak iskolai feldolgozása természetesen az adott témakör fejlesztési feladataival összekapcsolva értelmezendő. Minden fejlesztési szakaszban és minden témakör esetében csak a belépő új fogalmak jelennek meg, de a már bevezetett fogalmakhoz kapcsolódó tudás elmélyítése és további felhasználása érdekében a fogalmak magasabb évfolyamokon az aktuális fejlesztési feladatoknak megfelelően, az iskola saját igényeinek, és a tanulók aktuális fejlettségi szintjének megfelelően ismételhetők.

1–2. évfolyam

Az iskolába lépő első osztályos gyerekek vizuális nevelésének legfontosabb feladata az, hogy az alkotás örömét, motiváltságát megőrizze, fenntartsa. Ehhez életkori sajátosságaikat, érdeklődésüket, személyes tapasztalataikat figyelembe vevő feladatrendszerre van szükség, mely sok játékos elemet tartalmaz és épít a gyerekek sajátos humorérzékére is. Az első két évfolyam vizuális nevelés gyakorlata ugyanakkor képességfejlesztő célú feladatrendszerben jelenik meg. Alkotói és befogadói képességeik fejlesztése közben meg kell tanítani a gyerekeket a hagyományos ceruzarajz, tollrajz, víz- és temperafestés, agyaggal végzett mintázás és más, változatos anyagok és eszközök szakszerű használatára. Az eszközhasználati készségfejlesztés folyamatában törekedni kell arra, hogy a második osztály végére legalább jártasság szintre eljussanak a tanulók. Továbbá arra, hogy az életkoruknak megfelelő kommunikációs és médiakörnyezet sajátosságait megismerjék és használják.

Az első két iskolai évfolyam fontos feladata a kisiskolások vizuális műveltségének megalapozása, mely nem önálló befogadást célzó órák megtartását jelenti, hanem játékos, motiváló, nagyrészt kifejező célú képalkotásuk szemléleti segítésére használt jól válogatott képanyag formájában rejlik.

Fontos, hogy a gyerekek elé kerülő képanyag, az alkotó munka motivációjára használt mesék, zenék, táncmozgások mind-mind hozzájáruljanak magyar kultúrájuk és magyar műveltségük kialakulásához, mely fontos alapja a más kultúrák elfogadásának.

A magyar népi ünnepek kellékei, nemzeti jelképeink ismerete és a magyar népi tárgykultúrából építkező tárgy- és környezetkultúra témakörök közösen járulnak hozzá, hogy a gyerekek természetesnek éljék meg nemzeti sajátosságaink ismeretét.

Az 1–2. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszáma: 144 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Óraszámok**	
	1. évf.	**2. évf.**
Vizuális kifejezőeszközök – Érzékelés, jellemzők, tapasztalat	horizontálisan beépül a többi témakörbe	
Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények	28	28
Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben	8	8
Médiahasználat – Valós és virtuális információk	8	8
Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet	6	6
Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak	10	10
Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk	12	12
Összes óraszám:	72	72

Témakör: Vizuális kifejezőeszközök – Érzékelés, jellemzők, tapasztalat
Órakeret: beépülő
Az első két évfolyam fejlesztési folyamatát végigkísérő, rendre ismétlődő fejlesztési feladatokhoz óraszám nem rendelhető, mert azokat a tanulói tevékenységformákat és típusokat tartalmazza, melyek, egyrészt az óvoda-iskola átmenetét szolgálják a kezdő szakaszban, és az esetleg fennálló hátrányok leküzdésére szolgálnak, másrészt a fejlesztés érdekében rendre meg kell, hogy jelenjenek a legtöbb ajánlott feladattípusban, noha legtöbb esetben nem képeznek önálló produktumot.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- Különböző érzékszervi tapasztalatok (pl. szaglás, hallás, tapintás, látás) élményszerű feldolgozása alapján, egyszerű következtetések szóbeli megfogalmazása és az élmények, kialakult érzések vizuális megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, mintázás, építés/konstruálás, tárgyalkotás).
- A tanulás során felmerülő helyzetekben valós környezeti jellemzők (pl. téli táj, növény részei, osztályterem színei), képek és ábrák (pl. tankönyvi ábra, saját vagy társak rajza) célirányos megfigyelése, és a tapasztalatok szöveges megfogalmazása a látott információk pontos leírása és feldolgozása érdekében.
- Közvetlen megfigyelések útján szerzett konkrét vizuális tapasztalatok (pl. nagyság, felület, méret, irány, mennyiség, anyagszerűség, elhelyezkedés) alapján vizuális jellemzők kiválasztása, csoportosítása, megnevezése (pl. legsötétebb szín, legnagyobb forma, a kép jobb oldalán elhelyezkedő figura), és az érzékszervi tapasztalatok következetes felhasználása az alkotómunka során.
- Megadott szempontok alapján természeti és mesterséges tárgyak gyűjtése, megfigyelése, és a megfigyelések alapján a tárgyak pontos leírása és változatos vizuális megjelenítése játékos feladatokban.

Fogalmak
sík, tér, méret, irány, szín, felület, képelem

Témakör: Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények
Órakeret: 56 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;
- rövid szövegekhez, egyéb tananyagtartalmakhoz síkbeli és térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít és a képet, tárgyat szövegesen értelmezi;
- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket:

bábot, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;

- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál
- élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;
- a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;
- saját és mások érzelmeit, hangulatait segítséggel megfogalmazza és egyszerű dramatikus eszközökkel eljátssza, vizuális eszközökkel megjeleníti;
- korábban átélt eseményeket, tapasztalatokat, élményeket különböző vizuális eszközökkel, élményszerűen megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít, fotóz és magyarázza azt;
- azonosítja a nonverbális kommunikáció eszközeit: mimika, gesztus, ezzel kapcsolatos tapasztalatait közlési és kifejezési helyzetekben használja;
- valós vagy digitális játékélményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél;
- adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Elképzelt vagy hallott történetek, rövid szövegek, irodalmi (pl. mese, vers) vagy zenei élmények (gyermekdal, gyermekjáték, mondóka) különböző részleteinek vizuális bemutatása a saját ötletek megjelenítése érdekében, különböző eszközökkel síkban és térben (pl. színes rajz, festmény, nyomat, kollázs, plasztika, makett, tabló), és a kitalált vizuális ötletek szöveges magyarázatával (Illusztráció síkban, vagy térben) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Réber László, Reich Károly, Henzelmann Emma, Sajdik Ferenc illusztrációi.
- Saját kitalált történet elmesélése, és a történet néhány fontosabb jelenetének többalakos vizuális megjelenítése tetszőleges eszközökkel.
- Korábban átélt események, különböző személyes élmények felidézése és tetszőleges megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (térábrázolási képesség, emberábrázolás, kifejezőképesség fejlesztése) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Turner tájképei, Brueghel: Gyerekjátékok, Parasztlakodalom, Vankóné Dudás Juli: Jeles napok, népélet.
- Képek, vizuális műalkotások átértelmezése (emberábrázolás, differenciált arcábrázolás, térábrázolási képesség fejlesztése Szemléltetésre ajánlott képanyag: Szentkorona zománcképei, Szent László legendák, XI-XII. századi freskók, Csontváry Kosztka Tivadar tájképei.
- Személyes érzelmek, hangulatok kifejezése képalkotásban (kifejező képalkotás, kifejező jellegű plasztikus alkotás) Munkácsy Mihály: Ásító inas, Mednyánszky László: Verekedés után, E. Delacroix: Vihartól megrémült ló.
- Adott érzelmi állapot (pl. boldogság, rémület, tanácstalanság) kifejezése arcjátékkal és gesztusokkal, az érzelmek kifejezési lehetőségeinek tudatosítása érdekében. A tapasztalatok felhasználása egyszerű vizuális megjelenítés során (emberábrázolás, differenciált arc ábrázolás, kézábrázolás) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Anna Margit: Rémület,

Rembrandt és Saskia, Paul Klee: Önarckép, Leonardo da Vinci: Mona Lisa, Modigliani portréképei.

- Olvasmány- vagy zenei élményhez a jelentést vagy hangulatot erősítő vizuális illusztráció készítése választott technikával, és az elkészült alkotás szöveges magyarázatával.
- Magyar népmesékhez, népi mondókákhoz, népdalokhoz vizuális illusztráció készítése hagyományos, ember- vagy állatábrázolást is megjelenítő népművészeti alkotások (karcolozott, faragott pásztorművészeti tárgyak) stíluselemeinek felhasználásával.
- Tanult irodalmi, zenei élmények, és médiaélmények (pl. mese, vers, gyermekdal, zenemű, animációs film) fontos helyszíneinek és szereplőinek megjelenítése síkban (pl. rajz, festés, vegyes technika) és térben egyszerű eszközök felhasználásával (pl. drapéria, kartondoboz, paraván, osztályterem átrendezése) csoportmunkában is.
- Irodalmi, zenei és médiaélmények (pl. mese, vers, gyermekdal, zenemű, animációs film) fontos helyszíneinek és szereplőinek megjelenítése egyszerű eszközök felhasználásával (tárgyakkal való bábozás, tárgyak megszemélyesítése) Szemléltetésre ajánlott: Foky Ottó: Ellopták a vitaminomat, 1966, Babfilm, 1975.
- Mozgásélmények (pl. tánc, csoportos játék, körjáték, körtánc) vizuális átírása (pl. vonalakkal, foltokkal, színekkel).

Fogalmak

történet, szereplő, helyszín, vizuális jellemzők/karakter, illusztráció, vizuális technikák, népművészeti technikák, faragás

Témakör: Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben
Órakeret: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;
- a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;
- adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít egyénileg vagy csoportmunkában;
- pontosan ismeri államcímerünk és nemzeti zászlónk felépítését, összetevőit, színeit

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tanulás során felmerülő helyzetekben tanítási egységekhez, és egyéb tantárgyi tartalmakhoz a tanulást vagy megértést segítő egyszerű ábra (pl. számegyenes, betűsablon, szókártya) és eszköz (pl. tabló, makett, társasjáték) készítése, személyes célok érvényesítésével.
- Kisgyerekeknek szóló könyvborítók, füzetek, hirdetések üzenetének elemzése tanári segítséggel, és a tapasztalatok felhasználása egyszerű tervezési feladatokban (pl. plakát, névtábla, utcatábla, házszámtábla készítése, füzetborító, csomagolópapír, meghívó

tervezése).

- Közvetlen környezetében található jelek, jelzések (pl. útjelzés, közlekedési jelzés, piktogram, zenei kotta) gyűjtése, értelmezése tanítói segítséggel és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. rajzolt közlekedési terepasztal és annak kiegészítése térbeli közlekedési táblákkal).
- Iskolai életében megjelenő szabályok kapcsán piktogramokat, rajzi jeleket alkot. Véleményt formál társai piktogramterveinek érthetőségével kapcsolatban.
- Magyar nemzeti szimbólumok gyűjtése (pl. államcímer, nemzeti zászló, Szent Korona, Kossuth-címer, '56-os lyukas zászló) és a szimbolikus elemek felhasználása az alkotó munka során (pl. tárgyalkotás díszítményeként: huszárcsákó, párta).
- Magyar népi díszítőművészet jelkészletének gyűjtése, kísérletezés a szimbólumok értelmezésével (tulipán, nap, madármotívum, kígyó stb.), tanítói segítséggel, egyénileg, vagy csoportban.

Fogalmak
jel, jelzés, vizuális üzenet, hirdetés, leegyszerűsítés, változat, díszítőmotívum, szimbólum

Témakör: Médiahasználat – Valós és virtuális információk
Órakeret: 16 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlít;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;
- valós vagy digitális játékélményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Régi magyar reklámok (pl. "Hurka Gyurka", "Ezt nem lehet megunni", "Bontott csirke", "Forgó morgó" stb.) megnézéséhez.
- kapcsolódó tapasztalatok, érzések (pl. tetszés, kíváncsiság, félelem) megbeszélése és megjelenítése változatos eszközökkel (pl. rajzolás, festés, bábkészítés, szerepjáték). A megbeszélés eredményeként a valóság és a képzelet megkülönböztetése.
- Kisgyerekeknek szóló célzottan kommunikációs szándékú mozgóképi megjelenések (pl. tv reklám, gyermekműsor) üzenetének elemzése tanári segítséggel, a kommunikációs célt szolgáló legfontosabb eszközök és az elért hatás megfigyelésével (pl. szín, képkivágás, hanghatás, szöveg), és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. félelmetes-megnyugtató hangok gyűjtése, adott mozgóképi részlet hangulatának érzékeltetése színes kompozícióban).
- Különböző médiumok (pl. könyv, televízió, film, internet, videojáték) egyszerű példáinak elemzése tanári segítséggel, a valóságos és az elképzelt helyzetek azonosítása céljából.

Fogalmak: információ, mozgókép, könyv, televízió, film, internet

Témakör: Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet
Órakeret: 12 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;
- adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;
- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;
- adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű mozgóképi részletek (pl. animációs film, reklámfilm) cselekményének elemzése, és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. időbeli történés képkockáinak rendezése, hang nélkül bemutatott mozgóképi részletek "szinkronizálása").
- Egyszerű mozgóképi részletekben (pl. mesefilm, animációs film : Magyar népmesék, Rófusz Ferenc: A légy) hangok és a képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, düh, félelem) azonosítása a hatások közös megbeszélésével.
- Fotó- vagy rajzsorozat készítése a mindennapok során tapasztalható időbeli változások szemléltetése érdekében (pl. napirend, naplemente, Luca-búza fejlődése).
- Mozgásillúziót keltő régi papírjátékok megismerése a tapasztalatok felhasználása önálló alkotó munkában (pl. "pörgetős mozi").

Fogalmak
animációs film, képkocka, képregény, hanghatás, képsorozat

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak
Órakeret: 20 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábot, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;
- gyűjtött természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével, vagy a magyar díszítőművészet általa megismert mintakincsének felhasználásával mintát tervez;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű természeti- és mesterséges formák elemző-értelmező rajzolása.
- A készült rajzok leegyszerűsítésével sor- és terülődísz alkotása (megfigyelés utáni értelmező rajz készítése, részletkiemelés, nagyítás, átíró, redukáló motívumtervezés, sablonalakítás kivágással ismétlés sordísz alkotással, terülődísz alakzatba rendezéssel technika: stencilezés, átrajzolás, színezés, nyomat).
- Egyszerű tárgy készítése hagyományos kézműves technikák alkalmazásával (pl. fonás, szövés, nemezelés, gyöngyfűzés, agyagozás).
- Képi inspiráció alapján (pl. természeti jelenségek, állatok, népművészeti motívumok) egyszerű mintaelem tervezése (pl. átrajzolás, rácsháló, indigó alkalmazása) A tervezés érdekében egyszerű rajzok készítése és szöveges magyarázata.
- Elképzelt, mesebeli tárgyak (pl. mindenkit megtáncoltató hangszer, láthatatlanná tevő ékszer, hároméltű jármű) tervezése és létrehozása választott egyszerű anyagokból (pl. papírpép, karton, hurkapálca, textil, gumi).
- Dramatikus játék céljára ujjbáb, síkbáb, kellék (pl. varázspálca, "rámás csizma", "kőleves") jelmezelem (pl. kalap, maszk, kötény), díszlet tervezése és elkészítése természetes vagy mesterséges/újrahasznosítható anyagokból (pl. textil, fonal, papír vagy műanyag hulladék, természetben talált anyagok) csoportmunkában is.
- Gyerekcsoport által ismert mese alapján vár, kastély konstruálása (pl. egyszerű konstruálás papírhengerek összeépítésével, festésével, ajtók, ablakok, ajtók kivágásával, rajzolt szereplőkkel való kiegészítéssel) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Márkus Géza: Cifra palota, Kecskemét, magyar várak képei.

Fogalmak
funkció, hagyomány, kézműves technika, díszítés, minta, öltözék

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk
Órakeret: **24 óra**

Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- A közvetlen környezet elemeinek és épülettípusainak (utca, tér, műemlék, nevezetes épület) összegyűjtése és életszerű megfigyelése, adott helyszínen vagy emlékezetből, megfigyelési szempontok szerinti megörökítése különböző technikákkal (pl. rajzolás, festés,

mintázás, montázs).

- A közvetlen környezet különböző méretű tereinek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) megfigyelése és leírása különböző szempontok szerint (pl. zajok, szagok, színek, funkciók, rendezettség) és a tapasztalatok felhasználásával a tér áttervezése a tér jellemzőinek, stílusának vagy hangulatának megváltoztatása érdekében, csoportmunkában is. A tervezés érdekében egyszerű rajzok készítése és szöveges magyarázata.
- A közvetlen környezet épített/tervezett elemeinek és épülettípusainak összegyűjtése (pl. park, iskola, vegyesbolt, templom, bisztró, víztorony, szemétgyűjtő sziget) és vizuális megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, montázs, talált tárgy átalakítás, makett). A gyűjtés segítségével a szűkebb lakóhely választott részletének makettezése vagy megépítése egyszerű anyagokból, a tér játékos bemutatása érdekében, csoportmunkában is.
- Helyi múzeum, kiállítás, helytörténeti gyűjtemény, tájház látogatása, azzal kapcsolatos ismeretszerzés alapján élményszerű vizuális megjelenítés.

Fogalmak

építészet, műemlék, műemlékvédelem

A továbbhaladás feltételei

A tanuló gyakorlott a tanult vizuális nyelvi és kompozíciós készsége használatában. Élményeinek kifejezéséhez önállóan választja meg a megoldást. motívumai változatosak. Megjelenít egyszerű mozdulatokat. Részt vesz a műalkotások és környezete vizuális üzeneteinek közös elemzésében, önállóan is megfogalmazza véleményét, tetszésítéletét indokolja. A gyakran megfigyelt és elemzett művek címét és alkotóját megnevezi. Felkeresi a lakóhelyén vagy annak környékén található múzeumot / Intercisa Múzeum / vagy néprajzi gyűjteményt. Ott irányított megfigyelést végez. A könyvtár zenei és művészeti albumait felhasználja feladatmegoldásaihoz.

Adott modelleket megfigyelés után ábrázol, jellemző formák, főbb arányaik megragadásával. Felismeri a nézetek összefüggéseit és fel is vázolja ezeket. Alapvető színismereteit felhasználja alkotásaihoz. Egyszerű képi közléseket alkot és megért.

Ötletesen és egyre önállóbban készíti el a különféle rendeltetésű tárgyakat. Felismer és megnevez kapcsolatokat az elemzett tárgyak, eszközök, épületek formája és funkciója között. Alkotó tevékenysége során alkalmazza a tanult technikákat és ábrázolási módokat. Gyakorlott az egyszerű, eszköz nélküli vagy kéziszerszámmal végzett anyagalakításban.

A tanuló továbbhaladását nem akadályozhatja meg vizuális képességei fejlettségének aktuális színvonala.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

<u>Megismerés, befogadás</u>

- a megfigyelés, a vizuális emlékezet fejlettsége
- gyakorlottság a gondolkodási, képzeleti műveletekben
- a vizuális információk megértésének szintje
- esztétikai értékek felismerése a társadalmi, természeti és tárgyi környezetben
- a látvány egyéni értelmezésének, elemzésének minősége

<u>Kreativitás</u>

- a képzelőerő elevensége
- a képi gondolkodás fejlettsége
- az asszociáció könnyedsége
- a konstruálás bátorsága, eredetisége
- a kifejezés árnyaltsága, egyedisége

Önismeret, önértékelés, önszabályozás

- az érzelmek, gondolatok megjelenése a tanuló munkájában
- értékek felismerése a társak munkájában, az önálló ízlésben és az alkotó tevékenységben megnyilvánuló igényesség az alkotó folyamatban való elmélyültség
- a megvalósításhoz szükséges érzelmi és akarati jellemzők fejlettsége és szabályozottsága

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének és oktatásának elvei

A tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek alkalmazandók:

- a feladatok megvalósításához hosszabb idősávok, keretek megjelölése ott, ahol erre szükség van
- szükség esetén sajátos, a fogyatékosságuknak megfelelő tartalmak, követelmények kialakítása és teljesítése
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, differenciáltan, egyénileg is segítsék ezeket a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz viszonyított fejlődésüket értékelve

A fogyatékosság egyes típusaival összefüggésben felmerülő sajátos feladatokról a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

A következő tanévi fejlesztés követelményei

A tanuló érthetően fejezi ki élményeit, megrajzol egyszerű helyzeteket, változásokat. A képelemeket elrendezi. A színeknek többféle árnyalatát is használja. Megold mintaképzési, sorolási feladatokat. Elkészít egyszerű tárgyakat. Felismeri a különbségeket a használati és a dísztárgy között. Megnevez néhány, sokszor megfigyelt műalkotást. A vizuális képességek fejlettségének színvonala nem akadálya a továbbhaladásnak.

3–4. évfolyam

Ebben az iskolaszakaszban is kiemelt fontosságú az örömteli, motivált alkotói energiák fenntartása, melyet a változatos, élményalapú feladatok rendszerében, a gyerekek személyes érdeklődését figyelemmel kísérő és azt elfogadó, differenciált feladatkiadással, személyre szabott, formáló- segítő értékeléssel és figyelemmel érhetünk el. A gyerekek rajzolási, ábrázolási képességeinek fejlődése saját rajzi sémáik változásában követhető nyomon. A fejlesztés érdekében a sématörést elősegítő, változatos, jól szemléltetett feladatokat kell a tanulócsoport alapos ismeretének birtokában terveznünk. Az emberábrázolás, arcábrázolás a gyerekek között kialakult baráti körökben, egymás rajzi szokásainak eltanulásával is változik. A tér megjelenítésére alkalmazott ábrázolási sémák változására ugyanígy hatással van a gyerek környezetében élő idősebb testvér, a rajzolni tudó szülő is.-A vizuális műveltség megalapozásának jelentős állomása ez az időszak, amikor az érzékszerveik segítségével a környezet jelenségeinek a lehető legpontosabb megfigyelése zajlik. Ekkor fejleszthető leginkább a hétköznapi és a művészi vizuális

közlések közötti azonosságok és különbségek felismerése és rendszerezése az életkornak megfelelő szinten.

Az adott korosztály mindennapi digitális eszközfelhasználó. Ezért fontos a digitális képkészítés lehetőségeivel, a gyerek környezetében egyre hangsúlyosabbá váló médiajelenségekkel iskolai keretek között zajló foglalkozás is. A valós anyagokhoz és eszközökhöz kötött alkotás motiválása, segítése, kiemelt tanítói feladat. A 3-4. évfolyam tanulói egyre inkább képesek tanulótársaik alkotásait értékelni. Fontos, hogy ez a képesség saját munkájuk értékelésében is megmutatkozzon, értéknek tekintsék a befejezett, kész alkotás létrehozását.

A 3–4. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszáma: 144 óra
A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Óraszámok**	
	3.	**4.**
Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények	28	28
Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben	8	8
Médiahasználat – Valós és virtuális információk	8	8
Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet	6	6
Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak	10	10
Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk	12	12
Összes óraszám:	**72**	**72**

Témakör: Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények
Órakeret: 56 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít;
- korábban átélt eseményeket, tapasztalatokat, élményeket különböző vizuális eszközökkel, élményszerűen megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít, fotóz és magyarázza azt;
- rövid szövegekhez, egyéb tananyagtartalmakhoz síkbeli és térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít és a képet, tárgyat szövegesen értelmezi;
- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlít;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után önállóan megfogalmazza és indokolja tetszésítéletét;
- valós vagy digitális játékélményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél;

- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti.
- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábot, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- saját és mások érzelmeit, hangulatait segítséggel megfogalmazza és egyszerű dramatikus eszközökkel eljátssza, vizuális eszközökkel megjeleníti;
- azonosítja a nonverbális kommunikáció eszközeit: mimika, gesztus, ezzel kapcsolatos tapasztalatait közlési és kifejezési helyzetekben használja;
- időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;
- adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Változatos mesés térben játszódó magyar népmese (pl. Zöld Péter) különleges helyszínének személyes vizuális megjelenítése különböző nézőpontok használatával, jellemző szereplők papírból kivágott figuráinak elhelyezése saját alkotott térben (térábrázolási-, emberábrázolási-, kifejező-, komponáló képesség fejlesztése Szemléltetésre ajánlott képanyag: Hyeronymus Bosch: Zenészek pokla, Szinyei Merse Pál: Majális, Csontváry K. T.: Nagy Taormina, magyar népi építészet jellemző példáinak (parasztház, fa harangláb, székelykapu stb.) fotói.
- Saját kitalált történet elmesélése, a történet inspirálta elképzelt terekről, egyszerű anyagok (pl. használt csomagolóanyag, természetben talált termények és termések, talált tárgyak) felhasználásával installáció készítése, díszletszerű tér berendezése a személyes élmények bemutatása, kifejezése céljából, csoportmunkában is (térábrázolás- és tér rendezés képességeinek fejlesztése, kifejező képesség fejlesztése) Szemléltetésre ajánlott filmanyag: Kemény Henrik: Vitéz László.
- Tanult mesék, mondák vagy zeneművek valós vagy kitalált szereplőinek (pl. lovag, Mátyás király, molnárlegény, komámasszony, "árgyélus kismadár", Hüvelyk Matyi) megformálása síkban vagy térben (pl. festmény, kollázs, papírmasé maszk, újrahasznosítható anyagokokból báb), a szereplők illusztratív bemutatása vagy dramatikus feldolgozása érdekében csoportmunkában is (Emberábrázolás, differenciált arc- és kézábrázolás fejlesztése) .
- Mesék, gyermekirodalmi alkotások (pl. Magyar népmesék, Vuk, Pinokkió) és azok filmes vagy színházi adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott szöveghez és a vetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és vizuális feldolgozása különböző eszközökkel (pl. rajz, festés, montázs).
- Korábban megismert és feldolgozott szövegekhez, zeneművekhez (pl. gyermekregény, tananyagrészlet, népdal, mondóka) illusztráció készítése különböző vizuális eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, fotó, plasztika) a munkák szöveges értelmezésével.
- Saját irodalmi és filmes élményekből származó szereplők jellemzőinek, érzelmeinek, karakterének (pl. gesztusok, viselkedés, öltözék, személyes tárgyak) megfigyelése és feldolgozása különböző játékos (pl. dramatikus, vizuális) feladatokban a karakter és a

jellemzők tudatosítása érdekében, és a tapasztalatok közös megbeszélésével.

- Magyar népmesék, népballadák illusztratív megjelenítése jellegzetes magyar népviseleti elemek megfigyeléseinek felhasználásával
- Adott álló- vagy mozgóképi megjelenések (pl. festmény: Csók István : Szénagyűjtők, grafika: M. C. Escher Mozaik, emberábrázolást nem tartalmazó részlete, fotó, képregény, társak munkái) egyéni elképzelés szerinti átértelmezése (pl. más napszakban, más évszakban, más helyszínen, más szereplőkkel, más hangulati elemekkel, színátírással).
- Élmények, elképzelt vagy hallott történetek, (pl. álmok, családi események, osztálykirándulás, szüret) részleteinek megjelenítése különböző vizuális eszközökkel (pl. grafika, festmény, nyomat, fotó), és kreatív történetalkotás az elkészült vizuális munkák segítségével (pl. nyitva hagyott történet befejezése, átírása) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Marc Chagall festményei, Vankóné Dudás Juli hagyományos népi életmódot bemutató festményei.
- Karakteres fekete fehér művészfotók megfigyelése alapján a látott személyre vonatkozó információk, jellemzők megfogalmazása játékos, találgatásra alapuló formában (pl. életkor, foglalkozás, kedvenc étel, fontos tárgy) Az élmények vizuális megjelenítése (pl. portrérajz, fotómanipuláció, kollázs) a legfontosabb jellemzők (pl. külső-belső tulajdonság, öltözet, attribútum) minél pontosabb bemutatása érdekében Szemléltetésre ajánlott képanyag: Kunkovács László: Pásztoremberek, Robert Capa fotói.
- Saját és mások munkáinak, képeknek, vizuális alkotások szereplőinek szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szerinti szöveges elemzése, összehasonlítása, a következtetések szöveges megfogalmazásával és megvitatásával (befogadói és szövegalkotási képességek fejlesztése).
- Játékélmények játékos vizuális és dramatikus feldolgozása (pl. digitális játék síkbeli vagy térbeli társasjátékká alakítása, szabályrendszerek kidolgozása és átdolgozása)
- Saját személyes történetek bemutatása érdekében valós hely, helyszín (pl. nagyszülők nyaralója, a település parkja, tópart, erdő, vegyesbolt, uszoda) megjelenítése különböző vizuális eszközökkel síkban és térben (pl. kollázs, vegyes technika, kréta, nyomat, mintázás, makett).
- Grafikai felületet gazdagon tartalmazó grafika mintakincsének megfigyelése (pl. Van Gogh tollrajzai, Gyulai Líviusz grafikái), a tapasztalatok alapján rajzolt gyűjtemény készítése egyénileg, vagy csoportban. A gyűjtött minták felhasználása saját célú képalkotásban egyénileg vagy csoportmunkában.

Fogalmak

figurális alkotás, portré, képmező, kompozíció, karakter, hangulat, kollázs, montázs, képregény, fikció, lényegkiemelés, karakter, gesztus, személyiségjegy, színhangulat, népviselet, parasztház, tornác, székelykapu,

Témakör: Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben

Órakeret: **16 óra**

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés

segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer;
- pontosan ismeri államcímerünk és nemzeti zászlónk felépítését, összetevőit, színeit;
- adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít egyénileg vagy csoportmunkában;
- saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egyszerű, mindennapok során használt jelek (pl. közlekedési jelek, útjelzés, piktogram, zenei kotta), kommunikációs szándékú vizuális közlések (pl. szórólap, óriásplakát, reklámanyag) felismerése, megfigyelése, azonosítása és elemzése tanári segítséggel A tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban.
- Egy valós vagy képzeletbeli tárgy vagy jelenség (pl. bűvös kocka, Gábor Áron rézágyúja, János vitéz kardja, ünnepkörök, napfogyatkozás, Kis Hableány emberré válása) számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a kép és szöveg együttes alkalmazásával, a figyelem és érdeklődés felkeltése céljából.
- Valós, mindennapi iskolai kommunikációs helyzetek érdekében a legfontosabb kommunikációs célt (pl. figyelem felkeltése, tájékoztatás, felhívás) érvényesítő síkbeli vagy térbeli vizuális megjelenés (pl. plakát, cégér, installáció) tervezése egyénileg és csoportmunkában is.
- A környezetünkben észlelhető változások (pl. nyári zápor, olvadás, penészedés), folyamatok (pl. palacsintasütés, építkezés), mozgások (pl. kerékpár, óra) vizuális megfigyelése, értelmezése és a tapasztalatok és információk vizuális megjelenítése (pl. fotósorozat, film, rajzsorozat, folyamatábra) a változás vagy folyamat időbeliségének hangsúlyozásával, csoportmunkában is.
- Valós vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának, történéseinek képes és szöveges bemutatása (pl. Rumini térképe, Ph. Fogg úr 80 napos útinaplója, egy sarkkutató forgatókönyve, útifilm az osztálykirándulásról), különböző cél (pl. tájékoztatás, dokumentálás, szórakoztatás) hangsúlyozásával.
- Magyar mesékben, mondákban szereplő uralkodók címereinek, zászlóinak gyűjtése és a gyűjtemény bemutatása tabló, vagy prezentáció formájában. A gyűjtemény rajzos adatainak felhasználása kifejező jellegű képalkotásban.

Fogalmak

vizuális kommunikáció, befolyásolás, meggyőzés, figyelemfelkeltés, piktogram, térkép, plakát, idő, címer

Témakör: Médiahasználat – Valós és virtuális információk
Órakeret: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint

következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;
- valós vagy digitális játékélményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél;
- a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik;
- az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;
- az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez;
- azonosítja a gyerekeknek szóló, vagy fogyasztásra ösztönző, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket;
- adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít;
- adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- Kisgyerekeknek szóló mozgóképi közlések (pl. tv reklám, gyermekműsor) üzenetének elemzése (pl. a kommunikációs célt szolgáló legfontosabb eszközök és az elért hatás) tanári segítséggel és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. félelmetes-megnyugtató hangok gyűjtése, változatok újrajátszása).
- Fogyasztásra ösztönző különböző reklámanyagok (pl. szórólap, óriásplakát, reklámújság, tv reklám) elemzése tanári segítséggel és a vizuális megjelenés áttervezése játékos feladatokban (pl. kommunikációs hatást erősítő vagy módosító céllal).
- A saját médiahasználati szokások (pl. internet, televízió, rádió, mobiltelefon, könyv, videojáték) tanulmányozása különböző szempontok (pl. időtartam, tartalom, gyakoriság, résztvevők) alapján, és azok vizuális szemléltetése (pl. képes napirend, napló, fotósorozat). A tapasztalatok közös, reflektív megbeszélése, különös tekintettel a biztonságos médiahasználat szabályaira.

Fogalmak
média, reklám, televíziós műsortípus, televíziós sorozat, ismeretterjesztő műsor

Témakör: Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet
Órakeret: **12 óra**

Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlít;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után önállóan megfogalmazza és indokolja tetszésítéletét;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;
- az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében;
- időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít;
- saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti;

- adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Régi magyar gyerekfilmek (pl: Kemény kalap és krumpliorr) karakteres szereplőinek képi megjelenítése, történetiség, részlet ábrázolása, dramatikus előadása.
- Egyszerű mozgóképi részletekben (pl. mesefilm, reklámfilm) hangok és a képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, düh, félelem) azonosítása a hatások közös megbeszélésével.
- Optikai különlegességek, lehetetlenségek (pl. „Nagyobb vagyok, mint egy fa", „Elvesztettem a fejemet") létrehozása egyszerű digitális technikával (pl. fotó, film), és a tapasztalatok szóbeli megbeszélésével, csoportmunkában
- Személyes vagy közösségi témához kapcsolódó történetek (pl. problémák az osztályban, legjobb emlékeink) vizuális megjelenítése egyszerű digitális eszközökkel (pl. fotósorozat, slideshow) az üzenet egyértelmű közvetítése érdekében csoportmunkában.
- Történet egyetlen vizuális vagy egyéb eleméből kiindulva (pl. képkocka, főszereplő karakterének leírása, regény rövid részlete) saját történet kitalálása és vizuális megjelenítése (pl. képregény, fotósorozat, rövidfilm) a történet időbeliségének érzékeltetése érdekében.
- Történetek, mesék, népmesék (pl: Lázár Ervin A hazudós egér; A fába szorult hernyó, Az igazságtevő nyúl) képregényszerű ábrázolása, időrendiség, cselekmény megjelenítésével, különböző nézőpontokból való ábrázolással, kiemeléssel.

Fogalmak

nézőpont, cselekmény, főszereplő, mellékszereplő, fényhatás, megvilágítás

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak
Órakeret: 20 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábot, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza;
- alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál;
- különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel, viszonylagos pontossággal megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít;
- gyűjtött természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével, vagy a magyar díszítőművészet általa megismert mintakincsének felhasználásával mintát tervez.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Eszközként használható egyszerű természeti formák és tárgyak (pl. régi konyhai eszközök, ritka szerszámok) elemző-értelmező rajza megfigyelés alapján, kiemelés nagyítással. Rajzos használati utasítás készítése a természeti vagy mesterséges forma esetleg humorosnak ható, kitalált használati módjához.

- Magyar népi cserépedények megfigyelése, következtetések megfogalmazása a formai jegyek alapján a használati módra (pl. vizes korsó, lábas, fazék, miskakancsó, butella). A megfigyelések rögzítése rajzban. A rajzok kreatív továbbalakítása szabad képalkotásban (Pl. miskakancsó megfigyelés utáni rajza alapján "miskakancsó családjának" megjelenítése).
- Korong nélkül készülő, adott funkcióra alkalmas egyszerű agyagedény készítése az alkalmazott technikából adódó önálló tervezés alapján (pl. homokedény, könyökedény, papírhenger oldalához csigákból épített, kész edény üregébe préselve).
- Tárgytervezés, tárgyalkotás, vagy meglévő tárgy átalakítása (pl. öltözet kiegészítő, játék) hagyományos kézműves technikákkal (pl. nemezelés, fonás, hímzés, batikolás, agyagozás).
- Lakóhelyük (vagy egy meghatározott magyar tájegység) jellemző, hagyományos díszítőművészetének mintakincsét megismerve saját készítésű agyagtárgy díszítő motívumának tervezése. A kivitelezés technikai lehetőségeinek megismerése után a formához, funkcióhoz leginkább alkalmas díszítmény kiválasztása és kivitelezése.
- Csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog (pl. mobiltelefon, szemüveg, sütemény, hétmérföldes csizma, élet vize) számára a tárgy legfontosabb sajátosságainak (pl. forma, anyag) megtartásával és vizuális érzékeltetésével.
- Hulladékanyagokból új funkcióval bíró tárgyak tervezése, kivitelezése valós vagy elképzelt funkció teljesítése érdekében (pl: flakonokból és egyéb kiegészítő elemekből fantasztikus járművek tervezése, modellezése).
- Dramatikus játékhoz jelmezek és kellékek készítése önállóan vagy csoportmunkában. Különböző anyagok szakszerű összeépítése (pl. ragasztás, kötözés, varrás, dróttal).
- Magyar népi ünnepkör iskolai bemutatásához (pl. Betlehemezés, Csillagjárás, Kisze hajtás stb.) átéléséhez néprajzi dokumentáció (fotó, film) megismerésével hitelességre törekvő kellékek, jelmezek készítése csoportmunkában.

Fogalmak

tárgytervezés, csomagolás, használati tárgy-dísztárgy, vizuális ritmus, formai egyszerűsítés, népi cserépedény, hímzésminta

Témakör: Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk

Órakeret: **24 óra**

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza;
- elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábot, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza;
- képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja;
- különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel, viszonylagos pontossággal megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít;

- alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;
- adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában;
- saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít;
- különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Évszakoknak megfelelően természeti formákból való kép- és tárgyalkotás (pl. ősz: őszi terméslények, termésbábok levelekből, tárgyalkotás őszi termésekből (koszorú, füzér); tél: tobozokból karácsonyfa, betlehemi figurák készítése, hóvár, hószobor építése; tavasz: virágtündérek, virágbábok, koszorúk, virágszőnyeg).
- Valós vagy képzeletbeli természetes terek (pl. barlang, tisztás, víz alatti világ) különböző épületek (pl. hagyományos parasztház, színház, uszoda, templom, fészer) csoportosítása különböző szempontok szerint (pl. rendeltetés, anyag, méret, elhelyezkedés, kor, díszítmény), a különböző épülettípusok legfontosabb jellemzőinek összehasonlítása és rendezése érdekében.
- Példák gyűjtése és elemzése tanári segítséggel eltérő érzelmi hatást kiváltó (pl. hétköznapi, ünnepélyes, titokzatos, rideg, félelmetes, vidám) épített terekről (pl. templom, iroda, park, szoba, lift, zuhanyfülke, labirintus). A tapasztalatok beépítése a személyes élményeket és történeteket bemutató alkotó feladatokba.
- Adott, környezet (erdő, vízpart, park) átalakítására, új funkcióval való megtöltésére (pl. fantasztikus kalandpark) terv, makett készítése berendezéssel egyéni vagy csoportmunkában.
- Magyar népi építészet legjellemzőbb sajátosságainak megismerése, makettépítés változatos anyagokból (pl. karton, agyag, természetben talált anyagok) egyéni- és csoportmunkában.
- Ismert funkció (pl. lakás, iskola, orvosi rendelő, mozi) saját ötlet alapján elképzelt változatának megtervezése, elkészítése makettben, az elkészült makettekből közösen településszerkezet (pl. falu, városrész) kialakítása, egyszerű „terepasztal” megépítése, csoportmunkában.
- Kiállítás, múzeum, helytörténeti gyűjtemény, tájház felkeresése során vázlatrajzok készítése a hagyományos magyar népi élet belső tereiről, berendezési tárgyairól. A konkrét kiállítás élményéhez köthető tárgyalkotás.
- Magyarország építészetének megismerése érdekében adott funkciójú épületek (hidak, tornyok, kastélyok stb.) képeinek gyűjtése, a képi információk felhasználása sík- vagy térbeli alkotásban, egyénileg vagy csoportmunkában (pl. legtöbb terhet elbíró híd építése csoportban, adott távolságú “szakadék” fölé két a/3-as műszaki rajzlapból, a legmagasabb torony felépítése egy rajzlapból, kifejező képalkotás valós magyar építmény témájában).
- Magyar nemzeti jelképpé vált épületek és műalkotások (pl. Országház, debreceni Nagytemplom, Szabadságszobor, Budai vár épületegyüttese stb.) megismerése.

Fogalmak

építmény, épület, település, nézet: felül-, alul-, oldalnézet, alaprajz, parasztház

A továbbhaladás feltételei

A tanuló gyakorlott a tanult vizuális nyelvi és kompozíciós készsége használatában. Élményeinek kifejezéséhez önállóan választja meg a megoldást. motívumai változatosak. Megjelenít egyszerű mozdulatokat. Részt vesz a műalkotások és környezete vizuális üzeneteinek közös elemzésében, önállóan is megfogalmazza véleményét, tetszésítéletét indokolja. A gyakran megfigyelt és elemzett művek címét és alkotóját megnevezi. Felkeresi a lakóhelyén vagy annak környékén található múzeumot / Intercisa Múzeum / vagy néprajzi gyűjteményt. Ott irányított megfigyelést végez. A könyvtár zenei és művészeti albumait felhasználja feladatmegoldásaihoz.
Adott modelleket megfigyelés után ábrázol, jellemző formák, főbb arányaik megragadásával. Felismeri a nézetek összefüggéseit és fel is vázolja ezeket. Alapvető színismereteit felhasználja alkotásaihoz. Egyszerű képi közléseket alkot és megért.
Ötletesen és egyre önállóbban készíti el a különféle rendeltetésű tárgyakat. Felismer és megnevez kapcsolatokat az elemzett tárgyak, eszközök, épületek formája és funkciója között. Alkotó tevékenysége során alkalmazza a tanult technikákat és ábrázolási módokat. Gyakorlott az egyszerű, eszköz nélküli vagy kéziszerszámmal végzett anyagalakításban.
A tanuló továbbhaladását nem akadályozhatja meg vizuális képességei fejlettségének aktuális színvonala.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Megismerés, befogadás

- a megfigyelés, a vizuális emlékezet fejlettsége
- gyakorlottság a gondolkodási, képzeleti műveletekben
- a vizuális információk megértésének szintje
- esztétikai értékek felismerése a társadalmi, természeti és tárgyi környezetben
- a látvány egyéni értelmezésének, elemzésének minősége

Kreativitás

- a képzelőerő elevensége
- a képi gondolkodás fejlettsége
- az asszociáció könnyedsége
- a konstruálás bátorsága, eredetisége
- a kifejezés árnyaltsága, egyedisége

Önismeret, önértékelés, önszabályozás

- az érzelmek, gondolatok megjelenése a tanuló munkájában
- értékek felismerése a társak munkájában, az önálló ízlésben és az alkotó tevékenységben megnyilvánuló igényesség az alkotó folyamatban való elmélyültség
- a megvalósításhoz szükséges érzelmi és akarati jellemzők fejlettsége és szabályozottsága.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének és oktatásának elvei

A tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek alkalmazandók:
- a feladatok megvalósításához hosszabb idősávok, keretek megjelölése ott, ahol erre szükség van
- szükség esetén sajátos, a fogyatékosságuknak megfelelő tartalmak, követelmények kialakítása és teljesítése
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, differenciáltan, egyénileg is segítsék ezeket a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz viszonyított fejlődésüket értékelve

A fogyatékosság egyes típusaival összefüggésben felmerülő sajátos feladatokról a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

13.5.8 Technika és tervezés

A technika és tervezés tantárgy a problémamegoldó gondolkodást, a saját tapasztalás útján történő ismeretszerzést helyezi a középpontba, melynek eszköze a tanórákon megvalósuló kreatív tervező és alkotó munka, a hagyományos kézműves és a legmodernebb digitális technológiák felhasználásával. A tantervben kiemelt szerepet kap a tanulni tudás, az alkalmazás, a problémamegoldáson alapuló alkotás. Ezt szolgálják a kínált tevékenységek, a nevelés, a kompetenciafejlesztés és a műveltségtartalom leírt rendszere, az egyes elemek arányos megjelenítése.

A technika és tervezés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A kommunikációs kompetenciák: A tantárgy tanulása során a tanuló elképzeléseit, terveit megoszthatja társaival, véleményét ütközteti, a különbségek tisztázásával konszenzusra jut. A tanórákon a csoportban végzett feladatmegoldás során a tanulónak együttműködési készségeit fejlesztve lehetősége nyílik építő jellegű párbeszédre. A tantárgy technikatörténeti ismeretei hozzájárulnak a régi korok – esetleg tájegységenként eltérő – elnevezéseinek megismeréséhez és elsajátításához, amin keresztül bemutatható a gyakorlati tevékenységhez kapcsolódó nyelvhasználat gazdagsága, árnyaltsága és a tájnyelvi értékek.

A digitális kompetenciák: A tantárgy olyan értékrendet közvetít, melynek szerves része a környezet folyamatos észlelése, az információhoz jutás, az információk értékelése, beépülése a hétköznapokba.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A technika és tervezés a természettudományos tantárgyak – környezetismeret, természettudomány 5–6. évfolyam – előkészítésében, a tanult ismeretek szintetizálásában és gyakorlati alkalmazásában tölt be fontos szerepet. A célok eléréséhez széles körű, differenciált tevékenységrendszert alkalmaz, mellyel megalapozza a tanulók természettudományos és műszaki műveltségét, segíti a mindennapi életben felmerülő problémák megoldását.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló a másokkal közösen végzett csoportos gyakorlati alkotótevékenységek révén szerez tapasztalatot a csoporttagokkal tervezett együttműködés kialakításának lehetőségeiről és a csoporton belüli vezetői, illetve végrehajtói szerepekről.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulóban az iskolai tevékenysége során erősödik a cselekvő tudatosság, amely hozzájárul a munkára vonatkozó igényességhez, az életvitel aktív alakításához, fejlesztéséhez.

Cél a tanulók életében felmerülő komplex gyakorlati problémák megoldási készségének kialakítása, a cselekvés általi tanulás és fejlődés támogatása. A tanulók a tanulási folyamat során használható (működő, megehető, felvehető stb.) produktumokat hoznak létre valódi anyagokból, ezekhez az adott életkorban biztonságosan használható szerszámokat, eszközöket alkalmazva.

A tantárgy sajátossága, hogy a tanórai tevékenység gyakorlatközpontú; kiemelkedő jellemzője, hogy a tanulási folyamatban központi szerepet kap az ismereteken túlmutató tudásalkalmazás, ezért az értékelés elsősorban az alkotó folyamatra, a munkavégzési szokásokra, az elkészült produktumra irányul, és jelentős szerepet kap benne az elért sikerek, eredmények kiemelése, a pozitív megerősítés.

A tantárgy tanulása és tanítása során célszerű alkalmazni azokat a közismereti tárgyak keretében elsajátított ismereteket, amelyek segíthetnek a mindennapi életben felmerülő problémák

megoldásában. Olyan cselekvőképesség kialakítása a cél, amelynek mozgatója a felelősségérzet és az elköteleződés, alapja pedig a megfelelő autonómia és nyitottság, megoldási komplexitás.
A tantárgy struktúrájában rugalmas, cselekvésre építő, tanulás- és tanulócentrikus. A megszerezhető tudás alkalmazható, s ezzel lehetővé teszi a tanuló számára a mindennapi életben használható és hasznos készségek kialakítását.

1–2. évfolyam
Az ember környezetet is átalakító tevékenységének, felelősségének megismerése, megértése nem új feladat az iskolát kezdő tanulók számára. Az óvodai élet során naponta végeztek munka jellegű tevékenységeket, egyrészt az önellátás, önkiszolgálás, másrészt a tárgyalkotás, a kézműves és óvodakerti tevékenységek terén. Minden óvodai munkatevékenység célja, hogy a gyerekek mintát követve bekapcsolódjanak, és örömmel vegyenek részt benne, megéljék a sikert, büszkék legyenek munkájukra, épüljön, erősödjön motivációs bázisuk.
Az alapfokú képzés első nevelési-oktatási szakaszában erre a motivációs bázisra építve tervezhető a technika és tervezés tantárgy programja, középpontba helyezve az alkotótevékenységet, a munkát. Célszerűen játékba ágyazott minta és modellkövetés, tapasztalatszerzés, felfedezés, alkotás kell, hogy jellemezze a tanórákon megvalósuló aktív tanulási folyamatot. Az ismeretek szervezője az a környezeti tapasztalások során már kialakult szokásrend, amelyhez életvitelünkkel alkalmazkodunk, s amelynek szervező ismeretei és eseményei a néphagyományok, az ünnepek, a jeles napok.
Kiemelt feladat a kézügyesség életkori sajátosságoknak megfelelő fejlesztése. A tanórákon végzett tudatos, tervszerűen átalakító, megmunkáló tevékenységek magukba foglalják a különböző anyagok megismerését, a megmunkálhatóság megtapasztalását, a tervező és technológiai folyamatok alkalmazását, a munka során keletkező hulladékok környezettudatos elhelyezését.
Az 1–2. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszáma: 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Óraszám**
Anyagok a környezetünkben	4
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	17
Otthon – család – életmód	6
Jeles napok, ünnepek	5
Közlekedés	4
Összes óraszám:	36

Témakör: Anyagok a környezetünkben
Órakeret: 4 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, önállóan szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség;
- alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- Az érzékszervek és az érzékelés fajtáinak megismerése

- Véleményformálás a társakkal közös tevékenység során
- Tevékenység során együttműködési készségek fejlesztése
- Környezettudatos döntéshozatal a megismert anyagok használata során
- Építő jellegű párbeszéd alkalmazása
- Kézügyesség fejlesztése
- Természetes és mesterséges anyagok csoportosítása: fa, papír, fém, textil, fonal, műanyag
- Az anyagok fajtái, tulajdonságai, felhasználhatóságuk
- Anyagvizsgálatok érzékszervi úton

Fogalmak

természetes anyagok, mesterséges anyagok, termések, magvak, fa, papír, fém, textil, fonal, műanyag, szín, árnyalat, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi simaság, anyagtakarékosság, újrahasznosítás

Javasolt tevékenységek

- Tanulmányi séta: természetes anyagok, levelek, termések gyűjtése
- Anyagok felhasználásának megfigyelése közvetlen környezetünkben
- Termésfigurák, termésbábok készítése, figura tervezése, megfelelő formájú és méretű termések válogatása, becslés, tervezés
- Levélpréselés módszerének megismerése: levélkép készítése
- Magkép készítése

Témakör: Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

Órakeret: 17óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;
- egyszerű szöveges, rajzos és képi utasításokat hajt végre a tevékenysége során;
- alkotótevékenysége során előkészítő, alakító, szerelő és felületkezelő műveleteket végez el;
- saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint reálisan értékeli;
- értékelés után megfogalmazza tapasztalatait, következtetéseket von le a későbbi eredményesebb munkavégzés érdekében;
- felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;
- rendet tart a környezetében;
- törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;
- szelektíven gyűjti a hulladékot;
- rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel;
- otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzeteit felismeri, és ismeri megelőzésük módját;
- takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;

- tudatosan megtartja az egészséges és biztonságos munkakörnyezetét;
- az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;
- társaival munkamegosztás szerint együttműködik a csoportos munkavégzés során;
- felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
- ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Megfigyelő- és feladatmegoldó képesség fejlesztése
- A kreativitás erősítése
- Együttműködés és véleményformálás támogatása
- Az önkifejezés és a kulturális tudatosság támogatása
- Társas tanulási tevékenységek előtérbe helyezése
- Tapasztalás támogatása munkatevékenységek útján
- Felelős szerepvállalás és a munkamegosztás erősítése
- Önálló ismeretszerzés támogatása
- Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat
- A takarékosság iránti igény fejlesztése
- Környezettudatos magatartás támogatása
- Képlékeny anyagok tulajdonságai
- Tárgykészítés képlékeny anyagból
- A papír tulajdonságainak csoportosítása
- Papírmunkák:
  hajtogatás, gyűrés, sodrás
  tépés, nyírás
  díszítés
  bábkészítés
- A fa tulajdonságai, felhasználása
- Famunkák:
  darabolás
  csiszolás
  hegyezés
- A fonalak csoportosítása, felhasználása
- Fonalmunkák:
  hurkolás
  fonás
  csomózás

Fogalmak

természetes anyag, mesterséges anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, képlékenység, becslés, mérés, sablon, szálas anyag, hurkolás, fonás, csomózás, anyagtakarékosság, újrahasznosítás

Javasolt tevékenységek

- Képlékeny anyagok tulajdonságainak megismerése, anyagvizsgálat érzékszervekkel
- Képlékeny anyagok alakítása: gyúrás, lapítás, gömbölyítés, hengerítés, mélyítés, kivájás, nyújtás, mintázás
- Só-liszt gyurma készítése: figurák, mozgó kompozíció készítése
- Hagyományos mesterségek megismerése
- Papírfajták és tulajdonságaik megismerése, használatuk
- Papír sodrásával, gömbölyítésével, gyűrött és sodrott papírból, papírgömböcskékből őszi fa, őszi kép készítése
- Fatörzs és ágak készítése tépéssel, levelek nyírással, kúpos kialakítás nyírással, ragasztással
- Legyezőhajtással, redőzéssel figurák készítése
- Ünnepi és farsangi díszek készítése termésekből, papírból. Alaklemez, sablon használatával bábok, társasjáték, puzzle, kreatív játékok készítése
- Ismerkedés a fával, a fa haszna, a faültetés fontossága, a fa tulajdonságainak megfigyelése
- A fa darabolása, csiszolása, hegyezése
- A hurkapálca töréspróbája
- Kép készítése hurkapálcából
- Mesterségek, műhelyek megismerése
- Különböző fonalak, kötelek, cérnák vizsgálata. Növényi és állati eredet. Hogyan készül? Mire használják?
- Csomók és masni kötése, sodrás, fonás

Témakör: Otthon – család – életmód
Órakeret: 6 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a családellátó tevékenységeket, melyek keretében vállalt feladatait az iskolai önellátás során munkamegosztásban végzi – terítés, rendrakás, öltözködés, növények, állatok gondozása stb.
- felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
- felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;
- otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzeteit felismeri, és ismeri megelőzésük módját;
- takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;
- rendet tart a környezetében;
- törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;
- szelektíven gyűjti a hulladékot;
- ismeri a tudatos vásárlás néhány fontos elemét;
- ismeri az egészségmegőrzés tevékenységeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Tapasztalatszerzés elősegítése a közvetlen környezet megismerése során
- A környezetátalakítás következményeinek értelmezése
- A környezet- és egészségtudatosság megalapozása
- Ok-okozati összefüggések értelmezése
- Szokásrend kialakítása
- A rendszeresség és a rendszeretet iránti igény formálása
- Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat
- A takarékosság iránti igény fejlesztése
- Környezettudatos magatartás támogatása
- Együttműködési képesség kialakítása és erősítése
- Az önismeret fejlesztése
- Lakásfajták csoportosítása
- Lakástervek készítése
- Erőforrások a háztartásban – áram, gáz, víz
- Egészséges életmód
- Egészséges táplálkozás
- Étkezési szokások, terítés
- Személyi higiénia, tisztálkodás
- Öltözködési szabályok
- Háztartási balesetek
- Munkamegosztás
- Napirend, házirend
- Takarékoskodás
- Környezetvédelem

Fogalmak

lakás, otthon, család, életmód, családi ház, lakberendezés, egészséges életmód, táplálkozás, higiénia, testápolás, öltözködés, veszélyforrás, baleset, háztartási baleset, háztartás, házimunka, munkamegosztás, időbeosztás, napirend, szabadidő, takarékosság, környezet, környezetvédelem, hulladék, szelektív hulladékgyűjtés

Javasolt tevékenységek

- Beszámolók lakóhelyünkről
- Saját településünk megismerése: utcák, terek elrendezése, házak, épületek, épülettípusok, lakásfajták
- A ház helyiségei, funkciójuk, berendezésük
- A szoba berendezése: bútorok készítése
- Családtagok bemutatása, köszönés, bemutatkozás
- Családi munkamegosztás, házimunka és napi tevékenységek, háztartási munkák csoportosítása
- Napirend készítése
- Étkezési szokások, az egészséges táplálkozás alapjai, egészséges életmód
- Napi étrend készítése: élelmiszerek, ételek, italok, vitaminok

- Asztalterítés, asztali illemtan, asztalterítés, szalvétahajtogatás
- Tisztálkodási szokások: személyi higiéniához, testápoláshoz kapcsolódó plakátok készítése
- Napszaknak, évszaknak és alkalomnak megfelelő öltözködés
- Ruházat tisztántartása, szekrényrendezés
- Környezetünk tisztán tartása. Alapvető takarítószerek és eszközök használata. Veszélyforrások: gyufa, gáz, elektromos áram balesetmentes használata
- Növények a lakásban: növényápolás
- Ötletgyűjtés a közvetlen környezetünkben keletkező hulladékok újrahasznosítására.

Témakör: Jeles napok, ünnepek
Órakeret: 5 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;
- alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;
- felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
- ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Magyarságtudat erősítése
- Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása
- Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása
- Tervek a családban
- Esztétikai érzék fejlesztése
- Közösen átélt élmények és érzések támogatása
- Mikulás
- Karácsony
- Farsang
- Március 15.
- Húsvét
- Anyák napja

Fogalmak
jeles nap, jelkép, ünnep, népszokás, viselkedéskultúra, öltözködéskultúra, munkaszervezés, dekoráció, esztétika

Javasolt tevékenységek

- Ünnepi díszek, szimbólumok készítése különböző anyagokból: mikulás, karácsonyfa, kokárda, zászló
- Csomagolástechnikák: különböző alakú ajándéktárgyak csomagolása

– Hímes tojás készítése
– Ajándéktárgyak, meghívók, üdvözlőkártyák készítése

Témakör: Közlekedés
Órakeret: 4 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és használni, alkalmazni tudja a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat;
- az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;
- rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Saját felelősség felismerése a közlekedésben
- Szabálykövető magatartás kialakítása
- Balesetmentes közlekedés támogatása
- Együttműködő és együttérző képesség fejlesztése
- Etikus magatartás értelmezése és kialakítása
- A gyalogos és kerékpáros közlekedés legfontosabb szabályainak megismerése
- A kulturált és biztonságos járműhasználat megismerése
- A közlekedési szabályok és a járműhasználat gyakorlása.

Fogalmak
gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, tömegközlekedési eszközök, kulturált közlekedés, biztonságos járműhasználat

Javasolt tevékenységek

– Séta az iskola környékén, figyelemfelhívás a veszélyhelyzetekre: gyalogos és kerékpáros közlekedés, úttesten való átkelés szabályai, közlekedési lámpa jelzéseinek ismerete, közlekedési szituációs játék
– Jelzések, táblák megfigyelése
– Helyes és helytelen viselkedés megfigyelése és elemzése
– Gyalogosokra vonatkozó közlekedési jelzések és táblák megismerése
– Tömegközlekedési eszközök megismerése
– Udvariassági szabályok megismerése és alkalmazása

Továbbhaladás feltételei
Az anyagfeldolgozás általános jellemzőinek ismerete. Az anyagvizsgálatok elemi módszereinek ismerete és használata. Konkrét feladat során, a technológiai lépések helyes alkalmazása. Az anyagok és eszközök célszerű és anyagtakarékos, rendeltetésének megfelelő használata. Önálló és kreatív tervezés és kivitelezés a tárgyalakításban. A tervek és kreatív elképzelések hiteles rajzi megjelenítése. Az együttélés alapvető szabályainak ismerete. Beszámoló egyszerű háztartási munkák elvégzéséről. A takarékosság, gazdaságosság, újrahasználat és újrahasznosítás, mint szemléletek felismerése konkrét helyzetekben. Egészségtudatos gondolkodásmód. Jeles napok és

ünnepek megnevezése és ismerete. Az időjáráshoz, évszakhoz, napszakhoz, alkalomhoz kapcsolódó életviteli szokások értelmezése, indoklása. Kulturált közlekedési magatartási formák modellezése szituációs játékokban, helyzetgyakorlatokban. A kerékpáros és gyalogos közlekedés szabályainak ismerete.

Szempontok a tanulók tevékenységének értékeléséhez

A technikai problémák felfedezésének és szóbeli megfogalmazásának képessége

- A probléma megoldásához vezető út/ utak kialakítása
- Kreatív, cselekvésközpontú szemléletmód a problémamegoldás folyamatában
- A tervkészítésben való gyakorlottság
- A terv értelmezhetősége, valódisága: szóbeli megfogalmazásban, írásban, anyagban
- A terv megvalósíthatósága és ennek megítélése (képzelet és a megvalósítás realitásának összevetése)
- A technika tantárgy nyelvezetének ismerete
- Mintakövetésben való gyakorlottság
- Kivitelezhető megoldási terv készítése
- Az anyagalakítás és szerszámhasználat fogásainak, a kettő megfeleltetésének elsajátítási szintje
- A munkafolyamatban való elmélyültség
- Észszerűségi, takarékossági és esztétikai szempontok érvényesítése a tevékenység folyamatában
- A kész munkadarab működőképessége, funkcióinak való megfelelése
- A megfigyelés, folyamatkövetés és a kritikai érzék fejlettsége
- A régebbi tapasztalatok és a megszerzett tudás felhasználása a tevékenység és a munkadarabok értékelésekor
- A megfigyelési szempontokra figyelés a vélemény kialakításkor, a megfogalmazás értelmessége.
- Rend iránti igény a munkafolyamatban
- Szabálykövetés fejlettsége
- A kontroll és hibajavítás készségeinek a kialakultsága
- Gazdálkodás az idővel és az anyaggal
- Az eszközök funkcionális és kíméletes használata
- Saját és mások testi épségének, egészségének megóvása
- Együttműködés, kooperatívitás, kreativitás a munkamegosztás módjában és folyamatában
- Egymást segítő magatartásforma a megvalósítás során

Technika, életvitel és gyakorlat

3–4. évfolyam

Az ember környezetéről, környezetátalakító tevékenységéről és felelősségének megismeréséről az első két évfolyamon tanári segítséggel szerzett információk birtokában a harmadik és negyedik évfolyamos tanulók már önálló ismeretszerzésre képesek. A munka jellegű tevékenységek sora az életkori sajátosságoknak megfelelően évről évre bővül, az eszközök és szerszámok használata

egyre nagyobb biztonsággal történik.
Munkájuk során fokozódik a tanulók önállósága, így már saját terv alapján dolgozva készítik el a munkadarabokat. Egyéni és csoportos munkában is jól szervezetten dolgoznak. Erősödik belső motivációjuk, megélik az alkotás örömét, büszkék munkáikra. Felfedezik és elismerik saját és mások kiemelkedő munkáit, ugyanakkor a hibák azonosítása után képesek a javító szándékú korrigálásra.
A nevelés-oktatás középpontjában az alkotótevékenység, a tapasztalati úton történő tanulás és a munka áll. Mindezt játékos tapasztalatszerzés, felfedezés, alkotás jellemzi. A tanulók rendszerszemléletének kialakulását elősegíti az évszakok körforgásának, a napirendnek, a néphagyományoknak, az ünnepeknek és a jeles napoknak a megismerése.
Az életkori sajátosságok mentén kiemelt szempont a kézügyesség fejlesztése. A tanórákon végzett tudatos, tervszerűen átalakító, megmunkáló tevékenységek magukba foglalják a különféle anyagok, azok megmunkálhatóságának megismerését, megtapasztalását, a tervező és technológiai folyamatok alkalmazását, a munka során keletkező hulladékok környezettudatos elhelyezését.
A 3–4. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszáma: 36 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Óraszám**
Anyagok a környezetünkben	5
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	17
Otthon – család – életmód	6
Jeles napok, ünnepek	4
Közlekedés	4
Összes óraszám:	36

Témakör: Anyagok a környezetünkben
Órakeret: 5 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, önállóan szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség;
- alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Véleményalkotás erősítése;
- A társakkal való közös tevékenység támogatása;
- Együttműködési készségek fejlesztése közös tevékenység során;
- Környezettudatos döntéshozatal elősegítése az anyaghasználat során;
- Építő jellegű párbeszéd alkalmazása;
- Kézügyesség fejlesztése;
- Anyagvizsgálat;
- Az anyagok tulajdonságai;
- Az anyagok felhasználási lehetőségei.

Fogalmak

anyag, alapanyag, termék, fizikai tulajdonság, technológiai tulajdonság, anyagvizsgálat

Javasolt tevékenységek

- Természetes és mesterséges környezet megfigyelése;
- Különböző termések, természeti anyagok tapasztalati úton történő megismerése, felhasználása;
- Természetes és mesterséges anyagokból készült tárgyak gyűjtése, csoportosítása, környezettudatos felhasználásuk;
- Természetes és mesterséges anyagok közötti kapcsolat vizsgálata: nyersanyag-alapanyag-termék;
- A környezetátalakító tevékenységek csoportosítása. Az ember környezetalakító tevékenysége és ennek következményei;
- A gyűjtött természetes anyagokból kép készítése;

Témakör: Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés

Órakeret: 17 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;
- egyszerű szöveges, rajzos és képi utasításokat hajt végre a tevékenysége során;
- saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint reálisan értékeli;
- értékelés után megfogalmazza tapasztalatait, következtetéseket von le a későbbi eredményesebb munkavégzés érdekében;
- felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;
- rendet tart a környezetében;
- törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;
- szelektíven gyűjti a hulladékot;
- rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel;
- otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzeteit felismeri, és ismeri megelőzésük módját;
- takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;
- tudatosan megtartja az egészséges és biztonságos munkakörnyezetét;
- az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;
- társaival munkamegosztás szerint együttműködik a csoportos munkavégzés során;
- felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
- ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Önálló tervezés és kivitelezés támogatása
- A kreativitás erősítése
- Munkafolyamatok algoritmizálása

- Pontos munkavégzés iránti igény fejlesztése
- Társas tanulási tevékenységek előtérbe helyezése
- Felelős szerepvállalás és a munkamegosztás erősítése
- A segítségnyújtás és kérés szabályainak értelmezése
- Reális értékelési készség fejlesztése
- Fejlesztő hatású véleményformálás
- Szükséges korrekciók elvégzésének elősegítése
- Balesetmentes eszközhasználat fejlesztése
- A takarékosság iránti igény fejlesztése
- Környezettudatos magatartás támogatása
- Anyagvizsgálatok felhasználhatósági szempontok alapján
- Tárgykészítés képlékeny anyagból
- A papír tulajdonságai, felhasználhatósága
- Papírmunkák:
  egyenesen, vonal mentén tép, hajtogat
  ollóval egyenesen és körív mentén nyír
  vastagabb anyagokat hajlítás előtt vonalzó mentén bekarcol
- A fa tulajdonságai, felhasználása
- Famunkák:
  darabolás
  csiszolás
  hegyezés
- A textilek csoportosítása, felhasználása
- Fonalmunkák:
  cérnát tűbe fűz önállóan vagy tűbefűző segítségével
  gombvarrás

Fogalmak: anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, alaprajz, méret, mérés, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás, újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés

Javasolt tevékenységek

- Anyagvizsgálatok végzése a felhasználhatóság szempontjából
- Mit miből készítünk, és miért?
- Figurák, apróbb használati tárgyak készítése képlékeny anyagokból
- A papír tulajdonságainak vizsgálata, funkciónak megfelelő alkalmazása
- Térbeli dekorációk papírból, papírcsíkból
- Ötletes képeslapok, meghívók tervezése, készítése
- Ajándék- és tároló dobozok készítése karcolással, hajlítással
- Modellek készítése alaklemez segítségével íves és egyenes nyírással
- A fa tulajdonságainak megismerése felhasználhatóság szempontjából
- A textilek csoportosítása felhasználásuk szerint
- Textilgyűjtemény készítése

Témakör: Otthon – család – életmód

Órakeret: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a családellátó tevékenységeket, melyek keretében vállalt feladatait az iskolai önellátás során munkamegosztásban végzi – terítés, rendrakás, öltözködés, növények, állatok gondozása stb.;
- felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
- felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán;
- otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzeteit felismeri, és ismeri megelőzésük módját;
- takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel;
- rendet tart a környezetében;
- törekszik a takarékos anyagfelhasználásra;
- szelektíven gyűjti a hulladékot;
- ismeri a tudatos vásárlás néhány fontos elemét;
- ismeri az egészségmegőrzés tevékenységeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A környezetátalakítás fontos szabályainak alkalmazása
- Az önállóság fokozása
- A közösségen belüli segítőkészség fejlesztése
- A tevékenységek végzése közben egymás segítő támogatása
- A megszerzett munkatapasztalatok alkalmazása
- Az alkotás örömének átélése egyéni és csapatmunkában
- A munkamegosztás előnyeinek kihasználása
- Reális értékelés kialakítása
- A tolerancia és az empátia fejlesztése
- Közösen alkotott szabályok betartása
- Jó szándékú véleményformálás támogatása
- Különböző kultúrák és a másság elfogadása
- Szokásrend kialakítása
- Házak, lakások, otthonok
- Modellkészítés
- Otthon a lakásban
- Otthonunk tárgyai
- Növényápolás
- Egészséges tápanyagok
- Változatos étkezés
- Terítés, tálalás
- Ételkészítés
- Egészséges életmód, napirend
- Öltözködés

- Takarékoskodás
- Munkamegosztás a családban
- Háztartási balesetek
- Környezetvédelem
- Energiatakarékosság

Fogalmak

ház, lakás, otthon, modell, tápanyagok, életmód, veszélyforrás, lakberendezés, baleset, munkamegosztás, időbeosztás, környezetvédelem, szemét, hulladék, energia

Javasolt tevékenységek

- Különböző típusú házak megfigyelése környezetünkben
- Lakópark készítése kisebb dobozokból

- A lakás tisztántartásához napi- és hetirend készítése, ezeknek a munkáknak az elosztása a családban
- A lakásban leggyakrabban található növények ápolásának megismerése
- Az egészséges tápanyagok megismerése, melynek alapján változatos étrend összeállítása
- Ünnepi asztal terítése
- A tisztálkodáshoz szükséges megfelelő kozmetikumok kiválasztása
- Alkalomhoz illő öltözet és az életkornak megfelelő divat követése
- A háztartás gépeinek megismerése

Témakör: Jeles napok, ünnepek

Órakeret: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;
- alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;
- felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
- ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az ünnepi szokások megőrzése
- Kulturált ünneplés
- Közös értékek, szokások, hagyományok őrzése
- Nemzeti értékeink és hőseink iránti tisztelet erősítése
- Mikulás
- Karácsony
- Farsang
- Március 15.
- Húsvét
- Anyák napja

Fogalmak

népszokás, hagyomány, nemzeti érték, viselkedéskultúra, öltözködéskultúra

Javasolt tevékenységek

- Esztétikus dekorációk tervezése és készítése népi, vallási, nemzeti és családi ünnepekre különböző anyagokból
- A magyar népviselet és népszokások megismerése

Témakör: Közlekedés

Órakeret: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és használni, alkalmazni tudja a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat;
- az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;
- rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési és problémamegoldási képességgel.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tömegközlekedés során alkalmazott magatartás és szokások megszilárdítása
- A gyalogos és kerékpáros közlekedési szabályok megerősítése
- Közlekedési eszközök megismerése, környezettudatos használatuk
- A közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása
- A közlekedési balesetek lehetséges okainak felismerése és megelőzése
- Figyelem és elővigyázatosság fejlesztése
- A gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, lakott területen és lakott területen kívül
- Az úttest részei; útburkolati jelek
- Kerékpárosok és gyalogosok viszonya a közösen használt területeken
- Közlekedési környezetben alkalmazható viselkedési normák

Fogalmak

úttest, kerékpárút, gyalogosforgalom, tömegközlekedés, helyi és helyközi közlekedés, biztonsági és udvariassági szabályok, térképismeret, útvonalterv

Javasolt tevékenységek

– A közlekedési eszközök csoportosítása környezetvédelmi szempontból

Továbbhaladás feltételei

Az épített környezetünk korszerű építményeinek jellemzői. Az ember természetátalakító tevékenységének felismerése, megfogalmazása. Felelős környezetvédelmi magatartás. Az anyagfeldolgozás általános jellemzőinek ismerete. Az anyagvizsgálatok elemi módszereinek ismerete és használata. Konkrét feladat során, a technológiai lépések helyes alkalmazása. Az anyagok és eszközök célszerű és anyagtakarékos, rendeltetésének megfelelő használata. Önálló és kreatív tervezés és kivitelezés a tárgyalakításban. Az együttélés alapvető szabályainak ismerete. Beszámoló egyszerű háztartási munkák elvégzéséről. Családi szerepek megnevezése, jellemzése. A takarékosság, gazdaságosság, újrahasználat és újrahasznosítás, mint szemléletek felismerése konkrét helyzetekben. Egészségtudatosság, mint szemlélet. Jeles napok és ünnepek megnevezése és ismerete. Az időjáráshoz, évszakhoz, napszakhoz, alkalomhoz kapcsolódó életviteli szokások

értelmezése, indoklása. A kerékpáros és gyalogos közlekedés szabályainak ismerete.

Szempontok a tanulók tevékenységének értékeléséhez

- Az ember természetátalakító munkájával kapcsolatos tapasztalatokból példák sorolása (lakóhely, lakótér)
- A megfigyelt anyagok vizsgált tulajdonságainak felismerése, megnevezése konkrét tárgyakon
- A tulajdonságokkal kapcsolatos tapasztalatok felhasználása a megmunkálás során
- A takarékosság, gazdaságosság, energiatakarékosság és tudatos fogyasztói magatartás alkalmazása a tevékenységek során
- A technikai problémák felfedezésének és szóbeli megfogalmazásának képessége
- A probléma megoldásához vezető út/ utak kialakítása
- Kreatív, cselekvésközpontú szemléletmód a problémamegoldás folyamatában
- A tervkészítésben való gyakorlottság
- A terv értelmezhetősége, valódisága: szóbeli megfogalmazásban, írásban, anyagban
- A terv megvalósíthatósága és ennek megítélése (képzelet és a megvalósítás realitásának összevetése)
- Egyszerű ábra, tervrajz, olvasása és értelmezése
- A mérés pontossága
- A technika tantárgy nyelvezetének ismerete, alkalmazása, értelmezése
- Mintakövetésben való gyakorlottság
- Kivitelezhető megoldási terv készítése
- Az anyagalakítás és szerszámhasználat fogásainak, a kettő megfeleltetésének elsajátítási szintje
- A munkafolyamatban való elmélyültség
- Észszerűségi, takarékossági és esztétikai szempontok érvényesítése a tevékenység folyamatában
- A kész munkadarab működőképessége, funkcióinak való megfelelése
- A megfigyelés, folyamatkövetés és a kritikai érzék fejlettsége
- A régebbi tapasztalatok és a megszerzett tudás felhasználása a tevékenység és a munkadarabok értékelésekor
- A megfigyelési szempontokra figyelés a vélemény kialakításkor, a megfogalmazás értelmessége.
- Rend iránti igény a munkafolyamatban
- Szabálykövetés fejlettsége
- A kontroll és hibajavítás készségeinek a kialakultsága
- Gazdálkodás az idővel és az anyaggal
- Az eszközök funkcionális és kíméletes használata
- Saját és mások testi épségének, egészségének megóvása
- Együttműködés, kooperatívitás, kreativitás a munkamegosztás módjában és folyamatában
- Egymást segítő magatartásforma a megvalósítás során

13.5.9 Digitális kultúra

Az információs társadalom, a digitális kor olyan lehetőségekkel és kihívásokkal jár együtt, melyek alapjaiban változtatják meg a tanulási környezetet, a tudásépítés színtereit, lehetőségeit és módszereit, valamint a tanító szerepét is más megvilágításba helyezik. A tanulás-tanítás egyik célja, hogy a korábban megszerzett alapkészségek mellett a digitális kompetenciák is beépüljenek a tanulók tudásrendszerébe. Az adott életkori szakaszban fontos feladat az is, hogy azok a tanulók is részesüljenek a fejlesztésből, akik otthoni körülményeik miatt még nem kerültek kapcsolatba a digitális környezettel, eszközökkel, lehetőségekkel.

A digitális kultúra tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A digitális kultúra tanulása során a tanuló képessé válik a digitális környezetben, felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresésére.

A kommunikációs kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy fejleszti az eszközhasználatot, így különösen a kommunikációs eszközök használatát.

A digitális kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy elsősorban a digitális kompetenciákat fejleszti. Ezeket a tanuló képes lesz egyéb tudásterületeken, a mindennapi életben is alkalmazni. A tantárgy segíti a kreatív alkotótevékenységhez szükséges képességek kialakítását és fejlesztését is.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A digitális kultúra keretében végzett tevékenység fejleszti a tanulónak a problémák megoldása során szükséges analizáló és szintetizáló gondolkodását.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység elősegíti az online térben való szerepelvárásoknak megfelelő kommunikációs stílus kialakítását.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység kialakítja azokat a biztos és koherens kompetenciákat, melyek birtokában lehetőség nyílik az önkifejezési tevékenységek szélesebb körben történő bemutatására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló azon képességét, hogy alkalmazkodni tudjon a változó környezethez, képes legyen tudását folyamatosan felülvizsgálni és frissíteni, alkalmazni a problémák megoldására.

A digitális világ körülöttünk témakör a problémamegoldást tartja szem előtt. Elsősorban nem a tárgyi feltételekről, hanem a technológiai megoldásokról, digitális írástudásról, kultúráról, műveltségről van szó. A hangsúly itt nem a konkrét probléma technikai megoldásán van, hanem egy olyan szemléletmód kialakításán, melynek keretében a digitális környezet, az információs társadalom gyakran felmerülő problémáit, összefüggő problémacsoportjait tudják megérteni a gyerekek.

A digitális eszközök használata témakör tanításával elsősorban az a célunk, hogy a tanulók átfogó képet kapjanak arról, milyen feladatok megoldására alkalmasak az élet minden területét behálózó digitális eszközök, és nem utolsósorban tisztában legyenek alkalmazásuk szükségességével. Megértik, hogy ezek az eszközök megkönnyítik az életünket, bizonyos tevékenységeket gyorsabbá tesznek, több ember számára földrajzi távolságokat, időbeni távolságokat hidalnak át, olcsóbbá

teszik a kommunikációt, és nem utolsósorban mindenki számára elérhetővé teszik a feladatok megoldásának folyamatát.

Az *Alkotás digitális eszközökkel* témakör tanítása során áttekintjük azokat a területeket, ahol valamilyen digitális megoldást alkalmazunk, azonban ezt mindig problémaszituációban, a gyerekek életéből vett feladatok megoldása során végezzük. Rendkívül fontosnak tartjuk azt is, hogy nem önmagukban álló kész megoldásokat mutatunk be, hanem egy olyan repertoárt adunk a gyerekek kezébe, hogy a digitális eszközök segítségével inspiráló informatikai környezetben tudják megoldani a felmerülő problémákat. E folyamatot minden esetben a konkrét és gyermekközeli valóságból vett példákkal illusztráljuk.

Az *Információszerzés az e-Világban* témakörben az információval, annak megszerzésével, tárolásával, értékelésével és kreatív felhasználásával foglalkoznak a tanulók. Betekintést nyernek a különböző infokommunikációs technológiákba, megtanulnak az őket érdeklő témakörökben, más tantárgyak tanulása során felmerülő kérdésekben egyszerű információkat keresni és felhasználni, pl. kiselőadások, gyűjtőmunka, projektek alkalmával.

A *Védekezés a digitális világ veszélyei ellen* témakörnél kerülnek szembe a gyerekek azzal a problémával, hogy a fellelhető információk között sok hamis és félrevezető is található, valamint, hogy a digitális térnek veszélyei is lehetnek. Kialakítjuk a digitális világ veszélyei elleni védekezést lehetővé tevő tudáselemeket és védekezési stratégiákat, melyekkel tanítói és szülői segítséggel, valamint biztos háttérrel képesek felismerni, blokkolni és jelezni az őket ért kedvezőtlen hatásokat.

A robotika és a kódolás alapjai témakör újonnan jelenik meg az oktatásban. Megközelítésmódja egyértelműen problémacentrikus, középpontjában az áll, hogy hogyan lehet egy adott problémát felismerni, a problémához megfelelő megoldási módot találni, illetve más problémákhoz kidolgozott megoldási algoritmusokat az adott problémához alakítani, a probléma kisebb mértékű változása esetén az algoritmust hozzáigazítani. Ehhez a témakörhöz nem feltétlenül szükséges számítógép és informatikai környezet, legalábbis annak alapozó szakaszában. Olyan problémákat és a problémák megoldásához szükséges algoritmusokat kell gyűjtenünk a gyerekek életéből, melyek segítségével jól felismerhetők az algoritmus azon ismérvei, melyek ebben az életkorban megtanítandók. Úgymint az elemi lépések egymásutánisága, a lépések kötött sorrendje, illetve az azonos bemenő adatok esetén az algoritmus rendre azonos kimenő adatainak létrehozása. Különböző szituációkat, játékhelyzeteket kell biztosítanunk, hogy ezeket az algoritmusokat el is játsszák, át is éljék a gyerekek. Ez lehet a hétköznapi, gyakran ismétlődő tevékenység eljátszása, azok lépéseinek megbeszélése, vicces szituációkban az egyes lépések kihagyása vagy felcserélése és ennek alapján az algoritmus végkimenetének megítélése. Érdemes különböző tantárgyakban, cselekvésekben algoritmusokat keresni, miután az algoritmus természetével természetesen nem definíció szinten, hanem a tapasztalat alapján tisztában vannak a gyerekek. Minden egyes alsó tagozatos tantárgy tananyagában találhatók algoritmusok, melyeket a tanulókkal most már érdemes ezen a szűrőn keresztül megfigyeltetni. Például matematikából a szöveges feladatok megoldásának algoritmusa, a próbálgatással történő nyitott mondat megoldásának algoritmusa, az írásbeli műveletek végzése mind egy-egy algoritmus.

3–4. évfolyam

A digitális kultúra az alsó tagozaton megalapozza azokat a tudáselemeket, attitűdöket, melyekre egyrészt a tárgy későbbi tanulása során lesz szükségük a tanulóknak, másrészt lehetővé teszi a digitális kompetencia más tudásterületeken történő alkalmazását. A megvalósítás során fő alapelvnek a tevékenység-központúság, az életkori sajátosságok figyelembevétele tekinthető, hiszen ebben az életkori szakaszban a közvetlen tapasztalás kulcsfontosságú. Igen lényeges, hogy a tanulók olyan példákkal, lehetőségekkel szembesüljenek, melyeket közvetlen környezetükben is megtapasztalhatnak, illetve mindennapi életük szerves részét képezik. E környezetből kiindulva valósul meg az a fejlesztési folyamat, melynek eredményeképpen képesek lesznek a digitális környezetben tanulni, szórakozni, játszani, kísérletezni oly módon, hogy ismerik a digitális technológia előnyeit, veszélyeit, és képesek azt integrálni más tantárgyak tudáselemei közé. Kapcsolatba kerülnek olyan digitális tananyagokkal, portálokkal, tudásbázisokkal és fejlesztőalkalmazásokkal, melyek a 8-10 éves korosztály sajátosságait figyelembe véve segítik önálló és csoportos tanulásukat, egyéni érdeklődésük kielégítését, a tehetségfejlesztést és a felzárkóztatást egyaránt. Az algoritmikus gondolkodás életkori sajátosságoknak megfelelő tevékenység-központú fejlesztése a tanulás tanulását, a tanulási eredményt és a tanulással kapcsolatos attitűdöket is pozitív irányba befolyásolja.

A 3–4. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszáma: 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
A digitális világ körülöttünk	6
A digitális eszközök használata	14
Alkotás digitális eszközökkel	18
Információszerzés az e-Világban	8
Védekezés a digitális világ veszélyei ellen	6
A robotika és a kódolás alapjai	16
Összes óraszám:	68

Témakör: A digitális világ körülöttünk

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- társaival együttműködve online és offline környezetben egyaránt megold különböző feladatokat, ötleteit, véleményét megfogalmazza, részt vesz a közös álláspont kialakításában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- közvetlen otthoni vagy iskolai környezetéből megnevez néhány informatikai eszközt, felsorolja fontosabb jellemzőit;
- önállóan vagy tanítói segítséggel választ más tantárgyak tanulásának támogatásához applikációkat, digitális tananyagot, oktatójátékot, képességfejlesztő digitális alkalmazást;

- kezdetben tanítói segítséggel, majd önállóan használ néhány, életkorának megfelelő alkalmazást, elsősorban információgyűjtés, gyakorlás, egyéni érdeklődésének kielégítése céljából.
- ismer néhány, kisiskolások részére készített portált, információforrást, digitálistananyag-lelőhelyet.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A digitális környezet elemeinek megnevezése
- Az online és az offline környezet összehasonlítása
- A digitális világ alapvető összefüggéseinek megértése
- Digitális tananyagok, gyermekeknek készített alkalmazások használata

Fogalmak

internet, digitális, számítógép, mobileszközök, információ, program, okoseszközök, adatok, tárolás, keresés, applikáció, oktatóprogram

Javasolt tevékenységek

- Digitális tananyagok alkalmazása különböző tudáselemek feldolgozásához, gyakorlásához
- Programok futtatása, ezekben személyre szabott beállítások elvégzése
- A tanuló környezetében található digitális eszközök megnevezése, funkcióik körülírása
- Szituációs játékok során néhány információs társadalomra jellemző élethelyzet eljátszása
- Más tantárgyak tanulásakor digitális eszközök alkalmazása a differenciált tanulásszervezés során
- Kisiskolások számára készült portálok látogatása, az ott található alkalmazások használata

Témakör: A digitális eszközök használata

Javasolt óraszám: 14 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- kiválasztja az általa ismert informatikai eszközök és alkalmazások közül azokat, amelyek az adott probléma megoldásához szükségesek.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfogalmazza, néhány példával alátámasztja, hogyan könnyíti meg a felhasználó munkáját az adott eszköz alkalmazása;
- a feladathoz, problémához digitális eszközt, illetve alkalmazást, applikációt, felhasználói felületet választ; felsorol néhány érvet választásával kapcsolatosan;
- egyszerű feladatokat old meg informatikai eszközökkel. Esetenként tanítói segítséggel összetett funkciókat is alkalmaz;
- közvetlen tapasztalatokat szerez a digitális eszközök használatával kapcsolatban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Digitális eszközök és főbb funkcióinak megnevezése
- A digitális eszközök használatával összefüggő balesetvédelmi szabályok ismerete
- Digitális eszközök használata
- Digitális eszközök védelme
- Problémamegoldás digitális eszközzel
- A digitális eszköz használatának korlátai
- Applikációk alkalmazása, programok futtatása telefonon, tableten, notebookon vagy asztali számítógépen
- Digitális eszközök egyszerűbb beállítási lehetőségei

Fogalmak

digitális eszköz, számítógép, tablet, okostelefon, nyomtató, monitor, digitális fényképezőgép, digitális kamera, adattárolás, egér, billentyűzet, háttértár, projektor, laptop, mentés, ki- és bekapcsolás, újraindítás, beállítások, függőség, menü

Javasolt tevékenységek

- Digitális eszközök üzembe helyezése, rendeltetésüknek megfelelő használata
- Digitális eszközök használata egyszerű tantárgyi feladatok megoldásához
- Az egyéni érdeklődésnek megfelelő ismeretek gyűjtése digitális eszköz segítségével
- Érvelés a tudatos digitáliseszköz-használat mellett, az értelmetlen túlzott használat ellen
- Beállítások elvégzése digitális eszközökön
- Néhány digitális eszköz kezelőszerveinek megnevezése, bemutatása és biztonságos használata
- Adott probléma megoldásához digitális eszköz kiválasztása, érvelés a választás mellett

Témakör: Alkotás digitális eszközökkel

Javasolt óraszám: 18 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- megvizsgálja és értékeli az általa vagy társai által alkalmazott, létrehozott, megvalósított eljárásokat;
- társaival együttműködve online és offline környezetben egyaránt megold különböző feladatokat, ötleteit, véleményét megfogalmazza, részt vesz a közös álláspont kialakításában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- adott szempontok alapján megfigyel néhány, grafikai alkalmazással készített produktumot, személyes véleményét megfogalmazza;
- grafikai alkalmazással egyszerű, közvetlenül hasznosuló rajzot, grafikát, dokumentumot hoz létre;
- adott szempontok alapján megfigyel néhány, grafikai alkalmazással készített produktumot, személyes véleményét megfogalmazza;
- egy rajzos dokumentumot adott szempontok alapján értékel, módosít;
- egyszerű prezentációt, ábrát, egyéb segédletet készít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Képes dokumentum létrehozására alkalmas szoftver alkalmazása
- Képes dokumentum módosítási lehetőségeinek ismerete és alkalmazása
- Az elkészített produktum mentésének és megnyitásának ismerete
- Alkalmazói készségek alapozása és fejlesztése
- Azonos funkciójú alkalmazások összehasonlítása
- Egy adott szoftver funkcióinak és lehetőségeinek értelmezése
- Rajzolóprogram alapfunkciói, rajzeszközök alkalmazása

Fogalmak

rajzolóprogram, mentés, mentés másként, menü, rajzeszköz, alkalmazás, szerkesztés, visszavonás, módosítás, képfájl, digitális fotó

Javasolt tevékenységek

- Az iskolai feladatoknak és az egyéni érdeklődésnek megfelelő rajz készítése digitális eszközzel
- Az adott célnak megfelelő digitális produktumok létrehozása önállóan, illetve projekt keretében

- Választás az adott program által biztosított lehetőségek közül
- Az adott alkalmazás beállításainak használata
- Az elkészült alkotások mentése
- Korábban elkészített digitális alkotások megnyitása, módosítása
- A saját és az osztálytársak digitális alkotásainak értékelése több szempont alapján
- Az alkalmazott grafikai megoldások értelmezése
- Mérlegelés, indoklás az adott probléma megoldása során megvalósított digitáliseszköz-használattal kapcsolatban

Témakör: Információszerzés az e-Világban

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- a rendelkezésére álló eszközökkel, forrásokból meggyőződik a talált vagy kapott információk helyességéről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- információt keres az interneten más tantárgyak tanulása során, és felhasználja azt.
- állításokat fogalmaz meg grafikonokról, infografikákról, táblázatokról; a kapott információkat felhasználja napi tevékenysége során;
- információkat keres, a talált adatokat felhasználja digitális produktumok létrehozására;
- kiválasztja a számára releváns információt, felismeri a hamis információt;
- képes feladat, probléma megoldásához megfelelő applikáció, digitális tananyag, oktatójáték, képességfejlesztő digitális alkalmazás kiválasztására.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Alkalmazói készségek fejlesztése
- Böngészőprogram alapfunkcióinak ismerete
- Egyszerű kulcsszavas keresés alkalmazása
- Példák, tapasztalatok elemzése a hamis információkkal, azok felismerésével kapcsolatban
- Véleményalkotás a keresés eredményének hitelességével kapcsolatban
- Egyszerű infografika, diagram értelmezése, állítások megfogalmazása a leolvasott adatokkal kapcsolatban

Fogalmak

böngészőprogram, keresés, hamis információ, nem megbízható weboldalak, kulcsszó, keresőkifejezés, álhír, infografika, adat, grafikon, címsor, weboldal, webhely, URL, pontos kifejezés, találat

Javasolt tevékenységek

- Adatok gyűjtése az interneten személyekkel, jelenségekkel, állatokkal, növényekkel, eseményekkel kapcsolatban
- Információkeresés kulcsszavak segítségével
- Állítások megfogalmazása, érvelés egy infografika, táblázat, grafikon alapján
- Az interneten gyűjtött információk felhasználása érveléshez, véleményalkotáshoz
- Ellenőrzések végzése egy talált információ hitelességével kapcsolatban

Témakör: Védekezés a digitális világ veszélyei ellen

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- egyszerű eljárásokkal meggyőződik néhány, az interneten talált információ igazságértékéről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában van a személyes adat fogalmával, törekszik megőrzésére, ismer néhány példát az e-Világ veszélyeivel kapcsolatban;
- ismeri és használja a kapcsolattartás formáit és a kommunikáció lehetőségeit a digitális környezetben;
- ismeri a mobileszközök alkalmazásának előnyeit, korlátait, etikai vonatkozásait;
- közvetlen tapasztalatokkal rendelkezik a mobileszközök oktatási célú felhasználásával kapcsolatban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A személyes adat fogalmának értelmezése
- Az online zaklatás felismerése, a segítségkérés lehetőségeinek bemutatása és gyakorlása
- Közvetlen tapasztalatok szerzése az álhírekkel, manipulált képekkel, videókkal kapcsolatban
- Az online kommunikáció etikai és biztonsági szabályrendszerének bemutatása
- Az online függőség jellemzőinek ismerete
- A személyes adatok védelme
- A mobileszközök alkalmazásának előnyei és veszélyei

Fogalmak

internetes zaklatás, internetfüggőség, játékfüggőség, álhír, blokkolás, kizárás, jelentés, bizalmas információk, jelszó, személyes adat

Javasolt tevékenységek

- Érvelés egy információ hitelességével kapcsolatban
- Példák gyűjtése az internetes zaklatások néhány megjelenési formájáról
- Szituációs játék eljátszása az internetes támadások, zaklatások esetén történő segítségkérés néhány formájáról
- Tanácsok megfogalmazása, napirend készítése a túlzott digitáliseszköz-használat ellensúlyozására, kiküszöbölésére
- Olyan érzékeny, személyes adatok megnevezése, melyeket fokozottan óvni szükséges a digitális kommunikáció során

Témakör: A robotika és a kódolás alapjai

Javasolt óraszám: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- kiválasztja az általa ismert informatikai eszközök és alkalmazások közül azokat, melyek az adott probléma megoldásához szükségesek;
- eredményétől függően módosítja a problémamegoldás folyamatában az adott, egyszerű tevékenységsorokat;

- alkalmaz néhány megadott algoritmust tevékenység, játék során, és néhány egyszerű esetben módosítja azokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a problémát, a megoldási lehetőségeket eljátssza, megfogalmazza, egyszerű eszközök segítségével megvalósítja;
- felismer, eljátszik, végrehajt néhány hétköznapi tevékenysége során tapasztalt, elemi lépésekből álló, adott sorrendben végrehajtandó cselekvést;
- egy adott, mindennapi életből vett algoritmust elemi lépésekre bont, értelmezi a lépések sorrendjét, megfogalmazza az algoritmus várható kimenetelét;
- feladat, probléma megoldásához többféle algoritmust próbál ki;
- a valódi vagy szimulált programozható eszköz mozgását értékeli, hiba esetén módosítja a kódsorozatot a kívánt eredmény eléréséig. Tapasztalatait megfogalmazza, megvitatja társaival;
- adott feltételeknek megfelelő kódsorozatot tervez és hajtat végre, történeteket, meserészleteket jelenít meg padlórobottal vagy más eszközzel.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése
- Egyszerű, hétköznapi algoritmusok felismerése, tevékenység útján történő megvalósítása
- Algoritmusok összehasonlítása, elemzése
- Algoritmus lépésekre bontása
- Algoritmus kiválasztása
- Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével
- Egyszerű algoritmusok kódolása pl. padlórobottal
- Adott problémához algoritmus választása
- A robotok szerepének bemutatása
- Kódolás tevékenységgel
- Kódolás grafikus felületen
- Néhány elemi lépésből álló algoritmus tudatos alkalmazása, módosítása

Fogalmak

robot, elemi lépések, sorrend, eseménysor, program, programozás, kód, kódolás, végrehajtás, módosítás, utasítás, elágazás

Javasolt tevékenységek

- Néhány olyan algoritmus eljátszása, kirakása, melyet mindennapi tevékenységeink során alkalmazunk
- Adott utasításoknak megfelelő mozgás (lépegetés) egy kijelölt területen, robotpályán
- Algofejtörők megoldása modell segítségével
- A robot adott feltételek alapján végzendő mozgásának megtervezése, kirakása jelekkel, a mozgások lelépegetése
- Útvonalak tervezése, kódolása adott feltételek alapján
- Egyszerű mozgások kódolása padlórobottal
- A robot mozgásának elemzése
- Az adott kódsor módosítása újabb feltételek alapján
- Történetek mesélése a robot mozgásával kapcsolatban
- Önálló történetek kódolása robot segítségével

13.5.10 Testnevelés

A Testnevelés és egészségfejlesztés az egyik legösszetettebb tanulási terület, meglehetősen komplex célkitűzéssel. Egyik legfontosabb feladata a tanulók testi, lelki, értelmi, érzelmi és szociális fejlődésének biztosítása, mely kiemelten a Nemzeti alaptanterv testi-lelki egészségre nevelés célját valósítja meg, miközben az alapkompetenciák és az ezekre épülő Nat kompetencia-összetevők fejlesztése is megtörténik.

A testnevelés tantárgy a tanulókat a játék és a sporttevékenység, illetve a testedzés lehetőségeinek és eljárásainak felhasználásával, a pedagógus személyes példamutató magatartásán keresztül alakítja, formálja. Az egészséges és harmonikus életvitelt megalapozó ismeretek átadása, a szokások kialakítása az alapfokú oktatás kezdeti szakaszában a leghangsúlyosabb. Az alsó tagozat nevelő-oktató tevékenységében ezért kiemelkedő szerepe van a testnevelés tantárgy tanításának, amit a szükséges képzettséggel rendelkező pedagógus végez. A tantárgy jelentőségét növeli, hogy a koordinációs képességek fejlesztésének szenzitív szakaszai nagyrészt erre az életkorra tehetők. A tanulók természetes igényéből fakadó mozgásszükségletet úgy kell kielégíteni, hogy a mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése mellett kiemelt szerepet kapjon a motoros képességek fejlesztése. A testnevelés meghatározó szerepet játszik a tanulók szokásrendjének, életvitelének kialakításában. Ebben a korban alapozható meg a mozgás és a mozgástanulás iránti pozitív attitűd, amely jelentősen hozzájárul az élethosszig tartó, egészségtudatos, tevékeny, harmonikus életvitel megvalósításához. Így válhat az egyén később a társadalom aktív tagjává. Az egészségfejlesztés területén a rendszeres higiéniai alapok megismerése, elsajátításának igénye az egész nevelési-oktatási szakaszt végigkíséri. A szabadtéren, a természetközeli helyszíneken végzett rendszeres testmozgás szükségességének tudatosítása a környezet megismerésén keresztül járul hozzá a fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettséghez mint nevelési célhoz.

A testnevelés kerettanterv minden tanuló számára biztosítani kívánja a hatékony és élményszerű tanulást. A gyors mozgástanulásnak, valamint a sportági mozgásformák elsajátításának alapfeltétele a természetes mozgások megszilárdulása. Ennek érdekében érvényesülnie kell a fokozatosság elvének. Az alapkészségek egyszerű végrehajtását gyakorolva jutunk el az összetettebb helyzetekben történő végrehajtásig. A tanulási folyamat során érvényesülnie kell a sikerességnek, az örömteli mozgásos tevékenységnek, amely a játékkal, a játékos mozgástanulással együtt kialakíthatja a testneveléshez, a testmozgáshoz fűződő pozitív érzelmi viszonyulást. A játéktevékenység során is a könnyített szabályoktól haladunk az egyre nehezedő szabályok alkalmazása felé.

Az általános iskola alsó tagozatán elsősorban a játékos cselekvéstanulást helyezzük előtérbe. A differenciálás elvét alkalmazva juthatunk el oda, hogy minden tanuló a számára megszerezhető tudás legmagasabb szintjére jusson. Fontos, hogy a gyerekeket a követelmények erőkifejtésre késztessék, de ez ne vezessen kudarchoz, ne váljon kilátástalanná, és ne okozzon hátrányos megkülönböztetést. Ugyanakkor a tanulókat hozzá kell segíteni ahhoz, hogy toleránssá váljanak a társaik gyengébb teljesítménye, esetleg testi és más fogyatékossága iránt.

Az alsó tagozatos testnevelés célja – a prevenciót maximálisan figyelembe véve – a tanulók mozgásműveltségének, mozgáskészségeinek, motoros képességeinek olyan szintre fejlesztése, hogy alkalmassá váljanak a sikeres mozgásos cselekvéstanulásra és testedzésre. Célként szolgál továbbá a diákok önismeretének fejlesztése, énképének, érzelmi-akarati készségeinek formálása, a szabálykövető magatartásminták kialakítása. A testnevelés a motoros képességek fejlesztésével hozzájárul ahhoz, hogy a gyerekek az életkoruknak és testi adottságaiknak megfelelő erővel,

gyorsasággal és állóképességgel rendelkezzenek. Ugyanakkor korosztályuknak megfelelően fejlődik izomérzékelésük, ritmus- és reakcióképességük, térbeli tájékozódó és egyensúlyozó képességük. A mozgástanulás során elsajátítják a különböző futások, ugrások és dobások alaptechnikáit. Megtanulnak egyszerű támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatokat. A lehetőségek függvényében elsajátítanak legalább egy úszásnemet.

A küzdősportoknak kiemelt szerepük van a gyermek személyiségfejlesztésében. Az ember természetes küzdőmozgásain, húzáson, toláson, kiemelésen alapuló játékok és küzdőfeladatok során a gyermek megtanulja felbecsülni saját és társai erejét, változatos helyzetekhez alkalmazkodik, koncentrációja, tűrőképessége növekszik, miközben a győzelem és kudarc megélésével azonnal értékelheti saját teljesítményét.

A lelkierő, a kitartás, a küzdőképesség, a bátorság, a becsület, a fair play, az önuralom, a tisztelet, a társak iránt tanúsított tolerancia mind fejlesztés alatt állnak az egyszerű, játékos feladatmegoldások során.

A tanulók mozgástanulásának személyiség-összetevőiben – az értelmi bevéséssel szemben – a mechanikus másolás dominanciája jellemző. Memóriájukban a szavak jelentésében rejlő információ helyett a tárgyakra emlékezés a meghatározó, míg a tananyag ok-okozati viszonyaiban a jelenségszintű megértés felülírja a logikai értelmezés alternatíváját. Figyelmük, koncentrálóképességük szétszórt, rövid ideig tart, így kiemelt szempont a változatos óraszervezési eljárások alkalmazása, melyben hangsúlyos szerepet kapnak a direkt módszertani eljárások.

A testnevelés fő célja mellett részcél az 1–4. évfolyam körében megjelenő mozgásszervi elváltozásokkal rendelkező, belgyógyászati betegségekben szenvedő gyermekek testedzésének, mozgásműveltségük kialakításának biztosítása, az egészségi állapot, a teljesítőképesség helyreállítását kínáló testgyakorlatok elsajátítása és rendszeres végzése, a preventív szemlélet alkalmazása.

A testnevelés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A testnevelés tantárgy eredményességéhez fontos a mély és értő (motoros) tanulás képességének elsajátítása. A motoros tanulásra is igaz, hogy a környezettel kialakult kölcsönhatás eredményeként létrejövő, tartós és alkalmazkodó változás, amely a különböző tanulási formákkal összekapcsolódva a személyiség fejlődésének más területeire is hatást gyakorol. A különböző mozgásformák elsajátítása – különös tekintettel az általános iskola kezdeti szakaszában – jelentős befolyással van a tanuló kognitív fejlődésére, hiszen a mozgásos cselekvés célirányos, komplex kognitív-motoros tevékenység. Hatékony és eredményes motoros tanulás-tanítás csak akkor valósulhat meg, ha annak során figyelembe veszik az életkori és tanulási sajátosságokat, s ha az spirálisan építkező és gyakorlatorientált.

A kommunikációs kompetenciák: A testnevelés – az érthetőség, az árnyaltság és a pontosság elvárásainak mentén – fejleszti a nyelvi kommunikáció minőségét. A testnevelésben a kommunikáció általában nehezített körülmények között, felhívó, felszólító módon zajlik, amelynek nem lehet sajátja az erőtlenül formált és artikuláció nélküli beszéd. A tantárgy fejleszti a hallás utáni szövegértés mellett a kommunikáció más formáit is, úgymint a kéz- és karjelzéseket, a testmozgás, a sportolás közbeni gesztusokat, a tekintet és/vagy az arc izmainak játékát. A sporttevékenységek folyamatos metakommunikáció mentén folynak, elég csak a jelzésértékű testtartásokra vagy a távolodó-közeledő mozgások kifejezőerejére gondolni. A szakkifejezések, a helyes terminológia elsajátításával lehetővé válik a procedurális tudás átfordítása a gondolkodás

révén tervezhető motoros produktummá.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A motoros tanulás során elsősorban a cselekvéses tényező dominál, de a hatékonysága és eredményessége – a verbális metódusok által – a kognitív komponensektől is függ. A beszéd és a gondolkodás kapcsolata révén válik lehetővé a motoros tevékenységekkel összefüggő ismeretek és tapasztalatok tárolása, felidézése. A nyelvhasználat teszi lehetővé a mozgásos cselekvéstanuláshoz szükséges ideomotoros kép, a gondolati modell kialakítását, tervezését. A kreatív feladatmegoldásokon alapuló problémamegoldó gondolkodás egyaránt megjelenik a nyílt jellegű mozgáskészségek (pl. sportjátékok) változatos döntéshozatali játékhelyzeteiben és a kognitív típusú testnevelési játékokban (pl. táblajátékok mozgásos változatai).

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A testnevelés tantárgy a személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlesztésének egyik terepe. Az iskolának fejlesztenie szükséges a szomatikus egészséggel, a társas-érzelmi jólléttel, a biztonsággal kapcsolatos kompetenciákat. A fejlesztés kiterjed a testi jóllét és a motoros teljesítőképesség kialakítására is. A tantárgy tanulásának és tanításának jelentős közösségfejlesztő hatása van. Külön kiemelendők a csapatsportokban fontos szerepet játszó együttműködési formák, a közösséget alakító tényezők (a közös célkitűzések, a közös gyakorlás élménye, a teljesítmény egyént és csapatközösséget formáló szerepe, a csapaton belüli összetartozás és egymásrautaltság stb.).

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló kreatív alkotásokat hoz létre (pl. alkotóképes játéktevékenység vagy bemelegítő gyakorlatok és edzésprogramok összeállítása) a tanulási tevékenység ezen területén, és elsajátítja a fizikai aktivitás, a testedzés és a sportolás rekreációt támogató elemeit. A tanuló megtanulja értékként kezelni az olimpiai eszmét, az olimpiai játékokon elért eredményeket. Értékesnek tartja a magyar, az európai és a világ testkulturális örökségét.

Az iskolai testnevelésóra keretén belül megvalósuló könnyített testnevelés esetében – amelyen egészségi állapotváltozásuk miatt ideiglenesen, illetve tartósan csökkent teljesítőképességű tanulók vesznek részt – a testnevelő tanárnak az egészségi állapotot és az abból adódó egyéni sajátosságot maximálisan figyelembe véve, differenciáltan kell megvalósítania a fejlesztési feladatokat. Ezekhez a fejlesztési feladatokhoz nyújt segítséget a gyógytestnevelés témakör.

A korszerű gyógytestnevelés szemlélet, amely szakít az eddigi korrekciós gyakorlatok túlsúlyára épülő tananyagtartalommal, indokolttá teszi a mindennapos testnevelés szerves részként való megjelenést a kerettantervben. A korszerű szemléletben elvárásként jelenik meg a korrekciós gyakorlatokkal egyenlő arányban megjelenő, a kerettantervben megvalósuló témakörök elsajátítása a gyógytestnevelésre utalt tanulók körében is. A fentiek indokolják, hogy minden témakör mellett megjelennek a gyógytestnevelés specifikus gyakorlatelemei. Az önállóan megjelenő „Gyógytestnevelés” témakör csak az ezen a területen érintett tanulókra vonatkozik, mely külön órakeretben valósul meg. A gyógytestneveléssel kapcsolatos órakeret meghatározásához ad segítséget „A témakörök áttekintő táblázata” kiegészítő szövege.

A tanulók mozgáshoz fűződő pozitív attitűdjének kialakítása érdekében az értékelés alapja a természetes mozgáskészségek és a sportági jellegű előkészítő mozgásformák kivitelezésének színvonala, valamint a motoros képességek területén a tanuló önmagához mért fejlődése. Az alsó tagozatos diákok életkori sajátosságához igazított pedagógiai eljárások egyik legfontosabb eleme a pozitív tanulási légkört kialakító fejlesztő-formáló értékelés. A pszichomotoros teljesítmény az érzelmi-akarati tényezőkkel koherens egységet alkotva képezi a minősítés alapját.

1–2. évfolyam

Ahogy az első önálló lépések, úgy az 1–2. évfolyamon megélt testnevelésórák is meghatározóak a gyermek életében. Életkori sajátosság az ismeretszerzés, az alkotás, az önkifejezés és nem utolsósorban az örömérzet mozgáson keresztüli kifejeződése, megvalósulása. A tanulók már az első tanórákon megismerik a testkultúra alapjait: az öltözői és teremrend, a tiszta és megfelelő sportfelszerelés nélkülözhetetlenségét, az alapvető higiéniai követelményeket. Ezek az ismeretek ebben a szakaszban válnak a gyermek szokásrendjévé, mellyel a kulturális tudatosság kompetenciái kialakulnak. Az óra szervezési kereteit adják az egyszerű rendgyakorlatok, melyeken keresztül a tanulók megismerik és megtapasztalják a közösségben történő alkalmazkodás, a tolerancia és önfegyelem szociokulturális jelentőségét, ezzel megalapozva a következő iskolai szakaszok társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái eredményes kialakításának lehetőségét.

A testnevelés kerettanterv a korosztály számára a mozgásműveltség területén kiemelten fontosnak tartja az alapvető helyváltoztató mozgások (járások, futások, szökdelések, ugrások, kúszások, mászások), a manipulatív tevékenységformák (dobások, ütések, labdás gyakorlatok) sokféle formában és eszközzel történő fejlesztését. A kivitelezést az egyszerűség és könnyű megvalósíthatóság jellemzi. A gyakorlás során a versengéssel és egyéni megmérettetéssel szemben elsősorban a játékosság kerül előtérbe. Hangsúlyosak az alkalmanként változó, véletlenszerűen kialakított csapatban történő játékos mozgásformák, ahol a különböző egyéni képességek kiegészítik egymást, így jelentősen csökken a kudarcélmény lehetősége. Ennek megvalósításában kiemelt szerep jut a Kölyök Atlétikai Program eszközrendszerének és módszertanának.

Az egyszerű gimnasztika és torna jellegű gyakorlatok nélkülözhetetlen eszköze a megfelelő testsémák, a téri tájékozódó képesség, a ritmusérzék és egyensúlyozó képesség alapjainak kialakítása. Ezek a képességek nemcsak a közvetlen mozgástanulás és -fejlesztés kellékei, hanem közvetett idegrendszeri hatásukon keresztül a kognitív területek fejlesztését is szolgálják.

A játékos formában végrehajtott küzdőgyakorlatok komplex kondicionális és koordinációs fejlesztő hatása megmutatkozik a kitartás, a fizikai erő fejlődésén túl az ügyesség, a kognitív koordinációs képességek, a leleményesség, a helyzetfelismerő és -megoldó képesség terén. Kiemelten fejlődik továbbá a tanulók szociális érzéke, kifejeződik az egymás iránti tolerancia, hiszen a tevékenység közben folyamatosan változó helyzetekhez kell alkalmazkodni úgy, hogy nem határozható meg előre a küzdelem kimenetele. A pillanatnyi erőviszonyok nem feltétlenül döntenek a győztes javára, hiszen az ügyesség, leleményesség, kitartás és önuralom szintén nagy szerepet játszanak a játék kimenetelében. A tanulók változatos érintő játékokon keresztül ismerkednek meg a test-test elleni küzdelem alapjaival, a fizikai kontaktussal, melynek célja a fizikai kontaktus megszokása és természetessé válása.

Ezen szenzitív időszak mozgásformája az úszás – mint az egész életen át preventív, rekreációs, kondicionális jelleggel is alkalmazható tevékenység. Ekkor kezdődik a vízhez szoktatás, melynek keretében az esetleges gátlások türelmes és játékos formában oldhatók.

A testnevelési és népi játékok előtérbe helyezése teszi lehetővé, hogy később elsajátíthatók legyenek a labdajátékok és csapatsportok szabályrendszerei, jellegzetességei, technikai, taktikai alapjai. Az egyszerű játékokon keresztül kifejezésre kerülnek a személyes karakterek, jellemvonások, ezzel nagyban elősegítve a tanulók megismerését.

A korosztálynál feltétlenül figyelembe kell venni a koncentrációs képesség időbeli korlátozottságát. Az egyes tantervi követelmények kevésbé lehetnek egy-egy tanóra önálló fejezetei, inkább az egész tanéven át, többször, kisebb tételben ismétlődő elemek. Azt is szem előtt kell tartani, hogy az ismeretszerzés elsődlegesen vizuális jellegű és utánzáson alapul, ezáltal fokozott jelentősége van a bemutatásnak, a bemutattatásnak.
A gyógytestnevelés testgyakorlataiban – a korrekciós gimnasztika gyakorlatok mellett – hangsúlyosan jelenik meg a játékos mozgásformák, az utánzó kúszások és mászások, a testnevelési és népi játékok adaptív alkalmazása.

A testnevelés tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

MOZGÁSKULTÚRA-FEJLESZTÉS

- a tanult mozgásformákat összefüggő cselekvéssorokban, jól koordináltan kivitelezi;
- a tanult mozgásforma könnyed és pontos kivitelezésének elsajátításáig fenntartja érzelmi-akarati erőfeszítéseit;
- sporttevékenysége során a szabályok betartására törekszik.

MOTOROSKÉPESSÉG-FEJLESZTÉS

- megfelelő motoros képességszinttel rendelkezik az alapvető mozgásformák viszonylag önálló és tudatos végrehajtásához;
- olyan szintű relatív erővel rendelkezik, amely lehetővé teszi összefüggő cselekvéssorok kidolgozását, az elemek közötti összhang megteremtését.

MOZGÁSKÉSZSÉG-KIALAKÍTÁS – MOZGÁSTANULÁS

- az alapvető mozgásformákat külsőleg meghatározott ritmushoz, a társak mozgásához igazított sebességgel és dinamikával képes végrehajtani;
- az egyszerűbb mozgásformákat jól koordináltan hajtja végre, a hasonló mozgások szimultán és egymást követő végrehajtásában megfelelő szintű tagoltságot mutat.

VERSENGÉSEK, VERSENYEK

- a versengések és a versenyek közben toleráns a csapattársaival és az ellenfeleivel szemben;
- a versengések és a versenyek tudatos szereplője, a közösséget pozitívan alakító résztvevő;
- felismeri a sportszerű és sportszerűtlen magatartásformákat, betartja a sportszerű magatartás alapvető szabályait.

PREVENCIÓ, ÉLETVITEL

- felismeri a különböző veszély- és baleseti forrásokat, elkerülésükhöz tanári segítséget kér;
- ismeri a keringési, légzési és mozgatórendszerét fejlesztő alapvető mozgásformákat;
- tanári irányítással, ellenőrzött formában végzi a testnevelés – számára nem ellenjavallt – mozgásanyagát;
- családi háttere és a közvetlen környezete adta lehetőségeihez mérten rendszeresen végez testmozgást.

EGÉSZSÉGES TESTI FEJLŐDÉS, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

- az öltözködés és a higiéniai szokások terén teljesen önálló, adott esetben segíti társait;
- megismeri az életkorának megfelelő sporttáplálkozás alapelveit, képes különbséget tenni egészséges és egészségtelen tápanyagforrások között.

Az 1–2. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszáma: 360 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	20
Kúszások és mászások	20
Járások, futások	40
Szökdelések, ugrások	40
Dobások, ütések	20
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	40
Labdás gyakorlatok	30
Testnevelési és népi játékok	40
Küzdőfeladatok és -játékok	20
Foglalkozások alternatív környezetben	70
Úszás	20
Összes óraszám:	360

A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a „Gyógytestnevelés” témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-órára szánt éves óraszám 30–50%-ában állapíthatják meg, a többi témakör óraszámának terhére. A gyógytestnevelő tanár a „Gyógytestnevelés” témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg.

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció
JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;
- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, végrehajtásának megismerése
- 2-4 ütemű szabad-, társas és kézi szergyakorlatok bemutatás utáni pontos és rendszeres végrehajtása
- Alakzatok megismerése (oszlop-, sor-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) és alkalmazó gyakorlása
- Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban

- Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kézi szergyakorlatokkal
- A biológiailag helyes testtartás és testséma kialakulását elősegítő gyakorlatok elsajátítása, gyakorlása
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését szolgáló gyakorlatok helyes végrehajtása
- A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása

FOGALMAK

menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; botgyakorlat, babzsákgyakorlat, labdagyakorlat, karikagyakorlat, ugrókötél-gyakorlat, utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, statikus gyakorlatelemek elnevezései

A gyógytestnevelés-órán a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók megismerik és elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4 ütemű gyakorlatokat, amelyek az elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltozását elősegítő izmokat erősíti, illetve nyújtja, továbbá hozzájárulnak a biológiailag helyes testtartás és a helyes légzéstechnika kialakításához.

TÉMAKÖR: Kúszások és mászások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre;
- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- mozgásműveltsége szintjénél fogva pontosan hajtja végre a keresztező mozgásokat;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A kúszások, mászások alapvető balesetvédelmi szabályainak megismerése
- Kúszások, mászások ellentétes, majd azonos oldali kar-láb használattal előre, hátra, oldalra vagy egyéb meghatározott útvonalon, különböző támasztávolságokkal és mozgássebességgel (pl. lassított vagy szaggatott mozdulatokkal is)
- Utánzó mozgások játékos formában; utánzó fogók
- Testséma, térbeli tájékozódó képesség és szem-kéz-láb koordináció fejlesztése
- Izomerő és mozgáskoordináció fejlesztése
- Kúszó és mászó csapatjátékok
- Sor- és váltóversenyek alkalmazása utánzó kúszó és mászó feladatokkal játékos formában
- Vízszintes felületeken, ferde vagy függőleges tornaszereken való mászások, átmászások különböző irányokban
- Törzsizom-erősítés az utánzó mozgások játékos felhasználásával
- Egyszerű akadálypályák feladatainak teljesítése

FOGALMAK

utánzó gyakorlatok, kúszások-mászások kifejezései (pl.: medvejárás, rákjárás, pókjárás, fókakúszás, katonakúszás), irányváltoztatás, sorverseny, váltóverseny

A gyógytestnevelés-órán a kúszás és mászás feladatok a törzsizom erősítését szolgálják az egyszerű statikus utánzó mozgásoktól indulva a dinamikus, összetett kúszások-mászásokig, a korosztály számára megfelelő játékos formában.

TÉMAKÖR: Járások, futások
JAVASOLT ÓRASZÁM: 40 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat;
- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- futását összerendezettség, lépésszabályozottság, ritmusosság jellemzi.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Járások egyenes vonalon előre, hátra, oldalra, különböző alakzatokban (pl. cikcakk alakban, körben) és fordulatokkal (negyed-, fél-, egészfordulat), egyenletes vagy váltakozó lépéshosszal, ritmussal, nyújtott és hajlított könyökkel, különböző szimmetrikus kartartásokkal
- Járások mély és magas súlyponti helyzetekben (törpejárás, óriásjárás), valamint egyéb utánzó formákban (pl. tyúklépés, lopakodó járás, pingvinjárás)
- Járások sarkon, talp élén, lábujjhegyen, előre-hátra-oldalra
- A Kölyökatlétika futásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái
- Saroklendítés, térdemelés futás közben karlendítés nélkül és karlendítéssel, szimmetrikus kartartásokkal
- Sor- és váltóversenyek párban és csapatban, szemből és hátulról történő váltással
- Futások 5-6 m-re elhelyezett 10-20 cm-es akadályok felett
- Állórajt indulások hangjelre, különböző testhelyzetekből
- Futások különböző formában egyenesen, irányváltásokkal és íven egyenletes tempóban és ritmussal
- Folyamatos futások 4-6 percen keresztül

FOGALMAK

járás, utánzó járás, futás, mozgásirány, állórajt, rajtjel, kartartás, lendítés, hajlítás, szabály, sebesség, váltás, lépéshossz, perc, távtartás, térdemeléssel futás, saroklendítéssel futás

A gyógytestnevelés-órán a járás-, futásgyakorlatok szakaszos végrehajtásával törekedni kell a tanulók állóképességének fejlesztésére. A tanulók megismerik és alkalmazzák az elváltozásuk, illetve betegségük szempontjából adekvát terhelés-pihenés arányt a járás- és futásgyakorlatok esetében.

TÉMAKÖR: Szökdelések, ugrások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 40 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a különböző ugrásmódok alaptechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Kölyökatlétika ugrásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái
- Helyben szökdelések páros zárt lábbal és különböző terpeszekben tapsra, zenére
- Szökdelések két lábon előre-hátra-oldalra, ugrások kisebb, 10-20 cm-es magasságú felületekre fel és le
- Sasszé, oldalazó és indiánszökdelés alaptechnikájának elsajátítása
- Ugrások, szökdelések páros és egy lábon egyenlő és változó távolságra elhelyezett célterületekbe, sportlétrába
- Elugrások egy lábról maximum 5 m nekifutásból ülésbe, guggolásba érkezéssel 30-40 cm-es szivacsra
- Elugrások egy lábról maximum 5 m nekifutásból, guggolásba érkezéssel homokba
- Páros lábról felugrások céltárgyak érintésével

FOGALMAK

felugrás, elugrás, indiánszökdelés, sasszé, galopp, oldalazó szökdelés, méter, elugrási hely, leérkező hely, ritmus

A gyógytestnevelés-órán az ugrások, szökdelések a belgyógyászati betegségek esetén differenciált, egyénre szabott módon elősegítik a keringési rendszer és a mozgásműveltség fejlesztését.

TÉMAKÖR: Dobások, ütések

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a különböző dobásmódok alaptechnikáit és előkészítő mozgásformáit a vezető műveletek ismeretében tudatosan és koordináltan hajtja végre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Kölyökatlétika dobásokat előkészítő és rávezető gyakorlatai, versenyformái
- Könnyű labda fogása két kézzel, egyszerű karmozgások kézben a labdával, helyben és haladás közben
- Labda feldobása és elkapása helyben és járás közben

- Alsó dobás két kézzel társhoz
- Labda gurítása társnak fekvésben, ülésben
- Kétkezes mellső lökés, hajítás ülésben, térdelésben és állásban társhoz vagy célra
- Könnyű labda gurítása, terelése floorball-, teniszütő, tornabot vagy egyéb eszköz (pl. kézben lévő labda) segítségével társhoz vagy célfelületre
- Labda dobása, gurítása és elkapása társsal vagy csoportban, helyben és mozgás közben

FOGALMAK

dobás, gurítás, lökés, hajítás, terelés, ütés, célfelület, dobásirány, ütőfogás, tenyeres oldal, fonák oldal

A gyógytestnevelés-órán a tanulók elváltozása, illetve betegsége szempontjából adekvát dobások, ütések elsajátítása révén lehetővé válik a motoros képességek fejlesztése, a mozgásműveltség kialakítása, a különböző ütős sportok adaptált alkalmazása.

TÉMAKÖR: Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 40 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a funkcionális hely- és helyzetváltoztató mozgásformáinak kombinációit változó feltételek között koordináltan hajtja végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- a támasz- és függésgyakorlatok végrehajtásában a testtömegéhez igazodó erő- és egyensúlyozási képességgel rendelkezik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A tér-, izom- és egyensúlyérzék fejlesztése
- A helyes testtartás tudatosítása
- A ritmus és mozgás összhangjának megteremtése
- Egyszerű talajgyakorlati elemek elsajátítása és esztétikus bemutatása (gurulóátfordulás előre, hátra, tarkóállás, bátorugrás, mérlegállás, kézállást előkészítő gyakorlatok)
- Egyszerű támaszugrások és rávezető gyakorlataik elsajátítása, végrehajtása
- Akadálypályák leküzdése magasságokhoz, mélységekhez alkalmazkodó mozgáscselekvésekkel
- Függésben alaplendület
- Mászókulcsolás megtanulása, mászási kísérletek (rúdon, kötélen)
- Statikus támaszgyakorlatok gyakorlása mellső, oldalsó és hátsó támaszban különböző testrészek használatával, különböző kar- és lábtartásokkal kivitelezett egyensúlyi helyzetekben, valamint egyéb utánzó támaszgyakorlat végrehajtása
- Dinamikus támaszgyakorlatok különböző irányokba haladással, fel- és lelépéssel, állandó támasztávolságokkal, egyenletes sebességgel, ritmussal, egyénileg, párokban vagy csoportban
- Statikus mellső, hátsó és oldalsó függőállások, majd függések különböző fogásmódokkal, láb- és kartartásokkal; utánzó függőállások

- Dinamikus függőállások, függések haladással oldalra, fel/le, fordulattal, állandó fogástávolságokkal, egyenletes sebességgel, ritmussal
- Egyszerű statikus és dinamikus egyensúlyozási gyakorlatok végrehajtása

FOGALMAK

egyensúly, támasz, függés, függőállás, gurulás, gurulóátfordulás, mérlegállás, tarkóállás, „csikórugdalózás", mászás, mászókulcsolás, vándormászás, bátorugrás, pókjárás, rákjárás, fókajárás, medvejárás, sántaróka-járás, nyúlugrás, térdelés, felguggolás, alaplendület, madárfogás

A gyógytestnevelés-órán a betegségek és az elváltozások szempontjából kontraindikált gyakorlatok nélkül a támasz-, függés- és egyensúlyozási gyakorlatok alkalmazásával a törzsizomzat fejlesztése révén pozitív változások érhetők el az egészségi állapotban.

TÉMAKÖR: Labdás gyakorlatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 30 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;
- célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;
- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A labdás tevékenységek balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása
- Kézzel és lábbal, helyben és haladással történő labdavezetési módok alaptechnikáinak elsajátítása
- A különböző méretű és tömegű labdákkal labdavezetési, gurítási, dobási, rúgási és elkapási feladatok a távolság variálásával, helyben, önállóan, majd társak bevonásával különböző testhelyzetekben és különböző irányokba történő mozgással
- Labdagörgetések gyakorlása kézzel, lábbal, egyenes vonalon előre, oldalra, hátra, körbe vagy változó irányokba
- Magasan (fej fölött) érkező labda két-, majd egykezes talajra pattintott átvétele (Manó röpi alapok)
- Ismerkedés a kézzel (kosárérintés, alkarérintés), lábbal (dekázás) és fejjel történő pattintó érintések alaptechnikájával, az érintőfelületek tudatosítása könnyített szerekkel (pl. lufival)
- A labdaérzék-fejlesztő, pontosságot, a hibaszázalék csökkenését előtérbe helyező páros, csoportos versengések
- A labdás alaptechnikák vezető műveleteinek tudatosítása

FOGALMAK

mellső átadás, felső átadás, alsó átadás, egy- és kétkezes átadás, labdavezetés, labdaelkapás, labdakezelés, labdaív, pattintó érintés, gurítás, bekísérés, görgetés

A gyógytestnevelés-órán a labdás feladatok adaptált alkalmazásával a különböző elváltozások,

betegségek javulása elősegíthető az izomzat, motoros képesség fejlesztésével. Azon labdás testnevelési és sportjátékok megismerése, elsajátítása ajánlott, amelyeket a tanuló a betegségtől, illetve az elváltozástól függetlenül is gyakorolhat.

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 40 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;
- játék közben az egyszerű alaptaktikai elemek tudatos alkalmazására törekszik, játék- és együttműködési készsége megmutatkozik;
- célszerűen alkalmaz sportági jellegű mozgásformákat sportjáték-előkészítő kisjátékokban;
- labdás ügyességi szintje lehetővé teszi az egyszerű taktikai helyzetekre épülő folyamatos, célszerű játéktevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A különböző testnevelési játékok balesetmegelőzési szabályainak tudatosítása
- Egyszerű fogó- és futójátékok által a teljes játékteret felölelő mozgásútvonalak kialakítása, a játéktér határainak érzékelése
- Az elsősorban statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, mély súlyponti helyzetben történő elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása
- A sportjátékokat előkészítő testnevelési játékokban a támadó és védő szerepekhez tartozó ismeretek elsajátítása, feladatainak gyakorlása
- A népi játékokon keresztül a közösségi élmény megtapasztalása, a nemi szerepek gyakorlása
- A végtagok helyzetének, az izmok feszültségi állapotának, valamint az egész test érzékelését, az egyensúlyozó képességet fejlesztő szoborjátékok, utánzó játékok, egyéb népi játékok, valamint változatos akadálypályák teljesítését igénylő páros és csoportos játékok gyakorlása
- Statikus célfelületek eltalálására törekvő – különböző dobásformákra, rúgásokra, ütésekre épülő, változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználó – célzó játékok rendszeres alkalmazása
- A kooperativitás, a közös célirányos együttműködés erősítése páros és csoportos játékok (pl. váltó- és sorversenyek) által
- A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák játékos formájú gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, törekedve a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére időkényszer nélkül
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható

- A tánc verbális és nem verbális (gesztus) rendszerének elsajátítása, valamint a csoport tagjaival való érintkezés szabályainak gyakorlása
- Az alakzatváltással, illetve párban megvalósuló népi játékokkal a test oldaliságára, valamint az alaklátásra vonatkozó ismeretek tudatosítása, a téri tájékozódó képesség fejlesztése
- Az énekléssel kísért játékok gyakorlása által a ritmustartás és ritmusérzékelés képességének fejlesztése

FOGALMAK

szabályjátékok, népi és körjátékok, utánzó játékok, fogójátékok statikus és dinamikus akadályokkal, ugróiskola, sorverseny, váltóverseny.

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri azokat a testnevelési és népi játékokat, amelyek alkalmazásával növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző játékok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Küzdőfeladatok és -játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és képes megnevezni a küzdőfeladatok, esések, tompítások játék- és baleset-megelőzési szabályait;
- vállalja a társakkal szembeni fizikai kontaktust, sportszerű test-test elleni küzdelmet valósít meg.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Ismerkedés a bőrérintés és testközelség elfogadását, a társakkal szembeni bizalom kialakítását elősegítő páros, csoportos és csapat jellegű játékos, valamint kooperatív jellegű képességfejlesztő feladatokkal
- Az állásban és egyéb kiinduló helyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéket, az erőt fejlesztő, társérintés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása
- A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéket fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával
- Küzdelemre képessé tevő egyszerű technikák koordinációs fejlődésmenetének megfelelő végrehajtása
- A saját és az ellenfél erejének felbecsülése egyszerű páros és csoportos küzdőfeladatok során
- A küzdőjátékok balesetmegelőzési szabályainak, a sportszerű küzdés szemléletének megismerése
- A fizikai kontaktussal, a társ erőkifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra épülő páros küzdőjátékok különböző kiinduló helyzetekből, a test különböző részeivel, eszközökkel vagy anélkül

FOGALMAK

húzások, tolások, önkontroll, sportszerű küzdelem, esések, lábérintések, kézérintések, asszertivitás, közvetlen kontakt, pillanatnyi kontakt

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri azokat a küzdőfeladatokat és játékokat, amelyek alkalmazásával növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző játékok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Foglalkozások alternatív környezetben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 70 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő alkalmazására, végrehajtására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szabadtéri foglalkozások baleset- és természetvédelmi szabályainak megismerése
- A szabadtéri foglalkozások öltözködési szabályainak megismerése
- A szabadban, illetve a természetben való közlekedés szabályainak elsajátítása
- Szabadtéri népi játékok elsajátítása (fogójátékok, ugróiskolák)
- Szabadtéri testnevelési játékok elsajátítása
- Gördülő mozgásformák és téli játékok (roller, kerékpár; hógolyózás, szánkó) megismerése
- Szabadtéri akadálypályák leküzdése
- Természetben űzhető sportágak megismerése (túrázás, síelés, korcsolyázás)

FOGALMAK

időjárás, öltözködés, szabadtéri foglalkozások, téli játékok, nyári játékok, síelés, korcsolyázás, túrázás, tájékozódás, közlekedési szabályok, természetvédelem

A gyógytestnevelés-órán a szabadtéri foglalkozások során a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek olyan testgyakorlatokkal, sportokkal, amelyeket elváltozásuk, illetve betegségük ellenére végezhetnek. A megismert szabadban végzett sportok, testgyakorlatok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés megszerettetését, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását.

TÉMAKÖR: Úszás (*Amennyiben adottak a feltételek.*)

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

***Heti rendszerességgel, egész tanévben, lehetőleg két egymást követő évfolyamon. A**

megfelelő óraszám eléréséhez az alsó tagozaton lehetséges a tananyag átcsoportosítása. Ebben az esetben az úszás szempontjából egységesen kell kezelni az alsó tagozat óraszámait.

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával úszik;
- aktívan vesz részt az uszodában végzett mozgásformák elsajátításában, gyakorlásában.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az öltözői rend és az uszodai magatartás kialakítása
- A helyes higiéniai, öltözködési szokások kialakítása
- A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség fejlesztése
- Az állóképesség, a monotóniatűrés fejlesztése
- Az önbizalom és a mások iránti bizalom kialakítása, növelése
- A víz tulajdonságainak megismerése, valamint a vízmélységgel kapcsolatos életvédelmi tudnivalók elsajátítása
- A vízben végzett játékok, mozgások megszerettetése
- A szárazföldön végzett rávezető és célgyakorlatok elsajátítása és helyes végrehajtása
- Vízhez szoktató gyakorlatok elsajátítása, gyakorlása
- Vízhez szoktatás időszakában sikerélmény biztosítása
- Lebegések, merülések végrehajtása segítséggel és segítség nélkül
- Siklások elsajátítása hason, háton, deszkával és deszka nélkül / eszközzel és eszköz nélkül
- Egyszerű vízbeugrások (talpas ugrás) karikákba, lebegő tárgyak felett, segítséggel és segítség nélkül
- Egy választott úszásnem megtanulása és folyamatos gyakorlása
- A választott úszásnem lábtempójának gyakorlása deszkával és deszka nélkül / eszközzel és eszköz nélkül
- A választott úszásnem kartempójának gyakorlása
- A választott úszásnem kar- és lábtempójának, ritmusának összehangolása, gyakorlása
- Vízben végezhető játékok tanulása és végzése
- Segédeszközök felhasználásával a tanulási folyamat hatékonyságának növelése

FOGALMAK

csúszásveszély, lebegés, merülés, siklás, mélyvíz, levegővétel, vízbe fújás, talpas ugrás, kartempó, lábtempó, hátúszás, gyorsúszás, mellúszás, segítségnyújtás, úszódeszka, súlypontemelő bója, polifoam rúd.

A gyógytestnevelés-órán a hát- és gyorsúszás helyes technikájának elsajátításával, a technikacsiszoló és egyéb vízben végzett gyakorlatok segítségével lehetővé válik a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erősítése, a légzőrendszer fejlesztése, az állóképesség növelése.

TÉMAKÖR: Gyógytestnevelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: A jogszabályokban és a helyi tantervben rögzítettnek megfelelően[1]

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megfelelő általános állóképesség-fejlődést mutat;
- a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vesz részt a játékokban;
- ellenőrzött tevékenység keretében mozog a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával úszik;
- a testnevelési és népi játékokban tudatosan, célszerűen alkalmazza az alapvető mozgásformákat;
- játéktevékenysége közben a tanult szabályokat betartja;
- a szabályjátékok közben törekszik az egészséges versenyszellem megőrzésére;
- aktívan vesz részt az uszodában végzett mozgásformák elsajátításában, gyakorlásában;
- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásait;
- tanári segítséggel megvalósít a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- A gyógytestnevelés fejlesztési feladatai megjelennek a különböző témakörökbe ágyazottan, annak szerves részeként. Az ott felsorolt feladatok végrehajtása során, illetve azokon kívül az alábbi fejlesztési feladatokat kell megvalósítani:
  - A helyes légzéstechnika elsajátítása
  - A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása
  - Egyszerűbb korrekciós gimnasztikai gyakorlatok pontos végrehajtása
  - A helyes testséma kialakítását szolgáló gyakorlatok pontos végrehajtása segítségadással, majd anélkül
  - A tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának, mozgékonyságának (hajlékonyságának) fejlesztését szolgáló különböző testgyakorlatok tudatos, pontos végrehajtása
  - Az állóképesség-fejlesztés jelentőségének felismerése, kitartásra nevelés
  - Mozgás- és terheléshatárok megismertetése, azok kiterjesztését szolgáló tevékenységek elsajátítása, végrehajtása
  - Az egészségi állapot változását pozitívan és negatívan befolyásoló (kontraindikált) mozgások megismertetése a különböző testgyakorlatok elsajátításán keresztül.

Testnevelés és sport

3–4. évfolyam

[1] A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-órára szánt éves óraszám 30–50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

A 3–4. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszáma: 360 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Előkészítő és preventív mozgásformák**	**Órakeret 25 óra + folyamatos**
Előzetes tudás	A tanóra menetét segítő egyszerű alakzatok kialakítása és megtartása. Az alapvető gimnasztikai szakkifejezések ismerete és végrehajtása. A fittség, a higiénia, a baleset-megelőzés és a környezettudatosság területein megszerzett elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének további erősítése. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megszokottá tétele, a testi és lelki egészségért való személyes felelősség tudatosítása. A szervezési feladatok körének bővítése, egyre önállóbbá tétele. Az egészségfejlesztés alapvető területein szerzett ismeretek gyarapítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):* Tér- és távköz, többsoros vonal kialakítása. A tanórai feladat végrehajtásához szükséges egyéb térformák kialakítása. *Gimnasztika:* Nyújtó, erősítő és ernyesztő hatású szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelem szabályainak megfelelően, eszköz nélkül és különböző eszközökkel. Játékos gyakorlatsorok zenére. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva eszköz nélkül és különböző eszközöket felhasználva. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok a bemelegítésben és levezetésben. Tartásos és mozgásos elemek önálló végrehajtása. Keringésfokozó feladatok; zenés gimnasztika, fokozódó intenzitással és terjedelemmel; egyszerű gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyságfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma-, tér- és testérzékelés-fejlesztő, játékos gyakorlatok. *Játék:* A térbeli tudatosságot, az energiabefektetés tudatosságát és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.	*Környezetismeret:* tájékozódási alapismeretek. *Vizuális kultúra:* tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció. *Technika, életvitel és gyakorlat:* életvitel, háztartás.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés: Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok önálló alkotással és végrehajtással. Egy-egy nyújtó és erősítő hatású gyakorlat önálló végrehajtása a testtartásért felelős főbb izomcsoportokra korrekciós céllal is. Motoros, illetve fittségi tesztek pontosabb végrehajtása. A stressz- és feszültségoldás gyakorlatai. A higiéniával és a környezettudatossággal kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés alapvető szabályainak ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzői, fontossága, a gerincvédelem szabályai. A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Pulzusmérés. A tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek bővülése. Egészségnevelési alapismeretek: Az egészséges élet alapfeltételei (napi tisztálkodás, fogmosás, heti hajmosás, testmozgás, egészséges táplálkozás). Öltözői rend és a sportfelszerelés tisztasága. A biológiai éréssel járó testi változások alapismeretei. Stressz és feszültségoldó alapismeretek. Környezettudatosság: takarékosság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, egészség, sport, életviteli és életmód alapismeretek, biztonság, baleset-megelőzés és elsősegély-nyújtási alapismeretek.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alakzat, testséma, helyes testtartás, sérülés, megelőzés, tartásos elem, mozgásos elem, stressz, feszültség, életmód, táplálkozás, fittség, edzettség, mozgásintenzitás, hajlékonyság, egyéni vélemény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák**	**Órakeret 60 óra**
Előzetes tudás	A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások elnevezéseinek, legfontosabb vezető műveleteinek ismerete. Fentiek alkalmazása egyszerű játékhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-	A mozgáskoordináció fejlődésével párhuzamosan az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgásformák stabillá és automatizálttá tétele,	

fejlesztési céljai	változó körülmények között is optimálisan precíz kialakítása. Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában nagyfokú cselekvésbiztonság kialakítása – a helyi feltételek, szabályzás szerinti métékben – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák továbbfejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:* Fordulattal, ritmus- és irányváltással; manipulatív feladatokkal kombinálva; mozgáskapcsolatokban, vonalak, bóják, ugrókötél által meghatározott mozgásútvonalakon; változó magasságú akadályok beiktatásával; különböző ritmusú és tempójú zenére. Szökdelések, el-, fel- és leugrások és érkezések zenére, ritmikusan, áthajtások közben, különböző eszközök segítségével; manipulatív mozgásokkal összekötve. Haladás kiépített, komplex akadálypályán. Három-öt mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok alkotása és végrehajtása zenére is. Menekülés és üldözés különböző tértárgyak, akadályok kerülésével, egyéb taktikai feladatokkal. *Lendítések, körzések*: Különböző testrészekkel különböző iramú és sebességű mozgások közben. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a lendítésekre és körzésekre építve (zenére is). *Hajlítások és nyújtások:* Különböző testhelyzetek kialakítása hajlításokkal és nyújtásokkal az egyéni kreativitást felhasználva. Hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve különböző eszközökkel. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a hajlításokra és nyújtásokra építve (zenére is). *Fordítások és fordulatok:* Fordítások különböző helyváltoztató mozgásokhoz kapcsolva. Fél és egész fordulat helyben, ugrással különböző eszközökön is. Fordulatok manipulatív eszközökkel kombinálva. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a fordításokra és fordulatokra építve (zenére is). *Tolások, húzások:* Különböző eszközök húzása és tolása egyénileg, párokban és	*Vizuális kultúra:* kifejezés, alkotás, vizuális kommunikáció. *Technika, életvitel és gyakorlat:* életvitel, háztartás. *Matematika:* műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek.

csoportokban fokozódó erőkifejtéssel, különböző eszközökkel és testrészekkel. *Emelések és hordások:* Társemelések és társhordások csoportokban, illetve az egyéni kompetenciáktól függően párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően. *Függés- és lengésgyakorlatok:* Mászókötélen, mászórúdon, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően. „Vándormászás”. *Egyensúlygyakorlatok:* Különböző testrészeken és testhelyzetekben stabil és labilis felületen, csukott vagy bekötött szemmel. Egyensúlyi helyzetek megtalálása hely- és helyzetváltoztató mozgásokból, illetve manipulatív eszközhasználattal. Társas egyensúlygyakorlatok a közös súlypont megtalálásával. Eszközök egyensúlyban tartása mozgásban különböző testrészekkel, illetve eszközökkel. Egyéb egyensúlygyakorlatok. *Gurulások, átfordulások:* Különböző szereken, eszközökön; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes és utólagos mozgással, egyensúlygyakorlatokkal, illetve manipulatív mozgásokkal összekapcsolva. Társsal, társakkal tükörképben és azonosan, társon át. *Támaszok:* Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is) komplex akadálypályán, nehezített feltételek mellett. Ugrások, lépegetések kézzel („támlázás”) és lábbal különböző támaszhelyzetekben. Elszakadás a talajtól kézzel és/vagy lábbal különböző támaszhelyzetekből. Fel-, le-, átmászások eszközökre nehezített feltételekkel. *A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:* Szerep-, szabály- és feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok a helyváltoztató természetes mozgásformák felhasználásával. Akadályversenyek, különböző magasságú eszközök leküzdésével. A közösség összteljesítményén alapuló	

versenyjátékok. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó egyéni versenyek. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése. Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erőkifejtés; lefutás. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal, vagy társakkal. A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hely- és helyzetváltoztató mozgás, térérzékelés, testérzékelés, mozgáskapcsolat, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep, gyorsaság, állóképesség, erő, akadályverseny.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Manipulatív természetes mozgásformák**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	Az eszközök ismerete, balesetmentes használata. A manipulatív alapmozgások vezető műveletei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos gyakorlás és a gyakorlás általi fejlődés örömteli megélése során a magabiztosság erősítése. A bátor, sikerorientált, motivált tanulásmegalapozása, ezzel hozzájárulás a szabadidős aktivitások és játéktevékenységek mindennapi életben való használatához. A finommotorika fejlesztése – a helyi feltételek, szabályzás szerinti mértékben – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Dobások (gurítások) és elkapások:* Egy- és kétkezes gurítások és dobások helyből, majd haladásból. Különböző ívben és sebességgel érkező labdák és egyéb eszközök elkapása párban és csoportokban nehezített feltételek mellett. Alsó, felső, mellső dobások párban és csoportokban különböző erővel, irányba és távolságra *haladó mozgás közben*. Gurítások, dobások és elkapások egyszerű cselekkel és egyéb feladatokkal kombinálva. Labdaátadások játékhelyzetekben. Kapura dobások talajról. Páros és hármas kapcsolatok kialakítása játékhelyzetekben.	*Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció. *Technika, életvitel és gyakorlat:* életvitel, háztartás.

Rúgások, labdaátvételek lábbal: Labdás koordinációs gyakorlatok labdavezetéssel különböző alakzatokban. Labdavezetés- és labdakontroll-gyakorlatok váltakozó sebességgel és/vagy irányban társak között mindkét láb használatával. Belső csüd, teli csüd, teljes csüd, külső csüd használata feladatmegoldásoknál. „Dekázás” mindkét láb használatával. Rúgások a lábfej különböző részeivel helyből, mozgásból. Játékos passzgyakorlatok. Kézből rúgásfeladatok meghatározott célra, távolságra. *Labdavezetések kézzel:* A társsal azonosan, illetve tükörképben; váltakozó irányban, sebességgel, akadályok felhasználásával; kreatív feladatalkotással; labdadobással, gurítással kombinálva egyénileg, párban és csoportban; csoportos labdavezetéses feladatok. *Ütések testrésszel és eszközzel:* Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra és magasságokra; háló (zsinór) fölött különböző magasságban és ívben a vizuális kontroll csökkentésével; egyénileg, párban és csoportban, tükörképben és azonosan. Ütések tenyeres és fonák mozgásmintával; szervaszerűen. *A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékban:* Szabály- és feladatjátékok, sportjáték-előkészítő kisjátékok, alkotó és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versenyek. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Bonyolultabb játékfeladatok által megkövetelt, szabályok szerinti eszközhasználat. A manipulatív eszközhasználati technikák vezető műveletei. Térbeli és energiabefektetésbeli ismeretek az eszközhasználattal összefüggésben. Az eszközkezelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alkalmazkodás, akarat, sporteszköz, használati szabály, lábfej, tenyeres, fonák, dekázás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A tanult tornaelemek, táncmozdulatok felismerése, végrehajtása. Egyszerű, 2-4 mozgásforma összekapcsolása rendezett, esztétikus végrehajtás mellett. Nyújtott karú támaszhelyzetek. Eredményes mászókulcsolás. Magabiztos statikus és dinamikus egyensúlyi helyzetek. Egyszerű tánclépésekkel, a zene ritmusára a tanár, a pár, a társak mozgásának többnyire sikeres követése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A felelősségteljes gyakorlás révén az önálló tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése. A tornajellegű feladatok kombinált megoldásával a testérzékelés, a tér-, izom- és egyensúlyérzékelés továbbfejlesztése. A torna- és a táncelemek gyakorlásával hozzájárulás a relatív erő- és a ritmusképesség fejlődéséhez. Az esztétikus mozgásvégrehajtás rögzítése. A tánc jellegű feladatok tanulása közben a térbeliség (mozgás), az időbeliség (ritmus) és dinamika (erősség) összehangolása. Ösztönzés az együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Torna:* Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre és hátra az egyéni kompetenciákhoz illeszkedő nehézséggel – különböző kiinduló helyzetből, repülési fázissal, szerekre, párban, csoportban; fellendülési kísérletek segítségadással vagy anélkül kézállásba; kézenátfordulás oldalt, emelés zsugorfejállásba; felugrás kéztámasszal különböző szerekre; támaszugrások az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkáról és/vagy minitrambulinról, egyéni-párostársas egyensúly- és gúla jellegű gyakorlatok. Alaplendület és leugrás gyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. 3-6 mozgásforma kapcsolatában tornagyakorlatok részben önálló alkotása és végrehajtása egyénileg és párokban; kötél- és/vagy rúdmászás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás); egyszerű gyermek aerobikgyakorlatok. *Tánc:* Kreatív tánc különböző ritmusú, tempójú zenére.	*Környezetismeret:* testünk, életműködéseink. *Ének-zene:* magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, mozgásos improvizáció, ritmikai ismeretek.

A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulata, dinamikája keltette hatása mozgás általi kifejezése a gyermeki képzelőerő, kreativitás segítségével. Páros vagy társas táncfolyamatok összhangban. A motívumismeret bővülése és az adott tánc(ok) struktúrájának egyre mélyebb megértése és végrehajtása. Páros és csoportos, változatos térformájú motívumfüzérek, gyermektáncok. Ritmusgyakorlatok egész testtel, a különböző testrészek ritmusában egyszerű párhuzamosságok kivitelezése. *Tornához és tánchoz kapcsolódó játékok, versenyek, bemutatók:* Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok tornajellegű mozgásformák illesztésével. Népi játékok énekre, dalra, zenére. Kreativitásra, esztétikumra és mozgáspontosságra épülő egyszerű torna- és táncbemutatók. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tornamozgások megnevezése, a torna és a testnevelés szavak tartalmának megkülönböztetése. Baleset- és sérülésveszélyes helyzetek elkerülésének módjai, a személyes teljesítőképesség határai átlépésével kapcsolatos kockázatok létezésének elfogadása. A tanult dalok szövege, a tanult táncokhoz kapcsolódó népi hagyományok, ünnepek elnevezései. A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gurulás, fellendülés, kéztámasz, spicc, egyensúlygyakorlat, tornaelem, alátámasztási pont, aerobik, pontozás, párvezetés, tánc, ütemmutató (metrum), szinkópa, szünet, táncház, fonó, „játszó”, felkérés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású mozgások többszöri, rövid ideig történő fenntartása játékos, változó körülmények között, illetve játékban. Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatlétikai vagy ahhoz hasonló játékokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A futó-, ugró- és dobóiskola alapgyakorlatainak fokozódó pontosságú végrehajtása. Idő-, és tempóérzékelésen alapuló tartós futások gyakorlása. A mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. Az	

	atlétikai jellegű alapmozgások tanulása iránti motiváció erősítése a mozgások pontosságra törekvő, változatos gyakorlásával. Az önértékelés további erősítése. A testséma, a testtudat, a figyelem összpontosításának és a figyelem rugalmasságának fejlesztése.

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Járás- és futás mozgásformái:* egyenletes és változó, illetve váltakozó ritmussal, sebességgel, erőkifejtéssel, lépéstávolsággal és/vagy lépésfrekvenciával; komplex akadálypályán; vágtafutás; tartós futás különböző terepeken; rajtgyakorlatok és a guggolórajt. *Ugrások és szökdelések ugrásformái:* Ugróiskolai gyakorlatok, sorozatszökdelések az ugrástávolság és -magasság változtatásával, páros és egy lábon, különböző síkokban; távolugrás-kísérletek elugrósávból guggoló- és/vagy lépőtechnikával; magasugrás-kísérletek átlépő technikával; komplex futó- és ugróiskolai gyakorlatvariációk. *Dobások mozgásformái:* Egy- és kétkezes hajító-, lökő- és vetőmozdulatok célra, változó távolságra, különböző kiinduló helyzetekből. A forgómozgások előkészítő gyakorlatai. Hajítómozgások 3 lépéses dobóritmusban. *Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a helyi feltételek, szabályzás szerinti mértékben a Kölyökatlétika versenyrendszerében:* A Kölyökatlétika mozgásrendszerére épített szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, önálló, páros és csoportos ugróiskolai gyakorlatsorok, játékok alkotása. A Kölyökatlétika eszközkészletének sokoldalú felhasználása kontrollált csapatversenyek formájában. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői. A futó-, ugró- és dobófeladatokhoz tartozó mozgások megnevezései, a tanult mozgások vezető műveletei, idő- és távolságmérés, atlétikai eszközök elnevezései. A Kölyökatlétikai versenyforma ismerete, az egyéni	*Környezetismeret:* testünk, életműködéseink. *Matematika:* geometria, mérés, testek. *Vizuális kommunikáció:* közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.

szerepvállalás fontossága a csapat eredményessége érdekében. Közös szervezés, egymás teljesítményének értékelése és elfogadása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Futó-, ugró- és dobóiskola, váltott lábú szökdelés, váltás, gát, forgás, dobóritmus, sarok-talpgördülés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Tapasztalat a manipulatív természetes mozgásformák gyakorló- és feladathelyzetben történő alkalmazásáról. Motivált tanulás a játék folyamatában. Összjáték-tapasztalatok az egyszerű támadó és védő helyzetekről. A sportszerű viselkedés jellemzőinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásával hozzájárulás a taktikai gondolkodás fejlődéséhez. A közös játékfeladatok során a csapatérdek hangsúlyos megjelenítése az egyéni érdekkel szemben. A játéktevékenység során kialakuló döntéshelyzetek során a célszerű mozgásválasz megtalálása. A szabadidő aktív közösségi játékkal történő kitöltése igényének megerősítése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése, ezáltal a taktikai gondolkodás további fejlesztése, az egyén csapathoz való pozitív viszonyának további megerősítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Legalább két sportjáték megalapozása a természetes mozgásformák keretében, a helyi tantervben rögzített választás szerint* *Általános technikai és taktikai tartalmak*: Támadó és védő feladatok terület- és emberfogással kisjátékok közben; páros cselezési feladatok, testcsel labdavezetéssel, játékos passzgyakorlatok; passzgyakorlatok labdavezetéssel kombinálva 1:1, 2:1, 3:1 ellen. *Minikosárlabda:* Kosárra dobási kísérletek helyből, büntetődobás alacsony palánkra; megindulás, megállás, a kosárlabdában. *Miniröplabda:* Kosárérintés és alkarérintés, alsó egyenes nyitás puha labdákkal,	*Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció. *Matematika:* számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometria. *Magyar nyelv- és irodalom:* kommunikációs jelek felismerése és értelmezése.

léggömbbel egyénileg, párokban, csoportokban. *Labdarúgás:* Rúgások kapura és társhoz belsővel, belső csüddel, teljes csüddel, labdaátvételek; labdakontroll-gyakorlatok, lövő- és testcselek nehezedő feltételek mellett. A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása rombuszalakzatban. Területnyitás támadásban. Területszűkítés védekezésben. Kapusok szerepe védekezésben, támadásban. *Szivacskézilabda:* Kapura dobási kísérletek helyből, nekifutásból. Passzgyakorlatok. Ismerkedés a kapusjátékkal. *Sportjáték-előkészítő (kis)játékok:* Játék létszámazonos, létszámfölényes helyzetekben labdarúgás, szivacskézilabda, minikosárlabda (streetball) jelleggel; kis létszámú cicajátékok labdarúgás-, kézilabda-, kosárlabda jelleggel, fokozatos szabálybevezetéssel; területfoglaló, menekülő-üldöző taktikai játékok; palánkkosárlabda, miniröplabda, vonaljátékok, (kooperatív) zsinórlabda, átfutós röplabda puha labdákkal; sportjátékok rögtönzött mérkőzései kis létszámú csapatokkal, egyszerűsített szabályokkal. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Kommunikációs formák és jelek felismerése a csapatjáték során. A kisjátékokhoz szükséges sportági alapszabályok ismerete. Törekvés a társas szabályok betartására. A sportszerű viselkedést igénylő helyzetek felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Labdaív, területvédés, cselezés, emberfogás, területfoglalás, technikai végrehajtás, kooperatív játék, labdabirtoklás, emberelőny, esélykiegyenlítés, győzelem, vereség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Elemi eséstechnikák ismerete, balesetmentes végrehajtása. A támadó- és védőmozgások során az ellenfél mozgásaihoz való igazodás próbálkozások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önvédelmi és küzdő feladatok végzése során a mindennapokban szükséges önvédelem szerepének tudatosítás. Az önfegyelem és önszabályozás továbbfejlesztése.	

	A sportszerű küzdés iránti igény erősítése. A sportszerű küzdések, együttműködő feladatok végrehajtása során a társak tiszteletének erősítése. A taktikai gondolkodás egyre gyakoribb összekapcsolása a mozgásvégrehajtással.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *A küzdőjátékok előkészítésének gyakorlata:* Tolások és húzások a testi erő kihasználásával. Társas egyensúly-kibillentő gyakorlatok. Szabadulás fogásokból, birkózó jellegű küzdelmek (grundbirkózás), esések és tompításaik előre, hátra, oldalra, le, át, gurulások tompítása. *Küzdőjátékok:* Szabály- és feladatjátékok önvédelmi, illetve küzdőelemekkel, küzdőjátékok, játékok kooperatív erőfejlesztő tartalommal, páros és csoportos kötélhúzó versenyek, páros küzdések. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusa, önvédelmi alapismeretek a mindennapokban.	*Környezetismeret:* testünk, életműködéseink.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tompítás, grundbirkózás, judo, cselgáncs, esés, karate, boksz, önvédelem, menekülés, szabadítás, feszítés, dobás, kiemelés, kitolás, agresszivitás, tisztelet, önszabályozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A gyorsúszás vagy hátúszás közül egy úszásnem választása. Az uszodában szükséges magatartási, higiéniai és balesetvédelmi szabályrendszer tudatosítása, a személyes felelősség kialakítása és az uszodai szabályok betartása. Egy úszásnem (gyorsúszás vagy hátúszás) technikájának rögzítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az úszásoktatás óraszáma helyi feltételektől függ, de 18 óra biztosítása előírt (a két évfolyamon együttesen). *Amennyiben az iskola úszásoktatásra a helyi tantervben csak 18*	*Vizuális kultúra:* tárgy- és környezetkultúra.

órát tervez, vagy nem használja fel a teljes (36 órás) időkeretet, a fennmaradó órákat a többi tematikai egység időkeretének bővítésére kell fordítania. *Amennyiben az intézményben az 1–2. osztályban is megoldott az úszásoktatás, a tematikai egység céljait és követelményeit a helyi tantervben ennek figyelembe vételével kell meghatározni.* MOZGÁSMŰVELTSÉG A vízhez szoktatás gyakorlatai, a vizes környezet balesetvédelmi és higiéniai rendszabályai. Vízbiztonság, siklás hason és háton. Tudatos levegővétel az úszás rávezető gyakorlataiban. *Legalább egy úszásnem oktatása az helyben meghatározott óraszám függvényében.* *Hátúszás:* Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka). *Feladatok háton:* felfekvés a hátra kapaszkodással, fejbeállítás, csípőemelés; háton lebegés segítséggel és önállóan; felfekvés hátra segítséggel és önállóan; lebegés háton önállóan; lebegés és siklás háton. *Hátúszás lábtempó:* siklás háton; hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; hátúszó lábtempó, segítséggel; hátúszás lábtempó segítséggel és önállóan; háton lebegés, siklás és a hátúszás lábtempó összekapcsolása; hátúszás lábmunka önálló gyakorlása. *Hátúszás kartempó:* hátúszás kartempó – késleltetve; mélytartásból, majd magastartásból; egykaros hátúszás-kísérletek, a levegővétel. *Hátúszás kar- és lábtempó összhangjának megteremtése:* hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai. *Gyorsúszás:* Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka. légvétel, ritmus). *Gyorsúszás lábtempó:* siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval. *Gyorsúszás kartempó:* gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban. *Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése:* gyorsúszás technikai feladatok; gyorsúszás kar- és lábtempó gyakorlása.	*Környezetismeret:* a víz tulajdonságai, testünk, életműködéseink.

Gyorsúszás levegővétele: a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása. *Úszások a mélyvízben:* gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral-lábbal, hátrafordulásos levegővétellel; úszás szabadon. *Ugrások, taposások:* beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás és előkészítő gyakorlatai. A téri tájékozódás, tér- és mélységérzékelés fejlesztése úszó és merülő gyakorlatokkal. Adott úszásnem technikai gyakorlatai koordinációs céllal. Játékos páros és társas vízi feladatok erőfejlesztő céllal. *Vízhez kötött játékok:* Hajóvontatás, siklási és vízbeugrási versengések, víz alatti fogók, játékos úszógyakorlatok; játékos vízi csapatversenyek eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott úszástechnikával kapcsolatos fogalmi készlet ismerete, az uszoda élet- és balesetvédelmi ismeretei, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással, vízben mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felfekvés, gyorsúszás, hátúszás, fejesugrás, késleltetés, levegővétel, merülés, mentés, életvédelem, örvény, pánik, félelem, fáradtság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben**	**Órakeret 45 óra**
Előzetes tudás	A szabadtéri és természetben űzött mozgásos tevékenységek alapvető egészségvédelmi és környezettudatos szabályai. Az időjárási körülmények hatása a testmozgásra. Mozgástapasztalat néhány szabadidős mozgásrendszerről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alternatív, szabadidős mozgásformák további megismerése és kipróbálása. A kihívást jelentő, új sportágak révén a mozgás iránti pozitív érzelmi háttér formálása. Az aktív szabad játék, majd a rekreáció a későbbi egészséget fenntartó, fejlesztő funkciójának megalapozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG		*Technika, életvitel és*

Ismerkedés újabb alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készletükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal és/vagy az 1–2. osztályban választottak további gyakorlása ***a helyi lehetőségek és szabályozás függvényében****. A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.* Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal; falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. Gyermekjóga gyakorlatok. *Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.* A választott mozgásrendszerhez illeszkedő játékok, ügyességi csapatversenyek, házi bajnokságok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott szabadidős mozgásrendszerek elnevezései, alaptechnikai és taktikai elemei, legfontosabb szabályai, KRESZ-alapismeretek, a szabadidős mozgásokhoz tartozó szabályok, eszközök ismerete, a szabadidő- és médiatudatosság.	*gyakorlat:* közlekedési ismeretek. *Környezetismeret:* testünk, életműködéseink; időjárás, éghajlat.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rekreáció, szabadidő, játékszervezés, bőrbetegség, kullancs, UV-sugárzás,

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	*Előkészítő és preventív mozgásformák* Egyszerű, általános bemelegítő gyakorlatok végrehajtása önállóan, zenére is. Önálló pulzusmérés. A levezetés helyének és preventív szerepének megértése. A nyújtó, erősítő, ernyesztő és légzőgyakorlatok pozitív hatásainak ismerete. A gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák önálló kialakítása. Az alapvető tartásos és mozgásos elemek önálló bemutatása. A testnevelésórán megfelelő cipő és öltözet, tisztálkodás igényének megszilárdulása. A játékok, versenyek során erősödő személyes felelősség a magatartási szabályrendszer betartásában és a sportszerűen viselkedés terén. Stressz- és feszültségoldó gyakorlatok megismerése.

	Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások kombinálása térben, szabályozott energiabefektetéssel, eszközzel, társakkal. A bonyolultabb játékfeladatok, a játékszerepek és játékszabályok alkalmazása. A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások megnevezése, valamint azok mozgástanulási szempontjainak (vezető műveletek) ismerete. *Manipulatív természetes mozgásformák* A manipulatív természetes mozgásformák célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. A manipulatív természetes mozgásformák kombinálása térben és szabályozott energiabefektetéssel. A rendszeres gyakorlás és siker mellett az önálló tanulás és fejlődés pozitív élményének megerősödése. A pontosság, célszerűség és biztonság igénnyé válása. A sporteszközök szabadidős használatának állandósulása. *Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban* Részben önállóan tervezett 3-6 torna- és/vagy táncelem összekötése zenére is. A képességszintnek megfelelő magasságú eszközökre helyes technikával történő fel- és leugrás. Nyújtott karral történő támasz a támaszugrások során. Gurulások, átfordulások, fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben többnyire biztosan uralt egyensúlyi helyzet. A tempóváltozások érzékelése és követése. A tanult táncok, dalok, játékok eredeti közösségi funkciójának ismerete. *Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban* A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok vezető műveleteinek ismerete, rendezettségre törekvő végrehajtása, változó körülmények között. A 3 lépéses dobóritmus ismerete. A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is. A Kölyökatlétika eszköz- és versenyrendszerének ismerete. A Kölyökatlétikával kapcsolatos élmények kifejezése. *Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban*

	A tanult sportjátékok alapszabályainak ismerete. Az alaptechnikai elemek ismerete és azok alkalmazása az előkészítő játékok során. Az egyszerű védő és a támadó helyzetek felismerése. Az emberfogásos és a területvédekezés megkülönböztetése. Törekvés a legcélszerűbb játékhelyzet-megoldásra. A csapatérdeknek megfelelő összjátékra törekvés. A sportszerű viselkedés értékké válása. *Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban* Néhány önvédelmi fogás bemutatása párban. Előre, oldalra és hátra esés, tompítással. A tolások, húzások, emelések és hordások erőkifejtésének optimalizálódása. A grundbirkózás alapszabályának ismerete és betartása. A sportszerű küzdésre, az asszertív viselkedésre törekvés. A saját agresszió kezelése. Az önvédelmi feladatok céljának megértése. *Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban* Egy úszásnemben 25 méter leúszása biztonságosan. Fejesugrással vízbe ugrás. Az uszodai rendszabályok természetessé válása. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete. *Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben* Legalább négy szabadidős mozgásforma és alapszabályainak ismerete. A tanult szabadidős mozgásformák sporteszközei biztonságos használatának, alaptechnikai és taktikai elemeinek ismerete, alkalmazása. A szabadidős mozgásformák önszervező módon történő felhasználása szabad játéktevékenység során. A szabadtéren, illetve speciális környezetben történő sportolással együtt járó veszélyforrások ismerete.

Az adott évfolyamba lépéshez szükséges minimum:

Az ismeret szintjén elsajátított terminológiai fogalmakra tanári emlékeztetésre helyes válaszcselekvések. A bemutatott testkultúrális elemek mind ösztönös, mind nyílt utánzással történő visszaadása. A tanult mozgásos cselekvések gyakorlása során további fejlődés felmutatása. Az iskolai közlekedésben tudatosság.

13.5.11 Táncművészet

A tánc tanítása komplex művészetpedagógiai tevékenység, amely által a tanuló sajátos kifejezőeszköz birtokába jut, kiegészítve a nyelvi, a zenei és a vizuális kifejezőeszközök tárát. A tánc a mozgást a művészetek oldaláról ismerteti meg a tanulóval, értékesen kiegészítve a testnevelés órákon történő mozgásfejlesztést. A tánc tanítása a testnevelés órák keretében is történhet, megfelelő képesítésű pedagógus vezetésével.

A tánc és a zene elválaszthatatlan kapcsolatából adódóan a tánc tanítása különleges zenei élményt is nyújt: a tanuló a mozgás által egész testében érzékeli a kísérő zenét, a zene aktív befogadójává válik.

A moderntánc, esztétikus testképzés, klasszikus balett és jazz tánc tanításának célja a 6-14 éves korú gyerekek nevelése, táncos-oktatás eszközeivel, a mozgáskultúra sokirányú fejlesztése olyan szintűre, amely alkalmassá teszi a tanulókat arra, hogy későbbiekben olyan foglalkozásokon lehessenek eredményesek, amelyeknél fokozottabban van szükség az egészségesen kiképzett fizikumra, ügyességre, magabiztosságra és általában a művészetek iránti nyitottságra. Célja a táncművészeti oktatásnak az is, hogy kiszűrje azon tehetséges gyerekeket, akik a táncművészetet hivatásként választják. A tanulók az általános iskola 4. osztályának elvégzése után jelentkezhetnek felvételi vizsgára a Magyar Táncművészeti Egyetemre.

A tánc tanítása fejleszti a ritmusérzéket, a térérzékelést, a testtartást és a mozgáskoordinációt, amely a mindennapi élet számos területén fontos a tanuló számára. Hozzájárul az egészség megőrzéséhez, fejleszti a társas kapcsolatok iránti érzéket: együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére ösztönöz.

Az iskolai tánctanulás bekapcsolódási lehetőséget biztosít a tanuló számára a táncos kulturális életbe: a tánc- és mozgásművészet értő befogadójává, aktív részesévé formálja.

1–2. évfolyam

A tánc tanítása, mint művészetpedagógiai tevékenység széleskörűen fejleszti a tanuló *esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét,* nemcsak a mozgásművészet, hanem a zene- és színházművészet területén is, melyeknek így értő befogadójává, igényes közönségévé válhat. A művészi mozgással való ismerkedés más területeken is erősíti a tanuló megnyilvánulásainak magabiztosságát.

A táncolás javítja a testtartást, az állóképességet, fejleszti a mozgáskoordinációt, stresszoldó és örömöt adó tevékenység, ezzel fontos eszközévé válik a *testi és lelki egészségre nevelésnek.*

Moderntánc, esztétikus testképzés, klasszikus balett és jazz tánc oktatásának feladata a tanulók helyes testtartásának kialakítása, izomzatának erősítése, formálása, a fizikai teherbírás fokozása, a harmonikus muzikális mozgás kialakítása, továbbá mozgás koordinációs készségének fejlesztése, bizonyos fokú szakmai képzettség megvalósítása. Az oktató-nevelő munka feladata a gyerekek alkotóközösségek kialakítása, a közösségi, etikai nevelés, a művészeti értékek felismerése. Fontos feladatot vállal a táncoktatás a gyermeki fantázia, kezdeményezőkészség és ábrázoló-reprodukáló készség fejlesztésében. A színpadi tánc beiktatása a tanmenetbe 4. osztálytól kezdődően sikerérzetet produkálnak, önmegvalósítást tesznek elérhetővé, melyeknek lényeges inspiráló hatása van a mindennapi életben.

A tánc tanítása ráirányítja a tanulók figyelmét az IKT-eszközökön elérhető értékes, művészi tartalmakra, erősítve ezzel a *médiatudatosságra nevelést.*

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Esztétikus testképzés	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Az óvodában tanult népi játékok, a hozzájuk kapcsolódó dalok, alapvető mozdulattípusok ismerete, alapmozgások elsajátítása: séta, ugrások, karmozdulatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az esztétikus gimnasztikához fűződő pozitív attitűdbázis kialakítása. Az önbizalom gyarapítása. A fizikai terhelés és fáradás jeleinek felismerése. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek megismerése. A természetes mozgásformákhoz kapcsolódó fogalmak ismerete. A szocializációs folyamatok elősegítése. Ritmus-tér-idő fogalmának kialakítása. A bemelegítés ok-okozati összefüggéseinek feltárása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A fizikai képességek (hajlékonyság, izomerő) fejlesztése. A mozgáskészségen alapuló mozgásérzék tudatosítása. A koordinációs képességek (plasztikus harmóniaérzék, mozgásátvevő hajlam) fejlesztése. Központtudat kialakítása, mely elősegíti a helyes testtartásérzet kialakítását. Statikus és dinamikus alapformák elsajátítása: a test helyzetei és elmozdulásai. Tér, idő, ritmus. Az ízületi mozgékonyság fejlesztése.	**Szaktárgyi kapcsolatok**: kreatív gyermektánc. **Tantárgyközi kapcsolatok**: ének-zene, testnevelés és sport, vizuális kultúra, dráma és tánc,környezetismeret (1-2-3-4), matematika.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Törzsdöntés, dőlés, „Z” ülés, hajlás, spicc és pipa (flex),támaszhelyzetek.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Klasszikus balett	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Az esztétikus testképzésből vett alapfogalmak ismerete, gyakorlata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló ismerje a testrészeit, azok irányított mozgáslehetőségeit, a különböző izomcsoportokat, összefüggő kapcsolataikat, járás-futás formákat és táncos gyermekjátékokat.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

A fizikai képességek (hajlékonyság, izomerő) fejlesztése. A mozgáskészségen alapuló mozgásérzék tudatosítása. A koordinációs képességek (plasztikus harmóniaérzék, mozgásátvevő hajlam) fejlesztése. Központtudat kialakítása, mely elősegíti a helyes testtartásérzet kialakítását. Statikus és dinamikus alapformák elsajátítása: a test helyzetei és elmozdulásai. Tér, idő, ritmus. Az ízületi mozgékonyság fejlesztése.	Népi gyermekjátékok mozgásanyaga, az esztétikus testképzés törzs-láb és kargyakorlatai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térdhajlítás, lábnyújtás, adagio, lassú lábemelés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Népi játékok**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az óvodában tanult népi játékok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelően megválasztott játékok nyújtotta élményen keresztül a kooperáció, a kezdeményező- és helyzetfelismerő képesség, az egymáshoz való alkalmazkodás és a szabályok elfogadásának képessége, a térérzékelés, az ének- és beszédhang, és a ritmusérzék fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Ismerkedés társaival együtt, tanári irányítással – elsősorban a tanuló szűkebb hazájában, közösségében ismert – hagyományos játékokkal. A megismert játékok körének bővítése. Tanári irányítás, segítség mellett a játékokhoz vagy egyes szerepekhez tartozó dalok, szövegek, szabályokat megismerése, alkalmazása. A néphagyományból a sport jellegű, párválasztó, fogyó-gyarapodó és kapuzó játékok megismerése.	*Ének-zene:* népzenei anyag, népi gyermekjátékok énekléssel. *Magyar nyelv és irodalom:* mondókák, népdalok, népi játékok. *Testnevelés és sport:* népi gyermekjátékok. *Környezetismeret:* néprajzi

		tájegységek, a népi kultúra értékei. *Dráma és tánc:* együttjátszás különféle interaktív helyzetekben.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játék, szabály, szerep.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kreatív gyerektánc**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	A megalapozott mozgásnyelv	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önálló, aktív, kreatív mozgássorok létrehozásának ösztönzése. A testtudat fejlesztése, a központ tudatosítása, izolációja, koordinációja. Release alapok: az ellazulás technikájának megismerése, a földön való sérülésmentes mozgás illetve a földre való érkezés sérülésmentes formáinak feltérképezése. Imaginációs alapok: a tanult lépések, mozgássorok képzeletben történő megjelenítésének kialakítása, képzettársítások összekötése a gyakorlati mozgással. A mozgásmemória fejlesztése. A problémák felismertetése előre és utólag. A tér, ritmika, dinamika: az életkornak megfelelő szintű alapelemek használata. A kölcsönösségen alapuló szociális magatartás ösztönzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A testtudat fejlesztése, központ tudatosítása, izoláció, koordináció, release alapok, önálló mozgássorok létrehozása. Az idő és ritmika életkornak megfelelő szintű használata. Dinamikai variációk használata.		*Dráma és tánc:* szöveges alkotások játékos, mozgásos vagy táncos megjelenítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Döntés, dőlés, esés, gurulás, feszítés, ellazulás,	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Improvizációs készség fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**

Előzetes tudás	Alapmozdulatok ismerete, alapvető mozdulatok kapcsolási elveinek ismerete.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tánc, mint kifejező- és kommunikációs eszköz jelentőségének megtapasztalása már a tanulás kezdeteitől. A puszta reprodukció mellett az alkotó, kreatív mozgás örömének megélése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Néhány motívum elsajátítása után önálló felidézésük, összekapcsolásuk. Párral vagy társakkal összhangban, együttműködve egyszerű táncfolyamatot létrehozása.	*Ének-zene:* a zenei fantázia fejlesztése sok zenei játékkal, ritmusos és énekes szabad rögtönzésekkel. Kreatív gyerektánc gyakorlataiból vett lépések, kombinációk szabad használata, kötése, kombinálása egyénileg, párban, csoportban. *Dráma és tánc:* csoportos improvizációs játékok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rögtönzés (szabad tánc, improvizáció).

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló életkorának és képességeinek megfelelően –tanári irányítással – táncolja a tanult táncstílusokat, azok elemeit ismerje, technikai kivitelezésével tisztában legyen, készség szinten sajátítsa el. Ismeri és alkalmazza a tanult játékok szabályait, ismeri a hozzájuk kapcsolódó dalokat, szövegeket. Érzi a kísérő zene vagy ének tempóját, lüktetését, amivel saját mozgását is összhangba tudja hozni. Képes helyes testtartással táncolni, a tanult táncok és játékok térformáit megvalósítani. Ismeri és érti a tanult táncstílusok eredetét. Értelmezni tudja a tanult dalok szövegét. A tanuló megtapasztalja a közös mozgás, játék és éneklés örömét.

3–4. évfolyam

A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben, a nevelési célok elérésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében nem tér el az 1–2. évfolyamtól. A tanuló szempontjából azonban lényeges része a fejlődésnek a spontán utánzás, a tanár követésén alapuló mozgás önállóbbá és tudatosabbá érése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A tanult táncstílusok körének bővítése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az 1–2. évfolyamon tanult táncok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismert táncok, táncstílusok körének fokozatos bővítése az osztály/csoport képességeinek megfelelően.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Egyre jobb elmélyülés a tanult stílusok és tánctípusok jellegzetességeiben, a tanár döntése szerint ismerkedés újabb stílusokkal (jazz tánc) A tanult táncstílusok megkülönböztetése, a lépések és gyakorlatok elnevezése, ezek ismerete.		*Ének-zene:* népzenei anyag és népi gyermekjátékok énekléssel. Klasszikus balett gyakorlatok, kreatív gyerektánc gyakorlatok. *Testnevelés és sport:* helyes testtartás, mozgáskultúra, mozgásműveltség.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Plié, tendu, jeté, frappé, gurulás, gördülés, lazítás, feszítés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Jazz tánc**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Esztétikus testképzésből testtudat, központ ismerete, használata, klasszikus balett alap láb-és karpozíciói.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyes testtartás megismertetése és kialakítása, a központ helyének, valamint fontosságának megéreztetése. A jazz technika elsajátításához szükséges alapok megismertetése. Az en dehors és a parallel lábtartás helyzetek begyakoroltatása balett és jazz karpozíciókat alkalmazva. Az alapgyakorlatok megismertetése, az alaptechnikai elemek alkalmazása. A jazz-technikára jellemző izolációs képesség kialakítása. A testrészek mozgáslehetőségeinek felismertetése, megtapasztalása. A térben való mozgás lehetőségeinek előkészítése. A térhasználati képesség, készség kialakítása. Az alap szakkifejezések megismertetése és értő alkalmazása

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Legyen képes izolációs gyakorlatokat végezni a gerincoszlop szakaszain felülről lefelé haladva önálló etűdöt készíteni szólóban, majd párban. A 4. évfolyam végére hosszabb lélegzetű kombinációt precízen és hatékonyan kivitelezni. Koreográfiákban használni és előadni a jazz tánc stiláris elemeit.	Klasszikus balett lábpozíciók, karpozíciók.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kontrakció, release, paralell.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Improvizációs készség fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az 1–2. évfolyam improvizációs gyakorlatai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tánc, mint kifejező- és kommunikációs eszköz jelentőségének megtapasztalása már a tanulás kezdeteitől. A puszta reprodukció mellett az alkotó, kreatív mozgás örömének megélése. A táncok improvizatív vagy kötött jellegének tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlessze a tanuló technikai adottságait, - mozgásmemóriáját, - koncentrálóképességét, - muzikalitását, - kreativitását, - tér- és formaérzékét, - előadói készségét, - személyiségét, - kapcsolatteremtő képességét. A tanuló ismerje a tanult technika mozgásanyagát, a kontrakció és release tudatos használatát, a technika stílusát, előadásmódját	*Dráma és tánc:* csoportos improvizációs játékok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rögtönzés (szabad tánc, improvizáció), etűdkészítés.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló ismeri és korának megfelelően használja a tanult táncstílusok sajátosságait. Érzékeli és követi a tempóváltozásokat, képes egyenletes mozgásra. Tisztában van azzal, hogy az IKT-eszközök által hozzáférhetők a tanult táncokhoz kapcsolódó zenei és mozgókép anyagok. Képes helyes testtartással táncolni, az irányokra vonatkozó utasításokat végrehajtani. Életkorának és képességeinek megfelelően improvizálja a tanult lépéseket.

<u>A magasabb évfolyamba lépés feltétele:</u>

– az adott évfolyam tananyagának ismerete
– a tanult mozgásformák önálló, tudatos plasztikus végrehajtása
– a tudatos izommunka, izomérzékelés kialakulása
– a mozgás esztétikai törvényszerűségeinek ismerete és használata
– kreativitás a spontán, önálló feladatmegoldásokban
– kreativitás az improvizációban és etűdkészítésben.

<u>A számonkérés szempontjai:</u>

– az ízületek és szakaszok függetlenítése, összehangolása
– a tanult mozgásformák önálló, tudatos, kreatív, plasztikus, precíz végrehajtása,
– a tudatos izommunka, izomérzékelés,
– a mozgás esztétikai törvényszerűségeinek tudatos használata.
– formája A tanulók minden évfolyamon év végi vizsgán adnak számot tudásukról.

A vizsga anyagát a főtárgy-tanár állítja össze. A bemutatás csoportosan történik. A minősítésre, az osztályzatra a szaktanár tesz javaslatot. A bizottság szótöbbséggel dönt. A bizottság a szaktanárokból áll.

Megjegyzés: A jelenleg használt helyi tantervet a Nat 2020 változtatásai nem érintik.

13.6 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása – felső tagozat

Az 5-8. évfolyam, szervesen folytatva az 1-4. évfolyam munkáját olyan iskolai pedagógiai munkát feltételez, amelyben a tanulók tudásának, képességeinek, egész személyiségének fejlődése, fejlesztése áll a középpontban, figyelembe véve, hogy az oktatás és nevelés színtere nemcsak az iskola, hanem a társadalmi élet és tevékenység számos egyéb fóruma is.

Az 5-6. évfolyamon – az 1-4. évfolyamhoz hasonlóan – továbbra is az alapkészségek fejlesztése kap fő hangsúlyt. Ez a szakasz – igazodva a gyermeki gondolkodás fejlődéséhez, az életkori sajátosságokhoz – figyelembe veszi, hogy a 10–12 éves tanulók gondolkodása erősen kötődik az érzékelés útján szerzett tapasztalatokhoz. Az 5–6. évfolyamokon ezért az integratív képi gondolkodásra alapozó fejlesztés folyik, a serdülőkor kezdetétől (a fejlesztő szakaszban) viszont előtérbe kerül az elvont fogalmi és elemző gondolkodás.

Az iskola az 1-4. évfolyamokhoz hasonlóan az 5-8. évfolyamokon is különböző érdeklődésű, eltérő értelmi, érzelmi, testi fejlettségű, képességű, motivációjú, szocializáltságú, kultúrájú gyerekeket együtt neveli. Érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően felkészíti őket a középiskolai, illetve szakiskolai továbbtanulásra, és előkészíti őket a társadalomba való beilleszkedésre. Ennek érdekében kiemeli a kommunikációs, a narratív, a döntési, a szabálykövető, a lényegkiemelő, az életvezetési, az együttműködési, a problémamegoldó, a kritikai, valamint a komplex információk kezelésével kapcsolatos képességeket, kulcskompetenciákat.

Fejleszti a tanulókban azokat a képességeket, készségeket, amelyek a környezettel való harmonikus, konstruktív kapcsolathoz szükségesek. A tanulási tevékenységek közben és a tanulói közösségben való élet során fejleszti a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját. Rávezet a megbízhatóság, becsületesség, szavahihetőség értékére.

Az alapozó és fejlesztő szakasz szocializációs folyamatában az iskola tudatosítja a közösség demokratikus működésének értékét és néhány általánosan jellemző szabályát. Tisztázza az egyéni és közérdek, a többség és kisebbség fogalmát, és ezek fontosságát a közösséghez, illetve egymáshoz való viszonyulásban. Megalapozza a felkészülést a jogok és kötelességek törvényes gyakorlására. A demokratikus normarendszert kiterjeszti a természeti és az épített környezet iránti felelősségre, a mindennapi magatartásra is.

Az iskolának ezekben a szakaszokban is kiemelkedő feladata a nemzeti, a nemzetiségi és az etnikai hagyományok tudatosítása és az ápolásukra való nevelés. Nevelési-oktatási tevékenységével az iskola fejleszti a tanulókban a nemzeti azonosságtudatot, képviseli az egymás mellett élő különböző kultúrák iránti igényt. Erősíti az Európához tartozás tudatát, és egyetemes értelemben is késztet más népek hagyományainak, kultúrájának, szokásainak, életmódjának megismerésére, megbecsülésére. Ugyanakkor figyelmet fordít az emberiség közös problémáinak bemutatására.

Fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási

technikákat és a tanulásszervezési módokat, a tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont az életkori jellemzők figyelembevétele, az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása.

A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaorientációra, életpálya-tervezésre.

13.6.1 Magyar nyelv és irodalom

5–6. évfolyam

Az 5–6. évfolyamon az anyanyelvi kultúra oktatásában alapvető cél és feladat az alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb technikák, stratégiák megismerése és alkalmazása.
Kiemelt cél a tanulók szövegalkotási képességének fejlesztése: tudjanak fogalmazni különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban, gyakorolják a szövegalkotást. Folyamatosan fejlődjék íráskészségük, helyesírásuk.
Fontos cél, hogy a tanítási szakasz két éve alatt megalapozó tudást szerezzenek anyanyelvükről, törekedjenek arra, hogy anyanyelvüket szóban és írásban színvonalasan, a szövegkörnyezetnek és korosztályuknak megfelelően használják. Továbbá fejlődjék ki az igényük a pontos és szabatos nyelvhasználatra.
A tudatos nyelvhasználat alapja az anyanyelv ismerete, a grammatikai ismeretek szövegközpontú elsajátítása. Ezek birtokában lehetséges a nyelvhasználattal kapcsolatos gyakorlati képességek fejlesztése. A hagyományos grammatikaoktatást szövegbe ágyazottan, a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban érdemes elsajátítaniuk.
Az 5-6. évfolyam nyelvtanoktatása elsősorban a helyesírás tudatosítására, a szövegértésre, a hagyományos és digitális kommunikáció-fejlesztésre összpontosít, illetve a nyelvi rendszer megismerésének kezdeti szakaszára (hangok, szavak, szóelemek). A nyelvi oktatás középpontjában a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll.
A nyelvi rendszer megismerése és tudatosítása tovább folytatódik. Kitüntetetett cél a magyar nyelv írásban és szóban történő helyes használatára való törekvés, továbbá a szövegértés és szövegalkotás gyakoroltatása.
Az 5–6. osztály irodalomoktatásának alapvető célja, hogy megőrizze és tovább szélesítse az alsó tagozaton megalapozott szépirodalmi érdeklődést és tudást. A tanulók olyan szövegekkel találkoznak, amelyek témáiknál fogva hozzájárulnak személyiségük kibontakozásához, fejlődéséhez, tudatosítják nemzetükhöz, kisebb közösségükhöz tartozásukat, továbbá, amelyek megőrzik kíváncsiságukat, játékosságukat s olvasó, gondolkodó, közösségük iránt elkötelezett emberekké teszik őket. Mindezekben a drámajátéknak, mint anyagfeldolgozási módnak kitüntetett szerepe van.

Az 5–6. évfolyam tananyagai a következő nagy témák köré rendeződnek:

- Család, otthon, nemzet
- Petőfi Sándor: János vitéz
- Szülőföld, táj
- Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
- Választható magyar ifjúsági vagy meseregény
- Hősök az irodalomban
- Arany János: Toldi
- Szeretet, hazaszeretet, szerelem
- Gárdonyi Géza: Egri csillagok
- Választható világirodalmi ifjúsági regény

A témakörök tanításának célja a közvetlen személyes otthon fogalmán túl a tágabb értelemben vett kultúra mint otthon felfedeztetése. A tanulónak meg kell értenie és élnie a nemzeti, illetve a tágabb, saját kultúrkör ünnepeit (pl. egyéni és családi ünnepek, anyák napja, regionális ünnepek, karácsony).
Fontos ismernie e kulturális hagyománynak alapvető műveit. A szövegek ilyen irányú megközelítése segíti a tanulót annak felismerésében is, hogy az irodalmi művek nem csupán távoli történetek, hanem ezek a szövegek saját élete kérdéseihez is kapcsolódnak.
Továbbra is fontos cél, hogy kultúránkat, annak alapvető alkotásait, bennük példateremtő hőseit megismerje, olvasó, a szöveg több rétegét megértő diákká váljon. A képzési szakasz végén már elvárt néhány szakirodalmi kifejezés (műfaj, szókép, alakzat, verselés) biztonságos ismerete. A tanulónak – korosztályának megfelelő szinten – már értenie és értelmeznie kell ezeket a műveket. Véleményét írásban és szóban is meg kell tudnia fogalmazni. Az órákon feldolgozandó szövegek nemzeti kultúránk alapját képező művek, továbbá a kortárs gyermekirodalom alkotásai.
A képzésnek ebben a szakaszában az irodalomtudomány fogalmai csupán olyan mértékben játszanak szerepet, amennyire azok a szövegek megértéséhez, feldolgozásához szükségesek.

Az 5–6. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszáma: 288 óra.

A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 4-4 óra javasolt elosztása: 2 magyar nyelv, 2 irodalom.

A nyelvtan óraszámai úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

Magyar nyelv, 5. évfolyam

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
MAGYAR NYELV	
A kommunikáció alapjai	**6**
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	**8**
Állandósult szókapcsolatok	**5**
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	**24**
Hangalak és jelentés	**6**
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	**5**
Könyv-és könyvtárhasználat	**4**
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET (az órakeret maximum 20%-a): az intézmény saját döntése alapján: **helyesírás fejlesztése, az év végi évfolyam szintű helyesírás felmérés és év végi ismétlés támogatására.**	**14**
Összes óraszám:	**72**

AZ 5. ÉVFOLYAM TANANYAGTARTALMA:

Magyar nyelvtan	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	**AJÁNLOTT TANANYAG**
I. Kommunikáció alapjai	
A jelek világa	Az országunk jelképeinek eredete Történelmi jelképeink értelmezése A kommunikációs illemszabályok tudatosítása (üdvözlési szokások, SMS, chat)
A kommunikáció fogalma, tényezői	
A kommunikáció nem nyelvi jelei	
A kommunikációs kapcsolat	
A beszélgetés	
II. Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	
Hang és betű, az ábécé	Megelevenedett ABC (rajzok) Beszédtechnika Nyelvtörők
Betűrend, elválasztás	
Helyesírásunk alapelvei: a kiejtés elve	
Helyesírásunk alapelvei: a szóelemzés elve	

Helyesírásunk alapelvei: a hagyomány elve	A magyar helyesírás értelemtükröző és értelem-megkülönböztető szerepe Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó portálak használata
Helyesírásunk alapelvei: az egyszerűsítés elve	
III. Állandósult szókapcsolatok	
Szólások	A magyar szólások, szóláshasonlatok, közmondások eredete: O. Nagy Gábor: Mi fán terem? Kiss Gábor (Szerk.): Magyar szókincstár Az állandósult szókapcsolatok szerepe a szövegépítésben (jelentésbeli és stilisztikai többlet) A digitális kommunikáció állandósult szókapcsolatai és azok stilisztikai, jelentésbeli kifejezőereje
Szóláshasonlatok	
Közmondások	
Szállóigék	
Köznyelvi metaforák	
IV. A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	
Hangképzés, fonéma	A hangképzés biológiája – digitális anyagok Beszédtechnika Madarak népnyelvi megnevezésének és hangjuknak összehasonlítása A személynévadás esztétikája Az összetett szavak kialakulása, jelentésváltozása, nyelvhelyességi kérdések Idegen elemű összetett szavak és nyelvhelyességi kérdéseik A szótő és a toldalékok helyes használata Nyelvi játékok: szóalkotási módok
A magánhangzók csoportosítása	
Magánhangzótörvények: Hangrend Illeszkedés	
Mássalhangzótörvények: Részleges hasonulás Írásban jelöletlen és jelölt teljes hasonulás Összeolvadás Rövidülés Kiesés	
A szavak szerkezete: Egyszerű és összetett szavak Szótő és toldalékok A képző, a jel, a rag	
V. Hangalak és jelentés	
Egyjelentésű szavak	A hangalak és a jelentés szerepe az írásbeli és szóbeli megnyilatkozásban Nyelvi humor Hangutánzó szavak a tanult idegen nyelvben
Többjelentésű szavak	
Azonos alakú szavak	
Rokon értelmű szavak	
Ellentétes jelentésű és hasonló alakú szavak	
Hangutánzó, hangulatfestő szavak	

VI. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	
Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat	Az írásbeli megnyilatkozások műfajai, műfaji jellegzetességei A szövegalkotás fázisai A szövegalkotás, mint tanulási módszer Kreatív írás
A leírás	
Az elbeszélés	
A párbeszéd	
A levél (hagyományos, elektronikus)	
A plakát, a meghívó	
A jellemzés	
VII. Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	
A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat	Elméleti tananyag helyett gyakorlati feladatokat javaslunk: könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése

TÉMAKÖR: A kommunikáció alapjai
JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek megismerése, alkalmazása és üzenetének felismerése a mindennapi beszédhelyzetekben
- A nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása
- A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- A jelek felismerése, elkülönítése, csoportosítása
- A kommunikáció tényezőinek megismerése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása
- A kommunikációs kapcsolat illemszabályainak tudatosítása, alkalmazása

FOGALMAK
természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés

TÉMAKÖR: Helyesírás, nyelvhelyesség játékosan
JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 ÓRA
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az alapvető helyesírási szabályok megismerése (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve)

- A megismert helyesírási esetek felismerése írott szövegekben, és tudatos alkalmazása a szövegalkotásban

FOGALMAK

hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondatalkotás, határozóragok megfelelő használata

TÉMAKÖR: Állandósult szókapcsolatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szókincsfejlesztése, a nyelvhelyességi szabályok alkalmazása
- Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások értelmezése, szerkezetének, használati körének megfigyelése
- A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben – játékos gyakorlatokkal

FOGALMAK

állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák

TÉMAKÖR: A nyelvi szintek: a beszédhang, a fonéma, a szóelemek, a szavak, az összetett szavak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 24 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- A beszédhangok képzésének megismerése, csoportosításának alapjai
- A szavak szerkezetének felismerése
- A főbb szóelemek és funkciójuk (képző, jel, rag) felismerése, elkülönítése
- A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepének megfigyelése a kommunikációban
- Az alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás) felismerése-
- Nyelvi játékok, szójátékok, szóalkotás különféle módjainak megismerése, digitális programok használatával is

FOGALMAK

beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó

TÉMAKÖR: Hangalak és jelentés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 ÓRA

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hangalak és a jelentés kapcsolatának, illetve a jelentésmezőnek a felismerése
- Az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű szavak, a rokon értelmű szavak, a hasonló alakú szavak, a hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, felismerése
- Gyakorlatszerzés a szavak jelentésviszonyainak sokféleségében

FOGALMAK
egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező

TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban
JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 ÓRA
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- Szöveghű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
- Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

FOGALMAK
elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

TÉMAKÖR: Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei
JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés
- Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken
- Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása
- Képzőművészeti gyűjtemények megismerése vezetéssel
- Részvétel múzeumpedagógiai és könyvtárismereti foglalkozáson, és az azt előkészítő osztálytermi órán
- Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése
- Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról

FOGALMAK
könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat, rovat, célcsoport, könyvismertetés

A fejlesztés várt eredményei az 5. évfolyam végén

A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, adekvátan alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket.
Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek a megértésére, összefoglalására, továbbadására.
Ismeri és alkalmazni tudja a legalapvetőbb anyaggyűjtési, vázlatkészítési módokat. Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, levél, SMS, e-mail stb.) szöveget alkotni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra.
Az írott felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértése, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni, azokat alkalmazni. Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források).
Felismeri a szövegértés folyamatát, annak megfigyelésével képes saját módszerét fejleszteni, hibás olvasási szokásaira megfelelő javító stratégiát találni, és azt alkalmazni.
A megismert új szavakat, közmondásokat, szólásokat próbálja aktív szókincsében is alkalmazni.

A továbbhaladás feltételei

A kapcsolatfelvétel, a megszólítás, a köszönés, a kérdés illemszabályainak ismerete és helyes alkalmazása. A hangsúly, a dallam, a tempó, a szünet és a nem nyelvi kifejezőeszközök (testbeszéd) használata a kommunikációs helyzetnek megfelelően. Az élőbeszéd tempójával egyező, folyamatos hangos és néma olvasás. Képesség a másolásra, tollbamondásra és emlékezet utáni írásra, önálló írásbeli feladatok megoldására. A tanult irodalmi és egyéb szövegek szerkezetének, tartalmának bemutatása.
Történetmondás mindennapi személyes élményről, olvasmányról szóban és rövid fogalmazásban. Leírás készítése tárgyról, személyről, tájról. A hang, a szó és a szóelem megkülönböztetése. Alapismeretek a hangok képzéséről, tulajdonságairól. Rokon és ellentétes jelentésű szavak, hangutánzó szavak, valamint szólások, közmondások jelentésének értelmezése a közösen feldolgozott ismeretterjesztő, tantárgyi-szakmai és szépirodalmi szövegekben. A gyakran használt és az olvasott művekben előforduló szavak jelentésének értelmezése.

Magyar nyelv, 6. évfolyam

Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	**8**
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	**50**
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET: az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra.	**14**
Összes óraszám:	**72**

TÉMAKÖR A 6. ÉVFOLYAM TANANYAGTARTALMA:

I. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	
Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat	Az írásbeli megnyilatkozások műfajai, műfaji jellegzetességei A szövegalkotás fázisai A szövegalkotás, mint tanulási módszer Kreatív írás
A leírás	
Az elbeszélés	
A párbeszéd	
A levél (hagyományos, elektronikus)	
A plakát, a meghívó	
A jellemzés	

II. Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	
Szóelemek, szófajok	Tulajdonnevek köznevesülése Köznevek tulajdonnévvé válása Történelmi ragadványnevek Melléknevek főnevesülése Melléknevek metaforikus jelentése Emberi tulajdonságok megjelenése az állandósult szókapcsolatokban A számnevek megjelenése az állandósult szókapcsolatokban, mondókákban Karinthy Frigyes: Tegeződés
Az ige fogalma	
Az igeidők	
Az igemódok	
Az ige ragozása	
A leggyakoribb igeképzők	
Az igék helyesírása	
A határozószó	
A főnév	
Személynevek és helyesírásuk	

A földrajzi nevek és helyesírásuk	Többszófajúság Szófajváltás Az állandósult szókapcsolatok és a szófajok Az igenevek kapcsolata a többi szófajjal A névmások szerepe a mondat- és szövegépítésben Hagyományos és digitális helyesírási szótárak és portálok használata A szófajok használatának nyelvhelyességi kérdései
Az állatnevek, égitestek, márkanevek és helyesírásuk	
Az intézménynevek, címek, díjak és helyesírásuk	
A melléknév	
A melléknevek helyesírása	
A számnév	
A számnév helyesírása	
A névmások A személyes és birtokos névmás	
A kölcsönös és visszaható névmás	
A mutató és kérdő névmás	
A vonatkozó, határozatlan és általános névmás	
Az igenevek: A főnévi igenév A melléknévi igenév A határozói igenév	
Viszonyszók, mondatszók	

Témakör: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 ÓRA

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szöveghű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
- Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

TÉMAKÖR: Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók
JAVASOLT ÓRASZÁM: 50 ÓRA
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség fejlesztése
- A szójelentés, a metaforikus jelentés, a több szófajúság megismerése
- A szavak jelentésbeli szerepe és gyakorlati alkalmazása a szóbeli és írásbeli kommunikációban
- A szófajok felismerése helyes leírása a mondatban és a szövegben: ige, főnév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyszók, mondatszók
- Az iskolai helyesírási segédeszközök: szótár, szabályzat és helyesírási portálok önálló használata
- Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- A szöveghű és értő szövegolvasás gyakorlása
- A hagyományos és a digitális íráshasználat fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség kialakítása

FOGALMAK
szó, szóelem, szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyszók, mondatszók

A fejlesztés várt eredményei 6. évfolyam végére

A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, adekvátan alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket.

Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek a megértésére, összefoglalására, továbbadására.

Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, SMS, e-mail stb.) szöveget alkotni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra.

Az írott és elektronikus felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértése, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni, azokat alkalmazni. Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források).

Felismeri a szövegértés folyamatát, annak megfigyelésével képes saját módszerét fejleszteni, hibás olvasási szokásaira megfelelő javító stratégiát találni, és azt alkalmazni.

A tanuló ismeri a tanult alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások), valamint az igekötők általános jellemzőit, alaki sajátosságait, a hozzájuk kapcsolódó főbb helyesírási szabályokat, amelyeket az írott munkáiban igyekszik alkalmazni is.

A megismert új szavakat, közmondásokat, szólásokat próbálja aktív szókincsében is alkalmazni.

A továbbhaladás feltételei

A beszédhelyzethez (címzett, szándék, tartalom) és a nyelvi illem alapvető szabályaihoz alkalmazkodó beszédmód a kommunikáció iskolai és gyakorlati helyzeteiben. A nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök helyes használata az élőbeszédben. Különböző témájú és műfajú szövegek értő olvasása, értelmes felolvasása. Jól olvasható írás, az írásos szöveg rendezett elhelyezése.

Elbeszélés, leírás, jellemzés, beszámoló készítése személyes élmény alapján. Szavak szófajának felismerése, megnevezése a szövegben, a szófajok jellemzőinek, a szófajok helyesírására, helyes használatára vonatkozó szabályok ismerete és alkalmazása. Az irodalmi olvasmányokhoz kapcsolódó információk gyűjtése a könyvtárban, az adatok elrendezése és feljegyzése. Jártasság a korosztály számára készült lexikonok használatában.

MAGYAR IRODALOM

5-6. évfolyam

Az 5–6. osztály irodalomoktatásának alapvető célja, hogy megőrizze és tovább szélesítse az alsó tagozaton megalapozott szépirodalmi érdeklődést és tudást. A tanulók olyan szövegekkel találkoznak, amelyek témáiknál fogva hozzájárulnak személyiségük kibontakozásához, fejlődéséhez, tudatosítják nemzetükhöz, kisebb közösségükhöz tartozásukat, továbbá, amelyek megőrzik kíváncsiságukat, játékosságukat s olvasó, gondolkodó, közösségük iránt elkötelezett emberekké teszik őket. Mindezekben a drámajátéknak, mint anyagfeldolgozási módnak kitüntetett szerepe van.

Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival. Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése. Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is.

A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.

A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal. Az ajánlott, illetve választott témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.

A tananyag felépítésében is kettős szervező elv érvényesül. A képzési szakasz első felében (5– 6. osztály) **témák, motívumok** uralják a tananyagot. Ezek biztosítják az egyes tanulási szakaszok közötti átmenetet, az alapkompetenciák és a gondolkodás fejlesztését.

Az 5–6. évfolyam tananyagai a következő nagy témák köré rendeződnek:

- Család, otthon, nemzet
- Petőfi Sándor: János vitéz
- Szülőföld, táj
- Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
- Választható magyar ifjúsági vagy meseregény
- Hősök az irodalomban
- Arany János: Toldi
- Szeretet, hazaszeretet, szerelem
- Gárdonyi Géza: Egri csillagok
- Választható világirodalmi ifjúsági regény

A témakörök tanításának célja a közvetlen személyes otthon fogalmán túl a tágabb értelemben vett kultúra mint otthon felfedeztetése. A tanulónak meg kell értenie és élnie a nemzeti, illetve a tágabb, saját kultúrkör ünnepeit (pl. egyéni és családi ünnepek, anyák napja, regionális ünnepek, karácsony).

Fontos ismernie e kulturális hagyománynak alapvető műveit. A szövegek ilyen irányú megközelítése segíti a tanulót annak felismerésében is, hogy az irodalmi művek nem csupán távoli történetek, hanem ezek a szövegek saját élete kérdéseihez is kapcsolódnak.

Továbbra is fontos cél, hogy kultúránkat, annak alapvető alkotásait, bennük példateremtő hőseit megismerje, olvasó, a szöveg több rétegét megértő diákká váljon. A képzési szakasz végén már elvárt néhány szakirodalmi kifejezés (műfaj, szókép, alakzat, verselés) biztonságos ismerete. A tanulónak – korosztályának megfelelő szinten – már értenie és értelmeznie kell ezeket a műveket. Véleményét

írásban és szóban is meg kell tudnia fogalmazni. Az órákon feldolgozandó szövegek nemzeti kultúránk alapját képező művek, továbbá a kortárs gyermekirodalom alkotásai.

A képzésnek ebben a szakaszában az irodalomtudomány fogalmai csupán olyan mértékben játszanak szerepet, amennyire azok a szövegek megértéséhez, feldolgozásához szükségesek.

Irodalom, 5. évfolyam

IRODALOM	
Család, otthon, nemzet – kisepikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	**20**
Petőfi Sándor: János vitéz	**16**
Szülőföld, táj – lírai és kisepikai alkotások	**8**
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	**10**
Egy szabadon választott meseregény elemzése	**4**
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET: (az órakeret maximum 20%-a) **az intézmény saját döntése alapján: szövegértés fejlesztése az év végi évfolyam szintű szövegértés és a kompetenciamérés támogatására.**	**14**
Összes óraszám:	**72**

AZ 5. ÉVFOLYAM TANANYAGTARTALMA:

Irodalom	
Törzsanyag (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
I. Család, otthon, nemzet	
Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék	Nemes Nagy Ágnes: Bors néni könyve - részletek
Petőfi Sándor: - Egy estém otthon - Füstbe ment terv - Magyar vagyok	Móra: Csalóka Péter Petőfi Sándor: Arany Lacinak
Arany János: Családi kör	Ágh István: Virágosat álmodtam
Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér	Kányádi Sándor: Befagyott a Nyárád
Fehérlófia	
	Tündérszép Ilona és Árgyélus
Az égig érő fa (magyar népmese)	
Arany János: Rege a csodaszarvasról	Attila földje (népmese)
Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz	
Bibliai történetek - A világ teremtése - Noé, - Jézus születése, - A betlehemi királyok	Az Édenkert története József Attila: Betlehemi királyok Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül? Dávid és Góliát, további bibliai történetek
II. Petőfi Sándor: János vitéz	
III. Szülőföld, táj	
Petőfi Sándor: Szülőföldemen	Petőfi Sándor: Távolból Ady Endre: Föl-földobott kő
Petőfi Sándor: Az alföld	
Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet)	
Nagy László: Balatonparton	
Weöres Sándor: Tájkép	
IV. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	
V. Választható magyar ifjúsági vagy meseregény	
Fekete István: A koppányi aga testamentuma	

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Petőfi Sándor: János vitéz
Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
Választható magyar ifjúsági vagy meseregény Fekete István: A koppányi aga testamentuma

MEMORITEREK:

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék
Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)
Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet)
Arany János: Családi kör (részlet)

TÉMAKÖR: Család, otthon, nemzet – kisepikai **(mese, monda, mítosz)** és lírai alkotások
JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által
Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának, problémafelvetéseinek tanulmányozása
A korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontok alkalmazása hasonló témájú szövegekben
Személyes vélemény megfogalmazása a szövegekben felvetett problémákról, azok személyes élethelyzethez kapcsolása

FOGALMAK
népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én

TÉMAKÖR: Petőfi Sándor: János vitéz
JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A mű szövegének közös órai feldolgozása
A mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése
A költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció, stb.) összehasonlítása
A szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok
Alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor

FOGALMAK
verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét

TÉMAKÖR: Szülőföld, táj
JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK:

A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása
A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben
A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján
A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdések megbeszélése
A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós

helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
Irodalmi atlasz vagy térkép használata
A szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal
Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK

hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás

TÉMAKÖR: Prózai nagyepika – Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése
Egyes szereplők jellemzése
Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása
A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

FOGALMAK

Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő

TÉMAKÖR: Egy szabadon választott magyar mese- vagy ifjúsági regény elemzése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése, és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése
Egyes szereplők jellemzése
Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása
A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

A fejlesztés várt eredményei 5. évfolyam végén:

A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, adekvátan alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket.

Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek a megértésére, összefoglalására, továbbadására.

Ismeri és alkalmazni tudja a legalapvetőbb anyaggyűjtési, vázlatkészítési módokat. Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, SMS, e-mail stb.) szöveget alkotni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra. Az írott és elektronikus felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértése, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni, azokat alkalmazni. Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés

módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források).
A megismert új szavakat, közmondásokat, szólásokat próbálja aktív szókincsében is alkalmazni.
A tanuló meg tud nevezni három mesetípust példákkal, és fel tud idézni címe vagy részlete említésével három népdalt. Különbséget tud tenni a népmese és a műmese között. Meg tudja fogalmazni, mi a különbség a mese és a monda között. El tudja különíteni a ritmikus szöveget a prózától. Képes művek, műrészletek szöveghű felidézésére.

A továbbhaladás feltételei

A tanult irodalmi és egyéb szövegek szerkezetének, tartalmának bemutatása. Néhány alapvető irodalmi téma felismerése az olvasott művekben. Az epikai és lírai művek, a nép- és műköltészet jellemző vonásainak ismerete: a cselekmény részei, a szereplők, a szerkezet, a képiség, a zeneiség eszközei, az ütemhangsúlyos verselés. Személyes és olvasmányélmény egyszerű megfogalmazása szóban. Jártasság a korosztály számára készült szótárak használatában. Tájékozódás a könyvtárban.

Követelmények a sajátos nevelési igényű tanulókkal szemben:

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában a sajátos nevelési igényű tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével történik, a nyelv funkcióinak megfelelően.
A nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével a tárgy hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók az egyéni képességekhez igazodóan, megfelelő szinten tudják alkalmazni a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez.
Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására. A szövegtartalom visszaadásának gyakorlása különféle kommunikációs eszközökkel történik, fokozódó önállósággal valósul meg.
Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.
Az iskolai oktatás, nevelés a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdését, a jól működő funkciók továbbfejlődését individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával támogatja.

Irodalom, 6. évfolyam

Hősök az irodalomban	**10**
Arany János: Toldi	**20**
Szeretet, hazaszeretet, szerelem	**11**
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 2. - Gárdonyi Géza: Egri csillagok	**12**
Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény	**5**
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET: (az órakeret maximum 20%-a) **az intézmény saját döntése alapján: szövegértés fejlesztése az év végi évfolyam szintű szövegértés és a kompetenciamérés támogatására.**	**14**
Összes óraszám:	**72**

A 6. ÉVFOLYAM TANANYAGTARTALMA:

Irodalom	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	**AJÁNLOTT MŰVEK**
I. Hősök az irodalomban	
V.1. Hagyomány és irodalom	
Arany János: Mátyás anyja	Szimónidész: A thermopülei hősök sírfelirata
. Arany János: A walesi bárdok	
. Hősök–mondák:	
• *Beckó vára vagy* ***Csörsz árka*** • ***Szent László legendája*** *vagy Lehel kürtje* 12. *A párok közül az egyik kötelező, a másik a választható művek közé kerül.* *Kittenberger Kálmán: Oroszlánvadászataimból (részlet) vagy* ***Széchenyi Zsigmond: Csui (részlet)*** 13. *(Választható)* 14. *Torna vára (Felvidék) vagy* ***Tordai hasadék (Erdély)*** *vagy A Lendvai vár* 15. *(Muravidék) vagy délvidéki Mátyás-mondák*	

. *(A felsoroltak közül az egyik kötelező. A tanárok a saját régiójuk mondáit is választhatják.)*	
. *V.2. Irodalom és mozgókép* Fazekas Mihály: Lúdas Matyi	
. **II. Arany János: Toldi**	
. **III. Szeretet, hazaszeretet, szerelem**	
. Bibliai történetek . Mária és József története . Jézus tanítása a gyermekekről . (karácsonyi ünnepkör) .	. Ady Endre: Karácsony . Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony . Juhász Gyula: Karácsony felé . Fekete István: Róráté . Kányádi Sándor: Hattyúdal . Reményik Sándor: A karácsonyfa énekel
. Kölcsey Ferenc: Himnusz . Vörösmarty Mihály: Szózat . Petőfi Sándor: Honfidal .	. Lázár Ervin: Az élet titka (Eredeti üzenet) . Radnóti Miklós: Nem tudhatom . Szendrey Júlia: Magyar gyermek éneke
8.	9. Irodalom és mozgókép 40. Hollós László–Dala István: Szerelmes földrajz/ vagy 1. Rockenbauer Pál: Másfélmillió lépés 42. Magyarországon (részlet, lehetőleg a saját régióról)
. Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem . Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert… . Radnóti Miklós: Bájoló	. Kőmíves Kelemen . Szerelem a népdalokban: . Tavaszi szél vizet áraszt . A csitári hegyek alatt
. **IV. Gárdonyi Géza: Egri csillagok**	
. **V. Választható világirodalmi ifjúsági regény**	
. Daniel Defoe: Robinson Crusoe	

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

3. Arany János: Toldi
4. Gárdonyi Géza: Egri csillagok
5. Választható világirodalmi ifjúsági regény

MEMORITEREK:

6. Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem
7. Arany János: A walesi bárdok (részlet)
8. Arany János: Toldi (részletek)
9. Kölcsey Ferenc: Himnusz (1-2. vsz.)
0. Vörösmarty Mihály: Szózat (1. és 2. vsz.+13.,14. vsz.)

TÉMAKÖR: Hősök az irodalomban
JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban véleményt fogalmaz meg
- A hősiesség különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
- Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó történelmi, földrajzi kérdések megbeszélése
- Irodalmi atlasz vagy térkép használata
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK

próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma; daktilus, spondeus, hexameter; epigramma, ballada, vígballada, népballada, műballada, balladai homály, kihagyás

TÉMAKÖR: Arany János: Toldi
JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A mű szövegének közös órai feldolgozása
Az olvasás és megértés nyelvi nehézségeinek feltárása, szókincsbővítés és olvasási stratégiák fejlesztése
Az elbeszélő költemény műfaji jellemzőinek felismerése, értelmezése a mű vonatkozásában
Az alkotás néhány stíluselemének megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok)
A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek (bűn, bosszú, megtisztulás, testvérviszály stb.) megtárgyalása
Az elbeszélői szerepek (narráció, költői kiszólások, rokonszenv) felismerése, értelmezése a jelentésteremtésben

FOGALMAK

verses epika, elbeszélő költemény; s, előhang, epizód, késleltetés; allegória; fokozás, túlzás, megszólítás

TÉMAKÖR: Szeretet, hazaszeretet, szerelem
JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az olvasott szöveg szereplőinek érzelmeiről, gondolatairól, az élethelyzetekről vélemény megfogalmazása szóban és írásban
- A szeretet, szerelem, hazaszeretet különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A téma megjelenítését különböző korokban és műfajokban szolgáló nyelvi formák elkülönítése lírai és prózai szövegekben
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK

líra, lírai alany, lírai én, téma, motívum; versforma, rímszerkezet, keresztrím, alliteráció; dal, népdal

TÉMAKÖR: Prózai nagyepika – Gárdonyi Géza: Egri csillagok
JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel
A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése
A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban
Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

FOGALMAK
történelmi regény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jellemek

TÉMAKÖR: Egy szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény
JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel
A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése
A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban
Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

FOGALMAK
A korábban tanult poétikai fogalmak alkalmazása a választott regénynek megfelelően

A fejlesztés várt eredményei 6. évfolyam végén:

A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, adekvátan alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket.

Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek a megértésére, összefoglalására, továbbadására.

Ismeri és alkalmazni tudja a legalapvetőbb anyaggyűjtési, vázlatkészítési módokat. Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, SMS, e-mail stb.) szöveget alkotni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra. Az írott és elektronikus felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértése, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni, azokat alkalmazni. Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források).

A megismert új szavakat, közmondásokat, szólásokat próbálja aktív szókincsében is alkalmazni.

A tanuló meg tud nevezni három mesetípust példákkal, és fel tud idézni címe vagy részlete

említésével három népdalt. Különbséget tud tenni a népmese és a műmese között. Meg tudja fogalmazni, mi a különbség a mese és a monda között. El tudja különíteni a ritmikus szöveget a prózától. Képes művek, műrészletek szöveghű felidézésére.

A továbbhaladás feltételei:

Különböző témájú és műfajú szövegek értő olvasása, értelmes felolvasása. Olvasmánytartalmak összefüggő ismertetése az időrend, az ok-okozati összefüggések bemutatásával, a műfaj és a téma megállapítása. Rövid tárgyszerű beszámoló a feldolgozott művekről: szerző, cím, téma, műfaj. Az epikai művek néhány fontos adatának megnevezése: a helyzet, a helyszín, a szereplők, a főhős életútjának állomásai, a cselekmény menete.

A lírai művek formanyelvének (verselés, képiség) felismerése. Jól olvasható írás, az írásos szöveg rendezett elhelyezése. Elbeszélés, leírás, jellemzés, beszámoló készítése megbeszélt olvasmányok alapján. A személyes élmény néhány mondatos megfogalmazása az olvasott irodalmi művek szereplőinek jellemével, a műben megjelenített élethelyzetekkel, érzelmekkel kapcsolatban.

Követelmények a sajátos nevelési igényű tanulókkal szemben:

A tantárgy fontos szerepet tölt be a nevelési célok elérésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében. A kulcskompetenciák közül hangsúlyos az anyanyelvi kommunikáció, amelynek során a tantárgy tanítási tartalmait felhasználva, az egyéni különbségeket figyelembe véve szerepet kell kapnia az önkifejezésnek, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztésének. A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése kiemelt szerepet kap, mert az önismeret alakításával a tantárgy segíteni tudja a társadalmi beilleszkedést. A hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az egyéni képességekhez igazodó ütem és elvárás megjelenik a tanítás-tanulás folyamatában.

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában a sajátos nevelési igényű tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével történik, a nyelv funkcióinak megfelelően.

A nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével a tárgy hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók az egyéni képességekhez igazodóan, megfelelő szinten tudják alkalmazni a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyamon – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése) történik. Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőséget kap, mint pl. a digitális tartalomalkotás és -megosztás, továbbá kommunikációs együttműködés az interneten keresztül. Fontos feladat a nyelvről tanult ismeretek mélyítése, a nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. Mire eljutottak a tanulók a 7–8. évfolyamig, addigra már megismerkedtek a *János vitéz*zel és a *Told*ival, a mesékkel és a mondákkal, az első közösen megismert terjedelmesebb regényekkel. Az olvasás és írás, a szövegértés és szövegalkotás ekkorra már több kell, hogy legyen számukra merő technikai gyakorlatnál vagy egyszerű kódoló – dekódoló eljárásnál. Érteniük kell, hogy az irodalom olyan üzenet, amelyet elődeink és a rendkívüli képességekkel megáldott művészek örökítettek ránk, és amely üzenetnek a megfejtése és életünkbe építése a mi dolgunk. Ekkorra már szerencsés, ha a tanulók jól értik: a pragmatikus tudáselemeken túl az embernek szüksége van egy transzpragmatikus, ünnepnapi tudásra is, amiben elsősorban a művészetek adhatnak eligazítást. Ahhoz, hogy az irodalommal ebben a másfajta jelentésében is képesek legyenek szembesülni, ehhez több előfeltételnek is teljesülnie kell. Előfeltétele ennek a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló sajátos serdülőkori viszonyát a tanulmányokhoz, a mély lelki kérdéseket érintő kommunikációhoz és a tekintélyhez, és csakis ezt a kritikus és sebezhető kamaszt jól ismerve fogalmazza meg célkitűzéseit. Ugyanennek másik előfeltétele a tanuló részéről, hogy legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek. Ennek megfelelően 7–8. évfolyamon számos képességszintet el kell érni. Beszédkészség szempontjából a 7–8. évfolyamon a tanuló beszédében már nemcsak megfelelően artikulál, hanem kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, továbbá a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza. Már nemcsak összefoglalni tudja az olvasottakat, hanem érvelni is képes, és a beszédtárssal empatikusan együtt tud működni. Nemcsak a beszédhelyzethez alkalmazkodik, hanem különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni. Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira. Szövegértés szempontjából már

nemcsak értelmezésre, hanem formai-stilisztikai elemzésre is képes, továbbá a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására. Irodalomismeret szempontjából már nemcsak a lírai és az elbeszélő szerkezetek kulcsfogalmait ismeri, hanem érti a formai jegyek jelentésteremtő szerepét is, továbbá megismerkedik a drámával, a befogadóval, a hatással, a beszédhelyzettel, a jellemzés módjaival és a tantervben számára előírt további fogalmakkal. Erkölcsi ítélőképesség szempontjából már nemcsak a tetszésnyilvánításra és az eltérő vélemény tiszteletére képes, hanem érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalakítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit.

A 7. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszáma: 144 óra.
A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 4 óra javasolt elosztása: 2 magyar nyelv, 2 irodalom.

A 8. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszáma: 216.
A heti 6 óra javasolt elosztása: 3 magyar nyelv, 3 irodalom.

Magyar nyelv, 7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet; beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés. A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a kulturált véleménynyilvánítás, vitázás alapelveinek tudatosítása, a konfliktuskezelés képességének fejlesztése. Különféle iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításával a nyelvi, nemzeti identitás erősítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Kifejező, a beszéd zenei eszközeit, a nem verbális jeleket a beszédhelyzetnek megfelelően használó megnyilatkozás. A különféle mindennapi megnyilatkozások dekódolása. Az érvelés alapjainak megismerése. Részvétel beszélgetésben, vitában, a saját álláspont előadása, megvédése, esetleges korrigálása a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal. Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben.	*Minden tantárgy*: felszólalás, kiselőadás, (ünnepi) beszéd, részvétel beszélgetésben, vitában. *Vizuális kultúra*: szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban.

		Dráma és tánc: kifejező szövegmondás dramatikus játékban. *Ének-zene*: beszédhang, énekhang, beszédtempó, ritmus.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vélemény, vita, érv; megbeszélés, hozzászólás, felszólalás, kiselőadás, köszöntő, ünnepi beszéd.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Olvasás, szövegértés**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	A tanult szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. A saját szövegértési hiba felismerése, korrigálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szövegfeldolgozási módok, adatkeresési technikák, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás) megismertetése. A kifejező szövegtolmácsolás képességének fejlesztése. A tanulási képesség fejlesztése: adatkeresési technikák, információkezelési módok megismertetése, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben. Kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A megismert szövegfeldolgozási módok gyakorlása, újabb technikák, olvasási formák megismerése (intenzív és extenzív olvasás), azok gyakorlatban történő alkalmazása. A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás. A különféle szövegfeldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata elektronikus és nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken. Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése. Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás). Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdése. A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, kritikai következtetés levonása. Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái. Elektronikus és nyomtatott szótárhasználat.	*Minden tantárgy*: az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai. *Informatika*: keresési ismeretek alkalmazása. *Vizuális kultúra*: ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Írás, fogalmazás**	**Órakerete 5 óra**
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, jegyzet- és vázlatkészítés különböző technikákkal. Megadott témához, problémához való célzott anyaggyűjtés (pl. adatok, példák, érvek) a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával. A tanult műfajokban történő önálló szövegalkotás. A fogalmazás folyamatközpontúságának alkalmazása.	
A tematikai	A társas kultúrában való részvételhez szükséges *írástechnikai*	

egység nevelési-fejlesztési céljai	kompetenciák fejlesztése: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Néhány tömegkommunikációs műfaj jellemzőinek megismertetése, a műfaji sajátosságoknak megfelelő szövegalkotás. Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel. A bemutatkozás írásos formáinak megismerése, írása. A nyilvános felületeken történő önbemutatás etikai kérdéseinek, következményeinek elemző megismerése, megvitatása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegek írása. Forrásjegyzék önálló elkészítése, az idézés pontos jelölése. Néhány tömegkommunikációs műfajban való kreatív szövegalkotás (hír, interjú, riport, tudósítás). A tanulást segítő papíralapú és számítógépes jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására. Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény. Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és az online felületen (önéletrajz, blogbejegyzés, internetes közösségi portál).	*Informatika*: a szövegszerkesztő programok lehetőségei. *Vizuális kultúra*: tipográfia ismeretek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jegyzet, elbeszélés, jellemzés, vélemény, elektronikus szöveg, komment, blog; önéletrajz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Helyesírás**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés eleve, hagyomány elve, egyszerűsítés) ismerete, alkalmazásuk a szövegalkotás folyamatában; önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi tudatosság növelése: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükröztető szerepének értelmezése. Szövegértelmezési képességek fejlesztése: a mondatfajták, a mondat szerkezeti típusainak írásjelhasználata; a szöveg központozásának, a párbeszéd és az idézetek leggyakoribb szabályainak megismertetése. A nyelvtani ismeretek alapján megismert összetett szavak helyesírása, az értelemtükröztető rendszer megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A helyesírás értelemtükröztető szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban. Az írásjelek, a szöveg központozásának legfontosabb szabályai. A párbeszéd és az idézetek (egyenes, szabad függő, függő) írásmódja. Összetett szavak helyesírásának alapvető szabályainak megismerése, alkalmazása.		*Informatika*: a helyesírási ellenőrző programok. *Vizuális kultúra*: tipográfiai ismeretek – esztétikus és célszerű íráskép.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Központozás, írásjel (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel). Egyenes, szabad függő, függő idézet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A nyelv szerkezete és jelentése**	**Órakeret 45 óra**
Előzetes tudás	Szótő, toldalék: képző, jel, rag, összetett szók; alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmások, igenevek: főnévi,	

	melléknévi, határozószói igenév. Mondatfajták típusai, használatuk.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése. A viszonyszók és mondatszók funkcionális szerepének megismertetése. A szóalkotási módok megismertetése. A modalitásnak (a mondatfajtáknak) megfelelő akusztikai eszközök tudatosítása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete, mondatfajták, szövegszervező ereje. Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban. Az egyszerű mondat elemzése. Szószerkezetek típusai, fajtái: mellérendelés, alárendelés. A szószerkezetek és a mondatok megalkotásában szerepet játszó viszonyszók és mondatszók. A szószerkezettípusok felépítésének megfigyelése, felismerésük és alkotásuk. A mondatrészek szerepének és mondatbeli viszonyainak, a hozzájuk kapcsolódó vonzatok jellemzőinek tanulmányozása. Mondatrészek szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik, vonzatok. A szóösszetételek típusai, jelentésük változása, helyesírási szabályai. A szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés és játékos szóalkotás-képzéssel,	*Vizuális kultúra*: vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése. *Idegen nyelvek*: a tanult idegen nyelv szóalkotása.

összetétellel. Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolat megkülönböztetése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mondatfajta, kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó mondat. Egyszerű és összetett mondat; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat; alárendelő és mellérendelő mondat. Mondatrész, alany, állítmány, tárgy, jelző (minőség, birtokos, mennyiség), határozó (idő, hely, mód, társ, eszköz, állapot). Szószerkezet, mellérendelő és alárendelő szószerkezet. Viszonyszó, névelő, kötőszó, névutó, partikula, segédige, igekötő. Mondatszó, indulatszó, módosítószó.	

<u>A továbbhaladás feltételei – 7. évfolyam, nyelvtan:</u>

Részvétel a közéleti kommunikáció iskolai helyzeteinek különféle formáiban felszólalás, hozzászólás formájában. A mindennapi élet problémáiról, olvasmányokról a saját vélemény megfogalmazása az érvelés szabályait követve. Udvarias együttműködés felnőtt és kortárs beszédpartnerekkel. A megértést biztosító hangos és néma olvasás, szöveghű folyamatos felolvasás, szövegmondás. Rendezett, egyéni íráskép, vázlat készítése szóbeli megnyilatkozáshoz, cselekményvázlat írása. Az egyszerű mondat részeinek, szintagmáinak megnevezése, elemzése. A mondatfajták biztos megkülönböztetése. A tanult nyelvhelyességi és helyesírási szabályok megfelelő alkalmazása: a központozás, a tanulmányok során előforduló tulajdonnevek, a belőlük képzett melléknevek helyesírásának ismerete és megfelelő alkalmazása. A magyar helyesírás szabályai című kiadvány önálló használata.

Nyelvtan, 8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet; beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés. A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a kulturált véleménynyilvánítás, vitázás alapelveinek tudatosítása, a konfliktuskezelés képességének fejlesztése. A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése. A tömegkommunikáció formáinak, céljának, működési módjainak és hatásának, valamint néhány gyakoribb műfajának megismertetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A tömegkommunikáció üzeneteinek dekódolása. Az érvelés alapjainak megismerése. Részvétel beszélgetésben, vitában, a saját álláspont előadása, megvédése, esetleges korrigálása a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal. Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben. A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, rövid alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás, a helyzetnek és a kommunikációs célnak	*Minden tantárgy*: felszólalás, kiselőadás, (ünnepi) beszéd, részvétel beszélgetésben, vitában. *Vizuális kultúra*: szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban.

megfelelő beszédmód, szókincs használata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vélemény, vita, érv; megbeszélés, hozzászólás, felszólalás, kiselőadás, köszöntő, ünnepi beszéd. Tömegkommunikáció, sajtó, rádió, televízió, internet. Sajtóműfaj (hír, tudósítás, interjú).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Olvasás, szövegértés**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	A tanult szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. A saját szövegértési hiba felismerése, korrigálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szövegfeldolgozási módok, adatkeresési technikák, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás) megismertetése. A kifejező szövegtolmácsolás képességének fejlesztése. A tanulási képesség fejlesztése: adatkeresési technikák, információkezelési módok megismertetése, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben. Kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A megismert szövegfeldolgozási módok gyakorlása, újabb technikák, olvasási formák megismerése (intenzív és extenzív olvasás), azok gyakorlatban történő alkalmazása. A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás. A különféle szövegfeldolgozási módok (szó szerinti, kritikai,	*Minden tantárgy*: az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának

kreatív olvasás) használata elektronikus és nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken. Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése. Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás). Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdése. A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, kritikai következtetés levonása. Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái. Elektronikus és nyomtatott szótárhasználat.	tantárgyi sajátosságai. *Informatika*: keresési ismeretek alkalmazása. *Vizuális kultúra*: ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Írás, fogalmazás**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, jegyzet- és vázlatkészítés különböző technikákkal. Megadott témához, problémához való célzott anyaggyűjtés (pl. adatok, példák, érvek) a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával. A tanult műfajokban történő önálló szövegalkotás. A fogalmazás folyamatközpontúságának alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társas kultúrában való részvételhez szükséges *írástechnikai* kompetenciák fejlesztése: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Néhány tömegkommunikációs műfaj jellemzőinek megismertetése, a műfaji sajátosságoknak megfelelő szövegalkotás. Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak	

	megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel. A bemutatkozás írásos formáinak megismerése, írása. A nyilvános felületeken történő önbemutatás etikai kérdéseinek, következményeinek elemző megismerése, megvitatása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegek írása. Forrásjegyzék önálló elkészítése, az idézés pontos jelölése. Néhány tömegkommunikációs műfajban való kreatív szövegalkotás (hír, interjú, riport, tudósítás). A tanulást segítő papíralapú és számítógépes jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására. Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény. Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és az online felületen (önéletrajz, blogbejegyzés, internetes közösségi portál).	*Informatika*: a szövegszerkesztő programok lehetőségei. *Vizuális kultúra*: tipográfia ismeretek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jegyzet, elbeszélés, jellemzés, vélemény, elektronikus szöveg, komment, blog; önéletrajz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Helyesírás**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés eleve, hagyomány elve, egyszerűsítés) ismerete, alkalmazásuk a szövegalkotás folyamatában; önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi tudatosság növelése: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükröztető szerepének értelmezése. Szövegértelmezési képességek fejlesztése: a mondatfajták, a mondat szerkezeti típusainak írásjelhasználata; a szöveg központozásának, a párbeszéd és az idézetek leggyakoribb szabályainak megismertetése. A nyelvtani ismeretek alapján megismert összetett szavak helyesírása, az értelemtükröztető rendszer megismertetése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A helyesírás értelemtükröztető szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban. Az írásjelek, a szöveg központozásának legfontosabb szabályai. A párbeszéd és az idézetek (egyenes, szabad függő, függő) írásmódja. Összetett szavak helyesírásának alapvető szabályainak megismerése, alkalmazása.	*Informatika*: a helyesírási ellenőrző programok. *Vizuális kultúra*: tipográfiai ismeretek – esztétikus és célszerű íráskép.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Központozás, írásjel (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel). Egyenes, szabad függő, függő idézet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A nyelv szerkezete és jelentése**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Szótő, toldalék: képző, jel, rag, összetett szók; alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmások, igenevek: főnévi, melléknévi, határozószói igenév. Mondatfajták típusai, használatuk.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az	

	elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése. A viszonyszók és mondatszók funkcionális szerepének megismertetése. A szóalkotási módok megismertetése. A modalitásnak (a mondatfajtáknak) megfelelő akusztikai eszközök tudatosítása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete, mondatfajták, szövegszervező ereje. Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban. Az összetett mondat elemzése. A többszörösen összetett mondat. Szószerkezetek típusai, fajtái: mellérendelés, alárendelés. A szószerkezetek és a mondatok megalkotásában szerepet játszó viszonyszók és mondatszók. A szószerkezettípusok felépítésének megfigyelése, felismerésük és alkotásuk. A mondatrészek szerepének és mondatbeli viszonyainak, a hozzájuk kapcsolódó vonzatok jellemzőinek tanulmányozása. Mondatrészek szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik, vonzatok. A szóösszetételek típusai, jelentésük változása, helyesírási szabályai. A szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés és játékos szóalkotás-képzéssel, összetétellel. Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolat megkülönböztetése.	*Vizuális kultúra*: vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése. *Idegen nyelvek*: a tanult idegen nyelv szóalkotása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mondatfajta, kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó mondat. Egyszerű és összetett mondat; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat; alárendelő és mellérendelő mondat. Mondatrész, alany, állítmány, tárgy, jelző (minőség, birtokos,

	mennyiség), határozó (idő, hely, mód, társ, eszköz, állapot). Szószerkezet, mellérendelő és alárendelő szószerkezet. Viszonyszó, névelő, kötőszó, névutó, partikula, segédige, igekötő. Mondatszó, indulatszó, módosítószó.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A nyelv állandósága és változása**	**Órakerete 8 óra**
Előzetes tudás	A nyelv változó jelenség. Szótárhasználat, szókincsünk változásai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mai és korábbi nyelvállapot különbségének felismertetése. A nyelvi tudatosság fejlesztése: a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése, értelmezése különböző régi és mai szövegeken.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző régi és mai szövegeken. A nyelvi változás bizonyítékainak értelmezése különböző korokból származó írott szövegeken és irodalmi példákon. Nyelvhasználatunk, a környezetünkben lévő nyelvváltozatok néhány jellemzőjének megfigyelése, megnevezése. A Magyarországon élő nemzetiségek nyelve, nyelvhasználata. A szókincs változása: régi és új szavak, kifejezések gyűjtése, összehasonlítása. A magyar nyelv eredete (finnugor rokonság), helye a nyelvek között. Nyelvünk agglutináló (ragasztó) jellegének bizonyítékai példákkal.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: a magyarság történetének kezdetei. *Ének-zene*: régi és új stílusú népdalok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelvváltozat, nyelvcsalád, uráli nyelvcsalád.

A továbbhaladás feltételei – 8 évfolyam, nyelvtan:

A köznyelv, a tanult szaknyelv, a társalgás és a szleng szókészletében meglévő eltérések felismerése és a kommunikációs helyzetnek megfelelő használatuk. Tájékozottság és ítéletalkotás az alapvető tömegkommunikációs műfajokban, a média szerepének és hatásának felismerése. A szöveg értő befogadását biztosító olvasás, különféle műfajú szövegek kifejező felolvasása, elmondása. A tanulmányokhoz szükséges eszközszintű íráskészség, jól olvasható esztétikus írás. A megismert műfajok stíluseszközeinek megnevezése, elemzése egyszerűbb esetekben, a szórend és a jelentés összefüggésének felismerése. Mondattani nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása szóban és írásban. Az idézés, a párbeszéd, a központozás helyesírása. A gyakrabban használt mindennapi hivatalos iratok jellemzőinek ismerete. Tájékozottság a magyar nyelv eredetéről, helyéről a világ nyelvei között. Jártasság az önálló könyvtári munkában, a tárgyi katalógus használatában.

Irodalom, 7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kisepikai alkotások (pl. kisregény, elbeszélés, novella, legenda, anekdota)**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Epikai műnem. Verses és prózaepika (néhány, már tanult műfajjal). Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés. Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érzelmi tartalmak felismerésének (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála), az erkölcsi választások értelmezésének és véleményezésének fejlesztése. Az irodalmi élmény befogadásának és megosztásának fejlesztése.	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az egyes kisepikai műfajok sajátosságai (pl. tér-, időviszonyok, előreutalás, késleltetés, nézőpont, szerkesztésmód, szereplők, hangnem, téma, motívumok). Kosztolányi Dezső, Mikszáth Kálmán és más magyar elbeszélők alkotásai.	A tanuló kisepikai alkotásokban – azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat; – érzékeli az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérést; – azonosítja az előreutalásokat, késleltetéseket; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – műelemzések nyomán rögzíti az egyes műfajok sajátosságait; – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, iskola,	*Erkölcstan*: nemzedékek, család, felnőttek, gyerekek kapcsolatai. *Dráma és tánc*: érzelmi tartalmak kifejezése drámajátékban, szerepjátékban.

	gyerekek és felnőttek, próbatételek; – képes az irodalmi élmény megosztására; – képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála; – memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kisepika, mese, monda, legenda, anekdota, novella, elbeszélés, kisregény, szerkezet, időrend, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Nagyepikai alkotás – regényelemzés**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Regényelemzések a megelőző évfolyamokból (házi és egyéni olvasmányok, ifjúsági regények). Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térviszonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények forrása. Epikai alkotások elemző, értelmező képességének fejlesztése. Nagyepikai alkotás(ok)ban az idő- és térviszonyok azonosítása, elemzése; az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékeltetése; az előreutalások, késleltetések szerepét azonosító szövegértelmező képességek fejlesztése. A műelemzések alapján	

	műfaji, poétikai, tematikai, erkölcsi következtetések megfogalmazásának képessége. Az irodalmi élmény megosztása, önálló olvasmányválasztás indoklása, olvasmányainak ajánlása.	
Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Mikszáth Kálmán: *Szent Péter esernyője* – sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, anekdotikusság. A szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). Elemzések, értelmezések és kreatív írások. Ajánlott és/vagy egyéni olvasmányok, pl. Jules Verne, Mark Twain, Dickens és mások műveiből; a klasszikus és kortárs, magyar és világirodalmi ifjúsági irodalomból – műbemutatások, értelmezések, ajánlások (a házi olvasmányok megközelítési szempontjainak alkalmazása, önálló állásfoglalással).	A tanuló nagyepikai alkotás(ok)ban – azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat; – érzékeli az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérést; – azonosítja az előreutalásokat, késleltetéseket; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – a műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat; – azonosítja az irodalom nagy témáit (pl. család, gyerekek és felnőttek, próbatételek, szerelem); – képes az irodalmi élmény megosztására; – képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére; – memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására;	*Informatika*: források önálló feltárása és felhasználása. *Földrajz*: az olvasott művek topológiája. *Erkölcstan*: erkölcsi dilemmák.

	– képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést; – képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; – alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nagyepika, szerkezet, időviszony, térviszony, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; anekdotikus; magatartásforma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Lírai műfajok (óda, himnusz, elégia, dal, epigramma)**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Lírai műnem. Népköltészet, műköltészet. Dal, tájleíró költemény, életkép. Verselési rendszerek. Hangsúlyos verselés (ütem, felező 8-as, felező 12-es). Időmértékes verselés, versláb. Rím, rímelhelyezkedés, páros rím, félrím, alliteráció. Szóképek: hasonlat, megszemélyesítés, metafora. Alakzatok: ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, szórendcsere.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, érzelmi tartalmak megértése. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése.	

Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Alkotások műfaji szempontokból a magyar irodalom különféle korszakaiból, pl. Ady Endre, Arany János, Csokonai Vitéz Mihály (*A Reményhez*), Janus Pannonius (*Pannónia dicsérete*), József Attila, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor műveiből és kortárs magyar lírai alkotásokból. Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése – a műválasztás felölel alapvető lírai témákat (pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, öntudat, költősors, költészet/ars poetica). Nemzeti himnuszunk, ódáink – Kölcsey: *Hymnus*; Vörösmarty: *Szózat*; Petőfi: *Nemzeti dal* – műértelmezések, sok szempontú elemzések (pl. vershelyzet, szerkezet, műfaji változat, poétikai megoldások, versforma).	A tanuló – felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19-20. századi alkotások); – felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát; – azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat; – azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; – azonosít képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben; – megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása);	*Ének-zene*: ritmusok, ritmusfajták azonosítása. *Vizuális kultúra*: a kompozíció szerepe a festészetben, építészetben.

	– felismer érzelmi tartalmakat; – sok szempontú megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú lírai alkotásokat és meg is tanul néhányat (pl. elégia/Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez*; epigramma/Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*); – sok szempontú megközelítésben értelmezi, elemzi nemzeti himnuszunkat, ódáinkat (Kölcsey: *Hymnus*; Vörösmarty: *Szózat*; Petőfi: *Nemzeti* dal; memoriterek is).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Óda, himnusz, elégia, dal, epigramma; verselési rendszer, rímes időmértékes verselés, rímtelen időmértékes verselés, versláb, spondeus, trocheus, trochaikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter, pentameter, disztichon; rím, rímelhelyezkedés; szókép, hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzat, ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, szórendcsere.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Egy korstílus – a romantika**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Petőfi Sándor néhány műve. Jellemző műfajok a 19. század első feléből.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi művek megismerése során a múlt értékes törekvéseinek megbecsülése, azonosulás a máig ható értékekkel. Ismerkedés egy korstílussal, korstílus és mű(vek) összefüggéseivel. Romantikus jegyek, vonások azonosítása, megnevezése, művészeti kapcsolódások feltárása. Képesség az önálló ismeretszerzésre, digitális források használatával.

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Egy korstílus – a romantika. Egy-két szemelvény a korszak jellemző alapvetéseiről, törekvéseiről (pl. szabadság az irodalomban; új, jellegzetes műfajok; kevertség, töredékesség; romantika és népiesség). Szemelvények Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi korstílusra jellemző, különféle műfajú, tematikájú alkotásaiból (pl. Kölcsey: *Huszt*; Vörösmarty: *Ábránd*; Petőfi: *Egy gondolat bánt engemet…*).	A tanuló – ismerkedik egy korstílussal, a korstílus és egy-egy mű közötti összefüggéssel; – ismerkedik a korszak irodalmi életével (pl. folyóiratok, színházi élet, irodalmi kapcsolatok); – megismeri a korszakolás nehézségeit; a romantika hátterét, esztétikai elveit, törekvéseit, ábrázolásmódját, hangnemeit; a stílus formajegyeit; – ismerkedik romantika és népiesség, romantika és reformkor összefüggésével; – jellemző műveken felismeri a legjellemzőbb romantikus jegyeket, vonásokat; – felismer zenei és képzőművészeti vonatkozásokat, kapcsolódásokat;	*Vizuális kultúra*: romantikus festmények, épületek, viseletek. *Ének-zene*: a zenei romantika. *Informatika*: önálló ismeretszerzés, a források azonosítása.

	– az önálló ismeretszerzés többféle módszerével (pl. internet, elektronikus könyvtár) is gyűjt információkat.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Műfaji fogalmak (pl. óda, epigramma, rapszódia); romantikus ellentétezés, romantikus képalkotás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Nagyepikai alkotás – egy Jókai-regény és a romantikus korstílus (regényelemzés)**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Regényelemzések (házi és egyéni olvasmányok). A romantikus korstílus. Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térviszonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fogékonyság a tematikai és erkölcsi megközelítésre, értékek azonosítására, megvitatására, a szereplők erkölcsi dilemmáinak, döntéseinek mérlegelésére. Komplex képességfejlesztés: egy Jókai-regény sok szempontú megközelítése, elemzése (pl. idő- és térviszonyok, előreutalások, késleltetések, elbeszélői nézőpont, stílusjellemzők).	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Nagyepikai alkotás (regényelemzés) - sok szempontú megközelítés. Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai* (vagy esetleg egy másik regénye, pl. *Az új földesúr* vagy	A tanuló egy Jókai-regényben – azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat, az előreutalásokat, késleltetéseket, epizódokat; a szereplők kapcsolatait, a cselekmény elemeit;	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: a történelmi regény eseményei és a történelem.

A jövő század regénye) – sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet. Hősök, magatartásformák, erkölcsi választások – a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). Regényműfaji változat (pl. heroikus regény, irányregény, utópia stb.). A romantika megjelenési formái (pl. szerkezet, cselekményfordulatok, jellemek, hangnem, előadásmód). Elemzések, értelmezések és kreatív írások.	– felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat és romantikus epika jellemzőit; – azonosítja a műben megjelenő tematikát (pl. család, szerelem, hősiesség, hazafiság, önfeláldozás); – képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére; – alkalmas a megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezésére; – alkalmas az irodalmi élmény megosztására; beszámoló, ajánlás készítésére, különféle vélemények összevetésére; – képes memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására; – képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést.	*Földrajz*: az olvasott Jókai-regény topológiája. *Mozgóképkultúra és médiaismeret*: Jókai-regények filmes adaptációi.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Romantikus regény; regényműfaji változat, pl. heroikus regény; romantikus hős, jellem, ábrázolásmód.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Drámai műfajok (egy komédia)**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Dramatikus játék, dialógus, szerepjáték, dráma, színház.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Drámai mű(vek) közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. Képesség az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítására. A műben megjelenített konfliktusok, döntések felismerése és mérlegelése. A komikum mint műfajformáló minőség felismerése, formáinak megkülönböztetése. Részvétel megjelenítésben (drámajátékban), színházi előadás megbeszélésében.	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Drámai műfajok – egy komédia sok szempontú megközelítése Molière: *Fösvény* (esetleg pl. *Képzelt beteg*) vagy Shakespeare egy vígjátéka vagy Szigligeti: *Liliomfi* vagy Goldoni: *Két úr szolgája.* Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok. Drámai szerkezet. A komikum megjelenési	A tanuló – megismeri a drámai műnem legfontosabb jellemzőit, a komédia műfaját közös és önálló olvasással, feldolgozással, műelemzéssel; – képes az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítására; – a drámai szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjének felismerésére; – a komikum mint műfajformáló minőség felismerésére, formáinak megkülönböztetésére;	*Dráma és tánc*: dráma és színház, a színházi megjelenítés, szituáció, jellem, díszlet, színpadi szövegmondás.

formái (pl. helyzet- és jellemkomikum). Komikus jellem, jellemtípus.	– egy jellemtípus azonosítására; – képes szituációk és instrukciók értelmezésére, esetleg megjelenítésére; – alkalmas részlet megtanulására, esetleg jelenet előadására az olvasott drámai műből, valamint egy látott jelenet (színházi előadás vagy felvétele) értelmezésére.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dráma, komédia, dialógus, konfliktus, alapszituáció, helyzetkomikum, jellemkomikum, típus, jellemtípus.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kisepikai alkotások - prózai és verses, pl. novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat, komikus eposz, ballada**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	Verses és prózaepika (néhány, már tanult műfajjal). Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés, novella, kisregény, anekdota, ballada. Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tematikus kapcsolódások, alapvető élethelyzetek, érzelmi tartalmak felismerése, erkölcsi választások értelmezése, és véleményezése (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála). Kisepikai művek műelemzései eljárásainak alkalmazása, a műelemzések alapján következtetések, általánosan érvényes megállapítások megfogalmazása. Szövegtudás megosztása kifejező előadással.	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Kisepikai alkotások – prózai és verses műfajok. Novella, elbeszélés, kisregény,	A tanuló	*Vizuális kultúra*: témák, tematikus kapcsolódások a

anekdota, karcolat, egyperces novella, komikus eposz, ballada - műfaji rendszerezés. Tematikus kapcsolódások, archetipikus helyzetek felismerése (pl. gyerekkor-felnőttkor, szegénység-gazdagság, bűn-bűnhődés, házastársi kapcsolatok, hűség, kitartás, beavatás). Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond, Mikszáth Kálmán, Örkény István műveiből, valamint választható: Petőfi Sándor: *A helység kalapácsa* – a komikus eposz műfaji sajátosságai, illetve Arany János egy balladája (pl. *Zách Klára*; *Szondi két apródja*). Karinthy Frigyes: *Tanár úr kérem* (részletek) – házi olvasmány. A karcolatgyűjtemény szerkezete; pár-novellák összevetése.	– műelemzések során rögzíti az egyes műfajok sajátosságait is; – felismeri az epikus közlésformát, valamint a verses és a prózaforma műfajmegkötő vagy műfaj-független szerepét; – alkalmazza a művek már ismert értelmezési szempontjait (elemzi az idő- és térviszonyokat, szerkezeti megoldásokat, előreutalásokat, késleltetéseket); – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, szegénység; – a kisepikai műfajok rendszerezésével (eredet, forma, műfaji jellemzők) összefoglalja, átismétli a négy év során megszerzett ismereteit; – képes az irodalmi élmény megosztására; – képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl.	festészetben. *Erkölcstan*: beavatás; bűn, bűnhődés, lelkiismeret. *Dráma és tánc*: kifejező szövegmondás, élménymegosztás.

	indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála stb.; – memoriterek (verses és prózaepikai szövegrészletek) előadására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kisepika, anekdota, novella, egyperces novella, komikus eposz, szerkezet, időrend, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Nagyepikai alkotás - regényelemzés**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Regények, regényműfaj-változatok. Regényelemzések. Nagyepikai alkotások közlésformái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emberismeret, az önismeret fejlesztése: képesség a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére, megbeszélésére, véleményezésére. Nagyepikai alkotások elolvasása, több szempontú megközelítése, feldolgozása, a narráció sajátosságainak megbeszélése, megvitatása. Az irodalmi nagy témáinak felismerése, azonosítása pl. szülő és gyerek, gyerekek és felnőttek, iskola és nevelés; beavatás, próbatételek, szerelem. Az emberismeret, az önismeret fejlesztése: képesség a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére.	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Nagyepikai alkotás – egy regény sok szempontú megközelítése. Pl. Tamási Áron: *Ábel a rengetegben* vagy Szabó	A tanuló nagyepikai alkotás(ok)ban – azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat, a narráció sajátosságait (az elbeszélés és	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: nagyepikai alkotások

Magda: *Abigél* vagy Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig* (vagy egy másik regénye, pl. *Pillangó*, *Árvácska*) vagy Gárdonyi Géza: *A láthatatlan ember* vagy egy kortárs magyar vagy világirodalmi alkotás. Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, elbeszélői nézőpont, hangnem, ábrázolásmód. Hősök, tettek, magatartásformák – a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). Regényműfaji változat (pl. fejlődésregény, történelmi regény, példázatos regény). Elemzések, értelmezések és kreatív írások.	a történet időrendje, előreutalások, késleltetések); a műfaji változatot; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. szülő és gyerek, gyerekek és felnőttek, iskola és nevelés; beavatás, próbatételek, szerelem. A tanuló – képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére; – felidézi és rendszerezi az olvasott, feldolgozott regényeket (összefoglalás); – képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; – alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására; – memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására.	társadalomképe. *Erkölcstan:* hősök, tettek, magatartásformák értelmezése. *Mozgóképkultúra és médiaismeret:* nagyepikai alkotások filmes feldolgozásai és hatásuk.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elbeszélői nézőpont, hangnem, ábrázolásmód; fejlődésregény, humor, példázat / parabola, történelmi regény.	

A továbbhaladás feltételei – 7. évfolyam, irodalom:

A megértést biztosító hangos és néma olvasás, szöveghű folyamatos felolvasás, szövegmondás. Rendezett, egyéni íráskép. Különféle műfajú és rendeltetésű (szépirodalmi, ismeretterjesztő, értekező) szövegek szerkezetének és jelentésének bemutatása. Epikus olvasmányok, olvasott látott drámai alkotások szerkezeti elemeinek elkülönítése, a fő-és mellékszereplők jellemzése. A szépirodalmi művekben megjelenő helyzetek és jellemek, érzelmek és gondolatok összefüggéseinek bemutatása szóban és írásban. A lírai formanyelv (ritmus, rím, hangzás, képiség) stíluseszközeinek felismerése, szakszerű megnevezése. Cselekményvázlat írása. A tárgyalt irodalmi művekhez, a mindennapi élet kérdéseinek megválaszolásához ismeretanyagok keresése a könyvtár nyomtatott és elektronikus információhordozóinak felhasználásával. Részvétel a csoportos történetalkotásban, az improvizációban és az elemző beszélgetésekben.

8. évfolyam, irodalom

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok - óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Lírai műnem. Dal, óda, himnusz, elégia, epigramma. Poétikai és verstani alapfogalmak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy a líra különböző műfajai az emberi érzelmek, erkölcsi döntések átélésének és a velük való azonosulás lehetőségét teremtik meg. Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, az érzelmi intelligencia, az empátia fejlesztése, az érzelmi tartalmak megértése révén. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése. Képesség a reklám, a popzene új szóbeli költészetének értelmezésére, közműveltségi helyének, szerepének megértésére.	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok, pl. óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra - műfaji rendszerezés. Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése (a műválasztás felölel alapvető	A tanuló – elemzi az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján, értelmezi néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát;	*Ének-zene:* dallam- és ritmusvariációk; énekelt versek, ritmushatások; a rockzene néhány jellemzője. *Dráma és tánc*: kifejező

lírai témákat, pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, háború, szabadság, öntudat, költősors, költészet / ars poetica). Verstani, poétikai fogalmak rendszerezése. Szemelvények Ady Endre, Arany János, Csokonai Vitéz Mihály, Janus Pannonius, József Attila, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós (*Nem tudhatom*), Szabó Lőrinc, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor műveiből és kortárs magyar lírai alkotásokból. Szemelvények a reklám és a popzene új szóbeli költészetéből. A fogalmi háló a választott művekhez kapcsolódik.	– azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat; – elemzi a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; – elemzi a képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben; – elemzi a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása); – elemzi a művekből feltáruló érzelmi tartalmakat; – sok szempontú megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú lírai alkotásokat és meg is tanul néhányat (Ady Endre, József Attila, Kosztolányi Dezső, Weöres Sándor egy-egy művét, Radnóti Miklós *Nem tudhatom* című alkotását és kortárs magyar	szövegmondás. *Társadalomismeret; mozgóképkultúra és médiaismeret:* a reklámeszközök és hatásuk.

	szerzők néhány költeményét); – rendszerezi műfajelméleti, verstani, poétikai ismereteit (ismétléssel is); – ismerkedik a reklám és a popzene új szóbeli költészetével, illetve ennek helyével, szerepével, hatásával a közműveltségben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Óda, himnusz, elégia, dal, epigramma, ekloga, verselési rendszer, rímes és rímtelen időmértékes verselés, versláb, spondeus, trocheus, trochaikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter, pentameter, disztichon, rím, rímelhelyezkedés, alliteráció; szókép, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, alakzat, ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, figura etymologica, inverzió.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség)**	**Órakeret 35 óra**
Előzetes tudás	A romantika, mint az utolsó egységes korstílus. Ady, Kosztolányi (vagy más, korszakbeli szerző) egy-két műve.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértése, hogy egy korszak sokféle módon vet fel erkölcsi és esztétikai kérdéseket, és sokféle műformában és hangnemben felelhet a problémákra. Megismerkedés egy korszak irodalmi életével és stílusirányzataival – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével. A stíluselemzési képességek fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés, könyvtárhasználat és forráskezelés támogatása. A regionális és helyi kötődések elmélyítése a korszak irodalmi, művészeti, kulturális emlékeinek, emlékhelyeinek	

	azonosításával.

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség). Az impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió stílus- és formajegyei. Jellemző művek, ábrázolásmódok pl. Ady, Babits, Juhász Gyula, Tóth Árpád műveiből.	A tanuló megismerkedik – egy korszak stílusirányzatai-val – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével; – ismerkedik a korszak irodalmi életével (pl. a *Nyugat* szerepe, hatása; irodalmi kapcsolatok); – megismeri a korszakolás nehézségeit; – az irányzatok főbb esztétikai elveit, törekvéseit, ábrázolásmódját, stílus- és formajegyeit (szimbólum-használat és szimbolizmus megkülönböztetésével); – jellemző műveken felismeri az irányzatok jellegzetességeit, főbb vonásait; – az önálló ismeretszerzés többféle módszerével (pl. internet, elektronikus könyvtár stb.) is gyűjt információkat; – keres a korszakhoz regionális és helyi kulturális kötődéseket (bármely művészeti ágból, pl. festészet, szobrászat, építészet is).	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismertek:* a korstílusok művelődéstörténeti, életmódbeli vonatkozásai. *Vizuális kultúra*: stílusirányzatok a 20. század elején.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió, szinesztézia, allegória, szimbólum, összetett költői kép.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből - magyar vagy világirodalom, regényelemzés**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Regényelemzések (legalább 5–6, korábban közösen, részletesen értelmezett nagyepikai alkotás tapasztalatai). Témák, hősök, műfaji változatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szociális képességek, az önismeret, az empátia, az erkölcsi tudatosság fejlesztése. Műmegközelítési, műelemzési eljárások alkalmazása, a személyes irodalmi élmények megosztása, olvasmányválasztás önálló indoklása. Megbeszélésekben a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazása, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése. A szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelése.	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből – egy magyar vagy világirodalmi regény sok szempontú megközelítése. A népszerű irodalom műfajai (pl. ifjúsági, bűnügyi, fantasztikus regény, kalandregény, sci-fi), megoldásai, hatása; hangnemei (pl. humoros regény), formái (pl. naplóregény, levélregény). Pl. Golding: *A Legyek Ura* /	A tanuló – tudja alkalmazni a művek megközelítésének (korábban gyakorolt) lehetőségeit; – képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; – alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására; – képes memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására; – tud tájékozódni erkölcsi kérdésekben, és ezt igényli is;	*Társadalomismeret*: a bűnügyi regények társadalomképe. *Vizuális kultúra; Ének-zene*: a populáris kultúra műfajai, jellemzői. *Mozgóképkultúra* és *médiaismeret:* filmtípusok, műsortípusok (pl. sci-fi; krimi).

Salinger: *Zabhegyező* / Rejtő Jenő egy műve / Verne egy műve / egy klasszikus bűnügyi regény. A fogalmi háló a választott művekhez kapcsolódik.	megérti az igazság és nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusát; – képes az önálló műbefogadás mind teljesebb élményére, a hatás feldolgozására (csoportos beszélgetésben való részvétellel és egyéni szövegalkotással egyaránt); – képes a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazására, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértésére; – képes a szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelésére.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népszerű irodalom, bűnügyi történet, kalandregény, fantasztikus regény, tudományos-fantasztikus irodalom, humoros hangnem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	A drámai műnem, drámai szerkezet, drámai jellem, jellemtípusok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A drámában megjelenített konfliktusok, erkölcsi választások mérlegelése és értékelése, azonosulás a műben megjelenített pozitív értékekkel, magatartásokkal.	

	Drámai mű(-/vek) közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. Képesség drámai hősök jellemzésére, kapcsolataik, konfliktusaik elemzésére. A tragikum/komikum mint műfajformáló minőség megértése, műbeli megjelenési formáinak felismerése. Különféle dramatikus formák kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció) az empatikus készségek fejlesztése.

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Drámai műfajok – egy tragédia és/vagy egy komédia sok szempontú megközelítése. Shakespeare: *Romeo és Júlia* (vagy egy Shakespeare-komédia vagy Gogol: *A revizor*). Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok. Drámai szerkezet. A meghatározó minőség szerepe (tragikus/komikus cselekmény; tragikus/komikus hős). Hősök (egyéni és tipikus vonások). Tragikus bukás,	A tanuló – felismeri és elemzi a drámai műnem főbb jellemzőit, a választott alkotás műfaját közös és önálló olvasással, feldolgozással, műelemzéssel; – elemzi a drámai szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjét; – felismeri a tragikumot/komikumot mint műfajformáló minőséget, elemzi a műbeli megjelenési formáit; – tudja jellemezni a drámai hősöket, elemezni kapcsolataikat, konfliktusaikat; – képes szituációk és instrukciók értelmezésére, esetleg megjelenítésére;	*Dráma és tánc*: dráma és színház; a tragikus, a komikus minőség megjelenítése; színházi előadás elemzése, értékelése. *Erkölcstan*: tragikus/komikus történés, cselekmény; érték, értékveszteség.

értékveszteség/komikus lelepleződés.	– tud elemezni és értelmezni egy látott jelenetet (színházi előadás vagy felvétele); – alkalmas egy szövegrészlet megtanulására, jelenet előadására az olvasott drámai műből vagy annak alapján; – különféle dramatikus formák kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció) fejlődik empatikus készsége.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dráma, komédia, tragédia, komikum, tragikum, dialógus, konfliktus, alapszituáció, drámai nyelv, drámai jellem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média kifejezőeszközei (1)** **Történet és elbeszélés a mozgóképen**	**Órakeret** **5 óra**
Előzetes tudás	Megfigyeli és azonosítja a különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és idő-, illetve konfliktusviszonylatokat. Képsorozattal meg tud jeleníteni valamely egyszerű cselekményt. Érti a rövid, egy szálon futó, történetet bemutató művekben az ok-okozati viszonyokat, azonosítja a történet idejét és helyszínét a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét. Dramatikus szövegek és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy a média nyújtotta lehetőségek közti választás erkölcsi-esztétikai felelősséget is jelent. Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése.	

	A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Helyszín- és időviszonylatok, illetve jellemek és konfliktusviszonylatok felismerése, megfigyelése a médiaszövegekben (pl. rádióműsorban, riportban). Átélt, elképzelt vagy hallott esemény mozgóképi megjelenítésének megtervezése az életkornak megfelelő szinten (pl. story-board, animáció, interjú alkalmazásával). A beállítás (snitt; a kamera által rögzített folyamatos tér és idő), a jelenet (nagyobb tér és/vagy időugrások által határolt szerkezeti egység), a fordulat és epizód fogalmának magyarázata. A korosztálynak megfelelő mozgóképi szövegeken a cselekmény- és történetszervezés, valamint az elbeszélés (narráció) megfigyelése és tudatosítása, és mindezzel összefüggésben konkrét szövegek elemzése során az expozíció, bonyodalom, lezárás már ismert fogalmainak alkalmazása. Egyszerűbb médiaszövegek létrehozásával (pl. interjú, újságcikk, közösségi portálra készülő adatlap, önportré) a képzelőerő, kifejezőkészség fejlesztése.	*Vizuális kultúra*: idő- és térbeli változások megjelenítése képsorozatokkal. *Dráma-tánc*: az alapvető fogalmak (történet, cselekmény, szándék, feszültség, konfliktus, fordulópont stb.) ismerete és alkalmazása a saját játékok értékelő megbeszélése során.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jellem, hős, konfliktus, cselekmény, történet, elbeszélés, narráció, expozíció, bonyodalom, lezárás, beállítás, jelenet, epizód, fordulat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média kifejezőeszközei (2)** **A mozgóképi és az írott sajtó szövegeinek rendszerezése**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Az egyes médiumokban megjelenő médiaszövegek közötti különbségek érzékelése, médiaszövegek fikciós vagy dokumentum jellegének megfigyelése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak belátása, a mozgóképi és írott szövegek közti választás erkölcsi-esztétikai mérlegelést és értékelést igényel. Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése. A tudatos szövegválasztás képességének fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Annak tudatosítása és próbája, hogy noha a mozgóképi szövegeknek nincs minden szövegre alkalmazható osztályozása, a filmek értelmezését, elemzését segíti a rendszerezés néhány alapszempontja (a valóságanyag természete, dokumentumfilm-fikció; az alkotói szándék és nézői elvárás – műfajfilm, szerzői film). A szerzői és a műfajfilm néhány meghatározó jellemzőjének meghatározása (a nézők számára ismerős témák, szériaszerű filmalkotások, könnyen befogadható ábrázolási konvenciók, illetve a személyesebb, a szerzővel azonosítható eredeti formanyelv használata). A meghatározó sajtóműfajok felismerése, alapvető jellemzőik tudatosítása (tudósítás, riport, publicisztika, kritika).	*Ének-zene*: zenei stílusok, műfajok ismerete – dal, kánon, kórusmű, szimfónia, más hangszeres és zenekari művek, opera. *Dráma és tánc*: alapvető tánctípusok, táncstílusok és kísérőzenéjük azonosítása, mozgás- vagy mozgásszínházi formák megkülönböztetése. *Vizuális kultúra*: képzőművészeti ágak, az építészet, a design főbb jellemzőinek

		ismerete.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dokumentum, fikció, műfaji, western, sci-fi, melodráma, burleszk, thriller; szerzői, ábrázolási konvenció; tudósítás, riport, kritika, publicisztika.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média társadalmi szerepe, használata** **A média nyelve, a médiaszövegek értelmezése**	**Órakeret** **6 óra**
Előzetes tudás	A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak. A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjainak, kifejező eszközeinek ismerete. A metafora és a metonímia felismerése, alkalmazása. A hírműfajhoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak belátása, hogy a média nagyfokú társadalmi szerepet játszik; a szerep megítéléséhez elvi-erkölcsi alapon nyugvó mérlegelés szükséges. A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása. Alapszintű, a média művelődéstörténetére vonatkozó tájékozottság megszerzése, a naiv fogyasztói szemlélet átértékelése. Önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Annak felismerése, hogy a médiaszövegek megformálásához („írásához”) és megértéséhez („olvasásához”) az adott médiumra vonatkozó nyelvismeretre van szükség, és a tömegkommunikáció médiumai más - és más jelrendszert, kódokat használnak; írott, szimbolikus (például egy képen látható tárgy), és technikai (például a kameramozgás) kódokat.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: a médiumok hírei és a környezetben tapasztalt valóság

Annak tudatosítása, hogy a technikai úton rögzített képeket (is) alkalmazó kommunikáció sajátossága, hogy a képeken, mozgóképeken látható formáknak, motívumoknak nincs pontosan meghatározott értelme – a jelentés nagymértékben függ a befogadótól. A mágikus gondolkodás fogalmának vizsgálata, meghatározása (a tárgyak képének azonosítása az ábrázolttal, a kép és a valóság öntudatlan azonosítása). Annak felismerése, hogy míg a művek esetében a befogadó a szerző által megjelenített cselekményvilág eseményeiből maga konstruálja a történetet, a média direkt értelmezési kereteket kínál a fogyasztónak a közrebocsátott történetjavaslatok értelmezésére. Kérdések és állítások megfogalmazása a mediatizált kommunikáció egyirányú és/vagy interaktív jellegével kapcsolatban. Annak megismerése és aktuális médiaesemények feldolgozásával tudatosítása, miért és hogyan érvényesül a médiában a sztereotip megfogalmazás kényszere, milyen veszélyekkel járhat mindez. A nemeknek, foglalkozásoknak, életmódmintáknak, kisebbségeknek a tapasztalati valóságtól eltérő megjelenítésének felismerése a médiában, annak tudatosítása, hogy a médiaszövegek a közösség kulturális képviselői (reprezentánsai). A sztereotípia és a reprezentáció fogalmának meghatározása, annak érzékelése, miért problematikus hogy a világ nem olyan módon jelenik meg a médiában, mint a tapasztalati valóságban. Élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. hírműsorok, talk-showk, reality-showk, életmód magazinok, közösségi portálok alapján az azonosságok és az eltérések megfigyelése, megbeszélése). Azonos események eltérő megfogalmazásainak összevetése, ésszerű indoklás az egyszerűbb reprezentációk különbözőségeire	összehasonlítása.

(érdekek, nézőpontok, politikai és gazdasági érintettség), illetve műfaji, nyelvi különbségek feltárása a hírműsorokban, hírportálokon, napisajtóban).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szimbolikus kód, technikai kód, mágikus gondolkodás, értelmezési keret, egyirányú kommunikáció, interaktív kommunikáció, sztereotípia, reprezentáció.

A továbbhaladás feltételei – 8. évfolyam, irodalom:

A szöveg értő befogadását biztosító olvasás, különféle műfajú szövegek kifejező felolvasása, elmondása. A tanulmányokhoz szükséges eszközszintű íráskészség, jól olvasható, esztétikus írás. A feldolgozott művekről, olvasmányélményekről, színházi előadásról összefoglalás készítése a témának, a kommunikációs alkalomnak megfelelő stílusban felelet vagy rövid írásos beszámoló formájában. A megismert műfajok stíluseszközeinek megnevezése tárgyszerűen a tanult szakkifejezésekkel, jellemzésük példákkal. Az olvasott művekben megjelenített emberi problémák bemutatása önálló véleménynyilvánítással. Ismeretek a magyar irodalom nagyobb korszakairól (reformkor, a 20. század első és második fele), néhány alkotó portréja, az olvasott művek elhelyezése a korban. A népszerű irodalom néhány gyakori műfajának ismerete, hatáskeltő eszközeinek jellemzése.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes a kulturált szociális érintkezésre, eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit. Képes érzelmeit kifejezni, álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni, ugyanakkor empatikusan képes beleélni magát mások gondolatvilágába, érzelmeibe, megérti mások cselekvésének mozgatórugóit. Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni. Ismeri és a törekszik a szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára. Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket. A helyesírási segédkönyvek segítségével jártas az összetett szavak és gyakoribb mozaikszók helyesírásában. Ismeri a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit. Képes a könnyebben besorolható művek műfaji azonosítására, 8–10 műfajt műnemekbe tud sorolni, és a műnemek lényegét meg tudja fogalmazni. A különböző regénytípusok műfaji jegyeit felismeri, a szereplőket jellemezni tudja, a konfliktusok mibenlétét fel tudja tárni. Felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19–20. századi alkotások). Felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát, azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait. Felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat, azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat. Azonosít képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben, megismeri a kompozíció

	meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása). Konkrét szövegpéldán meg tudja mutatni a mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep különbözőségét, továbbá a közvetett és a közvetlen elbeszélésmód eltérését. Képes a drámákban, filmekben megjelenő emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmi viszonyulások, konfliktusok összetettségének értelmezésére és megvitatására. Az olvasott, megtárgyalt művek erkölcsi kérdésfeltevéseire véleményében, erkölcsi ítéleteiben, érveiben tud támaszkodni. Képes egyszerűbb meghatározást megfogalmazni a következő fogalmakról: novella, rapszódia, lírai én, hexameter, pentameter, disztichon, szinesztézia, szimbólum, tragédia, komédia, dialógus, monológ. Képes néhány egyszerűbb meghatározás közül kiválasztani azt, amely a következő fogalmak valamelyikéhez illik: fordulat, retorika, paródia, helyzetkomikum, jellemkomikum. Az ismertebb műfajokról tudja az alapvető információkat. Képes művek, műrészletek szöveghű felidézésére. Képes beszámolót, kiselőadást, prezentációt készíteni és tartani különböző írott és elektronikus forrásokból, kézikönyvekből, atlaszokból/szakmunkákból, a témától függően statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból. Tisztában van a média alapvető kifejezőeszközeivel, az írott és az elektronikus sajtó műfajaival. Ismeri a média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepét, működési módjának legfőbb jellemzőit. Kialakul benne a médiatudatosság elemi szintje, az önálló, kritikus attitűd.

Követelmények a sajátos nevelési igényű tanulókkal szemben 7-8. évfolyamon:

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a jövendő tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése, a kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését növelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése, valamint a beszédkultúra, az önkifejezést segítő kommunikáció fejlesztése.

A hatékony, önálló tanulás technikái az egyéni képességekhez és tanulási stílushoz igazodva alakulhatnak ki, felkészítve a tanulót az élethosszig tartó tanulásra.

A sajátos nevelési igényű tanulók esetében a tanulás tanítása úgy és azért jelenik meg, hogy az egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása, egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével el tudjuk érni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését, az egész életen át tartó tanulás elemeinek megismertetését, gyakoroltatását.

A kulcskompetenciák közül a tantárgyban fokozott figyelem irányul az anyanyelvi kommunikációra az önkifejezés erősítése érdekében. Ennek során a hivatali kommunikáció gyakoroltatása is sor kerül, támogatva az önálló életvitelre való felkészítést.

A segítségkérés, segítségnyújtás különböző formáinak megismertetése irodalmi-, ismeretterjesztő művekből gyűjtött példákkal történik, a társadalmi beilleszkedés segítésének érdekében.

13.6.2 Matematika

Az alapfokú képzés első – a matematikai alapkészségek kialakítását legfőbb célként megjelölő – nevelési-oktatási szakaszát követően az 5–8. évfolyamon a matematika tanulása-tanítása során a tudástartalmak fokozatosan válnak egyre elvontabbá. A konkrét tárgyi tevékenységekből indulva a képi szemléltetések, ábrázolások mellett megjelennek a szimbolikus modellek. A tanuló a fogalmak, jelenségek elemzése útján eljut azok megértésen alapuló meghatározásához, a definíciók előkészítése során tulajdonságokat, sejtéseket fogalmaz meg, s kialakul a megoldást alátámasztó indoklás igénye, valamint felismeri a matematika kisebb egységeinek belső struktúráját.

A tanítás fő módszere továbbra is a felfedeztetés, a konkrét tevékenységből, játékból, hétköznapi szituációból fakadó indukció. A tanulási tevékenység és problémamegoldás során a tanulót ösztönözni kell egyszerű problémák felfedezésére, megfogalmazására és a mindennapi életből vett szöveges problémák matematikai szempontú értelmezésére. A tanuló konkrét helyzetek megoldására képi és szimbolikus modelleket, stratégiákat alkalmaz és alkot, ezáltal fejlődik problémamegoldó és problémaalkotó képessége.

A kombinatív képességek területén a lehetőségek strukturált felsorolásából fokozatosan kialakulnak a rendszerezést segítő konkrét eszközök, stratégiák alkalmazásának készségei.

Felső tagozaton az ismert számok köre bővül a törtekkel és a negatív számokkal úgy, hogy a tanuló ezekkel műveleteket tud végezni. A tanulás-tanítás egyik lényeges elvárása, hogy a különböző, szöveggel, számokkal megadott matematikai szituációk képi, majd szimbolikus modelljeinek bevezetése fokozatos legyen. A tanuló a megismert szimbólumokkal egyszerű műveleteket végez, ismeri ezek tulajdonságait.

Az 5–8. évfolyamon a természettudományi, a digitális technológiai és a gazdasági ismeretek tanulási-tanítási tartalmakban való megjelenése lehetővé teszi a matematika alkalmazhatóságának, hasznosságának bemutatását.

Fejlődnek a tanuló készségei a matematikai kommunikáció terén. A matematikai kifejezéseket helyesen használja, a fogalmakat értelmezi, megmagyarázza, gyakorlati helyzetekben jól alkalmazza. Ismereteit összefoglalva prezentálni tudja.

A tanuló a közös munkában tevékenyen részt vesz. Eseti feladatokban és projektekben mások véleményét elfogadja, és ha különbözik a véleményük, igyekszik érvekkel meggyőzni társait. Az új fogalmak, magasabb szintű absztrakciót igénylő tudástartalmak bevezetésekor az egyéni adottságokhoz, ismeretekhez alkalmazkodó differenciálás biztosítja a megfelelő tempójú haladást annak a tanulónak, akinél ezek a lépések hosszabb időt, több szemléltetést igényelnek. Ezzel a lassabban haladó tanuló sem veszíti el érdeklődését és reményét a matematika megértése iránt.

A matematikai fejlesztő játékok és a számítógép, illetve más IKT-eszközök biztonságos alkalmazása mellett a tanuló megismerkedik olyan matematikai szoftverekkel, amelyek a matematikai tudást és a digitális kompetenciákat együtt fejlesztik.

Ebben a nevelési-oktatási szakaszban az ellenőrzés és az értékelés csak a tanult ismeretek

alkalmazására terjed ki.

A matematika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A matematika tanulása során elengedhetetlen a tananyag alapos és átfogó megértése. A szöveges feladatok megoldása fejleszti az értő olvasás és a releváns információk kiválasztásának készségét. Az általánosítás és az analógiák adekvát használata, több szempont egyidejű figyelembevétele, a rendszerezési képesség, a megszerzett tudás új helyzetekben való alkalmazása elősegítik az aktív, önirányított tanulás kompetenciáinak kialakítását, fenntartását, megerősítését. A matematika tantárgy a matematikai logika és az algoritmikus gondolkodás fejlesztésével, az ok-okozati összefüggések megláttatásával hozzájárul a többi tantárgy tanulásához szükséges rendszerező, összefüggéseket felismerő, ezáltal hatékony önálló tanulási módszerek elsajátításához és megfelelő alkalmazásához is.
A kommunikációs kompetenciák: A matematika fejleszti a tanuló azon képességét, hogy világosan, röviden és pontosan fejezze ki gondolatait. A matematika tanulása során fokozatosan alakul ki a tanuló érvelési és vitakészsége. A szöveges problémák megoldása javítja a szöveg megértésének készségét: a tanulónak meg kell keresnie az információkat és fel kell ismernie egy adott információ jelentőségét a probléma megoldása során. A matematika tanulási folyamatában kialakul a különböző módon (szöveg, grafikon, táblázat, diagram és képlet) bemutatott tartalmak megértésének és alkotásának készségrendszere.
A digitális kompetenciák: A matematika tanulása során hangsúlyos szerepet kap a problémamegoldás és az algoritmikus gondolkodás, melyek elősegítik a tanuló digitális kompetenciáinak fejlesztését. A különböző matematikai tárgyú szoftverek, alkalmazások, applikációk és játékok alkalmazásán keresztül a matematika tanulása hozzájárul a tanuló digitális kultúrájának kialakításához.
A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A matematika tanulása során a tanuló gondolkodásának fejlesztése elsősorban konkrét problémák megoldásán keresztül történik. A tanuló előzetes tudása és tapasztalata alapján azonosítja a problémákat, majd ismert matematikai fogalmakra támaszkodva stratégiát dolgoz ki ezek megoldására. Elfogadja, hogy a megoldás több különböző úton is elképzelhető, illetve találkozik olyan nyitott problémákkal is, amelyeknek több megoldása is lehetséges. Kellő kitartással próbál ki különböző matematikai módszereket, és felismeri azokat a problémákat is, amelyeknek nincs megoldása. A tanuló megtanul induktív úton példákat általánosítani és deduktív érvelést használni a matematikai állítások bizonyítására.
A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A matematika tanulása fejleszti a kitartás, a pontosság, a figyelem és a fegyelmezettség képességét. A matematika tanulásán keresztül erősödik a tanuló felelősségtudata, gazdagodik az önképe, fejlődik a kooperációs készsége. A tanuló matematikai ismereteit alkalmazni tudja az egyéni célok eléréséhez szükséges tervezésben, az életét befolyásoló döntései megalapozásában és meghozatalában, a várható következmények mérlegelésében. A matematika tanulása elősegíti annak belátását, hogy a személyes erősségekre építeni, a hibákból pedig tanulni lehet.
A tanuló a matematikai foglalkozások során megtanulja, hogyan oszthatja meg ötleteit másokkal, és hogyan segítheti társait a matematikai fogalmak megértése vagy azok alkalmazása során. Felelősséget vállal a közösen kitűzött feladatok elvégzéséért, s megtanulja tisztelni mások

álláspontját, gondolkodásmódját.
A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A matematika olyan tudomány, amely összeköti a különböző kultúrákat. A tanuló megismeri a gondolkodás logikai felépítésének eleganciáját, a matematikának a természethez, a művészetekhez és az épített környezethez fűződő viszonyát.
A tanuló konkrét vagy képi reprezentációval vagy szimbolikus modellekkel végzi a matematikai gondolatok vagy kapcsolatok feltárását, majd új kapcsolatokat alakít ki a matematikai fogalmak között.
Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A kompetencia fejlesztése valódi adatok felhasználásával összeállított mindennapi problémák megoldásán keresztül történik. Ennek során a különböző megoldási lehetőségek keresése fejleszti a gondolkodás rugalmasságát és az új ötletek megalkotásának képességét. A tanuló megfelelő játékokon keresztül képessé válik a különböző kockázatok felmérésére, a számára kedvezőnek tűnő stratégia kidolgozására, és megtapasztalja döntései következményét. A matematikai projektekben való részvétel segíti a későbbi munkavállalás szempontjából fontos készségek kialakulását (kreativitás, mérlegelő gondolkodás, problémamegoldás, kezdeményezőkészség, másokkal való együttműködés készsége).

5–6. évfolyam

Az 5–6. évfolyam tanulás módszertani szempontból átmenetet képez az alsó tagozat játékos, tevékenykedtető, felfedeztető módszerei és a matematika elméleti ismereteinek befogadását jelentő tanulási módszerek között. Továbbra is fontos szerepet játszik a szemléltetés, az eszközök használata. Elvárható a szerzett tapasztalatok értelmezése, rendszerezése, néhány területen az általánosítás lehetőségének felfedezése és megfogalmazása. A kezdeti, saját szavakkal történő megfogalmazásokat fokozatosan felváltja a matematikai fogalmakat megnevező szakkifejezések használata. Gyakorlati helyzetekben megjelenik a szakmai vita és az érvelés igénye.

Az 5–6. évfolyamon tematikus elrendezésben követik egymást az egyes fejezetek: *Halmazok; Matematikai logika, kombinatorika; Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek; Alapműveletek természetes számokkal; Egész számok, alapműveletek egész számokkal; Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok; Alapműveletek közönséges törtekkel; Alapműveletek tizedes törtekkel; Arányosság, százalékszámítás; Egyszerű szöveges feladatok; A függvény fogalmának előkészítése; Sorozatok; Mérés és mértékegységek; Síkbeli alakzatok; Transzformációk, szerkesztések; Térgeometria; Leíró statisztika; Valószínűség-számítás*. A témák egy része nemcsak az aktuális terület megalapozását jelenti a megadott óraszámban, hanem megjelenik más fejezetekben is, az eszközrendszer folyamatos gyarapodását biztosítva. Bővül a szöveggel megfogalmazott hétköznapi és matematikai problémák megoldása során alkalmazható modellek köre is.

A szemléltetést és a megértést a tanulók által használható digitális eszközök, szoftverek és online felületek is támogatják.

Az 5–6. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszáma: 272 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Halmazok	10
Matematikai logika, kombinatorika	10
Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek	20
Alapműveletek természetes számokkal	16
Egész számok; alapműveletek egész számokkal	18
Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok	18
Alapműveletek közönséges törtekkel	18
Alapműveletek tizedes törtekkel	14
Arányosság, százalékszámítás	20
Egyszerű szöveges feladatok	20
A függvény fogalmának előkészítése	10
Sorozatok	8
Mérés és mértékegységek	16
Síkbeli alakzatok	18
Transzformációk, szerkesztések	20
Térgeometria	16
Leíró statisztika	10
Valószínűség-számítás	10
Összes óraszám:	272

.

A felső tagozaton az eddig megszerzett tudást és kompetenciákat kell elmélyíteni és kiterjeszteni. A mindennapi élet problémamegoldásához szükséges képességek és ismeretek elsajátítása mellett legalább ugyanilyen fontos, hogy a matematikatanulás szolgálja egy jól működő gondolkodásmód, egy tanulási stratégia, ítélőképesség, megértés és sok általánosabb pozitív emberi tulajdonság formálását is.

Fontos feladat a tanulás tanítása, az elsajátítás képességének (emlékezet, figyelem, koncentráció, lényegkiemelés stb.) fejlesztése. Meg kell ismertetni a matematika bevált tanulási módszereit.

A matematikai gondolkodásmódot fel kell használni a problémamegoldások során. Ehhez szükséges megfelelő szemléltető ábrákat, diagramokat, grafikonokat készíteni, ilyeneket értelmezni, elemezni és felhasználni; halmazokat jellemezni, szabályszerűségeket észrevenni, általánosító sejtéseket, állításokat megfogalmazni.

Az érvelés, a cáfolás, a vitakészség, a helyes kommunikáció fejlesztése folyamatos feladatunk. Ehhez szükséges másokkal problémamegoldásban együttműködni, gondolatainkat, a megismert fogalmakat rendszerezni. A modellalkotás fontos eszköz, amely segítséget nyújt a problémák megoldásában. Fontos, hogy a tanulók a modellalkotásaik során a megértett és megtanult fogalmakat és eljárásokat fel tudják használni, és a modellekbe szervesen be tudják építeni. Szükséges, hogy problémahelyzetet leíró szöveg alapján a probléma lényegét felismerjék, majd annak megfelelő, a probléma megoldását elősegítő modelleket alkossanak. Fokozatosan

fejleszteni kell a matematikai szaknyelv és jelölésrendszer használatát, alkalmazását.

Ebben a két évfolyamban sajátítják el egyszerű szöveges feladatok megoldásának néhány stratégiáját: a hétköznapi és gyakorlati problémák megértését és megjelenítését matematikai alakban, az eredmény becslését és ellenőrzését. Tájékozódnak síkban és térben, ismerik az egyszerű síkbeli és térbeli alakzatokat. Tudják a tanult mértékegységeket átváltani. Készség szinten számolnak egész számokkal, és gyakorlottak a racionális számokkal való műveletek végzésében.

Az egyes tematikus egységekre javasolt óraszámokat a táblázatok tartalmazzák. Ezen kívül számonkérésre, ismétlésre 16 óra van tervezve.

A Kerettanterv a matematika tantárgy tanítására 5 - 6. évfolyamon heti 4- 4 órát, biztosít. Iskolánkban a matematika tantárgy tanítására 5-6. évfolyamon heti 5-5 órát biztosít az Intézmény Vezetősége.

5. – 6. OSZTÁLY

Tematikai egység címe		Órakeret	
	kerettanterv alapján órakeret a 5-6. évfolyamra (95 %)	helyi tanterv	helyi tanterv
		5. évfolyam órakerete heti 5 órára	6. évfolyam órakerete heti 5 órára
I. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	**20**	**10**	**10**
1. Halmazok	10	5	5
2. Matematika logika, kombinatorika	10	5	5
II. Számtan, algebra	**144**	**92**	**92**
1. Természetes számok halmaza, számelméleti alapismeretek	20	12	8
2. Alapműveletek természetes számokkal	16	16	8
3. Egész számok, alapműveletek egész számokkal	18	15	9
4. Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok	18	13	13
5. Alapműveletek közönséges törtekkel	18	15	15
6. Alapműveletek tizedes törtekkel	14	8	12

7. Arányosság, százalékszámítás	20	6	14
8. Egyszerű szöveges feladatok	20	7	13
III. Függvények, az analízis elemei	**18**	**13**	**13**
1. A függvények fogalmának előkészítése	10	5	5
2. Sorozatok	8	8	8
IV. Geometria	**70**	**43**	**43**
1. Mérések és mértékegységek	16	12	10
2. Síkbeli alakzatok	18	11	11
3. Transzformációk, szerkesztések	20	12	12
4. Térgeometria	16	8	10
V. Statisztika, valószínűség	**20**	**10**	**10**
1. Leíró statisztika	10	5	5
2. Valószínűség számítás	10	5	5
összesen:	**272**	**166**	**166**
Ismétlés, számonkérés Szabad órakeret (5 %)	16	14	14
összesen:	**288**	**180**	**180**

5. osztály

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	I. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 10
Előzetes tudás	Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegben. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalma. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása (próbálgatással).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek tudatos memorizálása, felidézése. A megtanulást segítő eszközök és módszerek megismerése, értelmes, interaktív használatának fejlesztése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése. Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése. Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének kialakítása. Kommunikáció fejlesztése. A saját képességek és műveltség fejlesztésének igénye.	

1. Halmazok		**5 óra**
Ismeretek, tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Elemek elrendezése, rendszerezése adott szempont(ok) szerint. Részhalmazokat konkrét esetekben felismer és ábrázol.	A kombinatorikus gondolkodás, a célirányos figyelem kialakítása, fejlesztése. Halmazokba rendezés egy-két szempont szerint Halmazábra készítése	
Véges halmaz kiegészítő halmazát (komplementerét), véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja konkrét esetekben; Számokat, számhalmazokat, halmazműveleti eredményeket számegyenesen ábrázol.	Halmazok közös részének és egyesítésének megállapítása ábrázolás segítségével. Számhalmazok szemléltetése számegyenesen	*Digitális kultúra*: könyvtárszerkezet a számítógépen.
2. Matematikai logika, kombinatorika		**5 óra**
Igaz és hamis állításokat	Egyszerű állítások logikai értékének (igaz	*Magyar nyelv és*

fogalmaz meg; Tanult minták alapján néhány lépésből álló bizonyítási gondolatsort megért és önállóan összeállít; A logikus érvelésben a matematikai szaknyelvet következetesen alkalmazza társai meggyőzésére; Összeszámlálási feladatok megoldása során alkalmazza az összes eset áttekintéséhez szükséges módszereket.	vagy hamis) megállapítása Igaz és hamis állítások önálló megfogalmazása Nyitott mondatok igazsághalmazának megtalálása próbálgatással A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata Egyszerű stratégiai, logikai és pénzügyi játékok, társasjátékok Kis elemszámú halmaz elemeinek sorba rendezése mindennapi életből vett példákkal Néhány számkártyát tartalmazó készlet elemeiből adott feltételeknek megfelelő számok alkotása Az összes eset előállítása során rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás	*irodalom*: szövegértés, szövegértelmezés, lényegkiemelés

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- konkrét esetekben halmazokat felismer és ábrázol
- állítások logikai értékét (igaz vagy hamis) megállapítja.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, elem, halmazábra, részhalmaz, egyesítés, közös rész, számegyenes, „igaz”, „hamis”; nyitott mondat, igazsághalmaz; „és”, „vagy”; „legalább”, „legfeljebb”; lehetőségek, összes lehetőség, rendszerező áttekintés, ágrajz

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**II. Számtan, algebra**	**Órakeret 92óra**
Előzetes tudás	Számok írása, olvasása (10 000-es számkör). Helyi érték, alaki érték, valódi érték. Római számok írása, olvasása. Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság). Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése. Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok, kerekítés. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mérőeszközök használata. Matematikai jelek: +, –, •, :, =, <, >, ( ). A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása. Fejben számolás százas számkörben. A szorzó- és bennfoglaló tábla biztos tudása. Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalma. Műveletek tulajdonságai, tagok, illetve tényezők felcserélhetősége. Műveleti	

	sorrend. Négyjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás egy- és kétjegyű, osztás egyjegyű számmal írásban. Műveletek ellenőrzése. Szöveges feladat: a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. Páros és páratlan számok, többszörös, osztó, maradék fogalma. Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Biztos számfogalom kialakítása. Számolási készség fejlesztése. A műveleti sorrend használatának fejlesztése, készségszintre emelése. Mértékegységek helyes használata és pontos átváltása. Matematikai úton megoldható probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása; megoldás után a képzelt és tényleges megoldás összevetése. Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével. Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése. Pénzügyi ismeretek alapozása. Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.

1. Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek		**12 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját nagy számok esetén; Ismeri a római számjelek közül az L, C, D, M jeleket, felismeri az ezekkel képzett számokat a hétköznapi helyzetekben;	Számok helyi értékes írásmódjának megértése különböző alapú számrendszerekben csoportosítást, leltározást, helyiérték-táblázatba rögzítést tartalmazó feladatokon keresztül Számok helyi értékes írásmódjának használata nagy számok esetében Római számok írása, olvasása a következő jelekkel: I, V, X, L, C, D, M	*Természetismeret*: Magyarország lakosainak száma.
2. Alapműveletek természetes számokkal		**16 óra**
Írásban összead, kivon és szoroz; Ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében; A műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott	Számkörbővítés; fejben számolás százezres számkörben kerek ezresekkel; analógiák alkalmazása Természetes számok összeadása, kivonása és szorzása írásban Írásbeli osztás algoritmusa kétjegyű természetes számmal Írásbeli osztás legfeljebb kétjegyű természetes számmal gyakorlati feladatok megoldása során; a hányados becslése A műveleti sorrendre és a zárójelezésre	*Természetismeret*: összehasonlítás, számolás földrajzi adatokkal

eredményt ésszerűen kerekíti; A gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít; A fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.	vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása fejben, írásban és géppel számolás esetén Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása A gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése	
3. Egész számok. Alapműveletek egész számokkal		**15 óra**
Meghatározza konkrét számok ellentettjét, abszolút értékét; Ismeri az egész számokat.	Negatív számok a gyakorlatban: adósság, tengerszint alatti mélység, fagypont alatti hőmérséklet Egész számok ismerete, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. Ellentett, abszolút érték fogalmának ismerete és alkalmazása Alapműveletek értelmezése tárgyi tevékenységek, ábrázolások alapján a számkörbővítés során Alapműveletek elvégzése az egész számok körében Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése Kapott eredmény ellenőrzése; ésszerű kerekítés	*Természetismeret; hon- és népismeret*: Földrajzi adatok vizsgálata. *Történelem*: időtartam számolása időszámítás előtti és időszámítás utáni történelmi eseményekkel.
4. Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok		**13 óra**
Ábrázol törtrészeket, meghatároz törtrészeknek megfelelő törtszámokat; Érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját tizedes törtek esetén;	Törtrészek ábrázolása, törtrészeknek megfelelő törtszámok meghatározása Törtek összehasonlítása, egyszerűsítés, bővítés Különböző alakokban írt egyenlő törtek felismerése	*Ének-zene*: a törtszámok és a hangjegyek értékének kapcsolata.

	Számok helyi értékes írása tizedes törtek esetén Számok ábrázolása számegyenesen	
5. Alapműveletek közönséges törtekkel		**5 óra**
Összeadás, kivonás az egészek és a törtek körében. Szorzás, osztás az egészek és a törtek körében (tört szorzása, osztása egész számmal, 0 szerepe a szorzásban, osztásban).	Alapműveletek értelmezése tárgyi tevékenységek, ábrázolások alapján Alapműveletek elvégzése a közönséges törtek körében A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása Kapott eredmény ellenőrzése	
6. Alapműveletek tizedes törtekkel		**8 óra**
Összeadás, kivonás az egészek és a törtek körében. Szorzás, osztás az egészek és a törtek körében (tört szorzása, osztása egész számmal, 0 szerepe a szorzásban, osztásban).	Számolási készség fejlesztése. Tizedes törtek összeadása, kivonása és szorzása írásban Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése	
Szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel.	A műveletfogalom mélyítése. A számolási készség fejlesztése gyakorlati feladatokon keresztül.	
Összeg, különbség, szorzat, hányados változásai.	Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése.	
Műveleti tulajdonságok, a helyes műveleti sorrend. Műveletek eredményeinek előzetes becslése, ellenőrzése, kerekítése.	Egyszerű feladatok esetén a műveleti sorrend helyes alkalmazási módjának felismerése, alkalmazása. Az egyértelműség és a következetesség fontossága. Az ellenőrzési és becslési igény fejlesztése.	
A racionális számok halmaza. Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek.	A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal: természetes szám, racionális szám, pontos szám és közelítő szám.	
Szabványmértékegységek és átváltásuk: hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg. Matematikatörténeti	Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzésének fejlesztése (pl. napirend, vásárlás). Az arányosság felismerése mennyiség és mérőszám kapcsolata alapján.	*Technika és tervezés:* műszaki rajz készítésénél a mértékegységek

érdekességek: a hatvanas számrendszer kapcsolata idő mérésével.	Kreatív gondolkodás fejlesztése. Mennyiségi következtetés, becslési készség fejlesztése.	használata, főzésnél a tömeg, az űrtartalom és az idő mérése.
7. Arányosság		**6 óra**
Arányos következtetések. A mindennapi életben felmerülő, egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel. Egyenes arányosság.	A következtetési képesség fejlesztése. Az egyenes arányosság és a mérés kapcsolatának felismerése Hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő szabványmértékegységeinek ismerete Az ismert szabványmértékegységek átváltása helyi értékes gondolkodás alapján Annak megfigyeltetése, hogy az egyik mennyiség változása milyen változást eredményez a hozzá tartozó mennyiségnél. Arányérzék fejlesztése, a valóságos viszonyok becslése települések térképe alapján.	*Hon- és népismeret; természetismeret*: Magyarország térképéről méretarányos távolságok meghatározása. A saját település, szűkebb lakókörnyezet térképének használata. *Vizuális kultúra*: valós tárgyak arányosan kicsinyített vagy nagyított rajza.
8. Egyszerű szöveges feladatok		**7 óra**
Szöveges feladatok megoldása. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó rövidebb és hosszabb szövegek feldolgozása.	Szövegértés fejlesztése. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó és a mindennapi élet köréből vett szövegek feldolgozása. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, gondolatmenet tagolása. Emlékezés elmondott, elolvasott történetekre, emlékezést segítő ábrák, vázlatok, rajzok készítése, visszaolvasása. Matematikai tartalmú egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással A mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással A megoldás ellenőrzése	*Magyar nyelv és irodalom*: olvasási és megértési stratégiák kialakítása (szövegben megfogalmazott helyzet, történés megfigyelése, értelmezése, lényeges és lényegtelen információk szétválasztása). *Vizuális kultúra*: elképzelt történetek vizuális megjelenítése

	Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése	különböző eszközökkel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek

- érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját nagy számok esetén;
- ismeri a római számjelek közül az L, C, D, M jeleket, felismeri az ezekkel képzett számokat a hétköznapi helyzetekben;

Alapműveletek természetes számokkal

- a gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít;

Egész számok; alapműveletek egész számokkal

- gyakorlati feladatok megoldása során legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli.
- meghatározza konkrét számok ellentettjét, abszolút értékét;
- ismeri az egész számokat.

Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok

- ábrázol törtrészeket, meghatároz törtrészeknek megfelelő törtszámokat;
- érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját tizedes törtek esetén;
- megfelelteti egymásnak a racionális számok közönséges tört és tizedes tört alakját.
- *Alapműveletek közönséges törtekkel*
- elvégzi az alapműveleteket a racionális számok körében,
- ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat
- *Alapműveletek tizedes törtekkel*
- gyakorlati feladatok megoldása során tizedes törtet legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli.
- megoldását ellenőrzi.

Arányosság

- felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;
- ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén;
- idő, tömeg, hosszúság, terület, térfogat és űrtartalom mértékegységeket átvált helyi értékes gondolkodás alapján, gyakorlati célszerűség szerint.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tízes számrendszer, helyi érték, alaki érték, számegyenes, összeadandók, az összeg tagjai, kisebbítendő, kivonandó, különbség, szorzandó, szorzó, szorzat, a szorzat tényezői, osztandó, osztó, hányados, maradék. Kerekítés, becslés, ellenőrzés. ellentett, Negatív szám, előjel, ellentett, abszolút érték. közönséges tört, számláló, nevező, törtvonal, vegyes szám, egyszerűsítés, bővítés, közös nevező, tizedes tört, tizedesvessző, helyi értékes írásmód, racionális szám, számegyenes véges és végtelen szakaszos tizedes tört, kerekítés, hosszúság, űrtartalom, idő szabványmértékegységei, becslés,

	ellenőrzés

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. A függvények, az analízis elemei	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Szabályfelismerés, szabálykövetés. A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Sorozat megadása szabállyal. A koordináta-rendszer biztonságos használata. Függvényszemlélet előkészítése. Probléma felismerése. Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.	

1. A függvények fogalmának előkészítése		**5 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Helymeghatározás gyakorlati szituációkban, konkrét esetekben. A Descartes-féle derékszögű koordinátarendszer. *Matematikatörténet*: Descartes.	Megadott pont koordinátáinak leolvasása, illetve koordináták segítségével pont ábrázolása a Tájékozódás térképen, nézőtéren, sakktáblán és a koordináta-rendszerben	*Természetismeret:* tájékozódás a térképen, fokhálózat.
Táblázat hiányzó elemeinek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján, ábrázolásuk grafikonon.	A matematikából és a mindennapi életből vett megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása A matematikából és a mindennapi életből vett megfeleltetések tulajdonságainak megfigyelése, elemzése	
Egyszerű grafikonok értelmezése. Változó mennyiségek közötti kapcsolatok, ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben.	Sorozatok létrehozása számokból, jelekből, alakzatokból Szabálykövetés ritmusban, rajzban, számolásban Sorozatok adott szabály szerinti folytatása.	*Természetismeret:* időjárás grafikonok.
2. Sorozatok		**8 óra**
Sorozat megadása a képzés szabályával, illetve néhány elemével. Sorozatok folytatása adott szabály szerint.	Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.	*Testnevelés és sport; ének-zene; dráma és tánc*: ismétlődő ritmus, tánclépés, mozgás

		létrehozása, helymeghatározás a sportpályán.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tájékozódik a koordináta-rendszerben: koordinátáival adott pontot ábrázol, megadott pont koordinátáit leolvassa.
- sorozatokat adott szabály alapján folytat;
- néhány tagjával adott sorozat esetén felismer és megfogalmaz képzési szabályt.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, számsorozat, szabály, egyenes arányosság, koordináta-rendszer, táblázat, grafikon.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**IV. Geometria**	**Órakeret 43 óra**
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Hosszúság és távolság mérése (egyszerű gyakorlati példák). Háromszög, négyzet, téglalap, jellemzői. Kör létrehozása, felismerése, jellemzői. Egyszerű tükrös alakzat, tengelyes szimmetria felismerése. A test és a síkidom megkülönböztetése. Kocka, téglatest, jellemzői. Négyzet, téglalap kerülete. Mérés, kerületszámítás, mértékegységek. Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térelemek fogalmának elmélyítése – környezetünk tárgyainak vizsgálata. Távolság szemléletes fogalma, meghatározása. A sík- és térszemlélet fejlesztése. A vizuális képzelet fejlesztése. Rendszerező-képesség, halmazszemlélet fejlesztése. A geomtriai problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztésnél: adatfelvétel, vázlatrajz, megszerkeszthetőség vizsgálata, szerkesztés). Számolási készség fejlesztése. A szaknyelv helyes használatának fejlesztése. A geometriai jelölések pontos használata. Pontos munkavégzésre nevelés. Esztétikai érzék fejlesztése.	

1. Mérés és mértékegységek		**12 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Sokszögek kerülete.	Kerület meghatározása méréssel, számolással. A matematika és gyakorlati élet	

	közötti kapcsolat felismerése.	
Téglalap, négyzet kerülete, területe.	Adott alakzatok kerületének, területének meghatározása méréssel, számolással. Számolási készség fejlesztése.	*Technika és tervezés:* Udvarok, telkek kerülete. Az iskola és az otthon helyiségeinek alapterülete.
2. Síkbeli alakzatok		**11 óra**
Síkbeli tartományok közül kiválasztja a szögtartományokat, nagyság szerint összehasonlítja, méri, csoportosítja azokat.	Szögtartomány ismerete; összehasonlítás, csoportosítás; szögmérés	
3. Transzformációk, szerkesztések		**12 óra**
A tér elemei: pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány.	A tanult térelemek felvétele és jelölése.	
Párhuzamosság, merőlegesség, konvexitás. Síkidomok, sokszögek (háromszögek, négyszögek) szemléletes fogalma.	Síkidomok, tulajdonságainak vizsgálata, közös tulajdonságok felismerése.	*Vizuális kultúra*: párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése környezetünkben.
A távolság szemléletes fogalma, adott tulajdonságú pontok keresése. Két pont, pont és egyenes távolsága. Két egyenes távolsága. Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok.	Körző, vonalzók helyes használata, két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása. Egyenes, félegyenes és szakasz megkülönböztetése Síkbeli alakzatok közül a sokszögek kiválasztása	*Vizuális kultúra*: térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése.
Kör, gömb szemléletes fogalma. Sugár, átmérő, húr, szelő, érintő.	Síkbeli görbék közül a kör kiválasztása Díszítőminták szerkesztése körzővel.	*Természetismeret*: földgömb. *Testnevelés és sport*: tornaszerek: labdák, karikák stb.
Két ponttól egyenlő távolságra levő pontok. Szakaszfelező merőleges.	A problémamegoldó képesség fejlesztése. Pontosság igényének fejlesztése.	
A szög fogalma, mérése. Szögfajták. A szög jelölése, betűzése.	Szögmérő használata. Fogalomalkotás képességének	*Történelem, társadalmi és állampolgári*

Matematikatörténet: görög betűk használata a szögek jelölésére, a hatvanas számrendszer kapcsolata a szög mérésével.	kialakítása, fejlesztése. Törekvés a pontos munkavégzésre.	*ismeretek*: görög „abc” betűinek használata.
Adott egyenesre merőleges szerkesztése. Adott egyenessel párhuzamos szerkesztése. Téglalap, négyzet szerkesztése.	Gyakorlati példák a fogalmak mélyebb megértéséhez.	*Technika és tervezés:* *vizuális kultúra*: párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése környezetünkben (sínpár, épületek, bútorok, képkeretek stb. élei).
4. Térgeometria		**8 óra**
Kocka, téglatest tulajdonságai, hálója.	Testek építése, tulajdonságaik vizsgálata. Rendszerező képesség, halmazszemlélet fejlesztése. Testek csoportosítása adott tulajdonságok alapján. Térszemlélet fejlesztése térbeli analógiák keresésével.	*Technika és tervezés:* téglatest készítése, tulajdonságainak vizsgálata. *Vizuális kultúra*: egyszerű tárgyak, geometriai alakzatok tervezése, makettek készítése.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén;
- síkbeli tartományok közül kiválasztja a szögtartományokat, nagyság szerint összehasonlítja, méri, csoportosítja azokat.
- csoportosítja a háromszögeket szögeik és oldalaik szerint;
- felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat;
- a szerkesztéshez tervet, előzetes ábrát készít;
- ismeri az alapszerkesztéseket: szakaszfelező merőlegest, szögfelezőt, merőleges és párhuzamos egyeneseket szerkeszt, szöget másol.
- testeket épít képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján;
- ismeri a kocka, a téglatest, a hasáb következő tulajdonságait: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pont, egyenes, szakasz, félegyenes, sík, merőlegesség, párhuzamosság, szögfajták. Távolság, szakaszfelező merőleges, szögfelező. Síkidom, sokszög, kör, test, csúcs, él, lap, szög, gömb. Szögfajták, kerület, terület, űrtartalom és mértékegységei,

	Kerület, terület, felszín, testek hálója, térfogat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	V. Leíró statisztika	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása. Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztikai gondolkodás fejlesztése. Megfigyelőképesség, az összefüggés-felismerő képesség, elemzőképesség fejlesztése.	

1. Leíró statisztika		**5 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Egyszerű diagramok, értelmezése, táblázatok olvasása, készítése. Megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról, majd rendszerezés után következtetéseket fogalmaz meg;	Adatokat, táblázatokat és diagramokat tartalmazó források felkutatása (például háztartás, sport, egészséges életmód, gazdálkodás) Táblázatból adatgyűjtés adott szempont szerint	*Technika és tervezés:* menetrend adatainak értelmezése; kalóriatáblázat vizsgálata. *Digitális kultúra*: adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés.
Átlagszámítás néhány adat esetén (számtani közép).	Az átlag lényegének megértése. Számolási készség fejlődése.	*Természetismeret*: időjárási átlagok (csapadék, hőingadozás, napi, havi, évi középhőmérséklet).
2. Valószínűség számítás		**5 óra**
Valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendezi és ábrázolja digitálisan is; Valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteleket, játékában stratégiát követ;	Egyszerű valószínűségi játékok és kísérletek Valószínűségi játékok és kísérletek adatainak tervszerű gyűjtése	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendezi valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteleket, játékában stratégiát követ;

Kulcsfogalmak/fogalmak	Adat, diagram, átlag, valószínűségi kísérlet, biztos esemény, lehetetlen esemény.

A fejlesztés várt eredményei 5. osztály végén	*Gondolkodási és megismerési módszerek* – Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján, részhalmaz felírása, felismerése. – Két véges halmaz közös részének, illetve uniójának felírása, ábrázolása. – Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. – Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel. – Állítások igazságának eldöntése, igaz és hamis állítások megfogalmazása. – Összehasonlításhoz szükséges kifejezések helyes használata. – Néhány elem összes sorrendjének felírása. *Számtan, algebra* – Racionális számok írása, olvasása, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. – Ellentett, abszolút érték felírása. – Mérés, mértékegységek használata, átváltás egyszerű esetekben. – A mindennapi életben felmerülő egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel, az egyenes arányosság felismerése, használata. – Két-három műveletet tartalmazó műveletsor eredményének kiszámítása, a műveleti sorrendre vonatkozó szabályok ismerete, alkalmazása. Zárójelek alkalmazása. – Szöveges feladatok megoldása következtetéssel (az adatok közötti összefüggések felírása szimbólumokkal). – Becslés, ellenőrzés segítségével a kapott eredmények helyességének megítélése. – A hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg szabványmértékegységeinek ismerete. Mértékegységek egyszerűbb átváltásai gyakorlati feladatokban. Algebrai kifejezések gyakorlati használata a terület, kerület, felszín és térfogat számítása során. *Összefüggések, függvények, sorozatok* – Tájékozódás a koordinátarendszerben: pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak a leolvasása. – Egyszerűbb grafikonok, elemzése. – Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint, szabályok felismerése, megfogalmazása néhány tagjával elkezdett sorozat esetén. *Geometria* – Térelemek, félegyenes, szakasz, szögtartomány, sík, fogalmának ismerete. – A geometriai ismeretek segítségével a feltételeknek megfelelő ábrák pontos szerkesztése. A körző, vonalzó célszerű használata. – Alapszerkesztések: pont és egyenes távolsága, két párhuzamos egyenes távolsága, szakaszfelező merőleges, szögfelező, szögmásolás, merőleges és párhuzamos egyenesek. – A tanult síkbeli és térbeli alakzatok tulajdonságainak ismerete – Téglalap és a négyzet kerületének és területének kiszámítása.

	Valószínűség, statisztika – Egyszerű diagramok értelmezése, táblázatok olvasása. – Néhány szám számtani közepének kiszámítása. – Valószínűségi játékok, kísérletek során adatok tervszerű gyűjtése, rendezése, ábrázolása.

6. OSZTÁLY

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	I. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 10
Előzetes tudás	Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegben. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalma. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása (próbálgatással).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek tudatos memorizálása, felidézése. A megtanulást segítő eszközök és módszerek megismerése, értelmes, interaktív használatának fejlesztése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése. Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése. Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének kialakítása. Kommunikáció fejlesztése. A saját képességek és műveltség fejlesztésének igénye.	

1. Halmazok		**5 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Elemeket halmazba rendez több szempont alapján; Részhalmazokat konkrét esetekben felismer és ábrázol; Véges halmaz kiegészítő halmazát (komplementerét), véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja konkrét esetekben; Számokat, számhalmazokat, halmazműveleti eredményeket számegyenesen ábrázol.	Halmazokba rendezés egy-két szempont szerint Halmazábra készítése Számhalmazok szemléltetése számegyenesen Részhalmazok felismerése ábráról Halmazok közös részének és egyesítésének megállapítása ábrázolás segítségével.	
Matematikai logika, kombinatorika		**5 óra**
Igaz és hamis állításokat fogalmaz meg; Tanult minták alapján néhány lépésből álló bizonyítási gondolatsort megért és önállóan összeállít; A logikus érvelésben a matematikai szaknyelvet következetesen	Egyszerű állítások logikai értékének (igaz vagy hamis) megállapítása Igaz és hamis állítások önálló megfogalmazása Nyitott mondatok igazsághalmazának	*Magyar nyelv és irodalom*: szövegértés, szövegértelmezés, lényegkiemelés

alkalmazza társai meggyőzésére; Összeszámlálási feladatok megoldása során alkalmazza az összes eset áttekintéséhez szükséges módszereket. Változatos tartalmú szövegek értelmezése. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; nem; és; vagy; minden; van olyan, legalább, legfeljebb).	megtalálása próbálgatással A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata Egyszerű stratégiai, logikai és pénzügyi játékok, társasjátékok Kis elemszámú halmaz elemeinek sorba rendezése mindennapi életből vett példákkal Néhány számkártyát tartalmazó készlet elemeiből adott feltételeknek megfelelő számok alkotása Az összes eset előállítása során rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás.	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- konkrét esetekben halmazokat felismer és ábrázol
- állítások logikai értékét (igaz vagy hamis) megállapítja.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, közös rész, egyesítés, számegyenes „igaz”, „hamis”; nyitott mondat, igazsághalmaz; „és”, „vagy”; „legalább”, „legfeljebb”; lehetőségek, összes lehetőség, rendszerező áttekintés, ágrajz

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**II. Számtan, algebra**	**Órakeret 92 óra**
Előzetes tudás	Számok írása, olvasása (10 000-es számkör). Helyi érték, alaki érték, valódi érték. Római számok írása, olvasása. Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság). Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése. Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok, kerekítés. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mérőeszközök használata. Matematikai jelek: +, –, •, :, =, <, >, ( ). A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés	

	alkalmazása. Fejben számolás százas számkörben. A szorzó- és bennfoglaló tábla biztos tudása. Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalma. Műveletek tulajdonságai, tagok, illetve tényezők felcserélhetősége. Műveleti sorrend. Négyjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás egy- és kétjegyű, osztás egyjegyű számmal írásban. Műveletek ellenőrzése. Szöveges feladat: a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. Páros és páratlan számok, többszörös, osztó, maradék fogalma. Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Biztos számfogalom kialakítása. Számolási készség fejlesztése. A műveleti sorrend használatának fejlesztése, készségszintre emelése. Mértékegységek helyes használata és pontos átváltása. Matematikai úton megoldható probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása; megoldás után a képzelt és tényleges megoldás összevetése. Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével. Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése. Pénzügyi ismeretek alapozása. Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.

1. Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek		**8 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Ismeri a prímszám és az összetett szám fogalmakat; el tudja készíteni összetett számok prímtényezős felbontását 1000-es számkörben; Meghatározza természetes számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét.	Osztók, többszörösök meghatározása; két szám közös osztóinak meghatározása; közös többszörösök meghatározása	*Természetismeret*: Magyarország lakosainak száma.
Egyszerű oszthatósági szabályok (2-vel, 3-mal, 5-tel, 9-cel, 10-zel, 100-zal). Két szám közös osztói, közös többszörösei.	Az osztó, többszörös fogalmának elmélyítése. Két szám közös osztóinak kiválasztása az összes osztóból. A legkisebb pozitív közös többszörös megkeresése. 2-vel, 3-mal, 4-gyel, 5-tel, 6-tal, 9-cel, 10-zel, 100-zal való oszthatósági szabályok ismerete és alkalmazása	*Testnevelés:* csapatok összeállítása.

	A természetes számok csoportosítása osztóik száma alapján és adott számmal való osztási maradékuk szerint	
2. Alapműveletek természetes számokkal		**8 Óra**
Írásban összead, kivon és szoroz; Ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében; A műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti; A gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít; A fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.	• Számkörbővítés; fejben számolás százezres számkörben kerek ezresekkel; analógiák alkalmazása • Természetes számok összeadása, kivonása és szorzása írásban • Írásbeli osztás algoritmusa kétjegyű természetes számmal Írásbeli osztás legfeljebb kétjegyű természetes számmal gyakorlati feladatok megoldása során; a hányados becslése A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása fejben, írásban és géppel számolás esetén Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása A gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése Az alapműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban Zárójeleket tartalmazó	

	műveletsorok átalakítása, kiszámolása a természetes számok körében Kapott eredmény ellenőrzése; észszerű kerekítés	
3. Egész számok, alapműveletek egész számokkal		**9 Óra**
Ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében; A műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti; A gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít; A fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.	Készpénz, adósság fogalmának továbbfejlesztése. Mélységek és magasságok értelmezése matematikai szemlélettel.	*Természetismeret; hon- és népismeret*: földrajzi adatok vizsgálata. *Történelem,* időtartam számolása időszámítás előtti és időszámítás utáni történelmi eseményekkel.
4. Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok		**13 *óra***
Ismeri a racionális számokat, tud példát végtelen nem szakaszos tizedes törtre.	Törtrészek ábrázolása, törtrészeknek megfelelő törtszámok meghatározása Törtek összehasonlítása, egyszerűsítés, bővítés Különböző alakokban írt egyenlő törtek felismerése Számok helyi értékes írása tizedes törtek esetén Számok ábrázolása számegyenesen	*Ének-zene*: a törtszámok és a hangjegyek értékének kapcsolata.
5. Alapművelet közönséges törtekkel		**15 óra**
Elvégzi az alapműveleteket a racionális számok körében, eredményét összeveti előzetes becslésével;	Alapműveletek értelmezése tárgyi tevékenységek, ábrázolások alapján Reciprok fogalmának	

Ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében; A műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt ésszerűen kerekíti.	ismerete és alkalmazása Alapműveletek elvégzése a közönséges törtek körében Az alapműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása Kapott eredmény ellenőrzése	
6. Alapművelet tizedes törtekkel		**12óra**
Elvégzi az alapműveleteket a racionális számok körében, eredményét összeveti előzetes becslésével; Írásban összead, kivon és szoroz; Ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében; A műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti; A gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít; A fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok	Tizedes törtek összeadása, kivonása és szorzása írásban Tizedes törtek írásbeli osztása legfeljebb két tizedes jegyet tartalmazó számmal gyakorlati feladatok megoldása során; a hányados becslése Az alapműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása írásban és géppel számolás esetén Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának	

ellenőrzéséhez számológépet használ.	felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése Kapott eredmény ellenőrzése; észszerű kerekítés.	
7. Arányosság, százalékszámítás		**14 Óra**
Felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben; Felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját; Ismeri a százalék fogalmát, gazdasági, pénzügyi és mindennapi élethez kötődő százalékszámítási feladatokat megold; Ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén; Idő, tömeg, hosszúság, terület, térfogat és űrtartalom mértékegységeket átvált helyi értékes gondolkodás alapján, gyakorlati célszerűség szerint.	Egyenes arányosság felismerése hétköznapi helyzetekben Az egyenesen arányos mennyiségek felismert tulajdonságainak alkalmazása konkrét gyakorlati feladatok megoldásában Az egyenes arányosság és a mérés kapcsolatának felismerése Hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő szabványmértékegységeinek ismerete Az ismert szabványmértékegységek átváltása helyi értékes gondolkodás alapján Törtrészkiszámítási feladatok az egyenesen arányos mennyiségek kapcsolatainak alkalmazásával Századrész és százalék elnevezések párhuzamos használata gyakorlati helyzetekben	*Hon- és népismeret; természetismeret*: Magyarország térképéről méretarányos távolságok meghatározása. A saját település, szűkebb lakókörnyezet térképének használata. *Vizuális kultúra*: valós tárgyak arányosan kicsinyített vagy nagyított rajza.
15 Egyszerű szöveges feladatok		**13 óra**
Egyismeretlenes elsőfokú egyenletet lebontogatással és mérlegelvvel	Matematikai tartalmú egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle	*Magyar nyelv és irodalom*: olvasási és megértési stratégiák kialakítása

megold; Különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít; Matematikából, más tantárgyakból és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold; Gazdasági, pénzügyi témájú egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold; Gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségeknél becslést végez.	módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással Gazdasági területekről vett egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással A mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással A megoldás ellenőrzése Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése	(szövegben megfogalmazott helyzet, történés megfigyelése, értelmezése, lényeges és lényegtelen információk szétválasztása). *Vizuális kultúra*: elképzelt történetek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját nagy számok esetén;
- ismeri a római számjelek közül az L, C, D, M jeleket, felismeri az ezekkel képzett számokat a hétköznapi helyzetekben;
- ismeri és alkalmazza a 2-vel, 3-mal, 4-gyel, 5-tel, 6-tal, 9-cel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság szabályait;
- a természetes számokat osztóik száma alapján és adott számmal való osztási maradékuk szerint csoportosítja.
- gyakorlati feladatok megoldása során legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli.
- meghatározza konkrét számok ellentettjét, abszolút értékét;
- ismeri az egész számokat.
- ábrázol törtrészeket, meghatároz törtrészeknek megfelelő törtszámokat;
- érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját tizedes törtek esetén;
- megfelelteti egymásnak a racionális számok közönséges tört és tizedes tört alakját.
- meghatározza konkrét számok reciprokát.
- gyakorlati feladatok megoldása során tizedes törtet legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli.
- megoldását ellenőrzi.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	helyi érték, alaki érték, valódi érték, osztó, közös osztó, többszörös, közös többszörös, összeadandók, az összeg tagjai, kisebbítendő, kivonandó, különbség, szorzandó, szorzó, szorzat, a szorzat tényezői, felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság, osztandó, osztó, hányados, maradék, zárójel. Közös osztó, közös többszörös. Kerekítés, becslés, ellenőrzés. Arány, egyenes arányosság. Százalék, százalékérték, alap, százalékláb. Negatív szám, előjel, ellentett, abszolút érték. Közönséges tört, számláló, nevező, törtvonal, vegyes szám, egyszerűsítés, bővítés, közös nevező, reciprok, tizedestört, tizedesvessző, helyi értékes írásmód, racionális szám, számegyenes, kerekítés, arány, egyenes arányosság, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő szabványmértékegységei, becslés, ellenőrzés

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**III. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	Szabályfelismerés, szabálykövetés. A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Sorozat megadása szabállyal. A koordináta-rendszer biztonságos használata. Függvényszemlélet előkészítése. Probléma felismerése. Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.	

1. A függvény fogalmának előkészítése		**5 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Konkrét halmazok elemei között megfeleltetést hoz létre; Felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben; Felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.	A matematikából és a mindennapi életből vett megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása A matematikából és a mindennapi életből vett megfeleltetések tulajdonságainak megfigyelése, elemzése Tájékozódás térképen, nézőtéren, sakktáblán és a koordináta-rendszerben Egyenes arányosság grafikonjának felismerése	*Természetismeret:* tájékozódás a térképen, fokhálózat.
2. Sorozatok		***8 óra***

Sorozatokat adott szabály alapján folytat; Néhány tagjával adott sorozat esetén felismer és megfogalmaz képzési szabályt.	Sorozatok létrehozása számokból, jelekből, alakzatokból Szabálykövetés ritmusban, rajzban, számolásban Sorozatok adott szabály szerinti folytatása Adott sorozat esetén legalább egy szabály felismerése és megfogalmazása fejlesztése.	*Testnevelés és sport; ének-zene; dráma és tánc*: ismétlődő ritmus, tánclépés, mozgás létrehozása, helymeghatározás a sportpályán.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – tájékozódik a koordináta-rendszerben: koordinátáival adott pontot ábrázol, megadott pont koordinátáit leolvassa. – sorozatokat adott szabály alapján folytat; – néhány tagjával adott sorozat esetén felismer és megfogalmaz képzési szabályt.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, egyenes arányosság, koordináta-rendszer, táblázat, grafikon.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**IV. Geometria**	**Órakeret 43 óra**
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Hosszúság és távolság mérése (egyszerű gyakorlati példák). Háromszög, négyzet, téglalap, jellemzői. Kör létrehozása, felismerése, jellemzői. Egyszerű tükrös alakzat, tengelyes szimmetria felismerése. A test és a síkidom megkülönböztetése. Kocka, téglatest, jellemzői. Négyzet, téglalap kerülete. Mérés, kerületszámítás, mértékegységek. Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térelemek fogalmának elmélyítése – környezetünk tárgyainak vizsgálata. Távolság szemléletes fogalma, meghatározása. A sík- és térszemlélet fejlesztése. A vizuális képzelet fejlesztése. Rendszerező-képesség, halmazszemlélet fejlesztése. A geomtriai problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztésnél: adatfelvétel, vázlatrajz, megszerkeszthetőség vizsgálata, szerkesztés). Számolási készség fejlesztése. A szaknyelv helyes használatának fejlesztése. A geometriai jelölések pontos használata. Pontos munkavégzésre nevelés. Esztétikai érzék fejlesztése.	

1. Mérések és mértékegységek		10 óra
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Meghatározza háromszögek és speciális négyszögek kerületét, területét; Ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén; Egyenes hasáb, téglatest, kocka alakú tárgyak felszínét és térfogatát méréssel megadja, egyenes hasáb felszínét és térfogatát képlet segítségével kiszámolja; a képleteket megalapozó összefüggéseket érti.	Szögtartomány ismerete; összehasonlítás, csoportosítás; szögmérés Terület, térfogat és űrtartalom mérése gyakorlati helyzetekben alkalmi és szabványegységekkel a természetes és az épített környezetben Téglalap, négyzet és háromszög kerületének, területének mérése a természetes és az épített környezetben Téglalap, négyzet kerületének, területének kiszámítása Sokszögek területének meghatározása átdarabolással Téglatest, kocka alakú tárgyak felszínének és térfogatának mérése a természetes és az épített környezetben Téglatest, kocka alakú tárgyak felszínének és térfogatának kiszámítása	*Technika és tervezés:* Udvarok, telkek kerülete. Az iskola és az otthon helyiségeinek alapterülete.
2. Síkbeli alakzatok		**10 óra**
Ismeri a tengelyesen szimmetrikus háromszöget; Ismeri a négyszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma; Ismeri a speciális négyszögeket: trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet; Ismeri a speciális négyszögek legfontosabb tulajdonságait, ezek	Környezetünk tárgyaiban a geometriai alakzatok felfedezése Síkbeli görbék közül a kör kiválasztása Egyenes, félegyenes és szakasz megkülönböztetése Síkbeli alakzatok közül a sokszögek kiválasztása Háromszögek tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: belső	

alapján elkészíti a halmazábrájukat; A háromszögek és a speciális négyszögek tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában; Ismeri a kör részeit; különbséget tesz egyenes, félegyenes és szakasz között; Ismeri a háromszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, háromszög-egyenlőtlenség.	szögek összege, háromszög-egyenlőtlenség Tengelyesen szimmetrikus háromszögek ismerete Háromszögek csoportosítása szögeik és oldalaik szerint Téglalap és négyzet tulajdonságainak ismerete, alkalmazása	
3. Transzformációk, szerkesztések		**11 *óra***
Megszerkeszti alakzatok tengelyes és középpontos tükörképét; Geometriai ismereteinek felhasználásával pontosan szerkeszt több adott feltételnek megfelelő ábrát; Ismeri a tengelyesen szimmetrikus háromszöget; Felismeri a kicsinyítést és a nagyítást hétköznapi helyzetekben; Ismer és használ dinamikus geometriai szoftvereket, tisztában van alkalmazási lehetőségeikkel.	Tapasztalatszerzés síkbeli mozgásokról gyakorlati helyzetekben Egybevágó alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben Tengelyes tükrözés ismerete és alkalmazása Tengelyesen szimmetrikus alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben Alakzatok tengelyes tükörképének megszerkesztése Alapszerkesztések: szakaszfelező merőleges, merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése; szögfelezés, szögmásolás Szerkesztéshez terv, előzetes ábra készítése Néhány adott feltételnek megfelelő ábra pontos szerkesztése	*Technika és tervezés:* megfelelő eszközök segítségével figyelmes, pontos munkavégzés.
4. Térgeometria		**9 óra**
A kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla hálóját elkészíti;	Környezetünk tárgyaiban a geometriai testek felfedezése	*Technika és tervezés:* téglatest készítése, tulajdonságainak

Testeket épít képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján; Ismeri a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla következő tulajdonságait: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló; Ismeri a gömb tulajdonságait; A kocka, a téglatest, a hasáb, a gúla, a gömb tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában..	Téglatest, kocka tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló Testek közül gömb kiválasztása Építmények készítése képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján Testekről, építményekről nézeti rajzok, alaprajzok, hálók készítése .	vizsgálata. *Vizuális kultúra*: egyszerű tárgyak, geometriai alakzatok tervezése, makettek készítése.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: • síkbeli tartományok közül kiválasztja a szögtartományokat, nagyság szerint összehasonlítja, méri, csoportosítja azokat. • csoportosítja a háromszögeket szögeik és oldalaik szerint; • felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat. • tapasztalatot szerez a síkbeli mozgásokról gyakorlati helyzetekben; • felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat; • a szerkesztéshez tervet, előzetes ábrát készít; • ismeri az alapszerkesztéseket: szakaszfelező merőlegest, szögfelezőt, merőleges és párhuzamos egyeneseket szerkeszt, szöget másol.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szög és mértékegységei (fok, szögperc), szögfajták, kerület, terület, űrtartalom és mértékegységei, felszín, térfogat és mértékegységei, síkidom, sokszög, belső szög, külső szög; hegyesszögű, derékszögű, tompaszögű, egyenlő szárú és szabályos háromszög; téglalap, négyzet, szimmetriatengely, tengelyes szimmetria, merőlegesség, párhuzamosság, szakaszfelező merőleges, szögfelező félegyenes, test, kocka, téglatest, lap, él, csúcs, lapátló, testátló, alaprajz, háló, nézet .	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**V. Statisztika, valószínűség**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása. Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos.	
A tematikai egység nevelési-	A statisztikai gondolkodás fejlesztése.	

fejlesztési céljai	A valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Megfigyelőképesség, az összefüggés-felismerő képesség, elemzőképesség fejlesztése.	
1. Leíró statisztika		**5 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Értelmezi a táblázatok adatait, az adatoknak megfelelő ábrázolási módot kiválasztja, és az ábrát elkészíti; Adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol hagyományos és digitális eszközökkel is; Különböző típusú diagramokat megfeleltet egymásnak; Megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról, majd rendszerezés után következtetéseket fogalmaz meg; Konkrét adatsor esetén átlagot számol, megállapítja a leggyakoribb adatot (módusz), a középső adatot (medián), és ezeket összehasonlítja.	Adatokat, táblázatokat és diagramokat tartalmazó források felkutatása (például háztartás, sport, egészséges életmód, gazdálkodás) A táblázatok adatainak értelmezése és ábrázolása (oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram) kisméretű mintán A hétköznapi életből gyűjtött adatok táblázatba rendezése, ábrázolása hagyományos és digitális eszközökkel kisméretű minta esetén Azonos adathalmazon alapuló kördiagram és oszlopdiagram összehasonlítása becslés alapján kisméretű minta esetén Táblázatból adatgyűjtés adott szempont szerint Átlag fogalmának ismerete, alkalmazása.	*Technika és tervezés:* menetrend adatainak értelmezése; kalóriatáblázat vizsgálata. *Digitális kultúra:* adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés.
2. Valószínűség számítás		**5 óra**
Valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendezi és ábrázolja digitálisan is; Valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteleket, játékában stratégiát követ; Ismeri a gyakoriság és a relatív gyakoriság	Egyszerű valószínűségi játékok és kísérletek Valószínűségi játékok és kísérletek adatainak tervszerű gyűjtése A „biztos”, a „lehetséges,	

fogalmát. Ismereteit felhasználja a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál.	de nem biztos” és a „lehetetlen” események felismerése	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendezi valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteleket, játékában stratégiát követ;
- ismereteit felhasználja a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál.

Kulcsfogalmak/fogalmak	Adat, diagram, átlag, valószínűségi kísérlet, „biztos” esemény; „lehetséges, de nem biztos ” esemény; „lehetetlen” esemény.

A fejlesztés várt eredményei a 6. osztály végén	*Gondolkodási és megismerési módszerek* – konkrét esetekben halmazokat felismer és ábrázol. – állítások logikai értékét (igaz vagy hamis) megállapítja.. *Számtan, algebra* – érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját nagy számok esetén; – ismeri a római számjelek közül az L, C, D, M jeleket, felismeri az ezekkel képzett számokat a hétköznapi helyzetekben; – ismeri és alkalmazza a 2-vel, 3-mal, 4-gyel, 5-tel, 6-tal, 9-cel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság szabályait; – a természetes számokat osztóik száma alapján és adott számmal való osztási maradékuk szerint csoportosítja. – érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját nagy számok esetén; – ismeri a római számjelek közül az L, C, D, M jeleket, felismeri az ezekkel képzett számokat a hétköznapi helyzetekben; – ismeri és alkalmazza a 2-vel, 3-mal, 4-gyel, 5-tel, 6-tal, 9-cel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság szabályait; – a természetes számokat osztóik száma alapján és adott számmal való osztási maradékuk szerint csoportosítja. – gyakorlati feladatok megoldása során legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli. – meghatározza konkrét számok ellentettjét, abszolút értékét; – ismeri az egész számokat. – ábrázol törtrészeket, meghatároz törtrészeknek megfelelő törtszámokat; – érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját tizedes törtek esetén; – megfelelteti egymásnak a racionális számok közönséges tört és tizedes tört alakját.

	– meghatározza konkrét számok reciprokát. – gyakorlati feladatok megoldása során tizedes törtet legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli. – megoldását ellenőrzi. *Összefüggések, függvények, sorozatok* – tájékozódik a koordináta-rendszerben: koordinátáival adott pontot ábrázol, megadott pont koordinátáit leolvassa. – sorozatokat adott szabály alapján folytat; – néhány tagjával adott sorozat esetén felismer és megfogalmaz képzési szabályt. *Geometria* – síkbeli tartományok közül kiválasztja a szögtartományokat, nagyság szerint összehasonlítja, méri, csoportosítja azokat. – csoportosítja a háromszögeket szögeik és oldalaik szerint; – felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat. – tapasztalatot szerez a síkbeli mozgásokról gyakorlati helyzetekben; – felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat; – a szerkesztéshez tervet, előzetes ábrát készít; – ismeri az alapszerkesztéseket: szakaszfelező merőlegest, szögfelezőt, merőleges és párhuzamos egyeneseket szerkeszt, szöget másol. *Valószínűség, statisztika* – Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. – Valószínűségi játékok, kísérletek során adatok tervszerű gyűjtése, rendezése, ábrázolása.

MATEMATIKA

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyamon nagyobb hangsúlyt kap az elvonatkoztatás és az absztrakció képességének fejlesztése, miközben továbbra is megmarad a szemléltetés és az eszközök használata. Elvárható a tapasztalatok általános megfogalmazása, a mindennapi életből vett szöveges problémák matematikai szempontú értelmezése, a megsejtett összefüggések indoklásának igénye és a tanult matematikai fogalmakat megnevező szakkifejezések helyes használata. Fejlődik a vitatkozás és az érvelés kultúrája az osztálytársakkal és a szaktanárral.
A 7–8. évfolyamon továbbra is tematikus elrendezésben követik egymást az egyes fejezetek: ***Halmazok, számhalmazok; Matematikai logika, kombinatorika, gráfok; Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök; Arányosság, százalékszámítás; Szöveges feladatok előkészítése; Szöveges feladatok; A függvény fogalmának előkészítése; Síkbeli alakzatok; Transzformációk, szerkesztések; Térgeometria; Leíró statisztika; Valószínűség-számítás.*** Az egyes területek ismeretanyaga jelen van más témakörökben is, folyamatosan gazdagítva a szakmai eszköztárat. A szöveggel megfogalmazott hétköznapi és matematikai problémák megoldása tervek, vázlatok alapján, általánosabb eljárási módokat, gyakran algoritmusokat alkalmazva történik.
Az ismeretek bővülésével lehetővé válik a más tantárgyakhoz való kapcsolódás, a kitekintés lehetősége, a témák rendszerezése, több területen való megjelenése. A nevelési-oktatási szakasz során egyre komplexebbé válik a szemléletmód.
A szemléltetést, a megértést, az órai vagy házi feladatok megoldását és a gondolatmenet bemutatását a tanulók által használható digitális eszközök, szoftverek és online felületek is támogatják.
A 7–8. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszáma: 204 óra. +12 óra ismétlésre, számonkérésre fordítható.
A Kerettanterv a matematika tantárgy tanítására 7 - 8. évfolyamon heti 3- 3 órát, biztosít.
Intézményünkben az 7-8. évfolyamon további heti 1-1óra áll rendelkezésére a pedagógusnak. Heti 0,5-0,5órát a tematikai egységekbe beépítve, heti 0,5-0,5órát a tematikai egységek között oszt el az adott tanulócsoporthoz igazítva, minden tanévben a tanmenetben tervezve.

7 – 8. évfolyam

Tematikai egység címe	Órakeret				
	kerettanterv alapján órakeret a 7-8. évfolyamra	helyi tanterv		helyi tanterv	
		7.évfolyam órakerete	7.évfolyam szabadon választható órakeret	8.évfolyam órakerete	8.évfolyam szabadon választható órakeret
		heti 4 órára		heti 4 órára	
I. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	30	**17**	8óra	**17**	8óra
1. Halmazok, számhalmazok	12	6		8	
2. Matematikai logika, kombinatorika, gráfok	18	11		9	
II. Számtan, algebra	78	**47**		**47**	
1. Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök	18	10		10	
2. Arányosság, százalékszámítás	22	12		12	
3. Szöveges feladatok előkészítése	16	10		10	
4. Szöveges feladatok	22	15		15	
III. Függvények, az analízis elemei	12	**12**		**12**	
1. A függvények fogalmának előkészítése	12	12		12	
IV. Geometria	60	**32**		**32**	
1. Síkbeli	20	12		10	

alakzatok					
2. Transzformációk, szerkesztések	20	10		14	
3. Térgeometria	20	10		8	
V. Statisztika, valószínűség	24	**12**		**12**	
1. Leíró statisztika	12	6		6	
2. Valószínűség számítás	12	6		6	
Ismétlés, számonkérés Szabad órakeret (5 %)	12	**16**		**16**	
összesen:	**216**	**136 óra**	**8 óra**	**136 óra**	**8 óra**
		144 óra		**144 óra**	

7. osztály

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	13.6.2.1.1.1.1.1 I. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 17
Előzetes tudás	Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma. Két véges halmaz közös része. Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Állítások igazságának eldöntése. Igaz és hamis állítások megfogalmazása. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata. Definíció megértése és alkalmazása. Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló gondolkodás igényének kialakítása. Halmazok eszköz jellegű használata, halmazszemlélet fejlesztése. Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése, a matematikai szaknyelv pontos használata. Saját gondolatok megértetésére való törekvés (szóbeli érvelés, szemléletes indoklás). Rendszerszemlélet, kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Fogalmak egymáshoz való viszonyának, összefüggéseknek a megértése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok használatának fejlesztése. A bizonyítás, az érvelés iránti igény felkeltése, a kulturált vitatkozás gyakoroltatása.	

1. Halmazok, számhalmazok		**6 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Elemeket halmazba rendez több szempont alapján; Részhalmazokat konkrét esetekben felismer és ábrázol; Számokat, számhalmazokat, halmazműveleti eredményeket számegyenesen ábrázol; Véges halmaz kiegészítő halmazát (komplementerét), véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja	Halmazokba rendezés több szempont szerint Halmazábra készítése Számok, számhalmazok, halmazműveleti eredmények szemléltetése számegyenesen Részhalmazok felismerése és ábrázolása konkrét esetekben Véges halmaz kiegészítő halmazának (komplementerének), véges halmazok metszetének és	

konkrét esetekben; Ismeri a racionális számokat, tud példát végtelen nem szakaszos tizedes törtre.	uniójának megállapítása ábrázolás segítségével konkrét esetekben Természetes számok, egész számok, racionális számok halmazának ismerete, halmazábrájuk elkészítése Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek ismerete Példa végtelen nem szakaszos tizedes törtre .	
2. Matematikai logika, kombinatorika, gráfok		**11 Óra**
Igaz és hamis állításokat fogalmaz meg; Tanult minták alapján néhány lépésből álló bizonyítási gondolatsort megért és önállóan összeállít; A logikus érvelésben a matematikai szaknyelvet következetesen alkalmazza társai meggyőzésére; Összeszámlálási feladatok megoldása során alkalmazza az összes eset áttekintéséhez szükséges módszereket; .	Igaz és hamis állítások felismerése, önálló megfogalmazása A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata Egyszerű stratégiai és logikai játékok Konkrét helyzethez kötött sorba rendezési problémák megoldása kör mentén is Konkrét helyzethez kötött kiválasztási problémák megoldása a sorrend figyelembevételével és anélkül Az összes eset összeszámlálása során rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás	*Magyar nyelv és irodalom*: a lényeges és lényegtelen megkülönböztetése.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: • elemeket halmazba rendez több szempont alapján; • részhalmazokat konkrét esetekben felismer és ábrázol; • számokat, számhalmazokat, halmazműveleti eredményeket számegyenesen ábrázol;		

• véges halmaz kiegészítő halmazát (komplementerét), véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja konkrét esetekben; • ismeri a racionális számokat, tud példát végtelen nem szakaszos tizedes törtre. • tanult minták alapján néhány lépésből álló bizonyítási gondolatsort megért és önállóan összeállít; • a logikus érvelésben a matematikai szaknyelvet következetesen alkalmazza társai meggyőzésére; • összeszámlálási feladatok megoldása során alkalmazza az összes eset áttekintéséhez szükséges módszereket;	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kiegészítő halmaz (komplementer), metszet, unió, természetes szám, egész szám, racionális szám; véges, végtelen szakaszos és végtelen nem szakaszos tizedes tört„minden”, „van olyan”,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**II. Számelmélet, algebra**	**Óraker et 39 óra**
Előzetes tudás	Racionális számkör. Számok írása, olvasása, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. Műveletek racionális számokkal. Ellentett, abszolút érték, reciprok. Mérés, mértékegységek használata, átváltás egyszerű esetekben. A mindennapi életben felmerülő egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel, egyenes arányosság. Alapműveletek racionális számokkal írásban. A zárójelek, a műveleti sorrend biztos alkalmazása. Helyes és értelmes kerekítés, az eredmények becslése, a becslés használata ellenőrzésre is. Szöveges feladatok megoldása. A százalékszámítás alapjai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematikai ismeretek és a mindennapi élet történései közötti kapcsolat tudatosítása. Szavakban megfogalmazott helyzet, történés matematizálása; matematikai modellek választása, keresése, készítése, értelmezése adott szituációkhoz. Konkrét matematikai modellek értelmezése a modellnek megfelelő szöveges feladat alkotásával. A szabványos mértékegységekhez tartozó mennyiségek és többszöröseik, törtrészeik képzeletben való felidézése. Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kiscsoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása. Az ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény, az eredményért való felelősségvállalás erősítése.	

1. Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök		**10 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási**

		pontok
Műveletek racionális számkörben írásban és számológéppel. Az eredmény helyes és értelmes kerekítése. Eredmények becslése, ellenőrzése.	Prímszámok, összetett számok kiválasztása a természetes számok közül Összetett számok prímtényezős felbontásának ismerete és alkalmazása 1000-es számkörben Legnagyobb közös osztó és legkisebb közös többszörös meghatározása és alkalmazása Pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványának alkalmazása: prímtényezős felbontás felírása hatványokkal, mértékegységek átváltása, számrendszerek helyi értékeinek felírása	*Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz*: számításos feladatok.
2. Arányosság, százalékszámítás		**12 óra**
Ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén; Felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben; Felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.	Egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása konkrét helyzetekben Egyenes arányosság grafikonjának megrajzolása Valóságos helyzetekhez kötődő százalékszámítás: áremelés, leárazás, egyszerű kamat, keverési feladatok megoldása, levegő összetétele, páratartalom Banki ajánlatok (ügyfélcsomagok, számlavezetési, megbízási és tranzakciós díjak) összehasonlításával kapcsolatos feladatok megoldása Megtakarítási és hitelfelvételi lehetőségekkel kapcsolatos	*Magyar nyelv és irodalom*: szövegértés, szövegértelmezés. *Fizika; kémia; földrajz*: arányossági számítások felhasználása feladatmegoldásokban. *Technika és tervezés:* műszaki rajzok értelmezése.

	egyszerű feladatok megoldása A fordított arányosság és a mérés kapcsolatának felismerése Terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységeinek ismerete és átváltása.	
3. Szöveges feladatok előkészítése		**10 óra**
Különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít.	Hétköznapi problémák matematikai tartalmának formalizálása; betűk használata az ismeretlen mennyiségek jelölésére Egyszerű betűs kifejezések összeadása, kivonása Helyettesítési érték számolása Egytagú kifejezések számmal való szorzása Kéttagú betűs kifejezés számmal való szorzása Két tagból közös számtényező kiemelése Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet megoldása lebontogatással	*Fizika*: összefüggések megfogalmazása, leírása a matematika nyelvén.
4. Szöveges feladatok		**15 óra**
Különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít.	Különböző szövegekhez megfelelő modell készítése (például szakaszos ábrázolás, visszafelé gondolkodás, táblázat, szabadkézi vázlatrajz, betűs kifejezések felírása) Matematikából, más tantárgyakból, gazdasági területekről és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel vagy egyenlettel	*Magyar nyelv és irodalom*: szövegértés, szövegértelmezés. A gondolatmenet tagolása.

	Ellenőrzés a szövegbe való visszahelyettesítéssel Pénzügyi tudatosság területét érintő feladatok megoldása • Gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségek becslése	

– *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:*
– ismeri a prímszám és az összetett szám fogalmakat; el tudja készíteni összetett számok prímtényezős felbontását 1000-es számkörben;
– meghatározza természetes számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét;
– pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványát kiszámolja;
– ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén;
– felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;
– felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.
– ismeri a százalék fogalmát, gazdasági, pénzügyi és mindennapi élethez kötődő százalékszámítási feladatokat megold;
– idő, tömeg, hosszúság, terület, térfogat és űrtartalom mértékegységeket átvált helyi értékes gondolkodás alapján, gyakorlati célszerűség szerint
– különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít.
– matematikából, más tantárgyakból és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold;
– gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségeknél becslést végez.
– egyszerű betűs kifejezésekkel összeadást, kivonást végez, és helyettesítési értéket számol;
– egy- vagy kéttagú betűs kifejezést számmal szoroz, két tagból közös számtényezőt kiemel;
– egyismeretlenes elsőfokú egyenletet lebontogatással és mérlegelvvel megold.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	prímszám, összetett szám, prímtényezős felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös, hatvány, hatványalap, hatványkitevő, hatványérték, négyzetszám, fordított arányosság, százalék, terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységei, változó, együttható, helyettesítési érték, egytagú kifejezés, kéttagú kifejezés, egynemű kifejezés; kiemelés, egyenlet, lebontogatás, mérlegelv, ellenőrzés,

Tematikai egység/	**III. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 12 óra**

Fejlesztési cél		
Előzetes tudás	Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint. Biztos tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben. Egyszerű grafikonok értelmezése. Egyszerű kapcsolatok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Függvényszemlélet fejlesztése. Grafikonok, táblázatok adatainak értelmezése, elemzése. Megoldás a matematikai modellen belül. Matematikai modellek ismerete, alkalmazásának módja, korlátai (sorozatok, függvények, függvényábrázolás).	

1. **A függvény fogalmának előkészítése**		**6 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben; Felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.	Konkrét megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása Egyszerű grafikonok jellemzése: növekedés-csökkenés, szélsőérték, tengelyekkel való metszéspont Konkrét halmazok elemei között megfeleltetés létrehozása Értéktáblázatok adatainak grafikus ábrázolása Az egyenes és a fordított arányosság felismerése konkrét helyzetekben Egyenes arányosság grafikonjának felismerése és megalkotása	*Fizika; biológia-egészségtan; kémia; földrajz*: függvényekkel leírható folyamatok.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;
- felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.
- konkrét halmazok elemei között megfeleltetést hoz létre;
- értéktáblázatok adatait grafikusan ábrázolja;
- egyszerű grafikonokat jellemez.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	megfeleltetés; egyenes és fordított arányosság; grafikon

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	IV. Geometria	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány. Háromszögek, csoportosításuk. Négyszögek, speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, deltoid). Kör és részei. Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok. Háromszög, négyszög belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismeretek. Téglatest tulajdonságai. Tengelyesen szimmetrikus alakzatok. Egyszerű alakzatok tengelyes tükörképének megszerkesztése. Két pont, pont és egyenes távolsága, két egyenes távolsága. Szakaszfelezés, szögfelezés, szögmásolás. Merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése. Néhány nevezetes szög szerkesztése. Szerkesztési eszközök használata. Koordináta-rendszer megismerése, pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak a leolvasása. A téglalap és a deltoid kerületének és területének kiszámítása. A téglatest felszínének és térfogatának a kiszámítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerező készség fejlesztése. A mindennapi élethez kapcsolódó egyszerű geometriai számítások elvégzésének fejlesztése. A gyakorlatban előforduló geometriai ismereteket igénylő problémák megoldására való képesség fejlesztése. Statikus helyzetek, képek, tárgyak megfigyelése. Geometriai transzformációkban megmaradó és változó tulajdonságok megfigyelése. Az esztétikai-, művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése. Képzeletben történő mozgatás: átdarabolás elképzelése, testháló összehajtásának, szétvágásának elképzelése. A pontos munkavégzés igényének fejlesztése. A geometriai problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztésnél: vázlatrajz, adatfelvétel, a szerkesztés menete, szerkesztés, diszkusszió). Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kis csoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása; kezdeményezőkészség, együttműködési készség, tolerancia.	

1. **Síkbeli alakzatok**		**12 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Ismeri a négyszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, konvex és	Háromszögek külső szögeinek összege Négyszögek tulajdonságainak	

konkáv közti különbség, átló fogalma; Ismeri a speciális négyszögeket: trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet; Ismeri a speciális négyszögek legfontosabb tulajdonságait, ezek alapján elkészíti a halmazábrájukat; A háromszögek és a speciális négyszögek tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában; Meghatározza háromszögek és speciális négyszögek kerületét, területét; Ismeri a kör részeit; különbséget tesz egyenes, félegyenes és szakasz között.	ismerete és alkalmazása: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma A speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet) felismerése és legfontosabb tulajdonságaik megállapítása ábra alapján; alkalmazásuk; halmazábra Háromszögek, speciális négyszögek kerületének, területének kiszámítása ábra alapján átdarabolással és tanult összefüggéssel; alkalmazások Körrel kapcsolatos fogalmak ismerete	
2. Transzformációk, szerkesztések		**10 óra**
Megszerkeszti alakzatok tengelyes és középpontos tükörképét; Geometriai ismereteinek felhasználásával pontosan szerkeszt több adott feltételnek megfelelő ábrát; Ismer és használ dinamikus geometriai szoftvereket, tisztában van alkalmazási lehetőségeikkel.	Középpontos tükrözés ismerete és alkalmazása Középpontosan szimmetrikus alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben Alakzatok középpontos tükörképének megszerkesztése Szerkesztéshez terv, előzetes ábra készítése Több adott feltételnek megfelelő ábra szerkesztése; diszkusszió Dinamikus geometriai szoftver használata	*Vizuális kultúra*: művészeti alkotások megfigyelése a tanult transzformációk segítségével.
11 **Térgeometria**		**10 ra**
A kocka, a téglatest, a hasáb és	Környezetünk tárgyaiban a	*Technika és*

a hálóját elkészíti; Testeket épít képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján; Ismeri a kocka, a téglatest, a hasáb következő tulajdonságait: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló; Egyenes hasáb, téglatest, kocka alakú tárgyak felszínét és térfogatát méréssel megadja, egyenes hasáb felszínét és térfogatát képlet segítségével kiszámolja; a képleteket megalapozó összefüggéseket érti; A kocka, a téglatest, a hasáb, tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában.	hasáb, alakú testek felfedezése Hasáb tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló Testek építése képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján Testek hálójának készítése Egyenes hasáb alakú tárgyak felszínének és térfogatának meghatározása méréssel és számolással	*tervezés:* modellek készítése, tulajdonságainak vizsgálata. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismereteki*: történelmi épületek látszati képe és alaprajza közötti összefüggések megfigyelése. *Vizuális kultúra*: térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a négyszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma;
- ismeri a speciális négyszögeket: trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet;
- ismeri a speciális négyszögek legfontosabb tulajdonságait, ezek alapján elkészíti a halmazábrájukat;
- a háromszögek és a speciális négyszögek tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában;
- meghatározza háromszögek és speciális négyszögek kerületét, területét;
- ismeri a kör részeit; különbséget tesz egyenes, félegyenes és szakasz között.
- megszerkeszti alakzatok tengelyes és középpontos tükörképét;
- geometriai ismereteinek felhasználásával pontosan szerkeszt több adott feltételnek megfelelő ábrát;
- ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén.
- a kocka, a téglatest, a hasáb hálóját elkészíti;
- testeket épít képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján;
- ismeri a kocka, a téglatest, a hasáb és a következő tulajdonságait: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma

– egyenes hasáb, téglatest, kocka alakú tárgyak felszínét és térfogatát méréssel megadja, egyenes hasáb felszínét és térfogatát képlet segítségével kiszámolja; a képleteket megalapozó összefüggéseket érti; – a kocka, a téglatest, a hasáb, a tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	négyszög, konvex, konkáv, átló, trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, húrtrapéz, körvonal, körlap, középpont, sugár, húr, átmérő, szelő, érintő, körcikk, szimmetria-középpont, középpontos szimmetria, hasáb, alaplap, alapél, oldallap, oldalél, testmagasság

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**V. Statisztika, valószínűség**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. Néhány szám számtani közepének kiszámítása. Valószínűségi játékok és kísérletek az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztikai gondolkodás fejlesztése. A valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Gazdasági nevelés.	

1. **Leíró statisztika**		**6 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Értelmezi a táblázatok adatait, az adatoknak megfelelő ábrázolási módot kiválasztja, és az ábrát elkészíti; Adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol hagyományos és digitális eszközökkel is; Különböző típusú diagramokat megfeleltet egymásnak; Megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról, majd rendszerezés után következtetéseket fogalmaz meg; Konkrét adatsor esetén átlagot számol, megállapítja a	Adathalmazok, egyszerű diagramok, táblázatok adatainak elemzése Adatok táblázatba rendezése, ábrázolása diagramon Különböző típusú diagramok megfeleltetése egymásnak Adatok gyűjtése táblázatból, leolvasása hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról megadott szempont szerint Adatok rendszerezése, következtetések megfogalmazása Konkrét adatsor leggyakoribb adatának (módusz) megtalálása, gyakorlati	*Testnevelés és sport*: teljesítmények adatainak, mérkőzések eredményeinek táblázatba rendezése.

leggyakoribb adatot (módusz), a középső adatot (medián), és ezeket összehasonlítja.	alkalmazása Rendezhető adatsor középső adatának (medián) megállapítása, gyakorlati alkalmazása Konkrét adatsor esetén átlag, leggyakoribb adat (módusz), középső adat (medián) megfigyelése, összehasonlítása	
2. Valószínűség számítás		**6 óra**
Valószínűségi kísérletek. Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma. Valószínűségi kísérletek, eredmények lejegyzése. Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma. Matematikatörténet: érdekességek a valószínűség-számítás fejlődéséről.	Valószínűségi játékok, kísérletek; az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése és ábrázolása digitálisan is Valószínűségi játékok lehetséges kimeneteleinek ismeretében stratégia követése Az esély intuitív fogalmának felhasználása a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál A gyakoriság és relatív gyakoriság ismerete és alkalmazása a kísérletezés során.	

- *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:*
- értelmezi a táblázatok adatait, az adatoknak megfelelő ábrázolási módot kiválasztja, és az ábrát elkészíti;
- adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol hagyományos és digitális eszközökkel is;
- különböző típusú diagramokat megfeleltet egymásnak;
- megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról, majd rendszerezés után következtetéseket fogalmaz meg;
- konkrét adatsor esetén átlagot számol, megállapítja a leggyakoribb adatot (módusz), a középső adatot (medián), és ezeket összehasonlítja.
- valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendezi és ábrázolja digitálisan is;

– valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteleket, játékában stratégiát követ; – ismeri a gyakoriság és a relatív gyakoriság fogalmát. Ismereteit felhasználja a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram, esély, gyakoriság, relatív gyakoriság

A fejlesztés várt eredményei a 7. osztály végén	*Gondolkodási és megismerési módszerek* – Elemek halmazba rendezése több szempont alapján. – Egyszerű állítások igaz vagy hamis voltának eldöntése, állítások tagadása. – Állítások, feltételezések, választások világos, érthető közlésének képessége, szövegek értelmezése egyszerűbb esetekben. – Kombinatorikai feladatok megoldása az összes eset szisztematikus összeszámlálásával. – Fagráfok használata feladatmegoldások során. *Számtan, algebra* – Biztos számolási ismeretek a racionális számkörben. A műveleti sorrendre, zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete, helyes alkalmazása. Az eredmény becslése, ellenőrzése., helyes és értelmes kerekítése. – Mérés, mértékegység használata, átváltás. Egyenes arányosság, fordított arányosság. – A százalékszámítás alapfogalmainak ismerete, a tanult összefüggések alkalmazása feladatmegoldás során. – A legnagyobb közös osztó kiválasztása az összes osztóból, a legkisebb pozitív közös többszörös kiválasztása a többszörösök közül. – Prímszám, összetett szám. Prímtényezős felbontás. – Egyszerű algebrai egész kifejezések helyettesítési értéke. Összevonás. Többtagú kifejezés szorzása egytagúval. – Négyzetre emelés, hatványozás pozitív egész kitevők esetén. – Elsőfokú egyismeretlenes egyenletek és egyenlőtlenségek. A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel, egyenlettel. Ellenőrzés. A megoldás ábrázolása számegyenesen. – A betűkifejezések és az azokkal végzett műveletek alkalmazása matematikai, természettudományos és hétköznapi feladatok

	megoldásában. – Számológép ésszerű használata a számolás megkönnyítésére. *Összefüggések, függvények, sorozatok* – Megadott sorozatok folytatása adott szabály szerint. – Az egyenes arányosság grafikonjának felismerése, a lineáris kapcsolatokról tanultak alkalmazása természettudományos feladatokban is. – Grafikonok elemzései a tanult szempontok szerint, grafikonok készítése, grafikonokról adatokat leolvasása. Táblázatok adatainak kiolvasása, értelmezése, ábrázolása különböző típusú grafikonon. *Geometria* – A tanuló a geometriai ismeretek segítségével jó ábrák készítése, pontos szerkesztések végzése. – A tanult geometriai alakzatok tulajdonságainak ismerete (háromszögek, négyszögek belső és külső szögeinek összege, nevezetes négyszögek szimmetriatulajdonságai), ezek alkalmazása a feladatok megoldásában. – Tengelyes és középpontos tükörkép, szerkesztése. – Háromszögek, speciális négyszögek és a kör kerületének, területének számítása feladatokban. – A tanult testek (háromszög és négyszög alapú egyenes hasáb, forgáshenger) térfogatképleteinek ismeretében a mindennapjainkban előforduló testek térfogatának, űrtartalmának kiszámítása. *Valószínűség, statisztika* – Valószínűségi kísérletek eredményeinek értelmes lejegyzése, relatív gyakoriságok kiszámítása. – Konkrét feladatokban az esély, illetve valószínűség fogalmának értése, a biztos és a lehetetlen esemény felismerése. – Zsebszámológép célszerű használata statisztikai számításokban. Néhány kiemelkedő magyar matematikus nevének ismerete, esetenként kutatási területének, eredményének megnevezés

8. OSZTÁLY

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	13.6.2.1.1.1.1.2 I. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma. Két véges halmaz közös része. Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Állítások igazságának eldöntése. Igaz és hamis állítások megfogalmazása. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata. Definíció megértése és alkalmazása. Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló gondolkodás igényének kialakítása. Halmazok eszköz jellegű használata, halmazszemlélet fejlesztése. Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése, a matematikai szaknyelv pontos használata. Saját gondolatok megértetésére való törekvés (szóbeli érvelés, szemléletes indoklás). Rendszerszemlélet, kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Fogalmak egymáshoz való viszonyának, összefüggéseknek a megértése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok használatának fejlesztése. A bizonyítás, az érvelés iránti igény felkeltése, a kulturált vitatkozás gyakoroltatása.	

1. Halmazok, számhalmazok		**8 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Elemeket halmazba rendez több szempont alapján; Részhalmazokat konkrét esetekben felismer és ábrázol; Számokat, számhalmazokat, halmazműveleti eredményeket számegyenesen ábrázol; Véges halmaz kiegészítő halmazát (komplementerét), véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja konkrét esetekben;	Halmazokba rendezés több szempont szerint Halmazábra készítése Számok, számhalmazok, halmazműveleti eredmények szemléltetése számegyenesen Részhalmazok felismerése és ábrázolása konkrét esetekben Véges halmaz kiegészítő halmazának (komplementerének), véges halmazok metszetének és uniójának megállapítása	

Ismeri a racionális számokat, tud példát végtelen nem szakaszos tizedes törtre.	ábrázolás segítségével konkrét esetekben Természetes számok, egész számok, racionális számok halmazának ismerete, halmazábrájuk elkészítése Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek ismerete Példa végtelen nem szakaszos tizedes törtre.	
2. Matematikai logika, kombinatorika, gráfok		**9 óra**
Igaz és hamis állításokat fogalmaz meg; Tanult minták alapján néhány lépésből álló bizonyítási gondolatsort megért és önállóan összeállít; A logikus érvelésben a matematikai szaknyelvet következetesen alkalmazza társai meggyőzésére; Összeszámlálási feladatok megoldása során alkalmazza az összes eset áttekintéséhez szükséges módszereket; Konkrét szituációkat szemléltet gráfok segítségével.	Igaz és hamis állítások felismerése, önálló megfogalmazása A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata Egyszerű stratégiai és logikai játékok Konkrét helyzethez kötött sorba rendezési problémák megoldása kör mentén is Konkrét helyzethez kötött kiválasztási problémák megoldása a sorrend figyelembevételével és anélkül Az összes eset összeszámlálása során rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás. Gráfok alkalmazása konkrét szituációk szemléltetésére.	*Magyar nyelv és irodalom*: a lényeges és lényegtelen megkülönböztetése.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: • elemeket halmazba rendez több szempont alapján; • részhalmazokat konkrét esetekben felismer és ábrázol; • számokat, számhalmazokat, halmazműveleti eredményeket számegyenesen ábrázol;		

• véges halmaz kiegészítő halmazát (komplementerét), véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja konkrét esetekben; • ismeri a racionális számokat, tud példát végtelen nem szakaszos tizedes törtre. • tanult minták alapján néhány lépésből álló bizonyítási gondolatsort megért és önállóan összeállít; • a logikus érvelésben a matematikai szaknyelvet következetesen alkalmazza társai meggyőzésére; • összeszámlálási feladatok megoldása során alkalmazza az összes eset áttekintéséhez szükséges módszereket; • konkrét szituációkat szemléltet gráfok segítségével.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kiegészítő halmaz (komplementer), metszet, unió, természetes szám, egész szám, racionális szám; véges, végtelen szakaszos és végtelen nem szakaszos tizedes tört, „minden”, „van olyan”, gráf, gráf csúcsa, gráf éle.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**II. Számelmélet, algebra**	**Órakeret 47 óra**
Előzetes tudás	Racionális számkör. Számok írása, olvasása, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. Műveletek racionális számokkal. Ellentett, abszolút érték, reciprok. Mérés, mértékegységek használata, átváltás egyszerű esetekben. A mindennapi életben felmerülő egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel, egyenes arányosság. Alapműveletek racionális számokkal írásban. A zárójelek, a műveleti sorrend biztos alkalmazása. Helyes és értelmes kerekítés, az eredmények becslése, a becslés használata ellenőrzésre is. Szöveges feladatok megoldása. A százalékszámítás alapjai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematikai ismeretek és a mindennapi élet történései közötti kapcsolat tudatosítása. Szavakban megfogalmazott helyzet, történés matematizálása; matematikai modellek választása, keresése, készítése, értelmezése adott szituációkhoz. Konkrét matematikai modellek értelmezése a modellnek megfelelő szöveges feladat alkotásával. A szabványos mértékegységekhez tartozó mennyiségek és többszöröseik, törtrészeik képzeletben való felidézése. Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kiscsoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása. Az ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény, az eredményért való felelősségvállalás erősítése.	

1. Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök		**10 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási**

		pontok
Ismeri a prímszám és az összetett szám fogalmakat; el tudja készíteni összetett számok prímtényezős felbontását 1000-es számkörben; Meghatározza természetes számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét; Pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványát kiszámolja; Négyzetszámok négyzetgyökét meghatározza. Ismeri a Pitagorasz-tételt és alkalmazza számítási feladatokban.	Prímszámok, összetett számok kiválasztása a természetes számok közül Összetett számok prímtényezős felbontásának ismerete és alkalmazása 1000-es számkörben Legnagyobb közös osztó és legkisebb közös többszörös meghatározása és alkalmazása Pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványának alkalmazása: prímtényezős felbontás felírása hatványokkal, mértékegységek átváltása, számrendszerek helyi értékeinek felírása Négyzetszámok négyzetgyökének kiszámolása	*Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz*: számításos feladatok.
2. Arányosság, százalékszámítás		**12 óra**
Ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén; Felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben; Felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.	Egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása konkrét helyzetekben Egyenes arányosság grafikonjának megrajzolása Valóságos helyzetekhez kötődő százalékszámítás: áremelés, leárazás, egyszerű kamat, keverési feladatok megoldása, levegő összetétele, páratartalom Banki ajánlatok (ügyfélcsomagok, számlavezetési, megbízási és tranzakciós díjak) összehasonlításával kapcsolatos feladatok megoldása Megtakarítási és hitelfelvételi	*Magyar nyelv és irodalom*: szövegértés, szövegértelmezés. *Fizika; kémia; földrajz*: arányossági számítások felhasználása feladatmegoldásokban. *Technika és tervezés:* műszaki rajzok értelmezése.

	lehetőségekkel kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása A fordított arányosság és a mérés kapcsolatának felismerése Terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységeinek ismerete és átváltása.	
3. Szöveges feladatok előkészítése		**10 óra**
Különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít. Egyszerű betűs kifejezésekkel összeadást, kivonást végez, és helyettesítési értéket számol; Egy- vagy kéttagú betűs kifejezést számmal szoroz, két tagból közös számtényezőt kiemel; Egyismeretlenes elsőfokú egyenletet lebontogatással és mérlegelvvel megold.	Hétköznapi problémák matematikai tartalmának formalizálása; betűk használata az ismeretlen mennyiségek jelölésére Egyszerű betűs kifejezések összeadása, kivonása Helyettesítési érték számolása Egytagú kifejezések számmal való szorzása Kéttagú betűs kifejezés számmal való szorzása Két tagból közös számtényező kiemelése Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet megoldása lebontogatással	*Fizika*: összefüggések megfogalmazása, leírása a matematika nyelvén.
4. Szöveges feladatok		**15 óra**
Különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít. Matematikából, más tantárgyakból és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold; Gazdasági, pénzügyi témájú egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold;	Különböző szövegekhez megfelelő modell készítése (például szakaszos ábrázolás, visszafelé gondolkodás, táblázat, szabadkézi vázlatrajz, betűs kifejezések felírása) Matematikából, más tantárgyakból, gazdasági területekről és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel vagy	*Magyar nyelv és irodalom*: szövegértés, szövegértelmezés. A gondolatmenet tagolása.

Gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségeknél becslést végez.	egyenlettel Ellenőrzés a szövegbe való visszahelyettesítéssel Pénzügyi tudatosság területét érintő feladatok megoldása Gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségek becslése	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a prímszám és az összetett szám fogalmakat; el tudja készíteni összetett számok prímtényezős felbontását 1000-es számkörben;
- meghatározza természetes számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét;
- pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványát kiszámolja;
- négyzetszámok négyzetgyökét meghatározza.
- ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén;
- felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;
- felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.
- ismeri a százalék fogalmát, gazdasági, pénzügyi és mindennapi élethez kötődő százalékszámítási feladatokat megold;
- idő, tömeg, hosszúság, terület, térfogat és űrtartalom mértékegységeket átvált helyi értékes gondolkodás alapján, gyakorlati célszerűség szerint
- különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít.
- matematikából, más tantárgyakból és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold;
- gazdasági, pénzügyi témájú egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold;
- gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségeknél becslést végez.
- egyszerű betűs kifejezésekkel összeadást, kivonást végez, és helyettesítési értéket számol;
- egy- vagy kéttagú betűs kifejezést számmal szoroz, két tagból közös számtényezőt kiemel;
- egyismeretlenes elsőfokú egyenletet lebontogatással és mérlegelvvel megold.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	prímszám, összetett szám, prímtényezős felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös, hatvány, hatványalap, hatványkitevő, hatványérték, négyzetszám négyzetszámok négyzetgyöke, fordított arányosság, százalék, terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységei, változó, együttható, helyettesítési érték, egytagú kifejezés, kéttagú kifejezés, egynemű kifejezés; kiemelés, egyenlet, lebontogatás, mérlegelv, ellenőrzés

Tematikai	**III. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret**

egység/ Fejlesztési cél		12 óra
Előzetes tudás	Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint. Biztos tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben. Egyszerű grafikonok értelmezése. Egyszerű kapcsolatok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Függvényszemlélet fejlesztése. Grafikonok, táblázatok adatainak értelmezése, elemzése. Megoldás a matematikai modellen belül. Matematikai modellek ismerete, alkalmazásának módja, korlátai (sorozatok, függvények, függvényábrázolás).	

1. **A függvény fogalmának előkészítése**		**12 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben; Felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját. Matematikából, más tantárgyakból és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold; Gazdasági, pénzügyi témájú egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold; Gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségeknél becslést végez.	Konkrét megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása Egyszerű grafikonok jellemzése: növekedés-csökkenés, szélsőérték, tengelyekkel való metszéspont Konkrét halmazok elemei között megfeleltetés létrehozása Értéktáblázatok adatainak grafikus ábrázolása Az egyenes és a fordított arányosság felismerése konkrét helyzetekben Egyenes arányosság grafikonjának felismerése és megalkotása.	*Fizika; biológia-egészségtan; kémia; földrajz*: függvényekkel leírható folyamatok.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben;
- felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.
- konkrét halmazok elemei között megfeleltetést hoz létre;
- értéktáblázatok adatait grafikusan ábrázolja;
- egyszerű grafikonokat jellemez.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	megfeleltetés; egyenes és fordított arányosság; grafikon

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**IV. Geometria**	**Órakeret 32 óra**
Előzetes tudás	Pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány. Háromszögek, csoportosításuk. Négyszögek, speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, deltoid). Kör és részei. Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok. Háromszög, négyszög belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismeretek. Téglatest tulajdonságai. Tengelyesen szimmetrikus alakzatok. Egyszerű alakzatok tengelyes tükörképének megszerkesztése. Két pont, pont és egyenes távolsága, két egyenes távolsága. Szakaszfelezés, szögfelezés, szögmásolás. Merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése. Néhány nevezetes szög szerkesztése. Szerkesztési eszközök használata. Koordináta-rendszer megismerése, pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak a leolvasása. A téglalap és a deltoid kerületének és területének kiszámítása. A téglatest felszínének és térfogatának a kiszámítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerező készség fejlesztése. A mindennapi élethez kapcsolódó egyszerű geometriai számítások elvégzésének fejlesztése. A gyakorlatban előforduló geometriai ismereteket igénylő problémák megoldására való képesség fejlesztése. Statikus helyzetek, képek, tárgyak megfigyelése. Geometriai transzformációkban megmaradó és változó tulajdonságok megfigyelése. Az esztétikai-, művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése. Képzeletben történő mozgatás: átdarabolás elképzelése, testháló összehajtásának, szétvágásának elképzelése. A pontos munkavégzés igényének fejlesztése. A geometriai problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztésnél: vázlatrajz, adatfelvétel, a szerkesztés menete, szerkesztés, diszkusszió). Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kis csoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása; kezdeményezőkészség, együttműködési készség, tolerancia.	

1. **Síkbeli alakzatok**		**10 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**

Ismeri a négyszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma; Ismeri a speciális négyszögeket: trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet; Ismeri a speciális négyszögek legfontosabb tulajdonságait, ezek alapján elkészíti a halmazábrájukat; A háromszögek és a speciális négyszögek tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában; Meghatározza háromszögek és speciális négyszögek kerületét, területét;	Háromszögek külső szögeinek összege Négyszögek tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma A speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet) felismerése és legfontosabb tulajdonságaik megállapítása ábra alapján; alkalmazásuk; halmazábra Háromszögek, speciális négyszögek kerületének, területének kiszámítása ábra alapján átdarabolással és tanult összefüggéssel; alkalmazások Pitagorasz-tétel ismerete és alkalmazása Körrel kapcsolatos fogalmak ismerete	
2. Transzformációk, szerkesztések		**14 óra**
Megszerkeszti alakzatok tengelyes és középpontos tükörképét; Geometriai ismereteinek felhasználásával pontosan szerkeszt több adott feltételnek megfelelő ábrát; Felismeri a kicsinyítést és a nagyítást hétköznapi helyzetekben; Ismer és használ dinamikus geometriai szoftvereket, tisztában van alkalmazási lehetőségeikkel.	Középpontos tükrözés ismerete és alkalmazása Középpontosan szimmetrikus alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben Alakzatok középpontos tükörképének megszerkesztése Szerkesztéshez terv, előzetes ábra készítése Több adott feltételnek megfelelő ábra szerkesztése; diszkusszió Kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi	*Technika és tervezés:* műszaki rajz készítése. *Földrajz*: szélességi körök és hosszúsági fokok.

	helyzetekben Dinamikus geometriai szoftver használata.	
3. **Térgeometria**		**8 óra**
A kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla hálóját elkészíti; Testeket épít képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján; Ismeri a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla következő tulajdonságait: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló; Egyenes hasáb, téglatest, kocka alakú tárgyak felszínét és térfogatát méréssel megadja, egyenes hasáb felszínét és térfogatát képlet segítségével kiszámolja; a képleteket megalapozó összefüggéseket érti; Ismeri a gömb tulajdonságait; A kocka, a téglatest, a hasáb, a gúla, a gömb tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában.	Környezetünk tárgyaiban a hasáb, a gúla és a gömb alakú testek felfedezése Hasáb és gúla tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló Testek építése képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján Testek hálójának készítése A gömb tanult testektől eltérő tulajdonságai A gömb mint a Föld modellje: hosszúsági körök, szélességi körök tulajdonságai, síkmetszetek Egyenes hasáb alakú tárgyak felszínének és térfogatának meghatározása méréssel és számolással	*Technika és tervezés:* modellek készítése, tulajdonságainak vizsgálata. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismereteki*: történelmi épületek látszati képe és alaprajza közötti összefüggések megfigyelése. *Vizuális kultúra*: térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése.

- *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:*
- ismeri a négyszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma;
- ismeri a speciális négyszögeket: trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet;
- ismeri a speciális négyszögek legfontosabb tulajdonságait, ezek alapján elkészíti a halmazábrájukat;
- a háromszögek és a speciális négyszögek tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában;
- meghatározza háromszögek és speciális négyszögek kerületét, területét;
- ismeri a Pitagorasz-tételt és alkalmazza számítási feladatokban;
- ismeri a kör részeit; különbséget tesz egyenes, félegyenes és szakasz között.

– megszerkeszti alakzatok tengelyes és középpontos tükörképét; – geometriai ismereteinek felhasználásával pontosan szerkeszt több adott feltételnek megfelelő ábrát; – felismeri a kicsinyítést és a nagyítást hétköznapi helyzetekben; – ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén. – a kocka, a téglatest, a hasáb hálóját elkészíti; – testeket épít képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján; – ismeri a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla következő tulajdonságait: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló; – egyenes hasáb, téglatest, kocka alakú tárgyak felszínét és térfogatát méréssel megadja, egyenes hasáb felszínét és térfogatát képlet segítségével kiszámolja; a képleteket megalapozó összefüggéseket érti; – ismeri a gömb tulajdonságait; – a kocka, a téglatest, a hasáb, a gömb tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	négyszög, konvex, konkáv, átló, trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, húrtrapéz, körvonal, körlap, középpont, sugár, húr, átmérő, szelő, érintő, körcikk, szimmetria-középpont, középpontos szimmetria, kicsinyítés, nagyítás, hasáb, gúla, gömb, alaplap, alapél, oldallap, oldalél, testmagasság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**V. Statisztika, valószínűség**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. Néhány szám számtani közepének kiszámítása. Valószínűségi játékok és kísérletek az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztikai gondolkodás fejlesztése. A valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Gazdasági nevelés.	

1. **Leíró statisztika**		**6 óra**
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Értelmezi a táblázatok adatait, az adatoknak megfelelő ábrázolási módot kiválasztja, és az ábrát elkészíti; Adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol hagyományos és digitális eszközökkel is;	Adathalmazok, egyszerű diagramok, táblázatok adatainak elemzése Adatok táblázatba rendezése, ábrázolása diagramon Különböző típusú diagramok megfeleltetése egymásnak	*Testnevelés és sport*: teljesítmények adatainak, mérkőzések eredményeinek táblázatba rendezése.

Különböző típusú diagramokat megfeleltet egymásnak; Megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról, majd rendszerezés után következtetéseket fogalmaz meg; Konkrét adatsor esetén átlagot számol, megállapítja a leggyakoribb adatot (módusz), a középső adatot (medián), és ezeket összehasonlítja.	Adatok gyűjtése táblázatból, leolvasása hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról megadott szempont szerint Adatok rendszerezése, következtetések megfogalmazása Konkrét adatsor leggyakoribb adatának (módusz) megtalálása, gyakorlati alkalmazása Rendezhető adatsor középső adatának (medián) megállapítása, gyakorlati alkalmazása Konkrét adatsor esetén átlag, leggyakoribb adat (módusz), középső adat (medián) megfigyelése, összehasonlítása	
2. Valószínűség számítás		**6 óra**
Valószínűségi kísérletek. Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma. Valószínűségi kísérletek, eredmények lejegyzése. Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma. Matematikatörténet: érdekességek a valószínűség-számítás fejlődéséről.	Valószínűségi játékok, kísérletek; az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése és ábrázolása digitálisan is Valószínűségi játékok lehetséges kimeneteleinek ismeretében stratégia követése Az esély intuitív fogalmának felhasználása a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál A gyakoriság és relatív gyakoriság ismerete és alkalmazása a kísérletezés során	
– *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:*		

– értelmezi a táblázatok adatait, az adatoknak megfelelő ábrázolási módot kiválasztja, és az ábrát elkészíti; – adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol hagyományos és digitális eszközökkel is; – különböző típusú diagramokat megfeleltet egymásnak; – megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról, majd rendszerezés után következtetéseket fogalmaz meg; – konkrét adatsor esetén átlagot számol, megállapítja a leggyakoribb adatot (módusz), a középső adatot (medián), és ezeket összehasonlítja. – valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendezi és ábrázolja digitálisan is; – valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteleket, játékában stratégiát követ; – ismeri a gyakoriság és a relatív gyakoriság fogalmát. Ismereteit felhasználja a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram, esély, gyakoriság, relatív gyakoriság

A fejlesztés várt eredményei a 8. osztály végén	*Gondolkodási és megismerési módszerek* – Elemek halmazba rendezése több szempont alapján. – Egyszerű állítások igaz vagy hamis voltának eldöntése, állítások tagadása. – Állítások, feltételezések, választások világos, érthető közlésének képessége, szövegek értelmezése egyszerűbb esetekben. – Kombinatorikai feladatok megoldása az összes eset szisztematikus összeszámlálásával. – Fagráfok használata feladatmegoldások során. *Számtan, algebra* – Biztos számolási ismeretek a racionális számkörben. A műveleti sorrendre, zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete, helyes alkalmazása. Az eredmény becslése, ellenőrzése., helyes és értelmes kerekítése. – Mérés, mértékegység használata, átváltás. Egyenes arányosság, fordított arányosság. – A százalékszámítás alapfogalmainak ismerete, a tanult összefüggések alkalmazása feladatmegoldás során. – A legnagyobb közös osztó kiválasztása az összes osztóból, a legkisebb pozitív közös többszörös kiválasztása a többszörösök közül. – Prímszám, összetett szám. Prímtényezős felbontás. – Egyszerű algebrai egész kifejezések helyettesítési értéke. Összevonás.

	Többtagú kifejezés szorzása egytagúval. – Négyzetre emelés, négyzetgyökvonás, hatványozás pozitív egész kitevők esetén. – Elsőfokú egyismeretlenes egyenletek és egyenlőtlenségek. A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel, egyenlettel. Ellenőrzés. A megoldás ábrázolása számegyenesen. – A betűkifejezések és az azokkal végzett műveletek alkalmazása matematikai, természettudományos és hétköznapi feladatok megoldásában. – Számológép ésszerű használata a számolás megkönnyítésére. *Összefüggések, függvények, sorozatok* – Megadott sorozatok folytatása adott szabály szerint. – Az egyenes arányosság grafikonjának felismerése, a lineáris kapcsolatokról tanultak alkalmazása természettudományos feladatokban is. – Grafikonok elemzései a tanult szempontok szerint, grafikonok készítése, grafikonokról adatokat leolvasása. Táblázatok adatainak kiolvasása, értelmezése, ábrázolása különböző típusú grafikonon. *Geometria* – A tanuló a geometriai ismeretek segítségével jó ábrák készítése, pontos szerkesztések végzése. – A tanult geometriai alakzatok tulajdonságainak ismerete (háromszögek, négyszögek belső és külső szögeinek összege, nevezetes négyszögek szimmetriatulajdonságai), ezek alkalmazása a feladatok megoldásában. – Tengelyes és középpontos tükörkép, eltolt alakzat képének szerkesztése. Kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi helyzetekben (szerkesztés nélkül). – A Pitagorasz-tételt kimondása és alkalmazása számítási feladatokban. – Háromszögek, speciális négyszögek és a kör kerületének, területének számítása feladatokban. – A tanult testek (háromszög és négyszög alapú egyenes hasáb, forgáshenger) térfogatképleteinek ismeretében a mindennapjainkban előforduló testek térfogatának, űrtartalmának kiszámítása. *Valószínűség, statisztika* – Valószínűségi kísérletek eredményeinek értelmes lejegyzése, relatív gyakoriságok kiszámítása. – Konkrét feladatokban az esély, illetve valószínűség fogalmának értése, a biztos és a lehetetlen esemény felismerése. – Zsebszámológép célszerű használata statisztikai számításokban. Néhány kiemelkedő magyar matematikus nevének ismerete, esetenként kutatási területének, eredményének megnevezés

HELYI MATEMATIKA TANTERV A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓKRA

5. ÉVFOLYAM

CÉLOK, FELADATOK

- A környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak megismertetése.
- A matematika iránti vonzódás kialakítása annak gyakorlati hasznosíthatóságának szempontjából.
- Az egész számok fogalmi megalapozása.
- A tanult számolási eljárások készségszintű ismerete a természetes számok körében.
- A műveletfogalom megalapozása az egész számokkal. Eszközhasználat megtanítása a geometriai feladatokban.
- Önértékelés, tevékenységszervezés képességének kialakítása.
- Legyen képessé az utasítások követésére, a társakkal való együttműködésre.
- Tudatosítsa a feladatra való koncentrálást.
- Legyen alkalmassá a hibák egyszerű utasítással történő megtalálására, kijavítására.
- Biztosítsa – változatos matematikai tevékenységek során, az életkor és az egyéni sajátosságok figyelembevételével – a megismerés képességének fejlődését.
- Az ismeretek fokozatos bővítésével segítse a tantárgy szeretetét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK

- A mennyiségek közötti összefüggések feltárása.
- A számfogalom elmélyítése, számkörbővítés.
- A geometriai látásmód, mennyiségfogalom megalapozása. Jártasság a szerkesztőeszközök használatában.
- Elemi logikai kapcsolatok felfedező képességének fejlesztése.
- Az ismeretek alkalmazása a matematika más témaköreiben.
- A tanulók szemléletformálása a valóság észleléséhez.
- A tanulási igényszint kialakítása.
- Gondolkodási képesség fejlesztése.
- A kifejezőképesség fejlesztése.
- Az önellátási tevékenység fokozása.
- Az együttműködés egyre önállóbb gyakoroltatása.

KÖVETELMÉNY

- Biztos számfogalom tízezres számkörben.
- Számok írása; összehasonlításuk, sorba rendezésük.
- A négy alapművelet az adott számkörben, szóban és írásban (osztás kétjegyű osztóval).
- Helyes műveletei sorrend ismerete.
- Egész számok összehasonlítása, nagyság szerinti sorba rendezésük.
- Kis abszolút értékű egész számok összeadása, kivonása.
- A tört kétféle értelmezése, a számláló, nevező pontos jelentése.
- Tört értékének viszonyítása az 1 egészhez.
- Azonos nevezőjű törtek összehasonlítása, összeadása, kivonása.
- Tizedes törtek írása, olvasása; helyi érték.

- Egyszerű szöveges feladatok megoldása.
- A biztos és lehetetlen esemény felismerése konkrét feladatok kapcsán.
- Szakasz másolása, adott távolságok felmérése.
- A hosszúság, terület, idő, tömeg mértékegységeinek ismerete.
- Téglalap (négyzet) kerületének, területének kiszámítása.
- Ponthalmazok távolságának megmérése.
- Körzők, vonalzók helyes használata, két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása.
- Szögmérő használata, konkrét szögek nagyságának megmérése.
- Testek és síkidomok csoportosítása a tanult tulajdonságok alapján.

6. ÉVFOLYAM

CÉLOK, FELADATOK

- A környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak megismertetése.
- Gondolkodási műveletek bővítése.
- A matematikai fogalmak használata.
- A racionális szám.
- A műveletfogalom megalapozása a tört számokkal.
- Szerkesztési algoritmusok kialakítása.
- A mennyiségfogalom bővítése.
- Önértékelés, tevékenységszervezés képességének fejlesztése.
- Segítse a közvetlen környezet összefüggéseinek a megismerését.
- Késztesse a tanulót a meglévő ismereti kipróbálására, a feladatra való koncentrálásra. Legyen képessé az utasítások követésére, a társakkal való együttműködésre.
- Legyen alkalmassá a hibák megtalálására, kijavítására.
- Tárja fel a matematikai modellek és a műveletek közötti kapcsolatot.
- Segítse a műveletvégzést az algoritmusok megismerésével.
- Biztosítsa – változatos matematikai tevékenységek során, az életkor és az egyéni sajátosságok figyelembevételével – a megismerés képességének fejlődését.
- Bővítse az ismeretszerzéshez szükséges szokásokat, módszereket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK

- A mennyiségek közötti összefüggések feltárása.
- Algoritmusok kialakítása, kauzális gondolkodás fejlesztése.
- A számfogalom elmélyítése, számkörbővítés.
- A mennyiségek leképezése a számok viszonyában, a mennyiségek változásának leképezése a műveletvégzés magasabb szintjén.
- Cselekvéssorok, tények, jelenségek értelmezése, az adatok elemzésével.
- A geometriai látásmód, mennyiségfogalom megalapozása.
- Becslési képesség fejlesztése.
- Elemi logikai kapcsolatok felfedező képességének fejlesztése.
- A rendezés, a rendszerezés az osztályozás képességének fejlesztése.
- Adatgyűjtési technikák fejlesztése.
- A tanulási igényszint kialakítása.

- Gondolkodási képesség fejlesztése.
- A fogalmi gondolkodás fejlesztése. Konkretizálás, általánosítás.
- A kifejezőképesség fejlesztése.
- Az önellátási tevékenység fokozása. Az élményszerzés képességének kialakítása.
- Az együttműködés egyre önállóbb gyakoroltatása.

KÖVETELMÉNY

- Számok írása, olvasása milliós számkörben, ábrázolásuk számegyenesen.
- Racionális számok összeadása, kivonása, szorzása, osztása.
- Mennyiségek törtrészének kiszámítása.
- Szövegértelmezés, szükséges adatok kiválogatása.
- Egyszerű szöveges feladatok megoldása az arány- és százalékszámítás témakörében.
- Oszthatósági szabályok: 2-vel, 5-tel, 10-zal, 100-zal.
- Tájékozódás a derékszögű koordináta rendszerben; pontok ábrázolása.
- Grafikonról érték-párok leolvasása, táblázat adatainak ábrázolása.
- Mérések megfelelő pontossággal való elvégzése.
- Hosszúság, űrtartalom, idő, terület, mértékegységeinek ismerete, átváltásuk.
- Párhuzamos és merőleges egyenesek előállítása, felismerése.
- Szakaszfelező merőleges és szögfelező egyenes szerkesztése.
- Sokszögek csoportosítása adott tulajdonság alapján.
- Pont, szakasz, háromszögek tengelyesen tükrös képének megszerkesztése.
- Konkrét feladatokban a biztos és lehetetlen esemény felismerése.
- Két szám átlagának meghatározása.

7. ÉVFOLYAM

CÉLOK, FELADATOK

- A környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak fogalom szintű megismertetése.
- Az egyszerű matematikai problémák felismerése, megoldása.
- Természetes számfogalom, műveletfogalom kialakítása 10 000 000-es számkörben.
- Műveletvégzés a racionális számok körében.
- A geometriai alakzatok tulajdonságainak bővítése, új szabványmértékek bevezetése.
- Szerkesztési alapismeretek bővítése.
- A mindennapi élethelyzetekben előforduló matematikai feladatok önálló megoldása.
- Önértékelés, tevékenységszervezés képességének fejlesztése.
- A közös munkavégzés képességének alakítása.
- A folyamatos munkavégzés képességének fejlesztése.
- A matematikai műveletek és szabályok közötti kapcsolatok tudatosítása.
- A függvényszerű gondolkodás alapozása.
- Az oksági összefüggések felismerésének fejlesztése.
- Az ismeretek gyakorlatban való megtapasztalása, a tanulás hasznosságának tudatosítása.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK

- Az ismeretek elvonatkoztatása a műveletek szintjén.
- A számfogalom elmélyítése, számkör bővítés.
- A mennyiségek leképezése a számok rendszerében, a műveletek értelmezése az alkalmazás szintjén.
- Tapasztalatszerzés a gyakorlati életben előforduló mérések területén.
- A térlátás fejlesztése, mértékváltás alkalmazása.
- A rész és egész viszonyának értelmezése.
- Az összehasonlító-, az összefüggéseket felfogó és kiegészítő képesség fejlesztése.
- Az adatfeldolgozó, adatelemző képesség fejlesztése.
- Gondolkodási képesség fejlesztése: a lényeglátás fejlesztése, a gondolkodási műveletek elmélyítése.
- Az önellátási tevékenység önálló végzése.
- Az élményszerzés és élménynyújtás képességének kialakítása. Az önértékelés az önismeret egyre árnyaltabb és pontosabb megfogalmazása. Iskolaszintű csoportméretben a szociális szokások viselkedések alkalmazásának gyakoroltatása. Az együttműködés önálló gyakoroltatása.

KÖVETELMÉNY

- Az alapműveletek biztos elvégzése bármilyen alakú racionális számok körében.
- Egyenes és fordított arányosság alkalmazása konkrét feladatokban.
- Százalékszámítás algoritmusának elsajátítása.
- Műveletei tulajdonságok biztos ismerete, műveletek sorrendje.
- Lineáris egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása mérlegelvvel.
- Egyszerűbb szöveges feladatok megoldása.
- Koordinátákkal megadott pontok ábrázolása koordináta-rendszerben.
- Pontok koordinátáinak leolvasása grafikonról, adott feltételnek megfelelő pontok meghatározása, grafikonok értelmezése.
- Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint; néhány taggal megadott sorozat esetén, szabályok keresése.
- A geometriai alapfogalmak helyes használata. Hosszúság, terület, térfogat, tömeg, űrtartalom, szög, idő szabványos mértékegységeinek ismerete.
- Sokszögek kerületének meghatározása.
- Háromszögek, speciális négyszögek területének meghatározása.
- Háromszög és négyszög alapú egyenes hasábok és a henger jellemzése.
- Alapszerkesztések végrehajtása, a szerkesztések lépéseinek megtervezése.

8. ÉVFOLYAM

CÉLOK, FELADATOK

- A környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak fogalom szintű megismertetése.
- A lényeglátás és az elvonatkoztató képesség, logikus gondolkodás fejlesztése.
- Az egyszerű matematikai problémák felismerése, megoldása.
- Műveletvégzés a racionális számok körében.

- A geometriai alakzatok tulajdonságainak bővítése.
- A mindennapi élethelyzetekben előforduló matematikai feladatok önálló megoldása, a továbbképzési igény egyszerűbb szintű kielégítése.
- Önértékelés, tevékenységszervezés képességének fejlesztése.
- A mindennapokban felmerülő problémák felismeréséhez segítség adása.
- Ösztönzés a meglévő ismeretek alkalmazására.
- A közös munkavégzés képességének alakítása.
- A folyamatos munkavégzés.
- A matematikai műveletek és szabályok közötti kapcsolatok tudatosítása.
- A függvényszerű gondolkodás fejlesztése.
- Az oksági összefüggések felismerésének fejlesztése, az ismeretszerzéshez szükséges szokások, módszerek egyénre jellemző kialakítása.
- Az ismeretek gyakorlatban való megtapasztalása, a tanulás hasznosságának tudatosítása.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK

- Az ismeretek elvonatkoztatása a műveletek szintjén.
- Analógiák kialakítása, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- A mennyiségek leképezése a számok rendszerében, a műveletek értelmezése az alkalmazás szintjén.
- Cselekvéssorok, jelenségek, tények, értelmezése, mint problémamegoldás.
- A térlátás fejlesztése, mértékváltás alkalmazása.
- Az összehasonlító-, az összefüggéseket felfogó és kiegészítő képesség fejlesztése.
- A függvényszerű gondolkodás megalapozása.
- Az adatfeldolgozó, adatelemző képesség fejlesztése.
- A továbbtanulási szándék kiépítése.
- Gondolkodási képesség fejlesztése: a lényeglátás és az elvonatkoztató képesség fejlesztése, a gondolkodási műveletek elmélyítése. Iskolaszintű csoportméretben a szociális szokások viselkedések alkalmazásának gyakoroltatása, a szabálykövet magatartás előnyeinek, hasznosságának felismerése.
- Az együttműködés önálló gyakoroltatása.

KÖVETELMÉNY

- A tanuló használja a matematika nyelvét a gondolkodási műveletek végzésekor.
- Biztos műveletvégzés a racionális számok bármely alakjával.
- A zsebszámológép használata.
- Arányosság és százalékszámítási feladatok megoldása.
- Lineáris egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása, a megoldások ellenőrzése.
- Egyszerű szöveges feladatok megoldása egyenlettel.
- Lineáris függvények ábrázolása. Euklédeszi szerkesztés ismerete, végrehajtása szerkesztésekben.
- Pitagorasz tételének ismerete, alkalmazása egyszerű feladatokban.
- Hasáb felszínének és térfogatának kiszámítása.
- Kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi szituációkban.

- Grafikonok készítése, olvasása egyszerű esetekben.
- Ismerje a statisztikai adatok feldolgozásának, rendezésének módját. Legyen képes adott szabályú táblázatot kiegészíteni, adatokat ábrázolni koordinátarendszerben.
- Legyen képes megállapítani a valószínűségi játékok és kísérletek kimenetelét.

13.6.3 Történelem

A 2020-as módosított NAT alapján

A történelemtanítás és -tanulás célja, hogy a tanuló megismerkedjen a történettudomány, valamint a hagyomány által legfontosabbnak elismert történelmi tényekkel, szereplőkkel, eseményekkel, történetekkel és folyamatokkal, valamint tudatosodjon benne nemzeti hovatartozása. Ismerkedjen meg a kulturális kódrendszer legalapvetőbb elemeivel, amelyek lehetővé teszik, hogy azonosuljon kultúránk alapértékeivel. A történelem tantárgy tantervének középpontjában a magyar nemzet és Magyarország története áll.

A tantervi szabályozás irányítóelve, hogy a magyar történelmet általában kontinuitásában, az európai, illetve egyetemes történelmet szigetszerűen tárgyalja. A kerettanterv több általános európai jelenséget is konkrét magyar példákon keresztül mutat be. Ennek révén a tanuló a magyar történelmi jelenségeket elsősorban nem általános modellek alapján, hanem a konkrét történelmi helyzet jellegzetességeit figyelembe véve tanulmányozhatja. Ez a megközelítés hozzásegíti a tanulót, hogy megértse és méltányolja a magyarság, a magyar nemzet, illetve Magyarország sajátos helyzetéből adódó jelenségeket és folyamatokat, így alakulhat ki benne a tényeken alapuló reális és pozitív nemzettudat, és ezáltal erősödhet benne a hazaszeretet érzése.

A történelem tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanuló a történelemtanulás során különféle jellegű tudástartalmakkal és különböző típusú feladatokkal találkozik, amelyek megtanulásához, illetve elvégzéséhez különféle módszereket kell választania. A történelmi információk keresése és feldolgozása, a forráskritika, a következtetések levonása és egyéb gondolkodási műveletek közvetítő hatásuk révén általában fejlesztik a tanulási kompetenciákat. A történelmi értelmező kulcsfogalmak megértésén és állandó használatán keresztül a tanuló fejleszti a lényeges és kevésbé lényeges elemek megkülönböztetésének és rendszerezésének a tanulás során elengedhetetlenül fontos képességét.

A tanuló a történelemtanulás során megtapasztalja, hogy a történelemtudása az iskolán kívül, más élethelyzetekben, illetve a jelen társadalmi, gazdasági és politikai jelenségeinek megértéséhez és megítéléséhez is segítséget nyújt. Ez a tapasztalat – az iskolai történelemtanulás élményszerűsége mellett – erős ösztönzést adhat az élethosszig tartó tanulásra vagy legalábbis a történelmi és társadalmi kérdések iránti érdeklődésre.

Kommunikációs kompetenciák: A történelmi források feldolgozása a szövegértés fejlesztésének egyik hatékony módja. A tanuló a felmerülő történelmi problémákról beszélgetéseket folytat, érveket gyűjt, azokat írásban és szóban összefoglalja, digitális kommunikációs eszközök segítségével mutatja be. A különböző típusú, más-más korokból és eltérő társadalmi közegekből származó források feldolgozása pedig nagyban segíti a különféle kommunikációs környezetek (kontextusok) közötti magabiztos eligazodást.

Digitális kompetenciák: A történelem tanulása során a digitális eszközök etikus, felelősségteljes használatával a tanuló információkezelési és -feldolgozási készségei fejlődnek, ami elősegíti elemző és mérlegelő gondolkodása kialakulását és elmélyítését is, aminek része a megszerzett információk ellenőrzése, hitelességének vizsgálata. A történelmi forrásokat tartalmazó internetes portálok, hang- és filmarchívumok és adatbázisok megismerése és használata, az itt talált források feldolgozása elengedhetetlen

feltétele a korszerű történelemtanulásnak. A digitális információfeldolgozás, illetve a digitális kommunikáció fejlesztésének nagy szerepe van a közéleti tájékozódási készségek kialakításában, így a felelős és aktív állampolgárrá nevelésben.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló az információk, illetve a források feldolgozása során problémákat azonosít, magyarázatokat fogalmaz meg, kiemeli a lényeget, következtetéseket von le. A történelmi ismeretek, fogalmak elsajátításával, valamint a történelmi források és interpretációk mérlegelésével, hipotézisek alkotásával fejlődik az elemző, problémamegoldó gondolkodása. Mindezek együttesen segítik a differenciált történelmi gondolkodás kialakulását, melynek következtében a tanuló képessé válik események, folyamatok és jelenségek különböző szempontú megközelítésére, valamint bizonyos történések okainak és következményeinek több szempontú feltárására.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló a különböző történelmi korok mindennapi életének vizsgálatával, az életmód változatos formáinak, valamint történelmi életutaknak és cselekedeteknek a megismerésével viszonyítási pontokat találhat, illetve követhető modelleket adaptálhat saját életútjának tervezéséhez és szervezéséhez. A tanulóban tudatosul, hogy nehéz élethelyzetekben is kialakíthatók cselekvési tervek, lehetőségek. Értékeli a válságos történelmi helyzetekben megnyilvánuló bátorság, kitartás, önfeláldozás, segítségnyújtás és szolidaritás követésre méltó példáit. A tanuló arra törekszik, hogy az emberi cselekedeteket, életutakat, élethelyzeteket, társadalmi folyamatokat és jelenségeket árnyaltan értelmezze. A társadalmakra, közösségekre jellemző magatartási és kommunikációs szabályok felismerése a tanuló alkalmazkodóképességét fejleszti.

A kreativitás a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A történelem tanulása során a tanuló megismeri az emberiség, a magyarság kulturális örökségének fő elemeit. Értékeli a kiemelkedő emberi alkotásokat és értelmezi azok technológiai, tudományos és művészeti szerepét. Az egyes történelmi korszakok áttekintése során felismeri az értékteremtő alkotások jelentőségét, és elemző gondolkodással feltárja azoknak az életmódra, a mindennapokra gyakorolt hatását.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló megismeri és értékeli az alkotó emberi tevékenységek változatos formáit. Értelmezi és elismeri a tudósok, kutatók és művészek teljesítményét. Büszke a magyar tudósok, művészek, sportolók és más értékteremtő, alkotó emberek kiemelkedő eredményeire, teljesítményeire. Az életmódtörténeti témakörök feldolgozása révén a tanuló felismeri, hogy a munkavégzés az egyén, a család és a társadalom létfenntartását biztosítja; belátja, hogy a munka sokszor küzdelmekkel jár, ugyanakkor személyiségépítő, társadalmi összetartozást is erősítő tevékenység. A történelmi korszakok jellegzetes, egyedi vagy kiemelkedő példái kiindulópontként szolgálnak a saját életút tervezésekor, akár a pályaválasztás során is.

A kerettanterv témakörönként határozza meg a javasolt óraszámot. Ezek összege megfelel az évi teljes óraszámnak, amely elegendő a témák ismeretanyagának feldolgozásához és a tanulási eredményekhez kapcsolódó kompetenciák elsajátításához. A kerettantervben meghatározott tanulási tartalmak azonban átlagos esetben a javasolt órakeret kb. 80%-ában feldolgozhatók.

A helyi tanterv alapján a tanár a kerettantervből évente két témát mélységelvű feldolgozásra jelöl ki, amelyre több idő, a javasolt időkereten felül összesen további 6–10 óra tervezhető.

Ezeknek legalább 70%-a magyar történelmi témájú legyen. A mélységelvű tanítás lehetőséget ad az adott téma részletesebb ismeretekkel, többféle megközelítési móddal és tevékenységgel történő feldolgozására. A mélységelvű témák esetében nagyobb lehetőség nyílik a projektmunkára, illetve a múzeumi órák és a témával kapcsolatos tanulmányi kirándulások szervezésére.

A *Témakörönként* megjelenő tantervi táblázatok magukba foglalják a hozzájuk tartozó *Téma*kat, a konkrétabb tartalmakat feltüntető *Altémá*kat, valamint az egyes témakörökhöz kapcsolódó *Fogalmak és adatok/Lexikák* címszó alatt a kötelezően elsajátítandó fogalmakat, személyeket, kronológiai és topográfiai adatokat. Minden fogalmi elem csak egyszer fordul elő, annál a témakörnél, ahol kötelező elemként először szerepel a tantervben. A táblázat utolsó oszlopában feltüntetett *Fejlesztési feladatok* teljesítésével valósulnak meg az előírt tanulási eredmények.

A táblázat alatt témakörönként felsorolt *Javasolt tevékenységek* nem kötelező elemei a tantervnek, de eredményessé tehetik a tananyag feldolgozását és a szaktanári munkát. Ezek köre természetesen bővíthető különféle tanulási eljárásokkal, módszerekkel.

5-8. évfolyam

Az általános iskolai történelemtanítás és –tanulás célja, hogy a tanuló megismerkedjen a magyar és egyetemes történelem legalapvetőbb történeteivel, tényeivel, jelenségeivel, eseményeivel és szereplőivel. A magyar történelem eseményeiről és hőseiről kialakított kép, a büszkeségre okot adó történelmi cselekedetek, eredmények és emberi teljesítmények megismerése megalapozza a hazaszeretet érzését.

A tantárgy tanulása során bővülő ismeretei és a különböző tevékenységek által alakuljanak ki a tanulóban a történelemről és társadalmi kérdésekről való tájékozódás és gondolkodás legalapvetőbb kompetenciái, amelyek segítik, hogy megértse a múlt és jelen társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális jelenségeit. Az általános iskolai történelemtanulás megalapozza a tanulóban az aktív állampolgári léthez szükséges kompetenciákat.

Az általános iskolai történelemtanításnak egyszerre célja és feltétele a tanuló kíváncsiságának és tudásvágyának felkeltése és ébren tartása a történelem, illetve a közéleti kérdések iránt. Az egyes témák, tanítási módszerek és tanulói tevékenységek kiválasztása során mindig szem előtt kell tartani a tanulás élményszerűségének követelményét. A tanuló képzeletét, fantáziáját és érzelmeit megragadó témák, történetek és tevékenységek révén válhat eredményessé a történelem tanulása. A különböző korok életmódját tárgyaló témakörök és a történelmi portrék jó alkalmat adnak a szemléletes és élményszerű megjelenítésre (pl. képek, filmek, modellek, zenék, hangdokumentumok), a tanuló életéhez, érdeklődéséhez köthető témák tárgyalására, valamint érdekes, megrázó vagy éppen tréfás, de mindenképpen elgondolkodtató történetek elbeszélésére, illetve megjelenítésére.

A történelemtanulás ugyan az ötödik évfolyamon kezdődik, de iskolai előzményekre is támaszkodik; az 1–4. évfolyamon elsajátított kompetenciákra éppúgy, mint az alsó tagozat történelmi tárgyú olvasmányaira, illetve a tanulónak a nemzeti ünnepek iskolai megünneplése és az emléknapok nyomán keletkező tudására.

A kerettanterv évenként 5–8 *témakör* feldolgozását írja elő. Az egyes témakörök 2–7 témát tartalmaznak, ami tanévenként összesen 18–20 témát jelent.

Miközben az éves időkeret a korábbi tantervekhez képest nem változott, a minimálisan kötelező témák, fogalmak és egyéb adatok/lexikai egységek száma a korábbiaknál kevesebb

lett. A meghatározott tananyagrészek feldolgozása átlagos esetekben a javasolt idő mintegy 80 %-át veszi igénybe. Mindez időt és alkalmat ad a tevékenységalapú tanulásra, az ismeretek alkalmazására, a tanulási eredményekben megfogalmazott kompetenciák fejlesztésére a tanár által leghatékonyabbnak tartott (pl. egyéni, kooperatív) tanulási technikák alkalmazására. Továbbá ez által lehetőség nyílik a helyi tantervben megfogalmazott helytörténeti vagy egyéb témák beemelésére, speciális foglalkozások szervezésére (pl. múzeumi, könyvtári órák, közös filmnézés), illetve tantárgyközi projektek megvalósítására.

5–6. évfolyam

Az általános iskola 5–6. évfolyamán a történelemtanítás bevezeti a tanulót a történelmi múlt megismerésébe. A tantárgy iránti érdeklődés felkeltése, a pozitív hozzáállás megteremtése és a legfontosabb ismeretek elsajátítása mellett ekkor kezdődik a történelemtanuláshoz szükséges alapvető tanulásmódszertani jártasságok, készségek kialakítása. A tanuló egyfelől megismerkedik az ókor, középkor, kora újkor és az újkor történelmének néhány jellemző vonásával, jelenségével, a magyar történelem legfontosabb fordulópontjaival, hőseivel és szereplőivel a 19. század közepéig. Elsajátítja, és alkalmazni kezdi a kulcsfogalmakat, gyakorolja a változatos tevékenységformákat – információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás időben és térben; történetek megértése, elbeszélése, megvitatása stb. –, amelyek megalapozzák történelemtanulási készségeinek fejlődését, történelmi gondolkodásának kialakulását.

Ebben a szakaszban elsősorban konkrét történelmi események és élethelyzetek, szokások képszerű bemutatása, történetek elmesélése a jellemző. A tantervi témakörök egy jelentős részét történeti korok szerint beágyazott életmódtörténeti és portré témák adják. Előbbiek a régmúlt korok embereinek életét mutatják be egy-egy konkrét település és nép mikrovilágán, illetve az ezekhez kapcsolódó történeteken keresztül. A kerettanterv a települések esetében ajánlásokat fogalmaz meg, amelyektől a helyi tantervek összeállítása során a pedagógusok régiójuknak megfelelően eltérhetnek. További fontos alapelv a jelenségalapú megközelítés, vagyis a tanuló nem általános modelleken, hanem egyes települések/népek életén keresztül ismerkedik meg az ókor, a középkor, a kora újkor és az újkor világával. A portré típusú témakörök a magyar történelem néhány kiemelkedő személyiségének, hősének életét, cselekedeteit és történelmi jelentőségét dolgozzák fel, miközben megismertetik a tanulót a hozzájuk fűződő történeti hagyománnyal.

Az általános iskolában a történettanításon alapuló történelemtanítás, vagyis a történetmesélés, a szemléletesség és a tevékenységközpontú megközelítés a témák kiválasztásának, illetve feldolgozásának egyaránt fontos vezérelve. Az egyes korszakok életmódját bemutató témakörök, témák, a kiemelkedő személyiségeket bemutató portrék eredményes bemutatásához a tanuló képzeletét megragadó történeteken, a személyes életéhez kapcsolódó élményeken keresztül vezet a sikeres történelemtanítás útja. Ugyanakkor a történetek feldolgozásán keresztül fejlődik a tanulónak a történelemtanuláshoz elengedhetetlen narratív kompetenciája is.

Fejlesztési területekhez kapcsolódó tanulási eredmények (Általános követelmények)

Történelmi ismeretek

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- ismeri és fel tudja idézni a magyar és az európai történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb mítoszokat, mondákat, történeteket, elbeszéléseket;
- be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- tisztában van a zsidó-keresztény kultúra kialakulásának főbb állomásaival, ismeri a legfontosabb tanításait és hatását az európai civilizációra és Magyarországra;
- ismeri a középkori és újkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;
- fel tudja idézni a középkori és újkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a honfoglalástól napjainkig;
- képes felidézi a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- tisztában van a középkor és újkor világképének fő vonásaival;
- ismeri és be tudja mutatni a 19. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;
- ismeri a különböző korok hadviselési szokásait, jellemzőit;
- példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit a középkorban és újkorban, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot a középkori és újkori európai történelmi folyamatokban.

Ismeretszerzés és forráshasználat

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;
- kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat) elbeszélő vagy leíró szövegekből, illetve rövidebb magyarázó szövegekből, és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat képes adni;
- megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok anyagai, filmek; nyomtatott és digitális, vizuális források);

- képes magatartásformák megfigyelésére és jellemzésére;
- megadott szempontok alapján rendszerezi a történelmi információkat;
- felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra kapcsolódik az adott történelmi témához;
- képen, egyszerű ábrán ábrázolt folyamatot, jelenséget saját szavaival le tud írni;
- képes különbséget tenni források között típus és kontextus alapján;
- össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel;
- meg tudja vizsgálni, hogy a történet szerzője résztvevője vagy kortársa volt-e az eseményeknek;
- egyszerű következtetéseket von le, és véleményt tud alkotni.

Tájékozódás időben és térben

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját;
- használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;
- használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek leolvasására, vaktérképen való elhelyezésére;
- egyszerű alaprajzokat, modelleket, térképvázlatokat (pl. települések, épületek, csaták) tervez és készít.

Szaktárgyi kommunikáció

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményt megfogalmazni;
- össze tudja foglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró szövegek tartalmát;
- az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni;
- képes önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel kapcsolatban;

- képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;
- különböző történelmi korszakok, történelmi kérdések tárgyalása során alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- tud egyszerű vizuális rendezőket kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tablók, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról;
- egyszerű történelmi témáról tanári útmutatás segítségével kiselőadást állít össze és mutat be;
- egyszerű történelmi kérdésekről véleményt tud megfogalmazni, állításait alátámasztja;
- meghallgatja mások véleményét, érveit;
- tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket.

Történelmi gondolkodás

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott történetben különbséget tud tenni fiktív és valós, irreális és reális elemek között;
- képes megfigyelni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- a történelmi eseményekkel és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg;
- feltételezéseket fogalmaz meg történelmi személyek cselekedeteinek mozgatórugóiról, és alátámasztja azokat;
- a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít;
- önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről;
- felismeri a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
- példákat hoz a történelmi jelenségekre;
- felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.

A tanuló az 5–6. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség.

Tartalmi kulcsfogalmak:

- politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom;

- társadalmi: társadalom, társadalmi csoport, nemzet, népcsoport, életmód;
- gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város;

eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép

5. évfolyam

Az 5. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszáma: 72 óra.
A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	Javasolt óraszám
Személyes történelem	7
Fejezetek az ókor történetéből	14
A kereszténység	6
A középkor világai	14
Képek és portrék az Árpád-kor történetéből	21
Mélységelvű téma	10
Összes óraszám:	72

Témakör: Személyes történelem
Javasolt óraszám: 7 óra
Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
Körülöttem a történelem	• Családi fotóalbum és személyes tárgyak. • Személyes történetek dokumentálása, elbeszélése. • Egy nap dokumentálása. • Kódexkészítés (valamely magyar kódex mintájára pl. Képes krónika).	*Fogalmak*: kódex. *Kronológia*: Kr. e. és Kr. u., évszázad, őskor, ókor, középkor, újkor, jelenkor/modern kor.	• Egyszerű, személyes történetek elmesélése. • Családi fotók, tárgyak, történetek gyűjtése és rendszerezése. • Címer, zászló, pecsét készítése önállóan vagy társakkal. • Információk gyűjtése képi és tárgyi forrásokból megadott szempontok szerint. • A történelmi idő ábrázolása vizuális eszközökkel.
Címer, zászló, pecsét, az idő mérése	• Címerek és zászlók alkotóelemei saját település és Magyarország címere és zászlaja példáján. • A hitelesítés eszköze, a pecsét (pl. az Aranybulla pecsétje). • Személyes címer-, zászló- és pecsétkészítés. • Az időszámítás.		

Javasolt tevékenységek:

- Képpel illusztrált, írott összefoglaló készítése egy meghatározó személyes élményről.
- Kódexlap készítése, pl. a Képes krónika alapján.
- Időszalag készítése.
- Ország, település, iskola, sportegyesület és egyéb címerek gyűjtése.
- Címerek értelmezése tanári irányítással.

Témakör: Fejezetek az ókor történetéből
Javasolt óraszám: 13 óra
ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
Az ókori Egyiptom világa	• Földművelés a Nílus mentén. • Hitvilág és halottkultusz a piramisok és a Királyok Völgye példáján: Memphis és Théba. • A legjelentősebb találmány: az írás.	*Fogalmak*: öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, városállam, jósda, többistenhit, olümpiai játékok, monda, provincia, rabszolga, gladiátor, amfiteátrum, falanx, légió, népvándorlás. *Személyek*: Kheopsz, Zeusz, Pallasz Athéné, Nagy Sándor, Romulus, Hannibál, Julius Caesar, Augustus, Attila. *Kronológia*: Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e.	• Az ókori egyiptomi, görög és római életmód főbb vonásainak felidézése. • Információk gyűjtése az ókori és a modern olimpiai játékokról, és összehasonlításuk. • Az ókori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása. • Görög hoplita felismerése, fegyverzetének azonosítása képen, rekonstrukciós ábrán. • A tanult háborúk okainak és következményein ek bemutatása; illetve a tanult hősökhöz kapcsolódó történetek felidézése. • Mai magyar településnevek
Az ókori Hellász öröksége	• Mindennapok egy görög városban: Athé n és lakói. • Görög istenek, az olümpiai játékok. • Az athéni és spártai nevelés.		
Az ókori Róma öröksége	• Róma alapítása a mondákban. • Egy római polgár mindennapjai. • A gladiátorviadal ok és a kocsiversenyek.		

	• Római emlékek Pannóniában.	753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 490 a marathóni csata, Kr. u. 476 a Nyugatrómai Birodalom bukása. *Topográfia*: Egyiptom, Nílus, Athén, Olümpia, Spárta, Itália, Róma, Pannónia, Aquincum, Marathón, Római Birodalom.	azonosítása az ókori Pannónia térképén. • A Hun Birodalom földrajzi kiterjedésének nyomon követése a térképen. • A nomád életmód, gazdálkodás és hadviselés alapvető jellegzetességeinek felidézése. • Történelmi mozgások (pl. hadmozdulatok, hadjáratok, népmozgások) nyomon követése történelmi térképen.
A görög-római hadviselés	• Görög hadviselés a marathóni csata példáján. • Nagy Sándor hadserege és hódításai. • Az ókor „tankjai”: Hannibál elefántjai. • Caesar légiói.		
Képek a népvándorlás korából	• A Római Birodalom szétesése. • A Hun Birodalom. • Attila és hadjáratai: az ókor egyik legnagyobb csatája (a catalaunumi csata).		

Javasolt tevékenységek:

- Képek gyűjtése és rendszerezése ókori épületekről.
- Térképvázlat készítése egy ókori város jellegzetes épületeinek és közterületeinek (pl. piac, kikötő) feltüntetésével.
- Egy szabadon választott pannóniai település megtekintése.
- Tabló készítése az ókori civilizációk kulturális örökségéről.
- Egy ókori ütközet rekonstruálása (film, kép, ábra, térképvázlat segítségével).
- A Szépművészeti Múzeum egyiptomi kiállítása néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- Helyi ókori tárgyú gyűjtemény néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- Ókori témájú film vagy filmrészlet megtekintése és megbeszélése.

Témakör: A kereszténység
Javasolt óraszám: 5 óra
Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
Az Ószövetség népe	• Az Ószövetség/Héber Biblia: Ábrahám és Mózes. • Az önálló zsidó állam alapítói: Dávid és Salamon története.	*Fogalmak*: egyistenhit, Biblia, Ószövetség/Héber Biblia, Újszövetség, zsidó vallás, keresztény vallás, keresztség és úrvacsora. *Személyek*: Mózes, Dávid, Salamon, Jézus, Mária, József, Szent Péter és Szent Pál apostolok. *Topográfia:* Jeruzsálem, Betlehem.	• Jézus élete legfontosabb eseményeinek bemutatása. • Jézus erkölcsi tanításainak értelmezése. • A kereszténység fő jellemzőinek és elterjedésének bemutatása. • A Héber Biblia máig ható innovációi: egyistenhit, tízparancsolat, heti pihenőnap
Jézus élete, tanításai és a kereszténység	• Történetek az Újszövetségből. • A kereszténység főbb tanításai. • A kereszténység elterjedése. • A keresztény hitélet színterei és szertartásai. • A kereszténység jelképei.		

Javasolt tevékenységek:

- A bibliai történeteket ábrázoló képek, művészeti alkotások gyűjtése.
- Tematikus képgaléria összeállítása a zsidó és keresztény vallásról megadott szempontok alapján.
- Képek gyűjtése bibliai helyszínekről.
- Pál apostol missziós útjainak követése tematikus térképen.

Témakör: A középkor világai
Javasolt óraszám: 13 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
Élet a várban – egy magyar vár (pl. Visegrád) és uradalom bemutatásával	• Királyok és nemesek • Várépítészet – híres magyar középkori várak. • Egy uradalom működése, a falvak világa (a jobbágyok élete).	*Fogalmak*: földesúr, lovag, nemes, uradalom, jobbágy, robot, pápa, szerzetes, bencés rend, pálos rend, kolostor, katolikus, román stílus, gótikus stílus, polgár, céh, iszlám vallás. *Személyek*: Szent Benedek, Gutenberg, Mohamed. *Topográfia*: Visegrád, Pannonhalma, Szentföld, Anglia, Franciaország.	• A középkori és a mai életforma néhány jellegzetességének összehasonlítása. • A középkori kultúra főbb vonásainak felidézése. • Az egyes középkori társadalmi rétegek életformája közti eltérések összehasonlítása. • A középkori város és a falu összehasonlítása megadott szempontok alapján (pl. jellegzetes foglalkozások, életmód). • A középkori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása. • A középkori páncélos lovag felismerése, fegyverzetének azonosítása képen,
Élet a kolostorban – egy magyar kolostor (pl. Pannonhalma) bemutatásával	• A középkori egyházszervezet. • A szerzetesség és a kolostor. • Román és gótikus templomépítészet – híres magyar középkori egyházi emlékek. • Oktatás a középkorban.		
Élet a középkori városban – egy magyar város (pl. Buda) bemutatásával	• A céhek. • A városi polgárok. • Városépítészet – híres magyar középkori városok. • Könyvnyomtatás és reneszánsz.		

A keresztes lovagok világa	• Az iszlám–arab kihívás. • A nehézlovas harcmodor. • Keresztesek a Szentföldön. • A lovagi életforma és kultúra.		rekonstrukciós ábrán.

Javasolt tevékenységek

- Alaprajz készítése vagy értelmezése egy középkori városról, uradalomról, várról vagy kolostorról.
- Tablókészítés a középkori magyar templomokról.
- Céhszabályzat vagy cégér készítése önállóan vagy társakkal.
- Egy középkori ütközet rekonstruálása (film, kép, ábra, térképvázlat segítségével).
- Beszámoló készítése egy lovagi tornáról és/vagy a lovagi erényekről.
- Egy lehetséges karriertörténet bemutatása a középkorból (inasból céhmester, apródból lovag, jobbágyból püspök).
- Montázs összeállítása a középkort idéző képekből megadott szempontok alapján (pl. foglalkozás, viselet, jelentős események stb.).

Témakör: Képek és portrék az Árpád-kor történetéből
Javasolt óraszám: 20
Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
Történetek a magyarok eredetéről	• A hun-magyar eredettörténet a krónikákban: Hunor, Magor; Csaba királyfi. • Az Árpád-ház eredettörténete: Emese álma, vérszerződés.	*Fogalmak*: hunok, finnugor, törzs, vérszerződés, fejedelem, honfoglalás, székelyek, kalandozások, vármegye, tized, ispán, Szent Korona, tatárok/mongolok, kunok. *Személyek*: Álmos,	• A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése. • A tanult mondai történetek felidézése, a mondai hősök szándékainak azonosítása.
Honfoglalás és kalandozások	• Álmos és Árpád alakja a krónikákban. • A honfoglalás: Etelközből a		

	Kárpát-medencébe. • Történetek a kalandozó magyarokról.	Árpád, Géza, I. (Szent) István, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, IV. Béla, Szent Gellért, Szent Erzsébet, Szent Margit. *Kronológia*: 895 a honfoglalás, 907 a pozsonyi csata, 997/1000–1038 István uralkodása, 1222 az Aranybulla kiadása, 1241–1242 a tatárjárás, 1301 az Árpád-ház kihalása. *Topográfia*: Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Esztergom, Buda, Székesfehérvár, Horvátország, Muhi, Német-római Császárság.	• Mondai szereplők felismerése képek, művészeti alkotások alapján. • Rekonstrukciós rajzok, ábrák elemzése és/vagy készítése a honfoglaló magyarok viseletéről, lakóhelyéről, fegyverzetéről. • Történetek felidézése az Árpád-kori magyar történelemből. • A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése. • A tanult uralkodók elhelyezése az időszalagon.
Szent István és a magyar állam	• Géza és István alakja a krónikákban. • István harca Koppánnyal és a koronázás. • Államalapítás: egyházszervezés, vármegyék és törvények.		
Árpád-házi királyportrék	• Szent László, a lovagkirály. • Könyves Kálmán, a művelt király. • III. Béla, a nagyhatalmú király. • II. András és az Aranybulla • IV. Béla és a tatárjárás.		
Árpád-kori szentek	• Szent Gellért. • Szent Erzsébet. • Szent Margit.		
Árpád-kori győztes harcok és csaták	• A pozsonyi csata. • Német támadások nyugatról: felperzselt föld és a vértesi csata. Nomád		

	támadások keletről: a kerlési csata.		
Magyarország koronázási jelvényei	• Szent Korona. • Palást, jogar, országalma.		

Javasolt tevékenységek

- Az Árpád-kori magyar történelem kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése.
- Képösszeállítás készítése a Szent Lászlót megörökítő freskókból a Kárpát-medencében.
- A történelmi alakok megjelenítése szerepjátékkal egy konkrét történelmi helyzetben.
- Információk gyűjtése és megbeszélése az Árpád-kor uralkodóiról, szentjeiről.
- A Szent Korona és a koronázási jelvények megtekintése.

Témakör: Mélységelvű témák
Javasolt óraszám: 10 (5+5)
Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
	Koronázási jelvények **Ókori olimpiák**		információgyűjtési technikák körének szélesítése, együttműködés, kommunikációs készség fejlesztése, a forráskritika gyakorlása, logikus gondolkodás fejlesztése speciális foglalkozások szervezése (pl. múzeumi, könyvtári órák, közös filmnézés), illetve tantárgyközi projektek megvalósítása

A továbbhaladás feltételei:
A diák tudjon különbséget tenni a történelem forrásai (tárgyi, írásos, szóbeli) között. Tudja, hogy a tanult történetek közül melyik történt előbb, melyik később, mennyivel - a kerettantervben megadott lépték szerint. Tudja, hogy az egyes történetek eseményeihez milyen nevek, helyszínek kapcsolhatók. Tudjon tanult történetet elmondani kérdések alapján a kerettantervben megjelölt fogalmak felhasználásával. Tudja a tanult történetek eseményeinek helyszíneit különböző léptékű térképeken megmutatni. Tudjon kérdéseket feltenni a tanult történetekhez. Tudjon különbséget tenni a történetek mesei és valóságos eseményei között. Tudjon elvégezni egyszerű kronológiai számításokat**.**

6. évfolyam

A 6. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszáma: 72 óra.
A témakörök áttekintő táblázata:

Tematikai egység címe	**órakeret**
Képek és portrék a középkori magyar állam virágkorából	10
Új látóhatárok	11
Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből	14
Élet a kora újkori Magyarországon	6
Forradalmak kora	5
A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora	15
Évente két mélységelvű téma	11
Összes óraszám:	**72 óra**

TÉMAKÖR: Képek és portrék a magyar állam virágkorából

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
Magyar királyportrék a 14–15. századból	• Károly és az aranyforint. • Nagy Lajos, a hódító. • Luxemburgi Zsigmond, a császár.	*Fogalmak*: aranyforint, kormányzó, végvár, szekérvár, zsoldos. *Személyek:* I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás. *Kronológia*: 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–1490 Mátyás uralkodása. *Topográfia*: Lengyelország, Oszmán Birodalom, Csehország, Nándorfehérvár.	• A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése. • Tematikus térkép értelmezése és/vagy térképvázlat készítése Nagy Lajos hódításairól/Hunyadi János hadjáratairól. • A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése.
Hunyadi János, a törökverő	• Hunyadi János, a sokoldalú hadvezér. • A nándorfehérvári diadal.		
Hunyadi Mátyás, a reneszánsz uralkodó	• Mondák és történetek Mátyás királyról. • A fekete sereg. • Mátyás reneszánsz udvara.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A korszak kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése, rendszerezése az egyes uralkodócsaládok szerint.
- A nándorfehérvári csata rekonstruálása (ábra, térképvázlat, kép, film, animáció segítségével).
- Mátyás, a reneszánsz uralkodó – beszámoló készítése a királyi udvarban tett képzeletbeli látogatásról.
- A Nemzeti Múzeum középkori magyar gyűjteménye néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.

TÉMAKÖR: Új látóhatárok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
A földrajzi felfedezések	• A felfedezők útjai. • A világkereskedelem kialakulása. • Gyarmatosítás Amerikában: az őslakosság sorsa, ültetvények és rabszolgák.	*Fogalmak*: gyarmat, manufaktúra, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, reformáció, református, evangélikus, ellenreformáció és katolikus megújulás, jezsuiták, vallási türelem, felvilágosodás. *Személyek*: Kolumbusz Kristóf, Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Kopernikusz. *Kronológia*: 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete. *Topográfia*: Spanyolország, India, Kína, London, Sárospatak.	• A nagy felfedezők útjainak bemutatása térképen. • A céhek és a manufaktúrák összehasonlítása. • A világkereskedelem útvonalainak bemutatása térkép segítségével. • A reformáció és katolikus megújulás hatásának feltárása az anyanyelvi kultúra és oktatás területén. • Érvelés a vallási türelem mellett.
Korai kapitalizmus	• A tőkés gazdálkodás kibontakozása és a polgárosodó életmód. • A manufaktúrák, a világkereskedelem kialakulása. • Az első bankok és tőzsdék.		
A vallási megújulás	• Egyházi reformtörekvések a kora újkorban. • Reformáció és katolikus megújulás. • Az anyanyelvi kultúra és oktatás felvirágzása magyar példák alapján. • Vallási türelem Erdélyben.		
Az új világkép kialakulása	• A természettudományok fejlődése: a kopernikuszi fordulat. • A középkorit felváltó világkép: a felvilágosodás.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Olyan termékek gyűjtése, amelyek a földrajzi felfedezéseknek köszönhetően kerültek a világkereskedelembe.
- Hasonlóságok és különbözőségek megállapítása a megismert felekezetek templomairól készült fotók alapján.
- A saját településen (vagy környékén) található különböző felekezetekhez tartozó templomok megtekintése.
- Információk gyűjtése a magyar reformáció néhány képviselőjéről.
- Egy természettudós (pl. Kopernikusz, Newton) életének és munkásságának bemutatása: plakáton, prezentációval, kiselőadáson.
- Táblázat készítése a középkor és az újkor világképének összehasonlításához megadott szempontok alapján.

TÉMAKÖR: Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztés feladatok**
A török háborúk hősei	• II. Lajos és a mohácsi csata. • Buda eleste és az ország három részre szakadása. • A várháborúk hősei (pl. Dobó; Zrínyi, a szigetvári hős).	*Fogalmak*: szultán, janicsár, török hódoltság, kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás. *Személyek*: I. Szulejmán, II. Lajos, Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia. *Kronológia*: 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1686 Buda visszafoglalása,	• A mohácsi csata eseményeinek rekonstruálása animációs film és térkép alapján. • A három részre szakadt ország és a fontosabb török hadjáratok bemutatása tematikus térképen. • A török- és Habsburg-ellenes harcok hőseiről szóló történetek elbeszélése, irodalmi szövegek felidézése. • Képek, ábrázolások gyűjtése és azonosítása, filmrészletek értelmezése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről. • A három részre szakadt ország
Bocskai, Bethlen és Zrínyi	• Bocskai István fejedelem, a hajdúk vezére. • Bethlen Gábor, Erdély fejedelme. • Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér. • Buda visszavétele: a török kiűzése.		
II. Rákóczi Ferenc és szabadságharca	• Rákóczi fordulatos életpályája Munkácstól Rodostóig. • Történetek a Rákóczi-szabadságharc idejéből. • A szatmári béke: függetlenség		

	helyett megbékélés a birodalommal.	1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc. *Topográfia*: Mohács, Eger, Erdélyi Fejedelemség, Pozsony, Bécs.	térképének értelmezése. • Annak a bemutatása, hogy milyen hatással volt a török uralom Magyarország fejlődésére. • II. Rákóczi Ferenc életútjának és személyiségének bemutatása.
Mária Terézia	• Mária Terézia, a családanya és uralkodó. • Intézkedései Magyarországon. • A magyar huszárok és a berlini huszárcsíny. • Főúri kastélyok a művelődés szolgálatában (pl. Eszterháza, Gödöllő).		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Képek, ábrázolások gyűjtése magyar végvárakról, kiállítás rendezése.
- Egy játékfilm megnézése és megbeszélése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről.
- Egy a Rákóczi-szabadságharcot bemutató műalkotás (pl. festmény, népdal, regény) feldolgozása.
- Vélemény megfogalmazása, vita a szatmári békéről.
- A magyar huszárokról szóló történetek gyűjtése, elbeszélése.
- A huszárok fegyverzetének és öltözetének bemutatása.
- Képek gyűjtése főúri kastélyokról.

TÉMAKÖR: Élet a kora újkori Magyarországon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Javasolt tevékenységek**
Élet a török hódoltság kori Magyarországon – egy konkrét település (pl. Debrecen vagy Kecskemét) bemutatásával	• A török uralom. • A mezőváros élete. • Szarvasmarha-kereskedelem.	*Fogalmak:* nemzetiség, ortodox, barokk. *Topográfia*: Debrecen, Temesvár.	• A kora újkori életmód összehasonlítása a maival. • A török kori mezővárosok mindennapjainak bemutatása különböző gyűjtött források alapján. • A 15. századi és a 18. század végi magyarországi
Élet a 18. századi Magyarországon – egy konkrét település (pl. Temesvár)	• Magyarország újranépesülése és újranépesítése.		

bemutatásával	• Népek és vallások együttélése. • A barokk városépítészet.		etnikai viszonyok összehasonlítása térképen, illetve táblázatban vagy diagramon szereplő adatok segítségével.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Prezentáció vagy plakát készítése ősi magyar állatfajtákról.
- Térképvázlat rajzolása vagy makett készítése egy mezővárosról.
- Képek gyűjtése a magyarországi barokk építészetről.
- Egy barokk templom megtekintése a saját településen.

TÉMAKÖR: Forradalmak kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
Ipari forradalom	• Gyapotból pamut. • A textilipar fejlődése. • A gőzgép. Bányászat, gyáripar, vasútépítés. • Gyerekek és felnőttek mindennapjai egy iparvárosban.	*Fogalmak*: ipari forradalom, gyár, szabad verseny, tömegtermelés, munkanélküliség, forradalom, diktatúra. *Személyek*: James Watt, Edison, Bonaparte Napóleon. *Kronológia*: 1789 a francia forradalom, 1815 a waterlooi csata. *Topográfia*: Párizs, Habsburg Birodalom, Oroszország, Nagy-Britannia.	• Vélemény megfogalmazása a technikai fejlődés előnyeiről és hátrányairól. • A francia forradalom értékelése; pozitívumok és negatívumok azonosítása. • Napóleon alakjának, történelmi szerepének megítélése különböző források alapján.
Társadalmi-politikai forradalom	• A köztársaság kísérlete Franciaországban. • A forradalmi terror. • Napóleon a császár és hadvezér.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A manufaktúrák és a gyárak működésének összehasonlítása megadott szempontok alapján.
- Beszélgetés a gyermekmunkáról.
- Napóleon oroszországi hadjáratának követése térképen.
- Napóleon-ábrázolások gyűjtése.

TÉMAKÖR: A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
A reformkor	• Széchenyi István alkotásai. • A jobbágyfelszabadítás kérdése. • A magyar nyelv és a nemzeti kultúra ügye.	*Fogalmak*: országgyűlés, közteherviselés, jobbágyfelszabadítás, sajtószabadság, cenzúra, miniszterelnök, honvédség, kiegyezés. *Személyek*: Széchenyi István, Kossuth Lajos, Batthyány Lajos, Bem József, Görgei Artúr, Klapka György, Ferenc József, Deák Ferenc. *Kronológia*: 1830–1848 a reformkor, 1848. március 15. a pesti forradalom, 1849. október 6. az aradi kivégzések, 1867 a kiegyezés. *Topográfia*: Pest, Pákozd, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad, Osztrák-Magyar Monarchia.	• A reformkor legfontosabb problémáinak bemutatása. • 1848. március 15-e eseményeinek felidézése képek, dokumentumok, visszaemlékezések, filmrészletek és/vagy dramatikus jelenetek segítségével. • A kor történelmi szereplőinek jellemzése; tevékenységük bemutatása. • A zsidóság pozitív szerepe a szabadságharcban. • A tavaszi hadjárat hadmozdulataina k végigkövetése térképen. • A szabadságharcot követő megtorlás néhány konkrét esetének bemutatása (aradi vértanúk, a zsidóságot sújtó
A forradalom	• A március 15-i események és a 12 pont. • Kossuth Lajos szerepe. • Az áprilisi törvények. • A Batthyány-kormány.		
Képek a szabadságharc történetéből	• Történetek a szabadságharc idejéből. • Görgei Artúr, a hadvezér. • A tavaszi hadjárat. • A Függetlenségi nyilatkozat. • A fegyverletétel és megtorlás – Arad.		
A kiegyezés	• Az ellenállás formái. • Deák Ferenc szerepe. • A kiegyezés megkötése.		

	• Az Osztrák-Magyar Monarchia megszületése.		közösségi büntetés) • A kiegyezés értékelése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Tablókészítés a kor legfontosabb szereplőiről.
- Képek gyűjtése Széchenyi gyakorlati tevékenységéről.
- Folyamatábra készítése az európai és a magyar forradalmak események összefüggéseiről.
- Térképvázlat készítése a március 15-i eseményekről.
- Kvíz készítése a március 15-i eseményekről és szereplőikről.
- Poszter, kiselőadás, prezentáció készítése a szabadságharc egy híres csatájáról.
- 1848–49-es emlékhelyek felkeresése a környéken.
- Képek gyűjtése a szabadságharc honvédeinek egyenruháiról és fegyvereiről.
- Történelmi portré készítése Széchenyi Istvánról és/vagy Kossuth Lajosról és/vagy Deák Ferencről.
- Mikrotörténeti kutatás: egyéni sorsok feltérképezése, a szabadságharc pozitív szerepet betöltő nemzetiségi vagy zsidó származású résztvevőinek bemutatása.

Témakör: Mélységelvű témák

Javasolt óraszám: 11

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
			információgyűjtési technikák körének szélesítése, együttműködés, kommunikációs készség fejlesztése, a forráskritika gyakorása, logikus gondolkodás fejlesztése speciális foglal-kozások szervezé-se (pl. múzeumi, könyvtári órák, közös filmnézés), illetve tantárgyözi projektek megvalósítása

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Az egyetemes emberi értékek elfogadása az ókori, középkori és kora újkori egyetemes és magyar kultúrkincs élményszerű megismerésével. A családhoz, a lakóhelyhez, a nemzethez való tartozás élményének személyes megélése. A történelmet formáló, alapvető folyamatok, összefüggések felismerése (pl. a munka értékteremtő ereje) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok azonosítása. Az előző korokban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak felidézése. A tanuló ismerje fel, hogy a múltban való tájékozódást segítik a kulcsfogalmak és fogalmak, amelyek fejlesztik a történelmi tájékozódás és gondolkodás kialakulását. Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli. Tudja, hogy az egyes népeket főleg vallásuk és kultúrájuk, életmódjuk alapján tudjuk megkülönböztetni. Ismerje fel, hogy a vallási előírások, valamint az államok által megfogalmazott szabályok döntő mértékben befolyásolhatják a társadalmi viszonyokat és a mindennapokat. Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági tényezők együttesen befolyásolják. Tudja, hogy az emberi munka nyomán elinduló termelés biztosítja az emberi közösségek létfenntartását. Ismerje fel a társadalmi munkamegosztás jelentőségét, amely az árutermelés és pénzgazdálkodás, illetve a városiasodás kialakulásához vezet. Tudja, hogy a társadalmakban eltérő jogokkal rendelkező és eltérő vagyoni helyzetű emberek alkotnak rétegeket, csoportokat. Tudja, hogy az eredettörténetek, a közös szokások és mondák erősítik a közösség összetartozását, egyben a nemzeti öntudat kialakulásának alapjául szolgálnak. Tudja, hogy a társadalmi, gazdasági, politikai és vallási küzdelmek számos esetben összekapcsolódnak. Ismerje fel ezeket egy-egy történelmi probléma vagy korszak feldolgozása során. Legyen képes különbséget tenni a történelem különböző típusú forrásai között, és legyen képes a korszakra jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni. Legyen képes a történetek feldolgozásánál a tér- és időbeliség azonosítására, a szereplők csoportosítására fő- és mellékszereplőkre, illetve a valós és fiktív elemek megkülönböztetésére. Ismerje a híres történelmi személyiségek jellemzéséhez szükséges kulcsszavakat,

	cselekedeteket. Legyen képes a tanuló történelmi ismeretet meríteni hallott és olvasott szövegekből, különböző médiumok anyagából. Legyen képes emberi magatartásformák értelmezésre, információk rendezésére és értelmezésére, vizuális vázlatok készítésére. Legyen képes információt gyűjteni adott témához könyvtárban és múzeumban; olvasmányairól készítsen lényeget kiemelő jegyzetet. Képes legyen szóbeli beszámolót készíteni önálló gyűjtőmunkával szerzett ismereteiről, és kiselőadást tartani. Ismerje az időszámítás alapelemeit (korszak, évszázad, évezred) tudjon ez alapján kronológiai számításokat végezni. Ismerje néhány kiemelkedő esemény időpontját. Legyen képes egyszerű térképeket másolni, alaprajzot készíteni. Legyen képes helyeket megkeresni, megmutatni térképen, néhány kiemelt jelenség topográfiai helyét megjelölni vaktérképen, valamint távolságot becsülni és számítani történelmi térképen. Legyen képes saját vélemény megfogalmazása mellett mások véleményének figyelembe vételére.

Továbbhaladás feltételei:

A diák legyen képes a korszakra jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni. Tudjon információt gyűjteni adott történelmi témában, tanári segítséggel. Tudja a tanult történet lényegét kiemelni. Tudjon különböző korszakokat térképen beazonosítani. I. Károly uralkodása, adói, külpolitikája. Nagy Lajos törvényei. Nándorfehérvári diadal. Hunyadi Mátyás uralkodása. Mohácsi csata. Magyarország az újkor kezdetén: várháborúk oka, eredménye /Eger- Dobó István, Szigetvár – Zrínyi Miklós). A Rákóczi – szabadságharc története. A francia forradalom kiemelkedő személyei és eseményei. Az első és a második ipari forradalom legfontosabb találmányai és feltalálói (képek segítségével). A polgári állam jellemzői. Mária Terézia és II. József rendeletei. Széchenyi és Kossuth életének és munkásságának a bemutatása. A reformországgyűlések főbb kérdései. A márciusi forradalom eredményei és a szabadságharc legfontosabb eseményei. Az első független felelős magyar kormány miniszterelnökének és legalább 3 tagjának, valamint a 13 aradi vértanúból legalább hatnak a megnevezése.

7-8. évfolyam

Az *ember és társadalom* műveltségi terület a tanulók társadalmi környezetben való eligazodásához, szocializációjához nyújt segítséget. Ennek középpontjában hagyományosan a *történelem,* mint múltismeret áll, mely a társadalom közös emlékezeteként az emberi azonosságtudat egyik alapja. Ez az identitástudat sokrétű, a legszűkebb helyi közösségektől, a haza és a nemzet legnagyobb kohéziós erőt jelentő összefogó erején át, az európai kontinens közösségei által az emberiség egészéhez való tartozás érzéséig terjed. Kölcsönös függésünk megértése meghatározó jelentőségű, amely világtörténelmi látásmódot követel, és a különböző – főleg európai – kultúrák, de leginkább határainkon inneni és túli nemzeti értékeink megbecsülését jelenti.

A történelem tanításának és tanulásának a célja olyan, hazánk és az emberiség múltjával kapcsolatos műveltség és képességek elsajátíttatása és elsajátítása, amely közös kommunikációs alapot szolgáltatva biztosítja egymás kölcsönös elfogadását a szűkebb és tágabb közösségek számára. Fontos a történelmi folyamatok megértetése és megértése is, olyan történelmi tudat kialakítását megalapozva, amelynek révén egyrészt beláthatóvá válik, hogy a jelen a múlt történéseinek a következménye is; másrészt viszont az, hogy mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára. A történelem tanulásának tehát nem pusztán az a célja, hogy megismerjük múltunkat, hanem az is, hogy jobban tudjunk tájékozódni a jelenben. Kiemelt cél annak érzékeltetése, hogy a magyar nemzet történelme sokféle egyéb nemzetiség és etnikum együttműködésének az eredménye is.

A múlt felidézésének igénye és az ehhez szükséges képességek fejlesztése csak akkor lehet eredményes, ha – figyelembe véve a tanulók életkori sajátosságait – élményszerű a tanítás. Az általános iskolai történelemtanításnak éppen ezért a múltat szemléletesen megjelenítő történettanításon kell alapulnia. A történetek a múlt színes, sodró valóságának, a valaha volt élet lehető lényegi teljességének képszerű felidézését jelentik. Segítik átélni a tanulóknak a történeti valóságot, vagyis a segítségükkel juttathatjuk el őket a történelmi elemzésig, a megfelelő következtetések, általánosítások segítségével a tudományosan megalapozott történelmi ismeretek rendszeréhez.

A 7–8. évfolyamos tanulók gondolkodása már inkább elvont fogalmi szintű, amely képes a múlt valóságát az általánosítás magasabb szintjén, sokoldalúbb történelmi összefüggésekbe ágyazva feldolgozni. A történelem képszerű megjelenítését jelentő történettanításra itt is szükség van, mely azonban már komolyabb elemzéssel társul, mivel ezek a tanulók képesek a történelem megismerésének, a jelenségek elemzésének magasabb szintjére is.

A tananyag tevékenység-központú feldolgozása a kompetencia elvű képzés folyamatában a fejlesztési feladatok révén valósul meg. A tananyag elsajátítása elsősorban tanulói tevékenységgel lehetséges, a tevékenységek elvégzésére irányuló képességek fejlesztése pedig különböző típusú feladatok révén történik. A történelem megismeréséhez az ember és társadalom műveltségi terület egészére is érvényes fejlesztési területek – az ismeretszerzés és tanulás, a kritikai gondolkodás, a kommunikáció, valamint az időben és térben való tájékozódás – járulnak hozzá a legsajátosabb módon. Fontos, hogy a tanulók – az élethosszig tartó tanulás igényének megfelelve – képessé váljanak ismereteket meríteni szűkebb környezetükből, történetekből, könyvekből, képekből, tömegkommunikációs eszközökből, a világhálóról, statisztikai adatokból, grafikonokból, diagramokból, tárgyi és szöveges

forrásokból és más ismerethordozókból. Az is lényeges, hogy az ezekből szerzett ismereteket egyre önállóbban és kritikusabban értelmezzék, és tudjanak belőlük következtetéseket levonni.
A tantervi táblázatok fejlesztési követelmények oszlopában a fejlesztési feladatokra lehet példákat találni. Elvárás, hogy egy kétéves ciklus során a megfelelő évfolyamokhoz kötött fejlesztési feladatok mindegyike legalább egyszer megjelenjen. A szaktanár döntheti el, hogy melyik témánál melyik fejlesztési feladatot vagy feladatokat, milyen konkrét formában dolgozza fel.
A *társadalmi és állampolgári ismeretek* témakörei a társadalmi gyakorlatra összpontosító szocializációs célú tartalmi egységek, amelyek komplex módon reagálnak a diákokat közvetlenül érintő társadalmi jelenségekre. Problémafelvetésük és szóhasználatuk olyan tudományterületekre épül, mint a szociológia, a szociálpszichológia, a politológia, a jogtudomány, a közgazdaságtan és a média tudománya. Az e témakörökben megjelenő ismeretek fontos szerepet játszanak a társadalom múltjára és jelenére vonatkozó tudás összekapcsolásában. Egyúttal alapokat kínálnak annak megértéséhez, hogy miként működik a társadalom, az állam és a gazdaság, amelyben saját maguk és családjuk mindennapi élete zajlik.
Nem mindegy tehát, hogy a tanulók találkoznak-e ezekkel a kérdésekkel iskolai tanulmányaik során, vagy sem. Mint ahogy az sem mellékes, hogy az iskola ösztönzi-e őket az aktív, cselekvő állampolgárként való életre, vagy az őket körülvevő világ társadalmi, közéleti és gazdasági problémáival akkor találkoznak először, amikor azokat már nekik maguknak kell megoldaniuk. A társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek témaköreinek feldolgozása – cselekvési minták bemutatásával, szituációs gyakorlatok szervezésével, tapasztalatszerzési lehetőségek megteremtésével és bizonyos gyakorlatias készségek fejlesztésével – sokat tehet azért, hogy a fiatalok ne álljanak majd védtelenül bonyolult élethelyzetekben.
A történelem, illetve a társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek témaköreihez tetszés szerint, több helyen is hozzá kapcsolhatók a *médiaismeret* tartalmai, melyeket úgy érdemes beépíteni a helyi tantervbe, hogy azok egyszerre segítsék az adott tartalom jobb megértését.
A tematikai egységekhez rendelt *nevelési-fejlesztési célok* az iskolaszakaszok között egymásra épülnek, ezért az 5–8. évfolyamra megfogalmazottak a 9–12. évfolyamon is elvárásként jelennek meg.

7–8. évfolyam

Az alapfokú oktatást záró két évfolyam *történelemtanításában* már lehetőség van a múltat a korábbinál összetettebben, teljesebben, az általánosítás magasabb szintjét megragadva, sokoldalúbb összefüggésekbe ágyazva bemutatni. Az ebben a képzési szakaszban belépő *társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek* a történelemmel együtt a korábbiaknál nagyobb lehetőséget kínál az állampolgárságra, demokráciára nevelésre. A nemzeti azonosságtudatra és a hazafiságra nevelés követelménye pedig Trianon utáni történelmünkben a határon túli magyarság sorsát nemzetünk múltjának és jelenének részeként kívánja tárgyalni. Fontos az európai integráció és a globalizáció folyamatának összeegyeztetése az egészséges nemzeti azonosságtudat kialakításával és ápolásával. A

kulcskompetenciák közül a szociális és állampolgári kompetencia készíti elő tanulóinkat a közügyekben való részvételre. Ez elsősorban a társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek keretében valósul meg. Tárgyunkon keresztül is elérendő fontos cél a hatékony, önálló tanulás és a történelmi ismeretek önálló elsajátítása képességének mind magasabb szintre emelése is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók már magasabb szintű elvont fogalmi gondolkodásra is képessé válnak. Az alsóbb évfolyamokra jellemző, a múltat megjelenítő történettanításnál ez már jobban közelít az elemzőbb jellegű irányába. Mindez nem jelenti azonban azt, hogy a képszerűség elvét és igényét teljességgel sutba dobjuk, de mindenképpen törekednünk kell arra, hogy a tanulókkal a történelem elemzésének alapvető módszereit elsajátíttassuk. A két évfolyam anyaga az elmúlt másfél évszázad történelmét dolgozza fel. A társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretekkel együtt egyrészt felkészíti tanítványainkat arra, hogy megértsék saját korukat, másrészt, hogy a jelenben felmerülő kérdésekre főként a közelmúlt történelmében keressenek és kapjanak válaszokat. Legalább ennyire fontos azonban az is, hogy a demokrácia értékeinek bemutatásával felkészítsük őket a felelős állampolgári létre és a demokratikus közéletben való tudatos részvételre.

A *társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek* – mint szocializációs hatású témaköröket átfogó tartalmi terület – természetes módon kapcsolódik a Nat-ban megfogalmazott valamennyi általános fejlesztési feladathoz. Ez a lehetősége abból fakad, hogy a jelenben való eligazodásra igyekszik felkészíteni a tanulókat. Olyan tartalmakat visz be az oktatásba, amelyek a hétköznapokban közvetlenül hasznosítható tudást eredményeznek. Olyan készségek fejlesztését célozza, amelyek – miként az összes kulcskompetencia – széles körben hasznosíthatók az iskolán kívüli életben is. A témakörök feldolgozása hozzájárul a szociális és állampolgári, valamint a kezdeményezőkészség és vállalkozási kompetencia fejlesztéséhez. Az általános nevelési célok közül jelentős mértékben segíti az állampolgárságra és demokráciára való nevelést, a másokért való felelősségvállalás és az önkéntesség gondolatának elmélyülését a tanulókban, a gazdasági és a pénzügyi nevelést, valamint kisebb mértékben a pályaorientációt is.

Az általános iskola utolsó évfolyamán megjelenő társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek témakörei a társadalomtudományi oktatás lezárását jelentik az iskolatípuson belül. A témakörök a történelmi tudásra építve foglalják össze, és a diákok saját életére vonatkoztatják a korábban megismert társadalmi, gazdasági és politikai fogalmakat, illetve viszonyrendszereket. E témák feldolgozása ugyanakkor előkészítés is a továbblépésre, hiszen ez az év fordulópontot jelent a tanulók többségének életében. 14 éves kortól felgyorsul a szocializáció. Egyre fontosabbá válik az állampolgári jogok és kötelességek ismerete, valamint tudatos gyakorlása, a gazdaság működésének átlátása, a vállalkozói szemlélet kialakulása, valamint a bonyolult társadalmi viszonyok reális értelmezése. A fiatalok egyre aktívabb önálló fogyasztókká válnak, ezért fontos, hogy e téren is a tudatosság jellemezze döntéseiket. A tantervben szereplő jelenismereti témakörök elő kívánják segíteni a fiatalok társadalmi beilleszkedését, egyéni érvényesülésülését és közösségi felelősségvállalását. Elsősorban azon képességek megerősödését kívánják támogatni, amelyek birtokában a tanulók el tudnak igazodni számukra ismeretlen helyzetekben, megoldásokat tudnak keresni azokra a problémákra, amelyekkel szembesülnek, képesek a lehetőségeik mérlegelésére, dönteni tudnak, valamint az általános emberi és polgári

normáknak megfelelő módon viselkednek.
Ebben az életszakaszban lesznek a tanulók között olyanok, akik közvetlenül vagy tanulási irányuk megválasztásával elindulnak a munka világa felé. Számukra külön is fontos lehet mindaz, amivel e témakörök feldolgozása hozzá tud járulni a pályaválasztásról, valamint a gazdasági és a pénzügyi kérdésekről való reális gondolkodás megalapozásához.
Mind a XX. századi történelem, mind a társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek témakörei is számos izgalmas lehetőséget kínálnak a *médiamodul* egységeinek beépítésére. Ezek az egységek a tanulási folyamat bármely pontján tetszés szerint elhelyezhetők, ahol támogatják az adott korszak jobb megértését – hozzájárulva egyúttal a médiaismeret sajátos fejlesztési céljainak a megvalósulásához is.

7. évfolyam

Tematikai egység címe	**órakeret**
A nemzetállamok kora és a gazdasági élet új jelenségei	8 óra
Önkényuralom és kiegyezés. A dualizmus kora Magyarországon	12 óra
A nagyhatalmak versengése és az első világháború	8 óra
Európa és a világ a két háború között	11 óra
Magyarország a két világháború között	14 óra
A második világháború	12 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre, projekt hétre, tanulás hetére szánt órakeret)	7 óra
összes óra:	72 óra

Tematikai egység	**A nemzetállamok kora és a gazdasági élet új jelenségei**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Jelentős események és történelmi személyiségek felidézése a középkori és az újkori Európa történetéből. Amerika felfedezése, a felfedezők élete. Találmányok, ipari fejlődés. Az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc eseményei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a nemzeti öntudatra és a hazafiságra nevelés megjelenésének jellemzőit, a nemzetépítést mint a közösségteremtés új formáját. Tudatosul benne a nemzetállamiság társadalmi összetartó ereje. Képes a középkor és az újkor egy-egy részterületének összehasonlítására, a XIX. századi Európa és Észak-Amerika történelme közös vonásainak egybevetésére. Felismeri, hogy a	

	középkori és az újkori vezető államok közül néhány a XIX. században és ma is vezető szerepet tölt be a politikai és gazdasági életben. Megismeri és képes mérlegelni a tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív oldalát egyaránt. Megérti és értelmezi a változások lényegét, képes saját vélemény kifejtésére, önálló kutatómunkával történő alátámasztására. Képes az egyes események nyomon követésére és értelmezésére térképen, bizonyos tények, adatok felkutatásával.

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az egységes Németország létrejötte. Polgárháború az Amerikai Egyesült Államokban. Az ipari forradalom második szakaszának feltalálói és találmányai. *Felfedezők, feltalálók.* Szövetségi rendszerek és katonai tömbök kialakulása.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Információk gyűjtése lexikonokból, az internetről vagy könyvtári kutatással. *(Pl. a közlekedés fejlődése a lovas kocsitól az autóig.)* *Kritikai gondolkodás:* – Magyarázat az egységes államok kialakulásának történelmi okaira. *(Pl. az Egyesült Államok megszületése.)* *Kommunikáció*: – Beszámoló készítése valamilyen témáról. *(Pl. a korszak magyar tudósai, feltalálói.)* *Tájékozódás időben és térben:* – A tanult földrajzi helyeknek térképen történő megkeresése. – Vaktérkép *(pl. a központi hatalmak és az antant országok berajzolásához).*	*Vizuális kultúra*: A XIX-XX. század fordulójának stílusirányzatai. *Ének-zene:* Liszt Ferenc zenéje. A kort idéző híres operarészletek. *Fizika*: Korabeli felfedezések, újítások, találmányok *(pl. autó, izzó, telefon)*. Ezek működésének elvei.

Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, tény és bizonyíték, interpretáció.
Tartalmi	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, nemzet, nemzetiség,

kulcsfogalom	társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, életmód, gazdaság, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ágak, egyeduralom, önkényuralom, királyság, császárság, köztársaság, parlamentarizmus, demokrácia, közigazgatás, birodalom.
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* polgárháború, nemzetállam, szabad verseny, monopólium, szociáldemokrácia, tömegkultúra. *Személyek:* I. Vilmos császár, Bismarck, Lincoln, Edison, Marx. *Topográfia:* Olaszország, Németország, Egyesült Államok. *Évszámok:* 1859 (csata Solferinónál), 1861-1865 (polgárháború az Egyesült Államokban), 1871 (a Német Császárság létrejötte).

Tematikai egység	**Önkényuralom és kiegyezés. A dualizmus kora Magyarországon**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	A forradalom és a szabadságharc történetének ismerete. A magyar polgári átalakulás elhelyezése időben és térben, a XIX. századi Európa viszonyai közepette. Iskolai megemlékezések: az aradi vértanúk emléknapja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri az uralkodói önkényt, és tudatosulnak benne a zsarnoki intézkedések hátrányai. A nemzetek közötti szembenállás feloldásaként felismeri és elfogadja a kölcsönös engedményeken alapuló megegyezés (kiegyezés) jelentőségét. Megismeri és megbecsüli a békés országépítő munka eredményeit, értékeit. Megismeri a magyar történelem főbb csomópontjait, kiemelkedő gazdasági és társadalmi folyamatait, fontosabb történéseit a XIX. század második feléből. Megérti, hogy az adott lehetőségek minél teljesebb körű kihasználása európai összehasonlításban is jelentős előrelépést hozott, és megérti, hogy ez a siker különböző nemzetiségű, nyelvű, vallású emberek békés, egymást kölcsönösen elfogadó együttműködésének is az eredménye. Képes elemezni a korszak eredményeit, összehasonlítva a korábbi magyarországi fejlődés ütemével, illetve a korabeli európai viszonyokkal. Látja a kiegyezés hosszú távú hatásait Magyarország modernizálásában és e folyamatban a hazai zsidóság szerepét. Értékeli egy-egy jeles politikus, személyiség munkásságát.	

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Magyarország az önkényuralom éveiben. A kiegyezés; Deák Ferenc szerepe létrejöttében. Az új	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Az adatok oszlop- és kördiagramokban történő feldolgozása. *(Pl. a korszak gazdasági*	*Magyar nyelv és irodalom*: Arany János: A walesi bárdok; Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk.

dualista állam. *Államférfiak.* *Egyezmények, szövetségek.* Magyarország gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődése. *Népek egymásra hatása, együttélése.* Budapest világváros. *Urbanizáció.* Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei. A nemzetiségek helyzete. *Kisebbség, többség, nemzetiségek.* A millenniumi ünnepségek. Hazánk a XX. század elején.	*fejlődésének jellemzői.)* – Ismeretszerzés írásos és képi forrásokból. *(Pl. tájékozódás Budapest XIX. századi történelmi emlékeiről.)* *Kritikai gondolkodás:* – Érvek és ellenérvek gyűjtése a kiegyezésről. (*Pl. vita arról, hogy ez a lépés az ország megmentésének vagy elárulásának tekinthető-e.*) – Beszámoló a millenniumi eseményekről a kor fény- és árnyoldalait is bemutatva. *Kommunikáció:* – A dualista rendszer államszerkezeti ábrájának elkészítése, és magyarázata. – A kiegyezésben főszerepet játszó személyiség portréjának bemutatása *(pl. Deák Ferenc, Eötvös József, Ferenc József).* *Tájékozódás térben és időben:* – Földrajzi, néprajzi *(pl. honismereti)* és történelmi térképek összevetése.	*Vizuális kultúra:* A magyar történeti festészet példái. A századforduló magyar építészeti emlékei és legismertebb festői (*pl. Rippl-Rónai József, Csontváry Kosztka Tivadar*). *Technika, életvitel és gyakorlat:* A családok eltérő helyzete, életszínvonala a XIX. század végén.

	– Budapest fejlődésének nyomon követése *(pl. korabeli és mai térképek alapján).*	

Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, jelentőség.
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrások, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, önkényuralom, hatalmi ág, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, vallás.
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* passzív ellenállás, kiegyezés, közös ügyek, dualizmus, millennium, agrárország, emigráció, amnesztia, vallási egyenjogúság. *Személyek:* Deák Ferenc, I. Ferenc József, gróf Andrássy Gyula, báró Eötvös József, Kandó Kálmán, Bánki Donát. *Topográfia:* Osztrák-Magyar Monarchia, Budapest. *Évszámok:* 1867 (a kiegyezés), 1896 (a millenniumi ünnepségek).

Tematikai egység	**A nagyhatalmak versengése és az első világháború**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	A XIX. századról szóló olvasmányok, filmek, képek. A nemzetállamok kialakulása Európában, mely folyamat konfliktusokhoz vezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri az emberi élet értékeit kiélezett történelmi helyzetben, elutasítja a háború pusztításait, megérteti, elfogadja, sőt feladatának érzi a hősi halottak emlékének ápolását, felismeri a békés életviszonyok jelentőségét. Megismeri az első világháborúhoz vezető történelmi folyamatokat, benne a szövetségkötéseket. A téma hazai vonatkozásaihoz ismereteket merít önálló gyűjtő- és kutatómunkával. Képes önállóan tájékozódni, a katonai eseményeket nyomon követni a térképen. Tudatosul benne, hogy Európa történelmének addigi legvéresebb időszaka az első világháború volt.	

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A gyarmatbirodalmak kialakulása. Élet a gyarmatokon. Az első világháború	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Jegyzetek készítése Európa nagyhatalmainak vezetőiről. *(Pl. II.*	*Földrajz*: Európa, és benne a Balkán helye a mai földrajzi térképeken.

kirobbanása. Tömegek és gépek háborúja. *Békék, háborúk, hadviselés.* Magyarok az első világháborúban. A háború következményei Oroszországban, Lenin és a bolsevikok hatalomra kerülése. Az Egyesült Államok belépése és az antant győzelme a világháborúban. *Történelemformáló eszmék.*	*Vilmos, Ferenc József, II. Miklós.)* – Ismeretszerzés a XIX. század végi nagyhatalmakról az internetről. *Kritikai gondolkodás:* – Érvek gyűjtése *(pl. a háború törvényszerű kitörése, illetve annak elkerülhetősége mellett).* *Kommunikáció:* – Grafikonok, táblázatok elemzése, készítése az első világháború legfontosabb adatairól. – Vita. *(Pl. a politikusok szerepe és felelőssége az első világháború kirobbantásában.)* *Tájékozódás térben és időben*: – A történelmi tér időbeli változásai. *(Pl. a határok újrarajzolása a háború után.)* – Vaktérképek készítése. *(Pl. frontvonalak berajzolása.)* – Az események ábrázolása időszalagon.	*Kémia*: Vegyi fegyverek kémiai alapjai. *Ének-zene*: Katonanóták archív felvételekről. *Vizuális kultúra:* Korabeli fotók, albumok; részletek a Magyar évszázadok című tévésorozatból. *Mozgóképkultúra és médiaismeret*: Játékfilmek részletei (*pl. Jean Renoir: A nagy ábránd; Stanley Kubrick: A dicsőség ösvényei; Delbert Mann: Nyugaton a helyzet változatlan stb.*). *Informatika*: Adatok gyűjtése történelmi eseményekről és személyekről az interneten.

Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, jelentőség, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági teljesítmény, politika, állam, államforma, államszervezet, birodalom, szuverenitás, háború, hadsereg.
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* villámháború, állásháború/állóháború, bolsevik, szovjet, hátország, kétfrontos háború. *Személyek:* II. Vilmos, Lenin, Wilson, II. Miklós. *Topográfia:* Szerbia, Szarajevó, Pétervár, Oroszország. *Évszámok:* 1914. július 28. (a világháború kirobbanása), 1914-1918 (az első világháború), 1917 (az oroszországi forradalom és a bolsevik hatalomátvétel).

Tematikai egység	**Európa és a világ a két háború között**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	A XIX. század nagyhatalmainak ellentétei, a gyarmatosítás alakulása az előző évfolyam tanulmányai alapján. Az első világháború nagy csatái, új fegyverei, és a világégés következményei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri, hogy a háborút lezáró békéket kizárólag a győztesek érdekeinek megfelelően kötik meg. Felismeri a háború és a válságok következményeként a szélsőséges politikai erők befolyásának növekedésének és hatalomra jutásának veszélyeit, azonosítja a modern diktatórikus rendszerek jellemzőit, és elítéli azokat. Megismeri a háború utáni rendezést és következményeit. Képes térképen nyomon követni a területi változásokat. Megérti a történelmi összefüggéseket, képes elemezni egyszerűbb háborús forrásokat. Felismeri, hogy a két világháború közötti időszak a demokráciák és diktatúrák közti vetélkedés jegyében telt el.	

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A Párizs környéki békék. Európa új arca. A kommunista diktatúra a Szovjetunióban. Sztálin, a diktátor. A GULAG rendszere. *Birodalmak.*	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Ismeretek szerzése a békekötés dokumentumaiból *(pl. új országhatárok).* – Statisztikák összevetése *(pl. az európai nagyhatalmak és*	*Földrajz:* Kelet- és Közép-Európa térképe. *Vizuális kultúra:* Dokumentum- és játékfilmek, fotók, albumok. Játékfilmek *(pl. Chaplin: Modern idők, A*

A gazdasági világválság az Egyesült Államokban és Európában. Nemzetiszocializmus Németországban, Hitler a diktátor. *Megkülönböztetés, kirekesztés* A náci terjeszkedés kezdetei Európában.	*gyarmataik – területük, népességük, ásványkincseik alapján).* *Kritikai gondolkodás:* – Feltevések megfogalmazása a számunkra igazságtalan békéről. – Az első világháború utáni békék történelmi következményei, és az abból eredő újabb konfliktusok felismerése. – Többféleképpen értelmezhető szövegek és képi dokumentumok elemzése. *Kommunikáció:* – A gazdasági világválság magyarázata, összehasonlítása napjaink gazdasági folyamataival. – Diagramok készítése *(pl. termelési és munkanélküliségi adatokból).* *Tájékozódás térben és időben:* – Az események és az évszámok elhelyezése a térképen.	*diktátor),* rajzfilmek *(pl. Miki egér),* Walt Disney stúdiója (*pl. Hófehérke és a hét törpe*). Építészek (*pl. W. Gropius, F. L. Wright, Le Corbusier*), szobrászok (pl. *H. Moore*) és festők (*pl. H. Matisse, P. Picasso, M. Duchamp, M. Chagall, S. Dali*). *Ének-zene:* Neoklasszicizmus (*pl. Stravinsky: Purcinella*).
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás,	

kulcsfogalom	felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, gazdasági válság, politika, állam, államforma, államszervezet, egyeduralom, demokrácia, parlamentarizmus, diktatúra, közigazgatás, birodalom, szuverenitás.
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* békediktátum, kommunizmus, GULAG, személyi kultusz, fasizmus, nemzetiszocializmus, kisantant, proletárdiktatúra, tőzsde, részvény, gazdasági válság. *Személyek:* Clemenceau, Sztálin, Roosevelt, Mussolini, Hitler. *Topográfia:* Szovjetunió, New York. *Évszámok:* 1918. november 11. (az első világháború vége), 1922 (a Szovjetunió megalakulása), 1929-1933 (a nagy gazdasági világválság), 1933 (Hitler hatalomra kerülése).

Tematikai egység	**Magyarország a két világháború között**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	A dualizmus korának Magyarországa. Korábbi olvasmányok a trianoni békediktátumról és a trianoni Magyarországról. Iskolai megemlékezések: a nemzeti összetartozás napja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló azonosítja a nemzeti önvédelem és az önfeladás közötti különbséget, felismeri a politikai kalandorság jellemzőit és következményeit. Tudatosul benne a trianoni békediktátum és országcsonkítás igazságtalansága, és nemzeti sorstragédiaként éli meg azt. Megérti, hogy egy-egy nemzet érdekérvényesítése legtöbbször egy másik nemzet kárára történik, így a vesztes fél ezt nem egyszer végzetes katasztrófaként éli meg. Az ismeretek, információk, érvek, ellenérvek egymással szembe- és egymás mellé állításával önálló véleményt alkot az adott korszakról. Ezek alapján a korszak és szereplői tevékenységét kiegyensúlyozottan értékeli, elismerve azok eredményeit, de nem elhallgatva bűneit sem. Felismeri, hogy a két háború közötti magyar politikát döntően a trianoni döntésre választ adó revízió határozta meg. Képes térképen bemutatni a Trianont követő területi változásokat, majd a revíziók ideiglenes eredményeit is.	

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az őszirózsás forradalom és a tanácsköztársaság okai, következményei. A trianoni békediktátum,	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Információk gyűjtése, grafikonokból, táblázatokból, szöveges forrásokból *(pl. a*	*Biológia-egészségtan:* Szent-Györgyi Albert izolálja a C-vitamint. *Ének-zene:*

országvesztés és a Horthy-korszak kezdete. A Horthy-korszak jellegzetességei. *Megkülönböztetés, kirekesztés* A kultúra, a művelődés a Horthy-korszakban. *Gyermekek nevelése, oktatása.* A határon túli magyarság sorsa a két világháború között. A revíziós politika első sikerei.	*Magyarországra nehezedő háború utáni terhekről).* – Korabeli képi információforrások feldolgozása *(pl. plakátok, képeslapok, újságillusztrációk).* – A kor helyi és lakóhely környéki építészeti emlékeinek felkeresése. *Kritikai gondolkodás:* – Az 1918-1920 közötti folyamatok értelmezése. *Kommunikáció*: – Saját vélemények megfogalmazása történelmi helyzetekről *(pl. a király nélküli Magyar Királyságról)*. – Információk gyűjtése, elemzése, érvek, ellenérvek felsorakoztatása *(pl. a trianoni békediktátummal kapcsolatban).* *Tájékozódás térben és időben:* – A revízió határmódosításainak nyomon követése, térképek és táblázatok segítségével.	Kodály Zoltán és Bartók Béla zeneszerzői jelentősége. *Vizuális kultúra*: Aba-Novák Vilmos: Hősök kapujának freskói Szegeden, Derkovits Gyula: Dózsa-sorozata.
Értelmező kulcsfogalom	Ok és következmény, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, életmód, város, nemzet, nemzetiség.	

Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* őszirózsás forradalom, tanácsköztársaság, vörösterror, fehérterror, kormányzópolitikai antiszemitizmus, numerus clausus, konszolidáció, revízió, zsidótörvény. *Személyek:* Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Bethlen István, Teleki Pál. *Topográfia:* Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia. *Évszámok:* 1918. október vége (az őszirózsás forradalom), 1919. március (a Magyarországi Tanácsköztársaság kikiáltása), 1920. március (Horthy kormányzóvá választása), 1920. június 4. (Trianon), 1938 (az első bécsi döntés), 1940 (a második bécsi döntés).

Tematikai egység	**A második világháború**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Az újabb háborúhoz vezető út. Események, társadalmi és kulturális törekvések, gazdasági törések a XX. század első felében. Iskolai megemlékezések: a holokauszt emléknapja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a társadalmi kirekesztés különböző formáit, elutasítja az ún. fajelméletet, felismerve annak következményeit. Tudatosulnak benne a hátországot sem kímélő háborús pusztítások. A frontkatonák és a civil lakosság személyes sorsán keresztül felismeri a háború kegyetlenségének és a hősi helytállás kettősségét. Megismeri az emberiség legnagyobb háborújának fontosabb eseményeit, és önálló véleményt alkot azokról. A korszak tanulmányozása során erősödik benne a társadalmi igazságosság iránti igény, az emberi jogok és a demokratikus intézményrendszerek tiszteletének fejlesztése, valamint a béke megőrzése fontosságának belátása. Tudatosulnak benne azok az okok, amelyek a pusztító háborúhoz vezettek, és melynek része a népirtás és a holokauszt. Képes önálló tudásbővítésre az iskolán kívül szerzett ismeretek (pl. filmek) felhasználásával. Ismeri és ábrázolni tudja (pl. időszalagon, rendszerező táblán) a háború fontosabb történései időrendjét, képes a térképen az egyidejűleg több fronton (és földrészen) is zajló események nyomon követésére. Tájékozott a háború fontosabb szereplőiről, megfelelően értékelve a tevékenységüket. Ismereteket merít az időszakot feldolgozó gyűjteményekből (lehetőség szerint a Holokauszt Emlékközpont anyagaiból is).	

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A második világháború kezdete és első évei.	*Ismeretszerzés, tanulás:*	*Magyar nyelv és irodalom:*

A Szovjetunió német megtámadása. Koalíciók létrejötte. A totális háború. *Békék, háborúk, hadviselés.* Fordulat a világháború menetében. Magyarország hadba lépésétől a német megszállásig. A hátország szenvedései. Népirtás a második világháborúban, a holokauszt. A második front megnyitásától a világháború végéig. A jaltai és a potsdami konferencia. Magyarország német megszállása. A holokauszt Magyarországon. Szálasi és a nyilasok rémuralma. Szovjet felszabadítás és megszállás.	– Írásos források, eredeti fotók és dokumentumfilmek feldolgozása *(pl. a háború kirobbanásával kapcsolatban)*. – Önálló ismeretszerzés, majd beszámoló filmek alapján *(pl. Ryan közlegény megmentése, Schindler listája, A bukás)*. – Ismeretek szerzése a holokauszt történetét feldolgozó gyűjtemények, online adatbázisok segítségével *(pl. látogatás a Holokauszt Emlékközpontban, illetve a holokauszt más jelentős hazai emlékhelyén; az auschwitz-birkenau-i haláltábor helyén létrehozott emlékhely és múzeum megtekintése)* – Diagramok készítése, értelmezése *(pl. a háborús erőviszonyok ábrázolása)*. – Haditechnikai eszközök megismerése. *Kritikai gondolkodás:*	Radnóti Miklós: Nem tudhatom. *Vizuális kultúra:* Eredeti fotók, háborús albumok. *Mozgóképkultúra és médiaismeret*: Dokumentumfilmek *(pl. a második világháború nagy csatái)*, játékfilmek *(pl. Andrzej Wajda: Katyń; Michael Bay: Pearl Harbor – Égi háború; Joseph Vilsmaier: Sztálingrád; Andrzej Wajda: Csatorna; Ken Annikin: A leghosszabb nap; A halál ötven órája; Rob Green: A bunker).*

	– Magyarázat arra, hogy hazánkat földrajzi helyzete és revíziós politikája hogyan sodorta bele a háborúba. – Vita, elemzések, kiselőadások tartása a Horthy-korszak revíziós politikájával kapcsolatban. – A tömeges kirekesztés és népírtás módjainak felismerése, elutasítása. *(pl.munkatábor, koncentrációs és megsemmisítő tábor, GULAG)*. Annak vizsgálata, hogy a politikai antiszemitizmusnak milyen szerepe van a holokauszthoz vezető folyamatban. *Kommunikáció:* – Fegyverek, katonai eszközök és felszerelések bemutatása *(pl. repülők, harckocsik, gépfegyverek, öltözetek)*. – Kiselőadások tartása, olvasmányok, filmek, elbeszélések alapján. – Érvek, ellenérvek egy-egy vitára okot adó eseményről. *(Pl. Pearl Harbor megtámadása; a partraszállás.)*	

	Tájékozódás térben és időben: – A főbb háborús események időrendbe állítása térségenként, frontonként. – Térképek elemzése, a folyamatok összefüggéseinek megértése, távolságok, területek becslése. – Egyszerű stratégiai térképek és csatatérképek készítése.	

Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, interpretáció, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, népességfogyás, migráció, életmód, gazdaság, termelés, erőforrás, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, államszervezet, diktatúra, birodalom, emberi jog, polgárjog, vallásüldözés.
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* tengelyhatalmak, furcsa háború, hadigazdaság, totális háború, zsidóüldözés, holokauszt, roma/cigány népirtás, gettó, deportálás, partizán. *Személyek:* Churchill, Kállay Miklós, Szálasi Ferenc. *Topográfia:* Lengyelország, Sztálingrád, Don-kanyar, Normandia, Auschwitz, Berlin, Jalta, Hirosima. *Évszámok:* 1939. szeptember 1. (a második világháború kirobbanása), 1941. június 22. (Németország megtámadja a Szovjetuniót), 1941. június 27. (Magyarország hadba lépése), 1941. december 7. (Pearl Harbor, az Egyesült Államok hadba lépése), 1943. január (a doni katasztrófa), 1943. február eleje (a sztálingrádi csata vége), 1944. március 19. (Magyarország német megszállása), 1944. június 6. (a normandiai partraszállás,), 1944. október 15-16. (Horthy kiugrási kísérlete, Szálasi hatalomátvétele), 1945. április (a háború vége Magyarországon), 1945. május 9. (Európában befejeződik a háború), 1945. szeptember 2. (Japán kapitulációja).

Továbbhaladás feltételei:
Készítsen önállóan vázlatot az adott témáról. A diák tudjon beszámolót, kiselőadást tartani adott történelmi témáról. Tudjon egyszerű történelmi tárgyú táblázatokat, grafikonokat,

diagramokat értelmezni néhány mondatban. Tudjon egyszerűbb forrásokat értelmezni tanári segítséggel. Ismerje az egyes történelmi korok, korszakok nevét és sorrendjét, ismerje egyegy korszak fontosabb jellemzőit. Tudja térben és időben elhelyezni az egyes korszakok fontosabb eseményeit. Tudja összehasonlítani különböző időszakok térképeit. Legyen képes egy-egy ország területváltozásait térképről leolvasni. Olasz egység, német egység ismertetése. Polgárháború ismertetése az Egyesült Államokban. Az Osztrák-Magyar Monarchia létrejötte, működése. A kiegyezés létrejötte és az OsztrákMagyar Monarchia. A kiegyezés jelentősége. A tőkés fejlődés néhány eredménye és a polgárosodás jelei. Budapest egyesítése. Szembenálló katonai szövetségek. Az első világháború kirobbanásának oka és ürügye. Az első világháború fő frontjainak és kimenetelének bemutatása térkép segítségével. Főbb katonai események a keleti és nyugati fronton. Hazánk szerepe. A háború lezárás. Őszirózsás forradalom ismertetése. Tanácsköztársaság vezetői, intézkedései, bukásának okai. A trianoni békeszerződés időpontja, tartalma, társadalmi-gazdasági következményei. Bethlen István kormányának intézkedései (1921-1931). Gömbös Gyula bel-és külpolitikája (1932-36). Gazdasági világválság okai, következményei – a megoldási módok bemutatása A sztálini Szovjetunió ismertetése. A hitleri Németország ismertetése. A II. világháború menetének ismertetése a következő szakaszokban: 1939-1941, 1942-1943, 1944-1945. Értekezletek: Teherán, Jalta, Potsdam (résztvevők, tartalom).

8. évfolyam

Tematikai egység címe	**órakeret**
Hidegháborús konfliktusok és a kétpólusú világ kiépülése	6 óra
Magyarország a világháborús vereségtől a forradalom leveréséig	8 óra
A két világrendszer versengése, a szovjet tömb felbomlása	6 óra
A Kádár-korszak jellemzői	8 óra
Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése	6 óra
Demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon	5 óra
Társadalmi szabályok	3 óra
Állampolgári alapismeretek	5 óra
Pénzügyi és gazdasági kultúra	5 óra
Háztartás és családi gazdálkodás	5 óra
Médiakörnyezet, a média funkciói, a nyilvánosság	3 óra
A médiamodellek és intézmények	3 óra

A média társadalmi szerepe, használata – Reklám és hír a hagyományos és az új médiában	2 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre, projekt hétre, tanulás hetére szánt órakeret	7 óra
Összes óra:	72 óra

Tematikai egység	**Hidegháborús konfliktusok és a kétpólusú világ kiépülése**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	A világháborúk története. A hírek egyre gyorsabb terjedésének történetisége, a napi aktuális események figyelése, az egyre szaporodó információk befogadása. Élmények, információk merítése a XX. századdal kapcsolatban más tantárgyakból, műveltségterületekből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri az európai kontinens természetellenes megosztottságának veszélyeit, képes ennek személyes sorsokon keresztül való átélésére. Látja a nukleáris háború lehetőségének veszélyeit. Tudatosulnak benne a demokratikus és diktatórikus társadalmi rendszerek közötti különbségek az emberi szabadságjogok biztosítása terén. Látja, hogy a demokrácia a közös döntés intézményrendszerének az emberi jogokat leginkább biztosító formája. Felismeri, hogy a közelmúlt eseményei nagyban meghatározzák napjaink történéseit. Képes önállóan tájékozódni és véleményt alkotni az adott kor fordulópontjairól, valamint különböző időszakokat összevetni, összefüggések megállapítása céljából. Érvelni tud az egyes történelmi folyamatok (pl. globalizáció) kérdésében. Képes akár egymásnak ellentmondó források értékelésére, értelmezésére a történelmi hitelesség szempontjából.	

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A kétpólusú világ kialakulása. Az 1947-es párizsi békeszerződések. A kettéosztott Európa. A NATO és a Varsói Szerződés születése. *Egyezmények, szövetségek.* Válsággócok és fegyveres konfliktusok a hidegháború	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Információk rendszerezése és értelmezése *(pl. az Egyesült Államok és a Szovjetunió vetélkedéséről).* – Információk szerzése a családok, gyermekek, nők helyzetéről a kettéosztott világban	*Földrajz*: Kisebb államok és nagyhatalmak gazdasági, területi méreteinek összevetése. *Vizuális kultúra:* A korszak jellemző képzőművészeti alkotásai. Köztéri szobrok. Modern építészet.

korában (A demokratikus Izrael Állam létrejötte, arab-izraeli és vietnami háborúk).	*(pl. Európa nyugati és keletei felében és Észak-Amerikában).* *Kritikai gondolkodás:* – Kérdések megfogalmazása különféle eseményekhez kapcsolódóan. – Egymásnak ellentmondó a források gyűjtése, elemzése és ütköztetése. – Érvek gyűjtése azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy a globalizáció közelebb hozza vagy eltávolítja-e az egyes embereket egymástól. *Kommunikáció:* – Önálló gyűjtőmunkán alapuló beszámoló *(pl. a távírótól a mobiltelefonig címmel).* *Tájékozódás térben és időben:* – A NATO országok és a Varsói Szerződés tagállamainak azonosítása a térképen.	*Mozgóképkultúra és médiaismeret:* Játékfilmek *(pl. Dror Zahavi: Légihíd – Csak az ég volt szabad, Adrzej Wajda: Hamu és gyémánt).* *Ének-zene:* Penderecki: Hirosima emlékezete; Britten, Ligeti György.
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, társadalmi mobilitás, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus,	

	közigazgatás, szuverenitás, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog.
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* hidegháború, vasfüggöny, jóléti állam, piacgazdaság, szuperhatalom. *Személyek:* Truman, Marshall, Hruscsov. *Topográfia:* Szovjetunió, NSZK, NDK, Kína, Észak- és Dél-Korea, Észak- és Dél-Vietnam, Kuba, Közel-Kelet, Izrael, Palesztina. *Évszámok:* 1946 (a fultoni beszéd), 1947 (a párizsi békék), 1948 (Izrael Állam megalakulása), 1949 (a NATO, az NDK és az NSZK megalakulása), 1953 (Sztálin halála), 1955 (a Varsói Szerződés), 1961 (Jurij Gagarin űrrepülése, a berlini fal felhúzása).

Tematikai egység	**Magyarország a második világháború végétől az 1956-os forradalom és szabadságharc leveréséig**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	A bolsevikok hatalomra kerülése Oroszországban. Tanácsköztársaság Magyarországon. A kommunista és szocialista eszmék. A második világháború következményei hazánkban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megismeri Magyarország szovjet mintára történő erőszakos átalakítását, megérti a kommunista diktatúra jellegét és lényegét. Értékeli az 1956-ban az idegen elnyomás és zsarnokság ellen föllázadt emberek, közösségek bátorságát, feladatvállalását, adott esetekben hősiességét, a hazafiságra nevelés és a nemzeti öntudat megerősítése érdekében. Együtt érez a szabadságharc hőseinek és áldozatainak sorsával, szolidáris velük. Felismeri, hogy a XX. században a két totalitárius diktatúra miképpen és milyen áldozatok árán alakította a világ, és benne Magyarország sorsát. Megismeri a kommunista diktatúrák embertelenségét, az ebből fakadó elnyomás, az alacsony életszínvonal jellegzetességeit, a vasfüggöny mögötti bezártság képtelen világát. Ismeretek merít az akkor élt emberek visszaemlékezéseiből, valamint a vonatkozó múzeumok anyagából (lehetőség szerint a Terror Háza Múzeum és a recski Nemzeti Emlékpark anyagaiból is). Véleményt fogalmaz meg, melyet képes vitában képviselni.	

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Magyarország 1945–1948 között.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Információk, adatok, tények gyűjtése,	*Magyar nyelv és irodalom:* Illyés Gyula: Egy mondat

Kommunista diktatúra: Rákosi, a diktátor. A személyes szabadság korlátozása, a mindennapi élet az ötvenes években. *Hétköznapok és ünnepek.* Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc.	értelmezése *(pl. a korszak tanúinak meghallgatása, jegyzetek készítése).* – Ismeret szerzése a diktatúrák történetéhez kapcsolódó emlékhelyek és múzeumok segítségével *(pl. látogatás a Terror Háza Múzeumban, a recski munkatábor területén létesült emlékhely [recski Nemzeti Emlékpark] felkeresése).* – Az 1956-os események nyomon követése több szálon. Adatgyűjtés, fotók, filmek. Vitafórum a visszaemlékezésekről. *Kritikai gondolkodás:* – Történelmi személyiségek *(pl. Rákosi és társai).* jellemzése. – A felszámolt polgári életforma és az új élet körülményeinek összehasonlítása. *Kommunikáció:* – Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról. *Tájékozódás térben és időben:* – A magyar internálótáborok helyének megkeresése Magyarország térképén *(pl. Recsk, Hortobágy).*	a zsarnokságról; Tamás Lajos: Piros a vér a pesti utcán; Márai Sándor: Mennyből az angyal. *Vizuális kultúra:* Az ötvenes évek építészete. Az első lakótelepek. A korszak jellemző képzőművészeti alkotásai. *Mozgóképkultúra és médiaismeret*: Játékfilmek (*pl. Bacsó Péter: A tanú; Goda Krisztina: Szabadság, szerelem*).

	– Az 1956. október 23. és november 4. közötti események kronológiai sorrendbe állítása. – Magyarország vaktérképén az 1956-ban hazánkra törő szovjet csapatok útvonalának bejelölése.	

Értelmező kulcsfogalom	Ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség; gazdaság, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, közigazgatás, szuverenitás, demokrácia, diktatúra, emberi jog, állampolgári jog, vallásüldözés, egyházüldözés, vallásszabadság.
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* népbíróságok, államosítás, internálás, pártállam, ÁVH, kitelepítések, tervgazdaság, kollektivizálás, szövetkezet, tömegpropaganda, *Személyek:* Tildy Zoltán, Rákosi Mátyás, Nagy Ferenc, Kovács Béla, Mindszenty József, Nagy Imre, Kádár János. *Topográfia:* Debrecen, Recsk, Hortobágy. *Évszámok:* 1945. november (választások Magyarországon), 1946 (a második köztársaság és az új forint), 1947 (a kékcédulás választások, a párizsi béke), 1956. október 23. (a forradalom kitörése), 1956. november 4. (a forradalom leverésének kezdete).

Tematikai egység	**A két világrendszer versengése, a szovjet tömb felbomlása**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	A háború után kialakuló két világrendszer, a hidegháború időszakának kezdete. Integrációs törekvések a politikai és gazdasági életben, új katonai szövetségek létrehozása. A háború után a nemzetek közötti összefogásnak egyre nagyobb a szerepe.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a kommunista államberendezkedés fejlődésképtelenségét, tudatosulnak benne a bukás körülményei és következményei. Megismeri a két világrendszer vetélkedésének főbb történéseit. Felismeri a szovjet típusú országokban végbemenő rendszerváltozás lényegi elemeit. Képes a korszak főbb eseményeinek feldolgozására internet	

	segítségével, korabeli sajtótudósítások és filmhíradók, valamint dokumentumfilmek felhasználásával.

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A gazdaság két útja: piacgazdaság és tervgazdaság. Az életmód változása, a populáris kultúra kialakulása és terjedése a világban. *Öltözködés, divat.* Tudományos és technikai forradalom. Fegyverkezési verseny és űrprogram. *Felfedezők, feltalálók.* A nyugati integráció. Az enyhülés kezdetei. *Államférfiak.* Az európai szovjet típusú rendszer összeomlása. *Birodalmak.* A rendszerváltó Kelet-Közép-Európa. Németország egyesülése. A Szovjetunió és Jugoszlávia felbomlása.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Adatok, képek gyűjtése a fegyverkezési és űrprogramról. – Információk gyűjtése a nagyhatalmak politikai és gazdasági helyzetéről. Hasonlóságok és különbségek felismerése, megfogalmazása. *Kritikai gondolkodás:* – Problémák felismerése, a szocialista gazdaság egyre jobban megmutatkozó gyengeségeinek elemzése *(pl. a tervutasításos rendszer).* – Érvek, ellenérvek gyűjtése a két rendszer (kapitalizmus és szocializmus) működésének értékeléséhez. Vitafórum rendezése. – A lényeg kiemelése, a kulcselemek megértetése grafikonok és képek alapján.	*Földrajz:* Közép- és Kelet-Európa országhatárainak változása. *Mozgóképkultúra és médiaismeret:* A XX. század második felének filmművészete *(pl.* Florian Henckel von Donnersmarck*: A mások élete* című film*)* *Informatika*: Adatok gyűjtése interneten jeles történelmi személyekről *(pl. Gorbacsov, Szaharov, II. János Pál, Reagan)*, eseményekről *(pl. a berlini fal lebontása).* *Ének-zene:* John Cage. Emerson – Lake – Palmer: Egy kiállítás képei; John Williams: Filmzenék (*pl. Csillagok háborúja, Harry Potter*).

	Kommunikáció: – A szocialista és a kapitalista rendszer bemutatása szóban, kiselőadás tartása a szocializmusról források, olvasmányok alapján. *Tájékozódás térben és időben:* – Történelmi térkép és mai földrajzi térkép együttes használata *(pl. a közép- és kelet-európai országok földrajzi helyzetének meghatározása).*	

Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselet, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás, vallásüldözés.
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* tervgazdaság, piacgazdaság, beat-korszak, olajárrobbanás, atomkatasztrófa, mamutcégek, nemzetközi pénzvilág, csúcstechnológia. *Személyek:* Brezsnyev, Kennedy, Reagan, Gorbacsov, II. János Pál. *Topográfia:* Ukrajna, Észtország, Lettország, Litvánia, Csehország, Szlovákia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia, Németország, Prága, Csernobil. *Évszámok:* 1962 (a kubai rakétaválság), 1968 (a „prágai tavasz”, nyugati diáklázadások), 1989 (a berlini fal lebontása), 1991 (a Varsói Szerződés és a KGST felszámolása, a Szovjetunió felbomlása), 1991-1999 (a délszláv háború), 1991-2004 (Jugoszlávia felbomlása), 1993 (Csehszlovákia szétválása, Csehország és Szlovákia létrejötte), 1999 (Jugoszlávia NATO bombázása).

Tematikai egység	**A Kádár-korszak jellemzői**	**Órakeret 8 óra**

Előzetes tudás	A kétpólusú világ megszűnése, az európai szovjet típusú rendszerek összeomlása. A Szovjetunió, a szovjet típusú rendszer története 1917-1990/1991 között.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megismeri az 1956-ot követő kegyetlen megtorlást, tudatosul benne a társadalom és a hatalom közötti kényszerű kompromisszum eredménye és kártékony volta. Képes önálló vélemény alkotására a XX. század kelet- közép-európai népeinek történetéről. Megismeri hazánk útját a forradalom utáni megtorlástól a kádári időszak, a „legvidámabb barakk" főbb eseményein keresztül a rendszerváltozásig. A megélt és megírt történelem különbségeinek megfigyelése családtörténeti elemek felhasználásával.

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az 1956 utáni kádári diktatúra, a megtorlás időszaka. A kádári konszolidáció. Élet a „legvidámabb barakkban". A pártállam csődje. A rendszer megváltoztatása kezdetei.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Önálló információgyűjtés a kádári diktatúra éveiről. *(Pl. az 1956-os forradalom hőseinek elítélése; a szövetkezetek létrehozása.)* *Kritikai gondolkodás:* – Történelmi folyamat elemzése *(pl. Magyarország útja a szocializmus bukásáig).* – Érvek gyűjtése ugyanazon korszak egyik, illetve másik történelmi szereplője mellett, illetve ellen. *Kommunikáció:* – Beszélgetés a Kádár-rendszer élő tanúival. *Tájékozódás térben és időben:* – Gazdasági, társadalmi, kulturális különbségek a magyar és a korabeli nyugat-európai társadalmak között.	*Vizuális kultúra:* Dokumentum- és játékfilmek, a Mementó Szoborpark. Makovecz Imre építészete, Erdélyi Miklós művészete.

Értelmező kulcsfogalo	Változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.

m	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselet, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás.
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* munkásőrség, konszolidáció, népfelkelés, puha diktatúra, amnesztia, háztáji, pártállam, szamizdat, demokratikus ellenzék. *Személyek:* Kádár János. *Topográfia*: Salgótarján, Szászhalombatta, Bős-Nagymaros, Monor, Lakitelek. *Évszámok:* 1958 (Nagy Imre és vádlott társai kivégzése), 1968 (az új gazdasági mechanizmus), 1985 (a monori találkozó), 1987 (a lakiteleki találkozó), 1989 (Nagy Imre és mártírtársainak újratemetése, a harmadik köztársaság kikiáltása).

Tematikai egység	**Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	A XX. század utolsó harmadának legfontosabb technikai újításai. A nyugat-európai integráció kezdetei. A szovjet tömb felbomlása. Politikai fordulat a rendszerváltó kelet-európai államokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló mérlegeli a globalizációs folyamatok előnyeit és hátrányait, képes megítélni a történelmi-társadalmi kérdéseket, folyamatokat a demokratikus értékek jegyében. Belátja a globalizáció és a rendszerváltozás közötti összefüggéseket. Kialakul benne a kisebbségek, nemzetiségek iránti megértés, a demokratikus és a környezettudatos gondolkodás. Azonosul az egységes Európa gondolatával, felkészül a közéletben való tudatos részvételre.	

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az Európai Unió létrejötte és működése. *Egyezmények, szövetségek.* A közelmúlt háborúi, válsággócai (Közel-Kelet, Afganisztán, Irak, Irán).	*Ismeretszerzés, tanulás:* – A személyes tapasztalatokra alapozott információk gyűjtése *(pl. a televízió, a mobiltelefon, az internet)* előnyeiről és hátrányairól. *Kritikai gondolkodás:*	*Földrajz:* Az Európai Unió kibővülése és jelenlegi működése. *Biológia-egészségtan:* Az ökológiai változások figyelemmel kísérése a

A globális világ sajátosságai, globalizáció előnyei és hátrányai. *Történelemformáló eszmék.*	– Környezeti és atomkatasztrófák értékelése egy mai tizenéves. *Kommunikáció:* – Önálló vélemény megfogalmazása a szűkebb és tágabb környezetünket befolyásoló tényezőkről. *Tájékozódás térben és időben:* – A rendszerváltás/rendszerváltozás ütemének összehasonlítása a volt szocialista országokban.	XXI. század elején. *Mozgóképkultúra és médiaismeret:* A XXI. század első évtizedének filmművészete. *Erkölcstan*: Az ember szerepe, helye a gyorsan változó világban.

Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselet, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás, vallásüldözés.
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* multikulturalizmus, terrorizmus, migráció, integráció, euró, internet, tömegkommunikáció. *Topográfia:* az EU tagállamai. *Évszámok:* 1992 (a maastrichti szerződés aláírása), 1995 (a schengeni egyezmény életbe lépése), 2002 (az euró bevezetése), 2001. szeptember 11. (terrortámadások az Egyesült Államokban), 2004 (tíz új tagállam csatlakozik az EU-hoz, közöttük Magyarország is).

Tematikai egység	**Demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	A Kádár-korszak legfontosabb általános jellemzői. Az egypártrendszer működésének alapelvei. A pártállam csődjének okai és jelei a Kádár-korszak utolsó éveiben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a demokratikus átalakulás jelentőségét, az ezt tagadó álláspontokat kritikával illeti, a következményeket differenciáltan értékeli. Megismeri a demokratikus intézményrendszer működése fontosságát, erősödik benne a haza iránt érzett elkötelezettség érzése.	

	Sokoldalúan felkészül a jövendő közéleti szerepekre (pl. a demokrácia játékszabályainak dramatikus módszerrel történő tanulása, a vitakultúra fejlesztése.)

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A demokratikus jogállam megteremtése. Magyarország csatlakozása a NATO-hoz és az Európai Unióhoz. A gazdasági élet és a jogi intézményrendszer a mai Magyarországon. A magyarországi nemzetiségek. A cigány (roma) népesség helyzete. A határon túli magyarság sorsa a rendszerváltozást követően. A Kárpát-medencén kívüli magyarság helyzete. *Kisebbség, nemzetiség.*	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Ismerkedés a jogállamiság intézményrendszerével. Következtetések levonása, majd azok rendszerezése. A napi közéletből vett példák felsorakoztatása. – Tapasztalatok gyűjtése a család, a szűkebb és tágabb környezet, az iskola mindennapi életéből. *Kritikai gondolkodás:* – A határon túl élő magyarok sorsának megismerése, a valós és fiktív elemek megkülönböztetése. – Történetek, élő tanúk visszaemlékezései, azok meghallgatása *(pl. a rendszerváltozás korának aktív szereplői és tanúi).* *Kommunikáció:* – Saját vélemény kialakítása a rendszerváltozás éveinek dilemmáiról és eseményeiről. – A médiumok hírei és a környezetben tapasztalt valóság összehasonlítása.	*Földrajz:* A Kárpát-medence magyarok által lakott területeinek meghatározása, vaktérképre rajzolása. *Technika, életvitel és gyakorlat:* A családok életszínvonalának változása a rendszerváltozást követően.

	Tájékozódás térben és időben: – Az erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki magyarok életviszonyainak összehasonlítása egymással és a hazai viszonyokkal. – Jelentősebb határon túli magyarlakta települések bejelölése vaktérképre. – Azon területek/országok megjelölése, ahol a Kárpát-medencén kívüli magyarság legnagyobb csoportjai élnek (Amerikai Egyesült Államok, Izrael.)	

Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselet, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás.
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* privatizáció, rendszerváltás/rendszerváltozás, pluralizmus, demokratikus intézményrendszer, jogállam. *Személyek:* Antall József, Göncz Árpád, Horn Gyula, Orbán Viktor, Mádl Ferenc. *Topográfia:* Erdély, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Várvidék (Burgenland). *Évszámok:* 1990 (szabad, többpárti választások Magyarországon), 1991 (a szovjet csapatok távozása hazánkból), 1999 (csatlakozás a NATO-hoz), 2004 (Magyarország EU-tag lett).

Tematikai egység	**Társadalmi szabályok**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Az emberi együttélésre vonatkozó hétköznapi és iskolai	

	szabályok ismerete.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A legfontosabb együttélési szabályok jellemzőinek tudatosítása. Különféle típusú társadalmi szabályok értelmezése, a közös és az eltérő vonások felismertetése. Annak beláttatása, hogy minden közösséget a résztvevők által elfogadott írott és íratlan szabályok hoznak létre és tartanak fenn. A saját életre vonatkozó szabályok azonosítása.

Témák	**Fejlesztési feladatok**	**Kapcsolódási pontok**
Szokás, hagyomány, illem, erkölcs. A jogi szabályozás sajátosságai. Jogok és kötelességek. Az alapvető emberi jogok. A gyermekek jogai, diákjogok. Egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban. Tapasztalatszerzés: valamilyen hivatalos ügy elintézésében.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – A médiából vett példák azonosítása az alapvető emberi jogok érvényesülése, illetve megsértése témakörében. – Társadalmi egyenlőtlenségek és egyenlőségek azonosítása történelmi példák alapján. *Kritikai gondolkodás:* – Személyes tapasztalatok és korábban tanult ismeretek kapcsolása a szokás, a hagyomány, az illem, az erkölcs és a jog fogalmához. – Különböző társadalmi szabályok összehasonlítása és tipizálása. – Jogok és kötelezettségek egymáshoz kapcsolása a közösségi életben. *Kommunikáció:* – Érvelés valamilyen diákjog érvényesítésének	*Hon- és népismeret*: Magyar népszokások. *Biológia-egészségtan:* Az élővilággal szembeni kötelességeink, és az állatok jogai. *Erkölcstan:* Szabadság és korlátozottság. Színesedő társadalmak. A társadalmi együttélés közös normái.

	szükségessége mellett.	
Kulcsfogalmak	Társadalom, norma, szabály, jog, kötelesség.	
Fogalmak	Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, alapvető emberi jog, gyermeki jog, hivatal, egyenlőség, társadalmi különbség, társadalmi egyenlőtlenség, előítélet, kirekesztés, gyűlöletkeltés, gyűlölet bűncselekmény.	

Tematikai egység	**Állampolgári alapismeretek**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	A politikai ideológiák és struktúrák történelmileg kialakult alaptípusainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állampolgári felelősség kialakítása. A köz- és egyéni érdek összeegyeztethetőségének problémái. Napjaink legjellemzőbb politikai rendszereinek megismertetése, és az ezzel kapcsolatban korábban tanultak fogalmi rendszerezése. A modern politikai rendszer működési mechanizmusának nagy vonalakban való áttekintése. Az önálló véleményalkotás gyakoroltatása egy-egy konkrét politikai jelenséggel kapcsolatban.	

Témák	**Fejlesztési feladatok**	**Kapcsolódási pontok**
Államformák (királyság, köztársaság). Politikai rendszerek (demokrácia, diktatúra). A demokratikus állam működésének alapelvei (hatalommegosztás, hatalomgyakorlás és társadalmi kontroll). Állampolgári jogok és kötelességek. Magyarország politikai intézményei (államszervezet és társadalmi érdekképviseletek). A média, mint hatalmi ág.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Az államformákra és politikai rendszerekre vonatkozó történelmi ismeretek bemutatása szóban vagy írásban. – A magyarországi törvényalkotás folyamatának megértése. – A nyilvánosság politikai szerepének igazolása a médiából vett példák segítségével. *Kritikai gondolkodás:* – Vita az állampolgári jogok és kötelességek viszonyáról, ezek magyarországi érvényesüléséről. – A média és a politikai hatalom viszonyának	*Erkölcstan:* Tágabb otthonunk – Európa. A média és a valóság.

A nyilvánosság szerepe a közéletben. Tapasztalatszerzés: részvétel a diákönkormányzat munkájában.	elemzése konkrét példák alapján.	
Kulcsfogalmak	Állam, politikai rendszer, államforma, királyság, köztársaság, hatalom, intézmény, szervezet, kormányzás, demokrácia, diktatúra, szélsőséges pártok és mozgalmak, államszervezet, hatalommegosztás.	
Fogalmak	Hatalmi ág, érdekképviselet, állampolgári jogok, állampolgári kötelességek, közjó, politikai intézmény, média, közélet, nyilvánosság.	

Tematikai egység	**Pénzügyi és gazdasági kultúra**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	A munka világával kapcsolatos ismeretek és személyes tapasztalatok. Kamatszámítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos tervezés és a személyes felelősségvállalás hangsúlyozása. Néhány gazdasági-pénzügyi alapfogalom megismertetése. A gazdaságról való gondolkodás megalapozása és formálása a gazdasági szereplők azonosításán és a saját gazdasági szerepe tudatosításán keresztül. A gazdaságra vonatkozó korábbi ismeretek rendszerezése.	
Témák	**Fejlesztési feladatok**	**Kapcsolódási pontok**
A gazdaság legfontosabb szereplői, és kapcsolatuk a piacgazdaságban (háztartások, vállalatok, állam, külföld, piac, pénzügyi közvetítők). A pénz funkciói és formái (érme, bankjegy, pénzhelyettesítők, bankkártyák). Az infláció. Pénzintézetek és tevékenységük (betétgyűjtés, hitelezés, kamat, tőke, árfolyam).	*Ismeretszerzés, tanulás:* – A piacgazdaság modelljének megalkotása, a szereplők és a piacok közötti kapcsolatrendszer megértése. – Kiselőadások tartása a pénztörténet főbb korszakairól. – Egy külföldi osztálykirándulás költségvetésének elkészítése – a valuták közötti váltás gyakorlásával együtt.	*Földrajz:* A gazdaság ágazatai. A magyar gazdaság főbb működési területei. A piac működésének alapelvei. A pénz szerepe a gazdaságban. Nemzeti és közös valuták. Árfolyam, valutaváltás. *Matematika:* Kamatszámítás. *Technika, életvitel és gyakorlat:* Korszerű pénzkezelés.

Egy diák lehetséges gazdasági szerepei (munka, fogyasztás, gazdálkodás a zsebpénzzel). Tapasztalatszerzés: internetes tájékozódás árfolyamokról és befektetési lehetőségekről.	*Kritikai gondolkodás:* – Gazdasági-pénzügyi döntések szimulálása néhány feltételezett gazdasági változás tükrében. – Nyert, illetve feláldozott haszon mérlegelése néhány gazdasági döntésben.	

Kulcsfogalmak	Munka, gazdaság, piac, pénz, termelés, fogyasztás.
Fogalmak	Piacgazdaság, háztartás, vállalat, belföld, külföld, pénzintézet, pénzügyi közvetítő, bankjegy, pénzhelyettesítő, költségvetés, bevétel, kiadás, egyenleg, megtakarítás, betét, kötvény, befektetési jegy, hitelfelvétel, kamat, árfolyam, infláció.

Tematikai egység	**Háztartás és családi gazdálkodás**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Személyes tapasztalatok a családi – háztartási gazdálkodással kapcsolatban. Kamatszámítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni felelősség, kezdeményezőképesség és az alkotó munka szerepének tudatos felismertetése. A pénzkezelés alapvető fogalmainak megértetése a családi gazdálkodás legfontosabb kérdéseihez kapcsolódóan.	

Témák	**Fejlesztési feladatok**	**Kapcsolódási pontok**
Családi bevételek: munkával szerzett jövedelmek, nem munkával szerzett jövedelmek (társadalmi juttatások, tulajdonból származó jövedelmek, örökség, nyeremény, vagyon). Családi kiadások: létszükségleti kiadások (élelem, ruházkodás, lakás, közüzemi szolgáltatások), egyéb kiadások (oktatási-kulturális, szabadidős és rekreációs kiadások).	*Ismeretszerzés, tanulás:* – A családi és a személyes szükségletek, illetve vágyak számbavétele. Ezek rangsorolása és szimulációs gyakorlat keretében való összevetése a reális lehetőségekkel. – Különféle élethelyzetekhez kapcsolódó családi költségvetések tervezése. – Számításokkal alátámasztott választás	*Földrajz:* Egy termék árát befolyásoló tényezők. Kiadás és bevétel. Különböző fizetési módok. A fogyasztási szokások változásai. *Matematika:* Diagramok, táblázatok, grafikonok – adatleolvasás, készítés, értelmezés. Kamatos kamat, befektetés és hitel. *Technika, életvitel és*

Takarékosság a háztartások fogyasztásában és vásárlásában (energiahasználat, beruházás, tudatos vásárlás, hulladékkezelés és újrahasznosítás). Családi pénzkezelési technikák (megtakarítás és befektetés, hiány és hitel, bankszámlák, bankkártyák és banki műveletek). Tapasztalatszerzés: látogatás egy pénzintézetben, a lakossági folyószámlákhoz kapcsolódó banki tevékenységek megismerése.	minimum két banki megtakarítási lehetőség közül. – A háztartási megtakarítási lehetőségek azonosításának gyakorlása szituációs játék keretében. – Lakossági folyószámla adatainak értelmezése. A családi bevételek és kiadások szerkezetének grafikus ábrázolása.	*gyakorlat:* A háztartás és a közszolgáltatások. Hulladékgazdálkodás.
Kulcsfogalmak	Család, szükséglet, munka, tulajdon, jövedelem.	
Fogalmak	Háztartás, költségvetés, bevétel, kiadás, társadalmi juttatás, tulajdonból származó jövedelem, örökség, nyeremény, vagyon, létszükségleti kiadás, nem létszükségleti kiadás, beruházás, egyenleg, megtakarítás, befektetés, hitel, kamat, bank, bankszámla, bankkártya, banki művelet, lakossági folyószámla.	

Tematikai egység	**Médiakörnyezet, a média funkciói, a nyilvánosság**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Személyes és közvetett kommunikáció megkülönböztetése. Minden médiumra kiterjedő, személyes médiahasználati tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

– Az internet, a televízió, a videojáték (mozi, rádió, újság) szerepének meghatározása. A média használata a mindennapokban. – A különféle médiatartalmak értelmezése, a média funkcióinak (megörökítés, tájékoztatás, vélemények befolyásolása, jövedelemszerzés, szórakoztatás, gyönyörködtetés, önkifejezés) azonosítása. – A nyilvánosság jelentésének és jelentőségének meghatározása, szerepének tisztázása az egyes korokban és társadalmakban.	*Informatika*: Tájékozódás néhány online szolgáltatás céljáról, lehetőségéről. Az internet kommunikációs szolgáltatásai (MSN, Skype, VoIP, chat, blog).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Média, tömegkommunikáció, médiahasználat, funkció, médiaszöveg. nyilvánosság.

Tematikai egység	**A médiamodellek és intézmények.**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	A médiakörnyezet szereplőinek azonosítása: a fogyasztók/felhasználók és a médiatartalom-előállítók. Információk saját környezet médiahasználati szokásairól.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy miért jelenik meg a média közönsége kettős szerepben: mint vásárló és mint áru. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
– A médiapiacon az olvasóért, nézőért, felhasználóért folyó verseny szereplői, jellemzői és eszközei. – A fontosabb médiamodellek (közszolgálati, kereskedelmi, közösségi média) és jellemzői, valamint azok megkülönböztetése. – A médiaintézmények célközönségei (életkor, nem, végzettség, kulturális és egzisztenciális héttér, érdeklődés). – A közösségi hálózatok funkciói, jellemzői.		*Magyar nyelv és irodalom*: A beszélő és az elbeszélő szerep, a mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep különbözősége, a közvetett és a közvetlen elbeszélésmód eltérései.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közszolgálati média, kereskedelmi média, közösségi média.	

Tematikai	**A média társadalmi szerepe, használata –**	**Órakeret**

<table>
<tr><td>egység</td><td colspan="2">Reklám és hír a hagyományos és az új médiában</td><td>2 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">A kereskedelmi kommunikáció (reklám) megjelenési helyeinek, alapformáinak ismerete.
A hírgyártáshoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) ismerete.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A „naiv fogyasztói” szemlélet átértékelése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="3">– A reklámok, a hirdetés és a médiaipar jellemzői.
– A hírgyártás folyamatának, szereplőinek azonosítása.
– A hír, a kommentár és a hírérték fogalmának meghatározása.
– A pártatlanság és korlátai.</td><td>Vizuális kultúra: Reklámhordozó felületek gyűjtése, csoportosítása, olvasása, értelmezése a reklámkészítő szándéka és kifejezésmódja közötti összefüggés alapján.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/ fogalmak</td><td colspan="3">Hír, kommentár, hírérték, hírverseny, pártatlanság, hírportál, közösségi oldal.</td></tr>
</table>

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Az újkori és modern kori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti azonosságtudat kialakulása. Annak felismerése, hogy a modern nemzetállamokat különböző kultúrájú, vallású, szokású, életmódú népek, nemzetiségek együttesen alkotják A múltat és a történelmet formáló alapvető folyamatok, összefüggések felismerése (pl. technikai fejlődésének hatásai a társadalomra és a gazdaságra) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, megítélése. Az új- és modern korban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek felismerése. A tanuló ismerje fel, hogy a múltban való tájékozódást segítik a kulcsfogalmak és fogalmak, amelyek segítik a történelmi tájékozódás és gondolkodás kialakulását, fejlődését. Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli, tudjon példát mondani ellentétes értékelésre. Ismerje a XIX-XX. század nagy korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit. Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait egészen napjainkig. Legyen képes e hosszú történelmi folyamat meghatározó szereplőinek azonosítására és egy-egy korszak főbb kérdéseinek felismerésére. Ismerje a korszak meghatározó egyetemes és magyar történelmének eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő fontosabb történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik. Tudja, hogy az egyes népek és államok a korszakban eltérő társadalmi, gazdasági és vallási körülmények között éltek, de a modern kor beköszöntével a köztük lévő kapcsolatok széleskörű rendszere épült ki. Tudja, hogy Európához köthetők a modern demokratikus viszonyokat megalapozó szellemi mozgalmak és dokumentumok. Tudja, hogy Magyarország a trianoni békediktátum következtében elvesztette területének és lakosságának kétharmadát, és közel öt millió magyar került kisebbségi sorba. Jelenleg közel hárommillió magyar nemzetiségű él a szomszédos államokban és a világ különböző részein, akik szintén a magyar nemzet tagjainak tekintendők. Tudja, hogy a holokausztnak többszázezer magyar áldozata is volt, és legyen tisztában ennek hazai és nemzetközi történelmi, politikai előzményeivel, körülményeivel és erkölcsi vonatkozásaival. Tudja, hogy a társadalmakban eltérő jogokkal rendelkező és vagyoni

	helyzetű emberek alkotnak rétegeket, csoportokat. Tudjon különbséget tenni a demokrácia és a diktatúra között, s tudjon azokra példát mondani a feldolgozott történelmi korszakokból és napjainkból. Ismerje fel a tanuló a hazánkat és a világot fenyegető globális veszélyeket, betegségeket, terrorizmust, munkanélküliséget. Legyen képes különbséget tenni a történelem különböző típusú forrásai között, és legyen képes egy-egy korszakra jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni. Tudja, hogy hol kell a fontos események forrásait kutatni, és legyen képes a megismert jelenségeket, eseményeket összehasonlítani. Ismerje a híres történelmi személyiségek jellemzéséhez szükséges adatokat, eseményeket és kulcsszavakat. Legyen képes a tanuló történelmi ismeretet meríteni és egyszerű következtetéseket megfogalmazni hallott és olvasott szövegekből, különböző médiumok anyagából. Legyen képes információt gyűjteni adott témához könyvtárban és múzeumban; olvasmányairól készítsen lényeget kiemelő jegyzetet. Legyen képes könyvtári munkával és az internet kritikus használatával forrásokat gyűjteni, kiselőadást tartani, illetve érvelni. Ismerje fel a sajtó és média szerepét a nyilvánosságban, tudja azonosítani a reklám és médiapiac jellegzetességeit. Legyen képes szóbeli beszámolót készíteni önálló gyűjtőmunkával szerzett ismereteiről, és kiselőadást tartani. Legyen képes saját vélemény megfogalmazása mellett mások véleményének figyelembe vételére, és tudjon ezekre reflektálni. Legyen képes példák segítségével értelmezni az alapvető emberi, gyermek- és diákjogokat, valamint a társadalmi szolidaritás különböző formáit. Legyen képes példák segítségével bemutatni a legfontosabb állampolgári jogokat és kötelességeket, tudja értelmezni ezek egymáshoz való viszonyát. Legyen képes a gazdasági és pénzügyi terület fontosabb szereplőit azonosítani, illetve egyszerű családi költségvetést készíteni, és mérlegelni a háztartáson belüli megtakarítási lehetőségeket.

Továbbhaladás feltételei:

A diák tudjon önálló könyvtári munka alapján kiselőadást tartani. Tudja, mi történt Európa más régiókban a magyar történelem egy-egy kiemelkedő eseménye idején. Tudja ismertetni a demokráciák és diktatúrák legjellemzőbb vonásait. Legyen képes néhány jelentős eseményhez kapcsolódó forrást összehasonlítani. Ismerje a mai Magyarország közjogi és politikai rendszerének alapelemeit. ENSZ feladata, felépítése. Hidegháború kezdete, vége. Szovjet típusú gazdaságok, országok felsorolása Magyarország a II. világháború után: a szovjet megszállás következménye → kommunista vezetés kerül hatalomra – Rákosi-

korszak – személyi kultusz bemutatása (1948- 1950). 1956-os forradalom és szabadságharc okai, főbb eseményei, eredménye, következményei.

A Sajátos Nevelési Igényű tanulók integrált oktatásából adódó feladatok a történelem tantárgy keretein belül.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt jelentőségű

- a tananyag adaptálása;
- tanulásmódszertani elemek beemelése;
- változatos tanulásszervezési módok, differenciált oktatásszervezés, projektmunka biztosítása;
- a tanuló szükségleteihez illesztett tanulási stratégiák megválasztása, a személyre szabott, tanulóközpontú tanulás;
- az értékelési eljárások megválasztása, a fejlesztő értékelés szükségessége;
- az egyéni tanulási utak megismerésének szükségessége, az adekvát pedagógiai támogatás tervezése céljából;
- a kronológiai életkorból adódó sajátosságok kiemelt figyelembevétele;
- az olvasást, írást, megalapozó bázisfunkciók, különösen a nyelvi képességek fejlesztése;
- érthető és követhető idői és téri struktúra kialakítása;
- átlátható és érthető szabályok kialakítása.

Az alapelvek megvalósítása érdekében feladat:

- az optimális és támogató tanulási környezet kialakítása az előzetesen felmért szükségletek alapján;
- előzetes tudás felmérése;
- érdeklődés, motivációs bázis felmérése;
- énhatékonyság erősítése az osztálytermi és egyéni munkán keresztül is;
- módszertani sokrétűség megvalósítása;
- differenciálás megvalósítása:
- a feladatok megoldásához hosszabb időtávokat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- a feladatok tartalmát, a nevelési-oktatási célt szem előtt tartva, a tanuló egyéni szükségleteihez, képességstruktúrájához és teherbírásához szükséges igazítani;
- a tanulók támogatása elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve;
- ehhez szükséges a személyre szabott értékelés, fejlesztő értékelés;

13.6.4 Etika, hit- és erkölcstan

A 2020-as módosított NAT helyi tanterve

5-6. évfolyam

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, a társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, szocio-emocionális készségek fejlesztése.

A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában.

Az etika tantárgy felkészíti a tanulót az egyéni életvezetésének és társas környezetének erkölcsi szempontból történő mérlegelésére, miközben saját tudását vizsgálja és fejleszti. Eszközei a kérdezés, a rejtett nézetek és a dilemmák feltárása, az érvelés, a meggyőzés, a meggyőződés, a társadalmi normák és a közösségi értékek értelmezése.

A tanulóközösség tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen értékek és viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést, milyen érzelmi-, érték- vagy érdekkonfliktusok jelenhetnek meg, milyen megoldási módok a legmegfelelőbbek.

Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenységek olyan képességeket is fejlesztenek, melyek a tanulót az életvezetésében tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé tehetik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre késztetik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.

Az etika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív tanulóvá válást, a tanulás tervezését, az egyéni tanulási stílus kialakítását és a tanulási útvonalak felfedezését, a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

A Kommunikációs kompetenciák: A kommunikációs kompetenciák formálása során a tanuló gyakorolja az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, az adatokra támaszkodó érvelésnek és a megfelelő vitakultúrának, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

A digitális kompetenciák: A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a hiteles forrásokon alapuló kutatómunka végzése, a projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok digitális eszközökkel történő bemutatása. A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése és elemzése. A digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A gondolkodási készségeket fejlesztik azok

a tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások, médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok felismerése közben a tanuló elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. Átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy támogatja az önismereten alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkészség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A gyakorlatok során az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulók önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak a kreatív alkotások tervezésére, készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio-emocionális készségek fejlesztése drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tantárgy az önismeret fejlesztése révén segíti a tanulók jövőképének kialakítását, felkészíti őket a munka világára. Ugyanakkor erősíti a hosszú távú célkitűzéseket, a személyes jövőtervezést, az életpálya-építést, a döntéshozatalt, az életvezetést, a pénzügyi tudatosságot, és a tudatos önfejlesztést.

Az etika kerettanterv főbb pedagógiai alapelvei:

- A tanulók komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi formálás és a cselekvésre buzdítás.
- A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.
- Célrendszere és ajánlásai élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.
- A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoportok egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.
- Az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönzi a diákokat a különböző élethelyzeteiben.
- Fontosnak tartja a nevelés három színterét (család, iskola, társadalom).
- Ebben a tantervben elsődleges az érzelmi, érzületi nevelés, a morális fejlesztés, amely során a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.
- A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat.

- A munkaformák között fontos szerepet tölt be a kooperatív csoportmunka, az egyéni és csoportos projektfeladatok szervezése, az egész csoportot bevonó beszélgetések. A hatékony munkavégzés érdekében közös szabályok felállítása javasolt. A tanuló munkáiból összeállított portfólió is az értékelés alapja lehet. A feladatok megtervezésénél és kivitelezésénél a tanulók igénybe vehetik a digitális eszközöket is.

A tanulási tevékenység értékelése alapvetően a fejlesztő értékelésre épül. A kooperatív tanulási tevékenység alkalmával az önértékelésről a társértékelésre, illetve a csoport együttműködésének az értékelésére kerülhet a hangsúly.
Az etika tanítása nagyfokú empátiát, sokirányú ismeretet, adaptivitási készséget és rugalmasságot igényel a pedagógustól, aki szakmailag kompetens személy, fejlődés-lélektani, pedagógiai, szakdidaktikai és módszertani felkészültséggel rendelkezik. Tisztában van az alapelvekkel, melyeknek szellemiségében tanít. Együttműködik azokkal, akikkel munkatársi kapcsolatban van (szülők, osztályfőnök, igazgató, tanárok, stb.)

5-6. évfolyam

Az 5-6. évfolyamon tanuló tanulók fejlesztése során, az erkölcsi szabályok értelmezésében, a többféle megközelítés mellett megjelenik az autonóm gondolkodás képessége is. A jó és a rossz cselekedetek elbírálásában teret nyer a tettek, szándékok alapján történő vizsgálat. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye és annak a tekintélyszemélynek – szülő, pedagógus - a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és önismeret fejlődésében elkezdődik az én kibontakozásának folyamata, kialakul a saját gondolatok feletti kontroll érzése. Kialakul a személyes véleményformálás a saját érzelmeiről, szükségleteiről és gondolatairól. A szükségletek szabályozása tekintetében a 11–12 éves tanulók énfejlődését már a kapcsolatok által szerzett tapasztalatok is uralják. A serdülőkorba lépő viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik, hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja, de már megjelennek az önálló identitás kialakítása felé tett első lépések is, a serdülő fogékonnyá válik a közösségi életben megnyilvánuló igazságtalanságokra.

Az 5-6. évfolyamon az etika, hit- és erkölcstan tantárgy alapóraszáma 36 – 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
1. Éntudat – Önismeret	5 + 5
2. Család – Helyem a családban	6 + 6
3. Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	7 + 7
4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	5 + 5
5. A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	7 + 7
6. Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	6 + 6
Összes óraszám:	36 + 36

Témakör: Éntudat – Önismeret

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- reálisan értékeli helyzetét, fejlődési célokat fogalmaz meg és a célok megvalósítását szolgáló terveket készít;
- felismeri a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- felismeri a helyzethez illeszkedő érzelmeket és kifejezésmódjukat, és ennek megfelelően viselkedik/cselekszik;

- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében, önmaga motiválására;
- döntései meghozatalakor figyelembe veszi a saját értékeit is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri az önazonosság fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját személyiségének néhány elemét;
- ismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Testi és lelki változások
- A testi, lelki egészség egységének felismerése a saját egészségi állapot nyomon követése;
- Az életkorra jellemző testi és szellemi fejlődés megfigyelése,
- Az önállósodás és növekvő felelősség elemzése;
- A saját és társak belső értékeinek és egyediségének tudatosítása.

Én és mások

- A saját viszonyulás néhány elemének feltárása;
- Az emberek közötti hasonlóságok és különbségek felismerése,
- Az alapvető emberi viselkedésformák értékelése;
- Különböző emberi élethelyzetek megismerése;
- Az önértékelés módjainak tudatosítása.
- Harmonikus jövő
- Az egészséges és harmonikus életmód feltételei megfogalmazása;
- A pozitív és negatív hatások felismerése saját élethelyzetekben;
- Megoldási modellek kialakítása nehéz helyzetek kezelésére;
- Az egyéni sikerek értelmezése;
- Saját tanulási célok megfogalmazása;
- Valós és virtuális környezetben példaként szolgáló személyek keresése.

Fogalmak

önismeret, fejlődés, önállóság, felelősség, egészség, harmónia, elfogadás, tervezés, tanulás, tudás, példakép, jövőkép

Témakör: Család – Helyem a családban

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megfigyeli, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;

- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- megfogalmazza, hogy a szeretetnek, a bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban;
- megfelelő döntéseket hoz arról, hogy az online térben, milyen információkat oszthat meg önmagáról.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a különböző helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat;
- azonosítja saját szerepét és feladatait;
- azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust,
- felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, megfogalmaz néhány megoldási módot;
- felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közös értékeket;
- azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A kapcsolatok hálója
- Saját viszonyrendszerek vizsgálata, a szűkebb és a tágabb közösségek hatása a tanuló életére
- Az alapvető emberi érintkezések formáinak (viselkedés, verbális és non verbális kommunikáció, gondolatok kifejezése, alkotások) megismerése valós és virtuális terepen is;
- A különböző érzelmeket kiváltó okok feltárása;
- Az érzelem vezérelte cselekvések következményeinek vizsgálata.
- A bizalom és a szeretet a kapcsolatokban
- Kapcsolatok elemzése a támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség szempontjából;
- A tartós, bizalomra épülő kapcsolatok jellemzői és fenntartásuk feltételeinek átélése;
- Az érzelmeket is kifejező figyelmes kommunikáció gyakorlása;
- Segítségkérés, segítség felajánlása.

Családi erőforrások

- A család, rokonság egyedi viszonyrendszereinek feltárása;
- Saját helyzet felismerése, feladatok a családban;
- A legértékesebb családi szokások azonosítása;
- A családok sokszínű kulturális hátterének értelmezése;
- Tipikus családi szerepek, helyzetek és ezek értékelése;
- Az érték- és érdekütköztetések, az igények kifejezésének gyakorlása.

Fogalmak

támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség, figyelem, probléma, kapcsolat, családi szokás

Témakör: Társas tudatosság és társas kapcsolatok - Helyem a társas-lelkületi közösségekben
Javasolt óraszám: 12 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- helyesen feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, és az iskolai közösségekben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni;
- felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;
- rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;
- törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;
- nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt;
- különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Szükségünk van társakra
- A társas kapcsolatok fontosságának hangsúlyozása
- Az elhagyatottság, a kirekesztettség állapotának elképzelése
- A hagyományos és a modern technológia nyújtotta kapcsolattartási lehetőségek gyakorlása
- A kapcsolat kezdete
- A rokonszenv, ellenszenv azonosítása
- Az ismeretlenek iránti bizalom vagy bizalmatlanság okai feltárása
- A virtuális kapcsolatteremtési formák véleményezése, a virtuális identitások lehetséges megismerési módjai
- A kapcsolat ápolása
- A kortárs, baráti kapcsolatokat összetartó szokások, a jó működés feltételeinek feltárása, a jó problémamegoldási minták megismerése

- A bizalom, támogatás, törődés, őszinteség és a bántás megjelenési formáinak azonosítása
- A megértésre törekvő, egyenrangú kommunikáció gyakorlása
- A kapcsolatokat gyengítő okok feltárása, a kialakuló konfliktusok elemzése
- Konfliktuskezelési lehetőségek felismerése és gyakorlása

Fogalmak
rokonszenv, ellenszenv, barátság, kapcsolat, bizalom, bizalmatlanság, támogatás, törődés, őszinteség, bántás, megértés, konfliktus

Témakör: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban
Javasolt óraszám: 10 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- azonosítja a nemzet, a kulturális közösség számára fontos értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;
- érzelmileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk;
- értékeli az etikus és nem etikus cselekvések következményeit;
- a csoporthoz való csatlakozás, vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;
- azonosítja a valós és a virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet vagy Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről;
- ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése;
- azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A közösségek összetartó ereje
- Saját identitást képező néhány közösség mélyebb megismerése: nemzet, nemzetiség, nyelvi-kulturális közösség
- Olyan közösségek megismerése, melyeknek a tanuló nem tagja

- A csoportba kerülés lehetőségei. Saját csoporton belüli helyzet, tevékenység értékelése
- A közösségek értékei
- A segítség, együttérzés, tolerancia, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás jelentőségének vizsgálata a társas együttműködésben, és ezek hiányának a következményei
- Önkéntes, másokat segítő tevékenységek. Saját csoport kritikus szemléletű értékelése a befogadás-elfogadás valamint az értékteremtés szempontjából
- Az alapvető gyermekjogok megismerése
- A köztulajdon megbecsülése és a magántulajdon védelme
- A közösségek működése
- Valós és virtuális közösségek írott szabályainak és íratlan szokásrendjének feltárása
- A hatékony együttműködés feltételei számbavétele
- A közös szabályalkotás, a jó munkamegosztás, a vezető szerepének elemzése
- Egyéni és közösségi érdekek összevetése
- A társas élet lehetséges konfliktusainak okai, a konfliktusok kezelése

Fogalmak

csoport, közösség, nemzet, nemzetiség, beilleszkedés, kirekesztés, érdek, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás, vezető, példakép

Témakör: A természet rendjének megőrzése és a fenntartható jövő

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére
- felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét
- döntéseket hoz arról, hogy milyen szokások kialakulásával járul hozzá a fenntarthatóság megvalósításához, milyen cselekvéseket tehet a természeti, társadalmi problémák kezelése érdekében;
- megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit;
- megismeri a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Létezésünk feltételei
- Saját szükségletek, érdekek és értékek feltárása, ezek motiváló hatása a cselekvésekre

- A testi és szellemi egészség forrásainak megismerése– egyéni, társadalmi és környezeti szinten
- A különböző életkörülményű emberek életmódjának összehasonlítása
- Fejlődés: értékek és veszélyek
- Ember és környezete viszonyának értelmezése
- A környezetszennyezés jelenségének meghatározása, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére
- A technikai fejlődés néhány területének feltárása, az ember életmódjára és -minőségére ható jellegzetessége
- Etikai kérdések felvetése a virtuális tevékenységgel, a médiatartalmakkal, a technikai eszközök alkalmazási módjaival kapcsolatban, saját ilyen jellegű tevékenységek reflektív vizsgálata
- Felelősség és cselekvés a jövő érdekében
- A közvetlen környezet állapotának kritikus szemléletű vizsgálata
- A világ jelenéért és jövőjéért vállalható emberi felelősség néhány elemének megfogalmazása
- Saját és közösségi cselekvési lehetőségek tervezése a környezetvédelem érdekében

Fogalmak
természetvédelem, környezetvédelem, média, virtuális tér, tudatos fogyasztó, létszükséglet, takarékosság, mértékletesség, felelősségvállalás

Témakör: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére
Javasolt óraszám: 12 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg a közös erkölcsi értékek érvényesítésére;
- képes az európai, a nemzeti kultúra közös eredetének, forrásainak értelmezésére
- reflektíven értékeli a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban;
- feltárja, hogyan jelennek meg a hétköznapok során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai;
- értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;
- értelmezi az egyes egyházak ünnepköréhez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzájuk kapcsolódó bibliai (Ó és Új Szövetségbeli) szövegekre támaszkodó történeteteket;
- összekapcsolja az egyes egyházak, vallások ünnepköreit és a hozzájuk tartozó jelképeket, szokásokat, néphagyományokat;

- a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz;
- saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Kérdések és válaszok a világról
- A világra vonatkozó személyes kérdések megfogalmazása, a megismerés lehetőségei
- Az információk elemzése a hitelesség alapján
- A logikai érvelések gyakorlása
- A tény, a vélemény, a tudás, a hit, az értékítélet fogalmak értelmezése
- Az érték- és világnézeti különbségek azonosítása
- A helyes és a helytelen dilemmái
- Különböző és hasonló, azonos helyzetről alkotott értékítéletek elemzése
- Néhány kulturális szabályozórendszer megismerése, ezek eredete és hatásai
- A lelkiismeret működésének megérzése, átérzése a döntésekben
- Személyes erkölcsi elvek feltárása
- Dilemmahelyzet elemzése erkölcsi szempontból
- A vallási és a kulturális hagyományok tanításai
- Az istenhívő világnézet sajátosságainak vizsgálata
- A környezetben fellelhető vallások néhány szokásának, ünnepének megismerése, ezen keresztül a világnézeti-kulturális sokszínűség tudatosítása

Fogalmak

világkép, világnézet, tudás, tény, vélemény, információ, hitelesség, együttélés, hit, istenhit, vallás, egyház, vallási tanítás, jó, rossz, lelkiismeret

A továbbhaladás feltételei:

Ismerje az alapvető etikai fogalmakat.
Legyen képes felismerni a különböző helyzethez illeszkedő érzelmeket és kifejezésmódjukat.
Tudja, hogy az ember testi, lelki egészsége egységben valósul meg.
Legyen képes saját és a társak belső értékeinek és egyediségének felismerésére.
A megértésre törekvő, egyenrangú kommunikációra törekedjen a társas érintkezésekben.
Legyen képes kapcsolatokat gyengítő okok feltárása.
Konfliktuskezelési lehetőségek ismerete és gyakorlása
Legyen tisztában a közösségek alapvető értékeivel. Képes legyen az írott és íratlan szokásrend megkülönböztetésére. A társas együttműködés hiányából adódó következmények felismerése.
Tudja azonosítani azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és saját szavaival képes legyen véleményt alkotni róluk;
Tudja helyén kezelni az etikus és nem etikus cselekvések következményeit;
Tudja azonosítani a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit.
Tudjon különbséget tenni a hiteles információ és az álhírek között irányítással

A tény, a vélemény, a tudás, a hit, az értékítélet fogalmakat tudja értelmezni.
Legyen tisztában néhány kulturális szabályozórendszer eredetével és hatásaival.
A lelkiismeret működésének fontosságát legyen képes átérezni a döntésekben
A környezetben fellelhető vallások néhány szokásának, ünnepének megismerése, ezen keresztül a világnézeti-kulturális sokszínűség tudatosítása, velük szembeni tolerancia képességének fontosságát érezze át.

7-8. évf.– Helyi Tanterv

Az erkölcstan alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, a gyerekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a tanulók viselkedésének belső szabályozó erőivé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll – testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmának szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az erkölcstan a személy egyediségét és méltóságát helyezi a középpontba. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az erkölcstan magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását – önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz –, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcsi kérdésekről való gondolkodás során az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget.

A cselekedetek és az elmulasztott cselekedetek, a társadalmi teljesítmények megítéléséről azonban csak akkor folyhat értelmes párbeszéd, ha léteznek olyan *erkölcsi alapelvek,* amelyeket a nagy többség mértékadónak tart. Az értékrelativizmus elkerülése érdekében fontos tehát hangsúlyozni, hogy az erkölcstan tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

A különböző társadalmakban azonban nem egészen egységes a közösnek tekinthető értékek és normák értelmezése – különösen olyankor nem, amikor ezek konkrét helyzetekben ütköznek egymással, vagy sajátos érdekek befolyásolják a róluk való gondolkodást. Ezért az értékek és a normák megítélése minden korban gyakran képezte *vita és egyeztetés* tárgyát a közösségeken belül – és sokszorosan így van ez napjainkban, amikor a környezet a korábbiaknál kevesebb biztos tájékozódási pontot kínál a fiatalok számára. A saját értékek keresése közben azonban fontos megérteni azt is, hogy az értékek sokfélék és kulturálisan változatosak, s a tanulóknak nyitottá kell válniuk a sajátjukétól eltérő értékrendek befogadására is. A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Más részük interperszonális – másokra és a hozzájuk fűződő kapcsolatainkra vonatkozik. S megint más részük alapvetően társadalmi jellegű – közösségeinkhez és környezetünk egészéhez kapcsolódva fontos szerepet játszik abban, hogy világunk élhető és utódainkra is átörökíthető maradjon.

Az *erkölcsi érzék*, illetve mélyebb szinten a *lelkiismeret* fejlesztése azt jelenti, hogy képessé tesszük gyermekeinket arra, hogy olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez. Közben pedig fejlődnek bennük azok a pozitív belső késztetések is, amelyek segítségükre vannak a jó és a rossz felismerésében, az elkövetett hibák kijavításában, valamint a bűntudat kezelésében.

Értékeken alapuló, *felelős döntést* azonban csak szabadon lehet hozni, aminek előfeltétele az autonómia. Az erkölcsi nevelés kitüntetett célja ezért az önálló, felelős és kritikai gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Ugyanilyen fontos jellemzője a felelős magatartásnak az *empátia*, a másik ember helyzetének megértése és átérzése. Az erkölcsi nevelés alapvető feladata ezért a másokkal való törődés, a *szolidaritás* képességének erősítése is. S végül a felelős cselekvés harmadik elengedhetetlen összetevője az a képesség, hogy elvont, egyetemes nézőpontból is rá tudjunk tekinteni a dolgokra. Ebből a szempontból az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. A nevelés e három területének ugyanakkor szerves részét képezi az *érzelmi intelligencia* fejlesztése is, amely a viselkedést a kognitív szint alatt – e szintnél erősebben – befolyásolja, s amelynek hiánya, illetve fejletlensége elemi akadálya lehet a kívánatos értékek bensővé válásának.

Az iskolai tanulásra jellemző módon az erkölcstan is számos ismeretet közvetít. A tantárgy felépítése azonban nem elsősorban ismeret-, hanem sokkal inkább *érték- és fejlesztésközpontú*. A fejlesztés célja a magatartást meghatározó erkölcsi kategóriák jelentéstartalmának évről évre való gazdagítása, az életkornak megfelelő szinten való megtapasztalása, tudatosítása, illetve szükség szerinti újrarendezése. Mindennek személyes tapasztalatokon, reflexiókon és véleményalkotáson kell nyugodnia. A tananyag felépítése ezért nem lineáris, hanem *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek hátterében évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza – más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal –, építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva azokat. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, leginkább helyben, a tanulócsoport ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalma inkább épül a hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra, illetve *személyes élményekre*, mint elméleti jellegű ismeretekre. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az erkölcstan a tanulókra nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív – gondolkodó, kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső – résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik – ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is –, a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tiszta lapként” lépnek be az iskola kapuján. Valamilyen ösztönösen és/vagy tudatosan már meglévő erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban vagy ezzel vitatkozva kell megpróbálni segítséget nyújtani nekik ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak

sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni.
Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* nem erkölcsi kinyilatkoztatások megfogalmazása, az erkölcsi jóval kapcsolatos ismeretek vagy egyes értékek verbális hangoztatása, hanem elsősorban a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni – különösen az általános iskolai korosztály esetében –, hogy az eredmény döntő mértékben nem a közlések tartalmán, hanem a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, csupán a *példája révén* erősebb és maradandóbb erkölcsi hatást tud gyakorolni a gyerekekre, mint mások a szavaikkal.
Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az erkölcstanórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés jó lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, a helyi közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység, illetve az önkéntes munka.
Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthat a tanulói portfólió. Osztályzattal is értékelhető az egyéni vagy közös feladatokban való részvétel, illetve egy-egy konkrét tevékenység. Soha nem irányulhat viszont az értékelés azoknak a személyes vélekedéseknek a minősítésére vagy osztályozására, amelyek értékközpontú kialakítása a tantárgy lényegi funkciója.

7–8. évfolyam

Az általános iskola szakaszzáró éveiben megnő azoknak a kérdéseknek a köre és bővül azoknak az élethelyzeteknek a sora, amelyekben a fiatalok önálló döntéseket hoznak – s ezzel együtt fokozódik a felelősségük is önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben. Ez a helyzet fontos kapcsolódási pontokat kínál *a másokért való felelősségvállalás és az önkéntesség,* valamint a *pályaorientáció* témakörének nevelési céljaihoz, illetve a *kezdeményezőkészség és vállalkozói kompetencia* fejlesztéséhez.
Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a *testi és lelki egészségre*, illetve a *családi életre való nevelés* általános céljainak megvalósításában.

13-14 évesen a tanulók már nagymértékben önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, így az erkölcstan órák keretében is kitüntetett helyet kell kapnia a *médiatudatosságra* nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az *állampolgárságra és demokráciára* nevelésnek, valamint az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* fejlesztésének is.
A 7-8. évfolyamon a tanulók már képesek pontosan érzékelni az egyes társadalmi csoportok lehetőségei és életesélyei közötti különbségeket, fel tudják fogni a *társadalmi igazságosság* kérdéskörébe sorolható problémákat, és képesek minderről összefüggésekben gondolkodni. Következésképpen az erkölcstan órák keretében direkt formában is felvetődhetnek a kirekesztettség, az előítéletek, valamint a méltányosság kérdéseit feszegető témakörök. Az órai beszélgetések valamennyi formája elősegítheti a *lelkiismeret* szociális dimenziójának erősödését.
Szintén fontos sajátossága ennek az életkornak, hogy megkezdődik a *személyes világkép* és világnézet kialakulása, amely ugyan csak évek múltán válik teljesen összerendezetté, de ezekben az években az iskola fontos feladata, hogy ezt a folyamatot a maga eszközeivel támogassa. A formálódó világképben testet öltő értékekre támaszkodva a fiatalok fokozatosan elkezdik elhelyezni magukat a létezés tágabb összefüggésrendszerében.
Az életkorra jellemző *önállósodást* az iskola *véleményt, választást és döntést igénylő helyzetek* teremtésével tudja támogatni. Ebből az erkölcstan valós, vagy a valóságoshoz nagyon hasonló morális dilemmák mérlegeltetésével veheti ki a maga részét. Ebben a szakaszban a dilemmák már hangsúlyosan célozhatják a *személyes jövőkép* kialakítását, valamint az *identitás* különféle dimenziókban való stabilizálódását. E folyamat részeként fontos szerepet kap az erkölcstan órákon annak a megerősítése, hogy másnak ugyanúgy joga van saját identitáshoz, amelynek a szokásokban és vélekedésekben megnyilvánuló másságát tiszteletben kell tartani.
Ugyancsak kiemelt szerep juthat e szakasz óráin az adott konkrét témákhoz kapcsolódó *információk* különféle forrásokból való összegyűjtésének és rendszerezésének, a *kritikai gondolkodás fejlesztésének* és a jelenségek érvekkel alátámasztott *értékelésének*, valamint a *disputa* jellegű vitáknak és az *erkölcsi dilemmavitáknak* is.

7. évfolyam

Témakör neve	óraszám
1. Bevezetés	1 óra
2. Ki vagyok én?	11 óra
3. Párkapcsolat és szerelem	11 óra
4. Közösségeim	11 óra
5. Év végi összefoglalás	2 óra
Összes óraszám	36 óra

Tematikai egység	**Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?**	**Óraker et 11 óra**

Előzetes tudás, tapasztalat	A nyelv és nyelvhasználat, valamint az emberi kommunikáció témakörében szerzett anyanyelvi ismeretek. A tettek belső mozgatóerőivel kapcsolatos személyes tapasztalatok.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való reflektálás révén. Az önelfogadás és az akaraterő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Nyelv és gondolkodás Vajon hogyan születik a gondolat? Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolok? Mindig van-e célja a gondolkodásnak? Milyen kapcsolat van a gondolkodás és a nyelv, a fogalmak és a szavak között? Milyen kapcsolat van a szavak és a tettek között? Hogyan befolyásolhatja a nyelvhasználat a társas kapcsolataimat? Vajon aki más nyelvet beszél, az másképp is gondolkodik?	*Magyar nyelv és irodalom*: A kommunikációs céloknak megfelelő szövegek írása; a nyelv állandósága és változása.
Tudás és értelem Mi az, ami igazán érdekel? Hogyan és mit tanulok könnyen? Miben vagyok sikeres? Mi az, amiben kevésbé vagyok sikeres, és vajon miért? Akarok valamin változtatni ezen a téren? Ha igen, miért és hogyan? Miben vagyok tehetséges? Hogyan használom és hogyan fejlesztem a tehetségemet? Vajon már a születéskor eldől, hogy milyen teljesítményt érhet el valaki, vagy a tanulás szerepe a meghatározó?	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Tanulási pálya; környezet és pályaválasztás; megélhetés. *Biológia – egészségtan:* A serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői;a személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok.
Ösztönzők és mozgatóerők Mi minden befolyásolja a tetteimet és a döntéseimet? Mik az ösztönök, és hogyan hatnak a viselkedésünkre? Mikor jó, hogy hatnak ránk, és mikor nem? Tudjuk-e befolyásolni az ösztönös késztetéseinket? Hogyan hatnak a testi és lelki állapotunkra, tetteinkre a pozitív és a negatív érzések és érzelmek? Lehet-e befolyásolni az érzelmeket? Milyen igények, vágyak és célok alakítják a döntéseinket? Mi az, ami akarattal elérhető, és mi az, ami nem? Hogyan hat ránk a siker, a kudarc és a válság?	*Vizuális kultúra:* Érzelmek, hangulatok kifejezése; látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése.
Érték és mérték Mi igazán fontos az életemben? Vannak-e olyan értékek, amelyek mindenkinek egyformán fontosak? Mik az én értékeim? Előfordult-e már olyan döntési helyzet, amikor ütköztek ezek az értékek egymással, és választanom kellett közöttük? Mit tettem akkor, és mit tennék hasonló helyzetben most? Tudok-e valamilyen sorrendet	

felállítani az értékeim között?	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Nyelv, gondolkodás, szó, fogalom, tett, nyelvhasználat, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, ösztön, érzés, érzelem, igény, vágy, cél, döntés, válság, akarat, érték, értékrend, értékütközés.

Tematikai egység	**Párkapcsolat és szerelem**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	A nemi éréssel és a szaporodással kapcsolatos biológiai ismeretek. A párkapcsolatok terén szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy milyen szerepet játszik az intim párkapcsolat az emberek életében. Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Vonzódás Milyen testi változásokkal jár a serdülőkor, és ezeknek milyen lelki hatásaik vannak? Milyen okai lehetnek annak, hogy egyesekhez vonzódunk, míg mások inkább taszítanak bennünket? Honnan tudhatja egy lány és egy fiú, hogy egymás iránti vonzódásuk kölcsönös? Ki tegye meg az első lépést és hogyan? Mi minden lehet félreértések forrása? Mit szabad és mit nem szabad tenni abban az esetben, ha a vonzódás nem kölcsönös? *Együttjárás* Milyen forrásai és formái lehetnek a szerelemben az örömnek és a boldogságnak? Mit jelent a másik tisztelete és az egymás iránti felelősség a párkapcsolatban? Hogyan tudják segíteni egymást a szerelmesek? Mikor elég érett egy fiatal a szexuális kapcsolatra? Hogyan kerülhető el a nem kívánt terhesség? Mit jelent és hogyan teremthető meg az intimitás a szexuális kapcsolatban? Milyen forrásai és formái lehetnek a problémáknak és a konfliktusoknak egy párkapcsolatban? Hogyan lehet és meddig érdemes feloldani ezeket? Honnan lehet észrevenni, hogy a vonzódás már nem kölcsönös? El lehet-e kerülni a lelki sérüléseket egy szakítás során?		*Biológia - egészségtan:* Nemi jellegek, nemi hormonok; a menstruációs ciklus folyamata; másodlagos nemi jellegek, lelki tulajdonságok; a fogamzásgátlás módjai, következményei; az abortusz egészségi, erkölcsi és társadalmi kérdései; a fogamzás feltételei, a méhen belüli élet mennyiségi és minőségi változásai, a szülés/születés főbb mozzanatai.

Házasság, család és otthonteremtés Milyennek képzelem azt az embert, aki majd felnőttként a társam lesz az életben? Milyen családot és milyen otthont szeretnék? Fontos-e a házasságkötés ahhoz, hogy két egymást szerető ember együtt éljen? Milyen a jó házasság? Mit lehet tenni a fenntartása érdekében? Mivel és hogyan lehet elrontani? Le lehet-e élni egy életet egyetlen ember mellett? Lehet-e, érdemes-e erre törekedni? Miért dönt úgy két ember, hogy családot alapít? Fontos-e, hogy amikor egy gyerek világra jön, a szülei házastársak legyenek? *Visszaélés a nemiséggel* Mit jelent a prostitúció, a pedofília, a pornográfia és a szexuális bántalmazás kifejezés? Hogyan lehet elkerülni, hogy ilyesminek az áldozataivá váljunk? Hol lehet segítséget kérni ilyen jellegű fenyegetettség esetén? Mi a teendő, ha egy társunkat ilyen veszély fenyegeti?	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat.

Tematikai egység	**Egyén és közösség**	**Órakeret** **11 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Formális és informális, iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az autonóm gondolkodás és cselekvés iránti igény felkeltése, megerősítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Közösségeim Milyen csoportokhoz tartozom és miért? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Milyen okai vannak a változásnak? Melyik csoporthoz mennyire kötődöm? Melyikben mennyire érzem szabadnak magam? *Erőt adó közösség* Miért van szükségünk arra, hogy együtt legyünk másokkal? Miben különbözik a közösséghez tartozás a páros kapcsolattól, és miben hasonlít rá? Milyen szerepet töltök be a közösségeim életében? Mit kapok tőlük, és mit adok nekik? Mitől érzem		*Biológia - egészségtan:* Leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban; mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség,

magam jól vagy rosszul egy csoportban? Mit tehetek azért, hogy a csoportban, amelyhez tartozom, mindenki jól érezze magát? *Korlátozó közösség* Milyen érzés, ha valamilyen kérdésben mást gondolok, mint a csoport többi tagja? Lehet-e egy csoporton belül másképp viselkedni, mint ahogy a többség teszi? Milyen következményekkel járhat ez? Meg tudja-e változtatni egy ember egy csoport nézeteit vagy viselkedését? *Szabadság és korlátozottság* Mennyire vagyok szabad és önálló a tetteimben és választásaimban? Mi az, amihez alkalmazkodnom kell egy közösségben, és mi az, amiről valóban szabadon dönthetek? Kitől kaphatok segítséget, ha döntenem kell? Kiknek és milyen szabályoknak kell mindenképp engedelmeskednem? Milyen előnyei és milyen veszélyei lehetnek az engedelmességnek? Van-e olyan helyzet, amikor nem szabad engedelmeskednem? Hogyan segíthet a lelkiismeret a jó és a rossz, a bűn és az erény közötti választásban? Milyen helyzetekben mondhat mást a lelkiismeretem, mint a szabályok vagy a közösségem tagjai? Figyelmeztet-e a lelkiismeretem saját tévhiteimre és előítéleteimre?	alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma feloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.

Továbbhaladás feltételei:

A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és tudatos lény, akit veleszületett képességei alkalmassá tesznek a tanulásra, mások megértésre és önmaga vizsgálatára. Érti, hogy az emberek viselkedését, döntéseit tudásuk, gondolataik, érzelmeik, vágyaik, nézeteik és értékrendjük egyaránt befolyásolják. Képes reflektálni saját maga és mások gondolataira, motívumaira és tetteire. Életkorának megfelelő szinten ismeri önmagát, hosszabb távú elképzeléseinek kialakításakor képes reálisan felmérni a lehetőségeit. Képes erkölcsi szempontok szerint mérlegelni különféle cselekedeteket, és el tudja viselni az értékek közötti választással együtt járó belső feszültséget. Képes ellenállni a csoportnyomásnak, és saját értékrendje szerinti autonóm döntéseket hozni. Tisztában van vele, hogy baráti- és párkapcsolataiban felelősséggel tartozik a társaiért.

8. évfolyam

Témakör neve	Óraszám
Bevezetés	1 óra
1. Helyem a világban	11 óra
2. Mi dolgunk a világban?	11 óra
3. Hit, világkép, világnézet	11 óra
4. Év végi összefoglalás	2 óra
Összes óraszám:	36 óra

Tematikai egység	**Helyem a világban**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Az Európáról, a globalizációról és a multikulturális társadalmakról szerzett történelmi és földrajzi ismeretelemek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulókban. A más kultúrák iránti nyitottság erősítése; annak elfogadtatása, hogy napjaink globális világában a kultúrák és a népcsoportok számos ok miatt keverednek egymással, ami előnyökkel és nehézségekkel is együtt járhat. A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Tágabb otthonunk: Európa Melyek az Európai Unió jelképei, és mit jelentenek ezek számomra? Európa mely térségeiben élnek olyan emberek, akiket közelebbről vagy távolabbról ismerek? Mi kapcsol össze velük? Miben hasonlítanak egymásra Európa különböző országainak lakói, és mi mindenben különböznek egymástól? *Színesedő társadalmak* Miért akarnak egyes emberek máshol tanulni vagy dolgozni, mint ahol megszülettek? Milyen pozitív és negatív hatásai lehetnek e jelenségnek az egyének és a közösségek életére? Mi az oka annak, hogy sokan elmenekülnek saját hazájukból, és más országban akarnak letelepedni? Be kell-e engedni egy gazdagabb országnak a saját területére a világ szegényebb térségeiből menekülőket? Milyen előnyei származhatnak a külföldiek befogadásából egy országnak, és milyen problémák forrása lehet ez? Vajon ugyanolyan jogok illetik-e meg a külföldről érkezőket, mint a befogadó ország polgárait? Melyek a más néphez vagy más kultúrához tartozó emberekkel szembeni sztereotípiák és előítéletek forrásai? Miért fordulnak elő Magyarországon és Európa más részein is etnikai hátterű konfliktusok? Mire van szükség ahhoz, hogy létrejöjjön a		*Földrajz*: Éhezés és szegénység a világban; Európa változó társadalma; az Európai Unió lényegének megértése; népességmozgások és menekültáradat; a Kárpát-medence népei. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: Egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban; állampolgári jogok és kötelességek; a nyugati integráció kezdetei; az Európai

bizalom és az együttérzés a különböző kultúrákhoz tartozó emberek között? *A társadalmi együttélés közös normái* Milyen jellegű szabályok vonatkoznak a társadalom minden tagjára? Milyen esetekben fogadható el a kivételezés? Hogyan alakulnak ki ezek a közös szabályok? Miért baj, ha egyesek nem tartják be ezeket a szabályokat? Jogos-e, ha ezért megbüntetik őket? A büntetés milyen formái fogadhatók el? Milyen módon lehet jóvátenni, ha valaki vétett a társadalom közös normái ellen? Hogyan lehet a vesztegetést, a korrupciót megszüntetni? Lehet-e a hála jele a hálapénz? Hibázik-e az, aki adja vagy az, aki kapja? Melyik hatékonyabb, a büntetés vagy a megelőzés? Mit tehet az egyén és a közösség a megelőzés érdekében? *Új technikák, új szabályok* Vajon az, ami fenn van a világhálón, a világ közös tulajdonának tekinthető-e? Mi az, amit szabadon használhatunk fel az interneten elérhető tartalmak közül, és mi az, amit nem? Mi az, amit szabadon letölthetünk és mi az, amit nem? Honnan lehet tudni, hogy mit véd a szerzői jog és mit nem? Vannak-e a mobil telefon használatának közösségi szabályai?	Unió létrejötte és működése; a globalizáció előnyei és veszélyei; Magyarország Alaptörvénye; a magyarországi nemzetiségek és etnikai kisebbségek; a cigány (roma) népesség helyzete.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Európai Unió, menekült, befogadó ország, sztereotípia, előítélet, etnikai konfliktus, társadalmi norma, szabályszegés, korrupció, büntetés, megelőzés, szerzői jog.

Tematikai egység	**Mi dolgunk a világban?**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Az alkohol, a cigaretta és a drogok káros hatásaival kapcsolatos egészségtani ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyes jövőkép kialakításának ösztönzése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Jóllét és jólét Mivel lehet a legnagyobb örömet, illetve bánatot okozni nekem? Mitől érzem jól magam a bőrömben, és mitől érzem rosszul? Miről tudnék könnyen lemondani a jelenlegi életem javai és lehetőségei közül? Mi az, amihez mindenképp ragaszkodnék? Mit szeretnék elérni az életemben? Mit lehet pénzért megkapni és mit nem? Mit kell tennem azért, hogy egészséges maradjak? *Boldogulás, boldogság* Hogyan képzelem el a jövőmet? Mikor érezném sikeresnek,	*Magyar nyelv és irodalom*: A sajtóműfajok alapvető jellemzőinek tudatosítása; hírek, események a médiában. *Történelem,*

értelmesnek az életem alakulását? Milyen szerepe lehet ebben a tanulásnak, a pénznek, a munkának, az alkotásnak és az emberi kapcsolatoknak? Milyen foglalkozást tudok elképzelni magamnak? Mit tartok még fontosnak a boldoguláshoz? Mivel tudom enyhíteni a rosszkedvemet vagy a bennem lévő feszültséget, ha valami nem úgy sikerül, ahogy elképzeltem? Mit gondolok ezzel kapcsolatban a drogról és az alkoholról? Vajon mindent érdemes kipróbálni az életben, vagy van olyasmi, amit egyszer sem? Amit sokan tesznek, azt helyes is tenni? Mit tehetek és mit nem szabad tennem a boldogulásomért? *A média és a valóság* Mit tudhatunk meg a világról a tévéből, az újságokból és az internetről? Honnan tudjuk, hogy a valóságot mutatja-e be az, amit az újságban olvasunk, a tévében látunk, az interneten találunk? Mitől függ, hogy egy információt hitelesnek érzünk-e vagy sem? Hogyan kell tájékozódnunk ahhoz, hogy valós információhoz jussunk? Tudjuk-e mi magunk is alakítani a világot a médián keresztül?	*társadalmi és állampolgári ismeretek*: Tudományos és technikai forradalom; a világháló. *Vizuális kultúra:* Képek, látványok, médiaszövegek, események önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak felhasználásával; a mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, média, befolyásolás, korrupció, hitelesség.

Tematikai egység	**Hit, világkép, világnézet**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Különböző vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tények és vélemények elkülönítése; érvényes állításoknak és értékeléseknek a megfogalmazása; ezek gyakorlása, fejlesztése. A nagy világvallások legfontosabb tanításainak megismertetése. A világértelmezések közötti párbeszéd fontosságnak elfogadtatása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az ember mint értékelő és erkölcsi lény Hogyan tudunk különbséget tenni a tények és a vélekedések között? Miért fontos ezek megkülönböztetése? Hogyan tudjuk eldönteni, hogy egy állítás igaz vagy nem? Miért fontos ezt tudni? Hogyan alakulnak ki a tévhitek, a sztereotípiák és az előítéletek? Mi járul hozzá ezek fenntartásához, és mi segíti elő a lebomlásukat? Mi a különbség a meggyőződés, a hit, a világkép és a világnézet között? *A nagy világvallások világképe*	*Vizuális kultúra:* Személyes véleményt kifejező vizuális megjelenítés adott témában. *Földrajz:* A világvallások társadalmat, gazdaságot,

Milyennek mutatja be a világ kezdetét, működését és végét a judaizmus, a kereszténység, az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus? Milyen egyéb világképek élnek más vallásokban? Miben hasonlítanak ezek egymáshoz, és miben különböznek? *A nagy világvallások erkölcsi tanításai* Mit mond a kereszténység a jóról és a rosszról, a helyesről és a helytelenről? Mit mondanak ugyanerről a judaizmus, az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus tanításai? Melyek a világvallások közös értékei? *Párbeszéd és együttműködés* Miről érdemes együtt gondolkodniuk a mai világban a különböző keresztény felekezetek képviselőinek, a keresztény és zsidó vallású embereknek, a keresztényeknek és más vallások követőinek, a hívőknek és a nem hívőknek? Milyen új vallási mozgalmak kialakulásának lehetünk tanúi napjainkban? Vajon miért nem a régi vallások közül választanak maguknak ezek követői?	környezetet befolyásoló szerepe; kultúrák találkozásai a Föld különféle térségeiben.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, sztereotípia, előítélet, Tízparancsolat, meggyőződés, világkép, világnézet, hit, vallás, világvallás, erkölcsi tanítás.

8. évfolyam kimeneti követelményei

Kialakultak benne az európai identitás csírái. Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására. Érti a szabályok szerepét az emberi együttélésben, s e belátás alapján igyekszik alkalmazkodni hozzájuk; igényli azonban, hogy maga is alakítója lehessen a közösségi szabályoknak. Van elképzelése saját jövőjéről, és tisztában van vele, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie. Életkorának megfelelő szinten tisztában van vele, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár. Fontosnak érzi a közösséghez tartozást, miközben törekszik személyes autonómiájának megőrzésére. Képes megfogalmazni, hogy mi okoz neki örömet, illetve rossz érzést. Tisztában van a függőséget okozó szokások súlyos következményeivel. Tudja, hogy ugyanazt a dolgot különböző emberek eltérő módon ítélhetik meg, ami konfliktusok forrása lehet.

A Sajátos Nevelési Igényű tanulók integrált oktatásából adódó feladatok az etika tantárgy keretein belül.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt jelentőségű

- változatos tanulásszervezési módok, differenciált oktatásszervezés, projektmunka biztosítása;
- a tanuló szükségleteihez illesztett tanulási stratégiák megválasztása, a személyre szabott, tanulóközpontú tanulás;
- az értékelési eljárások megválasztása, a fejlesztő értékelés szükségessége;
- a társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének kiemelt támogatása az egyéb pszichés fejődési zavar kategóriába tartozó mindegyik tanulónál, ami lényeges elvi kiindulópontja a gyakorlati munkának;
- a környezet illesztése a gyermek szükségleteihez;
- átlátható és érthető szabályok kialakítása.

Az alapelvek megvalósítása érdekében feladat:

- az optimális és támogató tanulási környezet kialakítása az előzetesen felmért szükségletek alapján;
- érdeklődés, motivációs bázis felmérése;
- énhatékonyság erősítése az osztálytermi és egyéni munkán keresztül is;
- módszertani sokrétűség megvalósítása;
- differenciálás megvalósítása:
- a feladatok megoldásához hosszabb időtávokat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- a feladatok tartalmát, a nevelési-oktatási célt szem előtt tartva, a tanuló egyéni szükségleteihez, képességstruktúrájához és teherbírásához szükséges igazítani;
- személyre szabott értékelés, fejlesztő értékelés;

13.6.5 Természettudomány

5-6. évfolyam

A természettudomány tantárgy alapvető szerepet játszik a tudományos és technológiai műveltség kialakításában a természettudományokkal való ismerkedés korai szakaszában. Összekötő szerepet tölt be az alsó tagozatos környezetismeret és a 7. osztálytól diszciplináris keretek között oktatott természettudományos tárgyak (biológia, fizika, földrajz, kémia) között. Ugyanakkor a természettudományi tanulmányok sok esetben építenek a más tantárgyak (főleg a magyar, a matematika és a történelem) keretében megszerzett tudásra, készségekre, kompetenciákra.

A fenti megállapításokból kiindulva a természettudomány tárgy négy olyan alapdiszciplína (biológia, fizika, földrajz és kémia) köré szerveződik, amelyek a természeti törvényszerűségek, rendszerek és folyamatok megismerésével foglalkoznak. Ennek megfelelően a természettudomány tárgy célja e komplex tudásanyag integrálása az egyes természeti rendszerek közötti alapvető összefüggésekre való rávilágítás révén.

A természettudomány tanulási-tanítási folyamatában alapvető szerepe van a tanulók számára releváns problémák, életszerű helyzetek megismerésének, amit a felvetett probléma integrált szemléletű tárgyalásával, a tanulók aktív közreműködésével, egyszerű – akár otthon is elvégezhető – kísérletek tervezésével, végrehajtásával, megfigyelésével és elemzésével érhetünk el.

A természettudomány tananyaga tehát mindenkihez szól, nem csak azokhoz, akik a későbbiekben komolyabban szeretnének természettudományokkal foglalkozni. Szervesen kell, hogy kötődjön a hétköznapi élethez, és erősen gyakorlatorientált. Feltárja a természettudományok társadalmunkban és az egyén életében betöltött szerepét. Nem tartalmaz sok ismeretet és fogalmat, viszont annál több gyakorlati jellegű tevékenységet, megfigyelést, tapasztalást épít be. Hagy időt az elmélyült feldolgozásra, az esetleges megértési problémák megbeszélésére, tekintettel van az információfeldolgozás memóriakapacitására, a kognitív terhelésre. Kerüli a sok új információt tartalmazó témákat. Figyel a megfelelő, már részben szakmai nyelvhasználatra és kommunikációra. A tárgy célja inkább a fogalmi megértés, és nem az információk szigorú megtanítása; valódi problémamegoldást kínál. Előnyben részesíti az életszerű természettudományos problémák csoportmunkában (projektmódszerrel, kutatásalapú tanítással) történő feldolgozását. Megfelelően használja a kísérleteket, a terepi foglalkozásokat, megfigyeléseket, melyeknek mindig világos a célja, és a manuális készségek mellett a fogalmi megértést is fejlesztik. Hangsúlyozza a kísérleti problémamegoldás lépéseit, különös tekintettel a várható eredmény becslésére (hipotézisalkotásra). Az ellenőrzés során döntően a megértést, a logikus gondolkodást, és nem a magolás eredményét méri.

A természettudomány tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A természettudomány tanulásának belső motivációs bázisa a természet, az élő és élettelen környezeti jelenségek iránti gyermeki érdeklődés, amelyet a tantárgy tudatos ismeretszerzéssé alakít át. A természettudomány vizsgálati témáit és módszereit a tanuló össze tudja kapcsolni a mindennapi élet kontextusaival, a tudás alkalmazhatósága az önirányító tanulás képességét is erősíti.

A kommunikációs kompetenciák: A természettudomány tantárgy és általában a természettudományok azon képességeket fejlesztik, amelyek révén a tanuló megtanulja világosan, röviden és pontosan kifejezni saját gondolatait, megfigyeléseit és tapasztalatait.

A digitális kompetenciák: A gyermekek számára természetes a digitális technológia jelenléte és aktív részesei a digitális kultúrának, ez azonban nem jelenti azt, hogy ne lenne szükséges és fontos a digitális kompetenciáik fejlesztése. A tantárgy által felölelt tudományterületek számos lehetőséget kínálnak a digitális kompetenciák fejlesztésére, hiszen a technológia jól alkalmazható a megismerés, az együttműködés, az információk kritikus értelmezése, az értékelés és alkotás során, illetve a természettudományos gondolkodás tanításakor.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A természettudományok alapvetően gyakorlatorientált, tapasztalatokon alapuló tudományok, ahol a minőségi tulajdonságok mellett a mennyiségi viszonyok vizsgálata is elengedhetetlen. Sok esetben ez csak statisztikus gondolkodással lehetséges. Ugyancsak fontos cél az elemző gondolkodás kialakítása is. Mivel a természettudomány tantárgy alapvetően integráló jellegű, ezért szinte minden témakör fejleszti a tanuló rendszerszintű, komplex gondolkodását.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Mivel a természettudomány alapvetően gyakorlatorientált tantárgy, a tudás elsajátításához alkalmazott módszerek között nagyon gyakran szerepel a társakkal együttműködést igénylő csoportmunka, amely során a tanuló felismeri feladatát, szerepét a csoportban, csoporttagként a társakkal együtt végez különböző tevékenységeket, illetve megfelelő készségek birtokában igény szerint csoportvezetői szerepet vállalhat.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A természeti/környezeti nevelési célok eléréséhez az ismeretszerzés mellett 10–12 éves korosztályban kiemelt fontosságú a természetből érkező érzelmi hatások befogadása, amelyek akár egy életre is meghatározhatják a gyerekek természettudományokhoz történő hozzáállását, attitűdjét.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A természettudományos diszciplínák közül szinte mindegyikre jellemző, hogy a nagyon komoly elméleti tudás mögött a társadalmi hasznosulást nagyban segítő, gyakorlati alkalmazásuk is van. Ezt az adottságot remekül ki lehet használni a gazdasági élet szereplőivel, gyárakkal, cégekkel történő együttműködés kialakítására, amelynek a természettudomány tantárgy keretein belül még elsősorban gyakorlati ismeretszerző, közvetlen tapasztalást segítő szerepe lehet. A jövőbeni pályaorientáció, életpálya-tervezés és munkavállalás szempontjából az ilyen tapasztalatok kulcsfontosságú szerepet tölthetnek be.

Az 5-6. osztályos korcsoport sajátosságaiból adódóan a gyerekek többnyire érdeklődéssel fordulnak az élő és élettelen környezet, a természet felé. Erre az érdeklődésre alapozva kell biztosítani számukra azoknak a készségeknek és képességeknek a fejlesztését, amelyek alkalmassá teszik majd őket a felsőbb évfolyamokon a magasabb szintű természettudományok világában történő eligazodásra. A természettudomány tanításának legfontosabb célja tehát azoknak a képességeknek, készségeknek, szokásoknak a fejlesztése, amelyeket alsó tagozaton a környezetismeret tantárgy alapozott meg, és amelyek a felsőbb évfolyamokon a természettudományos tárgyak tanulásához szükségesek.

A megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, rendezés, mérés, kísérletezés módszereit önállóan gyakorolva fejlődik a tanulók megfigyelő-, leíró, azonosító és megkülönböztető képessége, mérési technikája, amelyet az alsó tagozattal ellentétben már tanári segítség nélkül is képesek megvalósítani. A megfigyelt jelenségeket ezután leírják valamilyen formában, ami ebben az életkorban nem csak írás lehet, hanem gyakran rajz vagy más manuális, illetve verbális készségeket igénylő forma. A tanulók egyszerű kísérletek megtervezésével, kivitelezésével és a következtetések levonásával készülnek fel a felsőbb évfolyamokon is jellemző természettudományos kísérletezésekre.

A tanulók megismerik a növények és állatok testfelépítését, jellemző tulajdonságait, a természetben és az ember szempontjából betöltött szerepüket. Tágítva a kört, az életközösségek vizsgálata során megértik az élő és élettelen környezet kölcsönhatásait, a szervezet és az életmód összefüggéseit. Részletesen foglalkoznak az élő és élettelen környezeti elemeket érintő környezet- és természetvédelmi problémákkal, valamint a fenntartható fejlődés témakörével is. Külön témakör foglalkozik az emberi szervezet felépítésével és működésének megismerésével, amelyen belül nagy hangsúlyt kap a testi és lelki egészség megőrzésének és az egészséges életmódnak a kérdésköre.

A természettudományos elgondolások mellett számos esetben a folyamatok olyan társadalmi vetületeire is rávilágít, mint például az energiatakarékosság, ezzel is hangsúlyozva az emberi felelősséget az egészség és a természeti-környezeti rendszerek védelmében.

5. évfolyam (heti 2 óra)

A témakörök áttekintő táblázata:

Az 5. évfolyamon a természettudomány tantárgyon belül a biológia óraszáma: 36 óra.

Témakör neve	Javasolt óraszám
A növények testfelépítése	12
Az állatok testfelépítése	11
Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség	11
Téma hét	2
Összes óraszám:	36

Az ötödik évfolyamon a természettudomány tantárgyon belül a földrajz óraszáma 36 óra.

Témakör neve	Javasolt óraszám
Anyagok és tulajdonságaik	8
Mérések, mértékegységek, mérőeszközök	7
Tájékozódás az időben	6
Alapvető térképismeretek	7
Alapvető légköri jelenségek és folyamatok	6
Téma hét	2
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: A növények testfelépítése
JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és megnevezi a növények életfeltételeit, életjelenségeit;
- összehasonlít ismert hazai termesztett vagy vadon élő növényeket adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján;
- felismeri és megnevezi a növények részeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit;
- összehasonlítja ismert hazai termesztett vagy vadon élő növények részeit megadott szempontok alapján;
- ismert hazai termesztett vagy vadon élő növényeket különböző szempontok szerint csoportosít;
- azonosítja a lágy szárú és a fás szárú növények testfelépítése közötti különbségeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A növények életfeltételeinek igazolása
- Ismert növények összehasonlítása és csoportosítása megadott szempontok alapján
- Növényi részek (gyökér, szár, levél, virágzat, termés) és funkcióik megnevezése
- Lágyszárúak és fásszárúak testfelépítése
- Növények életciklusainak vizsgálata jellegzetes zöldségeink, gyümölcsféléink példáján
- Biológiai védekezés formái a kertekben

FOGALMAK

életfeltétel, életjelenség, lágy szárú, fás szárú, zöldség, gyümölcs, kultúrnövény

TÉMAKÖR: Az állatok testfelépítése
JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és megnevezi az állatok életfeltételeit és életjelenségeit;
- összehasonlít ismert hazai házi vagy vadon élő állatokat adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján;
- felismeri és megnevezi az állatok testrészeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit;
- az állatokat különböző szempontok szerint csoportosítja;
- azonosítja a gerinctelen és a gerinces állatok testfelépítése közötti különbségeket;
- mikroszkóp segítségével megfigyel egysejtű élőlényeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az állatok életfeltételeinek igazolása
- Ismert hazai házi vagy vadon élő állatok összehasonlítása és csoportosítása megadott szempontok alapján
- Állati testrészek és funkcióik megnevezése
- Gerinctelenek és gerincesek testfelépítése
- Egysejtű élőlények vizsgálata
- Házi és ház körüli vagy vadon élő állatok testfelépítése és mozgásuk kapcsolatának vizsgálata
- Házi, ház körüli vagy vadon élő gerincesek és gerinctelen állatok életciklusának vizsgálata

FOGALMAK

gerinctelen, gerinces, egysejtű, ragadozó, mindenevő, növényevő, háziállat, vadon élő állat

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség
JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- érti, hogy a szervezet rendszerként működik;
- tisztában van a testi és lelki egészség védelmének fontosságával;
- tisztában van az egészséges környezet és az egészségmegőrzés közti összefüggéssel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és megnevezi az emberi test fő részeit, szerveit;
- látja az összefüggéseket az egyes szervek működése között;
- érti a kamaszkori testi és lelki változások folyamatát, élettani hátterét;
- tisztában van az egészséges életmód alapelveivel, azokat igyekszik betartani.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az emberi test fő részeinek és szerveinek felismerése
- Az egyes életszakaszok legfontosabb jellemzői
- A kamaszkori érés, testi és lelki változások
- Adatok elemzése különböző korcsoportú emberek egészségi állapotáról
- A mozgás és a fizikai, szellemi teljesítőképesség összefüggései
- Táplálékpiramis

- Elhízás és kóros soványság
- Az érzékszervek védelmét biztosító módszerek és eszközök
- A környezet és az ember egészsége közötti kapcsolat

FOGALMAK
szerv, érzékszerv, szervrendszer, szervezet, túlsúly, alultápláltság, táplálékpiramis, egészség, betegség, járvány, egészséges életmód, szenvedélybetegség, serdülés

TÉMAKÖR: Téma hét
JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

A projektoktatás lehetőségeit felhasználva, minden év elején kiválasztott és iskolai szinten egyeztetett projektnaphoz csatlakozás. A projektekben kiemel témaként a globális és lokális problémák, környezet és természetvédelem, fenntarthatóság, egészséges életmód jelenik meg.

TÉMAKÖR: Anyagok és tulajdonságaik
JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;
- felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;
- önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;
- önállóan végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a víz különböző tulajdonságait, különböző szempontok alapján rendszerezi a vizek fajtáit;
- megfigyeli a különböző halmazállapot-változásokhoz (olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás) kapcsolódó folyamatokat, példákat gyűjt hozzájuk a természetben, a háztartásban és az iparban;
- bizonyítja és hétköznapi példákkal alátámasztja a víz fagyásakor történő térfogat-növekedést;
- kísérletek során megfigyeli a különböző halmazállapotú anyagok vízben való oldódásának folyamatát;
- felismeri az olvadás és az oldódás közötti különbséget kísérleti tapasztalatok alapján;

- elsajátítja a tűzveszélyes anyagokkal való bánásmódot, tűz esetén ismeri a szükséges teendőket;
- megfigyeli a talaj élő és élettelen alkotóelemeit, tulajdonságait, összehasonlít különböző típusú talajféleségeket, valamint következtetések révén felismeri a talajnak mint rendszernek a komplexitását;
- korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a levegő egyes tulajdonságait;
- vizsgálat révén azonosítja a tipikus lágy szárú és fás szárú növények részeit;
- megkülönbözteti a hely- és helyzetváltoztatást, és példákat keres ezekre megadott szempontok alapján.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A közvetlen környezet anyagai
- Az élő és élettelen anyag minőségi tulajdonságai
- Természetes és mesterséges anyagok tulajdonságai
- Természetes és mesterséges anyagok felhasználhatósága
- Természetes és mesterséges anyagok környezetre gyakorolt hatásai
- A közvetlen környezet anyagainak csoportosítási lehetőségei
- Az anyagok különböző halmazállapotai
- Halmazállapot-változások
- A halmazállapot-változás összefüggése a hőmérséklettel
- A víz fagyásakor történő térfogat-növekedés
- Halmazállapot-változások a természetben, a háztartásban és az iparban
- Az oldódás
- Az olvadás és oldódás közti különbség
- Tűzveszélyes anyagok
- A talaj tulajdonságai, szerepe az élővilág és az ember életében
- A talaj szerkezete, fő alkotóelemei
- A talaj szennyeződése, pusztulása és védelme
- A víz tulajdonságai, megjelenési formái, szerepe az élővilág és az ember életében
- A levegő tulajdonságai, összetétele, szerepe az élővilág és az ember életében
- Hely- és helyzetváltoztatás

FOGALMAK

anyag, halmazállapot, halmazállapot-változás, olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás, oldódás, éghető, éghetetlen, talaj, humusz, talajnedvesség, légnyomás, hőmérséklet, mozgás, helyváltoztatás, helyzetváltoztatás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Vizsgálatok elvégzése a víz különböző halmazállapotú formáival, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban
- Különböző halmazállapotú anyagok tulajdonságainak vizsgálata, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban
- Poszter vagy kiselőadás készítése a természetben és/vagy a háztartásban könnyen megfigyelhető halmazállapot-változásokról
- Egyszerű kísérletek elvégzése vízzel és különböző oldandó anyagokkal az oldódás és az oldhatatlanság megfigyelésére

- Egyszerű kísérletek elvégezése a talaj tulajdonságainak (szín, szerkezet, mésztartalom, szervesanyag-tartalom) meghatározására, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Vizsgálódás a talajréteg felszínének lepusztulásával kapcsolatban
- A levegő jelenlétének kimutatása egyszerű kísérletekkel
- Tipikus lágy szárú és fás szárú növényi részek vizsgálata nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése

TÉMAKÖR: Mérések, mértékegységek, mérőeszközök
JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;
- felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;
- önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;
- önállóan végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására;
- észleli, méri az időjárási elemeket, a mért adatokat rögzíti, ábrázolja;
- Magyarországra vonatkozó adatok alapján kiszámítja a napi középhőmérsékletet, a napi és évi közepes hőingást;
- leolvassa és értékeli a Magyarországra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek adatait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- Az élő és élettelen anyag mérhető jellemzői
- Mérési eljárások, mérőeszközök használata
- Az időjárási elemek mérése, a mért adatok rögzítése, ábrázolása
- A napi középhőmérséklet számítása
- A napi és az évi hőingás számítása
- Hazánkra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek leolvasása és értékelése

FOGALMAK

becslés, időjárás, éghajlat, középhőmérséklet, hőmérséklet-változás, éghajlati diagram, éghajlati térkép, hőmérséklet, csapadék

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
- Az iskola vagy a közeli park területén becslések elvégzése a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására

- Természeti rekordok, legek mérhető tulajdonságainak gyűjtése
- Az iskola vagy a közeli park területén mérések elvégzése releváns mérőeszközökkel a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására
- Valós adatsorok alapján középhőmérséklet és hőingás számítása

TÉMAKÖR: Tájékozódás az időben
JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- felismeri az idő múlásával bekövetkező változásokat és ezek összefüggéseit az élő és élettelen környezet elemein;
- tudja értelmezni az időt különböző dimenziójú skálákon.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- tervet készít saját időbeosztására vonatkozóan;
- megfigyeli a természet ciklikus változásait;
- megérti a Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás közötti összefüggéseket;
- modellezi a Nap és a Föld helyzetét a különböző napszakokban és évszakokban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- Idő és időtartam mérése különböző dimenziójú skálákon
- Az idő mértékegységei
- Napirend, hetirend tervezése
- A Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás összefüggései
- A napszakok váltakozása
- Az évszakok váltakozása

FOGALMAK
idő, napszak, évszak, a Föld forgása, a Föld keringése, tengelyferdeség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
- Napirend és hetirend készítése
- A Föld és a Hold mozgásainak modellezése
- A földi időszámítással kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása (helyi idő, zónaidő)
- Időszalag készítése a földtörténetre, az emberi történelemre, egy ember életére
- Poszter készítése az évszakok jellemzőiről hazánkban és Föld más tájain.

TÉMAKÖR: Alapvető térképészeti ismeretek
JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- meghatározza az irányt a valós térben;
- érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;

- tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- mágneses kölcsönhatásként értelmezi az iránytű működését;
- felismeri a felszínformák ábrázolását a térképen;
- megérti a méretarány és az ábrázolás részletessége közötti összefüggéseket;
- fő- és mellékégtájak segítségével meghatározza különböző földrajzi objektumok egymáshoz viszonyított helyzetét;
- felismeri és használja a térképi jelrendszert és a térképfajtákat (domborzati térkép, közigazgatási térkép, autós térkép, turistatérkép).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- Térbeli tájékozódás fejlesztése valós környezetben és térképen
- Irány meghatározása térképen
- A valóság és a térképi ábrázolás összefüggései
- A térábrázolás különböző formái
- Felszínformák ábrázolása
- A térkép jelrendszere
- A méretarány és az ábrázolás részletessége közti összefüggés
- Térképek ábrázolási és tartalmi különbségei
- A térképek fajtái

FOGALMAK
fő- és mellékvilágtáj, térkép, térképi jelrendszer, méretarány, vonalas aránymérték, domborzati térkép, közigazgatási térkép, turistatérkép, autós térkép

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
- Terepi vagy iskolai környezetben végzett gyakorlatok megoldása iránytűvel
- Iránytű készítése
- Tájékozódási gyakorlatok iránytű nélkül a természetben
- Magyarország nagytájainak bemutatása
- Távolságmérési feladatok elvégzése különböző méretarányú térképeken
- Különböző objektumok egymáshoz viszonyított helyzetének meghatározása a térképen az égtájak megjelölésével
- Kirándulás, túraútvonal tervezése

TÉMAKÖR: Alapvető légköri jelenségek és folyamatok
JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megnevezi az éghajlat fő elemeit;
- jellemzi és összehasonlítja az egyes éghajlati övezeteket (forró, mérsékelt, hideg);
- értelmezi az évszakok változását;
- értelmezi az időjárás-jelentést;
- piktogramok alapján megfogalmazza a várható időjárást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az éghajlat elemei
- A forró, a mérsékelt és a hideg éghajlati övezet jellemzése
- Időjárás-jelentés
- Várható időjárás
- Időjárási piktogramok

FOGALMAK

időjárás, éghajlat, éghajlati övezet, időjárás-jelentés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kiselőadás, poszter készítése az egyes éghajlati övek jellegzetességeiről
- Időjárás-jelentés készítése piktogramokkal
- Számítási feladatok elvégzése valós időjárási, éghajlati adatokkal
- Időjárási mérőállomás készítése az iskola udvarán vagy a tanterem ablakában
- Időjárás-megfigyelési projekt: mérési feladatok (hőmérséklet, napsütés, szélerősség jellemzése, csapadékmennyiség, csapadékfajta), összevetés az előrejelzéssel, állatok viselkedésének megfigyelése időjárás-változást megelőzően, tapasztalatok rögzítése írásban, grafikonok, rajzok segítségével

A továbbhaladás feltételei természettudomány tantárgyból:

Tudjon tájékozódni a térképen és a természetben, ismerje a fő és mellékvilágtájakat. Tudja használni az arányszámot és a vonalas mértéket. Ismerje fel a domborzati formákat a színek és a magassági számok alapján. Tudja az időjárás és az éghajlat elemeit, jellemezze hazánk éghajlatát. Ismerje a folyók, tavak keletkezését és az ezekhez kapcsolódó fogalmakat. Legyen tisztában vele, hogy a tiszta víz mindannyiunk számára kincs! Ismerje a hegységek keletkezési folyamatát, felépítő kőzeteit, a szél és a víz felszínformáló munkáját. Tudja ismertetni a síkságok kialakulását, legyen tisztában vele, hogy legértékesebb természeti erőforrásunk a talaj. Ismerje az ember környezet átalakító tevékenységét.

Ismerje a virágos növények szerveit, azok feladatait. Ismerje a gyümölcsök és zöldségek jellemzőit. Tudja felsorolni és jellemezni károsítóikat. Tudja felsorolni és jellemezni a legfontosabb háziállatainkat. Ismerje a háziállatok igényeit, felhasználásuk módjait. Ház körül élő állatokat tudja felsorolni, a tartásuk legfontosabb jellemzőivel. Növényevő, mindenevő, húsevő fogalmának ismerete, a táplálkozási módokhoz kapcsolódó fogazatok felépítésének ismerete. gerinces és gerinctelen közötti különbség ismerete, emlős és madár fogalma. Ismerje saját testének fő részeit, a szerverendszerekhez tartozó szerveket, a kamaszkor testi és lelki változásait, az egészséges életmód alapelveit.

6. évfolyam (heti 2 óra)

A témakörök áttekintő táblázata:

Az 6. évfolyamon a természettudomány tantárgyon belül a biológia óraszáma: 36 óra.

Témakör neve	Javasolt óraszám
Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái	12
A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái	11
Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái	11
Téma hét	2
Összes óraszám:	36

A 6. évfolyamon a természettudomány tantárgyon belül a földrajz óraszáma 36 óra.

Témakör neve	Javasolt óraszám
Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás	8
Topográfiai alapismeretek	7
Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékének megismerése során, terepi munkában)	5
Az energia	6
A Föld külső és belső erői, folyamatai	10
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái
JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli hazánk erdei élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;
- életközösségként értelmezi az erdőt;
- felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit az erdők életközössége esetén;

- példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le az erdei élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;
- táplálékláncokat és azokból táplálékhálózatot állít össze a megismert erdei növény- és állatfajokból;
- példákon keresztül bemutatja az erdőgazdálkodási tevékenységek életközösségre gyakorolt hatásait;
- tisztában van az erdő természetvédelmi értékével, fontosnak tartja annak védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- Az élő és élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása az erdők kialakulásában
- A növényzet környezeti igénye és előfordulása közti összefüggés
- Tölgy-, bükk- és fenyőerdők összehasonlítása
- Az erdő növényeinek különböző szempontú csoportosítása
- Erdei táplálkozási láncok és hálózatok
- A környezetszennyezés és élőhelypusztulás következményei
- Erdei életközösség megfigyelése terepen

FOGALMAK
erdő, zárvatermő, nyitvatermő, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat, élőhelypusztulás, erdőgazdálkodás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
- Egy lakóhelyhez közeli, erdei társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása
- Erdei társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, poszterek készítése
- Hazai erdőink jellegzetes fafajainak vizsgálata: habitus, kéreg, levél, virág, termés
- Növényfelismerési gyakorlat erdeink lágyszárú növényeiből, cserjéiből
- Bemutató készítése erdeink termőtestes gombáiról
- Erdeinkben élő ízeltlábú fajok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Bemutató készítése erdeink madarairól: megjelenésük, hangjuk, életmódjuk
- Kisfilmek megtekintése erdeink emlősállatairól

TÉMAKÖR: A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái
JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- megfigyeli hazánk fátlan élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;

- megadott szempontok alapján összehasonlítja a rétek és a szántóföldek életközösségeit;
- életközösségként értelmezi a mezőt;
- felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a rétek életközössége esetén;
- példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le a mezei élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;
- táplálékláncokat és azokból táplálékhálózatot állít össze a megismert mezei növény- és állatfajokból;
- példákon keresztül mutatja be a mezőgazdasági tevékenységek életközösségre gyakorolt hatásait;
- tisztában van a fátlan társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az élő és élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása a mezők kialakulásában
- A növényzet környezeti igénye és előfordulása közti összefüggés bemutatása a rétek esetén
- A mező növényeinek különböző szempontú csoportosítása
- Mezei táplálkozási láncok és hálózatok
- A természeti és a kultúrtáj
- A mezőgazdasági tevékenység életközösségre gyakorolt hatása
- Mezei és szántóföldi életközösség megfigyelése terepen

FOGALMAK

síkság, alföld, rét, legelő, mezőgazdaság, kultúrtáj, növénytermesztés, állattenyésztés, szántóföld, fűfélék, rágcsáló, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egy lakóhelyhez közeli, fátlan társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása
- Fátlan társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, poszterek készítése
- Növényfelismerési gyakorlat mezők lágyszárú növényeiből, cserjéiből
- A mező legismertebb gyógynövényeinek és felhasználási lehetőségeinek megismerése
- Fűfélék testfelépítésének vizsgálata, tapasztalatok összegzése több természettudományos terület ismeretanyagának felhasználásával
- Gabonamagvak anyagainak kimutatása, tapasztalatok összegzése több természettudományos terület ismeretanyagának felhasználásával
- A mezőn élő ízeltlábú fajok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Bemutató készítése, kisfilmek megtekintése a mező madarairól, emlősállatairól

TÉMAKÖR: Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái
JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli hazánk vízi és vízparti élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;
- életközösségként értelmezi a vizes élőhelyeket;
- összehasonlítja a vízi és szárazföldi élőhelyek környezeti tényezőit;
- felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a vízi és vízparti életközösségek esetén;
- példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le a vízi élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;
- táplálékláncokat és ezekből táplálékhálózatot állít össze a megismert vízi és vízparti növény- és állatfajokból;
- példákon keresztül bemutatja a vízhasznosítás és a vízszennyezés életközösségre gyakorolt hatásait;
- tisztában van a vízi társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A vízi és a szárazföldi élőhely környezeti tényezői
- A vízi növények környezeti igényei és térbeli elhelyezkedésük közti összefüggés
- A vízi növények és állatok szerveinek alkalmazkodása a vízi és vízparti környezethez
- Vízi táplálékláncok és -hálózatok
- A vízparti növények környezetvédelmi és gazdasági jelentősége
- A vízszennyezés hatása a vízi életközösségekre
- Egy vizes élőhely életközösségének megfigyelése terepen

FOGALMAK

hínárnövényzet, ligeterdő, légzőgyökérzet, kopoltyú, úszóláb, gázlóláb, lemezes csőr, költöző madár, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat, vízgazdálkodás, vízszennyezés, folyószabályozás, ártér, mocsárlecsapolás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egy lakóhelyhez közeli, vízi társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása
- Vízi társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, poszterek készítése
- Egy szennyvíztisztító telep felkeresése
- Papucsállatka-tenyészet készítése, planktonikus élőlények testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Moszatok, lágy szárú vízi és vízparti növények testfelépítésének vizsgálata, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Vízparti fák összehasonlító vizsgálata: sűrűségük, keménységük, virágzatuk, levelük, kérgük, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése

- Vízi és vízparti állatok testalakjának megfigyelése, kültakarójuk vizsgálata, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Vízi puhatestűek és halak légzésvizsgálata, valamint az úszóhólyag működésének modellezése, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Vízi és vízparti gerinces állatokról szóló kisfilmek megtekintése

TÉMAKÖR: Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás
JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;
- felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;
- önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;
- önállóan végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- megfigyeli a mágneses kölcsönhatásokat, kísérlettel igazolja a vonzás és a taszítás jelenségét, példákat ismer a mágnesesség gyakorlati életben való felhasználására;
- megfigyeli a testek elektromos állapotát és a köztük lévő kölcsönhatásokat, ismeri ennek gyakorlati életben való megjelenését;
- megfigyeléseken és kísérleten keresztül megismeri az energiatermelésben szerepet játszó anyagokat és az energiatermelés folyamatát;
- kísérletekkel igazolja a növények életfeltételeit;
- kísérleti úton megfigyeli az időjárás alapvető folyamatait, magyarázza ezek okait és következményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- A mágneses tulajdonságok megfigyelése
- Testek elektromos állapotának létrehozása
- Elektromos állapotban lévő testek kölcsönhatásai
- A villám keletkezése
- Energiahordozók fajtái
- Energiatakarékosság
- A növények életfeltételei
- A csapadékképződés folyamata

FOGALMAK

mágnes, energia, energiaforrás, energiahordozó, energiatakarékosság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egyszerű kísérletek elvégzése a mágnesesség jelenségének megtapasztalására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban
- Poszter és/vagy kiselőadás készítése a mágnesesség hétköznapi hasznosításáról
- Az elektromosság egyszerű kísérletekkel történő bizonyítása
- Egyszerű eszközök (pl. szélkerék, vízimalom) építése a megújuló energiahordozók megértéséhez
- Tanári kísérlet elvégzése a széntüzelés által bekövetkező légszennyezés élőlényekre és épített környezetre gyakorolt hatásáról, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban
- Egyszerű kísérletek elvégzése a növények életfeltételeinek kimutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban
- Egyszerű kísérletek elvégzése az alapvető időjárási folyamatok bemutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban

TÉMAKÖR: Topográfiai alapismeretek
JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- meghatározza az irányt a valós térben;
- érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- felismeri a földrészeket és az óceánokat a különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken;
- felismeri a nevezetes szélességi köröket a térképen;
- megfogalmazza Európa és Magyarország tényleges és viszonylagos földrajzi fekvését;
- ismeri a főfolyó, a mellékfolyó és a torkolat térképi ábrázolását;
- felismeri és megnevezi a legjelentősebb hazai álló- és folyóvizeket;
- bejelöli a térképen Budapestet és a saját lakóhelyéhez közeli fontosabb nagyvárosokat és a szomszédos országokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- Tájékozódás hazánk domborzati és közigazgatási térképén
- Tájékozódás a földgömbön
- Földrészek, óceánok
- Nevezetes szélességi körök
- Tényleges és viszonylagos földrajzi helyzet
- Főfolyó, mellékfolyó, torkolat
- Legfontosabb hazai álló- és folyóvizek
- Budapest, a tanuló lakóhelye és a szomszédos országok bejelölése a térképen

FOGALMAK

földgömb, Egyenlítő, Ráktérítő, Baktérítő, északi sarkkör, déli sarkkör, Északi-sark, Déli-sark, tényleges földrajzi helyzet, viszonylagos földrajzi helyzet, főfolyó, mellékfolyó, torkolat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kontinensek ábrázolása: gömbfelületen, síkban, kontinens puzzle készítése
- Földrajzi legek gyűjtése: kontinensek, magasságok, mélységek, folyók, tavak…
- Települések és egyéb térképi objektumok helymeghatározása a fokhálózat segítségével
- Kiselőadás, poszter készítése a nagy földrajzi felfedezésekről

TÉMAKÖR: Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékének megismerése során, terepi munkában)

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- meghatározza az irányt a valós térben;
- érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a valóságban megismert területről egyszerű, jelrendszerrel ellátott útvonaltervet, térképet készít;
- tájékozódik a terepen térképvázlat, iránytű és GPS segítségével;
- meghatározott szempontok alapján útvonalat tervez a térképen;
- használni tud néhány egyszerű térinformatikai alkalmazást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Térképvázlat készítése ismert területről
- Terepi tájékozódás
- Útvonalterv készítése
- Tájékozódás térinformatikai alkalmazásokkal

FOGALMAK

térképvázlat, alaprajz, iránytű, GPS

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Valós területről (iskola vagy lakóhely környezete) térképvázlat készítése
- Terepi tájékozódási feladat, vetélkedő megoldása térkép, iránytű és/vagy GPS segítségével
- Útvonalterv készítése különböző távolságokra és közlekedési eszközökre térképi és/vagy térinformatikai alkalmazásokkal

TÉMAKÖR: Az energia

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- csoportosítja az energiahordozókat különböző szempontok alapján;
- példákat hoz a megújuló és a nem megújuló energiaforrások felhasználására;
- megismeri az energiatermelés hatását a természetes és a mesterséges környezetre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- Energiahordozók csoportosítása
- Megújuló és nem megújuló energiaforrások összehasonlítása
- A bányászat környezeti hatásai
- Légszennyező anyagok és hatásaik

FOGALMAK
megújuló energiaforrás, nem megújuló energiaforrás, bánya, bányászat, szénféleségek, kőolaj, földgáz, napenergia, vízenergia, szélenergia, szmog, savas eső, üvegházhatás, globális éghajlatváltozás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
- Az energiatermelés környezeti hatásaihoz kötődő szövegrészek elemzése
- Esettanulmányok gyűjtése a fosszilis és a megújuló energiaforrások környezeti hatásaira
- Egy egykori bányaterület felkeresése (pl. Gánti Geológiai Tanösvény)
- Megújuló energiákat bemutató szélkerékmodellek készítése

TÉMAKÖR: A Föld külső és belső erői, folyamatai
JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- megállapítja, összehasonlítja és csoportosítja néhány jellegzetes hazai kőzet egyszerűen vizsgálható tulajdonságait;
- példákat hoz a kőzetek tulajdonságai és a felhasználásuk közötti összefüggésekre;
- tisztában van azzal, hogy a talajpusztulás világméretű probléma;
- ismer olyan módszereket, melyek a talajpusztulás ellen hatnak (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés);
- felismeri és összehasonlítja a gyűrődés, a vetődés, a földrengés és a vulkáni tevékenység hatásait;
- magyarázza a felszín lejtése, a folyó vízhozama, munkavégző képessége és a felszínformálás közti összefüggéseket;
- magyarázza az éghajlat és a folyók vízjárása közötti összefüggéseket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A gyűrődés és a vetődés folyamata
- A gyűrt és a röghegységek alapvető formakincse
- Néhány jellegzetes hazai kőzet
- Talajképződés folyamata
- Talajpusztulás problémája
- Talajpusztulás ellen ható módszerek (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés)
- Belső és külső erők hatásai
- A vízhozam, a munkavégző-képesség és a felszínformálás összefüggései
- Az éghajlat és a vízjárás közti összefüggés

FOGALMAK

gyűrődés, vetődés, földrengés, vulkáni tevékenység, kőzet, talaj, talajpusztulás, tápanyag, komposztálás, ökológiai kertművelés, lepusztulás, vízjárás, vízhozam, munkavégző-képesség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Jellegzetes gyűrt és vetődéses formák terepi megfigyelése a lakóhelyhez közeli hegységben
- Néhány jellegzetes hazai kőzet vizsgálata (nagyítóval, HCl-cseppentéssel, karcpróbával stb.)
- Talajvizsgálatok (szín meghatározása, gyúrópróba, mésztartalom, szervesanyag-tartalom)
- A talajpusztulással mint globális problémával kapcsolatos kiselőadás és/vagy poszter készítése
- A gyűrődés folyamatának modellezése textíliák, gyurma… felhasználásával
- „Minicseppkövek" készítése szódabikarbóna- vagy mosószódaoldat segítségével
- „Minivulkán" készítése
- A magma áramlásának megfigyelése megfestett hideg és meleg vizet tartalmazó edények segítségével
- A külső erők felszínformáló folyamatainak modellezése kísérletekkel (jég, víz, szél)
- Túrázó „minilexikon" összeállítása
- „Zsebkomposzt" készítése
- Ökológiai kertművelés gyakorlása iskolakertben
- Vízhozammal kapcsolatos vizsgálatok elvégzése egy, az iskolához közeli természetes vízfolyáson vagy iskolai homokasztalon

A továbbhaladás feltételei természetismeret tantárgyból:

Ismerje a földrajzi fokhálózatot, tudjon a térképen tájékozódni a szélességi és a hosszúsági körök segítségével.
Mutassa meg a térképen a kontinenseket és az óceánokat, viszonyítsa egymáshoz nagyságukat. Ismerje a Föld mozgásait, tudjon tájékozódni térben és időben.
Ismerje a Föld éghajlati övezeteit.
Tudja elhelyezni Magyarországot a Kárpát-medencében. Ismerje hazánk nagytájainak fő jellegzetességeit, legfontosabb természeti értékeit. (Alföld, Kisalföld, Alpokalja, Dunántúli-középhegység, Dunántúli-dombság, Északi-középhegység) Mutassa meg az ezekhez kapcsolódó topográfiai fogalmakat.

Hazánk életközösségeinek általános ismerete, egy-egy tápláléklánc alkotása, élőlények besorolása az életközöségek alapján.
Hazai erdők egy jellemző fájának, lágy szárú növénynek a jellemzése, állatok csoportosítása táplálkozás alapján.
Mező jellegzetes növényeinek, a fűféléknek általános ismerete, egy választott állat jellemzése.
Vizek és vízpartok legjellemzőbb növényeinek ismerete, állatok felismerése, csoportosítása táplálkozás alapján.
Zárvatermő, nyitvatermő, egylaki, kétlaki, gerinces, emlős, madár, hüllő, kétéltű, halak fogalmának ismerete, példák keresése.

13.6.6 Biológia

Mivel a tantárgy először a 7–8. évfolyam nevelési-oktatási szakaszában jelenik meg, így a Nat 2020 kerettanterv követelményei felmenő rendszerben a 2022/23-as tanévtől érvényesek.

A biológia helye a természettudományos nevelésben

A biológia tanulása-tanítása továbbviszi a korábbi években elkezdett fogalmi fejlődés folyamatát, elmélyíti és rendszerezi a kulcsfogalmak köré szervezett elméleti tudást. Eszközöket ad a tanulók kezébe, amelyekkel a körülöttük lévő élővilágot tanulmányozhatják, meggyőzi őket az így szerzett tudás megbízhatóságáról. A tanulók önmagukat, mint biológiai lényt is vizsgálják, a sejtektől a szervrendszereken át a szervezet egészéig felépítve az emberi testről és szellemi, lélektani működéséről alkotott képüket. A tanulók képet kapnak a biológia kulcsfogalmairól, alapvető elméleteiről, de lehetőségük van az érdeklődésüknek megfelelő, elmélyültebb vizsgálódásra is, ami utat nyit az élettudományok és a hozzájuk kapcsolódó életpályák felé. Ezt szolgálhatja egy-egy részterület pl. projektalapú vizsgálata az iskolai laboratórium eszközeivel, a tanulók lakóhelyi és természeti környezetének felfedezésével.

Fogalmi fejlődés, elmélet-gyakorlat viszonya

A kulcsfogalmak és elméletek fejlesztése a tapasztalati alapoktól a tudományos igényű értelmezésekig fokozatosan és differenciáltan történhet. Egy-egy bonyolultnak tűnő fogalom bevezethető az említés, ismerkedés szintjén, de a következő tanulási kör lehetőséget ad a tanulóknak az újabb elemek beépítésére vagy akár a fogalmi váltásra is. A műveltségi jellegű tudás esetében a tanulók a saját szavaikkal is hűen visszaadhatják a fogalmak jelentését, de a szakértői jellegű, továbbtanulást előkészítő tudás megkívánja a definíciók és tudományos elnevezések használatát. Az aktív tanulási módszerek alkalmazása több időt igényel, de a tanulók így azokat a vizsgálati és gondolkodási műveleteket is gyakorolhatják, amelyeknek az iskolán kívül a mindennapi életben is hasznát vehetik.

A tanulás-tanítás fejlesztési céljai és módszerei

A tanult ismereteket a tanulók olyan gondolkodási sémákba illeszthetik, mint pl. a törzsfejlődés, az egyedfejlődés, a felépítés és működés, az alkalmazkodás vagy az egyensúly. A gondolkodás fejlesztése magában foglalja a biológiai szerveződési szintek elemzését, a részekre bontás és egységben látás képességét, a változások és folyamatok azonosítását, a rendszer és környezete közötti kapcsolatok feltárását. A biológia jó lehetőséget ad a problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére is, amiben egyszerre lehet jelen az elemzés, az alkalmazás és az alkotás készsége. A kutatási készségeket a tudományosan vizsgálható problémák felismerése, a kutatási kérdés megfogalmazása, a hipotézisalkotás, a kísérlettervezés és -kivitelezés, az eredmények rögzítése és értelmezése fejlesztheti. Ezek a készségek a mindennapi életben is alkalmazhatóak, így a természettudományos műveltség részét is képezik. Az értékek és attitűdök formálásának fontos eszköze a kritikai gondolkodás, a több szempontú megközelítések alkalmazása. A természeti környezet védelme számos ponton kerül ellentétbe a rövid távon nyereséges, de önpusztító gazdálkodás haszonélvezőinek igényeivel. Természet és gazdálkodás összhangja vezethet a fenntartható életminőséghez. Az egészségnevelés sem hatékony csupán az elméleti megfontolásokra építve, szükség van az egészség értékként való kezelésére és az ennek megfelelő életvezetés kialakítására.

A hatékony tanulás interakciókra épül, ezért a kommunikáció és együttműködés fejlesztését

is be kell illeszteni a tanulás-tanítás folyamatába. Ezt a rendszeres tanuló-tanuló, tanuló-tanár interakciók biztosíthatják. A meglévő tudás felszínre hozása és megosztása a tanórákon kívül a virtuális közösségekben, osztálytermi alkalmazásokban is történhet. A csoportos tanulási helyzetek fejleszthetik az együttműködési készségeket, erősíthetik a felelősség vállalásának képességét. A digitális készségek fejlesztését a biológiai vizsgálatokban alkalmazható mérő és adatbázis jellegű alkalmazások segíthetik, de a mobiltelefonnal történő fotózás vagy videózás is hasznos lehet. Ebben a tanulási környezetben a tanár szerepe is megváltozik; kiemelt célja a tanulók önszabályozó tanulási képességének erősítése és az ehhez szükséges megfelelő támogatás személyre szabott biztosítása.

A biológia tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A biológiai megfigyelések és kísérletek alapján a tanuló átéli a tudásszerzés aktív folyamatát, míg a tudás alkalmazhatóságának tapasztalata az önirányító tanulás képességét erősíti. Tantárgyhoz kapcsolódó, napról napra frissülő információk keresése, az ezekre a forrásokra épített tanulás fejleszti az önálló tanulás képességét.

A kommunikációs kompetenciák: A természet megfigyelése és a tapasztalatok megfogalmazása fejleszti a tanuló szókincsét, anyanyelvi kifejezőkészségét. Az élő rendszerek és életjelenségek ábrák, képek, mozgóképek formájában is vizsgálhatók, ez fejleszti a képzeletet, a képek és a nyelvi kifejezésmódok közötti átalakítás képességét. A csoportos, interaktív tanulási helyzetek a vélemények felszínre hozását, a tudás közös építését és megosztását segítik.

A digitális kompetenciák: A közvetlen tapasztalatszerzés mellett a tanuló digitális forrásokból szerezhet információkat a természeti környezetéről. A könyvtári és egyéb adatbázisokban végzett célzott keresése kiegészül a tárolás, rendezés és átalakítás műveleteivel. Megfelelő tanári támogatással a tanuló maga is alkotóvá válhat, személyre szabott tananyagokat hozhat létre, eredményeit megoszthatja társaival.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A biológiai vizsgálatok során a tanuló alkalmazza az analitikus és a szintetizáló gondolkodás műveleteit, összehasonlítja a különféle állapotokat és következtet a változások, folyamatok és egyensúlyok kialakulására. Az elvégzett megfigyelések és kísérletek számos egyedi jelenséget tárnak fel, ezek tanulságainak levonásához az induktív gondolkodás képességét is fejleszteni kell. A megismert biológiai elméletek alkalmazása többféle kontextusban, pl. a fenntarthatóság, a biotechnológia vagy az egészség összefüggésében, deduktív gondolkodás útján történhet. A biológiai jelenségek leírása gyakran csak statisztikai szemlélettel lehetséges, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítása az analógiás gondolkodást fejleszti. Az élet egymásra épülő szerveződési szintjeinek megértése rendszerszintű, komplex gondolkodást igényel.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Az ember biológiai és társadalmi lény, a biológia tanulása hozzásegít e kettősség tudatos szemléletéhez. A tanuló felismeri az öröklött és a szerzett tulajdonságaiban rejlő lehetőségeit, a testi és szellemi képességek kibontakoztatásának személyes felelősségét. Az önismeret fejlesztését szolgálják az interaktív tanulási formák, a fejlesztő szemléletű ön- és társértékelés. A tanuláshoz nyújtott megfelelő tanári támogatás, az egymástól tanulás növeli a közösségi összetartozás érzését, a segítség adásának és elfogadásának képességét.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az élő természeti környezetből érkező érzelmi hatások befogadása, ezek kreatív alkotásokban történő kifejezése segíti a biológia nevelési céljainak elérését.
Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A mezőgazdaság, az élelmiszeripar, az orvostudomány és a gyógyszeripar a folyamatos innovációra épül, az erre való felkészítés a biológia tanulásának is feladata.

7–8. évfolyam
A környezetismeret tantárgy a gyerekek mindennapi tapasztalatára, élményeire építve vizsgálja a növény- és állatvilágot, az emberi szervezetet és a környezeti folyamatokat. Ebben a tanulási szakaszban is végeznek a tanulók megfigyeléseket, egyszerűbb méréseket és kísérleteket, de ez még inkább a gyermeki kíváncsiság által irányított, kevésbé tudatos tevékenység. A természettudomány tantárgy keretében növények és állatok, az ember szervezete és egészsége, valamint az életközösségek megismerése részletesebben és elmélyültebben történik. A biológia önálló és mindenki számára kötelező tantárgyként a 7. évfolyamon jelenik meg. A további tanévekben az iskolatípusoktól függően nem mindenki folytatja a tanulását, ezért fontos, hogy a tanulók a két év során teljes képet kapjanak az élet biológiai értelmezéséről, az élővilágról és az ember szervezetéről és egészségéről. Az elméleti ismeretek a természettudományok általános és a biológia sajátos kulcsfogalmai köré szerveződnek, céljuk a biológiai alapműveltség megszerzése. A jelenségeket bemutató, élményalapú, aktív tanulási módszerek alkalmazásával jobban megőrizhető a gyermeki kíváncsiság, ennek feltétele a vizsgálatokra alkalmas tanulási környezet és a természetben való tanulás lehetőségének biztosítása. Alkalmat kell adni a tanulóknak a természeti környezet megfigyelésére, a rendszerek és folyamatok feltárására, következtetések levonására és élmények szerzésére, kihasználva az értelmi és érzelmi nevelés egymást erősítő hatását. Az elméleti jellegű, illetve az egészségműveltséggel, környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos témakörök a kerettantervben ajánlott tagozódásban és időkeretben vagy egymással összekapcsolva, pl. projektalapú módszerekkel, kutatásalapú tanulással is taníthatók.
A 7–8. évfolyamon a biológia tantárgy alapóraszáma: 102 óra.
A témakörök áttekintő táblázata:

Nat témakörök	**Témakör neve**	**Javasolt óraszám**
1. A biológia tudományának céljai és vizsgálati módszerei	A biológia tudománya	3
2. Az élet kialakulása és szerveződése	Az élet kialakulása és szerveződése	6
3. Az élet formái, működése és fejlődése	Az élővilág fejlődése	6
	Az élővilág országai	10
6. A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	Bolygónk élővilága	10
4. Életközösségek vizsgálata	Életközösségek vizsgálata	10

6. A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	A természeti értékek védelme	8
5. Az élővilág és az ember kapcsolata 6. A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	Az élővilág és az ember kapcsolata, fenntarthatóság	10
7. Az emberi szervezet felépítése, működése	Az emberi szervezet I. – Testkép, testalkat, mozgásképesség	5
	Az emberi szervezet II. – Anyagforgalom	8
	Az emberi szervezet III. – Érzékelés, szabályozás	6
	Szaporodás, öröklődés, életmód	10
8. Életmód és egészség	Egészségmegőrzés, elsősegély	10
	Összes óraszám:	102

TÉMAKÖR: A biológia tudományának céljai és vizsgálati módszerei

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- útmutató alapján, másokkal együttműködve kísérleteket hajt végre, azonosítja és beállítja a kísérleti változókat, a kapott adatok alapján következtetéseket fogalmaz meg;
- a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a biológia tudományának kutatási céljait, elismeri a tudósok munkáját és felelősségét, képet alkot a biológia fejlődéséről, érti a jelenkori kutatások jelentőségét;
- érti és példákkal igazolja, hogy a tudományos elképzelések az adott kor tudásán és világképén nyugszanak, fejlődésük és cseréjük a megismerési folyamat természetes jellemzője;
- a biológiai jelenségekkel kapcsolatban kérdéseket, előfeltevéseket fogalmaz meg, tudja, hogy ezek akkor vizsgálhatók tudományosan, ha lehetőség van a bizonyításra vagy cáfolatra;
- tisztában van a mérhetőség jelentőségével, törekszik az elérhető legnagyobb pontosságra, de tisztában van ennek korlátaival is;
- megkülönbözteti a bulvár, a népszerűsítő és a tudományos típusú közléseket, médiatermékeket, törekszik a megtévesztés, az áltudományosság leleplezésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Föld élővilágának teljességét magában foglaló bioszféra fogalmának értelmezése, megismerésének és védelmének a biológia kutatási céljaként való azonosítása
- A biológia kutatási céljainak megismerése, néhány jelentős felismerés és felfedezés történeti bemutatása, értékelése
- A biológiai ismeretek gyarapodásának a technológiai és gazdasági fejlődéssel való összefüggésének felismerése, az emberi életmódra gyakorolt hatásának értékelése
- A természettudományos vizsgálatok feltételeinek és alapvető módszereinek elvi ismerete, gyakorlati alkalmazásuk megalapozása
- A tényekre alapozottsággal kapcsolatos igény megszilárdítása, az áltudományos, manipulatív közlések és a tudományos források közötti különbségtétel

FOGALMAK

bioszféra, élettudományok, tudományos probléma, hipotézis, kísérlet, kísérleti változó, rendszer, környezet, szerveződési szint, tudományos közlemény, áltudomány

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kiselőadások, poszterek készítése az élettudományok és az orvoslás történetének egy-egy nevezetes személyiségéről, az ókortól napjainkig (Pl. Arisztotelész, Galenus, Linné, Darwin, Watson és Crick)
- Rövid beszámolók készítése az utóbbi évtizedekben orvosi Nobel-díjjal elismert, biológiai kutatásokkal megalapozott felfedezésekről (témák, kutatók, alkalmazások), beszélgetés a jelentőségükről
- A modern biológiai kutatások és a biotechnológia területeit és alkalmazási lehetőségeit bemutató kiselőadások, poszterek készítése, ezekkel kapcsolatos vélemények gyűjtése, megfogalmazása és megvitatása
- A tudományos és a hétköznapi megfigyelés különbségeinek bemutatása konkrét példákon keresztül
- Áltudományos hírek gyűjtése a médiából és azok tudományos tényekre alapozott cáfolata
- Kisfilmek megtekintése a biológia tudomány részterületeiről, a modern biológiáról

TÉMAKÖR: Az élet kialakulása és szerveződése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tényekre alapozott érveket fogalmaz meg a baktériumok jelentőségével kapcsolatban, értékeli egészségügyi, környezeti és biotechnológiai jelentőségüket;

- vázlatrajz, fotó vagy mikroszkópos megfigyelés alapján felismeri és megnevezi a sejtmagvas sejttípus legfontosabb alkotórészeit, megfogalmazza a sejtekben zajló életfolyamatok lényegi jellemzőit;
- képek, videók és mikroszkópos megfigyelések alapján összehasonlítja a növényi és az állati sejtek felépítését és működését, példák alapján értelmezi az egysejtű életmód jellegzetességeit;
- érti a többsejtűek szerveződési típusainak különbségét, szerepét a fajok elterjedésében és a köztük kialakult munkamegosztásban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mikroszkópok működési elvének megismerése, a használat készségének fejlesztése
- A mikroorganizmusok és a földi élet kialakulása közötti kapcsolat felismerése, a földi anyagforgalmi ciklusokban játszott szerepük értelmezése
- A biológiai energiaforrás szerepének megértése, típusainak megkülönböztetése
- A növényi és az állati sejttípusok összehasonlítása, anyagcseretípusok megkülönböztetése az energia- és a szénforrás alapján

FOGALMAK

fénymikroszkóp, sejt, sejtalkotó, baktérium, biológiai információ, gén, anyagcsere, szénforrás, energiaforrás, fotoszintézis, légzés, egysejtű, telep, szövet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Fénymikroszkóp beállítása, egysejtűek megfigyelése természetes vízmintában vagy tenyészetben, növényi szövetpreparátumok készítése, állati szövetmetszetek vizsgálata, a látottak rögzítése rajzban, mobiltelefonnal és rövid szöveges leírással
- Fénymikroszkópos sejtalkotók ábrázolása állati és/vagy növényi sejt rajzán
- A sejtek felépítését és működését bemutató animációk, videók keresése, a látottak megbeszélése, összefoglalása
- A sejt felépítését és működését értelmező, a tanulók meglévő tudására épülő analógiák keresése és megbeszélése (pl. vár, város, gyár), rajzos vázlat készítése
- A baktériumok sokféle biológiai szerepének bemutatása konkrét példákon keresztül
- Papucsállatka-tenyészet készítése és vizsgálata
- Növényi és állati sejtmodell készítése néhány alapvető különbség hangsúlyozásával

TÉMAKÖR: Az élővilág fejlődése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- digitális eszközökkel képeket, videókat, adatokat rögzít, keres és értelmez, kritikus és etikus módon használ fel, alkotásokat készít;
- önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a biológiai problémák vizsgálatában figyelembe veszi az evolúciós fejlődés szempontjait, a földtörténeti időskálán el tudja helyezni ennek mérföldköveit, érti, hogy a mai emberi faj is az evolúció során alakult ki;
- értelmezi a rátermettség és a természetes szelekció fogalmát, tudja, hogy azt a véletlenszerű események és az önszerveződés is befolyásolhatják;
- elfogadja, hogy minden ember egy fajhoz tartozik és a nagyrasszok értékükben nem különböznek, a biológiai és kulturális örökségük az emberiség közös kincse.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az evolúciós időmenziók felmérése, élőlények sokféleségét kialakító mechanizmusok megértése, a természetes szelekció, valamint a semleges folyamatok jelentőségének felismerése
- Az élővilág sokféleségének értékelése
- Az élővilág fejlődését befolyásoló tényezők elemzése, az alkalmazkodással összefüggő változások azonosítása néhány példán keresztül
- Az állatvilág fejlődése és az emberi evolúció közötti kapcsolat felismerése, a kutatás és bizonyítás módszereinek áttekintése
- Az emberi evolúció főbb lépéseinek (agytérfogat, testtartás, tűz- és eszközhasználat, viselkedés, kommunikáció) azonosítása
- Rendszerelemzési képesség megalapozása, a felépítés és működés, valamint a rendszer és környezet kapcsolatok biológiai vizsgálatokkal összefüggő jelentőségének megértése

FOGALMAK

evolúció, természetes kiválasztódás, alkalmazkodás, rátermettség, fajok sokfélesége, emberi evolúció, ősemberek, nagyrasszok, Homo sapiens

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az élővilág fejlődését bemutató időszalag készítése, a fontosabb mérföldkövek megjelenítése
- A környezet és az élőlények testfelépítése, életmódja közötti összefüggést bemutató példák elemzése, az alkalmazkodás tényezőinek és konkrét módjainak megfogalmazása
- A nagyrasszok képviselőinek testfelépítése és a környezethez való alkalmazkodás közötti összefüggések bemutatása
- Emberelődök testfelépítését (csontváz, testalkat, végtagok, koponya) bemutató rajzok, rekonstrukciók összehasonlítása, a különbségek azonosítása, a fejlődési folyamat néhány jellemzőjének megfogalmazása
- Az emberré válás folyamatát bemutató videó elemzése

TÉMAKÖR: Az élővilág országai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- alaktani jellemzők összehasonlítása alapján felismer néhány fontosabb növény- és állatcsoportot, ezekbe besorolást végez;
- konkrét példák vizsgálata alapján összehasonlítja a gombák, a növények és az állatok testfelépítését, életműködéseit és életmódját, ennek alapján érvel az önálló rendszertani csoportba sorolásuk mellett.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az élőlények sokféleségében való eligazodás szükségességének és módszereinek azonosítása, a hierarchia és a leszármazási rokonság elvének felismerése
- A gombák, a növények és az állatok külön országba sorolása melletti érvek megfogalmazása, fontosabb rendszertani csoportjaik alaktani és szervezettani jellemzése, néhány példafaj bemutatása
- Kirándulások, természetben végzett megfigyelések során élőlénycsoportok, fajok azonosítása határozókönyvek és mobilapplikációk segítségével

FOGALMAK

fejlődéstörténeti rendszer, rendszertani kategóriák, faj, kettős nevezéktan, virágtalan növények, virágos növények, férgek, ízeltlábúak, puhatestűek, és a gerincesek osztályai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Növény- és állatismeret segédkönyv (vagy hasonló kézikönyvek), mobiltelefon-applikációk és weboldalak keresése, használati módjuk tanulmányozása
- Növény és/vagy állatfajok rendszertani besorolását ábrázoló diagramok rajzolása (pl. halmazábra, fogalomtérkép, táblázat)
- Az élővilág országait bemutató törzsfa rajzolása, rövid jellemzések készítése az egyes országokról
- Kiselőadás Darwin és Linné munkásságáról
- A természetes és mesterséges rendszerezés összehasonlítása különböző feladatokkal, élőlények elnevezése játékos feladatokkal
- Mikroorganizmusok (planktonikus élőlények) és telepes élőlények mikroszkópos vizsgálata, a tapasztalatok rajzos rögzítése
- Fajok felismerése terepgyakorlaton, fajlista készítése a közvetlen környezetben
- Kiselőadás a gombaszedéssel és -fogyasztással kapcsolatos tudnivalókról
- Virágtalan, valamint egy- és kétszikű növények vizsgálata, a tapasztalatok rajzos rögzítése
- Gyűrűsférgek, puhatestűek, ízeltlábúak vizsgálata, tapasztalatok rajzos rögzítése
- Kiselőadás összeállítása az állatvilág „legjeiről”

TÉMAKÖR: Bolygónk élővilága

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- leírások, fotók, ábrák, filmek alapján értelmezi és bemutatja az élőlények környezethez való alkalmazkodásának jellegzetes módjait és példáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- alapfokon ismeri a földrészek, óceánok legjellegzetesebb növény- és állatfajait;
- a földrészek természetes növényzetét ábrázoló tematikus térképek, fényképek, ábrák segítségével azonosítja bolygónk biomjait;
- néhány jellegzetes faj példáján keresztül felismeri a kontinensek éghajlati övezetei, kialakult talajtípusai és az ott élő növényvilág közötti kapcsolatokat;
- néhány jellegzetes faj példáján keresztül felismeri a kontinensek jellegzetes növényei és az ott élő állatvilág közötti kapcsolatot;
- néhány tengeri növény- és állatfaj megismerése során felismeri, hogy bolygónk legnagyobb életközössége a világtengerekben él.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Bolygónk nagy életközösségeinek azonosítása tematikus térképen, a kontinensek néhány jellegzetes növény- és állatfajának megismerése
- Az élőlények testfelépítése, életmódja, életciklusa és a biom ökológiai feltételei közti kapcsolat elemzése
- Az európai magashegységekben kialakuló függőleges zonalitás okainak megértése, néhány jellegzetes életközösség, faj azonosítása
- Óceánok, tengerek és édesvízi életközösségek néhány jellegzetes élőlényének megismerése
- Táplálkozási láncok és hálózatok összeállítása a biomok élőlényeiből
- A fajok elterjedését, annak változását befolyásoló tényezők konkrét példák alapján történő elemzése
- Rendszerelemzési képesség megalapozása, a felépítés és működés, valamint a rendszer és környezet kapcsolatok biológiai vizsgálatokkal összefüggő jelentőségének megértése

FOGALMAK

tápláléklánc, táplálékhálózat, elterjedési terület, éghajlati övezet, biomok, vízi életközösségek, függőleges zonalitás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A kontinensek élővilágát bemutató természetfilmek feladatlapos elemzése, a látottak megbeszélése
- A kontinensek, éghajlati övek jellemző életközösségeit bemutató tematikus térképek rajzolása, poszterek készítése
- Adatok gyűjtése a környezeti tényezők és az élőlények testfelépítése, életmódja közötti összefüggésről, ezek alapján néhány jellegzetes példa bemutatása
- Tűrőképességi görbék elemzése, az elterjedés és a környezeti igények közötti kapcsolat vizsgálata
- Táplálkozási piramis/hálózat rajzolása a biomokra jellemző élőlényekről kapott vagy gyűjtött információk alapján

- Növényföldrajzi és állattani elterjedési térképek értelmezése, összehasonlítása, a változások okainak és lehetséges következményeinek megbeszélése
- A bioszférát, a biomokat kutató természettudósok (pl. Balogh János, Jacques-Yves Cousteau, Yann Arthus-Bertrand, Sir David Attenborough) filmrészleteinek megtekintése, megbeszélése

TÉMAKÖR: Életközösségek vizsgálata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- leírások, fotók, ábrák, filmek alapján értelmezi és bemutatja az élőlények környezethez való alkalmazkodásának jellegzetes módjait és példáit;
- a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki;
- önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- másokkal együttműködve vizsgál környezetében található életközösségeket, az elkészített rajzok, fotók, videók és adatok alapján elemzi az élettelen környezeti tényezők és az élőlények közötti kapcsolatokat;
- életközösségek vizsgálata, valamint ábrák, animációk alapján magyarázza az életközösségekben zajló anyagforgalom folyamatát, felismeri az élőlények közötti táplálkozási kapcsolatokat, táplálkozási piramist szerkeszt;
- leírások, filmek és saját megfigyelései alapján elemzi az állatok viselkedésének alaptípusait, ezek lényegi jellemzőit konkrét példák alapján bemutatja;
- esetleírások, filmek és saját megfigyelései alapján felismeri az adott életközösségek biológiai értékeit, értékeli a lakókörnyezetében található életközösségek környezeti állapotot és életminőséget javító hatását.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az élettelen környezeti tényezők és az élőlények közötti kölcsönhatások azonosítása, környezeti igény és tűrőképesség vizsgálata
- A levegő, a víz és a talaj minőségi jellemzőinek vizsgálata, főbb típusainak megkülönböztetése, természetes összetevők és szennyezők azonosítása, mérési adatok értelmezése
- Az élőhely fogalmának ismerete, jellemzőinek és típusainak vizsgálatokban történő azonosítása, az élőhelyi környezethez való alkalmazkodás módjainak és példáinak elemzése
- Az életközösségek rendszerként való értelmezése, a kölcsönhatások és hálózatok vizsgálatokban történő felismerése, ciklikus és előrehaladó változási folyamatok azonosítása
- Az indikátorszervezetek jelentőségének megértése, felismerésük és alkalmazásuk a konkrét vizsgálatokban

FOGALMAK

életközösség, élőhely, környezeti igény, tűrőképesség, indikátorszervezet, populációs kölcsönhatás, évszakos és napi változási ciklus, társulások fejlődése, szukcesszió

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egyszerű levegőminőség- (pl. ülepedő por), vízminőség- (pl. gyorstesztek, algák és egysejtűek megfigyelése) és talajvizsgálatok (pl. szemcseméret, víztartalom, pH) elvégzése, mintavétel és elemzés
- Az intézmény közelében lévő természetes vagy természetközeli életközösség rendszeres megfigyelése, adatok gyűjtése, elemzése. Természetes életközösségek vizsgálata kirándulás, erdei iskola keretében, természettudományos, természetvédelmi és művészeti tevékenységek (fotózás, rajzolás, tárgykészítés) ötvözése
- Kiállítás, bemutatónap szervezése, a terepen végzett vizsgálatok és az alkotómunka eredményeinek megosztása az intézményen belül és (lehetőség szerint) a helyi közösségben
- Kiselőadás készítése idegenhonos inváziós növény- és állatfajokról
- Zuzmók elterjedésének vizsgálata az iskola környezetében, autóforgalommal terhelt és kevésbé forgalmas területen

TÉMAKÖR: A természeti értékek védelme

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- természetvédelmi, bioetikai, egészségműveltségi témákban tényekre alapozottan érvel, vitákban többféle nézőpontot is figyelembe vesz;
- a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki;
- önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érti és elfogadja, hogy az élő természet rendelkezik olyan értékekkel, amelyeket törvényi eszközökkel is védeni kell, ismeri ennek formáit, felhívja a figyelmet az általa észlelt természetkárosításra;
- az életformák sokféleségét megőrzendő értékként kezeli, felismeri a benne rejlő esztétikai szépséget, érvel a biológiai sokféleség veszélyeztetése ellen;
- tájékozódik a környezetében található védett fajokról, életközösségekről, ezek eszmei értékéről és biológiai jelentőségéről, ismeri a hazai nemzeti parkok számát, területi elhelyezkedését, bemutatja védendő életközösségeik alapvető jellemzőit;
- egységben látja az életközösségek múltbeli, jelenkori és várható jövőbeli állapotát, azok jövőbeli állapotára valószínűségi előrejelzést fogalmaz meg, felismeri és vállalja a jövőjük iránti egyéni és közösségi felelősséget.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A természetvédelem szükségessége melletti érvelés, az alkalmazható egyedi és rendszerszintű módszerek és szabályozási elvek ismerete

- A gazdálkodás, a települések és az infrastruktúra fejlődése által előidézett, a természeti környezetre gyakorolt hatások azonosítása, konkrét példák adatokra alapozott, több szempontú értékelése
- Az ökológiai elvek érvényesítési lehetőségeinek felismerése a gazdálkodás, az építészet, a tájmegőrzés vagy a turizmus esetében
- Nemzeti parkjaink elnevezésének, területi elhelyezkedésének és sajátos biológiai értékeinek ismerete
- A lakóhely közelében lévő védett területről önálló információ- és adatgyűjtés, a természetvédelemben való önkéntes szerepvállalásra való indíttatás erősítése
- A védett faj, az eszmei érték fogalmának értelmezése konkrét példák alapján

FOGALMAK

tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, nemzeti park, védett faj, eszmei érték, ökoturizmus, ökogazdálkodás, urbanizáció, környezettudatosság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A környezet- és természetvédelem jeles napjaihoz (pl. Föld napja, víz napja, madarak és fák napja, környezetvédelmi világnap stb.) kapcsolódó iskolai programok szervezése, bekapcsolódás a helyi rendezvényekbe
- Szerepjáték, storyline (kerettörténet) feladat, strukturált vita valamely természetvédelemmel összefüggő probléma (pl. veszélyeztetett élőhelyek, fajok védelme) több szempontú elemzésére, a megoldási lehetőségek keresése
- Az iskola vagy a lakóhely közelében vállalható környezetvédelmi önkéntes tevékenység megismerése
- A lakóhely természetvédelmi értékeinek és környezeti problémáinak bemutatása projektmunka keretében
- A hazai nemzeti parkok életközösségeit, jellegzetes élőlényeit bemutató kiselőadások, virtuális séták összeállítása
- Kirándulás valamely hazai nemzeti parkba, részvétel vezetett túrán, megfigyelés, fotózás, rajzolás, az eredményekből kiállítás rendezése

TÉMAKÖR: Az élővilág és az ember kapcsolata, fenntarthatóság

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- természetvédelmi, bioetikai, egészségműveltségi témákban tényekre alapozottan érvel, vitákban többféle nézőpontot is figyelembe vesz;
- önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- kritikusan és önkritikusan értékeli az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatását, életvitelében tudatosan követi a természet- és környezetvédelem szempontjait;

- ismeri a növények gondozásának biológiai alapjait, több szempontot is figyelembe véve értékeli a növények, a növénytermesztés élelmezési, ipari és környezeti jelentőségét;
- kritikusan vizsgálja a haszonállatok tartási módjai és a fajra jellemző igények közötti ellentmondásokat, ismeri és érti a nagyüzemi technológiák és a humánus állattartási módok közötti különbségeket;
- példák alapján elemzi a globális környezeti problémák gazdasági és társadalmi összefüggéseit, a megelőzés, a kárcsökkentés és az alkalmazkodás stratégiáit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A biológiai sokféleség beszűkülését előidéző okok és a lehetséges veszélyek felismerése, az ellenük megtehető intézkedések példáinak elemzése
- Az emberi populáció növekedésével, a települések és a gazdálkodás átalakulásával járó hatások konkrét példák alapján való elemzése, az élővilág változásával való összefüggésének vizsgálata
- A fogyasztói létforma és a Föld véges erőforrásai közötti ellentmondás felismerése, a fenntarthatóság problémájának több szempontú elemzése
- Az ökológiai gazdálkodás, a génmegőrzés biológiai alapjainak megteremtését és megőrzését szolgáló eljárások elvi ismerete, példákon alapuló bemutatása
- Az éghajlatváltozási modellek által a bioszféra jövőjére adott előrejelzések értékelése, a megelőzés, hatáscsökkentés és alkalmazkodás módjainak áttekintése

FOGALMAK

biológiai sokféleség, fajgazdagság, fajtanemesítés, génmegőrzés, globális probléma, éghajlatváltozás, monokultúra, biogazdálkodás, tájgazdálkodás, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információgyűjtés, rajzos vázlat szerkesztése az intézménynek helyet adó település, az iskola környezetének jellegzetes gazdálkodási és településformáló tevékenységeiről
- A helyi szinttől a régión, a kontinensen át a globális szintig átívelő, a természetvédelemmel összefüggő esetek, példák keresése, az összefüggések feltárása

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet I. – Testkép, testalkat, mozgásképesség

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét;
- a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki;

- kiegyensúlyozott saját testképpel rendelkezik, figyelembe véve az egyéni adottságokat, a nem és a korosztály fejlődési jellegzetességeit, valamint ezek sokféleségét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az emberi test megfigyelése alapján azonosítja a főbb testtájakat és testrészeket, elemzi ezek arányait és szimmetriaviszonyait;
- felismeri az emberi bőr, a csontváz és a vázizomzat főbb elemeit, ezek kapcsolódási módjait, értelmezi a mozgási szervrendszer felépítése és az ember mozgásképessége közötti összefüggéseket;
- alapvető mozgástípusok és egyes sportok esetében elemzi a mozgásszervrendszer működésének jellemzőit, igyekszik ezeket fizikai fogalmakkal és elvekkel magyarázni;
- tudja, hogy a testünk alapfelépítése az evolúciós fejlődés eredménye, de az öröklött adottságaink az egyedfejlődés során formálódnak egyénivé, ebben nagy szerepet játszik az életmódunk is;
- felismeri a gyakorolt sportok testi és lelki fejlesztő hatását és a velük járó terheléseket, baleseti veszélyeket, tanácsokat fogalmaz meg ezek elkerülésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Tájékozódás az emberi testen, a testtájak és szervek elhelyezkedésének anatómiai irányok használatával történő bemutatása maketten vagy ábrán és a saját testen
- Az emberi kültakaró szövettani rétegeinek azonosítása ábrákon, az egyes rétegek, szervek funkciójának ismertetése
- A gerincoszlop tájékainak és részeinek megnevezése, a végtagok és függesztőöveik, a mellkas csontjainak megmutatása csontvázon vagy képeken és saját testen
- A mozgásszervrendszerre jellemző főbb kötő-, támasztó- és izomszövet csoportok vizsgálata, a szerkezet és működés kapcsolatának értelmezése
- A végtagok hajlító- és feszítőizmai elhelyezkedésének megmutatása, az arc izmainak összefüggésbe hozása a mimika és az artikuláció képességével
- Sportok mozgásformáiról saját fotók és videók készítése, ezek elemzése a tanult anatómiai és biomechanikai elvek alapján

FOGALMAK

kültakaró, bőr(szövet), csont(szövet), koponyacsontok, gerincoszlop, csigolyák, bordák, a végtagok alapfelépítése, függesztőövek, izom(szövet), hajlító- és feszítőizmok, mimikai izmok

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az emberi test (férfi és női) anatómiáját bemutató videók, animációk, mobiltelefonos applikációk keresése, használata a testkép fejlesztésében
- Mikroszkópi metszetek (és/vagy mikrofotók) vizsgálata, rajzos vázlat készítése (pl. bőr, csont, izomszövet)
- A bőr rétegeinek megfigyelése állati szöveteken (pl. sertésszalonna), a bőr-, köröm- és hajápolással kapcsolatos kiselőadások tartása
- A mozgásszervrendszer egyes részeinek felépítését és működését bemutató mozgatható makettek készítése (pl. kéz, kar)

- Csontok szöveti felépítésének és összetételének vizsgálata: mészkőtartalom savval történő, a fehérjetartalom égetéssel történő igazolása, a tapasztalatok rajzos rögzítése
- A gerincoszlop és a talpboltozat hajlatai jelentőségének vizsgálata, a tapasztalatok rajzos rögzítése
- Egyszerű biometriai mérések elvégzése saját testen és/vagy társakon, arányok, szimmetriaviszonyok, méreteloszlás (min., max., átlag) számítása, ábrázolása (bilaterális szimmetria, aranymetszés aránya)
- Vita a testképzavarok kialakulásának okairól, a kortársak, a média és a család szerepének elemzéseEgyszerűbb biomechanikai elemzések elvégzése (pl. emelő elv szemléltetése, erők összegződése, gyorsulás stb.)

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet II. – Anyagforgalom
JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- útmutató alapján, másokkal együttműködve kísérleteket hajt végre, azonosítja és beállítja a kísérleti változókat, a kapott adatok alapján következtetéseket fogalmaz meg;
- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ábrák, makettek alapján felismeri az ember anyagforgalmi szervrendszereinek fontosabb szerveit, a megismert külső és belső testkép alapján felidézi azok elhelyezkedését;
- szövegek, ábrák, folyamatvázlatok, videók és szimulációk alapján azonosítja a táplálkozási, keringési, légzési, kiválasztási szervrendszerek alapvető biológiai funkcióit, az életfolyamatok lépéseit;
- ismeri és megfelelő szempontok szerint értékeli az emberi szervezet állapotát, folyamatait jellemző fontosabb adatokat, azokat összefüggésbe hozza a testi és lelki állapotával, egészségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A belső szervek elhelyezkedésének anatómiai irányok használatával történő bemutatása maketten vagy ábrán és a saját testen
- A táplálkozási szervrendszer főbb részeinek, a tápcsatornaszakaszok funkcióinak, a szakaszok szövettani és szervi felépítésének és működésének értelmezése, az emésztés és felszívódás folyamatának megértése
- A tápanyagok élettani szerepének megértése, az energiatartalom és összetétel adatainak értelmezése
- A légzőszervrendszer szövettani és szervi felépítésének, a légcsere- és a gázcserefolyamatok helyének és funkcióinak azonosítása, biológiai hátterének megértése

- A szervezet folyadéktereinek és a keringési szervrendszer szerveinek azonosítása, biológiai funkciójának a felépítés és működés alapján való megértése
- A vérkép, a vér összetételének jellemzése, a főbb alakos elemek és vérplazma funkcióinak azonosítása, a véralvadási folyamat kiváltó okainak és jelentőségének felismerése
- A kiválasztó szervrendszer főbb feladatainak, szerveinek azonosítása, működési elvének megértése

FOGALMAK

tápcsatorna, tápanyag, emésztőnedv, felszívódás, máj, hasnyálmirigy, felső és alsó légutak, tüdő, légcsere és gázcsere, szív, szívciklus, értípusok, véralvadás, vérkép, vese, só- és vízháztartás, kiválasztás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az emberi test belső szerveit bemutató makettek, torzók tanulmányozása
- Szövettani ábrák, fotók elemzése, humán szövettani metszetek mikroszkópos vizsgálata
- A táplálkozási szervrendszer működését bemutató folyamatvázlat rajzolása, az emésztés és felszívódás legfontosabb részfolyamatainak ábrázolása
- Élelmiszerek összetételi adatainak (címkéinek) gyűjtése, az adattípusok (tápanyagfajták, energiatartalom) értelmezése
- Étrendtervezéssel összefüggő társas feladatok tervezése, elvégzése (pl. rajzolt, fotózott alapanyagokból tányérok, menük összeállítása)
- A nyál és az epe emésztő szerepének vizsgálata, a tapasztalatok rajzban történő rögzítése
- Információk keresése a dohányzás káros hatásairól, a lehetséges egészségügyi kockázatok bemutatása, érvelés a saját és mások egészségmegőrzése mellett
- Donders-féle tüdőmodell és dohányzógép PET palackból való elkészítése
- A szívciklust és az érrendszer működését bemutató animációk keresése, értelmezése
- Sertésszív boncolása, a tapasztalatok rajzban történő rögzítése
- A keringési és a légzési szervrendszer működésével összefüggő megfigyelések és egyszerűbb mérések, kísérletek elvégzése (pl. pulzusmérés, légzésszám, vitálkapacitás, kilélegzett levegő CO_2-tartalma)
- Sertésvese boncolása, a tapasztalatok rajzban történő rögzítése
- Dializáló készülék működési elvének megismerése, a művesekezelés lényegének közös értelmezése videó segítségével

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet III. – Érzékelés, szabályozás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét;

- a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ábrák, makettek alapján felismeri az ember ideg- és hormonrendszerének fontosabb szerveit, a megismert külső és belső testkép alapján felidézi azok elhelyezkedését;
- szövegek, ábrák, folyamatvázlatok, videók és szimulációk alapján azonosítja az ideg- és hormonrendszer alapvető biológiai funkcióit, értelmezi a szabályozás elvét;
- felismeri, hogy az immunrendszer is információkat dolgoz fel, azonosítja a rendszer főbb szerveit, sejtes elemeit és kémiai összetevőit;
- ismeri és megfelelő szempontok szerint értékeli az emberi szervezet állapotát, folyamatait jellemző fontosabb adatokat, azokat összefüggésbe hozza a testi és lelki állapotával, egészségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az idegrendszer feladatának, működési módjának megértése, a központi és környéki idegrendszer, a gerincvelő és az agyvelő felépítésének vázlatos ismerete, az akaratlagos és a vegetatív szabályozási módok megkülönböztetése
- Az érzékelési képességek (látás, hallás, kémiai és mechanikai érzékelés) és az ezeknek megfelelő érzékszervek felépítésének és működésének megértése
- A hormonrendszer feladatának, működési módjának megértése, a főbb hormontermelő szervek azonosítása, a termelt hormonok hatásainak bemutatása, az idegi és a hormonális szabályozás kapcsolatának megértése
- Az immunrendszer és a keringési szervrendszer közötti kapcsolat felismerése, a védekezésben szerepet játszó fontosabb sejttípusok és kémiai anyagok azonosítása, a veleszületett és szerzett immunitás megkülönböztetése
- A védőoltások működési módjának megértése, az egyéni és a közösségi egészség megőrzésében játszott szerepük értékelése

FOGALMAK

központi és környéki idegrendszer, gerincvelő, érző- és mozgatópálya, reflex, belső elválasztású mirigy, hormon és receptor, agyalapi mirigy, pajzsmirigy, mellékvese, nemi mirigyek és hormonjaik, immunrendszer, veleszületett és szerzett immunitás, védőoltás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az agy és a gerincvelő szöveti felépítését, elhelyezkedését, felépítését bemutató ábrák, fotók, makettek, animációk, mobiltelefonos applikációk elemzése, a főbb részek azonosítása
- Gerincvelői reflexet bemutató animációk keresése, a részek azonosítása, a működés megbeszélése
- A szem és a fül felépítését és működését (látás, hallás, helyzet- és mozgásérzékelés) bemutató animációk keresése, megbeszélése
- A látáshibák típusait bemutató ábrák, animációk összehasonlítása, a javítási lehetőségek (pl. szemüvegek) megbeszélése

- Halláskárosodást okozó hatásokat, veszélyeket bemutató információk keresése, érvelés a halláskárosodás megelőzése mellett
- A szem működésével kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: pupilla – szemlencse működése, térlátás – színtévesztés vizsgálata
- A hallással kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: hallásküszöb, frekvenciatartomány, térbeliség
- Kémiai ingerek érzékelésével kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: a négy alapíz érzékelése, szaglásvizsgálat
- Bőrérzékeléssel kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: testrészek tapintópont sűrűség vizsgálata, hideg- és melegpontok vizsgálata
- Összefoglaló táblázat szerkesztése a belső elválasztású mirigyekről, fontosabb hormonjaikról és azok hatásairól, a működési zavarok tüneteiről
- Az immunrendszer működését bemutató rajzfilm megnézése, válaszolás feladatlapos kérdésekre
- Információk keresése a Magyarországon kötelező védőoltásokról, az egyéni és a közösségi védettség fogalmának, kapcsolatának megbeszélése

TÉMAKÖR: Szaporodás, öröklődés, életmód

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét;
- az egészséggel, életmóddal foglalkozó weboldalak, tematikus médiaforrások információit kritikusan elemzi, igyekszik tudományos bizonyítékokra alapozott híreket, érveket és tanácsokat elfogadni;
- tényekkel igazolja a testi és lelki egészség közötti kapcsolatot, tud ennek egyéni és társadalmi összefüggéseiről, érvel az egészségkárosító szokások és függőségek ellen.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- azonosítja az emberi egyedfejlődés főbb szakaszait, bemutatja az emberi nemek testi különbözőségének kialakulását, tisztában van a felelős szexuális magatartás ismérveivel, értékeli a szexualitás egyéni életviteli és párkapcsolati jelentőségét;
- értékeli a személyi és környezeti higiénia egészségmegőrzéssel kapcsolatos jelentőségét, ennek alapelveit személyes környezetében is igyekszik alkalmazni, egyéni képességeihez mérten tisztán, rendben tartja környezetét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A női és a férfi nemiszervrendszer külső és belső felépítésének elemzése képek, ábrák alapján, a női és férfi másodlagos nemi jellegek kialakulásának bemutatása
- A másodlagos nemi jellegek kialakulását bemutató ábrák, animációk tanulmányozása, a fejlődési folyamat időbeli jellegzetességeinek és egyéni eltéréseinek megbeszélése
- Az ivarsejtek képződési helyének azonosítása, a tulajdonságok átörökítésében és a változékonyság biztosításában játszott szerepük magyarázása

- A megtermékenyítés feltételeinek ismerete, a fogamzásgátló módszerek működésének megértése
- A fogamzástól a születésig tartó magzati fejlődés főbb jellemzőinek és feltételeinek ismerete, a szülés fő szakaszainak és körülményeinek megbeszélése
- A gének szerepének felismerése, az utódnemzedékek kialakulására vezető genetikai folyamatok egyszerű öröklésmenetek példáján történő elemzése
- A testi és a nemi kromoszómák megkülönböztetése, a nem meghatározásában játszott szerepük ismerete, a nemhez kapcsolt öröklődés néhány példájának áttekintése
- Annak felismerése, hogy az ember öröklött hajlamainak kifejeződését a környezet is befolyásolja, ezért a tudatosabb életmóddal magunk is tehetünk egészségünkért
- A felelős szexuális magatartás jellemzőinek ismerete, a szexualitás egyéni életviteli és párkapcsolati jelentőségének értékelése.

FOGALMAK

női és férfi ivarszervek, nemi jellegek, hímivarsejt és petesejt, gén, kromoszóma, minőségi és mennyiségi tulajdonság, öröklésmenet, megtermékenyítés, embrió, magzati fejlődés, szülés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az emberi nemek anatómiai különbségeit (elsődleges és másodlagos nemi jellegek) bemutató képek, animációk, mobiltelefonos applikációk tanulmányozása, a különbségek megfogalmazása
- A nemi érés folyamatáról, egyéni eltéréseiről szóló információk keresése, vélemények megvitatása
- A megtermékenyítést és a magzati fejlődést bemutató fotósorozatok, animációk és videók tanulmányozása, ezek alapján folyamatvázlat készítése, rajzolása
- Ábrák elemzése a szülés folyamatáról
- Családi öröklésmeneteket bemutató ábrák, képek, családfák elemzése, a hasonlóságok és különbségek megfogalmazása egy-egy példán
- Genetikai betegségeket bemutató esettanulmányok megbeszélése, az esetek közötti hasonlóságok és különbségek megfogalmazása

TÉMAKÖR: Egészségmegőrzés, elsősegély
JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egészséget személyes és közösségi értékként értelmezi, érdeklődik az egészségmegőrzéssel kapcsolatos információk iránt, mérlegeli azok tudományos hitelességét, kritikusan kezeli a gyógyszerekkel, gyógyászattal kapcsolatos reklámokat;
- tényekkel igazolja a testi és lelki egészség közötti kapcsolatot, tud ennek egyéni és társadalmi összefüggéseiről, érvel az egészségkárosító szokások és függőségek ellen;

- az egészséggel, életmóddal foglalkozó weboldalak, tematikus médiaforrások információit kritikusan elemzi, igyekszik tudományos bizonyítékokra alapozott híreket, érveket és tanácsokat elfogadni;
- értékeli a személyi és környezeti higiénia egészségmegőrzéssel kapcsolatos jelentőségét, ennek alapelveit személyes környezetében is igyekszik alkalmazni, egyéni képességeihez mérten tisztán, rendben tartja környezetét;
- természetvédelmi, bioetikai, egészségműveltségi témákban tényekre alapozottan érvel, vitákban többféle nézőpontot is figyelembe vesz.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a szív- és érrendszeri betegségek kockázati tényezőit, igyekszik tudatosan alakítani étkezési szokásait, törekszik az életmódjának megfelelő energia- és tápanyagbevitelre, a normál testsúly megőrzésére;
- ismeri a kórokozó, a fertőzés és a járvány fogalmait, megkülönbözteti a vírusos és bakteriális fertőző betegségeket, felismeri az antibiotikumok helyes használatának fontosságát;
- tudja, hogy a daganatos betegségek kialakulását az életmód és a környezet is befolyásolja, és hogy gyógyításuk esélyét a korai felismerés nagymértékben növeli;
- érti az orvosi diagnosztikai eljárások célját, ismeri azok alapelvét és néhány főbb módszerét, értékeli a megfelelő diagnózis felállításának jelentőségét;
- felméri a baleseti sérülések kockázatait, igyekszik ezeket elkerülni, a bekövetkezett balesetek esetében felismeri a sérülés, vérzés vagy mérgezés jeleit, ezekről megfelelő beszámolót tud adni;
- a bekövetkezett balesetet, rosszullétet felismeri, segítséget (szükség esetén mentőt) tud hívni, valamint a tőle elvárható módon (életkori sajátosságainak megfelelően) elsősegélyt tud nyújtani: a sérült vagy beteg személy ellátását a rendelkezésre álló eszközökkel vagy eszköz nélkül megkezdeni (sebellátás, vérzéscsillapítás, eszméletlen beteg ellátása, szabad légút biztosítása);
- tudja alkalmazni az alapszintű újraélesztést mellkaskompressziók és lélegeztetés (CPR) kivitelezésével, felismeri ennek szükségességét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szív- és érrendszeri betegségek kockázati tényezőinek azonosítása, megelőzési lehetőségeinek megvitatása
- Az életkor, az életmód és a táplálkozás közötti összefüggések felismerése, az egészséges és kiegyensúlyozott táplálkozás alapvető elveinek ismerete
- A rendszeres testmozgás és az egészség megőrzése közötti összefüggés, a mozgásszegény életmód okozta egészségügyi kockázatok felismerése
- A kórokozó, a fertőzés, a járvány és higiénia fogalmai közötti összefüggések feltárása esettanulmányok alapján, a megelőzés érdekében megtehető lépések biológiai alapjainak értelmezése
- A higiénia és a fertőző betegségek megelőzése közötti összefüggés felismerése, a rendszeres és helyes tisztálkodással, valamint a lakó- és munkakörnyezet tisztántartásával kapcsolatos elvek és módszerek elsajátítása

- Az antibiotikumok betegségek elleni hatásosságának elmagyarázása, annak megértése, hogy a helytelen antibiotikum-használat felgyorsítja az ellenálló baktériumok kialakulását
- A daganatos betegségek környezeti és életmódbeli kockázati tényezőinek áttekintése, a megelőzés lehetőségeinek megvitatása, a személyre szabott terápia jelentőségének felismerése
- Az orvosi szűrővizsgálatok és diagnosztikai eljárások céljainak azonosítása egy-egy példán keresztül, annak értékelése, hogy a diagnózis az orvos egészségügyi-jogi érvényű felelős nyilatkozata a személy egészségi állapotáról
- Az elsősegélynyújtás lépéseinek elvi ismerete, szimulációkkal történő gyakorlása, szükség esetén alkalmazása, a sérült vagy beteg személy ellátásának (sebellátás, vérzéscsillapítás, eszméletlen beteg ellátása, szabad légút biztosítása) megkezdése a rendelkezésre álló eszközökkel vagy eszköz nélkül
- Az alapszintű újraélesztést szükségessé tevő helyzet felismerése, mellkaskompressziókkal történő alkalmazása

FOGALMAK

fertőzés, járvány, stressz, rákkeltő anyag/hatás, személyi higiénia, élelmiszer-összetétel és -minőség, lelki egészség, függőség, szűrővizsgálat, diagnosztikai eljárások, elsősegélynyújtás, alapszintű újraélesztés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Népegészségügyi adatsorok, grafikonok értelmezése (pl. szív- és érrendszeri betegségek, rákstatisztikák, fertőző betegségek), a bemutatott helyzettel összefüggő értékelések megfogalmazása
- Egészségnap szervezése, egészségmegőrzési tanácsadó szakértők meghívása, videóinterjúk készítése
- Különböző élelmiszerek összetételét felsoroló információs anyagok összegyűjtése, összehasonlítása
- Életkornak megfelelő étrendek összeállítása, iskolai kóstoló és/vagy vásár rendezése egyszerűen elkészíthető, egészséges ételekből (büféáruk, sütemények)
- Járványok, egyes fertőző betegségek történetéről szóló kiselőadások, házi dolgozatok készítése
- Napjaink egyes nagyobb járványairól szóló esettanulmányok, filmek elemzése, a tanulságok megbeszélése
- Alapvető elsősegélynyújtási ismeretek alkalmazásának gyakorlati bemutatása (pl. vérzések, gyakori rosszullétek, égési sérülések, sportbalesetek esetén)

Az egészséges életmód betegségmegelőzésben játszott szerepének bemutatása konkrét betegségcsoportok példái alapján.

13.6.7 Földrajz

Mivel a tantárgy először a 7–8. évfolyam nevelési-oktatási szakaszában jelenik meg, így a Nat 2020 kerettanterv követelményei felmenő rendszerben a 2022/23-as tanévtől érvényesek.

A földrajztudomány a természeti és társadalmi-gazdasági környezet jelenségeit, folyamatait – a természet- és társadalomtudományok vizsgálati módszereire egyaránt építve – mutatja be, ezáltal sajátos helyet foglal el, és összekapcsolja a természet- és társadalomtudományokat. Ezen interdiszciplináris sajátosság alapján válik a földrajz szintetizáló, a természeti és társadalmi-gazdasági jelenségeket és folyamatokat összefüggéseiben, kölcsönhatásaiban feldolgozó tantárggyá. A tanítás során különös hangsúlyt kap, hogy a tanulók megértsék Földünk, mint egységes rendszer sérülékenységét, ahol az ember természeti és társadalmi lényként él, létezése és tevékenysége növekvő mértékben átalakítja, és ezzel veszélyezteti ennek a rendszernek az egyensúlyát, amelynek következményei az emberiség jelene és jövője szempontjából igen súlyosak is lehetnek. A földrajz tantárgy komplex természet- és társadalomtudományi szemléletének köszönhetően feltárja az egyensúly megbomlásának természeti és társadalmi okait, megoldást keres az egyensúly helyreállítására. Szemléletformálásra képes, ezért kiemelkedően fontos szerepet tölt be a környezettudatosság kialakításában.

A földrajz az a tantárgy, amelyből a tanulók megismerhetik szűkebb és tágabb természeti, társadalmi-gazdasági környezetünk jellemzőit, a körülöttük zajló folyamatokat – melyeknek önmaguk is részesei – és ezek összefüggéseit, kölcsönhatásait, a környezetben való tájékozódást, a benne történő eligazodást segítő alapvető eszközöket és módszereket. A földrajz a természet- és társadalomföldrajz, valamint a regionális tudomány mellett számos földtudományágat képvisel a közoktatásban, integrálja a földtani, a légkörtani, a hidrológiai, a talajtani és a planetológiai-csillagászati tudást, valamint megjelenít gazdaságtudományi, szociológiai, demográfiai, etikai, néprajzi, politológiai ismereteket is.

Bolygónkról és annak természeti és társadalmi-gazdasági folyamatairól összegyűjtött, mind pontosabb és sokrétűbb ismereteink, egyre összetettebbé váló világunk komplex problémáinak megértetésére csak a megújult szemléletű földrajzoktatás képes. Az oktatási hagyományok újragondolását teszi szükségessé az információforrások, illetve az általuk közvetített adatmennyiség rohamos növekedése is. Ezért napjaink földrajzoktatása szakít a leíró jellegű, szigorúan ismeretközlő hagyományokkal, és a hangsúlyt az információk tudatos keresésére, értelmezésére, az összefüggések feltárására, a megszerzett információk alkalmazását lehetővé tevő képességek kialakítására helyezi. Az élményszerű, a hétköznapi megfigyeléseken, tapasztalatokon és információgyűjtésen alapuló földrajztanítás nem pusztán leírja a jelenséget, hanem annak okait és következményeit is feltárja. Mindez a természeti-környezeti és a társadalmi-gazdasági folyamatokat szintetizálva, a jelen eseményein túlmutatva értékelésre, problémamegoldásra, jövőképalkotásra ösztönöz.

A földrajzoktatás a különböző geoszférákban zajló jelenségek, folyamatok természet- és társadalomtudományi szempontú vizsgálatával a komplexitást szem előtt tartó, szintetizáló gondolkodás kialakítására törekszik. Az önálló földrajzi ismeretszerzés és -feldolgozás, valamint a problémaorientált, elemző és értékelő gondolkodás fejlesztésével hozzájárul az információs társadalomra jellemző hír- és információáradatban történő eligazodáshoz, a felelős és tudatos állampolgári szerepvállalás kialakításához.

A földrajztanítás fontos feladata annak felismertetése és tudatosítása, hogy a környezettudatos, a fenntarthatóságot szem előtt tartó gondolkodás és cselekvés az élhető

jövő, a fenntartható környezet záloga. A Föld tűrőképességét veszélyeztető problémák felismertetése, a már észlelhető és várható következmények beláttatása, a lehetséges megoldások keresése és bemutatása döntő szerepet játszik a cselekvőképes, a környezetért felelősséggel tenni akaró magatartás kialakításában.

A korszerű, a tanulók érdeklődését felkelteni képes földrajzoktatás alig képzelhető el a térinformatikai, illetve infokommunikációs eszközök használata nélkül, ez pedig hozzájárul a tanulók digitális kompetenciájának fejlődéséhez, tudatos eszközhasználóvá válásukhoz.

Mindennapjainkat, életvitelünket, szokásainkat jelentősen átalakította és folyamatosan formálja a globalizáció. Ezért is fontos feladat, hogy a tanulók megértsék, hogyan válnak globális folyamatokká, jelenségekké az egyes regionális történések, és ez a folyamat hogyan befolyásolja mindennapi életünket. A globális világ nyújtotta lehetőségek mellett fontos a nemzeti és az európai önazonosság felvállalása és ezek értékeinek megőrzése. Hazánk nemzeti értékeinek és a globális világban betöltött szerepének megismertetésével a földrajzoktatás hozzájárul a szülőföldhöz és a magyarsághoz való kötődés kialakításához és elmélyítéséhez.

A térbeli társadalmi egyenlőtlenségek által kiváltott folyamatok földrajzi okainak és lehetséges természeti és társadalmi-gazdasági következményeinek bemutatása révén a földrajzoktatás hozzájárul az empatikus, problémamegoldó gondolkodás, illetve az érvek ütköztetésére épülő vitakultúra kialakulásához.

A földrajzoktatás a jelen folyamataira, történéseire és azok jövőbeli következményeire fókuszál, így hozzájárul az érdeklődés felkeltéséhez az aktuális, körülöttünk zajló társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok megismerése, megértése, megvitatása, továbbá a logikus érveken alapuló véleménynyilvánítás iránt. Napjaink társadalomföldrajzi, vallásföldrajzi és etnikai földrajzi folyamatainak bemutatása révén a tantárgy hozzájárul a toleráns és etikus, egymás tiszteletét szem előtt tartó magatartás kialakulásához is.

A földrajz a helyi, regionális és globális gazdasági-pénzügyi folyamatok megismertetésével elősegíti a gazdasági élet eseményeiben eligazodó aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgári gondolkodás és viszonyulás kialakulását. Fontos feladatának tartja, hogy a mindennapi életben hasznosítható gazdasági és pénzügyi ismeretek bemutatásával hozzájáruljon az értő és felelős pénzügyi döntési képesség kialakításához. A tantárgy komplexitására, szintetizáló jellegére, a tantárgy által közvetített földrajzi-földtani, környezeti, gazdasági ismeretekre, gondolkodás- és szemléletmódra építve a tanulók ilyen irányú pályaorientációját is jelentősen támogatja.

A földrajz tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: Szüntelenül változó és globalizálódó világunk megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás, információszerzés és a nyitott gondolkodás, amely elképzelhetetlen a tanuló kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanulás-tanítási folyamatnak hozzá kell járulnia az információszerzés és -feldolgozás készségének fejlesztéséhez, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek kritikus felhasználására. A földrajztanulás

célja, hogy elősegítse a megszerzett ismeretek alkalmazását a mindennapi élet különböző területein, támogassa az egyéni igényekkel összhangban lévő önirányító és önfejlesztő tanulás képességének fejlődését. Cél, hogy a tanuló képes legyen a földrajzi-földtudományi, gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi jellegű információk felismerésére és összegyűjtésére a valós térben (például terepen) csakúgy, mint különböző információhordozókból (például újságcikkek, grafikonok, térképek, híradások, forrásszövegek, karikatúrák, képek, ábrák elemzése révén).

A kommunikációs kompetenciák: A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával a földrajztanítás segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A földrajzi információk értelmezése során fejlődik a tanuló érvelésen alapuló egészséges vitakészsége. A kommunikációs kompetenciák fejlesztését segítik a földrajzi tartalmú információk értelmezését elváró írásbeli és szóbeli – közöttük a prezentációhoz kapcsolódó – feladatok megoldása. A különböző forrásokból gyűjtött információk, leírások értelmezése és feldolgozása hozzájárul a szövegértési kompetencia fejlesztéséhez.

A digitális kompetenciák: A korszerű földrajzoktatás elképzelhetetlen a digitális világ nyújtotta aktuális információk tanításba való beépítése nélkül. Ehhez szükség van a tanuló digitális kompetenciáinak alkalmazására. A tanulási-tanítási folyamat tudatosan épít a digitális térképek, térinformatikai szoftverek alkalmazására, elemzések elvégzésére, földrajzi összefüggések felismerésére és megértésére. Az adatok összegyűjtése és felhasználása mellett fontos feladatnak tartja az adatbázisok, információforrások értő szemléletének kialakítását, a tudatos felhasználóvá válás támogatását. A projektfeladatok, önálló vagy csoportban végzett kutatások fejlesztik a tudatos közösségi információáramlást, a tudás hálózatos megosztásának képességét. A földrajztanítás tudatosan épít a tanuló prezentációs képességére, ösztönzi a földrajzi folyamatok digitális eszközökkel történő bemutatását.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A földrajztanítás során a földrajzi problémák kezdetben közös, majd csoportos vagy önálló megoldásán keresztül lehetőség nyílik a gondolkodási készségek, elsősorban az elemzés, a rendszerezés, a valós vagy modellkísérleteken alapuló tapasztalást követő következtetés és problémamegoldás fejlesztésére. A földrajztanítás fontos célja az analógiás gondolkodás, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási készségének fejlesztése. A különböző földrajzi folyamatok vizsgálata során szükség van az analitikus és a szintetizáló gondolkodásra. Előtérbe kerül az új megoldási ötletek megfogalmazása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése, ezzel párhuzamosan pedig nagy hangsúlyt kap a tanulói döntéshozatal, az alternatívák végiggondolása, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés és a legjobb megoldási lehetőségek kiválasztása. Fontos feladat a mérlegelő gondolkodás megerősítése.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A földrajz elsősorban a társadalomföldrajzi témák feldolgozásával hozzájárul a világ társadalmi-kulturális sokszínűségének megismertetéséhez, ehhez társul a más kultúrák, szokások iránti érdeklődés és tisztelet kialakulásának támogatása. A csoportos és interaktív munkamódszerek alkalmazása során lehetőség nyílik az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítására. A kooperatív módszerek alkalmazása lehetővé teszi a tanuló szociális kompetenciáinak fejlesztését, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy későbbi élete során képes legyen

hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén kezelni tudja a felmerülő konfliktusokat.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A világ társadalmi, kulturális sokszínűségének bemutatásával a földrajzoktatás segíti a kulturális értékek megismerését, emellett hozzájárul a kulturális identitás tudatosításához, a kulturális értékeink és hagyományaink megőrzése iránti igény kialakításához. Az önállóan vagy csoportosan létrehozott produktumot (például modell, prezentáció) elváró feladatok hozzájárulnak a kreatív alkotás és önkifejezés képességének fejlődéséhez.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: Modern földrajzoktatásunk révén napjaink társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatainak megismerése nagymértékben hozzájárul a társadalmi-gazdasági élet eseményeiben történő eligazodáshoz, az aktív, kreatív, a körülményekhez rugalmasan alkalmazkodó állampolgárrá váláshoz. Az oktatás a modern gazdasági élet sikeres szereplőinek bemutatásával hozzájárul az innováció szerepének, a munkaerőpiac igényeinek megismeréséhez, ez pedig hatással van a munkavállalói és a vállalkozói kompetencia fejlődésére.

7–8. évfolyam

Az önálló földrajztanítás az általános iskola 7. évfolyamán kezdődik, de földrajzi tartalmakkal már korábban, az alsó tagozatos környezetismeret keretében és 5–6. évfolyamon a természettudomány tantárgy anyagában is találkoznak a tanulók. Ezért fontos, hogy az önálló földrajztanítás tudatosan építsen a korábban már megszerzett ismeretekre és a már meglévő kompetenciákra.

A 7–8. osztályos tananyag a földrajzi tartalmakat a földrajzi tér fokozatos kitágításával, a közelitől a távoli felé, azaz a közvetlen lakóhely (település) felől Magyarország földrajzán keresztül a kontinentális, majd végül a globális folyamatok felé haladva mutatja be, de mindvégig szem előtt tartja az életkori sajátosságoknak megfelelő, a tapasztalatokra, a konkrét jelenségekre, folyamatokra építő tananyag-felépítést. Az ismereteket a földrajzi szempontból tipikus természet- és társadalomföldrajzi folyamatokra, összefüggésekre fűzi fel, és középpontba állítja a földrajzi eredetű problémák komplex bemutatását.

A földrajzoktatás a jelen folyamataira, jelenségeire és azok lehetséges következményeire helyezi a hangsúlyt, tudatosan épít a különböző digitális és hagyományos térképi, vizuális és szöveges adatforrásokból megszerezhető információkra. Ezáltal a tanulókat felkészíti az önálló információszerzésre és az információk mérlegelő értelmezésére, továbbá hozzájárul az önálló véleménynyilvánítás és a felelős döntéshozatal képességének kialakításához.

A földrajzoktatás ebben a képzési szakaszban kiemelten fontosnak tartja a személyes érdeklődés felkeltését a szűkebb, majd a tágabb környezetünk, illetve az alapfokú nevelési-oktatási szakasz végére a bolygónk egészét érintő földrajzi jelenségek, folyamatok, problémák megismerése és megértése iránt. További célja, hogy kialakítsa az önálló földrajzi tudásbővítés igényét és képességét, mert a tanulók egy jelentős részének nincs lehetősége a földrajzi ismeretek intézményi keretek között történő további bővítésére. Az egyes témák feldolgozásánál fontos szempont, hogy gyakorlati, a mindennapi életben hasznosítható ismeretek elsajátításával és képességek kialakításával történjen.

A földrajz szemléletformáló, szintetizáló tantárgyként olyan, a hétköznapokban használható ismereteket, eszközöket, módszereket ad a tanulók kezébe, amelyek segítik a tájékozódást mind összetettebbé váló világunkban, és hozzájárulnak ahhoz, hogy felnőtt életükben felelős, környezettudatos, aktív állampolgárrá váljanak.

A 7–8. évfolyamon kiemelt feladat a Föld megismertetésén keresztül a földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan a témakörök feldolgozása során a tanuló:

- megismeri hazánk és Európa, majd a távoli kontinensek legalapvetőbb természet- és társadalomföldrajzi jellemzőit, melynek során kialakul a Földről alkotott, a valóságot visszatükröző kognitív térképe;
- földrajzi tartalmú adatok, adatsorok alapján következtéseket von le, következményeket fogalmaz meg;
- megadott szempontok alapján rendszerezi földrajzi ismereteit, rendszerbeli viszonyokat állapít meg;
- összehasonlít tipikus tájakat, megfogalmazza azok közös és eltérő földrajzi vonásait;
- megkülönbözteti a tényeket a véleményektől.

Ugyanígy minden témakör feldolgozásakor kiemelt figyelmet kell hogy kapjon a földrajzi tartalmú információszerzés és -feldolgozás, a digitáliseszköz-használat. Ennek megfelelően a tanuló:

- megadott szempontok alapján információkat gyűjt hagyományos és digitális információforrásokból;
- adatokat rendszerez és ábrázol digitális eszközök segítségével;
- digitális eszközök segítségével bemutatja szűkebb és tágabb környezetének földrajzi jellemzőit;
- megadott szempontok alapján tájakkal, országokkal kapcsolatos földrajzi tartalmú szövegeket, képi információhordozókat dolgoz fel;
- közvetlen környezetének földrajzi megismerésére terepvizsgálódást tervez és kivitelez.

A 7–8. évfolyamon a földrajz tantárgy alapóraszáma: 102 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve		**Javasolt óraszám**
Tájékozódás a földrajzi térben		4
Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza		5
Magyarország földrajza		25
A Kárpát-medence térsége		8
Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai	Európa földrajza	22
	Az Európán kívüli kontinensek földrajza	20
A földrajzi övezetesség rendszere		8
Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa		10
	Összes óraszám:	102

TÉMAKÖR: TÁJÉKOZÓDÁS A FÖLDRAJZI TÉRBEN
JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- használja a földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és digitális eszközöket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tájékozódik különböző típusú és tartalmú térképeken, biztonsággal leolvassa azok információtartalmát, a térképen elhelyez földrajzi elemeket;
- gyakorlati feladatokat (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) old meg nyomtatott és digitális térkép segítségével;
- el tud készíteni egyszerű térképvázlatokat, útvonalterveket;
- azonosítja a jelenségek időbeli jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek használatával, elemzésével és összehasonlításával a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése
- A terepi tájékozódási, valamint a térképalapú távolság- és helymeghatározási feladatok megoldása kapcsán a matematikai és logikai gondolkodás fejlesztése
- Hagyományos és digitális térképen történő távolság- és helymeghatározás segítségével a térbeli tájékozódás és a logikai gondolkodás fejlesztése
- Különböző időpontban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- Gyakorlati feladatok megoldása (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) terepen, valamint nyomtatott és digitális térképek és online felületek segítségével
- Különböző típusú és tartalmú térképek tudatos használata a tanuláshoz
- A földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és egyes digitális eszközök ismerete
- A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek, műholdképek, légifelvételek sajátosságainak felismerése, a mindennapi életben való felhasználásuk lehetőségeinek ismerete
- Különböző időpontban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával földrajzi megfigyelések elvégzése, problémák megoldása
- A térkép fogalma és jelrendszere
- A hagyományos és digitális térképek fajtái
- Távérzékelés és földrajzi alkalmazásai (műholdképek, légifelvételek)
- A földrajzi helymeghatározás módszerei

FOGALMAK

földrajzi fokhálózat, keresőhálózat, fő- és mellékvilágtájak, méretarány, aránymérték, szintvonal

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egy adott útvonal (pl. osztálykirándulás) útvonalának tervezése nyomtatott és digitális térképek, online felületek segítségével
- Iránytű, térkép, GPS használatának gyakorlása terepi tájékozódási feladatok, kereső játékok során

- Távolság és hely meghatározása térképen, illetve terepen
- Játékos feladatok a földrajzi helyek meghatározására megadott földrajzi koordináták segítségével
- Alaprajzkészítés, térképvázlat-készítés szöveg, leírás alapján
- Geocaching játék
- Tematikus térképek megadott szempontok szerinti elemzése
- Különböző időpontokban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával földrajzi megfigyelések elvégzése

TÉMAKÖR: Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 ÓRA

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- bemutatja és értékeli lakókörnyezetének földrajzi jellemzőit, ismeri annak természeti és társadalmi erőforrásait;
- szűkebb és tágabb környezetében földrajzi eredetű problémákat azonosít, magyarázza kialakulásuk okait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- összehasonlít, illetve komplex módon, problémaközpontú megközelítéssel vizsgál pl. hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket;
- javaslatot fogalmaz meg lakókörnyezete jövőbeli, környezeti szempontokat szem előtt tartó, fenntartható fejlesztésére;
- érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos döntések fontossága mellett.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A tanuló szűkebb lakókörnyezetének társadalmi és gazdasági problémáinak felismerésével és ezekre vonatkozó megoldási javaslatok elkészítésével a döntési képesség, valamint a szociális és vállalkozói kompetenciák fejlesztése
- Az adott terület komplex földrajzi elemzése során a rendszerben és összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése
- A lakóhely jelenét, illetve annak jövőbeli fejlődését segítő és nehezítő természet- és társadalomföldrajzi folyamatok felismerése, valamint feldolgozása eredményeként a fenntartható fejlődés és környezettudatosság fejlesztése
- A lakókörnyezet környezeti problémáinak bemutatása
- Véleményalkotás a lakóhely jelenét, illetve annak jövőbeli fejlődését segítő és nehezítő természet- és társadalomföldrajzi folyamatokról
- Nyitottság a lakóhellyel és annak környezetével kapcsolatos információk megismerése iránt, információk gyűjtése írott és elektronikus forrásokból, azok értelmezése és rendszerezése
- A földrajzi tudás alkalmazása a mindennapi életben a következmények tudatában meghozott környezettudatos döntésekben

- A szűkebb lakókörnyezet (település és környezete) földrajzi helyzetének, természeti és kulturális értékeinek bemutatása
- A lakókörnyezet földrajzi jellemzőiből fakadó előnyeinek és hátrányainak mérlegelése, a lakókörnyezet környezettudatos és fenntartható fejlesztése

FOGALMAK

kulturális érték, természeti érték

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A Föld háromdimenziós megjelenítését lehetővé tevőprogram segítségével a közvetlen környezet virtuális felfedezése
- Szituációs játék – önkormányzati ülés, melynek témája a lakókörnyezet környezettudatos és fenntartható fejlesztése
- Irányított beszélgetés a helyi írott és elektronikus médiából gyűjtött földrajzi tartalmú információkról
- Helyzetgyakorlat: idegenvezetés a településen
- Ötletbörze a szűkebb lakókörnyezet társadalmi és gazdasági problémáinak feltárására, és az ezekre vonatkozó megoldási javaslatok megfogalmazása
- Projektfeladat: poszter, prezentáció vagy rövid videofilm készítése a szűkebb lakóhely természeti és kulturális értékeiről
- Projektfeladat: tanösvény és térkép tervezése a szűkebb lakóterület természeti és kulturális értékeihez kapcsolódóan
- Projektfeladat: helyismereti vetélkedő szervezése a közvetlen környezet természeti és kulturális értékeinek megismerésére

TÉMAKÖR: Magyarország földrajza

JAVASOLT ÓRASZÁM: 25 ÓRA

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- rendszerezi, csoportosítja és értékeli Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit;
- összehasonlít, illetve komplex módon, problémaközpontú megközelítéssel vizsgál pl. hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket;
- ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- következtet Magyarország és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire;
- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;

- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hazánk és a Kárpát-medence tájainak és régióinak feldolgozása során a térszemlélet, valamint a hagyományos és digitális térképhasználat fejlesztése
- Egy-egy kis- és középtáj vagy település komplex módon, több szempontú megközelítéssel történő vizsgálata során a problémamegoldó, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése
- A Magyarországgal kapcsolatos földrajzi ismeretek feldolgozása során az önálló és hiteles információszerzés, valamint a felelős véleményalkotás fejlesztése
- Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak, valamint környezeti jellemzőinek Kárpát-medencei kitekintésben történő értelmezésével a Magyarországhoz és a magyarsághoz való kötődés elmélyítése
- Véleményalkotás, logikus érvelés és vitában való részvétel képességének fejlesztése földrajzi témájú szövegekben bemutatott hazai természeti, környezeti és társadalmi jelenségekhez, folyamatokhoz, információkhoz kapcsolódóan
- A szociális és vállalkozói kompetencia fejlesztése Magyarországgal kapcsolatos feladatok társakkal együttműködésben való megoldása, tudásmegosztás során
- A kommunikációs és esztétikai kompetenciák fejlesztése Magyarország témakörben önállóan készített prezentáció bemutatásával
- Következtetés a Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire
- Kárpát-medencei kitekintésben Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásai, környezeti jellemzői
- Magyarország természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőiből fakadó előnyei és hátrányai a fenntartható fejlődés jegyében
- Egy kistáj, középtáj vagy település komplex és problémaközpontú vizsgálata
- Magyarország nemzetközi gazdasági szerepének igazolása példák alapján
- Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzőinek értékelő megközelítése és megoldási-fejlesztési javaslatok
- Magyarország idegenforgalmi adottságai és a fenntarthatóság jegyében történő jövőbeli fejlesztése
- A Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek vizsgálata, továbbá a társadalmi-gazdasági jellemzők értékelő megközelítéssel történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése

FOGALMAK

erőforrás, falu, folyószabályozás, folyó vízjárása, hungarikum, kontinentális éghajlat, közigazgatás, medencejelleg, nemzetiség, öregedő társadalom, táj, talaj, tanya, természetes szaporodás és fogyás, területi fejlettség-különbség, tranzitforgalom, város, világörökség

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

Nagytájak: Alföld, Dunántúli-dombvidék, Dunántúli-középhegység, Északi-középhegység, Kisalföld, Alpokalja

Egyéb földrajzi helyszínek: Aggteleki-karszt, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradla-barlang, Baranyai-dombság, Bodrogköz, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Csepel-sziget, Cserehát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-

mellék), Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Gerecse, Hajdúság, Tokaj-Hegyalja, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Kékes, Kiskunság, Körös–Maros köze, Kőszegi-hegység, Marcal-medence, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Nagykunság, Nógrádi-medence, Nyírség, Őrség, Pesti-síkság, Pilis, Belső-Somogy, Külső-Somogy, Soproni-hegység, Szigetköz, Szekszárdi-dombság, Szentendrei-sziget, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Tokaji (Zempléni)-hegység;

Vízrajz: Balaton, Bodrog, Dráva, Duna, Fertő, Hernád, Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Rába, Sajó, Sió, Szamos, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó, Tisza, Tisza-tó, Velencei-tó, Zagyva, Zala;

Magyarország nemzeti parkjai, világörökségi helyszínei, régiói, megyéi, megyeszékhelyei

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Hazánk és a Kárpát-medence tájainak és régióinak megadott szempontok alapján történő feldolgozása hagyományos és digitális térképek, internetről gyűjtött adatok felhasználásával, kooperatív módszer alkalmazásával
- A topográfiai ismeretek elmélyítése online topográfiai játékok segítségével
- Projektfeladat: osztálykirándulás tervezése Magyarország egy kiválasztott középtájának megismerésére
- Prezentáció készítése egy kiválasztott tájról vagy településről
- Természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági adatsorok rendszerezése, szemléletes ábrázolása és az adatok értelmezése
- Disputa a híradásokban megjelent hazai, természeti, környezeti és társadalmi-gazdasági jelenségekről, folyamatokról
- Nemzeti értékek, hungarikumok bemutatására iskolai kiállítás szervezése
- Hazánk területén előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulását ábrázoló képekhez, rövidfilmekhez narráció készítése
- Hazánk nemzetközi gazdasági szerepének igazolása a média és az internet segítségével
- Interaktív termékbemutató összeállítása a magyar gazdaság nemzetközi jelentőségű termékeiből
- Magyarország idegenforgalmi adottságainak és lehetőségeinek bemutatása képeslapok, tájfotók segítségével
- Projektfeladat: akcióterv készítése természeti és társadalmi-gazdasági értékeink megőrzésére
- Magyarország szerepvállalásának ismertetése a nemzetközi környezetvédelmi programokban, internetes források felhasználásával
- Projektfeladat: plakát, szórólap készítése Magyarország idegenforgalmi értékeiről
- Gondolattérkép készítése Magyarország és az Európai Unió kapcsolatáról
- Turisztikai kiadványok, pl. szórólapok, tájékoztatók alapján Magyarország idegenforgalmi adottságainak feldolgozása kooperatív módszerek alkalmazásával
- Projektfeladat: beszámoló készítése a saját település (vagy egy választott kistáj, középtáj) hagyományos és megújuló energiaforrásairól, az adott térségben a fenntarthatóságot szem előtt tartó törekvésekről

TÉMAKÖR: A Kárpát-medence térsége

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- rendszerezi, csoportosítja és értékeli Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit;
- példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és a fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit;
- következtet Magyarország és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire;
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A térszemlélet fejlesztése Magyarország területének a Kárpát-medence egészében való földrajzi értelmezésével
- A felelős, tényeken alapuló véleményalkotás képességének támogatása a Kárpát-medence térségében előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának példáján
- Az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése a medencejelleg közvetlen és közvetett földrajzi következményeinek felismerésével
- A szociális kompetencia fejlesztése a Kárpát-medence népeinek, országainak együttműködésében rejlő lehetőségek és korlátok felismerésével
- A Kárpát-medence és környezete természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak rendszerezése, értékelése
- Az egyes nagytájak, illetve régiók természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőinek felismerése és összehasonlítása
- A Kárpát-medence térségében előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásához vezető okok, összefüggések és következmények értelmezése
- A Kárpát-medence idegenforgalmi adottságainak, az idegenforgalom jelentőségének értékelése
- A Kárpát-medence térségében meglévő területi fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek feltárása
- A medence mint társadalmi-gazdasági egység
- Medencejelleg és következményei a Kárpát-medencében
- A Kárpát-medence térségének nagytájai
- Természeti erőforrások, táji és kulturális értékek a Kárpát-medence térségében

FOGALMAK

autonómia, éghajlatváltozás, erdőgazdálkodás, gazdasági átalakulás, húzóágazat, idegenforgalom, nemzeti kisebbség, népességvándorlási folyamatok, néprajzi csoport, néprajzi táj, tájhasználat, talajpusztulás

TOPOGRÁFIAI FOGALMAK

Tájak, történelmi és néprajzi tájnevek: Bécsi-medence, Burgenland (Őrvidék), Csallóköz, Délvidék, Déli-Kárpátok, Erdély, Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Felvidék, Hargita, Kárpátalja, Kárpát-medence, Keleti-Kárpátok, Magas-Tátra, Székelyföld, Vajdaság, Vereckei-hágó;

Városok: Arad, Beregszász, Csíkszereda, Eszék, Kassa, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Pozsony, Révkomárom, Szabadka, Székelyudvarhely, Temesvár, Újvidék, Ungvár

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Élménybeszámoló készítése egy Kárpát-medencében tett kirándulásról
- Tértágítás és térszűkítés, tájrendszerezés képek és térképrészletek alapján Magyarország és a Kárpát-medence viszonylatában
- Fotógaléria összeállítása a Kárpát-medence tájainak és országainak bemutatására, narráció elkészítése pármunkában
- A térségben előforduló környezeti és természeti veszélyek bemutatása irányított esetelemzéssel
- A medencejelleg következményeinek feltárása logikai lánc alkotásával
- A térség erőforrásainak rendszerezése táblázatban, időbeli változásának bemutatása diagramon
- Az egyes nagytájak természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőinek felismerése játékos formában képek, fotómontázs, irodalmi részlet, lényegkiemelő tanulói rajz stb. alapján
- Projektfeladat: utazási kiállítás tervezése a Kárpát-medence természeti és kulturális értékeinek bemutatására
- Kooperatív módszerek alkalmazásával adatgyűjtés, -rendszerezés és -bemutatás a Kárpát-medence térségének társadalmi-gazdasági folyamatiról, a területi fejlettség különbségeiről
- Projektfeladat: Kárpát-medence modelljének elkészítése pl. homokasztalon
- Projektfeladat: egy Kárpát-medencei osztálykirándulás útvonalának és programtervének kidolgozása

TÉMAKÖR: Európa földrajza

JAVASOLT ÓRASZÁM: 22 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megnevez az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat;

- probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit;
- ismerteti az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőit, példákkal igazolja világgazdasági szerepét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;
- népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük;
- bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit;
- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik;
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Európa főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a térszemlélet fejlesztése
- A problémamegoldó gondolkodás, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése az Európát jellemző nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek, jellemző társadalmi-gazdasági folyamatainak elemzése során
- Egyes országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése által a szociális kompetenciák fejlesztése
- Európa térségeinek természeti-környezeti, valamint társadalmi-gazdasági jellemzőinek és folyamatainak komplex, problémacentrikus látásmóddal történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése
- A témába vágó aktualitásokra, híradásokban közölt regionális földrajzi információkra történő reflektálással a felelős önálló véleményformálás fejlesztése
- Európa főbb országainak, országcsoportjainak, meghatározó jelentőségű társadalmi-gazdasági folyamatainak megnevezése
- Az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőinek ismertetése, világgazdasági szerepének igazolása példákkal
- Tipikus európai tájak, települések, térségek jellemzése, komplex és problémacentrikus vizsgálata
- Az Európai Unió és Európa jövője a fenntartható fejlődés jegyében
- Európa sokszínű kulturális öröksége és jövője

FOGALMAK

agglomeráció, deltatorkolat, elöregedő társadalom, Európai Unió, fjord, gazdasági szerkezetváltás, gleccser, jégkorszak, K+F (innováció), karsztvidék, „kék banán”,

munkanélküliség, „napfényövezet”, tagolatlan part, tagolt part, tölcsértorkolat, vendégmunkás

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

A földrész részei: Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet-Európa, Kelet-Közép-Európa, Közép-Európa, Nyugat-Európa;

Egyéb földrajzi helyszínek: Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Azori-szigetek, Balkán-félsziget, Balkán-hegység, Brit-szigetek, Cseh-medence, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Duna-delta, Etna, Finn-tóvidék, Francia-középhegység, Genfi-tó, Germán-alföld, Holland-mélyföld, Izland, Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Kréta, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Londoni-medence, Mont Blanc, Morva-medence, Német-középhegység, Párizsi-medence, Pennine-hegység (Pennine), Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Szilézia, Urál, Vezúv;

Vízrajz: Adriai-tenger, Balti-tenger, Boden-tó, Dnyeper, Duna, Duna–Majna–Rajna vízi út, Ebro, Elba, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, La Manche, Ladoga-tó, Odera, Olt, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Száva, Temze, Vág, Visztula, Volga

Európa országai, jelentős gazdasági és kulturális központjai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az én Európám – szubjektív térkép készítése Európáról
- Európa tipikus tájainak bemutatása tanulócsoportok által készített modellek segítségével
- Európával kapcsolatos kvízjáték készítése és megoldása pármunkában online felületen
- A kontinens országainak, országcsoportjainak bemutatása pl. szakértői mozaik, kooperatív technika, helyszínépítés, prezentációkészítés, tanulói kiselőadás segítségével
- Kapcsolati háló, logikai lánc felrajzolása a nemzetközi szintű munkamegosztás bemutatására
- Európai népek, nemzetiségek jellegzetes szokásainak, kulturális sajátosságinak bemutatása helyzet-, szerep-, empátiagyakorlat vagy helyszínépítés módszerével
- Különböző tartalmú tematikus térképek megadott szempontok alapján történő összevetése, komplex elemzése
- Egy adott témához kapcsolódó adatok gyűjtése, rendszerezése, szemléletes megjelenítése és értelmezése
- Helyzetgyakorlat a külföldön történő tanuláshoz, munkavállaláshoz kapcsolódóan
- Virtuális séta összeállítása egy kiválasztott európai nemzeti parkban, geoparkban, világörökségi helyszínen
- Beszélgetés, vita a híradásokban közölt aktuális információkról, önálló vélemény megfogalmazása
- Élménybeszámoló egy átélt vagy elképzelt európai utazásról, irányított szempontok alapján
- Gyűjtőmunka új európai nagyberuházásokról, az Európai Unióban található cégek magyarországi telephelyválasztásáról
- A településen és környékén európai támogatásból megvalósult fejlesztések bemutatása önálló gyűjtőmunka alapján
- Európa fejlettségbeli területi különbségeinek leírására alkalmas társadalmi-gazdasági mutatók elemzése, a felzárkózás lehetőségeinek megfogalmazása
- Európa jövője – plakátkészítés

- Ország, illetve táj névjegyének tervezése és elkészítése
- Projektmódszer: tematikus (pl. kikötők, magashegységi tájak stb.) európai körutazás összeállítása és a tervek bemutatása

TÉMAKÖR: Az Európán kívüli kontinensek földrajza

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megnevez az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat;
- probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit;
- bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;
- népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük;
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt;
- példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat;
- a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A kontinensek főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a világtér-szemlélet fejlesztése
- A földrajzi tényezők életmódot, gazdálkodást meghatározó szerepének bemutatása
- A gazdasági fejlettség területi különbségeinek, annak okainak, illetve társadalmi és környezeti következményeinek feltárása
- Összefüggések felismerése példákon keresztül a társadalmi-gazdasági jellemzők és a természeti adottságok, a történelmi események, a világban zajló gazdasági folyamatok kapcsolataiban
- Tájékozódás az ábrázolt térben, a térbeli viszonyok felismerése térkép segítségével
- A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján
- Az országok közötti különböző típusú együttműködések (környezeti, gazdasági stb.) szükségességének igazolása példák alapján
- Tipikus tájak, települések, térségek több szempont szerinti logikus bemutatása

- A problémamegoldó és az értékelő gondolkodás fejlesztése Afrika, Ázsia és Amerika társadalmi jellemzőinek, ellentmondásainak példáján
- Az analógiás gondolkodás fejlesztése a tipikus tájak elemzésének példáján
- A sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási képességének fejlesztése Afrika, Ázsia, Amerika társadalmi és gazdasági jellemzői példáján
- A személyes és társas kompetenciák fejlesztése a különböző tanulási stratégiák alkalmazásával
- A véleményalkotás és vitakészség fejlesztése a kontinensek kulturális sokszínűségének jellemzői alapján
- A környezettudatosság fejlesztése az elsivatagosodás, a világtengert veszélyeztető folyamatok, az árvizek, a trópusi esőerdők irtásának és egyéb környezetszennyező tevékenységek példáján
- Afrika társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi jellemzők és problémák (elsivatagosodás, éhínség, aszály); Afrika társadalmi és gazdasági fejlődésének problémái, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; afrikai példák a természeti tényezők és a gazdasági, társadalmi viszonyok közötti kapcsolatokra
- Ausztrália és Óceánia természeti, társadalmi és gazdasági jellemzői és problémái
- A sarkvidékek és a világtenger jellemzői és problémái, a sarkvidékeket és a világtengert veszélyeztető folyamatok
- Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének természeti és társadalmi-gazdasági tényezői, jellemzői és problémái, élet az óriásvárosokban; az Amerikai Egyesült Államok gazdasági fejlődése és világgazdasági szerepe, az amerikai kultúra a mindennapokban; Latin-Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok
- Ázsia társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi folyamatok és természeti veszélyek (árvizek, földrengések, tájfunok, tengerszint emelkedése); Ázsia társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok; kulturális sokszínűség Ázsiában; Japán, illetve a világgazdaság kelet- és délkelet-ázsiai szereplőinek társadalmi és gazdasági fejlődése, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; Kína társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok; India társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, kétarcúság), a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok

FOGALMAK

éhségövezet, eladósodás, élelmezési válság, elsivatagosodás, emberfajták, fenntarthatóság, gazdasági szerkezet, globalizáció, népességrobbanás, népességtömörülés, nyomornegyed, őslakos, perifériatérség, rezervátum, termelési módok (farmgazdaság, monokultúra, nagybirtok, nomád pásztorkodás, oázisgazdálkodás, parasztgazdaság, teraszos művelés, ültetvényes gazdálkodás, vándorló [nomád] állattenyésztés, vegyes gazdálkodás), tömegturizmus, túlhalászás, túllegeltetés, városfejlődés (városodás, városiasodás), világvallások, világgazdasági hatalom (centrumtérség)

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

Afrika

Szerkezeti egységek, tájak: Afrikai-árokrendszer, Atlasz, Kelet-afrikai-magasföld,

Kilimandzsáró (Kilimandzsáró-csoport), Kongó-medence, Madagaszkár, Szahara, Teleki-vulkán; Száhel (öv)

Vízrajz: Csád-tó, Guineai-öböl, Kongó, Nílus, Szuezi-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger

Országok: Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó, Nigéria

Városok: Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó

Amerika

A földrész részei: Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika

Tájak: Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache-hegység (Appalache), Brazil-felföld, Floridai-félsziget (Florida), Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kordillerák, Labrador-félsziget (Labrador), Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Mount St. Helens, Paraná-alföld, préri, Sziklás-hegység, Szilícium-völgy

Vízrajz: Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)-tenger, Mexikói-öböl, Mississippi, Nagy-tavak, Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Szt. Lőrinc-folyó

Országok: Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó

Városok: Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC

Ausztrália és Óceánia

Tájak: Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hegység, Új-Guinea

Országok: Ausztrália, Új-Zéland

Városok: Canberra, Melbourne, Sydney, Wellington

Ázsia

A földrész meghatározó egységei, jelentős földrajzi helyszínek: Arab-félsziget, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Fudzsi, Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Indokínai-félsziget, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép-szibériai-fennsík, Krakatau, Nyugat-szibériai-alföld, Szibéria, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Turáni-alföld

Vízrajz: Aral-tó, Bajkál-tó, Boszporusz, Eufrátesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Ob, Perzsa-öböl (Perzsa (Arab)-öböl), Sárga-folyó, Tigris

Országok: Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia

Városok: Bagdad, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jeruzsálem, Mekka, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kontinensekre, országokra jellemző képek keresése az interneten, azokból montázs készítése

- Kontinensek földrajzi jellemzőit összehasonlító grafikus rendező készítése
- Az én kontinensem – szubjektív térkép készítése egy adott kontinensről
- Az egyes kontinensek tipikus tájainak bemutatása tanulócsoportok által készített modellek segítségével
- Az egyes kontinensekkel kapcsolatos kvízjáték készítése és megoldása pármunkában online felületen
- A kontinens országainak, országcsoportjainak bemutatása pl. szakértői mozaik, kooperatív technika, helyszínépítés, prezentációkészítés, tanulói kiselőadás segítségével
- Kapcsolati háló, logikai lánc felrajzolása a nemzetközi szintű munkamegosztás bemutatására
- Távoli népek, nemzetiségek jellegzetes szokásainak, kulturális sajátosságainak bemutatása helyzet-, szerep-, empátiagyakorlat vagy helyszínépítés módszerével
- Különböző tartalmú tematikus térképek megadott szempontok alapján történő összevetése, következtetések megfogalmazása
- Egy adott témához kapcsolódó adatok gyűjtése, rendszerezése, szemléletes megjelenítése és értelmezése
- Virtuális séta, kirándulás összeállítása egy kiválasztott világörökségi helyszínen, illetve országban
- Beszélgetés, vita a híradásokban közölt aktuális információkról, önálló vélemény megfogalmazása
- Élménybeszámoló egy átélt vagy elképzelt távoli utazásról, irányított szempontok alapján
- Fejlettségbeli területi különbségek leírására alkalmas társadalmi-gazdasági mutatók elemzése, a felzárkózás lehetőségeinek megfogalmazása
- Ország, illetve táj névjegyeinek tervezése és elkészítése
- Projektmódszer: tematikus (pl. sivatagok, világvárosok stb.) világkörüli út összeállítása és bemutatása
- A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján. Környezeti problémák okozta élethelyzetek bemutatása szerep-, empátia- és helyzetgyakorlattal
- Kommentek írása a híradásokban közölt regionális földrajzi információkra
- Élet az óriásvárosokban az Amerikai Egyesült Államokban – képregénykészítés
- Gyűjtőmunka: kulturális hatások mindennapjainkban, pl. az amerikai és a kínai kultúra hatásának példái a mindennapokban
- Egy tipikus tájat bemutató képzeletbeli fotókiállítás ismertetőjének elkészítése pármunkában
- Hajónapló készítése földrajzi jellemzők felhasználásával, pl. Dél-Amerika képzeletbeli körülhajózása alapján

TÉMAKÖR: A földrajzi övezetesség rendszere

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- bemutatja a földrajzi övezetesség rendszerét, ismerteti az övezetek, övek kialakulásának okait és elhelyezkedésének térbeli jellemzőit;

- összehasonlítja az egyes övezetek, övek főbb jellemzőit, törvényszerűségeket fogalmaz meg velük összefüggésben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- példákat nevez meg a természeti adottságok gazdálkodást, életvitelt befolyásoló szerepére;
- helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságokat, összefüggéseket felismer;
- példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, ok-okozati összefüggéseket fogalmaz meg;
- ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;
- az egyes térségek kapcsán földrajzi és környezeti veszélyeket és problémákat fogalmaz meg, valamint reflektál azokra;
- a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A földrajzi övezetesség (vízszintes, függőleges) elrendeződésének megismerésével a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése
- Az egyes övezetek, övek főbb természeti jellemzőinek megismerésével és rendszerezésével az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése
- Környezettudatosság fejlesztése az egyes övezeteket, öveket érintő környezeti problémák megismertetésével
- A vízszintes és függőleges övezetesség összefüggéseinek bemutatásával a természettudományos szemlélet fejlesztése
- A kontinensekről, tipikus tájakról tanult regionális földrajzi ismeretek és a földrajzi övezetesség során tanult ismeretek szintézise
- Az összefüggésekben történő földrajzi gondolkodás fejlesztése a földrajzi helyzet, a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági folyamatok közötti kölcsönhatás bemutatásával
- Az időjárás és az éghajlat kapcsolatának értelmezése
- Az egyedi földrajzi jellemzők alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése
- A földrajzi övezetesség rendszerének kialakulása
- A forró, a mérsékelt és a hideg övezet törvényszerűségei és jellemzői
- A függőleges övezetesség kialakulásának összefüggései

FOGALMAK

éghajlat, éghajlati diagram, fenntarthatóság, forró övezet és övei, függőleges övezetesség, hideg övezet és övei, környezetkárosítás, mérsékelt övezet és övei, tipikus táj

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Montázs készítése egy éghajlati területre jellemző képekből
- Az éghajlati övezetek bemutatása prezentáció/kiselőadás segítségével
- Képzeletbeli riport készítése: Hogyan zajlik egy adott övben (pl. egy térítői öv) élő gyerek egy napja?
- A földrajzi övezetesség kialakulásának összefüggéseit mutató magyarázó ábrák, modellek közös értelmezése, ok-okozati összefüggések megfogalmazása

- Éghajlati diagram alapján rövid ismertető leírás készítése az adott éghajlatról
- Mit viszek a bőröndben? Egy adott éghajlati területre utazó bőröndjének összeállítása
- Szerepjáték: élethelyzetek – pl. piaci vásárlás – egy adott éghajlatú területen
- Éghajlattal kapcsolatos szövegek értelmezése grafikus rendező segítségével
- Lényegkiemelés a témához illeszkedő szövegből pl. szójegyzékkészítéssel, páros szövegfeldolgozással, ablakmódszerrel
- Az éghajlatok jellemzőinek megfogalmazása, összefüggések feltárása tematikus térképek segítségével
- Összefogásra, cselekvésre felhívó plakát készítése az egész Földet érintő éghajlatváltozás megállításáért
- Filmrészletek, képek, leírások alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése

TÉMAKÖR: Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;
- népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- értelmezi a mindennapi életben jelen lévő pénzügyi tevékenységeket, szolgáltatásokat;
- megnevezi a vállalkozás működését befolyásoló tényezőket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- példákat sorol a globalizáció mindennapi életünket befolyásoló folyamataira;
- érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos döntések fontossága mellett;
- életkori sajátosságainak megfelelő helyzetekben alkalmazza pénzügyi ismereteit (pl. egyszerű költségvetés készítése, valutaváltás, diákvállalkozás tervezése);
- foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Adatok gyűjtése és értelmezése, különféle szemléletes formában történő megjelenítése a pénz és a munka világához kapcsolódóan
- A felelős döntéshozatal, a következményekért vállalt felelősség az életkori sajátosságoknak megfelelő pénzügyi döntések meghozatalában. A pénzügyi, gazdasági tények és az egyéni vélemények közötti különbség felismerése
- A hitelfelvétel és a fejlődés, illetve az eladósodás kapcsolatának megértése; a döntést és az értelmes kockázatvállalást befolyásoló érvek megfogalmazása egy esetleges hitelfelvétellel kapcsolatban
- Foglalkoztatási adatok értelmezése és elemzése, következtetések levonása; mindennapi életből vett példák alapján annak felismerése, hogy a munka világa folyamatosan változik
- A fogyasztóvédelem szerepének, az egyszerű bolti vásárlással összefüggő fogyasztói jogok fontosságának felismerése mindennapi élethelyzetekben

- Az energiahatékony, energia- és nyersanyag-takarékos, illetve „zöld” gazdálkodás és életvitel szemléletének megismerésével a környezettudatos állampolgári magatartás megalapozása
- A mindennapi élethelyzetekből adódó pénzügyi döntéshelyzetek megismertetésével, a tanuló saját életében is alkalmazható egyszerű költségvetés készítésével a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- Pénzügyi költségtervek készítése, egyszerű pénzügyhöz kapcsolódó logikai és számítási feladatok megoldása során a matematikai eszköztudás alkalmazása
- A globalizációval, a munkavállalással, a személyes pénzügyi döntésekkel kapcsolatos témák, illetve különböző forrásokból gyűjtött pénzügyi adatok feldolgozása során a véleményalkotás és vitakészség fejlesztése
- Az élethelyzetekből vett példák, helyzetgyakorlatok során a döntési képesség fejlesztése; a tényeken alapuló véleményformálás képességének támogatása
- A helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságok, összefüggések felismerése
- A piacgazdaság működésének alapvető földrajzi vonatkozásai
- A pénz és a pénzügyi szolgáltatások szerepe, valutaváltás
- Hitelfelvétel, a kockázatvállalás és a fejlődés, illetve az eladósodás összefüggései
- A globalizáció és a mindennapi élet kapcsolata, a globalizáció és a globális problémák kialakulásának összefüggései
- A fenntarthatóságot szem előtt tartó fogyasztói magatartás jellemzői
- A munka világának résztvevői és jellemzőik

FOGALMAK

családi költségvetés, eladósodás, globalizáció, hitel, munkanélküli, munkavállaló, pénz, tőzsde, valuta, valutaváltás, világtermék

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Pénzügyi döntési helyzetek megoldása szerepjátékkal
- A piac és a tőzsde működésének bemutatása szimulációs játékkal
- Munkaerőpiaci döntési helyzetek megoldása szerepjátékkal
- Bankok portáljáról összegyűjthető ajánlatok alapján a bankokban igénybe vehető szolgáltatások megismerése
- Beszélgetés, pénzügyi kérdezz-felelek a tanítási órára meghívott pénzügyi szakemberrel
- Helyzetgyakorlat: az energiatudatos fogyasztói döntés meghozatala a környezeti és pénzügyi szempontok együttes mérlegelésével (pl. energiatakarékos izzó, napelemes akkutöltő, háztartási gépek energiaosztálya)
- Adatgyűjtés internetről valutaárfolyamokkal kapcsolatosan, az adatok és a változások következményeinek közös értelmezése
- Osztálykirándulás költségtervének elkészítése csoportmunkában
- Foglalkoztatási adatok gyűjtése és közös értelmezése, az adatok szemléletes megjelenítése
- Beszélgetés az internetes vásárlás, e-bankolás jellemzőiről, előnyökről, veszélyekről.

13.6.8 Kémia

A kémia tanítás során be kell mutatni a kémiának az élet minőségének javításában betöltött szerepét, fontosságát, az új anyagok előállításának hasznosságát. Különös figyelmet kell szentelni környezetkárosító folyamatok jelenlétére, az emberi felelősség nagyságára, a környezetvédelem magvalósítására. A kémia tárgyalásmódja (makro-, szimbólum- és részecskeszint) a tanulók számára hatalmas jelentőséggel bír az absztrakciós készségeik fejlesztésében. Mindig törekedni kell az élményszerűségre, a tanulók számára érdekes problémák kémiai vonatkozásainak bemutatására, a gyakorlatban használható tudás elsajátításának fontosságára. Az élményközpontú tanításban arra kell összpontosítani, hogy a kémiai ismeretek szükségesek az élőlényekben zajló folyamatok megértéséhez, a mindennapokban használt tárgyaink előállításához. Fontos feladat a tudatos vásárlási és anyagfelhasználási szokások kialakítása. A mai világban talán a legfontosabb az egészségvédelem és az élhető környezet megóvásához szükséges ismeretek és szemlélet elsajátítása, gyakorlati alkalmazása.

Az oktatást, a tanulást nehezítő tényezők közé sorolható a kémiához kapcsolódó negatív hozzáállás (például kemofóbia, áltudományos nézetek), melyek okainak feltárásával, megbeszélésével, építhető fel a tantárgy szeretete a vegyipar, a kémia eredményeinek fontossága. A fogalmi megértést tovább nehezíti az anyagok és jelenségek többszintű (makro-, részecske- és szimbólumszintű) értelmezése, számos kémiai fogalom elnevezésének és korszerű jelentésének ellentmondásossága, helyzettől függő jelentése, a tudományos és a köznyelvi jelentések különbözősége. Fontos a tanulók gondolkodásának megismerése, a fogalmi, megértési problémák feltárása és a metafogalmi (pl: forrás, bizonyíték, ok, magyarázat) tudás kialakítása. A kémia tantárgy ismeretanyagát – a tanulók érdeklődési körétől, képességeitől függően – több szinten lehet és kell megfogalmazni.

Kulcskompetenciák fejlesztése:

A tanulás kompetenciái: A tanuló felismeri, összegyűjti, csoportosítja, rendszerezi és értékeli a hétköznapi életben, a tanulói kísérletezések során, illetve a szaknyelvi környezetben megjelenő, a kémiához kapcsolódó információkat. A rendszerezett és értékelt természettudományos információkat társaival megosztja.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló írásban és szóban képes az anyanyelvén nyilatkozni alapvető kémiai szaknyelvi kifejezésekkel. Egyszerű kémiai tulajdonságokkal, a környezetvédelemmel, illetve a vegyipari tevékenységgel kapcsolatos prezentációkat hoz létre, önállóan vagy csoportban dolgozva.

A digitális kompetenciák: A tanuló magabiztosan használja a digitális technológiát kémiai tárgyú tartalmak keresésére, értelmezésére, elemzésére. Kiszűri és helyesen értelmezi az áltudományos tartalmakat a világhálón. A technológia felhasználásával a tanuló különböző médiatartalmakat, prezentációkat készít felelős és etikus módon.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A kémiai tárgyú problémák megoldása során hipotézist alkot, az elvégzendő kísérleteket megtervezi, miközben fejlődik absztrakciós készsége. Az elemzések során összefüggéseket vesz észre, ok-okozati viszonyokra jön rá, ami alapján egyszerűbb általánosításokat fogalmaz meg. A kémiai számítások során matematikai műveleteket, szabályokat alkalmazva jutunk megoldásra.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A kémiatanulás módja lehet egyéni vagy csoportos tevékenység. A csoportmunka során a tanuló tudja feladatát, felismeri szerepét a

csoportban, csoporttagként komoly önismeretre is szert tesz magáról és a csoporttagokról egyaránt.
A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A projektfeladatok megoldása során önállóan, illetve a csoporttagokkal közösen különböző, prezentációkat hoznak létre, mely a tapasztalatok, eredmények, elemzések, illetve következtetések bemutatása.
Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló képes legyen a feladatait érintő változó szerepekhez újító módon és rugalmasan alkalmazkodni. Felismeri a hétköznapi életben előforduló, kémiai tárgyú problémákat, hozzájárul a problémák megoldásához. Hatékonyan kommunikál másokkal, a többség álláspontját elfogadva vagy saját álláspontját megvédve tud érvelni.

7–8. évfolyam

Az általános iskolai kémiai ismeretek tanításának célja a természettudományok iránti érdeklődés felkeltése, a természettudományos szemléletmód kialakítása, valamint a kémiának a társadalom és az egyén életében betöltött szerepének bemutatása. Ezeket a célokat a tanulók számára releváns problémák, életszerű helyzetek kémiai vonatkozásainak tárgyalásával, a tanulók aktív közreműködésével, egyszerű – akár otthon is elvégezhető – kísérletek tervezésével, végrehajtásával, megfigyelésével és elemzésével érhetjük el. A kémiával való ismerkedés közben a tanulók olyan tapasztalatokon, kísérleteken nyugvó, biztos anyagismereten alapuló tudást szerezhetnek meg, amely nemcsak segíti őket (például a háztartási teendőkben), hanem életmentő is lehet számukra (például a benzingőz robbanásveszélye, a szén-monoxid és a klórgáz végzetes hatása). Az elsajátított ismeretek és a természettudományos szemlélet birtokában a tanulók – majd felnőttként is – egyre tudatosabban ügyelhetnek az egészségükre, szűkebb és tágabb környezetükre.
A kémiatanítás első szakaszának fő csomópontja az elemek, a vegyületek és a keverékek, illetve az atomok, a molekulák és az ionok megkülönböztetése, valamint a periódusos rendszer jelentőségének és használhatóságának megismerése. A kémiai szimbólumok (vegyjelek, képletek, reakcióegyenletek) és azok jelentésének tanítása háttérbe szorul az anyagok és folyamatok makroszintű és részecskeszintű értelmezésével szemben.
Ebben a szakaszban kezdődik el a részecskeszemlélet kialakítása, a tudományos ismeretek és a hétköznapi tapasztalatokon alapuló naiv elméletek ütköztetése is. A részecskeszemlélet kialakítása jól megválasztott, egyszerű kísérletekkel, valamint különböző modellek használatával történik. A modelleknek fontos szerepe van a részecskeszint és a makroszint kapcsolatának megértésében, valamint a szimbólumszint kialakításában. Már ebben a szakaszban is kiemelt figyelmet kell szentelni a tanulók gondolkodásának megismerésére, a fogalmi megértési problémák (tévképzetek, primitív axiómák) feltárására.
A 7–8. évfolyamon a kémia ismeretanyagának megközelítése elsősorban a tanulók előzetes tudására építve, jellemzően kísérleti tapasztalatok útján, illetve a mindennapi élet problémái felől történik. Ebben a szakaszban a tanulók által korábban megismert és gyakran pontatlanul használt fogalmakat pontosítjuk, egyértelműsítjük úgy, hogy az természettudományos szempontból is korrekt legyen. Kezdetben inkább a tanulók megfigyeléseire, kísérleti

tapasztalataira adunk választ, folyamatosan bővítve ezzel a természettudományos ismereteket és készségeket. Később az addig megszerzett ismeretek birtokában lehetőség nyílik a mindennapi élet – gyakran bonyolult – problémáinak egyszerűsített magyarázatára is.

Nagyon fontos, hogy mind a kémiai tanulmányok, mind az egyes témakörök tárgyalása ne száraz leírással, hanem érdekes, a tanulók számára is izgalmas kérdések, problémák felvetésével, kísérletek bemutatásával kezdődjön.

A kémia életszerűségét erősíthetjük, a tanulók kémiai problémák iránti érzékenységét növelhetjük, ha a kémiaórákon állandó figyelmet és időt szentelünk a médiában felbukkanó kémiai jellegű hírek (pl. szén-monoxid-, mustgáz-, metil-alkohol-mérgezés, kémiai Nobel-díj-átadás, környezetkárosítások stb.) megbeszélésére.

A 7–8. évfolyamon a kémia tantárgy alapóraszáma: 102 óra + 6 óra szabadon tervezhető.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Óraszámok**
A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig	18
Az anyagi halmazok	18
Atomok, molekulák ionok	18
Kémiai reakciók	20
Kémia a természetben	15
Kémia a mindennapokban	19
Összes óraszám:	108

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**Összes óraszám a 7. évfolyamon**	**Óraszám az 7. évfolyamon (1óra/hét)**	
		Kerettanterv	**Tantárgyon belül szabadon tervezhető órakeret (max. 20%)**
A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig	**18**	**17**	**1**
Az anyagi halmazok	**18**	**17**	**1**

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**Összes óraszám a 8. évfolyamon**	**Óraszám az 8. évfolyamon (2óra/hét)**	
		Kerettanterv	**Tantárgyon belül szabadon tervezhető órakeret (max. 20%)**

Atomok, molekulák és ionok	**18**	**14**	**4**
Kémiai reakciók	**20**	**20**	**0**
Kémia a természetben	**15**	**15**	**0**
Kémia a mindennapokban	**19**	**19**	**0**

Témakör: A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig

Órakeret: 18 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát;
- tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;
- tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri egy egyszerű laboratórium felépítését, anyagait és eszközeit;
- megkülönbözteti a kísérletet, a tapasztalatot és a magyarázatot;
- egyszerű modelleket (golyómodellt) használ az anyagot felépítő kémiai részecskék modellezésére;
- ismeri a halmazállapot-változásokat, konkrét példát tud mondani a természetből (légköri jelenségek) és a mindennapokból;
- tudja, hogy a keverékek alkotórészeit az alkotórészek egyedi tulajdonságai alapján választhatjuk szét egymástól, ismer konkrét példákat az elválasztási műveletekre (pl. bepárlás, szűrés, ülepítés);
- megismeri néhány köznapi anyag legfontosabb tulajdonságait és az anyagok vizsgálatának egyszerű módszereit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Megfigyelési és manuális készség fejlesztése
- Kísérletek értelmezése és biztonságos megvalósítása
- A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása
- Hipotézisalkotás alapvető szinten
- A hipotézis kísérleti megerősítése vagy cáfolata
- A tudományos gondolkodás kialakulásának támogatása
- Alkotás digitális eszközzel
- Információkeresés digitális eszközzel
- Az anyagi halmazok modellezése
- A részecskeszint és a makroszint megkülönböztetése
- Elválasztási műveletek Az érvelési készség fejlesztése

Fogalmak

modell, kísérlet, tapasztalat, magyarázat, balesetvédelmi szabály, veszélyességi jelölés, anyagi halmaz, gáz, folyadék, szilárd halmazállapot, halmazállapot-változások, olvadás, párolgás, forrás, lecsapódás, fagyás, szublimáció, endoterm és exoterm változások,

vegyszer, egyszerű mérési módszerek, tömeg, térfogat, sűrűség, elválasztási eljárások, kísérleti eszközök, desztilláció

Javasolt tevékenységek

- Filmek megtekintése, majd a látottak alapján a biztonságos, egészséget nem veszélyeztető kísérletezés körülményeinek meghatározása
- Beszélgetés a veszélyességi jelek bevezetésének és egységesítésének szükségességéről
- Néhány háztartási vegyszer (pl. sósav, hypo stb.) címkéjének megismerése, a veszélyességi jelek értelmezése
- Poszter vagy digitális bemutató készítése a leggyakrabban használt laboratóriumi eszközök jellemzésére (anyaguk, melegíthetőségük, felhasználási területük)
- Tömegmérés táramérleggel, pl. egy kockacukor, vasgolyó, radír, kulcs tömegének mérése, a mérési pontosság megbeszélése, a tapasztalatok értelmezése
- Térfogatmérés mérőhengerrel: víz térfogatának mérése, egyéb eszközök (pl. kémcső, főzőpohár, gyógyszer-, illetve mosószer-adagoló) térfogatának meghatározása, a mérési pontosság megbeszélése, becslés kis mennyiségű folyadékok térfogatára
- Egyszerű tárgyak, testek (pl. kulcs, radír, dobókocka) tömegének és térfogatának megmérése táramérleggel, illetve vízkiszorítással, majd a sűrűségük kiszámítása, a mérési pontosságok alapján a sűrűségadat pontosságának megadása
- Egyszerű becslések anyagok (pl. kakaópor, kristálycukor, porcukor) tömegére, térfogatára és sűrűségére, majd a mérésekkel és számolással kapott eredményekkel való összevetés
- Gáz, folyékony és szilárd halmazállapotú anyagok fizikai tulajdonságainak vizsgálata és táblázatos összehasonlítása, a levegő vizsgálata műanyag fecskendős kísérletben, a víz mint folyadék tulajdonságainak vizsgálata, a vas tulajdonságainak vizsgálata
- A víz halmazállapot-változásainak vizsgálata, a kámfor és a mentol szublimációjának vizsgálata
- A halmazállapot-változással kapcsolatos videofilmek megtekintése és értelmezése a részecskeszemlélet alapján
- Endoterm és exoterm folyamatok (pl. az alkohol és a víz elegyedésének) követése hőmérsékletméréssel
- A víz körforgásának értelmezése a víz halmazállapot-változásainak tükrében
- Egyszerű magyar (esetleg idegen) nyelvű animációk keresése az interneten a víz körforgásával kapcsolatban, szövegkönyv (és narráció) készítése a filmhez
- Szilárd keverékek (pl. só és homok) elválasztása oldással, szűréssel, bepárlással
- A víz vagy vörösbor desztillációjának bemutatása, a desztilláció folyamatának értelmezése
- A pálinkafőzés tanulmányozása videofilm segítségével, a folyamat értelmezése
- Rózsavíz előállítása lepárlással vagy extrahálással
- Homok és víz keverékének elválasztása ülepítéssel, dekantálással, illetve szűréssel
- Alkoholos filctollak festékanyagainak elválasztása papírkromatográfiával
- Háromkomponensű (konyhasó-homok-vaspor) keverék szétválasztásának megtervezése, a várható tapasztalatok megbecsülése, a vizsgálat csoportokban történő megvalósítása, a tapasztalatok összevetése az előzetes elképzeléssel, a következtetések levonása
- Egyszerű fényképgaléria készítése az elvégzett kísérletekről, szövegaláírás a képekhez

- Hasonló kísérletek keresése és gyűjtése videomegosztó portálok segítségével

Témakör: Az anyagi halmazok

Órakeret: 18 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát;
- képes egyszerű kísérletek elvégzésére és elemzésére az elemekkel, vegyületekkel és keverékekkel kapcsolatban;
- a részecskemodell alapján értelmezi az oldódást;
- különbséget tesz elem, vegyület és keverék között;
- tudja, hogy melyek az anyag fizikai tulajdonságai;
- részecskeszemlélettel értelmezi az oldódás folyamatát és az oldatok összetételét;
- példát mond a valódi oldatra és a kolloid oldatra.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az érvelési készség fejlesztése
- Egyszerűbb következtetések kialakításának támogatása
- A kémiailag tiszta anyagok: elemek és vegyületek összetétele és tulajdonságai példákkal
- A keverékek
- Az oldatok és összetételük
- Az oldódás
- Egyszerű kolloidok

Fogalmak

kémiailag tiszta anyag, kémiai elem, fém, nemfém, vegyület, szervetlen vegyület, szerves vegyület, keverék, fizikai tulajdonság, fizikai változás, oldat, oldott anyag, oldószer, oldódás, oldhatóság, tömegszázalék, térfogatszázalék, telítetlen oldat, telített oldat, fiziológiás sóoldat, rendszer, valódi oldat, kolloid oldat, komponens, levegő, ötvözetek

Javasolt tevékenységek

- Példák bemutatása a köznapi életből elemre (pl. grafit, vörösréz, kén), vegyületre (pl. víz, nátrium-klorid, szőlőcukor) és keverékre (pl. benzin, levegő, sárgaréz)
- Információgyűjtés néhány elem (pl. oxigén, nitrogén, bróm, hidrogén stb.) nyelvújításkori elnevezésével kapcsolatban
- Köznapi anyagok (pl. alufólia, mészkő, kockacukor) fizikai tulajdonságainak (szín, szag, halmazállapot, oldhatóság, sűrűség, megmunkálhatóság, elektromos vezetés) összehasonlítása, táblázat és/vagy anyagismereti kártyák készítése
- Egyszerű oldási kísérletek a „Mi miben oldódik?” kérdés eldöntésére, pl. vas, konyhasó, répacukor és jód oldódásának vizsgálata vízben, alkoholban és benzinben, kísérleti jegyzőkönyv elkészítése

- Konyhasó oldhatóságának meghatározása kísérleti úton, az oldhatóság megadása x gramm só / 100 gramm víz értékben a vizsgálat hőmérsékletén
- Grafikonok és táblázatok adatainak elemzése a különböző anyagok oldhatóságával, valamint egy anyag különböző hőmérsékleten való oldhatóságával kapcsolatban
- A diffúziót szemléltető tanulókísérletek elvégzése
- A diffúziót részecskeszemlélet alapján bemutató magyar (vagy idegen) nyelvű animáció, illetve kisfilm keresése az internet segítségével, szövegkönyv (és narráció) készítése a fimhez
- Az oldás sebességét befolyásoló tényezők kísérleti úton történő vizsgálata
- Kristályok növesztése otthon (pl. konyhasó, timsó, kandiscukor)
- Érvelés az otthon végezhető/végzendő kísérletek mellett és ellen
- Oldatkészítési gyakorlat, adott tömegű és tömegszázalékos oldat elkészítése a laboratóriumi eszközök (mérleg, főzőpohár, mérőhenger, vegyszeres kanál, üvegbot) felhasználásával
- Oldatkészítési gyakorlat, adott térfogatú és térfogatszázalékos oldat elkészítése laboratóriumi eszközök (pl. mérőhengerek, főzőpoharak, üvegbot, esetleg mérőlombik) felhasználásával
- Példák gyűjtése a köznapi életből tömeg- és térfogatszázalékos adatok megadására
- Szövegkeresés és -értelmezés a fiziológiás sóoldat összetételéről és szerepéről az orvosi gyakorlatban
- Nagyon egyszerű számítási feladatok elvégzése a tömegszázalék köréből
- Híg szappanoldat, szörpök és limonádé készítése és tanulmányozása, összehasonlítása valódi oldatokkal
- Gyümölcszselé és majonéz készítése és tanulmányozása
- A tej, tejföl, mosógél, tusfürdő, kézkrém, köd, füst tanulmányozása
- Kiselőadás, poszter vagy digitális bemutató készítése „Ismert folyók, tavak, tengerek vizének összetétele” címmel
- Kiselőadás, poszter vagy digitális bemutató készítése „Az emberiség történetének legfontosabb fémjei, ötvözetei” címmel
- Kiselőadás, poszter vagy digitális bemutató készítése „Ötvözetek a mindennapjainkban (acél/könnyűfém felni/lágyforrasz stb.)” címmel
- Egyszerű fényképgaléria vagy kollázs készítése az iskolában és otthon végzett kísérletekről, szövegaláírás hozzáadása a képekhez

Témakör: Atomok, molekulák és ionok
Órakeret: 18 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához;
- tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;
- ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- különbséget tesz elemi részecske és kémiai részecske, valamint atom, molekula és ion között;
- szöveges leírás vagy kémiai szimbólum alapján megkülönbözteti az atomokat, molekulákat és ionokat;
- ismeri a legfontosabb elemek vegyjelét, illetve vegyületek képletét;
- tudja, hogy az atom atommagból és elektronburokból épül fel;
- fel tudja írni a kisebb atomok elektronszerkezetét a héjakon lévő elektronok számával (Bohr-féle atommodell);
- tudja, hogy az atom külső elektronjainak fontos szerep jut a molekula- és ionképzés során;
- érti egyszerű molekulák kialakulását (H2, Cl2, O2, N2, H2O, HCl, CH4, CO2), és fel tudja írni a képletüket;
- érti az egyszerű ionok kialakulását (Na+, K+, Mg2+, Ca2+, Al3+, Cl-, O2-), és analógiás gondolkodással következtet az egy oszlopban található elemekből képződő ionok képletére;
- érti az ionvegyületek képletének megállapítását;
- ismeri a köznapi anyagok molekula- és halmazszerkezetét (hidrogén, oxigén, nitrogén, víz, metán, szén-dioxid, gyémánt, grafit, vas, réz, nátrium-klorid);
- érti, hogy az atomok és ionok között jellemzően erősebb, a molekulák között gyengébb kémiai kötések alakulhatnak ki.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Vitakészség fejlesztése
- A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése
- A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása
- Internetes források használatának fejlesztése
- Számítógépes bemutató készítésének gyakorlása
- Az analógiás gondolkodás fejlesztése
- Alkotás digitális eszközzel
- Az atom felépítése és fontosabb jellemzői
- Az atomok periódusos rendszere
- A molekulák felépítése és fontosabb jellemzői
- Az ion képződése és fontosabb jellemzői, csoportosítás töltés alapján
- Az anyagok halmazszerkezete és fizikai tulajdonságai

Fogalmak

elemi részecske, proton, elektron, neutron, kémiai részecske, atom, molekula, ion, elemmolekula, vegyületmolekula, atommag, elektronburok, rendszám, periódusos rendszer, nemesgázszerkezet, kémiai kötés, vegyjel, képlet, alkálifémek, alkáliföldfémek, földfémek, halogének, nemesgázok

Javasolt tevékenységek

- Atomszerkezeti modellező játékok keresése az interneten
- A lángfestés jelenségének elvégzése vagy bemutatása, kapcsolat keresése a tűzijátékokkal
- Atomok és molekulák modellezése, golyómodellek készítése gyurmából, hungarocell

golyókból vagy papírkorongokból, az atomok méretviszonyainak megfigyelése
- Az atomok, az ionok és a molekulák összehasonlítása táblázatos formában (pl. az oxigén példáján)
- Információgyűjtés a periódusos rendszerről, poszter vagy prezentáció készítése a témával kapcsolatban
- A periódusos rendszerrel kapcsolatos zeneművek meghallgatása
- Kiselőadások a periódusos rendszer fontosabb, gyakoribb, érdekesebb elemeiről szakkönyvek és internetes források felhasználásával, a források megnevezésével
- Projekt: a periódusos rendszer (művészi/vicces/informatív) elkészítése csoportokban kartonlapokból, kerámiacsempékből stb.
- Magyar és idegen nyelvű, ingyen letölthető, periódusos rendszert megjelenítő mobiltelefonos/táblagépes applikációk feltérképezése, az alkalmazhatóságuk korlátjainak megállapítása
- „Milyen a periódusos rendszer mint társasjáték?" – kreatív ötletek gyűjtése a periódusos rendszer társasjátékká való alakítására
- Játék a vegyjelekkel: nevek kirakása vegyjelekből, a kedvenc vers egy szakaszának átírása vegyjelekkel, egyszerű szöveges vagy rajzos rejtvények készítése a vegyjelekkel, elemek nevével kapcsolatban
- Információgyűjtés a fontosabb atomok vegyjelének eredetével kapcsolatban
- Vita kezdeményezése a kémia jelrendszerének szükségessége kapcsán
- Memóriakártyák készítése a fontosabb elemek és vegyületek nevének és kémiai jelének (vegyjelének, képletének) megjegyzéséhez

Témakör: Kémiai reakciók
Órakeret: 20 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- a részecskemodell alapján értelmezi az egyszerű kémiai reakciókat;
- ismeri a kémiai reakciók végbemenetelének legalapvetőbb feltételeit (ütközés, energia);
- ismeri a köznapi élet szempontjából legalapvetőbb kémiai reakciókat (pl. égési reakciók, egyesülések, bomlások, savak és bázisok reakciói, fotoszintézis);
- ismer sav-bázis indikátorokat, érti felhasználásuk jelentőségét;
- ismeri a katalizátor fogalmát, érti a katalizátorok működési elvének lényegét;
- ismeri a korrózió fogalmát és a fémek csoportokba sorolását korrózióállóságuk alapján, érti a vas korróziójának lényegét, valamint a korrózióvédelem módjait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása
- A csoportmunkában való részvétel készségének fejlesztése
- Az analógiás gondolkodás fejlesztése
- Alkotás digitális eszközzel

- A kémiai információk keresése és értelmezése
- A korábbi ismeretek alkalmazása az új információk feldolgozása során
- A fizikai és a kémiai változások megkülönböztetése
- A reakciók egyenletének leírása szavakkal, a folyamat értelmezése
- A reakciók energiaviszonyai
- A kémiai változások típusai
- A köznapi életben jelentős kémiai reakciók

Fogalmak

kémiai reakció, reakcióegyenlet, katalizátor, csapadék, gázfejlődés, exoterm reakció, endoterm reakció, egyesülés, bomlás, égés, gyors égés, lassú égés, sav, bázis, só, savas kémhatás, semleges kémhatás, lúgos kémhatás, közömbösítés, pH-érték, indikátor, korrózió, rozsda

Javasolt tevékenységek

- Egyszerű kémiai reakciók végrehajtása, a kémiai változás értelmezése (pl. a hurkapálca égése, a csillagszóró égése, a szódabikarbóna reakciója ételecettel, a vörösbor színének megváltozása szódabikarbóna hatására, a cukor karamellizációja, a meszes víz reakciója szén-dioxiddal stb.), a megfigyelések leírásának gyakorlása
- Érdekes, akár bonyolultabb kémiai kísérletek megfigyelése videofilmeken, a kémiai változás értelmezése
- A katalizátor hatásának bemutatása érdekes kísérleteken, pl. a hidrogén-peroxid bontása barnakőporral (vagy apróra vágott májdarabkákkal), a fejlődő oxigén kimutatása parázsló gyújtópálcával, kockacukor meggyújtása fahamu vagy teafű jelenlétében, keményítőemésztés hasnyálkivonat segítségével
- A melegítőpárna működésének bemutatása
- Az égés tanulmányozása, a gyors (gyufa égése, földgáz égése, borszesz égése, csillagszóró égése, magnézium égése) és lassú égés (rozsdásodás, korhadás) tanulmányozása egyszerű kísérletekkel
- Néhány egyszerűbb égési folyamat szóegyenlettel történő felírása
- Az égés feltételeinek vizsgálata, az éghetetlen zsebkendő kísérlet elvégzése
- Információk gyűjtése a tűzesetekkel és a tűzoltással kapcsolatban
- Kiselőadás a lakástüzek, erdőtüzek megelőzésével és a tűzoltással kapcsolatban
- Videofilm megtekintése a hivatásos tűzoltók munkájával kapcsolatosan
- Kiselőadás vagy poszter készítése „A korrózióvédelem” címmel
- Endoterm reakciók keresése és gyűjtése az internet segítségével
- Közismert savak (háztartási sósav, ecetsav, citromsav) tulajdonságainak vizsgálata egyszerű tanulókísérlettel
- A háztartásban megtalálható semleges, savas és lúgos oldatok kémhatásának vizsgálata egyszerű tanulókísérlettel
- Laboratóriumi és növényi indikátorok színváltozásának vizsgálata (lakmusz, fenolftalein, pH-papír, antociánok)
- A laboratóriumi indikátorok színváltozását bemutató poszterek készítése
- Antociánok kivonása vöröskáposztából otthoni körülmények között, saját indikátorpapír

készítése, a kivonás fényképes és/vagy mozgóképes dokumentálása

- Háztartási tisztítószerek, oldatok, élelmiszerek kémhatásának vizsgálata saját indikátorpapírral, a vizsgálatok fényképes és/vagy mozgóképes dokumentálása
- Egyéb, akár otthoni körülmények között is elkészíthető növényi indikátorok színváltozását bemutató poszterek készítése
- A közömbösítés vizsgálata egyszerű laboratóriumi kísérletekkel, pl. az ecetsav reakciója szódával vagy szódabikarbónával, a háztartási sósav reakciója nátrium-hidroxid-oldattal
- Néhány egyszerűbb közömbösítési folyamat szóegyenlettel történő felírása
- A szúnyogcsípés fájdalmas érzésének csökkentése szódabikarbónás bedörzsöléssel – beszélgetés, vita, eszmecsere a módszer kémiai-biológiai hátteréről és hatékonyságáról
- „A fény és a fotoszintézis folyamata" – biológiai□fizikai□kémiai témájú egyesített projekt, információgyűjtés szakkönyvekből, illetve az internetről, a téma bemutatása IKT-eszközökkel, kiselőadás vagy poszter formájában
- Egyszerű fényképgaléria, kisvideó készítése az elvégzett kísérletekről, szövegaláírás a képekhez, az elkészült digitális alkotás megosztása egymás között

Témakör: Kémia a természetben
Órakeret: 15 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges;
- tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;
- tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához.
- *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:*
- megérti és példákkal szemlélteti az emberi tevékenység és a természeti környezet kölcsönös kapcsolatát kémiai szempontok alapján;
- ismeri természeti környezetének, azon belül a légkörnek, a kőzetburoknak, a természetes vizeknek és az élővilágnak a legalapvetőbb anyagait;
- érti a globális klímaváltozás, a savas esők, az ózonréteg károsodásának, valamint a szmogoknak a kialakulását és emberiségre gyakorolt hatását;
- kiselőadás keretében beszámol egy, a saját települését érintő környezetvédelmi kérdés kémiai vonatkozásairól;
- azonosítja és példát hoz fel a környezetében előforduló leggyakoribb, levegőt, vizet és talajt szennyező forrásokra;
- kiselőadás vagy projektmunka keretében ismerteti a háztartási hulladék összetételét, felhasználásának és csökkentésének lehetőségeit, különös figyelemmel a veszélyes hulladékokra;
- konkrét lépéseket tesz annak érdekében, hogy mérsékelje a környezetszennyezést (pl. energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, tudatos vásárlás).

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az értékelési és érvelési készség fejlesztése
- A prezentációs készség fejlesztése
- Különböző, egyszerű médiatartalmak létrehozása
- A véleményformálás támogatása
- A levegő, a víz, a kőzetburok és az élővilág anyagai
- A levegő szennyező forrásai és következményei
- A természetes vizek összetétele, szennyezői, víztisztítás, ivóvízgyártás
- A hulladékok, a hulladékkezelés, az újrahasznosítás
- A fosszilis energiahordozók

Fogalmak

üvegházhatás, globális klímaváltozás, ózonpajzs, ózonlyuk, savas eső, szmog, édes víz, sós víz, ásványvíz, ásvány, trágya, hulladék, veszélyes hulladék, újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés, szerves vegyület, fosszilis tüzelőanyag, természetes szenek, megújuló energiaforrások

Javasolt tevékenységek

- Egyszerű tanulókísérletek a levegő összetételének vizsgálatára, pl. az oxigén mennyiségének meghatározása a levegőben
- Információgyűjtés és bemutató készítése „A légkör összetételének változása” címmel
- Cikkek keresése a digitális és nyomtatott sajtóban a klímaváltozással kapcsolatban, tendenciák megfigyelése
- Információgyűjtés és prezentáció vagy poszter készítése a levegőszennyezés következményeiről (a globális klímaváltozásról, a savas esőkről, az ózonpajzs sérüléséről, a szmogról)
- Az esővíz kémhatásának vizsgálata
- A savas esők hatásának modellezése egy levélen, a változások mikroszkópos megfigyelése
- A savas esők épületekre, illetve műemlékekre gyakorolt hatásának modellezése egy mészkő- vagy márványdarabon
- A fólia alatti növénytermesztés kérdésének érvekkel alátámasztott megvitatása
- Eszmecsere az erős UV-sugárzás hatásairól
- A napvédő krémek összetétele, a faktorszám függése az összetételtől
- Porszennyezés egyszerű kísérleti vizsgálata a lakóhelyünkön, jegyzőkönyv-dokumentáció készítése, összehasonlítás az interneten talált adatokkal
- Természetes vizek mintáinak vizsgálata bepárlással
- Vízminták vizsgálata laboratóriumi vízvizsgáló készletek segítségével
- A természetes vizek, folyók, tavak, tengerek szennyezéséről szóló filmek megtekintése, eszmecsere
- Figyelemfelkeltő plakátok készítése a környezetvédelem fontosságával kapcsolatban, pl. a víztakarékosság, az energiafelhasználás csökkentése, a tudatos vásárlás, a műanyag hulladékok mennyiségének csökkentése, a szelektív hulladékgyűjtés fontossága, a vegyszertakarékos életmód kialakítása
- Komposztáló készítése az iskolaudvaron

- Ásvány- és kőzetgyűjtemény készítése, bemutatása
- Látogatás egy, a lakóhelyhez közeli ásványtárban, ásvány- vagy kőzetlelőhelyen, múzeumban
- Üzemlátogatás a helyi vagy egy regionális szennyvíztisztítóban, egy hulladéklerakóban vagy egy hulladékégetőben
- Aktív tréning a szelektív hulladéktárolók szakszerű használatához („Mit hova dobjunk?")
- Iskolai papírgyűjtés szervezése
- A fosszilis energiahordozókkal kapcsolatos kisfilm megtekintése, eszmecsere a felhasználás mértékének csökkentéséről
- Információ gyűjtés a megújuló energiaforrások kémiai hátteréről, poszter vagy digitális bemutató készítése
- Bemutató vagy 3-4 oldalas „mini" tanulmány készítése a lakóhely, település környezetvédelmi kérdéseiről – akár általánosan, akár egy konkrét téma kiemelésével
- Komplex környezetvédelmi projekt: információgyűjtés a nyomtatott és digitális sajtóból, filmelemzések, üzemlátogatás, majd bemutató készítés, vagy akadályverseny szervezése a témában

Témakör: Kémia a mindennapokban

Órakeret: 19 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;
- tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához;
- tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában van azzal, hogy a bennünket körülvevő anyagokat a természetben található anyagokból állítjuk elő;
- tisztában van vele, hogy az életfolyamatainkhoz szükséges anyagokat a táplálékunkból vesszük fel zsírok, fehérjék, szénhidrátok, ásványi sók és vitaminok formájában;
- tud érvelni a változatos táplálkozás és az egészséges életmód mellett;
- képes a forgalomban lévő kemikáliák (növényvédő szerek, háztartási mosó- és tisztítószerek) címkéjén feltüntetett használati útmutató értelmezésére, azok felelősségteljes használatára;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A logikus gondolkodás készségének fejlesztése
- A megbízható internetes információk keresésének és megosztásának támogatása
- Az áltudományos információk felismerésének támogatása
- Élelmiszerek összetevői
- Káros szenvedélyek
- A vízkeménység

- Mosószerek, tisztítószerek
- Fertőtlenítőszerek

Fogalmak

gyógyszer, dohánytermék, drog, alkohol, tápanyag, élelmiszer-adalék, táplálékkiegészítő, mesterséges édesítőszerek, tartósítószerek, E-számok, kemény víz, vízlágyítás, vízkőoldás, mosószer, szappan, fertőtlenítőszer, növényvédő szerek, műtrágya, mikro- és makrotápanyagok, mesterséges szenek, műtrágya, növényvédő szerek, elem, akkumulátor

Javasolt tevékenységek

- Tudományos és áltudományos cikkek keresése a médiában, a szövegek elemzése, az áltudományosságra, megtévesztésre utaló jelek megfigyelése
- A tudomany.hu honlap felkeresése, egy kémiai tárgyú cikk elemzése
- Előadás felvételének megtekintése, eszmecsere
- Egyszerű laboratóriumi vizsgálatok élelmiszerekkel, pl. keményítő kimutatása jóddal, zsírtartalom kioldása benzinnel, fehérje kimutatása xantoprotein-próbával
- Gyakran fogyasztott élelmiszereink címkéinek elemzése: összetétel, élelmiszer-adalékok
- Játék: „Hány E-számot ismersz?” – ismert anyagok (nitrogén, aszkorbinsav, citromsav stb.) E-számainak kikeresése, összepárosítása
- Természetes színezékek az élelmiszerekben: cékla, csalán, bodza, hagymahéj, indigó stb. alkalmazása, a színanyagok kivonása növényekből, színük kémhatástól függő változásának vizsgálata
- Az élelmiszerek tápanyag-összetételével és energiatartalmával kapcsolatos egyszerű számítások leírás alapján
- Kémia-biológia-testnevelés közös projekt: „Az egészséges táplálkozás és életmód”
- Cigarettadohány száraz lepárlása egyszerű kísérlettel, a lepárlás termékeinek (mérgező gázok, kátrány) megfigyelése
- Információgyűjtés az elektromos cigarettáról, a füstben található anyagokról
- Az alkoholizmussal és a metanol-mérgezéssel kapcsolatos cikkek keresése az elektronikus médiában, az etil-alkohol és a metil-alkohol tulajdonságainak és egészségkárosító hatásainak táblázatos összehasonlítása
- Drogprevenciós előadás meghívott előadóval vagy kiselőadások a drogokról és azok hatásairól
- Érvelő vita a legális és illegális drogok használatáról
- Gyógyszercímke elemzése a tanórán, az információk értelmezése, a hatóanyag és a kísérőanyagok azonosítása, a gyógyszer hatásai, mellékhatásai, a gyógyszer szedésével kapcsolatos javaslatok értelmezése
- A kemény és lágy víz összehasonlítása egyszerű tanulókísérlettel (pl. szappan habzása különböző keménységű vizekben, vízlágyítás csapadékos vízlágyítással)
- Szappanok, mosószerek, samponok, fogkrémek vizsgálata egyszerű kísérletekkel
- A hypo vizsgálata, színtelenítő hatásának megfigyelése egyszerű kémcsőkísérletekkel, a hypo és a háztartási sósav egymásra hatásának veszélyei
- Fertőtlenítőszerek a háztartásban (pl. alkohol, jód, ezüst, hidrogén-peroxid) – biztonságos felhasználásuk átbeszélése
- Mosószer, szappan, hajsampon, tusfürdő, fogkrém, háztartási vízkőoldó, fertőtlenítő

címkéjének elemzése, különös tekintettel az összetételükre és a használatukkal kapcsolatos óvintézkedésekre

- Növényvédő szerek és festékek címkéjének elemzése, a használatukkal kapcsolatos óvintézkedések áttekintése
- „Mennyire lehet »bio« az ilyen címkével ellátott termék?” címmel érvelő vita kezdeményezése
- Látogatás egy biogazdaságban vagy kisfilm megtekintése egy ilyen termelési helyről
- Elemek, akkumulátorok szelektív gyűjtése, akkumulátorsav vizsgálata

13.6.9 Fizika

7–8. évfolyam

A fizika tantárgy tanítása során a fejlesztési területek és nevelési célok rendszere közvetve jelenik meg, elsősorban a tanári példamutatáson, a tanulói tevékenységek szervezésén, valamint értékelésén keresztül. Egyes fejlesztési területek, nevelési célok azonban, a tantárgy sajátosságainak megfelelően, közvetlenül is megjelennek, szoros összefüggésben a tantárgy sajátos fejlesztési céljaival.

Az energia, a környezetünk és a fizika, illetve az elektromágneses indukció témakörökben kiemelten jelenik meg a fenntarthatóság és környezettudatosság gondolata. Ez lehetővé teszi konkrét példákon keresztül az ember természeti folyamatokban játszott szerepének kritikus vizsgálatát. A fogyasztási szokásokkal kapcsolatos ésszerű és felelős szemlélet erősítésével segíti a törekvést a tudatos állampolgárrá nevelésre. Elősegíti a természeti értékek és károk, környezeti károk felismerését, indoklását, az egyéni és közösségi cselekvési lehetőségek felmérését. Lehetővé válik a környezet szépsége, az emberi kultúrák fenntarthatósága és a benne élők testi-lelki egészsége közti egyes konkrét összefüggések megjelenítése. A rendszerszemlélet alkalmazása, rendszer és a környezet kapcsolatának elemzése a Naprendszer, az atom felépítése az elektromágneses jelenségek témakörből vett konkrét problémák vizsgálatában megalapozza a lokális és globális szintű gondolkodásmód kialakítását, a két szemléletmód különbségének és kapcsolatának érzékelését konkrét esetekben.

A tudománytörténeti elemek, ezen belül a magyar tudósok munkásságának bemutatása elősegíti a nemzeti öntudatra nevelést. Néhány tematikai egység alkalmas az adott témához kapcsolódó jelentős hazai vagy külföldi fizikusok tudományos eredményeinek és ezek érvényességi körének megismerésére önálló adatgyűjtés alapján. Legalább egy magyar – lehetőleg a lakóhelyhez közeli – múzeum, természettudományi gyűjtemény meglátogatása, profiljának és néhány fontos darabjának elemző ismerete elősegíti a szűkebb és tágabb környezethez való kötődést.

A fizika, mint természettudomány elsősorban a természetre vonatkozó kérdésekre keresi és adja meg a választ. A természettudományos gondolkodás tehát azt az életfilozófiát sugallja, hogy a felmerült kérdésekre, problémákra odafigyeléssel, tudatos munkával megtalálható a válasz, a megoldás. Ez a gondolkodás a konfliktuskezelést, és ezen keresztül az állampolgárságra, demokráciára nevelést segíti.

Az egyes témákban megfogalmazott tartalmak és fejlesztési követelmények igénylik a változatos módszerek – kiemelten a csoportmunka, projektmunka – alkalmazását. Ezek a módszerek hatékonyan járulnak hozzá az önismeret, a társas kapcsolati kultúra, a felelősségvállalás fejlesztéséhez.

A tanulói tevékenységre alapozott fizikaoktatás változatos tevékenységkínálatával lehetővé teszi, hogy a tanulók kipróbálhassák és megismerhessék saját képességeiket, megtalálják az érdeklődésüknek megfelelő területeket.

A tantárgy lényegéből adódóan alapvető szerepet játszik a természettudományos és technikai kompetencia fejlesztésében. Ennek alapvető összetevői ebben a szakaszban a tudományos gondolkodás műveleteinek megismerése, a tudományos módszerek és a nem tudományos elképzelések megkülönböztetése; a fizika fontosabb vizsgálati céljainak, módszereinek bemutatása, biológiához, kémiához való kapcsolódási pontok tudatos keresése; a megfigyelés, a kísérlet és a mérés módszereinek irányított alkalmazása; mérési adatok, ábrák értelmezése. E kompetencia fejlesztését segíti évente legalább két fizikai kísérlet vagy vizsgálat elvégzése, néhány (évfolyamonként ajánlott legalább négy), a tanórán bemutatott fizikai kísérlet vagy vizsgálat jegyzőkönyvének elkészítése, továbbá legalább egy külső gyakorlat tapasztalatainak ismertetése. E területhez tartozik a tudomány és a technika

a társadalom és a gazdaság fejlődésében játszott szerepének megismerése a közlekedés, a járművek, az optikai eszközök fejlődéséből vett konkrét példák alapján.

A matematikai kompetencia fejlesztése természetes velejárója a fizika tantárgy tanításának. A tanulók a természet megismerése során ok-okozati összefüggésekkel találkoznak. Megtanulják jelekkel, egyszerű matematikai modellekkel kifejezni gondolataikat. A megfigyelések, mérések, kísérletek során szerzett tapasztalataik segítségével képessé válnak a konkrét tapasztalatokból általános következtetéseket levonni. Az egyes jelenségekhez tartozó egyszerű feladatok megoldása segíti összekapcsolni a hétköznapi tapasztalatokat a matematika fogalomrendszerével.

Az anyanyelvi kompetencia fejlesztése a fizika tantárgy tanításához sok szálon kötődik: tankönyvből, írott (papír alapú vagy digitális) szövegekből való tanulás, a szövegek elemzése, megértése, a lényegkiemelés gyakorlása; csoportmunkához, projektmunkához tartozó instrukciók megfogalmazása; az önértékelő- és vizsgatesztek alkalmazása; tanulói prezentációk készítése. Ugyanezt teszi lehetővé a mérési eredmények, a csoportmunka, projektmunka eredményeinek rögzítése, a kooperatív technikák alkalmazása. Kiemelt fontosságú, hogy a tanulók megtanulják gondolataikat megfogalmazni és akár szabadkézzel, akár számítógéppel mások számára használható módon megjeleníteni.

A digitális kompetencia fejlesztése ugyancsak szervesen kapcsolódik a fizika tantárgy tanításához. A tankönyvek mellett nagy szerepe van az interneten elérhető digitális tananyagbázisoknak, tudástáraknak, enciklopédiáknak. Fontos a számítógéppel segített tanulás módszereinek alkalmazása (információk keresése, könyvtár-, folyóirat- és internethasználat, adatbázisok, szimulációk használata, kiselőadások tervezése). A tanulókkal való kommunikáció, a tanulói tevékenységek szervezése során egyre nagyobb szerepe van az internetes felületeknek. A csoportmunkák, projektmunkák természetes velejárója a digitális fotók, filmek készítése, valamint publikálása, illetve mások által készített fotók, filmek elemzése, az ezekből való tanulás. A mérési eredmények rögzítése és kiértékelése során kézenfekvő az IKT eszközök használata. Az interneten vagy intraneten megjeleníthető önértékelő tesztek, feladatbankok segítik a tanulók felkészülését. Az IKT alapú vizsgateszteknek nagy jelentősége van a tanulók értékelésében.

A tevékenységközpontú pedagógia, a változatos módszerek, a csoport- és projektmunkák alkalmazása amellett, hogy a fizika tanításának hatékonyságát növelik, nagymértékben hozzájárul a tanulók szociális és állampolgári kompetenciájának fejlesztéséhez is. E módszerek alkalmazása során fejlődik a tanulók együttműködési készsége. Megtanulják, hogy a közösségben mindenkinek szerepe van, és mindenki felelős a közös sikerért.

A tantárgyi témák és a hozzákapcsolódó fejlesztési követelmények a tanulók aktivitására építenek. Ez egyrészt önálló vagy kiscsoportos tanulói méréseket, kísérleteket jelent, másrészt adatgyűjtést, feldolgozást, elemzést. Mindezek a tevékenységek elősegítik, fejlesztik a diákok hatékony, önálló tanulását.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A testek, folyamatok mérhető tulajdonságai**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	A hosszúság mértékegységei, az időmérés lehetőségei, eszközei. A térfogat fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudomány, technika, kultúra területén mérési adatok, ábrák értelmezése. Az anyag, energia, információ tudásterületen gyakorlottság szerzése az anyagok mennyiségi és minőségi jellemzésében.	

	A rendszerek szemszögéből a hosszúság és az idő mértékegységeinek használata, átváltása. Az időbeli tájékozódás fejlesztése a természetben, illetve technikában fontos szerepet játszó nagyon rövid és nagyon hosszú idők példáin keresztül. A mérési módszerek megismerése, azok gyakorlása, mérőeszközök önálló használata az állandóság és változás szempontjából.

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Melyik a nehezebb, 1 kg fenyőfa vagy 1 kg ólom? Mennyire pontos a mérési eredmény? *Ismeretek:* A testek mérhető tulajdonságai. Hosszúság, térfogat mérése, mértékegysége. A tömeg mérése, mértékegysége. A sűrűség fogalma, meghatározása és mértékegysége. Idő mérése, mértékegysége. Lengési idő, keringési idő. Mérési hiba, átlag.	Az egyensúlyon alapuló tömegmérés elvének használata, mérleg készítése, tömegmérés. Hosszúság, térfogat, tömeg meghatározása becsléssel és méréssel, a becsült és mért értékek összehasonlítása. Mérési adatok táblázatos és grafikus ábrázolása. Testek sűrűségének meghatározása tömeg- és térfogatmérés eredményei alapján. Különböző hosszúságú konkrét folyamatok időtartamának többszöri megmérése, mérési eredmények rögzítése, táblázatos és grafikus ábrázolása. Az ismételt mérések eredményeinek összehasonlítása, a mérési hiba fogalmának szemléletes kialakítása. A mérési eredmények átlagának kiszámítása.	*Matematika:* Törtek. Adatok ábrázolása, függvények. Átlag. *Kémia*: Oldatok térfogat-százalékos összetétele. Az atomok mérete. *Biológia-egészségtan*: Az élővilág méretskálája. A biológiai óra. *Földrajz:* időegységek. *Informatika:* mérési adatok rögzítése, kiértékelése számítógéppel.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mérés, hosszúság, térfogat, tömeg, sűrűség, idő, mérési hiba.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Hőmérséklet, halmazállapot**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Halmazállapotok. Víz a természetben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ területén gyakorlottság az anyagok mennyiségi és minőségi jellemzésében. A halmazállapotok, halmazállapot-változások összehasonlítása. A halmazállapot-változásokat kísérő energiaváltozások megfigyelése, mérése. Az állandóság és változás szemszögéből az anyagok vizsgálatában leggyakrabban használt állapotleírások, állapotjelzők alkalmazása, mérése, a mértékegységek szakszerű és következetes használata.	

	A termikus egyensúly és a kiegyenlítődés fogalmának értelmezése. Természeti folyamatok irányának felismerése konkrét példákon keresztül.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Hány fokos a forró leves? Forró leves kevergetése, fújása. Szétfagy a kerti csap. Kuktafazék, korcsolya. A víz hűtéséhez és melegítéséhez kapcsolódó jelenségek. Mi történik, ha forró vízbe hideg vizet öntünk? Mi esik az ónos esőben? Vízforralás a mikrohullámú sütőben. *Ismeretek:* Hőmérséklet mérése, mértékegységei. Olvadás, fagyás, párolgás, forrás. A víz különböző halmazállapotai. Olvadáspont, fagyáspont, forráspont. Termikus egyensúly. Megfordítható és megfordíthatatlan folyamatok. Csapadékfajták a környezetünkben. Túlhűtés, túlhevítés.	A hőmérséklet mérésére alkalmas mérőeszközök megismerése és használatuk gyakorlása folyadékok és a levegő hőmérsékletének mérése közben. A víz hűtéséhez, melegítéséhez kapcsolódó jelenségek vizsgálata, olvadáspont, fagyáspont, forráspont mérése. A fagyáskor bekövetkező térfogatváltozás vizsgálata, gyakorlati jelentőségének megértése példákon keresztül. A „kuktafazék”- és a korcsolya-jelenség vizsgálata, az olvadáspont és forráspont nyomásfüggésének megismerése, gyakorlati alkalmazások keresése. Folyadékok tömegének, hőmérsékletének mérése, az összekeverés után kialakult közös hőmérséklet vizsgálata, a közös hőmérsékletet befolyásoló tényezők keresése, sejtések megfogalmazása és ellenőrzése. Folyamatok megfordíthatóságának vizsgálata, példák keresése megfordítható és megfordíthatatlan folyamatokra. A saját környezetünkben előforduló csapadékfajták csoportosítása, keletkezésük vizsgálata. A túlhűtés, túlhevítés jelenségének vizsgálata.	*Matematika*: adatok ábrázolása, függvények. *Kémia:* A hőmérséklet és a nyomás mint állapotjelző. A fizikai és kémiai változások megkülönböztetése. A halmazállapotok, a halmazállapot-változások összehasonlítása. Egyirányú, megfordítható és körfolyamatok értelmezése hétköznapi jelenségekben. *Biológia-egészségtan:* A víz biológiai szerepe. Az élőlények hőháztartását befolyásoló fizikai változások (hőáramlás, hővezetés, hősugárzás). *Földrajz*: időjárási-éghajlati elemek, jelenségek, csapadékképződés. *Informatika:* mérési adatok rögzítése, kiértékelése számítógéppel.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hőmérséklet, halmazállapot, olvadáspont, fagyáspont, forráspont, nyomás, túlhűtés, túlhevítés, csapadék, megfordítható, megfordíthatatlan folyamat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A hang; hullámmozgás a természetben**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	A sebesség fogalma, mértékegysége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudomány, technika, kultúra területén a témához kapcsolódó fogalmak és jelenségek megismerése a természet megfigyelésén, tanári irányítással, illetve önállóan vagy csoportban végzett kísérleteken keresztül. Kísérlet vagy vizsgálat jegyzőkönyvének elkészítése. A témához illeszkedő ismeretterjesztő források önálló keresése, értelmezése, az ismeretszerzés eredményeinek bemutatása. Az anyag, energia, információ szemszögéből a hang információátvitelben játszott szerepének értelmezése. Környezet és fenntarthatóság: a hangok világának szépsége, a természet hangjai, a zajszennyezés.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért szól, miért halljuk? Miért más a gitár hangja, mint a zongoráé? Denevérek, delfinek tájékozódása. Ultrahangos vizsgálatok az orvosi diagnosztikában. Túlzott hangerő – halláskárosodás. Hullámok a hétköznapi életben, a víz hullámzása, vízhullám terjedése. *Ismeretek:* A hang és a hallás. Hangforrások. A hang keletkezése. Hangsebesség, hangerősség, hangmagasság, hangszín. A hallás fizikai alapjai. Az ultrahang és szerepe az élővilágban. Hangerősség, decibel. Zajszennyezés. A hullámok jellemzői,	A hang keletkezésének vizsgálata, a hallás fizikai alapjainak megértése. A hang információhordozó szerepének elemzése kísérletek és az állatvilágból vett példák alapján. Hangforrások kísérleti vizsgálata. Néhány hangszer hangképzésének, működésének vizsgálata, a működés (a hang jellemzőinek változtatása) értelmezése. A hallott hangmagasság és a frekvencia összefüggésének kísérleti vizsgálata. Az ultrahang gyógyászatban és az élővilágban betöltött szerepének bemutatása konkrét példákon. A hangerősség mérése. A túlzott hangerősség egészségkárosító hatásának ismeretében a megfelelő magatartásra való törekvés. A fizika hullámfogalmának és a	*Biológia-egészségtan:* Az ember és az állatok hallása, hangképzése; Szűrővizsgálatok. *Ének-zene:* hangszerek, hangszercsoportok, az emberi énekhang fajtái. *Informatika:* számítógépes animációk alkalmazása.

hullámjelenségek (törés, visszaverődés).	hullám szó köznapi jelentésének vizsgálata, megkülönböztetése konkrét példákon keresztül. A vízfelületen keltett hullámok, rugalmas közegben terjedő hullámok megfigyelése, kísérleti vizsgálata, az eredmények, tapasztalatok rögzítése, leírása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang, hangforrás, frekvencia, hangszín, terjedési sebesség, hangerősség, ultrahang, zajszennyezés, hullám, hullámtörés, visszaverődés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A fény**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Napfény, fényforrások. A hullám fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudomány, technika, kultúra területen a tudomány és a technika a társadalom és a gazdaság fejlődésében játszott szerepének megismerése az optikai eszközök gyakorlati alkalmazásán keresztül. A kutató és mérnöki munka jelentőségét felismerő és értékelő attitűd megalapozása. A felépítés és működés kapcsolata területen a napfény és a földi élet közötti összefüggés felismerése, a kapcsolat értelmezése a fény fizikai jellemzőivel. A környezet és fenntarthatóság szemszögéből a természeti környezet szépségének megjelenítése a vizsgált természeti jelenségeken keresztül.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért kell a szemüveg? Hogyan működik a távcső? Miért színes a szivárvány? Tükrök, lencsék technikai alkalmazása. Síktükör, visszapillantó tükör, borotválkozó tükör, nagyító, távcső, mikroszkóp. Égitestek megfigyelése. Szivárvány. Elektromágneses hullámok a környezetünkben: rádió, televízió, mobiltelefon, mikrohullámú sütő, távirányítók, fény, röntgen.	Tükrök fényvisszaverésének, képalkotásának kísérleti vizsgálata. Lencsék fénytörésének, képalkotásának kísérleti vizsgálata. A valódi és látszólagos kép közötti különbség megértése a kísérleti tapasztalatok alapján. Prizma fénytörésének kísérleti vizsgálata. A fény színe és frekvenciája közötti kapcsolat igazolása a gyakorlatban. A szivárvány keletkezésének vizsgálata. A szem működésének megértése ábra alapján. A	*Biológia-egészségtan*: A napfény és a földi élet összefüggése. A szem és a látás egészségtana. *Kémia:* lángfestés. *Földrajz:* az égitestek látszólagos mozgása. *Informatika*: biztonságos

Ismeretek: A fényforrás. A fény tulajdonságai, terjedése különböző közegekben. A fénysebesség és jelentősége. Fényvisszaverődés, fénytörés. Színkép. A szem és a látás. A látás fizikai alapja. Látáshibák és javításuk. Lencsék, tükrök szerepe a technikában: fényképezőgép, mikroszkóp, távcsövek (földi távcső, csillagászati távcső, tükrös távcső). A világűr megismerésének eszközei (távcső, marsjáró, űrteleszkóp). A látható fény és a hétköznapi életben használt elektromágneses hullámok kapcsolata.	közel- és távollátás okának és javítási lehetőségeinek gyakorlati megismerése. Tudatos viselkedés a látás megóvása érdekében. A fényképezőgép, a földi és csillagászati távcső, a tükrös távcső, a mikroszkóp működésének kísérleti vizsgálata. A látható fény és a hétköznapi életben alkalmazott elektromágneses hullámok kapcsolatának vizsgálata a környezetünkben fellelhető eszközök, eltérő frekvencia tartományban észlelő élőlények bemutatása révén, az elektromágneses spektrum szemléletes megismerése.	internethasználat; Internetes adatbázisok, enciklopédiák alkalmazása.
Kulcsfogalmak / fogalmak	Fényforrás, fénysebesség, színkép, frekvencia, fénytörés, fényvisszaverődés, közellátás, távollátás, elektromágneses hullám.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az energia**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A fény tulajdonságai. Néhány, a háztartásokban használt energiahordozó. Az égés, mint energia-felszabadító folyamat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudomány, technika, kultúra területen a kutató és mérnöki munka jelentőségét felismerő és értékelő attitűd megalapozása. A tudomány és a technika a társadalom és a gazdaság fejlődésében játszott szerepének megismerése az erőgépek fejlődésén keresztül. A felépítés és működés kapcsolata szempontjai szerint a napenergia-termelés alapelveinek megértése. A napfény és a földi élet közötti összefüggés felismerése, a kapcsolat értelmezése a fény fizikai jellemzőivel. Az anyag, energia, információ szemszögéből az energiatakarékosság módszerei és fontosságuk megismerése. Az energiamegmaradás elvének megismerése, alkalmazása. Jelenségek értelmezése az energiamegmaradás szempontjából. A környezet és fenntarthatóság területen az energiatudatos fogyasztói magatartás megerősítése. Az egészséges táplálkozás iránti igény erősítése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek,	A Nap és a csillagok	*Kémia:*

gyakorlati alkalmazások: Mivel fűtsünk? A háztartások energiaszükségletének biztosítása. Mi hajtja az autót, a járműveket? Az energia szerepe a közlekedésben. Az energia szerepe az élővilágban. *Ismeretek:* A Nap szerkezete, energiatermelése. Energia fogalma, mértékegysége. Energiaforrások, energiatermelési eljárások. A háztartásban használt eszközök energiaigénye. Energiafogyasztás mérése a háztarásokban. Energiatakarékos eljárások, eszközök (energiatakarékos izzó, hőszivattyú). A fizikai ismeretek fejlődésének hatása a mindennapi életre. Járművek fejlődése, közlekedés fejlődése (gőzgépek, belsőégésű motorok). Járművek energiaigénye. Táplálkozás – energiafelhasználás. A táplálék, mint energiahordozó.	energiatermelési folyamatának megnevezése, annak tudatosítása, hogy a földi energiatermelés formáitól alapvetően eltérő folyamatról van szó. A napfény energiatartalmának kísérleti vizsgálata (napelem, napkollektor). A földi energiahordozókban tárolt energia felszabadításának kísérleti vizsgálata (égés, szélkerék, vízkerék). Energiatermelési eljárások ismerete, a lakóhely közelében található erőművek feltérképezése, működésük elemzése, gyakorlati megismerése. Fosszilis tüzelőanyagok csoportosítása keletkezésük alapján, kitermelésük és a környezetterhelés kapcsolata. Az atomerőmű kockázatainak megértése. A háztartást ellátó energiaforrások csoportosítása. Az energiaszámlák fő tényezőinek értelmezése. A háztartásban használt eszközök energiaigényének elemzése. Az energiatakarékosság szükségességének megértése, gyakorlati megvalósításra való törekvés saját környezetünkben. A járművek mozgatásához használt energiaforrások történeti vizsgálata. A gőzgép működésének kísérleti vizsgálata. A belsőégésű motorok működésének vizsgálata. A témához kapcsolható magyar tudósok keresése, munkásságuk bemutatása internetes adatgyűjtés alapján. Hőlégballon modellezése. Az elfogyasztott táplálék típusának és a testalkat,	Égés. A fizikai és kémiai változások energiaviszonyai. *Biológia-egészségtan:* A napfény és a földi élet összefüggése. Táplálkozás. A táplálkozás és a légzés szerepe a szervezet energiaellátásában. *Informatika:* Számítógépes animációk. Internetes adatgyűjtés. *Technika, életvitel és gyakorlat:* energiatakarékosság, közüzemi számlák.

	életmód kapcsolatának vizsgálata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csillag, energia, energiahordozó, erőmű, fosszilis tüzelőanyag, égés, nyomás, teljesítmény, táplálék, energiatakarékosság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A járművek mozgásának jellemzése**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	A sebesség fogalmának tapasztalati ismerete. Mozgásjelenségek a mindennapi környezetben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudomány, technika, kultúra szemszögéből a témához illeszkedő múzeum, gyűjtemény meglátogatása, profiljának és néhány fontos darabjának elemző ismerete. A rendszerek szempontjából a térbeli tájékozódást szolgáló eszközök és módszerek alapjainak megismerése a GPS-en keresztül. Az állandóság és változás területén a mozgásjelenségek leírása, a mozgás grafikus ábrázolása, a grafikonok értelmezése. Az egyenletes és egyenletesen változó mozgás felismerése. A GPS idő-, távolság- és sebességadatainak értelmezése. A keringési idő és a fordulatszám értelmezése gyakorlati példákon a közlekedésben.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Mit mutat a sebességmérő, a fordulatszámmérő? Milyen adatok jellemzik a járművek mozgását? *Ismeretek:* A járművek mozgásának jellemzése: út, idő, elmozdulás, út-idő kapcsolat, sebesség, átlagsebesség. Mozgások grafikus ábrázolása. Egyenletes mozgások, egyenletesen változó mozgások. Sebességváltozás, gyorsulás. A GPS szerepe a közlekedésben. Körmozgások a természetben, technikában. A körmozgás jellemzői: keringési idő, fordulatszám.	Különböző testek, járművek (gyalogos, futó, kerékpár, autó, vonat) sebességének meghatározása a megtett út és a menetidő mérésével. A sebesség fogalmának, mértékegységeinek használata egyszerű számításokban, a mértékegységek közötti átváltás alkalmazása. Különböző sebességű testek, járművek (kerékpár, autó, vonat, repülő, műhold) sebességének összehasonlítása adatgyűjtés alapján. Út-idő, sebesség-idő grafikonok elemzése, a mozgások leírása grafikonok alapján. Az egyenletes és az egyenletesen változó mozgás közötti különbség vizsgálata. A GPS-adatok, a GPS működésének értelmezése. A Föld körül keringő űrhajók és műholdak mozgásának	*Matematika:* adatok ábrázolása, függvények. *Kémia:* atommag és elektronok. *Földrajz:* térábrázolás. *Informatika:* Mérési adatok rögzítése, feldolgozása számítógéppel. Számítógépes animációk. Online adatbázisok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a közlekedés eszközrendszere, a kulturált közlekedés.

	jellemzése adatgyűjtés alapján. A jármű műszerfalán megjelenő fordulatszám-adat értelmezése. Körmozgások jellemzése a természetből, technikából vett további konkrét példák alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sebesség, átlagsebesség, körmozgás, forgómozgás, fordulatszám, keringési idő, periódusidő, egyenletes mozgás, egyenletesen változó mozgás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kölcsönhatások**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Kölcsönhatások a mindennapi környezetben. Mágneses vonzás, taszítás tapasztalati ismerete. Tömeg fogalma, mértékegysége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ területen a mindennapi életben tapasztalt erőhatások megismerése, a tapasztalatok értelmezése az erők mozgásállapot- és alakváltoztató hatásaként. Az állandóság és változás szempontjai szerint a sebességváltozás és az erő viszonyának megismerése. A kölcsönhatás fogalmának mélyítése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Mitől változik a sebesség? Miért kell fogódzkodni a járműveken? Milyen nehéz egy vasgolyó? Miért „könnyebb” egy test vízben, mint levegőben? *Ismeretek:* A testek súlya. Különböző testek súlyának meghatározása méréssel. Gravitációs erő és a súly. A súly fogalma, mértékegysége. Az erő és mérése. Az erő fogalma, jellege (nagysága és iránya), mértékegysége. Erő mérése. Egyszerű erőegyensúly. Az erő és a sebességváltozás kapcsolata. Gyorsulás és hatásai, példák. Súrlódás, közegellenállás. Közlekedési	A gravitációs kölcsönhatás vizsgálata. Eötvös Lóránd munkásságának megismerése. Különböző testek súlyának meghatározása becsléssel és méréssel, a becsült és mért értékek összehasonlítása. A súlytalanság értelmezése. A tömeg és a súly kapcsolatának használata egyszerű számítási feladatokban. Az erő értelmezése hatásainak áttekintése révén. A rugós erőmérő használata, különböző kölcsönhatásokban fellépő erők vizsgálata (súrlódás, mágneses kölcsönhatás, ütközés). Egyszerű egyensúlyi helyzetek kísérleti vizsgálata. Mozgó testek sebességváltozásának kísérleti vizsgálata, a sebességváltozás okának elemzése. Az erő és a sebességváltozás kapcsolatának gyakorlati	*Kémia:* nyomás. *Biológia-egészségtan:* Az élőlények mozgásának fizikai jellemzése (erő, munkavégzés). Az élőlények alkalmazkodása a gravitációhoz. Különböző víziállatok mozgása. *Informatika:* Számítógépes animációk. Online adatbázisok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedési balesetek elemzése.

alkalmazások, balesetvédelem. A takarékos, kényelmes, biztonságos közlekedés eszközei (villanyautó, légzsák, gyűrődési zóna). A nyomás. Nyomás mérése. Hidrosztatikai nyomás, légnyomás. Felhajtóerő. A testek úszása.	kimutatása. A járművek sebességváltozásakor (kanyarodás, gyorsítás, fékezés) fellépő jelenségek vizsgálata. Különböző súlyú és alakú testek talajra gyakorolt hatásának kísérleti vizsgálata. A nyomás értelmezése, kiszámítása egyszerű esetekben a nyomóerő és a nyomott felület meghatározása után. A folyadék belsejében uralkodó nyomás mérése, hidrosztatikai nyomás megnyilvánulásainak felismerése a gyakorlatban. A felhajtóerő kísérleti vizsgálata. Arkhimédész sűrűségmérési módszerének alkalmazása. Gázok nyomásának mérése, légnyomás mérése. A folyadékba merített test lemerülésének, lebegésének, úszásának vizsgálata, értelmezése.	*Földrajz:* légnyomás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gravitációs kölcsönhatás, súly, erő, tömeg, sebességváltozás, gyorsulás, nyomás, légnyomás, hidrosztatikai nyomás, felhajtóerő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A Naprendszer**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	A fény tulajdonságai. Körmozgás jellemzői.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudomány, technika, kultúra szemszögéből a tudományos gondolkodás műveleteinek megismerése. A tudományos és a nem tudományos elképzelések megkülönböztetése. A tudományos modellek változásának felismerése. A témához illeszkedő ismeretterjesztő források önálló keresése, értelmezése, az ismeretszerzés eredményeinek bemutatása, mások eredményeinek értelmezése. A felépítés és működés kapcsolata szerint a Naprendszer felépítésének, égitest- típusainak megismerése. A Hold fázisainak megértése. Távolságok és időbeli nagyságrendek összehasonlítása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Helyünk a világmindenségben. A csillagok és a földi élet kapcsolata.	A Naprendszer legfontosabb objektumainak megismerése képek,	*Biológia-egészségtan:* a napsugárzás és a földi élet közötti

Ismeretek: A Naprendszer. A Naprendszer objektumai (bolygók, holdak, üstökösök, meteorok). Bolygók, holdak és a rajtuk uralkodó fizikai viszonyok. A Hold jellemzői, fázisai. Az idő mérése az égitestek mozgása alapján. Naptár. Árapály. Napfogyatkozás, holdfogyatkozás. Csillagképek, csillagászati távolságok, fényév. Tejútrendszer. Asztrológia és asztronómia. A földközéppontú és a napközéppontú világkép jellemzői. A Föld, a Naprendszer és a Világmindenség fejlődéséről alkotott elképzelések.	adatok alapján. Bolygók, holdak mozgásának modellezése, vizsgálata. Ptolemaiosz és Kopernikusz módszereinek és tudományos eredményeinek elemzése. A holdfázisok értelmezése. Napfogyatkozás, holdfogyatkozás jelenségének modellezése, megfigyelése filmen, a természetben. A naptár és az időszámítás kialakulásának elemzése, történeti áttekintése adatgyűjtés alapján. Csillagászati távolságok és az ezt leíró egységek értelmezése, az Univerzum méretviszonyainak elemzése. A legfontosabb csillagképek felismerése, használata helymeghatározásban. Az asztrológiai jóslás esetlegességének vizsgálata konkrét példákon. A világról alkotott múltbeli elképzelések gyűjtése, rendszerezése, elemzése.	összefüggés. *Földrajz:* Égitestek. Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje. *Informatika:* Számítógépes animációk. Elektronikus könyvtár, online enciklopédia.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nap, Naprendszer, csillag, bolygó, hold, meteor, holdfázis, napfogyatkozás, holdfogyatkozás, árapály, tejútrendszer, csillagkép, fényév, asztronómia, asztrológia.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Környezetünk és a fizika**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Hullámmozgás, a hullámok jellemzői. Halmazállapotok, halmazállapot változások. Csapadékfajták. Nyomás, légnyomás. A Napenergia földi megjelenése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ területen az energiatakarékosság módszerei és fontosságuk megismerése, a fenntarthatóság iránti elkötelezettség erősítése. Felépítés és működés kapcsolata szerint a halmazállapot-változásokról tanultak időjárási-geológiai jelenségekkel való kapcsolatának értelmezése. A környezet és fenntarthatóság szemszögéből az ember természeti folyamatokban játszott szerepének kritikus vizsgálata. A fogyasztási szokásokkal kapcsolatos ésszerű és felelős szemlélet erősítésével törekvés a tudatos állampolgárrá nevelésre. Természeti értékek és környezetkárosító folyamatok felismerése, egyéni és közösségi cselekvési lehetőségek meghatározása az energia-átalakító folyamatok környezeti hatásainak elemzése, alternatív energiaátalakítási módok megismerése kapcsán. A környezet szépsége, az emberi kultúrák fenntarthatósága és a benne élők testi-lelki egészsége közti összefüggések megjelenítése konkrét példák alapján.

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Természeti katasztrófák. Az ember természetkárosító tevékenysége. *Ismeretek:* A Föld. Belső szerkezete, földrengések, rengéshullámok. A légkör fizikai tulajdonságai. Természeti katasztrófák. Viharok, árvizek, földrengések, cunamik kiváltó okai. A kárenyhítés lehetőségei. A napenergia megjelenése a földi energiahordozókban. Víz-, szél-, nap- és fosszilis energiafajták, atomenergia. Energiatakarékosság a háztartásban (hőszigetelés, korszerű főzési, fűtési módszerek). A természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere (erdőirtás, légszennyezés, fényszennyezés).	A Föld belső szerkezetének, földrengések keletkezésének terjedésének vizsgálata adatgyűjtés alapján. Természeti katasztrófák vizsgálata adatgyűjtés alapján. Kiváltó okok elemzése. Kárenyhítés lehetőségeinek megismerése. A megújuló energiaforrások háztartásokban történő felhasználási lehetőségeinek elemzése adatgyűjtés alapján. Az atomenergia, mint az anyagszerkezetben rejlő jelentős energiaforrás tudatosítása. Energiatakarékossági lehetőségek vizsgálata a háztartásokban, iskolában, lakóhelyünkön. Adatgyűjtés és elemzés a környezetünkben történő természetkárosításokról és azok hatásairól.	*Kémia:* a víz- és levegőtisztaság, a levegő összetétele. *Biológia-egészségtan:* az éghajlat hatása az épített környezetre. *Földrajz:* Fenntarthatóság, fogyasztási szokások, környezettudatosság. Időjárási-éghajlati elemek, jelenségek, légköri alapfolyamatok. *Informatika:* adatgyűjtés az internetről. *Technika, életvitel és gyakorlat:* Energiatakarékosság. Hulladékkezelés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Földrengés, légkör, légnyomás, légköri és tengeri áramlat, cunami, napenergia, fosszilis energia, atomenergia, megújuló energia, energiatakarékosság,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Elektromos alapjelenségek, elektromos áram	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Elektromosság. Az elektromos energia felhasználása, szerepe a mindennapi életben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudomány, technika, kultúra területen a tudományos modellek változásának felismerése. Az anyag, energia, információ szemszögéből az atomok szerkezetét leíró modellek használata fizikai jelenséggel összefüggésben.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért lehet életveszélyes az elektromos vezetékek közelsége, megérintése? Az elektromos áram. Az atomszerkezet és az elektromosság kapcsolata. *Ismeretek:* Az anyag részecskéinek szerkezete. Atomi méretek. A testek elektromos állapota. Villámlás. Az elektromos áram. Áramerősség, áramerősség mértékegysége. Elektromos vezetők, szigetelők. Fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása. Az elektromos feszültség, a feszültség mértékegysége. Áramkörök. Elektromos ellenállás. A háztartások elektromos energia fogyasztása. Elektromos munka és teljesítmény. Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Veszélyek, érintésvédelmi ismeretek.	Az atom felépítésnek, a részecskék elektromos töltésének megismerése, modellezése. Elektromos töltéssel rendelkező testek kísérleti vizsgálata. Az elektromos áram hatásának kísérleti vizsgálata, az áramerősség mérése. Különböző anyagok vizsgálata elektromos vezetés szempontjából. Áramkörök építése, áramerősség és feszültség mérése. A soros és párhuzamos kapcsolás kísérleti vizsgálata, gyakorlati alkalmazásának megismerése. Adott feszültség esetén a fogyasztó ellenállása és a rajta áthaladó áramerősség kapcsolatának vizsgálata, a rövidzárlat és a balesetveszély felismerése. Az elektromos áram élettani hatásának elemzése adatgyűjtés alapján. Az elektromos készülékek és hálózat használata során fellépő kockázatok és veszélyek elemzése.	*Kémia:* Atommag és elektronok. Atom, molekula, ion. Atomszerkezet. Elektromos töltés. Veszélyszimbólumok. *Biológia-egészségtan:* az életfolyamatokat kísérő elektromos változások. *Informatika:* Adatgyűjtés. Animációk. *Technika, életvitel és gyakorlat:* Háztartási gépek, eszközök biztonságos használata. Energiatakarékosság.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elektron, atommag, proton, neutron, elektromos töltés, atom, molekula, elektromos áram, elektromos vezető, szigetelő, feszültség, teljesítmény, fogyasztás, érintésvédelem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Elektromágneses indukció, váltakozó áram	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Elektromos áram, áramerősség, feszültség, energia, energiaforrások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ szemszögéből az atomok szerkezetét leíró modellek használata az elektromágneses jelenségekkel összefüggésben. Az energiatakarékosság módszerei és fontosságuk felismerése. Energiatípusok (kémiai-, nap-, elektromos-) egymásba alakítását jelentő folyamatok megismerése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Hogyan keletkezik az áram? Az elektromos áram előállítása. Elektromos áram a háztartásokban. *Ismeretek:* Az anyag mágneses tulajdonsága. Mágnesezhető, nem mágnesezhető anyagok. Az elektromágneses indukció. Generátor, váltakozó áram. Elektromos motorok. Elektromos energia termelése. Erőművek. Atomenergia. Villamosenergia-hálózat. A villamos energia szállításának problémái. Lakások elektromos hálózata. Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Veszélyek, érintésvédelmi ismeretek. Energiatakarékos eljárások, eszközök ismerete (energiatakarékos izzó, hőszivattyú).	Permanens mágnes tulajdonságainak vizsgálata, gyakorlati alkalmazások gyűjtése, elemzése. A Föld mágnesességének vizsgálata, elemzése, az iránytű használata. Az elektromágnes kísérleti vizsgálata, gyakorlati alkalmazások gyűjtése elemzése. Különböző anyagok vizsgálata mágnesezhetőség szempontjából. Az elektromágneses indukció kísérleti vizsgálata, a generátor és az elektromos motor működésének elemzése modell alapján. A váltakozó áram tulajdonságainak vizsgálata. Elektromos motor modellezése. Erőművek csoportosítása, a környezetünkben található erőművek jellemzése adatgyűjtés alapján. Az atomenergia energiaellátásban betöltött szerepének áttekintése. Transzformátor kísérleti vizsgálata, a villamos energia szállításában betöltött szerepének elemzése. Magyar tudósok szerepének vizsgálata az elektromosság gyakorlati felhasználása tekintetében adatgyűjtés alapján. A háztartásokban található elektromos fogyasztók	*Földrajz:* A Föld mágneses pólusai, tájékozódás a Föld felszínén. Energiatakarékosság, fenntarthatóság. *Informatika:* filmek, animációk keresése. *Technika, életvitel és gyakorlat:* Háztartási gépek, eszközök biztonságos használata. Energiatakarékosság. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* az elektromosság szerepe az ipari fejlődésben, magyar találmányok az elektromossággal kapcsolatban.

		adatainak értelmezése, csoportosításuk energiaigény szerint. A háztartásokban használt elektromos fogyasztók működési költségeinek meghatározása egyszerű számításokkal. Az energiatakarékosság lehetőségeinek vizsgálata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Permanens mágnes, elektromágnes, elektromágneses indukció, generátor, váltakozó áram, elektromos motor, erőmű, villamosenergia-hálózat, transzformátor, elektromos fogyasztó, érintésvédelem.		

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló ismerje a tanult fizikai mennyiségek (hosszúság, térfogat, tömeg, sűrűség, hőmérséklet, idő, nyomás, légnyomás, erő, súly, feszültség, áramerősség) fizikai jelét, mértékegységét, tudja használni a mérésükre alkalmazható mérőeszközöket, legyen képes a közismert mértékegységek közötti átváltásra. Ismerje a víz különböző halmazállapotait, a halmazállapot változásokhoz tartozó jelenségek szerepét a gyakorlati életben, időjárásban. Ismerje a hang és a fény jellemzőit, a hallás és látás fizikai hátterét. Ismerje fel a gyakorlati életben tapasztalható fény- és zajszennyezést. Ismerje az ultrahang gyakorlati jelentőségét. Legyenek ismeretei a fényképezőgép és a távcsövek működéséről, az űrkutatás eszközeiről. Ismerje a háztartásokban, a közlekedésben alkalmazott energiahordozókat, értse az energiatakarékosság szükségességét, a fenntartható fejlődés fogalmát. Legyen képes a közlekedésben, a hétköznapi életben előforduló egyszerű mozgások jellemzésére. Ismerje a sebességváltozás és az erő kapcsolatát, tudja fizikai ismereteit felhasználni a járművek sebességváltozásakor fellépő jelenségek magyarázatára. Ismerje a Naprendszer objektumait, legyenek ismeretei az Univerzum felépüléséről. Értse a csillagjóslás és a csillagászat közötti különbséget. Legyenek ismeretei az időjárási jelenségek, természeti katasztrófák fizikai hátteréről. Ismerje fel az ember környezetszennyező, természetkárosító tevékenységét. Az elektromos áramról tanult ismereteit tudja alkalmazni a háztartási elektromos készülékek használatakor, legyen tisztában az elektromos készülékek használata során fellépő kockázatokkal, veszélyekkel. IKT ismereteit tudja alkalmazni fizika témájú információgyűjtésben, -rendezésben, -megjelenítésben. Legyen képes mérési adatok táblázatos és grafikus ábrázolására. Ismerje és önálló tanulás során használni tudja a tanórák során megismert online tananyagbázisokat, enciklopédiákat, elektronikus könyvtárakat. Tanult ismeretei alapján legyen képes a tananyaghoz tartozó kísérletek, hétköznapi jelenségek magyarázatára.

További tanulás feltételei

- ismerje fel a változásokat, a kölcsönhatásokat és a kölcsönható partnerek néhány egyszerű esetben.
- tudja, hogy mi a jellemző a termikus, a mechanikai, a mágneses, az elektromos, a gravitációs kölcsönhatásokra.
- tudjon különbséget tenni a mozgás és mozgásállapot között.
- tudja dinamilag értelmezni a tömeg és az erő fogalmát, valamint bevezetni azok mértékegységeit statikai módon.
- ismerje, Newton és Eötvös Loránt munkásságát.
- ismerja, az energia, munka, teljesítmény, hatásfok, forgatónyomaték, erőkar fogalmát, jelét, kiszámítási módját.
- tudja Pascal törvényt, és értsék ennek gyakorlati vonatkozásait.
- ismerjék a nyomás fogalmát, függését a nyomóerőtől és a nyomott felülettől, kiszámítási müódját, mértékegységeti és a gyakorlat alkalmszásait.
- ismerje az elektromos töltés alapján az árámerősségét fogalmát, kiszámítási módját és mértékegységét.
- ismerje a Ohm törvényt, tudja alkalmazni, létrehozni különféle áramköröket, sorosan és párhuzamosan kapcsolt fogyasztokkal.
- ismerje a síktükör, a domború és homorú tükörött.
- ismerje transzformátor felépítésést, működésetés szerepét a távvezeték-rendszerben.

SNI-sekre meghatározó követelmények

A fizikai ismeretek elsajátítása során cél a korszerű fizikai személetmódra nevelés, a környezettudatos gondolkodás és cselekvés iránti nyitottság kialakítása, a gazdaság környezetkárosító hatásának és a környezetvédelmi törekvések összefüggéseinek felismertetése, a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggések felismertetése.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók képesség- és gondolkodásstruktúrájára alapozva a fejlesztés érdekében fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a tanulók erősen kötődnek az érzékeléshez, az észleléshez, a közvetlen tapasztalatszerzéshez, ezért nagyon sok egyszerű kísérletre, gyakorlásra, mérésre, becslésre és ezek többszöri megismétlésére van szükség ahhoz, hogy a fizikai jelenségeket, folyamatokat megértsék, illetve az ismereteket alkalmazni tudják a mindennapi életben. A hatékony tanulási módszerek elsajátítása teszi lehetővé az egyre bővülő, önálló ismeretszerzést könyvekből, internetről és más forrásokból.

13.6.10 Élő idegen nyelv: angol

6. évfolyam

Forrás:

- 5/2020 (I.31.) Kormányrendelet
https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/megtekintes

Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyam számára
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat

Célok és feladatok

A korszerű idegennyelv-tanítás elsődleges célja a tanuló nyelvi cselekvőképességének fejlesztése. A tanuló legyen képes személyes és szakmai életében egyéni kommunikációs céljait elérni, saját gondolatait kifejezni, és mind valódi mind pedig digitális térben idegen nyelven ismereteket szerezni.

Az idegen nyelvek tanítása eltér a többi tantárgyétól abból a szempontból, hogy nem a tartalmi ismeretek átadásán van a hangsúly, hanem azoknak a készségeknek a kialakításán és állandó fejlesztésén, melyek segítségével a tanuló saját gondolatait és elképzeléseit idegen nyelven is ki tudja fejezni.

Az 5-6. évfolyamon az idegen nyelv tanítása szervesen épül a 4. évfolyamon megkezdett nyelvi fejlesztésre, illetve annak eredményeire. A hangsúly lassan áttevődik a nyelvelsajátításról a tudatos nyelvtanulás felé. Az életkornak, érdeklődésnek és a nyelvtanulás folyamatának megfelelő órai tevékenységek jellemezzék ezt a szakaszt is. Az 5. évfolyamtól változatlanul az idegen nyelvi kommunikációra történő felkészülés áll a középpontban, ezt tanórán kívüli feladatokkal, tevékenységekkel és az ezekben történő részvételre való biztatással kell segíteni.

A négyéves nevelési-oktatási szakasz egyik fő célja a megelőző szakaszban kialakított nyelvtanulási motiváció fenntartása és erősítése, ugyanakkor egyre hangsúlyosabbá válik, hogy a tanuló valós nyelvi helyzetekben tudja használni a nyelvet és egyre növekvő nyelvi tudatossággal rendelkezzen. Ekkor kell megalapozni azt a képességet, mellyel az idegen nyelvi ismereteket tudatosítja, és az idegen nyelvű szövegek világában eligazodik. A nyelvtanuló ebben a szakaszban egyre mélyebben és árnyaltabban ismeri meg az idegen nyelv felépítését és szerkezetét.

A diák aktív, önálló nyelvtanulóvá nevelése egyik feltétele az egész életen át tartó tanulás megalapozásának. Fejlesztéséhez szükség van a tanulási stratégiák elsajátítására, az önálló tanulás módszereinek megismerésére, valamint az önértékelés és a társértékelés alkalmainak megteremtésére. Fontosak a kooperatív módszerek, valamint a projektmunkák, amelyek fejlesztik a probléma- és folyamatközpontú gondolkodást. Szükséges, hogy a tanulók a digitális tartalmak felhasználásához útbaigazítást kapjanak. A nyelvórai és otthon elvégzendő tevékenységeken keresztül a tanuló váljon képessé arra, hogy digitális eszközökön és csatornákon keresztül is megértse az ismert témához kapcsolódó írott vagy hallott szövegeket. Tudjon szöveget alkotni szóban és írásban, valamint célnyelven beszélgetni az ismert nyelvi eszközök segítségével. Az egyéni tanulási különbségek kiegyenlítése miatt pedig szakmai szempontból alkalmazott, hogy az iskolai oktatásban a nyelvtanulás továbbra is ***csoportbontásban*** történhessen.

Kapcsolódás a kompetenciákhoz

A tanulás kompetenciái: Az idegen nyelvek tanulása során fejlődik a tanuló memóriája, a korábban tanult elemek felidézését és rendszerezését igénylő tanulási teljesítménye. A tanuló képessé válik a nyelvtanulási stratégiák felismerésére és ezek alkalmazására, ez pedig hasznosul más tantárgyak esetében is. Megtanulja a hibákra történő visszajelzések elfogadását, a hibák kijavításának szükségességét, valamint képessé válik saját és társai fejlődésének értékelésére. A tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségek felismerésével és kihasználásával is készül az egész életen át tartó tanulásra. Az önálló nyelvtanulásra való felkészülés a tanulási folyamat aktív résztvevőivé teszi.

A kommunikációs kompetenciák: A nyelvórai tevékenységek képessé teszik a tanulót arra, hogy az élő idegen nyelven árnyaltan fejezze ki, objektíven támassza alá, szemléltesse gondolatait, hallgassa meg társait, társaival közösen hozzon döntéseket, formáljon véleményt, információt és tudást osszon meg. Képekre, ábrákra, hanganyagokra, szövegekre idegen nyelven utal, azokra vonatkozóan véleményt fogalmaz meg és állást foglal, s ezeket felhasználva, párban vagy csoportban, további kommunikációs feladatokat old meg. Nyelvtudását személyes és online nyelvi érintkezésben kapcsolatépítésre használja fel.

A digitális kompetenciák: Az idegen nyelvek tanulása során a tanuló úgy használja a digitális eszközöket, forrásokat és mobiltelefonos applikációkat, hogy a célnyelv jellemző kifejezéseit és pragmatikáját megfelelően alkalmazza, valamint saját fejlődését és tanulását támogassa. Ezzel lehetővé válik az idegen nyelvű szövegalkotás, szövegértés és nyelvi interakciók fejlesztése digitális felületeken és eszközök használatával.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Az idegen nyelv tanulása során a tanulónak több szempontból fejlődik a gondolkodása, mely során egyre több nyelvi elemet képes felismerni, felidézni, az egymásra épülő elemeket logikusan elrendezni és alkalmazni. A feldolgozott témák hatására mérlegelő gondolkodása és problémamegoldó készsége, a nyelvek közötti kódváltást lehetővé tevő kognitív képességei is fejlődnek. Nyelvtudása növeli az információszerzési és tudásmegosztási lehetőségeit.

A személyes és társas kompetenciák: A társas kompetenciák fejlődéséhez hozzájárulnak a nyelvórákon gyakran párban vagy csoportban végzett feladatok, valamint egyéb, kooperáción alapuló tanulási tevékenységek is, melyek során fejlődik együttműködési készsége, kitartása, cél- és feladattudata. A nyelvtudás növeli a tanulók önbizalmát, önbecsülését, valamint fejleszti más nemzetek tagjaihoz, kultúrájához és az idegen, ismeretlen világokhoz való viszonyát.

A kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az idegen nyelv tanulása során a tanuló nyitottá válik a saját országa, nemzete és más népek történelmére, kultúrája közötti eltérésekre, elfogadja a különbségeket, magabiztosságát az anyanyelvi kötődés és az a kritikus, toleráns gondolkodásmód határozza meg, amely teret ad a kreatív, alkotó jellegű önkifejezésnek. A korszerű nyelvtanítás szükségszerűen magában foglalja a tanuló életkorának megfelelő alkotó tevékenységeket és az alkotással kapcsolatos tartalmakat.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A kompetencia fejlesztése valós nyelvi célok és helyzetek idegen nyelven történő leképezésével valósul meg. Egy nyelvi feladat megoldása közben a tanuló együttműködik, hagyományos és digitális forrásokat használ, kommunikál, problémát vitat meg, döntéseket hoz, ezekről beszámol, és mindezek felkészítik a munkavállalásra.

Módszerek

Az idegennyelv-oktatás tevékenység- és tanulóközpontú, vagyis a tanuló számára olyan életkorának, illetve érdeklődésének megfelelő szituációkat teremt, amelyekben személyisége fejlődik, és a nyelvet eszközként, hatékonyan használja. A nyelvi tartalmak és eszközök átadása szövegösszefüggésbe ágyazottan, konkrét beszédhelyzetekben, akár képekkel vagy nonverbális elemekkel segítve történik.

Kiemelten fontos a nyelvoktatásban az interdiszciplináris, azaz a tantárgyak között átívelő szemlélet, mely épít a más tantárgyak keretében szerzett ismeretekre, és az idegen nyelven megszerzett tudással pedig gazdagítja más tantárgyak tanulását. Projektfeladatok, információgyűjtés a szaktantárgyhoz, internetes kutatómunka, mind-mind történhet idegen nyelven is, felkészítve a tanulót a munka világában zajló információcserére.

A hosszú távon is fenntartható nyelvi fejlődés, valamint a motiváció fenntartása érdekében elengedhetetlen a tanórán kívüli nyelvhasználatra és nyelvtanulásra is építeni, melyekre a tanulót a nyelvórán egyre nagyobb mértékben fel kell készíteni. Ezeknek a tevékenységeknek elsődleges célja az, hogy a tanuló szinte mindennap találkozzon az idegen nyelvvel lehetőleg olyan helyzetekben, melyek életkorának és érdeklődésének megfelelnek, a nyelvtanulást élővé és folytonossá teszik, és ezzel nyelvtanulási kedvét erősítik. A nyelvórai és az iskolán kívüli nyelvhasználat lehetőségei nagyban segítik a nyelvi fejlődést az egyéni különbségek esetén is. A kerettantervben megfogalmazott, témákhoz kapcsolódó alkalmazott tevékenységek (idegen nyelvű filmek, könnyített olvasmányok, e-mail levelezés, idegen nyelvű színi előadások, internetes kutatási feladatok stb.) eredményesebbé teszik a nyelvtanítást.

Az adott nyelvet használó emberek és kultúrák megismerésével a nyelvtanuló nyitottabbá, érdeklődőbbé és tájékozottabbá válik, érzelemvilága és gondolkodása fejlődik. Az idegen nyelv tanulása során, valamint az iskolán kívüli tevékenységek által a nyelvtanuló részesévé válhat az adott kultúráknak, kapcsolatot teremthet anyanyelvi beszélőkkel, összehasonlíthatja saját kulturális szokásait más kultúrákkal. Az ismeretszerzésben segíthetnek a célnyelvi országokról szóló olvasmányok vagy filmek, vagy a rendszeres idegen nyelvi projekt feladatok, melyet a tanuló akár egyénileg, akár csoportosan készíthet el.

A motiváció fenntartása és erősítése érdekében a nyelvórát továbbra is a pozitív, jó hangulatú tanulási környezet jellemzi, amelyben a tanuló életkori sajátosságainak megfelelő, érdekes, kihívást jelentő, gyakran játékos feladatokat old meg. Ezeket a tankönyveknek is tartalmazniuk kell. A változatos munkaformák, például: projektmunkák, páros és csoportos feladatok, valamint az irányító tanár és a társak visszajelzései vagy a különféle értékelési formák segítik a tanulót abban, hogy továbbra is szívesen és örömmel vegyen részt a tanórán, önbizalma erősödjön, nyitott és motivált maradjon alapkészségeinek fejlesztésére és az újabb nyelvtanulási stratégiák elsajátítására. A nevelési-oktatási szakasz végére magabiztossá válik, szívesen használja nyelvtudását, s egyúttal egyre inkább tudatos nyelvhasználó is lesz, aki képes saját hibáit észrevenni, és saját haladását értékelni.

A nyelvtanulásban a valódi kommunikációs szituációknak és a valós nyelvi cselekvéseknek az alapja az idegen nyelvű, autentikus szöveg mely a nyelvtanuló számára tartalmi és nyelvi szempontból is illeszkedik életkorához és érdeklődéséhez. A jól megválasztott, megbízható tananyag nagy segítség tanárnak és tanulónak egyaránt, és a tanulási folyamat sikeressége szempontjából meghatározó. A nyelvtanulónak képessé kell válnia arra, hogy a szövegeket megértse, illetve az azokban szereplő nyelvi és egyéb információkat fel tudja használni saját tanulási céljainak megvalósítására támaszkodva az anyanyelvén vagy egyéb tanulásterületen megszerzett tudására. Hangsúlyos szerepe van emellett a nyelvi eszközök

funkcionalitásának, melyek a tananyagokban nem különálló egységekként, hanem mindig szövegösszefüggésbe ágyazva kell, hogy megjelenjenek.

Kimeneti szintek

Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a 6. évfolyam végére a KER szerinti A1 nyelvi szint a kimeneti elvárás. Ez időszak végére a tanuló ismeri és használja az alapszintű nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, valamint ezeket más tanulási területeken is alkalmazza kompetenciáinak mélyítésére. Életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hagyományos és digitális nyelvtanulási forrásokat használ (pl. internet, mobilalkalmazások), kiaknázza a tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségeket szórakozásra, főként ismerős, mindennapi helyzetekben történő kommunikációra, közvetítésre, ismeretszerzésre és tudásmegosztásra. Egyre inkább érti a nyelvtanulás, illetve a nyelvtudás fontosságát.

Az 5-8. évfolyamon a következő tanulási eredmények várhatók el, témakörtől függetlenül:

- változatos, kognitív kihívást jelentő írásbeli feladatokat old meg önállóan vagy kooperatív munkaformában, a tanult nyelvi eszközökkel, szükség szerint tanári segítséggel;
- nyomtatott és/vagy digitális alapú segédeszközt, szótárt használ;
- értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szituációkhoz kapcsolódó hangzószövegekben megjelenő információkat;
- kiemel, kiszűr konkrét információkat a nyelvi szintjének megfelelő írott szövegből, és azokat összekapcsolja más iskolai vagy iskolán kívül szerzett ismereteivel;
- a tanult nyelvi elemeket többnyire megfelelően használja, beszédszándékainak megfelelően, egyszerű spontán helyzetekben;
- digitális eszközökön és csatornákon keresztül is alkot szöveget szóban és írásban;
- digitális eszközökön és csatornákon keresztül is folytat célnyelvi interakciót az ismert nyelvi eszközök segítségével;
- digitális eszközökön és csatornákon keresztül is megérti az ismert témához kapcsolódó írott vagy hallott szövegeket;
- alkalmazza idegen nyelven az életkorának és érdeklődésének megfelelő digitális műfajok főbb jellemzőit.

Élő idegen nyelv: Angol

6. évfolyam

A 6. évfolyamon folytatódó nyelvoktatás legfontosabb célja az, hogy a tanulók változatlanul kedvet érezzenek a nyelvtanulás iránt, és örömüket leljék a nyelvvel való foglalkozásban, valamint hogy ébren maradjon kíváncsiságuk az idegen nyelvet beszélő emberek és kultúrájuk iránt, nyitottak maradjanak az új ismeretek, tapasztalatok befogadására.

Az egyre bővülő, összetettebb nyelvi tartalmakkal továbbra is szövegkörnyezetbe illeszkedve ismerkedik meg a tanuló. Míg 4. osztályban a hangsúly jellemzően a szóbeli nyelvhasználaton volt, ebben a szakaszban fokozatosan az írott szövegek is megjelennek. A Nat-ban megnevezett készségek továbbra is egymásba fonódva fejlődnek; ám a beszédkészség és a hallott szövegértés mellett előtérbe kerülnek az írásbeli szövegalkotás, valamint az olvasott szövegértés készségei is. A szövegekkel való munkát a tanuló érdeklődési körének megfelelő, autentikus szövegek, történetek teszik eredményessé. Ebben a tanulási szakaszban fokozatosan egyre nagyobb szerepet kap a digitális csatornákon

keresztül történő kommunikáció és szövegértés is.
Az 6. évfolyamon a tanuló a 4-ben és 5-ben már megismert témakörökkel és tartalmakkal találkozik, s az ott szerzett előzetes tudására építve bővíti tovább ismereteit. A témakörök egyre mélyebb és árnyaltabb feldolgozása, valamint a különböző szövegtípusok révén fejlődik a tanuló nyelvi cselekvőképessége: egyre bonyolultabb tartalmak megértésére és egyre összetettebb kommunikációs célok megvalósítására képes. Új témakörök is megjelennek: aktuális témák, melyek egyrészt a tanuló számára érdekes híreket, tartalmakat dolgozzák fel, másrészt lehetőséget biztosítanak arra, hogy a fiatalok életét is érintő aktualitásokat a nyelvórán megbeszéljék. A nyelvhasználat elsősorban osztálytermi keretek között valósul meg, de törekedni kell arra, hogy a tanulónak lehetősége legyen az osztálytermen kívül is valós nyelvhasználati helyzetek megélésére, illetve, hogy ezekre a tanórán kívül szerzett ismeretekre tudatosan építsünk.
Az országismereti témakörök bővülése és elmélyülése tovább erősíti a tanuló érdeklődését és nyitottságát a célnyelvet beszélő, eltérő kulturális háttérrel rendelkező emberek iránt.
Párhuzamosan az anyanyelvi kompetenciák fejlődésével, a tanuló egyre motiváltabbá válik és a célnyelv pontosabb és tudatosabb használatára törekszik. Miután megismerkedik különböző tanulási stílusokkal és módszerekkel, elindul az önálló nyelvtanulóvá válás útján, és 6. osztály végére már rendelkezik alapvető nyelvtanulási stratégiákkal.
Az oktatási szakasz végére a tanuló eléri a KER szerint meghatározott A1.2 szintet.

A 6. évfolyamra megfogalmazott kötelező nyelvi funkciók, nyelvi elemek és struktúrák a következők:

Angol nyelvi funkciók a 6. évfolyamra (a zárójelben olvasható angol nyelvű kifejezések példák):

- *köszönési formák* (üdvözlés és elköszönés) értelmezése és kifejezése
- (Hello! Good morning! Good night! Goodbye! How do you do? Very well, thank you. And how about you?
- *köszönet kifejezése* (Thanks. Thank you very much. You're welcome. Don't mention it.)
- *köszönetre történő reakció megfogalmazása* (You're welcome. No problem.)
- *bemutatkozás megfogalmazása* (My name is … Hello. Hi! Nice to meet you. Let me introduce myself.)
- *információkérés, információadás* (What's your name? My name is Peter. How old are you? I'm 10. Where are you from? I'm from Budapest. When's your birthday? On 4th July. What's your favourite animal? My favourite animals are cats. Have you got a pet? Yes, a cat. No, I haven't. Have you got any brothers or sisters? Yes, a brother. No, I haven't.)
- *hogylét iránti érdeklődés* (How are you? What's wrong? What's the matter?)
- *hogylét iránti érdeklődésre történő reakció kifejezése* (How are you feeling today?I'm fine, thanks. I'm OK.)
- *bocsánatkérés értelmezése és annak kifejezése* (I am sorry. I'm very sorry. I beg your pardon.)
- *bocsánatkérésre történő reakció megfogalmazása* (That's OK. No problem. Never mind. It doesn't matter)
- *jókívánságok kifejezése* (Happy birthday! Good luck! Congratulations! The same to you!)
- *főbb ünnepekhez kapcsolódó szófordulatok* (Merry Christmas! Happy New Year! Happy Easter!)

- *megszólítás és elköszönés kifejezése írott, személyes szövegben*, pl. baráti levélben és e-mailben (Dear Peter, Best wishes)
- *véleménykérés és arra reagálás* (Do you agree? Yes, I do. No, I don't. What do you think? I think …)
- *tetszés, illetve nem tetszés kifejezése* (Do you like ...? Yes, I do. No, I don't. What's your opinion about …? I think …)
- *dolgok, személyek megnevezése, rövid/egyszerű jellemzése* (What is this? What is it like? It's …/ It's big and comfortable. What's ... in English? What's ... in Hungarian?)
- *igenlő vagy nemleges válasz kifejezése* (Yes, I have. No, I haven't. Yes, I do. No, I don't.)
- *tudás, illetve nem tudás kifejezése* (I know. I don't know. I have no idea.)
- *nem értés megfogalmazása* (I don't understand.)
- *visszakérdezés kifejezése nem értés esetén* (Can you repeat it? Can you spell it for me?)
- *alapvető érzések kifejezése* (I'm cold. I'm hungry. I'm happy/sad/angry.)
- *akarat, kívánság kifejezése* (Would you like a ...? Yes, please. No, thanks. I would like …)
- *kérés és arra reagálás* (Can you give me a pen? Can I get a pen? Yes, here you are. Sorry, I can't.)
- *javaslat és arra reagálás* (Let's go to the cinema., Good idea. Would you like to come to the cinema? Yes, sure.)
- *meghívás és arra reagálás* (Can you come to my party? Yes, thanks. Sorry, I can't. I'd like to invite you to my party.)
- *kínálás és arra reagálás* (Would you like an orange? Here you are. Yes, please. No, thank you. Thank you.)
- *betűzés kérésének kifejezése* (Could you spell it, please?)
- *utasítások értelmezése és azokra történő reakció kifejezése* (Come here, please. Read the text, please.)

Angol nyelvi elemek, struktúrák a 6. évfolyamra (a zárójelben olvasható angol nyelvű kifejezések példák):

- *létezés kifejezése jelen időben*: 'to be' létige (I'm … I'm not … Are you …? Is he …? Who is he? What's that?)
- *szokásos cselekvés, történés kifejezése* jelen időben: Present Simple (I eat bread for breakfast. I don't like cheese. Do you play tennis?)
- *cselekvés, történés kifejezése jelen időben:* Present Continuous (Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.)
- *létezés kifejezése múlt időben*: 'to be' létige (I was … I wasn't ... Were you …? Was he…? Who was there? What was that?)
- *cselekvés, történés kifejezése múlt időben*: Past Simple (I ate bread for breakfast. I didn't see the film. Did you visit Joe?) Past Progressive 'used to'Could Past Passive (What were you doing yesterday afternoon? I used to like chocolate when I was younger. I could swim when I was four. It was closed after two years.)
- *jövő idejűség kifejezése*: 'going to' (I'm going to be a doctor. It's going to rain.) Will, Offers, Infinitive, Present Progressive (It will rain in the afternoon. Shall I get you something to drink? We are to go home early today. I am meeting my friend at the cinema tonight.
- *birtoklás: birtokos névmások és 's genitive* (My, your, his/her/its, our, their, Joe's brother …)
- *mennyiségi viszonyok*: egyes és többes szám (dog-dogs, child-children)

- *mennyiségi viszonyok:* számok (one, two, …, hundred), sorszámok (first, second, third…)
- *mennyiségi viszonyok*: megszámlálható főnevek (How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs.)
- *mennyiségi viszonyok*: megszámlálhatatlan főnevek (How much money have you got? I've got a lot of/little money.)
- *mennyiségi viszonyok*: Some, any, no, Every, each, Too much, enough, lots of, loads of, All, both, neither, none
- *térbeli viszonyok*: prepozíciók, helyhatározók (here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between …)
- *időbeli viszonyok*: gyakoriság (How often? always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day), időpontok/dátumok (in 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday, It's eight. It's quarter to eight.)
- *minőségi viszonyok*: rövid melléknevek fokozása (Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl.)
- *minőségi viszonyok*: rendhagyó melléknevek fokozása (good/bad, better/worse)
- *modalitás:* 'can', 'must' segédige (I can/can't swim. I must go.)
- *logikai viszonyok:* Linking words, Must / mustn't, Have to, should, Zero Conditional, Conditional Type 1, One / ones, Relative pronouns: who, which, that, So, neither
- (And/or/but/because, You must visit me soon. You have to keep the rules. If it rains, it pours. If you call him, he will answer. Mine is the best phone in the class. I don't know who to call. I like chocolate. So do I.)
- *szövegösszetartó eszközök*: névelők (a, an, the), mutató névmások (this, that, these, those), kötőszavak (and, or, but, because), névmások (I, he, they…, me, him, them…), some/any (There are some pencils in the bag. Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase., There isn't any juice in my glass.), határozatlan névmások (somebody, anybody, nobody, everybody)

Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

- az adott tématartományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget; az ismert témákhoz kapcsolódó kérdéseket, rövid megnyilatkozásokat, szövegeket.
- az adott tématartományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;
- az adott tématartományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

A 6. évfolyamon az angol nyelv tantárgy óraszáma: 108 óra (36 hét, heti 3 óra)

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	***Óraszám***
Személyes, közvetlen környezeti és természeti témák és szituációk	32
Közéleti témák és szituációk	9
Osztálytermi témák és szituációk	10
Kereszttantervi témák és szituációk	10
Célnyelvi vonatkozások	9
Interkulturális, országismereti témák és szituációk	14
Aktuális témák	7
Szórakozás	8
Ismeretszerzés, tudásmegosztás	9

Összes óraszám:	**108**

TÉMAKÖR: SZEMÉLYES, KÖZVETLEN KÖRNYEZETI ÉS TERMÉSZETI TÉMÁK ÉS SZITUÁCIÓK
ALKALMAZOTT ÓRASZÁM: 32 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elmesél rövid, személyes történetet egyszerű nyelvi eszközökkel, önállóan, a cselekményt lineárisan összefűzve;
- rövid, egyszerű, összefüggő szövegeket ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával az ismert szövegtípusokban, az ajánlott tématartományokban;
- értelmez életkorának megfelelő nyelvi helyzeteket hallott szöveg alapján;
- kommunikációt kezdeményez egyszerű hétköznapi témában, a beszélgetést követi, egyszerű nyelvi eszközökkel fenntartja és lezárja;
- az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel és válaszol a hozzá intézett kérdésekre;
- üzeneteket ír;
- megoszt alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemekkel;
- kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, kívánságot, tudást és nem tudást, szándékot;
- kifejez alapvető érzéseket, például örömöt, sajnálkozást, bánatot, elégedettséget, elégedetlenséget;
- ismerős és gyakori alapvető helyzetekben, akár telefonon vagy digitális csatornákon is, többnyire helyesen és érthetően fejezi ki magát az ismert nyelvi eszközök segítségével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a személyes és környezeti tématartományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget;
- a személyes és környezeti tématartományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;
- a személyes és környezeti tématartományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: ismerősök, rokonok (family relations)
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: közvetlen környezet, otthon
- A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a ház/lakás részei, bútorok, háztartási eszközök
- A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: ünnepek
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbik
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: társadalmi kapcsolatok (social relations)
- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: animals, plants
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a természet, a város és a vidék
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természetvédelem, állatvédelem
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természeti jelenségek (natural phenomena)

- Személyes és közvetlen környezethez tartozó egyszerű információk átadása egyszerű nyelvi elemekkel
- Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő mindennapi nyelvi funkciók használata.

ALKALMAZOTT TEVÉKENYSÉGEK:

- projektmunka egyénileg (PPT):
  - családfa készítése képekkel és annak szóbeli bemutatása
  - a lakóhely és környezetének bemutatása
- scrapbook/poszter készítése:
  - 'Ez vagyok én' (kedvenc tárgyaim, együttesem, színészem stb.)
  - 'A családom'
  - 'Háziállatom', milyen állatot szeretnék, (fajta, kinézet, kor, táplálkozás, szokásaik stb.)
  - 'Okosház'
- projektmunka csoportban:
  - Ezek vagyunk mi (kedvenc együtteseink, kedvenc tantárgyaink, kedvenc filmjeink, színészeink, olvasmányaink, játékaink stb.)
  - (plakát készítése): Mit teszünk környezetünk védelme érdekében?
  - (makett készítése): A mi házunk; Álomházam; Lakóhelyünk
- csoportos internetes kutató munka: 'Families around the world' képek gyűjtése, azok bemutatása, összehasonlítása az órán
- szóbeli mini-prezentációk: 'Napirendem'+ családtag napirendje, szabadideje
- internetes kutatás: meddig élnek a különböző állatok?
- kérdőívek megalkotása, kitöltése, illetve írásbeli/szóbeli összegzése:
  - 'Házi kedvencek a csoportunkban',
  - 'Különóráink és hobbijaink' (időpont, helyszín stb.)
- internetes kutatás: My hero's/actor's life and lifestyle
- Szerepjátékok:
  - Interjú kedvenc hősöddel/színészeddel az életéről és családjáról
  - Ismerkedés egy új osztálytárssal – kérdések és feleletek

TÉMAKÖR: KÖZÉLETI TÉMÁK ÉS SZITUÁCIÓK

ALKALMAZOTT ÓRASZÁM: 9 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon, tanórán kívül is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a közéleti tématartományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget;
- a közéleti tématartományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;
- a közéleti tématartományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a közéletben és a szolgáltatásokban résztvevő személyek, (pl. clerk, guide, waiter, ticket officer, tourist)

- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: cultural institutions, restaurants, national and international attractions/sights, city life/country life
- A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: entrance tickets, forms, brochures
- A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: cultural events, ways of entertainment
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: giving directions, giving information
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbies, entertainment, culture, travelling, national and international tourism
- A közéleti tématartományhoz tartozó egyszerű információk értelmezése.

ALKALMAZOTT TEVÉKENYSÉGEK:

- poszter: térképkészítés a környékről, üzletekről, látványosságokról, majd ezt felhasználva páros feladat az útbaigazítás gyakorlására
- prospektus, reklám készítése - csoportverseny - (étterem, mozi, színház, látványosság) - melyik a leghatásosabb reklám?
- projektmunka csoportban (társasjáték készítése és játszása):
- 'What do you know about…?' (The moon, The Pacific Ocean, Crocodiles, Tokio, Jazz music stb.) - egyszerű válasszal lehet továbblépni.
- 'What can you find' (in London, in Budapest, in Paris, in New York, in your home town stb.) - egy nevezetességgel lehet továbblépni.
- kiselőadás, internetes kutatómunka: az Egyesült Királyság bemutatása
- quiz játék a célnyelvi országokról és hazánkról
- színi előadás: egy ismert mese közös elolvasása és dramatizálása
- kérdőív készítése, kitöltése, kiértékelése
- leggyakoribb szórakozási formák a csoportban, (tv, olvasás, internet, sport stb.)

TÉMAKÖR: OSZTÁLYTERMI TÉMÁK ÉS SZITUÁCIÓK

ALKALMAZOTT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott célnyelvi óravezetést és utasításokat, kérdéseket;
- felkészülést követően röviden, összefüggően beszél az ajánlott tématartományokhoz tartozó témákban;
- képet jellemez röviden, ismert nyelvi fordulatok segítségével, segítő tanári kérdések alapján;
- változatos, kognitív kihívást jelentő szóbeli és írásbeli feladatokat old meg önállóan vagy kooperatív munkaformában, a tanult nyelvi eszközökkel, szükség szerint tanári segítséggel;
- értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű hangzószövegben a tanult nyelvi elemeket;
- alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és a feladatmegoldás során;
- alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott, nyomtatott vagy digitális alapú szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és feladatmegoldás során;
- egyszerű mondatokat összekapcsolva mond el egymást követő eseményekből álló történetet, vagy leírást ad valamilyen témáról;

- nem értés esetén a meg nem értett kulcsszavak, vagy fordulatok ismétlését vagy betűzését kéri.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a játék céljainak megfelelően alkalmazza;
- a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a feladat céljainak megfelelően alkalmazza.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: tantestület (school staff)
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: school
- A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: objects used for studying
- A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: afternoon activities, school festivals, school traditions, events, extracurricular opportunities for language learning/use of language
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: learning, social events, hagyomány őrzés (keeping traditions)
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: tudás (knowledge), nyelvtanulási célok (language learning targets)
- Részvétel tanórai nyelvi fejlesztő tevékenységekben
- Tanult elemek felhasználása a nyelvi célok elérésére
- Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő írott és hangzó szöveg felhasználása a nyelvi fejlesztő tevékenységek során.

ALKALMAZOTT TEVÉKENYSÉGEK:

- projektmunka: - egyéni vagy csoportos
    - iskolai szokások, napirend, órarend
    - iskolai szabályok
    - iskolai öltözködés Magyarországon és a célnyelvi országokban
    - tantárgyak összehasonlítása a két országban, iskolai időbeosztás összehasonlítása, tanórán kívüli tevékenységek összehasonlítása
- scrapbook/poszter: ('kiállítás' az osztályterem falain)
    - iskolánk bemutatása
    - kedvenc tanárom bemutatása
    - kedvenc iskolai helyem bemutatása
- kérdőív készítése:
    - kedvenc tantárgyak, ki miben érzi jónak / kevésbé jónak magát – szóbeli összesítés
- kutatómunka: szótanulási stratégiák – a különböző módszerek bemutatása
- csoportos feladat:
    - szókártyákból mondatalkotás – melyik csoport tudja az összes kártyáját felhasználni?
    - mi mindent csinál az ideális nyelvtanuló idegen nyelven?
- Iskolai versenyek:
    - olvasási verseny – Ki tud egy év alatt 10 000 szót a könnyített olvasmányok segítségével elolvasni?
    - verslánc– egyszerű célnyelvi gyerekversekből

- ’Use of English’ – Tanulmányi verseny korosztályi célnyelvi követelményekből

TÉMAKÖR: Keresztantervi témák és szituációk
ALKALMAZOTT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismer szavakat, szókapcsolatokat a célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő, más tudásterületen megcélzott tartalmakból.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Alapvető szavak, szókapcsolatok használata célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő tartalmakból.

ALKALMAZOTT TEVÉKENYSÉGEK:

- internetes kutató- és projektmunka:
  - településem történetének, földrajzának, élővilágának bemutatása
- kedvenc dal feldolgozása (pl. kérdésekkel, vizuális eszközökkel)
- egyéni projektmunka:
  - Melyik tantárgyban segített idegennyelv tudásom és hogyan?
- csoportos projekt: társasjáték készítése és játszása – fókuszban egy-egy tantárgy
  - pl. földrajz – Nevezz meg hármat…’ (rivers in Hungary, hills near Budapest, towns in England, lakes in Hungary, cities in America stb…)

TÉMAKÖR: CÉLNYELVI VONATKOZÁSOK
ALKALMAZOTT ÓRASZÁM: 9 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a célnyelv főbb jellemzőit;
- értelmezi és használja az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmakat a tanórán kívül is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- követi a célnyelvi normához illeszkedő kiejtést és intonációt a tanult nyelvi elemekben;
- alkalmazza a tanult nyelvi funkciókat társalgás megkezdéséhez, fenntartásához és befejezéséhez;
- digitális eszközöket és felületeket is használ nyelvtudása fejlesztésére;
- megold játékos és változatos írásbeli feladatokat rövid szövegek szintjén.
- nyelvtanulási céljainak eléréséhez társaival párban és csoportban együttműködik;
- nyelvi haladását többnyire fel tudja mérni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: nyelvi készségek (language skills, language learning, languages)
- Az anyanyelv és a célnyelv közötti legalapvetőbb kiejtési/helyesírási különbségek felismerése
- Az angol nyelv betű- és jelkészletének alkalmazása
- A célnyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata

- Az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmak felismerése, akár a tanórán kívül is, digitális csatornákon is
- Alapszintű nyelvtanulási stratégiák használata

ALKALMAZOTT TEVÉKENYSÉGEK:

- tanulásmódszertan tudatosan:
  - memóriafogas
  - tanulókártyák
- Nyelvtanulási típusok, stratégiák feltérképezése kérdőívvel
- közös popzenehallgatás – pl. 'gapfill' munkalappal
- filmnézés a célnyelven
- a fim egy-két jelenetének dramatizálása és eljátszása
- könnyített olvasmányok otthoni elolvasása (évente 1-2), és rövid, kedvébresztő beszámoló készítése az osztálytársak számára
- csoportos projekt:
  - társasjáték készítése pl. 'Use the word' (minden kockán egy szó, mondatot kell vele alkotni ahhoz, hogy tovább lépj)
  - betűzés játékosan (betűzd a szót, a többiek írják le)
- keresztrejtvény készítése – a megoldás a padtárs feladata
- játékos diktálási feladatok
  - 'Running dictation'
  - 'Chinese whispers'
- egyszerű nyelvezetű szöveg feldolgozása (illusztráció, előadás)

TÉMAKÖR: Interkulturális, országismereti témák és szituációk
ALKALMAZOTT ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait
- a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Főbb célnyelvi kulturális szokások, jellemzők ismerete, összehasonlítása alapvető hazai szokásainkkal
- Célnyelvi országok főbb országismereti jellemzőinek ismerete
- Hazánk főbb országismereti jellemzőinek ismerete célnyelven
- A célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó alapvető tanult nyelvi elemek alkalmazása

ALKALMAZOTT TEVÉKENYSÉGEK:

- az Egyesült Királyság megismerése hagyományos és digitális kutatómunka majd órai kiselőadások formájában, az alábbi témakörök mentén:
  - az angol iskolák jellemzői, napirend
  - tipikus angol ház, lakás
  - mindennapi szokások
  - ünnepek a családban
  - állattartási szokások, kedvenc állatok
  - angol nyaralási szokások
  - angol időjárás

    - az Egyesült Királyság tájegységei, országrészei
    - angol étkezési szokások, tipikus ételek
- olvasott szövegértés fejlesztése: az Amerikai Egyesült Államok – jellemző adatok, alapvető tudnivalók
- projektmunka csoportban (plakát készítése):
    - hazánk és az Egyesült Királyság összehasonlítása számokban, ill. képekkel illusztrálva –hasonlóságok, különbségek bemutatása- (kultúra, étkezés, hagyományok, időjárás, ruházat, történelem stb.)

TÉMAKÖR: AKTUÁLIS TÉMÁK
ALKALMAZOTT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- használja a célnyelvet életkorának és nyelvi szintjének megfelelő aktuális témákban és a hozzájuk tartozó szituációkban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- találkozik a célnyelvi, életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi legfőbb hírekkel, eseményekkel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi eseményekre vonatkozó alapvető szókincs megértése célnyelven.

ALKALMAZOTT TEVÉKENYSÉGEK:
- projektmunka:
    - aktuális hírek feldolgozása vizuális eszközökkel (rajz készítése, képek gyűjtése)
    - képaláírások megfogalmazása
    - időjárásjelentés
- Egy izgalmas sportesemény megtekintése az angol nyelvű híradóban (pl. úszó VB)
    - szógyűjtés az esemény témájával kapcsolatban
    - lenémított film tanulói kommentárral
- szerepjáték:
    - interjú készítése egy, a hírekben aktuálisan szereplő híres emberrel

TÉMAKÖR: Szórakozás
ALKALMAZOTT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmakkal;
- felhasználja a célnyelvet szórakozásra és játékos nyelvtanulásra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmak megismerése

- Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő angol nyelvű szövegek felhasználása szórakozás és játékos nyelvtanulás céljára
- Célnyelvi társasjátékok készítése és használata
- Részvétel játékos nyelvi tevékenységekben, drámajátékokban.

ALKALMAZOTT TEVÉKENYSÉGEK:

- nyelvi és egyéb hagyományos játékok: Scrabble, Activity, Ország-város, 'Találd ki, ki vagyok', Barkochba, kártyajátékok
- társasjáték készítése az aktuális tananyaghoz
- projektmunka, prezentáció:
  - kedvenc dalom/együttesem/filmem/színészem/animációs filmszereplőm/játékom bemutatása
- egy kisfilm/rajzfilm megtekintése
- közösen választott dal, képregény, film, órai feldolgozása

TÉMAKÖR: Ismeretszerzés, tudásmegosztás
ALKALMAZOTT ÓRASZÁM: 9 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban;
- találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon, tanórán kívül is;
- néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi ismeretterjesztő tartalmakkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Egyszerű, releváns információ megosztása az ismert nyelvi eszközökkel angol nyelven
- A tanult témákhoz kapcsolódó angol nyelvű, egyszerű információ megszerzése.

ALKALMAZOTT TEVÉKENYSÉGEK:

- csoportchat: közös online csoport létrehozása, rendszeres használata rövid angol nyelvű véleményekkel hozzászólásokkal
- projektmunka, kiselőadás, internetes kutatómunka: saját, választott témából
- scrapbook/poszter készítése az aktuális tananyaghoz
- IKT eszközökkel elkészített és segített prezentáció

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése
A tanuló:

- utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket megért;
- többnyire ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megérti.

Beszédkészség

A tanuló:

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű mondatokban válaszol;
- tanult minta alapján egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz;
- kérdéseket tesz fel;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- tanult minta alapján egyszerű párbeszédben részt vesz.

Olvasott szöveg értése

A tanuló:

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat elolvas;
- többnyire ismert nyelvi eszközökkel egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál;
- többnyire ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megért.

Íráskészség

A tanuló:

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket tanult minta alapján írásban megfogalmaz;
- egyszerű, strukturált szöveget (baráti üzenet, üdvözlet) létrehoz.

13.6.11. Ének-zene

Az ének-zene tanításának legfőbb célja a tanulók zenei anyanyelvi ismereteinek bővítése. Fontos cél továbbá, hogy a megalapozott zenei képességek *továbbfejlődjenek*. Középpontban továbbra is a zenei aktivitás, ezen belül az éneklés áll. A kerettantervben két évre vonatkozó órakeretek vannak feltüntetve, melyek a különböző órai tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelzik. A tematikai egységek és a tartalmak az oktatás gyakorlatában átfedik egymást.

A Kerettanterv témakörei:
1. Zeneművek/Népdalok, műdalok
2. Zeneművek/Zenehallgatási anyag
3. Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés
4. Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés
5. Zenei ismeretek/Zenei írás-olvasás.

A Készségek fő területei: előadói, befogadói és alkotó készség, melyek a fenti témakörökön belül találhatók. Az ének-zene tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:
A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérzés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a megtapasztalása más tárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá.
A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés, mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A kommunikációs készségek mélyüléséhez kapcsolódik a zeneművek elemzése, amely által a tanuló saját szavaival képes leírni a zenei folyamatokat, megérti a tágabb összefüggéseket, a zene funkcióját és kapcsolatát azzal a világgal, amelyben létrejött, illetve azzal a világgal, melyben aktuálisan hatást gyakorol. A tanuló így megismeri a zene mindennapi funkcióját és megtanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.
A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.
A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van véleményének, gondolatainak kinyilvánítására. Mások produkciójának

tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.
A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a szépérzék fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is. Ezen kívül különböző kultúrák zenéjével való ismerkedés és azok társadalmi funkciójának megértése hozzájárul a komplex látásmód kifejlődéséhez.
Fontos, hogy a tanulók minél differenciáltabban tudják megfogalmazni a zeneművek üzenetét és megtalálják önmagukat bennük. Ehhez szükséges a tanár változatos, és életkori sajátosságokhoz igazodó gazdag motivációs tárháza.
Az ének-zene órák fontos célja a komplex élményátadás, mely a tanulót különféle tevékenységeken keresztül vonja be a zenélésbe. Ide tartozik a mozgás, koncertlátogatás, tánctanulás, a zenei anyaghoz kapcsolódó dramatikus előadások létrehozása és az órán kívüli gyűjtőmunka. A zenepedagógiai tevékenység jelentős mértékben alapoz a kortárs kulturális és zenei környezetre is, segít megérteni és feldolgozni a modern életvitelhez kapcsolódó nagy mennyiségű hangzó anyagot és megtalálni bennük a művészi értékeket. Az élményszerzés kiteljesedhet koncerteken az élő zenével történő találkozáskor, de legmagasabb fokát a iskolai minőségi kóruséneklésben érheti el.
Összességében továbbra is fontos cél, hogy tovább erősödjön a tanulókban kulturális és társadalmi identitásuk. A művészeteket, ezen belül a zenét, mint pótolhatatlan emberi szükségletet éljék meg.
A tanár megismertethet diákjaival „kedvenc” dalokat és figyelmet kell fordítani a zenei rétegműfajok napjainkban folyamatosan változó jelenségeire is.

5–6. évfolyam

A fenti életszakaszban a fejlesztés fő célja a tanuló továbbvezetése a tevékenységközpontú zenei megismerés folyamatában. Cél továbbá, hogy minél több játékos és kreatív módszert használjanak képzeletük fejlesztésére. A közös éneklések, zenélések, mint a személyiség egészséges fejlődésének nélkülözhetetlen formái segítik a másokkal történő harmonikus együttműködést, a közösségi összetartozás érzését, az önkifejezés, az önismeret belső késztetésének kialakulását. Kodály útmutatása szerint, az így megszerzett tapasztalatok elvezetnek a remekművek befogadásához.
A tanulók tovább ismerkednek a klasszikus zenekar hangszereivel, valamint magyar népi hangszerekkel is.
A zenei készségfejlesztés célja ebben az életkorban a zenei anyagban megismert ritmus- és ütemfajták megismerése és gyakorlása. A ritmikai, dallami, és hallási készségek fejlesztésében és gyakorlásában egyre nagyobb szerepet kap az önkifejezés, a tanult zenei elemek és eszközök önálló alkalmazása.
A zenehallgatás célja a művek megismerésén túl a zenei kifejezőeszközök mélyrehatóbb elemzése és a zeneművek tágabb történelmi és társadalmi kontextusban való értelmezése. Az értelmezés része a zene keltette gondolatok, érzések, vélemények szóbeli kifejezése is, melyek az érzelmi nevelést segítik.
A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

Az 5. évfolyamon az ének-zene tantárgy alapóraszáma: 72óra (heti 2 óra)
A 6. évfolyamon az ének-zene tantárgy alapóraszáma: 36 óra.

TÉMAKÖR: Zeneművek/ Énekes anyag
JAVASOLT ÓRASZÁM: 5. osztályban: 36 óra, 6. osztályban: 17 óra
Dalok a mindennapi élet, munka, szerelem témaköreiből – 5. osztály
A bundának nincs gallérja; A kapuban a szekér; A karádi faluvégen ; Aki dudás; Árpa is van; Az ürögi faluvégen, Csínom Palkó, Csínom Jankó ; Dudaszó hallatszik ; Erdő, erdő, de magos a teteje; Egy kis kertet kerítek ; Erdő, erdő, erdő; Érik a szőlő; Esik az eső, ázik a heveder; Hej, Dunáról fúj a szél; Hidló végén; Hol jártál az éjjel; Hull a szilva; Jaj, de beteg vagyok; Jó gazdasszony vagyok én; Kicsi vagyok, nagy az eszem; Kitrákotty – mese; Megyen már a hajnalcsillag lefelé; Még azt mondják, nem illik; Megismerni a kanászt; Összegyűltek, összegyűltek; Póda Péter, Póda Pál; R égi táncdal, Sej, Nagyabonyban; Száraz tónak nedves partján; Úgy tetszik, hogy jó helyen vagyunk itt
Műzenei szemelvények, más népek dalai
M. Praetorius: Viva la Musica (kánon); J.S. Bach: Üdv rád és házad népére; L. van Beethoven: A mormotás fiú dala; Johannes Brahms: Bölcsődal; Bárdos Lajos: Szép kis család; Szőnyi Erzsébet: Postaváró (amerikai dallam); A kis lányok (cseh népdal.); Édes fülmile (tatár népdal.); Pál, Kata, Péter (francia); Áll egy ifjú nyírfa (orosz népdal.)

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra
Báránkámon csengő szól; Bárcsak régen felébredtem volna; Föl, föl vitézek; Haj, ki, kisze, haj; Kossuth Lajos azt írta; Pásztorok, keljünk fel; Új esztendő; Regős ének, Talalaj, talalaj, Tóth Lőrinc

Dalok a mindennapi élet, munka, szerelem témaköreiből - 6. osztály
A Vargáék ablakja; De szeretnék páva lenni , Duna parton ; Elment a két lány ; Este van már ; A Mátrai Képek dalai: A Vidrócki híres nyája, Elmegyek, elmegyek, Madárka, madárka, Sej, a tari réten; Nem vagyok én senkinek sem adósa; Nézd meg lányom, nézd meg jól; Ősszel érik babám; Tavaszi szél; A jó lovas katonának

Műzenei szemelvények, más népek dalai
John Of Fornsete: Nyár-kánon; Te álomszuszék, ébredj! – angol kánon; Tinódi Lantos Sebestyén: Egri históriának summája; J. Haydn: Falusi jókedv; Fa fölött, fa alatt – szlovák népdal

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra
Egressy Béni: Szózat; Ki, s ki népei vagytok ; A kis Jézus megszületett ; Hayes – Kerényi György: Karácsony ünnepén – kánon; A, A, A, a farsangi napokban; Azért, hogy én huszár vagyok; Örvendetes napunk támadt

ISMERETEK

- 5. osztályban 50, 6. osztályban 26 dal megismerése
- A dalokban előforduló népi kifejezések értelmezése

- A dalok témájához, karakteréhez igazodó tempók, éneklési módok megismerése
- A Szózat hallás utáni megtanulása és éneklése

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Népdalok a magyar népzene régi és új rétegéből, más népek dalai és műdalok hallás utáni megtanulása, éneklése kottaképről és emlékezetből, szöveggel
- A tanult dalok tiszta intonációjának fejlesztése az éneklés helyes szokásainak gyakorlásával és szolmizációs éneklésével
- A tanult magyar népdalok meghallgatása tanári előadásban, adatközlő által és feldolgozott formában is
- A tanult dalok feldolgozása dramatizált előadással és tanár, hangszeren játszó osztálytárs, vagy zenei alap által megszólaltatott hangszerkísérettel
- Különböző stílusú műdalok, kánonok, duettek, zenei szemelvények hallás utáni megtanulása és éneklése kottaképről és emlékezetből
- Megzenésített versek éneklése tanár, hangszeren játszó osztálytárs, vagy zenei alap által megszólaltatott hangszerkísérettel
- A tanult dalok feldolgozása a kapcsolódó tánccal, dramatizált előadással és hangszerkísérettel
- Előadói készség: Éneklését tudja a dalok karakteréhez, hangulatához igazítani
    - Előadásában tud hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez alkalmazkodni
    - Éneklése az alsóbb évfolyamokban kialakított helyes éneklési szokásokra épül
- Befogadói készség: Az új dalok egyre értőbb meghallgatása
    - A képzelet használatának szorgalmazása a zeneművek befogadása közben
- Alkotói készség: Aktív részvétel szorgalmazása az alkotói folyamatokban
    - A megélt élmények feldolgozásának segítése

FOGALMAK

Régi és új stílusú népdal; kvintváltás; ereszkedő és kupolás dallamvonal; adatközlő a cappella; kamaraének – társasének; versmegzenésítés; tempo giusto, parlando, rubato, mezzoforte.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés
- A népdalokhoz kapcsolódó gyermekjátékok, táncok előadása
- Népszokások eljátszása
- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó iskolai műsorok előadásában
- Részvétel az iskolai kórus munkájában
- Részvétel a Zenei Világnap alkalmából az iskolában megvalósuló rendezvényen
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dalok kapcsán

TÉMAKÖR: Zeneművek/Zenehallgatási anyag
JAVASOLT ÓRASZÁM: 5. osztályban: 14 óra, 6. osztályban 8 óra
Zenehallgatási anyag – 5. osztály

Dunántúli ugrós táncok
Kodály Zoltán: Háry János: Sej, Nagyabonyban; Székelyfonó: Kitrákotty mese; Karácsonyi pásztortánc: gyermekkar
Bartók Béla: Magyar képek: Este a székelyeknél; Ürögi kanásztánc; Román népi táncok: 6., 7. tétel
Bárdos Lajos: Régi táncdal - vegyeskar
Zene Mátyás király udvarából
J. S. Bach: Parasztkantáta: (Mer hahn en neue Oberkeet)
W. A. Mozart: Egy kis éji zene; A- dúr zongoraszonáta - III. Török induló
Liszt Ferenc: Manók tánca
Johannes Brahms: V. magyar tánc
Mogyeszt Muszorgszkij: Egy kiállítás képei –Ódon várkastély; Tüiléríák kertje
Farkas Ferenc: Régi magyar táncok – Lapockás tánc, Ugrós
Ligeti György: Síppal, dobbal, nádi hegedűvel - dalciklus Weöres Sándor verseire
John Williams: Csillagok háborúja – induló

Zenehallgatási anyag – 6. osztály
Kapuvári verbunk (Magyar népzenei antológia)
Kodály Zoltán: Lengyel László – gyermekkar; Gergely-járás – részlet - Jobb az árpa – gyermekkar; Kállai kettős – vegyeskar, népi zenekari kísérettel; Mátrai képek - vegyeskar
Bartók Béla: Magyar képek – Medvetánc; Gyermekeknek – Fa fölött, fa alatt
Hans Leo Hassler: Gagliarda - vegyeskar, olasz nyelven
Georg Friedrich Handel: Vízizene – D- dúr szvit I. tétel
Joseph Haydn: Üstdob szimfónia II. tétel
W. A. Mozart: A varázsfuvola - részletek
Erkel Ferenc: Hunyadi László – Palotás, Meghalt a cselszövő
Liszt Ferenc: 2. magyar rapszódia - részlet
Bedrich Smetana: Moldva – részlet
Benjamin Britten: Variációk és fúga egy Purcell témára (szimfonikus zenekar bemutatása)

ISMERETEK
- a legelterjedtebb magyar népi hangszerek (pl. tekerő, duda, cimbalom, citera, doromb, furulya, tárogató, síp) ismerete
- A klasszikus zenekar hangszercsaládjainak felsorolása, és alapvető hangszereinek megnevezése (fafúvók rézfúvók, vonós, ütős)
- A karmester és a karvezető különböző szerepének megértése
- A madrigalizmus (szövegfestés) megfigyelése a különböző korokban, a szöveges és abszolút zenében

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK
- A zene keltette érzések, gondolatok, vélemények megfogalmazása tanári kérdések segítségével
- Párhuzamok felismerése a régmúlt, közelmúlt és a jelen zenei megnyilvánulásai között a hallgatott zenékben

- Jellegzetes hangszerek, hangszercsoportok kapcsolása a megismert népzenei és műzenei stílusokhoz/műfajokhoz
- Befogadói készség: kapcsolatot talál a dalokban, zeneművekben megjelenő élethelyzetek és saját élete között.
- Azonosítani tudja a különböző zenei karaktereket
- Követni tudja a rövidebb zenei formahatárokat, tagolásokat akár énekes, akár hangszeres részletek tekintetében

FOGALMAK

Népi és klasszikus hangszercsaládok és hangszerek; karmester; karvezető, programzene; színpadi zene; alkalmazott zene; cselekmény, műfaj; funkció; zenei téma; komolyzene, könnyű zene; madrigál; a vegyeskar szólamai (szoprán, mezzo, alt, tenor, bariton, basszus)

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel ifjúsági hangversenyeken
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről
- Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

TÉMAKÖR: Ismeretek / - Ritmikai fejlesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5. osztályban 8 óra, 6. osztályban 4 óra

ISMERETEK

- A tanult ritmusértékek bővítése a 16-od, kis éles és nyújtott ritmussal. Ismeri és használja gyakorló nevüket, grafikai jelüket és értéküket
- Érzékeli a páros, páratlan és a váltakozó ütemet

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Páros és páratlan lüktetés felismerése hallás és kottakép alapján
- Az énekes és a zenehallgatási anyag metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója
- Váltakozó ütemek megfigyelése az énekes- és zenehallgatási anyagban
- Alkotói készség: páros és páratlan lüktetésű ritmussorok alkotása a tanult ritmusokkal hiányos ritmussorok tud kiegészítése vagy teljes megalkotása a megadott formai kereteken belül tá-titi, szinkópa, nyújtott és éles ritmusokkal, tizenhatodokkal.

FOGALMAK

Kis éles, kis nyújtott ritmus; tizenhatod; váltakozó ütem

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A dalok ritmusának hangoztatása
- Ritmuskánon, felelgetős a tanárral, később az osztály csoportjai között
- Improvizáció, kreativitás támogatása a tanult ritmikai elemek felhasználásával
- Egyszerűbb ritmushangszerek készítése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása

TÉMAKÖR: Ismeretek - Hallásfejlesztés
JAVASOLT ÓRASZÁM: 5. osztályban 7 óra, 6. osztályban 3 óra
ISMERETEK

- Tiszta kvint, tiszta kvárt, tiszta oktáv
- Kis terc, nagy terc, kis szekund, nagy szekund
- Dúr és moll hangzás
- Módosított hangok: fi, szi, ta szolmizációs hangok felismerése, dallamalkotó szerepük értelmezése

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A tiszta hangközök felismerése és megnevezése
- A kis és nagy terc és szekund hangzatalkotó szerepének érzékelése és megértése
- A dúr és moll jellegű hangzás megfigyelése a zenehallgatási és az énekelt anyaghoz kapcsolódóan
- Az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallami elemek megfigyelése és megnevezése
- Ismerje a fi, szi, ta, módosított szolmizációs hangok dallamalkotásban betöltött szerepét
- A tanult dalok, egyszólamú zenei részletek követése kottából
- Az intonációs készség és a megosztott figyelem képességének fejlesztése a többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével
- A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése
- Alkotói készség: az 1. – 4. osztályban és az újonnan tanult zenei elemeket készség szinten, alkotó módon tudja használni (Rövidebb pentaton és hétfokú dallamokat tud kiegészíteni, befejezni és egyszerűbb formában megalkotni.)

FOGALMAK

Hangköz; hangzat; hármashangzat; dúr - moll jelleg; módosított hangok; módosító jelek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei elemek vizuális megjelenítése kézjelekkel
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dallami elemek felhasználásával
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniák megfigyelésének és meghallásának gyakorlására

TÉMAKÖR: Ismeretek – Zenei írás, olvasás
JAVASOLT ÓRASZÁM: 5. osztályban 7 óra, 6. osztályban 4 óra
ISMERETEK

- a tizenhatod – formációk grafikai képe és írása
- a kis éles és kis nyújtott ritmusok grafikai képe és írása
- a tiszta hangközök grafikai képe és írása
- a módosított hangok grafikai képe és írása
- az abszolút hangnevek
- C-dúr, a-moll

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- ritmusgyakorlatok olvasása és hangoztatása tizenhatodos, kis éles és kis nyújtott ritmusok fordulataival
- az új ritmikai elemek felismerése kottaképben
- az új ritmikai elemek leírása rövid gyakorlatokban
- a tiszta, kis- és nagy hangközök megfigyelése, megnevezése és írása az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan
- a tanult hangközök éneklése tanári segítséggel
- a tanult hangközök megszólaltatása egyidejűleg is, énekelve és hangszeren próbálva
- rövid dallamok írása betűkottáról hangjegybe, C-dóban

FOGALMAK

Tempójelzés; relatív szolmizáció; abszolút hangnevek; dúr; természetes moll; előjegyzés.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult zenei elemek vizuális megjelenítése
- Zenei írás - olvasás a tanult ritmusokkal, dallamhangokkal
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása.

A tovább haladás feltételei:

5. évfolyam

Éneklés: 15 – az énekes tananyagnál felsorolt – szemelvény csoportos éneklése emlékezetből
a Szózat éneklése emlékezetből
új típusú népdalok éneklése alkalmazkodó ritmussal

Zenehallgatás: többször hallgatott reneszánsz és barokk művek felismerése részleteik alapján
a népi hangszerek és a népi zenekar felismerése hallás után
reneszánsz és barokk zeneszerzők megnevezése

Improvizáció: variációk szerkesztése 2-4 ütemes terjedelemben a tanult ritmusképletekkel
kvintváltó dallam improvizálása (megadott formaképlet és kezdő sorok alapján)

Zenei írás-olvasás: ABC-s hangok megnevezése – leírása G-kulcsban (C’ – C”)

6. évfolyam

Éneklés: 10 dal, az énekes tananyag felsorolt rétegeiből választott történeti ének, műdal, ill. szemelvény átélt, kifejező előadása emlékezetből.

Zenehallgatás: énekes és hangszeres népdalfeldolgozások felismerése, megnevezése
többször meghallgatott klasszikus zeneművek felismerése témáik alapján
a szimfonikus zenekar hangszercsoportjainak, hangszereinek megnevezése
a bécsi klasszicizmus zeneszerzői, néhány művük felsorolása

Improvizáció: zenei kérdés-felelet szerkesztése (2x2 ütemes terjedelemben)

Zenei írás-olvasás: Dúr és moll hangnemek kottaképről történő azonosítása 1# - 1b-ig
a módosító jelek értelmezése kottakép alapján
tanult dallamok éneklése betűkottáról és kottakép alapján

7–8. évfolyam

Az iskolai zenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és a műalkotás optimális zenei befogadása.
A zenei befogadás aránya megnő, melyet változatos motivációs technikákkal és aktivitások gazdag tárházával lehet sikeressé tenni. Meg kell találni azokat a közös kreatív zenélési formákat, melyek segítenek a remekművek közelébe jutni.
Dalkincsük folyamatosan bővül a magyar és más népek dalaival, ez által fejlődik stílusos, kifejező éneklésük. A dalok és zeneművek válogatása igazodik életkori sajátosságaikhoz.
A közös éneklés legmagasabb szintje az iskolai kórus, mely nélkül nem teljesíthetők Kodály zenei nevelési elvei.
Ebben a tanulási szakaszban összegződnek a korábbi tanítási egységek zeneművei zenetörténeti szemléletmóddal. A tanulók minden egyes tanévben találkoztak a fontos zenetörténeti korszakokhoz tartozó, életkori sajátosságaiknak megfelelő zeneművekkel, melyeknek itt a rendszerezése történik.

Legfontosabb módszertani elv, hogy megfelelő motivációval a gyermek megtalálja a kapcsolatot a zeneművek által közvetített érzelmi – intellektuális élethelyzetek és a sajátja között!

A szabad órakeret lehetőséget ad a tanárnak az értékválasztásra kedvelt dalaiból, illetve a különböző médiumok által közvetített sokféle zenéből, napjaink szerteágazó rétegműfajaiból.

A tantárgy alapóraszáma *7.évfolyamon*: 36 óra

8. évfolyamon: 36 óra

TÉMAKÖR: Zeneművek/ Énekes anyag
JAVASOLT ÓRASZÁM: 7. évfolyam: 14 óra
8. évfolyam: 14 óra

Magyar népdalok - 7. osztály

A szennai lipisen-laposon; Által mennék; Ej, haj, gyöngyvirág; Erdő, erdő, de magos a teteje; Fecském, fecském; Hopp ide tisztán; Kecskemét is kiállítja; Megkötöm lovamat; Megrakják a tüzet; Sej, felszállott a kakas; Te vagy a legény

Műzenei szemelvények

Gloria Patri et Filio (gregorián); Moniot D'Arras: Nyári ének (XIII sz.); Praetorius: Jubilate Deo – kánon; J. S. Bach: Már nyugosznak a völgyek (János Passió 15. sz); J. Haydn: Szerenád; W. A. Mozart: Vágyódás a tavasz után; L. van Beethoven: Urián földkörüli utazása, Örömóda; Franz Schubert: A pisztráng

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Pásztorok, pásztorok, örvendezve; Kossuth Lajos táborában; Amadé László – Arany János: Toborzó (A szép fényes katonának); Bocsásd meg Úristen (Cantus Catholici, 1651, Balassi B.) protestáns egyházi népének; Néktek emlékezem (Cantus Catholici, 1651)

Magyar népdalok - 8. osztály

A bolhási kertek alatt; A csitári hegyek alatt; Az igaz Messiás; Béreslegény; Bújdosik az árva madár; Elindultam szép hazámból; Elmegyek, elmegyek; Erdő mellett estvéledtem; Gerencséri utca; Hej, haj Boldizsár – cigány népdal; Kőmíves Kelemen balladája; Röpülj, páva

Műzenei szemelvények, más népek dalai

Aranyosom – lengyel népdal; Enni, inni van csak kedvem – szlovák népdal; Régi mesékre – ír népdal; Nyírfácska - orosz népdal; Ismeretlen szerző: Az erdőn már a rügy fakad – Tavaszköszöntő, a reneszánsz mű dallama; Bárdos Lajos: Csöndes kánon (Raics István); Gaudeamus igitur (két szólam); W. A. Mozart: Ó, felvirradt a szép óra; Gebhardi – Kerényi György: Glória szálljon – kánon; Nobody knows – spirituálé (két szólam)

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Ó, gyönyörű szép, titokzatos éj; Kossuth Lajos azt üzente; Fónagy József – Arany János: Süvegemen nemzetiszín rózsa; Ma van húsvét napja

ISMERETEK

- Népdalok és műdalok
- a magyar népzene régi és új rétegeinek jellemzői
- Műzene és népzenei feldolgozások különbsége
- Homofon és polifon (kánon) szerkesztés
- A zenetörténeti stílusok vokális jellemzői
- A dúr és moll szerepe a zenei kifejezésben

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Az újonnan, hallás után tanult népdalok, műdalok énekelése kottaképről és emlékezetből
- Előadói készség: az adott dal karakterének árnyalt megszólaltatása (dinamika, tempó, zenei tagolás, frazeálás, stílus)
- A parlandot, rubato, giusto természetes módú használata
- Minta adása a dalok hiteles megszólaltatásához, a tanári, adatközlő és művészi előadásokból
- Megzenésített versek előadása tanár, hangszeren játszó osztálytárs által megszólaltatott hangszerkísérettel
- Dalok előadása a hozzájuk kapcsolódó tánccal, dramatizált előadással és hangszerkísérettel
- A helyes éneklési szokások és a tiszta intonáció fejlődése
- Felismeri a népdalok és a mai világ párhuzamait

FOGALMAK

A korábban tanultak elmélyítése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés
- A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál
- Éneklés az iskolai kórusban
- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projektekben
- Részvétel a Zenei Világnap alkalmából rendezett iskolai programokban
- A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása

TÉMAKÖR: Zeneművek/Zenehallgatási anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7. évfolyam: 13 óra

8. évfolyam: 13 óra

Zenehallgatási anyag – 7. osztály

Magyar Gregoriánum (Schola Hungarica) - részletek

Orlando di Lasso: Visszhang

Bakfark Bálint: Fantázia lantra - részlet

J. S. Bach: h-moll szvit – Badinerie; d-moll toccata és fúga;Parasztkantáta Nr.16 basszus ária; János Passió – Már nyugosznak a völgyek 15.sz.

G. F. Handel: Messiás – Halleluja; F- dúr orgonaverseny I. tétel

H. Purcell: Artúr király – Pásztor, pásztor

Joseph Haydn: Óra – szimfónia II. tétel, fisz-moll (Búcsú) szimfónia IV. tétel

W. A. Mozart: Falusi muzsikusok; Figaro házassága – nyitány részlet

L. van Beethoven: G-dúr zongoraverseny 2. tétel; IX. szimfónia –Örömóda

Franz Schubert: A pisztráng; A-dúr zongoraötös IV. tétel

Kodály Zoltán: Jelenti magát Jézus

Új Pátria sorozat – Utolsó Óra (válogatás)

A népzenei revival legjobb felvételei

Zenehallgatási anyag – 8. osztály W. A. Mozart: A-dúr klarinétkvintett lassú tétele
Fréderic Chopin: g-moll mazurka
Liszt Ferenc: Mazeppa – részletek; XV. Magyar rapszódia
Felix Mendelssohn: e-moll hegedűverseny I. tétel - részlet
Antonin Dvořak: IX. Új világ szimfónia – IV. tétel (részlet)
Giuseppe Verdi: Aida – Bevonulási induló; Nabucco – Szabadság kórus
Georges Bizet: Carmen – Torreádor dal
Erkel Ferenc: Bánk bán – Keserű bordal; Hazám, hazám
Johannes Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány – részlet
Robert Schumann: Gyermekjelenetek – Álmodozás
Richard Wagner: Tannhäuser - Nászinduló
Pjotr Iljics Csajkovszkij: IV. szimfónia IV. tétel
Claude Debussy: Gyermekkuckó - Néger baba tánca
Igor Stravinsky: Petruska – Orosz tánc
Bartók Béla: Négy szlovák népdal; Allegro Barbaro; Concerto: IV. tétel Intermezzo Interrotto
Kodály Zoltán: Székelyfonó – Rossz feleség ballada, El kéne indulni, Fölszállott a páva – részletek a variációkból
Kodály Zoltán- Weöres Sándor: Öregek, Esti dal
Carl Orff: Carmina Burana – Ó, Fortuna
Krzysztof Penderecki: Hirosima emlékezete
George Gerschwin: Porgy és Bess – Porgy dala (Az ínség nálam a vagyon...)
Jazz standard-ek
Új Pátria sorozat – Utolsó Óra (autentikus felvételek).
Népzenei revival legjobb felvételei

ISMERETEK

- Ismeri a zenetörténeti korszakok legfontosabb ismertetőjegyeit, történelmi és kulturális hátterüket
- Azonosítani tudja az egyes korszakokhoz tartozó zenei műfajokat, jellemzőiket, hangszerelési sajátosságaikat

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- a zenei befogadási készség fejlesztése a figyelem intenzitásának növelésével
- élményszerűséget biztosító zenekövetés képességének kialakítása
- a zenei ízlés és a zenei emlékezet fejlesztése a zenetörténet remekműveivel való találkozás során
- a kultúrabefogadási szándék erősödése a remekművek elemzésén keresztül
- a zene keltette érzések megfogalmazása tanári kérdések segítségével

FOGALMAK

Zenei korstílusok: középkor, reneszánsz, barokk, klasszika, romantika, zenei impresszionizmus, kortárs zene
Zenei műfajok: zsoltár, trubadúr ének, madrigál, mise, oratórium, kantáta, szvit, concerto,

versenymű, szimfónia, szimfonikus költemény, műdal, rapszódia, opera, ária, kamarazene, jazz, spirituálé.
Hangfürt, homofónia, polifónia, hangszerelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel ifjúsági hangversenyeken
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához
- Zeneművek zenetörténeti rendszerezése
- Koncertfilm megtekintése
- Kiállítás megszervezése híres magyar zeneszerzőkről, zenekarokról, előadóművészekről, zeneművekről, koncerthelyszínekről
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről
- Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

TÉMAKÖR: Zenei ismeretek / - Ritmikai fejlesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7. évfolyam: 3 óra

8. évfolyam: 3 óra

ISMERETEK

- Új ismeret: 3/8, 6/8 –os ütemmutató
- Felütés- súlytalan indítás

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Ritmusgyakorlatok hangoztatása nyolcad-ütemmutatóval
- Minden, korábban tanult ritmikai ismeret gyakorlása, alkalmazása változatos formákban
- Alkotó készség: 3/8 és 6/8, valamint a felütés alkalmazása improvizáció során
- Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez Felhasználja énekhangját, az akusztikus környezet hangjait, ütőhangszereket, egyszerűbb dallamhangszereket.

FOGALMAK

3/8-os ütemmutató, 6/8-os ütemmutató, felütés/súlytalan kezdés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult új dalok ritmusának hangoztatása
- Ritmuskánon az osztály csoportjai között
- Improvizáció, kreativitás támogatása a tanult ritmikai elemek felhasználásával
- Egyszerűbb ritmushangszerek készítése
- Kottaíráshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása

TÉMAKÖR: Ismeretek - Hallásfejlesztés
JAVASOLT ÓRASZÁM: 7. évfolyam: 3 óra
8. évfolyam: 3 óra

ISMERETEK

- A korábban tanultak elmélyítése, értelmezése
- Kis és nagy szext, szeptim

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A tanult hangközök éneklése, hangoztatása változatos formákban
- Az énekelt és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallami elemek megfigyelése, megnevezése és éneklése
- A tanult dalok, egyszólamú zenei részletek követése kottából
- A dúr és moll jellegű hangzás további megfigyelése a zenehallgatási és az énekelt anyaghoz kapcsolódóan
- A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése
- Bevezetés a többszólamúságba: egy hallott szólamhoz saját szólam megszólaltatása tiszta intonációval

FOGALMAK

A korábban tanultak elmélyítése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei elemek vizuális megjelenítése kézjelekkel
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dallami elemek felhasználásával
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniák megfigyelésének és meghallásának gyakorlására

TÉMAKÖR: Ismeretek – Zenei írás, olvasás
JAVASOLT ÓRASZÁM: 7. évfolyam: 3 óra
8. évfolyam: 3 óra

ISMERETEK

- Új ismeret: 1# 1 bé előjegyzés
- A korábbi ismeretek mobilizálása:
    - Módosított és módosítójel nélküli szolmizációs hangok és törzshangok ismerete
    - A szolmizációs hangok és a zenei törzshangok közötti alapvető különbség értelmezése a tanult énekelt anyagokon
    - Tiszta, kis- és nagy hangközök (T1-T8) megfigyelése és megnevezése az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan
    - Fél és egész hangos építkezés fogalmi ismerete
    - Kis és nagy terc szerepének fogalmi ismerete a dúr és moll jelleg hangzásában

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Rövid dallamok átírása betűkottáról hangjegyekre
- Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban
- A kottakép újonnan tanult elemeinek felismerése kottából a tanult énekelt és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan

FOGALMAK

Minden korábbian szereplő fogalom. Továbbá: G-dúr, é-moll, F-dúr, d-moll

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult zenei elemek vizuális megjelenítése
- Zenei írás - olvasás a tanult ritmusokkal, dallamhangokkal
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával
- Kottaíráshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása.

A tovább haladás feltételei:

7. évfolyam

Éneklés: 15, az énekes tananyag felsorolt rétegeiből választott szemelvény megszólaltatása emlékezetből
verbunkós dallamok éneklése stílushű előadásban
népies műdalok éneklése szöveggel, emlékezetből

Zenehallgatás: a magyar nemzeti romantika az évfolyamon tanult zeneszerzőinek és műveinek vázlatos ismertetése
a XIX. sz.-i zeneművek megnevezése (szerző, cím) többször hallott részleteik alapján a romantika stílusjegyeinek szóbeli megfogalmazása
a romantika jellegzetes műfajainak felsorolása

Improvizáció: dallamalkotás a népdalok megtanult dallam és formaalkotási törvényszerűségei alapján (megadott kezdősorokkal)
rögtönzési feladatok a tanult nép-és műzenei formák felhasználásával

Zenei írás-olvasás: tájékozódás a kottában: zeneművek (témák, szólamok) követése kottából
Dúr és moll hangnemek azonosítása kottaképről 2# - 2b-ig

8. évfolyam

Éneklés: részvétel a csoportos éneklésben, előadásban
dalanyag bővítése 15 énekes szemelvénnyel

Zenehallgatás: tudjon többször hallott művet elhelyezni a megfelelő zenetörténeti korszakban

Improvizáció: ritmikai - dallami – formai és népzenei stílusokra vonatkozó ismeretek alkalmazása rögtönzési feladatok megoldásában

Zenei írás-olvasás: a leggyakoribb tempo – és dinamikai jelek alkalmazására való képesség a csoportos és egyéni éneklés során.
a 8 év anyagának összefoglalásaként könnyű dallamok, ritmusok olvasás –írása

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének és oktatásának elvei:

A tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban alkalmazandó elvek:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időkeret biztosítása
- szükség esetén sajátos, a fogyatékosságnak megfelelő követelmények kialakítása és teljesítése, elsősorban az önmagukhoz viszonyított fejlődésüket értékelve

13.6.12. Vizuális kultúra

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul.

A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti műalkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. Ennek eredményeként elérendő cél, hogy a tanulók a magyar kultúrára büszkék legyenek, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez.

További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a vizuális jellegű művészetek iránt. Váljanak nyitottá a régmúlt korok, illetve az őket körülvevő XXI. század művészeti jelenségek befogadására.

A vizuális kultúra tantárgy tartalmát három részterület, a képzőművészet, a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra képezi. A vizuális nevelés szempontjából a képzőművészet részterület az ábrázoló és kifejező szándékú, esetleg művészi élményt nyújtó képalkotással, illetve befogadással foglalkozik, a tárgy- és környezetkultúra részterület az ember tervezett tárgyi és épített környezetét jelenti, a vizuális kommunikáció pedig képekben, gyakran kép és szöveg egységében megjelenő, eleve kommunikációs célú képalkotással foglalkozik. E részterületek tartalmi elemei különböző hangsúllyal, de minden iskolaszakaszban jelen vannak a tantervi követelményekben. A Nat alapelvei alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlatközpontúsága a vizuális megismerés, a közvetlen tapasztalatszerzés, az elemző-szintetizáló gondolkodás egységében értelmezendő, és a tanulók ténylegesen megvalósuló alkotó munkáját szolgálja.

A vizuális fejlesztés legfontosabb célja adott iskolaszakaszokban az életkornak megfelelő szinteken játékos, kreatív szemlélet kialakítása és alkalmazása.

Fontos cél továbbá a minél szélesebb körű anyaghasználat, az alkotó tevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, a változatos médiumok és megközelítési módok alkalmazása, a vizuális médiumok közötti átjárhatóság és a művészi gondolkodás szabadságának a kialakítása. Mindez segíti a tanulók tájékozódását az őket érő nagy mennyiségű vizuális információ feldolgozásában, szelektálásában, s végül majd az önálló, mérlegelni képes szemlélet kialakításában. Jelen korunk jellemző képkészítési lehetőségeit is figyelembe véve további cél a vizuális kommunikáció digitális kultúrához is köthető mindennapi formáinak, illetve az épített környezet és a tárgyi világnak a vizsgálata, valamint a környezetalakítás tudatosságának fejlesztése.

A vizuális nevelés kiemelt feladatának tekinti a kreativitás fejlesztését, mely a vizuális problémamegoldás folyamatában fejleszthető és gyakorolható. A tanulók kreativitása az örömteli, kísérletező, az élményekben gazdag, alkotó tevékenység közben bontakozhat és teljesedhet ki, mely mind az egyén, mind pedig a közösség alkotó energiáinak a motorja lehet. Lényeges elem mindezekben a motiváció kialakítása az önmagát folytonosan építő,

alkotói magatartás megteremtésére és a folyamatos önművelésre. Ezzel összefüggésben fontos a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése, a mérlegelő szemlélet kialakítása, amelynek az önálló és a társakkal együttműködő gyakorlati feladatmegoldásokban kell megjelennie és működnie a tanulók fejlesztése során. A vizuális nevelés a tanulók személyiségfejlesztésének rendkívül fontos eleme, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzéket, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatása működik.

A vizuális kultúra tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: Ahogyan a kisgyermekkorban a megismerés alapvető eszköze a vizualitás, úgy a későbbi tanulási folyamatban is meghatározó szerepe van a vizuálisan nyerhető információk feldolgozásának. A vizuális megfigyelés, a belső képalkotás, a vizuális elemzés, összehasonlítás, esetleg a tapasztalatok, a következtetések vizuális megjelenítése – kiváltképp a digitális kor vizuális dominanciája miatt – az információszerzés, a tanulás feltétele. A vizuális információszerzés rutinja különösen fontos az önálló tanulás szempontjából. A vizuális gondolkodás ugyanakkor nemcsak az információszerzést, hanem az információk feldolgozását és a gondolkodási folyamatokat is ösztönözheti (például gondolattérkép, modellalkotás), segítséget nyújtva különböző tanulási stílusok és stratégiák megtalálásában. Miközben a vizuális kultúra tantárgy változatos tevékenységei és fejlesztési technikái más műveltségi területeket is támogathatnak, olyan tanulási motivációt jelentenek, melyek érdekesebbé, izgalmasabbá és sikeresebbé tehetik a tanulók számára a tanulást.

A kommunikációs kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy célja, hogy a tanulók megismerjék és használják a vizuális kommunikáció lehetőségeinek minél szélesebb skáláját. A digitáliseszköz-használat – a kommunikációs csatornák átalakításával – folyamatosan hatást gyakorol a kommunikáció domináns formáira és minőségére. A vizuális kommunikációs formák értelmezése, értő és felelős használata – ami a vizuális kultúra tantárgy keretében fejleszthető leginkább – a mindennapi életben és a munka világában is elengedhetetlen. A vizuális kultúra a művészeti nevelés olyan átfogó megközelítésére törekszik, melynek keretében sokféle önkifejezési forma (vizuális megjelenítés, beszéd, mozgás) gyakorlására van mód, ami a kommunikációs lehetőségek körét is tágítja.

A digitális kompetenciák: A digitális kor, amelyben élünk, nagyrészt vizuális kommunikációs formákat használ, ezért a vizuális kultúra tantárgynak is alapvető feladata, hogy segítse a digitális médiumok használatát, mind a közlés, mind a befogadás képességeinek fejlesztésével. A kreatív feladatmegoldás érdekében a tanulók digitálisan hozzáférhető információkat gyűjtenek, és életkori sajátosságaiknak megfelelően lehetőséget kapnak arra, hogy az egy-egy tananyagrész produktumát digitális formában készítsék el. Ezáltal megtanulják, hogy hogyan érdemes alkotó folyamatba építeni az elérhető és összegyűjthető információkat, és hogyan lehet felhasználni a technikai lehetőségeket. A digitális technika lehetőségeinek előre nem látható fejlődési iránya miatt legfontosabb éppen a változásokra reagálni tudó tanulói személyiség fejlesztése.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A megismerési folyamatok fontos eleme a vizuális megfigyelés. A vizualitás a belső képalkotásnak, majd az ismeretszerzésnek és a magasabb szintű gondolkodási folyamatoknak is sajátos eszköze. A vizuális kultúra tanulása során mind a szabad alkotásban, mind az egyszerű tervezési feladatokban a

problémamegoldó gondolkodást gyakorolhatja a tanuló, amikor végigjárja az információgyűjtés, -elemzés, -értelmezés, az ötletelés, a tesztelés és az újraértelmezés szakaszait. Minden problémamegoldás esetében nagy jelentősége van a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak, amelyet a vizuális kultúra tantárgy tanulása a nyitottság, az egyéni ötletek és a sajátos kifejezési megoldások bemutatásával és elfogadásával jelentős mértékben képes fejleszteni.

A személyes és társas kompetenciák: A művészettel nevelés elvének megfelelően a vizuális kultúra tantárgy kiemelt feladata a személyiség fejlesztése, különös tekintettel a személyes és társas kompetenciákra. A tantárgy egyik jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeretet és a reális önértékelés kialakítását, miközben a változatos tevékenységi formák nagyobb esélyt adnak a sikerélmény elérésére. Az érzelmek kifejezéséhez, felismeréséhez és szabályozásához kapcsolódó készségek gyakorlása ugyanakkor szerepet játszik a társas viselkedésben is. A vizuális kultúra tantárgy – és ezen belül a kreatív problémamegoldás fejlesztésének – lehetősége, hogy csoportos együttműködésben valósuljon meg, azaz a feladatmegoldások sokféle nézőpont és sokféle tudás megjelenítésével, mindenki közreműködésével és megelégedésével jöjjön létre. A csoportos együttműködésen alapuló alkotó vagy befogadó feladatmegoldásokban lehetőség van a különböző szerepek megtapasztalására, a közös döntések megvitatására és a konfliktushelyzetek megoldására, végül a legjobb megoldás érdekében a produktív tevékenység gyakorlására.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A vizuális kultúra tantárgy, a Művészetek műveltségi terület részeként, hagyományosan magába foglalja a műalkotások elemző vizsgálatát, így alapvető feladata a művészet kultúraközvetítésben elfoglalt helyének hangsúlyozása. Cél, hogy kontextusba helyezze a művészettörténeti változásokat, különös tekintettel kulturális örökségünk jelentőségére, ugyanakkor a tantárgy feladata a kortárs kulturális jelenségek értelmezése is. A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét, ezáltal büszkék legyenek a magyar kultúrára, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. A befogadó tevékenység aktív alkotótevékenységgel támogatva a kreativitásfejlesztés egyedülálló lehetőségeként működik. A kreatív gazdaság a világ leggyorsabban fejlődő ága, hisz a mindennapos kihívásokkal szemben mindig új megoldásokra van szükség. A vizuális kultúra tantárgy az alkotó feladataiban olyan megoldásra váró problémákat tud meghatározni, amelyek kreatív megoldásokra várnak, a megoldások pedig produktum formájában is bemutatásra kerülnek.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy leginkább a személyiségfejlesztésben betöltött feladata miatt képes a munkavállalói és vállalkozói kompetenciák fejlesztésére. A kreatív feladatmegoldás megköveteli az adott helyzet rugalmas kezelését, az innovatív ötletek, új megoldások megtalálását, a megoldás érdekében a helyzetek értékelését, majd a hatékony döntés céljából a kitartó mérlegelést és döntést. A csoportos feladatmegoldások (például projektfeladatok) esetében a tanuló kipróbálhat ugyanakkor olyan együttműködéseket is, amelyekre a munka világában is szüksége lehet.

A köznevelésben a vizuális kultúra tantárgy a művészettel nevelés eszköze, s mint ilyen, általánosan alapozó, vizuális szemlélet kialakítását és fejlesztését tartja elsőrendű feladatának.

A kerettanterv segíti e célok megvalósítását, adott iskolaszakaszokra és ciklusokra kijelölve a legfontosabb fejlesztési feladatokat, a tanterv témaköreire reflektáló tanári szabadság figyelembevételével. A kerettanterv fő tematikai egységei, témakörei a – vizuális kultúra részterületein alapuló – Nat-ban foglalt fő témakörök további részletezéseként alakultak ki. Minden témakör tartalmazza a megvalósításhoz szükséges óraszámajánlást, támaszkodik a Nat megadott tanulási eredményekre, és minden témakör fejlesztési feladatok és ismeretek, minimális fogalomkészlet megadásával konkretizálja az adott tanítási egység elvárható követelményeit. A tematikai egységek és meghatározott fejlesztési feladatok és ismeretek nem jelölnek időrendi sort, és nem azonosak egy-egy tanóra tananyagával, feladataival. Az egységek rugalmasan kezelhetők, a tanulásszervezés felépítésének logikája mentén történő saját igényű alkalmazás és az adott évfolyamra ajánlott óraszámjavaslatok figyelembevételével. A kerettantervi fejlesztési feladatok értelmezését ugyanakkor példák segítik, amelyek az adott követelmény pontosabb értelmezéséhez adnak ötleteket, illetve inspirálják a helyi tanterv vagy tanmenet tervezését. Egy-egy témakörnél megjelenő fogalmak iskolai feldolgozása természetesen az adott témakör fejlesztési feladataival összekapcsolva értelmezendő. Minden fejlesztési szakaszban és minden témakör esetében csak a belépő új fogalmak jelennek meg, de a már bevezetett fogalmakhoz kapcsolódó tudás elmélyítése és további felhasználása érdekében a fogalmak magasabb évfolyamokon az aktuális fejlesztési feladatoknak megfelelően, az iskola saját igényeinek, és a tanulók aktuális fejlettségi szintjének megfelelően ismételhetők.

5–6. évfolyam

Ebben az iskolaszakaszban erősödik fel a tanulókban a valóság megismerése iránti fokozott igény. A látott és ismert vizuális világ ütköztetése révén nem csak mérlegelő gondolkodásuk, hanem az információk szelektálásának képessége is megalapozható. Az objektív és szubjektív ítéletek között képesek különbséget tenni. A valósághű ábrázolás igénye és a gyerek meglévő képességei közti eltérés vezethet az ábrázolási, alkotási kedv elvesztéséhez. A tantárgy tanításának egyik alapvető célja az alkotásra késztető motiváció fenntartása. Ez a kiskamaszkorba lépő gyerek érdeklődésére számot tartó vizuális feladatrendszerben valósítható meg. A tanulók érdeklődése személyenként változó, ezért az eredményes fejlesztés érdekében differenciált feladatkiadásra van szükség. A személyiségformálás e szakaszában is fontos szerepet kapnak a művészi alkotó-befogadó tevékenységek, melyek összetevőinek, a konkrét képességeknek, készségeknek fejlesztése alsó tagozaton már megkezdődik.

A tervezéshez figyelembe kell venni az előzményeket és a más tantárgyak által tanított ismeretek meglétét, mely lehetőséget ad azok felhasználására és beépítésére a vizuális kultúra tanórákon.

A 5–6. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszáma: 68 óra + 4 óra szabadon tervezhető

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszámok	
	5.	**6.**
Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	5	5
Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	5	5
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	5	5
Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	5	5
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	6	6
Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	5	5
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	5	5
Összes óraszám:	36	36

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok
Órakeret: 5 óra- 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- látványok, képek részeinek, részleteinek alapján elképzeli a látvány egészét, fogalmi és vizuális eszközökkel bemutatja és megjeleníti, rekonstruálja azt;
- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzeli és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- a látványokkal kapcsolatos objektív és szubjektív észrevételeket pontosan szétválasztja;
- különböző érzetek kapcsán belső képeinek, képzeteinek megfigyelésével tapasztalatait vizuálisan megjeleníti;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Vizuális művészeti alkotások megfigyelése, és egyéni véleményformálás során az objektív és szubjektív megállapítások szétválasztása, a látvány lényeges, egyedi művészettörténeti korszak jellemzőinek felismerésével és személyes gondolatok megfogalmazásával. A tapasztalatok (pl. képolvasás, látvány szöveges ismertetése a vizuális megjelenítés érdekében, eligazodás vizuális információk között) felhasználása az alkotás során is.

A történelem tantárgyból már megismert művészettörténeti korokban (pl. ókor, középkor, XVII-XVIII. század, XIX-XX. század) készült vizuális alkotások elemző összehasonlítása (pl. történelmi háttér, téma, műfaj, létrehozás szándéka, figurativitáshoz való viszony, kifejezőeszközök használata szerint), és inspiratív felhasználása az alkotás során.

A történelem tantárgy keretében feldolgozott korszakok egy-egy jellemző műalkotásának, tárgyának, díszítő stíluselemének felhasználásával kifejező képalkotás, plasztikus mű, vagy újraértelmezett tárgy készítése. (pl. fekete alakos vázakép stílusában modern olimpiai sportág megjelenítése, timpanon forma kitöltése jelen korunkra jellemző témájú csoportképpel).

Különböző jellegű, stílusú látványok (pl. tárgyfotó, magyar néprajzi motívum, film képkockája), vizuális alkotások (pl. figuratív/non-figuratív festmény, installáció) adott részeinek, részleteinek meghatározott célú, személyes kiegészítése, rekonstruálása a személyes kifejezés érdekében, a jellemző vizuális jegyek tudatos használatával.

Fogalmak

klasszikus, modern, kortárs vizuális művészet, objektív, szubjektív, művészettörténeti korok, stílus

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió

Órakeret: 5 óra-5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján;
- különböző érzetek kapcsán belső képeinek, képzeteinek megfigyelésével tapasztalatait vizuálisan megjeleníti;
- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzeli és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- megfigyeléseit, tapasztalatait, gondolatait vizuálisan rögzíti, mások számára érthető vázlatot készít;
- adott tartalmi keretek figyelembevételével karaktereket, tereket, tárgyakat, helyzeteket, történeteket részletesen elképzel, fogalmi és vizuális eszközökkel bemutat és megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Adott tartalmi keretekhez (pl. irodalmi vagy médiaélmény, tanulók által közösen kitalált történet, személyes élmény) illeszkedő figurák, karakterek, terek, tárgyak, helyzetek, történet részletes elképzelése, korábbi személyes vizuális tapasztalatok, emlékek inspiratív felhasználásával. Az elképzelések bemutatása és vizuális megjelenítése érdekében többféle forrásból (pl. könyvtár, internet, valóság) vizuális információk, képi inspirációk gyűjtése és megfelelő alkotó felhasználása egyénileg és csoportmunkában.

Szokatlan szituációkban (pl. korlátozott mozgás, színes szemüveg, bekötött szem) különböző érzetek (pl. mozgás, hang, látvány, szag, íz, tapintás) kapcsán keletkező belső képek megfigyelése, és az egyéni ötletek megjelenítése többféle vizuális eszköz rugalmas alkalmazásával (pl. vegyes technika, festék, szén, kollázs, fény, fotó, fotómanipuláció).

Fogalmak

vizuális élmény, hatás, asszociáció, karakter, figuratív-nonfiguratív megjelenítés

Témakör: Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei
Órakeret: 5 óra-5 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Példák alapján a hétköznapokban, tanulási helyzetekben gyakran és szívesen használt médiumok (pl. fotó, mozgókép, online felületek, számítógépes játék) sajátosságainak, jellemző kifejezési eszközeinek (pl. használt képi és szöveges elemek aránya, mérete, kompozíciós elrendezések, képkivágások, színhasználat, kontraszt, fény-árnyék, világos-sötét alkalmazása, ismétlések szerepe, vágás, nézőpont, kameramozgás, időbeliség) megismerése. A tapasztalatok adekvát használata érdekében információk, vizuális inspirációk gyűjtése, különös tekintettel a figyelemirányítás és kiemelés célját szolgáló lehetőségekre.

Valós és fiktív helyzetek, történetek megjelenítése, ábrázolása, dokumentálása során a közvetítendő tartalmaknak, és személyes gondolatoknak, érzéseknek leginkább megfelelő médium kiválasztása. (Pl. tanult irodalmi alkotás inspirációjára rövid mozgókép készítése ténylegesen, vagy annak rajzos forgatókönyve.) A választott médiumhoz illő vizuális kifejezési eszközök használata a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés (pl. szín, méret, arány, forma, kompozíció, képkivágás, nézőpont, fény, vágás, montázs) érdekében egyénileg és csoportmunkában is.

Hagyományos (nyomtatott) információhordozó digitális médium számára történő átalakítása társai számára is értelmezhető rajzi vázlatban, vagy montázs alkalmazásával. (Pl. más tantárgy számára készült tankönyv egy érdeklődésére számot tartó oldalának átalakítására internetes oldallá, mobil applikációvá.) A tapasztalatok felhasználása a további alkotó tevékenység közben egyénileg vagy csoportmunkában.

Fogalmak: vizuális kifejezési eszközök, médium, kiemelés, figyelemirányítás, kompozíció, képkivágás, nézőpont

Témakör: Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei
Órakeret: 5 óra-5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján;
- adott cél szempontok figyelembevételével térbeli, időbeli viszonyokat, változásokat, eseményeket, történeteket rögzít, megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- adott témát, időbeli, térbeli folyamatokat, történéseket közvetít újabb médiumok képírási formáinak segítségével egyénileg vagy csoportmunkában is;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A térmegjelenítés különböző művészettörténeti korokban használt lehetőségeinek (pl. kiterített tér, frontális nézet, takarás, egy iránypontos perspektíva, fordított perspektíva) megfigyelése, megismerése, műalkotások alapján. (egyiptomi falfestmények, középkori miniatúrák, Brueghel: Bábel tornya, Leonardo da Vinci: Utolsó vacsora, Vermeer belső terei, Szent Péter-bazilika Kollonád).

Az egy iránypontos perspektíva egyszerű szabályainak megismerése, és az ismeretek felhasználása kitalált tér ábrázolására épülő alkotó munkában.

Példák alapján időbeli változások, történések vizuális megjelenítésének megkülönböztetése (pl. folyamatábra, képregény, storyboard, fotósorozat, film), és egy rövid történés (pl. teafőzés, pizza evés, tornasorba rendeződés), időbeli változás, folyamat (pl. jég olvadása, vihar közeledte, almacsutka fonnyadása) vagy saját történet rögzítése a választott médium sajátosságainak figyelembevételével, egyénileg vagy csoportban.

Fogalmak

tér, nézőpont, képkivágás, rövidülés, fókuszpont, horizont, időbeli változás vizuális megjelenítései, folyamatábra, képregény/storyboard

Témakör: Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete

Órakeret: 6 óra-6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzeli és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;

- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit;
- egyszerű tájékoztató, magyarázó rajzok, ábrák, jelek, szimbólumok tervezése érdekében önállóan információt gyűjt;
- célzottan vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket értelmez és tervez a kommunikációs szándék és a hatáskeltés szempontjait kiemelve.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A téma feldolgozásakor aktuálisan más tantárgy keretében tanult korhoz illeszkedő művészettörténeti korszak jellemző műalkotása, vagy ökológia, társadalmi probléma témájában ismeretek és érzetek inspiratív és kreatív felhasználásával direkt vizuális kommunikációt szolgáló produktum létrehozása (pl. kiállítás plakátja, ökológiailag tudatos termékcsomagolás, rövid mozgóképi reklám, animált gif). A feladathoz kapcsolódóan gyűjtött vizuális információk, szöveges, képi inspirációk, és a korábbi vizuális megfigyelési tapasztalatok, adekvát képnyelvi eszközök felhasználása az alkotás során egyénileg és csoportmunkában is.

Reklámfilmek és hírműsorok példáiban a valós és fiktív elemek egyértelmű megjelenését keresve a befolyásolás lehetőségének felismerése. A példák megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása játékos szituációk és gyakorlatok során (pl. képtelen reklám).

A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok (pl. sajtófotók szóbeli leírásával, „közvetítésével") tapasztalatai alapján csoportmunkában is.

Felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján.

Fogalmak

kommunikációs felület, üzenet, hír/álhír, figyelemirányítás, kommunikációs cél, hatáskeltés vizuális eszközei, valóság/fikció, dokumentálás, befolyásolás

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat
Órakeret: 5 óra-5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat,

tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A tárgyi környezet különböző szempontú vizsgálata érdekében adott téma (pl. ünnepi és hétköznapi öltözet, dédszüleink világa, egyedi, személyes tárgyak, divat változása) vizuális és szöveges feldolgozása, információk keresése és rendszerezése különböző forrásokból (pl. könyvtár, internet, interjú készítése az érintettekkel, skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatása).

Hagyományos magyar népi kultúra és a közvetlen környezet tárgyi világának megfigyelése és inspiratív felhasználása segítségével mai korunkra jellemző, értelmesen használható tárgy (pl. háztartási eszköz, játék, öltözet kiegészítő, telefontok, textil táska, tolltartó, szemüvegtok, de nem dísztárgy!) tervezése és létrehozása tudatos anyag és eszközhasználattal (pl. nemezelés, hímzés, szövés, fonás, agyagozás, bőrmunka).

Különböző korok és kultúrák szimbólumainak és motívumainak felhasználásával minta, díszítés tervezése, és a minta felhasználása tárgyak díszítésére választott célok érdekében (pl. saját pecsét, csomagolópapír, póló, táska, takaró, bögre) különböző technikák felhasználásával (pl. krumpli, papír nyomat; stencil/sablon, filctoll, textilfestés).

A hagyományos magyar népi kultúra és a modern, kortárs kultúra tárgyi világának (pl. épület, tárgy, öltözék) összehasonlítása megadott szempontok (pl. anyaghasználat, technológia, rendeltetés, díszítés) alapján. A jellemzőik, egyedi vonásaik kiemelése által szerzett információk és inspirációk felhasználásával, építmények, terek, tárgyak átalakítása választott eszközökkel (pl. rajz, festés, kollázs, montázs, vegyes technika), személyes igényeknek megfelelően.

Fogalmak

hagyomány, néprajz, népi kultúra, design, divat, kézműves technika, egyedi tárgy, formaredukció, motívum, technológia

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció
Órakeret: 5 óra-5 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;

- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál;
- felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Példák alapján (pl. különböző korban, kultúrában, stílusban készült építmények, terek) a közvetlen környezetben található valós terek, térrészletek saját kezű vázlatrajzának (pl. buszmegálló, kapu/bejárati ajtó, iskola ebédlője, iskolai könyvtár, beszélgető sarok, büfé) áttervezése, átalakítása megadott valós vagy játékos funkció megvalósítása (pl. biztonságérzet, figyelemfelhívás, otthonosságérzet, rejtőzködés) érdekében. A tervezés során kísérletezés és többféle ötlet felvetése és vizuális rögzítése, az ötletek és a tervezési folyamat szöveges bemutatása egyénileg és csoportmunkában is.

A már tanult történelmi korszakokhoz kapcsolódó művészettörténeti korszakok jellemző építészeti stíluselemeinek megismerése, felismerése a klasszicista és historizáló magyar építészet fontos épületein (Steindl Imre: Országház, A. Clark: Lánchíd, Ybl Miklós: Operaház, Pollack Mihály: Magyar Nemzeti Múzeum). A megismert stíluselemek felhasználása a tanuló valós környezetében található valós terek, épületrészletek áttervezésére.

Egy választott tárgy, tárgytípus (pl. kedvenc tárgy, játék, hírközlési, közlekedési, konyhai eszköz, bútor) különböző történeti korokban, és földrajzi helyeken való megjelenésének összehasonlító vizsgálata adott szempontok mentén (pl. funkció, anyag, forma, díszítés, környezetkárosítás) és a vizsgálat eredményeinek részletes szöveges és vizuális bemutatása (pl. tabló, prezentáció formájában).

Szokatlan egyéni funkcióra (pl. álomkép-rögzítés, „időbefogás”, „lustaság elszívás”, okosítás) alkalmas tárgy tervezése vagy létrehozása a korábban látott, vizsgált tárgyi, képi inspirációk felhasználásával, egyénileg vagy csoportmunkában, hulladékanyagok felhasználásával, valamint a tervezési folyamat dokumentálásával (pl. rajzok, képes inspirációk gyűjteménye, fotósorozat).

Fogalmak

környezettudatosság, tervezés, rendeltetés, tárgy/építmény nézetei

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók 5-6. évfolyam

A szemléltetés érdekében az alábbi műtípusok, művek, vagy alkotók valamely művének bemutatása ajánlott:

Építmények: amiens-i székesegyház, Colosseum, debreceni Nagytemplom, Erektheion, fertődi Eszterházy-kastély, Hagia Sophia, Hundertwasser épületei, festményei, Istar-kapu, jáki bencés apátsági templom, karnaki Ámon-templom, Kheopsz piramisa, Notre-Dame székesegyház-Párizs, nyírbátori református templom, Palazzo Farnese, Parthenon, Pantheon, pisai dóm, Pollack Mihály: Magyar Nemzeti Múzeum, Steindl Imre: Országház, Stonehenge, Szent Péter bazilika és kollonád, versailles-i palota, Ybl Miklós: Operaház, Szent István bazilika, Zikkurat- Úr

Képzőművészeti alkotások: altamirai barlangrajz, Bruegel: Gyermekjátékok, Bábel tornya,

Írnok szobor, Botticelli: Vénusz születése, Chagall: Párizs az ablakon keresztül, Csók István: A keresztapa reggelije, Csontváry Kosztka Tivadar: Magányos cédrus, Zarándolklás a cédrushoz, Öreg halász, Nagy Taormina, Mostar, delphoi kocsihajtó, Duchamp: Biciklikerék, Dürer: Önarckép, Izsó Miklós: Táncoló paraszt, Laokoón-csoport, Manet: Reggeli a szabadban, Michelangelo: Dávid, Sixtus- kápolna freskói, Müron: Diszkoszvető, Munch: Sikoly, M.S. mester: Mária és Erzsébet találkozása, Nofretete fejszobra, Rippl-Rónai: Kalitkás nő, „kukoricás képek", Rodin: Gondolkodó, Római portrészobor, Rubljov: Szentháromság, Soós Nóra: Buborékfújó VIII., Szamothrakéi Niké, Szinyei Merse Pál: Majális, Szent László legendákat ábrázoló freskók, Van Eyck: Arnolfiní házaspár, Van Gogh: Önarckép, Napraforgók, tájképek, grafikák, Velazquez: Las Meninas, Vermeer: Geográfus, Willendorfi vénusz

Egyéb: Bayeux-i kárpit, chartres-i katedrális üvegablakai, görög vázafestészet, Lánchíd-Budapest, Magyar Szent Korona és koronázási jelvények, nagyszentmiklósi kincs, Szkíta aranyszarvas, Tutanhamon arany halotti maszkja

A továbbhaladás feltételei 5. évfolyam

A tanuló képes élményeit, érzelmeit, fantáziaképeit, gondolatait változatos vizuális eszközökkel kifejezni. Ismeri, megkülönbözteti a vizuális művészeti ágakat és műfajokat, segítséggel alkalmazza a műalkotások elemzésének megismert módjait. Ismeri a tanult művészettörténeti korok fő stílusjegyeit, felismer és megnevez koronként legalább három-három alkotást. Rajzi elemzésekkel, szóbeli magyarázatokkal kisért vizuális megfigyelésekre képes. Egyszerűbb modellek, alakok egyes tulajdonságait az ábrázolásban ki tudja emelni. Kevésbé összetett látványt, kitalált tárgyat megrajzol emlékezet, képzelet alapján is. Ismeri a téri helyzetek megjelenítésének néhány módját. Képes vizuális minőségek, egyszerűbb képi közlések szóbeli megfogalmazására, olvasására. Ismeri a tömegkommunikáció fő jellemzőit. Ismeri a stílus és a forma szerepét a tárgyválasztó döntésekben. Több-kevesebb önállósággal alkalmazza a tanult ábrázolási technikákat. Törekszik az adott célnak legmegfelelőbb agyagok és technikák megválasztására.

A továbbhaladás feltételei 6. évfolyam

A tanuló törekedik saját, személyes képi kifejezésmód kialakítására. A hangulat, az érzelmek kifejezését kiemeléssel, átírással oldja meg. Segítséggel alkalmazza e megismert műleírási elemzési módokat. Művészeti példákban felismeri és megkülönbözteti a művészeti ágakat és műfajokat. Ismeri, megkülönbözteti a vizuális művészeti ágakat és műfajokat, segítséggel alkalmazza a műalkotások elemzésének megismert módjait. Ismeri a tanult művészettörténeti korok fő stílusjegyeit, felismer és megnevez koronként legalább három-három alkotást.

Megfigyelésen alapuló feladatait az adott szempontok figyelembevételével oldja meg, összehasonlító megfigyeléseket végez, szabályszerűségeket felismer. értelemszerűen alkalmazza a megismert ábrázolásmódokat. Képes gondolatokat megjelenítő ábrák értelmezésére, készítésére, érthetőségre, egyszerűségre törekedve. Érti a funkció szerepének fontosságát a tárgytervezésben, képes adott tárgy elemzésére, jelentésének feltárására. Szenzomotoros képességeit összehangoltabb mozgás, eszközhasználati ügyesség jellemzi.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének és oktatásának elvei

A tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek alkalmazandók:

- a feladatok megvalósításához hosszabb idősávok, keretek megjelölése ott, ahol erre szükség van
- szükség esetén sajátos, a fogyatékosságuknak megfelelő tartalmak, követelmények kialakítása és teljesítése
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, differenciáltan, egyénileg is segítsék ezeket a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz viszonyított fejlődésüket értékelve

A fogyatékosság egyes típusaival összefüggésben felmerülő sajátos feladatokról a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

7–8. évfolyam

A vizuális kultúra tantárgy feladata ebben az iskolaszakaszban is az, hogy a tanulók a vizuális művészet eszközeivel megismerhető világ jelenségeit megvizsgálják, értelmezzék, következtetéseiket az életkoruknak megfelelő szinten használják fel alkotó munkájukban. Az ebben az életkorban felerősödő mérlegelő gondolkodást, továbbá a személyes vélemények megjelenítését a vizuális kultúra tantárgy minden részterületén érdemes érvényesíteni. Itt jelenik meg a vizuális nevelés értékközvetítő és értékteremtő hatásának személyiségformáló ereje. A vizuális kultúra tantárgy kultúraközvetítő hatása a történeti korok művészetének alkotó jellegű megismerésében rejlik. A magyar művészet kiemelkedő alkotásainak megismerése erősíti a nemzeti önazonosságtudatot és a szociális kompetenciák fejlesztését is támogatja. A kamaszkorú tanulók szívesen versengenek egymással, kortársaik véleménye, elismerése látszólag fontosabb a szülők és pedagógusok elismerésénél, ezért a tárgy műveltségi anyagának elsajátítását érdemes felnőttekre szabott műveltségi játékok formájában motiválni. A realitásigény erősödésével a tanulók érdeklődése erőteljesebben fordul a mindennapi vizuális jelenségek felé, így a tantárgy határozott célja a médiatudatosság fejlesztése, a fenntarthatóság, a környezettudatos szemlélet erősítése.

A technikai médiumok használatának túlsúlya miatt rendkívül fontos az újabb vizuális médiumok sajátosságainak megismertetése a tanulókkal és azok kritikai, mérlegelő használatának kialakítása bennük. Ez az iskolaszakasz az, ahol a mozgóképek és a médiaszövegek értelmezése és megértése legalább olyan fajsúlyos kérdés, mint a divat, a szűkebb és tágabb környezet vizuális kultúrája, és az ebben megjelenő technológia.

A 7–8. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszáma: 68 óra + 4 óra szabadon tervezhető

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Óraszámok**	
	7.	**8.**
Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	5	5
Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	5	5
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	5	5
Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	5	5
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	6	6
Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	5	5
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	5	5
Összes óraszám:	36	36

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok

Órakeret: 5 óra-5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványt, vizuális jelenségeket, műalkotásokat önállóan is pontosan, részletgazdagon szövegesen jellemez, bemutat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzeli és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- tetszésítélete alapján alkotásokról információkat gyűjt, kifejezőerő és a közvetített hatás szempontjából csoportosítja, és megállapításait felhasználja más szituációban;
- megfogalmazza személyes viszonyulását, értelmezését adott vagy választott művész alkotásai, társadalmi reflexiói kapcsán.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Adott vagy választott – klasszikus, modern, kortárs – művészettörténeti korban, stílusban készült alkotások, építmények összehasonlító, elemzéséből (pl. kora középkori és reneszánsz vagy barokk és XX-XXI. századi emberábrázolás, klasszikus és modern építészet anyaghasználata, figuratív és nonfiguratív ábrázolás a modern művészetben) származó tapasztalatok megfigyelése, elemzése (pl. stílusjegyek, kifejezőerő, hatáskeltés, anyaghasználat és funkció) és felhasználása az alkotás során. Az adott témához társított korszakra, stílusra jellemző elemek, karakter felhasználásával vagy hangsúlyozásával fantáziát, belső képeket, intuíciót felhasználó feladatok megoldása (pl. művek átdolgozása, parafrázis készítése, társasjáték, számítógépes játék tervezése, prezentáció, színházi, filmes látványterv, irodalmi, zenei illusztráció).

Különböző korból és kultúrából származó művek csoportosítása különböző szempontok (pl. műfaj, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja) szerint.

Fogalmak

képzőművészeti műfaj, stíluskorszak, stílusirányzat, kortárs művészet, művészi kifejezés, parafrázis, vizuális napló, látványterv

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió

Órakeret: 5 óra-5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- elvont fogalmakat, művészeti tartalmakat belső képek összekapcsolásával bemutat, magyaráz és különböző vizuális eszközökkel megjelenít;
- a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás

érdekében felhasználja;

- látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Művészeti élmények (pl. zene, színház/mozgás, médiajelenség) vizuális megjelenítése, átírása különböző eszközökkel (pl. festés, kollázs, installáció, fotó, rövidfilm) önkifejező alkotásokban. A megjelenítés rövid szöveges értelmezése.

Elvont fogalmak (pl. hűség, szabadság, harmónia, zsarnokság, szorongás) változatos vizuális megjelenítésére műalkotások gyűjtése (pl. tabló, prezentáció) egyénileg vagy csoportmunkában. A gyűjtemények bemutatása, vitatható műalkotások kapcsán az érvelés gyakorlása.

Példaként korábban látott műalkotás stílusjegyeit felhasználva önálló alkotómunka más elvont fogalom megjelenítése céljából.

Adott alkotó (pl. Baldessari, Bacon, Caravaggio, Chagall, Csontváry, Dali, Escher, Giacometti, Giotto, Haring, Michelangelo, Modigliani, Monet, Moor, Munkácsy, Rembrandt, Shiota, van Gogh, Vasarely, Vermeer) vagy választott stílus (pl. bizánci, expresszionizmus, gótika, impresszionizmus, pop-art, reneszánsz, szürrealizmus) jellemzőinek, stílusjegyeinek összegyűjtése és a gyűjtött információk felhasználása játékos alkotó feladatokban (pl. műfaj vagy médium csere, életműbe illő „hamisítvány” kreálása, öltözet kollekció tervezése)

Adott látvány, tárgy együttes (pl. félhomály, ellenfény, alulnézet, letakart beállítás, felborult pad, kiborult kuka, kötél, tűzoltó kalapács, fél pár strandpapucs) vizuális ábrázolása (pl. fotó, rajz, festés, plasztika), majd a látvány kiegészítése, továbbgondolása választott vizuális alkotások (pl. Matisse: Csendélet kék asztalon, Moholy-Nagy: Q1 Suprematistic, Munch: Sikoly, Vermeer: Geográfus,) képi elemeinek felhasználásával a személyes mondanivaló érdekében (pl. a felborult padtól megrémült lány, A geográfus csodálkozva vizsgálja a félhomályban a fél pár strandpapucsot)

A XIX-XX. századi magyar művészet legjelentősebb alkotásainak megismerése (Barabás, Borsos, Csontváry, Madarász, Munkácsy, Paál stb.), egy-egy alkotáshoz televíziós műveltségi vetélkedők stílusában változatos tesztkérdések írása egyénileg vagy csoportban. Egyéni felkészülés után a vetélkedő eljátszása

Fogalmak

vizuális átírás, kiemelés eszközei, fény- és színhatás, kontraszt, színkontraszt, enteriőr

Témakör: Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei

Órakeret: 5 óra-5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;

- vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Példák alapján a mozgókép működésének értelmezése (pl. időszervezés, képkivágás/kameramozgás, plán, hanghatás) majd kreatív alkalmazása összetett feladatokban (pl. storyboard készítése megadott képkockából kiindulva, rövidfilm készítése megadott fogalomból vagy fotóból kiindulva), mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg.

Példák alapján a technikai képalkotó, digitális médiumok (pl. sajtófotó, híroldal, blog, filmetűd, klip, videóinstalláció) hétköznapi kommunikációs, továbbá személyes és művészi kifejező szándékának összehasonlítása.

Fogalmak

címrend, tipográfia, illusztráció, képaláírás, link, banner, kameraállás, kameramozgás

Témakör: Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei

Órakeret: 5 óra-5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- a helyzetek, történetek ábrázolása, dokumentálása során felhasználja a kép és szöveg, a kép és hang viszonyában rejlő lehetőségeket, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott témát, időbeli, térbeli folyamatokat, történéseket közvetít újabb médiumok képírási formáinak segítségével egyénileg vagy csoportmunkában is;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Példák alapján a tér és idő valós érzékelésének, látványának, törvényszerűségeinek megfigyelése és összevetése a különböző korok teret és időbeliséget ábrázoló, megjelenítő módjaival, (pl. ókori egyiptomi, középkor, reneszánsz, barokk, impresszionizmus, XX-XXI. század művészeti törekvései).

A tér, térbeliség (pl. kórházi folyosó, vágyott szoba, metróállomás) ábrázolása az egy iránypontos perspektíva szabályaival. Az elkészült alkotások, rajzok kiegészítése (pl. személyes szöveggel, saját fotóval, képrészlettel, műalkotások szereplőivel).

A két iránypontos perspektíva szabályainak megismerése, alkalmazása szögletes testek rajzi megjelenítésében.

Egyméretű axonometria felhasználásával készült, irreális tereket bemutató műalkotások (pl. Vasarely, M.C. Escher, Orosz István művei) szerkezeti elvének megfigyelése után változatok önálló alkotása.

A mozgókép működésének, a mozgás illúziókeltésének és kezdeti animációs filmek technikatörténeti hátterének megismerése után (pl. Muybridge, Lumiere, Funny faces) stop

motion típusú animációs kisfilmek készítése csoportban.

Fogalmak: állókép, mozgókép, képes forgatókönyv, fázis, perspektíva, axonometria

Témakör: Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete
Órakeret: 6 óra-6 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenítés során használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit, egyénileg és csoportmunkában is;
- a helyzetek, történetek ábrázolása, dokumentálása során felhasználja a kép és szöveg, a kép és hang viszonyában rejlő lehetőségeket, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- nem vizuális információkat (pl. számszerű adat, absztrakt fogalom) különböző célok (pl. tudományos, gazdasági, turisztikai) érdekében vizuális, képi üzenetté alakít;
- gondolatait, terveit, észrevételeit, véleményét változatos vizuális eszközök segítségével prezentálja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Példák alapján a nyomtatott és online sajtó tervezésekor (pl. napilap, magazin, honlap) alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások értelmezése (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, hang-és képanyagok) és felhasználása játékos tervező feladatokban (pl. híroldal tervezése az osztály számára, saját profil tervezése) egyénileg és csoportmunkában.

Nem vizuális információk (pl. számszerű adat, absztrakt fogalom) különböző célok (pl. tudományos, gazdasági, turisztikai) érdekében vizuális, képi üzenetté alakítása (pl. rajz, festés, térbeli konstrukció, fotó, film, installáció, számítógépes infografika, fényjáték segítségével), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával (pl. szubjektív térkép, „hangulathőmérő”).

Különböző helyzetekben (tanulási, hétköznapi, utazási, fiktív, dramatikus) az adott szituációhoz, tartalomhoz, közlési szándékhoz és a személyes érdeklődéshez leginkább illeszkedő, kifejező és változatos vizuális eszközökkel prezentáció létrehozása, a gondolatok, tervek, vélemények, észrevételek bemutatásához (pl. tabló, képfolyam, diagram, digitális prezentáció).

Példák alapján direkt kommunikációs célok érdekében kép és szöveg vizuális és fogalmi/szöveges üzenetének tanulmányozása, azok egymást befolyásoló, módosító, erősítő, illetve gyengítő hatásának vizsgálata játékos feladatokban (pl. adott kép továbbgondolása különböző képaláírásokkal, „elromlott TV”: csak kép vagy csak hang alapján a szituáció reprodukálása).

Fogalmak

verbális és vizuális kommunikáció, közlési szándék, figyelemirányítás, kiemelés, sűrítés

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat
Órakeret: 5 óra-5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványt, vizuális jelenségeket, műalkotásokat önállóan is pontosan, részletgazdagon szövegesen jellemez, bemutat;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- gondolatait, terveit, észrevételeit, véleményét változatos vizuális eszközök segítségével prezentálja;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, álcázás, stílusváltás) érdekében, a történeti korok és a modern design tárgyainak vizsgálatán keresztül. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. metszetrajz, vetületi ábrázolás) a saját tervek megjelenítése szabadkézi rajzban.

Személyes tárgyak (pl. öltözék, fontos tárgyak, közvetlen otthoni környezet) elemzése és megjelenítése a személyes stílus bemutatása érdekében, tetszőlegesen választott eszközökkel (pl. stíluslap, divatrajz).

Lakóhelyének (vagy a magyar népművészeti tájegységek egyikének) jellemző díszítőmotívumait felhasználó, önállóan gyűjtött inspirációs forrás segítségével mintatervezés különböző léptékben, és a minta felhasználása a környezetalakításban (pl. festett faldekoráció tervezése a kiindulásként használt magyar tájegység közösségi tere, épülete számára).

Fogalmak

metszetrajz, vetületi ábrázolás, nézetek, tudatos anyaghasználat, divat, személyes stílus

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció

Órakeret: 5 óra-5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Példák alapján épített terek, téri helyzetek (pl. klasszikus és modern épület, labirintus, térinstalláció) elemző vizsgálata különböző vizuális eszközökkel, a tér megjelenítésének (pl. 2D és 3D) lehetőségeivel kísérletezve (pl. 2D-ből 3D megjelenítés: pop-up technika, papírplasztika, makett készítése, 3D-ből 2D megjelenítés: épület fotói alapján alaprajz „rekonstrukció").

A közvetlen környezet hasznos átalakítása érdekében konkrét probléma feltárása (pl. térhasznosítás az iskolaudvaron, szelektív szemétgyűjtés bevezetése, közösségi tér a településen), elemzése, a megoldás érdekében az ötletek vizuális rögzítése, majd a végleges megoldási javaslat kidolgozása, modellezése és bemutatása egyénileg és csoportmunkában. Az adott cél érdekében folyó tervezési folyamat lépéseinek dokumentálása.

Személyes tárgy (pl. fülhallgató, toll, telefontok) áttervezése a funkció megtartásával, ugyanakkor sajátos szempontok érvényesítésével (pl. abszurd vagy természet inspirálta formaalakítás, tárgy a távoli jövőből) a vizuális felmérésből származó elemző tapasztalatok (pl. mérés, információgyűjtés, ötletek vázlatos megjelenítése) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével.

Fogalmak

építészeti elem, lépték, designgondolkodás, ergonómia, forma és funkció összefüggései

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók: 7-8. évfolyam

A szemléltetés érdekében az alábbi műtípusok, művek, vagy alkotók valamely művének bemutatása ajánlott:

Építmények: Gaudi: Sagrada Familia, Gropius: A Bauhaus központi épülete, Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, Makovecz Imre épületei, Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, Steindl Imre: Országház

Képzőművészeti alkotások: Baldessari: Stonehenge 2005, Barabás Miklós portréfestményei, Bernáth Aurél: Tél, Borsos József: Nemzetőr, Bosch: A hét főbűn, Brueghel: Vakok, Brunelleschi: Ospedale degli Innocenti, Caravaggio: Szent Máté elhivatása, Fáraó vadászaton-thébai falfestmény, Gauguin: Mi újság? (Tahiti nők), Giacometti: Erdő, Giotto: Szent Ferenc élete, Kandinszkij: Sárga piros kék, La Tour: A születés, Madarász Viktor történelmi festményei, Man Rey: Ajándék, Massaccio: Szentháromság, Markó Károly tájképei, Matisse: Csendélet kék asztalon, Mányok Ádám: II. Rákóczi Ferenc, Marcus Aurelius lovasszobra, M.C. Escher grafikái, Memling: Jelenetek Mária életéből, Moholy-Nagy: Q1 Suprematistic, Modigliani: Jeanne Hébuterne sárga pulóverben, Monet: A felkelő nap impressziója, Moore: Fekvő figura, Munkácsy Mihály: Tépéscsinálok, Ecce homo, Orosz István grafikái, Paál László tájképei, Picasso: Guernica, Avignoni kisasszonyok, Raffaello: Az athéni iskola, Rembrandt: Éjjeli őrjárat, Shiota: Emlékező, Vermeer: Geográfus

Egyéb: Cristo, Dali, Vasarely

A továbbhaladás feltételei 7. évfolyam

A tanuló törekedhet önálló, egyéni képi kifejezésmód kialakítására, de rendelkeznie kell a közlő ábrázoláshoz szükséges vizuális nyelvi készségekkel is. Kifejező és tervező munkáiban figyelembe veszi a színek optikai és érzelmi hatását. Adott elemzési szempontok szerint képes műalkotásokat összehasonlítani. Ismeri, megkülönbözteti a vizuális művészeti ágakat és műfajokat, segítséggel alkalmazza a műalkotások elemzésének megismert módjait. Ismeri a tanult művészettörténeti korok fő stílusjegyeit, felismer és megnevez koronként legalább három-három alkotást. Megfigyeléskor képes viszonyítani, megítélni, téri, formai és színviszonylatokat, arányokat, meglátja a lényeges vizuális összefüggéseket, megérti a szabályszerűségeket és szóban is meg tudja fogalmazni. Absztrakciós képessége megnyilvánul a lényegkiemelésben, a geometriai egyszerűsítésben. Képes vizuális információkban eligazodni, azokat kritikusan vizsgálni. Ismeri a Monge-vetület és az axonometrikus ábrázolás alapjait, több-kevesebb önállósággal megold ilyen szerkesztési feladatokat. Alkalmazni törekszik a tárgytervezés és elemzés szabályait, módszereit. Problémamegoldási készségei megnyilvánulnak az önálló alkotó, tervező-kivitelező feladatokban. Jártas a tanulás sajátos vizuális-manuális módjaiban, gyakorlottan használja az ábrázolás alakítás eszközeit.

A továbbhaladás feltételei 8. évfolyam

Az általános iskola befejezésekor a tanuló a tantárgyi munkára fordítható idő függvényében-, személyiségének megfelelő szinten rendelkezik a vizuális intelligencia és ítélőképesség alapjaival, többé-kevésbé önálló ábrázoló és kifejező alapképesség birtokában van. Alkotó képességét érvényesíti a szabad alakító, tervező feladatokban. Befogadóképességének intuitív megnyilvánulása mellett törekszik esztétikai élményei tudatos átélésére. Adott szempontokat követve alkalmazz a tanult tapasztalati és összehasonlító műelemzési módszerek valamelyikét. Ismeri a tanult művészettörténeti korok fő stílusjegyeit, felismer és megnevez koronként és áganként legalább három-három műalkotást, alkotót.

Jártas a téri, formai, színbeli tanulmányok készítésében, érti, hogy ezek a látható jelenségek megértésének az eszközei. A megértés és közlés céljával alkalmazza a téri, formai, színbeli analízis, és redukció tanult eljárásait. Rendelkezik az ábrázolási konvenciókhoz szükséges térszemléleti alapokkal, képes egyszerű vetületi, axonometrikus és perspektivikus ábrákat szerkeszteni. Tudja, hogy a vizuális kommunikáció a dolgok elvont jeleit, képeit, szimbólumait használó vizuális nyelv által működik, érti a közhasznú. a tudományos, a műszaki és művészi a tömegkommunikáció funkcióját, felismeri különbségeiket.

Ismeretei vannak a tárgy- és térformálás, az építészet tanult alapkérdéseiről, törekszik betartani a kulturált, környezettudatos, az emberi alkotást és művészetet tiszteletben tartó magatartás szabályait. Tájékozottsággal bír a vizuális megjelenítés hagyományosabb és újabb formáiról, megérti, hogy mindezek a kifejezés és közlés eszköztárának gazdagítását szolgálják.

Rajz és vizuális kultúra kiegészítés

A rajz és művészettörténet fontos szerepet kell, hogy betöltsön a mai ember képzésében.

Fontos, hogy a tanult ismereteket az életben is alkalmazni tudják.

Tudjanak egyszerű tárgyakat tervezni, ismerjék a műszaki rajzot és rajzolvasást.

Ismerjék a színek hatását, tudjanak ízlésesen elrendezni tárgyakat, a lakás belsőterét, ruházatot.

Ismerjék a művészeti stílusokat, és tudják ezeket alkalmazni.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének és oktatásának elvei

A tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek alkalmazandók:

- a feladatok megvalósításához hosszabb idősávok, keretek megjelölése ott, ahol erre szükség van
- szükség esetén sajátos, a fogyatékosságuknak megfelelő tartalmak, követelmények kialakítása és teljesítése
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, differenciáltan, egyénileg is segítsék ezeket a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz viszonyított fejlődésüket értékelve

A fogyatékosság egyes típusaival összefüggésben felmerülő sajátos feladatokról a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

13.6.13. Dráma és színház

A dráma és színház tanítása olyan művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amelynek célja az élményeken keresztül történő megértés, valamint a kommunikáció, a kooperáció, a kreativitás fejlesztése, az összetartozás érzésének erősítése. A dráma és színház kreatív folyamata szolgálja a tanulók ön- és társismeretének gazdagodását, segíti az oldottabb és könnyebb kapcsolatépítést és kapcsolatfenntartást.

A tanulói tevékenységek a gondolatok és érzelmek kifejezését, ezzel együtt különböző drámai és színházi kifejezési formák megismerését, alkalmazásuk elsajátítását és értelmezését szolgálják. A dramatikus tevékenység gyakorlása és tanulása hozzájárul az önazonosság erősítéséhez és a nemzeti, helyi vagy nemzetiségi közösségi tudat kialakításához.

A dráma és színház tevékenységformáival való – a Nemzeti alaptanterv magyar nyelv és irodalom tantárgyra vonatkozó szemléletéhez igazodó – személyes találkozás révén a művészeti ág nyelve a tanulók sajátjává válik, és mindezek eredményeként kialakul bennük a művészettel élés, az értő befogadóvá válás alapvető igénye.

A dráma és színház tevékenységei nagy szerepet játszanak a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott valamennyi kompetencia fejlesztésében.

Fejleszti a tanulás kompetenciáit, mert a tanuláshoz kapcsolódó sikeresség megélt élményként jelenik meg, mely más tárgyak tanulásához is pozitív megerősítést ad.

Fejleszti a kommunikációs kompetenciákat, mert a dráma és színház keretei között sokféle önkifejezési forma (verbális, vokális, nonverbális) alkalmazására és gyakorlására van lehetőség, ami a kommunikációs lehetőségek körét a megszokotthoz képest erőteljesen kitágítja. A kommunikáció folyamatában a tanulók nyitottan, érzékenyen és kritikusan viszonyulnak mások véleményéhez, illetve konstruktív párbeszéd folytatására törekednek.

Fejleszti a digitális kompetenciákat, hiszen a tanulók kezében lévő digitális eszközök a hétköznapi kommunikáció mindennapos eszközei, melyeket konkrét vagy szimbolikus tartalommal gyakran alkalmaznak kortárs élethelyzetekben. Emellett a dramatikus tevékenységek során a tanulók azonosítják a digitális környezet kínálta lehetőségeket és veszélyeket is, érvényesen foglalkozhatnak a magánszféra, a személyes adatok és a digitális identitás meglétével vagy hiányával, veszélyeztetésével vagy biztonságával.

Fejleszti a matematikai, gondolkodási kompetenciákat, hiszen a dramatikus tevékenységek folyamán és következtében a tanuló motivált a problémák azonosítására, a kérdések megfogalmazására, a bizonyítékok keresésére és értékelésére, a logikus érvelés alkalmazására, a következtetések levonására, és megalapozott információkra, tényekre és bizonyítékokra támaszkodó döntésekre törekszik. Ugyanakkor a dráma és színház tevékenységei teret adnak a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak is, a fantázia, kreatív megközelítések szabadságának, melyek szintén nagy szerepet játszanak a gondolkodás fejlesztésében.

Fejleszti a személyes és társas kapcsolati kompetenciákat, hiszen a tantárgy tanulásának jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeret, a reális önértékelés kialakulását, ugyanakkor a csoportos együttműködésben, közös cél érdekében zajló munka erősíti az érdekérvényesítés és az alkalmazkodás dinamikus egyensúlyában zajló konfliktusmegoldások folyamatát.

A tantárgy sajátosságai miatt nagyban fejleszti a kreativitás, kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciáit, hiszen a tárgy tanulása során a tanuló olyan készségeket sajátít

el, amelyek magukban foglalják gondolatok, tapasztalatok és érzések befogadását és kifejezését a művészetek és más kulturális kifejezésmódok széles körében.
Végül a személyiségfejlesztésben betöltött szerepe miatt fejleszti a munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciákat is.
Minden tanuló önmagához, saját fejlődési útjához mérten értékelendő. A tevékenységek értékelésében meghatározó szerepet kell kapnia a tanulói önértékelésnek, a társértékelésnek és a csoportos értékelési formáknak, fejlesztve ezzel a tanuló reflektivitását és érzelmi, szociális intelligenciáját.
A dráma és színház tantárgy a felső tagozat 6. évfolyamán heti egy órában kötelezően választandó.

6. évfolyam

A dráma és színház tanítása komplex művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amely interakciókon keresztül, játék, cselekvés és tapasztalat útján éri el célját, a dramatikus tevékenységben megvalósuló tanulást.
A dráma és színház eszközeinek megismerése és kreatív alkalmazása segíti a tanulók személyes megnyilvánulását, az önbizalom megteremtését, kapcsolatteremtő képességének kibontakoztatását. Szolgálja a tanulók beszédfejlesztését, mozgásfejlesztését, önkifejezését, ön- és társismeretének gazdagodását. Szerepet játszik a koncentráció, a figyelemösszpontosítás, a térbeli tájékozódás, az érzékelés fejlesztésében, az együttműködési készség kialakításában.
A dramatikus tevékenységekben, a játékokban, a problémaközpontú tematikus foglalkozásokban való cselekvő részvétel során megélt egyéni és közösségi élményeken keresztül fejlődnek a tanulók alkotó és befogadó, valamint kommunikációs és szocializációs készségei, képességei.
A tárgy fejlesztési feladatai és ismeretei elsősorban tevékenység-központú, komplex gyakorlati képzés során sajátíthatók el. Ezért a tematikai egységekhez időkeretek csak ajánlatként határozhatók meg. A feltüntetett témakörök és fejlesztési feladatok megjelenése átfedi egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja, a tanterv óraszámajánlásai az éves összóraszám vonatkozásában nyújtanak tájékoztatást. A kerettanterv összességében az adott iskolaszakaszokra fogalmazza meg a fejlesztési feladatokat és ismereteket a hozzárendelt óraszámokkal. A témakörök, illetve a fejlesztési feladatok és ismeretek nem sorrendben, hanem a korosztály és a csoport adottságainak, képzettségének megfelelően, a szaktanár döntése alapján, akár integrált formában, ugyanazon tevékenységek keretében is feldolgozhatóak; egy fejlesztési feladat pedig több tevékenység során is vizsgálható.
Az 6. évfolyamon a dráma és színház tantárgy heti 1 óra kötelező óraszámmal rendelkezik.
A 6. évfolyamon a dráma és színház tantárgy alapóraszáma: 32 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Szabályjátékok, népi játékok	7

Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)	4
Rögtönzés	5
Saját történetek feldolgozása	5
Műalkotások feldolgozása	3
Dramaturgiai alapfogalmak	3
A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)	2
Színházi műfajok, stílusok	2
Színházi előadás megtekintése	1
Összes óraszám:	32

Témakör: Szabályjátékok, népi játékok
Javasolt óraszám: 7 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felfedezi a tér, az idő, a tempó, a ritmus sajátosságait és összefüggéseit;
- megfigyeli, azonosítja és értelmezi a tárgyi világ jelenségeit;
- felidézi a látott, hallott, érzékelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatásokat;
- kitalál és alkalmaz elképzelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatásokat;
- tudatosan irányítja és összpontosítja figyelmét a környezete jelenségeire;
- koncentrált figyelemmel végzi a játékszabályok adta keretek között tevékenységeit;
- megfigyeli, azonosítja és értelmezi a környezetéből érkező hatásokra adott saját válaszait;
- értelmezi önmagát a csoport részeként, illetve a csoportos tevékenység alkotó közreműködőjeként.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Beszéd- és légzéstechnikai gyakorlatok (a hangsúly-, a beszédtempó- és a hangmagasságváltásra épülő gyakorlatok)
- A látott, hallott, érzékelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatások felidézése
- Koncentrációs és lazítógyakorlatok az ismert gyakorlatok formai nehezítésével, illetve új gyakorlatok megismerésével
- A figyelem összpontosítása és tudatos irányítása a környezet jelenségeire
- Térérzékelést, tájékozódást, koordinációt, egyensúlyérzéket fejlesztő gyakorlatok
- A tér, az idő, a tempó, a ritmus sajátosságainak és összefüggéseinek felfedezése
- Csoportépítő játékok

Fogalmak

beszédtechnika, légzéstechnika, hangerő, hangmagasság, hangterjedelem, hangszín, hanglejtés, beszédtempó, beszédritmus, szünettartás, testtartás, gesztus, mimika, tekintet, koncentráció, lazítás, egyensúly, koordináció, térhasználat, együttműködés

Javasolt tevékenységek

- A kifejező közlés technikai alapjainak elsajátítása – artikulációs gyakorlatok, tempó-, hangsúly- és hanglejtésgyakorlatok (pl. beszédre késztető játékok, hanggyakorlatok)

- Beszédgyakorlatok szavakkal, szókapcsolatokkal, mondatokkal; beszédgyakorlatok egyszerű, könnyen tanulható szövegekkel
- Nem verbális kommunikációs játékok: beszéd nélküli gyakorlatok egész csoportban különféle kommunikációs helyzetekben, kis csoportokban és párosával
- Koncentrációs gyakorlatok a figyelem irányítására, a mozgás koordinációjára, az együttműködésre, az egymáshoz igazodásra csoportos és páros formákban
- A térérzékelést, a térbeli tájékozódást, a mozgáskoordinációt fejlesztő egyszerűbb gyakorlatok
- Az egész csoport együttműködését igénylő játékok

Témakör: Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)
Javasolt óraszám: 4 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- fejleszti az együttműködésre és a konszenzus kialakítására irányuló gyakorlatát;
- adekvát módon alkalmazza a verbális és nonverbális kifejezés eszközeit;
- felfedezi a tárgyi világ kínálta eszközöket, ezek művészi formáit (pl. a bábot és a maszkot);
- használja a tér sajátosságaiban rejlő lehetőségeket;
- felfedezi a feszültség élményét és szerepét a dramatikus tevékenységekben;
- felismeri a helyzetek feldolgozása során a szerkesztésben rejlő lehetőségeket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- Az együttműködésre és a konszenzus kialakítására irányuló gyakorlat fejlesztése
- A verbális és nonverbális kifejezés eszközeinek adekvát módon történő alkalmazása
- A tér sajátosságaiban rejlő lehetőségek figyelembevétele a dramatikus játékokban
- A tárgyi világ kínálta eszközök, és ezek művészi formáinak (pl. a báb és a maszk) alkalmazása a dramatikus játékok során
- A feszültség élményének és szerepének felfedezése a dramatikus tevékenységben
- Kommunikációs játékok
- Interakciós játékok

Fogalmak
drámajáték, kommunikáció, interakció
Javasolt tevékenységek
- Csoporton belüli kommunikációt és együttműködést erősítő játékok
- Megadott témára, címre alkotott állóképek, képsorozatok
- Egyszerű szituációk megjelenítése különféle eszközrendszerek használatával (pl. némajáték, számsorok, halandzsa)
- Bábos, maszkos formák használata a szerepbelépés elősegítésére, illetve a játéklehetőségek kitágítására

Témakör: Rögtönzés
Javasolt óraszám: 5 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- az alkotótevékenység során használja a megismert kifejezési formákat;

- felfedezi a szerepbe lépésben és az együttjátszásban rejlő lehetőségeket;
- felismeri és alapszinten alkalmazza a kapcsolat létrehozásának és fenntartásának technikáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szerepbe lépésben és az együttjátszásban rejlő lehetőségek felfedezése
- A kapcsolat létrehozási és fenntartási technikáinak alapszinten történő alkalmazása
- Rögtönzéses gyakorlatok közösen egyeztetett karakterek szerepeltetésével
- Rögtönzés közösen választott témára, a tanár által megadott szervezési formában
- A rögtönzés értelmezése, megvitatása
- A rögtönzésre épülő alkotótevékenység során a megismert kifejezési formák alkalmazása

Fogalmak

szituációk alapelemei, szerep, szerepbe lépés, típusok ábrázolása

Javasolt tevékenységek

- Rögtönzés a tanár által megadott témák vagy fogalmak alapján
- Rögtönzés a tanulók által közösen kidolgozott cselekményvázra (jelenetvázra) építve
- Szituációs játékok a szereplők jellegzetes vonásainak megadásával, befejezetlen történetre
- Nem verbális kifejezőeszközökre építő rögtönzések (pl. témára, fogalomra, mozdulatra, hangeffektusokra, tárgyakkal)
- Feszültségteli hétköznapi helyzetek megjelenítése és közös értelmezése; a szereplők cselekvési lehetőségeinek keresése (célok, szándékok, gátak vizsgálata)
- Rögtönzés a megismert kifejezési formák alkalmazásával

Témakör: Saját történetek feldolgozása

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megkülönbözteti és alapszinten alkalmazza a dramaturgiai alapfogalmakat;
- értelmezi a megélt, a látott-hallott-olvasott, a kitalált történeteket a különböző dramatikus tevékenységek révén;
- felismeri és megvizsgálja a problémahelyzeteket és azok lehetséges megoldási alternatíváit;
- alkalmazza a tanult dramatikus technikákat a helyzetek megjelenítésében.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Történetek (látott, hallott, olvasott, a tanár által hozott, a tanulók élményeiből építkező) dramatikus feldolgozása
- A kiscsoportos dramatikus tevékenységben a vizsgált tartalmakhoz a tanulók önálló döntései alapján formai megoldások társítása
- Történetek, élmények dramatikus feltárása során a tanár és a tanulók által közösen választott bábos, zenés vagy mozgásos elemek alkalmazása
- Történetek, döntési helyzetek értelmezése, megvitatása

Fogalmak

forma és tartalom, feszültség, hatás, döntési helyzet

Javasolt tevékenységek

- Spontán beszédre késztető gyakorlatok (pl. közös mondandó, történetgazda)

- Feszültségteli jelenetek felidézése kiscsoportos rögtönzések formájában
- Közös történetalkotás feszültségteli jelenetekre építve
- Analóg történetek alkotása, analóg helyzetek dramatikus feldolgozása
- A távolítás egyéb technikáinak alkalmazása (pl. a megfordítás vagy a szerepcsere lehetőségeinek alkalmazása)
- A szereplő sokszorozása adta lehetőségek kibontása, alkalmazása (pl. a szereplő és a belső hangok külön választása)
- Távolítás más művészeti területek formanyelvének alkalmazásával

Témakör: Műalkotások feldolgozása
Javasolt óraszám: 3 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- értelmezi a megélt, a látott-hallott-olvasott, a kitalált történeteket a különböző dramatikus tevékenységek révén;
- felismeri és megvizsgálja a problémahelyzeteket és azok lehetséges megoldási alternatíváit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek
- A látott-hallott-olvasott történetek különböző dramatikus tevékenységekkel történő értelmezése
- Irodalmi művekben megjelenő döntési helyzetek elemzése, feldolgozása dramatikus tevékenységekkel (pl. balladák, mesék, elbeszélő költemények, mítoszok, mondák, kortárs irodalmi alkotások, a tanulókat érdeklő konfliktushelyzetek, emberi problémák alapján)
- Az irodalmi művekben megjelenő döntési helyzetek lehetséges megoldási alternatíváinak felismerése és vizsgálata különféle dramatikus tevékenységekkel
- Dramatikus improvizációk irodalmi művek vagy (nép) hagyomány felhasználásával
- Különböző irodalmi vagy művészeti alkotások (pl. zene, képzőművészet, film, fotó, iparművészet) játékon, megjelenítésen keresztül történő megközelítése

Fogalmak
fény-árnyék, hangsúlyos pontok, kontraszt, forma, méretarány, ritmus a művészetben, tempó, harmónia, diszharmónia
Javasolt tevékenységek
- Ritmusjátékok a műelemzésben
- Különböző művészeti alkotások maszkos, bábos és/vagy mozgásos, táncos dramatikus tevékenységekkel történő megközelítése
- Különböző karakterek kifejezése, jellemzése mozgással, tánccal
- Művészi szövegrészletek, a (nép) hagyomány szövegeinek és/vagy más elemeinek felhasználása különböző dramatikus tevékenységekben

Témakör: Dramaturgiai alapfogalmak
Javasolt óraszám: 3 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- megkülönbözteti és alapszinten alkalmazza a dramaturgiai alapfogalmakat;

- felismeri és azonosítja a dramatikus szituációk jellemzőit (szereplők, viszonyrendszer, cél, szándék, akarat, konfliktus, feloldás).

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szerep alapelemeinek (funkció, karakter, viszonyok) felismerése és alkalmazása dramatikus játékok során
- A cselekmény alapelemeinek (téma, történet, cselekmény, esemény) felismerése és alkalmazása dramatikus játékok során
- A dramatikus szituációk alapelemeinek (szereplők, hely, idő, viszonyrendszer, probléma) felismerése és azonosítása

Fogalmak

szerep, funkció, karakter, viszony, téma, történet, cselekmény, cselekményszál, esemény

Javasolt tevékenységek

- Szerepjátékok megadott dramaturgiai szerkezetekre
- Közös történetépítés dramatikus eszközökkel
- A felépített és megjelenített történetek dramaturgiai szempontú elemzése

Témakör: A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)

Javasolt óraszám: 2 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felfedezi a kommunikációs jelek jelentéshordozó és jelentésteremtő erejét;
- felismeri és azonosítja a dráma és a színház formanyelvi sajátosságait a látott előadásokban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szöveg megjelenési formái a színpadon
- A kommunikációs jelek jelentéshordozó és jelentésteremtő erejének felismerése
- A színház akusztikus kifejezőeszközei (élő zene, zörej stb.)
- A színházi vizualitás eszközei (díszlet, jelmez, fény stb.)
- Bábhasználat, bábszínház
- Mozgás és tánc a színpadon

Fogalmak

dialógus, monológ, élő zene, hangeffekt, díszlet, jelmez, fényeffekt, báb, maszk, árnyjáték

Javasolt tevékenységek

- Hangra, zörejre, ritmusra, zenére épülő dramatikus tevékenységek
- Kísérletezés a színházi vizualitás eszközeivel dramatikus tevékenységek során
- Dramatikus tevékenységek berendezési tárgyakkal, kellék- és jelmezhasználattal
- Kapcsolatfelvétel, dialógus, monológ szöveges, mozgásos, táncos, maszkos, bábos tevékenységekben
- A színházi kifejezőeszközök használatának értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben

Témakör: Színházi műfajok, stílusok

Javasolt óraszám: 2 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és azonosítja a dráma és a színház formanyelvi sajátosságait a látott előadásokban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Alapvető színpadi műfajok felismerése és megkülönböztetése
- Alapvető színpadi műfajok jellemző jegyeinek elkülönítése és egyes elemeinek alkalmazása saját játékokban
- A színházi előadások formanyelvi jellemzőinek felismerése és azonosítása a látott előadásokban
- Egyszerűbb stílusgyakorlatok

Fogalmak

tragédia, komédia, vígjáték, bohózat, színmű, opera, táncjáték, stílus

Javasolt tevékenységek

- A komikus jelenetek jellemzőinek vizsgálata dramatikus tevékenységekkel
- A zene, az ének színpadi alkalmazásának lehetőségei dramatikus tevékenységekben, és ennek megfigyelése színpadi munkában
- Szöveges, mozgásos, bábos stílusgyakorlatok
- Paródia-játékok a megismert műfajokhoz és stílusokhoz
- A színházi műfajok, stílusok értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben

Témakör: Színházi előadás megtekintése (Tanórán kívüli szabadidőben 2 óra)

Javasolt óraszám: 1 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felfedezi a színházi kommunikáció erejét;
- felismeri a színházi élmény fontosságát;
- a színházi előadást a dramatikus tevékenységek kiindulópontjául is használja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Előadástípusok és műfajok alapvető jellemzőinek felismerése
- A tanár és a tanulók által közösen választott típusú és műfajú színházi előadás megtekintése
- A színházi kommunikáció erejének felfedezése
- A színházi élmény fontosságának felismerése
- Élmények megfogalmazása irányított beszélgetés keretében
- Élmények feldolgozása dramatikus tevékenységformák segítségével
- A színház közösségi feladatai, funkciói

Fogalmak

színjáték, színpad, színész, néző, szervezési feladatok

Javasolt tevékenységek

- A közösen látott előadás megbeszélése, megvitatása, értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben
- A színpad összetett hatásrendszerének vizsgálata
- A szereplők és a történet színpadi ábrázolásának értelmezése

- A színpadi térformáknak és használatuk következményeinek vizsgálata
- A zene, a mozgás és a tánc színpadi szerepének, hatásának értelmezése

13.6.14. Technika és tervezés

5-6. évfolyam

A technika és tervezés tantárgy a problémamegoldó gondolkodást, a saját tapasztalás útján történő ismeretszerzést helyezi a középpontba, melynek eszköze a tanórákon megvalósuló kreatív tervező és alkotó munka, a hagyományos kézműves és a legmodernebb digitális technológiák felhasználásával. A tantervben kiemelt szerepet kap a tanulni tudás, az alkalmazás, a problémamegoldáson alapuló alkotás. Ezt szolgálják a kínált tevékenységek, a nevelés, a kompetenciafejlesztés és a műveltségtartalom leírt rendszere, az egyes elemek arányos megjelenítése.

A technika és tervezés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A kommunikációs kompetenciák: A tantárgy tanulása során a tanuló elképzeléseit, terveit megoszthatja társaival, véleményét ütközteti, a különbségek tisztázásával konszenzusra jut. A tanórákon a csoportban végzett feladatmegoldás során a tanulónak együttműködési készségeit fejlesztve lehetősége nyílik építő jellegű párbeszédre. Kiemelt jelentőségű a szaknyelv használata, a szakkifejezések helyes és szakszerű alkalmazása. Ezzel párhuzamosan – a tananyag jellegéből adódóan – a tanuló vizuális kommunikációs kompetenciái is fejlődnek. Megtanul rajz, ábra, műszaki leírás alapján építeni, tárgyakat kivitelezni, terveit rajzban bemutatni, szóban fogalmazni, előadni. A tantárgy technikatörténeti ismeretei hozzájárulnak a régi korok – esetleg tájegységenként eltérő – elnevezéseinek megismeréséhez és elsajátításához, amin keresztül bemutatható a gyakorlati tevékenységhez kapcsolódó nyelvhasználat gazdagsága, árnyaltsága és a tájnyelvi értékek.

A digitális kompetenciák: A tantárgy olyan értékrendet közvetít, melynek szerves része a környezet folyamatos észlelése, az információhoz jutás, az információk értékelése, beépülése a hétköznapokba. A tanuló elsajátítja az alapvető technikákat ahhoz, hogy az információ hitelességét és megbízhatóságát értékelni tudja. A technika és tervezés a különböző tevékenységek, munkafolyamatok, technológiák algoritmizálásával támogatja a digitális tervezői kompetenciákat, hozzájárul a rendszerszintű gondolkodáshoz. A tantárgy tanítása során kiemelt fontosságú a vizuális szemléltetés, és speciális lehetőségeket nyújt a különféle digitális tervezőprogramok felhasználása számára.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A technika és tervezés a természettudományos tantárgyak – környezetismeret, természettudomány 5–6. évfolyam – előkészítésében, valamint azok bevezetését követően a tanult ismeretek szintetizálásában és gyakorlati alkalmazásában tölt be fontos szerepet. A célok eléréséhez széles körű, differenciált tevékenységrendszert alkalmaz, mellyel megalapozza a tanulók természettudományos és műszaki műveltségét, segíti a mindennapi életben felmerülő problémák megoldását. A tanuló az anyaghasználat, az eszközök, a technológiák fejlődésének követésével, a változások hatásainak elemzésével értékeli környezete állapotát, életvitelét.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy változatos tevékenységeken keresztül ad lehetőséget a praktikus feladatmegoldó képesség fejlesztésére, valamint a kedvelt, sikerélményt nyújtó tevékenységi területek azonosítására, ezzel segítve a tanuló pályaválasztási döntését is. A

tanuló a másokkal közösen végzett csoportos gyakorlati alkotótevékenységek révén szerez tapasztalatot a csoporttagokkal tervezett együttműködés kialakításának lehetőségeiről és a csoporton belüli vezetői, illetve végrehajtói szerepekről.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulóban az iskolai tevékenysége során erősödik a cselekvő tudatosság, amely hozzájárul a munkára vonatkozó igényességhez, az életvitel aktív alakításához, fejlesztéséhez. A kreatív alkotás készségei tekintetében fejlesztési lehetőséget biztosít a különböző tárgyak és működőképes eszközök tanulói tervezése. Az emberek mindennapi életet átalakító jelentős technikai találmányok történetének és emberi életre gyakorolt hatásának megismerése hozzájárul a kulturális tudatosság fejlesztéséhez.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tantárgyi keretekben végzett tevékenységek elősegítik, hogy a tanulók számára olyan munkavállalói és vállalkozói készségek fejlesztésére nyíljon lehetőség, mint a tervezés, szervezés, irányítás, tapasztalatok értékelése, kockázatfelmérés és kockázatvállalás, az egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés, felelősségvállalás. Ezek a készségek alapvető alkalmazkodási lehetőséget biztosítanak a szakmák gyorsan változó világában történő eligazodáshoz. A tevékenységek során szerzett munkatapasztalat hozzájárul a pályaválasztási önismeret, a továbbtanulási és a szakmaválasztási célok kirajzolódásához, valamint az élethosszig tartó tanulás, mint szükségszerűség és érték felismerésének megalapozásához.

Cél a tanulók életében felmerülő komplex gyakorlati problémák megoldási készségének kialakítása, a cselekvés általi tanulás és fejlődés támogatása. A tanulók a tanulási folyamat során használható (működő, megehető, felvehető stb.) produktumokat hoznak létre valódi anyagokból, ezekhez az adott életkorban biztonságosan használható szerszámokat, eszközöket alkalmazva.

A tantárgy sajátossága, hogy a tanórai tevékenység gyakorlatközpontú; kiemelkedő jellemzője, hogy a tanulási folyamatban központi szerepet kap az ismereteken túlmutató tudásalkalmazás, ezért az értékelés elsősorban az alkotó folyamatra, a munkavégzési szokásokra, az elkészült produktumra irányul, és jelentős szerepet kap benne az elért sikerek, eredmények kiemelése, a pozitív megerősítés.

A tantárgy tanulása és tanítása során célszerű alkalmazni azokat a közismereti tárgyak tanulása során elsajátított ismereteket, amelyek segíthetnek a mindennapi életben felmerülő problémák megoldásában. Olyan cselekvőképesség kialakítása a cél, amelynek mozgatója a felelősségérzet és az elköteleződés, alapja pedig a megfelelő autonómia és nyitottság, megoldási komplexitás.

A tantárgy struktúrájában rugalmas, elsősorban cselekvésre épít és tanulócentrikus. A megszerezhető tudás alkalmazható, s ezzel lehetővé teszi a mindennapi életben használható és hasznos készségek kialakítását és a munka világában való alkalmazását.
A technika és tervezés tantárgy tanterve négy modult kínál, melyekből az iskola kiválaszthatja és a helyi tantervébe illesztheti a sajátosságaihoz illő, a tanulók érdeklődésének leginkább megfelelő tantervi tartalmakat tartalmazó modul tantárgyat.

A választott modul „A”: Épített környezet- tárgyalkotás

5. évfolyam

Modul „A”: Épített környezet- tárgyalkotás

Az ötödik évfolyam tevékenységei építenek az 1-4. évfolyamon kialakult motivációs bázisra, anyagismeretre, szerszám- és eszközhasználatra. Az ötödik osztályos nevelési-oktatási szakaszban a tantárgy tanításának középpontjában a település, a települést meghatározó épületek, a közlekedési infrastruktúra, a lakás, lakókörnyezet áll. A tanórai modellezési, makettépítési feladatokon keresztül a tanuló a környezetéről szerzett tapasztalatait rendszerezi, megismeri a települések szerkezetét, a lakóépületek és a természeti környezet közötti kapcsolatot, a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket. Felismeri a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a települések kialakulásában, fejlődésében, a település lakóinak életminőségében. Eligazodik egyszerű építészeti vázlatokon, helyszínrajzot értelmez. Lakásterveket, modelleket készít, melyen keresztül megismeri a lakás jellemző helyiségeit, azok funkcióját, egymással való kapcsolatát. Az információgyűjtés, tervezés során lehetőség van különböző digitális eszközök, alkalmazások, például tervezőprogramok használatára.

Irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információt szerez a felhasznált anyagok tulajdonságairól. Anyagválasztásnál értékeli a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint.
Tevékenységét irányítással tervezi. Terveit szóban, rajzban megosztja. A terv szerinti lépések megtartásával, külső ellenőrzéssel halad alkotótevékenységében. Érti a forma és funkció összefüggéseit, ajánlat mentén választ szerszámot, eszközt. A szerszámokat és eszközöket tanári útmutatás segítségével használja. A munkavégzési szabályokat betartja. Csoportmunkában tevékenykedik, a szabályokat betartja, betartatja. Felismeri az egyes műveletek baleseti veszélyeit, tisztában van a védőeszközök használatának szükségességével. A csoportban feladata szerint dolgozik, segítséget kér, segítséget ad.

Felismeri az elkészült produktum tervtől való eltérésének ok-okozati összefüggéseit. Megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét.

Megadott szempontok szerint környezetét jellemzi. Felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket. Tevékenységének következményeit mérlegeli.

Konkrét munkatevékenységek, témák vonatkozásában ismeri azok múltbéli és a jelenben tapasztalható megvalósulását. A probléma megoldásához, tanári támogatással, több úton közelít. A problémamegoldás során irányítottan választ stratégiát.

Érti a jóllét fogalmát. Ismeri az ok-okozati összefüggéseket döntései egészségére gyakorolt hatásáról. Ismeri a döntés-előkészítés, döntés folyamatának elemeit. Hibás döntését felismeri. Döntésén segítséggel változtat.
Közvetlen – megtapasztalható – környezetére vonatkoztatva végzi az elemzést és az alkalmazást. Ismeri az egyes technológiai folyamatok végzése során felhasznált anyagok környezeti hatását. Ismeri az emberi tevékenység eredményeként kialakuló globális problémákat és a lokális

felelősségre épülő tevékenységi lehetőségeket.

A munkavégzés során figyel társaira, a környezetre, a terv szerinti haladásra. Probléma esetén segítséget kér. Ismeri a csapat feladatrendszerét. Változó szerepekben vállal feladatokat. Ismeri a csoportmunka kereteit, elfogadja a csoport döntéseit, a delegált feladatokat. Részfeladatait pontosan, felelősséggel végzi.

Ismeri az egyes foglalkozások jellemzőit, helyét a termelési, szolgáltatási rendszerekben.

5. évfolyam

Az 5. évfolyamon a tantárgy óraszáma: 36 óra.

Az éves órakeret felosztása:

Témakör neve	**Óraszám**
Modell- és makettépítés technológiái	6
Település – a település kialakulása, településtípusok	6
Építészet – forma és funkció, anyagok és szerkezetek	6
Közterek, közösségi terek, középületek	7
Közlekedés – közlekedés egykor és ma	4
Komplex modell- és makettkészítés	5
Témahét- projektmunka	2
Összes óraszám:	3

1.Témakör: Modell- és makettépítés technológiái
Óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét;
- felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések ok-okozati összefüggéseit;
- felismeri az egyes műveletek baleseti veszélyeit;
- elemi műszaki rajzi ismereteit alkalmazza a tervezés során;
- alkalmazza a vetületi ábrázolást.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri a méretmegadás elemeit;
- felismeri a méretarányos kicsinyítés, nagyítás feladatát, jelentőségét;
- ismeri a vetületi ábrázolást;
- irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a modellezés során felhasznált anyagok tulajdonságairól, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szabályok szükségességének belátása, a szabálykövető magatartás fejlesztése
- A térszemlélet és az elvont gondolkodás fejlesztése
- A tapasztalati úton történő információgyűjtés képességének fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- A modellezés, makettépítés feladata, jelentősége
- A modell és a makett közötti különbségtétel
- A mérés célja, fontossága
- Mérőeszközök alkalmazása
- Mérés milliméteres pontossággal
- Műszaki ábrázolás alapismereteinek elsajátítása
- Méretmegadás elemei
- Vetületi ábrázolás, méretarány alkalmazása, a méretarányos kicsinyítés, nagyítás jelentősége
- Rajzolvasási gyakorlatok. A valóság és az ábra összefüggéseinek felismerése
- A modellezéshez felhasználható anyagok (például papír, fa, műanyag, fém, textil, agyag vagy egyéb képlékeny anyag) tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel (szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján)
- Az anyagok megmunkálásához, alakításához, szereléséhez szükséges technológiák, szerszámok megismerése, célszerű, balesetmentes használatuk elsajátítása

Fogalmak

modell, makett, mérés, mérőeszköz, mérési pontosság, méretmegadás elemei, vonalfajták, méretszám, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, vetület, az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

Kapcsolódási pontok:

Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szókincs és fogalombővítés, szaknyelv használata, kommunikáció
Matematika: mérés, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, geometriai szerkesztés
Etika: Az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet.
Digitális kultúra: internet használata, könyvtárhasználat, alkalmazások használata *Természetismeret:* mérés, anyagok fizikai tulajdonságai, mechanikai kölcsönhatások, anyagszerkezet
Vizuális kultúra: vetületek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Modellek és makettek megfigyelése megadott szempontok szerint, azonosságok, különbségek megfogalmazása, a modell-, illetve makettkészítés jelentőségének felismerése
- A műszaki rajz szükségességének felismerése térbeli alakzatok, tárgyak és róluk készült műszaki rajzok, axonometrikus ábrák tanulmányozásán, elemzésén keresztül. A valóság és az ábra közötti kapcsolat, megfelelés azonosítása

- Mérőeszközök használata, mérés milliméter pontossággal
- Műszaki rajzok értelmezése, a műszaki ábrázolás jelképeinek, szabályainak megismerése, azonosítása
- Vetületi ábra, egyszerű műszaki rajz készítése szabadkézzel, majd szerkesztéssel geometrikus testekről
- A modellezéshez, makettépítéshez felhasználható anyagok néhány tulajdonságának megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel
- A rendelkezésre álló szerszámok és a velük végezhető műveletek megismerése, gyakorlása

2.Témakör: Település – a település kialakulása, településtípusok
Óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a legfontosabb településfajtákat, azok jellemzőit;
- összehasonlítja a különböző településtípusokhoz kötődő életformákat, azonosságokat, különbségeket fogalmaz meg;
- összehasonlítja a különböző életformákhoz kötődő lakó- és gazdasági épületeket;
- ismereteket gyűjt a saját településéről;
- elemzi a lakóépületek és a természeti környezet közötti kapcsolatot;
- átlátja a lakóház tervezésének szempontjait – alaprajz, tájolás, épület alakja;
- lakóépületet tervez megadott szempontok és méretarány alapján;
- lakóépület-makettet épít egyszerű geometrikus testek felhasználásával.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- Véleményformálás támogatása a természeti és a lakókörnyezet kapcsolatának felismeréséhez
- Véleményformálás támogatása a technológiai fejlődés és a társadalmi-gazdasági fejlődés kapcsolatának felismeréséhez
- Információgyűjtési, - rendszerezési, - értelmezési képességek fejlesztése
- A települések kialakulása
- Különböző településtípusokhoz (város, falu) és életformákhoz (pl. gazdálkodás) kötődő lakó- és gazdasági épületek tanulmányozása, összehasonlítása
- A lakóépületek és a természeti környezet kapcsolatának elemzése
- Információk gyűjtése a saját településről, annak történetéről
- Lakóépületek típusai
- Lakóépület-makett készítése egyszerű geometrikus testekből

Fogalmak

lakóhely, település, város, falu, mezőgazdaság, ipar, városiasodás, városodás, urbanizáció, ház (családi ház, sorház, toronyház, lakópark), kert, gazdasági épület, melléképület, lakás, udvar, alaprajz, homlokzat, tető, nyílászárók, az építkezés menete

Kapcsolódási pontok:

Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szókincs és fogalombővítés, szaknyelv használata, kommunikáció

Matematika: mérés, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, geometriai szerkesztés

Etika: Az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet.

Digitális kultúra: internet használata, könyvtárhasználat, alkalmazások használata

Vizuális kultúra: Rajzolvasás, esztétikai tudatosság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése a települések kialakulásáról, az egyes éghajlati viszonyok jellegzetes lakóépületeiről megadott szempontok szerint. Az információk rendszerezése, megosztása
- Településmakett elkezdése közös döntések megfogalmazásával: a makett méretarányának meghatározása, a lakóövezet kijelölése, az utcahálózat megrajzolása, a telkek kiosztása, a lakóépületek jellegének meghatározása
- Lakóépület-makett készítése egyéni munkában a közös döntéseknek megfelelően
- A település régen és ma – a lakóhely egy tere, része változásainak nyomon követése
- A mi falunk, városunk: útikalauz készítése

3.Témakör: Építészet – forma és funkció, anyagok és szerkezetek

Óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- azonosítja a lakóház részeit – alap, tartószerkezet, falazat, nyílászárók, homlokzat, tető;
- ismereteket gyűjt a régi korok épületeiről, építőanyagairól, a hagyományos népi építészet épületeiről, építőanyagairól;
- információkat gyűjt építőanyagokról, építőipari szakmákról;
- megtervezi a lakóépület közvetlen környezetét – kert, gazdasági épületek;
- modellezi a lakóépületek környezetét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése

- Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- Véleményformálás támogatása a természeti és a lakókörnyezet kapcsolatának felismeréséhez
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- A munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése
- Az adott kor technikai fejlettsége és az alkalmazott anyagok, technológiák közötti összefüggések felismerése
- A társadalmi munkamegosztás lényegének, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségének értelmezése
- Építményekre ható hatások és az építményekkel kapcsolatos követelmények elemzése, összehasonlítása
- Régi korok jellemző épületeinek, a hagyományos népi építészet építményeinek, építőanyagainak tanulmányozása, elemzése
- Az egyes tájegységek jellegzetességei – lakó-, gazdasági és középületek alakja, elrendezése –, a használt anyagok és építési technológiák közötti kapcsolatok feltárása, elemzése
- A modern kor építészete – iparosított technológia, vasbeton szerkezetek, építőipari gépek
- Az építészet építőanyagainak, építőipari foglalkozások tanulmányozása, elemzése
- Az építőanyagok és építési technológiák, építőipari foglalkozások közötti kapcsolatok feltárása, elemzése
- A lakóépület-makett közvetlen környezetének kialakítása

Fogalmak

építészet, épület, építmény, alapozás, tájolás, benapozottság, árnyékolás, kő, fa, föld, agyag, vályog, tégla, pala, cserép, beton, vasbeton, üveg, kötőanyag, teherhordó szerkezet, mennyezet, tetőszerkezet, panel

Kapcsolódási pontok:

Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szókincs és fogalombővítés, szaknyelv használata, kommunikáció

Matematika: mérés, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, geometriai alakzatok szerkesztése *Etika:* Az ember és a környezet kölcsönhatása. Felelősségérzet, önismeret. Hagyományaink ápolása. A munka és a munkát végző ember tisztelete. Pályaválasztás, foglalkozás, élethivatás.

Vizuális kultúra: vetületek, esztétikai tudatosság

Digitális kultúra: internet használata, könyvtárhasználat, alkalmazások használata

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése az egyes történelmi korok, tájegységek jellemző épületeiről, a felhasznált anyagokról, technológiákról. Az információk rendszerezése, megosztása
- Látogatás egy építkezésen vagy film megtekintése egy építkezésről. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, megbeszélés
- Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról
- A lakóházmakett környezetének megtervezése és kialakítása

4.Témakör: Közterek, közösségi terek, középületek

Óraszám: 7 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megnevezi a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket;
- egy adott terület helyszínrajzát értelmezi, összeveti a valósággal, például nyomtatott, interneten elérhető térképek, fényképek alapján;
- eligazodik egyszerű építészeti vázlatokon;
- a társakkal együttműködve településmodellt tervez;
- csoportban településmodellt épít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- Az elvont gondolkodás fejlesztése
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- A település arculatát alakító tényezők tanulmányozása
- Az emberek mindennapos tevékenysége (munka, háztartás, szabadidő) és a településtípusok (épületek, építmények, szabad területek és infrastruktúrák) közötti kapcsolatok feltárása
- Különböző közösségi épületek feladata. Helyszínrajzok tanulmányozása, elemzése
- Adott terület helyszínrajzának értelmezése és összevetése a valósággal
- Településmakett készítése

Fogalmak

középület, közintézmény, közösségi épület, szolgáltatás, helyszínrajz

Kapcsolódási pontok:

Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szókincs és fogalombővítés, szaknyelv használata, kommunikáció
Digitális kultúra: internet használata, könyvtárhasználat, alkalmazások használata
Matematika: mérés, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, geometriai szerkesztések
Etika: Ember és környezet kölcsönhatása. Felelősségérzet, együttműködés a társakkal.

Vizuális kultúra: Rajzolvasás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Tanulmányi séta az iskola közvetlen környezetében, a település arculatát alakító tényezők tanulmányozása. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, közös megbeszélés
- A bejárt terület helyszínrajzának összevetése a személyes tapasztalatokkal
- A településmakett folytatása a közösségi terek, középületek megtervezésével, megépítésével
- A végzett munka értékelése, a tervektől való eltérések vizsgálata, a továbbfejlesztés lehetőségeinek megbeszélése

5.Témakör: Közlekedés – közlekedés egykor és ma

Óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a települések kialakulásában, fejlődésében, a település lakóinak életminőségében.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Információgyűjtési, - rendszerezési, - értelmezési képességek fejlesztése
- Az adott kor technikai fejlettsége és az alkalmazott anyagok, technológiák közötti összefüggések felismerése
- Szabálykövető magatartás fejlesztése
- A városi és a közúti közlekedés rendszereinek megismerése
- A közlekedés fejlődése, találmányok és feltalálók a közlekedéstörténetben – információgyűjtés, rendszerezés
- Gyalogos közlekedés helye, alkalmazkodás a közlekedési szituációkhoz
- Közlekedésbiztonsági ismeretek
- A közlekedéssel kapcsolatos foglalkozások, szakmák
- A közlekedés infrastruktúrájának modellezése a településmaketten

Fogalmak

jármű, közlekedési rendszer, közlekedésbiztonság

Kapcsolódási pontok:

Magyar nyelv és irodalom: szókincs és fogalombővítés, szaknyelv használata, kommunikáció
Természetismeret: sebesség, gyorsulás

Digitális kultúra: internet használat, könyvtárhasználat, alkalmazások használata

Etika: Találmányok az emberiség szolgálatára (anyagi hasznára, javára).

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A település közlekedési infrastruktúrájának tanulmányozása
- Irányított információgyűjtés a közlekedés fejlődéséről, a legfontosabb találmányokról, jelentős feltalálókról, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra. Információk megosztása
- A településmakett úthálózatának befejezése, a közlekedés jelzőrendszereivel való kiegészítése – például útburkolati jelek, közlekedési táblák, jelzőlámpák, gyalogosátkelőhelyek, parkolók
- Közlekedési helyzetek szimulálása a terepasztalon

6.TÉMAKÖR: Komplex modell- és makettkészítés

Óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;
- megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az órai munkák során tapasztalatot szerez a felhasznált anyagokról, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok;
- terveit szóban, rajzban megosztja;
- a terv mentén lépésenkénti külső ellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- a szerszámokat és eszközöket tanári útmutatás segítségével használja;
- a munkavégzési szabályokat betartja;
- felismeri az egyes műveletek balesetveszélyeit, a védőeszközök használatának szükségességét;
- csoportmunkában, feladata szerint dolgozik, a szabályokat betartatja, betartja;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, segítséget kér, segítséget ad;
- felismeri az elkészült produktum tervtől való eltérésének ok-okozati összefüggéseit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tanult ismeretek alkalmazása, mélyítése
- Együttműködési készségek fejlesztése a munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Önismeret, társas kompetenciák, munkakultúra fejlesztése
- Kreativitás fejlesztése
- Különböző épületek vagy településrészlet modellezése helyszínrajzok, fényképek alapján
- Komplex modell tervezése és kivitelezése egyéni választás alapján csoportmunkában

Fogalmak

az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

Kapcsolódási pontok:

Magyar nyelv és irodalom: szókincs és fogalombővítés, szaknyelv használata, kommunikáció *Etika:* Felelősségérzet, együttműködés a társakkal. A munka és a munkát végző ember tisztelete. Pályaválasztás, foglalkozás, élethivatás.

Digitális kultúra: internet használata, könyvtárhasználat, alkalmazások használata

Matematika: mérés, méretarány

Vizuális kultúra: rajzolvasás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult ismeretek, műveletek alkalmazása valós igényt szolgáló tárgyalkotó tevékenység során
- A tanulók választása alapján elkészülhet egy híres épület, esetleg egy településrészlet makettje a rendelkezésre álló anyagok minél kreatívabb felhasználásával, vagy a lakáshoz, lakókörnyezethez kapcsolódó tárgy, lehetőség szerint újrahasznosított anyagokból

A fejlesztés várt eredményei az 5. évfolyam végén:

Tapasztalatok megfogalmazása a környezet elemeiről, állapotáról, a környezetátalakító tevékenységgel járó felelősség belátása. Elemi műszaki rajz ismeretek alkalmazása a tervezés és a kivitelezés során. Az elkészült produktumok (makettek, modellek) reális értékelése, a hibák felismerése, a javítása, fejlesztés lehetőségeinek meghatározása. Az ember közvetlen tárgyi környezetének megőrzésére, alakítására vonatkozó szükségletek felismerése, az azzal járó felelősség belátása. A tárgyi környezetben végzett tevékenységek biztonságossá, környezettudatossá, takarékossá és célszerűvé válása. Tapasztalatok, ismeretek, véleményalkotás a meglátogatott munkahelyekről, ezek összevetése a személyes tervekkel.

A gyalogos közlekedés KRESZ szerinti szabályainak, valamint tömegközlekedés szabályainak biztonságos alkalmazása. Tájékozottság a közlekedési környezetben. Tudatos közlekedési magatartás.

A továbbhaladás feltételei:

Szerezzen tapasztalatot a munkatevékenységekről, a tárgyalkotás során a technológiák helyes alkalmazásáról, eszközök szakszerű, biztonságos használatáról.

Elemi műszaki rajzi ismeretek alkalmazása a tervezés és kivitelezés során.

Ismerje a tárgykészítésnél használt anyagok (faanyagok, papír,) alapvető tulajdonságait. Szerezzen tapasztalatot, ismereteket a meglátogatott munkahelyekről, ezek összevetése a személyes tervekkel.

Ismerje a gyalogos és a tömegközlekedés KRESZ szerinti szabályainak biztonságos alkalmazását.

6. évfolyam

Modul „A”: Épített környezet- tárgyalkotás

Az ötödik osztályos nevelési-oktatási szakaszban a tantárgy tanításának középpontjában a település, a települést meghatározó épületek, a közlekedési infrastruktúra, a lakás, lakókörnyezet állt. A tanórai modellezési, makettépítési feladatokon keresztül a tanulók a környezetről szerzett tapasztalataikat rendszerezték, megismerték a települések szerkezetét, a lakóépületek és a természeti környezet közötti kapcsolatot, a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket.

A hatodik évfolyam ezt a megszerzett tudást tovább fejleszti, koncentrikusan bővíti. A modul alkalmazása során lehetőség van projektmunkára, egyéni ötletek megvalósítására, a kreativitás fejlesztésére. Eligazodik egyszerű építészeti vázlatokon, helyszínrajzot értelmez. Lakásterveket, modelleket készít, melyen keresztül megismeri a lakás jellemző helyiségeit, azok funkcióját, egymással való kapcsolatát, az alaprajz és a berendezés közötti kapcsolatot, a legfontosabb karbantartási, állagmegóvási munkákat. Az információgyűjtés, tervezés során lehetőség van különböző digitális eszközök, alkalmazások használatára. Tevékenységét irányítással tervezi.
A tanuló terveit szóban, rajzban megosztja. A terv szerinti lépések megtartásával, külső ellenőrzéssel halad alkotótevékenységében. Érti a forma és funkció összefüggéseit, ajánlat mentén választ szerszámot, eszközt. A szerszámokat és eszközöket tanári útmutatás segítségével használja. A munkavégzési szabályokat betartja. Csoportmunkában tevékenykedik, a szabályokat betartja, betartatja. Felismeri az egyes műveletek baleseti veszélyeit, tisztában van a védőeszközök használatának szükségességével. A csoportban feladata szerint dolgozik, segítséget kér, segítséget ad.

Felismeri az elkészült produktum tervtől való eltérésének ok-okozati összefüggéseit. Megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét.

Felismeri a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a települések kialakulásában, fejlődésében, a település lakóinak életminőségében.

Irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információt szerez a felhasznált anyagok tulajdonságairól. Anyagválasztásnál értékeli a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint.

Megadott szempontok szerint környezetét jellemzi. Felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket. Tevékenységének következményeit mérlegeli.

Konkrét munkatevékenységek, témák vonatkozásában ismeri azok múltbéli és a jelenben tapasztalható megvalósulását. A probléma megoldásához, tanári támogatással, több úton közelít. A problémamegoldás során irányítottan választ stratégiát.
Érti a jóllét fogalmát. Ismeri az ok-okozati összefüggéseket döntései egészségére gyakorolt hatásáról. Ismeri a döntés-előkészítés, döntés folyamatának elemeit. Hibás döntését felismeri. Döntésén segítséggel változtat.

Közvetlen – megtapasztalható – környezetére vonatkoztatva végzi az elemzést és az alkalmazást.

Ismeri az egyes technológiai folyamatok végzése során felhasznált anyagok környezeti hatását. Ismeri az emberi tevékenység eredményeként kialakuló globális problémákat és a lokális felelősségre épülő tevékenységi lehetőségeket. A munkavégzés során figyel társaira, a környezetre, a terv szerinti haladásra. Probléma esetén segítséget kér. Ismeri a csapat feladatrendszerét. Változó szerepekben vállal feladatokat. Ismeri a csoportmunka kereteit, elfogadja a csoport döntéseit, a delegált feladatokat. Részfeladatait pontosan, felelősséggel végzi. Felismeri az egyes műveletek baleseti veszélyeit, tisztában van a védőeszközök használatának szükségességével.

6. évfolyam

A 6. évfolyamon a tantárgy óraszáma 36 óra.

Az éves órakeret felosztása:

Témakör neve	Óraszám
Modell- és makettépítés technológiái	2
Építészet – forma és funkció, anyagok és szerkezetek	2
Közterek, közösségi terek, középületek	1
Közlekedés – közlekedés egykor és ma	2
Lakás, lakókörnyezet – a lakás jellemzői, lakástípusok, funkciók, helyiségek	8
Lakás, lakókörnyezet – funkciók, berendezések	8
Lakás karbantartása – a legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkák	6
Komplex modell- és makettkészítés	5
Témahét - projektmunka	2
Összes óraszám:	36

1.Témakör: Modell- és makettépítés technológiái

Óraszám: 2 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét;
- felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések ok-okozati összefüggéseit;
- felismeri az egyes műveletek baleseti veszélyeit;
- elemi műszaki rajzi ismereteit alkalmazza a tervezés során;
- alkalmazza a vetületi ábrázolást.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a modellezés során felhasznált anyagok tulajdonságairól, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szabályok szükségességének belátása, a szabálykövető magatartás fejlesztése
- A térszemlélet és az elvont gondolkodás fejlesztése
- A tapasztalati úton történő információgyűjtés képességének fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Méretmegadás elemei, szabályai
- Vetületi ábrázolás, méretarány alkalmazása
- Rajzolvasási gyakorlatok
- Különböző profilok, szerkezetek építése, terhelési próba végzése
- Az anyagok megmunkálásához, alakításához, szereléséhez szükséges technológiák, szerszámok célszerű, balesetmentes használata

Fogalmak

méretmegadás szabályai, az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

Kapcsolódási pontok:

Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szókincs és fogalombővítés, szaknyelv használata, kommunikáció
Matematika: mérés, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, geometriai szerkesztés
Etika: Az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet.
Digitális kultúra: internet használata, könyvtárhasználat, alkalmazások használata *Természetismeret:* mérés, anyagok fizikai tulajdonságai, mechanikai kölcsönhatások, anyagszerkezet
Vizuális kultúra: vetületek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Mérőeszközök használata, mérés milliméter pontossággal
- Műszaki rajzok értelmezése
- A rendelkezésre álló szerszámok és a velük végezhető műveletek gyakorlása
- Azonos anyagú, különböző profilú rudak terheléspróbája
- Térbeli szerkezetek, tornyok építése rudakból, stabilitásuk, terhelhetőségük vizsgálata

2.Témakör: Építészet – forma és funkció, anyagok és szerkezetek
Óraszám: 2 óra
Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- információkat gyűjt építőanyagokról, építőipari szakmákról;
- modellezi a lakóépületek környezetét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- Véleményformálás támogatása a természeti és a lakókörnyezet kapcsolatának felismeréséhez
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- A munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése
- Az adott kor technikai fejlettsége és az alkalmazott anyagok, technológiák közötti összefüggések felismerése
- A társadalmi munkamegosztás lényegének, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségének értelmezése
- Építményekre ható hatások és az építményekkel kapcsolatos követelmények elemzése, összehasonlítása
- A modern kor építészete – iparosított technológia, vasbeton szerkezetek, építőipari gépek
- Az építészet építőanyagainak, építőipari foglalkozások tanulmányozása, elemzése
- Az építőanyagok és építési technológiák, építőipari foglalkozások közötti kapcsolatok feltárása, elemzése

Fogalmak

vízszigetelés, hőszigetelés, természetes (szoláris) energia, passzív napenergia, benapozottság, árnyékolás, beton, vasbeton, üveg, panel

Kapcsolódási pontok:

Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szókincs és fogalombővítés, szaknyelv használata, kommunikáció

Matematika: mérés, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, geometriai alakzatok szerkesztése *Etika:* Az ember és a környezet kölcsönhatása. Felelősségérzet, önismeret. Hagyományaink ápolása. A munka és a munkát végző ember tisztelete. Pályaválasztás, foglalkozás, élethivatás.

Vizuális kultúra: vetületek, esztétikai tudatosság

Digitális kultúra: internet használata, könyvtárhasználat, alkalmazások használata

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése a jelen kor épületeiről, a felhasznált anyagokról, technológiákról. Az információk rendszerezése, megosztása
- Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról

3.Témakör: Közterek, közösségi terek, középületek

Óraszám: **1 óra**

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- egy adott terület helyszínrajzát értelmezi, összeveti a valósággal, például nyomtatott, interneten elérhető térképek, fényképek alapján;
- eligazodik egyszerű építészeti vázlatokon;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- Az elvont gondolkodás fejlesztése
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Különböző közösségi épületek feladata. Helyszínrajzok tanulmányozása, elemzése
- Adott terület helyszínrajzának értelmezése és összevetése a valósággal

Fogalmak

középület, közintézmény, közösségi épület, szolgáltatás, helyszínrajz

Kapcsolódási pontok:

Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szókincs és fogalombővítés, szaknyelv használata, kommunikáció
Digitális kultúra: internet használata, könyvtárhasználat, alkalmazások használata
Matematika: mérés, méretarány, kicsinyítés, nagyítás
Etika: Ember és környezet kölcsönhatása. Felelősségérzet, együttműködés a társakkal.
Vizuális kultúra: Rajzolvasás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A település arculatát alakító tényezők tanulmányozása. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, közös megbeszélés

4.Témakör: Közlekedés – közlekedés egykor és ma

Óraszám: 2 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a települések kialakulásában, fejlődésében, a település lakóinak életminőségében.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Információgyűjtési, -rendszerezési, -értelmezési képességek fejlesztése
- Az adott kor technikai fejlettsége és az alkalmazott anyagok, technológiák közötti összefüggések felismerése

- Szabálykövető magatartás fejlesztése
- A vízi és a légi közlekedés
- A közlekedés fejlődése, találmányok és feltalálók a közlekedéstörténetben, információgyűjtés, -rendszerezés
- Közlekedésbiztonsági ismeretek
- A közlekedéssel kapcsolatos foglalkozások, szakmák

Fogalmak
jármű, navigáció, közlekedési rendszer, közlekedésbiztonság

Kapcsolódási pontok:
Magyar nyelv és irodalom: szókincs és fogalombővítés, szaknyelv használata, kommunikáció
Természetismeret: sebesség, gyorsulás
Digitális kultúra: internet használat, könyvtárhasználat, alkalmazások használata
Etika: Találmányok az emberiség szolgálatára (anyagi hasznára, javára).

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanulók közlekedési szokásainak (iskolába járás) feltérképezése, az adatok elemzése
- A település közlekedési infrastruktúrájának tanulmányozása
- Irányított információgyűjtés a közlekedés fejlődéséről, a legfontosabb találmányokról, jelentős feltalálókról, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra. Információk megosztása

5.Témakör: Lakás, lakókörnyezet – a lakás jellemzői, lakástípusok, funkciók, helyiségek
Óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- lakásalaprajzot tervez – akár tervezőprogram segítségével – megadott létszámú család számára;
- berendezett lakásmakettet készít;
- alaprajzok tanulmányozása során megismeri a lakás jellemző helyiségeit, azok funkcióját, egymással való kapcsolatát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- Az elvont gondolkodás fejlesztése
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben
- A lakás kialakítása (építése) és a külső hatások elleni védelem összefüggésének felismerése (feladat – anyag – technológia)
- A lakás fizikai adottságai és a benne folyó tevékenységek közötti kapcsolat felismerése, elemzése

- Épület, lakás alaprajzának értelmezése és összevetése a valósággal
- A lakásalaprajz jellemzői
- A lakás helyiségeinek csoportosítása
- A helyiségek egymással való kapcsolatának elemzése
- A lakás beosztásának, az egyes helyiségek egymással való kapcsolatának jelentősége, szerepe
- Lakásalaprajz tervezése, lakásmakett készítése

Fogalmak

alaprajz, helyszínrajz, tájolás, fizikai jellemzők, egyéni és közösségi terek, háztartási és higiénés terület, közlekedők, tárolók, szabad terület

Kapcsolódási pontok:

Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szókincs és fogalombővítés, szaknyelv használata, kommunikáció
Matematika: mérés, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, geometriai szerkesztés
Etika: Az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet.
Digitális kultúra: internet használata, könyvtárhasználat, alkalmazások használata
Vizuális kultúra: Rajzolvasás, esztétikai tudatosság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Saját lakás leírása szóban – elbeszélés utáni rajzolás
- Ismert épület bejárása új megfigyelési szempontok meghatározásával, vázlatkészítés
- Lakásalaprajzok tanulmányozása megadott szempontok szerint, azonosságok megfogalmazása, szükségszerűségek felismerése
- A megbeszélt szempontok szerint lakásalaprajz tervezése, lehetőleg digitális alkalmazás segítségével
- A lakástervek elemzése, megvitatása, lakásmakett készítése

6.Témakör: Lakás, lakókörnyezet – funkciók, berendezések
Óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározában;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a társakkal együttműködve megtervezi a lakás berendezését;
- felismeri a lakás alaprajza és a lakás berendezhetősége közötti kapcsolatot;
- ismeri a lakás helyiségeinek jellemző bútorait;
- információkat gyűjt a bútorok történetéről;
- ismeri az ergonómiai, esztétikai szempontokat a bútorok kiválasztása, elhelyezése során;
- felismeri a lakás berendezése és a lakók eltérő igényei, szokásai közötti kapcsolatot;

- ismeri a világítás, a színek, az anyagok és minták, a tárgyak és díszek szerepét a lakberendezésben;
- információkat gyűjt a régi magyar konyhák berendezéseiről, eszközeiről;
- ismeri a modern konyhával szemben támasztott követelményeket;
- a konyhatervezés során használja a kialakítás, berendezés higiéniai, munkaszervezési, ergonómiai szempontjait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Igények és jellemző tulajdonságok közötti összefüggések értelmezése
- Egyéni tulajdonságok és igények közötti kapcsolat feltárása
- Digitális alkalmazások használatával információk gyűjtése, rendszerezése
- Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben
- Önismeret és együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Döntéshozatal során ismeretek alkalmazása, véleményformálás, konszenzusra jutás
- Ízlés formálása
- Egészségtudatos magatartás igényének erősítése
- A lakás berendezésének jellemzői
- Az egyes lakóterületek funkcióinak kialakítása a megfelelő berendezéssel
- A különböző helyiségek jellemző bútorzatai, a lakótér feladata, a bútorzat és a tevékenységek közötti kapcsolat felismerése
- A berendezés stílusa és az egyéni ízlés közötti kapcsolat elemzése
- Bútortörténet
- A bútorok kiválasztásának, elhelyezésének szempontjai
- A berendezés szerepe a téralakításban
- A lakberendezés modellezése
- A munkavégzés ergonómiája
- A helyes munkavégzés szükségességének felismertetése
- A leggyakoribb egészségkárosító helyzetek és azok elkerülése
- A konyha ergonomikus berendezése
- Konyhatervek készítése

Fogalmak

funkció, esztétika, stílus, ízlés, harmónia, színek szerepe, ergonómia, design, téralakítás eszközei, helykihasználás, nyugalmi területek, közlekedő utak, bútorok helyigénye, kényelmi és tároló bútorok, bútorválasztás szempontjai, egészségkárosító helyzetek, statikus, dinamikus terhelés

Kapcsolódási pontok:

Magyar nyelv és irodalom: szókincs és fogalombővítés, szaknyelv használata, kommunikáció *Etika:* Felelősségérzet, együttműködés a társakkal. A munka és a munkát végző ember tisztelete. Pályaválasztás, foglalkozás, élethivatás.

Digitális kultúra: internet használata, könyvtárhasználat, alkalmazások használata
Matematika: mérés, méretarány
Vizuális kultúra: esztétikai tudatosság,

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egy bútoráruház meglátogatása vagy egy ott dolgozó meghívása. Katalógus, folyóiratok, prospektusok, internetes anyagok képei alapján berendezett lakások, lakásrészek elemzése meghatározott szempontok szerint
- Információk gyűjtése, megosztása a bútorok történetéről, a világítás, a színek, az anyagok és minták, a tárgyak és díszek lakberendezésben betöltött szerepéről
- A lakás makett vagy egy választott helyiség berendezésének megtervezése lehetőség szerint 3D-s lakberendező program segítségével. A berendezés modellezése
- Konyhaterv készítése lehetőség szerint digitális alkalmazással, figyelembe véve a kialakítás, berendezés higiéniai, munkaszervezési, ergonómiai szempontjait
- Munkaműveletek, tárgyak, eszközök elemzése ergonómiai szempontból, a helyes munkavégzés, a helyes ülés gyakorlása

7.Témakör: Lakás karbantartása – a legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkák
Óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tevékenysége során tapasztalatokat szerez a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe veszi a környezeti szempontokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az ember személyes felelősségének felismerése a környezet alakításában
- Tevékenységek, beavatkozások következményének mérlegelése
- Digitális alkalmazások használatával információk gyűjtése, rendszerezése
- Szabálykövető, kooperatív magatartás alkalmazása a munkavégzés során
- Munkatevékenység értékteremtő lényegének, felelősségének értelmezése
- A környezet- és egészségtudatos cselekvés fejlesztése
- Információk gyűjtése a lakásban előforduló legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkákról
- Szagtalanítás, védekezés a kártevők ellen
- Környezetbarát anyagok és eljárások alkalmazása a tevékenység során
- A hagyományos tisztítószerek és eljárások alkalmazása és a környezetvédelem összefüggéseinek felismertetése
- A laikus által végezhető munkák határai, annak felismerése, hogy nagyobb munkálatokhoz szakembert kell hívni
- A tevékenységgel érintett foglalkozások, szakmák

Fogalmak

állagmegóvás, karbantartás, mázolás, festés, tapétázás, burkolás, takarítás, tisztítószer, környezetvédelem, tudatos fogyasztói magatartás, fenntarthatóság

Kapcsolódási pontok:

Magyar nyelv és irodalom: szókincs és fogalombővítés, szaknyelv használata, kommunikáció *Etika:* Felelősségérzet, együttműködés a társakkal. A munka és a munkát végző ember tisztelete. Pályaválasztás, foglalkozás, élethivatás.

Természetismeret: kártevők, vegyszerek, állagmegóvás anyagai, baleset megelőzés, elsősegély nyújtás szabályai

Digitális kultúra: internet használata, könyvtárhasználat, alkalmazások használata

Matematika: mérés, méretarány

Vizuális kultúra: rajzolvasás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése, megosztása a lakásban előforduló legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkákról
- Állagmegóvási, karbantartási munkák végzése a helyi lehetőségek szerint, például: bútorok megjavítása, festése; folttisztítási gyakorlat környezetbarát anyagokkal, ruházat, lakástextíliák gondozása stb.
- Különböző háztartási vegyszerek címkéinek tanulmányozása a felhasználás, tárolás, balesetveszély szempontjai szerint
- Baleseti források azonosítása, megtörtént balesetek elemzése, elsősegélynyújtási szabályok megbeszélése
- Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról. A tanulók szerepjáték formájában bemutathatják egymásnak az egyes foglalkozások jellemző feladatait

8.TÉMAKÖR: Komplex modell- és makettkészítés
Óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;
- megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az órai munkák során tapasztalatot szerez a felhasznált anyagokról, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok;
- terveit szóban, rajzban megosztja;
- a terv mentén lépésenkénti külső ellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;

- a szerszámokat és eszközöket tanári útmutatás segítségével használja;
- a munkavégzési szabályokat betartja;
- felismeri az egyes műveletek balesetveszélyeit, a védőeszközök használatának szükségességét;
- csoportmunkában, feladata szerint dolgozik, a szabályokat betartatja, betartja;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, segítséget kér, segítséget ad;
- felismeri az elkészült produktum tervtől való eltérésének ok-okozati összefüggéseit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tanult ismeretek alkalmazása, mélyítése
- Együttműködési készségek fejlesztése a munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Önismeret, társas kompetenciák, munkakultúra fejlesztése
- Kreativitás fejlesztése
- Különböző épületek vagy településrészlet modellezése helyszínrajzok, fényképek alapján
- Komplex modell tervezése és kivitelezése egyéni választás alapján csoportmunkában

Fogalmak

az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

Kapcsolódási pontok:

Magyar nyelv és irodalom: szókincs és fogalombővítés, szaknyelv használata, kommunikáció *Etika:* Felelősségérzet, együttműködés a társakkal. A munka és a munkát végző ember tisztelete. Pályaválasztás, foglalkozás, élethivatás. Hungarikumok, Világörökség részei

Természetismeret: újrahasznosítható anyagok

Digitális kultúra: internet használata, könyvtárhasználat, alkalmazások használata

Matematika: mérés, méretarány

Vizuális kultúra: rajzolvasás, axonometria és vetület

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult ismeretek, műveletek alkalmazása valós igényt szolgáló tárgyalkotó tevékenység során
- A tanulók választása alapján elkészülhet egy híres épület, esetleg egy településrészlet makettje a rendelkezésre álló anyagok minél kreatívabb felhasználásával, vagy a lakáshoz, lakókörnyezethez kapcsolódó tárgy, lehetőség szerint újrahasznosított anyagokból

A fejlesztés várt eredményei az 6. évfolyam végén:

Tapasztalatok megfogalmazása a környezet elemeiről, állapotáról, a környezetátalakító tevékenységgel járó felelősség kialakulása. Elemi műszaki rajz ismeretek alkalmazása a tervezés és a kivitelezés során. Az elkészült produktumok (makettek, modellek) reális értékelése, a hibák felismerése, javítása, a fejlesztés lehetőségeinek meghatározása. Ismerje és alkalmazza az ember közvetlen tárgyi- és lakó környezetének állagmegóvási és karbantartási munkáit a helyi lehetőségek szerint. A tárgyi környezetben végzett tevékenységek biztonságos, környezettudatos, takarékos és célszerű végzése. Az elsősegély nyújtási szabályok megismerése.

A közlekedés KRESZ szerinti szabályainak, valamint a különböző típusú tömegközlekedés szabályainak biztonságos alkalmazása. Tájékozottság a közlekedési környezetben. Szabálykövető közlekedési magatartás.

A továbbhaladás feltételei:

Szerezzen tapasztalatot és legyen képes önállóan munkatevékenységeket, tárgyalkotó technológiákat helyesen alkalmazni, eszközöket szakszerűen, biztonságosan használni.
Tudjon elemi műszaki rajzi ismereteket alkalmazni a tervezés és kivitelezés során.
Ismerje a tárgykészítésnél használt anyagok alapvető tulajdonságait.
Ismerje a közlekedés KRESZ szerinti szabályait és azt biztonságosan alkalmazza.
Szerezzen tapasztalatot a közvetlen lakókörnyezet tisztító és karbantartó anyagairól, és annak biztonságos használatáról.

7. évfolyam

A nevelési-oktatási szakaszban a tanulási folyamat középpontjában a település és lakás legfontosabb technikai rendszerei, a közművek, a közszolgáltatások és a településeket összekötő közlekedési rendszerek állnak. A 7. évfolyamon a család által használt összetettebb műszaki rendszerek, közművek, közszolgáltatások összefoglalásával befejeződik, teljessé válik a lakás, a lakókörnyezet megismerése.
A korszerű, egészséges lakás és lakókörnyezet témakör áttekinti a lakás legfontosabb, életminőséget, komfortérzetet befolyásoló tényezőit. A lakóház használata, a lakók szokásai és az energiafelhasználás közötti összefüggések elemzése rámutat a környezettudatosság fontosságára, hozzájárul az egészséges életvitel, a tudatos fogyasztói magatartás igényének kialakításához. Az egészséges település témakör felismerteti az épített tér és a természeti környezet közötti összhang megteremtésének szükségességét a fenntarthatóság érdekében. A célzott önálló információgyűjtés a digitális eszközök széles körű használatát feltételezi. A komplex modellezési feladat, a jövő városának elkészítése a modul során elsajátított ismeretek, készségek kreatív alkalmazását teszi lehetővé.
Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a tanuló önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján. Környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból. Tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi, terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg.
A terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében. Alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt. Az ismert szerszámokat és eszközöket önállóan használja, az újakat tanári útmutatással.
Részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat. Felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait. Csoportmunkánál részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik. Önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét. Alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz. Vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát. Alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait. Hibás döntésein változtat. Az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli. Megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben.
Érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét. Tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe veszi a környezeti szempontokat. Felismeri a technológiai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés

kapcsolatát. A probléma megoldása során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat. Komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát. Optimalizál.
Döntéseit tudatosság, holisztikus szemlélet jellemzi. Felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában. Egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik.
Érti a társadalmi munkamegosztás lényegét. A fizikai és digitális környezetből információt gyűjt a számára vonzó foglalkozások alkalmassági és képesítési feltételeiről, keresi a vállalkozási lehetőségeket, a jövedelmezőséget és a jellemző tanulási utakat. A lehetséges továbbtanulási útvonalakkal kapcsolatban segítséggel rövid és középtávú terveket fogalmaz meg.

A 7. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszáma: 34 óra.
A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
A települések közműellátása, a legfontosabb közművek, közszolgáltatások	6
Korszerű, egészséges lakás és lakókörnyezet	8
Az egészséges település	6
Közlekedés, közlekedési rendszerek	6
Komplex modellezési feladat	8
Összes óraszám:	34

Témakör: A települések közműellátása, a legfontosabb közművek, közszolgáltatások
Javasolt óraszám: 6 óra
Tanulási eredmények
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célzottan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján, és a kapott adatokat értékeli, rendszerezi, elemzi;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- azonosítja a települések legfontosabb közműveit, közszolgáltatásait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A rendszerszemlélet fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Információgyűjtési technikák fejlesztése, például interjú formájában

- Célzott információszerzés, a kapott adatok értelmezése, feldolgozása
- A települések legfontosabb közművei, közszolgáltatásai – elektromos hálózat, vízvezeték, szennyvízelvezetés, csatorna, gázvezeték, távfűtés, szemétszállítás
- Épület közműveinek tanulmányozása, elemzése
- A közművek megléte és a település élete, a lakóház használata közötti összefüggések felismerése, megfogalmazása
- Információk gyűjtése a saját település, lakás közműveiről, közszolgáltatásairól

Fogalmak

közmű, közszolgáltatás, építési engedély, összközműves épület, elektromos hálózat, vízvezeték-hálózat, szennyvíz, csatorna, gázvezeték, távfűtés, szemétszállítás, szelektív hulladékgyűjtés

Javasolt tevékenységek

- Információgyűjtés és -megosztás megadott szempontok szerint a vízellátás, csatornázás, fűtés, villamosítás, gázellátás, szemétszállítás témában
- Információk gyűjtése a saját település, lakás közműveiről, közszolgáltatásairól
- Véleményformálás a közművek megléte és a település élete, a lakóház használata közötti összefüggésekről
- Táblázatok, grafikonok elemzésén keresztül információk gyűjtése a lakások közműellátottságáról, számítások végzése a szolgáltatások áráról
- Az iskola adottságai szerint látogatás egy közműtelepen vagy a témakörhöz kapcsolódó film megtekintése

Témakör: Korszerű, egészséges lakás és lakókörnyezet

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célzottan szerez információkat a tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó műszaki útmutatókból, használati leírásokból;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;

- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tevékenysége során tapasztalatokat szerez a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről;
- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- elemzi, összehasonlítja az építményekre ható hatásokat és az építményekkel kapcsolatos követelményeket;
- tanulmányozott példák alapján áttekinti az épületek legfontosabb közműveit – elektromos hálózat, vízellátó rendszer, fűtési rendszer, légtechnika;
- beazonosítja a lakás elektromos hálózatában alkalmazott leggyakoribb érintésvédelmi módokat – kettős szigetelés, védőföldelés, nullázás, FI relé;
- azonosítja a legfontosabb üzemeltetési, karbantartási feladatokat, a leggyakoribb hibákat és azok okait;
- elvégez egyszerű beállítási, karbantartási, szerelési, javítási feladatokat a környezetében található szerkezeteken;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad tevékenységében;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- grafikonok, diagramok alapján elemzi a háztartások energiafogyasztását;
- példákat mond az energiapazarlásra;
- példákat mond takarékossági lehetőségekre az elektromosáram-fogyasztás, a vízfogyasztás, a fűtési és más hőenergia területén.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egészségtudatosság

- Tudatos fogyasztói magatartás
- A lakás életminőséget, komfortérzetet befolyásoló tényezői – vízminőség, hőmérséklet, levegő páratartalma
- A rossz szigetelés káros hatásai
- Információk és tapasztalatok gyűjtése a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről – elektromos hálózat, vízvezeték-hálózat, fűtés, klimatizálás
- A lakás elektromos hálózatának részei, biztonsági és életvédelmi berendezések, megoldások
- Követelmények a fűtőberendezésekkel, fűtési rendszerekkel szemben, szabályozhatóság, egészségvédelem
- A klíma fogalma, az egészséges levegő, hőérzet, komfortérzet
- A relatív páratartalom fontossága, az alacsony vagy magas relatív páratartalom egészségkárosító hatásai
- A lakóház használata, a lakók szokásai és az energiafelhasználás közötti összefüggések elemzése, a környezettudatosság fontossága

Fogalmak

komfortérzet, ivóvíz, levegő páratartalma, fogyasztásmérő, biztosíték, életvédelmi relé, fázis, nulla, védőföldelés, fűtés, klíma, környezettudatosság, tudatos fogyasztói magatartás, fenntarthatóság

Javasolt tevékenységek

- Információk gyűjtése és megosztása az egészséges lakókörnyezetről
- Táblázatok, grafikonok elemzésén keresztül az ember számára optimális környezet meghatározása
- Az épületek legfontosabb közműveinek áttekintése – elektromos hálózat, vízellátó rendszer, fűtési rendszer, légtechnika – folyamatábrák segítségével
- Tapasztalatok gyűjtése a környezetben található épületgépészeti rendszerekről, például az iskolaépület új szempontú bejárása és feltérképezése során
- Ökológiai lábnyom számítása valamelyik digitális alkalmazás segítségével, a kapott értékek véleményezése
- Ötletek, javaslatok gyűjtése az elektromosenergia-fogyasztás, a vízfogyasztás, a fűtési és más hőenergia-felhasználás takarékossági lehetőségeiről, a hulladék keletkezését mérséklő fogyasztási, életmódbeli szokásokról
- Költségszámítások végzése a megtakarításokkal kapcsolatban

Témakör: Az egészséges település

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- célzottan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;

- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;
- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- felsorolja az egészséges, élhető település kritériumait;
- elemzi a különböző településtípusokhoz kötődő életformákat, felismeri a törvényszerűségeket;
- elemzi az épített környezet és az életvitel összefüggéseit;
- összehasonlítja a hagyományos és a modern építőanyagokat;
- feltárja az építőanyagok és építési technológiák, építőipari foglalkozások közötti kapcsolatokat;
- megnevezi a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket és azok szerepét a településen lakók életében;
- régi térképek, fényképek alapján nyomon követi egy adott terület változásait;
- gyűjtött dokumentumok alapján megismeri a települése történetét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Rendszerszemlélet fejlesztése
- Fenntarthatóság fogalmának mélyítése
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben
- Az ember személyes felelősségének felismerése a környezet alakításában
- A városok kialakulásának és fejlődésének okai és szükségessége, a város fogalmának mélyítése
- A különböző környezetszennyeződések hatása az épített környezetre és a településen élők életminőségére

- Az épített környezet alakításának szempontjai, a zöld területek szerepe, környezetvédelem
- Az épített tér és a természeti környezet közötti összhang szükségességének felismertetése
- A funkcionalista és az organikus építészet főbb jegyeinek megismertetése, összehasonlítása
- Információk gyűjtése különleges épületekről, híres építészekről, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra
- Követelmények a XXI. század településeivel szemben
- Pozitív példák, építészeti megoldások gyűjtése
- Parktervezés

Fogalmak

légszennyezés, környezetszennyezés, tervszerű városépítés, városrehabilitáció, funkcionalista építészet, organikus építészet, tájépítészet

Javasolt tevékenységek

- Információgyűjtés a településformák fejlődéséről, a különböző országok, illetve kontinensek jellemző településeiről, híres építészekről, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra. Az információk rendszerezése, megosztása
- Egy adott település, településrészlet változásának, fejlődésének nyomon követése térképek, fényképek segítségével, következtetések megfogalmazása az ott élők életformájára, életminőségére vonatkozóan
- Az egészséges, élhető település kritériumainak összegyűjtése, megfogalmazása
- Információk gyűjtése a települések környezetszennyezését okozó tényezőkről, esettanulmányok alapján
- Séta a településen. A település vagy településrész részletes, elemző megfigyelése az építészeti stílusok, zöld környezet szempontjából
- Egy kijelölt területhez kapcsolódó településfejlesztési kérdések megvitatása
- A XXI. század településeivel szembeni követelmények megfogalmazása, pozitív példák, építészeti megoldások keresése, megosztása
- Parktervezés, az intézmény lehetősége szerint – zöld terület kialakítása, gondozása

Témakör: Közlekedés, közlekedési rendszerek

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;
- alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;

- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;
- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- átlátja a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a település lakóinak életminőségében.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Rendszerszemlélet fejlesztése
- Fenntarthatóság fogalmának mélyítése
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Közlekedés a településen, a települések között
- Közösségi közlekedés
- A közlekedés infrastruktúrája
- Információk gyűjtése környezetbarát megoldásokra a közlekedésben
- Híd- vagy felüljárómodell építése

Fogalmak

tömegközlekedés, közút, kerékpárút, híd, aluljáró, felüljáró

Javasolt tevékenységek

- Információk gyűjtése, megosztása a saját település, lakókörnyezet úthálózatáról, tömegközlekedéséről, annak az ott élők életmódjára gyakorolt hatásáról
- Információk szerzése, képek gyűjtése a személy- és teherszállítás történetéről, a közlekedési infrastruktúra fejlődéséről
- Statisztikai adatok, táblázatok, diagramok elemzése alapján véleményformálás a közlekedési hálózatok szerepéről, a személy- és teherszállítás jelentőségéről
- Tájékozódás a közlekedési eszközök által okozott, a környezetet terhelő, illetve az egészséget károsító hatásokról esettanulmányokon keresztül
- Példák gyűjtése, bemutatása környezetbarát, biztonságos megoldásokra a közlekedésben
- Híd- vagy felüljárómodell építése önálló tervek alapján. Az elkészült modellek vizsgálata terhelési próbával

Témakör: Komplex modellezési feladat

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;
- alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;

- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;
- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az eddig tanult ismeretek mélyítése, alkalmazása
- Kreativitás fejlesztése
- „A jövő városa” – komplex modellezési feladat egyéni tervek alapján projektmunkában

Fogalmak

az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

Javasolt tevékenységek

- A „Jövő városának” elkészítése projektmunkában, akár a storyline módszer alkalmazásával. Modellezni lehet az épületeket, a város infrastruktúráját, energiaellátását. A kivitelezés során alkalmazni lehet a legkorszerűbb technológiákat (például lézervágó, 3D nyomtató), amennyiben ezek az iskolában rendelkezésre állnak
- Kutatás a városok és a közlekedés várható fejlődési irányáról, az emberek élet- és munkakörülményeinek változásáról. A szerzett információk felhasználása a tervezési folyamatban
- Alkotótevékenység a tervek mentén. Az elkészült modell értékelése, a tervektől való eltérés vizsgálata

A tevékenységek megvalósíthatók átlagos osztályteremben is egyszerű anyagokból, alapvető szerszámokkal, de eredményesebb, ha rendelkezésre áll egy felszerelt műhelyterem, mely 15 tanuló foglalkoztatásához megfelelő munkaasztallal, a különböző anyagfajták megmunkálásához szükséges szerszámokkal, eszközökkel, elektromos kisgépekkel rendelkezik. 15 főnél nagyobb létszámú osztály esetében mindenképpen szükséges a csoportbontás biztosítása.

13.6.15. Digitális kultúra

A digitális átalakulás komoly kihívást jelent oktatási rendszerünk számára. Ahhoz ugyanis, hogy tanulóink sikeresen érvényesüljenek a társadalmi életben és megfeleljenek a gazdaság munkaerőpiaci elvárásainak, el kell sajátítaniuk a felmerülő problémák digitális eszközökkel történő megoldását is. Mivel az informatikai eszközök fejlődése folyamatosan olyan új lehetőségeket tár fel, amelyekkel korábban nem találkoztunk, a tanulók digitális kompetenciájának fejlesztése nem csupán az informatikai tudás átadását jelenti, hanem a tanulók digitális kultúrájuk sokoldalú fejlesztését igényli. Ez természetesen valamennyi tanulási területen megjelenik, azonban a szükséges szakmai és módszertani hátteret a digitális kultúra tantárgy biztosítja.

A digitális kultúra tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A digitális kultúra tanulása során a tanuló képessé válik a digitális környezetben, felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresésére, szűrésére, rendszerezésére, továbbá tudásépítő folyamataikban való alkotó felhasználására.

A kommunikációs kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy fejleszti az eszközhasználatot, így különösen a kommunikációs eszközök használatát.

A digitális kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy elsősorban a digitális kompetenciákat fejleszti. Ezeket a tanuló képes lesz egyéb tudásterületeken, a mindennapi életben is alkalmazni. A tantárgy segíti a kreatív alkotótevékenységhez szükséges képességek kialakítását és fejlesztését is.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A digitális kultúra keretében végzett tevékenység fejleszti a tanulónak a problémák megoldása során szükséges analizáló, szintetizáló és algoritmizáló gondolkodását.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló online térben történő közös feladatmegoldáshoz, kapcsolatteremtéshez, alkotótevékenységhez szükséges képességeit, továbbá fejleszti a felelősségtudatot a különböző felületeken való információmegosztás során. Az online térben elősegíti a szerepelvárásoknak megfelelő kommunikációs stílus kialakítását.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység kialakítja azokat a biztos és koherens kompetenciákat, melyek birtokában lehetőség nyílik az önkifejezési tevékenységek szélesebb körben történő bemutatására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló azon képességét, hogy alkalmazkodni tudjon a változó környezethez, képes legyen tudását folyamatosan felülvizsgálni és frissíteni, ahogyan azt a munkaerőpiac megkívánja. Fejleszti továbbá a munka világában alapkövetelményként megjelenő élethosszon át tartó tanulás és flexibilitás képességét.

A digitális kultúra tantárgy fejlesztési feladatait a Nat négy témakör köré szervezi, amelyek szervesen kapcsolódnak egymáshoz.

Az *informatikai eszközök használata* önálló tartalmi elemként nem jelenik meg. Ezt a témakört a többi témakör oktatásában dolgozzuk fel akkor, amikor az adott eszköz használata azt szükségessé teszi. A tanulók mindennapi életük során sokféle digitális eszközzel és e-megoldással találkoznak.

A tananyag feldolgozása során támaszkodnunk kell a tanulók különböző informális tanulási utakon összegyűjtött ismereteire, azt rendszereznünk, kiegészítenünk kell. Az informatikai eszközök megismerése felhasználói szemléletű: hogyan kell üzembe helyezni, hogyan kell a különböző funkciókat beállítani, hogyan kell a működési hibákat elhárítani. A javasolt óraszám nem egyszeri, lezárható témafeldolgozást jelent, hanem egy becsült, összegzett elképzelést.
A *digitális írástudás* közvetlen gyakorlati hasznát a tanulók az iskolai élet egyéb területein, más tantárgyak esetében is megtapasztalják. Az informatikatanár rendelkezik megfelelő szakmódszertani képzettséggel, ezért a digitális írástudás alapjait neki kell átadnia, míg a többi tantárgy az ismeretek alkalmazásának és felhasználásának nélkülözhetetlen terepe.
A tanuló a digitális írástudás fejlesztése során a megfelelő szintű és biztonságos eszközhasználat gyakorlásával problémaorientált feladatmegoldásokat sajátít el, lehetőség szerint minél több célprogram megismerésével. A szövegszerkesztési, a bemutatókészítési, a rajzolási, a képfeldolgozási és a multimédia ismereteknél a gyakorlati felhasználás, a dokumentumkészítés lényegesebb, mint egy szoftver részletes funkcionalitásának ismerete. A megfelelő szemlélet kialakítása lehetővé teszi, hogy a tanuló a későbbiekben olyan szoftvereket is bátran, önállóan megismerjen, céljaira felhasználjon, amelyek nem voltak részei a formális iskolai tanulásának. Ebben a nevelési-oktatási szakaszban fontos célkitűzés, hogy a hétköznapi életből vett feladatok mellett a többi tantárgy tanulása során felbukkanó problémák is előkerüljenek. A tanulók ismerkedjenek meg az információszerzés, tárolás, értékelés és kreatív felhasználás folyamatával. Tanuljanak meg ismereteket szerezni különböző digitális technológiák segítségével a más tantárgyak tanulása során felmerülő témakörökben. Kollaboratív tevékenységgel használják fel a megszerzett ismereteket például kiselőadások, tanulmányok, projektek során. A *problémamegoldás* a hétköznapi élethelyzetek, a tanulási feladatok, a munkavégzés fontos részét képezi. A feladatok eredményes megoldásához azok megértése, részekre bontása, majd a megfelelő lépések tervezett, precíz végrehajtása szükséges. A problémamegoldás egyre gyakrabban digitális eszközökkel történik, ezért a digitális kultúra tantárgy tanulási eredményei között kiemelt szerepet kap a problémamegoldás témaköre.
Az algoritmizálás, programozás ismerete elősegíti az olyan elvárt készségek fejlesztését, amelyek a digitális eszközökkel történő problémamegoldásban, a kreativitás kibontakozásában és a logikus gondolkodásban nélkülözhetetlenek. Ez az alapfokú képzés második nevelési-oktatási szakaszában blokkprogramozással valósul meg, ami játékos, de az algoritmikus gondolkodást jól fejlesztő eszközt biztosít. A blokkprogramozás az iskola lehetőségeitől függően sokféle módon megvalósítható: használhatunk robotot, készíthetünk mobilalkalmazásokat, alkalmazhatunk mikrokontrollert, vagy futtathatunk valamilyen asztali, kifejezetten a blokkprogramozáshoz készült fejlesztői környezetet. A programozási feladatok kezdetben mindig olyanok legyenek, melyeket a tanulók informatikai eszköz nélkül is el tudnak játszani, hogy legyen személyes élményük a megoldandó feladattal kapcsolatosan.
Az *információs technológiákat* nem csak a digitális szolgáltatások igénybevételéhez használjuk, azok ma már az állampolgári kötelezettségek teljesítéséhez is szükségesek. A webes és mobilkommunikációs eszközök széles választéka, felhasználási területük gazdagsága lehetővé teszi a tanórák rugalmas alakítását, és szükségessé teszi a tanulók bevonását a tanulási folyamat tervezésébe – beleértve ebbe a tanulók saját mobileszközeinek alkalmazását is. A témakör feldolgozása során nem a technikai újdonságokra kell helyezni a hangsúlyt, hanem az „okos eszközök” „okos használatára”, vagyis a tudatos felhasználói és vásárlói magatartás alakítására, a

biztonsági okokból bevezetett korlátozások megismerésére és elfogadására.

5–6. évfolyam

Míg a digitális kultúra fejlesztése a 3–4. évfolyamon a tevékenykedtetés módszerével, gyakran digitális eszközök közvetlen használata nélkül történik, addig az 5–6. évfolyamon a tanulók már rendszeresen használják a számítógéptermet és az iskola számítógépes hálózatát.

A tanulóktól már más tantárgyaknál is elvárás a digitális írástudás alapszintű ismerete, így a digitális kultúra tantárgy keretében a megfelelő szakmai-módszertani alapozásra, a tipográfiai ismeretekre, a diakockák megfelelő elrendezésére, a képek és ábrák célszerű beillesztésére kerül a hangsúly. Az ismeretek alkalmazása, mélyítése gyakran más tantárgyak keretében történik, ezért nélkülözhetetlen a tantárgyi koncentráció, a projektmunkák megvalósítása, a feladatok teammunkában történő megoldása.

A problémamegoldás során a felső tagozatra áttérve az alsó tagozaton már megismert blokkprogramozást folytatjuk tovább, az életkornak megfelelő, az iskolában rendelkezésre álló eszközökkel. A vezérlőszerkezetek megismerése után azok tudatos választását, kezelésének jártasságát kell kialakítani. A hangsúlyt azonban nem a mélyebb összefüggésekre (pl. programozási tételekre) kell helyeznünk, hanem a problémák játékos, de átgondolt, kreatív megközelítésére, algoritmikus megoldására, többféle lehetőség végig gondolására.

Az 5. évfolyam témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
Algoritmizálás és blokkprogramozás	4
Online kommunikáció	10
Robotika	2
Szövegszerkesztés	20
Összes óraszám:	36

A 6. évfolyam témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
Bemutatókészítés (Powerpoint)	20
Multimédiás elemek készítése	8
Az információs társadalom, e-Világ	6
A digitális eszközök használata	2
Összes óraszám:	36

Témakör: Algoritmizálás és blokkprogramozás

Javasolt óraszám: 5. osztályban 4 óra.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- érti, hogyan történik az egyszerű algoritmusok végrehajtása a digitális eszközökön;
- egyszerű algoritmusokat elemez és készít;

- ismeri a kódolás eszközeit;
- adatokat kezel a programozás eszközeivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;
- ismeri, és tanári segítséggel használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ismeri és használja a programozási környezet alapvető eszközeit;
- a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, elágazás és ciklus) alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;
- tapasztalatokkal rendelkezik az eseményvezérlésről;
- mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése
- A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése; algoritmus leírásának módja
- Nem számítógéppel megoldandó feladatok algoritmizálása
- Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata
- Szekvencia, elágazások és ciklusok; egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján
- A programozás építőkockái
- Számok és szöveges adatok
- A vezérlési szerkezetek megfelelői egy programozási környezetben
- Elágazások, feltételek kezelése; többirányú elágazás; ciklusok fajtái
- Animáció, grafika programozása
- A program megtervezése, kódolása
- Tesztelés, elemzés

Fogalmak

algoritmus, folyamat, adat, adattípus, szöveges adatok, számok, bemenet, kimenet, problémamegoldó tevékenység, változó, algoritmus leírása, szekvencia, elágazás, ciklus, ciklusok fajtái, feltétel, algoritmustervezés, lépésenkénti finomítás elve, fejlesztői felület, blokkprogramozás, kódolás, tesztelés, elemzés, hibajavítás

Javasolt tevékenységek

- Életkornak és érdeklődési körnek megfelelő hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése
- Az algoritmizálás nem számítógépes megvalósítása, az algoritmus eljátszása, személyes élmények szerzése
- Vezérlőszerkezetek tudatos választását igénylő blokkprogramozási feladatok megoldása
- Változók használatát igénylő folyamatok programozása, és a kimeneti eredmények elemzése szélsőséges bemeneti értékek esetén
- Projektmunkában egyszerű részekre bontott feladat elkészítése a részfeladatok megoldásával és összeállításával
- Jól részekre bontható projektfeladat megoldása páros vagy csoportmunkában
- Mozgások vezérlése valós és szimulált környezetben, az eredmények tesztelése, elemzése

– Objektum tulajdonságának és viselkedésének beállítását igénylő feladat megoldása blokkprogramozási környezetben

Témakör: Online kommunikáció
Javasolt óraszám: 5. osztályban 10 óra.
Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;
- ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

– Online kommunikációs csatornák önálló használata, online kapcsolattartás
– Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében
– Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök
– Adattárolás és -megosztás felhőszolgáltatások használatával

Fogalmak

online identitás, e-mail, chat, felhőszolgáltatások, adattárolás, megosztás

Javasolt tevékenységek

– Elektronikus levél írása, üzenetküldő és csevegőprogram használata az elektronikus kommunikáció szabályainak betartásával
– Etikus és hatékony online kommunikáció az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó csoportmunka érdekében
– Az adatok védelmét biztosító lehetőségek használata az online kommunikációs alkalmazásokban
– Személyes adatok, az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben adatok tárolása és megosztása a családi és az iskolai környezet elektronikus szolgáltatásai, felhőszolgáltatások segítségével

Témakör: Robotika
Javasolt óraszám: 5. osztályban 2 óra.
Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- adatokat gyűjt szenzorok segítségével;
- mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

– Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése
– Algoritmus készítése lépésekre bontással

- Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével
- A gyakorlati életből vett egyszerű problémák megoldása algoritmusok segítségével
- Robotvezérlési alapfogalmak
- Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással
- Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során

Fogalmak

robot, szenzor, algoritmus, blokkprogramozás, kódolás, vezérlés

Javasolt tevékenységek

- Alapszolgáltatásokat nyújtó program előállítása blokkprogramozás segítségével
- Blokkprogramozás használatával az események és azok kezelésének megismerése egyszerű játékok készítése kapcsán
- Robotok vezérlése blokkprogramozással
- Geometrikus ábrák útján mozgó robot programozása
- A környezeti akadályokra reagáló robot programozása

Témakör: Szövegszerkesztés

Javasolt óraszám: 5. osztályban 20 óra.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;
- ismeri és kritikusan használja a nyelvi eszközöket (például helyesírás-ellenőrzés, elválasztás);
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Szövegszerkesztési alapelvek
- Szöveges dokumentumok létrehozása, formázása
- Feladatleírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése
- A dokumentum céljának megfelelően képek választása, beillesztése, átméretezése, elhelyezése
- Adott tanórai, iskolai, hétköznapi problémához dokumentum készítése
- Nyelvi funkciók kritikus használata, helyesírás-ellenőrzés, elválasztás
- Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

Fogalmak

szövegbevitel, megnyitás, mentés, kijelölés, másolás, törlés, áthelyezés, szövegegységek, karakter, karakter formázása, karakter típusa, karakter stílusa, karakter mérete, bekezdés, bekezdés formázása, behúzás, margó, lapméret, helyesírás-ellenőrző, elválasztás, kép beillesztése, képméret változtatása, információforrások etikus felhasználása, idézés szabályai

Javasolt tevékenységek

- Nyomtatott dokumentumokban alkalmazott betű- és bekezdésformátumok elemzése

- Egyszerű hétköznapi szöveges dokumentumok elkészítése, például: feliratok, tájékoztató táblák, napirend, menü
- Képeket, ábrákat, különböző karakter- és bekezdésformázással készült szövegeket, szimbólumokat tartalmazó dokumentumok készítése, például termékismertetők, címkék
- Részletes feladatleírás alapján dokumentumok önálló szerkesztése
- Az iskolai élethez, hétköznapi problémához, adott tanórai vagy más tantárgyakhoz kapcsolódó szöveges dokumentum készítése projektmunka keretében, például fogalmazás készítése vagy egy földrajzi terület bemutatása

Témakör: Bemutatókészítés
Javasolt óraszám: 6. osztályban 20 óra.
Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Szöveget, képet tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása
- Feladatleírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése
- Bemutatószerkesztési alapelvek
- A bemutató objektumaira animációk beállítása
- Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása
- Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

Fogalmak

prezentáció, animáció, dokumentumformátum, csoportmunka eszközei, lényegkiemelés, információforrások etikus felhasználása

Javasolt tevékenységek

- Minta alapján bemutató létrehozása, paramétereinek beállítása
- Feladatleírás alapján prezentáció szerkesztése
- Prezentáció készítése kiselőadáshoz (a digitális kultúrához, más tantárgyakhoz, az iskolai élethez, hétköznapi problémához kapcsolódó feladat)
- Bemutató készítése projektmunkában végzett tevékenység összegzéséhez, bemutatásához, a megfelelő szerkezet kialakításával, az információforrások etikus használatával

Témakör: Multimédiás elemek készítése
Javasolt óraszám: 6. osztályban 8 óra.
Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
- digitális képeken képkorrekciót hajt végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri egy bittérképes rajzolóprogram használatát, azzal ábrát készít;
- bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban rajzeszközökkel ábrát készít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Feladatleírás, illetve minta alapján rasztergrafikus ábra létrehozása, összehasonlítása, szerkesztése és illesztése különböző típusú dokumentumokba
- Digitalizáló eszközök megismerése. Kép, hang és video digitális rögzítése
- Képszerkesztési műveletek: beillesztés, vágás, kitöltés, kijelölés, színválasztás, feliratozás, retusálás, képméret változtatása, transzformációk
- Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása grafikai programmal: ábrák készítése, képek, fotók szerkesztése

Fogalmak

rajz, rasztergrafika létrehozása, rasztergrafika szerkesztése, rajzeszközök; kép, hang, video digitális rögzítése; digitalizáló eszköz, képszerkesztési műveletek, transzformációk, színválasztás, retusálás, képméret változtatása

Javasolt tevékenységek

- Kép, hang és video önálló rögzítése és tárolása digitális eszközökkel, digitális fényképezőgéppel, okostelefonnal más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában
- A tárolt multimédiás elemek megosztása társakkal, feldolgozása páros és kiscsoportos munkaformában
- A saját eszközzel készített képből, videóból képrészlet kivágása prezentációhoz való felhasználás céljából
- Képkorrekció végrehajtása saját készítésű digitális képeken, ami a további alkalmazáshoz vagy feldolgozáshoz szükséges
- Bittérképes rajzolóprogrammal ábrakészítés más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában
- Bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban vektorgrafikus rajzeszközökkel ábrakészítés más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

Témakör: Az információs társadalom, e-Világ
Javasolt óraszám: 6. osztályban 6 óra.
Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a digitális környezet, az e-Világ etikai problémáit;
- ismeri az információs technológia fejlődésének gazdasági, környezeti, kulturális hatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan keres információt, a találatokat hatékonyan szűri;
- az internetes adatbázis-kezelő rendszerek keresési űrlapját helyesen tölti ki;

- ismeri az információs társadalom múltját, jelenét és várható jövőjét;
- védekezik az internetes zaklatás különböző formái ellen, szükség esetén segítséget kér.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az információ szerepe a modern társadalomban
- Információkeresési technikák, stratégiák
- Adatok biztonságos kezelése, technikai és etikai problémák
- Az informatikai eszközök használatának következményei a személyiségre és az egészségre vonatkozóan

Fogalmak

e-Világ; e-ügyintézés; virtuális személyiség; információs társadalom; adatbiztonság; adatvédelem; digitális eszközöktől való függőség

Javasolt tevékenységek

- Elektronikus levél írása hivatalos, iskolai, családi és baráti címzettnek
- Nyilvános és baráti fórumba hozzászólás, posztolás, mások hozzászólásának értékelése
- A családi és iskolai kapcsolatokban az elektronikus kommunikációs szabályok értékelése
- Az elektronikus kommunikáció gyakorlatában felmerülő problémák megismerése, valamint az ezeket megelőző vagy ezekre reagáló biztonságot szavatoló beállítások megismerése, használata
- Megfigyelések végzése és értelmezése a közösségi portálokon, keresőmotorok használata közben rögzített szokásokról, érdeklődési körökről, személyes profilokról
- Érdeklődési körnek, tanulmányoknak megfelelően információk keresése valamelyik keresőmotorban, és a találatok hatékony szűrése

Témakör: A digitális eszközök használata

Javasolt óraszám: 6. osztályban 2 óra.

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;
- önállóan használja az operációs rendszer felhasználói felületét;
- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- használja a digitális hálózatok alapszolgáltatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- az informatikai eszközöket önállóan használja, a tipikus felhasználói hibákat elkerüli, és elhárítja az egyszerűbb felhasználói szintű hibákat;
- értelmezi az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról beszámol.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai
- Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata
- Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök. A felhasználás szempontjából fontos működési elvek és paraméterek
- Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei
- Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés

- Felhőszolgáltatások igénybevétele, felhasználási területei, virtuális személyiség és a hozzá tartozó jogosultságok szerepe, kezelése
- Állományok tárolása, kezelése és megosztása a felhőben

Fogalmak

adat, információ, hír, digitalizálás, minőség, ergonómia, be- és kiviteli periféria, háttértár, kommunikációs eszközök, fájl, fájlműveletek, mappa, mappaműveletek, mobileszközök operációs rendszere, helyi hálózat, jogosultságok, etikus információkezelés

Javasolt tevékenységek

- A digitális eszközök feladatot segítő felhasználása projektfeladatokban
- Bemutatóhoz, projektfeladathoz tartozó állományok rendezett tárolása a lokális gépen, azok megosztása a társakkal a felhőszolgáltatáson keresztül
- Projektfeladathoz kacsolódóan használandó perifériák lehetőségeinek megismerése, használata

13.6.16. Testnevelés

Az alapfokú nevelés-oktatás második szakaszába lépve az 1–4. évfolyamon elkezdett sokoldalú pszichomotoros és az ezen keresztül megvalósuló kognitív, affektív-emocionális képesség-összetevők fejlesztése tovább folytatódik. A személyiségformálás – a tanulók életkori sajátosságainak figyelembevételével, a szenzitív időszakokhoz igazodó mozgástartalmakon keresztül – a tanulási, nevelési célokat úgy valósítja meg, hogy közben a Nat kompetenciarendszerében realizálja az Európai Unió kulcskompetenciáinak fejlesztését. Kiemelt terület a személyes és társas kompetencia összetevők rendszerében a szomatikus egészség, a szocio-emocionális jóllét, a biztonság és az emberi kapcsolatok minősége.

A testnevelés tartalmi elemei közé az 5. évfolyamtól belép a sportági alaptechnikák és taktikák rendszere, a hozzájuk kapcsolódó elméleti ismeretekkel, miközben folytatódik a széles spektrumú koordinációsképesség-fejlesztés. A nevelési szakasz elején a kondicionális képességek differenciált fejlesztése itt is elsősorban a mozgáskészségek elsajátításán, játékos gyakorláson keresztül történik, majd később fokozatosan előtérbe kerül az életkori sajátosságokhoz igazodó kondicionális képzés. A mozgástanulás folyamatában fontos szerepet kap az elméleti tudatosítás, az ok-okozati összefüggések ismertetése, mely elősegíti a mentalizációs folyamatokat. Mindez a változó környezeti feltételekhez igazodó, egyre összetettebb mozgássorok hatékony elsajátítását teszi lehetővé.

A testi-lelki egészségre nevelés célrendszere a tanulási terület egészét áthatja. A tanulók tovább bővítik az egészséges életvitel alapjaival összefüggő ismereteiket. A közvetlen mozgástapasztalattal szoros kapcsolatban álló elméleti ismeretekkel gyarapodva tudatosul bennük a különböző mozgásformák egészségmegőrző hatása. Tisztában vannak az alapszintű anatómiai, edzéselméleti törvényszerűségekkel (pl. a bemelegítés módja, funkciói), ami a baleset-megelőzés, a biztonságos sportolás, az egészséges testi fejlődés legfőbb záloga. A testi higiéniai tevékenységeket igyekeznek mindennapi szokásrendszerükbe illeszteni, mellyel párhuzamosan a XXI. századi életforma stresszhatásainak kezelésére megfelelő stratégiákat (pl. relaxációs módszerek) sajátítanak el. A tanulóközpontú szemlélettel átitatott oktatási környezetben erősödik a tanulói sportolási kedv, a mozgáshoz fűződő pozitív attitűd. Ehhez kapcsolódóan prioritást kapnak a játékos feladatmegoldások, az élményalapú tananyag-feldolgozás. A változatos munkaformák alkalmazása, a gyakran változó összetételű, képességű heterogén csoportok együttes sporttevékenysége a méltányosság, a társakhoz való alkalmazkodás, a tolerancia, a csapatszellem, az egymás tanításának lehetőségét is magába foglalja. Ez a tanulók társas kapcsolataiban az együttműködésre és kölcsönös tiszteletadásra nevelés célját valósítja meg. A társas mozgásformák egyben az elfogadást, a konfliktuskezelés asszertív eszközeit kínálják. A változatos küzdőfeladatokban előtérbe kerül az iskolai küzdősportokra jellemző technikák végrehajtása és azok test-test elleni küzdelemben történő kreatív alkalmazása. Ezek az egyszerű mozgásformák esetében szabadon végrehajthatók, mások tanári irányítás mellett, a legnagyobb mozgásbiztonság elérésére törekedve, a balesetveszély minimálisra csökkentése mellett.

A tanár-diák interakciókban a pedagógus mintaadó, facilitátor szerepe a tanulók kommunikációs kultúrájának kialakításában realizálódik, mely a kooperatív jellegű gyakorlásban kihat a diákok közötti kommunikáció minőségére is. Mindezen tényezők a mozgással, sportolással kapcsolatban jelentős attitűdformáló erőt jelentenek.

A nevelési-oktatási szakasz végéhez közeledve egyre nagyobb mértékben kapnak szerepet az induktív jellegű feladatmegoldások, melyek a gondolkodást és a problémamegoldó képességeket

fejlesztik. A tanulási terület – sajátosságaiból adódóan – folyamatosan fejleszti az önismeretet, az önelfogadás képességét, melynek rendszeresen alkalmazott eszköze – a pedagógus általi előremutató formatív visszajelzések mellett – az ön- és társértékelés. Ezek a folyamatok a 7–8. évfolyamon hozzájárulnak a tanulók saját készség- és képességszintű erősségeinek, illetve hiányosságainak felismeréséhez, ezáltal a képességek tanári segítséggel tudatosan fejleszthetők. A tradicionális sportágak meghatározó szereplőinek, olimpikonjainak megismerésével a tanulókat a nemzeti azonosságtudatra, a haza szeretetére neveljük, amelyben a példaképformálás is hangsúlyos szerepet kap.

Az IKT-eszközök a mozgástanulás, a diagnosztika, az egészséges életvezetés kialakításának hatékony segítői, mindemellett a konstruktív jellegű elméleti ismeretszerzést is jelentősen támogatják. Ezzel a tanulók motivációjára és digitáliskompetencia-szintjére gyakorolhatunk pozitív hatást. Az egészségfejlesztés mozgáshoz kapcsolódó eszközrendszerével tudatosítjuk a szabad levegőn, a természetes környezetben folytatott rendszeres testedzés testi és lelki jóllétet erősítő hatását, ami pozitív irányú befolyást gyakorol a tanulók környezettudatos szemléletmódjára. Ezzel a testnevelés hozzájárul a fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettséghez, mint nevelési célhoz.

A testnevelés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A testnevelés tantárgy eredményességéhez fontos a mély és értő (motoros) tanulás képességének elsajátítása. A motoros tanulásra is igaz, hogy a környezettel kialakult kölcsönhatás eredményeként létrejövő, tartós és alkalmazkodó változás, amely a különböző tanulási formákkal összekapcsolódva a személyiség fejlődésének más területeire is hatást gyakorol. A különböző mozgásformák elsajátítása – különös tekintettel az általános iskola kezdeti szakaszában – jelentős befolyással van a tanuló kognitív fejlődésére, hiszen a mozgásos cselekvés célirányos, komplex kognitív-motoros tevékenység. Hatékony és eredményes motoros tanulás-tanítás csak akkor valósulhat meg, ha annak során figyelembe veszik az életkori és tanulási sajátosságokat, s ha az spirálisan építkező és gyakorlatorientált.

A kommunikációs kompetenciák: A testnevelés – az érthetőség, az árnyaltság és a pontosság elvárásainak mentén – fejleszti a nyelvi kommunikáció minőségét. A testnevelésben a kommunikáció általában nehezített körülmények között, felhívó, felszólító módon zajlik, amelynek nem lehet sajátja az erőtlenül formált és artikuláció nélküli beszéd. A tantárgy fejleszti a hallás utáni szövegértés mellett a kommunikáció más formáit is, úgymint a kéz- és karjelzéseket, a testmozgás, a sportolás közbeni gesztusokat, a tekintet és/vagy az arc izmainak játékát. A sporttevékenységek folyamatos metakommunikáció mentén folynak, elég csak a jelzésértékű testtartásokra vagy a távolodó-közeledő mozgások kifejező erejére gondolni. A szakkifejezések, a helyes terminológia elsajátításával lehetővé válik a procedurális tudás átfordítása a gondolkodás révén tervezhető motoros produktummá.

A digitális kompetenciák: Az információs és tudástársadalom korában meghatározóan fontos, hogy a korszerű digitális eszközök hogyan épülnek be a nevelés, az oktatás és a képzés tanítási-tanulási folyamataiba. A digitális kompetencia főbb területeinek – digitális jelenlét, életvezetés és produktivitás – fejlesztése a testnevelésnek és egészségfejlesztésnek is egyik kiemelt célja. A digitális kompetencia a testnevelés tantárgy esetében is elengedhetetlen, példaként említhető a teljesítménymonitorozás, a mozgáselemzés, az információkeresés, -szűrés és -feldolgozás digitális eszközökkel történő megvalósítása.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A motoros tanulás során elsősorban a cselekvéses tényező dominál, de a hatékonysága és eredményessége – a verbális metódusok által – a kognitív komponensektől is függ. A beszéd és a gondolkodás kapcsolata révén válik lehetővé a motoros tevékenységekkel összefüggő ismeretek és tapasztalatok tárolása, felidézése. A nyelvhasználat teszi lehetővé a mozgásos cselekvéstanuláshoz szükséges ideomotoros kép, a gondolati modell kialakítását, tervezését. A kreatív feladatmegoldásokon alapuló problémamegoldó gondolkodás egyaránt megjelenik a nyílt jellegű mozgáskészségek (pl. sportjátékok) változatos döntéshozatali játékhelyzeteiben és a kognitív típusú testnevelési játékokban (pl. táblajátékok mozgásos változatai).

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A testnevelés tantárgy a személyes és társas kompetenciák fejlesztésének egyik terepe. Az iskolának fejlesztenie szükséges a szomatikus egészséggel, a társas-érzelmi jólléttel, a biztonsággal kapcsolatos kompetenciákat. A fejlesztés kiterjed a testi jóllét és a motoros teljesítőképesség kialakítására is. A tantárgy tanulásának és tanításának jelentős közösségfejlesztő hatása van. Külön kiemelendők a csapatsportokban fontos szerepet játszó együttműködési formák, a közösséget alakító tényezők (a közös célkitűzések, a közös gyakorlás élménye, a teljesítmény egyént és csapatközösséget formáló szerepe, a csapaton belüli összetartozás és egymásrautaltság stb.).

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az iskola a kiemelkedő sportszakemberek és sportolók által létrehozott kreatív produktumok megismerésének egyik helye, ami az alkotó produkálás biztosításával támogatja, hogy a tanuló értelmezni tudja a sporteredmények személyes és társadalmi életre gyakorolt hatását. A tanuló ezeknek a kompetenciáknak az elsajátításával képessé válik arra, hogy saját tanulási tevékenységében is értékesnek tartsa a testnevelés, az egészségfejlesztés kreatív ötleteit és produktumait. Önmaga kreatív alkotásokat hoz létre (pl. alkotóképes játéktevékenység vagy bemelegítő gyakorlatok és edzésprogramok összeállítása) a tanulási tevékenység e területén, és elsajátítja a fizikaiaktivitás, a testedzés és a sportolás rekreációt támogató elemeit. A tanuló meg tanulja értékként kezelni az olimpiai eszmét, az olimpiai játékokon elért eredményeket. Értékesnek tartja a magyar, az európai és a világ testkulturális örökségét.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A testnevelés és egészségfejlesztés a tanuló ügyességét, erejét, állóképességét, szomatikus, mentális és érzelmi teherbírását fejlesztve teszi képessé az egyént a különböző munkatevékenységek elvégzésére. A sporttevékenység hozzájárul a munkaerkölcsi tulajdonságok (például fegyelmezettség, közösségi szemlélet, lelkiismeretesség, felelősségteljesség, munkaszeretet) kialakításához. A testnevelésben és a sportban alkalom nyílik a bátorságot, a kockázatot, az önállóságot, a monotóniatűrést és az innovációt igénylő tevékenységekre, a vállalkozáshoz szükséges kezdeményezőkészség alkalmazására és a határozott viselkedésre. Az önállóságot igénylő, döntési helyzeteket biztosító sportolás a tanulót hozzásegíti, hogy a munkavégzés során is hasonló módon cselekedjen. A testedzés, a sportolás – a szabadidő egészséges eltöltésén keresztül, rekreatív hatásával – elősegíti a munka utáni pihenést, kikapcsolódást és regenerálódást.

Az iskolai testnevelés óra keretén belül megvalósuló könnyített testnevelés esetében - amelyen egészségi állapotváltozásuk miatt ideiglenesen illetve tartósan csökkent teljesítőképességű tanulók vesznek részt – a testnevelő tanárnak az egészségi állapotot és az abból adódó egyéni sajátosságot maximálisan figyelembe véve, differenciáltan kell megvalósítania a fejlesztési feladatokat. Ezekhez a fejlesztési feladatokhoz nyújt segítséget a gyógytestnevelés témakör.

A korszerű gyógytestnevelés szemlélet, amely szakít az eddigi korrekciós gyakorlatok túlsúlyára épülő tananyagtartalommal, indokolttá teszi a mindennapos testnevelés szerves részként való megjelenését a kerettantervben. A korszerű szemléletben elvárásként jelenik meg a korrekciós gyakorlatokkal egyenlő arányban megjelenő, a kerettantervben megvalósuló témakörök elsajátítása a gyógytestnevelésre utalt tanulók körében is. A fentiek indokolják, hogy minden témakör mellett megjelennek a gyógytestnevelés specifikus gyakorlatelemei. Az önállóan megjelenő „Gyógytestnevelés" témakör csak az ezen a területen érintett tanulókra vonatkozik, mely külön órakeretben valósul meg. A gyógytestneveléssel kapcsolatos órakeret meghatározásához ad segítséget „A témakörök áttekintő táblázata" kiegészítő szövege.
Az 5-8. évfolyamon a gyógytestnevelés területén elvárás az egyéni és differenciált gyakorlatok tudatos végrehajtása, valamint, hogy a tanulók az egészségük fejlesztése érdekében tudatosan alkalmazzák a szabadidős és sportjátékokat. A gyakorlások során kiemelten jelenik meg a kontrollált légzés, a pulzusszámlálás és a relaxáció.
A tanulók mozgáshoz fűződő pozitív attitűdjének kialakítása érdekében az értékelés alapja a különböző sportági mozgáskészségekben, valamint a motorikus képességekben a tanuló önmagához mért fejlődése. A tanultsági szint méréséhez fontosak a különböző pontérték-táblázatok, számszerűsített vagy grafikonos statisztikai eljárások, de az egyes próbákon és teszteken elért eredmények mellett legalább olyan fontos az érzelmi-akarati tényezők figyelembevétele az értékelés, osztályozás során.
A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének és oktatásának elvei: A feladatok megvalósításához hosszabb időtávok, keretek megjelölése ott, ahol erre szükség van. Szükség esetén sajátos, a fogyatékosságnak megfelelő tartalmak, követelmények kialakítása és teljesítése. Az iskolák segítő megkülönböztetéssel, differenciáltan, egyénileg is segítsék ezeket a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz viszonyított fejlődésüket értékelve.

5–6. évfolyam

Az 5. évfolyamba lépő diákok testi fejlődésében a fiúk és a leányok között jellemző különbségek még nem mutatkoznak. A leányok egy hosszú (9 éves kortól tartó), mérsékelt ütemű megnyúlási szakasz közepén, míg a fiúk a pubertáskort megelőző testalkati telítődési szakaszban járnak. A két nem terhelhetősége közel azonos. A 11–12 éves diákok, a sokoldalú alapokra építkezve, eredményesen tanulnak új sportági technikákat mind a zárt, mind a nyílt jellegű mozgáskészségekben. Mozgásigényük igen jelentős, figyelmük, koncentrálóképességük tartós, ami az időhatékony óraszervezéssel tovább segíti a pszicho motoros tanulási folyamatokat.
A korosztály kondicionális képzésében kiemelt szerepet kap a gerincoszlop tartóizmainak, a törzs általános erő-állóképességének folyamatos fejlesztése. Fontos az aerob állóképesség kezdetben játékos formájú, majd egyre inkább tartós futással történő növelése, ugyanakkor az intenzív anaerob munkavégzés kerülendő. A koordinációs képességek közül kiemelten fejleszthető a ritmusérzék, az egyensúlyozó képesség, a téri tájékozódó képesség, emellett a nyílt jellegű mozgásformákban megmutatkozó összekapcsolási-átállási képesség is dinamikusan javul. A sportjátékok oktatásában a technikai képzés mellett megjelennek az emberelőnyös és létszámazonos kisjátékok alaptaktikai elemei (add és fuss; szélességi és mélységi mozgások), először célfelület nélkül, majd célfelülettel. Továbbra is hangsúlyos szerepet kapnak a sportjátékokat előkészítő testnevelési játékok. Az ízületi és izomzati mozgékonyság a prepubertás idején még mindkét nemnél jól fejleszthető, így ebben az időszakban a dinamikus és statikus nyújtó

hatású feladatokkal egyaránt eredményes a rendszeres gyakoroltatás, ezzel is elősegítve a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását.
Az önvédelmi és küzdősportok a test-test elleni játékos küzdőgyakorlatok megtanításán túl a sportági képzésre helyezik a hangsúlyt. Míg az eddigi játékok és feladatok olyan játékos mozgásformákon keresztül csináltak kedvet a küzdelemhez, melyek a különböző küzdősportok mozgástechnikáihoz hasonló elemeket tartalmaztak, most a három iskolai küzdősport, a birkózás, a judo és a karate mozgásanyagára kerül a hangsúly. E gyakorlatok kondicionális képességfejlesztő hatásai elsősorban az erő-állóképesség, a gyorsaság fejlesztésében érezhetők, valamint a gerincoszlop tartóizmai, a hát- és a hasizmok erősítése terén, valamint a gerinc egészséges, fiziológiás tartásának javításában realizálódnak. A karate lazító és nyújtó gyakorlatai a csípő- és bokaízület, valamint az egész alsó végtag ízületi mozgástartományának növelésével járulnak hozzá az egészséges fejlődéshez.
Az önvédelmi és küzdősportok a koordinációfejlesztés szempontjából elsősorban a kognitív koordinációs képességeket fejlesztik az ellenfél eltérő mozgására adott folyamatosan változó reakciók miatt. A téri tájékozódó képesség, a reakcióképesség, a ritmusképesség, a kinesztézis, a mozgásszabályozó és átalakító képesség folyamatos fejlődésen mennek át a sportági mozgásanyag tanítása révén.
A test-test elleni küzdelem tekintetében továbbra is kiemelt fejlesztési terület a tanuló személyisége, hiszen a sportági technikák nagy koncentrációval történő végrehajtása az önuralom és akaraterő próbája elé állítja a tanulót.
Az 5–6. évfolyam tanulóinak példaképválasztó igénye a megfelelő irányba terelve elősegíti a hosszú távú elköteleződésüket a szabadidős és/vagy versenysport felé. A tanulók a versengésen alapuló mozgásformákat szeretik, melyek – jól megszervezett, kooperációs elemekben gazdag, a társak eltérő képességeit tiszteletben tartó, a fair play szellemiségét prioritásként kezelő viselkedésmintákkal – kontrollált módon kiválóan gyakoroltathatók. Oktatásmódszertani szempontból a tanórák jelentős részét a mozgásos tartalmak bemutatásán, bemutattatásán alapuló képi, vizuális forrásokra épülő direkt oktatási stratégiák jellemzik, de megjelennek már az indirekt módszertani elemek is.
A tanulók a gyógytestnevelés mozgásformáiban – a korrekciós gimnasztika gyakorlatok mellett – elsajátítják a nyújtó hatású, valamint az egyéni sajátosságokat figyelembe vevő, optimális aerob terhelést biztosító gyakorlatokat, melyek elváltozásukra, betegségükre nézve is kedvező hatásúak. A testnevelési játékokkal párhuzamosan megismerkednek az állapotuk javulását szolgáló szabadidős és sportjátékokkal is.
A testnevelés tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

MOZGÁSKULTÚRA-FEJLESZTÉS

- a tanult alapvető mozgásformák kombinációiból álló cselekvéssorokat változó térbeli, időbeli, dinamikai feltételek mellett készségszinten kivitelezi;
- a tanult mozgásforma készségszintű kivitelezése közben fenntartja érzelmi-akarati erőfeszítéseit;
- minden sporttevékenységében forma- és szabálykövető attitűddel rendelkezik, ez tevékenységének automatikus részévé válik.

MOTOROSKÉPESSÉG-FEJLESZTÉS

- a motoros képességeinek fejlődési szintje révén képes az összhang megteremtésére a cselekvéssorainak elemei között;

- relatív erejének birtokában képes a sportágspecifikus mozgástechnikák koordinált, készségszintű kivitelezésére;
- az alapvető mozgásainak koordinációjában megfelelő begyakorlottságot mutat, és képes a változó környezeti feltételekhez célszerűen illeszkedő végrehajtásra;
- a (meg)tanult erő-, gyorsaság-, állóképesség- és ügyességfejlesztő eljárásokat tanári irányítással tudatosan alkalmazza.

VERSENGÉSEK, VERSENYEK

- a versengések és a versenyek közben toleráns a csapattársaival és az ellenfeleivel szemben, ezt tőlük is elvárja;
- a versengések és a versenyek közben közösségformáló, csapatkohéziót kialakító játékosként viselkedik.

PREVENCIÓ, ÉLETVITEL

- megoldást keres a különböző veszély- és baleseti források elkerülésére;
- tanári segítséggel, egyéni képességeihez mérten, tervezetten, rendezetten és rendszeresen fejleszti keringési, légzési és mozgatórendszerét;
- ismeri a tanult mozgásformák gerinc- és ízületvédelmi szempontból helyes végrehajtását;
- a családi háttere és a közvetlen környezete adta lehetőségeihez mérten tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez testmozgást.

EGÉSZSÉGES TESTI FEJLŐDÉS, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

- a higiéniai szokások terén teljesen önálló, adott esetben segíti társait;
- az életkorának és alkati paramétereinek megfelelően tervezett, rendezett és rendszeres, testmozgással összefüggő táplálkozási szokásokat alakít ki.

Az 5–6. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszáma: 180 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**	
	5. évfolyam	**6. évfolyam**
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	15	15
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	23	23
Torna jellegű feladatmegoldások	23	23
Sportjátékok	35	35
Testnevelési és népi játékok	12	12
Önvédelmi és küzdősportok	20	20
Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	16	16
Úszás	36	36
Összes óraszám:	180	180

A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-órára szánt éves óraszám 30-50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát,

illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat;
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának önálló alkalmazása
- 4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok bemutatás utáni önálló végrehajtásra törekvő pontos és rendszeres kivitelezése
- 2-3 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatsor összeállítása tanári kontrollal
- Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása
- Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban
- Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszer- és egyszerű szergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal)
- A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok összeállítása segítséggel, azok gyakorlása
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését, nyújtását, ellazulását szolgáló gyakorlatok összeállítása segítséggel, azok helyes végrehajtása
- Légzőgyakorlatok összeállítása segítséggel, azok végrehajtása
- A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása
- A nyugalomban lévő és bemelegített izomzat tulajdonságainak megismerése, a fáradt izmok lehetséges sérüléseinek (izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz) ok-okozati tényezők szerinti beazonosítása
- Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok közös, majd önálló (kis tanári segítséggel) összeállítása, végrehajtása
- a terhelések utáni nyújtó gyakorlatok jelentőségének megismerése
- A stressz fogalmának, fajtáinak beazonosítása, pozitív megküzdési stratégiáinak megismerése
- Az egyszerűbb relaxációs technikák elsajátítása és alkalmazása
- Egyszerű és összetett gimnasztikai gyakorlatok zenére

FOGALMAK

menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; szergyakorlatok, utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, relaxáció, stresszkezelés, izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz, keringésfokozás

A gyógytestnevelés-órák keretében a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók ismerik, elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4-8 ütemű gyakorlatokat, amelyek az elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltozását elősegítő izmokat erősíti, illetve nyújtja, továbbá hozzájárulnak a biológiailag helyes testtartás kialakításához. Megismerik és alkalmazzák azokat a relaxációs gyakorlatokat, amelyek pozitívan hatnak elváltozásukra, betegségükre.

TÉMAKÖR: Atlétikai jellegű feladatmegoldások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 23 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- futótechnikája – összefüggő cselekvéssor részeként – eltérést mutat a vágta- és a tartós futás közben;
- magabiztosan alkalmazza a távol- és magasugrás, valamint a kislabdahajítás és súlylökés – számára megfelelő – technikáit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Futóiskolai és futófeladatok egyenesen és íven, előre, hátra, oldalra mozgás közben 20–40 m hosszan
- Ugrófeladatok el- és felugrással, akadályokra és akadályok átugrásával
- Rajtgyakorlatok, rajtversenyek különböző testhelyzetekből, térdelőrajt 20–30 m kifutással időre, sprintfutások 30–60 m-en időre
- Váltófeladatok alsó és felső váltással párban és csapatban, helyben és mozgás közben
- Dobógyakorlatok 1–3 kg-os tömött labdával fekvésben, ülésben, térdelésben, állásban, beszökkenéssel, dobások különböző eszközökkel (labdák, karikák, szivacsgerely, szoknyás labda, sípoló rakéta)
- Távolugrás lépő technikával, rövid nekifutásból emelt elugró helyről és elugró gerendáról 4–10 lépés nekifutásból
- Felugrások egy lábról gumiszalagra, lécre, szemből és oldalról nekifutással 5–7 lépésből, átlépő, hasmánt technikával
- Az állóképesség, a szívműködés és a testtömegkontroll összefüggéseinek megismerése
- Folyamatos futások egyenletes ritmusban és tempóváltással 8-10 percen keresztül
- Az atlétika főbb versenyszabályainak megismerése, gyakorlatban történő alkalmazása

FOGALMAK

elrugaszkodó láb, lendítő láb, térdelőrajt, hibás rajt, váltójel, váltótávolság, tempóérzék, pulzus, átlépő technika, lépő technika, nekifutási távolság, optimális sebesség, kidobási vonal, bástya, dobószektor, hasmánt technika

A gyógytestnevelés-órán atlétikai jellegű feladatokkal tovább fejleszthető a tanulók állóképessége. A differenciált, egyénre (szabott) adaptáltan megvalósuló futó-, szökdelő- és ugrófeladatok elősegítik a keringési rendszer és a mozgásműveltség fejlesztését. A dobógyakorlatok differenciált alkalmazásával jól fejleszthető a tanulók törzsizomzata.

TÉMAKÖR: Torna jellegű feladatmegoldások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 23 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet;
- a torna, a ritmikus gimnasztika, tánc és aerobik jellegű mozgásformákon keresztül tanári irányítás mellett fejleszti esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- segítségadással képes egy-egy általa kiválasztott tornaelem bemutatására és a tanult elemekből önállóan alkotott gyakorlatsor kivitelezésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A téri tájékozódó képesség és egyensúlyérzék, valamint a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából fontos motorikus képességek (erő, ízületi mozgékonyság, izomérzékelés) további fejlesztése
- A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése
- A cselekvési biztonság növelése
- Segítségadás tanítása, tanulása
- Igényesség kialakítása az esztétikus test iránt, valamint a „tornászos” mozgás elsajátítására
- A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása
- Preakrobatikus és akrobatikus elemek, egyensúlyi elemek, gurulások, emelések, fellendülések, billenések, átfordulások végrehajtása
- Gimnasztikus elemek (csak lányok) – lépések, járások, testsúlyáthelyezések, szökkenések, ugrások, fordulatok – kivitelezése
- Egyensúlyozási gyakorlatok megvalósítása helyben helyzetváltoztatásokkal és különböző kartartásokkal, valamint helyváltoztatással eltérő irányokba tornapadon, annak merevítő gerendáján és/vagy gerendán

- Mászókulcsolással mászás (rúdon, kötélen), vándormászás lefelé; függeszkedési kísérletek, mászóversenyek
- A női és férfitorna főbb versenyszámainak, azok alapvető szabályainak megismerése
- Talajon:
  - Gurulóátfordulások előre-hátra különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe
  - Fejállás
  - Kézállásba fellendülés segítségadással, falnál és önállóan
  - Kézenátfordulás oldalra mindkét irányba
  - Repülő gurulóátfordulás
  - Híd, mérlegállás és spárga kísérletek végrehajtásának tökéletesítése
  - Összefüggő talajgyakorlat összeállítása
- Ugrószekrényen:
  - Keresztbe állított ugrószekrényen zsugorkanyarlati átugrás, huszárugrás és guggoló átugrás
  - Hosszába állított ugrószekrényen felguggolás után gurulóátfordulás előre, leguggolás, valamint leterpesztés
  - Gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaszkodással
- Gerendán:
  - Alacsony gerendán: felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és lábterpesztéssel leugrás
  - Érintőjárás; hármas lépés fordulatokkal, szökdelésekkel is; mérlegállás
  - Gerendán: támaszhelyzeten át fel- és leugrás
- Gyűrűn:
  - (Fiúknak) Érintő magas gyűrűn: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület; zsugorlefüggés; lefüggés; fellendülés lebegő függésbe; hátsó függésből emelés lebegő függésbe; homorított leugrás
  - Gyűrűn: hátsó függés; fellendülés lebegő függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás
  - (Lányoknak) Lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefüggés

FOGALMAK

függeszkedés, támlázás, fejállás, talajgyakorlat, terpeszleugrás, lefüggés, lebegőfüggés, hátsó függés, zsugorlefüggés, homorított leugrás, érintőjárás, hármaslépés, fellendülés, ellendülés, billenés, átfordulás, zsugorkanyarlati átugrás, huszárugrás, guggoló átugrás

A gyógytestnevelés-órán a torna jellegű gyakorlatok a kontraindikált gyakorlatok kivételével elősegítik a törzsizomzat fejlesztését, a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását.

TÉMAKÖR: Sportjátékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 35 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;

- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket;
- a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséget mutat;
- a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai és alaptaktikai elemeinek, szabályainak elsajátítása
- Folyamatos csapatjáték kialakítása könnyített szabályok mellett
- A sportjátékok különböző döntési helyzeteiben a csapat érdekeinek figyelembevételével a legmegfelelőbb megoldások kiválasztására, együttműködésre való törekvés
- 1-1 elleni játékszituációkban a labdatartás, labdafedezés alapelveinek tudatos alkalmazása
- Emberelőnyös (2-1, 3-1, 3-2, 4-2, 4-3) és létszámazonos (2-2, 3-3, 4-4) kisjátékokban a szélességi és mélységi labda nélküli támadó mozgások, védőtől való elszakadás módjainak gyakorlása
- Kisjátékokban védőként a támadó és a célfelület helyzetéhez igazodó helyezkedés tudatos alkalmazása
- A sportjátékokban megjelenő egyéni és csapatrész támadó, védekező alaptaktikai és ezekre épülő technikai elemeinek (emberfogás, területvédekezés, letámadás, támadóalakzat) megismerése, gyakorlása

- Kézilabda
  - A labda nélküli technikai elemek, mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, indulások-megállások, ütközések, cselezések irányváltással és lefordulással, felugrások-leérkezések elsajátítása
  - Az egy és két kézzel történő labdaátadások helyben és mozgásból, labdaátvételek különböző irányokból
  - Az „add és fuss” elv alkalmazása az egyszerű és összetett labdás koordinációs gyakorlatokban (pl. háromszög, négyszög, „y” koordinációs alakzatokban)
  - Labdavezetés irány- és iramváltásokkal, indulócselek alkalmazása 1-1 elleni játékokban
  - Kapura dobások helyből, kilépéssel, 3 lépésből, különböző támadó helyekről
  - Alapvető szabályok, mint a lépésszabály, a kétszer indulás szabálya, a szabaddobás, a büntetődobás, az ellenféllel történő szabálytalanságok módjainak ismerete, törekvés a szabályok betartására
  - A szélességi vonalvédekezés (6-0-ás területvédekezés) megismerése
  - A kapus alaphelyzetének kialakítása; magasan, félmagasan, laposan és pattanásból érkező labdák védési technikájának elsajátítása kézzel és lábbal

- Kosárlabda
  - A labda nélküli technikai elemek, mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, a védőtől való elszakadás iram- és irányváltásokkal, lefordulások, felugrások egy és két lábról, leérkezések megtanulása, végrehajtása kontrollált környezetben, egyszerűbb játékszituációkban
  - Labdavezetés irányváltásokkal, ritmusos labdavezetés, rövid és hosszú indulás, együtemű megállás folyamatos labdavezetésből, kétütemű megállás egy és két labdaleütésből, sarkazás, labdavezetés közben történő egyszerűbb irányváltoztatási módok elsajátítása megadott feltételekkel
  - Labdaátadások kétkezes mellsővel és felsővel, egykezes felső és alsó, illetve egykezes tolt átadással helyben, különböző irányokba történő kilépéssel és mozgásból mozgó társnak (páros és hármas lefutás)
  - A helyből történő kosárra dobás, egy-két labdaleütésből, majd folyamatos labdavezetésből és társtól kapott labdából történő fektetett dobás technikájának ismerete, gyakorlati elsajátítása
  - 1-1 elleni játék gyakorlása a támadó és védő játékosok személyének meghatározásával, indulási joggal rendelkező, majd indulási joggal nem rendelkező támadó esetében (adogatóval)
  - 2-0-ás és 3-0-ás gyorsindulások labda nélküli támadó mozgásának elsajátítása (páros lefutás, hármas lefutás, hármas nyolcas)
  - Létszámazonos kisjátékokban a támadó és védő szerepek gyakorlása
  - Alapvető szabályok, mint a lépésszabály, a kétszer indulás szabálya, az ellenféllel történő szabálytalanságok módjainak ismerete, törekvés a szabályok betartására
  - Létszámazonos mérkőzésjátékok változatos szabálymódosításokkal

- Röplabda
  - A labda nélküli alaphelyzet, valamint az érkező labdához történő helyezkedés tudatosítása
  - A kosárérintés, az alkarérintés, az alsó egyenes nyitás jellegzetes mozgásdinamikájának elsajátítása egyéni és páros gyakorlatokban
  - Kisjátékokban (2-2, 3-3, 4-4) a nyitásfogadás, feladás elsajátításával törekvés a három érintéssel történő játékra könnyített feltételek mellett
  - Helyezkedési módok megismerése a különböző csapatlétszámú játékokban
  - Forgásszabály alkalmazása
  - A csapattársak közötti kommunikáció jelentőségének tudatosítása az eredményes játék érdekében

- Labdarúgás
  - A labda nélküli technikai elemek, mint a mély súlyponti helyzetben történő elindulások, megállások, irányváltoztatások, támadó és védő alapmozgások ismerete, alkalmazása a játék folyamatában
  - Labdavezetések és labdaátadások gyakorlása a lábfej különböző részeivel, laposan és levegőben érkező labdák átvételének alkalmazása talppal, belsővel
  - Alakzattartással történő labdás koordinációs passzgyakorlatok
  - Rúgások gyakorlása célba belső csüddel, teljes csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával

- A labda nélküli támadó szerepek (helyezkedési módok) megismerése 2-0-ás, 3-0-ás gyakorlási helyzetekben
- A különböző védőszerepek megismerése (passzsávok lezárása, optimális távolságtartás a támadótól, célfelülethez igazított helyezkedés)
- Kényszerítő átadások gyakorlása 2-0-ás taktikai helyzetben
- Változatos alakú, méretű pályán az 1-1 és 2-2 elleni játékszituációk védő és támadó szerepeinek gyakorlása különböző méretű, elhelyezkedésű, számú célfelületre, a labda méretének, anyagának változtatásával
- 2-1, 3-1 elleni emberelőnyös kisjátékokban a támadó játékosok együttműködésének, a védő játékosok helyezkedésének gyakorlása
- Létszámazonos kisjátékok és mérkőzésjátékok változatos szabályokkal
- A kapus alaphelyzet kialakítása, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás gyakorlása állított, lepattintott labdával

– Floorball
  - Labda nélküli technikai elemek, mint az alapállás, a helyes ütőfogás, ütővel való haladás, indulások-megállások, cselezések irányváltoztatással elsajátítása
  - Labdabiztonságot növelő gyakorlatok
  - Labda terelése egyenes vonalban és irányváltoztatással
  - Labdaütések palánkra és társnak
  - Lövések és húzások közötti különbség megéreztetése
  - Folyamatos labdaátadások társnak
  - Kapura lövések helyből, labdavezetésből és kapott labdából
  - Kapus alaphelyzetének kialakítása, kapura lőtt labdák védése nagypályán kézzel, kispályán állásban ütővel, lábbal, féltérdelő pozícióból ütővel, lábbal
  - 1-1, 2-1 elleni kisjátékok, a támadójátékosok együttműködése és a védőjátékos helyezkedésének gyakorlása

FOGALMAK

kétszer indulás, lépéshiba, alsó egyenes nyitás, védőérintés, támadóérintés, állásrend, röplabda – forgás, hosszú- és rövidindulás, egy-és kétütemű megállás, sarkazás, indulócsel, fektetett dobás, labda fedezése, bedobás, szabaddobás, szabadrúgás, büntetődobás, büntetőrúgás, alakzattartásos passzgyakorlat, alakzatbontó és alakzattartó helyezkedés, kényszerítő átadás, területvédekezés, emberfogás, egykezes tolt átadás, páros és hármas lefutás, floorball – ütőfogás, labdahúzás és - lövés, kapuelőtér

A gyógytestnevelés-órák keretében a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek a sportjátékok adaptált formáival. A megismert sportjátékok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását. A gyógytestnevelés-óra keretében a sportjátékok rekreációs lehetőségként és az élethosszig tartó fizikai aktivitásra való felkészülés részeként jelennek meg.

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséggel rendelkezik;
- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket;
- a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A testnevelési játékok baleset-megelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása
- A figyelemmegosztást igénylő egyszerű fogó- és futójátékokban (pl. keresztező fogó, mozgásutánzó fogók, labdavezetéses fogók) a teljes játékteret felölelő mozgásútvonalak kialakítása, az üres területek felismerése, a játéktér határainak érzékelése
- A tanulók fokozott kreativitására, együttműködésre épülő, összetett kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása
- Labdás manipulatív mozgásformákkal (pl. labdavezetés) megvalósuló dinamikus és statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, az elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása
- A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére törekedve, időkényszer bekapcsolásával
- 1-1 elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása
- Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, egyéni és csapatjátékokban
- Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek)
- Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos versengések alkalmazása
- A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő mozgásos játékok gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben)
- A támadó és védő szerepek alkalmazását elősegítő páros és csoportos versengések
- Célfelületre törekvő emberfölényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a támadó szerepek gyakorlása, a védőtől való elszakadás gyors iram- és irányváltásokkal

- Célfelületre törekvő emberfölényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a védő szerepek gyakorlása (a passzsávok lezárása, a labdás emberrel szembeni védekezés, az emberfogás alapjai, a célfelület védelme)
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható
- A táncos motívumok összefűzése adott ritmusképletek interpretálásával
- Mozgásmemória fejlesztése hosszabb motívumsorok betanulásával, végrehajtásával
- Dunai táncdialektusból választott csárdás, ugrós és verbunk táncok mozgáselemeinek, kulturális értékeinek megismerése

FOGALMAK

laza és szoros emberfogás, szélességi mozgás, mélységi mozgás, elszakadás a védőtől, célfelület védelme, algoritmikus gondolkodás, ütempassz, testcsel

A gyógytestnevelés-órák keretében a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek azokkal a testnevelési és népi játékokkal, amelyeket elváltozásuktól, illetve betegségüktől függetlenül végezhetnek. A megismert testnevelési és népi játékok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség, a testedzéssel kapcsolatos attitűd pozitív irányú megváltozását.

TÉMAKÖR: Önvédelmi és küzdősportok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- a küzdő jellegű feladatokban életkorának megfelelő asszertivitást mutatva tudatosan és célszerűen alkalmazza a támadó és védő szerepeknek megfelelő technikai és taktikai elemeket;
- a tanári irányítást követve, a mozgás sebességét növelve hajt végre önvédelmi fogásokat, ütéseket, rúgásokat, védéseket és ellentámadásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása
- Küzdőjátékok közben a tervszerű gondolkodás és a kreativitás, a hatékony problémamegoldás fejlesztése
- A küzdőfeladatokban az életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett

- Az állásban és egyéb kiinduló helyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéket, az erőt fejlesztő társérintés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszköz nélküli és eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása
- A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéket fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával
- A küzdelem tanult technikai elemeinek tudatos alkalmazása
- A fizikai kontaktussal, a társ erőkifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra, ütésekre, rúgásokra épülő páros küzdőjátékok képességfejlesztő célú alkalmazása
- Egy- és kétkezes lefogások (csuklófogás, átkarolás, fojtás, hajfogás) elleni védekező mozgások gyakorlása
- Eszköz-, majd társemelés technikájának elsajátítása (egyenes derék, lábbal emelés)
- Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak elméleti tudatosítása
- Előre, hátra és oldalra történő esések gyakorlása fokozatosan emelkedő súlyponti helyzetből indítva egyénileg, majd társakkal
- Oldalra esés technikájának elsajátítása oldalterpeszállásból indulva mindkét irányba
- Egy választott küzdősport korosztály-specifikus alaptechnikájának és elméleti ismereteinek elsajátítása

- Birkózás
  - A birkózásban használatos különböző fogásmódok megismerése (kapocsfogás, tenyérbefogás, csuklófogás, alkarfogás, könyökfogás)
  - A gerincoszlop mozgékonyságát, a nyakizmok erejét növelő, birkózásra előkészítő speciális hídgyakorlatok jártasság szintű végrehajtása
    - Hanyatt fekvésből felhidalás kéz segítségével, majd anélkül
    - Hídban forgási kísérletek
    - Hídból kifordulás fejtámaszba
    - Hídba vetődés fejtámaszból társ segítségével
  - Birkózó alapállás technikájának elsajátítása
  - Birkózó alapfogásban (páros felkarfogás) társ tolása, majd húzása egyenes vonalban (előre-hátra)
  - Grundbirkózás párokban, csoportban birkózó fogásban végrehajtott húzások-tolások alkalmazásával
  - Állásban végrehajtható megfogások és szabadulások alaptechnikájának megismerése, gyakorlása a páros küzdelmekben
    - Mögé kerülés karberántással: támadó és védekező technika
    - Mögé kerülés: könyökfelütéssel, kibújással

- Karate
  - Alapvető karateállások és testtartások megismerése
  - Alapállásból helyváltoztatások előre és hátra rögzített kartartásokkal

- Alapvető karateütések technikájának elsajátítása helyváltoztatás nélkül (egyenes ütés helyben, egyenes ütés az elöl lévő láb oldalán, egyenes ütés a hátul lévő láb oldalán)
- Oldalra csapás az ököl alsó részével és csapás az ökölháttal alapütések megismerése
- Az előre rúgás alaptechnikájának végrehajtása
- A tanult ütések, rúgások gyakorlása helyváltoztatás nélkül különböző karateállásokban, különböző magasságokba
- Alapvető védekező technikák elsajátítása helyben (az arc védése, a test, törzs védése, kétkezes védés, öv alatti terület védése, védés a tenyér élével)
- A tanult ütések, rúgások gyakorlása különböző magasságokba, helyváltoztatás közben
- A kiinduló helyzetből történő ötlépéses alapküzdelem mozgásanyagának megismerése, gyakorlása
- Kata gyakorlatot előkészítő összefüggő gyakorlatlánc végrehajtása
- Egyszerű kézzel (fejre és testre irányuló egyenes ütés) és lábbal (testre irányuló egyenes rúgás) történő támadások biztonságos kontrollált végrehajtása és azok védése a megfelelő biztonságos végrehajtási távolság kialakításával
- A védekezés utáni ellentámadás praktikus és biztonságos végrehajtása mindkét oldalról

– Dzsúdó
  - Földharctechnikák, rézsútos (egyik kéz karra fog, másik kéz a nyaka alatt) és oldalsó leszorítás technikák végrehajtása társon, valamint ezekből való szabadulások
  - Szabadulási kísérletek (20-25 mp) leszorítástechnikákból
  - Földharcjátékok leszorítástechnikák végrehajtására törekedve

FOGALMAK

lefogás, rézsútleszorítás, oldalsó leszorítás, karberántás, könyökfelütés, kibújás, oldalsó leszorítások, csuklófeszítés, tatami, tompítás, birkózófogás, fogáskeresés, fogásbontás, egyensúlybontás, társemelés, egyenes ütés, karate védéstechnikák, ellentámadás, küzdőtávolság, ötlépéses alapküzdelem

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri az önvédelmi és küzdősportok azon technikai gyakorlatait, amelyek az egészségi állapotával kapcsolatban nem ellenjavalltak és alkalmazásukkal növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző technikai gyakorlatok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Alternatív környezetben űzhető mozgásformák

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

– nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

– ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;

- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szabadban végezhető sportágak ismeretének bővítése (frizbi, futás, görkorcsolya, túrázás, tájfutás parkban, streetball, strandkézilabda, lovaglás, asztalitenisz, tollaslabda, jóga, kerékpározás)
- Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, jártasság szintű elsajátítása (síelés, szánkózás, korcsolyázás, jégkorong, kajakozás, túrakenuzás)
- A térképolvasás alapjainak, a tájolók megfelelő használatának elsajátítása, a turistajelzések megismerése, alkalmazása segítséggel
- Tanári segítséggel erdei tornapályák, szabadtéri kondipark gépeinek használata
- Szabadtéri akadálypályák leküzdése
- A környezet- és természetvédelmi szabályok betartása és betartatása, a környezettudatos gondolkodás kialakítása

FOGALMAK

természetjárás, vízi túra, környezetvédelem, streetball, tájfutás, jégkorong, erdei tornapálya, térkép, turistajelzések, környezetvédelem

A gyógytestnevelés-órák keretében a szabadtéri foglalkozások során a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek olyan testgyakorlatokkal, sportokkal, amelyeket elváltozásuk, illetve betegségük ellenére végezhetnek. A megismert szabadban végzett sportok, testgyakorlatok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását.

TÉMAKÖR: Úszás *(Amennyiben adottak a feltételek.)*
JAVASOLT ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával, készségszinten úszik;
- rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, és hajt végre úszástechnikákat;
- tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az öltözői rend és az uszodai magatartás, valamint a helyes higiéniai, öltözködési szokások automatizálása

- A balesetek megelőzésére tett intézkedések megismerése
- A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség, valamint az állóképesség és a monotóniatűrés továbbfejlesztése
- A vízben végezhető játékok tanulása, az úszások megszerettetése
- A korábban elsajátított úszásnem(ek) gyakorlása, technikájának javítása (amennyiben a tanuló az 1–4. osztályban tanult úszni)
- Választott újabb úszásnem(ek) megtanulása és folyamatos gyakorlása
- Hátúszórajt és a fejesugrás elsajátítása
- Merülési versenyek, úszóversenyek
- A folyamatos úszások távolságának, időtartamának fokozatos növelése
- Segédeszközök felhasználásával, folyamatos hibajavítással, felzárkóztatással a tanulási folyamat hatékonyságának növelése
- Differenciált gyakorlás az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően

FOGALMAK

úszásnem, hátúszórajt, rajtfejes, taposás, intenzív úszás, állóképesség

A gyógytestnevelés-órán a hát- és gyorsúszás technikajavító gyakorlatai, valamint az egyéb vízben végzett gyakorlatok mellett megjelenik a mellúszás differenciált alkalmazása is. A különböző úszásnemek alkalmazásával a tanuló elváltozásainak figyelembevételével valósul meg a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erősítése, a légzőrendszer fejlesztése, az állóképesség növelése.

TÉMAKÖR: Gyógytestnevelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: A jogszabályokban és a helyi tantervben rögzítettnek megfelelően[2]

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására;
- ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával, készségszinten úszik;
- a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat;
- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre;
- tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik;
- rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, és hajt végre úszástechnikákat;
- megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat;

[2] A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-órára szánt éves óraszám 30–50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

A gyógytestnevelés fejlesztési feladatai megjelennek a különböző témakörökbe ágyazottan, annak szerves részeként. Az ott felsorolt feladatok végrehajtása során, illetve azokon kívül az alábbi fejlesztési feladatokat kell megvalósítani:

- A helyes légzéstechnika elsajátítása
- Egyszerűbb légzőgyakorlatok összeállítása
- A helyes testséma kialakítását szolgáló gyakorlatok pontos végrehajtása segítségadással, majd anélkül
- A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, megtartása, tudatosítása
- A 4-5 gyakorlatból álló, a biomechanikailag helyes testtartást kialakítását elősegítő gyakorlatsor önálló összeállítása kis tanári segítséggel
- Összetett korrekciós gimnasztikai gyakorlatok pontos elsajátítása, önálló végrehajtása, alkalmazása
- A tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának, mozgékonyságának (hajlékonyságának) fejlesztését szolgáló különböző testgyakorlatok önálló összeállítása tanári segítséggel, azok tudatos, pontos végrehajtása
- Az állóképesség-fejlesztés jelentőségének felismerése, kitartásra nevelés
- Mozgás- és terheléshatárok megismertetése, azok növelését szolgáló tevékenységek megismerése, végrehajtása
- Az egészségi állapot változását pozitívan és negatívan befolyásoló (kontraindikált) mozgások megismertetése a különböző testgyakorlatok elsajátításán keresztül

FOGALMAK

vázizomzat, izomérzékelés, önállóan végzett otthoni gyakorlatok, kontraindikált gyakorlatok, légzőizmok

A továbbhaladás feltételei: Rendgyakorlatok végzése az óraszervezés által kért formában, utasításoknak megfelelően. Jártasság a bemelegítésre és a képességfejlesztésre egyaránt alkalmas gyakorlatok végzésében. A tanult tornagyakorlatok biztonságos és az atlétikai mozgások összerendezett végrehajtása. Labdajátékokban a tanult technikai elemek alkalmazása. Néhány önvédelmi fogás ismerete, test-test elleni küzdelem vállalása.. Meghatározott távolság leúszása adott úszásnemben a vízbiztonság megszerzését követően.

7–8. évfolyam

A pubertáskorba lépő tanulók testalkati, pszichomotoros és lelki értelemben egyaránt jelentős változásokon mennek keresztül. A fiúknál jelentkező erőteljes megnyúlási szakasz a már stabilizálódott mozgáskészségek, koordinációs képességek színvonalát ronthatja, míg a leányok testalkati átrendeződése inkább kondicionális értelemben okozhat teljesítményromlást. Különösen kiemelendő az aerob állóképesség visszaesése, amely többek között a leányok megváltozott érdeklődési köréből adódó mozgásigény-csökkenés eredménye. A két nem közötti testalkati eltérés a terhelhetőség különbségében is jelentősen megmutatkozik.

Ebben a korban a kondicionális fejlesztés egyre inkább különválik a koordinációs képzéstől. Ezzel párhuzamosan a motiválás eszközeként a tudatosítás, az ok-okozati összefüggések feltárása, a mindennapi életben történő használhatóság megemlítése egyaránt belső motivációs többletet nyújt.

A serdülőkorra tehető a mozgásszervi betegségek számának ugrásszerű növekedése. Ebből kiindulva kiemelt szerepet kell szánni a saját testtömeget felhasználó vagy kisebb súlyú eszközökkel támogatott relatíverő-növelésnek, de különösen a törzsizom erő-állóképessége javításának, valamint az aerob állóképesség fejlesztésének. A koordinációs képzés terén szenzitív időszaknak tekinthető a téri-tájékozódó és az összekapcsolási-átállási képesség fejleszthetősége. Serdülőkorban a fiúk ízületi, izomzati mozgékonysága jelentősen visszaeshet, melynek mértékét rendszeres gyakorlással mérsékelhetjük. A sportjátékok oktatásában a nagyobb létszámmal végzett játékok összetettebb taktikai lehetőségei egyre jobban kihasználhatók, miközben csoportos feladatokkal a szabálykövető magatartásforma, a társak elfogadása, az együttműködés készségszinten realizálódhat.

A nevelési-oktatási folyamatok során a tanulók szélsőséges és hullámzó érzelmi állapota a pedagógustól – a következetesség betartása mellett – nagyfokú türelmet és elfogadást igényel. Ez megfelelő rugalmasságot, empátiát feltételez az értékelés és az osztályozás területén is. A gondolkodás fejlesztését szolgáló deduktív jellegű tanulási helyzetek egyre nagyobb arányban alkalmazhatók. A tanulók az elméleti ismereteik gyarapodásával tudatosabban kezdik értelmezni az egészségorientált képességeiket felmérő tesztek eredményeit, miközben felismerik erősségeiket és hiányosságaikat.

Az önvédelmi és küzdősportok területén a kondicionális képességek fejlődésével párhuzamosan bekapcsolódik az oktatásba a technikák mozgásdinamikájának célszerű növelése, a megfelelő balesetvédelmi előírások és követelmények fokozott megtartása mellett. Mivel a tanulók által kivitelezett technikák egyre erősebbek, folyamatos hangsúly van a társak iránti tisztelet, tolerancia gyakorlásán, valamint a maximális önkontroll megvalósításán. A tanári irányítás kiemelt jelentőséget kap a nyílt készséget feltételező mozgásformáknál.

A gyógytestnevelés gyakorlatainak végrehajtása eléri a készségszintet. Egyik fő cél a tanulók mozgásszervi elváltozását és betegségét illetően a javító, korrigáló gyakorlatok, valamint az optimális aerob terhelést szolgáló mozgásformák tudatos alkalmazása a mindennapi életben. Emellett cél a megismert szabadidős és sportjátékok adaptív alkalmazása az egészségi állapot javítása érdekében.

A testnevelés tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

MOZGÁSKULTÚRA-FEJLESZTÉS

- a tanult alapvető mozgásformák kombinációiból álló cselekvéssorokat változó térbeli, időbeli, dinamikai feltételek mellett készségszinten kivitelezi;
- a tanult mozgásforma készségszintű kivitelezése közben fenntartja érzelmi-akarati erőfeszítéseit;
- minden sporttevékenységében forma- és szabálykövető attitűddel rendelkezik, ez tevékenységének automatikus részévé válik.

MOTOROSKÉPESSÉG-FEJLESZTÉS

- a motoros képességeinek fejlődési szintje révén képes az összhang megteremtésére a cselekvéssorainak elemei között;
- relatív erejének birtokában képes a sportágspecifikus mozgástechnikák koordinált, készségszintű kivitelezésére;
- az alapvető mozgásainak koordinációjában megfelelő begyakorlottságot mutat, és képes a változó környezeti feltételekhez célszerűen illeszkedő végrehajtásra;
- a (meg)tanult erő-, gyorsaság-, állóképesség- és ügyességfejlesztő eljárásokat tanári irányítással tudatosan alkalmazza.

VERSENGÉSEK, VERSENYEK

- a versengések és a versenyek közben toleráns a csapattársaival és az ellenfeleivel szemben, ezt tőlük is elvárja;
- a versengések és a versenyek közben közösségformáló, csapatkohéziót kialakító játékosként viselkedik.

PREVENCIÓ, ÉLETVITEL

- megoldást keres a különböző veszély- és baleseti források elkerülésére;
- tanári segítséggel, egyéni képességeihez mérten, tervezetten, rendezetten és rendszeresen fejleszti keringési, légzési és mozgatórendszerét;
- ismeri a tanult mozgásformák gerinc- és ízületvédelmi szempontból helyes végrehajtását;
- a családi háttere és a közvetlen környezete adta lehetőségeihez mérten tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez testmozgást.

EGÉSZSÉGES TESTI FEJLŐDÉS, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

- a higiéniai szokások terén teljesen önálló, adott esetben segíti társait;
- az életkorának és alkati paramétereinek megfelelően tervezett, rendezett és rendszeres, testmozgással összefüggő táplálkozási szokásokat alakít ki.

A 7–8. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszáma: 340 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám	
	7. évfolyam	8. évfolyam
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	18	18
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	23	23
Torna jellegű feladatmegoldások	22	22

Sportjátékok	35	35
Testnevelési és népi játékok	12	12
Önvédelmi és küzdősportok	20	20
Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	14	14
Úszás	36	36
Összes óraszám:	180	180

A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-órára szánt éves óraszám 30-50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció
JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat;
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának önálló alkalmazása
- 4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok ismertetés utáni pontos és rendszeres végrehajtása, alkalmazása
- 5-6 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatok összeállítása, végrehajtása tanári kontrollal
- A bemelegítés és a harmonikus erőfejlesztés egészségmegőrző hatásának tudatosítása, alapelveinek elsajátítása
- Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása
- Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban
- Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszer- és egyszerű szergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal)
- A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok összeállítása, azok gyakorlása
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését, nyújtását szolgáló gyakorlatok önálló összeállítása, azok helyes végrehajtása

- Légzőgyakorlatok végrehajtása
- A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása, alkalmazása
- A különböző mozgatórendszeri sérülések megelőzését, rehabilitációját érintő elemi szintű alapelvek, eljárások megismerése
- Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok közös, majd önálló összeállítása, végrehajtása
- A nyugalomban lévő és bemelegített izomzat tulajdonságainak megismerése, a fáradt izmok lehetséges sérüléseinek (izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz) ok-okozati tényezők szerinti beazonosítása
- A terhelések után végzett nyújtó hatású gyakorlatok jelentőségének ismerete, azok összeállítása tanári segítséggel
- A mindennapi stressz fogalmi keretrendszerének ismeretében a pozitív megküzdési stratégiák tanári segítséggel történő alkalmazása
- Az egyszerűbb relaxációs technikák elsajátítása és alkalmazása
- Összetett gimnasztikai gyakorlatok, illetve egyszerűbb gimnasztikai gyakorlatok lépéskombinációkkal zenére

FOGALMAK

menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, relaxáció, stresszkezelés, szergyakorlatok

A gyógytestnevelés-órák keretében a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók ismerik, elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4-8 ütemű gyakorlatokat, amelyek az elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltozását elősegítő izmokat erősíti, illetve nyújtja, továbbá hozzájárul a biológiailag helyes testtartás kialakításához. Megismerik és alkalmazzák azokat a relaxációs gyakorlatokat, amelyek pozitívan hatnak elváltozásukra, betegségükre.

TÉMAKÖR: Atlétikai jellegű feladatmegoldások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 23 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- futótechnikája – összefüggő cselekvéssor részeként – eltérést mutat a vágta- és a tartós futás közben;
- magabiztosan alkalmazza a távol- és magasugrás, valamint a kislabdahajítás és súlylökés – számára megfelelő – technikáit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A futó-, dobó- és ugróiskolai gyakorlatok mozgáskészség-, mozgásképesség- és egészségfejlesztésben betöltött szerepének tudatosítása
- Futóiskolai gyakorlatok (taposó futás, ollózó futás, saroklendítés, térdemelés, keresztező futás), futófeladatok (repülő és fokozó futás) különböző irányokba és kombinációkban, variációkban, egyenes vonalon, íveken és irányváltással
- Vágtafutások 60–100 m-en ismétléssel, mozgáskészség- és mozgásképesség-fejlesztéssel
- A tartós futás egészségmegőrző, ideális testtömeg elérését, megtartását elősegítő intenzitászónájának megismerése, ellenőrzése (pulzusmérés)
- Egyenletes futások tempótartással 8-12 percig, futások 100–400 m-es távolságon egyenletes és változó iramban
- Ugróiskola-gyakorlatok kis és közepes lendületből (indiánszökdelés, indiánszökdelés azonos lábról 2-4 lépésre, indiánszökdelés sasszéval előre és felugrásra törekedve, egy- és háromlépéses sorozatelugrások, szökdelések, ugrások sorozatban akadályokon és akadályok felett egy és páros lábon
- Dobógyakorlatok könnyített és nehezített szerekkel egy és két kézzel, rögzített helyzetből és lendületből társhoz, célra és távolságra
- Távolugrás közepes (6–10 lépés) és hosszabb (10–14 lépés) nekifutással, lépő technikával homokba, szivacsba, emelt elugró helyről és elugró gerendáról
- Magasugrás átlépő, hasmánt vagy flop technikával 5–9 lépés lendületszerzéssel
- Súlylökés 3–4 kg-os szerrel, egy kézzel helyből szemből és oldalról, oldalt beszökkenéssel vagy háttal becsúszással
- Kislabdahajítás 5–7 lépéses dobóritmussal, két-három keresztlépéssel célra és távolságra
- Az atlétika jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- Egyénileg választott három versenyszám eredményre történő végrehajtása
- Az atlétika sportágtörténetének, világcsúcsainak, kiemelkedő külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése

FOGALMAK

flop technika, olimpiai versenyszámok, világcsúcs, résztáv, pihenőidő; nyugalmi, munka- és terheléses pulzus; váltogatott iramú futás, ferde hajítás, függőleges és vízszintes vektor, támaszhelyzet, koordináció, kondíció

A gyógytestnevelés-órán atlétikai jellegű feladatokkal tovább fejleszthető a tanulók állóképessége. A differenciált, egyénre adaptáltan megvalósuló futó-, szökdelő- és ugrófeladatok elősegítik a keringési rendszer és a mozgásműveltség fejlesztését. A dobógyakorlatok differenciált alkalmazásával jól fejleszthető a tanulók törzsizomzata.

TÉMAKÖR: Torna jellegű feladatmegoldások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 22 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet;
- a torna, a ritmikus gimnasztika, tánc és aerobik jellegű mozgásformákon keresztül tanári irányítás mellett fejleszti esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- segítségadással képes egy-egy általa kiválasztott tornaelem bemutatására és a tanult elemekből önállóan alkotott gyakorlatsor kivitelezésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A torna jellegű mozgásformák egészségfejlesztő szerepének tudatosítása
- A torna jellegű feladatmegoldások statikus és dinamikus erőfejlesztő gyakorlatai főbb izomcsoportokat érintő hatásainak beazonosítása
- A téri tájékozódó képesség és egyensúlyérzék, valamint a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából fontos motorikus képességek (erő, ízületi mozgékonyság, izomérzékelés) további fejlesztése
- A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése, a segítségadás elsajátítása
- Az önkontroll, az együttműködés és a segítségnyújtás fontosságának kialakítása
- A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtése
- Differenciált gyakorlás a testalkatnak, az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően
- (Csak lányok) Gimnasztikus – lépéseket, járásokat, testsúly-áthelyezéseket, szökkenéseket, ugrásokat, fordulatokat tartalmazó – gyakorlatok kivitelezése
- A tornagyakorlatok nemre jellemző összekötő elemeinek megismerése
- A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása
- (Választható anyagként) Alapvető ugrások elsajátítása minitrampolinon vagy gumiasztalon
- A torna jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- A női és férfitorna meghatározó külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése

- Talajon:
  - Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe; gurulóátfordulások sorozatban is
  - Fejállás különböző kiinduló helyzetekből, különböző lábtartásokkal
  - Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre
  - Kézen átfordulás oldalra, mindkét irányba, megközelítőleg nyújtott testtel
  - Repülő gurulóátfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúk)
  - Csúsztatás nyújtott ülésből hason fekvésbe és vissza (lányok)
  - Vetődés mellső fekvőtámaszból nyújtott ülésbe (fiúk)

    - Összefüggő talajgyakorlat összekötő elemekkel
- Ugrószekrényen:
    - Keresztbe állított ugrószekrényen guggoló átugrás
    - Hosszába állított ugrószekrényen felguggolás, leterpesztés
    - Gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaszkodással
- Gerendán:
    - Érintőjárás; hármas lépés fordulatokkal, szökdelésekkel is; mérlegállás; járás guggolásban; támaszhelyzeten át fel- és leugrás
    - Függőleges repülés különböző kiinduló helyzetekből
    - Önállóan összeállított összefüggő gyakorlatok
- Gyűrűn:
    - (Fiúknak) Magas gyűrűn: alaplendület; zsugorlefüggés; lendület előre zsugorlefüggésbe; zsugorlefüggésből ereszkedés hátsó lefüggésbe; homorított leugrás hátra, lendületből
    - (Lányoknak) Érintő magas gyűrűn: lendületek előre-hátra; fellendülés lebegőfüggésbe; zsugorlefüggés; ereszkedés hátsó függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás
    - Mászókulcsolással mászás (rúdon, kötélen), vándormászás felfelé és lefelé; függeszkedési kísérletek felfelé; mászóversenyek

FOGALMAK

futólagos kézállás, csúsztatás, vetődés, összekötő elemek, erőfejlesztés, izomcsoport

A gyógytestnevelés-órán a torna jellegű gyakorlatok, a kontraindikált gyakorlatok kivételével, elősegítik a törzsizomzat fejlesztését, a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását.

TÉMAKÖR: Sportjátékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 35 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket;
- a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséget mutat;
- a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai és alaptaktikai elemeinek, szabályainak készségszintű elsajátítása, alkalmazása
- A folyamatos csapatjáték kialakítása az adott sportág versenyszabályai mellett
- A sportjátékok különböző döntési helyzeteiben a csapat érdekeinek figyelembevételével a legmegfelelőbb megoldások kiválasztására, együttműködésre való törekvés

- 1-1 elleni játékszituációkban a labdatartás, labdafedezés célszerű és tudatos alkalmazása
- Emberelőnyös (2-1, 3-1, 3-2, 4-2, 4-3) és létszámazonos (2-2, 3-3, 4-4) kisjátékokban a szélességi és mélységi labda nélküli támadó mozgások, védőtől való elszakadás módjainak gyakorlása
- Kisjátékokban védőként a támadó és a célfelület helyzetéhez igazodó helyezkedés tudatos alkalmazása
- Játéktevékenységekben az egyéni és csapatvédekezés alapvető formáinak (emberfogás és területvédekezés) tudatos alkalmazása, gyakorlása
- A sportjátékok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- Két választott sportjáték történetének, meghatározó külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése

- Kézilabda
  - A labda nélküli technikai elemek – mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, indulások-megállások, ütközések, cselezések irányváltással és lefordulással, felugrások-leérkezések – alkalmazása a folyamatos játéktevékenységek során
  - Beugrásos és felugrásos kapura dobások előzetes lendületszerzésből
  - Az egy és két kézzel történő labdaátadások pontosságának, távolságának növelése helyben és mozgásból, alkalmazásuk gyors indulásokban és lerohanásokban
  - A figyelem megosztását igénylő összetett labdás koordinációs gyakorlatok egy és több labdával (pl. háromszög, négyszög, „y” koordinációs alakzatokban)
  - Labdavezetés irány- és iramváltásokkal, indulócselek összekapcsolása kapura dobásokkal
  - Kapura dobások bedőlésből, bevetődésből, ejtésből, majd különböző lendületszerzési módot követő felugrásból, beugrásból, félaktív, majd aktív védőjátékos ellen
  - Alapvető szabályok készségszintű elsajátítása, alkalmazása játéktevékenységben
  - Területvédekezés (6-0, 5-1) alkalmazása játékban
  - A kapus alaptechnikák alkalmazása játékhelyzetekben
- Kosárlabda
  - A labda nélküli technikai elemek – mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, a védőtől való elszakadás iram- és irányváltásokkal, lefordulások, felugrások egy és két lábról, leérkezések – készségszintű alkalmazása a folyamatos játéktevékenységben
  - A mély és magas labdavezetés egyszerű formában, majd ütemtartással, a rövid- és hosszúindulás, az együtemű megállás folyamatos labdavezetésből, a kétütemű megállás egy és két labdaleütésből, a sarkazás, a labdavezetés közben történő egyszerűbb irányváltoztatási módok célszerű és hatékony alkalmazása a mérkőzésjátékokban
  - Labdaátadások különböző módjainak a játékhelyzethez igazított eredményes végrehajtása
  - 1-1 elleni játék gyakorlása labdaszerzést követően, indulási joggal rendelkező, majd indulási joggal nem rendelkező támadó esetében (adogatóval)
  - Emberelőnyös és létszámazonos helyzetekben gyorsindulások, lerohanások kosárra dobással befejezve
  - Létszámazonos mérkőzésjátékok változatos, tanulói kreativitáson alapuló szabálymódosításokkal
  - Egy- és kétütemű megállásból tempódobás gyakorlása, alkalmazása játékban
  - Fektetett dobás gyakorlása félaktív vagy aktív védő játékos jelenlétében

- Alapvető szabályok készségszintű elsajátítása, alkalmazása játéktevékenységben

- Röplabda
  - A felső egyenes nyitás alaptechnikájának elsajátítása, gyakorlása célfelületre
  - Távolról érkező labda megjátszása társnak (nyitásfogadás, ellenfél térfeléről érkező labda) alkar- és kosárérintéssel
  - A kosárérintés, az alkarérintés, az alsó egyenes nyitás gyakorlása célfelület beiktatásával, készségszintű alkalmazása különböző játékhelyzetekben
  - Kisjátékokban (2-2, 3-3, 4-4) a nyitásfogadás, feladás elsajátításával törekvés a három érintéssel történő labdamegjátszásra
  - Helyezkedési módok automatikus felismerése a különböző csapatlétszámú játékokban. A 6-6 elleni játék alapfelállásának ismerete
  - Forgásszabály önálló és tudatos alkalmazása
- Labdarúgás
  - A labda nélküli technikai elemek – mint a mély súlyponti helyzetben történő elindulások, megállások, irányváltoztatások, támadó és védő alapmozgások ismerete – alkalmazása a játék folyamatában
  - Labdavezetések, -átadások és -átvételek megfelelő módjainak (lábfej különböző részeivel, talppal, combbal, mellkassal, fejjel) alkalmazása a játékhelyzethez igazodva
  - Alakzattartással, alakzatbontással- és építéssel történő labdás koordinációs passzgyakorlatok
  - Kényszerítő átadások gyakorlása 2-0-ás, majd 2-1-es taktikai helyzetben
  - 3-2, 4-2 és 4-3 elleni emberelőnyös kisjátékokban a támadó játékosok együttműködésének, a védő játékosok összehangolt helyezkedésének gyakorlása
  - Rúgások gyakorlása célba belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával
  - Létszámazonos kisjátékok és mérkőzésjátékok változatos szabályokkal
  - A területvédekezés alkalmazása a játékban
  - Egy- és kétudvaros emberelőnyös kisjátékokban az üres passzsávok hatékony megjátszása időkényszer alatt, a védekező játékos mozgásirányának gyakorlása
  - A kapus alaphelyzet kialakítása, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás gyakorlása állított, lepattintott labdával
- Floorball
  - Labda nélküli technikai elemek – mint az alapállás, a támadó és védő alapmozgások, a helyes ütőfogás, ütővel való haladás, indulások-megállások, cselezések irányváltoztatással – alkalmazása a játék folyamatában
  - Labdavezetések, átadások, átvételek megfelelő módjainak alkalmazása a játékhelyzethez igazodva
  - Labdaátadások társnak palánk segítségével
  - Labdatartást fejlesztő játékok
  - Kapura lövések labdavezetésből
  - Szabad ütések, büntető ütések gyakorlása
  - Kapus alaphelyzet kialakítása, kapura lőtt labdák védése
  - Cseresztituációk gyakorlása
  - 2-2, 3-2, 3-3 elleni kisjátékok a támadó játékosok együttműködése és a védőjátékosok összehangolt helyezkedésének gyakorlása

- Létszámazonos kisjátékok a módosított szabályok szerint

FOGALMAK

védőtávolság, félaktív védő, aktív védő, felső egyenes nyitás, feladás, sáncolás, egyenes leütés, gyorsindítás, lerohanás, bedőlés, bevetődés, hármas nyolcas, tempódobás, átadócsel, rúgócsel, alakzatbontásos és építéses passzgyakorlat, területnyitás, pontrúgás, beugrásos és felugrásos kapura lövés, dugattyúmozgás, kosárlabda – indulási jog, megelőző szerelés, floorball – szabadütés, büntetőütés, védekezés, csere

A gyógytestnevelés-órák keretében a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek a sportjátékok adaptált formáival. A megismert sportjátékok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását. A gyógytestnevelés-óra keretében a sportjátékok rekreációs lehetőségként és az élethosszig tartó fizikai aktivitásra való felkészülés részeként jelennek meg.

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- a testnevelési és sportjáték közben a célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséget mutat;
- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket;
- a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A testnevelési játékok baleset-megelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása
- A manipulatív mozgásformákkal nehezített, figyelemmegosztást igénylő egyszerű fogó- és futójátékokban (pl. labdavezetéses fogók) a teljes játékteret felölelő mozgásútvonalak kialakítása, az üres területek felismerése, a játéktér határainak érzékelése
- A játékhelyzethez igazodó legmegfelelőbb együttműködési lehetőségek kiválasztására épülő testnevelési játékok gyakorlása (pl. 3 csapat egymás ellen, joker játékosok az oldalvonalon)
- A tanulók fokozott kreativitására, együttműködésre épülő, összetett kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása
- Labdás manipulatív mozgásformákkal (pl. labdavezetés) megvalósuló, dinamikus és statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, az elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása

- A támadó és védő szerepek alkalmazását elősegítő páros és csoportos versengések
- A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére törekedve, időkényszer bekapcsolásával
- 1-1 elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása
- Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, fokozatosan nehezedő gyakorlási feltételek mellett egyéni és csapatszintű célzó játékokban
- Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos manipulatív mozgásformákkal kombinált versengések alkalmazása
- Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek)
- A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő, egyre összetettebb mozgásos játékok gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben, táblajátékok mozgásos változatban)
- Célfelületre törekvő emberfölényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a támadó szerepek készségszintű elsajátítása, a védőtől való elszakadás gyors iram- és irányváltásokkal
- Célfelületre törekvő emberfölényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a védő szerepek készségszintű elsajátítása (a passzsávok lezárása, a labdás emberrel szembeni védekezés, az emberfogás alapjai, a célfelület védelme)
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható

- A tiszai dialektus verbunkjainak, valamint legényes forgós és forgatós táncok mozgáselemeinek, kulturális értékeinek megismerése
- A páros, forgatós táncokkal a nemi szerepekre vonatkozó ismeretek interiorizálása, a körtáncok által a közösséghez való tartozás élményének erősítése
- A kreativitás fejlesztése az elsajátított táncos mozgásmotívumok improvizatív összekapcsolásával

FOGALMAK

döntéshelyzet, játékstratégia, szabálykövető magatartás, fair play, célfelülethez igazított emberfogás, üres területre helyezkedés

A gyógytestnevelés-órák keretében a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek azokkal a testnevelési és népi játékokkal, amelyeket elváltozásuktól, illetve betegségüktől függetlenül végezhetnek. A megismert testnevelési és népi játékok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását, a testedzéssel kapcsolatos pozitív attitűd kialakítását.

TÉMAKÖR: Önvédelmi és küzdősportok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a küzdő jellegű feladatokban életkorának megfelelő asszertivitást mutatva tudatosan és célszerűen alkalmazza a támadó és védő szerepeknek megfelelő technikai és taktikai elemeket;
- a tanári irányítást követve, a mozgás sebességét növelve hajt végre önvédelmi fogásokat, ütéseket, rúgásokat, védéseket és ellentámadásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása
- A küzdőfeladatokban az életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett. Siker és kudarc feldolgozása megfelelő önkontrollt tanúsítva
- Az állásban és egyéb kiindulóhelyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéket, az erőt fejlesztő, társérintés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása
- A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéket fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával
- A jogszerű önvédelem fogalmi keretrendszerének, lehetőségeinek, jogi szabályozásának elsajátítása
- A fizikai kontaktussal, a társ erőkifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra épülő páros küzdőjátékok rendszeres képességfejlesztő célú alkalmazása
- Tervszerű gondolkodást, problémamegoldó készséget fejlesztő összetett játékok, különböző küzdőtechnikák alkalmazásával, húzások, tolások, billentések, egyensúlyi helyzet megbontása és visszaszerzése
- Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak átismétlése, elméleti tudatosítása
- Az előre, hátra és oldalra történő eséstechnikák készségszintű elsajátítása
- Oldalra esés, terpeszállásból indított eséstechnikák gyakorlása egyénileg, társakkal
- Dzsúdógurulás alaptechnikájának megismerése, végrehajtása harántterpeszállásból mindkét irányba, előre és hátra
- A küzdősportok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- A tradicionális magyar küzdősportok (birkózás, karate, ökölvívás, dzsúdó) történetének, meghatározó hazai személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése, a sportágak szabályrendszerének átismétlése
- Birkózás
  - A gerincoszlop mozgékonyságát, a nyakizmok erejét növelő, birkózásra előkészítő speciális hídgyakorlatok készségszintű végrehajtása
  - Hanyatt fekvésből felhidalás kéz segítségével, majd anélkül

- Hídban forgás
- Hídba vetődés fejtámaszból
- Birkózó alapfogásban társ egyensúlyának kibillentése húzások, tolások kombinált alkalmazásával
- Páros földharcjátékok (pl. hátára, hasára fordítás, eszközszerzés, mögé kerülés birkózás térdelésben) eszközzel vagy anélkül
- Állásban végrehajtható megfogások és szabadulások alaptechnikájának jártasságszintű elsajátítása a páros gyakorlatokban
    - Mögé kerülés karberántással: támadó és védekező technika
    - Mögé kerülés: könyökfelütéssel, kibújással
- Parter helyzetből induló birkózótechnikák megismerése, gyakorlása a páros küzdelmekben
    - Karfelszedés könyökhajlatnál és átfordítás
    - Túlsó karbehúzás

– Karate
- Az alapvető karateállások és testtartások elnevezésének ismeretében azok önálló bemutatása
- Az alapvető karateütések technikájának készségszintű elsajátítása helyváltoztatás nélkül (egyenes ütés helyben, egyenes ütés az elöl lévő láb oldalán, egyenes ütés a hátul lévő láb oldalán), gyakorlása helyváltoztatás közben
- Rúgások alaptechnikájának önálló végrehajtása, készségszintű elsajátítása helyben
- Oldalra rúgás technikája
- Oldalra csapás technikája
- Rúgás- és ütéskombinációk végrehajtása helyváltoztatás közben
- A test különböző magasságaiban (fej, törzs, öv alatt) végrehajtott támadások elleni védekező technikák ellentámadásokkal
- Az egy- és háromlépéses alapküzdelem mozgásanyagának megismerése, gyakorlása
- Az ötlépéses alapküzdelem mozgásanyagának jártasságszintű végrehajtása
- Szabad küzdelmet előkészítő játékos gyakorlatok
- A Heian 1 (vagy annak megfelelő) kata összefüggő gyakorlatanyagának végrehajtása, önálló bemutatása
- Egyenes, köríves és kalapácsütés, csapás ökölháttal, valamint az egyenes és köríves rúgás, oldalra rúgás védési technikáinak elsajátítása
- A védő technikákhoz tartozó stabil állás alkalmazása. A tanult védő technikák kivitelezése helyben és mozgásban, ellentámadással
- Kötött formagyakorlat bemutatása (kata) a tanult technikák kivitelezésével, a sportágra jellemző mozgásdinamikával, számolásra és számolás nélkül, önállóan

– Dzsúdó
- Az előre, hátra és oldalra történő társas eséstechnikák gyakorlása (pl.: társ által övvel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással)
- Földharcjátékok leszorítástechnikák végrehajtására törekedve
- Nagy külső horogdobás végrehajtása
- Nagy belső horogdobás végrehajtása

FOGALMAK

jogszerű önvédelem, egyensúlyi helyzet kibillentése, fair play, oldalsó csúsztatott esés, földharc,

társ felemelése, parter helyzet, egyenes ütés, köríves ütés, kalapácsütés, egyenes rúgás, köríves rúgás, nagy külső horogdobás (osoto gari), nagy belső horogdobás (emelő védés (age uke)), alkar védés kifelé és befelé (soto ude uke és uchi ude uke), alsó söprő védés (gedan barai), ellentámadás hátul levő kézzel (gjaku tsuki), kumite, kata

A gyógytestnevelés-órán a tanuló megismeri az önvédelmi és küzdősportok azon technikai gyakorlatait, amelyek az egészségi állapotával kapcsolatban nem ellenjavalltak és alkalmazásukkal növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző technikai gyakorlatok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

TÉMAKÖR: Alternatív környezetben űzhető mozgásformák

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szabad levegőn végzett mozgásformák egészségfejlesztő hatásának, szerepének tudatosítása
- Az időjárás, az öltözködés, a sporttáplálkozás és a sporttevékenység összefüggéseinek megértése
- Az egészségmegőrző mozgásformák kategóriáinak intenzitás szerinti beazonosítása, szerepének megismerése az egészségtudatos életvezetésben
- A szabadban végezhető sportágak ismeretének további bővítése (futás, görkorcsolya, túrázás, tájfutás erdőben, streetball, strandkézilabda, strandröplabda, nordic walking, lovaglás, falmászás, asztalitenisz, tollaslabda, jóga, kerékpározás)
- Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, készségszintű elsajátítása (síelés, korcsolyázás, jégkorong, kajakozás, túrakenuzás)
- Térképolvasás alapjainak, a tájolók megfelelő használatának elsajátítása, a turistajelzések ismerete, alkalmazása
- Erdei tornapályák, szabadtéri kondipark gépeinek tudatos használata
- Szabadtéri akadálypályák leküzdése
- A környezet- és természetvédelmi szabályok betartása és betartatása, a környezettudatos gondolkodás tudatosítása
- Az alternatív környezetben űzhető sportok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- Egy tradicionális, természetben űzhető sportág történetének, meghatározó magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése

FOGALMAK

strandkézilabda, strandröplabda, tájoló, égtájak, folyadékpótlás, napsugárzás, egészség

A gyógytestnevelés-órák keretében a szabadtéri foglalkozások során a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek olyan testgyakorlatokkal, sportokkal, amelyeket elváltozásuk, illetve betegségük ellenére végezhetnek. A megismert szabadban végzett sportok, testgyakorlatok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását.

A gyógytestnevelés-óra keretében a szabadtéri mozgásformák, sportjátékok, valamint a természetben űzhető mozgásformák a rekreáció lehetőségeként és az élethosszig tartó fizikai aktivitásra való felkészülés részeként jelennek meg.

TÉMAKÖR: Úszás *(Amennyiben adottak a feltételek.)*

JAVASOLT ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet;
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával, készségszinten úszik;
- rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, és hajt végre úszástechnikákat;
- tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A különböző uszodai tevékenységek szervezetre gyakorolt pozitív hatásainak és egészségtani kockázatainak megismerése.
- Az öltözői rend és az uszodai magatartás, valamint a helyes higiéniai, öltözködési szokások automatizálása
- A balesetek megelőzésére tett intézkedések megismerése
- A víz szeretete mellett annak veszélyeinek megismerése
- Alapvető vízből mentési, életmentési ismeretek elsajátítása
- Az úszásnál érvényesülő hidrosztatikai és hidrodinamikai törvényszerűségekről alapvető ismeretek szerzése
- A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség, valamint az állóképesség és a monotóniatűrés továbbfejlesztése
- A közösségi szellem fejlesztése
- A vízben végezhető játékok tanulása, az úszások megszerettetése
- A korábban tanult úszásnem(ek) folyamatos gyakorlása, technikájának javítása
- (Amennyiben 1–6. osztályban tanult úszni.) Választott újabb úszásnem(ek) megtanulása és folyamatos gyakorlása

- A vízilabdázás és egyéb vízben űzhető sportok megismerése
- Aerob állóképesség fejlesztése az úszás ritmusának alakításával
- Anaerob állóképesség fejlesztése rövid távok többszöri, erőteljes leúszásával
- Segédeszközök felhasználásával, folyamatos hibajavítással, felzárkóztatással a tanulási folyamat hatékonyságának növelése
- Differenciált gyakorlás az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően
- Az úszás specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
- Az úszás és a vízilabda sportágtörténetének, jelentős külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése

FOGALMAK

aerob és anaerob állóképesség, vízilabda, vízből mentés, hidrosztatika, hidrodinamika

A gyógytestnevelés-órán a különböző úszásnemek technikajavító gyakorlatai, valamint az egyéb vízben végzett gyakorlatok alkalmazásával, a tanuló elváltozásainak figyelembevételével valósul meg a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erősítése, a légzőrendszer fejlesztése, az állóképesség növelése.

TÉMAKÖR: Gyógytestnevelés

JAVASOLT ÓRASZÁM: A jogszabályokban és a helyi tantervben rögzítettnek megfelelően[3]

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására;
- ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával, készségszinten úszik;
- a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat;
- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre;
- tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik;
- rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, és hajt végre úszástechnikákat;
- megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat;
- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

[3] A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-órára szánt éves óraszám 30–50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- A gyógytestnevelés fejlesztési feladatainak megjelenése a különböző témakörökbe ágyazottan, azok szerves részeként. Az ott felsorolt feladatok végrehajtása során, illetve azokon kívül az alábbi fejlesztési feladatokat kell megvalósítani:
  - A helyes légzéstechnika elsajátítása
  - Légzőgyakorlatok önálló összeállítása és végrehajtása tanári ellenőrzéssel
  - A helyes testséma kialakítását szolgáló gyakorlatok pontos végrehajtása segítségadással, majd anélkül
  - A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, megtartása
  - A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok összeállítása segítséggel
  - Összetett korrekciós gimnasztikai gyakorlatok pontos elsajátítása, önálló végrehajtása
  - Egyszerűbb korrekciós gimnasztikai gyakorlatok összeállítása tanári segítséggel
  - A tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának, mozgékonyságának (hajlékonyságának) fejlesztését szolgáló különböző testgyakorlatok önálló összeállítása tanári kontrollal, a testgyakorlatok tudatos, pontos végrehajtása
  - Az állóképesség-fejlesztés jelentőségének felismerése, kitartásra nevelés
  - Mozgás- és terheléshatárok megismertetése, azok növelését szolgáló tevékenységek megismerése, végrehajtása
  - Az egészségi állapot változását pozitívan és negatívan befolyásoló (kontraindikált) mozgások megismertetése a különböző testgyakorlatok elsajátításán keresztül
  - A gyógytestnevelés specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal
  - A gerinc elváltozásához, belgyógyászati betegségekhez vezető káros életviteli szokások beazonosítása, ok-okozati összefüggéseinek megértése

FOGALMAK

káros életviteli szokások, gerincferdülés, helytelen testtartások, terheléshatár

A továbbhaladás feltételei: A rendgyakorlatoknál a kapott utasítások fegyelmezett végrehajtása, törekvés a társakhoz igazodásra. A sokoldalú előkészítő és prevenciós gyakorlatok hatásainak életkornak megfelelő ismerete és azok helyes végrehajtása. Az atlétikai mozgások összerendezett, önmagukhoz mérten javuló eredményességű bemutatása. A tornagyakorlatok biztonságos végzése helyes testtartásra törekvéssel, gyakorlatelemek összekötése. Alapvető labdakezelési ismeretek birtoklása, a játékhelyzetekhez való alkalmazkodás, csapattársakkal való együttműködésre törekvés. Önvédelem, sportszerű küzdeni tudás. Teljesítményre törekvés a tanult úszásnemekben.

13.6.17. Táncművészet

A tánc tanítása komplex művészetpedagógiai tevékenység, amely által a tanuló sajátos kifejezőeszköz birtokába jut, kiegészítve a nyelvi, a zenei és a vizuális kifejezőeszközök tárát. A tánc a mozgást a művészetek oldaláról ismerteti meg a tanulóval, értékesen kiegészítve a testnevelés órákon történő mozgásfejlesztést. A tánc tanítása a testnevelés órák keretében is történhet, megfelelő képesítésű pedagógus vezetésével.

A tánc és a zene elválaszthatatlan kapcsolatából adódóan a tánc tanítása különleges zenei élményt is nyújt: a tanuló a mozgás által egész testében érzékeli a kísérő zenét, a zene aktív befogadójává válik.

A Jazz tánc tanításának célja a 6-14 éves korú gyerekek nevelése, táncos-oktatás eszközeivel, a mozgáskultúra sokirányú fejlesztése olyan szintűre, amely alkalmassá teszi a tanulókat arra, hogy későbbiekben olyan foglalkozásokon lehessenek eredményesek, amelyeknél fokozottabban van szükség az egészségesen kiképzett fizikumra, ügyességre, magabiztosságra és általában a művészetek iránti nyitottságra. Célja a táncművészeti oktatásnak az is, hogy kiszűrje azon tehetséges gyerekeket, akik a táncművészetet hivatásként választják. A tanulók az általános iskola 8. osztályának elvégzése után jelentkezhetnek felvételi vizsgára bármelyik országos táncművészeti szakközépiskolába.

A tánc tanítása fejleszti a ritmusérzéket, a térérzékelést, a testtartást és a mozgáskoordinációt, amely a mindennapi élet számos területén fontos a tanuló számára. Hozzájárul az egészség megőrzéséhez, fejleszti a társas kapcsolatok iránti érzéket: együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére ösztönöz.

Az iskolai tánctanulás bekapcsolódási lehetőséget biztosít a tanuló számára a táncos kulturális életbe: a tánc- és mozgásművészet értő befogadójává, aktív részesévé formálja.

5–6. évfolyam

A tánc tanítása, mint művészetpedagógiai tevékenység, széleskörűen fejleszti a tanuló *esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét,* nemcsak a mozgásművészet, hanem a zene- és színházművészet területén is, melyeknek így értő befogadójává, igényes közönségévé válhat. A művészi mozgással való ismerkedés más területeken is erősíti a tanuló megnyilvánulásainak magabiztosságát.

A táncolás javítja a testtartást, az állóképességet, fejleszti a mozgáskoordinációt, stresszoldó és örömöt adó tevékenység, ezzel fontos eszközévé válik a *testi és lelki egészségre nevelésnek.*

A tánc és a mozgás segíti a tanulót, hogy önmagát helyesen érzékelje, helyezze el térben és időben, vagy éppen társaihoz képest, a csoportos vagy páros táncolás élménye pedig a társakhoz, a másik nemhez való viszony fejlődését szolgálja. Az improvizáció gyakorlása már kezdeti szinten is fejleszti a tanuló kifejezőkészségét, problémamegoldó képességét, növeli önbizalmát. A tánc és mozgás tanítása ezért fontos a *szociális kompetencia, az önismeret és társas kultúra fejlesztése* szempontjából. A tánc olyan közösségi élményeket nyújt a tanulónak, amelye segíti a kapcsolati rendszerekben adódó szerep megértését, a kooperáció fejlesztését, a szabályok elfogadását.

A tánc tanítása ráirányítja a tanulók figyelmét az IKT-eszközökön elérhető értékes, művészi tartalmakra, erősítve ezzel a *médiatudatosságra nevelést.* A felső tagozatban egyre hangsúlyosabbá válik a puszta utánzást meghaladó önálló, alkotó táncolás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Jazz tánc	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban megismert Jazz tánc és motívumkészlete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tantárgy célja, hogy fejlessze az izomzatot, a testtudatot, az izolációs technika révén a koordinációt, a ritmusérzéket, a mozgás szótárat, a verbális és non-verbális kommunikációs készséget és a memóriát. Ebben az évben az előző évek anyagát ismételjük és más kombinációkban, komplexebben összeállított gyakorlatokban alkalmazzuk. Nagy hangsúlyt helyezünk a pozícióváltásokra, mindezt lassabb, majd gyorsabb tempóban is alkalmazzuk. Ezen kívül, az izolációs gyakorlatok, forgások, és a különböző szintek használata kap nagy hangsúlyt.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A tanulóval ismertesse meg: - az izolációs gyakorlatok komplexebb változatait - a különböző forgás lehetőségeket - a gyakorlaton belüli szintváltásokat, dinamikai váltásokat helyben és térben elmozdulva A tanulót tegye képessé: - a tanult gyakorlatok tudatos kivitelezésére - izolációs gyakorlatok pontos végrehajtására - a forgások pontos végrehajtására - a szintváltások biztos alkalmazására.	*Dráma és tánc:* mozgásos improvizáció. *Testnevelés és sport:* helyes testtartás, mozgáskultúra, mozgásműveltség fejlesztése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Twist, Hinge, Arche

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Improvizációs készség fejlesztése	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Az alsó tagozat improvizációs gyakorlatai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló, szabad, alkotó mozgás élményének megtapasztalása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

A már megismert Jazz tánc folyamatainak önálló, kreatív, párral és/vagy társakkal együttműködve történő felépítése, összhangban a kapott kísérő zenével.	*Ének-zene:* generatív jellegű feladatok. *Dráma és tánc:* mozgásos improvizáció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rögtönzés (szabad tánc, improvizáció).

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló elmélyíti a már megismert táncokkal kapcsolatos ismereteit, tapasztalatait, mozgása pontosabbá, finomabbá, plasztikusabbá válik, képes felszabadultan, önállóan, az esetleges hibák ellenére is magabiztosan felépíteni táncfolyamatokat. Tudatosítja az IKT-eszközök kulturális életben betöltött szerepét. Átalakulóban levő testarányaival is képes a helyes testtartásra, teste határainak érzékelésére, mozgáskoordinációjának finomítására. A térformák érzékelésénél és kialakításánál a puszta utánzást fokozatosan felváltja a tudatosság.

7–8. évfolyam

A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben, a nevelési célok elérésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében nem tér el az 5–6. évfolyamtól.

Azonban a kulcskompetenciák fejlesztésében az *önismeret és társas kultúra fejlesztése,* valamint az *erkölcsi nevelés* külön hangsúlyt kap azáltal, hogy a tanuló csoportosan készül bemutatni eddig megszerzett táncos képességeit, valamint részt vesz táncos rendezvény szervezésében. A közös felkészülés és alkotómunka, a közösen elért siker fokozottan fejleszti ezeket a kompetenciákat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Graham-technika**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az eddig megismert táncstílusok és motívumkészletei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló ismerje meg: - a Graham-technika, mint a klasszikus balettől eltérő, első moderntánc rendszer alapelveit és tánctörténeti hátterét - a technika alapelemeit, alapsorozatait, azok helyes végrehajtásának szempontjait. A tanuló legyen képes: - az alapelemek és alapsorozatok felismerésére, azok technikai, dinamikai és stiláris szempontból helyes végrehajtására. Fejlessze a tanuló - testtudatát, - dinamikai képességeit, - arra vonatkozó képességét, hogy a tananyagból nyert ismereteket beépítse egyéb tánctechnikák elveiről alkotott ismeretanyagába;	

	megtalálva az ezek közötti különbségeket és párhuzamokat.
folyamatos, de sokszor új szempontokat hozó ismétlés által a meglévő motívumkészlet ritmikai, plasztikai pontosítása, finomítása. A tanár mozdulatainak puszta követésétől fokozatos haladás az önálló táncolás felé. Lehetőség szerint közösségi élmények, tapasztalatok szerzése a táncos kulturális élettel kapcsolatban (táncelőadás, táncszínház értékelése, a tapasztalatok megbeszélése). Az IKT-eszközök jelentőségének és használatának fokozatos tudatosítása. Martha Graham életútjának és főbb munkáinak ismerete. A tanuló ismerje meg: - a Graham-technika, mint a klasszikus balettől eltérő, első moderntánc rendszer alapelveit és tánctörténeti hátterét - a technika alapelemeit, alapsorozatait, azok helyes végrehajtásának szempontjait. A tanuló legyen képes: - az alapelemek és alapsorozatok felismerésére, azok technikai, dinamikai és stiláris szempontból helyes végrehajtására. Fejlessze a tanuló - testtudatát, - dinamikai képességeit, - arra vonatkozó képességét, hogy a tananyagból nyert ismereteket beépítse egyéb tánctechnikák elveiről alkotott ismeretanyagába; megtalálva az ezek közötti különbségeket és párhuzamokat.	*Dráma és tánc:* különböző tánc- és mozgástípusok páros és csoportos variációi. *Informatika:* adatbázisokból való információszerzés, a megtalált információ rögzítése, értelmezése és feldolgozása. *Testnevelés és sport:* helyes testtartás, mozgáskultúra, mozgásműveltség fejlesztése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Breathing, spirals, contraction-release,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Improvizációs készség fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az eddig megismert táncok és improvizációs gyakorlatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló, szabad, alkotó mozgás élményének megtapasztalása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A technika önálló, kreatív, párral és/vagy társakkal együttműködve történő felépítése, összhangban a kapott kísérő zenével.		*Ének-zene:* generatív jellegű feladatok. *Dráma és tánc:* mozgásos improvizáció.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rögtönzés (szabad tánc, improvizáció).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Koreográfia megtanulása és bemutatása**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	A szükséges táncstílus ismerete, a korábbi improvizációs és térgyakorlatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közös munka eredményének, sikerének megélése, a fokozott koncentráció és kooperáció elérése, a művészi kifejezőképesség továbbfejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Koreográfia megtanulása és nyilvános (társaknak, szülőknek, vendégeknek) bemutatása. Részvétel az előkészületekben.	*Ének-zene:* a zene keltette gondolatok és érzelmek verbális kifejezése. *Dráma és tánc:* történetek, élmények feldolgozása különböző tánc- és mozgástechnikai elemek alkalmazásával.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Koreográfia, koreográfus, rendező, szerep, szereposztás, csoport, szólam, szólista, kar, próba, főpróba, színpadbejárás.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló elmélyíti a már megismert táncokkal kapcsolatos ismereteit, tapasztalatait, mozgása pontosabbá, finomabbá, plasztikusabbá válik, képes felszabadultan, önállóan, az esetleges hibák ellenére is magabiztosan felépíteni táncfolyamatokat. Lehetőség szerint kapcsolatba kerül a táncos és zenei kulturális élettel, tudatosítja az IKT-eszközök kulturális életben betöltött szerepét. Átalakulóban levő testarányaival is képes a helyes testtartásra, teste határainak érzékelésére, mozgáskoordinációjának finomítására. A térformák érzékelésénél és kialakításánál a puszta utánzást fokozatosan felváltja a tudatosság. A tanuló átlátja és érti a tanult koreográfia térformáit. Képes korának és képességeinek megfelelő koreográfia megtanulására

	és előadására. Képes átélni a közös felkészülés és az elért siker örömét. A tanult elemekből, gyakorlatokból az év végére egy gyakorlatsor, füzér állítható össze, amely koreografált formában szemlélteti az elvégzett 2 év anyagát, és a tanulók egyéni képességeit is.

A számonkérés formája:

A tanulók év végi vizsgán adnak számot tudásukról. A vizsga anyagát a szaktanár állítja össze, a bemutatás csoportosan történik. A minősítésre, az osztályzatra a szaktanár tesz javaslatot, a bizottság szótöbbséggel dönt. A bizottság a szaktanárokból áll. Az értékelés szempontjai-minimumkövetelmények: - a tanév során tanult gyakorlatsorok tánctechnikai, dinamikai, ritmikai és stiláris szempontból megfelelő bemutatásának képessége, - a Graham technika sajátosságainak felismerési képessége, - az elsajátított tananyag ismeretének alkalmazási képessége.

Megjegyzés: A jelenleg használt helyi tantervet a Nat 2020 változtatásai nem érintik.

13.6.18. Osztályfőnöki

Célok, feladatok

Az iskola célja, hogy érvényesítse a humánus értékeket, közvetítse az egyetemes és nemzeti kultúra alapértékeit, testi és lelki egészségre törekvő, az emberi kapcsolatokban igényes felnőtteket, demokratikus elveket követő állampolgárokat neveljen, akik képesek a társadalmi, gazdasági, technikai változások követésére és az ezekhez alkalmazkodó cselekvésre.

Feladata, hogy előmozdítsa a tanulás belső motivációinak, önszabályozó mechanizmusainak kialakítását, fejlesztését; a nevelési-oktatási folyamat segítse elő a tanulók előzetes ismereteinek, tudásának, nézeteinek feltárását, adjon módot tudásuk átrendezésére, továbbépítésére, integrálására.

Az osztályfőnöki munka

Az osztályfőnöki munka a pedagógiai tevékenységben kiemelkedően fontos helyet foglal el, a nevelési folyamat minden területére kiterjed.

Az osztályfőnök munkáját, ha áttételesen is, de befolyásolja az adott társadalmi és gazdasági környezet, amely mind a család, mind az iskola életét sok tekintetben meghatározza. A nevelési célkitűzésekben és annak tartalmában tükröződnie kell annak, hogy milyen módon lehet megfelelni a társadalmi elvárásoknak. Legalább ilyen hangsúlyos szerepet kell kapnia a pozitív emberi értékek fejlesztésének, amelyek az egészséges, stabil, autonóm személyiség kialakulását eredményezik.

Osztályfőnök-szerepek

- Közvetlen és gyakorlati pedagógiai vezetője a rábízott osztálynak, tevékeny szervezője az egyén és a közösség fejlődésének, alkotó kezdeményezője, segítője az önismeret és az önnevelés kibontakozásának.
- Rendszeres kapcsolatot tart a szülőkkel, informálja őket, bevonja egyenként és közösségként is őket a nevelési folyamatba; velük együtt igyekszik megteremteni a különböző nevelő tényezők összhangját.
- Összefoglalja és orientálja az osztályában tanító tanárok és gyakorlatvezetők munkáját, amivel az egységes értékrend megvalósulását szolgálja.
- Elvégzi a tanítással-neveléssel kapcsolatos adminisztratív feladatokat. Mindehhez megismeri a tanulók értelmi, érzelmi, akarati képességeit, családi helyzetüket, szociális környezetüket, s ennek megfelelően körvonalazza nevelési programját, összhangban az iskola célkitűzéseivel és a társadalom igényeivel.

Az osztályfőnöki tevékenység szervezett színtere az osztályfőnöki óra, amelynek a feladata, hogy segítse a tanulókat:

- felkészülésükben a tovább tanulásra, az életre,
- önismeretük fejlesztésében,
- az önnevelés iránti igényük felkeltésében,
- testi és lelki egészségük megóvásában,
- tanulás-módszertani ismereteik bővítésében,
- hogy képesek legyenek harmonikus társas és párkapcsolatok kialakítására,
- társadalmi környezetünk eseményeinek megértésében,

- nemzeti hagyományaink megismerésében, ápolásában,
- szociális képességeik fejlesztésében,
- világszemléletük, világképük formálásában,
- felelős állampolgárrá nevelésükben,
- a fogyasztói kultúra fejlesztésében, a környezettudatos fogyasztás kialakításában,
- a tudatos kritikus fogyasztói magatartás kialakításában és fejlesztésében.

Visszatérő, ismétlődő témák az osztályfőnöki órákon, feladatokban:

1. A tanév munkarendje, tervek, feladatok, házirend.
2. Tűzrendészeti és balesetvédelmi tájékoztató. Vagyonvédelem. Környezetvédelem.
3. A tanulmányi előmenetel, a szorgalom és a magatartás értékelése.
4. Szülői értekezletek, fogadóórák előkészítése, a szülők rendszeres tájékoztatása, az ellenőrzők ellenőrzése, az osztálynapló megfelelő vezetése (heti és havi zárások).
5. Az osztályfőnök koordinálja az osztályban tanítók munkáját.
6. Osztálykirándulások, múzeum- és színházlátogatás közös előkészítése, szervezése.
7. Családi, társadalmi, politikai-nemzeti ünnepek

Osztályfőnöki órák tanterve
5 - 8. évfolyam

Óraterv

Évfolyam	**5.**	**6.**	**7.**	**8.**
Heti óraszám	**1**	**1**	**1**	**1**
Éves óraszám	**36**	**36**	**36**	**36**

A tantárgy részterületei és javasolt éves óraszámai

1. Közösség és személyiség (az első tanítási nap 4 órája)	1	1	1	1
2. A családi élet harmóniája	2	2	2	2
3. Egészséges életre nevelés egészség védelme	9	9	9	9
4. A szabadidő helyes eltöltése	4	4	2	2
5. Pályaorientáció	2	2	4	6
6. Gondolkodás, tanulás	6	6	6	4
7. Az osztály életével kapcsolatos	12	12	12	12

teendők

Az iskolai nevelés tartalmát a következő témakörökbe foglaltuk:

1. Közösség és személyiség
2. A családi élet harmóniája
3. Egészséges életre nevelés, egészség védelme
4. A szabadidő helyes eltöltése
5. Pályaorientáció
6. Gondolkodás, tanulás
7. Az osztály életével kapcsolatos feladatok és a tanulók által választott témák feldolgozása

E témakörök szervesen illeszkednek egymáshoz, de nem lezártak. Minden évben visszatérnek és újabb ismeretekkel kiegészítve kerülnek feldolgozásra.

Általános fejlesztési követelmények

- Legyen képes a helyes önismeret kialakítására és az önfejlesztésre.
- Legyen képes a másik ember személyiségének tiszteletére és elfogadására
- Ismerje az alapvető emberi-, gyermeki és diákjogokat és legyen tisztában kö- telességeivel
- Tisztelje a hagyományokat.
- Értékelje és ápolja a családbeli, s az életében szerepet játszó közösségbeli kapcsolatait.
- Legyen képes felelősséggel dönteni és választani.
- Legyen tudatában az alapvető viselkedési normákkal.
- Tudjon meggondoltan egyéni véleményt nyilvánítani, érvelni, elemezni önmagát és mások jó vagy hibás döntéseit
- Legyenek elképzelései saját jövőjét illetően.
- Ismerje az egészséges életmód alapelveit és ezek betartásának fontosságát.
- Ismerje az élvezeti szerek szervezetre gyakorolt károsító hatását.
- Legyen tisztában és tartsa fontosnak a környezetvédelmét.
- Legyen nyitott a kulturális értékek megismerésére.

Kiemelt fejlesztési feladatok

A Nemzeti alaptanterv kiemelt fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákra épülnek.

Énkép, önismeret

Az egyén önmagáról alkotott képe, saját befogadó-alkotó tevékenysége során alakulnak ki, csakúgy, mint a személyiségére jellemző egyéb tulajdonságok. Ahhoz, hogy a tanulók képesek legyenek énképükbe, önreflexióikba integrálni az elsajátított tudást, készségeket, tanulást segítő beállítódásokat, motívumokat, a tanítás-tanulás egész folyamatában gondoskodni kell arról is, hogy egyre kompetensebbnek érezzék magukat saját fejlődésük, sorsuk és életpályájuk alakításában. Az egyén önmagához való viszonyának alakításában alapvető célként tűzhető ki az önmegismerés és önkontroll; a felelősség önmagukért; az önállóság; az önfejlesztés igénye és az erre irányuló tevékenységek, valamint mindezek eredményeként a személyes méltóság.

Hon- és népismeret

A tanulók ismerjék népünk kulturális örökségének jellemző sajátosságait. Sajátítsák el azokat az

ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismeréséhez, megbecsüléséhez, az ezekkel való azonosuláshoz vezetnek.

Fontos feladat a harmonikus kapcsolat elősegítése a természeti és a társadalmi környezettel, a nemzettudat megalapozása, a nemzeti önismeret, a hazaszeretet elmélyítése és ettől elválaszthatatlan módon a hazánkban és szomszédságunkban élő más népek, népcsoportok értékeinek, történelmének, hagyományainak meg- becsülése.

Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra

Tanulóinkat iskolás éveik alatt is olyan ismeretekkel, személyes tapasztalatokkal kell gazdagítani, amelyek birtokában nyitottak és elfogadóak legyenek az Euró- pán kívüli kultúrák iránt is. Váljanak nyitottá és megértővé a különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások, a másság iránt.

Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés

Az aktív állampolgári léthez ismeretek, képességek, megfelelő beállítottság és motiváltság szükséges. Az aktív állampolgári magatartáshoz szükséges részképességek, értékorientációk, beállítódások (pl. felelősség, autonóm cselekvés, megbízhatóság, tolerancia, társadalmilag elfogadott viselkedés) elsajátítását döntően a tanulók aktív részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások mi- nősége, illetve az iskolai élet demokratikus gyakorlata biztosíthatja.

Gazdasági nevelés

Az iskolai nevelésnek alapvető szerepe van abban, hogy a tanulók tudatos fogyasztókká váljanak, mérlegelni tudják a döntéseikkel járó kockázatokat, a hasznot vagy a költségeket. Ismerjék fel a fenntartható fogyasztás és az egyéni érdekeik kapcsolatát. Elősegíti, hogy képessé váljanak a rendelkezésükre álló erőforrásokkal való gazdálkodásra, beleértve a pénzzel való bánni tudást is. A személyiségnevelés fontos részének kell tekinteni az okos gazdálkodás képessé- gének a kialakítását, továbbá azt, hogy tudjanak eligazodni a fogyasztási javak, szolgáltatások, marketinghatások és viselkedésmódok között.

Környezettudatosságra nevelés

A környezettudatosságra nevelés átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók maga- tartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezetmegóvására, elősegítve ezzel az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntartható fejlődését.

A környezeti nevelés során a tanulók ismerjék meg azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak. Konkrét hazai példákon ismerjék fel a társadalmi-gazdasági modernizáció egyénre gyakorolt pozitív és negatív hatásait a környezeti következmények tükrében.

Kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzése váljék meghatározóvá.

A tanulás tanítása

A tanulás számos összetevője tanítható. Minden pedagógus teendője, hogy fel- keltse az érdeklődést a különböző szaktárgyi témák iránt, útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával,

annak szerkezetével, hozzáférésével kapcsolatban, valamint tanítsa a gyerekeket tanulni. Fontos feladat a kritikai gondolkodás meg- erősítése, a konfliktusok kezelése, az életminőség javítása, az életvitel arányainak megtartása, az értelmi, érzelmi egyensúly megteremtése, a teljesebb élet megszervezése.

Testi és lelki egészség

Az iskolára nagy feladat és felelősség hárul a felnövekvő nemzedékek egészséges életmódra nevelésében, minden tevékenységével szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését. Személyi és tárgyi környezetével segítse azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amelyek a gyerekek, a fiatalok egészséges életvitellel kapcsolatos szemléletét és magatartását fejlesztik.

Az egészséges életmódra nevelés nemcsak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értékként való tiszteletére is nevel. A pedagógusok készítsék fel a gyerekeket, fiatalokat arra, hogy önálló, életükben életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket tudjanak hozni, egészséges életvitelt alakítsanak ki, és a konfliktusokat képesek legyenek megoldani. Fejlesszék a beteg, sérült és fogyatékos emberek iránti el- fogadó és segítőkész magatartást. Az iskola feladata az is, hogy felkészítsen az önálló gyalogos közlekedésre, a tömegközlekedési eszközök használatára, az utas balesetek elkerülésének módjaira. Nyújtsanak támogatást a gyerekeknek – különösen a serdülőknek – a káros függőségekhez vezető szokások (pl. dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, helytelen táplálkozás) kialakulásának megelőzésében. Az iskola megkerülhetetlen feladata, hogy foglalkozzon a szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel, a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítéssel. Az egészséges, harmonikus életvitelt megalapozó szokások a tanulók cselekvő, tevékeny részvételével alakíthatók ki. Fontos, hogy az *iskolai környezet* is biztosítsa az egészséges testi, lelki, szociális fejlődést. Ebben a pedagógusok életvitelének is jelentős szerepe van.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire

A felnőtt lét szerepeire való felkészülés egyik fontos eleme a pályaorientáció.

Az iskolának – a tanulók életkorához és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek elősegíthetik, hogy a tanulók kipróbálhassák képességeiket, elmélyedhessenek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, ezzel is fejlesztve ön- és pályaismereteiket.

5.évfolyam

Heti óraszám: 1
Éves óraszám: 36

Témakörök	**Tartalmak**
Közösség és személyiség *(1 óra és az első nap 4 órája)*	Felső tagozatosok lettünk, új elvárások, új tantárgyak Az osztály éves munkájának megtervezése. A diák önkormányzati képviselők választása, a diákönkormányzat munkájának megszervezése.
A családi élet harmóniája *(2 óra)*	A gyermek helye a családban. A családi együttlét hagyományos alkalmai.
Az osztály életével kapcsolatos feladatok megoldása *(12 óra)*	A tanulók magatartásának és szorgalmának havonkénti értékelése. A tanulók által javasolt témák megbeszélése, illetve aktuális témák feldolgozása.
Egészséges életre nevelés (9 óra)	Alapvető higiéniai követelmények ismerete Felkészülés a serdülőkori változásokra. Egészséges táplálkozás fontossága. A mozgás szerepe életünkben. Helyes napirend kialakítása. Környezeti ártalmak. A fejlődő szervezet ellenségei.
Pályaorientáció (2 óra)	Elképzelések alapján célok kitűzése. Munkahelyekről, foglalkozásokról beszélgetés.
A szabadidő helyes eltöltése (4 óra)	A játék, a sport és a művelődés arányának helyes megválasztása. A televízió, a média által közvetített műsorok közötti válogatás szükségessége.
Gondolkodás, tanulás (6 óra)	Eredményes tanulás az 5. osztályban. A tanulást is tanulni kell. A tanulást segítő tevékenységek. A számítógép és az Internet felhasználása, a tanulásban.

Követelmények

- Tudatosan törekedjen az eredményes tanulásra.
- Ismerje fel, hogy az ember számára a legfontosabb, a legbiztonságosabb közösség a család,

legyen érzelmi kötődése ahhoz.

- A tanuló ismerje az alapvető higiéniai követelményeket és a helyes napi- rend kialakításával óvja egészségét.
- Legyen ismerete a különböző szakmákról, foglalkozásokról, pályaválasz- tási lehetőségekről.

6. évfolyam

Heti óraszám: 1
Éves óraszám: 36

Témakörök	**Tartalmak**
Közösség és személyiség *(1 óra+első nap 4 óra)*	A közösség céljai és feladatai a tanévben. Az osztályközösség fontossága (az egyén felelőssége az egész közösségért)
A családi élet harmóniája *(2 óra)*	Felelősség vállalás a családban. A szülők, nagyszülők tisztelete. A családi együttélés szabályai.
Az osztály életével kapcsolatos feladatok megoldása (12 óra)	A magatartási és tanulmányi helyzet havonkénti értékelése. Tanulók által javasolt témák feldolgozása.
Egészséges életre nevelés (9 óra)	A serdülőkor biológiai és higiéniai problémái. Környezetünk esztétikuma. Sport a serdülők életében. Az egészséges táplálkozás fontossága (táplálkozási szokások, új törekvések) Az élvezeti szerek káros hatásai a fejlődő szervezetre (cigaretta, alkohol, kábítószer)
Pályaorientáció (2 óra)	Az egyes iskolatípusok, nyújtotta továbbtanulási lehetőségek ismertetése. Elképzelések és lehetőségek a pályaválasztásban. Elképzelések és lehetőségek a pályaválasztásban.
A szabadidő helyes eltöltése (4 óra)	Színház és a könyvtár által kínált lehetőségek kihasználása. Olvasás fontossága. Viselkedés kultúra színház, könyvtár stb. A filmek és a valóság.
Gondolkodás, tanulás (6 óra)	Az intelligencia-okosság fogalmak értelmezése. Ki miért tanul? Az egyéni tanulás hibái, korrekciós javaslatok. Tanulási technikák.

Követelmények:

- Ismerje meg a családi együttélés szabályait.
- Ismerje a közösség és az egyén közötti kapcsolat fontosságát.
- Legyen ismerete a fontosnak tartott emberi értékekről, azokat érvényesítse az emberi kapcsolataiban.
- Ismerje meg a serdülőkorhoz kapcsolódó biológiai változásokat.
- Mérje fel adottságát és ismerje a továbbtanulási lehetőségeit.
- Tartsa fontosnak a kulturális értékeket.

7. évfolyam

Heti óraszám: 1
Éves óraszám: 36

Témakörök	**Tartalmak**
Közösség és személyiség (1 óra +az első nap 4 óra)	A közösség tervei, feladatai a tanévre. A diák önkormányzati munka erősítése
A családi élet harmóniája (2 óra)	A család, mint nevelő közösség. A családi élet hagyományai, a család fontossága funkciói. Konfliktusok a családban.
Az osztály életével kapcsolatos feladatok megoldása (12 óra)	A tanulók magatartásának és tanulmányi munkájának értékelése, fontossága a továbbtanulás elérése érdekében. Aktuális illetve a tanulók által javasolt téma feldolgozása.
A szabadidő helyes eltöltése (2 óra)	A múzeumok, kiállítások, koncertek által közvetített ismeretek fontossága. A tánckultúra fejlesztése, a zenehallgatás szükségessége.
Egészséges életre nevelés (9 óra)	Egészséges életmód összetevői Napirend, tanulás, szórakozás, pihenés táplálkozás, testkultúránk Testápolás, szépségápolás a serdülőkorban A fejlődő szervezet ellenségei Dohányzás; alkoholizálás; kábítószerezés Betegségek, fertőző betegségek Barátság, szeretet, szerelem, szexualitás, házasság
Pályaorientáció (4 óra)	Célkitűzéseink és lehetőségeink. Egyéni jövőképünk. Pályaválasztást meghatározó körülmények: Mire készítenek fel az egyes iskolatípusok - az egri beiskolázási lehetőségek részletes

	megismerése. Pályaválasztási alapfogalmak: pálya, szakma, foglalkozás, beosztás, munkakör
Gondolkodás és tanulás (6 óra)	Önállóság a tanulásban. Emlékezet és más szellemi képességek fejlesztése. Munkafegyelem, pontosság a tanulásban. Tanulom, mert érdekel. Műveltség fogalma. Műveltség és művelődés fontossága napjainkban. A közélet eseményeiről való tájékozódás lehetőségei.

Követelmények

- A tanuló tudja, hogy egy adott közösségben cselekvő tagként vehet részt.
- Legyen tudatában az egészség fontosságának.
- Legyen tudatában a káros szenvedélyek egészségkárosító hatásával.
- Ismerje a családi élet hagyományait.
- Használja ki a művelődési lehetőségeket.
- Tudatosan készüljön a pályaválasztásra.

8. évfolyam

Heti óraszám: 1
Éves óraszám: 36

Témakörök	**Tartalmak**
Közösség és személyiség (1óra+első nap 4 óra)	A közösség céljai, feladatai a tanévre. Saját és mások munkájának értékelése, bírálata. Konfliktusok a közösségben, azok megoldási lehetőségei.
A családi élet harmóniája (2 óra)	A család belső és külső kapcsolatai. A család mai problémái, lehetséges megoldások.
Az osztály életével kapcsolatos feladatok (12 óra)	A tanulókkal kapcsolatos magatartási és tanulási problémák megbeszélése.
A szabadidő helyes eltöltése (2 óra)	A műveltség társadalmi szerepe. Az önálló ismeretszerzés színterei. A tanulás és a szórakozás helyes aránya.
Gondolkodás és tanulás (4 óra)	Szórakozás, művelődés az informatika eszközeivel. Ügyintézés a mindennapi életben.
Egészséges életre nevelés (9 óra)	Serdülő fiúk, lányok aktuális problémái. A fiatalkori bűnözés. Környezetünk védelmének és az

	emberiség egészségének összefüggése (víz, talaj és légszennyezés) Káros szenvedélyek veszélyessége!
Pályaorientáció (6 óra)	Jövőnkre készülünk: reális önismeret, megfelelő szakma és pályaismeret. Bizonytalankodók segítése. Továbbtanulással kapcsolatos teendők: - pályaválasztási szülői értekezlet, az iskolák bemutatkozása iskolalátogatások: betekintés az egyes iskolák életébe dokumentáció, felvételi lapok kitöltése - felkészülés a felvételire
Gondolkodás és tanulás (6 óra)	Önállóság a tanulásban. Emlékezet és más szellemi képességek fejlesztése. Munkafegyelem, pontosság a tanulásban. Tanulom, mert érdekel. Műveltség fogalma. Műveltség és művelődés fontossága napjainkban. A közélet eseményeiről való tájékozódás lehetőségei.

<u>Követelmények</u>

- Legyen rá jellemző a kulturált magatartású ember viselkedése
- Legyen tisztában szellemi képességeivel és úgy válasszon iskolatípust.
- Ismerje a legfontosabb emberi értékeket.
- Tudatosan készüljön a választott „jövőjére”.
- A serdülőkor biológiai változásait a rá leselkedő veszélyek ismeretében élje meg.

Megjegyzés: A jelenleg használt helyi tantervet a Nat 2020 változtatásai nem érintik.

14. AZ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI OKTATÁS HELYI TANTERVE

A kerettanterv:

A közoktatásról szóló tv. 8/B §-nak 5. bekezdése értelmében a helyi tanterv az oktatási miniszter által kiadott "Alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi program"-jára épül.

2020. február 8-án hatályát vesztette az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programjának bevezetéséről és kiadásáról szóló 27/1998. (VI. 10.) MKM rendelet (a továbbiakban: Rendelet). A Rendelet 2. számú melléklete változatlan formában jelen alapprogram (NAT 2020) 2. melléklete, amely szerint – az az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programjának bevezetéséről és kiadásáról szóló 27/1998. (VI. 10.) MKM rendelet módosításáról szóló 3/2011. (I. 26.) NEFMI rendelet hatályba lépését követően alkalmazni kell a 2011/2012. tanévben és az azt követően megkezdett képzésekre.

14.1 Táncművészeti ág (Moderntánc tanszak)

Az alapfokú kortárstáncoktatás célrendszere és funkciói

A XXI. század társadalmi elvárásainak következtében állandóan alakuló, formálódó tánckultúrák megjelenési formájának központi kérdése az önálló individuummal rendelkező ember. A testi, szellemi, valamint lelki folyamatokra épülő mozgás megnyilvánulási formái elősegítik az emberi kapcsolatok kialakulását, az értelmi és érzelmi képességek kibontakoztatását és az önfejlesztés lehetőségének megélését.

A moderntánc oktatása megteremti a harmonikus, egészséges személyiséggel rendelkező, társas kapcsolatokban jártas embert. Nyitott és értő közönséget nevel, miközben biztosítja a hívatásos pályaorientációt.

A technikai képzés elősegíti az oktatási folyamatban résztvevők számára a saját adottságaik szerinti képességfejlesztést. Az évenként meghatározott fejlesztési feladatok és a tananyag spirális elrendeződése lehetővé teszi az összevont osztályokban történő oktatást és nagyobb szabadságot teremt a pedagógus számára az oktatási folyamat megszervezése során.

A képzés struktúrája

Tantárgyak

Főtárgy:

Berczik–technika (1–2 előképző évfolyamon, 1–2 alapfokú évfolyamon)

Jazz–technika (3–6. alapfokú évfolyamon és a 7–10. továbbképző évfolyamon)

Kötelező tantárgy:

Kreatív gyermektánc (1–2 előképző évfolyamon, 1–2 alapfokú évfolyamon)

Limón–technika (5–6. alapfokú évfolyamon)

Tánctörténet (9–10. továbbképző évfolyamon)

Kötelezően választható tantárgy az összevont osztályokban:

Tánctörténet

Limón–technika

Választható tantárgyak:

Kreatív gyerektánc (1–2 előképző évfolyamon, 1–2 alapfokú évfolyamon)

Berczik–technika (1–2 előképző évfolyamon, 1–2 alapfokú évfolyamon)

Jazz–technika (3–6. alapfokú évfolyamon)

Kontakt improvizáció (5–6. alapfokú évfolyamon)
Lábán–technika (7–8. továbbképző évfolyamon)
Repertoár (7–10. továbbképző évfolyamon)
Graham–technika (9–10. továbbképző évfolyamon)
Improvizáció és kompozíció (9–10. továbbképző évfolyamon)

Óraterv

Tantárgy	**Évfolyamok**											
	Előképző		**Alapfok**						**Továbbképző**			
	1.	**2.**	**1.**	**2.**	**3.**	**4.**	**5.**	**6.**	**7.**	**8.**	**9.**	**10.**
Főtárgy	2	2	4	4	3–4	3–4	2	2	2–3	2–3	2	2
Kötelező tantárgy							2	2	1	1	2	2
Kötelezően választható tantárgy					1–2	1–2			1	1		
Választható tantárgy	2	2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2
Összes óra	**2–4**	**2–4**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**

A fenti táblázat Összes óra rovatában az első számok az ajánlott heti minimális óraszámra, míg a második helyen szereplő számok a szakmai program optimális teljesítéséhez szükséges időre utalnak.

A képzés évfolyamainak száma: 12 évfolyam (2+6+4 évfolyam)
Az első számjegy az előképző, a második számjegy az alapfok, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelenti. A tanszak kötelezően előírt tantárgyai és azok óraszámai figyelembevétele mellett a tanuló más tanszak valamint más művészeti ág képzésébe is bekapcsolódhat, illetve azok tanítási óráin részt vehet
A tanítási órák időtartama: 45 perc

A Moderntánc általános fejlesztési követelményei

Kiemelt kompetenciák a moderntánc területén
Szakmai kompetenciák
A táncos képességek, készségek, jártasságok, kialakítása és fejlesztése
A tér, idő, energia rendszereinek, törvényszerűségeinek, szabályainak az életkori sajátosságoknak megfelelő ismerete és tudatos alkalmazása
A táncstílusok és technikák általánosan jellemző vonásainak ismerete és gyakorlati alkalmazása
A mozgásmemória fejlesztése és a stílusérzék kialakítása
Az improvizációs készség kialakítása és fejlesztése
A színpad és a színpadi jelenlét általános törvényszerűségeinek megismertetése

Tudatos előadói, táncos magatartás kialakítása és fejlesztése az életkori sajátosságoknak és az előképzettségnek megfelelően

A táncművészet legfontosabb irányzatainak, korszakainak és művészeti alkotásainak megismerése és tudatos értelmezése
A művészetek és társművészetek megismerése iránti igény kialakítása.

Személyes kompetenciák
Az esztétikai érzék kialakítása és fejlesztése
A zenei ízlésformálás
A tudatos és rendszeres munkára nevelés
Nyitottságra és művészi alázatra nevelés
Folyamatos ismeretbővítés valamint analizáló és szintetizáló tudás kialakítása
A vizuális memória fejlesztése és a térben való tájékozódás képességének kialakítása
A testi, lelki állóképesség fejlesztése, a személyiség kibontakoztatása
A kommunikációs csatornák felismerése és alkalmazása

Társas kompetenciák
A csoport és a csoportnorma kialakítása
A csoportos alkotásban való aktív részvétel öröme
A szabálytudat kialakítása
A közösség tagjainak elfogadása és a közösségi szemlélet kialakítása
A társak felé irányuló aktív figyelem kialakítása és fejlesztése
Az egészséges életmódra nevelés
A szocializációs normák kialakítása, a viselkedéskultúra megalapozása
A környezet megóvásának igénye

Módszerkompetenciák
A motivált ismeretbefogadás igényének kialakítása és képességének fejlesztése
A testtudat kialakítása
A hatékony ismeretbefogadásra nevelés és az önálló tanulás képességének kialakítása
Az ok–okozati összefüggések megértése
A kreatív alkotói folyamatokban való részvétel igényének kialakítása
A tehetséggondozás és pályaorientáció
Az alkalmazott tudás kialakítása, a képzés során elsajátított ismeretek alkalmazása más táncstílusokban és élethelyzetekben

A művészeti alapvizsga és záróvizsga általános követelményei

A művészeti alapvizsgára és záróvizsgára bocsátás feltételei
Művészeti alapvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó alapfokú évfolyamát sikeresen elvégezte és a vizsgára jelentkezett
Művészeti záróvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó továbbképző évfolyamát sikeresen elvégezte és a vizsgára jelentkezett

A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményei, feladatai meghatározásának módja
A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményeit, vizsgafeladatait – valamennyi vizsga tantárgy tekintetében – az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja

figyelembevételével kell meghatározni A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a követelmények alapján a vizsgát szervező intézmény állítja össze oly módon, hogy azokból mérhető és elbírálható legyen a tanuló felkészültsége és tudása A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a vizsgabizottság elnöke hagyja jóvá.

Vizsga tantárgyak
Művészeti alapvizsga
Jazz–technika
Limón–technika
Művészeti záróvizsga
Jazz–technika
Tánctörténet

A művészeti alapvizsga és záróvizsga egyes részei alóli felmentés
Mentesülhet az adott tantárgyból a művészeti alapvizsga illetve záróvizsga letétele alól az a tanuló, aki az országos művészeti tanulmányi versenyen – egyéni versenyzőként illetve párban – helyezést ért el.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga minősítése
A tanuló teljesítményét a művészeti alapvizsgán és a záróvizsgán vizsga tantárgyanként külön–külön osztályzattal kell minősíteni.
A művészeti alapvizsga illetve záróvizsga eredményét a vizsga tantárgyakból kapott osztályzatok számtani közepe adja (ha az átlagszámítás eredménye öt tizedre végződik, a végső eredmény meghatározásában a gyakorlati tantárgyból kapott osztályzat a döntő).
Amennyiben az intézmény előrehozott művészeti alapvizsgát vagy záróvizsgát szervez, úgy annak eredményét a tanuló kérésére a művészeti alapvizsgán és záróvizsgán figyelembe kell venni.
Eredményes művészeti alapvizsgát illetve záróvizsgát tett az a tanuló, aki valamennyi előírt vizsga tantárgy vizsgakövetelményeit teljesítette.
Sikertelen a művészeti alapvizsga illetve a záróvizsga, ha a tanuló valamely vizsgarészből illetve vizsga tantárgyból elégtelen érdemjegyet kapott.
Sikertelen vizsga esetén a tanulónak csak abból a vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból kell javítóvizsgát tennie, amelynek vizsgakövetelményét nem teljesítette.

BERCZIK–TECHNIKA

A Berczik– technika olyan – értékes zenékre, azokkal teljes harmóniában végrehajtott és az esztétikai törvényszerűségeknek megfelelő – gimnasztikai alapú mozgásanyag és tánctechnikai mozgásformák összessége, amely magában foglalja a szükséges és egészséges természetes mozgásfajtákat. Ízlés, jellem és személyiségformáló ereje a pozitív érzelmek felkeltésével kreativitásra, alkotásra, logikus gondolkodásra nevel.
Olyan izomérzékelést fejleszt ki, amely később megfelelő önkontrollt biztosít és fokozott plaszticitáshoz vezet, egyben elősegíti a formaérzék és formalátás kialakulását is. Ismereteket ad át a tér, az idő és az erő összetevőiről és a mozgással való kapcsolatukról.
A zene és a mozgás összhangja, a zenei periódusokhoz és hangsúlyokhoz való alkalmazkodás külön hangsúlyt kap. A profilaxis, az alkatalakítás és a rekreáció módszere is. A képzés által olyan előkészítést kap a test, amelyre később bármely más tánctechnika is ráépíthető.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Az izomzat gimnasztikus kidolgozottságának, az ízületek és szakaszok valamint a testrészek egymástól függetlenített mozgásszabadságának, a tudatos mozgáskoordinációnak, az ízületek és szakaszok együttes, egyidejű összehangolásának, a zenei műveltségnek, a zene és a mozgás összehangoltságának fejlesztése.

– Az alkat optimalizálása.

– A formaérzék kialakítása.

– A légzőizmok működésének tudatosítása.

– A testismeret, testtudat, önismeret, helyes énkép kialakítása, az együttműködési, a kommunikációs képességek fejlesztése.

– Az erő, a változatos mozgásdinamika, ritmika alkalmazásának ösztönzése.

– A bemutató szerek használatával célunk az egyéni gondolatok, ötletek felébresztése, a kézügyesség, a koordinációs technika fejlesztése, a síkok, kartechnikák tanulásának megkönnyítése, az egyéni fantázia kibontakoztatása, az esztétikai hatás fokozása

Tananyag

Alapgyakorlatok

Járás és futásgyakorlatok kartartásokkal, kargyakorlatokkal körben

A természetes járás, mint a mozgásformák változatainak alapja (Lábvezetés, testsúlyáthelyezés, törzs–, kar kísérő kilengései)

A természetes testtartás, mint a testkidolgozás mozgásanyagának alapja, a helyes tartás kialakítása, tudatosítása, az eltérések korrekciója

Alapjárás, lábujjon–, sarkon–, külső talpélen, hajlított térddel–, nyújtott lábemeléssel járás, érintőjárás, futás térd/sarokemeléssel

Alaptartás, pihenőtartás állásban, ülésben

Középgyakorlatok fentről lefelé haladva, változatos kiinduló helyzetekből, kombinációkkal, variációkkal, szimmetrikus kivitelezésben

Törzsgyakorlatok nagy alátámasztással fekvésben, ülésben: a gerincoszlop nyaki–, háti–, központi– és keresztcsonti szakaszának nagyobb egységekben történő átmozgatása, változatos dinamikai és ritmikai feladatokkal kombinálva.

Törzsdöntés, törzsdőlés, rész– és teljes törzshajlítás

Ülésmódok

Kar–, kéz– és ujjgyakorlatok a legváltozatosabb ülésekben, szimmetrikusan

A lapocka és felkar, az alkar, a kézfej és az ujjak az anatómiai lehetőségek szerint végrehajtható mindenirányú foglalkoztatása: emelés, fordítás, körzés, hajlítás, nyújtás, távolítás, összezárás, takarás, a gyakorlatok segítése, az előadásmód finomítása

Az alsó végtag gyakorlatai ülésben, fekvésben

A talp, a lábfej, az ujjak, az alsó lábszár, a felső lábszár izmainak megfelelő erősítése, a természetes tartás, a helyes járás kialakítása, a deformációk megelőzése, kiküszöbölése: átgördülés, körzés, behúzás–nyújtás, távolítás, hajlítás, emelés, körzés, fordítás

Szökdelő gyakorlatok, lendületvételek

Kiegészítő gyakorlatok és feladatok, koordinációs és táncos feladatok

Népi játékok és néptánc egyszerű lépéseinek és dallamainak felhasználásával végzett gyakorlatok
Improvizáció, szabadtánc: az egyes mozgásformák változatos testhelyzetekben való gyakorlása a tanult motívumok, gyakorlatok alapján saját, egyéni mozgásrendszere és mozgáskulcsai segítségével a zene által keltett gondolatok táncban történő kifejezése
Etűd: az egyes mozgásformák változatos testhelyzetekben való gyakorlása érdekében a tanár által készített etűd elsajátítása
Bemutató szerek használata a középgyakorlatokban
Tanévenként egy fő szer választható: similabda, fél–karika, 2 db ritmusbot (kiegészítő lehet a korong, a dob a négy évfolyamon végig)
Ismerkedés a mozgás esztétikai tényezőivel
Tér: a testrészek egyidejű egymáshoz való viszonya a térben
Mozdulatplasztika: a mozdulat iránya (a relatív fő front, konkrét irányskála), magassági foka, hajlítási szöge
A mozgásfolyamat rendezettsége, a mozdulatok egymáshoz való viszonya: a moduláció, a térrajz
Idő: a mozdulatok egyidejű időbelisége, a mozdulat ritmikája: metrum, ritmus, tempó és összhangja
A mozgásfolyamat egymásutániságának időbeli rendje. motívum, mondat, periódus
Erő: a mozdulatrészek egyidejű egymáshoz való viszonya az erőadagolás szempontjából
A feszülő skála erőváltozatai: vezetett, ellenálló, fékezett, hangsúlyozott, rögzítő
A lazító skála erőváltozatai: ernyesztés, rázás, ejtés, esés,
Ezek kombinációja: lendítés, ruganyozás
A mozgásfolyamat egymásutániságának erőbeli rendje, hangsúlyelhelyezések, erősítés– gyengítés
Követelmények
A tanuló ismerje a gyakorlatok esztétikus, plasztikus végrehajtásának elveit, a térirányok, térlépcsők alkalmazását, a mozgás esztétikai törvényszerűségeit a korosztályának megfelelő szinten.
Legyen képes az ízületek és nagyobb szakaszok egymástól elkülönített mozgatására, függetlenítésére, együttes, egyidejű összehangolására valamint az alap motorikus mozgásokra előre–, hátra–, oldalt–, átlós haladásra és fordulásra. Mozdulatokra a tér mindhárom szintjén. Határozza meg és használja a saját terét, hajtson végre mozgásokat egyenes és íves vonalon.
Legyen képes a tanult mozgásformák önálló, tudatos, kreatív, precíz végrehajtására, a tudatos izommunkára, a mozgás esztétikai törvényszerűségeinek korosztályi szintnek megfelelő, tudatos használatára, alakzatok kialakítására, szabálykövető magatartásra, a feladat– és szerepvállalásra, a tanult mozgásformák és etűdök zenével összehangolt csoportos előadására, társas együttlétre, mások elfogadására, fizikai kontaktus létesítésére.

2. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Az izomzat gimnasztikus kidolgozottságának, az ízületek és szakaszok valamint a testrészek egymástól függetlenített mozgásszabadságának, a tudatos mozgáskoordinációnak, az ízületek és szakaszok együttes, egyidejű összehangolásának, a zenei műveltségnek, a zene és a mozgás összehangoltságának fejlesztése.
– Az alkat optimalizálása.
– A formaérzék kialakítása.

– A légzőizmok működésének tudatosítása.
– A testismeret, testtudat, önismeret, helyes énkép kialakítása, az együttműködési, a kommunikációs képességek fejlesztése.
– Az erő, a változatos mozgásdinamika, ritmika alkalmazásának ösztönzése.
– A bemutató szerek használatával célunk az egyéni gondolatok, ötletek felébresztése, a kézügyesség, a koordinációs technika fejlesztése, a síkok, kartechnikák tanulásának megkönnyítése, az egyéni fantázia kibontakoztatása, az esztétikai hatás fokozása.

Tananyag

Bemelegítő járás és futásgyakorlatok kartartásokkal, kargyakorlatokkal körben, alapjárás, lábujjon, sarkon, külső talpélen, hajlított térddel, nyújtott lábemeléssel járás, érintőjárás, passzé járás, hintajárás, futás párhuzamos és terpesztett térd emeléssel, sarokemeléssel

Középgyakorlatok fentről lefelé haladva, változatos kiinduló helyzetekből, kombinációkkal, variációkkal szimmetrikusan

Törzsgyakorlatok nagy alátámasztással fekvésben, ülésben, térdelésben

A fekvő–és ülőhelyzetekben tanult gyakorlatok végrehajtása térdelésben és rövid ideig állásban, nehezített változatban

A mozgásnak és kidolgozásnak megfelelő változatos dinamikai és ritmikai feladatokkal a gerincoszlop nyaki–, háti–, központi– és keresztcsonti szakaszának nagyobb egységeiben, a nehézségi szint, a tempó fokozásával, változó dinamikával

Kargyakorlatok a legváltozatosabb ülésekben, szimmetrikusan: lapocka és felkar, alkar, kézfej és ujjak

Az alsó végtag gyakorlatai ülésben, fekvésben, rúdnál: talp, lábfej, ujjak, alsó lábszár, felső lábszár

Szökdelő gyakorlatok, lendületek, ugrás–előkészítő gyakorlatok

Kiegészítő gyakorlatok és feladatok

Koordinációs, táncos feladatok a magyar néptánc egyszerű lépései és dallamai felhasználásával

Improvizáció–szabadtánc: a test önálló "gondolatainak", érzéseinek a külső szemlélő által észlelhető kifejezése az addig tanult motívumok, gyakorlatok alapján saját, egyéni mozgásrendszere és mozgáskulcsai segítségével

Etűdkészítés: a tanár által készített etűd elsajátítása és diktálásra bemutatása, önálló etűdkészítés számolásra, rövidebb, egyszerűbb zenei egységre készített "koreográfia" szólóban

Bemutató szerek használata a középgyakorlatokban

Tanévenként egy fő szer választható: műanyag labda, kiskarika, egy–két kisszalag, bot (kiegészítő lehet: korong, dob a négy évfolyamon végig)

A mozgás esztétikai tényezői: Tér, Idő, Erő *Követelmények*

A tanuló ismerje az alapvető gyakorlattípusokat (vezetés–követés, másolás–tükrözés, kontrasztvariációk, akció–reakció) és a tanév során elsajátított különböző táncjátékfajtákat

A tanuló legyen képes az alap mozgásformák szabad variálására, a tanult mozgásformák gyakorlati megvalósítására, az új kapcsolatteremtési formák felhasználására, valamint a térbeli és ritmikai alapfogalmak gyakorlati alkalmazására.

Követelmények

A tanuló ismerje a gyakorlatok esztétikus, plasztikus végrehajtásának elveit, a térirányok, térlépcsők alkalmazását, a mozgás esztétikai törvényszerűségeit

Legyen képes az ízületek és nagyobb szakaszok egymástól elkülönített mozgatására, függetlenítésére, valamint együttes, egyidejű összehangolására, az alap motorikus mozgásokra,

előre–, hátra–, oldalt–, átlós haladásra és fordulásra. Mozdulatokra a tér mindhárom szintjén, határozza meg és használja a saját terét, hajtson végre mozgásokat egyenes és íves vonalon
Legyen képes a tanult mozgásformák önálló, tudatos, kreatív, plasztikus végrehajtására, a tudatos izommunkára, a mozgás esztétikai törvényszerűségeinek tudatos használatára, alakzatok kialakítására, szabálykövető magatartásra, a feladat– és szerepvállalásra, a tanult mozgásformák és etűdök zenével összehangolt csoportos előadására
Legyen képes együttműködésre és társas együttlétre, mások elfogadására és fizikai kontaktus létesítésére

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Az izomzat gimnasztikus kidolgozottságának, az ízületek és szakaszok valamint a testrészek egymástól függetlenített mozgásszabadságának, a tudatos mozgáskoordinációnak, az ízületek és szakaszok együttes, egyidejű összehangolásának, a zenei műveltségnek, a zene és a mozgás összehangoltságának fejlesztése.
– Az alkat optimalizálása.
– A formaérzék kialakítása.
– A légzőizmok működésének tudatosítása.
– A testismeret, testtudat, önismeret, helyes énkép kialakítása, az együttműködési, a kommunikációs képességek fejlesztése.
– Az erő, a változatos mozgásdinamika, ritmika alkalmazásának ösztönzése.
– A bemutató szerek használatával célunk az egyéni gondolatok, ötletek felébresztése, a kézügyesség, a koordinációs technika fejlesztése, a síkok, kartechnikák tanulásának megkönnyítése, az egyéni fantázia kibontakoztatása, az esztétikai hatás fokozása

Tananyag

Bemelegítő járás és futásgyakorlatok kartartásokkal, aszimmetrikus kargyakorlatokkal körben, hintalépés előre–hátra, hárrmaslépés, táncos alapjárás, lábujjon, sarkon, külső talpélen járás, hajlított térddel, nyújtott lábemeléssel járás, érintőjárás, passzéjárás, hintajárás, futás párhuzamos és terpesztett térdemeléssel/ sarokemeléssel, galopp, alap tánclépések
Az alsó végtag gyakorlatai rúdnál
Középgyakorlatok fentről lefelé haladva, változatos kiinduló helyzetekből, kombinációkkal, variációkkal, szimmetrikusan
Törzsgyakorlatok fekvésben, ülésben, térdelésben, állásban. A térdelő,– fekvő– ülőhelyzetekben tanult gyakorlatok végrehajtása állásban, nehezített és kombinált formákban, változatos dinamikai és ritmikai feladatokkal, kisebb gerinc– egységekben, a nehézségi szint, a tempó fokozásával, változó dinamikával
Kargyakorlatok a legváltozatosabb ülésekben, szimmetrikusan
Az alsó végtag gyakorlatai ülésben, fekvésben, térdelésben, állásban
Szökdelő gyakorlatok, lendületek, ugrás–előkészítő gyakorlatok, egyszerűbb ugrások
Kiegészítő gyakorlatok és feladatok
Koordinációs, táncos feladatok
A magyar néptánc egyszerű lépései és dallamai felhasználásával

Improvizáció–szabadtánc– etűdkészítés: számolásra szólóban, párban, rövidebb, egyszerűbb zenei egységre készített "koreográfia" szólóban, majd párban
Önálló feladatként csoportos etűd készítése "központilag adott" és szabadon választott zenére: 1–2 perces, az életkornak megfelelő zenére való saját koreográfiák
Bemutató szerek használata a középgyakorlatokban
Tanévenként egy fő szer választható, itt: műanyag labda, karika, 3 m–es szalag, bot (Kiegészítő lehet: korong, dob a négy évfolyamon végig)
A mozgás esztétikai tényezői: Tér, Idő, Erő

Követelmények:
A tanuló ismerje az alapmozgás formákat
A tanuló legyen képes tudatosan játszani a gravitáció és a teste adta lehetőségek széles spektrumával mind egyénileg, mind kis és nagy csoportban. Legyen képes aktívan, jó helyzetfelismeréssel részt venni egy csoport improvizációban, felhasználva a ritmika és a tér új A tanuló ismerje a gyakorlatok esztétikus, plasztikus végrehajtásának elveit, a térirányok, térlépcsők alkalmazását, a mozgás esztétikai törvényszerűségeit
A tanuló legyen képes az ízületek és nagyobb szakaszok egymástól elkülönített mozgatására, függetlenítésére valamint együttes, egyidejű összehangolására, az alap motorikus mozgásokra, előre–, hátra–, oldalt–, átlós haladásra és fordulásra. Mozdulatokra a tér mindhárom szintjén, határozza meg és használja a saját terét, hajtson végre mozgásokat egyenes és íves vonalon
Legyen képes a tanult mozgásformák önálló, tudatos, kreatív, precíz végrehajtására, a tudatos izommunkára, a mozgás esztétikai törvényszerűségeinek tudatos használatára, alakzatok kialakítására, szabálykövető magatartásra, a feladat– és szerepvállalásra, a tanult mozgásformák és etűdök zenével összehangolt csoportos előadására
Legyen képes együttműködésre és társas együttlétre, mások elfogadására és fizikai kontaktus létesítésére

2. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Az izomzat gimnasztikus kidolgozottságának, az ízületek és szakaszok, valamint a testrészek egymástól függetlenített mozgásszabadságának, a tudatos mozgáskoordinációnak, az ízületek és szakaszok együttes, egyidejű összehangolásának, a zenei műveltségnek, a zene és a mozgás összehangoltságának fejlesztése.
– Az alkat optimalizálása.
– A formaérzék kialakítása.
– A légzőizmok működésének tudatosítása.
– A testismeret, testtudat, önismeret, helyes énkép kialakítása, az együttműködési, a kommunikációs képességek fejlesztése.
– Az erő, a változatos mozgásdinamika, ritmika alkalmazásának ösztönzése.
– A bemutató szerek használatával célunk az egyéni gondolatok, ötletek felébresztése, a kézügyesség, a koordinációs technika fejlesztése, a síkok, kartechnikák tanulásának megkönnyítése, az egyéni fantázia kibontakoztatása, az esztétikai hatás fokozása.
– Önállóság, saját etűd–összeállítás bemutatásának képessége
Tananyag

Bemelegítő járás és futásgyakorlatok kartartásokkal, aszimmetrikus kargyakorlatokkal körben: hintalépés előre–hátra, hármaslépés, szökkenő hármas, táncos alapjárás, lábujjon, sarkon, külső talpélen járás, hajlított térddel, nyújtott lábemeléssel járás, érintőjárás, passzéjárás, hintajárás, futás párhuzamos és terpesztett térdemeléssel/sarokemeléssel, galopp, sasszé, alap tánclépések
Az alsó végtag és a törzs gyakorlatai rúdnál
Középgyakorlatok: fentről lefelé haladva, változatos kiinduló helyzetekből, kombinációkkal, variációkkal, aszimmetrikusan is
Törzsgyakorlatok fekvésben, ülésben, térdelésben, támaszban, állásban. A mozgásnak és kidolgozásnak megfelelő változatos dinamikai és ritmikai feladatokkal, kisebb gerinc–egységekben, kombinációkban, variációkkal, a nehézségi szint, a tempó fokozódásával, változó dinamikával.
Kargyakorlatok a legváltozatosabb ülésekben és állásban szimmetrikusan és aszimmetrikusan
Az alsó végtag gyakorlatai ülésben, fekvésben, térdelésben, állásban, elmozdulásban
Diagonál gyakorlatok 1–4fős csoportokban
Szökdelő gyakorlatok, lendületek, ugrás–előkészítő gyakorlatok, ugrások összekötő lépésekkel
Kiegészítő gyakorlatok és feladatok
Koordinációs, táncos feladatok
A magyar néptánc egyszerű lépései és dallamai felhasználásával
Improvizáció–szabadtánc– etűdkészítés: rövidebb, egyszerűbb zenei egységre készített "koreográfia" szólóban, majd párban, csoportos etűd készítése "központilag adott" és szabadon választott zenére, 1–2 perces, az életkornak megfelelő zenére való önálló koreográfiák
Bemutató szerek használata a középgyakorlatokban és az etűdökben
Tanévenként egy fő szer választható: műanyag labda, 1 vagy 2karika, 3–5 m–es szalag, bot (Kiegészítő lehet: korong, dob a négy évfolyamon végig)
Követelmények
A tanuló ismerje a gyakorlatok esztétikus, plasztikus végrehajtásának elveit, a térirányok, térlépcsők alkalmazását, a mozgás esztétikai törvényszerűségeit
A tanuló legyen képes az ízületek és nagyobb szakaszok egymástól elkülönített mozgatására, függetlenítésére valamint együttes, egyidejű összehangolására, az alap motorikus mozgásokra, előre–, hátra–, oldalt–, átlós haladásra és fordulásra. Mozdulatokra a tér mindhárom szintjén, határozza meg és használja a saját terét, hajtson végre mozgásokat egyenes és íves vonalon
Legyen képes a tanult mozgásformák önálló, tudatos, kreatív, plasztikus végrehajtására, a tudatos izommunkára, a mozgás esztétikai törvényszerűségeinek tudatos használatára, alakzatok kialakítására, szabálykövető magatartásra, a feladat– és szerepvállalásra, a tanult mozgásformák és etűdök zenével összehangolt csoportos előadására
Legyen képes együttműködésre és társas együttlétre, mások elfogadására és fizikai kontaktus létesítésére

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz
Kísérő ritmushangszerek
Hangzóanyag lejátszására alkalmas lejátszó/erősítő, hangfal
Videó– vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor
A tantárgyhoz használt, évfolyamonként választható eszközök: similabda, fél–karika, ritmusbot, műanyag labda 2– 3 méretben, műanyag karika 2–3 méretben, kisszalag, 3–4 m–es szalag,

kendő/fátyol, tornabot, korong, dob, ugrókötél

JAZZ–TECHNIKA

A jazz–technika a klasszikus balett, az afrikai és latin–amerikai táncok hagyományaira épülő színpadi táncforma. Jellemzői az izoláció és koordináció, az éles ritmikai és dinamikai kontrasztok, törekvés a könnyed, közérthető, expresszív előadásmódra
Az oktatási folyamat célja, hogy a tanulók, a táncpedagógus irányításával tudatosan koordinált, plasztikus, egészséges testet fejlesszenek. A tanulók képessé válnak a művészi munkára, melyben az izolációs technika által magas szintre fejlődik koordinációs készségük és létrejön a dinamikai különbségekre épülő tudatos, harmonikus mozgás
Az egyes évfolyamok számára összeállított tréningek a testi képességek, a fizikai erő és a koncentrációs készség fejlesztését szolgálják. A képzés során képesség szintjéről jártasság szintjére fejlesztik az izolációs technikát.
Tudatosítják a testközpont használatát, a kontrakciót és release–t. A tanulók megismerik és biztonsággal alkalmazzák a jazz–technika általános és stiláris jegyeit.

Alapfokú évfolyamok

3. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A helyes testtartás megismertetése és kialakítása, a központ helyének, valamint fontosságának megéreztetése.
– A jazz technika elsajátításához szükséges alapok megismertetése.
– Az en dehors és a parallel lábtartás helyzetek begyakoroltatása balett és jazz karpozíciókat alkalmazva.
– Az alapgyakorlatok megismertetése, az alaptechnikai elemek alkalmazása.
– A jazz–technikára jellemző izolációs képesség kialakítása.
– A testrészek mozgáslehetőségeinek felismertetése, megtapasztalása.
– A térben való mozgás lehetőségeinek előkészítése.
– A térhasználati képesség, készség kialakítása.
– Az alap szakkifejezések megismertetése és értő alkalmazása
Tananyag
Bemelegítő gyakorlatsor: az ízületek átmozgatása, a gerincoszlop mozgáslehetőségeinek maximális kihasználása. Először földön, majd folyamatosan építkezve álló helyzetben, kapcsolódva az előző években tanultakhoz
Erősítő és nyújtó gyakorlatok az életkori sajátosságoknak és a képességek, készségek továbbfejlesztésének megfelelő speciális erősítő és nyújtó gyakorlatok
Középgyakorlatok:
Jazz karpozíciók és karvezetések
Klasszikus balett karpozíciók I., II., III.
Lábhelyzetek és pozícióváltások I., II., VI. pozícióban
Port de bras szögletes karpozíciókkal
Demi plié I., II., VI. pozícióban
Relevé és plié relevé – parallel és en dehors pozíciókban váltakozva folyamatos átmenetekkel
Battement tendu parallel és en dehors lábfejgyakorlatba ágyazva

Passé parallel és en dehors pozíciókban
Degagé II. pozícióban parallel és en dehors pozíciókban
Hajlások, döntések pozícióváltásokkal különböző irányokban
Flat back
Developpé először földön, majd álló helyzetben
Enveloppé először földön, majd álló helyzetben
Grand battement először földön, majd álló helyzetben
Izolációs gyakorlatok: a fej és váll izolálása kettő majd négy irányba a középponton mindig áthaladva
Térbeosztás: térirányok
Összekötő lépések:
Chaissé, Keresztlépés (pas croisé)
Jazzfutás csúsztatott lábbal, karral
Ugrások:
Két lábról–két lábra
Két lábról–egy lábra
Egy lábról–egy lábra
Követelmények
A tanuló ismerje az évfolyamon tanított gyakorlatokat, kar és lábpozíciókat valamint a technika szakkifejezéseit
A tanuló legyen képes a gyakorlatok pontos kivitelezésére, a biztonságos térhasználatra, a tanult mozgásanyagból összeállított tréningsor és egy rövid kombináció bemutatására, mely tartalmazzon rövid improvizációs részt is

4. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Ismeretbővítés, az ismeretanyag más kombinációkban és komplexebb formában történő alkalmazása.
– A pozíciók és tempóváltások hangsúlyos alkalmazása.
– Az új tréning elsajátítatása, a koncentrációs idő intervallumának bővítése.
– A testrészek sokszínű mozgáslehetőségeinek kihasználása, bővülő mozgásrepertoár létrehozása.
– A forgások előkészítése alapozó forgás előkészítő gyakorlatokkal.
– A térben való elmozdulás lehetőségének bővítése a szintek és irányok kombinációja által
Tananyag
Bemelegítő gyakorlatsor: az ízületek átmozgatása a gerincoszlop mozgáslehetőségeinek maximális felhasználásával
Erősítés és nyújtás: az életkori sajátosságoknak és a képességek, készségek továbbfejlesztésének megfelelő speciális erősítő és nyújtó gyakorlatok
Középgyakorlatok:
Demi plié, battement tendu parallel és en dehors pozíciókban karváltásokkal
Port de bras IV. pozíció grand plié
Passé parallel és en dehors pozíciókban karváltásokkal
Rond de jambe par terre en dehors és en dedans, parallel és en dehors pozíciókban
Relevé és plié relevé – parallel és en dehors pozíciókban váltakozva karral

Twist előkészítő második pozícióból karral
Hajlások, döntések pozícióváltásokkal különböző irányokban kar használattal
Flat back. Developpé álló helyzetben
Enveloppé álló helyzetben
Rand battement álló helyzetben
Izoláció: A fej és váll izolálása, egy–egy testrésszel négy irányba, ritmizálva, a középponton áthaladva és a körívek mentén
Térbeosztás: térirányok, fönt–lent helyzetek
Összekötő lépések irányváltásokkal:
Féltalpon és féltalpról lassan legördülve
Pas de bourrée
Triplet
Forgás előkészítő gyakorlatok: helyben és térben elmozdulva
Ugrások:
Két lábról–két lábra
Két lábról–egy lábra
Egy lábról–két lábra
Egy lábról–egy lábra
Követelmények
A tanuló ismerje az évfolyamon tanított gyakorlatokat, valamint a technika szakkifejezéseit
A tanuló legyen képes a gyakorlatok pontos kivitelezésére és a stiláris jegyek képesség szintjén történő alkalmazására, az izolációs technika értő alkalmazására, a tanult mozgásanyagból összeállított tréningsor és egy rövid kombináció bemutatására, mely tartalmazzon rövid improvizációs részt is.

5. évfolyam
Fejlesztési feladatok
Ismeretbővítés, az ismeretanyag más kombinációkban és komplexebb formában történő alkalmazásával, hosszabb időtartalmú tréningsorok által.
Az izolációs gyakorlatok pontos, ritmizált formában történő alkalmazása.
Az előkészített forgáselemek készség szinten történő alkalmazása gyakorlatokba építve.
A szintváltások, dinamikai váltások biztonságos alkalmazása helyben és térben elmozdulva. A testtudat kialakításának megalapozása
Tananyag
Bemelegítő gyakorlatsor: az ízületek átmozgatása, a gerincoszlop mozgáslehetőségeinek maximális felhasználása
Erősítés és nyújtás: az életkori sajátosságoknak és a képességek, készségek továbbfejlesztésének megfelelő speciális erősítő és nyújtó gyakorlatok
Középgyakorlatok:
Battement tendu és battement tandu jeté parallel és en dehors pozíciókban, pliékkel, karváltásokkal
Port de bras gyakorlat
Rond de jambe par terre en dehors és en dedans, parallel és en dehors pozíciókban pliével és spirállal
Developpé, enveloppé

Attitude
Adagio
Grand battement
Térben elmozduló grand–battement.
Twist
Hinge
Arch
Izoláció: a fej, váll, mellkas, csípő, kar, láb izolálása – legalább kettő egy idejű alkalmazásával – alapirányokba a síkok mentén, a centrumon mindig áthaladva és ritmizálva
Összekötő lépések: kombinálva más elemekkel féltalpon, pliében és féltalpról lassan leereszkedve, legördülve
Pas de bourrée
Croisé–ból change
Triplet
Pivot
Tombé
Forgás gyakorlatok: helyben és térben elmozdulva
Ugrások: a jazz stílusra jellemző törzs és kar használattal
Két lábról – két lábra
Két lábról – egy lábra
Egy lábról – két lábra
Egy lábról – egy lábra
Egyik lábról a másik lábra
Követelmények
A tanuló ismerje az évfolyamon tanított gyakorlatokat, valamint a technika szakkifejezéseit, a stílusjegyeket, azok jellemzőit és gyakorlati alkalmazási lehetőségeit
A tanuló legyen képes az izolációs technika pontos, tudatos alkalmazására a trénig során elsajátított gyakorlatokon belül. A gyakorlatok pontos kivitelezésére és a stiláris jegyek képesség szintjén történő alkalmazására, a tudatos munkára

6. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Az ismeretanyag elmélyítése, a mozgásrepertoár bővítése.
– A mozgásminőség javítása és a technikára jellemző stiláris jegyek tisztázása.
– A tréning kombinatív gyakorlatainak képesség szinten történő elsajátítása.
– Az izolációs technika komplex formában történő alkalmazása.
– A biztos forgástechnika kialakítása a helyben és térben való elmozdulás lehetőségeinek figyelembevételével.
– A tér és idő, magasság–mélység és a dinamikai váltások biztonságos alkalmazása a kombinációkban
Tananyag
Bemelegítő gyakorlatsor: az ízületek átmozgatása, a gerincoszlop mozgáslehetőségeinek maximális felhasználása
Erősítés és nyújtás: az életkori sajátosságoknak és a képességek, készségek továbbfejlesztésének

megfelelő speciális erősítő és nyújtó gyakorlatok
Középgyakorlatok:
Battement tendu és battement tandu jeté parallel és en dehors pozíciókban, pliékkel, karváltásokkal
Port de bras gyakorlat
Rond de jambe par terre en dehors és en dedans, parallel és en dehors pozíciókban pliével és spirállal
Developpé, enveloppé
Attitude
Adagio
Grand battement
Térben elmozduló grand–battement
Tilt
Twist
Hinge
Izolációs gyakorlatok: a fej, váll, mellkas, csípő, kar, láb izolálása – legalább kettő egy idejű alkalmazásával – alap irányokba, a síkok mentén, a köríveken is áthaladva és ritmizálva
Összekötő lépések: kombinálva más elemekkel és különböző szintek használatával egy gyakorlaton belül féltalpon, pliében
Piqué plié–féltalpról lassan leereszkedve, legördülve
Pas de bourrée
Change
Triplet
Pivot
Tombé
Forgás gyakorlatok helyben és térben elmozdulva
Ugrások: a jazz stílusra jellemző törzs, kar és dinamika használattal
Két lábról – két lábra
Két lábról – egy lábra
Egy lábról – két lábra
Egy lábról – egy lábra
Egyik lábról – másik lábra
Követelmények
A tanuló ismerje az évfolyamon tanított gyakorlatokat, valamint a technika szakkifejezéseit, a stílusjegyeket, azok jellemzőit és gyakorlati alkalmazási lehetőségeit
A tanuló legyen képes az jazz–technikára jellemző izolációs képesség elsajátítására, a stiláris jegyek képesség szintjén történő alkalmazására, a tudatos munkára.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után
A tanuló ismerje
A test felépítését, saját mozgás szótárát és a tanult mozgásanyagot, a tér, a ritmus, a dinamika alapvető formáit, a kifejezés eszközeit, együttműködési képességeit, fizikális határait. Ismerje a társművészetek bevonásának lehetőségeit.
A tanuló legyen képes
Ismereteit a gyakorlatban alkalmazni, azokat a kapcsolatteremtésben, kommunikációban és az

alkotói folyamatban hasznosítani. Testismerete alapján legyen képes egészségét megőrizni és a tánctanulásban szerzett képességeit az élet más területein is hasznosítani.

A kortárstánc művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei:

A vizsga gyakorlati vizsgából áll.

A vizsga tantárgya és időtartama:

Jazz–technika, 30–40 perc

A vizsga tartalma:

A jazz–technika vizsga anyaga előre kijelölt és a szaktanár által összeállított gyakorlatokból, gyakorlatsorokból, térben elmozduló lépés, forgás és ugráskombinációkból és néhány perces tánckombinációból áll, melyet a tanulók párosan vagy csoportos formában, önállóan mutatnak be.

Témakörök

Parallel és en–dehors pozíciók

Balett és jazz karpozíciók

Gördülések, döntések, hajlások, mellkas emelések, rotációk, kontrakció, release

A jazztánc által használt speciális mozgáselemek: twist, flat–back, tilt, hinge, tour, tombe, pas de bourre, chassé, pivot

Izoláció: minimum két testrész egyidejű, összehangolt, izolált munkája

Ötféle ugrásfajta

A jazz–tecnika által használt balett technikai elemek: plié, tendu, battement, battement tendu jeté, rond de jambe, developpé, enveloppé, attitude, grand battement jeté használata a jazz tánc sajátosságainak megfelelően

A jazz–technika sajátosságainak megfelelő, minimum 1,5 perces kombináció bemutatása

A vizsga értékelése:

A bemutatott tananyag pontos ismerete

A gyakorlatok technikai biztonsága

A jazz–technika sajátosságainak stílusos bemutatása

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Az előző évek tananyagainak ismétlése, a technikai tudás elmélyítése, az ismeretanyag folyamatos bővítése.

– A tudatosság megélése a megértés, megérzés, a stílusbeli sajátosságok és összefüggések felismertetése által.

– A jazz–technikára jellemző stílusjegyek, dinamikai váltások, a helyes légzéstechnika megismertetése és állandó fejlesztése.

– A tanult mozgásanyag készség szinten történő elsajátítása.

– A tanuló motiválása az izolációs gyakorlatok tudatos végrehajtására és kivitelezésére.

– A koordinációs készség, a ritmusérzék, a forgástechnika, az improvizációs készség fejlesztése.

– A térben való tájékozódás képességének szinteken és irányokban történő fejlesztése

Tananyag

Bemelegítő gyakorlatsor: az ízületek átmozgatása és a gerincoszlop mozgáslehetőségeinek maximális kihasználása

Erősítés és nyújtás: az életkori sajátosságoknak és a képességek, készségek továbbfejlesztésének megfelelő speciális erősítő és nyújtó gyakorlatok
Középgyakorlatok:
Battement tendu és battement tendu jeté parallel és en dehors pozíciókban, pliékkel, karváltásokkal és dinamikai váltásokkal kombinálva
Port de bras gyakorlat. Rond de jambe par terre en dehors és en dedans, parallel és en dehors pozíciókban pliével és spirállal. Rond de jambe en l'air en dehors és en dedans, parallel és en dehors pozíciókban pliével és spirállal
Developpé–enveloppé adagio és grand battement gyakorlatokba ágyazva
Attitude parallel és en dehors
Grand battement parallel és en dehors pozíciókban
Térben elmozduló grand battement
Térben elmozduló rond de jambe par terre és en l'air
Tilt
Twist.
Hinge
Arche
Balance és offbalance helyzetek
Izolációs gyakorlatok: a fej, váll, mellkas, csípő, kar, láb izolálása – kettő, később három egyidejű alkalmazásával – ritmizálva, alap irányokba, síkok mentén és köríveken is haladva
Összekötő lépések: kombinálva más elemekkel és különböző szintek használatával egy gyakorlaton belül
Féltalpon, pliében, piqué, plié–féltalpról lassan leereszkedve, legördülve
Pas de bourrée
Pas de bourrée en tournant
Keresztlépés – pas croisé
Triplet
Pivot
Tombé
Soutenu
Forgás gyakorlatok: helyben és térben elmozdulva, a stílusra jellemző törzs, kar használattal és dinamikával, parallel és en dehors pozíciókban
Ugrások: a jazz stílusra jellemző törzs, kar és dinamika használattal
Két lábról – két lábra – sauté
Két lábról – egy lábra – sissone
Egy lábról – két lábra – assemblé
Egy lábról – egy lábra – sauté
Egyik lábról – a másik lábra – jeté.
Követelmények
A tanuló ismerje az évfolyamon tanított gyakorlatokat, kar és láb pozíciókat és a technikára jellemző szakkifejezéseket
A tanuló legyen képes a gyakorlatok tudatos és minőségi kivitelezésére, az izoláció pontos végrehajtására, a forgások pontos, tudatos végrehajtására, szintváltások biztos alkalmazására és a térben való tudatos tájékozódásra a különböző jazz kombinációkban is

Legyen képes a tanult mozgásanyagból összeállított különböző, eltérő dinamikájú, két 1,5 perces kombináció bemutatására, melyek tartalmazzanak rövid, improvizációs részt is

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Az előző évek tananyagainak ismétlése, a technikai tudás elmélyítése, az ismeretanyag folyamatos bővítése.
– A tudatosság megélése a megértés, megérzés, a stílusbeli sajátosságok és összefüggések felismertetése által.
– A jazz–technikára jellemző stílusjegyek, dinamikai váltások, a helyes légzéstechnika megismertetése és állandó fejlesztése.
– A tanult mozgásanyag készségszinten történő elsajátítása.
– A tanuló motiválása az izolációs gyakorlatok tudatos végrehajtására és kivitelezésére.
– A koordinációs készség, a ritmusérzék, a forgástechnika, az improvizációs készség fejlesztése.
– A térben való tájékozódás képességének szinteken és irányokban történő fejlesztése

Tananyag

Bemelegítő gyakorlatsor, melyben az ízületek átmozgatásán és a gerincoszlop mozgáslehetőségeinek maximális kihasználásán van a hangsúly Erősítés és nyújtás: az életkori sajátosságoknak és a képességek, készségek továbbfejlesztésének megfelelő speciális erősítő és nyújtó gyakorlatok

Középgyakorlatok:

Battement tendu és battement tendu jeté parallel és en dehors pozíciókban, pliékkel, karváltásokkal és dinamikai váltásokkal kombinálva

Port de bras gyakorlat

Rond de jambe par terre en dehors és en dedans, parallel és en dehors pozíciókban (pliével és spirállal)

Rond de jambe en l'air en dehors és en dedans, parallel és en dehors pozíciókban (pliével és spirállal)

Developpé–enveloppé adagio és grand battement gyakorlatokba ágyazva

Attitude parallel és en dehors

Grand battement parallel és en dehors pozíciókban

Térben elmozduló grand battement

Térben elmozduló rond de jambe par terre és en l'air

Tilt

Twist

Hinge

Arch

Balance és offbalance helyzetek

Izolációs gyakorlatok: a fej, váll, mellkas, csípő, kar, láb izolálása – kettő, később három egyidejű alkalmazásával – ritmizálva, alap irányokba, síkok mentén és köríveken is haladva

Összekötő lépések kombinálva más elemekkel és különböző szintek használatával egy gyakorlaton

belül
Féltalpon, pliében, piqué plié–féltalpról lassan leereszkedve, legördülve
Pas de bourrée
Pas de bourrée en tournant
Keresztlépés – as croisé
Triple
Pivot
Tombé
Soutenu
Forgás gyakorlatok helyben és térben elmozdulva, a stílusra jellemző törzs, kar használattal és dinamikával, parallel és en dehors pozíciókban.
Ugrások a jazz stílusra jellemző törzs, kar és dinamika használattal
Két lábról – két lábra – sauté
Két lábról – egy lábra – sissone
Egy lábról – két lábra – assemblé
Egy lábról – egy lábra – sauté
Egyik lábról – a másik lábra – jeté

Követelmények
A tanuló ismerje az évfolyamon tanított gyakorlatokat, kar és láb pozíciókat és a technikára jellemző szakkifejezéseket
A tanuló legyen képes a gyakorlatok tudatos és minőségi kivitelezésére, az izoláció pontos végrehajtására, a forgások pontos, tudatos végrehajtására, szintváltások biztos alkalmazására és a térben való tudatos tájékozódásra a különböző jazz kombinációkban is
Legyen képes a tanult mozgásanyagból összeállított különböző, eltérő dinamikájú, két 1,5 perces kombináció bemutatására, melyek tartalmazzanak rövid improvizációs részt is

9. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Az előző évek anyagainak ismétlése, a technikai tudás folyamatos bővítése és tovább mélyítése.
– A meglévő mozgásanyag ismeret szintjén történő elsajátítása.
– A tudatos légzéstechnika, a koordinációs készség, az egyensúlyérzék és a folyamatos koncentrációs készség fejlesztése.
– A jazz–technikára jellemző izolációs–, forgás– és ugrástechnika, valamint az improvizációs készség fejlesztése.
– A szimmetrikus izolált mozgásformák mellett az aszimmetrikus izolált mozgás fejlesztése.
– A tudatosság, a dinamikus mozgásminőség, az igényes, harmonikus mozgás kialakítása
Tananyag
Bemelegítő gyakorlatsor, melyben az ízületek átmozgatásán és a gerincoszlop mozgáslehetőségeinek maximális kihasználásán van a hangsúly, a törzs valamennyi mozgáslehetőségére építve
Erősítés és nyújtás: az életkori sajátosságoknak és a képességek, készségek továbbfejlesztésének megfelelő speciális erősítő és nyújtó gyakorlatok

Középgyakorlatok:
A teljes mozgásanyag felhasználásával összeállított komplex gyakorlatok, melyek tartalmazzák az előző évek teljes lépésanyagát
Parallel és en dehors pozíciókban végzett összetett gyakorlatsorok, különös tekintettel a pozícióváltásokra, a stílusra jellemző törzshasználatra és a tudatos végrehajtásra
Az ok–okozati összefüggések megértetése, a dinamikai váltások alkalmazása
Izolációs gyakorlatok: a fej, váll, mellkas, csípő, kar, láb izolálása – kettő, később három egyidejű alkalmazásával – ritmizálva, alap irányokba, síkok mentén és köríveken is haladva
Összekötő lépések kombinálva más elemekkel és különböző szintek használatával egy gyakorlaton belül
Féltalpon, pliében
Piqué plié–féltalpról lassan leereszkedve, legördülve
Pas de bourrée
Pas de bourrée en tournant
Keresztlépés – pas croisé
Triplet
Pivot
Tombé
Soutenu
Glissade
Pas couru
Forgásgyakorlatok helyben és térben elmozdulva, a stílusra jellemző törzs, kar használattal és dinamikával, parallel és en dehors pozíciókban és pózokban, folyamatos átkötésekkel és váltásokkal. Összetett forgás gyakorlatok kombinálva grand battement–nal vagy térben elmozduló rond de jambe lépéssel vagy ugrással
Ugrások a jazz stílusra jellemző törzs, kar és dinamika használattal
A klasszikus balett által használt ugrások és azok kombinációi
Két lábról – két lábra – sauté
Két lábról – egy lábra – sissone
Egy lábról – két lábra – assemblé
Egy lábról – egy lábra – sauté
Egyik lábról – a másik lábra – jeté
Követelmények
A tanuló ismerje az évfolyamon tanított gyakorlatokat, kar és láb pozíciókat és a technikára jellemző szakkifejezéseket
A tanuló legyen képes a gyakorlatok tudatos és minőségi kivitelezésére, az izolációs gyakorlatok pontos végrehajtására, a forgások pontos, tudatos végrehajtására, szintváltások biztos alkalmazására és a térben való tudatos tájékozódásra, a légzéstechnika tudatos használatára és a stílusnak megfelelő előadásmódra a különböző jazz kombinációkban is
Legyen képes a tanult mozgásanyagból összeállított különböző, eltérő dinamikájú, három 1,5 perces kombináció bemutatására, melyek tartalmazzanak rövid improvizációs részt is

10. évfolyam
Fejlesztési feladatok

– Az előző évek anyagainak ismétlése, a technikai tudás folyamatos bővítése és tovább mélyítése.
– A meglévő mozgásanyag jártasság szintjén történő elsajátítása.
– A tudatos légzéstechnika, a koordinációs készség, az egyensúlyérzék és a folyamatos koncentrációs készség fejlesztése.
– A jazz–technikára jellemző izolációs–, forgás– és ugrástechnika valamint az improvizációs készség fejlesztése, az aszimmetrikus izolált mozgás, a tudatosság, a dinamikus mozgásminőség, az igényes, harmonikus mozgás kialakítása

Tananyag

Bemelegítő gyakorlatsor, az ízületek átmozgatásán és a gerincoszlop mozgáslehetőségeinek maximális kihasználásán van a hangsúly, a törzs valamennyi mozgáslehetőségére építve

Erősítés és nyújtás: az életkori sajátosságoknak és a képességek, készségek továbbfejlesztésének megfelelő speciális erősítő és nyújtó gyakorlatok

Középgyakorlatok:

A teljes mozgásanyag felhasználásával összeállított komplex gyakorlatok, melyek tartalmazzák az előző évek teljes lépésanyagát

Parallel és en dehors pozíciókban végzett összetett gyakorlatsorok, különös tekintettel a pozícióváltásokra, a stílusra jellemző törzshasználatra és a tudatos végrehajtásra

Izolációs gyakorlatok: a fej, váll, mellkas, csípő, kar, láb izolálása – kettő, később három egyidejű alkalmazásával – ritmizálva, alap irányokba, síkok mentén és köríveken is haladva

Összekötő lépések kombinálva más elemekkel és különböző szintek használatával egy gyakorlaton belül

Féltalpon, pliében

Piqué plié–féltalpról lassan leereszkedve, legördülve

Pas de bourrée

Pas de bourrée en tournant

Keresztlépés – pas croisé

Triplet

Pivot

Tombé

Soutenu

Glissade

Pas couru

Forgásgyakorlatok helyben és térben elmozdulva

A stílusra jellemző törzs, kar használattal és dinamikával, parallel és en dehors pozíciókban és pózokban, folyamatos átkötésekkel és váltásokkal Összetett forgásgyakorlatok kombinálva grand battement–nal, vagy térben elmozduló rond de jambe lépéssel vagy ugrással

Ugrások a jazz stílusra jellemző törzs, kar és dinamika használattal

A klasszikus balett által használt ugrások és azok kombinációi egyszerű akrobatikus elemekkel kombinálva

Két lábról – két lábra – sauté

Két lábról – egy lábra – sissone

Egy lábról – két lábra – assemblé

Egy lábról – egy lábra – sauté

Egyik lábról – a másik lábra – jeté

Követelmények
A tanuló ismerje az évfolyamon tanított gyakorlatokat, kar és láb pozíciókat és a technikára jellemző szakkifejezéseket
A tanuló legyen képes a gyakorlatok tudatos és minőségi kivitelezésére, az izolációs gyakorlatok pontos végrehajtására, a forgások pontos, tudatos végrehajtására, szintváltások biztos alkalmazására és a térben való tudatos tájékozódásra, a légzéstechnika tudatos használatára és a stílusnak megfelelő előadásmódra a különböző jazz kombinációkban is
Legyen képes a tanult mozgásanyagból összeállított különböző, eltérő dinamikájú, három 1,5 perces kombináció bemutatására, melyek tartalmazzanak rövid improvizációs részt is

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után
A tanuló ismerje és alkalmazza biztonsággal
A tanult technika mozgásanyagát, szaknyelvét, kifejezési formáit, stiláris jegyeit. Ismerje a zene és a tánc összhangját segítő és kifejező ritmikai váltásokat: gyorsítások, lassítások, folyamatok, megállítások. A tanuló ismerje és folyamatosan fejlessze testi adottságait és ellensúlyozza azokból adódó hátrányait. Ismerje a technika táncosokra vonatkozó módszertanát, lássa és alkalmazza az ok–okozati összefüggéseket, valamint ennek ismeretében legyen képes az önfejlesztésre
A tanuló legyen képes
A magas szintű igényes technikai kivitelezésre, rendelkezzen a táncművészethez szükséges munkamorállal, a technika végrehajtásához szükséges izomerővel és lazasággal. Biztonsággal tudja bemutatni az elsajátított anyagot, miközben a stiláris sajátosságait alkalmazza. Legyen képes belső motiváltság, tudatos munkavégzésre, a harmonikus, esztétikus mozgásra. A technika sajátosságainak megfelelő önálló és csoportos etűdök, bonyolult kombinációk, koreográfiák előadására. Legyen képes felvállalni jó teljesítményét és hibáit, alkotóként beépülni a művészi alkotófolyamatba, miközben vállalja félelmeit, érzéseit, érzeteit

A művészeti záróvizsga követelményei
A vizsga részei:
A vizsga gyakorlati vizsgából áll
A vizsga tantárgyai és időtartamuk:
Jazz–technika, 30–40 perc
A vizsga tartalma:
A vizsga anyaga a szaktanár által összeállított és meghirdetett témakörökből áll, melynek ismeretéről a tanulók egyénileg, párosan vagy csoportos formában adnak számot
Témakörök
Parallel és en–dehors pozíciók
Balett és jazz karpozíciók
Gördülések, döntések, hajlások, mellkas emelések, rotációk, kontrakció, release használata
A jazz–technika által használt speciális mozgáselemek: twist, flat back, tilt, hinge, tours, tombe, pas de bourré, chassé, pivot
A testsúlyáthelyezések különböző formái
Izoláció minimum három testrész egyidejű, összehangolt, izolált munkájával
Forgások helyben és térben elmozdulva
Térben elmozduló gyakorlat szintváltásokkal és irányváltásokkal
Ötféle ugrásfajta

A jazz–technika által használt balett technikai elemek – plié, tendu battement, battement tendu jeté, rond de jambe, developpé, enveloppé,
attitude, grand battement jeté – használata a jazz–technika sajátosságainak megfelelően
A jazz–technika sajátosságainak megfelelő, minimum három 1,5 perces kombináció bemutatása, melyek tartalmaznak rövid improvizációs részt is
A vizsga értékelése:
A bemutatott tananyag pontos ismerete
A gyakorlatok tudatos alkalmazása
A jazz–technika sajátosságainak bemutatása
A művészi előadásmód

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz
Kísérő hangszerek, elektronikus hanglejátszó eszközök az iskola helyi tanterve szerint
Hangzóanyag lejátszására alkalmas lejátszó/erősítő, hangfal
Videó– vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor
Kézi dob és dobverő

KREATÍV GYERMEKTÁNC

A képzés feladata az önkifejezés mozgásban történő realizálása, az önfeledt játék megvalósítása, a különböző játékszabályok megismerése és alkalmazása, a játék örömének megélése. A képzés célja, hogy a tanuló az önfeledt, ám a későbbiekben egyre tudatosabb mozgás segítségével jobban megismerkedjen testének képességeivel, a tér használatával, a dinamikai variációkkal és az idő, mint a zeneiség alkotóelemével.
Megtanulja figyelni, érteni és használni saját és mások nonverbális kommunikációját. Elsajátítja az együttműködés számtalan fatáját. A képzés hozzájárul a tanuló szocializációs, kommunikációs készségének, kezdeményezőkészségének, önismeretének fejlesztéséhez.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A tanuló mozgáskészségének fejlesztése
– A tanuló tér és formalátásának fejlesztése
– A tanuló önfegyelmének növelése
– A koncentrációkészség növelése
– A megfigyelőképesség kialakítása
– A kommunikációs képesség, játékbátorság, szabálytudat fejlesztése
– A közösségi érzés, a közösséghez tartozás tudatos kialakítása
– A verbális és nonverbális kommunikáció szinkronjának elősegítése
– A szocializációs folyamatok fejlesztése
Tananyag
Ismerkedő táncok
Ábrázoló táncok
Csoportos táncok
Ünnepi táncok
Izom puzzle/testtudati táncok
Kitalálós játékok
Ábrázoló és csoportjátékok
Anyaggal való játékok
Követelmények
A tanuló ismerje a tanév során ismertetett táncjáték–fajtákat.
A tanuló legyen képes az együttműködésre, alkalmazkodásra, mások elfogadására, a szabályok betartására, a fizikai kontaktus kialakítására, a társas együttlétre, a pár– és csoportválasztásra, a játéktevékenységre.

2. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A kreativitás fejlesztése
– A testrészek mozgáslehetőségeinek megismertetése
– A test térben való mozgáslehetőségeink feltárása
– A tempókülönbségek felismerése, alkalmazása
– Egyszerű ritmusképletek megszólaltatása

– A helyzetfelismerő képesség fejlesztése
– A megoldási lehetőségek feltérképezése
– A döntésképesség növelése
– A mozgás kapcsolatteremtő lehetőségeinek alkalmazása
– A szociális érzékenység fejlesztése

Tananyag

Energia levezető, összehangoló játékok
Koncentrációt növelő játékok
A feladatok egyénileg, páros, kis és nagycsoportos formában
Alap mozgásformák elsajátítása, variálása, tudatosítása (kúszás, mászás, gurulás, lépés, járás, futás, ugrás)
Alapvető gyakorlattípusok használata:
Vezetés–követés: alárendeltség, fölérendeltség megtapasztalása
Másolás–tükrözés: szinkronicitás, kánonforma
Kontraszt variációk: mozgás–mozdulatalanság, kicsi–nagy mozgások, gyors–lassú mozgások tudatosítása
Akció–reakció: párbeszédformák, folytatáson alapuló játékok
Zenei táncjátékok
Bizalmi játékok
Fogócska és más, gyors reakciókészséget fejlesztő játékok
Koncentrálós és kitalálós játékok
Ábrázoló és csoportjátékok
Anyaggal való játékok

Követelmények

A tanuló ismerje az alapvető gyakorlattípusokat (vezetés–követés, másolás–tükrözés, kontrasztvariációk, akció–reakció) és a tanév során elsajátított különböző táncjátékfajtákat.
A tanuló legyen képes az alap mozgásformák szabad variálására, a tanult mozgásformák gyakorlati megvalósítására, az új kapcsolatteremtési formák felhasználására valamint a térbeli és ritmikai alapfogalmak gyakorlati alkalmazására.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Önálló, aktív, kreatív mozgássorok létrehozásának ösztönzése
– A testtudat fejlesztése, a központ tudatosítása, izolációja, koordinációja
– Release alapok: az ellazulás technikájának megismerése, a földön való sérülésmentes mozgás illetve a földre való érkezés sérülésmentes formáinak feltérképezése
– Imaginációs alapok: a tanult lépések, mozgássorok képzeletben történő megjelenítésének kialakítása, képzettársítások összekötése a gyakorlati mozgással
– A mozgásmemória fejlesztése
– A problémák felismertetése előre és utólag
– A tér–, ritmika–, dinamika az életkornak megfelelő szintű alapelemek használata
– A kölcsönösségen alapuló szociális magatartás ösztönzése

Tananyag

Energia kiegyenlítő, összehangoló játékok
Koncentrációt növelő játékok
Alapmozgásformák: döntések, dőlések, esések, gurulások párban és egyénileg
Lendített, ejtett, vezetett, tartott mozdulatok variálása, adaptálása más szabályrendszerekhez
Térben haladás változatai, két– és háromdimenziós terek, térábrázolások megkülönböztetése
Többszereplős térbeli képletek kialakítása, melyek megalapozzák a kompozíciókészítést
Csoport improvizáció a tanultak felhasználásával
2/4–, 3/4–, 4/4–es metrum ismerete és mozgásban való alkalmazása
Hangok, szavak, énekhang játékos használata
A végtag ízületek szabadságfokának megismerése a fő irányokban
Az érzékszervek adta világ felfedezése
A belső kép, tükörkép és a társak jelzései alapján kialakult énkép összevetése
Követelmények:
A tanuló ismerje az alapmozgás formákat.
A tanuló legyen képes tudatosan játszani a gravitáció és a teste adta lehetőségek széles spektrumával mind egyénileg, mind kis és nagy csoportban. Legyen képes aktívan, jó helyzetfelismeréssel részt venni egy csoport improvizációban, felhasználva a ritmika és a tér új ismereteit.

2. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Az absztrakció értése, létrehozása, más kontextusba való helyezése
– A koordinációs készség fejlesztése
– A térlátás, térfelosztás, téralkotás, térforma alkotás képességének fejlesztése
– A zenei szövetek értelmezése és az azokhoz való viszony definiálása, variálása
Tananyag
Energia összehangoló játékok
Bemelegítő, állóképesség javító, erősítő játékos gyakorlatok
Koncentráló képességet javító feladatok
A csont–, izom– és szalagrendszer feltérképezése, lehetőségeinek mozgásban való kipróbálása, a tapasztalatokból mozgásfolyamok alakítása
Térformák (kocka, mozgásgömb), egy, két és háromdimenzionális irányok használata
Az alap mozgásformák kötésének variációi, egyéni mozdulatsorrá való rögzítése
Testkapcsolatok (bodyhalf, diagonális kapcsolat, fejtető–farokcsont, ülőcsont–sarokcsont, tengelyek mentén való elválasztás illetve forgatás)
Zenei ritmusok, szerkezetek analizálása, megértése, ritmikai képletek variálása, kánon, felezés, kiegészítés
Etűdök készítése egyénileg és kiscsoportban
Imagináció: képzeletbeli mozgások, tárgyakra való mozdulati reflektálás
Mozgáselemzés, stíluselemzés
Csoportimprovizáció stílusok, irányzatok szerint
Követelmények
A tanuló ismerje saját testének lehetőségeit és korlátait, tudatosan használja és koordinálja testrészeit. Otthonosan mozogjon a tér rendszerében, tudatosan formálja a teret maga körül, ismerje

a zene alapvető alkotórészeit.
A tanuló legyen képes egy egyszerűbb zenemű szerkezetének felismerésére, mozgásfolyamok létrehozására és rögzítésére mind egyénileg, mind párban illetve kiscsoportban
A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz
Kísérő hangszerek
Hangzóanyag lejátszására alkalmas lejátszó/erősítő, hangfal
Videó– vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor

LIMÓN–TECHNIKA

A Limón–technika lendítésekre, excentrikus forgásokra, a repülést, a szabadság érzetét keltő mozgásokra épül, melyben a test folyamatos zuhanásban és emelkedésben tartózkodik. A hangsúlyt a folyamatosságra és az energia átalakulására, újrafelhasználhatóságára helyezi. A technika egyszerre igényli a fizikai erőt, a kontrollált, összeszedett (koordinált) mozgást, a gravitációnak való ellenállást és engedést, valamint a könnyedséget és a kifinomult érzékenységet A tantárgy oktatásának célja, hogy a tanulók megismerjék a Limón–technika alapjait képező és a többi modern tánctechnikától eltérő alapmozgás elveket tapasztalás útján és az alapelveket képesek legyenek alkalmazni egyszerű ülő, álló és haladó gyakorlatokban, kombinációkban, összetett mozgássorokban és etűdökben. A Limón–technika nyelvezetének elsajátítása. A test tudatos használata és finom, érzékeny koordinációjának fejlesztése

Alapfokú évfolyamok

5. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Az alaptartás, testtartás megismertetése és kialakítása.
– A Limón–technika elsajátításához szükséges alapok megismertetése.
– A súlyhasználat megtapasztalása és kialakítása a test izolált mozgásai közben.
– A gravitáció használatának elősegítése.
– A légzés és a mozdulat összehangoltságának ösztönzése.
– A mozgástanulási képesség, a mozgáskoordináció, a ritmikai készség és a térérzékelés fejlesztése.
– A Limón–technika nyelvezetének megismertetése
Tananyag
Talajon fekvésben végzett gyakorlatok:
A gerinc izolált mozgásai
Légző gyakorlatok
Fej (nyaki gerinc szakasz), kar (vállízület) és láb (csípő–, térd–, bokaízületek) izolált mozgáslehetőségeinek feltárása és elsajátítása
Ülésben végzett gyakorlatok:
Folyamatos gerincgördülések előre, oldalra, véghelyzetben kitartással, elnyújtással
Gurulások, kar támasz helyzetekkel
Láb pozíciók (előkészítő, első, második pozíció) elsajátítása
Fej, kar, láb izolációs mozgáslehetőségeinek feltárása többnyire még az adott testrész súlytalanításával

A gerincoszlop szakaszainak egymást követő mozgatása folyamatos gördülések által először előre, majd oldalirányban is
Fej, kar, láb izolált zuhanások a gravitáció használatával
Gerincgördülések, vezetések különböző lábpozíciókban végrehajtva
Talajon végzett haladó gyakorlatok
A karok súlyátvevő szerepének megismerése
A végtagmozgások és a törzs lendületének felhasználása
A testközpont ereje lendületekben
Folyamatos gurulások fekvésben, ülőhelyzetekben
Ülésből fekvésbe érkezések lendületekkel
Kéz és lábtámasz helyzetek
Álló középgyakorlatok
Alaptartás helyzete
Kar, törzs és láb alap pozíciók
Kar és láb izolált mozgásai
Plié, parallel és en dehors pozíciókban függőleges nyugalomban lévő törzs munkával
Plié, parallel és en dehors pozíciókban gerincgördítéssel, karlendítéssel, majd törzs– és karlendítéssel
A gerinc szakaszainak mozgatása gördülés által, szakaszonként megállítva és visszagördítve
Törzsnyújtás, zuhanások, suspention
Lábfő, boka, ízületek artikulációi
Diagonális–haladó gyakorlatok
Testsúlyáthelyezés siklásba, a testközpont folyamatos mozgása
Kis ugrások előrehaladással, egy lábról egy lábra és egy lábról két lábra érkezéssel, parallel és en dehors pozíciókban
Követelmények
A tanuló ismerje a technika alapelemeit, egyszerű gyakorlatait, a technikára jellemző kar, láb, törzs egyszerűbb koordinációját, a gravitáció mint erő felhasználását (földhasználat és könnyedség), a mozgáselemek végrehajtásának meghatározott szabályait
A tanuló legyen képes az adott gyakorlatok, rövid kombinációk pontos végrehajtására, a gyakorlatok kivitelezéséhez szükséges és megfelelő energia használatára és a tanult mozgásanyagból összeállított rövid etűd bemutatására

6. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Az alaptartás, testtartás tudatos használatának fejlesztése.
– Az ismeretanyag elmélyítése, a mozgásszótár és mozgásminőségek bővítése.
– A Limón– technika gyakorlatainak képesség szinten történő elsajátítása.
– A súlyhasználat megtapasztalása és kialakítása a test összetett mozgásai közben.
– A gravitáció használatának vizsgálata.
– A légzés és a mozdulat összehangoltságának ösztönzése.
– A mozgástanulási képesség, a mozgáskoordináció, a ritmikai készség és a térérzékelés fejlesztése.
– A technikára jellemző összetett mozgássorok biztonságos alkalmazása rövid etűdökben.

– A Limón–technikára jellemző előadásmód kialakításának elősegítése.
Tananyag
Talajon fekvésben végzett gyakorlatok
A gerinc izolált mozgásai
Légző gyakorlatok végtag és törzsmozgásokkal koordinálva
Fej (nyaki gerinc szakasz), kar (vállízület) és láb (csípő–, térd–, bokaízületek) izolált mozgásainak egymás után kötése
Mellkas emelés fekvőhelyzetből vállig, fejtetőig, majd ülésig
Ülésben végzett gyakorlatok
Fej (nyaki gerinc szakasz), kar (vállízület) és láb (csípő–, térd–, bokaízületek) izolált mozgásainak egymás után kötése
A különböző alap láb és karpozíciók összekötve a gerinc szakaszainak egymást követő mozgatásával (rugózás, gördülés és visszaépítés) előre, oldalirányban, spirális helyzetekben
Törzszuhanások előre és oldalirányokba
Talajon végzett haladó gyakorlatok
Gurulások központ és végtagindítással, lendületekkel
Ülésből, középhelyzetekből fekvésbe érkezések lendületekkel, esésekkel
Kéz és lábtámasz helyzetekben kitartások majd zuhanások
Álló középgyakorlatok
Kar, törzs és láb alap pozícióik és rotációs gyakorlatok
Kar és láb izolált mozgásai a technika stílus jegyinek alapján (ujjak, kézfej mozgása)
A gerinc szakaszainak mozgatása gördülés által, szakaszonként megállítva és visszagördítve
Törzsnyújtás, zuhanások és körkörös irányok különböző lábpozíciókban
Plié és relevé gyakorlatok parallel és en dehors pozíciókban
Egyszerű tendu gyakorlatok, kar– és törzslendítéssel, ejtéssel koordináltan
Láblendítések, lengetések, karmozgással összekötve
Egyszerű támadások különböző térirányokba
Támadások karejtéssel
Diagonális–haladó gyakorlatok
Siklás előre, oldalra, hátra haladással, kar– és törzsmozgásokkal koordinálva, fordulattal
Siklás tempóváltással, kis ugrásokkal
Kis ugrások előrehaladással, ritmikai változtatásokkal
Láblengetések előrehaladással
Egyik lábról a másikra történő átugrások
Etűdökkel, rövid koreográfiák
Egyszerű talajon végzett etűdök támaszhelyzetekkel, lendületekkel
Etűdök álló helyzetben, térbeli elmozdulás nélkül és haladással
Rövid koreográfia dinamikai váltásokkal, nehezebb zenei beosztásban
Követelmények
A tanuló ismerje a technika alapelemeit, egyszerű gyakorlatait, a technikára jellemző kar, láb, törzs összetett koordinációját és variációs lehetőségeit, a gravitáció, mint erő felhasználását (földhasználat és könnyedség), a tér használatát, a mozgáselemek végrehajtásának meghatározott szabályait
A tanuló legyen képes összetett gyakorlatok, hosszabb kombinációk pontos végrehajtására, a

gyakorlatok kivitelezéséhez szükséges és megfelelő energia használatára, a technika dinamikai és érzelmi változásainak érzékeltetésére a kombinációkban, valamint rövid koreográfia meggyőző előadására

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje

A Limón–technika alapjait képező és a többi moderntánc–technikáktól eltérő alapmozgás elveket, a technika jellemző gyakorlatait és térhasználatát

A tanuló legyen képes

Finom, koordinált mozgásra, a megfelelő súlyhasználatra és a gravitáció érzékelésére, az alapelvek megfelelő alkalmazására ülő, álló és haladó gyakorlatokban, kombinációkban, összetett mozgássorokban és etűdökben.

Legyen képes a technika dinamikai és érzelmi változásainak érzékeltetésére kombinációkban, és rövid koreográfia meggyőző előadására

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei:

A vizsga gyakorlati vizsgából áll

A vizsga tantárgyai és időtartamuk:

Limón–technika

Csoportban 30–40 perc

A vizsga tartalma:

A Limón–technika vizsga anyaga a szaktanár által összeállított, talajon, állásban és haladással végzett egyszerű majd összetett gyakorlatokból álló tréning sor, melyet a tanulók csoportos formában, önállóan mutatnak be. 2–3 perces etűd kis csoportokban történő bemutatása

A vizsga értékelése

A vizsga értékelésének szempontjai:

A bemutatott tananyag ismeretének minősége, a technika dinamikai változatosságának megjelenési szintje

A gyakorlatok technikai végrehajtásának biztonsága

A Limón–technika stílusának megfelelő előadásmód minősége

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz

Kísérő hangszerek

Hangzóanyag lejátszására alkalmas lejátszó/erősítő, hangfal

Videó– vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor

TÁNCTÖRTÉNET

A tantárgy járuljon hozzá saját tánckultúránk történetének megismeréséhez, a magyarságtudat erősítéséhez, a tanulók kommunikációs készségeinek fejlődéséhez, a más népek kultúrája iránti érdeklődés felkeltéséhez, a tantárgyhoz tartozó terminológiák használatához, igényes képi és hanganyag megismeréséhez, a táncművészet iránti érdeklődéshez, az arra fogékony közízlés fejlesztéséhez.

Továbbképző évfolyamok

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Az egyetemes tánctörténet kronológiai rendjén keresztül a történelmi összefüggések felismertetése

– A tánctörténet szempontjából kiemelkedő események, alkotók megismertetése és meghatározó műveik elemzése során komplex látásmód kialakítása és fejlesztése

– A stílusérzék, logikus gondolkodás valamint a táncműfajok iránti érzékenység, a nonverbális kifejezések, a képzelőerő és mozgásmemória fejlesztése.

– A kulturált szórakozás igényének kialakítása, a saját tapasztalatszerzés ösztönzése.

– A táncműfajok iránti nyitottság és befogadóképesség fejlesztése

Tananyag

A mozgás fogalma: életfunkciós mozgások, közhasználatú táncok, művészi mozgás, a művészi mozgás nyelvezete

Az őskor táncélete: ábrázoló táncok, szertartás táncok

Az ókor táncéletének bemutatás 2–3 kultúra (egyiptomi, indiai, japán, görög) alapján

A középkor társadalmának, táncéletének bemutatása

A reneszánsz kialakulása Európában, hatása a művészetek fejlődésére, a reneszánsz táncmesterek, a balett gyökerei

A barokk kor általános jellemzői és az udvari balett kialakulása

Noverre és a cselekményes balett

A romantika alapelvei, a kor jelentős prímabalerinái (Marie Taglioni, Fanny Elssler) koreográfusai, (Jules Perrot,

Filippo Taglioni) kiemelkedő művek

Követelmények

A tanuló ismerje az egyetemes tánctörténet során a művészeti ág fejlődésében jelentős szerepet betöltött eseményeket, helyszíneket, műveket

A tanuló legyen képes néhány mondatban önállóan kifejezni magát egy adott témakörben illetve önálló gondolatok megfogalmazására egy tánc koreográfia kapcsán

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Az egyetemes tánctörténet kronológiai rendjén keresztül a történelmi összefüggések felismertetése.

– A tánctörténet szempontjából kiemelkedő események, alkotók megismertetése és meghatározó műveik elemzése során komplex látásmód kialakítása és fejlesztése

– A stílusérzék, logikus gondolkodás valamint a táncműfajok iránti érzékenység, a nonverbális

kifejezések, a képzelőerő és mozgásmemória fejlesztése.
– A kulturált szórakozás igényének kialakítása, a saját tapasztalatszerzés ösztönzése.
– A táncműfajok iránti nyitottság és befogadóképesség fejlesztése
Tananyag
Az orosz táncélet kialakulása és a romantika továbbélése Kelet–Európában
Marius Petipa munkássága
Jelentős orosz művészegyüttesek: Gyagilev– balett
Az amerikai moderntánc kialakulása és hatása az európai tánckultúrára
Lábán Rudolf újításai a német expresszionizmus művészetében
A magyar mozdulatművészet kialakulása, jelentős képviselők munkássága
Jelentős táncműhelyek (Szeged, Pécs, Győr) munkássága, alkotóik, jelentősebb műveik
Követelmények
A tanuló ismerje a XX. századi magyar táncművészet jeles képviselőit, meghatározó műveiket, a színpadi táncművészet fontos fordulópontjait, a magyar táncélet legfontosabb eseményeit, az országos rendezvényeket, egyesületeket, szakmai szervezeteket, oktatási intézményeket
A tanuló legyen képes néhány mondatban önállóan kifejezni magát egy adott témakörben, gondolatainak megfogalmazására egy táncmű, koreográfia kapcsán, a tánctörténet fordulópontjainak megnevezésére, a tánc műfajainak elkülönítésére, a terminológia helyes használatára

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után
A tanuló ismerje
Az egyes stílusirányzatok táncos mozgásnyelvét, mozdulatkincsét
Az egyes korszakok, irányzatok legkiemelkedőbb alkotóit, műveit
A tanuló legyen képes
A fenti ismereteit a tánctanulás, az alkotás, a szabad tánc, a műélvezet helyzeteiben alkalmazni, tudását a kapcsolatteremtés, a kifejező mozgás szolgálatába állítani
Gondolatait megfelelő szókinccsel szabatosan elmondani.

A művészeti záróvizsga követelményei
A vizsga részei:
A vizsga írásbeli és szóbeli részekből áll:
A vizsga tantárgya és időtartama:
Tánctörténet, 30–40 perces írásbeli, 5–8 perces egyéni beszélgetés
A vizsga tartalma:
A vizsga anyaga a helyi tanterv alapján a szaktanár által összeállított tánctörténet témakörökből áll
Az írásbeli vizsga feladatlapja különböző tartalmú, a tanultak felidézését, alkalmazását, értelmezését, valamint a problémamegoldást ill. értelmező választ igénylő feladatokat tartalmaz
A szóbeli vizsgán a tanulók egy tétel kihúzása után önállóan számolnak be tudásukról
Választható témakörök:
Az őskor táncművészete
A középkor jellemző táncformái
A reneszánsz és barokk kor táncélete
A romantika
A reformkor táncélete

A XX. század táncélete
Amatőr és hivatásos együttesek Magyarországon
A táncos szakma jelentősebb szervezetei, oktatási intézményei, országos rendezvényei
A vizsga értékelése:
Írásbeli vizsga
A feladatsort vagy a tesztet az intézmény pedagógusai javítókulcs szerint javítják és pontozzák
Az osztályzatra a helyi tantervben meghatározott formák szerint a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá
Szóbeli vizsga
A tananyagtartalom elsajátításának mértéke
Az összefüggések ismerete
A szakmai kommunikáció fejlettsége
Az osztályzatra a helyi tantervben meghatározott formák szerint a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz
Videólejátszó vagy DVD–lejátszó
Televízió
Magnetofon
Diavetítő
CD–lejátszó
Videokazetták (archív felvételek, a tánc összes műfaját tartalmazó videokazettán)
Diasorozat (történelmi korok szerint, archív felvételeket tartalmazó sorozat)
Kézi könyvtár (tánctörténeti kötetek, kiadványok, újságok)
Hangtár – CD, magnókazetta (tánctörténethez kapcsolódó zenei anyagok)

KONTAKT IMPROVIZÁCIÓ

A kontakt improvizáció spontán fizikai dialógusok sora, amelyek a mozdulatlanságtól az erőteljes, energikus mozdulatokig terjednek. A tánc a két mozgásban lévő test közötti kommunikáción alapul, valamint a táncosok mozgását irányító fizikai törvényekhez való közös viszonyulásukon, úgymint a gravitáció, a lendület, a tehetetlenség, a súrlódás. Ahhoz, hogy ezeket az élményeket átélhessük, a test megtanulja az izom többlet–feszültségeit felszabadítani és a mozgás természetes folyamának teret engedni egy bizonyos minőségű akaratlagosság elhagyásával. A gyakorlatok tartalmazzák a gurulást, esést, a fejjel lefelé levést, a fizikai kapcsolat pontjának követését, a súly megtámasztását és átadását. A mozgásanyag a befelé figyelést és a mozgás folyamata iránti nyitottságot tükrözi. A mozdulatok forrása az a kreatív mozgatóerő, amit az egyensúlyi helyzetekből való kibillenés, a dezorientáltság idéz elő. Általános a duett–forma, de többen is táncolhatják egyszerre. A kontakt improvizáció eltér a többi tánctechnikától, célja a spontán kialakult helyzetekre adott egyedi válasz megtalálásának támogatása
A kontakt improvizáció célja, hogy a tanuló megismerje és megtapasztalja e táncforma technikai elemeit és tanulmányozza az érintésből adódó információk fogadását és adását, megfigyelje a test reflexeinek működését.
Célja az egyéni mozgásszótár, az improvizációs készség, az érintés nélkül és érintésen keresztül

történő kommunikáció, a figyelem, a váratlan helyzetek megoldási képességének, a belső mozgások érzékelésének fejlesztése. A kreatív kompozíciós készség fejlesztése. A tanuló a különböző területekről jövő információk megszerzésével képes lesz testének tudatosabb használatára, az improvizációkban mozgásainak, reflexeinek és döntéseinek megfigyelésére. A technikai elemek gyakorlásával „izom emlékezet" alakul ki, amely emlékezet képessé teszi a tanulót testének leggazdaságosabb és legmegfelelőbb használatára

Alapfokú évfolyamok

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– A figyelem fenntartásának, a tanuló testismeretének, a mozgás gömbszerű térérzékelésének, improvizációs készségének, verbális és non verbális kommunikációjának és kreativitásának fejlesztése.
– A belső történések megfigyeltetésének képességfejlesztése.
– A puha izomtónusú és a gördülékeny talajra érkezés kialakítása.
– Az érintéssel és érintés nélkül történő kommunikációs készség fejlesztése.
– A saját test megtapasztalásának ösztönzése a társ viszonylatában.
– Duett és trió improvizációkban a súly, a gravitáció, a tér, az érintés megfelelő használatának kialakítása.
– Az érzékelés, észlelés és a figyelem által irányított mozgások az adott pillanatban megfelelő kiválasztásának fejlesztése.
– Az érzékszervek differenciált használatának fejlesztésével a figyelem belső irányításának elsajátítása.
– Csoportos játékokon keresztül a kapcsolatteremtés fejlesztése, a felszabadult mozgás ösztönzése, a figyelem megosztásának elősegítése és a váratlan helyzetekre való felkészülés vizsgálata.
– Az átélt fizikális élmény verbális megfogalmazásának elősegítése, ösztönzése

Tananyag

Egyéni mozgásfelfedező feladatok
– Mozgások különböző testrészek indításával
– A testközpont mint motor felfedezése
– A perifériáról indított mozgások: kézfej, lábfej, fejtető, farok csont
– A gerinc mozgásaink megismerése, mozgások alacsony, közép és magas szinteken
– Tér, idő, dinamikai játékok

Test tudatossági feladatok
– Az elengedés és feszítés állapotai
– A különböző izomtónusok használata
– Aktív/passzív szerepek
– Információ adása és vétele érintéssel
– Az érintés minőségei
– Nyak, váll–kar, csípő–láb grafika a test általános ellazulási állapotának megteremtésére,
– Ízületek izolálása végtagmozgatással
– Végtagok súlyérzékelése aktív, passzív szerepekkel
– A légzés megfigyelése, a légző mozgás szabadsága
– Gyakorlatok képek használatával: olvadás, gyökerezés/ellebegés

A talajon végzett gyakorlatok
– Gurulások különböző testrészek indításával (medence, kézfej, lábfej, fej, spirál, banán, vállon át előre/hátra)
– Tolások, kúszások, mászások, gördülés
– Támaszok. Fekvésben végrehajtott partner munkák
A partner munka
– Súlyérzékelési feladatok talajon, aktív/passzív szerepek
– Egyszerű figyelemirányító gyakorlatok
– Vezető/követő szerep feladatok
– Impulzusadással improvizációba vezetés
A táncforma alaptechnikai elemei
– Gurulások: egyénileg, párban, súlyadással/átvétellel
– Dőlések: egyénileg – talajon, középhelyzetben, állásban; párban – talajra vitel nélkül; csoportban
– Csúszások: egyénileg – talajon, falon; párban – társon: fekvő–, közép– és álló helyzetekben
– Mászások: egyénileg (kéz és lábtámaszok); párban társon: fekvő–, közép– és álló helyzetekben
– Tolások: egyénileg talajon, középhelyzetben, párban fekvő–, közép– és álló helyzetekben, haladás közben
– Húzások: párban fekvő–, közép– és álló helyzetekben, haladás közben
– A kontakt „gördülő pontja”: Egyénileg talajon, labdával, falnál, párban állásban (csak karok és a hát használatával)
– Emelések: test központra
– Statikus helyzetekben, földre vitellel
– Ugrások, elkapások: egyénileg – a talajra érkezések gyakorlása (álló– és támaszhelyzetekbe); párban – medence és válltámasszal, központra érkezések
– Ellensúlyozás: párban – álló helyzetben, szintváltással
– Fejjel lefelé történő dezorientáló gyakorlatok: egyénileg – kéztámaszok, kézállások
– Asztal pozícióból földre kerülések kéztámaszon át
– Bizalmi feladatok: csukott szemes feladatok, vezető /követő szerep feladatok
– Vezetett és szabad improvizációk
– Egyéni, páros improvizációk
– Páros gyakorlatokból felfedező improvizációk
– Fej–fej, hát–hát, tenyér–tenyér, talp–talp érintéssel
– Strukturált improvizáció
Az érzékeléses feladatok
– Csukott szemes bizalmi feladatok: vezető/követő szerepek
– Perifférikus látás megfigyelése
Csoportos játékok
– Térjátékok
– Dinamikai játékok
– Ügyességi játékok
– Figyelemvezetéses játékok, labdával, tapssal
Visszajelzés és verbalitás
– Adott faladat vagy improvizáció utáni visszajelzés
– Óra végi megosztás

– Párban vagy csoportban
– A tanár vezetésével vagy anélkül
Követelmények
A tanuló ismerje a táncforma alaptechnikai elemeit, az érintés különböző minőségeit
A tanuló legyen képes saját testsúlyát érzékelni és használni, a gördülékeny és puha izomtónusra és földhasználatra, a technikai elemek improvizáció közbeni előhívására, kreatívan használni a helyzetek adta lehetőségeket

6. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A figyelemfenntartás képességének, testismeretnek, a mozgásszótárnak, a gömbszerű térérzékelésnek, a
döntéshozatali képességnek, a kreativitásnak, az improvizációs készségnek, a verbális és nonverbális kommunikációnak a fejlesztése.
– Az elengedés/engedés érzet további fejlesztése, differenciálása, finomítása.
– Az izomtónus differenciált használatának fejlesztése, a figyelem hosszabb időn át való fenntartásának kialakítása.
– A gravitáció testre gyakorolt hatásának megismertetése, használatának megtapasztalása.
– A biztonságos súlyadás/átvétel kialakítása.
– Magasabb helyekről (lendületekből) a puha izomtónusú és gördülékeny talajra érkezés elsajátítása.
– Az érintéssel és érintés nélkül történő kommunikációs készség fejlesztése.
– Szóló, duett és trió improvizációkban a súly, a gravitáció, a tér, az érintés és a dezorientáció használatának további fejlesztése.
– Az érzékelés, észlelés és a figyelem által irányított mozgások kiválasztásának fejlesztése az adott pillanatnak megfelelően.
– A döntési képesség fejlesztése.
– Az érzékszervek differenciált használatának további fejlesztése, a figyelem belső irányításának tudatosítása.
– A verbális kifejezés fejlesztése véleményformálás nélkül
Tananyag
Egyéni mozgásfelfedező feladatok
– Mozgások különböző testrészek indításával
– Belső és külső tereket felfedező táncok
– A testközpont, mint motor használata
– A perifériáról indított mozgások: kézfej, lábfej, fejtető, farok csont
– A testközpont és a periféria kapcsolata
– A gerinc mozgásaink felfedezése kéztámasz helyzetekben, átjárhatóság az alacsony, közép és magas szinteken
történő mozgások között
– Tér, idő, dinamikai játékok
Test tudatossági munka
– Az előző év anyagának ismétlése
– Nyak, váll–kar, csípő–láb grafika a test általános ellazulási állapotának megteremtésére

– Végtagok súlyérzékelése, passzív szerepből aktívvá válás
– Ízületek szabad mozgásai végtagmozgatással
– Gyakorlatok képek használatával: fejfonál, hálók, természeti képek
– Autentikus mozgás, a partner tanúja a csukott szemmel mozgó társ táncának
A talajon végzett gyakorlatok
– Gurulások: ismétlések különböző testrészek indításával
– Tolások, kúszások, mászások, gördülések: ismétlések és a mozgások kombinálása, improvizációba vezetése
– Támaszok, gyors és dinamikus átmenetek
– Fekvésben végrehajtott partner munkák
Partner munka
– Súlyérzékelési feladatok középhelyzetekben
– Összetett figyelemirányító gyakorlatok
– Vezető/követő szerepek váltakozása, majd egybeolvadása
– Impulzusadás, ellenállás, kiegészítés, hozzáadás, ellensúlyozás
Technikai elemek
– Gurulások: ismétlések: egyénileg, párban, súlyadással/átvétellel, érintő kísérettel, ellenállással
– Dőlések: egyénileg – talajon, középhelyzetben, állásban, haladással; párban – talajra vitel nélkül és talajra vitellel, hármas csoportokban, minden irányba, 6 fős csoportban, emelésekbe, elkapásokba, improvizációval
– Csúszások: párban – társon: fekvő–, közép– és álló–helyzetekben, haladás közben, a társ követésével, földre vitellel, súlyadással befejezve
– Mászások: egyénileg – kéz és láb támaszok, párban – társon: fekvő–, közép– és álló–helyzetekben, haladás közben, csoportban, földre vitellel
– Tolások: egyénileg talajon, középhelyzetben; párban fekvő–, közép– és álló helyzetekben, haladás közben
– Húzások: egyénileg talajon, középhelyzetben, párban fekvő–, közép– és álló helyzetekben, haladás közben, csoportban, eltérő dinamikai végrehajtások
– A kontakt „gördülő pontja”: egyénileg talajon, párban állásban az egész testfelület használatával, szintváltásokkal
– Emelések: testközpontra, felgurítások statikus és dinamikus helyzetekben, dőlésből hátra vételek támaszba érkezéssel
– Ugrások és elkapások: egyénileg – a talajra érkezések gyakorlása álló– és támasz helyzetekbe, gurulásban, párban – előre, oldalra, hátra ugrások – medence támasszal, központra érkezéssel, statikus és dinamikus helyzetekben
– Ellensúlyozás: párban – álló helyzetben, szintváltással, kipörgetéssel, dinamikus helyzetben forgással
– Fejjel lefelé történő dezorientáló gyakorlatok: egyénileg – kéztámaszok, kézállások, asztal pozícióból földre kerülések kéztámaszon át
– Bizalmi feladatok: csukott szemes feladatok, vezető/követő szerep feladatok
Vezetett és szabad improvizációk
– Egyéni, páros és csoportos improvizációk
– Páros és kis csoportos gyakorlatokból felfedező improvizációk
– Strukturált improvizáció

– Improvizáció képekkel
– A tanár vezetésével vagy anélkül
Érzékeléses feladatok
– Csukott szemes bizalmi feladatok: vezető/követő szerepek
– A perifférikus látás használata
– A látás, nézés mozgásirányító szerepe
– Tapintás, hallás, nyomásérzékelés, energia, erő, inercia
Csoportos játékok
– Térjátékok
– Dinamikai játékok
– Páros és csoportos szerepjátékok
– Figyelemvezetéses játékok labdával
Visszajelzés és verbalitás
– Adott faladat vagy improvizáció után
– Óra végén
– Párban
– Csoportban
– Tanári vezetéssel vagy tanári vezetés nélkül
Követelmények
A tanuló ismerje a táncforma alaptechnikai elemeit, az érintés mélységeit és azok információtartalmát, a tér gömbszerű használatát, a döntéshozáshoz szükséges fizikális készenléti állapotot
A tanuló legyen képes saját testsúlyát érzékelni és használni, a gördülékeny és puha izomtónusra és földhasználatra, a technikai elemek improvizáció közbeni előhívására, az érintésen keresztül kommunikálni, engedni a táncot történni, kreatívan használni a helyzetek adta lehetőségeket

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után
A tanuló ismerje a kontakt improvizáció mozgásnyelvét, alap technikai elemeit, a puha izomtónus használatát, a súly, az érintés, a környezettel és partnerekkel kialakított kontaktus törvényszerűségeit.
A tanuló legyen képes a technikai ismereteit a szabad táncban (duett, trió) előhívni és alkalmazni, döntést hozni és kreatívan megoldani a váratlan helyzeteket.

A művészeti alapvizsga követelményei
A vizsga részei:
A vizsga gyakorlati vizsgából áll
A vizsga tantárgyai és időtartamuk:
Kontakt improvizáció, csoportban 40–50 perc
A vizsga tartalma:
– A szaktanár által összeállított kontakt improvizáció technikai alapgyakorlatok csoportos bemutatása tantermi körülmények között.
– Improvizációs feladatok bemutatása szóló és duett formákban.
– 3–4 perces adott szabályokon alapuló és/vagy szabad kontakt improvizáció duett bemutatása tantermi körülmények között.
A vizsga értékelése:

– A Kontakt improvizáció elveinek és alaptechnikáinak gyakorlati ismerete – mértéke, mennyisége és minősége.
– A tananyag által szerzett ismeretek alkalmazásának minősége.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz
Kísérő hangszerek
Hangzóanyag lejátszására alkalmas lejátszó/erősítő, hangfal
Videó– vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor

LÁBÁN–TECHNIKA

A Lábán–technika – korábbi elterjedt nevén „Európai modern" technika – Rudolf Lábán elméleti rendszerére épül. Nem stílus, hanem táncnyelv alkotó módszer. Lábán táncalkotó elveire épülő, mindig az adott pedagógus, adott tanulókra tudatosan szerkesztett gyakorlat és mozdulatsora. Célja a táncművészet tudatos táncolás útján történő továbbfejlesztése, a tér– és az erőtan adott évi követelményeinek elsajátítása, tudatos használata és verbalizálása
A helyi tanterv és a pedagógus szabadsága az oktatási forma meghatározása, mely lehet másolás alapú, melyben rögzített gyakorlatsorok rendszeres ismétlése történik, improvizáció alapú, ahol a tér és erő princípiumok határozzák meg az improvizáció gyakorlatokat és vegyes típusú, amely a fent említett két forma elegye.
Amennyiben a tanulók alkalmasak rá, kompozíciós feladatokat is tartalmazhat az óra.
Aktív erő–befektetésű mozgások, melyekben mind a könnyű mind az erős erőfajta megjelenik; passzív erő–befektetésű mozgások, melyekben mind a gyenge mind a nehéz erőfajta megjelenik

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A tánc alkotóelemeinek Lábán által rendszerezett, megfelelő szintű megismerése és tudatosítása, kiegészítve, megerősítve a tanszak más évfolyamain megismert tánctechnikák megértését.
– A testtel és az idővel, mint táncalkotó elemekkel kapcsolatos ismereteket bővítése.
– Testtudat, ritmus/idő érzék
– A mozgáslehetőség bővítése, az időben – mint mértékegységben – történő gondolkodás kialakítása
– A tempó különbségek megtapasztalásának elősegítése
Tananyag
A tér alsó szintjén végzett gyakorlatok:
A központból, perifériából (lábujj, kézujj, fejtető), és midlimb–ből (könyök, térd) indított mozdulatok; bodyhalf: (testfél) – jobb–bal oldal, alsó–felső test tudatos, totális használata; diagonális kapcsolat tudatosítása; egyéb, a csoport igényeinek megfelelő testkapcsolat felhasználása
A tér középső szintjén végzett gyakorlatok:
Izolációs gyakorlatok – lábfej, lábujjak, térd, csípő, felsőtest, fej, kar, kézujjak, alsó test: sarok–ülőcsont kapcsolat variációi a gravitáció, mint nehezítő tényező bevonásával; felsőtest: fejtető, farkcsont kapcsolatának mozdulatokban való feltérképezése; felsőtest: hát–kézujjak kapcsolatának megtartása különböző kar és testhelyzetekben

Koordinációt fejlesztő gyakorlatok: bodyhalf (testfél), diagonális kapcsolatok felhasználásával
A gyakorlatok folyamatos nehezítése, a térben való haladás fokozatos bevezetése.
A tér felső szintjén végzett gyakorlatok:
Testkapcsolatok, koordinációk és izolációk alkalmazása; ugrások; emelések
Az idő, mint variációs elem:
A gyakorlatok metruma 2/4, 3/4, 4/4, 5/4 illetve ettől eltérő szabályszerű illetve szabálytalan beosztású is lehet
Az improvizáció, mint módszer használata
Mint egy–egy rögzített gyakorlatsor variációja
Verbalitásfejlesztés:
A tanulók fizikai síkon megélt tapasztalatainak szavakba öntése: egyénileg, csoportos megbeszélés során, írásosos formában
Követelmények
A tanuló ismerje a Lábán Rudolf által meghatározott testkapcsolatokat, mozdulatindítási lehetőségeket, a ritmikai előjegyzések gyakorlati megkülönböztetését, használatát, a különböző tempókat
A tanuló legyen képes a különböző testrészek tudatos izolációjára, totális mozgásra, az izolált testrészek tudatos koordinációjára, ritmus képletek mozgásban való pontos visszaadására, metrum–tartásra

8. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A térismeret rendszerezése, az erőhasználat, mint táncalkotó elem tudatosítása
– A testtudat, ritmus/idő érzék, tértudat fejlesztése
– A saját testen kívüli világ rendszerezése.
– Önmagára, kis és nagycsoportra való figyelés; izomkontroll, optimális izomhasználat; koncentrációs készség fejlesztése
Tananyag
A 27 térirány Lábán Rudolf meghatározása szerint:
6 egy dimenzionális irány: mély, magas, jobb, bal, előre, hátra
12 két dimenzionális irány: bal magas, jobb magas, bal mély, jobb mély, elől magas, elől mély, hátul magas, hátul mély, jobb elől, bal elől, jobb hátul, bal hátul, háromdimenziós irányok jobb elöl magas, jobb elöl mély, bal elöl magas, bal elöl mély, jobb hátul magas, jobb hátul mély, bal hátul magas, bal hátul mély
A 27. irány a táncoló maga
Szagitális tengely és sík, vertikális tengely és sík valamint horizontális tengely és sík
Térben alkotott formák, egyénileg – kocka, mozgásgömb és csoportosan: térrajzok például shapeflow segítségével
Az alap szakkifejezések elméletben és gyakorlatban
Totális mozgás: az izolált mozgás ellentéte, teljes test vagy teljes testrész együttmozgását jelöli
Bodyhalf: testfél, a test vertikális középvonalától számított teljes jobb oldalát vagy teljes baloldalát jelöli
A test köldöknél elhelyezkedő horizontális vonal által elválasztott felső testet, illetve alsó testet is jelölheti

Midlimb: végtag közép, a lábnál a térdet, a karnál a könyököt jelöli
Követelmények
A tanuló ismerje az erőtant és a minőségtant mind elméletben mind gyakorlatban: az egy–, a két– és háromdimenziós irányokat, a 3 alaptengelyt és síkot, a 3 alapvető szintet, a mozgásgömb fogalmát, az aktív és passzív erőhasználatot
A tanuló legyen képes megkülönböztetni a 27 irányt, mozogjon tudatosan az oktaéderben és a kockában. Az izomhasználat tudatos befolyásolása a gravitáció ellenében, összetett minőségű mozdulatok kivitelezése

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz
Kísérő hangszerek
Hangzóanyag lejátszására alkalmas lejátszó/erősítő, hangfal
Videó– vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor

REPERTOÁR

A tanulók megismerkednek, és részletesen elemzik a hazai és nemzetközi modern tánc repertoárt. Létrehozzák saját egyéni alkotásaikból álló mozgás nyelvüket. Kialakul egyfajta önálló gondolkodásmód és egyéni véleményalkotási képesség a táncművek, koreográfiák elemzése során. A tanulók lehetőséget kapnak az egyéni és csoportos megnyilvánulásokra, önálló alkotások létrehozására és bemutatására. Felmérhetik, és tudatosan fejleszthetik tanulási képességeiket, stílusérzéküket.

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A tanulót tegye képessé a modern órákon tanult ismeretek felhasználásával egyéni és csoportos koreográfiák elsajátítására és minőségi előadására.
– Alakítsa ki a csoport kooperáció, az együtt gondolkodás és az alkotás képességét
Tananyag
A megismert táncstílusokra, mozgásanyagra építve a szaktanár által kiválasztott, betanított vagy felújított művek előadása. A tananyagnak tartalmazni kell az előző évfolyamokban tanult lépésanyagokat, ismereteket
Követelmények
A tanuló ismerje a tanulás szempontjait, folyamatát, az előadott mű lépésanyagát, stílusát
A tanuló legyen képes a koreográfia elemeinek gyors és lényegi elsajátítására, a tanult tánc tudatos, művészi előadására. A tanuló rendelkezzen a társakhoz való alkalmazkodás képességével

8. évfolyam
Fejlesztési feladatok
A tanulót tegye képessé az eddig tanult ismeretek felhasználásával egyéni és csoportos koreográfiák elsajátítására és minőségi előadására. Alakítsa ki a csoport kooperációt, az együtt gondolkodás és az alkotás képességét. Motiválja a tanulót az eddig betanult koreográfiák művészi előadásának továbbfejlesztésére, elmélyítésére

Tananyag
A megismert táncstílusok mozgásanyagára építve a szaktanár illetve a tanulók által létrehozott művek előadása.
A tananyagnak tartalmazni kell az előző évfolyamokban tanult lépésanyagokat, ismereteket. Megismerkednek a modern repertoár jellegzetes műveivel, és a szaktanár vezetésével elemzik. Ezekből ihletet meríthetnek és az adott koreográfiához hasonló, rövid műveket készítenek. A modern repertoárból a szaktanár feladata kiválasztani a feldolgozandó műveket
Követelmények
A tanuló ismerje az eddig elsajátított koreográfiák lépésanyagát
A tanuló legyen képes a koreográfia elemeinek gyors és lényegi elsajátítására, a tanult tánc tudatos, művészi előadására. A tanuló rendelkezzen a társakhoz való alkalmazkodás képességével

9. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A tanulót tegye képessé az eddig tanult ismeretek felhasználásával egyéni és csoportos koreográfiák elsajátítására és minőségi előadására
– Alakítsa ki a tanulóban az önálló tanulás és önfejlesztés képességét.
– Motiválja a tanulót az eddig betanult koreográfiák művészi előadásának továbbfejlesztésére, elmélyítésére
Tananyag
Megismerkednek a modern repertoár hazai és nemzetközi műveivel. A szaktanár irányításával előre kiválasztott és meghatározott részletek önálló betanulása. A modern repertoárból a szaktanár feladata kiválasztani a feldolgozandó műveket
Követelmények
A tanuló ismerje az adott koreográfiák pontos lépésanyagát és rendelkezzen az adott darabhoz tartozó alapismeretekkel
A tanuló legyen képes a koreográfia elemeinek gyors és lényegi elsajátítására, a tanult tánc tudatos, művészi előadására. A tanuló rendelkezzen az önálló tanulás képességével, művészi alázattal és együttműködési képességgel

10. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A tanulót tegye képessé az eddig tanult ismeretek felhasználásával egyéni és csoportos koreográfiák létrehozására és minőségi előadására
– Alakítsa ki a tanulóban az önálló tanulás, az önfejlesztés és a csoporttal való együttműködés, együttgondolkodás képességét
– Motiválja a tanulót az eddig elsajátított koreográfiák művészi előadásának továbbfejlesztésére, elmélyítésére és az önálló véleményalkotásra
Tananyag
Megismerkednek az aktuális modern repertoár hazai és nemzetközi műveivel
A modern repertoárból a szaktanár és a tanuló közös feladata kiválasztani a feldolgozandó műveket
Az eddig megismert, elsajátított és feldolgozott mozgásrepertoár felhasználásával a tanulók létrehoznak rövid önálló koreográfiákat, műveket
Követelmények
A tanuló ismerje az adott koreográfiák pontos lépésanyagát és rendelkezzen az adott darabhoz

tartozó alapismeretekkel
A tanuló legyen képes a koreográfia elemeinek gyors és lényegi elsajátítására, az önfejlesztésre és a tanult tánc tudatos művészi előadására.
A tanuló rendelkezzen az önálló gondolkodás, művészi alázat és az együttműködés képességével

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz
Kísérő hangszerek
Hangzóanyag lejátszására alkalmas lejátszó/erősítő, hangfal
Videó– vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor

GRAHAM–TECHNIKA

A Graham–technika az első önálló mozdulatkinccsel, táncnyelvvel, dinamikai elvekkel, didaktikai rendszerrel felvértezett moderntánc rendszer, mely a mai napig inspirációs forrás a színpadi tánc, a tánckultúra fejlesztés világában, nem utolsósorban a táncpedagógia hatékony eszköze.
A tantárgy tanításának célja a speciális és széles körben hasznosítható dinamikai alapelveket tartalmazó technika megismertetése.

Továbbképző évfolyamok

9. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A testtudat fejlesztése, ritmikai, dinamikai, előadói képességek, a mozgáskultúra tudatosságának fejlesztése, a fogalmi ismeretek, a szakterminológia bővítése.
– A tananyagból nyert ismeretek beépítése más tánctechnikák gyakorlati és elméleti ismereteibe, megtalálva a különbségeket és párhuzamokat.
– Az alapelemek, alapsorozatok és azok technikai, dinamikai és stiláris jellemzőinek, a Graham–technika speciális térhasználatának felismertetése.
– A diagonális mozgás fejlesztése
Tananyag
Alapelemek, alapsorozatok
Talajon végzett gyakorlatok:
Bounces: a törzset és a medenceízületeket fokozatosan bemelegítő, rugózó gerincmozgások
Breathing: a légzés bevonása a törzs, majd a teljes test mozgásába
Spiral: a spirális mozgások alapja, a gerincforgatás, mely előkészíti a talajról fölemelkedés és az oda–vissza ereszkedés technikáját
Contraction–release: a testközpont, mint minden mozgás kiindulópontja
Álló helyzetben végzett gyakorlatok
Brush: a lábfő, boka, térd bemelegítése
Plié: az emelkedés, ereszkedés és az ugrás előkészítése
Plié–contraction–release, a lábak combtőből való mozgatása, lendítések, emelések s azok kombinációinak formájában, a központból indítva
Térben haladó gyakorlatok
Walk – diagonális lépés–, járás–, futásgyakorlat
Triplet – hármaslépések, irányváltásokkal, ritmizálással
Skip – ugrások egyik lábról a másikra, haladva

Az év végére az alapelemek és sorozatok ritmikai, tempóbeli, térbeli variációkkal gazdagíthatók
Követelmények
A tanuló ismerje a Graham–technika, mint a klasszikus balettől eltérő, első teljes moderntánc rendszer alapelveit, a technika alapelemeit, alapsorozatait, azok helyes végrehajtásának szempontjait és a Graham–technika helyét a tánctörténetben
A tanuló legyen képes az alapelemek és alapsorozatok felismerésére, azok technikai, dinamikai és stiláris szempontból helyes végrehajtására

10. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A testtudat fejlesztése, a ritmikai, dinamikai, előadói képességek, a mozgáskultúra tudatosságának fejlesztése, a fogalmi ismeretek, a szakterminológia bővítése.
– A tananyagból nyert ismeretek beépítése más tánctechnikák gyakorlati és elméleti ismereteibe, megtalálva a különbségeket és párhuzamokat.
– Az alapelemek, alapsorozatok és azok technikai, dinamikai és stiláris jellemzőinek, a Graham–technika speciális térhasználatának felismertetése.
– A diagonális mozgás és a mozgáskombináció fejlesztése
Tananyag
Talajon végzett gyakorlatok: bounce, breathing, spiral, contraction–release ritmikai és dinamikai nehezítésekkel Spirál IV. pozícióban, fold – a bonyolultabb törzsfordítási gyakorlat a testközpont–indítású "contraction–release" és a spirális mozgások ötvözése, föl/leereszkedés a talajról/talajra
Álló középgyakorlatok: a gravitáció felhasználásával és leküzdésével, valamint a lendület felhasználásával és fékezésével
Brush, plié, plié–contraction–release, a lábak combtőből való mozgatása, lendítések, emelések, s azok kombinációinak formájában
Weight shift, suspension: testsúly eltolással, elbillentéssel
Térben haladó gyakorlatok,
Walk – diagonális lépés–, járás–, futásgyakorlat
Triplet – hármaslépések, irányváltásokkal, ritmizálással
Skip – ugrások egyik lábról a másikra, haladva. A diagonális–haladó gyakorlatok bővítése: lépéskombinációk; az eddig álló helyzetben végzett gyakorlatok kimozdítása különböző terekbe, fordulatok kidolgozása a spirál elv alapjain
Alapugrások különböző terekben, eltérő ritmikával, a "contraction–release", valamint a "spirál" elemeinek alkalmazása az ugrások közben
Gyakorlatsor, füzér összeállítása koreografált formában, az elvégzett 2 év anyagának szemléltetésére, az egyéni képességek bemutatására
Követelmények
A tanuló ismerje a Graham–technika, mint a klasszikus balettől eltérő, első teljes moderntánc rendszer alapelveit, a technika alapelemeit, alapsorozatait, azok helyes végrehajtásának szempontjait és a Graham–technika helyét a tánctörténetben
A tanuló legyen képes az alapelemek és alapsorozatok felismerésére, azok technikai, dinamikai és

stiláris szempontból helyes végrehajtására

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz
Kísérő hangszerek
Hangzóanyag lejátszására alkalmas lejátszó/erősítő, hangfal
Videó– vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor

IMPROVIZÁCIÓ ÉS KOMPOZÍCIÓ

Az improvizáció elnevezésű tantárgy Rudolf Lábán elméleti rendszerére épül. Ez a struktúra nem stílus, táncnyelv, hanem táncnyelv alkotó módszer. Lábán táncalkotó elveire épülő, mindig az adott pedagógus adott tanulókra tudatosan szerkesztett gyakorlatsora. Célja a táncművészet tudatos táncolás útján történő továbbfejlesztése
Az improvizáció, mint táncforma alkalmazása elősegíti a tanuló egyedi mozgásszótárának bővítését. A képzés célja, hogy a tanuló képes legyen a tánc alkotóelemeinek megismerésére, tudatos alkalmazására A Lábán módszer a mozgás egyetemes szabályszerűségeire, lehetőségeire mutat rá, fejlesztve ezzel a már előző évfolyamokban megismert moderntánc–technikák megértését, tudatosabb kivitelezését
A kompozíció az improvizáció rendszere mentén integrálja a különböző művészeti ágak kompozíció elméleteiben felhalmozott tudást. A tantárgy a tanuló saját mozgásmemóriáját, struktúrafelismerő, illetve alkotóképességét, kommunikációs eszközeit fejleszti, valamint megalapozza a lehetőségét annak, hogy a későbbiekben aktív alkotóvá váljon egy koreográfus mellett vagy önállóan is

Továbbképző évfolyamok

9. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Kreativitásfejlesztés
– Az integrált gondolkodásmód: érzelmi–szellemi–fizikai önvaló összekapcsolása
– Testtudat fejlesztés: a test és az idegrendszer, izom, csont és szalagrendszer közötti kapcsolat tudatosítása
– Az érzelmek verbalizálásának elősegítése
– Az érzelmek mozdulati absztrahálásának elősegítése
– A struktúrában való gondolkodás képességének fejlesztése
Tananyag
A test, a tudat és az érzelmek kapcsolatán alapuló egyéni illetve csoportos kooperációt igénylő improvizációs feladatok
Szabályrendszeren alapuló kötött és szabad improvizációk
Szabálykövető és szabályteremtő jelenlét
Zártkörű improvizációs bemutatók az előadói helyzet megtapasztalása érdekében
Hazai és külföldi, példaértékű előadások megtekintése és elemzése
Kortárs alkotókkal való eszmecsere
Követelmények
A tanuló ismerje az anatómia alapjait mind elméletben mind gyakorlatban. A tanuló képes legyen kifinomult idegrendszerről tanúskodó egyéni jegyeket viselő mozgás–improvizációs folyamatokat

létrehozni A tanuló legyen képes önállóan és kisebb csoportokban is – felismerhető rendszeren alapuló – rövid mozgásetűdök alkotására

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– A kreativitás fejlesztése
– A tér, mint absztrakció felismerése
– A tér, mint eszközzel való játék fejlesztése (távolságok, irányok, formák, képzőművészeti eszközök alkalmazása)
– A tér szerkeszthetőségének felismerése (2 és 3 dimenziós művek példája alapján)
– A tér, mint színpadi eszköz feltérképezése (díszlet, színpadi szabályok, perspektíva)
– A téridő kapcsolat élményének megtapasztalása
– Az idő, mint absztrakció felismerése
– Az idő szerkeszthetőségének felismerése (zenei struktúrák, előadás struktúrák, irodalmi struktúrák)
– Az idő, mint színpadi eszköz feltérképezése (színpadi idő, film idő, real time)
– Az idő, mint eszközzel való játék fejlesztése

Tananyag

A tér és az idő témájában adott egyéni illetve csoportos kooperációt igénylő improvizációs feladatok
Szabályrendszeren alapuló kötött és szabad improvizációk
Szabálykövető és szabályteremtő jelenlét
Alkotói rendszerek ismertetése
Alkotói rendszerek másolása
Új alkotói rendszerek létrehozása
Zártkörű és nézők számára is nyitott improvizációs bemutatók az előadói helyzet megtapasztalása érdekében.
Zártkörű és nézők számára is nyitott kompozíciók bemutatása a visszajelzés (negatív és pozitív kritikák) megtapasztalása érdekében.

Követelmények

A tanuló ismerje a tér és az idő kulturálisan elfogadott szabályait, a társművészetek szerkesztési modelljeit, egyéni, kiemelkedő megoldásait
A tanuló legyen képes a tér és az idő kulturálisan elfogadott szabályainak újraértelmezésére, a régi modelleket új kontextusba helyezni

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz

Kísérő hangszerek.
Hangzóanyag lejátszására alkalmas lejátszó/erősítő, hangfal.
Videó– vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor.

14.2 Képző- és iparművészeti ág (Grafika és festészet tanszak)

A képző- és iparművészeti oktatás általános fejlesztési követelményei

Kiemelt kompetenciák a képző–és iparművészeti oktatás területén

A kiemelt kompetencia területek a vizuális művészeti alkotótevékenység által a személyiség fejlesztését, az önkifejezés kibontakoztatását segítik.

Olyan tulajdonság–együttest alakítanak ki, amely lehetővé teszi a változó élethelyzetekhez való rugalmas alkalmazkodást, a probléma felismerést, a probléma megoldást.

A képzés struktúrája

Tanszakok és tantárgyak

Képzőművészeti tanszak (előképző 1–2. évfolyam + 1–3. alapfokú évfolyam)

Főtárgy:

Vizuális alapozó gyakorlatok (előképző 1–2. évfolyam)

Grafika és festészet alapjai (1–3. alapfokú évfolyam)

Kötelező tantárgy:

Vizuális alkotó gyakorlat (1–10. évfolyam)

Választható tantárgy: -

Tanszakok és főtárgyaik a 4. alapfokú évfolyamtól a továbbképző 10. évfolyamáig

Grafika és festészet tanszak - **Grafika és festészet műhelygyakorlat**

Választható tantárgyak: -

A tantárgyak tartalma

Moduláris rendszer szerint alapmodul a vizuális alkotó gyakorlat, a grafika és festészet alapjai, egyedi szakmai modul a műhelygyakorlat. A vizuális alapozó gyakorlatok az előképző első két évfolyamának komplex művészeti tantárgya. Sokszínű alkotó játékra ad lehetőséget. A legkülönfélébb anyagok, eszközök, technikák megismerése segíti a gyermekek kreativitásának kibontakozását és a tradicionális kézművesség értékeinek továbbadását.

A vizuális alkotó gyakorlat a képző–és iparművészeti ág, az ősi és kézműves tárgyformálás, a médiaművészet sokféle tevékenységének megismertetésére szolgál. Feladata a vizuális eszköztár bővítése, a művészi kifejezési formanyelv kialakítása, gazdagítása, változatos kreatív feladatsorokon keresztül.

A grafika és festészet alapjai tantárgy a képi kifejezés változatos módjainak elsajátítását és alkalmazását teremti meg. Előkészíti és megalapozza a művészi igényű szakmai munkát. A műhelygyakorlat lehetővé teszi az ősi, a hagyományos és a kortárs képző– és iparművészeti, valamint médiaművészeti szakirányú tevékenységek elsajátítását. A tanuló a helyi lehetőségektől függően a műhelygyakorlatok közül érdeklődésének és képességének megfelelően választ.

Óraterv

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előképző		Alapfok						Továbbképző			
	1.	2.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Főtárgy	2	2	4	4	3–4	3–4	2	2	2–3	2–3	2	2
Kötelező tantárgy							2	2	1	1	2	2
Kötelezően választható tantárgy					1–2	1–2			1	1		
Választható tantárgy	2	2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2
Összes óra	**2–4**	**2–4**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**

A fenti táblázat „Összes óra” rovatában az első számok az ajánlott heti minimális óraszámra, míg a második helyen szereplő számok a szakmai program optimális teljesítéséhez szükséges időre utalnak. Az előképző évfolyamokat nem kötelező elvégezni.

A vizuális alkotó gyakorlat és a műhelygyakorlatok óraszáma 1–3 vagy 3–1 arányban átcsoportosítható.

A tanítási órák képzés ideje: 45 perc

Bemeneti kompetenciák: iskolai előképzettség nem szükséges

Szakmai kompetenciák

A környezet által közvetített üzenetek befogadása
A környezet által közvetített üzenetek értelmezése
Tervezési készség
Alkotói magatartás
Kreativitás
Vizuális gondolkodás
Vizuális kifejezőkészség
Eszközhasználati készség
Anyaghasználati készség
Komplex szemlélet
Tudatos környezetformálás igénye
Biztonságos munkavégzés képessége
Az esztétikum iránti igény és befogadóképesség
Problémaérzékenység
Véleményformálási képesség

Személyes kompetenciák:

Nyitottság
Fejlődőképesség
Önállóság

Önkifejezés
Rugalmasság
Érzékenység
Kísérletező kedv
Interaktivitás (személyközi kapcsolatok aktivitása, kooperáció).
Társas kompetenciák:
Motiválhatóság
Empatikus készség
Együttműködési készség
Kezdeményezőkészség
Segítőkészség
Módszerkompetenciák:
Figyelemösszpontosítás
Gyakorlatias feladatértelmezés
Ismeretek helyénvaló alkalmazása
Következtetési képesség
Kreativitás, ötletgazdagság
Módszeres munkavégzés
Nyitott hozzáállás
Probléma felismerés, –megoldás
Tervezési készség
Új ötletek, megoldások kipróbálása
A munkakörnyezet tisztántartása

A MŰVÉSZETI ALAPVIZSGA ÉS ZÁRÓVIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A művészeti alapvizsgára és záróvizsgára bocsátás feltételei
Művészeti alapvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó alapfokú évfolyamát sikeresen elvégezte, és a vizsgára jelentkezett.
Művészeti záróvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó továbbképző évfolyamát sikeresen elvégezte, és a vizsgára jelentkezett.
A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményei, feladatai meghatározásának módja
A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményeit, vizsgafeladatait – valamennyi vizsga tantárgy tekintetében – az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja figyelembevételével kell meghatározni.
A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a követelmények alapján a vizsgát szervező intézmény állítja össze oly módon, hogy azokból mérhető és elbírálható legyen a tanuló felkészültsége és gyakorlati tudása.
Az alapvizsga és záróvizsga feladatait a vizsgabizottság elnöke hagyja jóvá. Amennyiben az nem, felel meg a követelményeknek, átdolgoztathatja.
A művészeti alapvizsga és záróvizsga vizsgatantárgyak
– Műhelygyakorlat
– Vizuális alkotó gyakorlat
A fentieken felül szabadon választható vizsgatantárgy: (részletes leírás a 3/2011. (I. 26.) NEFMI

rendelet 2. számú mellékletben) pl. Művészettörténet, népművészet
A szabadon választható vizsgatantárgyak esetén a művészeti alapvizsga és záróvizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészekből áll. A szabadon választható tantárgyak közül vizsgatantárgynak csak az a tantárgy választható, amelyet az intézmény pedagógiai programja szerint biztosít, valamint amely esetében a tanuló a tantárgy tanításának utolsó évfolyamán az előírt tantárgyi követelményeknek eleget tett.
A művészeti alapvizsga és záróvizsga egyes részei alóli felmentés
Mentesülhet (részlegesen vagy teljes mértékben) az adott tantárgyból a művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga letétele alól az a tanuló, aki az országos művészeti tanulmányi versenyen – egyéni versenyzőként – helyezést ért el vagy a versenyfelhívásban meghatározott teljesítményi szintet teljesítette.
Ha a tanuló már rendelkezik a képző– és iparművészeti ág valamelyik tanszakán megszerzett alapvizsga– vagy záróvizsga–bizonyítvánnyal, akkor felmentés adható a vizuális alkotógyakorlat főtárgyból. A műhelygyakorlat vizsgarész alól felmentés nem adható.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga minősítése
A tanuló teljesítményét a művészeti alapvizsgán és a záróvizsgán vizsga tantárgyanként külön–külön osztályzattal kell minősíteni.
A művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga eredményét a vizsga tantárgyakból kapott osztályzatok számtani közepe adja. Ha az átlagszámítás eredménye öt tizedre végződik, a vizsga tantárgy végső eredményének a meghatározásában a műhelygyakorlat tantárgyból kapott osztályzat a döntő.
Eredményes művészeti alapvizsgát, illetve záróvizsgát tett az a tanuló, aki valamennyi előírt vizsga tantárgy vizsgakövetelményeit teljesítette.
Sikertelen a művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga, ha a tanuló valamely vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból elégtelen érdemjegyet kapott. Sikertelen vizsga esetén a tanulónak csak abból a vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból kell javítóvizsgát tennie, amelynek vizsgakövetelményét nem teljesítette.

VIZUÁLIS ALAPOZÓ GYAKORLATOK

A vizuális alapozó gyakorlatok célja az érzékelés, a befogadó készségek fejlesztése. A művészettel való játékos ismerkedésen keresztül a pozitív lelki tulajdonságok gyarapítása, az esztétikai érzékenység, a nyitottság kialakítása.
A kifejezéshez, alkotáshoz szükséges képességek fejlesztése.
Az alapozó gyakorlatok feladata az alkotói képességek fejlődéséhez való hozzájárulás komplex, játékos, élményszerű művészeti tevékenységek által.

Előképző évfolyamok

1–2. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A közvetlen érzéki tapasztalás (hallás, látás, tapintás) útján megszerzett élmények képi, plasztikai feldolgozási képességének fejlesztése.
– A természeti és tárgyi környezet szépségeinek felfedeztetése.
– A hagyományok élményszerű megismertetése.
– Egyszerű kézműves tevékenységek iránti nyitottság kialakítása:

– Az arányok, színek, formák, felületek, tömegek és a tér felfedeztetése játékos tevékenységeken keresztül.
– Az önkifejezés változatos formáinak megismertetése.
– Az egyéni és csoportos alkotómunka alapelemeinek elsajátíttatása.
– Örömteli munkával a személyes megnyilvánulásnak teret adó alkotótevékenység motiválása.
– Kreatív munkára és gondolkodásra nevelés.

Tananyag

Feladatcsoportok

Érzékszervi tapasztalások
– Színek, formák, hangok megfigyelése, hasonlóságaik észrevétele
– Hangokkal, mozgással, látvánnyal való analogikus játékok
– Dramatizálással, mozgással, hanggal érzelmek, élmények kifejezése
– A ritmus és a megélt mozgás vizuális megjelenítése

Vonal, forma
– A vonal és a folt megjelenési formái a valóságban és a képzőművészetben
– A forma gazdasága
– Pont–, vonal–, folt– és formaképző játékok

Felületek
– A környezet felületeinek megismerése élményszerű tapasztalatok biztosításával
– Felületképzési játékok síkban és plasztikában változatos anyagokkal

Méretek és arányok

A méretek és arányok érzékletes megtapasztalása (kisebb, nagyobb; hosszabb, rövidebb, sovány, kövér)
– Játékos arányváltó feladatok

A színek világa
– A színek hangulati hatásának átélése, alkalmazása
– Színkeverési játékok

Téri élmények
– A sík és a tér megtapasztalása
– Térjátékok (kinn, benn fent, lent). Zárt és nyitott terek
– Téri élmények rajzi, plasztikai megjelenítése

Idő élmények
– Az idő múlásának és a változás megtapasztalása
– Eseménysort kifejező képsorozat, leporelló készítése
– Egyszerű animációs játékok

Mese és valóság
– A mesebeli világok, lények, történések síkban és plasztikában
– Környezetünk formái, szereplői sík és plasztikus formában

Tárgykészítés
– Játékok, használati és ajándéktárgyak létrehozása (mézeskalács, textilfonatok, papírhajtogatások, papírdombormű, agyag– vagy gipszfigurák)
– Hagyománytárgyak készítése

VIZUÁLIS ALKOTÓ GYAKORLAT

A vizuális alkotó gyakorlat célja a tanuló egyéni, kreatív személyiségjegyeinek előhívása, az ismeretek, élmények feldolgozásának segítése, a pozitív lelki tulajdonságok megerősítése a képi emlékezet és képzelet gazdagításával, a vizuális gondolkodás és kifejezőkészség fejlesztésével, valamint az esztétikai érzékenység és befogadó készség kialakításával.
A tantárgy feladata a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő, erős belső motivációra épülő, változatos alkotó folyamatok biztosítása, melyek lehetővé teszik a csoportos és egyéni kreatív tevékenységformák megismerését, feltárják az értékmegőrzés, értékteremtés lehetőségeit, kialakítják a formák, színek használatában való jártasságot.
Az egyes témák, témacsoportok változatos feldolgozása, a különféle képzőművészeti technikák gyakorlásához szükséges eszközök és anyagok használatának megismertetése, a népművészeti és művészettörténeti ismeretek aktív beépítése az alkotó tevékenységbe. A baleset–, munka–környezet és tűzvédelmi szabályok betartatása.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Az alapvető képzőművészeti technikák segítségével a látvány és jelenségek befogadására, értelmezésére való ösztönözés, gondolatainak, terveinek képi vagy plasztikai megoldásán keresztül.
– A művészeti tevékenységekhez szükséges eszközhasználat, anyagalakítás megismertetése kép és tárgykészítés vagy egyéb alkotófolyamat végigvitelével.
– A tanuló figyelmes, kitartó munkavégzésének fejlesztése.

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek
A síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok és eszközök
Különféle képző– és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák
Kézműves és népművészeti technikák
Mesék jellegzetes történetvezetése
Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai
Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok
Feladatcsoportok
Mesék, kalandos történetek
– Egyéni fantáziára épülő illusztratív mesefeldolgozások
– Elbeszélés vonalakkal, különböző vonalminőségek keresése
– Vonalrajzos kompozíciók különféle alapformákban, hangsúlyos kontúrok alkalmazásával (ceruza, filctoll, zsírkréta és vízfesték)
Színes világok megelevenítése
– Kitalált történetek feldolgozása színes kompozícióban
– A színek hatása, érzelmi ereje
– Színkontrasztok, színharmóniák (színes ceruza, pasztell, tempera, kevert technikák)
Plasztikus figurák
– A szereplők megjelenítése – mesehősök, állatfigurák (mintázás agyagból, gipszfaragás,

papírmasé)
– Figurateremtés, jellegzetes arányok, karakterjegyek – bábfigurák készítése
Megszemélyesítés
– Síkfigurák kialakítása (papírtépés, ragasztás, kivágás, festés)
– Álarcok, maszkok, készítése (papír, gipsz, agyag, papírmasé)
Mesék birodalma
– A kiválasztott mesehősök környezetének feldolgozása különféle technikákkal (ceruzák, tollak, tusrajz)
– A természeti és ember alkotta környezet modellezése, újrateremtése a fénymásolt elemek, motívumok segítségével
– Hangulati elemek megjelenítése (vidám, mozgalmas, kopár, félelmetes)
Varázslatos tárgyak, különös eszközök
– Edények, eszközök kialakítása (agyagból, karcolt díszítéssel)
– Az adott történethez kapcsolódó valós tárgyak, varázseszközök készítése
– A gyapjú–, a textilanyagok tulajdonságai, felhasználási lehetőségei
– Különféle hagyományos kézműves technikák, díszítési módok alkalmazása
– Természetes anyagok, ágak, termések alakítása, felhasználásuk más anyagokkal együtt
Figura és mozgás
– A történet szereplőinek megjelenítése ecsetvázlattal, színfoltokkal (álló–, guggoló, több–kevesebb figura, árnyképek)
– Mozgás, mozdulat, mozdulatsor megjelenítése egyszerű animációs eszközökkel
– Emberi figurák és állatfigurák mintázása – különféle mozdulatok megjelenítése
Minta, jel, jelkép
– A mintaképzés síkbeli és plasztikus módjai
– Megőrzött nyomok az agyaglapon (üzenetek, lenyomatok készítése különböző eszközökkel)
– A törzsi művészet mintakincse, motívumgyűjtés (sgrafitto jellegű viaszos technika, festés, karcolás agyagba)
– Papírkivágások – szimmetria, pozitív–negatív formák, ritmusok, sorminták
– Fonások papírcsíkokkal, színes fonalakkal, zsinórokkal
– Szám–, állati és növényi szimbólumok a mesék világában
– Pecsétek, szerencsét hozó tárgyak, amulettek készítése (agyag, gipsz, talált, gyűjtött tárgyak)
Időkerék – évszakváltások
– Az évszakokhoz fűződő népi hagyományok képi, plasztikai feldolgozása
– Mézeskalácsformák rajzolása, tervezése
– A népi kézművesség néhány jellegzetes eleme, technikája
Értékelés és kiállítás–rendezés
Követelmény
A tanuló ismerje:
– a témához kapcsolódó formákat, színeket, motívumokat,
– az alapvető ábrázolási technikákat,
– az egyszerű kézműves technikai fogásokat, plasztikus megoldásokat.
Legyen képes:
– motívumgyűjtésre, feldolgozásra,
– vázlatok készítésére,

– vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és sokszínű alkalmazására,
– ügyelni a képek kidolgozottságára, technikai következetességére.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– A vizuális művészetek műfaji sajátosságainak, anyagainak és eszközeinek megismertetése a kézműves tárgyformálás egyes elemeinek, technikai fázisainak kipróbálásán keresztül.
– Az alkotási folyamat során a képzelet, a tapasztalat és az emlékezet élményanyagának mozgósítása, az önkifejezés lehetőségeinek felfedeztetése.
– A környezet által közvetített üzenetek befogadtatása, értelmezése.
– A tanuló egyéni, kreatív személyiségjegyeinek előhívása, az ismeretek, élmények feldolgozásának segítése.
– A tanuló érdeklődésének felkeltése, fenntartása, kitartó munkavégzés képességének fejlesztése.

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek
Ábrázolás és tárgyalkotás az életkori sajátosságoknak megfelelő, változatos alkotó folyamatokba illesztve
A síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok, eszközök csoportos és egyéni kreatív használata
Az értékmegőrzés, értékteremtés lehetőségei
A formák, színek használatában való jártasság
Kézműves és képzőművészeti technikák
Az egyes témák, témacsoportok többirányú feldolgozása
A különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai
Népművészeti hagyományok, művészettörténeti érdekességek
Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok
Feladatcsoportok
– Elbeszélés vonalakkal
– Hétköznapi történetek fő motívumainak megjelenítése
– Feldolgozása különféle vonalrajzos kompozíciókban
– Hangsúlyos kontúrok alkalmazása (ceruzák, tollak, tusrajz)
– Leporelló készítése az egyes jelenetek összeállításával
A színek érzelmi ereje
– Saját élmények feldolgozása színes kompozíciókban
– Színkontrasztok, színharmóniák alkalmazása (színes ceruza, pasztell, tempera, kevert technikák)
Plasztikus figurák – formai felfedezések
– Kedvenc állatok – állatfigurák és figurális dombormű mintázása
– Sosemvolt lények életre keltése (mintázás agyagból, gipszfaragás, papírmasé)
– Agyagplasztikák, figurák készítése, díszítésük földfestékkel
Szabadon formálható anyag
– Ünnepek régen és ma
– Személyes tárgyak, ünnepi ajándékok készítése különféle anyagokból
– Az ünnep díszletei
Tér és idő feldolgozása
– Adott történet, valamilyen folyamat megjelenítése képsorozattal vagy egyszerű fázisrajzokkal

(tempera, tollrajz)
– Eseménynaptár – képsorozatok készítése monokróm és színes technikákkal
– Az otthoni környezet modellezése agyagból. A tér átalakítása
– A mi városunk – nagyméretű, színes kompozíciók, csoportmunkában (plasztikus megjelenítés papír, papírmasé és más anyagokkal)
Minta, jel, jelkép
– A mintaképzés síkbeli és plasztikus módjai
– A magyar népművészet mintakincse – motívumgyűjtés
– Fonások hánccsal, színes fonalakkal, zsinórokkal
– Növények stilizált megjelenítése (sgrafitto jellegű viaszos technika, festés, karcolás agyagba)
– Geometriai szimbólumok (négyzet, kör, felfelé – lefelé mutató háromszög, csillag, egymásba kapcsolódó körök)
– Pecsét faragása, idolok, amulettek készítése (agyag, gipsz)
A tárgykészítés folyamata
– Ismerkedés a gyapjú–, a textilanyagok tulajdonságaival, felhasználási lehetőségeivel
– Ünnepi jelkép megjelenítése nemezen (tarsolyfedőlap)
– Különféle hagyományos kézműves technikák, díszítési módok alkalmazása
– Természetes anyagok, ágak, termések alakítása, felhasználásuk más anyagokkal együtt
– Ragasztóanyagok, ragasztási technikák megismerése
– Ékszerkészítés gyönggyel és más természetes anyagokkal
Évszakváltás
– Az ünnepekhez fűződő népi hagyományok képi, plasztikai feldolgozása
– Mézeskalácsformák rajzolása, tervezése
– A népi kézművesség néhány jellegzetes eleme, technikája
– Változások az ünnepi szokások körében – páros képek készítése
Megszemélyesítés
– Én és a külvilág – Önarckép, jellegzetes arányok, karakterjegyek
– Az önismeret útjai – az emberi arc arányai, a karakter, a mimika megjelenítése
– Meglévő portréfotók felhasználása, nagyítása (ismétlődések, átírások, fénymásolatok segítségével)
– Alakoskodások – szimbolikus tartalmak megjelenítése az arcábrázoláson keresztül
– Maszkok, készítése (papír, gipsz, agyag, papírmasé)
Értékelés és kiállítás–rendezés

Követelmény
A tanuló ismerje:
– a témához kapcsolódó formákat, színeket, motívumokat,
– az alapvető ábrázolási technikákat,
– az egyszerű kézműves technikai fogásokat, plasztikus megoldásokat.
Legyen képes:
– motívumgyűjtésre, feldolgozásra,
– vázlatok készítésére,
– vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és sokszínű alkalmazására,
– ügyelni a képek kidolgozottságára, technikai következetességére.

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Az ismeretek, élmények befogadásának, feldolgozásának segítése, a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő, változatos alkotó folyamatokba való bevonásával.

– A csoportos és egyéni alkotótevékenységek formáinak megismertetésével a tanuló kreatív személyiségjegyeinek, pozitív lelki tulajdonságainak előhívása, megerősítése.

– A képi emlékezet és képzelet gazdagítása, az esztétikai érzékenység, nyitottság kialakítása.

– A népművészeti és művészettörténeti ismeretek alkotó tevékenységhez kapcsolódó aktív beépítése.

– A vizuális kifejezéshez, alkotáshoz szükséges készségek fejlesztése.

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek

Ábrázolási és tárgyalkotási ismeretek

A síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok és eszközök

Különféle képző– és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák

Népművészeti ismeretek, művészettörténeti érdekességek

Kézműves és népművészeti technikák

Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatcsoportok

Elbeszélés vonalakkal

– Legendás történetek megjelenítése, feldolgozása különféle vonalrajzos kompozíciókban

– Hangsúlyos kontúrok alkalmazása (ceruzák, tollak, tusrajz)

– Leporelló készítése az egyes jelenetek összeállításával

A színek érzelmi ereje

– Természeti erők megelevenítése színekkel, az adott jelenségek saját élményekre épülő (vagy színházra, táncra, mesékre támaszkodó) feldolgozása színes kompozícióban

– Színkontrasztok, színharmóniák alkalmazása

– A színek és alkalmazott technikák megjelenítő és hangulatközvetítő képessége (színes ceruza, pasztell, tempera, kevert technikák)

Plasztikus figurák – formai felfedezések

– Figurateremtés, jellegzetes arányok, karakterjegyek felfedezése

– Táltosok, paripák, félelmetes szörnyállatok – képzelet és előtanulmányok alapján (figurális domborű mintázása agyagból, gipszfaragás, papírmasé)

– Növények, termések formája, szerkezete, színei (színes ceruza, kréta, akvarell)

Szabadon formálható anyag

– Agyagedény formálása felrakással

– Agyagplasztikák, állatfigurák készítése, díszítésük földfestékkel, bekarcolt mintákkal

– Állatok ábrázolása emlékképek vagy közvetlen látvány alapján – tömeg, arányok, mozgás érzékeltetése

Tér és idő feldolgozása

– Természeti erők, különleges és félelmetes természeti jelenségek felidézése, megjelenítése képsorozattal (tempera, tollrajz)

– Különböző kompozíciók készítése spirál– és hullámmotívum felhasználásával

– A természet körforgása (olajpasztell, tempera, fotó, montázs, kollázs)
Minta, jel, jelkép
– Életfa motívum, varázslatos növények megjelenítése népmesék, legendák alapján, (sgrafitto jellegű viaszos technika, festés, karcolás agyagba, gipszbe)
– Papírkivágások – szimmetria, pozitív–negatív formák, ritmusok, sorminták
– A varrás, hímzés alapfogásai, formaalkotó és dekoratív szerepük
– Egyéni fantáziára épülő illusztratív feldolgozások
– Az elvonatkoztatás útja és célja – anyaggyűjtés
– A tűz, víz, föld, levegő – szimbólumok a különböző kultúrákban
– Sárga, narancs, piros, barna, lila, zöld, fehér, arany. Színszimbólumok használata (papírragasztás kivágott színes motívumok kompozícióba rendezésével)
A tárgykészítés folyamata
– Az adott témakörhöz, történethez kapcsolódó valós tárgyak, varázseszközök készítése
– Különféle hagyományos kézműves technikák, díszítési módok alkalmazása
– Állat alakú és antropomorf edény készítése agyagból
– A textilanyagok, a gyapjú alkalmazási lehetőségei
– Nemezfigura készítése
– Tárgykészítés népi hagyományok alapján, a keleti és a mai kultúra esztétikája szerint
– Természetes anyagok, ágak, termések alakítása, felhasználásuk más anyagokkal együtt
– Ragasztóanyagok, ragasztási technikák használata
– Ékszerkészítés gyöngyfűzéssel
Évszakváltás
– Az évszakokhoz fűződő népi hagyományok képi, plasztikai feldolgozása
– Mézeskalácsformák rajzolása, tervezése
– A népi kézművesség néhány jellegzetes eleme, technikája
– Megszemélyesítés
– Mozgatható bábfigurák készítése. Karakterábrázolás és a mozgatás lehetőségei
– Zsineggel mozgatható figurák, pálcára vagy lécre szerelt bábok (papírkivágás, mozgatható elemek összeállítása, festés)
– Álarcok, maszkok, készítése (papír, gipsz, agyag, papírmasé)
Értékelés és kiállítás–rendezés

Követelmény
A tanuló ismerje:
– a témához kapcsolódó formákat, színeket, motívumokat,
– az alapvető ábrázolási technikákat,
– a kézművesség, a hagyományos népi kultúra egyes szokásait, tárgyait és technikáit,
– az egyszerű kézműves technikai fogásokat, plasztikus megoldásokat,
– a vizuális művészetek formáit, sajátosságait, anyagait és eszközeit.
Legyen képes:
– motívumgyűjtésre, feldolgozásra,
– a látvány és jelenségek értelmezésére,
– vázlatok készítésére, átírásra,
– vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és sokszínű alkalmazására,

– ügyelni a képek kidolgozottságára, technikai következetességére.

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– A látás és a látványértelmező képesség tudatosítása, fejlesztése.
– A kézműves tárgyalkotás, a képző– és iparművészeti, médiaművészeti tevékenységek megalapozása.
– A látvány utáni ábrázolás alapvető törvényszerűségeinek felismertetése, a vizuális nyelvrendszer alapjainak elsajátíttatása.
– A kifejezéshez, alkotáshoz szükséges képességek továbbfejlesztése, a képi műveltség bővítése.
– A tanuló kitartó, feladattudatos munkavégzésének segítése.

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek
A látvány megfigyelése, értelmezése, rögzítése
Síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok és eszközök
Különféle képző– és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák
Az egyes műfajokra jellemző előadásmódok
A középkor művészettörténeti érdekességei
Az egyes népművészeti tájegységekre jellemző stílusjegyek, technikák
A formák, színek tudatos használata és a térábrázolás kérdései
A tárgyalkotás, a tárgykészítéshez kapcsolódó anyagok, egyes eljárások, technikák
Hagyományos és új médiumok
Tanulmányok, szabadkézi vázlatok, makettek
Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai
Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok
Feladatcsoportok
Történetszövés – történetábrázolás
– Képzeletbeli utazás (egy középkori városban – illusztrációk különféle rajzeszközökkel, vagy képregényszerűen elmesélve)
– A kor hétköznapjainak megjelenítése a megismert ábrázolási formák, stílusjegyek felidézésével.
A tervek nagyítása, megfestése (képi, fotó, videó – vagy számítógépes feldolgozások)
Környezetábrázolás – hangulatteremtés
– A környezet épített elemeinek rajza (homlokzatok)
– kollázs különböző felületű, struktúrájú, textúrájú anyagokkal, tussal, páccal – makett készítése vegyes technikával
– Makettkészítés (házak, lakótornyok, várak) különféle anyagok felhasználásával
Színharmóniák
– A monokróm színhasználattól a komplementer színpárokig
– Egy főszínre hangolás, főszín és elsődleges keverékszínei
– Tiszta színekből és szürkékből építkező képek
Rész és egész
– Papírmozaik készítése (ókori vagy bizánci minták alapján)
– Üvegablakok

– Rózsaablak – színes kép készítése
– Királyfejek, egészalakos figurák rajza viaszolt, festett alapról visszakaparásos technikával
Képeskönyv
– A mai életünk kódexe
– Cél és célszerűség, a könyvkötés alapfogásai
– A papír tulajdonságai
– Betűkép, iniciálé készítése, szövegírás (temperafestés, kézírás vágott hegyű tollal)
Mintakincs
– Az adott korra jellemző minták, díszítések gyűjtése, vázlatfüzetbe rajzolása
– A gyűjtött minták egy–egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése (vízfestés, ecsetrajz, különböző léptékben – páros munka)
– Ornamentika szerkesztése, rajzolása természeti motívumok, növények, felhasználásával (akvarell ceruza, vízfestékek, sablonok)
Plasztika
– Oszlopszobrok. Szoborfaragás (egyszerűen formált emberfigurák gipszből, ytong téglából, purhabból)
– Vízköpők. Fantasztikus figurák, állatalakok (gótikus templomokról; mintázás agyagból)
– Figurateremtés valódi állatok és képzeletbeli szörnyek megformálásával
Öltözéktervezés
– Sisak készítése. A viselhetőség és a méretek figyelembe vétele
– A szín– és az anyagválasztás szerepe (papír, textilanyagok felhasználása, karcolás, hajtás, ragasztás, festés, varrás)
Arcképtár
– Önarckép különböző elképzelt szerepben, jelmezben és korban való ábrázolása
– Önarckép gyűjtemény mai környezetben (ceruza, krétarajzok, tempera)
Értékelés és kiállítás–rendezés

Követelmény
A tanuló ismerje:
– a választott kor művészetét, kézműves kultúráját, tárgyait,
– a vizuális kifejezés formáit, eszközeit, elemeit és nyelvezetét,
– a tervezéstől a tárgyalkotásig tartó kreatív folyamat részeit,
– a legfontosabb baleset és munkavédelmi tudnivalókat.
Legyen képes:
– a látvány és jelenségek értelmezésére, rögzítésére,
– egy gondolat, téma kibontására, sík és plasztikus variációinak létrehozására,
– motívumgyűjtésre, feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra,
– a perspektivikus ábrázolás alapszabályai szerint tárgycsoportok, figurák ábrázolására,
– színtani alapismereteinek felhasználásával önálló képek készítésére,
– kompozíciós ismereteinek alkalmazására,
– változatos – forma – faktúra és felületminőségek létrehozására,
– különböző anyagokkal és eszközökkel, változatos konstrukciók–tárgyak létrehozására,
– egyéni eszközhasználatra,
– a műalkotások értő befogadására,

– vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és alkalmazására,
– a legfontosabb baleset– és munkavédelmi szabályok betartására.

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Az emberi és a természeti környezet esztétikumának felismertetése, a művészetek, alkotási tevékenységek iránti érdeklődés megerősítése.
– A látás és a látványértelmező képesség pontosítása, fejlesztése.
– A kézműves tárgyalkotás, a képző– és iparművészeti, médiaművészeti tevékenységek körének bővítése.
– A látvány utáni ábrázolás törvényszerűségeinek felismertetése, a vizuális nyelvrendszer alkalmazásának fejlesztése a különböző feladatok során.
– A manuális tudás és az alkotóképesség továbbfejlesztése, a stílusérzék megalapozása.

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek
A látvány megfigyelése, perspektivikus ábrázolása
Rajzeszközök, plasztikus és modellező anyagok és eszközök
Különféle képző– és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák
Az egyes műfajokra jellemző előadásmódok
Az ókori antik világ és a reneszánsz művészettörténet érdekességei
Az egyes népművészeti tájegységekre jellemző stílusjegyek, technikák
A formai, színtani alapismeretek
A tárgyalkotás, a tárgykészítéshez kapcsolódó anyagok, egyes eljárások, technikák
Hagyományos és új médiumok
Az előképek megismerése, feldolgozása – tanulmányrajzok, vázlatok, makettek, modellek
Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai
Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok
Feladatcsoportok
Történetábrázolás
– Életképek (reneszánsz palotában; illusztrációk különféle színes eszközökkel vagy képregényszerűen elmesélve)
– A kor ünnepeinek megjelenítése a megismert ábrázolási formák, stílusjegyek felidézésével (képi, fotó, videó vagy számítógépes feldolgozások)
Tornyok, várak, paloták
– Épületábrázolás tusrajzzal
– Struktúra – textúra, formaszerkezet és felületi megjelenés (kollázs különböző felületű, struktúrájú, textúrájú anyagokkal, tussal, páccal)
– Makettkészítés különféle anyagok felhasználásával csoportmunkában
Színharmóniák
– Tájképek különböző fényviszonyok között – csak színfoltokkal festve – hajnalban, délben, szürkületben, éjszaka (gyűjtés elektronikus formában is, kísérletek a számítógépes grafikai programok használatával)
– Telt és tört színek, komplementer színek és különböző árnyalataik (festés akvarellel, krétával,

kevert eljárással)
Környezetábrázolás – kép és valóság
– A tárgyak és a természeti környezet megfigyelése
– Az ablakon át látható világ (ábrázolás pitt–krétával, festéssel)
– A vonalperspektíva, levegő és színperspektíva felfedezése
– Előtér – középtér – háttér (tusrajzok, szénrajzok)
– Öltözéktervezés
– A szín– és az anyagválasztás szerepe
– Fejfedők (bohócsipka) készítése a viselhetőség és a méretek figyelembe vétele (papír és textilanyagok felhasználása, karcolás, hajtás, ragasztás, festés, varrás)
Képeskönyv
– A természet törvényeinek, jelenségeinek megfigyelése, összegyűjtése, lejegyzése
– Növények, állatok minél pontosabb megfigyelés alapján készült illusztrációi
– Magyarázó rajz, részletek és leírások a tervlapon (aprólékos ceruza és tusrajzok, temperafestés, kézírás vágott hegyű tollal)
Mintakincs
– A korra jellemző textilminták, díszítések gyűjtése, vázlatfüzetbe rajzolása
– Gyűjtött minták egy–egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése (vízfestés, ecsetrajz, különböző léptékben – páros munka)
– Ornamentika szerkesztése, rajzolása természeti motívumok, növények felhasználásával (akvarell ceruza, vízfestékek, sablonok,)
– Egyszerű díszítőelemek szimmetrikus, pozitív–negatív formákká, ritmussá rendezése
– Természetes formák redukálása, egyszerűsítése, stilizálása, szín– és forma–variációk létrehozása (papírmetszet létrehozása)
Arcképtár
– Hétköznapi tömeg (piaci sokadalom) összeállítása nagyméretű kartonra (saját, választott figurákkal)
– Különböző korú és karakterű emberek portréja. (Csoportmunka. Ceruza, krétarajzok, tempera)
Fény– árnyék jelenségek
– Titokzatos terek létrehozása, a fény–árnyék hatások felhasználásával
– Vázlatok készítése jellegzetes fény–árnyék viszonyok bemutatására
– Térkonstrukció talált, gyűjtött tárgyakból, lepedőkből, zsinórokból, kartonokból többféle bevilágítással (közös, csoportos alkotás)
– Fényképek, videó készítése a terek bejárásával, a korábbi munkák térbe helyezése, „helyzetbe hozása”
Értékelés és kiállítás–rendezés

Követelmény
A tanuló ismerje:
– az adott kor művészetét, kézműves kultúráját, tárgyait,
– a vizuális kifejezés formáit, eszközeit, elemeit és nyelvezetét,
– a tervezéstől a tárgyalkotásig tartó kreatív folyamat részeit,
– a legfontosabb baleset és munkavédelmi tudnivalókat.
Legyen képes:

– a látvány és jelenségek értelmezésére, rögzítésére,
– egy gondolat, téma kibontására, sík és plasztikus variációinak létrehozására,
– motívumgyűjtésre, feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra,
– a perspektivikus ábrázolás alapszabályai szerint tárgycsoportok, figurák ábrázolására,
– színtani alapismereteinek felhasználásával önálló képek készítésére,
– kompozíciós ismereteinek alkalmazására,
– változatos forma–, faktúra– és felületminőségek létrehozására,
– különböző anyagokkal és eszközökkel, változatos konstrukciók, tárgyak létrehozására,
– egyéni eszközhasználatra,
– a műalkotások értő befogadására,
– vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és alkalmazására,
– a legfontosabb baleset– és munkavédelmi szabályok betartására.

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– A látvány és a tanult ábrázolás összhangba hozása a személyes mondanivalóval.
– A természet– és emberábrázolás különböző formáinak megismertetése.
– A stílus– és arányérzék továbbfejlesztése.
– Az önálló kézműves tárgyalkotás technikájának megválasztására, a képző– és iparművészeti, médiaművészeti tevékenységek eszköztárának biztonságos használatára való képesség fejlesztése.
– A látvány utáni ábrázolás árnyaltabbá tétele, a kompozíció, a szín és az előadásmód finomítása.
– A képi műveltség bővítése.

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek
Rajzeszközök, vizes bázisú festékek és plasztikus anyagok
A képző– és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák
A barokk művészettörténeti korszakára jellemző stílusjegyek, technikák
A stíluskorszakra jellemző előadásmódok
Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai
Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok
Feladatcsoportok
Történetábrázolás
– Mozgalmas jelenetek (Álarcosbál egy barokk kastélyban. Illusztrációk különféle színes eszközökkel vagy képregényszerűen elmesélve)
– Groteszk, vígjátéki történetelemek illusztratív feldolgozása a megismert ábrázolási formák, stílusjegyek felidézésével (képi, fotó, videó vagy számítógépes feldolgozások)
Tornyok, várak, paloták
– Épületek belseje, bútorai
– Épületábrázolás tusrajzzal, vegyes technikával (kollázs különböző felületű, struktúrájú, textúrájú anyagokkal, tussal, páccal)
Színharmóniák
– Öltözetek pasztellszínekkel (gyűjtés elektronikus formában, kísérletek a számítógépes grafikai programok használatával)
– Színhangulatok festése zenei hangzásokra (akvarell, kréta kevert eljárások)

Öltözék
– Legyező és maszk készítése a működés és a méretek figyelembe vétele
– A szín– és az anyagválasztás szerepe (papír, textilanyagok felhasználása, karcolás, hajtás, ragasztás, festés, varrás)
Kép és valóság
– A térábrázolási konvenciók, optikai csalódások, illúziókeltés
– A perspektíva és az axonometria fintorai (Escher rajzai, térformái. Gyűjtések)
– Tárgyak ábrázolása eltérő, végletes nézőpontokból – alulnézet, felülnézet, közelről – és messzire távolodva (grafit, szén, pittkréta)
Mintakincs
– Épületdíszítések, minták gyűjtése, rajzolásuk vázlatfüzetbe
– Gyűjtött minták egy–egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése (vízfestés, ecsetrajz, különböző léptékben – páros munka)
– Ornamentika szerkesztése, rajzolása természeti motívumok, növények, csiga, kagylómotívumok felhasználásával (akvarell ceruza, vízfestékek, sablonok)
Arcképtár
– Arcképek díszes keretben
– Különböző korú és karakterű emberek portréja (ceruza, krétarajzok, tempera)
A tárgyak egyedi vonásai
– Lakomák gazdag tárgyi világa. Gyűjtés a németalföldi festmények és mai fotók, installációk körében
– Hasonlóság és különbözőség. Azonos funkciójú tárgyak megfigyelése, egyedi vonásaik, különbözőségeik felfedezése (ceruza, vízfesték)
A tárgyak összhangja
– Hangszerek
– Klasszikus és saját megoldások
– Csendélet, drapériák, hangszerek beállításával (összefogott kompozíciók, finom részletmegoldások. Pasztellkréta)
Vizsgamunka készítése
Értékelés és kiállítás–rendezés

Követelmény
A tanuló ismerje:
– az adott kor művészetét, kézműves kultúráját, tárgyait,
– a vizuális kifejezés formáit, eszközeit, elemeit és nyelvezetét,
– a tervezéstől a tárgyalkotásig tartó kreatív folyamat részeit,
– a legfontosabb baleset és munkavédelmi tudnivalókat.
Legyen képes:
– a látvány és jelenségek értelmezésére, rögzítésére,
– egy gondolat, téma kibontására, sík és plasztikus variációinak létrehozására,
– motívumgyűjtésre, feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra,
– a perspektivikus ábrázolás alapszabályai szerint tárgycsoportok, figurák ábrázolására,
– színtani alapismereteinek felhasználásával önálló képek készítésére,
– kompozíciós ismereteinek alkalmazására,

– változatos forma–, faktúra– és felületminőségek létrehozására,
– különböző anyagokkal és eszközökkel, változatos konstrukciók, tárgyak létrehozására,
– egyéni eszközhasználatra,
– a műalkotások értő befogadására,
– vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és alkalmazására,
– a legfontosabb baleset– és munkavédelmi szabályok betartására.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje:
– a vizuális művészetek eszköztárát,
– a tárgytervezés és tárgykészítés fázisait,
– a rajzolás, festés, térművészet műfaji sajátosságait, anyagait és eszközeit,
– a különböző ábrázolási és tárgyalkotó technikákat,
– a legjelentősebb művészettörténeti korszakok művészetének jellegzetességeit, kultúráját, tárgyait,
– a legfontosabb baleset– és munkavédelmi tudnivalókat.

A tanuló legyen képes:
– az alkotói munka végigvitelére,
– a látvány és jelenségek megragadására, visszaadására,
– motívumgyűjtésre, feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra,
– a perspektivikus ábrázolás szabályainak alkalmazására,
– színtani ismereteinek felhasználására,
– kompozíciós ismereteinek alkalmazására,
– sokféle eszköz– és anyaghasználatra a kifejezés érdekében,
– konzekvens munkák elkészítésére,
– a művészettörténeti korok, stílusok megkülönböztetésére, értő befogadására,
– a legfontosabb baleset– és munkavédelmi szabályok betartására.

A művészeti alapvizsga követelményei

<u>A vizsga részei:</u>
A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

<u>A vizsga tantárgya és időtartama:</u>
Vizuális alkotó gyakorlat
– vizsgamunka bemutatása 15 perc
– helyszíni feladat megoldása 105 perc

<u>A vizsga tartalma:</u>
A vizsgafeladatot az intézmény úgy határozza meg, hogy a megoldásból mérhető legyen a tanuló tervező, alkotó, konstruáló, tárgykészítő képessége. A feladatmegoldás tükrözze a tanulónak a vizuális alkotó gyakorlatok során megszerzett tudását a művészeti ág anyagairól, műfaji sajátosságairól, esztétikai törvényszerűségeiről, megszerzett ismeretét. A megvalósított vizsgamunka mutassa be a tanuló technikai jártasságát, tudását.

<u>A vizuális alkotó gyakorlat alapvizsga két részből tevődik össze:</u>
A) Dokumentációval együtt benyújtott kész kép, képsorozat vagy tárgy, tárgycsoport.
A benyújtott vizsgamunka – tanári irányítással megvalósított – tervezési munka alapján, szabadon

választott technikával létrehozott alkotás, amely lehet:
– tárgy, tárgyegyüttes,
– festészeti, grafikai alkotás–sorozat,
– szobor, térkonstrukció és variációi.
B) Az alapvizsga helyszínén, ideje alatt önállóan elkészített kész kép vagy tárgy.
Az intézmény által meghatározott vizsgafeladat tervvázlat alapján, szabadon választott anyaggal és technikával létrehozott alkotás, amely lehet:
– tárgy,
– festészeti, grafikai alkotás,
– szobor, térkonstrukció
A vizsga értékelése:
A vizuális alkotó gyakorlat alapvizsga értékelésének általános szempontjai:
– esztétikai érzékenység, művészeti ismeretek jelenléte,
– tervezési, plasztikai tárgyformáló készség,
– a kísérletező kedv és kreativitás megjelenése,
– alapvető anyag–, eszköz– és szerszámhasználati ismeret, jártasság,
– térformálás, konstruáló és kompozíciós készség,
– a tartalomnak megfelelő anyag, forma, szín, technika és kifejezésmód használata,
– az elkészült munka egyedisége, összhangja.

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Felkészítés a tanult művészeti kifejezőeszközök önálló alkalmazására.
– A vizuális érzékelés és visszatükrözés képességének finomítása.
– A konstruáló, plasztikai és a síkművészeti technikák készségszintű elsajátíttatása.
– Az elvont gondolkodás, az analizáló–szintetizáló képesség kialakítása, a látás kiművelése és tudatosítása.
– Az ábrázolási konvenciók megismertetése, elsajátíttatása.
Tananyag
Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek
Az egyetemes emberi kultúra, az európai műveltség, a nemzeti hagyományok értékeinek megismerése
A látvány pontos megfigyelésére, leképezése
A vizuális információk megértésére, átírására, felhasználására
A képi gondolkodás, vizuális absztrakció
Tanulmányok, szabadkézi vázlatok, makettek, modellek készítésére
A gondolat, téma kibontása, variációk, sorozatok, tárgyegyüttesek létrehozása
A jelentés, az esztétikum felismerésére, értelmezésére
A sűrítés, és felbontás mint alkotói (komponálási) eszköz
Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok
Feladatcsoportok
A beállítás
– A geometrikus testek arányai, térbeli elhelyezkedése

– A népi tárgykultúra tárgyai egyszerű műtermi környezetben
– A tárgyak, tárgyegyüttesek feldolgozása, az arányok, a térbeli állapot minél pontosabb visszaadása (ceruzarajz, színes munkák)
A szerkezettől a formáig
– Drapéria vonalas ábrázolása (ceruza, pittkréta, szén)
– Drapéria mozgásban. Fotók készítése szálló, lengő drapériáról, és azok megfestése
– A drapéria mint plasztikai elem és jel. Fríz mintázása, gipszfaragás drapériamotívum után, gipszöntések

A térről – síkban
– Rajzolt és festett belső terek – a perspektíva törvényei szerint
– Szobasarok, lépcsőház rajzolása festése
– A formák változatos megjelenítése. Szerkezeti kiemelések
– A perspektíva érzékeltetése vonalakkal (szerkezeti rajz, ceruza, pittkréta)
– A tanulmányok feldolgozása (tollrajz, színespapír–kollázs és grafikai lapok, linó–, papírmetszet)
Rajzi – plasztikai előtanulmányok
– Testrészek, fejrészletek. Vázlatok, krokik készítése (nagyítás és kicsinyítés rajz segítségével)
– A vonallal való rajzolás módozatai pontozott, rácsozott, satírozott rajz és foltképzés, vonalhálós rajzolás, faktúrák megjelenítése
– Rajzolás és mintázás élő modell vagy gipszöntvény alapján
– Fotóhitelességű és expresszív feldolgozások
A térről – térben
– A külső és belső tér érzékeltetése természeti formák alapján (csigaház, metszet készítése mintázással)
– Agyagszobor, agyag plakett készítése a formaépítés, arányok térbeliség pozitív–negatív formák megjelenítésével
Ábrázolás és szerkesztés
– A perspektíva és egyéb ábrázolási konvenciók és felhasználásuk a művészi ábrázolásban
– Gyakorlatok a kétpontos perspektíva, a kavallier axonometria megismerésére
– Vonal a térben. Fém–, spárga– és üvegplasztikák
Nagyságrend
– A korábbiakban feldolgozott témák, tanulmányok egyéni vagy csoportos módon történő megfestése, megrajzolása nagy méretben (csomagolópapír, A/0 rajzlap, illetve kisméretű karton A/4 méret)
– A méretváltásból adódó kompozíciós problémák elemzése
Portré
– Önarckép készítése fénykép és tükör segítségével
– Az elkészült munkák összehasonlítása, elemzése
– A festett pasztell jellemzői, a pasztell technika megismerése
– A színek keverése
Szokatlan megjelenés
– Plasztikai munkák talált anyagokkal, meglepő formatársításokkal
– Gömb térbeli problémaköre: osztott gömb, gömbszeletek egymásra mintázása
– Portré gipsszel való mintázása, a fej rajza és mintázása különböző túlzásokkal, torzításokkal

Értékelés és kiállítás–rendezés
Követelmény
A tanuló ismerje:
– a rajzi, festészeti, plasztikai, konstruáló és tárgyalkotó technikákat,
– a térábrázolás alapelemeit,
– a vetületi, axonometrikus és perspektivikus ábrázolás alapelemeit,
– a kompozíció jelentéshordozó elemeit,
– az alapvető színtani törvényszerűségeket,
– a jellegzetes vagy híres képző– és iparművészeti, médiaművészeti és népművészeti alkotásokat,
– a legfontosabb munkavédelmi előírásokat.
Legyen képes:
– a látvány és jelenségek árnyalt értelmezésére,
– motívumok feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra,
– kompozíciós ismereteinek alkalmazására,
– egy gondolat, téma kibontására, variációinak létrehozására,
– a munkafázisok, részfeladatok megoldására és összehangolására,
– műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére,
– geometrikus és természeti formák ábrázolására,
– a perspektíva szabályai szerint tárgycsoportokat, figurákat ábrázolni,
– illusztrációkat készíteni.

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– A geometrikus és természeti formák ábrázolása, tárgycsoportok, portrék, figurák ábrázolása a perspektíva és az anatómia és szabályai szerint.
– Különféle illusztrációk készítése.
– A kiadott feladatok önálló megoldása, biztos eszközhasználattal.

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek
Az ábrázolás arányrendszere, szerkezete
Tónusos ábrázolás
A természeti formák átírása
Az anyagszerűség ábrázolása
A tér különböző léptékű megjelenítése
A konstruktivizmusra jellemző stílusjegyek, technikák
Anatómiai ismeretek
Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok
Feladatcsoportok
A beállítás
– Tárgyak, térelemek a szabadban
– A tárgyak, tárgyegyüttesek feldolgozása, az arányok, a térbeli állapot, a természetes fényviszonyok minél pontosabb visszaadása (ceruzarajz, színes munkák)
A beállítás átformálása
– A tárgyegyüttes képének feldolgozása, átírása más anyagokkal, technikákkal, különböző

művészeti stílusokkal (barokk, impresszionista, expresszionista stílusgyakorlatok)
A szerkezettől a formáig
– Állat– és emberi koponya szerkezetének különféle rajzeszközökkel való ábrázolása (ceruza, pittkréta, szén)
– Koponya és változó környezete. Fotók készítése és azok megfestése
– A koponya bonyolult plasztikai problémái. Reliefmintázás, mintázás 1:1 méretben
A térről – síkban
– Rajzolt és festett épületek, terek, utcaképek a perspektíva törvényei szerint
– A felületek és formák változatos megjelenítése. Kiemelések
– A perspektíva érzékeltetése vonalakkal, tónusokkal, színfoltokkal (szerkezeti rajz, tónusos rajz – szén, pittkréta, pasztell, akvarell)
– A tanulmányok feldolgozása tollrajz, színespapír–kollázs és grafikai lapok, linó–, papírmetszet formájában
Rajzi – plasztikai előtanulmányok
– Szobrok, portrék – vázlatok, krokik készítése (nagyítás és kicsinyítés rajz segítségével)
– A vonallal való rajzolás módozatai pontozott, rácsozott, satírozott rajz és foltképzés, vonalhálós rajzolás,
faktúrák megjelenítése
– Rajzolás és mintázás élő modell vagy gipszöntvény alapján
– Fotóhitelességű és expresszív feldolgozások
A térről – térben
– Termések titokzatos szerkezete, pozitív–negatív formái
– A természeti formák szerepe a formatervezésben
– A formaelemzések módszere a célirányos megfigyelés: a karakter
– Formakövető vonal: a plaszticitás
– Folyamatábra, fázisrajzok a mozgásváltozás kifejezésében
Ábrázolás és szerkesztés
– A perspektíva és egyéb ábrázolási konvenciók alkalmazása a művészi ábrázolásban
– Művészettörténeti példák tanulmányozása
– Gyakorlatok a perspektíva, és a Monge–szerkesztés megismerésére
Nagyságrend
– A korábbiakban feldolgozott témák, konstruktív tanulmányok egyéni vagy csoportos módon továbbfejlesztése,
megrajzolása, megfestése óriás és kisméretben (falfelület, csomagolópapír, A/0 rajzlap, illetve kisméretű karton A/4 méret)
– A méretváltásból adódó kompozíciós problémák elemzése
Portré
– Rajzok élő modell után
– A formák felismerése az árnyék változásakor az arcon, bevilágítási feladatok
– Fej rekonstrukció koponya alapján
– Az emberi arc titkai. A látvány és a rajzi szabályok együttes érvényesítése
– A portrérajzolás és –festés fejlődése a különböző művészettörténeti korszakokban
– Portré. Plasztikus megjelenítések (vésett, mintázott relief és körplasztika)
Értékelés és kiállítás–rendezés

Követelmény
A tanuló ismerje:
– a rajzi, festészeti, plasztikai, konstruáló és tárgyalkotó technikákat,
– a térábrázolás alapelemeit,
– a vetületi, axonometrikus és perspektivikus ábrázolás alapelemeit,
– a kompozíció jelentéshordozó elemeit,
– az alapvető színtani törvényszerűségeket,
– a jellegzetes vagy híres képző– és iparművészeti, médiaművészeti és népművészeti alkotásokat,
– a legfontosabb munkavédelmi előírásokat.
Legyen képes:
– a látvány és jelenségek árnyalt értelmezésére,
– motívumok feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra,
– kompozíciós ismereteinek alkalmazására,
– egy gondolat, téma kibontására, variációinak létrehozására,
– a munkafázisok, részfeladatok megoldására és összehangolására,
– műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére,
– geometrikus és természeti formák ábrázolására,
– a perspektíva szabályai szerint tárgycsoportokat, figurákat ábrázolni,
– illusztrációkat készíteni.

9. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A látás és a látványértelmező képesség tudatosítása, az önkifejezés eszköztárának gazdagítása.
– Az esztétikus környezet iránti igény kialakítása, amelyen keresztül a tanuló képes lesz azt alakítani, formálni, megőrizni.
– A vizuális ismeretek, jártasságok kialakítása, elmélyítése.
– A kritikai véleményformálás igényének és képességének kialakítása.
Tananyag
Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek
A környezet– és tárgykultúra
Tónusos ábrázolás újabb technikái
A rendeltetés, a szerkezet, a tartalom és a forma összefüggései
A bábkészítés hagyományai
A plein air festészet legismertebb alakjai
Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok
Feladatcsoportok
– Alakrajz
– Csontváz rajza
– Krokik, vázlatok álló, fekvő és mozgó figurákról (ceruzarajz, tus és pácvázlatok)
– Körberajzolások, tükörrajzok, fotók egymásról, azok rajzban történő átdolgozása
– Kollázsok és montázsok emberi alakok átalakításával, emberi alak részletrajzainak összeillesztése, fotószekvenciák emberek mozgásáról
Átváltozások
– A modell után elkészített munkák feldolgozása más eszközökkel, technikákkal, más méretben

– A mozdulatok értelmezése, újrarajzolása a figura testhelyzeteinek jellemző jegyeinek, térbeliségének kiemelése, torzítása
– Új beállítások új nézőpontokkal
Bábfigura
– Wayang–báb készítése finom faragással fából vagy habanyagból, a bábu festése
– A fej, a törzs, a mellkas, a mozgó végtagok kialakítása, a bábu összeszerelése
– A bábu hangja és beszéde, játéktere
Változatok művészettörténeti alkotásokra
– Gyűjtés a különböző stílusú figuraábrázolások körében
– Másolatok készítése a kép egyes elemeiről hagyományos festészeti és grafikai eljárásokkal (belerajzolások, átfestések, stílusparódiák, méret– és elemváltoztatások)

A természetben
– Vázlatok és festmények készítése a természetben
– A plain air–ben való munka megismerése (pác, lavírozott tus, aquarell és a gouache)
– Fotóséták – fotózás a természetben – fotósorozatok kialakítása
Karakterkeresés
– A portrérajzolás, a karakter kiemelése
– Karikatúrák és illusztratív képek készítése modell alapján, vonalas és színes képek. Önarcképek
– Az elkészített rajzok alapján végletes torzítások keresése a karakter teljes megváltoztatásával
– Portré vázlatok készítése, 1:1 portré mintázása
Népművészet és természet
– Betekintés a magyar népi viseletkultúrába
– Természeti népek technikái. Gyűjtés szakirodalomból, és azok anyagainak feldolgozása (fazekasság, hímzés, faragás, szövés, fonás)
– A népművészet előadásmódjának felidéződése a kortárs alkotók munkáiban
Érzelmi hatások
– Fogalompárok szerinti képalkotás (vidám–szomorú, haragos–megbocsátó, nyomasztó–feloldó)
– Érzelmi állapotok színben való kifejezése
– A színek sztereotip kapcsolata érzelmi állapotokkal, fogalmakkal
– Realisztikus és absztrakt megközelítés
Emlékmás
– Rövid portréfilm készítése egy kortárs képzőművészről, annak alkotási módszereiről, műveiről, személyes beszélgetés vagy bemutatás formájában
– Forgatókönyv, fotódokumentáció
Értékelés és kiállítás–rendezés

Követelmény
A tanuló ismerje:
– a rajzi, festészeti, plasztikai, konstruáló és tárgyalkotó technikákat,
– a térábrázolás alapelemeit,
– a vetületi, axonometrikus és perspektivikus ábrázolás alapelemeit,
– a kompozíció jelentéshordozó elemeit,
– az alapvető színtani törvényszerűségeket,

– a jellegzetes vagy híres képző– és iparművészeti, médiaművészeti és népművészeti alkotásokat,
– a legfontosabb munkavédelmi előírásokat.
Legyen képes:
– a látvány és jelenségek árnyalt értelmezésére,
– motívumok feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra,
– kompozíciós ismereteinek alkalmazására,
– egy gondolat, téma kibontására, variációinak létrehozására,
– a munkafázisok, részfeladatok megoldására és összehangolására,
– műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére,
– geometrikus és természeti formák ábrázolására,
– a perspektíva szabályai szerint tárgycsoportokat, figurákat ábrázolni,
– illusztrációkat készíteni.

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– A látvány és az absztrakció kölcsönhatásának megismertetése a figuraábrázoláson keresztül.
– A látványértelmező képesség tudatosítása, a figura és környezetének kialakításával.
– A vizuális ismeretek, jártasságok elmélyítése, összegzése az ismétlődő és fokozatosan nehezedő feladatok mentén.
– Ismerkedés a kortárs művészet törekvéseivel.

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek
A környezet– és tárgykultúra
Tónusos ábrázolás újabb technikái
A rendeltetés, a szerkezet, a tartalom és a forma összefüggései
A bábkészítés hagyományai
A plein air festészet legismertebb alakjai
A nonfiguratív ábrázolás eszköztára
Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok
Feladatcsoportok
Alakrajz
– Vázlatrajzok, krokik csoporttársakról, álló és mozgó alakokról. A vonal ereje, hangsúlyai (ceruzarajz, tus és pácvázlatok, agyag– és viaszkrokik)
Figura a térben
– Figura épített térben, ülő és álló figurák külső és belső térben
– Plein air és embercsoport rajza
Átváltozások
– Ülő, fekvő figura rajza
– Egy feladat többféle feldolgozása, variációk anyagokra, technikákra
– A kompozíciós elemek kiegyensúlyozott arányait felborító változatok létrehozása
Bábfigura
– Marionett báb készítése vegyes anyaghasználattal
– A fej, a törzs, a mellkas, a mozgó végtagok kialakítása, a bábu összeszerelése

– A bábu mozgathatósága, játéktere
Szín–tér
– Színes vázlatok készítése a színpadi tér színdinamikai megoldásához
Változatok művészettörténeti alkotásokra
– Gyűjtés a különböző stílusú figuraábrázolások körében
– Montázsok, anakronisztikus részletek beépítése a műalkotásokba
– Stíluskeresés
– Karakterkeresés
– A teljes figura mint karakter. Karikatúrák és krokik készítése modell alapján, vonalas rajzok, szoborvázlatok készítése
Érzelmi hatások
– Eseménysor ábrázolása figurális és nonfiguratív képsorozatokban
– Kollázs grafikai kiegészítéssel
– Fogalompárok szerinti képalkotás (mozgalmas – unalmas, harsány – szelíd, haragos – vidám)
– Érzelmi állapotok kifejezése színekkel
Emlékmás
– Gyerekkori történet
– Videofelvétel készítésére alkalmas színes figurák és díszlet jellegű tér megalkotása (papír, gipsz, faszerkezet).
Csoportos feladat
– A film rajzos forgatókönyvének megtervezése, elkészítése
Vizsgamunka készítése
Értékelés és kiállítás–rendezés

Követelmény
A tanuló ismerje:
– a különféle vizuális művészetek jel– és jelképrendszerét,
– a tervezéstől a megvalósításig, vagy a tárgyalkotásig tartó kreatív folyamat részeit,
– a sík– és térművészet törvényszerűségeit, műfaji sajátosságait, anyagait és eszközeit,
– a rajzi, festészeti, plasztikai, konstruáló és tárgyalkotó technikákat,
– a térábrázolás alapelemeit,
– a vetületi, axonometrikus és perspektivikus ábrázolás alapelemeit,
– a kompozíció jelentéshordozó elemeit,
– az alapvető színtani törvényszerűségeket,
– a jellegzetes vagy híres képző– és iparművészeti, médiaművészeti és népművészeti alkotásokat,
– a legfontosabb munkavédelmi előírásokat.
Legyen képes:
– a látvány és jelenségek árnyalt értelmezésére,
– motívumok feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra,
– kompozíciós ismereteinek alkalmazására,
– egy gondolat, téma kibontására, variációinak létrehozására,
– a munkafázisok, részfeladatok megoldására és összehangolására,
– műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére,
– geometrikus és természeti formák ábrázolására,

– a perspektíva szabályai szerint tárgycsoportokat, figurákat ábrázolni,
– illusztrációkat készíteni.

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje:
– a vizuális művészetek területén létrejött értékeket,
– a népi kultúra jellegzetes szokásait, tárgyait,
– a sík– és térbeli művek, alkotás–sorozatok létrehozásának módjait,
– pontos arányokat és karaktereket rögzítő rajzok, plasztikák készítési módszereit,
– a fény–árnyék viszonyok törvényszerűségeit,
– a művészeti anatómia alapvető törvényszerűségeit,
– az alapvető munkabiztonsági, környezetvédelmi előírásokat.

A tanuló legyen képes:
– eligazodni a művészettörténet korstílusai között,
– az adott témák önálló feldolgozására,
– művészeti ismereteinek alkotó felhasználására,
– A témák elemző értelmezésére, sokrétű technikai feldolgozására,
– konkrét és elvont gondolatok képi–plasztikai megjelenítésére,
– portré, figura rajzolására, festésére vagy mintázására,
– a saját és mások alkotásainak elemző értékelésére.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei:

A vizsga gyakorlati vizsgarészekből áll.

A vizsga tantárgyai és időtartama:

Vizuális alkotó gyakorlat
– a vizsgamunka bemutatása 10 perc
– helyszíni feladat megoldása 180 perc

A vizsga tartalma:

A vizsgafeladatot az intézmény úgy határozza meg, hogy a megoldásból mérhető legyen a tanuló tervező, alkotó, konstruáló, tárgykészítő képessége.

A feladatmegoldás tükrözze a tanulónak a vizuális alkotó gyakorlatok során megszerzett tudását a művészeti ág anyagairól, műfaji sajátosságairól, esztétikai törvényszerűségeiről, megszerzett ismeretét.

A megvalósított vizsgamunka mutassa be a tanuló technikai jártasságát, tudását.

A vizuális alkotó gyakorlat alapvizsga két részből tevődik össze:

A) Dokumentációval együtt benyújtott kész kép, képsorozat vagy tárgy, tárgycsoport.

A benyújtott vizsgamunka – tanári irányítással megvalósított – tervezési munka alapján, szabadon választott technikával létrehozott alkotás, amely lehet:
– tárgy, tárgyegyüttes,
– festészeti, grafikai alkotás–sorozat,
– szobor, térkonstrukció és variációi

B) Az alapvizsga helyszínén, ideje alatt önállóan elkészített kész kép vagy tárgy.

Az intézmény által meghatározott vizsgafeladat tervvázlat alapján, szabadon választott anyaggal és technikával létrehozott alkotás, amely lehet:

– tárgy,
– festészeti, grafikai alkotás,
– szobor, térkonstrukció

A vizsga értékelése:
A vizuális alkotó gyakorlat vizsga értékelésének általános szempontjai:
– esztétikai érzékenység, művészeti ismeretek jelenléte,
– a vizuális nyelv kifejezőeszközeinek használata,
– tervezési, plasztikai tárgyformáló készség,
– sík és térbeli ábrázolási képesség,
– a kísérletező kedv és kreativitás megjelenése,
– alapvető anyag–, eszköz– és szerszámhasználati ismeret, jártasság,
– térformálás, konstruáló és kompozíciós készség,
– a tartalomnak megfelelő anyag, forma, szín, technika és kifejezésmód használata,
– az elkészült munka egyedisége, összhangja.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök
Munkaasztalok, székek
Tároló polcok, szekrények, dobozok
Vizes blokk
Szemléltetésre szolgáló technikai eszközök
Szemléltető anyagok (képek, könyvek, CD, DVD–k)
Rajzbakok
Festő állványok
Mintázó állványok
Kéziszerszámok
Rajztechnikai eszközök
Rajz–, festő és mintázó eszközök (színes ceruzák, akvarell, tempera akril, kréta, filc, vékony, vastag, és széles–
lapos ecsetek, szivacsok, rajztábla, olló, ragasztó)
Számítógépes munkaállomások grafikai szoftverekkel
Fényképező, filmfelvevő eszközök
Modell tárgyak: geometrikus testek, drapériák, tükrök, csontváz, koponya
Munkabiztonsági berendezések

GRAFIKA ÉS FESTÉSZET ALAPJAI

A grafika és festészet alapjai tantárgy célja a képi világ, a képi kifejezés különbféle módjainak megismertetése. A fantázia kibontakoztatása, a valósággal való összekapcsolása. Változatos felfedező és alkotó folyamatokon keresztül hozzásegíteni a tanulókat az önálló, kreatív tevékenységekhez.
A tantárgy feladata előkészíteni és megalapozni a művészi igényű szakmai munkát.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– A környezet esztétikumára érzékeny nyitott szemlélet kialakítása.
– A grafikai és festészeti munkához szükséges eszköz– és anyaghasználati készség fejlesztése.
– A vonallal, színnel, felülettel, díszítménnyel, kompozícióval kapcsolatos tapasztalatok játékos gazdagítása.
– A képalkotáshoz szükséges érzéki tapasztalások és technikai ismeretek átadása.
– Örömteli munkával a személyes megnyilvánulásnak teret adó alkotótevékenység motiválása.
– Kreatív gondolkodásra, alkotásra nevelés.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek
A vonal megjelenési formái
A szín szerepe az érzelmek, hangulat kifejezésében
A forma, folt, felület és textúra jelentése és létrehozásának lehetőségei
A gyűjtés, gyűjtemény létrehozásának módjai
Részlet és nagyítás
A díszítés sajátosságai
A nyomhagyás egyszerű technikái
Kompozíciós alapismeretek
Az illusztratív ábrázolás
Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek
Feladatcsoportok
A vonal
– A vonal megjelenési formái a valóságban és a képzőművészetben. Játékos felfedezések
– A vonal mint mozgásnyom
– Eltérő célú és irányú mozgások megfigyelése, létrehozása
– Változatos mozdulatokkal, mozgással hagyott nyomok más–más felületeken és anyagokon
A szín
– Szín és mozgás
– Különböző mozgások, mozdulatok (simogatás, dobolás) által keltett érzelmek kifejezése színekkel
– Mozdulatok, mozdulatsorok színes lenyomatai nagyméretű felületeken kézzel, szivaccsal, széles ecsettel
– Színek és élmények közti asszociatív kapcsolat
– Érzelmek, hangulatok megjelenítése különböző formájú és anyagú felületeken absztrakt színfoltokkal
– A kedvenc tárgy, lény jellemének kifejező ábrázolása színekkel szokatlan formájú felületeken
– A tárgy, lény hangulatváltozásainak megjelenítése színek segítségével
Felület és forma
– Különféle felületek és formák által kiváltott érzelmek
– Játékos forma– és felületalakítási kísérletek
– Gesztusok által létrehozott foltok, felületek

– Különböző érzelmi állapotok lenyomata
Felület és textúra
– A környezet felületeinek megismerése élményszerű tapasztalatok által
– Vizuális és taktilis érzékelés közti kapcsolat
– Különböző felületű, textúrájú anyagok gyűjtése, meghatározott szempontok szerinti csoportosításaik
– A gyűjtött anyagok kollázsként való felhasználása
– Különböző anyagok felületének tapintással való érzékelése (bekötött szemmel)
– A tapintási élmények megfogalmazása, megjelenítése, tapintási napló, térkép készítése
Minta a környezetben
– Környezetünkben levő tárgyakon található mintákból gyűjtemény létrehozása
– A gyűjtött minták egy–egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése
Díszítés, díszítmények
– Lapok felületek díszítése grafikai és festészeti technikákkal, jelentést hordozó motívumokkal
Nyomhagyás
– Különböző formájú, felületű tárgyakkal foltok, rajzolatok létrehozása
– Az elkészített nyomatok kiegészítése, továbbfejlesztése jelentést hordozó illusztratív alkotássá tussal, filctollal, festékkel

Kompozíció
– Képi elemek rendezése
– Ugyanazon elemekből eltérő hatású, egyensúlyú kompozíciók összeállítása monokróm festéssel, kollázzsal, egyszerű nyomhagyással
Képalkotás
– Illusztrációk készítése mesék, események szereplőinek nagyméretű ábrázolásával
– Történetek, mesék jeleneteinek illusztratív megfogalmazása grafikai és festészeti eszközökkel, anyagokkal (grafit, toll, kréta, vízfesték, kollázs)
Értékelés és kiállítás–rendezés
Követelmény
A tanuló ismerje:
– a vonal megjelenési formáit,
– a szín szerepét az érzelmek, hangulat kifejezésében,
– a forma, folt, felület és textúra jelentését és létrehozásának lehetőségeit,
– a díszítés sajátosságait,
– a nyomhagyás egyszerű technikáit,
– a kompozíciós alapismereteket,
– az illusztratív ábrázolás alapjait.
Legyen képes:
– mozgásnyomok vonallal történő rögzítésére,
– az érzelmek vonallal, színnel történő ábrázolása,
– forma, folt, felület és textúra létrehozására,
– a nyomhagyás egyszerű technikáinak alkalmazására,
– képalkotásra,

– gyűjtemény létrehozására,
– eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– A grafikai és festészeti munkához szükséges eszköz– és anyaghasználati készség fejlesztése.
– A vonallal, színnel, felülettel, díszítménnyel, kompozícióval kapcsolatos tapasztalatok gazdagítása.
– A képalkotáshoz szükséges érzéki tapasztalások és technikai ismeretek átadása.
– Örömteli munkával a személyes megnyilvánulásnak teret adó alkotótevékenység motiválása.
– Kreatív gondolkodásra, alkotásra nevelés.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek
Vonal a térben
A szín szerepe és hatása a tárgyakon és a térben
A színek és lelki minőségek
Felület és textúra kontrasztok és létrehozásának lehetőségei
A gyűjtés, gyűjtemény létrehozásának módjai
A díszítés sajátosságai
A tárgyak funkciója és díszítése közti kapcsolat
Egyszerű nyomatok
A kiemelés
Az illusztratív ábrázolás
Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek
Feladatcsoportok
A vonal
– Vonalak a térben
– Vonalszerű anyagokkal (kötél, szalag) térjátékok, installációk létrehozása
– A létrehozott vonalterek megjelenítése különböző grafikai eszközökkel
– Az elkészült grafika továbbfejlesztése, alakítása variációk, sorozatok formájában
A szín
– A színek és térbeli formák kapcsolata a mesékben és a valóságban
– Színes terek, téri formák létrehozása, térátalakítások
– Különböző színű vagy különböző színűre festett talált tárgyak (textilek, dobozok, fonalak) segítségével eltérő funkciójú és hangulatú színes terek megépítése
– A létrehozott terek által nyújtott élmények megjelenítése festéssel, kollázzsal
– Tulajdonságok, fogalmak rokonítása, összekapcsolása színekkel és egyszerű térbeli formákkal, tárgyakkal
– Térbeli formák, tárgyak felületének átalakítása festéssel, tárgymesék létrehozása
– Egy konstruált tér hangulatának, jelentésének módosítása színcserével
Felület és forma
– Ellentétek, felületi kontrasztok
– Semleges, nyugodt felületeken markáns ellentétek, felületi kontrasztok létrehozása
– A gesztusokkal létrehozott foltok, felületek által közvetített információk

Felület és textúra
– Különböző felületeket, textúrákat ábrázoló képek, fotók gyűjtése, csoportosítási lehetőségek
– A gyűjtött fotók, fénymásolatok grafikai kiegészítései, átalakításai
– Az elkészült lapokból illetve a gyűjtött fotókból kollázsok, képtárgyak készítése
Minta a környezetben
– Növények, állatok fotóin, illetve mikroszkopikus felvételeken található minták, mintázatok gyűjtése
– A gyűjtött mintakincs szabad felhasználása méret és léptékváltással
Díszítés, díszítmények
– Funkcióval, jelentéssel bíró plasztikus tárgyak felületének megmunkálása, díszítése grafikai és festészeti technikákkal
Egyszerű nyomatok
– Képi üzenetek létrehozása egyszerű sokszorosítási technikákkal (papírdúc, papír– vagy műanyagkarc, sablon átfújással)
Kompozíció
– A kiemelés szerepe és lehetőségei a valóságban, a mesékben és a különböző művészeti ágakban
– A kép egyes szereplőinek, elemeinek hangsúlyozása (formával, mérettel, színnel, aránnyal, nézőponttal, felülettel, kontraszt alkalmazásával, elhelyezéssel)
Képalkotás
– Illusztrációk készítése
– Történetek, mesék jeleneteinek illusztratív ábrázolása grafikai és festészeti eszközökkel, anyagokkal, valamint ezek kombinált megoldásaival (festett ceruzarajz, színezett tollrajz, kollázs, vegyes technika)
Értékelés és kiállítás–rendezés
Követelmény
A tanuló ismerje:
– vonal a térképző szerepét,
– a szín szerepét, hatását a tárgyakon és a térben,
– felület és textúra kontrasztok létrehozásának lehetőségeit,
– a gyűjtés, gyűjtemény létrehozásának módjait,
– a díszítés sajátosságait,
– a tárgyak funkciója és díszítése közti kapcsolatot,
– a kiemelés módjait,
– az illusztratív ábrázolás sajátosságait.
Legyen képes:
– vonalvariációk létrehozására,
– a lelki minőségek kifejezésére,
– felület és textúra kontrasztok létrehozására,
– egyszerű nyomatok készítésére,
– képalkotásra,
– gyűjtemény létrehozására,
– eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok
– A grafikai és festészeti munkához szükséges eszköz és anyaghasználati készség fejlesztése.
– A vonallal, színnel, felülettel, díszítménnyel, kompozícióval kapcsolatos tapasztalatok gazdagítása.
– A képalkotáshoz szükséges érzéki tapasztalások és technikai ismeretek átadása.
– Örömteli munkával a személyes megnyilvánulásnak teret adó alkotótevékenység motiválása.
– Kreatív gondolkodásra, alkotásra nevelés.
– Az önkifejezés változatos formáinak alkalmazása.
Tananyag
Grafikai és festészeti ismeretek
A vonal és a mozgás–változás
A színek egymáshoz való viszonya
A színek érzelmi minősége
Színharmóniák, színkontrasztok
A forma, folt, felület és textúra kifejező használata
A gyűjtés, gyűjtemény felhasználásának lehetőségei
A funkció és díszítés
Egyedi motívumok, motívumrendszer
Dombornyomat
Kompozíciós variációk
Illusztratív sorozatok
Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok
A vonal
– Változások vizuális nyomai
– A valóságos és képzeletbeli változások nyomainak megjelenítése különböző grafikai és festészeti technikákkal
– Improvizatív és tudatos vonal– és hangjátékok
– Különböző hatású, karakterű hangok, zajok, zenék inspiráló hatására különböző karakterű vonalak, rajzos vonalszövetek készítése
A szín
– Színfoltok festése zene hangulatára
– A színek egymáshoz való viszonya, a színek érzelmi minősége
– Természeti jelenségek színekkel és színárnyalatokkal való kifejezése
– Egy–egy szín más színekkel való kapcsolatának mesén, dramatikus játékon keresztül történő átélése, az élmények megfestése
– Árnyalt vizuális minőségek, színharmóniák
– Fogalmakkal, hangokkal, mozdulatokkal leírható tartalmak megjelenítése színek, színharmóniák által
– Színkontrasztok, tartalmi ellentétek
– Színkontrasztok, színellentétek festése – melyek tartalmi ellentéteket és belső élményeket juttatnak felszínre – különös tekintettel a sötét–világos kontrasztra
A felület

– Felület és ábrázolási szándék
– Különböző érzelmi, hangulati állapotok megjelenítése a megismert technikákkal, felületalakítási lehetőségekkel
változatos műfaji kísérletek során
– Foltok, folthatárok
– A valóságban látható éles és elmosódott kontúrok megfigyelése és megjelenítésük
– Transzparencia, ellenfény, a részletek láthatósága
Textúra képzés
– Különböző anyagok segítségével, felhasználásával (homok, gipsz, fonal, drót, szögek) változatos textúrájú
felületek létrehozása
– Az elkészült lapokból képtárgyak készítése
Minta a környezetben
– Műalkotásokról, építményekről, fotókról minták, ornamentikák gyűjtése
– A gyűjtött és továbbgondolt mintakincs felhasználása tárgyakon
Díszítés, díszítmények
– Funkcióval, jelentéssel bíró mikroterek külső– belső elemeinek díszítése grafikai és festészeti technikákkal
– A mikroterek lakóinak, lényeinek egyedi megjelenítése
Sablon nyomatok
– Meghívó, plakát, képregény készítése sablonnyomat segítségével (kivágott papír vagy műanyag motívumokkal)
Dombornyomatok
– Különböző anyagok, tárgyak segítségével plasztikus papírnyomatok készítése
Kompozíció
– Komponálási módok
– Játékos kísérletek, variációk egy saját alkotás, illetve különböző reprodukciók képi elemeinek, szereplőinek átrendezésére
Képalkotás
– Illusztrációk készítése
– Történetek, mesék jeleneteinek illusztratív ábrázolása sorozatokban grafikai és festészeti technikákkal (monotípia és kollázs–technika vonalas, festett kiegészítéssel, krétarajzzal, karcnyomatokkal)
Értékelés és kiállítás–rendezés
Követelmény
A tanuló ismerje:
– a mozgás–változás vonallal történő kifejezésének lehetőségeit,
– a színek egymáshoz való viszonyát,
– a színek érzelmi minőségét,
– a színharmóniákat, színkontrasztokat,
– a gyűjtés, gyűjtemény felhasználásának lehetőségeit,
– a funkció és díszítés kapcsolatát,
– a dombornyomat készítésének technikáját.
Legyen képes:

– a vonal, forma, folt, felület, szín és textúra kifejező használatára,
– egyedi motívumok, motívumrendszer alkalmazására,
– dombornyomat készítésére,
– a kompozíciós variációk, illusztratív sorozatok készítésére,
– eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

GRAFIKA ÉS FESTÉSZET TANSZAK

GRAFIKA ÉS FESTÉSZET MŰHELYGYAKORLAT

A grafika és festészet műhelygyakorlat célja olyan általános és speciális ismeretek átadása, melyek képessé teszik a tanulót önálló, színvonalas grafikai és festészeti alkotások létrehozására. Célja továbbá, hogy a tanulókat önmaguk megismeréséhez és a valóság törvényszerűségeinek egyre pontosabb és mélyebb megértéséhez juttassa a kritikus megfigyelés és gyakorlati tevékenységek segítségével.
A műhelygyakorlat feladata a tanulói képzelet, a belső képek és a valóság törvényszerűségeiből fakadó vizuális látványelemek összekapcsolásának elősegítése. Feladata továbbá kreatív alkotói tevékenységen keresztül az emberi, társadalmi és művészeti problémákra való érzékenység és véleménynyilvánítási igény kialakítása.

4. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A grafikai és festészeti munkához szükséges eszköz és anyaghasználati készség fejlesztése.
– A vizuális kifejezés elemeinek eszközeinek felismerése, egyre tudatosabb alkalmazása.
– A motívumgyűjtés és vázlatkészítés gyakorlatában való jártasság kialakítása.
– A tanult grafikai és festészeti technikák alkalmazási képességének gyakorlása.
– Az esztétikai érzékenység és kifejezőkészség fejlesztése.
– Az önállóság kialakítása.
– A fegyelmezett munkavégzés szabályainak elsajátíttatása.
Tananyag
Grafikai és festészeti ismeretek
Grafika és festészet technikai, műfaji sajátosságai
Vizuális kifejezés alapvető eszközei, szerepük
A vonal megjelenési lehetőségei, kifejezőereje
A fekete–fehér kontraszt hatása, használatának lehetőségei
A tónus szerepe
A színek érzelmi, hő és figyelemfelhívó hatása
A sötét–világos, a hideg–meleg színkontraszt
A faktúra és textúra alakítás lehetőségei
Képépítési és kompozíciós lehetőségek (szerves elrendezés, kiemelés–elhagyás, pozitív–negatív formák,
szabályosság–szabálytalanság)
Téma variációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

A ceruza–, tus–, pác–, akvarell– és krétarajz technikája
Az anyagnyomatok, a monotypia, a magas nyomás műveletei
Kollázs és vegyes technikájú alkotások készítésének lehetőségei
Az akvarell– és temperafestés eltérő technikai sajátosságai
A pasztellkép készítés technikája
Az alkalmazott grafika műfaji sajátosságainak megfelelő betű, monogram, embléma, piktogram tervezése
Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek
Feladatcsoportok
Vonal
– A vonal ritmust kifejező hatása
– A vonal karaktermegjelenítő szerepe
– A vonal pszichikai kifejezőereje
– Sorsok, korok, egyéniségek kifejezése különböző vonalhasználattal
– Vonal a festészetben és a grafikában
– Vonal a térben és képtárgyakon
– Vonal a tájban, természetben, (monumentális) szabadtéri installációk, land art
Szín
– Színes fonalak, drapériák – színes terek, színkontrasztok
– A színek hatása (érzelmi, hő és figyelemfelhívó hatás)
– A színek analogikus kapcsolata az érzetekkel, a különböző kifejezési nyelvekkel és szellemi tartalmakkal
A fény és a sötét differenciálódása
– A fény és a sötét által közvetített tartalmak (mesék, mítoszok, legendák)
– Játék a fénnyel (lámpákkal, vetítőkkel)
– Tárgyak, terek és a fény kapcsolata
– Külső–belső élmények átélése, megtapasztalása és megjelenítése (zenei, akusztikai analógiák felismerése, létrehozása)
– A fekete szín használata, a fekete–fehér kontraszt (fekete tér, fekete tárgy)
– A szürkétől a feketéig – grafikában és festészetben
Felületképzés
– Faktúra és textúra alakítás a grafika és festés eszközeivel
– Felületkontrasztok létrehozása (különböző anyagok nyomataival, kollázzsal)
– Lavírozott tus, pác és akvarell rajzok
– A gyors, könnyed festés technikája
– Festett ceruzarajzok. Különböző technikák vegyítése, kísérletezések
Kifejezés, képalakítás
– Organikus képalkotás (szerves elrendezés, kiemelés–elhagyás, pozitív–negatív formák, szabályosság–szabálytalanság)
– Képi elemek átrendezése, variációk, kompozíciós lehetőségek
Képalkotás
– Illusztráció készítése
– Tusrajzzal a monokromitás, a foltképzés és a vonalrendszerek szerepének hangsúlyozása
– Egyedi nyomtatással monotypia készítése

Tér – környezet
– A körülvevő környezet elemei által létrehozott különböző méretű, nyitott és zárt terek
– Térépítések és térjátékok a különböző érzékelési területek bekapcsolásával
– Hagyományos és rendhagyó térképek készítése (hang–, taktilis–, hőtérképek)
– Eltérő hangulatú, méretű, arányú és szerkezetű terekben, (labirintusokban) átélt tapasztalások, élmények megjelenítése grafika, festészet és kevert technikák segítségével
A betű és kép
– Jel (egyedi, saját jel)
– Betűkarakter, monogram
– Az alkalmazott grafika műfaji sajátosságaival embléma, piktogram tervezése
– A kódextől a könyvnyomtatásig
– A nyomtatott írás és a kép használhatósága
– Miniatúrák, óriásképek
Műalkotások
– A feladatokhoz kapcsolódó grafikai, festészeti és egyéb alkotások inspirációs felhasználása
– Anyagok, eszközök, megoldások a különböző korokban
– A feladatokhoz kapcsolódó műalkotások folyóiratokban, könyvtárban, interneten
– Műalkotások a környezetünkben, galériákban
Értékelés és kiállítás–rendezés
Követelmény
A tanuló ismerje:
– a grafika és festészet alapvető technikai és műfaji sajátosságait,
– a grafikai és festészeti munkához szükséges anyagok és technikai eszközök szakszerű használatát,
– a grafika és festészet néhány kiemelkedő hazai és külföldi képviselőjét, kortárs alkotóit,
– a vizuális kifejezés, képépítés törvényszerűségeit, kompozíciós lehetőségeit,
– a legfontosabb munkavédelmi tudnivalókat.
Legyen képes:
– munkájához motívumokat gyűjteni és vázlatokat, színvázlatokat készíteni,
– a vizuális kifejezőeszközök és módok (vonalak, színek, formák, felületek és kompozíciós lehetőségek) kifejezési szándék szerinti használatára,
– a tanult grafikai és festészeti technikákkal (ceruza–, tus–, pác–, akvarell– és krétarajz, anyag nyomatok, monotypia, kollázs, akvarellfestés, temperafestés, pasztell és vegyes technika) alkotásokat létrehozni,
– egy téma kapcsán variációkat és különböző méretű alkotásokat készíteni,
– képzőművészeti alkotásokon a színek, vonalak felületek sajátosságait felismerni,
– eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

5. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A környezet által közvetített üzenetek befogadásának és értelmezésének mélyítése.
– A formák, színek változatos, gazdag használatának kialakítása.
– A külső látvány és a lelki tartalmak érzékeny megjelenítésének fejlesztése.
– A véleményformálás finomítása saját és mások műveivel kapcsolatban.

– A tanulók tervezési készségének és problémamegoldó képességének fejlesztése.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

A megvilágítás szerepe

A fény és árnyék grafikai és festészeti eszközökkel való megjelenítésének lehetőségei

A forma, méret, felület, szín és kompozíciós kontrasztok

A redukció, a sűrítés, a fokozás és a kiemelés szerepe

A felületgazdagítás lehetőségei

A színperspektíva szerepe

A különböző színviszonyok hatása, kifejezőereje

Variációk, sorozatok készítése

Nagyítások, méret és léptékváltások alkalmazása

Eltérő képkivágások hatásainak megtapasztalása és alkalmazása

A sablonnyomat, dombornyomat technikája

A linómetszés technikája

Alkalmazott vagy tervezőgrafika sajátosságainak megfelelő tipográfia, könyvborító, plakát tervezése

Jelmezek, maszkok, díszletek készítésének sajátosságai

Egyszerű akció, performance létrehozása

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

A fény és a sötét

– Karakteresen eltérő erejű, irányú megvilágítású tárgyak és terek létrehozása, megjelenítése

– A fény és árnyék grafikai eszközökkel való kifejezése

– Színes kompozíciók, és variációk készítése a látvány inspiráló hatására

Kontrasztok

– Forma, méret, felület, szín és kompozíciós kontrasztokra épített kép, képtárgy sorozatok, variációk létrehozása, a zene–hang, mozgás–tapintás, az irodalom és a képzőművészet inspiráló hatására

– További lehetőségek, variációk és kísérletezések új médiumok, műfajok segítségével

Kifejezés – karakterek

– Emberi és mitikus karakterek vizuális kifejezése

– Emberek, hősök, tárgyak jelleme, hangulatváltozásaik megjelenítése a festészet és grafika eszközeivel

– Portrék, maszkok, jelmezek készítése

– Kifejező karakterek létrehozásának inspirálása játékokkal és akciókkal

– A kifejezés lehetőségei a redukció, a sűrítés, a fokozás, és a kiemelés eszközeivel

– Egy téma feldolgozása a sablonnyomat (kivágott papír vagy műanyag motívumokkal), dombornyomat, tus– és a temperatechnika lehetőségeit felhasználva

– Felületgazdagítási lehetőségek

– Dramatikus játék a kész alkotásokkal

Tér – környezet

– A közvetlen környezet tárgyai, tárgykarakterek szembeállítása, csoportosítások

– Tárgyátalakítások, átfestéssel, zavarófestéssel

– Tárgyak idegen, megszokottól eltérő környezetbe helyezése
– Léptékváltás adta lehetőségek felhasználása
– Egy tárgy részletének felnagyítása, változatos képkivágások
– A látvány és fantázia képi elemeinek összekapcsolása egy tárgy, szerkezet belső terének ábrázolása során
Írás – kép
– Alkalmazott vagy tervezőgrafikai ismeretek segítségével könyvborító, plakát készítése
– A képhez felirat tervezése (számítógép segítségével). Betű, tipográfia
– A betű, írás és kép szabad műfajú felhasználása
Szín
– „Szín–tér”, külső–belső terek színviszonyai
– Az illúziókeltés lehetőségei
– Színperspektíva
– Kompozíciós változatok a színkontrasztra
– A szín kifejezőereje, mélysége, mozgása a külső látvány és a lelki tartalmak megjelenítése során
– Terek berendezése, benépesítése eltérő méretű és színű figurákkal, szalagokkal, textilekkel, lámpákkal
– Doboz szín–házak – azonos motívumok más–más színviszonyok között
Képalkotás
– A gouache technikájának ismerete
– A linómetszés technikájának elsajátítása, sajátosságai, műfaji követelményei, az anyag– és eszközhasználat
specifikumai
– Egydúcos linómetszet
– Színes linómetszet kialakítása a dúc továbbvésésével
– Különböző méretű illusztráció, illusztráció sorozat készítése zenei, irodalmi alkotáshoz
– Illusztráció készítése egyedi és sokszorosítási technikákkal (ecset– és tollrajz, gouache, linómetszet)
Műalkotások
– A feladatokhoz kapcsolódó grafikai, festészeti és egyéb alkotások inspirációs felhasználása
– Anyagok, eszközök, megoldások és stiláris jegyek a különböző korokban
– A feladatokhoz kapcsolódó műalkotások folyóiratokban, könyvtárban, interneten
– Műalkotások a környezetünkben, galériákban
Értékelés és kiállítás–rendezés
Követelmény
A tanuló ismerje:
– a szín kifejezőerejét, a színperspektíva szerepét,
– a különböző színviszonyok hatását,
– a sablonnyomat, dombornyomat, linómetszés technikáját.
Legyen képes:
– a tanult vizuális kifejezőeszközöket és módokat a képalkotási gyakorlatban alkalmazni,
– a fény – árnyék – szín összefüggéseit felhasználni a külső látvány és a lelki tartalmak megjelenítése során,
– alkalmazni a léptékváltás adta lehetőségeket,

– véleményformálásra saját és mások műveivel kapcsolatban,
– eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– A személyes kifejezési eszközök megtalálásának ösztönzése.
– A kísérletező kedv, a döntésképesség és az alkotói magatartás fejlesztése.
– A képépítési és kompozíciós törvényszerűségek tudatos használatának ösztönzése.
– A tudatos környezetformálás igényének kialakítása.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek
A színmodulációk, lokál és valőr színek
A szín–önkontraszt és komplementer kontraszt hatásai
A túlzás, fokozás szerepe
Az egyensúly feltételei
Az átírás módjai
A dekoratív festészet sajátosságai
A különböző stílusjegyek felismerésének szempontjai
Többdúcos linómetszet létrehozása
Hidegtű vagy pusztatű technikája
Az improvizatív és a tervezett művek közti különbségek
Látványterv létrehozása
Akrilfestés gyakorlata
Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

Képalkotás

– Személyes jelentéssel bíró fogalmak, tartalmak, tárgyak grafikus megjelenítése (változás, kapcsolat, szembenállás)
– Színes sokszorosítás. A színek felhasználásának lehetősége a sokszorosított grafikában
– Többdúcos linómetszet készítése
– Alapszín keveredések, átfedések, új szín létrehozása, alányomás
– Sorozat készítése amorf keretű linódúcokkal
– Hidegtű
– A hidegtű vagy pusztatű technika elsajátítása, a mélynyomás alapjai
– Alapozatlan, puszta, felfényesített lemezre karcolás tűvel, a felületek megdolgozása jelet hagyó eszközökkel
– A vonalkarakter lehetőségeinek kiaknázása a dúc felnagyításával
– A magas– és a mélynyomás variálásának lehetőségei

Stílusvariációk, átiratok

– Különböző korok eltérő stílusú, témájú alkotásainak átfestése, összekeverése és egybeépítésük variációi
– Stílusjegyek átváltoztatása, méret– és léptékváltások

– Nagyméretű dekoratív, díszletjellegű megoldások. Tervek készítése
– Fotókból képsorozatok összeállítása, eltérő képkapcsolási lehetőségek tudatos használata
– Művek összehasonlítása
Egyéni vizuális kifejezés
– Személyes kifejezőeszközök és módok megtalálása az egyéniség, a technikai lehetőségek és a műfaji sajátosságok összehangolása által, önálló kísérletezések segítségével
– Folyamat – karakter – személyes idő kifejezési lehetőségei
– Személyes képnapló készítése, lelki tartalmak, történések és változások vizuális rögzítése
– Improvizációk és tervezett művek
– Zenei vagy egyéb inspiráció segítségével túlzások, fokozások, egyensúly vesztések megjelenítése festészeti és vegyes technikájú alkotásokon, képtárgy sorozatokon
Vizsgamunka
– Az eddigi ismeretek felhasználásával, egyéni kifejezési szándék szerinti kép, képtárgy, képsorozat készítése választott technikával és dokumentálása.
Műalkotások
– A feladatokhoz kapcsolódó grafikai, festészeti és egyéb alkotások inspirációs felhasználása
– Anyagok, eszközök, megoldások és stiláris jegyek a különböző korokban
– Elemzések a grafika és festés módszereiről, a színhasználatról és az anyagokról
– Művészeti, művészettörténeti ismeretek beépítése az alkotó tevékenységbe
– A feladatokhoz kapcsolódó kortárs műalkotások folyóiratokban, könyvtárban, interneten
– Műalkotások a környezetünkben, galériákban
Értékelés és kiállítás–rendezés
Követelmény
A tanuló ismerje:
– a grafika és festészet kiemelkedő hazai és külföldi képviselőit, kortárs alkotóit,
– a tanult vizuális kifejezőeszközöket és módokat a képalkotási gyakorlatban,
– a képépítés törvényszerűségeit, kompozíciós lehetőségeit.
Legyen képes:
– különbséget tenni a magas– és mélynyomás között,
– grafikai és festészeti elméleti és gyakorlati tudásának alkalmazásával önálló koncepciók alapján különböző méretű variációkat, kép–, képtárgy sorozatokat, illusztrációkat készíteni,
– munkáját esztétikusan összeállítani, bemutatni,
– műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére,
– véleményformálásra műalkotásokkal kapcsolatban,
– eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után
A tanuló ismerje:
– a grafika és festészet történetét, korszakait, jellemző alkotásait,
– a grafika és festészet kiemelkedő hazai és külföldi képviselőit, kortárs alkotóit,
– a grafika és festészet technikai és műfaji sajátosságait,
– a képgrafikai, alkalmazott grafikai és a festészeti tevékenységeket, eljárásokat
– a grafikai és festészeti munkához szükséges anyagok és technikai eszközök szakszerű használatát,

– a képépítés törvényszerűségeit, kompozíciós lehetőségeit,
– a legfontosabb munkavédelmi tudnivalókat.
A tanuló legyen képes:
– munkájához motívumokat gyűjteni és vázlatokat, színvázlatokat készíteni,
– a tanszak tanult műfaji sajátosságainak megfelelő átírásra, absztrakcióra,
– az egyedi– és sokszorosított grafikai eljárások, festészeti technikák alkalmazására,
– a grafikai és festészeti anyagok helyes használatára,
– a színek, formák és kompozíciós lehetőségek kifejezési szándék szerinti használatára
– grafikai és festészeti elméleti és gyakorlati tudásának alkalmazásával önálló alkotások, variációk és illusztrációk készítésére,
– a tanult grafikai és festészeti technikák sokszínű használatára és továbbfejlesztési lehetőségeinek keresésére, kísérletezésre,
– esztétikus képi megjelenítésre,
– műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére,
– önálló véleményformálásra saját és mások műveivel kapcsolatban,
– a munkavédelmi szabályok betartására.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei:

A vizsga gyakorlati vizsgarészekből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama:

A grafika és festészet műhelygyakorlat
– tervezés 40 perc
– tárgykészítés 140 perc

A vizsga tartalma:

A vizsgafeladatot az intézmény úgy határozza meg, hogy a megoldásból mérhető legyen a tanuló tervező, képalkotó, képessége. A terv tükrözze a tanulónak a grafika és festészet anyagairól, műfaji sajátosságairól, esztétikai törvényszerűségeiről megszerzett ismeretét. A megvalósított kép, képtárgy, képsorozat mutassa be a tanuló grafikai és festészeti jártasságát, tudását.

A grafika és festészet műhelygyakorlat vizsga két részből tevődik össze:

A) Tervezési dokumentációval együtt benyújtott kész kép, képtárgy, képsorozat, a grafika és festészet műfajából.

A benyújtott vizsgamunka – tanári irányítással megvalósított – tervezési munka alapján létrehozott alkotás, amely lehet:
– alkalmazott grafikai, sokszorosított grafikai alkotás, sorozat vagy variáció,
– grafikai és festészeti illusztráció sorozat,
– szabadodon választott technikákkal készített képi alkotás, alkotássorozat vagy variáció.

A vizsgamunkát az alapfok utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a
művészeti alapvizsga napját megelőzően tíz nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

B) Az alapvizsga helyszínén, ideje alatt önállóan elkészített kép, képtárgy, képsorozat, a grafika és festészet műfajából.

Az intézmény által meghatározott vizsgafeladat tervvázlat alapján, szabadon választott technikával

létrehozott alkotás, amely lehet:
– modell alapján készített képi, képtárgyi átírás,
– alkalmazott grafikai vagy dekoratív festészeti vázlatterv – sorozat.
A vizsga értékelése
A grafika és festészet műhelygyakorlat alapvizsga értékelésének általános szempontjai:
– tervezési, képalkotási készség,
– színhasználat, kompozíciós készség,
– alapvető anyag– és eszközismeret, jártasság,
– a grafikai és festészeti ismeretek gyakorlati alkalmazása,
– a tartalomnak, műfaji sajátosságoknak megfelelő átíró és kifejezőképesség,
– az elkészült munka összhangja.

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A hagyományos és az új médiumok iránti nyitott szemlélet kialakítása.
– Munkáinak esztétikus dokumentálásának és installálásának ösztönözése.
– A tanuló átíró képességének, kreativitásának, komplex szemléletének és kísérletező kedvének fejlesztése.
Tananyag
Grafikai és festészeti ismeretek
A színek reklámpszichológiai törvényszerűségei és összefüggései
A látvány átírásának lehetőségei
A pszeudo, a transzparencia fogalma és jelensége a művészetben
Az intermédia, az akcióművészet, az installáció és az environment műfaji sajátosságai
Rézkarc készítése
A különböző műfajok, technikák határait kitágító lehetőségek
Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok
A látvány
– Tárgyak, arcok sajátos, egyedi jellemzőinek rögzítése a grafika és a festészet eszközeivel
– Megvilágítási problémák, fény– és színviszonyok elemzése, megállapítások alkalmazása
– A színtani ismeretek: színek derítése, ösztönös és tudatos színhasználat
– Vázlatok, variációk és nagyméretű festmény készítése
Láttatás – képi közlés
– A látvány (tárgy, portré) feldolgozása, átírása különböző művészeti stílusokban
– Képi látványelemek felhasználása például a képregény vagy storyboard műfajában
Képalkotás
– Rézkarc készítése
– Az anyag–előkészítés műveletei (fazettálás, polírozás, alapozás, kormozás, kitakarás)
– A maratás; a marófolyadék, az idő, a vonalháló és a karakter pontos megismerése

– Festékkeverési gyakorlatok, próbalemezek, próbanyomatok készítése
– A művészettörténetből vett példa tanulmányozása, másolása, egy–egy részletének kiemelése
Intermédia – kísérletek
– Installáció, environment és akcióművészet sajátos jegyei
– Személyes, emberi, társadalmi vagy művészeti problémák, témák körüljárása (pszeudo, transzparencia, kontraszt, mélység, zárt–nyitott)
– A különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitágító eljárások keresése
– Kísérletek, próbálkozások olyan műformák és művészeti technikák segítségével, melyek a 20. század képzőművészetében jelentek meg először (fotó–kinetikus és elektronikus művészetek, multimédia, installáció, environment, performance és akcióművészet, új kommunikációs technikák, interdiszciplinaritás, képzőművészeti határterületek)
– A munkafolyamatok, kísérletek dokumentálása rajzok, fotók, filmek és feljegyzések segítségével
Alkalmazott művészet
– Tervezőgrafikai feladatok (plakát, CD, kiadvány)
– Tetszőleges reklámtéma feldolgozása a grafika és a festészet eszközeivel
– A színdinamikai szempontok figyelembevétele
– A színek hatása, a színek információsegítő szerepe
– Színek a különböző médiumokban
– Számítógép kínálta lehetőségek felhasználása
– Tipográfiai ismeretek felhasználása
Értékelés és kiállítás–rendezés
Követelmény
A tanuló ismerje:
– a hidegtű és a rézkarc közti különbségeket, ismerje fel ezeket a nyomatokon,
– a színek érzelmeket alakító hatását saját festményein,
– az alkalmazott grafika és a szín reklámpszichológiai törvényeit és összefüggéseit,
– az intermédia egyes műformáit,
– a kortárs hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvéseket.

Legyen képes:
– klasszikus sokszorosított grafikai lapok készítésére,
– technikailag tiszta és kevert technikájú munkák létrehozására,
– nyitott szemlélettel közeledni a hagyományos és az új médiumok felé,
– munkáinak dokumentálására és installálására,
– műalkotás és környezet összefüggéseiből fakadó ismeretek alkalmazására,
– saját és mások alkotásainak elemzésére és értékelésére,
– eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

8. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A grafika és festészet szaknyelvének árnyalt használatának fejlesztése.
– Önálló koncepciójú kísérletek, alkotói folyamatok végigvitelének elősegítése.

– A kísérletezési kedv ösztönzése a grafika és festészet határterületein.
– A felelősségtudat, a döntésképesség, az empatikus és a kommunikációs készség fejlesztése.
Tananyag
Grafikai és festészeti ismeretek
Az arányok szerepe, jelentősége
Árnyékok, reflexek a téri illúziókeltésben
A látvány átértelmezésének lehetőségei
A kiemelés – elhagyás szerepe, hatása
A térbeliség – síkra feszítettség szabályai, kifejezőeszközei
A legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvések és képviselői
Az olajfestés alapjai
A filmnyelv és az elektronikus művészetek kommunikációs technikái
Az intermédia, a posztmodern formanyelve
Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek
Feladatcsoportok
A látvány
– A figura arányainak, sajátos, egyedi jellemzőinek rögzítése a grafika és a festészet eszközeivel
– A figura és környezetének viszonya
– Megvilágítás, árnyékok és reflexek
– Táj festése a szabadban akvarellel, temperával
– A térillúzió festésének lehetőségei
Láttatás – képi közlés
– A látvány (táj) befejezése, újrakomponálása, feldolgozása és átírása a helyszínen készített saját fotók, vázlatok alapján
– A látvány átértelmezése, megfogalmazása különböző művészeti stílusok átirataiban, játék egyes mesterek sajátos vizuális hatáselemeivel
– A kiemelés – elhagyás, térbeliség – síkra feszítettség vizuális kifejezőeszközeinek alkalmazása
Tematikus képalkotás
– Variációk a tér megfogalmazására a grafika és a festészet nyelvén
– Olajfestés
– Az olajfestés technikájának alapjai
– A festés története, a vászon, a vakkeret, az ecsetek, az alapozás megismerése
– Grafikai megoldások, rézkarc nyomatok a tér megjelenítésében
– Az önálló vonal– és formakialakítás, a hozzáadás – elvétel fejlesztési lehetőségeit felhasználva
Intermédia – kísérletek
– A film, média képi nyelve
– A színek játéka, a színek bizonyos irányokba történő eltorzítása, megváltoztatása
– Személyes, emberi, társadalmi vagy művészeti problémák, témák körüljárása (illúzió, szemérem – szégyen, csend – zaj, rés – szilánk)
– A különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitágító eljárások keresése, kísérletezések
– Variációk olyan műformák és művészeti technikák segítségével, melyek a 20. század képzőművészetében jelentek meg először (fotó–kinetikus és elektronikus művészetek, multimédia, installáció, environment, performance és akcióművészet, új kommunikációs technikák,

interdiszciplinaritás, képzőművészeti határterületek)
– A kísérletek, a munka dokumentálása rajzok, fotók, filmek és feljegyzések segítségével
– Műalkotás igényű dokumentáció készítése
Alkalmazott művészet
– Tervező grafikai feladatok (plakát, CD, kiadvány, írás–kép, névjegy, web–lap)
– Tetszőleges téma feldolgozása a grafika és a festészet eszközeit felhasználva
– Az egyéni formanyelv
– Az önkifejezés korlátai, lehetőségei az alkalmazott művészetben
– Önálló forma és karaktervilág, vonal– és folthasználat
– Klasszicitás – modernség, posztmodern, kortárs – eredetiség
Értékelés és kiállítás–rendezés
Követelmény
A tanuló ismerje:
– az olajfestés technikájának alapjait,
– a legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvéseket és azok képviselőit,
– a grafika és festészet szaknyelvét.
A tanuló legyen képes:
– különböző anyagokkal, stílusjegyekkel alkotásokat létrehozni,
– tájkép festésére természetben, vázlatok alapján műteremben,
– önálló alkotó tevékenységre a festészet határterületein,
– alkalmazni a grafikai sorozatok ismétlődő műfaji, stiláris eszközeit,
– eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

9. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A grafika és festészet szaknyelvének árnyalt használatának fejlesztése.
– Önálló grafikai és festészeti alkotások, alkotás–sorozatok létrehozásának ösztönzése.
– A kísérletezési kedv bátorítása a grafika és festészet határterületein.
– A felelősségtudat, a döntésképesség, az empatikus és a kommunikációs készség fejlesztése.
Tananyag
Grafikai és festészeti ismeretek
Belső tartalmak és karakterek megjelenítési lehetőségei
Anatómiai törvényszerűségek
Általános és egyedi jegyek
Téri illúzió a különböző műfajokban
Stíluskontraszt
Látvány átértelmezése a különböző műfajokban
A legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvések és képviselői
Technikák, műfajok elméleti és gyakorlati ismeretei
Díszlet és látványterv
Interaktív tér
Az intermédia kifejezési lehetőségei
A filmetűd sajátosságai
Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok
A látvány
– Arcok, figurák, karakterek
– Önarckép sorozat, a belső változások vizuális rögzítése változatos eszközhasználattal
– Portré, figura különböző környezetbe, térbe helyezése
Láttatás – képi közlés
– Stíluskalandok a kortárs grafika és festészet hazai törekvéseinek inspiráló felhasználásával
– Játék egy klasszikus és egy kortárs stílus elemeivel, koncepcióival
– Azonos témára ellentétes stílusú képek, grafikai lapok készítése
Tematikus képalkotás
– Díszlet és látványtervek
– Szabadon választott mű színpadképének, látvány– és jelmeztervének elkészítése
– Egy jellegzetes részlet kivitelezése
– A valóság szín–terei, filmetűdök, képlenyomatok, rögzített pillanatok
– Kis méretben, egyedi grafikai lapokon sorozat tervezése
Intermédia – kísérletek
– Interaktív tér lehetőségei
– Személyes, emberi, társadalmi vagy művészeti problémák, témák körüljárása (identitás, individuum, rész – egész, önreflexiók – saját tér, személyes tárgy, valós és szubjektív idő, környezet hatása, titok, magány, pusztulás)
– A különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitágító eljárások keresése, kísérletezések által
– Kísérletek olyan műformák és művészeti technikák segítségével, melyek a 20. század képzőművészetében jelentek meg először (fotó–kinetikus és elektronikus művészetek, multimédia, installáció, environment, performance és akcióművészet, új kommunikációs technikák, interdiszciplinaritás, képzőművészeti határterületek)
– A kísérletek, a munka dokumentálása rajzok, fotók, filmek és feljegyzések segítségével
– Műalkotás igényű dokumentáció készítése
Alkalmazott művészet
– Tervező grafikai feladatok az év során feldolgozott témákhoz kapcsolódóan (plakát, kiadvány, meghívó, web–lap)
– Az elkészített síkalkotáshoz egy képtárgyi kiegészítés létrehozása a sokszorosítás technikájának felhasználásával
Értékelés és kiállítás–rendezés
Követelmény
A tanuló ismerje:
– a legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvéseket és azok képviselőit,
– a grafika és festészet műfaji lehetőségeit és korlátait,
– a képgrafika és az alkalmazott grafika együttes megjelenésének lehetőségeit.
Legyen képes:
– a vizuális kifejezés elemeinek, eszközeinek alkotói szándék szerinti tudatos alkalmazására,
– alkalmazott grafikai és dekoratív festészeti alkotások tervezésére, megvalósítására,
– egyedi képi világgal bíró illusztrációk létrehozására,
– klasszikus sokszorosított grafikai lapok és táblaképek, muráliák készítésére,

– az általa választott műhöz szcenikai tervet, díszlettervet készíteni,
– technikailag tiszta és kevert technikájú munkák létrehozására,
– műalkotás és környezet összefüggéseiből fakadó ismeretek alkalmazására,
– a különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitágító eljárások keresésére, alkalmazására,
– munkáinak dokumentálására és installálására,
– saját és mások alkotásainak elemzésére és értékelésére,
– eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Egyedi képi világgal bíró alkotások, alkotás sorozatok létrehozásának ösztönzése.
– A különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitágító eljárások keresésé elősegítése.
– Tudatos környezetformálás igényének fejlesztése.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek:
A forma, szín, tér egymáshoz való viszonya, egyéni, személyes modulációk
A látvány átértelmezése a nézőpont és képkivágás segítségével
A valós és virtuális tér
A filmtér, filmidő sajátosságai
A legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvések és képviselői
A személyesség hatása
Intermédia–kísérletek
A film műfaji lehetősége
Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek
Feladatcsoportok
A látvány
– Tárgyak, arcok, terek megjelenítése sajátos nézőpontból és képkivágással
– Formák, színek és terek egymáshoz való viszonyának megfigyelése
Láttatás – képi közlés
– Film készítése egy emlékről, álomról
– Storyboard megrajzolása a valós látvány után készített tanulmányok segítségével
– A kiemelés, az elhagyás, a sajátos nézőpontok és képkivágások vizuális kifejezőerejének felhasználásával
– A forgatókönyv egyes tartalmi és vizuális jeleneteiből önálló festészeti vagy grafikai lapok, variációk készítése
– Egy film elkészítéséhez nagyméretű filmtér, illetve figura megalkotása
– Filmtér és filmidő értelmezése a személyes alkotás során
Intermédia – kísérletek
– Saját személyes üzenet–kísérlet
– Klasszikus ismeretek összekapcsolása kortárs eszközökkel és megközelítésekkel
– Személyes, emberi, társadalmi vagy művészeti problémák, témák körüljárása (például: idő, válasz, kérdés, kétség, választás, bizonyosság, változás)

– A különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitágító eljárások keresése, kísérletezések
– Kísérletek olyan műformák és művészeti technikák segítségével, melyek a 20. század képzőművészetében jelentek meg először (fotó–kinetikus és elektronikus művészetek, multimédia, installáció, environment, performance és akcióművészet, új kommunikációs technikák, interdiszciplinaritás, képzőművészeti határterületek)
– A kísérletek, a munka dokumentálása rajzok, fotók, filmek és feljegyzések segítségével
– Műalkotás igényű dokumentáció készítése
Vizsgamunka
– Szabadon választott témában portfolióval, tervezési dokumentációval elkészített kép, képtárgy, képsorozat, a grafika és festészet műfajából
– A koncepció és tervvázlatok rögzítése
– A tervezett mű és környezetének kapcsolata és egymásra hatásuk
– A témának, tartalomnak és az egyénnek megfelelő technikai megoldások kiválasztása
– A kész mű, műsorozat installálása
Értékelés és kiállítás–rendezés
Követelmény
A tanuló ismerje:
– a legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvéseket és azok képviselőit,
– a grafika és festészet szaknyelvét,
– a grafika és festészet műfaji lehetőségeit és korlátait,
– a legfontosabb munkavédelmi teendőket.
Legyen képes:
– alkalmazni a kortárs grafikai és festészeti törekvések egyes eredményét,
– alkalmazott grafikai és dekoratív festészeti alkotások tervezésére, megvalósítására,
– egyedi képi világgal bíró illusztrációk létrehozására,
– klasszikus sokszorosított grafikai lapok és táblaképek, muráliák készítésére,
– technikailag tiszta és kevert technikájú munkák létrehozására,
– műalkotás és környezet összefüggéseiből fakadó ismeretek alkalmazására,
– a különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitágító eljárások keresésére, alkalmazására,
– munkáinak dokumentálására és installálására,
– saját és mások alkotásainak elemzésére és értékelésére,
– eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után
A tanuló ismerje:
– a legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvéseket és azok képviselőit,
– a grafika és festészet szaknyelvét,
– a grafikai és festészeti munkához szükséges anyagok és technikai eszközök használatát,
– a grafika és festészet műfaji lehetőségeit és korlátait,
– a legfontosabb munkavédelmi teendőket.

A tanuló legyen képes:
– a vizuális kifejezés elemeinek, eszközeinek alkotói szándék szerinti tudatos alkalmazására,
– önálló grafikai és festészeti alkotások, alkotás–sorozatok létrehozására,
– alkalmazott grafikai és dekoratív festészeti alkotások tervezésére, megvalósítására,
– egyedi képi világgal bíró illusztrációk létrehozására,
– klasszikus sokszorosított grafikai lapok és táblaképek, muráliák készítésére,
– technikailag tiszta és kevert technikájú munkák létrehozására,
– műalkotás és környezet összefüggéseiből fakadó ismeretek alkalmazására,
– a különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitágító eljárások keresésére, alkalmazására,
– munkáinak dokumentálására és installálására,
– saját és mások alkotásainak elemzésére és értékelésére,
– a biztonsági és balesetvédelmi előírások betartására.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei:

A vizsga gyakorlati és szóbeli vizsgarészekből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama:

Grafika és festészet műhelygyakorlat
– tervezés 50 perc
– tárgyalkotás 190 perc

A szóbeli vizsga időtartama: max. 10 perc

A vizsga tartalma:

A vizsgafeladatot az intézmény úgy határozza meg, hogy a megoldásból mérhető legyen a tanuló tervező, képalkotó, képessége. A terv tükrözze a tanulónak a grafika és festészet anyagairól, műfaji sajátosságairól, esztétikai törvényszerűségeiről megszerzett ismeretét. A megvalósított kép, képtárgy, képsorozat mutassa be a tanuló grafikai és festészeti jártasságát, tudását.

1. A grafika és festészet műhelygyakorlat gyakorlati vizsga két részből tevődik össze:

A) Tervezési dokumentációval együtt benyújtott kész kép, képtárgy, képsorozat, a grafika és festészet műfajából. A benyújtott vizsgamunka – tanári irányítással megvalósított – tervezési munka alapján létrehozott alkotás, amely lehet:
– alkalmazott grafikai, sokszorosított grafikai alkotás vagy sorozat,
– grafikai és festészeti illusztráció sorozat,
– szabadodon választott technikákkal készített elbeszélő képi alkotás vagy sorozat,
– díszlet– és jelmeztervek,
– murália vagy annak részlete.

A vizsgamunkát a továbbképző utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti záróvizsga napját megelőzően tíz nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

B) A záróvizsga helyszínén, ideje alatt önállóan elkészített kép, képtárgy, képsorozat, a grafika és festészet műfajából.

Az intézmény által meghatározott vizsgafeladat tervvázlat alapján, szabadon választott technikával létrehozott alkotás, amely lehet:
– modell alapján készített képi, képtárgyi átírás,

– alkalmazott grafikai vagy dekoratív festészeti vázlatterv vagy sorozat.

2. A grafika és festészet műhelygyakorlat szóbeli vizsga tartalma:

– a grafika és festészet nagy stíluskorszakai,
– a grafika és festészet legjelentősebb alkotásai, alkotói,
– a grafika és festészet anyagai, eszközei, műfajai,
– a grafika és festészet műfajában alkalmazott technikák,
– az elkészített tervek és művek bemutatása,
– egészség– és környezetvédelmi alapismeretek.

A vizsga értékelése:

A gyakorlati vizsga értékelése:

– a tartalomnak, műfaji sajátosságoknak megfelelő megjelenítő, átíró, kifejező készség,
– tervezői, kivitelező készség,
– színtani és formatani ismeretekben való jártasság, a kompozíció törvényeinek ismerete,
– műalkotás és környezet összefüggéseinek ismerete,
– a grafika és festészet technikáinak és eljárásainak alkalmazási szintje,
– a felületalakítás módja,
– kreativitás, egyediség,
– az elkészült munka összhangja.

A szóbeli vizsga értékelése:

– a követelményekben meghatározott elméleti anyag ismerete,
– a megfogalmazás szakszerűsége, pontossága,
– kommunikációs készség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Vizes blokk, tároló szekrények
Munkaasztalok, székek
Szemléltetésre szolgáló technikai eszközök
Szemléltető anyagok (képek, könyvek, CD, DVD–k)
Gyűjtött tárgyak, drapériák
Fényképezőgép, filmfelvevő
Számítógép, szoftverek
Grafikai prés (legalább A/3–as méret lehúzására alkalmas méretben)
Mobil lámpa
Rajztábla (A/3, A/2), vonalzók, olló, snitzer
Rajzi és grafikai eszközök: ceruza, toll, rajzszén, pasztell, zsírkréta, tus, karctű, linókés, különböző méretű fotós gumihenger, grafikai festékező lap, linó festék, szitafesték szitakeret, spakli, kormozó eszköz, lemezvágó eszköz, lemezfogó
Festő eszköz: ecsetek, festőkések, tálak, paletták, vízfesték, tempera, festőállvány (továbbképző)
Zárható vegyszertároló (veszélyes anyagok használata esetén)

14.3 Zeneművészeti ág (Fafúvós tanszak, billentyűs tanszak, zeneismeret tanszak)

Az alapfokú zeneoktatás célrendszere és funkciói

Az alapfokú művészetoktatás követelménye és tantervi programja keretében folyó zenei nevelés alkalmat ad az érdeklődő és fogékony tanulók képességeinek fejlesztésére, biztosítja a különböző

szakterületeken való jártasságok megszerzését és gyakorlását.
A képzés figyelembe veszi az életkori sajátosságokat, a tanulók érdeklődésére, tehetségére építve alakítja készségeiket és gyarapítja ismereteiket.
Lehetőséget ad az egyetemes kultúra, az európai műveltség, a nemzeti, népi hagyományok, értékek átadására, az értékmegőrzés formáinak kialakítására.
A program lehetőséget nyújt az esztétikai érzékenység - nyitottság, igényesség, fogékonyság - alakítása mellett a zene megszólaltatásához szükséges hangszeres és énektechnikai készségek megszerzésére, a zenei ismeretek átadására és minden zenei tevékenység tudatosítására, az önálló ismeretszerzés képességére, a hagyományos és az új típusú kultúraközvetítő eszközök alkalmazásával.
A zeneoktatás a különböző zenei műfaj sajátosságait, a művészi megjelenítés módjait ismerteti meg a tanulókkal, miközben célja az is, hogy az önkifejezés eszköztárának gazdagításával a zene alkalmazására, befogadására készítsen fel. Kiemelten fejleszti a közösséggel való együttműködés képességét, az érzelmi és társas intelligenciát.

A képzés struktúrája

Tanszakok és tantárgyak
Fafúvós tanszak tantárgyai: furulya
Billentyűs tanszak tantárgyai: zongora
Zeneismeret tanszak: szolfézs kötelező, szolfézs, zeneismeret, zenetörténet-zeneirodalom, zeneelmélet

Hangszeres tanszakok – egyéni képzés
„A” tagozat
Főtárgy: **hangszeres tantárgyak**
Kötelező tantárgy: **szolfézs kötelező***
Kötelezően választható tantárgyak: **szolfézs, zeneismeret, zenetörténet–zeneirodalom, zeneelmélet**
Választható tantárgyak: **zeneismeret, zenetörténet–zeneirodalom, zeneelmélet, második hangszer, kamarazene, kórus**
Korrepetíció (zongorakíséret): a hangszeres (kivéve zongora tantárgy) tanszak tantárgyaihoz szorosan kapcsolódó kötelező kiegészítő foglalkozás.
* Ha a tanuló már teljesítette a kötelező tantárgy követelményeit (szolfézs alapfok 4. évfolyam), akkor helyette a kötelezően választható tantárgyak közül körül köteles egyet felvenni.

Óratervek

Az „A” tagozatos óratervek magukba foglalják az előképző, az alapfokú és a továbbképző évfolyamokat. Az előképzőévfolyamokat nem kötelező elvégezni.

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előképző		Alapfok						Továbbképző			
	(1.)	(2.)	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Főtárgy	(2)	(2)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy	(2)	(2)	2	2	2	2						
Kötelezően választható tantárgy							2	2	2	2	2	2
Választható tantárgy	(0–2)	(0–2)	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2
Összes óra	**(4–6)**	**(4–6)**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**

A képzés évfolyamainak számai (2)+6+4 évfolyam: furulya, zongora

A tanítási órák időtartama

Főtárgy: „A” tagozaton 2x30 perc (egyéni)

Kötelező tantárgy: „A” tagozaton a 4. évfolyam végéig 2x45 perc (csoportos)

Kötelezően választható tantárgy: 5–10. évfolyamig

Csoportos foglalkozás: 2x45 perc

(kórus: minimum 9 fő, kamarazene, 2–8 fő)

Választható tantárgy: Az előképző 1. évfolyamától a képzés teljes idejében 1 vagy 2 tantárgy.

Egyéni foglalkozás: minimum 1x30 perc

Csoportos foglalkozás: minimum 1x45 perc (kamarazene, improvizáció: 2–8 fő)

Korrepetíció ideje:

Hangszeres tanszakok: (minimum)

Ek.1.–2. és 1.évfolyam 5 perc

2–3. évfolyam 10 perc

4. évfolyamtól 15 perc

„B” tagozat

Főtárgy: hangszeres tanszak – alapfok 2. évfolyamától javasolt.

Kötelező tantárgy: **szolfézs**

Kötelezően választható tantárgy: **zongora (kivéve a zongora főtárgy esetében) a 3. évfolyamtól**

Választható tantárgyak: **zeneismeret, zenetörténet–zeneirodalom, zeneelmélet, második hangszer, kamarazene, kórus**

Korrepetíció (zongorakíséret): a hangszeres (kivéve zongora tantárgy)

Óratervek

Az „B” tagozatos évfolyamok óratervei magukba foglalják az előképző, az alapfokú és a továbbképző évfolyamokat. A zárójelbe tett évfolyamok az „A” tagozaton végzett előtanulmányokat jelentik. Az előképző évfolyamokat nem kötelező elvégezni.

Tantárgy	**Évfolyamok**											
	Előképző		**Alapfok**						**Továbbképző**			
	(1.)	**(2.)**	**1.**	**2.**	**3.**	**4.**	**5.**	**6.**	**7.**	**8.**	**9.**	**10.**
Főtárgy	(2)	(2)	(2)	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy	(2)	(2)	(2)	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelezően választható tantárgy					0–1	0–1	0–1	0–1	0–1	0–1	0–1	0–1
Választható tantárgy	(2)	(2)	(2)	0–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2
Összes óra	**(4–6)**	**(4–6)**	**(4–6)**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**	**4–6**

A képzés évfolyamainak számai (2+1)+5+4 évfolyam: furulya, zongora

A tanítási órák időtartama
Főtárgy: „B” tagozaton 2x45 perc (egyéni)
Kötelező tantárgy: 2x45 perc (csoportos)
Kötelezően választható tantárgy:
Egyéni foglalkozás: minimum 1x30 perc
Választható tantárgy: 1 vagy 2 foglalkozás
Egyéni foglalkozás: minimum 1x30 perc
Csoportos foglalkozás: minimum 1x45 perc
Korrepetíció ideje:
Hangszeres tanszakok:
2. évfolyam 15 perc
3–4. évfolyam 20 perc
5. évfolyamtól 25 perc

A MŰVÉSZETI ALAPVIZSGA ÉS ZÁRÓVIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A művészeti alapvizsgára és záróvizsgára bocsátás feltételei

Művészeti alapvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó alapfokú évfolyamát sikeresen elvégezte, és a vizsgára jelentkezett. Művészeti záróvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó továbbképző évfolyamát sikeresen elvégezte, és a vizsgára jelentkezett, A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményei, feladatai meghatározásának módja A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményeit, vizsgafeladatait – valamennyi vizsga tantárgy tekintetében – az alapfokú

művészetoktatás követelményei és tantervi programja figyelembevételével az iskola helyi tantervében kell meghatározni.
A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a követelmények alapján a vizsgát szervező intézmény állítja össze oly módon, hogy azokból mérhető és elbírálható legyen a tanuló felkészültsége és tudása. A művészeti alapvizsgát és záróvizsgát háromtagú vizsgabizottság előtt kell letenni. A vizsgabizottság elnökét és tagjait a vizsga szervezője bízza meg. A művészeti alapvizsga és záróvizsga lebonyolítása a vizsgáztató intézmény feladata. Vizsga tantárgynak csak az a tantárgy választható, amelyet az intézmény pedagógiai programja szerint biztosít, valamint a tanuló a tantárgy tanításának utolsó évfolyamán az előírt tantárgyi követelményeknek eleget tett.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga vizsga tantárgyak
Alapvizsga tantárgyai
Az alapvizsga írásbeli és/vagy szóbeli, valamint gyakorlati vizsgarészből áll. Az alapvizsgán az „A” tagozatos tanuló választhat írásbeli, vagy szóbeli vizsga között. A „B” tagozatos tanulók, valamint zeneelmélet főtanszakos tanulók számára mindkét vizsgarész kötelező. Gyakorlati vizsgát valamennyi tanulónak kell tennie.

1. Írásbeli vizsga tantárgya:
Hangszeres tanszakok főtárgy „A” tagozat: szolfézs kötelező, vagy szolfézs
Hangszeres tanszakok „B” tagozat: szolfézs

2. Szóbeli vizsga tantárgya
Hangszeres tanszakok főtárgy „A” tagozat: szolfézs kötelező, vagy szolfézs
Hangszeres tanszakok főtárgy „B” tagozat: szolfézs

3. Gyakorlati vizsga tantárgya
Hangszeres tanszakok főtárgy „A” és „B” tagozat: főtárgy

Záróvizsga tantárgyai
Az záróvizsga írásbeli és/vagy szóbeli, valamint gyakorlati vizsgarészből áll. A záróvizsgán az „A” tagozatos tanuló választhat írásbeli, vagy szóbeli vizsga között. A. „B” tagozatos, valamint zeneelmélet főtanszakos tanulók számára mindkét vizsgarész kötelező. Gyakorlati vizsgát valamennyi tanulónak kell tennie.

1. Írásbeli vizsga tantárgya:
Hangszeres tanszakok „A” tagozat: szolfézs,
Hangszeres tanszakok „B” tagozat: szolfézs

2. Szóbeli vizsga tantárgya
Hangszeres tanszakok „A” tagozat: szolfézs,
Hangszeres tanszakok „B” tagozat: szolfézs

3. Gyakorlati vizsga tantárgya:
Hangszeres tanszakok „A” és „B” tagozat: főtárgy

A vizsgák ideje:
Hangszeres főtárgyak
Gyakorlati vizsga
„A” tagozat minimum 10 perc

„B” tagozat minimum 10 perc

Elméleti tantárgyak
„A” tagozat: írásbeli: minimum 45 perc; vagy szóbeli: minimum 10 perc
„B” tagozat: írásbeli: minimum 45 perc; és szóbeli: minimum 15 perc

Előrehozott vizsga
Az alapfokú művészetoktatási intézmény tanulói számára előrehozott vizsga is szervezhető. Előrehozott művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga az egyes tantárgyra előírt iskolai tanulmányi követelmények teljesítése után, a tanulói jogviszony fennállása alatt, az iskolai tanulmányok teljes befejezése előtt szervezhető.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga egyes részei alóli felmentés
Mentesülhet az adott tantárgyból a művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga letétele alól az a tanuló, aki az országos művészeti tanulmányi versenyen – egyéni versenyzőként – az adott tanévben döntőbe került.
Ha a tanuló már rendelkezik a zeneművészeti ág valamelyik tanszakán megszerzett művészeti alapvizsgával vagy záróvizsgával, akkor az adott tantárgyakból a vizsga alól felmentés adható.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga minősítése
A tanuló teljesítményét a művészeti alapvizsgán és záróvizsgán vizsga tantárgyanként külön–külön osztályzattal kell minősíteni.
Amennyiben az intézmény előrehozott művészeti alapvizsgát vagy záróvizsgát szervez, úgy annak eredményét a művészeti alapvizsgán és záróvizsgán figyelembe kell venni.
A művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga eredményét a vizsga tantárgyakból kapott osztályzatok számtani közepe adja. Ha az átlagszámítás eredménye öt tizedre végződik, a végső eredmény meghatározásában a főtárgyból kapott osztályzat a döntő.
Eredményes művészeti alapvizsgát, illetve záróvizsgát tett az a tanuló, aki valamennyi előírt vizsga tantárgy vizsgakövetelményeit teljesítette.
Sikertelen a vizsga, ha a tanuló valamely vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból elégtelen érdemjegyet kapott.
Sikertelen vizsga esetén a tanulónak csak abból a vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból kell javítóvizsgát tennie, amelynek vizsgakövetelményét nem teljesítette.
Az alapfokú művészetoktatás furulya tantárgyának hangszere a barokk (angol) fogású hangszer.

FAFÚVÓS TANSZAK – FURULYA
Az alapfokú művészetoktatás furulya tantárgyának hangszere a barokk (angol) fogású hangszer.

A furulyatanítás általános céljai, feladatai
Ismertesse meg a tanulókkal (életkoruknak megfelelő szinten)
– a furulya lehetőségeit, saját irodalmát és a furulyán is játszható egyéb művek minél szélesebb körét;
– hangszerük történetét, akusztikai sajátosságait, a furulyairodalom legkiemelkedőbb alkotó– és előadóművészeit,

– a furulyacsalád egyéb tagjait és a rokon hangszereket.
Alakítson ki könnyed hangszerkezelést:
– megfelelő légzéstechnikát, helyes befúvásmódot, test–, hangszer– és kéztartást, billentést és tudatosítsa ezeket,
– dinamikailag árnyalt, telt, színes, kifejező furulyahangot,
– differenciált hangindítást és hanglezárást,
– megfelelő tempójú repetíciót,
– laza, egyenletes ujjtechnikát,
– pontosan összehangolt nyelv– és ujjmozgást.

A fentiek eléréséhez gyakoroltasson rendszeresen
– tartott hangokat állandó és változó dinamikával, az intonáció lehetőség szerinti megtartásával,
– hangsorokat, fokozatosan táguló hangterjedelemben, különböző figurációkkal,
– a felmerülő technikai problémáknak megfelelő mozdulatsorokat, ujjgyakorlatokat.
– tegye jártassá a tanulót a furulyairodalom javát képező reneszánsz és barokk művek díszítésében.

Fordítson figyelmet
– a furulyázni tanulók alapfunkcióinak gondos megalapozására,
– a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására,
– a lapról olvasási készség fejlesztésére,
– a különböző alaphangú furulyák használatakor az abc–s névvel történő helyes (nem transzponáló) olvasásra,
– a tudatos zenei memorizálásra,
– a művek zeneileg igényes kidolgozására,
– az eredeti furulyairodalom mellett más zenei korszakok műveinek megismertetésére
– a rendszeres társas muzsikálásra.

Tanítsa meg a tanulót a hangszer ápolására.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

A zeneiskola 1. évfolyamának tanterve a 8 éves tanulók (általános iskola 3. évfolyam) életkori sajátosságainak figyelembevételével készült. Az ennél fiatalabb tanulókkal szemben nem támaszthatók ugyanazok a követelmények.

Fejlesztési feladatok

A tanulók értelmi, érzelmi és fizikai fejlettségéhez alkalmazkodva az előképző célja a tanuló hangszeres készségének, zenei érzékének felmérése.

Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A hangszer részei, összeállítása.
– Egyszerű ritmusértékek és ütemsúlyok
– Különböző játékmód és hangindítások
– A játszott anyagban előforduló tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások.

A hangszerkezelés fejlesztése

– A helyes légzéstechnika elsajátítása, fejlesztése.
– Játék a hangszer fejével.
– Helyes test–, hangszer– és kéztartás kialakítása, a bal hüvelykujj megfelelő helyzeteinek mielőbbi pontos begyakorlása
— A helyes gyakorlás és memorizálás módjai kottával és kotta nélkül.

Ajánlott tananyag
Lőrincz–Paragi: Furulya ÁBC (EMB 14090)
Béres: Furulyaiskola I. (EMB 5406)
Markovich J.: GRADUS a barokk furulyához 1.
Gyermekdalok, népdalok

Követelmények
Jól megalapozott testtartás, légzés, hangindítás, hüvelykujjtechnika.
A tanult hangkészlet biztonságos olvasása és fogásainak ismerete.
Gyermekdalok, népdalok és egyszerűbb táncok értelmesen tagolt megszólaltatása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Négy gyermekdal, illetve egyéb dallam a tanult hangterjedelemben kotta nélkül.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

A tanulók értelmi, érzelmi és fizikai fejlettségéhez alkalmazkodva az előképző célja a hangmagasság, ritmus iránti fogékonyságának, zenei memóriájának fejlesztése, aktivitásának, kreativitásának kibontakoztatása, az életkornak megfelelően játékos formában ritmikus mondókák, ütőhangszerek, esetleg táncmozgások segítségével.

Feladata olyan alapokat adni, melyekre az 1. évfolyam tananyaga szilárdan támaszkodhat.

Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A hangszer részei, összeállítása.
– Egyszerű ritmusértékek és ütemsúlyok.
– Különböző játékmód és hangindítások .
– A játszott anyagban előforduló tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások.

A hangszerkezelés fejlesztése
– A helyes légzéstechnika elsajátítása, fejlesztése.
– Helyes test–, hangszer– és kéztartás kialakítása, a bal hüvelykujj megfelelő helyzeteinek mielőbbi pontos begyakorlása.
– Az ismert hangterjedelmen belül lehetőleg intenzív, lebegésmentes hang elérése.
– A helyes gyakorlás és memorizálás módjai kottával és kotta nélkül.

Ajánlott tananyag
Lőrincz–Paragi: Furulya ÁBC (EMB 14090)
Béres: Furulyaiskola I. (EMB 5406)
Markovich J.: GRADUS a barokk furulyához 1.
Gyermekdalok, népdalok

Követelmények
Jól megalapozott testtartás, légzés, hangindítás, hüvelykujjtechnika.
A tanuló kizárólag helyes beidegződésekkel rendelkezzen.
A tanult hangkészlet biztonságos olvasása és fogásainak ismerete.
Gyermekdalok, népdalok és egyszerűbb táncok értelmesen tagolt megszólaltatása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Négy gyermek– vagy népdal, illetve egyéb dallam a tanult hangterjedelem minél teljesebb igénybevételével, kotta nélkül.

Alapfokú évfolyamok „A" tagozat

1. évfolyam „A" tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A hangszer részei, összeállítása.
– Különböző ritmusértékek, pontozások, ütemsúlyok, felütés.
– A játékmód és az artikuláció alapfogalmai, különböző hangindítások és hanglezárás nyelvvel.
– A játszott anyagban előforduló tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
– A szerkezet és tagolás alapfogalmai (motívum, zenei sor stb.).

A hangszerkezelés fejlesztése
– A helyes légzéstechnika elsajátítása és állandó fejlesztése.
– Helyes test–, hangszer– és kéztartás kialakítása, a bal hüvelykujj megfelelő helyzeteinek mielőbbi pontos
begyakorlása (a tartófunkció kialakulásának elkerülése érdekében).
– Hangképzés, különböző hosszúságú hangok.
– A dü és tü hangindítások, valamint hanglezárás nyelvvel.
– A helyes gyakorlás és memorizálás módjai.
– A társas muzsikálás kezdetei, esetleg a tanár vagy zongorakísérő közreműködésével is.

Ajánlott tananyag
Lőrincz–Paragi: Furulya ÁBC (EMB 14090)
Béres: Furulyaiskola I. (EMB 5406)
Markovich J.: GRADUS a barokk furulyához 1.
Gyermekdalok, népdalok

Követelmények
A hangszer helyes összeállítása és ennek önálló ellenőrzése.
Jól megalapozott testtartás, légzés, hangindítás, hüvelykujjtechnika.
A tanult hangkészlet és ritmusok biztonságos olvasása, valamint a hangkészlet fogásainak ismerete.
Gyermekdalok, ritmikus népdalok és egyszerűbb táncdarabok értelmesen tagolt megszólaltatása (kotta nélkül is).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Két–három népdal, kotta nélkül.
– Egy–két könnyű tánctétel kísérettel, lehetőleg kotta nélkül.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek
– Az eddig tanult hangkészlet bővítése, főfogásokkal is könnyen játszható trillák.
– Az artikulációk szerepe a furulyajátékban.
– Tizenhatodok, nyolcad szünet, nyújtott ritmus, nyolcad felütés.
– Régi és új stílusú magyar népdalok.
– A játszott anyag formai elemzése az életkornak megfelelő szinten: azonosság, hasonlóság, különbségek felismerése stb.

A hangszerkezelés fejlesztése
– Az alapfunkciók (testtartás, légzéstechnika, kéztartás) állandó ellenőrzése és fejlesztése.
– Tartott hangok gyakorlása minimális crescendo–decrescendo–val.
– A hangindítás és hangismétlés gyorsítása a nyelv lazaságának megőrzésével.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duók.

Ajánlott tananyag
Markovich J.: GRADUS a barokk furulyához 2.
Bali J.: Furulyaiskola I.
Béres J.: Furulyaiskola I., II. (EMB 5406, 7062)
Keuning, Hans P.: 30 simple studies
Giesbert, F. J.: 77 Daily Exercises
Anonymus: Allemande (EMB 4303)
Anonymus: Angol tánc (EMB 7888)
Anonymus: Hajdútánc (EMB 7888)
Anonymus: Rondo (EMB 7888)
Bach, J. S.: Menuett (EMB 14090/118)
Purcell, H.: A pásztor (EMB 8959)

Követelmények
Jól értelmezhető beintés a kamarapartner felé.
Jól megalapozott testtartás, légzés, hangindítás, hüvelykujjtechnika.
A tanult hangkészlet biztonságos olvasása és fogásainak ismerete.
A tü–dü hangindítások zökkenőmentes, de megszólalásában határozottan megkülönböztethető alkalmazása.
Dúr skálák gyakorlása.
Rövidebb lélegzetű etűdök.
Egyszerűbb táncdarabok értelmesen tagolt megszólaltatása a már megismert artikulációk és trillák alkalmazásával, kotta nélkül is.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Skála lehetőleg figurációkkal kotta nélkül.
– Egy népdal, kotta nélkül.

– Egy etűd.
– Két különböző karakterű tánctétel, kísérettel lehetőleg kotta nélkül.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A furulyacsalád tagjai és hangterjedelmük.
– Az eddig tanult hangkészlet bővítése.
– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
– A játszott anyagban előforduló új ritmusértékek, ütemfajták, tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
– A játszott anyagban előforduló táncok jellegzetességei (pl. pavane, allemande, chorea, menüett stb.).

A hangszerkezelés fejlesztése
– A tü, dü, rü artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások állandó gyakorlása.
– Hanglezárás a száj kinyitásával.
– Dúr és moll skálák c1–c3 hangterjedelemben.
– Hosszabb zenei gondolatok egy levegővel játszása, szopránfurulyán.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duók, triók.

Ajánlott tananyag
Markovich J. GRADUS a barokk furulyához 3.
Oromszegi O. 101 etűd, népdalvariáció és karakterdarab
Sellner, J. Etüden für Oboe / I., II., III.(EMB 12002)
Hinke, G. Praktische Elementarschule für Oboe (Peters 2377)
Keuning, H. P. 20 studies
Rodgers, Ph. Sight reading exercises 118–150. (SM 1479)
Giesbert, F. J. 77 Daily Exercises
Anonymus: Lassú tánc (EMB 7888)
Bach, J. S.: Menuett (EMB 14090/142)
Bach, J. S.: Menuett (EMB 2750)
Bach, J. S.: Polonaise (EMB 14090/130)
Pepusch, J. Chr.: C–dúr szonáta III–IV. tétel (6 szopránszonáta/1.) (EMB 14071)
Purcell, H.: Bourrée (EMB 6106)

Követelmények
Jól megalapozott testtartás, légzés, hangindítás, hanglezárás, hüvelykujjtechnika.
A tanult hangkészlet biztonságos olvasása és fogásainak ismerete.
Egyszerűbb szabad díszítések a kottakép alapján.
Társas zenélésnél hangolás tanári segítséggel.
Parlando népdalok (szöveggel is) és egyszerű tánctételek értelmesen tagolt megszólaltatása, a már megismert artikulációk és trillák alkalmazásával, hangsorok, mérsékelt tempójú rövidebb etűdök (kotta nélkül is).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Skála figurációkkal (tercek, hármashangzat), kotta nélkül.
– Egy etűd.
– Két különböző karakterű előadási darab, trillákkal, kísérettel lehetőleg kotta nélkül.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
– A hangmagasság és az artikulációs magánhangzók összefüggéseinek tudatosítása.
– A megfelelő artikuláció megválasztásának szempontjai.
– Könnyebb ékítések a trillákon kívül: mordent, parántrilla, előkék.
– A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
– A játszott anyagban előforduló táncok jellegzetességei (pl. gagliarda, gavotte, siciliano stb.).
– „F” alapú furulya bevezetése, fogásai és olvasása hangzó magasságban.

A hangszerkezelés fejlesztése
– A t, d, r artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások állandó gyakorlása.
– Staccato–játék nyelvzárással.
– Dúr és moll skálák c1–d3 tercekkel, hármashangzat–felbontásokkal, az eddig tanult artikulációkkal.
– Az „F”–alapú furulya használatának gyakorlása.
– Kézfunkciók (különösen a bal hüvelykujj) fokozott ellenőrzése az altfurulya bevezetésekor.
– A „rekesz”–légzés és támasz állandó ellenőrzése, különös tekintettel az altfurulya megnövekedett levegőszükségletére.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió.

Ajánlott tananyag
Giesbert, F. J.: 77 Daily Exercises
Hinke, G.: Praktische Elementarschule für Oboe
Keuning, H. P.: 20 studies
Keuning, H. P.: 10 difficult studies
Keuning, H. P.: 25 studies
Keuning, H. P.: 40 simple studies
Linde, H. M.: Die kleine Übung (Tägliche Studien für ….)
Markovich J.: GRADUS a barokk furulyához 3.
Oromszegi O.: 101 etűd, népdalvariáció és karakterdarab
Sellner, J.: Etüden für Oboe / I., II. (EMB 12002)
Fesch, W. de: G–dúr szonáta III., IV. tétel (Dobblinger Musicverlag)
Pepusch, J. Chr.: d–moll szonáta III–IV. tétel (6 szopránszonáta/4.) (EMB. 14071)
Telemann, G. Ph.: G–dúr Partita VI. Aria (Tempo di Minuet) (EMB 14071)
Telemann, G. Ph.: Menuett (EMB 13100)
Vivaldi, A.: Largo (EMB 14090/167)
Händel, G. Fr.: F–dúr szonáta III., IV. tétel
Lavigne, Ph. de: Gaiment (EMB 13100)

Loeillet, J. B. John: op. 3/2 d–moll szonáta III., IV. tétel (EMB 13100)
Somis, G. B.: Allegro (EMB 14095)

Követelmények
A összetett hangindítások gördülékeny alkalmazása a tanár útmutatása alapján.
„F”–alapú furulya használata.
Melodikus vagy összhangzatos moll hangsorok gyakorlása.
A fogástáblázat önálló használata.
A tanuló alkalmazzon minimális dinamikát a zenei motívumok és kisebb zenei egységek megformálására, a tanár útmutatásai alapján, legyen képes változó nyomáserősségű levegővezetésre.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Skála: figurációkkal (tercek, hármashangzat), kotta nélkül.
– Egy etűd.
– Két szonátatétel trillákkal, kísérettel lehetőleg kotta nélkül.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
– A trillatáblázat használata.
– Inégal játék fogalma, szerepe a furulyajátékban.
– A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
– A játszott anyagban előforduló új tánctípusok jellegzetességei (pl. gigue, rigaudon stb.).

A hangszerkezelés fejlesztése
– Gyakorlás szoprán– és altfurulyán is.
– Az artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások állandó gyakorlása.
– Hangsorok gyakorlása lehetőleg altfurulyán.
– Hosszabb zenei gondolatok egy levegővel való játéka altfurulyán.
– Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon, szoprán– és altfurulyán.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes.

Ajánlott tananyag
Kállay G. Hangnemgyakorló szopránfurulyára (EMB14071)
Keuning, H. P. 10 difficult studies
Keuning, H. P. 25 studies
Keuning, H. P. 12 difficult studies
Kölz, E. M. l Essercizi per il Flauto dolce
Sellner, J. Etüden für Oboe/ IV. V. (EMB 12002)
Winterfeld, L. Höffer v. Zwölf Etüden für Altblockflöte
Corelli, A.: Sarabande (EMB 7888)
d’Hervelois, L. de Caix: La Tubeuf (EMB 14071)
Loeillet, J. B.: e–moll szonáta I., II. tétel op. 3/7

Loeillet, J. B.: F–dúr szonáta (szopránkiadásból 3/2.)
Pepusch, J. Chr.: G–dúr „altszonáták” 6/3. szopránon
Telemann, G. Ph.: II. G–dúr Partita – tételek
Lavigne, Ph. de: Rondeau – Tambourin I., II. (EMB 13100)
Marcello, B.: B–dúr szonáta op. 2/7 III., IV., V. tétel
Marcello, B.: d–moll szonáta op. 2/2
Telemann, G. Ph.: F–dúr szonáta II., I. tétel

Követelmények
Az egyszerűbb hangnemekhez tartozó fontosabb trillák ismerete.
Mordent, parántrilla, előkék alkalmazása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Skála figurációkkal (tercek, hármashangzat), kotta nélkül.
– Egy etűd.
– Két szonáta– vagy szvittétel trillákkal és egyéb egyszerűbb ékesítésekkel, kísérettel, lehetőleg kotta nélkül.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A furulya története és különböző stíluskorszakokban betöltött szerepe.
– A népi furulya és a furulya (blockflöte) közti különbség.
– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
– A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.

A hangszerkezelés fejlesztése
– Hangsorok gyakorlása altfurulyán.
– Kromatikus skála.
– Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon szoprán– és altfurulyán.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáták.

Ajánlott tananyag
Kállay G. Hangnemgyakorló szopránfurulyára (EMB 140719)
Keuning, H. P. 10 difficult studies
Keuning, H. P. 25 studies
Keuning, H. P. 12 difficult studies
Kölz, E. M. l Essercizi per il Flauto dolce
Sellner, J. Etüden für Oboe/ IV. V. (EMB 12002)
Winterfeld, L. Höffer v. Zwölf Etüden für Altblockflöte
Bach, J. S.: Gavotte, Bourrée D–dúr (EMB 14071)
Fesch, W.: G–dúr szonáta I., II. tétel
Händel, G. Fr.: Menuett (EMB 7888)
Loeillet, J. B.: h–moll szonáta op. 3/10 (EMB 13160–3)
Telemann, G. Ph.: I. B–dúr Partita – tételek
Bellinzani, P. B.: C–dúr szonáta op. 3/3

Händel, G. Fr.: C–dúr szonáta III., IV. tétel
Telemann, G. Ph.: B–dúr szonáta III., IV. tétel
Veracini, Fr. M.: G–dúr szonáta I., II. tétel (12/2)

Követelmények
A trillatáblázat önálló használata.
Egyszerűbb trillák forgódíszítéssel.
A tanuló alkalmazzon önállóan minimális belső dinamikát zenei motívumok és kisebb zenei egységek megformálására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Skála figurációkkal (tercek, hármashangzat), kotta nélkül;
– Egy etűd,
– Két szonáta– vagy szvittétel, trillákkal és egyéb egyszerűbb ékesítésekkel illetve dallami díszítésekkel, kísérettel, lehetőleg kotta nélkül.

Alapfokú évfolyamok „B" tagozat

„B" tagozatos oktatásra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen a „B" tagozatos oktatás minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek.

3. évfolyam „B" tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A furulyacsalád tagjai és hangterjedelmük.
– Az eddig tanult hangkészlet bővítése
– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
– Pontozott ritmusértékek, 8–ados ütemmutatók, hemiola ismerete, használata
– Könnyebb ékítések a trillákon kívül: mordent, parántrilla, előkék.
– Enharmónia.
– A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
– A játszott anyagban előforduló táncok jellegzetességei (pl. pavane, allemande, chorea, menüett stb.).
– Az „f" alapú furulya bevezetése, fogásai és olvasása hangzó magasságban.

A hangszerkezelés fejlesztése
– Artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások állandó gyakorlása.
– Hanglezárás a száj kinyitásával.
– dúr és moll skálák tercekkel, hármashangzat felbontásokkal, az eddig tanult artikulációkkal.
– Hosszabb zenei gondolatok egy levegőre játszása, szopránfurulyán.
– Az „f" alapú hangszer használatának gyakorlása.
– A „rekesz"–légzés és támasz állandó ellenőrzése a kétféle hangolású hangszer levegőszükségletének figyelembevételével.

– Kézfunkciók (különösen a bal hüvelykujj) fokozott ellenőrzése a kétféle hangolású hangszer bevezetésekor.
– Az abc–s névvel való helyes, nem transzponáló gondolkodás ellenőrzése különböző módszerekkel.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duók, triók.

Ajánlott tananyag
Giesbert, F. J. 77 Daily Exercises
Hinke, G. Praktische Elementarschule für Oboe
Keuning, H. P. 20 studies
Keuning, H. P. 10 difficult studies
Keuning, H. P. 25 studies
Keuning, Hans P. 40 simple studies
Linde, H. M. Die kleine Übung (Tägliche Studien für ….)
Markovich J. GRADUS a barokk furulyához 3.
Oromszegi O. 101 etűd, népdalvariáció és karakterdarab
Sellner, J. Etüden für Oboe / I., II. (EMB 12002)
Bach, J. S.: Menuett I. (EMB 4303)
Bach, J. S.: Polonaise (EMB 14090/130)
Corelli, A.: op. 5/8 a–moll szonáta III., II. tétel
Fesch, W. de: G–dúr szonáta III., IV. tétel (Doblinger Musicverlag)
Pepusch, J. Chr.: C–dúr szonáta (6 szopránszonáta/1.)
Händel, G. Fr.: F–dúr szonáta III., IV. tétel (EMB 13100)
Loeillet, J. B. John: op. 3/2 d–moll szonáta III., IV. tétel (EMB 13160–3)
Telemann, G. Ph.: F–dúr szonáta II., I. tétel

Követelmények
Jól megalapozott testtartás, légzés, hangindítás, hanglezárás, biztos hüvelykujjtechnika.
A tanult hangkészlet biztonságos olvasása és fogásainak ismerete.
Összetett hangindítások gördülékeny alkalmazása a tanár útmutatásai alapján.
Melodikus moll hangsorok gyakorlása.
Társas zenélésnél hangolás tanári segítséggel.
A tanuló alkalmazzon minimális dinamikát, zenei motívumok és kisebb zenei egységek megformálására, a tanár útmutatásai alapján, legyen képes változó nyomáserősségű levegővezetésre.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Skála: tercekkel, hármashangzat felbontásokkal, kotta nélkül.
– Egy etűd,
– Két különböző karakterű előadási darab/tétel, trillákkal, kísérettel kotta nélkül.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
– A trillatáblázat használata.
– Jelzetlen kötelező díszítések szükségességének felismerése.
– Egyszerűbb szabad díszítések a tanár útmutatásai alapján.
– A megfelelő artikuláció megválasztásának szempontjai.
– A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
— A játszott anyagban előforduló táncok jellegzetességei (pl. gagliarda, gavotte, rondeau, gigue stb.).

A hangszerkezelés fejlesztése
– Artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások állandó gyakorlása.
– Staccatók nyelvzárással.
– Az altfurulya használatának gyakorlása.
– Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon, szopránfurulyán.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duók, triók.

Ajánlott tananyag
Kállay G. Hangnemgyakorló szopránfurulyára (EMB 14071)
Keuning, H. P. 10 difficult studies
Keuning, H. P. 25 studies
Keuning, H. P. 12 difficult studies
Kölz, E. M. l Essercizi per il Flauto dolce
Sellner, J. Etüden für Oboe/ IV. V. (EMB 12002)
Winterfeld, L. Höffer v. Zwölf Etüden für Altblockflöte
Bach, J. S.: Bourrée I., II. h–moll (Z. 14071)
Corelli, A.: op. 5/8 a–moll szonáta I., IV. tétel
Loeillet, J. B.: C–dúr szonáta (szopránkiadásból 3/1.)
Pepusch, J. Chr.: d–moll szonáta III–IV. tétel (6 szopránszonáta/1.) (EMB 14071)
Telemann, G. Ph.: G–dúr Partita – tételek
Händel, G. Fr.: g–moll szonáta III., IV. tétel
Lavigne, Ph. de: Gaiment (EMB 13100)
Marcello, B.: op. 2/2 d–moll szonáta
Telemann, G. Ph.: F–dúr szonáta II., I. tétel

Követelmények
Mordent, parántrilla, előkék alkalmazása.
Altfurulya használata.
A fogástáblázat önálló használata.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Skála tercekkel, hármashangzat– és domináns négyeshangzat–felbontásokkal, kotta nélkül.
– Két etűd.
– Két szonátatétel egyszerűbb ékesítésekkel és dallami díszítésekkel, kísérettel kotta nélkül.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
– Egész értéknél hosszabb hangok és szünetjeleik, tizenhatod–triolák.
– Inégal játék fogalma.
– A moduláció fogalma, egyszerű hangnemi kitérések felismerése a tanár segítségével.
– A szonáta felépítése, variációs formák, az anyagban megjelenő új tánctípusok.
– A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.

A hangszerkezelés fejlesztése
– Gyakorlás szoprán és altfurulyán is.
– Hangsorok gyakorlása altfurulyán, tempójának fokozása.
– Hosszabb zenei gondolatok egy levegővel való játéka altfurulyán.
– Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon, szoprán– és altfurulyán.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes.

Ajánlott tananyag
Kállay G. Hangnemgyakorló szopránfurulyára (EMB 14071)
Keuning, H. P. 10 difficult studies
Keuning, H. P. 25 studies
Keuning, H. P. 12 difficult studies
Kölz, E. M. l Essercizi per il Flauto dolce
Sellner, J. Etüden für Oboe/ IV. V. (EMB 12002)
Winterfeld, L. Höffer v. Zwölf Etüden für Altblockflöte
d'Hervelois, L. de Caix: La Tubeuf (EMB 14071)
Händel, G. Fr.: Menuett (EMB 7888)
Loeillet, J. B.: F–dúr szonáta (szopránkiadásból 3/2)
Loeillet, J. B.: h–moll szonáta op. 3/10
Telemann, G. Ph.: II. G–dúr Partita
Händel, G. Fr.: C–dúr szonáta III., IV. tétel
Lavigne, Ph. de: Rondeau – Tambourin I., II. (EMB 13100)
Marcello, B.: op. 2/7 B–dúr szonáta
Pepusch, J. Chr.: B–dúr „altszonáták" 6/6.
Telemann, G. Ph.: B–dúr szonáta III., IV. tétel
Veracini, Fr. M.: G–dúr szonáta I., II. tétel (12/2)
Vivaldi, A.: d–moll szonáta RV 36 I., III. tétel (EMB 14130)

Követelmények
A t, d, r artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások önálló megválasztása, bejegyzése a játszandó anyagnak megfelelően.
A trillatáblázat önálló használata.
Egyszerűbb trillák forgódíszítéssel.
Minimális belső dinamika önálló alkalmazása a zenei motívumok és kisebb zenei egységek megformálására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Skála tercekkel, hármashangzat– és domináns négyeshangzat–felbontásokkal, kotta nélkül.
– Két etűd.
– Két szonáta– vagy szvittétel egyszerűbb ékesítésekkel és dallami díszítésekkel, kísérettel, kotta nélkül.

6. évfolyam „B" tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A furulya története és különböző stíluskorszakokban betöltött szerepe.
– A népi furulya és a furulya (blockflöte) közti különbség.
– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
– Az inégal játék (elsősorban francia zenénél) alkalmazásának szabályai.
– A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
– Versenymű, fantázia.

A hangszerkezelés fejlesztése
– Gyakorlás szoprán és altfurulyán is.
– A t, d, r artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások, valamint a (t–) t–r–t–r–t inégal játék állandó gyakorlása.
– A t–l d–l összetett hangindítások bevezetése, gyakorlása.
– Hangsorok gyakorlása altfurulyán.
– Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon, szoprán– és altfurulyán.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáta.

Ajánlott tananyag
Quantz, J. J.–Nagy Frigyes 100 Tägliche Übungen für Flöte
Winterfeld, L. H. v. 40 Studien für Altblockflöte
Linde, H. M. Der Kunst des Blockflötenspiels
Sellner, J. Etüden für Oboe VI. (EMB 12002)
Staeps, H. U. Das Tägliche Pensum
Staeps, H. U. Das Tägliche Pensum (átírta: Báthori Béla)
Brüggen, F. 5 etűd
Collette, J. 12 melodikus gyakorlat
Staeps, H. U. Methodische Übungen
Veilhan, J.–C. La flute à bec baroque
Winterfeld, L. Höffer v. Technische Studien für Altblockflöte
Eyck, J. v. Der Fluyten Lust–hof I–III.
Thomas, B. The Baroque solo book
Anonymus: Greensleeves to a Ground
Bach, J. S.: Menuett h–moll (EMB 13100)
Fesch, W.: G–dúr szonáta I., II. tétel
Telemann, G. Ph.: I. B–dúr Partita – tételek

Bellinzani, P. B.: op. 3/3 C–dúr szonáta
Händel, G. Fr.: a–moll szonáta III., IV. tétel
Marcello, B.: op. 2/4 e–moll szonáta I., II. tétel
Telemann, G. Ph.: „kis” C–dúr szonáta I., II. tétel (TWV 41: C 2)
Telemann, G. Ph.: Andante (EMB 14095)
Veracini, Fr. M.: a–moll szonáta (12/6)
Vivaldi, A.: g–moll szonáta op. 13/6 III., IV. tétel

Követelmények
Zárlati hemiolák önálló felismerése.
Önálló hangolás.
Hosszabb lélegzetű etűdök technikailag pontos megoldása.
Barokk szonáták élményszerű előadása a tanult zenei kifejezőeszközök felhasználásával.
Altfurulya szólamok olvasása kóruslejegyzésben.
Bonyolultabb szabad díszítések játéka a kottakép alapján.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Skála tercekkel, hármashangzat és domináns négyeshangzat – felbontásokkal, kotta nélkül.
– Egy etűd.
– Egy teljes szonáta kotta nélkül.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

„A” tagozat

A tanuló
– legyen képes a zenei anyagot életkorának, egyéni képességeinek és készségeinek megfelelő hangszerkezeléssel, kotta– és stílushűen, értelmesen tagolva, kifejezően megszólaltatni,
– rendelkezzék a játszott zenei anyag megszólaltatásához szükséges koncentrálóképességgel,
– legyen tisztában a hangszerkezelés alapvető tudnivalóival, alkalmazza tudatosan a helyes légzéstechnikát, befúvásmódot, billentést stb.,
– legyen képes a hangok biztonságos megszólaltatására a furulya klasszikusan értelmezett hangterjedelmében f1 g3–ig (in F),
– legyen jártas mind a C, mind az F alaphangú hangszer használatában
– tudjon dinamikailag árnyalt, kulturált, kifejező hangot képezni,
– alkalmazza játékában a hangindítás, elválasztás és hangbefejezés különböző módjait, többek között a t, r, d hangindításokat és ezek különböző kombinációit,
– törekedjék játékában a tiszta intonációra, javítsa tudatosan hangszere intonációs hibáit,
rendelkezzék az alapfokon játszott zenei anyag megszólaltatásához szükséges ujjtechnikával,
– tudjon önállóan hangolni,
– a tanár útmutatásai alapján legyen képes a különböző zenei kifejezőeszközök alkalmazására (artikuláció, agogika, díszítés, lassítás, hangsúlyozás stb.), az új darabok egyszerűbb dallami díszítésére,

Ismerje
– az f1– g3 (in F), hangterjedelem valamennyi hangjának fogását, a leggyakoribb segédfogásokat,

– a hangszer ápolásának karbantartásának alapvető feladatait, és végezze ezeket önállóan,
– a tanult anyagban előforduló tempo– és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését,
– a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat,
– a furulya történetét, rokon hangszereit,
– a furulya szerepét különböző zenei korszakokban.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes tudásáról számot adni az alábbiak pódiumon történő bemutatásával:
– dúr és moll skálák 3#, 4b előjegyzésig, tercekkel, hármashangzat– és dominánsszeptim négyeshangzat–felbontásokkal, minimum az f1–g3 (in F) hangterjedelem teljes kihasználásával,
– két etűd vagy egy variációsorozat,
– legalább két tétel egy nagybarokk szonátából vagy versenyműből.

A művészeti alapvizsga követelményei

Művészeti alapvizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Furulya főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat
– Egy etűd vagy technikai jellegű mű szoprán– vagy altfurulyán; Kállay G.: Hangnemgyakorló (EMB14071),
Baroque Solo Book–ból könnyebb darabok, Giesbert: Furulyaiskola 2. rész (Schott) nehézségi szintjén.
– Előadási darab két különböző karakterű tétele, az egyik tétel választható kamaraműből is; Anon: Greensleeves to a Ground, Marcello szonáták (EMB13476–7), Loeillet de Gant: Szonáták, op. 1 és op. 3 (EMB 13160–3), Vivaldi: F–dúr szonáta RV 52, d–moll RV 36 (Ricordi Nr13322300), Telemann: F–dúr szonáta (EMB 13542),
kamaraművek: Boismortier: Leichte Duos (Schott), 6 Suite, Loeillet: 6 szonáta 2 furulyára, Naudot: Triószonáta, Czidra: Régi magyar táncok (EMB 14283) nehézségi szintjén.

A vizsgaanyagot az etűd és a kamaramű kivételével lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat
– Egy etűd vagy szólómű; Kállay G.: Hangnemgyakorló (EMB 14071), J.v.Eyck: Der Fluyten Lust–hof – Variációk (Amadeus), Braun: etűdök/Baroque Solo Book, Winterfeld: 12 etűd altfurulyára (Hofmeister) nehézségi szintjén.

– Előadási darab két különböző karakterű tétele, az egyik tétel választható kamaraműből is; Telemann: C–dúr szonáta (EMB 13542), Veracini: a–moll szonáta (Peters), Lavigne: Rondeau és Tambourin I–II. tétel, Fesch: F–dúr szonáta op. 6. no. 2; Telemann: 6 duett, Telemann: Kánonszonáták, Loeillet de Gant: Szonáta 2 altfurulyára nehézségi szintjén.

A vizsgaanyagot az etűd és kamaramű kivételével kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése
– megfelelés az előírt követelményeknek,
– technikai felkészültség,
– helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
– hangképzés,
– intonáció,
– hangszerkezelés,
– artikulációk és díszítések alkalmazása,
– helyes ritmus és tempó,
– előadásmód,
– a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
– memória,
– alkalmazkodóképesség,
– állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A" tagozat

7. évfolyam „A" tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
– T–l, d–l artikulációk szerepe a furulyajátékban.
– Nehezebb trillák forgódíszítéssel, kettős ékesítések (doppelschlag).
– A vibrato szerepe a zenében; vibrato, mint a barokk díszítés eszköze.
– A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
– A fa hangszerek tisztítása, karbantartása.

A hangszerkezelés fejlesztése
– Összetett hangindítások, valamint az inégal játék állandó gyakorlása.
– Hangsorok gyakorlása altfurulyán.
– Különböző vibratok állandó gyakorlása, alkalmazása.
– Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon, a feltételezhető kamaraegyüttesben alkalmazott hangszeren.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáták.

Ajánlott tananyag
Quantz, J. J.–Nagy Frigyes 100 Tägliche Übungen für Flöte

Winterfeld, L.: H. v.: 40 Studien für Altblockflöte
Linde, H. M.: Der Kunst des Blockflötenspiels
Sellner, J.: Etüden für Oboe/ VI.– (EMB 12002)
Staeps, H. U.: Das Tägliche Pensum
Staeps, H. U.: Das Tägliche Pensum (átírta: Báthori Béla)
Brüggen, F:. 5 etűd
Collette, J.: 12 melodikus gyakorlat
Staeps, H. U.: Methodische Übungen
Veilhan, J.–C.: La flute à bec baroque
Winterfeld, L.: Höffer v. Technische Studien für Altblockflöte
Eyck, J. v.: Der Fluyten Lust–hof I–III.
Thomas, B.: The Baroque solo book
Anonymus: Greensleeves to a Ground
Bach, J. S.: Menuett h–moll (EMB 13100)
Fesch, W.: G–dúr szonáta I., II. tétel
Telemann, G. Ph.: I. B–dúr Partita – tételek
Bellinzani, P. B.: op. 3/3 C–dúr szonáta
Händel, G. Fr.: a–moll szonáta III., IV. tétel
Marcello, B.: op. 2/4 e–moll szonáta I., II. tétel
Telemann, G. Ph.: „kis" C–dúr szonáta I., II. tétel (TWV 41: C 2)
Telemann, G. Ph.: Andante (EMB 14095)
Veracini, Fr. M.: a–moll szonáta (12/6)
Vivaldi, A.: g–moll szonáta op. 13/6 III., IV. tétel

Követelmények
Zárlati hemiolák önálló felismerése.
Önálló hangolás.
Az artikulációs magánhangzók tudatos, önálló alkalmazása a hangmagasság függvényében.
Hosszabb lélegzetű etűdök technikailag pontos megoldása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Skála: (tercek, hármashangzat), kotta nélkül.
– Egy etűd.
– Két különböző karakterű előadási darab, vagy egy tételpár; lehetőleg kotta nélkül.

8. évfolyam „A" tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
– A tanult ritmusértékek, ritmusképletek, ütemfajták átfogó rendszerezése.
– Egyszerűbb szabad díszítések önállóan.
– A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.

A hangszerkezelés fejlesztése
— Az eddig tanult artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások, valamint a (t–) t–r–

t–r–t inégal játék
állandó gyakorlása.
– Hangsorok gyakorlása altfurulyán.
– Különböző vibratok állandó gyakorlása, alkalmazása.
– Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon, a feltételezhető kamaraegyüttesben alkalmazott hangszeren.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáták.

Ajánlott tananyag
Quantz, J. J.–Nagy Frigyes 100 Tägliche Übungen für Flöte
Winterfeld, L. H. v. 40 Studien für Altblockflöte
Linde, H. M. Der Kunst des Blockflötenspiels
Sellner, J. Etüden für Oboe/ VI. (EMB 12002)
Staeps, H. U. Das Tägliche Pensum
Brüggen, F. 5 etűd
Collette, J. 12 melodikus gyakorlat
Staeps, H. U. Methodische Übungen
Veilhan, J.–C. La flute à bec baroque
Winterfeld, L. Höffer v. Technische Studien für Altblockflöte
Eyck, J. v. Der Fluyten Lust–hof I–III.
Thomas, B. The Baroque solo book
Anonymus: Greensleeves to a Ground
Bach, J. S.: Menuett h–moll (EMB 13100)
Fesch, W.: G–dúr szonáta I., II. tétel
Telemann, G. Ph.: I. B–dúr Partita – tételek
Bellinzani, P. B.: op. 3/3 C–dúr szonáta
Händel, G. Fr.: a–moll szonáta III., IV. tétel
Marcello, B.: op. 2/4 e–moll szonáta I., II. tétel
Telemann, G. Ph.: „kis” C–dúr szonáta I., II. tétel (TWV 41: C 2)
Telemann, G. Ph.: Andante (EMB 14095)
Veracini, Fr. M.: a–moll szonáta (12/6)
Vivaldi, A.: g–moll szonáta op. 13/6 III., IV. tétel

Követelmények
A t–d, t–r, d–r artikulációk egységes tempójú alkalmazási képessége.
Inégal játék gördülékeny alkalmazása a tanár útmutatásai alapján.
Jelzetlen kötelező díszítések önálló alkalmazása.
Barokk szonáták élményszerű előadása a tanult zenei kifejezőeszközök felhasználásával.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Skála figurációkkal (tercek, hármashangzat), kotta nélkül.
– Egy etűd.
– Két különböző karakterű előadási darab vagy egy tételpár, lehetőleg kotta nélkül.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
– Új ritmikai elemek megértése az eddig tanultak alapján.
– A t–r–l–r összetett hangindítás szerepe a furulyajátékban.
– A hangindítások tempójának fokozását szolgáló artikulációk.
– A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
– A különböző barokk szonátatípusok tételeinek jellegzetességei.

A hangszerkezelés fejlesztése
– Az eddig tanult artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások, valamint a (t–) t–r–t–r–t inégal játék
állandó gyakorlása.
– A t–r–l–r összetett hangindítás bevezetése és gyakorlása.
– Hangsorok gyakorlása altfurulyán.
– Különböző vibratok állandó gyakorlása, hajlékony, változatos alkalmazása (tempó, amplitúdó).
– Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon, a feltételezhető kamaraegyüttesben
alkalmazott hangszeren.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáták.

Ajánlott tananyag
Linde, H. M. Der Kunst des Blockflötenspiels
Staeps, H. U. Das Tägliche Pensum
Brüggen, F. 5 etűd
Collette, J. 12 melodikus gyakorlat
Eyck, J. v. Der Fluyten Lust–hof I–III.
Thomas, B. The Baroque solo book
Staeps, H. U. Methodische Übungen
Veilhan, J.–C. La flute à bec baroque
Winterfeld, L. Höffer v. Technische Studien für Altblockflöte
Boeke, K. Three exercises for alto recorder
Loeillet, J. B. de Gant: 12 szonáta op. 1 (EMB 13160–3)
Loeillet, J. B. John: 12 szonáta op. 3 (EMB 13160–3)
Marcello, B.: 12 szonáta
Telemann, G. Ph.: 6 partita (szoprán)
Telemann, G. Ph.: B–dúr szonáta
Telemann, G. Ph.: F–dúr szonáta
Valentine, R.: 12 szonáta op. 2
Vivaldi, A.: F–dúr koncert op. 10 no. 5
Vivaldi, A.: a–moll koncert RV 108 (+ 2 hegedű + bc.)

Követelmények
A (t–) t–r–t–r–t inégal játék önálló alkalmazása.
Nehezebb trillák forgódíszítéssel.

Kettős ékesítések problémamentes alkalmazása.
Ujjvibrato, rekeszvibrato.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Skála figurációkkal (tercek, hármashangzat), kotta nélkül.
– Egy etűd.
– Két különböző karakterű előadási darab, vagy egy tételpár lehetőleg kotta nélkül.

10. évfolyam „A" tagozat

Fejlesztési feladatok
Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
– A barokk „duplanyelv", a di–dll di–dll.
– A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
– A fa hangszerek „block"–jának tisztítása.
A hangszerkezelés fejlesztése
– A tanult artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások, a (t–) t–r–t–r–t inégal játék, valamint a „duplanyelves" hangindítások állandó gyakorlása.
– Hangsorok gyakorlása altfurulyán.
– A különböző vibratok tudatos és változatos alkalmazása.
– Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon, a feltételezhető kamaraegyüttesben alkalmazott hangszeren.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáták.

Ajánlott tananyag
Linde, H. M. Der Kunst des Blockflötenspiels
Staeps, H. U. Das Tägliche Pensum
Brüggen, F. 5 etűd
Collette, J. 12 melodikus gyakorlat
Eyck, J. v. Der Fluyten Lust–hof I–III.
Thomas, B. The Baroque solo book
Staeps, H. U. Methodische Übungen
Veilhan, J.–C. La flute à bec baroque
Winterfeld, L. Höffer v. Technische Studien für Altblockflöte
Boeke, K. Three exercises for alto recorder
Loeillet, J. B. de Gant: 12 szonáta op. 1 (EMB 13160–3)
Loeillet, J. B. John: 12 szonáta op. 3 (EMB 13160–3)
Marcello, B.: 12 szonáta
Telemann, G. Ph.: 6 partita (szoprán)
Telemann, G. Ph.: B–dúr szonáta
Telemann, G. Ph.: F–dúr szonáta
Valentine, R.: 12 szonáta op. 2
Vivaldi, A.: F–dúr koncert op. 10 no. 5
Vivaldi, A.: a–moll koncert RV 108 (+ 2 hegedű + bc.)

Követelmények
A t–k t–k, d–g d–g „duplanyelves” hangindítások alkalmazása.
Egyszerűbb szabad díszítések önálló alkalmazása.
Összetett ornamensek. Az előző években tanult artikulációk stílusos alkalmazása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Skála: tercek, hármashangzat, kotta nélkül.
– Egy etűd.
– Két különböző karakterű előadási darab, vagy egy tételpár, lehetőleg kotta nélkül.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok
Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
– A túlpontozás, mint zenei elem.
– Összetett ornamensek.
– Bonyolultabb szabad díszítések a tanár útmutatásai alapján.
– A vibrato szerepe a zenében; vibrato, mint a barokk díszítés eszköze.
– A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
– A fa hangszerek tisztítása, karbantartása.
A hangszerkezelés fejlesztése
– Gyakorlás szoprán– és altfurulyán is.
– A t, d, r, l artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások, valamint a (t–) t–r–t–r–t inégal játék állandó gyakorlása.
– Hangsorok gyakorlása altfurulyán.
– Különböző vibratok állandó gyakorlása, alkalmazása.
– Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáta.
Ajánlott tananyag
Braun, D.: Szólók
Eyck, J. van: Der Fluyten Lust–hof I–III.
Händel, G. Fr.: B–dúr szonáta
Händel, G. Fr.: g–moll szonáta
Kölz, E. M.: Essercizi per il Flauto dolce
Loeillet, J. B. de Gant: 12 szonáta op. 1 (EMB 16160–3)
Marcello, B.: 12 szonáta
Preludes from The Division Flute (1706)
Quantz, J. J. – Nagy Frigyes: 100 Tägliche Übungen für Flöte (szopr.)
Telemann, G. Ph.: 6 partita (szoprán)
Telemann, G. Ph.: F–dúr szonáta
Telemann, G. Ph.: (kis) f–moll szonáta (TWV 41: f 2)
Valentine, R.: 12 szonáta op. 2
Vivaldi, A.: F–dúr koncert op. 10 no. 5

Winterfeld, L. H. v.: Zwölf Etüden für Altblockflöte

Követelmények
Az artikulációs magánhangzók tudatos, önálló alkalmazása a hangmagasság függvényében.
A t–d, t–r, d–r artikulációk könnyed alkalmazása tizenhatodokban is.
Inégal játék gördülékeny alkalmazása a tanár útmutatásai alapján.
Jelzetlen kötelező díszítések önálló alkalmazása. Nehezebb trillák forgódíszítéssel.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Skála, tercekkel, hármashangzat– és domináns négyeshangzat–felbontásokkal, kotta nélkül.
– Két etűd.
– Egy versenymű két tétele, vagy egy egyéb tételpár kotta nélkül.

8. évfolyam „B" tagozat

Fejlesztési feladatok
Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
– A tanult ritmusértékek, ritmusképletek, ütemfajták átfogó rendszerezése.
– A t–r–l–r összetett hangindítás szerepe a furulyajátékban.
– Egyszerűbb szabad díszítések önállóan.
– A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
– A különböző barokk szonátatípusok tételeinek jellegzetességei.
A hangszerkezelés fejlesztése
– Gyakorlás C– és F–alapú furulyán is.
– Az eddig tanult artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások, valamint a (t–) t–r–t–r–t inégal játék állandó gyakorlása.
– A t–r–l–r összetett hangindítás bevezetése, gyakorlása.
– Hangsorok gyakorlása altfurulyán.
– A skálák tempójának fokozása.
– Különböző vibratok állandó gyakorlása, alkalmazása.
– Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáta.

Ajánlott tananyag
Brüggen, Fr.: 5 etűd
Collette, J.: 12 melodikus gyakorlat (szopránra)
Corelli, A.: Szonáták op. 5, 7–11.
Eyck, J. van: Der Fluyten Lust–hof I–III.
Fesch, W.: 6 szonáta op. 6
Frescobaldi, G.: 5 canzona (szopránra vagy tenorra)
Händel, G. Fr.: F–dúr szonáta
Mancini, Fr.: 12 szonáta
Pepusch, J. Chr.: 6 szonáta (alt!)
Schickhardt, J. Chr.: 6 szonáta op. 1
Select Preludes and Voluntaries for the Flute (1708)
Telemann, G. Ph.: (kis) C–dúr szonáta (TWV 41: C 2)

Veracini, Fr. M.: 12 szonáta
Vivaldi, A.: RV. 427. D–dúr koncert (szoprán)

Követelmények
Az előző években tanult artikulációk stílusos alkalmazása.
A (t–) t–r–t–r–t inégal játék önálló alkalmazása.
Összetett ornamensek.
Ujjvibrato, rekeszvibrato.
A barokk szvit tételeinek ismerete.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Skála tercekkel, hármashangzat– és domináns négyeshangzat–felbontásokkal, kotta nélkül.
– Két etűd.
– Egy versenymű két tétele, vagy egy egyéb, tételpár kotta nélkül.

9. évfolyam „B" tagozat

Fejlesztési feladatok
Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
– Új ritmikai elemek megértése az eddig tanultak alapján
– A hangindítások tempójának fokozását szolgáló artikulációk.
– A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
A hangszerkezelés fejlesztése
– Gyakorlás C– és F–alapú furulyán is.
– Az eddig tanult artikulációk és a belőlük alkotott összetett hangindítások, valamint a (t–) t–r–t–r–t inégal játék állandó gyakorlása.
– A dúr és melodikus moll skálák ismétlése kibővített hangterjedelemben, tercekkel, hármashangzat– és domináns négyeshangzat–felbontásokkal, az eddig tanult artikulációkkal. A skálák tempójának fokozása.
– Különböző vibratók állandó fejlesztése, alkalmazása.
– Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáta.

Ajánlott tananyag
Bach, J. S.: F–dúr (fuvolára írt) szonáta BWV 1031
Bellinzani, P. B.: 12 szonáta
Corelli, A.: La Follia op. 5 no. 12
Dieupart, Ch.: 6 szvit
Eyck, J. van: Der Fluyten Lust–hof I–III.
Feltkamp, J. H.: 12 Etudes vor Sopran–Blockfluit
Fesch, W.: 6 szonáta op. 8
Händel, G. Fr.: C–dúr szonáta
Hotteterre, J.: 4 szvit op. 5 / F–dúr, d–moll
Linde, H. M.: Der Kunst des Blockflötenspiels
Sammartini, G.: F–dúr koncert
Schickhardt, J. Chr.: 24 szonáta op. 30 (különböző hangnemekben)

Staeps, H. U.: Das Tägliche Pensum
Staeps, H. U.: Methodische Übungen (szopránra)
Telemann, G. Ph.: a–moll fantázia
Valentine, R.: 6 szonáta op. 5 (a szerző díszítéseivel)
Vivaldi, A.: g–moll szonáta (Il Pastor fido 6 szonáta)
Vivaldi, A.: F–dúr koncert op. 10 no. 1 (La tempesta di Mare)
Vivaldi, A.: D–dúr koncert op. 10 no. 3 (Il Gardellino), (piccolo)
Winterfeld, L. H. v.: 40 Studien für Altblockflöte
Winterfeld, L. H. v.: Technische Studien für Altblockflöte

Követelmények
Valamennyi tanult hangindítás egységes tempójú alkalmazási képessége, stílusos használata.
Ujjvibrato és rekeszvibrato differenciált alkalmazása.
Ritkán előforduló enharmóniák intonálásának ismerete.
Tájékozódás bonyolult polifon zenében.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Skálák tercekkel, hármashangzat– és domináns négyeshangzat–felbontásokkal, kotta nélkül.
– Egy etűd.
– Egy korabarokk vagy XX. századi mű/tétel, kotta nélkül.
– Egy versenymű két tétele kotta nélkül.

10. évfolyam „B" tagozat

Fejlesztési feladatok
Hangszeres és zenei ismeretek átadása
– A játszott anyaghoz kapcsolódó trilla– és egyéb segédfogások.
– A barokk „duplanyelv", a di–dll di–dll.
– A játszott anyagban előforduló új tempó– és karakterjelzések, előadási utasítások stb.
– A fa hangszerek „block"–jának tisztítása.
A hangszerkezelés fejlesztése
– Gyakorlás C– és F–alapú furulyán is.
– Valamennyi eddig tanult artikuláció és a belőlük alkotott összetett hangindítások, a (t–) t–r–t–r–t inégal játék, valamint a t–k t–k, d–g d–g „duplanyelves" hangindítások állandó gyakorlása, hármas elrendezésben is.
– Hangsorok gyakorlása altfurulyán.
– A technikai elemek továbbfejlesztése a virtuozitás irányába.
– A különböző vibratok tudatos és változatos alkalmazása.
– Lapról olvasás az előző év anyagának megfelelő nehézségi fokon.
– Társas zenélés: furulya kísérettel, duó, trió, furulyanégyes, triószonáták.

Ajánlott tananyag
Bach, J. S.: C–dúr (fuvolára írt) szonáta BWV 1032
Bach, J. S.: F– (vagy G–)dúr (fuvolára írt) szonáta BWV 1035
Castello, D.: Sonata seconda (szopránra vagy tenorra)
Castrucci, P.: F–dúr szonáta (a szerző díszítéseivel) op.1/5
Castrucci, P.: C–dúr szonáta (a szerző díszítéseivel) op.1/6

Corelli, A.: Szonáták 1–6. op. 5 (részben korabeli díszítésekkel)
D'Hervelois, De Caix: G–dúr szvit (szoprán)
Eyck, J. van: Der Fluyten Lust–hof I–III.
Fontana, G. B.: 6 szonáta (szoprán)
Hotteterre, J.: 4 szvit op. 5
Quantz, J. J.: Capricciok
Schickhardt, J. Chr.: 24 szonáta op. 30 (különböző hangnemekben)
Staeps, H. U.: Neue Übungen im chromatischen Raum der A
Telemann, G. Ph.: a–moll szvit
Telemann, G. Ph.: B–dúr fantázia
Telemann, G. Ph.: d–moll fantázia
Vivaldi, A.: G–dúr koncert op. 10 no. 6

Követelmények
Valamennyi tanult hangindítás egységes tempójú alkalmazási képessége, stílusos használata.
A t–k t–k, d–g d–g „duplanyelves" hangindítások használata, hármas elrendezésben is.
Egyszerűbb szabad díszítések önállóan.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– skálák: b–s mollok kibővített hangterjedelemben tercekkel, hármashangzat– és domináns négyeshangzat–felbontásokkal, kotta nélkül.
– Egy etűd.
– Egy korabarokk vagy XX. századi mű/tétel, kotta nélkül.
– Egy versenymű két tétele kotta nélkül.

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

„A" tagozat

A tanuló legyen képes
– a hangok biztonságos megszólaltatására a furulya XX. századi elvárásainak megfelelő hangterjedelemben
– a hangindítás és zárás különböző módjainak önálló alkalmazására
– a segédfogások önálló megválasztására,
– az előadandó mű stílusának, jellegének megfelelő zenei kifejezőeszközök önálló megválasztására
– a játszott zenei anyagot stílushű értelmes tagolt, kifejező megszólaltatására
– az új darabok egyszerűbb, de önálló dallami díszítésére,
– megszerzett ismereteinek és hangszerkezelési szintjének megfelelő előadási darabok, kamarazenei szólamok önálló, technikailag és zeneileg igényes elsajátítására, a hibák önálló javítására,
Ismerje a furulya történetét, fizikai sajátosságait, irodalmát, különböző műfajokban betöltött szerepét.

Rendelkezzék
– az egyéni és társas muzsikáláshoz szükséges koncentrálóképességgel, lapról olvasási készséggel,
– egyenletes, laza ujjtechnikával,

– zenei képzelőerővel.

„B” tagozat (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje
– hangszere történetét és irodalmát,
– f1–a3 –ig (in F) a fogásokat,
– a trilla–, segéd–, piano–, forte– fogásokat,
– az irodalomra legjellemzőbb tánc– és tételtípusok tempóit és karaktereit,

Legyen képes
– a természetes, könnyed hangszerkezelésre,
– megfelelő légzéstechnika alkalmazására,
– a levegő tudatos beosztására,
– vibrato–mentes hang képzésére,
– értelmesen tagolt, kifejező előadásra.

Rendelkezzék

– összehangolt ujj– és nyelvtechnikával,
– fürge szimpla–nyelvtechnikával,
– saját adottságainak megfelelő gyakorlási módszerrel,
– megfelelő lapról olvasási készséggel.

Tudjon
– tisztán intonálni,
– pontos ritmusban játszani,
– dúr és moll hangsorokat játszani 4#, 5b előjegyzésig, tercekkel, hármashangzat– és dominánsszeptim–felbontásokkal

A művészeti záróvizsga követelményei

Művészeti záróvizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Furulya főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat
– Egy technikai jellegű mű vagy szólódarab; Brüggen: Etűdök, Linde: Neuzeitliche Übungsstücke (Schott),
Winterfeld: Technische Studien, (Hofmeister), Telemann: Fantáziák (Bärenreiter), Eyck: Der Fluyten Lust–hof
I–III. (Amadeus) nehézségi szintjén.
– Egy teljes szonáta vagy concerto (kettősverseny)

– Egy korabarokk, vagy XX. századi illetve kortárs mű, vagy tétel; Telemann: vagy Händel szonáták, Telemann: Metodikus szonáták 1–6., (Bärenreiter), nehézségi szintjén.

A vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat
– Egy etűd vagy szólódarab; Brüggen: 1., Quantz: Solos 1–5. (Baroque Solo Book), Eyck, J. van: Der Fluyten Lust–hof I–III. (Amadeus), G. Ph. Telemann: Fantázia 2, c–moll (Bärenreiter), nehézségi szintjén.
– Egy teljes szonáta vagy concerto.
– Egy korabarokk vagy XX. századi mű vagy tétel, amely lehet kamaramű; Krähmer, E: Variációk op. 18, Händel: g–moll szonáta (V.) (EMB 13405, Castrucci, P.: Szonáták op. 1/5, op. 1/6, nehézségi szintjén.

A vizsgaanyagot az etűd és a kamaramű kivételével kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése
– megfelelés az előírt követelményeknek,
– technikai felkészültség,
– helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
– hangképzés,
– intonáció,
– hangszerkezelés,
– artikulációk és díszítések alkalmazása,
– helyes ritmus és tempó,
– előadásmód,
– a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
– memória,
– alkalmazkodóképesség,
– állóképesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök
Megfelelő hangolású és minőségű hangszerek.
Egy billentyűs hangszer.
Egész alakot visszaadó tükör.
Két vagy több állítható magasságú kottaállvány.
Metronóm.

BILLENTYŰS TANSZAK – ZONGORA

A zongoratanítás feladatai
Ismertesse meg a tanulókkal
– a zongora alapvető sajátosságait, felépítését, működésének elvét (kalapács–mechanika, pedálszerkezet, hangolás), akusztikai sajátosságait,
– a hangszer gazdag irodalmának legjelentősebb zeneszerzőit és előadóművészeit,
– a hangszer kialakulásának vázlatos történetét.
Alakítson ki
– a testarányoknak megfelelő elhelyezkedéssel természetes hangszerkezelést,
– megfelelő kéztartást,
– független játszóapparátust (ujjak, kar), a kezek önállóságával,
– rugalmas, laza ízületeket (váll, könyök, csukló, ujjtő),
– az adottságok alapján kiegyenlített zongoratechnikát (sima pozícióváltást, a kezek ügyes alá– és fölétevését),
– differenciált billentést, ujjvégérzetet.
Tegye képessé a tanulókat arra, hogy
– tudjon a billentyűzet teljes terjedelmében tájékozódni és azon játszani,
– tudja a zongorajáték alapelemeit, játékformáit (skála, hármashangzat, futam, kettősfogás, tremolo, trilla, díszítés), a billentésmódokat (legato, staccato, tenuto, leggiero, portato, non legato) a zenei anyaghoz alkalmazni,
– tudja a zongorapedálokat megfelelően használni,
– a mű mondanivalójának megfelelően tudja kifejező hangon, hangszínben, hangerőben, gazdagon megszólaltatni a hangszert, a zenei karaktereket megvalósítani,
Fejlessze a tanuló
– muzikalitását a hajlékony, dinamikában árnyalt dallamformálással, a dallam és kíséret viszonyának igényes kimunkálásával, billentéskultúrával,
– zenei hallását, a tiszta intonációt, a melodikus, a polifon és funkciós hallást,
– metrum– és ritmusérzékét, az egyenletes tempótartását,
– kottaolvasási készségét, lapról játékát, memóriáját,
– hangszerkezelését, technikáját az ügyesítők, az ujjgyakorlatok, etűdök, skálák alkalmazásával.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam
Az életkori és egyéni sajátosságok miatt a haladás üteme személyre szabott. Az oktatási programot és az alkalmazott tanári módszert az éneklésre, az ösztönösségre és a gyermeki alkotófantáziára alapozva kell kialakítani.
Fejlesztési feladatok
Ismeretek:
– a hangszer vázlatos megismerése,
– tájékozódás a billentyűzeten (fehér–fekete billentyűk, regiszterek stb.),
– gyermekdalok tanulása,
– elemi ritmusképletek ismerete (belső lüktetés érzete),
– azonosság, különbözőség felismerése a feldolgozott zenei anyagban,

– az elemi szintű kottaolvasás előkészítése.
Hangszerkezelés és technika:
– készségfejlesztő játékok,
– a non legato, legato játék alapjai,
– a kézfüggetlenítés előkészítése,
– különböző kifejezésmódok, érzelmek, hangszeres megvalósítása játékos formában,
– kortárs zene játékelemeinek előkészítése,
– egyszerű gyermekdalok megszólaltatása változatos módon.
Ajánlott tananyag
Aszalós T.: A zongorázó gyermek I., III. kötet
Kurtág Gy.: Játékok I., VI.
Papp L.: Zongora ABC
Követelmény:
Helyes ülésmód.
Néhány mondóka, gyermekdal, dallam kifejező hangszeres megszólaltatása külön, illetve kétkezes változatban.
Elemi hangszerkezelési ügyesség kialakulása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Három darab (az egyéni fejlődéstől függően adjon értékelhető keresztmetszetet az elsajátított hangszerkezelés alapelemeiről)

2. évfolyam
Fejlesztési feladatok
Ismeretek:
– tájékozódás a billentyűzeten (fehér–fekete billentyűk, regiszterek stb.),
– gyermekdalok tanulása,
– elemi ritmusképletek ismerete (belső lüktetés érzete),
– azonosság, különbözőség felismerése a feldolgozott zenei anyagban,
– elemi szintű kottaolvasás.
Hangszerkezelés és technika:
– készségfejlesztő játékok,
– a non legato, legato, staccato játék alapjai,
– a kézfüggetlenítés előkészítése,
– különböző kifejezésmódok, érzelmek hangszeres megvalósítása játékos formában,
– kortárs zene játékelemeinek előkészítése,
– egyszerű gyermekdalok megszólaltatása változatos módon.
Ajánlott tananyag
Aszalós T.: A zongorázó gyermek I., III. kötet
Kurtág Gy.: Játékok I., VI.
Papp L.: Zongora ABC
Lakos Á.: Zongoraiskola
Követelmény:
Helyes ülésmód.
Néhány mondóka, gyermekdal, dallam kifejező hangszeres megszólaltatása külön, illetve kétkezes

változatban.
Elemi hangszerkezelési ügyesség kialakulása. Kottaolvasás kezdő szinten.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– Három darab (az egyéni fejlődéstől függően adjon értékelhető keresztmetszetet az elsajátított hangszerkezelés alapelemeiről)

Alapfokú évfolyamok „A" tagozat

1. évfolyam „A" tagozat
Az 1. évfolyam tanterve a 8 éves tanulók (általános iskola 3. évfolyam) életkori sajátosságainak figyelembevételével készült.
Fejlesztési feladatok
Ismeretek:
– ismerkedés a zongorával (a hangszer felépítése, működése stb.),
– dallamsorok, motívumok azonosságának, hasonló részek különbözőségeinek felismerése (kérdés–felelet),
– kulcsok, előjegyzések, módosítójelek,
– ütemmutatók: 2/4, 3/4, 4/4,
– pentachord, pentaton,
– dúr és moll hangsor, vezetőhang,
– hangközök: oktáv, kvint, kvart, szekundok, tercek,
– hangjegyértékek (egész, fél, negyed, nyolcad), szünetjelek,
– nyújtópont (fél és negyed érték mellett), nyújtott, élesritmus, triola,
– kottaolvasás hangnévvel, ritmusban,
– a kottában előforduló zenei műszavak, jelzések értelmezése,
– tájékozottság a magyar gyermek– és népdalokban (sorszerkezet),
– a klasszikus zenei stílus alapjai,
– a kortárs zene néhány alapeleme, notációja,
– formálás: indítás–lezárás.
Hangszerkezelés, technika:
– helyes ülésmód,
– a kar és az ujjak együttműködése, a kezek függetlenítése ritmikában, billentésben,
– a staccato és a legato játékmód különböző formái,
– a pozícióérzet, a pozíciós ujjrend kialakítása,
– az ujjalátevés előkészítése,
– pentachordok, skálajáték külön kézzel, kettősfogások, a kisakkord,
– unisono, tükörjáték, dudabasszus.
Ajánlott tananyag
Aszalós T.: A zongorázó gyermek I–II. (Choral Kft. 1991.)
Bartók: Mikrokozmosz I.
Czövek: Zongoraiskola I. (Zeneműkiadó)
Haydn: Hat kis menüett zongorára (Csurka M., EMB)
Kabalevszkij: 12 könnyű zongoradarab (Moszkva)
Könnyű zongoramuzsika a XVIII. századból (Hernádi)
Kurtág Gy.: Játékok I–II., VI. (EMB)

Magyar szerzők könnyű zongoradarabjai (Váczi)
Papp L.: Zongora ABC
Papp L.: 27 kis zongoradarab
Régi táncok gyermekeknek (Hernádi Lajosné, Hajdú Anna, Fantóné Kassai Mária, Komjáthy Aladárné)
Teőke M.: Találkozások a zongoránál
Teőke M.: Válogatott etűdök I.
Türk, D. G.: Gyermekévek (Sármai, EMB)
Zongoraiskola I. (Hernádi Lajosné, Inselt Katalin, Fantóné Kassai Mária, Komjáthy Aladárné, Máthé Miklósné, Zeneműkiadó 1964.)
Aszalós T.: A zongorázó gyermek III. (1995)
Majkapar: Első lépések
Teőke M.: Egy–mással (Akkord)
Türk, D. G.: Négykezes zongoradarabok gyerekeknek (Csurka M.)
Weiner: 3 kis négykezes darab
Követelmény
Egyszerű népdalfeldolgozások, négykezesek.
A megismert stílusokat képviselő művek kottahű megszólaltatása.
Kottaolvasás violin– és basszuskulcsban.
A tudásszintnek megfelelő zenei anyag egy részének memorizálása, az otthoni gyakorlás kialakítása.
A tanuló legyen képes számot adni az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetben leírtak elsajátításáról.

Év végi vizsga ajánlott anyaga
– Három mű kotta nélkül.

2. évfolyam „A” tagozat
Fejlesztési feladatok
Ismeretek:
– az előzőekben tanultak ismétlése,
– a dúr és moll hangsor szerkezete, hangközei, hármashangzat,
– tonika, domináns, szext, szeptim hangközök
– nyújtópont nyolcad után, szinkópa, triola, új ütemmutatók,
– a zenei építkezés alapkövei (periódus, visszatérés, két– és háromtagú forma),
– barokk és klasszikus táncok, azok főbb jellemvonásai,
– lapról játék egy szólamban,
– jelek, idegen kifejezések ismerete.
Hangszerkezelés, technika:
– a kezek függetlenítése (dallam és kíséret),
– dúr és moll skála, külön kézzel,
– kisakkord és fordításai (kézalkattól függően a későbbiekben nagy akkord), kettősfogás, hármashangzat–felbontás,
– etűdjáték (a zenei anyaghoz kapcsolódóan).
Ajánlott tananyag

Aszalós T.: A zongorázó gyermek I–II. (Choral Kft. 1991.)
Bartók: Mikrokozmosz I.
Czövek: Zongoraiskola I. (Zeneműkiadó)
Haydn: Hat kis menüett zongorára (Csurka M., EMB)
Kabalevszkij: 12 könnyű zongoradarab (Moszkva)
Könnyű zongoramuzsika a XVIII. századból (Hernádi)
Kurtág Gy.: Játékok I–II., VI. (EMB)
Magyar szerzők könnyű zongoradarabjai (Váczi)
Papp L.: Zongora ABC
Papp L.: 27 kis zongoradarab
Régi táncok gyermekeknek (Hernádi Lajosné, Hajdú Anna, Fantóné Kassai Mária, Komjáthy Aladárné)
Teőke M.: Találkozások a zongoránál
Teöke M.: Válogatott etűdök I.
Türk, D. G.: Gyermekévek (Sármai, EMB)
Zongoraiskola II. (Hernádi Lajosné, Inselt Katalin, Fantóné Kassai Mária, Komjáthy Aladárné, Máthé Miklósné, Zeneműkiadó 1964.)
Aszalós T.: A zongorázó gyermek III. (1995)
Majkapar: Első lépések
Sári J.: Lépésről lépésre
Sugár R.: Magyar gyermekdalok (EMB)
Teőke M.: Egy–mással (Akkord)
Türk, D. G.: Négykezes zongoradarabok gyerekeknek (Csurka M.)
Weiner: 3 kis négykezes darab

Követelmény:

Az évfolyam zenei és technikai követelményeit kifejező különböző karakterű barokk, klasszikus, XX. századi művek.
A tananyag körülbelül egyharmada fejből játszandó.
A tanuló legyen képes számot adni az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetben leírtak elsajátításáról.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Három különböző stílusú mű kotta nélkül.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek:
– az előző évek anyagának ismétlése, továbbfejlesztése,
– a szubdomináns funkció, kvintkör/kvintoszlop,
– hangnemi változások megfigyelése,
– új metrumok (3/8, 6/8),
– a szonatinaforma vázlatos ismerete,
– az előforduló jelek, idegen kifejezések ismerete,
– a romantika előkészítése karakterdarabokkal,
– a zenei memória fejlesztése.

Hangszerkezelés, technika:
– kézfüggetlenítés, a polifon játék továbbfejlesztése,
– éneklő (cantabile) billentés, a pergő (leggiero) játék megalapozása a repetíció előkészítése
– skálajáték: a korábbi elemek bővítése,
– az Alberti– és a keringőbasszus előkészítése,
– pedálhasználat (utánnyomásos, előrenyomott),
– etűdjáték a zenei anyaghoz kapcsolódva,
– négykezes játék, zongorakíséret,
– lapról játék,
– a hangerő megfelelő alkalmazása,
– kortárs zene előadásának eszköztára (könyökös, tenyeres stb)

Ajánlott tananyag

A szonatina mesterei I. (Csurka M.)
J. S. Bach és Händel könnyű zongoradarabjai (Hernádi)
J. S. Bach: Notenbüchlein für Anna Magdalena Bach (Urtext)
J. S. Bach: Az első Bach–tanulmányok (Teőke M., EMB 1980)
Bartók: Gyermekeknek I., III.
Bartók: Mikrokozmosz II.
Czerny: Könnyű technikai gyakorlatok I.
Grecsanyinov: Gyermekalbum
Kadosa P.: 55 kis zongoradarab
Kodály: Gyermektáncok (Zeneműkiadó)
Könnyű szonatinák zongorára
Majkapar: Kis zongoradarabok
W. A. Mozart: Klavierstücke (Nannerls Notenbuch, Londoner Skizzenbuch) (Könemann Music, Budapest)
W. A. Mozart: A gyermek Mozart (Hernádi, Zeneműkiadó)
Schumann: Jugend Album
Teőke M.: Válogatott etűdök III.
Weiner: 20 könnyű zongoradarab
Haydn: Deutsche Tänze
Magyar szerzők négykezes zongoradarabjai (Váczi)
Muzsikáljunk együtt I. (Szávai – Veszprémi)
Thern K.: Magyar induló hat kézre (Aszalós T.)
Teöke M.: Találkozások a zongoránál

Követelmény

Pontos kottaolvasás, ritmikusság, tempótartás.
Felszabadult játszóapparátus.
Az évfolyam zenei követelményeit kifejező különböző stílusok ismerete és játéka: barokk, klasszikus (triós forma vagy szonatina), karakterdarab, XX. századi mű,
A tananyag körülbelül egyharmada fejből játszandó.
A tanuló legyen képes számot adni az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetben leírtak elsajátításáról.

Év végi vizsga ajánlott anyaga
– Három különböző stílusú és karakterű mű, kotta nélkül.

4. évfolyam „A” tagozat
Fejlesztési feladatok
Ismeretek:
– az előzőek ismétlése, bővítése,
– a kottakép tudatos és helyes megvalósítása, tájékozottság a fő stílusokban,
– a polifon hallás finomítása,
– új metrumok (5/8, 2/2, változó ütem), parlando játék,
– vázlatos formai, harmóniai elemzések.
Hangszerkezelés és technika:
– skálajáték több oktávon keresztül, különböző dinamikával, hármashangzat, futam, repetíció,
– a pergő technika fejlesztése, ékesítések,
– Alberti– és keringő–basszus,
– pedálhasználat (együttnyomott),
– etűdjáték a zenei anyaghoz is kapcsolódva,
– négy– és hatkezes játék, zongorakíséret,
– lapról játék.
Ajánlott tananyag
A szonatina mesterei I–II. (Csurka M, EMB)
J. S. Bach: Notenbüchlein für Anna Magdalena Bach (Urtext)
Bartók: Gyermekeknek I–III.
Bartók: Mikrokozmosz II–III.
Beethoven: Leichte Meisterwerke für Klavier (Csurka M.)
Csajkovszkij: Jugend Album
Czerny: Könnyű technikai gyakorlatok
Grecsanyinov: Gyermekalbum.
Haydn – Varró: 4 igen könnyű menüett
Kabalevszkij: Válogatott zongoradarabok
Kadosa P.: 55 kis zongoradarab
Kodály: Gyermektáncok
Könnyű szonatinák zongorára (Munkaközösség)
Könnyű zongoramuzsika a XVIII. századból (Hernádi)
Majkapar: Kis zongoradarabok
W.A. Mozart: A gyermek Mozart (Hernádi) (Zeneműkiadó)
Schubert: Táncok
Schumann: Jugend Album
Zongoráskönyv (Bognár, Darvas, Hortobágyi)
Leichte Klaviermusik für vier Hände (Kováts G, EMB)
Magyar szerzők négykezes zongoradarabjai I–II. (EMB)
Muzsikáljunk együtt I–II. (Szávai – Veszprémi)
Ránki Gy.: Két bors ökröcske – Mese zenével
Követelmény

Tudatos memorizálás.
Az évfolyam zenei és technikai követelményeit kifejező különböző stílusok ismerete és játéka: barokk, klasszikus, romantikus, XX. századi, és kortárs művek.
Önállóan megtanult művek.
A tananyag körülbelül egyharmada fejből játszandó.
A tanuló tudja a műveket megfelelő tempóban, stílusosan előadni.
Legyen képes számot adni az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetben leírtak elsajátításáról.

Év végi vizsga ajánlott anyaga
– Három különböző stílusú és hangulatú mű kotta nélkül, benne egy barokk mű és klasszikus szonatina tétel előadása.

5. évfolyam „A" tagozat
Fejlesztési feladatok
Ismeretek:
– az előző évek anyagának ismétlése, rendszerezése, bővítése,
– a tanult művek alapvető formai, harmóniai elemzése a tanár irányításával,
– kromatikus hangsor, dominánsszeptim, szűkített és bővített akkord,
– rondóforma.
Hangszerkezelés, és technika:
– az előző években tanult billentésmódok, játékformák tudatos alkalmazása,
– skálajáték 2–4 oktávon keresztül, kromatikus skála, hármashangzat, futam, akkord,
– etűdjáték a zenei anyaghoz is kapcsolódva,
– négy– és hatkezes játék, zongorakíséret,
– lapról játék.
Ajánlott irodalom
A klasszika mesterei (Csurka M., EMB)
Bach és Händel könnyű zongoradarabjai (Hernádi)
J. S. Bach: 18 kis prelúdium (Hernádi)
Bartók: Gyermekeknek III.
Bartók: Mikrokozmosz III–IV.
Czerny: 160 rövid gyakorlat op. 821
Csajkovszkij: Jugend Album
Kabalevszkij: Válogatott zongoradarabok
Könnyű szonatina album
Mozart: 10 könnyű tánc (Hernádi)
Scarlatti: Klavierbüchlein
Schubert: Táncok (EMB)
Repertoire 3.
Muzsikáljunk együtt II. (Szávai – Veszprémi)
Bizet: Gyermekjátékok
Mozart: Részlet a Figaro házasságából (Aszalós T.: A zongorázó gyermek III.)
Weiner: Lakodalmas
Követelmény:
Az évfolyam zenei és technikai követelményeit kifejező különböző stílusú és karakterű művek

előadása az évfolyamnak megfelelő szintű hangszerkezeléssel.
Önállóan megtanult művek, a tananyag körülbelül egyharmada fejből játszandó.
A tanuló legyen képes számot adni az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetben leírtak elsajátításáról.

Év végi vizsga ajánlott anyaga
– Egy barokk mű,
– Egy szonatina tétel,
– Egy előadási darab.

6. évfolyam „A" tagozat
Fejlesztési feladatok
Ismeretek:
– variáció, invenció,
– új stílus előkészítése: impresszionizmus,
– a hangszeres és elméleti órákon szerzett ismereteken alapuló önálló formai és harmóniai elemzés,
– kottában előforduló jelek, zenei műszavak ismerete.
Hangszerkezelés, és technika:
– az eddig tanultak tudatos, önálló alkalmazása,
– skálajáték, hármas– és négyeshangzat–futam, kettősfogás oktávmenet (kézalkattól függően)
– különböző billentésfajták ismerete,
– zongorapedálok használata.
Ajánlott tananyag
J. S. Bach: 18 kis prelúdium (Hernádi)
J. S. Bach: Kétszólamú Invenciók
Bartók: Gyermekeknek II–IV.
Bartók: Mikrokozmosz IV–V.
Bécsi mesterek könnyű zongoradarabjai (Csurka M.)
Czerny–Bertini: Etűdök zongorára (Hajdú Anna, Hernádi Zsuzsa, Kassai Mária, Komjáthy Aladárné, EMB 1957)
Grieg: Lyrische Stücke (T. Zászkaliczky)
Könnyű variációk zongorára (Csurka M.)
Majkapar: Variációk
W. A. Mozart: 6 bécsi szonatina
Mendelssohn: Lieder ohne Worte
Mendelssohn: Gyermekdarabok
Scarlatti: Klavierbüchlein
Scarlatti: Szonáták
Schumann: Jugend Album
Brahms: Magyar táncok zongorára I–II. (EMB)
Könnyű négykezesek Couperin–től Mozart–ig (Peters)
Meister für die Jugend (Peters)
Schubert: Originalkompositionen für Klavier 4 Händen I–II. (Peters)
Követelmény:

Természetes hangszerkezelés.
Zenei stílusismeret, a játszandó művek értelmes előadása.
Zenei karakterek megoldása.
Pedálok helyes használata.

Év végi vizsga ajánlott anyaga
– Egy barokk mű (J. S. Bach mű ajánlott),
– Egy klasszikus szonatina tétel,
– Egy előadási darab.

Alapfokú évfolyamok „B" tagozat

2. évfolyam „B" tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek:
– a dúr és a moll hangsor összefüggései, vezetőhang, hármashangzat,
– tonika, szubdomináns, domináns, kvintkör/kvintoszlop,
– új ritmusok (pontozott ritmus, triola, szinkópa), 3/8–os, 6/8–os ütemek, felütés,
– a kortárs zenei notáció ismereteinek bővítése,
– az előforduló jelek, idegen szavak ismerete,
– a tanult művek formai elemzése (két– és háromtagú forma, periódus, visszatérés),
– a formálási készség fejlesztése,
– alapfokú polifon játékkészség és hallásfejlesztés,
– lapról játék egyszerű ellenszólammal,
– karakterdarabok, a romantika előkészítése,
– parlando játékmód, zenei deklamáció.

Hangszerkezelés, technika:
– a pódiumképesség megalapozása,
– a kezek függetlenítése magasabb igénnyel ritmikában, artikulációban és dinamikában,
– skálajáték (dúr, moll), kettősfogás, kis akkord, hangzatfelbontás és –megfordítás,
– éneklő billentés (cantabile), a pergő játék előkészítése,
– pedálozás (a testi felépítéstől függően): utánnyomásos, előre nyomott, tompító pedál,
– etűdök (klasszikus és modern).

Ajánlott tananyag

Aszalós T.: A zongorázó gyermek II.
Bartók: Mikrokozmosz I–II.
Bartók: Gyermekeknek I.
Borsody L.: Címkék
Bozay A.: Medáliák
Czerny: Könnyű technikai gyakorlatok I.
Czövek: Zongoraiskola I. (Zeneműkiadó)
Haydn: 6 kis menüett zongorára (Csurka M.)
Könnyű zongoramuzsika a XVIII. századból (Hernádi)
Kurtág Gy.: Játékok I–II.

Magyar szerzők könnyű zongoradarabjai (Váczi)
Papp L.: Első játékok a zongorán
Papp L.: Meseképek
Papp L.: Zongora ABC II.
Régi táncok gyermekeknek
Szabó F.: Válogatott zongoradarabok (Inselt K.)
Tarka–barka gyűjtemény (Teőke M.)
Teőke M.: Találkozások a zongoránál
TeőkeM: Barátom a zongora
Teőke M.: Válogatott etűdök II.
Türk, D. G.: Gyermekévek (Sármai)
Weiner: Magyar népi muzsika
Zongoraiskola II. (Hernádi Lajosné, Inselt Katalin, Fantóné Kassai Mária, Komjáthy Aladárné, Zeneműkiadó 1965.)
Sári J.: Lépésről lépésre
Szőnyi E.: Kis kamarazene
Türk, D. G.: Négykezes darabok gyerekeknek (Csurka M.)
Weiner: Három kis négykezes darab
Ez a kottaanyag felhasználható a kamarazene tantárgy tanításához is.
Követelmény:
Folyamatos kottaolvasás.
A tanult zeneművek, karakterdarabok, barokk/J. S. Bach, klasszikus, Bartók és egyéb XX. századi, kortárs (köztük virtuóz jellegű) művek stílushű megszólaltatása.
A tananyag körülbelül fele fejből játszandó.
A tanuló nyújtson átfogó képet az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetében leírtak elsajátításáról.

Év végi vizsga ajánlott anyaga:
– Egy karakterdarab,
– Egy könnyű bécsi klasszikus mű,
– Egy népdal– vagy gyermekdal–feldolgozás.

3. évfolyam „B” tagozat
Fejlesztési feladatok
Ismeretek:
– az előző évek anyagának ismétlése, továbbfejlesztése, bővítése,
– a polifon játék és hallás továbbfejlesztése,
– dúr és moll tonalitás, hangnemek és hangnemváltások, zárlatok felismerése,
– új ritmusok, metrumok (5/8, 2/2), változó ütem,
– a szonátaforma vázlatos ismerete,
– új stílus: romantika,
– a memória és az állóképesség fejlesztése,
– parlando játék.
Hangszerkezelés, technika:
– a kezek függetlenítése: azonos kézzel dallam és kíséret,
– éneklő legato fokozott igénnyel,

– a pergő játék fejlesztése,
– skálajáték (több oktávon): az eddigi formákon kívül futam,
– a repetíció előkészítése, ékesítések,
– Alberti– és keringő–basszus,
– pedálhasználat (utánnyomásos, együttnyomásos, előre nyomott),
– etűd (klasszikus, modern),
– négy– és hatkezes játék, zongorakíséret,
– lapról játék ellenszólammal.

Ajánlott tananyag

A szonatina mesterei I. (Csurka M.)
Bach és Händel könnyű zongoradarabjai (Hernádi)
Bach: Notenbüchlein für Anna Magdalena Bach (Urtext)
Bach: Az első Bach–tanulmányok (Teőke M., EMB 1980)
Bartók: Gyermekeknek I–III.
Bartók: Mikrokozmosz II–III.
Csajkovszkij: Gyermekalbum
Grecsanyinov: Gyermekalbum
Grecsanyinov: Gyöngyszemek
Kadosa P.: 55 kis zongoradarab
Kadosa P.: Népdalszvit
Kodály: Gyermektáncok (Zeneműkiadó)
Könnyű szonatinák zongorára
Kis zongoradarabok
Majkapar: Prelűdök (pedálgyakorlatok) (orosz kiadás)
Mozart: A gyermek Mozart (Hernádi)
Preklasszikus zongoramuzsika (Csurka M., EMB)
Schumann: Jugend Album
Teőke M.: Válogatott etűdök
Weiner: 20 könnyű zongoradarab
Aszalós T.: A zongorázó gyermek III.
Beethoven: Deutsche Tänze
Diabelli: 6 szonatina
Diabelli: Könnyű négykezesek
Haydn: Deutsche Tänze
Magyar szerzők négykezes zongoradarabjai (Váczi)
Martin: École de Piano
Mozart: Kontratáncok
Mozart: 6 ländlerische Tänze
Muzsikáljunk együtt I. (Szávai – Veszprémi)
Thern K.: Magyar induló hat kézre (Aszalós T.)
Türk, D. G.: Négykezes darabok gyerekeknek
Türk D. G.: 30 Tonstücke

Követelmény:

Zongorázás könnyed folyamatossággal.

A kotta helyes olvasása és megszólaltatása.
Önállóan megtanult darabok.
Megfelelő koncentráció, a tananyag körülbelül fele fejből játszandó.
A tanuló nyújtson átfogó képet az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetében leírtak elsajátításáról.
Év vég vizsga ajánlott anyaga
– Egy barokk mű, (ajánlott J. S. Bach mű)
– Egy bécsi klasszikus mű vagy szonatina–tétel,
– Egy karakterdarab vagy romantikus mű,
– Egy XX. századi mű.

4. évfolyam „B" tagozat
Fejlesztési feladatok
Ismeretek
Az előzőek ismétlése, bővítése, az ismeretek rendszerezése.
A tanult művek formai, harmóniai elemzése a tanár irányításával.
Dominánsszeptim, szűkített, bővített akkord, kromatikus hangsor.
Rondóforma, polifon művek.
Hangszerkezelés, technika:
– skálajáték 2–4 oktávon, kromatikus skála, hármas– és négyeshangzat–felbontás és fordításai, akkord, futam,
– biztonságos kézzel megcélzott hangok, ugrások,
Ajánlott tananyag
A szonatina mesterei I–II. (Csurka M. EMB)
J. S. Bach: 18 kis prelúdium (Hernádi)
Bartók: Gyermekeknek I–II.
Bartók: Mikrokozmosz III–IV.
Bartók: 10 könnyű zongoradarab
Beethoven: Leichte Klavierstücke
Csajkovszkij: Jugend Album
Czerny: Könnyű technikai gyakorlatok I.
Czerny: 160 rövid gyakorlat op. 821
Grecsanyinov: Gyermekalbum
Hacsaturján: Gyermekalbum I–II.
Kabalevszkij: Válogatott zongoradarabok
Kodály: Gyermektáncok (pl. 3, 7)
Könnyű szonatinák zongorára
Könnyű variációk zongorára (Csurka M.)
Majkapar: Kis zongoradarabok
Mozart: Salzburger Tanzbüchlein
Prokofjev: Kindermusik
Schubert: Táncok
Schumann: Jugend Album
Soproni J.: Jegyzetlapok I–IV. (EMB)
Tarka–barka gyűjtemény (Teőke M.)

Teőke M.: Válogatott etűdök
Balassa S.: Bagatellek op. 17/a, b, c
Durkó Zs.: Gyermekzene
Kocsár–művek (15 kis zongoradarab)
Zongoráskönyv (Bognár, Darvas, Hortobágyi)
Bizet: Négykezesek (Gyermekjátékok)
Diabelli: Négykezes szonatinák
Dvořák: Második szláv tánc
Muzsikáljunk együtt II. (Szávai – Veszprémi)
Ránki Gy.: Két bors ökröcske – Mese zenével
Romantikus zongorazene négy kézre.
Követelmény
Értelmes, muzikális formálás, tudatos és önálló munka.
Az évfolyam zenei és technikai követelményeit kifejező művek előadása.
Bach– vagy más barokk mű, teljes szonatina, romantikus, XX. századi (kortárs és Bartók), virtuóz jellegű művek.
A tananyag körülbelül fele kotta nélkül játszandó.
A tanuló nyújtson átfogó képet az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetében leírtak elsajátításáról.

Év vég vizsga ajánlott anyaga:
– Egy barokk mű (ajánlott J. S. Bach–mű),
– Egy szonatina–tétel,
– Egy könnyű romantikus darab,
– Egy XX. századi mű.

5. évfolyam „B" tagozat
Fejlesztési feladatok
Ismeretek:
– az előző évek ismereteit kiegészítve: variáció, invenció, szvit, Scarlatti szonáta,
– a zenei stílusokhoz megfelelő billentés és hangszínek alkalmazása,
– a formai tagolódás és a belső tartalom értése és éreztetése,
– a hangszeres és elméleti órákon szerzett ismereteken alapuló formai és harmóniai elemzés,
– új stílus: az impresszionizmus előkészítése,
– a polifon hallás állandó jellegű művelése.
Hangszerkezelés, technika:
– az előző években tanultak önálló és tudatos alkalmazása,
– skálajáték (két kézzel, ellenmozgásban, négy oktávon keresztül),
– dominánsszeptim, szűkített szeptimakkord, futam, oktáv, tört oktáv (kézalkattól függően), tremolo,
– pedál (a darab stílusához, karakteréhez igazodó, mind önállóbb használat),
Ajánlott tananyag
A szonatina mesterei I. (Csurka M. EMB)
A klasszika mesterei (Csurka M. EMB)
Bach és Händel könnyű zongoradarabjai (Hernádi)
J. S. Bach: Kis fúgák

Bartók: Gyermekeknek III–IV.
Bartók: Mikrokozmosz IV–V
Chopin Mazurkák
Couperin: 12 zongoradarab
Czerny: Etűdök op. 821
Czerny – Bertini: Etűdök
Debussy: A kis néger
Haydn: Szonáta 1/a, 1/b (Urtex)
Mendelssohn: Lieder ohne Worte
Mendelssohn: Gyermekdarabok
Mozart: 6 bécsi szonáta
Scarlatti: Szonáták
Schubert: Táncok (EMB)
Ránki Gy.: Két bors ökröcske (mese zenével)
Ravel: Lúdanyó meséi
Ravel: A Szép és a Szörny
Schubert: Originalkompositionen für Klavier 4 Händen I–II. (Peters)
Weiner: Lakodalmas

Követelmény

Az évfolyam zenei és technikai követelményeit kifejező művek stílusos előadása.
Bach– vagy más barokk mű, Scarlatti szonáta, klasszikus szonatina vagy szonáta, romantikus, XX. századi (kortárs és Bartók) mű.
A metrum, ritmus, valamint a tempótartás pontossága.
Az anyag körülbelül fele kotta nélkül játszandó.
A tanuló nyújtson átfogó képet az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetében leírtak elsajátításáról.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy barokk mű (J. S. Bach–mű),
– Egy szonatina vagy könnyű szonáta tétel,
– Egy romantikus mű,
– Egy XX. századi mű.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek
– Az eddigi ismeretek összefoglalása,
– Új stílus: az impresszionizmus,
– A hangszeres és elméleti órákon szerzett ismereteken alapuló önálló formai és harmóniai elemzés.

Hangszerkezelés, technika
– Skála, hármashangzat, futam felgyorsítása
– Az eddig tanultak továbbfejlesztése fokozott igényességgel,
– Az agogika önálló alkalmazása,
– Zenei stílusjegyek alkalmazása.

Legyen képes:

– Hajlékony dallamformálásra,
– Technikájának kiegyenlítettségét ellenőrizni,
– Hangok közötti kapcsolat megteremtésére, összefoglalására,
– A zongoramű struktúrájának megértésére és kifejezésre juttatására,
– Önálló tanulására.

Ajánlott tananyag

J. S. Bach: 18 kis prelúdium (Hernádi)
J. S. Bach: 15 kétszólamú invenció (Solymos, Urtext EMB)
Bartók: Gyermekeknek IV.
Bartók: Mikrokozmosz IV–VI.
Chopin: Mazurkák
Chopin: Keringők
Czerny – Bertini: Etűdök zongorára
Czerny: A kézügyesség iskolája I.
Hacsaturján: Gyermek album
Haydn: Sämtliche Klaviersonaten (Landon, WUE, EMB)
Könnyű variációk zongorára (Csurka M.)
Mozart: 6 bécsi szonatina
Majkapar: Variációk
Scarlatti: Szonáták (Urtext, Editio Musica Budapest)
Korai német zongoramuzsika (Könemann Music Budapest)
Debussy: Children's Corner (6056)
Introduction to Polyphonic Playing (Á. Lakos)
First Concert Pieces I. G. Frescobaldi – C. Ph. E. Bach (Á. Lakos)
Sonatinen I–II. (A. Kemenes)
Grieg: Lyrische Stücke (T. Zászkaliczky)
Chr. Bach: Duetti
Brahms: Magyar táncok zongorára I–II. (EMB)
Csajkovszkij–, Wagner–átiratok (Aszalós: A zongorázó gyermek III.)
Frank Martin: Drei leichte Klavierstücke (Universal 1988)
Mozart: Leichte Sonatinen für Klavier (Peters)

Követelmény

Kottahű zongorázásra való törekvés,
Eddig tanult stílusok önálló, igényes megszólaltatása: önállóan megtanult darabok.
A tananyag körülbelül fele kotta nélkül játszandó.
A tanuló nyújtson átfogó képet az ismeretek és a hangszerkezelés fejezetében leírtak elsajátításáról.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Egy barokk mű,
– Egy szonatina vagy szonáta tétel,
– Egy romantikus darab,
– Egy XX. századi vagy impresszionista mű.

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A" tagozat végén

A tanuló ismerje
– hangszere alapvető sajátosságait, működési elvét (kalapács–mechanika, pedálszerkezet, húrozat, hangolás, rezonáns szekrény),
– a zongorairodalom legjelentősebb alkotóit és alkotásait,
– a kottában előforduló jeleket és zenei műszavakat, a hangszerre vonatkozó speciális utasításokra (pl. una corda, prol. ped.),
– a kortárs zenei notáció alapvető jelzéseit,
– a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat.
Legyen képes
– természetes hangszerkezelésre és az ehhez szükséges gyakorlatok elvégzésére,
– egyenletes és helyes tempóban, pontos ritmusban zongorázni,
– tudatos, önálló gyakorlásra,
– a zongorajáték során előforduló különböző játékmódokat, játékformákat (skála, hármashangzat, futam, kettősfogás, tremolo, trilla, díszítés), billentésfajtákat (legato, staccato, tenuto, leggiero, portato, non legato) használni,
– a játszandó zongoraművek értelmes tagolására,
– a zenei karakterek megvalósítására,
– a zongorapedálok használatára (elő–, után– és együttnyomás),
– életkorának és képességeinek megfelelően a zongorázandó anyag kottahű, stílusos, dinamikailag változatos és kifejező előadására,
– az együttzenélésre (négykezes, hatkezes, kétzongorás darab, zongorakíséret).
Rendelkezzék
– biztonságos kotta– és lapról olvasási készséggel,
– adottságainak megfelelő zenei memóriával,
– képességei alapján kiművelt zenei hallással.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)
A tanuló ismerje
– a tanulandó zenemű formáját és vázlatos harmóniai szerkezetét,
Legyen képes
– a kottában előforduló jelek, zenei műszavak és a hangszerre vonatkozó speciális utasítások (pl. una corda, prol. ped.), értelmezésére és használatára
– a kortárs zenei notáció alapvető jelzéseinek használatára
– tudatos, önálló gyakorlásra
– a zongorajáték során előforduló különböző játékmódokat, játékformákat (skála, hármashangzat, futam, kettősfogás, tremolo, trilla, díszítés), billentésfajtákat (legato, staccato, tenuto, leggiero, portato, non legato) a zenei anyaghoz alkalmazni,
Rendelkezzék
– biztos zenei memóriával és technikai tudással

Művészeti alapvizsga követelmények
A vizsga részei
A vizsga gyakorlati részből áll

A vizsga tantárgya és időtartama
Zongora főtárgy
„A”tagozat minimum 10 perc
„B” tagozat minimum 15 perc
A vizsga tartalma
„A” tagozat
A 4 stílusból választható 3 különböző stílusú darab, amiből lehet egy kamaramű. – Barokk mű, lehet tánc, vagy többszólamú szerkesztést bemutató darab; Bach: 18 kis prelúdium (EMB 1879) 13, 15, 18, Händel: Válogatott darabok (EMB 4250, EMB 6990, EMB 6991, EMB 4321, EMB 13165), Telemann: Kezdők zongoramuzsikája (EMB 13452) nehézségi szintjén.
– Klasszikus szonatina vagy szonáta–tétel, könnyebb variáció; Könnyű szonatinák (EMB 2719), 15 könnyű szonáta, Szonatina album (EMB 1280), Clementi: C Op. 36 (Ricordi) Nr. 3., Haydn: D Hob. XVI/4, (Universal) Beethoven: 6 könnyű variáció egy svájci népdalra, Csurka: Szonatina–gyűjtemény (EMB 14412) nehézségi szintjén.
– Romantikus mű; Schumann: Emlékezés (EMB 13543 kötetben), Színházi utóhangok, Csajkovszkij: Édes álmodozás (EMB 6715 kötetben), Pacsirtadal (EMB 6715 kötetben), Schubert: Táncok (EMB 13212), Keringők (EMB 7355) nehézségi szintjén.
– XX. századi mű; Bartók Béla: Mikrokozmosz III. 84 Mulatság, 90 Oroszos 91–92, Kromatikus invenció IV/97 Notturno, Kodály: Gyermektáncok (Boosey & Hawkes) 5–10 nehézségi szintjén.

A három mű közül lehetőség szerint egy éneklő, egy pedig virtuóz jellegű legyen.
A vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat
Négy különböző stílusú darab:
– Barokk mű, többszólamú szerkesztésben írt darab, vagy szvit–tétel; J. S. Bach: 18 kis prelúdium (EMB 1879) 9, 16, 17, Kétszólamú invenciók (EMB 6912) C, a, F nehézségi szintjén.
– Klasszikus szonatina vagy szonáta–tétel, variáció; 15 könnyű szonáta, Haydn: Szonáták A Hob. XVI/12, (Universal) E Hob. XVI/13, (EMB 3658 kötetben) D Hob. XVI/14, (Universal) Mozart: 6 bécsi szonatina (EMB 2395), Beethoven: Szonatinák (EMB 8648), Grazioli: G–dúr Szonáta nehézségi szintjén.
– Romantikus mű; Schumann: Fantáziatánc (Peters), Chopin: Keringők (EMB 6787) a, h, nehézségi szintjén.
– XX. századi mű; Bartók: Mikrokozmosz IV. 100 népdalféle, 109 Bali szigetén, Mikrokozmosz: V. 128, Dobbantós tánc, Kurtág: Játékok (EMB 8377, EMB 8378, EMB 8379) nehézségi szintjén.

A vizsgaműsorban legyen egy éneklő és egy virtuóz jellegű darab.
A vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése
– megfelelés az előírt követelményeknek,
– technikai felkészültség,
– helyes test– és kéztartás,
– hangminőség, billentés,
– pedálhasználat,
– hangszerkezelés,

– artikulációk és díszítések alkalmazása,
– helyes ritmus és tempó,
– előadásmód,
– a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
– memória,
– alkalmazkodóképesség,
– állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, hangszerkezelés fejlesztése
– A kifejezésmódok sokszínűségére való törekvés,
– A barokk (német és francia) díszítések játéka,
– A csembaló hangzás megjelenítése és billentésbeli sajátosságai,
– A teraszos dinamika megoldása.

Ajánlott tananyag

Scarlatti: Szonáták I–IV. (EMB, Balla)
J. S. Bach: Kétszólamú invenciók
J. S. Bach: Kis prelúdiumok és fúgák
Haydn: Szonáták (Urtex, Peters)
Cimarosa: Szonáták
Mozart: Rondo D–dúr K. 485
Beethoven: Hat bagatell op. 126
Beethoven: Écossaises
Schubert: Ländle
Mendelssohn: Lieder ohne Worte
Schumann: Kinderszenen
Chopin: Mazurkák
Smetana: Zongoradarabok. 1
Csajkovszkij: Évszakok
Grieg: Norwegische Tänze
Debussy: Children’s Corner
Dohnányi: Induló
Bartók: Gyermekeknek I–IV.
Bartók: Mikrokozmosz V–VI
Bartók: Szonatina
Bartók: Három rondó népi dallamokkal
Kodály: Hét zongoradarab
Prokofjev: 10 zongoradarab op. 12
Sosztakovics: 3 fantasztikus tánc
Huszár: Csillagszóró (Teőke M.: Tarka–barka gyűjtemény)

Bizet: Gyermekjátékok
Csajkovszkij: Diótörő: Babák tánca (Aszalós T.: A zongorázó gyermek III.)
Debussy: Kis szvit
Kurtág–átiratok Machaut–tól J. S. Bach–ig
Követelmény
Ismerje a főbb harmóniai elemeket.
A zongoraművek különböző karakterjegyeit, a hozzákapcsolódó hangszeres megoldásokkal.
A tananyag körülbelül egyharmadát kotta nélkül játszandó.
Év végi vizsga ajánlott anyaga:
- Három különböző stílusú mű (barokk, klasszikus szonáta tétel, előadási darab)

8. évfolyam „A" tagozat
Fejlesztési feladatok
Ismeretek
– A barokk szvit ismerete,
– A díszítések stílushű alkalmazása,
– A klasszika zenei stílusjegyeinek ismerete
– A polifon hallás fejlesztése,
Hangszerkezelés, technika fejlesztése
– Különböző legato billentésmódok alkalmazása,
– A gyorsaság fejlesztése,
– Egyenletes aprótechnika megvalósítása,
– A szabad trilla játék kialakítása.
Ajánlott tananyag
Scarlatti: Szonáták I–IV. (EMB, Balla)
J. S. Bach: Kétszólamú invenciók
J. S. Bach: Francia szvitek
Händel: Suiten (Peters)
Haydn: Szonáták (Urtex , Peters)
Cimarosa: Szonáták
Mozart: Rondo D–dúr K. 485
Beethoven: Hat bagatell op. 126
Weber: Leichte Meisterwerke für Klavier (Héra – Sármai)
Schubert: Ländler–ek, écossaise–ek, keringők, menüettek
Mendelssohn: Lieder ohne Worte
Schumann: Kinderszenen
Chopin: Keringők
Chopin: Mazurkák
Smetana: Zongoradarabok. 1
Csajkovszkij: Évszakok
Grieg: Norwegische Tänze
Debussy: 2 Arabesque (E–dúr, G–dúr)
Dohnányi: Induló
Bartók: Gyermekeknek I–IV.

Bartók: Mikrokozmosz V–VI
Kodály: Hét zongoradarab
Sosztakovics: 3 fantasztikus tánc
Huszár: Csillagszóró (Teőke M.: Tarka–barka gyűjtemény)
Csajkovszkij: Diótörő: Babák tánca (Aszalós T.: A zongorázó gyermek III.)
Debussy: Kis szvit
Grieg: Peer Gynt szvit
Követelmény
A skála különböző billentésmódokban történő eljátszása.
Alkalmazása a zenei stílusokban. Zenei karakterek megvalósítása.
Év végi vizsga ajánlott anyaga:
- Három különböző stílusú mű (lehetőleg az egyik romantikus mű)

9. évfolyam „A" tagozat
Fejlesztési feladatok
Ismeretek
– A romantika zenei stílusjegyeinek ismerete,
– A XX. századi notáció ismerete.
Hangszerkezelés, technika
– Stílusnak megfelelő zongorabillentés kialakítása, igényes pedál használata,
– Dallam és kíséret érzékeny megvalósítása,
– Legyen képes virtuózabb technikai megoldásokra.
Ajánlott tananyag
Scarlatti: Szonáták
J. S. Bach: Kétszólamú invenciók
J. S. Bach: Háromszólamú invenciók
J. S. Bach: Francia szvitek
Haydn: D–dúr és G–dúr zongoraverseny
Haydn: Szonáták
Beethoven: Szonáták
Schubert: Moments musicaux
Schumann: Kinderszenen op. 15
Chopin: Keringők
Liszt: Etűdök (Zempléni)
Brahms: Keringők op. 39
Grieg–művek: Lírikus darabok
Debussy: PreludesI–II.
Rachmaninov: Két fantasztikus tánc
Mikrokozmosz V–VI.
Bartók: Négy sirató ének
Kodály: 7 zongoradarab
Lutosławski: Bukoliki
Kurtág–átiratok Machaut–tól J. S. Bach–ig
Liszt: Részlet Mozart: a Varázsfuvola című operából (Mező, EMB)

Liszt: Karácsonyfa (Kováts G., EMB)
Lutosławsky: Album for the Young (Chester Music)
Követelmény
Helyes pedálozás.
A művek értelmes előadása.
A zeneműveknek megfelelő billentésmód kialakítsa.
A helyes tempók alkalmazása.
Év végi vizsga ajánlott anyaga
– Egy barokk mű
– Egy szonáta tétel
– Egy előadási darab

10. évfolyam „A" tagozat

Fejlesztési feladatok
Zenei ismeretek és hangszerkezelés fejlesztése
– A trilla játék barokk zenében beosztott, a romantikus művekben ú. n. szabad trilla,
– A romantikus szólamvezetés,
– Parlando, rubato deklamációja,
– Modális hangsorok ismerete.
– A barokk szvit tételeket,
– Modális hangsorokat.
Ajánlott tananyag
J. S. Bach: Háromszólamú invenciók
J. S. Bach: Francia szvitek
Mozart: Szonáták
Beethoven: Szonáták
Schubert: Moments musicaux
Schumann: Novelletten op. 21
Chopin: Mazurkák
Chopin: Prelűdök
Liszt: Consolations
Liszt: Etűdök (Zempléni)
Brahms: Keringők op. 39
Debussy: Preludes I–II.
Bartók: Mikrokozmosz V–VI.
Bartók: Kolindák I.
Kodály: 7 zongoradarab
Lutosławski: Bukoliki
Kurtág–átiratok Machaut–tól J. S. Bach–ig
Liszt: Részlet Mozart: a Varázsfuvola című operából (Mező, EMB)
Liszt: Karácsonyfa (Kováts G., EMB)

Követelmény

Zenei karakterek hangszín és tempóbeli megvalósítása.
Érzékeny zenei kíséret kialakítása.
A különböző billentésmódok megfelelő alkalmazása.
Stílushű előadása a műnek.

Év végi vizsga ajánlott anyaga
– Egy barokk mű
– Egy szonáta tétel
– Egy előadási darab

Továbbképző évfolyam „B" tagozat
Ezek a tanulók nem zenei jellegű tanulmányaik mellett meg akarják őrizni a zenei pálya választásának lehetőségét. Ebből következik, hogy az „A" tagozatnál bővebb, átfogóbb tananyagot kell elvégezniük.

7. évfolyam „B" tagozat
Fejlesztési feladatok
Ismeretek
– A barokk zene főbb stílusjegyeinek ismerete,
– Tudja a művet tanári segédlettel, elemezni,
– Ismerje fel a harmóniai összefüggéseket,
– Zenei memória fejlesztése.
Hangszerkezelés, technika
– Árnyalt frazeálásra és artikulációra való törekvés,
– Skálajáték különféle módozatai,
– A virtuóz technika alapozása.
Ajánlott tananyag
J. S. Bach: Kétszólamú invenciók; J. S. Bach: Francia szvitek
Haydn: Szonáták (Urtex , Peters)
Beethoven: Hat bagatell op. 126
Weber: Leichte Meisterwerke für Klavier (Héra – Sármai)
Schubert: Ländler–ek, écossaise–ek, keringők, menüettek
Mendelssohn: Lieder ohne Worte
Schumann: Kinderszenen
Liszt: Etűdök (Zempléni)
Chopin: Keringők
Smetana Zongoradarabok. 1
Csajkovszkij: Évszakok
Debussy: Children's Corner
Dohnányi: Induló
Bartók: Mikrokozmosz V–VI; Bartók: Három rondó népi dallamokkal
Kodály: Hét zongoradarab
Prokofjev: 10 zongoradarab op. 12
Debussy: Kis szvit

Grieg: Peer Gynt szvit
Kurtág–átiratok Machaut–tól J. S. Bach–ig
Követelmény
Fokozott önállóság a darabok tanulása során.
Stílushű előadás a tempónak megfelelően.
Differenciált pedál használat.
Év végi vizsga ajánlott anyaga
– Egy etűd
– Egy barokk mű
– Egy szonáta tétel
– Egy szabadon választott mű

8. évfolyam „B" tagozat
Fejlesztési feladatok
Ismeretek
– A különböző tanult zenei stílusok alapvető jegyeinek ismerete,
– A XX. századi zene jellegzetes notációjának ismerete,
– Zenei memória fejlesztése.
Hangszerkezelés fejlesztése
– A „szép" halk játék technikai megoldása,
– A dallam és kíséret érzékeny megoldása,
– Technika fejlesztése skálák és etűdök alapján.
Ajánlott tananyag
J. S. Bach: Kétszólamú invenciók
J. S. Bach: Francia szvitek
Haydn: Szonáták (Urtex , Peters)
Beethoven: Hat bagatell op. 126
Weber: Leichte Meisterwerke für Klavier (Héra – Sármai)
Schubert: Ländler–ek, écossaise–ek, keringők, menüettek
Mendelssohn: Lieder ohne Worte
Schumann: Kinderszenen
Liszt: Etűdök (Zempléni)
Chopin: Keringők
Smetana Zongoradarabok. 1
Csajkovszkij: Évszakok
Debussy: Children's Corner
Dohnányi: Induló
Bartók: Mikrokozmosz V–VI
Bartók: Három rondó népi dallamokkal
Kodály: Hét zongoradarab
Prokofjev: 10 zongoradarab op. 12
Debussy: Kis szvit
Grieg: Peer Gynt szvit
Kurtág–átiratok Machaut–tól J. S. Bach–ig

Követelmény
Különböző díszítések stílushű alkalmazása.
Az Alberti basszus könnyed és biztonságos játéka.
A polifon hallás érzékenysége.
A zongora hang igényes megszólalására való törekvés.
A kontrollált gyakorlás igénye.
Év végi vizsga ajánlott anyaga
– Egy etűd,
– Egy barokk mű,
– Egy szonáta tétel,
– Egy szabadon választott mű.

9. évfolyam „B" tagozat

Fejlesztési feladatok
Ismeretek és hangszerkezelés, technika
– Skálajáték, futamok, akkordtechnika fejlesztése,
– Játszott művek elemzése,
– Koncentrált gyakorlás megvalósítása,
– Alkatnak megfelelően önálló ujjrendek kialakítása.

Ajánlott tananyag
Scarlatti: Szonáták I–IV. (EMB, Balla)
J. S. Bach: Háronszólamú Invenciók
J. S. Bach: Francia szvitek
Haydn: Szonáták (Urtex , Peters)
Mozart: Szonáták
Beethoven: Szonáta
Weber: Leichte Meisterwerke für Klavier (Héra – Sármai)
Schubert: Impromtus
Schumann: Kinderszenen
Liszt: Etűdök (Zempléni)
Chopin: Keringők
Chopin: Mazurkák1
Dohnányi: Induló
Bartók:Mikrokozmosz –V–VI
Bartók: Tizennégy bagatell
Bartók: Három csíkmegyei népdal
Sosztakovics: 3 fantasztikus tánc
Grieg: Peer Gynt szvit
Kurtág–átiratok Machaut–tól J. S. Bach–ig

Követelmény
Árnyaltabb hangszínek megoldása, differenciált kíséret alkalmazása.

Tudatos, és érzékeny pedál használata.
Biztonságos technikai tudás.

Év végi vizsga ajánlott anyaga
– Egy etűd,
– Egy barokk mű,
– Egy szonáta tétel,
– Egy szabadon választott mű.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok
Ismeretek, hangszerkezelés, technika
– A modális hangsorok, zenei műformák ismerete,
– A különböző zenei stílushoz illő hangzásbeli, billentésbeli megoldások,
– Virtuóz technikai fejlesztés.

Ajánlott tananyag
Scarlatti: Szonáták I–IV. (EMB, Balla)
J. S. Bach: Háronszólamú Invenciók
J. S. Bach: Francia szvitek
Haydn: Szonáták (Urtex , Peters)
Mozart: Szonáták
Beethoven: Szonáta
Weber: Leichte Meisterwerke für Klavier (Héra – Sármai)
Schubert: Impromtus
Schumann: Kinderszenen
Liszt: Etűdök (Zempléni)
Chopin: Keringők
Chopin: Mazurkák1
Dohnányi: Induló
Bartók: Mikrokozmosz –V–VI
Bartók: Tizennégy bagatell
Bartók: Három csíkmegyei népdal
Sosztakovics: 3 fantasztikus tánc
Grieg: Peer Gynt szvit
Kurtág–átiratok Machaut–tól J. S. Bach–ig

Követelmény
Képes legyen a tanuló tehetségéhez mérten a mű tudatos interpretációjára.
Legyen állóképessége és biztonságos technikai tudása a tanulónak a nagyobb zenei művek előadásához.

Év végi vizsga ajánlott anyaga
– Egy etűd,

– Egy barokk mű,
– Egy szonáta tétel,
– Egy szabadon választott mű.

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén
A tanuló ismerje
– hangszere múltját, irodalmát és a jelentősebb külföldi és hazai előadóművészeket (pl. Sz. Richter, Rubinstein, Fischer Annie, Cziffra György...),
– a kottában előforduló jelek és zenei műszavak pontos jelentését, különös tekintettel a zongorára vonatkozó speciális utasításokra.
Legyen képes
– technikai és zenei szempontból tudatos, önálló munkára,
– a zongorajáték során előforduló különböző játékmódokat, játékformákat (skála, hármashangzat, futam, kettősfogás, tremolo, trilla, díszítés), billentésfajtákat (legato, staccato, tenuto, leggiero, portato, non legato) a zenei anyaghoz alkalmazni,
– saját kézalkatának megfelelő ujjrendek készítésére,
– a zongorapedálok tudatos használatára,
– a zongoraművek formálására és kifejező előadására.
Rendelkezzék
– olyan zenei műveltséggel, amely képessé teszi az értékes zene befogadására,
– az együttzenélés igényével.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)
A tanuló legyen képes
– a zongorázandó anyag kottahű, stílusos, dinamikailag változatos és kifejező előadására,
– skálákat, gyakorlatokat minden hangnemben játszani,
– a különböző játékformákat, játékmódokat a zenei anyagnak megfelelően alkalmazni,
– a zenei karakterek és a hozzájuk kapcsolódó billentésmódok megjelenítésére,
– dinamikailag árnyalt és kifejező hangképzésre,
– a zongorapedálok tudatos és változatos használatára.
Rendelkezzék
– megfelelő hangszeres ügyességgel, virtuozitással,
– biztos memóriával, koncentrálóképességgel,
– megfelelő lapról olvasási készséggel.
A „B” tagozatos tanuló rendelkezzék olyan szintű zongoratudással, hogy zenei képességei alapján – adott esetben – legyen alkalmas szakirányú tanulmányok elkezdésére.

A művészeti záróvizsga követelményei
Művészeti záróvizsga részei
A vizsga gyakorlati részből áll
A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama
Zongora főtárgy
„A” tagozat minimum 10 perc
„B” tagozat minimum 15 erc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

A négy stílusból választható három különböző stílusú darab, amiből lehet egy kamaramű. – Barokk mű, többszólamú szerkesztésű darab vagy szvit–tétel, vagy könnyebb barokk variáció; Händel: Könnyű zongoradarabok Chaconne (EMB 6991 kötetben), Scarlatti: Szonáta C K.513 h K. 377, (EMB 7817 kötetben) Bach: Francia szvit (EMB 7190) tánctételek nehézségi szintjén.

– Klasszikus szonáta–tétel; Beethoven: Szonáta G Op. 49 (EMB 8152) no 2 I tétel, Beethoven: Szonáta G. Op. 79. (Schott); rondók, variációk, bagatellek Beethoven: Bagatelle C Op. 33 (Peters) nehézségi szintjén.

– Romantikus mű; Schumann: Kinderszenen (EMB 7146), Mendelssohn: Dalok szöveg nélkül (EMB 7354) 14., 19, Chopin: Mazurka g Op. 67 no. 2 (EMB 6877 kötetben, PWM kötetben) nehézségi szintjén.

– XX. századi mű; Bartók: Mikrokozmosz IV. 102 Felhangok, V.130 Falusi tréfa nehézségi szintjén.

A kamaramű kivételével a vizsgaanyagot lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

Négy különböző stílusú darab, amiből lehet egy kamaramű.

– Egy barokk mű; többszólamú szerkesztésben írt darab vagy szvit–tétel; J. S. Bach: h–moll háromszólamú invenció (EMB 6913), Francia szvit (EMB 7190) Esz Allemande, Courande, Sarabande. Scarlatti: A–dúr szonáta K.453. nehézségi szintjén.

– Egy klasszikus szonáta–tétel; Haydn: Szonáta D Hob. XVI/19 (Peters), Mozart: C–dúr szonáta KV. 309 (EMB 3996 kötetben, EMB 3997 kötetben, Peters kötetben) nehézségi szintjén.

– Romantikus mű; Liszt–Zempléni: Etűd (EMB 766) 2 a, Liszt: Consolation (EMB 12697) Desz nehézségi szintjén.

– XX. századi mű; Bartók: Szonatina (EMB 117), Mikrokozmosz VI (EMB 130) Hat tánc bolgár ritmusban, Debussy: Arabesque (EMB 6029) E nehézségi szintjén.

A kamaramű kivételével a vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

– megfelelés az előírt követelményeknek,
– technikai felkészültség,
– helyes test– és kéztartás,
– hangminőség, billentés,
– pedálhasználat,
– hangszerkezelés,
– artikulációk és díszítések alkalmazása,
– helyes ritmus és tempó,
– előadásmód,
– a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
– memória,
– alkalmazkodóképesség,
– állóképesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Jó minőségű zongora vagy pianíno.

2 darab változtatható magasságú zongoraszék.
2 darab különböző magasságú zsámoly.
Metronóm.

SZOLFÉZS – KÖTELEZŐ

A szolfézsnak, mint kötelező tantárgynak két előképző és négy alapfokú évfolyama van, követelményei megegyeznek a szolfézs tantárgy azonos évfolyamainak követelményeivel. Az előképző évfolyamok elvégzése nem kötelező. A 4. évfolyam végén alapvizsga tehető.
A szolfézstanítás – a hangszertanítással szerves egységben – a zene megszerettetését, megértését, valamint a későbbi öntevékeny muzsikálás és zenehallgatás iránti igény kialakulását kívánja megalapozni.
A zeneművek élményt nyújtó megismerésén és megértésén túl a tantárgy sajátosságából adódóan a hangsúly a tanítás folyamatában a zenei ismeretek elsajátíttatására, a képesség– és készségfejlesztésre, a kreativitás és a tudás alkalmazásának kimunkálására kerül.
A végső cél a globális zenei látásmód és gondolkozás alapjainak kialakítása, elindítása az alapfokú szolfézstanításban is: „A tanuló, hallja, amit lát és lássa, amit hall!” (Kodály Zoltán)
A tantervi program e cél elérését kívánja segíteni azzal, hogy az általános zenei képességek fejlesztését és a zenei alapismeretek elsajátítását pedagógiai folyamattá szervezi. Külön figyelmet fordít arra, hogy e tevékenység gazdagítsa a tanulót a zene megszólaltatásának és befogadásának örömével.

A szolfézstanítás célja, feladata:
A tanulók zenei készségeinek kiművelése, képességeik fejlesztése és ismereteik bővítése az alábbi területeken:
– belső hallás
– ritmus–metrum,
– tiszta intonáció,
– tájékozódás a magassági viszonyokban (relációk, hangközök),
– dallamhallás,
– többszólamúság
– harmóniaazonosítás
– zenei olvasás – írás,
– zenei szerkezet (forma),
– zenei memória,
– zenehallgatás (zeneértés)
– a kreativitás fejlesztése, – rögtönzés,
– a megszerzett tudás alkalmazása,
– a hangszertanulás segítése,
– a zenei szaknyelv legfontosabb kifejezéseinek megismertetése,
– a zenei műveltség igényének kialakítása,
– a társművészetek iránti nyitottság megalapozása
– a zenei pályára készülő tanulók felkészítése a továbbtanulásra
– a tanulók személyiségének erkölcsi és szellemi formálása; nemzeti identitástudatuk megerősítése, érzelemviláguk kibontakoztatása

Rendelkezzék a tanuló
– olyan késztetéssel, mely a választott – eddig tanult – muzsikálási formát élete szerves részévé teszi,
– a tanulmányai során elsajátított készség–, jártasság–, ismeret–repertoárral, melyek eszközt biztosítanak a zene belső elképzeléséhez, értelmezéséhez, stílusos megszólaltatásához,
– olyan zenei áttekintőképességgel, melynek birtokában önállóan meg tudja oldani a képesség–készség szintjének megfelelő zenei feladatokat,
– biztos zenei ízléssel és ítélő képességgel és
– a zene iránti elkötelezettséggel.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Zenei élményanyag gyűjtése énekléssel és játékkal.
– A zene megszerettetése, örömteli művelése.
– A figyelmes zenehallgatás kezdeti lépéseinek kimunkálása.
Az éneklési készség fejlesztése
– Helyes testtartás, levegővétel.
– Kezdőhang átvétele.
– Megfelelő tempóválasztás és tempótartás.
– Éneklés játékkal.
– Éneklés szöveggel emlékezetből.
– Ismert dallami fordulatok éneklése kézjelekkel.
– Önálló dalkezdés.
Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés
– Egyenletes járással ritmusmotívumok megszólaltatása.
– A ritmusértékek neveinek, jeleinek és gyakorlóneveinek elsajátítása: negyed, nyolcad és negyed szünet értékekkel.
– 2/4–es ütem.
– Ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel.
– A „belső mérés” kialakítása.
– Ritmusmotívumok hangoztatása, visszatapsolása, olvasása, ütemekbe helyezése.
– Dalfelismerés ritmusról, ritmusfelismerés dallamról.
– A különböző tempók közötti különbségek érzékelése.
Dallami ismeretek, készségfejlesztés
– Daltanulás játékkal együtt.
– A belső hallás kialakításának kezdeti lépései.
– Hangmagasság–megfigyelés, magas és mély képzet kialakítása.
– A relatív szolmizáció bevezetése (pentaton, pentachord hangkészletben).
– A dallami jelrendszerek: kéz–, betűjel, hangjegy.
– Hanglépcső, vonalrendszer.
– Az elsajátított hangkészleteken belüli rövid dallamfordulatok kiemelése, gyakorlása.
– Dalfelismerés, dallambújtatás.
A kétszólamúság előkészítése

– Felelgetős játékok, dal és mérő (ritmusosztinátók, ritmuskíséretek, egyszerű dallamosztinátók).
Rögtönzés
– Ritmussorok kiegészítése.
– Kérdés, felelet.
– Mondókák, versek, ritmusok megszólaltatása énekléssel.
– Mozgás és játék rögtönzése.
Zenehallgatás
– A zeneértő és –érző képesség fejlesztése.
– Aktív (előkészített) zenehallgatás.
– Alapvető tempó különbségek megfigyelése (gyors–lassú).
– Zajok– zörejek, zenei hang.
– Hangszínek (hangerő) megfigyelése és megkülönböztetése, hangszerek hangjainak felismerése.
– Zenei hangulatok – karakterek hallás utáni megfigyelése.
– A többször hallgatott zeneművek felismerése.
Ajánlott tananyag
Magyar népi mondókák, gyermekversek, gyermekjátékok, gyermekdalok
Zeneszerzők kicsinyeknek írt dalai
Rokon népek dalai
Horváth Istvánné – Smid Anna: Csicsergő 1.(tankönyv, munkafüzet és útmutató)
Horváth Guidóné: Utazás a zene birodalmába (könyv és munkafüzet, tanmenet)
József Andrásné – Szmrecsányi Magda: Zenei előképző (tankönyv és munkafüzet, Útmutató)
P. Vesztróczy Judit: Zenei előképző (Ifjúsági Lapkiadó: Muzsikáljunk együtt I.)
P. Vesztróczy Judit: Zenei ABC kicsinyeknek
Kodály Zoltán: Kis emberek dalai
Kodály Zoltán: 333 olvasógyakorlat
Forrai Katalin: Ének az óvodában
Forrai Katalin: Jár a baba
Forrai Katalin: Európai gyermekdalok
Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában
Rimóczy Gáborné: Fecske mese (Debrecen, Művelődési Központ kiadványa)
Dobszay László: A magyar dal könyve
Weöres Sándor: Magyar etűdök
Weöres Sándor: Ha a világ rigó lenne
Cini–cini muzsika (Óvodások verseskönyve)
Szabó Helga – Réber László: Te is tudsz énekelni
Szabó Helga: Irány a zene birodalma (MR kiadványa)
Lajtha László: Játékország (a Lajtha László Zeneiskola reprint kiadványa)
Borsai I. – Haider E.: Magyar népi gyermekjátékok
Kiss Áron: Gyermekjáték gyűjtemény
Dimény Judit: Hang–játék
Ajánlott zenehallgatási anyag:
Magyar gyermekdalok és népdalok, népdalfeldolgozások, más népek gyermekdalai szóló–, kíséretes– vagy kórusfeldolgozásban.
Hangszeres szemelvények (karakter–, mesedarabok) lehetőleg élő előadásban.

Követelmények
A „belső” lüktetés fejlesztése.
Az egyenletes lüktetés és a dalritmus különbségeinek megéreztetése.
A negyed, páros nyolcad és a negyed szünet ritmusjeleinek folyamatos olvasása gyakorlónevekkel.
A törzshangok szolmizációs nevének, kézjeleinek ismerete.
A zenére figyelés valamint együttműködési képesség a játékban, éneklésben.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult dalok, gyermekjátékok, ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

2. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Zenei élményanyag gyűjtése énekléssel, játékkal.
– A magyar gyermekjátékok, dalok és népdalok – mint zenei anyanyelvünk és néphagyományunk – megismerése.
– A zenei készségek megalapozása a 7–9 éves korú gyermekek hangszertanulásához.
– Felkészítés a hangszerválasztásra, a zenére figyelés, a zenehallgatási élmény megteremtése.
Az éneklési készség fejlesztése
– A tiszta intonáció, a helyes zenei hangsúlyok kialakítása.
– A kifejező éneklés igényének felkeltése.
Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés
– Az egyenletes lüktetés és az ütempárok megéreztetése mozgással (ütemezéssel).
– A negyed, nyolcad, fél, egész, pontozott negyed és fél és egész értékek, szünetjeleik, a szinkópa, éles és nyújtott ritmus elsajátítása gyakorló és zenei nevekkel, jelekkel.
– 2/4–es ütem.
– a 3/4–es lüktetés megéreztetése.
– Szövegek ritmusának megfejtése.
– Ritmusmotívumok olvasása, felismerése.
– Az ütemhangsúlyok érzékeltetése.
– Metrum és ritmus egyidejű megfigyelése.
– Osztinató, majd ritmuskíséret ismert dalokhoz.
– Ritmusgyakorlatok.
Dallami ismeretek, készségfejlesztés
– Daltanulás játékkal együtt, illetve hallás után.
– A magas és mély képzet kialakítása.
– A szolmizációs relációk elsajátítása (hétfokúság).
– A dallami jelrendszerek ismerete.
– A szolmizációs hangok kézjele, betűjele és helye a vonalrendszeren.
– Dallamfordulatok gyakorlása a pentaton és hétfokú hangkészletekben.
– Éneklés kézjel után, olvasás betűkottáról és ötvonalas rendszerben kulcs nélkül.
– Dallamfordulatok visszaéneklése.
– Memorizálás hallás után.
– A belső hallás fejlesztése.

A kétszólamúság előkészítése
– Dal és mérő.
– Felelgetős játékok.
– Ritmusosztinátók, ritmuskíséretek.
– Egyszerű dallamosztinátók (dudakíséret).
– Kétszólamú (igen könnyű) gyakorlatok kézjelekről.
– Igen könnyű kánonok – a csoport képességei szerint.
– Kétszólamú ritmusok, ének–kopogós „játékok”.
– Ének, járás, taps, ütőhangszerek kíséretével, változatos csoportosításban.
Zenei ismeretek:
– Hangközök fogalmának bevezetése, kis– és nagy szekund, tiszta oktáv, tiszta kvint.
Formai ismeretek:
– Motívum
– Azonosság, hasonlóság, különbözőség.
Zenei olvasás, írás
– Az íráskészség kialakítása (írástechnika, zenei helyesírás).
– Rövid ritmusmotívumok, könnyű dalok ritmusának lejegyzése ritmusjelekkel (2–4–8 ütem).
– A dó helyének változtatása.
– Tájékozódás a vonalrendszeren.
– Kulcsok, ábécés nevek bevezetése.
– Dallamok, olvasógyakorlatok éneklése szolmizálva, alkalmi hangzókkal betűkottáról és hangjegyekről.
– Memorizálás.
– Könnyű dalok, dalrészletek, dallamok lejegyzése hangonkénti folyóírással vagy emlékezetből, betűkottával, majd hangjegyekkel (2–4–8 ütem).
Rögtönzés
– Zárások megkeresése ritmusokban, dallamokban.
– Hiányos dallamok kiegészítése egy–két hanggal.
– Ritmusfelelgetős, dallamfelelgetős.
– Ütempárhoz ütempár rögtönzése.
– Mondókák, versek megszólaltatása énekléssel.
– Mozgás és játék rögtönzése.
Zenehallgatás
– Hangszínek megfigyelése, megkülönböztetése.
– Emberi hangfajták (gyermek–, női–, férfi).
– Zenei együttesek: énekkar, zenekar.
– Dinamika, előadási módok.
– Különböző karakterek megfigyelése.
– Hangszerek hangja: zongora, hegedű, cselló, furulya (réz– és fafúvósok).
– A dallami azonosság, különbözőség felismerése a zenehallgatási anyagban is.
Zenei kifejezések:
– Ritmus, dallam.
– Ütem, ütemmutató, ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel.
– A megismert ritmusértékek nevei. Tempó, mérőütés.

– Osztinató.
– Hangmagasság, hangköz, hangkészlet, hangsor.
– Pentaton, pentachord.
– A G–kulcs, F–kulcs.
– A törzshangsor.
– A megismert hangközök nevei, jelentésük.
– Motívum, dallamsor.
– Kánon.
– Piano–forte.

Ajánlott tananyag

Magyar népi mondókák, gyermekjátékok, népszokások
Magyar gyermekdalok, népdalok
Gyermekversek.
Rokon népek dalai
Magyar zeneszerzők gyermekeknek komponált dalai
Más népek dallamai
Horváth Istvánné Smid Anna: Csicsergő 2.(tankönyv és munkafüzet, Útmutató)
Horváth Guidóné: Utazás a zene birodalmába (könyv és munkafüzet, Útmutató)
József Andrásné – Szmrecsányi Magda: Zenei előképző (tankönyv és munkafüzet, Útmutató)
P. Vesztróczy Judit: Zenei előképző (Ifjúsági Lapkiadó: Muzsikáljunk együtt I.)
P. Vesztróczy Judit: Zenei ABC kicsinyeknek
Kodály Zoltán: Kis emberek dalai
Kodály Zoltán: 333 olvasógyakorlat
Forrai Katalin: Ének az óvodában
Forrai Katalin: Európai gyermekdalok
Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában
J. Irsai Vera: Szolfézs példatár, Alsófok I. kötet
Rimóczy Gáborné: Fecske mese (Debrecen, Művelődési Központ kiadványa)
Dobszay László: A magyar dal könyve
Bárdos Lajos: 70 kánon
Weöres Sándor: Magyar etűdök
Weöres Sándor: Ha a világ rigó lenne
Cini–cini muzsika (Óvodások verseskönyve)
Szabó Helga – Réber László: Te is tudsz énekelni
Szabó Helga: Irány a zene birodalma (MR kiadványa)
Lajtha László: Játékország (a Lajtha László Zeneiskola reprint kiadványa)
Borsai Ilona – Haider Edit: Magyar népi gyermekjátékok
Kiss Áron: Gyermekjáték gyűjtemény
Dimény Judit: Hang–játék

Ajánlott zenehallgatási anyag

Válogatás a néphagyomány zenei anyagából. Gyermekdal feldolgozások.
A hangszeres műzene karakterdarabjai. Mesedarabok.
Rövid darabok a hangszeres iskolákból (különböző hangszereken).

Követelmények az előképző évfolyamok elvégzése után
Rendelkezzék a tanuló a zenetanuláshoz szükséges alapvető magatartásformákkal: tudjon zenére figyelni, tudjon együttműködni társaival, tanárával a csoportos éneklésben, játékban.
Tudjon az egyenletes lüktetéshez járni, énekelni. Tudjon önállóan dalt kezdeni.
Ismerje fel kottáról a negyed, nyolcad, fél, egész, pontozott negyed értékű hangokat, a megfelelő szüneteket, valamint a szinkópa, éles és nyújtott ritmust.
Legyen képes 4–8 ütemes ritmust folyamatosan olvasni és hangoztatni.
Tudja alkalmazni a ritmuselemeket 2/4–es ütemekben.
Tudjon lejegyezni rövid ritmusmotívumokat.
Ismerje a szolmizációs neveket, kézjeleket és a hangok viszonyított helyét a vonalrendszeren.
Tudja a dalokat szöveggel és szolmizálva – a zenei tartalomnak megfelelő tempóban, pontos ritmusban, helyes frazeálással – emlékezetből énekelni.
Tudjon rövid zenei egységet (a tanult dallami fordulatok köréből) visszaénekelni.
Ismerje a G–kulcs hangjait, legyen tájékozott a vonalrendszeren.
Ismerje a kis és nagy szekund, tiszta kvint, tiszta oktáv hangközöket.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult dalok, gyermekjátékok, ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

Alapfokú évfolyamok
Az első évfolyam tanítási anyagának összeállítása az előképző évfolyamok követelményeinek ismeretét feltételezi.

1. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A zenei élményanyag bővítése.
– A magyar népzene régi stílusú dallamainak megismerése.
– Betekintés a műzene kis formáiba. A zenei értelmezés kezdeti lépéseinek kimunkálása.
– Az előképzőben tanult zenei ismeretanyag ismétlése.
– A készségek megalapozása, fejlesztése a tananyaghoz kapcsolódóan.
– Az abszolút rendszer további gyakorlása.
– A szolfézs és a hangszerjáték kapcsolatának kialakítása.
– A zenehallgatási élmény elmélyítése.
Az éneklési készség fejlesztése
– Helyes testtartás, levegővétel, tiszta intonáció, tempótartás.
– Artikuláció, szövegmondás.
– A tanulók hangterjedelmének fokozatos bővítése.
– Az igényes, szép éneklés kialakítása.
Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés
– Az előképzőben tanult ritmikai elemek alapos ismétlése.
– A korona, az átkötés, az értéknyújtó pont ismerete.
– A legegyszerűbb ütemek: 2/4, 4/4, ¾.
– Ütemsúlyok. (ütemezés).
– A szinkópa, az éles és a nyújtott ritmus ismétlése, elmélyítése. A tizenhatodok páros formációi.
Dallami ismeretek, készségfejlesztés

– Daltanulás hallás után, kézjelről, betűkottáról.
– Az új szolmizációs hangok (relációk) elsajátítása.
– A régi stílusú magyar népdalok jellemzői.
– A tonalitásérzék fejlesztése. a dallamzáró alaphang: lá, és dó.
– A hétfokúság dallamfordulatainak gyakorlása.
– Periodizáló műzenei szemelvények éneklése, memorizálása.
– A belső hallás további kimunkálása: memorizálás belső hallás alapján kézjelről, kottaképről.
A kétszólamúság előkészítő gyakorlatai
– Dallamhoz ritmusosztinátó vagy önálló ritmusszólam megszólaltatása.
– Könnyű kétszólamú művek éneklése (a csoport képességeinek megfelelően válogatott könnyű kánonok, biciniumok).
Hangközök:
– Tszta prím, kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart, tiszta kvint, tiszta oktáv.
– Éneklés szolmizálva, építés megadott hangokra.
– Felismerés kottakép és hallás után (hallás után: szekundok, tercek, kvint, oktáv).
Hangzatok:
– Az alaphelyzetű dúr és moll hármashangzatok szerkezete.
– Éneklés szolmizálva mindkét irányban.
– Felismerés hallás után együtthangzásban vagy felbontásban.
– Építés megadott ábécés hangokra a tanult hangnemek alapján.
Hangkészlet, hangsorok, hangnemek
– Alaphang fogalma.
– Tiszta– és pien hangos pentatónia.
– Pienhangok (fá, ti, fi), díszítőhangok.
– Módosító jelek, előjegyzések.
– A módosított hangok nevei
– A tanult hangnemek előjegyzéseinek sorrendje írásban is.
– Hétfokúság: dúrok és mollok (eol) 2#, 1b előjegyzésig.
– A párhuzamos hangsorok fogalma.
– A zeneművek hangnemének megállapítása kottakép alapján az eddigi ismeretek felhasználásával.
A formaérzék fejlesztése:
– Részletek, egységek megfigyeltetése: hasonlóság, azonosság, különbözőség, variáns, sorszerkezet.
– A kvintváltás megfigyeltetése.
– A5A5vAAv, illetve A5B5A B sorszerkezetek.
– A helyes frazeálás.
Zenei olvasás – írás
– A helyes kottaírás.
– Ritmusgyakorlatok olvasása.
– Ritmusfordulatok lejegyzése hallás és memorizálás alapján.
– Éneklés betűkottáról, majd ötvonalas rendszerben hangjegyekről, G–kulcsban, abszolút magasságban ábécés nevekkel 2#, 1b előjegyzéssel.
– Dallamok átírása betűkottáról hangjegyekre, illetve G–kulcsból F–kulcsba (és fordítva). – Igen

könnyű diktálási feladatok.
– Könnyű dalok, dallamok lejegyzése hangonkénti folyóírással, betűkottával G– és F–kulcsban (2–4–8 ütem).
– Transzponálás írásban.
Rögtönzés
– Ritmussorok rögtönzése.
– Megadott ritmikai, dallami fordulatok variálása (szaporítás – ritkítás stb.).
– Megadott több ritmussorból, dallamsorból teljes zenei forma kialakítása.
– Ritmus kiegészítések megadott ütemmutatók alapján.
– Párbeszéd, kérdés–felelet.
– Adott dallamhoz ritmuskíséret.
– Hiányos dallam kiegészítése.
Zenehallgatás
– Különféle kórushangzások.
– Dallam és kíséret, szólamok megfigyelése.
– A hangszerek hangszínének felismerése.
– Dinamikai különbségek megismerése.
– A népzene és műzene.
– A különféle hangulatok, előadásmódok (pl. parlando) megfigyelése.
Zenei szakkifejezések ismerete
– A szolfézs előképzőben tanultakhoz.
– Ütemmutató, ütemsúly, ütempár.
– Alkalmazkodó ritmus.
– Kulcsok. előjegyzések, módosító jelek.
– Pentatónia. díszítőhang, vendéghang (pienhang).
– Hangkészlet, hangsor, hangnem.
– Pentachord, Dur és moll (eol).
– A párhuzamos hangsor fogalma.
– Dallamsorok, alaphang, kvintváltás, szolmizációváltás.
– Ereszkedő dallamvonal.
– Azonosság, variáns, sorszerkezet.
– Szekvencia.
– Periódus.
– Transzponálás.
– Prima volta, seconda volta.
– Solo, tutti.
– Parlando, rubato, tempo giusto.
– Staccato, legato.
Ajánlott tananyag
Régi stílusú magyar népdalok, énekelhető műzenei szemelvények a hangszeres iskolák anyagából is (könnyű barokk és klasszikus táncok).
Könnyű kánonok, biciniumok.
Horváth Istvánné – Smid Anna: Csicsergő II (tankönyv, munkafüzet és Útmutató)
Dobszay László: A hangok világa I. és Útmutató

Horváth Guidóné: Utazás a zene birodalmába I.II. (könyv és munkafüzet, tanmenet)
J. Irsai Vera: Szolfézs példatár, Alsófok I.
Kodály Zoltán: 333 olvasógyakorlat
Kodály Zoltán: Válogatott biciniumok
Kodály Zoltán: Énekeljünk tisztán
Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa I.
Bárdos Lajos: 70 kánon
Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok
Forrai Katalin: Európai gyermekdalok
Péter József: 165 kánon
Kocsárné Herboly Ildikó: Többszólamúság, harmónia és forma tanítása az általános iskolában
Szabó Helga: Énekes improvizáció az iskolában
Brukner Adrienn: Énekelni jó!
Laczó Zoltán: Zenehallgatás az általános iskola alsó tagozatában
Balázs Oszkár – Zempléni László: Ritmusgyakorlatok kezdőknek
Lázárné Nagy Andrea: Margaréta (Gyakorló feladatok)
Dalkíséretek I. Szőlő érik (Tankönyvkiadó
Ajánlott zenehallgatási anyag:
Eredeti népzenei felvételek gyermekdalok, népdalok.
Gyermekeknek komponált művek Bartók Béla, Kodály Zoltán Bárdos Lajos kórusműveiből.
Szemelvények a tanulók hangszeres anyagából: barokk, klasszikus táncok (különböző hangszereken).
Mese– és karakterdarabok.
Követelmény
Tudja a tanuló a dalokat zeneileg igényesen énekelni.
Legyen tájékozott a vonalrendszeren, tudjon G– és F–kulcsban ábécés névvel olvasni.
Ismerje a módosítójeleket, az előjegyzések sorrendjét írásban is mindkét kulcsban 2#, 1b előjegyzésig.
Ismerje a dúr és moll hangsorokat 2#, 1b előjegyzésig.
Ismerje fel és tudja ritmusolvasásban folyamatosan hangoztatni a szinkópát, az éles és nyújtott ritmust, valamint a tizenhatodok páros formációit.
Legyen képes egyszerű, rövid (a tanult zenei anyagnál könnyebb) dallamfordulatokat hallás után szolmizálva visszaénekelni, memorizálni, lejegyezni.
Ismerje a tiszta prím, kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart, tiszta kvint és tiszta oktáv hangközök fogalmát, tudja ezeket kottakép alapján azonosítani.
Ismerje fel hallás után a kis és nagy szekund, a kis és nagy terc, a tiszta kvint és tiszta oktáv hangközöket tonális keretben.
Ismerje az alaphelyzetű dúr és moll hármashangzatok felépítését.
Ismerje a régi stílusú népdalok jellemző vonásait.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult dalok, gyermekjátékok, ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok
– A zenei ismeret– és élményanyag bővítése.
– A zenei képességek, készségek fejlesztése a szolfézs illetve hangszeres anyaghoz kapcsolódóan.
– Az új stílusú magyar népdalok jellemzőinek elsajátítása.
– A műzene kis formáinak megismerése: elsősorban barokk tánctételek megszólaltatásával.
– Tájékozódás és gyakorlás az abszolút rendszerben.
– Az aktív, a figyelmes zenehallgatás további kimunkálása, fejlesztése.
– A zenei kifejezőkészség és ízlés formálása.
Az éneklési és intonációs készség fejlesztése
– A népdalok kifejező megszólaltatása.
– A tanulók hangterjedelmének fokozatos bővítése.
– A kétszólamú éneklés kimunkálása.
– Intonációs gyakorlatok.

Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés
– Az előző évfolyamokban elsajátított ritmusok ismétlése, további gyakorlása, alkalmazása.
– A „kis nyújtott” és „kis éles” ritmus, a negyed értékű triola.
– Negyed felütés.
– 3/8–os ütem.
– Váltakozó ütem.
– A 4/4 – 2/4 és a 3/4 – 2/4 váltás megéreztetése.
– Alla breve.
– Az új stílusú magyar népdalok néhány ritmikai jellegzetessége: alkalmazkodó ritmus, erős és gyenge zárás.
Dallami ismeretek, készségfejlesztés
– Daltanulás hallás után, valamint kottaképről.
– A fi, szi és ta hang, valamint dallamfordulataik.
– A népdalanyagon belül: dó, lá, ré (mi) és szó alaphangú dalok éneklése.
– A tanult zenei anyag jellegzetes dallamfordulatainak gyakorlása, olvasása és hallás utáni felismerése.
– Az alap és kvint szerepe, kvintváltás felfelé.
– Régi és új stílusú népdalok stílusjegyeinek rendszerezése, összefoglalása az eddigi ismeretek alapján.
– A dúr és moll tonalitás megfigyelése műzenei anyagon.
– A műzene dallamfordulatainak megfigyelése, éneklése, gyakorlása (hármashangzat felbontások, skálamenetek, terclépések, szekvenciák).
A többszólamúság fejlesztése
– Hangközök megszólaltatása két szólamban.
– Intonációs gyakorlatok.
– Kánonok, biciniumok éneklése.
– A többszólamú művek szólammozgásainak énekes megszólaltatása (párhuzamos mozgás, ellenmozgás).
Hangközök:
– Az előző években tanult hangközök további gyakorlása.

– Éneklés szolmizálva, ábécés–s nevekkel mindkét irányban.
– Felismerés hallás után és kottaképről.
– A szext hangköz és a szűkített – bővített kvint elsajátítása.
– A bővített szekund megfigyelése.
– Hangközláncok építése, éneklése.
Hangzatok:
– Az előző évben tanult hármashangzatok további gyakorlása, elsősorban hallási elmélyítése.
– A tanult hangnemek alap–hármashangzatai.
Hangsorok:
– A háromféle moll hangsor elsajátítása, a vezetőhang.
– Dúrok és mollok 3#, 3b előjegyzésig.
A formaérzék fejlesztése
– AA5A5vA, AA5BA, ABBvA, AABA formaszerkezetek.
– A periódus felépítése (előtag, utótag, nyitás, zárás).
– Formai elemzések az elsajátított ismeretek alapján.
Zenei olvasás, írás
– Ritmusgyakorlatok olvasása.
– Ritmusírás énekelt népdalok alapján.
– Hangszeren megszólaltatott egyszerű ritmusú barokk tánctételek ritmusának lejegyzése.
– Könnyű dallamok olvasása (mérővel), memorizálás, lejegyzés.
– Egyszerű periodizáló dallamok memorizálása, lejegyzése.
– Hangközök, hangközláncok lejegyzése betűvel és számmal.
– Hármashangzatok lejegyzése együtthangzás vagy felbontás alapján.
– Új stílusú népdalok lapról éneklése szolmizálva, szöveggel.
– Műzenei szemelvények éneklése szolmizálva és ábécés nevekkel, alkalmi hangzókkal, szöveggel.
Rögtönzés
– Megadott ritmikai, dallami fordulatok variálása.
– Hiányos dallam kiegészítése.
– Megadott dallamsorokból a tanult népdalformák kialakítása.
– Adott dallamhoz ritmuskíséret.
– A tanult népdalokhoz hasonló dallamok rögtönzése.
– AA5A5vA, A5BA, ABBvA formákban, megadott egy vagy több sor alapján.
– Rögtönzés szövegre is.
– Megadott periodizáló dallamrészletek kiegészítése.
– Előtagra utótag rögtönzése (a–av).
Zenehallgatás
– A tanult népdalok felismerése népdalfeldolgozásokban.
– Mozgás, gesztus a zenében.
– Népdalok, népi táncdallamok feldolgozásai, régi magyar táncok.
– Műzenei táncok (elsősorban menüett) megismerése.
– A barokk tánctételek jellemzőinek megfigyelése hallás alapján is.
– A zenekari hangzás megfigyelése, hangszerek hangszínének felismerése.
– A többszólamú művek szólammozgásainak követése: párhuzamos mozgás, ellenmozgás, „pont”,

„vonal” stb.
Zenei szakkifejezések ismerete
– Triola. „kis” nyújtott, „kis” éles ritmus.
– Felütés.
– Váltakozó ütem.
– Eol, összhangzatos, dallamos moll, vezetőhang fogalma.
– Az eddigi hangközökön kívül a kis és nagy szext, bővített szekund.
– Parlando, rubato, tempo giusto.
– A régi és új stílusú népdalok.
– Motívum, periódus, szekvencia.
– Kvintoszlop.
– Párhuzamos és ellenmozgás.
– A metronómjelzés.
– A tanult zenei anyagban előforduló előadási jelek és tempójelzések valamint a megismert zeneszerzők nevének helyes kiejtése, leírása.

Ajánlott tananyag
A magyar népdalok újabb rétege: pentaton, dúr, háromféle moll, valamint dór (fríg) és mixolid hangkészletű dallamok.
Néhány tánctétel a barokk korból – elsősorban a tanulók hangszeres anyagából (menüett, bourrée, sarabande, rigaudon, gavotte).
Válogatás Bartók Béla Mikrokozmosz c. művéből énekes megszólaltatáshoz (a népdalanyagban megismert zenei jelenségek valamint a többszólamú komponálási technikák megfigyelésére).
Könnyű kétszólamúság: kánonok, biciniumok.
Dobszay László: A hangok világa II. és III. kötet és Útmutatók
Horváth Guidóné: Utazás a zene birodalmába I.II. (könyv és munkafüzet, tanmenet)
Lázárné Nagy Andrea: Margaréta
J. Irsai Vera: Szolfézs példatár, Alsófok II.
Kodály Zoltán: Ötfokú zene I–II.
Kodály Zoltán: Válogatott biciniumok
Kodály Zoltán: Énekeljünk tisztán
Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa I–II.
Bárdos Lajos: 70 kánon
Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok
Szőnyi Erzsébet: Biciniumok
Péter József: 165 kánon
Sulyok Gizella: Pilletánc I. és II. kötet.
Kocsárné Herboly Ildikó: Többszólamúság, harmónia és forma tanítása az általános iskolában
Szabó Helga: Énekes improvizáció az iskolában
Brukner Adrienn: Énekelni jó!
Kezdők zongoramuzsikája sorozat (Purcell, J. S. Bach, Händel stb.)
Kezdők hangszeres kottagyűjteményei, előadási darabjai
Komjáthyné: Zongoraiskola II.
Fantóné – Komjáthyné – Hernádiné: Régi táncok gyermekeknek

Balázs Oszkár – Zempléni László: Ritmusgyakorlatok kezdőknek
Ajánlott zenehallgatási anyag
Népdalfeldolgozások (elsősorban a tanult dalokhoz kapcsolódóan).
Szemelvények Bartók Béla Gyermekeknek és Mikrokozmosz című műveiből.
Válogatás Bartók Béla és Kodály Zoltán kórusműveiből.
Barokk táncok. (hangszeres táncok, zenekari tételek).
Mesealakok a zenében.
Követelmény
Tudja a tanuló a dalokat – ezen belül műzenei szemelvényeket – szöveggel, zeneileg igényesen előadni.
Legyen tájékozott a vonalrendszeren, tudjon G– és F– kulcsban folyamatosan ábécés névvel olvasni.
Ismerje fel kottaképről a tanult ritmusképleteket, tudja folyamatosan olvasni, hangoztatni mérőütéssel vagy belső méréssel.
Legyen képes a tanult anyagnál könnyebb, rövid dallamokat szolmizálva visszaénekelni, hallás után lejegyezni, memorizálni.
Ismerje fel a népdalok jellegzetességeit, stílusát (sorszerkezet, hangnem).
Ismerje a dúr és moll hangsorokat 3#, 3b előjegyzésig, tudja a hangnemeket kottakép alapján megállapítani.
Ismerje az eddig tanult hangközöket, tudja ezeket felépíteni, illetve kottaképről azonosítani.
Ismerje fel hallás után a kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart, tiszta kvint és tiszta oktáv hangközöket tonális keretben.
Ismerje a dúr, moll alaphelyzetű hármashangzatok felépítését. Ismerje fel hallás után a dúr és moll hármashangzatokat felbontásban vagy együtthangzásban.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag, a ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

3. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A zenei élményanyag bővítése.
– Bevezetés a bécsi klasszikus zene forma– és harmóniavilágába európai többszólamú népdalok és műzenei szemelvények alapján.
– Tájékozódás és gyakorlás az abszolút rendszerben – elsősorban a dúr és moll tonalitáson belül.
– A többszólamúság, társas zenélés készségének fejlesztése funkciós művek alapján.
– A magyar népdalok élményszerű előadása.
– A zenei kifejezőkészség és ízlés formálása.
– Tudatos zenehallgatásra nevelés.
Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés
– Kis éles, kis nyújtott ritmusok, a nyolcad triola további gyakorlása, alkalmazása.
– A nyújtott és szinkópa ritmusok variánsai.
– Nyolcad és páros tizenhatod felütés.
– 3/8, 6/8. Pontozás, átkötés 6/8–ban.
– A siciliano és a mazurka ritmus jellegzetessége.

– Ritmusgyakorlatok egy és két szólamban.
Dallami ismeretek, készségfejlesztés
– Daltanulás elsősorban kottaképről.
– Módosított hangok: fi, szi, di, ri és ta gyakorlása népzenei és műzenei olvasási anyagon (szolmizálva és ábécés névvel).
A többszólamú éneklés készségfejlesztése
– Más népek zenéjének többszólamú megszólaltatása.
– Hangszerkíséretes dalok.
– Kánonok.
– Kürtmenetek, hangközmenetek, kétszólamú funkciós részletek megszólaltatása énekléssel és egyéni hangszerjátékkal is.
– T–D–T kapcsolatok megfigyelése.
– Funkciós főhangok éneklése a dallamhoz szolmizálva és ábécés nevekkel.
– A belső hallás és memória fejlesztése.
Hangközök:
– Az előző évben tanult hangközök gyakorlása: felismerés hallás után és kottaképről.
– A szűkített, bővített kvint (oldással) ismertetése.
– Új hangközök: a kis és nagy szeptim, (oldással).
Hangzatok:
– Az alaphelyzetű hármashangzatok felismerése hallás után felbontásban vagy együtthangzásban, építésük, felismerésük kottaképről.
– A hármashangzatok megfordításainak elve.
– Hallásgyakorlatok felbontásban, együtthangzásban.
Hangsorok:
– Dúrok és mollok 4#, 4b előjegyzésig.
– Azonos alapú dúr és moll.
– A hangnemi kitérés és moduláció megfigyeltetése.
A formaérzék fejlesztése
– A periódus felépítése. Nyitás –zárás.
– Kis kéttagú–, háromtagú forma. Rondo forma.
Zenei olvasás, írás
– Olvasógyakorlatok szolmizálva, alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkel.
– Igen könnyű magyar népdalok lejegyzése.
– Hangközök, hármashangzatok felismerése, lejegyzése együtthangzásban vagy felbontásban.
– Hangközmenetek éneklése felbontással is, lejegyzése memorizálás, hallás után.
– Könnyű periódusok olvasása, memorizálása kottaképről.
– Lejegyzés memorizálás vagy hallás után egy szólamban.
– Igen könnyű funkciós kísérőszólamok megfigyelése, éneklése, lejegyzése betűkottával a dallamhangok alá.
Rögtönzés
– Adott dallamhoz tercmenet, kürtmenet szerkesztése.
– Periódusok kiegészítése: adott előtaghoz utótag (A–Av).
– Periodizáló dallamokhoz egy–egy kísérőhang éneklése.
Zenehallgatás

– Magyar és más népek táncai a műzenében.
– Barokk, klasszikus táncok – elsősorban a tanulók hangszeres darabjaiból.
– A hangszerelés, a dinamika – mint a zenei kifejezés eszközei.
– Dinamika a barokk korban.
– A barokk és bécsi klasszikus zenekar hangszerei.
– A tanult formák, dallami elemek megfigyelése hallás után.
Zenei szakkifejezések ismerete
– Siciliano és mazurka ritmus.
– Azonos alapú dúr és moll hangsor.
– Kvintoszlop.
– Kürtmenet.
– Funkciók.
– Hangnemi kitérés, moduláció.
– Periódus.
– Kéttagú–, háromtagú forma. Triós forma. Da Capo forma.
– Duett, duó, tercett, trió.
– Partitúra.
– A tanult zenei anyagban előforduló előadási jelek és tempójelzések.

Ajánlott tananyag
Más népek funkciós népzenéje: egyszerű tercelő, kürtmenetes dalok kísérőszólammal vagy hangszerkísérettel (lengyel, francia, német, olasz népdalok).
Könnyű szemelvények a bécsi klasszikus zeneszerzők műveiből, darabok a tanulók hangszeres anyagából is.
Két–három–négyszólamú könnyű kánonok.
Dobszay László: A hangok világa III. és IV. kötet, Útmutatók
Szigetiné Horváth Zsuzsa – Simonné Sármási Ágnes: Készségfejlesztő gyakorlatok
J. Irsai Vera: Szolfézs példatár II.
Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok
Forrai Katalin: Európai gyermekdalok
Kodály Zoltán: Válogatott biciniumok
Kodály Zoltán: Énekeljünk tisztán
Szőnyi Erzsébet: Biciniumok
Péter József: 165 kánon
Bárdos Lajos: 70 kánon
Bárdos Lajos: Európa peremén
Bárdos Lajos: Írások népzenénkről
Kerényi M. György: Százszínű csokor
Sulyok Gizella: Pilletánc II.–III.
Laczó Zoltán: Zenehallgatás az általános iskola alsó tagozatában
Nógrádi László – Papp Károlyné – Spiegel Marianna: Dallamírási feladatok I. (Aelia Sabina Alapítvány, Budapest)
Győrffi István: Dallamírási feladatok
Kezdők zongoramuzsikája (J. S. Bach, Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Weber)

Szemelvények a tanulók hangszeres darabjaiból
Dalkíséretek II. Érik a szőlő (Tankönyvkiadó)
Ajánlott zenehallgatási anyag:
Magyar és más népek táncai a műzenében (pl. bécsi klasszikus táncok, valamint
F. Chopin, A. Dvořák, B. Smetana, P. I. Csajkovszkij, J. Brahms, M. Ravel művei).
Balett részletek (nemzeti karakter–táncok: mazurka, csárdás stb.).
Szemelvények a bécsi klasszikus zeneszerzők műveiből: dalok, opera– és szimfónia részletek.
Követelmény
Tudja a tanuló a dalokat, illetve a bécsi klasszikus korból a műveket, részleteket stílusosan előadni.
Tudjon folyamatosan 6/8–os ütemben ritmust olvasni.
Egyszerű 4–8 ütemnyi dallamot lejegyezni, memorizálni.
A tanult anyagnál könnyebb dallamfordulatokat kottából szolmizálva, alkalmi hangzókkal, szöveggel megszólaltatni.
Tudja a dúr és moll hangsorokat, vezetőhangokat 4#, 4b előjegyzésig.
Tudja a hangnemeket kottakép alapján megállapítani.
Ismerje az eddig tanult hangközöket, tudja kottaképről azonosítani és felépíteni.
Ismerje fel hallás után a kis és nagy szext hangközt.
Ismerje fel hallás után az alaphelyzetű dúr, moll, szűkített és bővített hármashangzatokat.
Tudja kottaképről azonosítani és adott hangra szerkeszteni (a tanult hangnemek körében).
Ismerje a dúr és moll hármashangzatok fordításainak nevét, felépítését, a funkciókat.
Ismerje a periódus és a kisformák felépítését.
Ismerje az alapvető tempo és előadási jeleket.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag, a ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

4. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Zenei élményanyag gyűjtése a bécsi klasszikus zeneszerzők műveiből.
– A periodizáló és funkciós zenei ismeretek elmélyítése.
– Betekintés a romantika és a XX. század zenéjébe.
– A tanult magyar népzenei anyag bővítése aszimmetrikus dalokkal.
– Az eddig tanultak rendszerező ismétlése.
Hallásfejlesztés és zenei ismeretek
– Átkötés, pontozás gyakorlása.
– Harminckettedek.
– Alla breve további gyakorlása.
– A népzenei anyagban arányok, szimmetriák, aszimmetriák megfigyelése.
– 5/8, 8/8 (3+3+2) gyakorlása ritmusfeladatokkal.
– A módosított szolmizációs hangok további gyakorlása.
– A bővített kvart oldással.
– Alterált hangok, mint a díszítés, és mint a hangnemváltás eszközei.
– A kromatika megfigyelése, kromatikus fordulatok éneklése.
– Késleltetés.

– A hangközök rendszerezése.
– A hangközfordítás elve.
– A tiszta, kis– és nagy hangközök éneklése, felismerése és megnevezése ábécés nevekkel is.
– Hangközmenetek éneklése, szolmizálva, ábécés nevekkel; a hangközök megnevezésével, zenei szerepük megfigyelésével.
– A dúr és moll hármashangzatok fordításai illetve az alaphelyzetű szűkített, bővített hármashangzat gyakorlása oldással.
– Felismerésük hallás és kottakép alapján, építés.
– A dominánsszeptim dúrban és mollban.
– Éneklése oldással szolmizálva.
– A nyolcütemes bécsi klasszikus periódusforma ritmus– és dallamfordulatainak megfigyelése, kiemelése, gyakorlása.
– Dallami variánsok, figuráció.
– A bécsi klasszikus zene funkciós rendjének gyakorlása.
– T–D–T; T–S–D–T kapcsolatok, funkciós jelző basszus hangok.
– Funkciós kísérőszólam éneklése a dallamhoz szolmizálva és ábécés nevekkel.
– Műdalok olvasása zongorakísérettel (tanár, esetleg tanuló közreműködésével).
– Kétszólamú vagy hangszerkíséretes klasszikus művek éneklése a tanult zenei ismeretek megfigyeltetésével.
– Két– és többszólamú vokális művek megszólaltatása különféle hangszeres együttesek előadásában.
– Kánonok éneklése.
– Hangsorok 6#, 6b előjegyzésig, vezetőhanggal.
A formaérzék fejlesztése
– Zárlatok: fél– és egész–zárlat, álzárlat.
– A klasszikus (és romantikus) dal.
– Két– és háromtagú kisformák, visszatéréses típusok megfigyelése.
– Egy rondó, egy variáció és egy szonátaforma formai megismerése.
Zenei olvasás, írás
– Könnyű periódusok lapról éneklése.
– Periódus terjedelmű bécsi klasszikus anyag lejegyzése a tanult hangnemekben.
– Könnyű hangközmenetek éneklése, írása.
– A kétszólamú írás bevezetése: a kísérő szólamban funkciós főhangok.
– Könnyű népdalok lejegyzése (szöveggel is).
Zenehallgatás
– A zenei kifejezés eszközei a bécsi klasszikus korban (stílusjegyek összegyűjtése).
– Hangszín – hangszerelés.
– A ritmikai, dallami és harmóniai elemek szerepének hallás utáni megfigyelése: (alteráció, kromatika, késleltetés, hangzatfelbontások, funkciók, zárlatok, feszültség – oldás, hangnemi kitérés, moduláció).
– Két– és háromtagú kisformák, visszatéréses típusok, egy rondó, egy variáció és egy szonátaforma megismerése zenehallgatás alapján is.
– A bécsi klasszikus zene stílusjegyeinek, jellegzetes műfajainak, előadói apparátusainak megfigyelése a meghallgatott művekben.

– A romantika kifejezési eszközeinek és a XX. század új hangzásvilágának megfigyelése.
– A homofon és polifon szerkesztési mód felismerése hallás után is.
Rögtönzés
– Ritmuskíséretek rögtönzése aszimmetrikus népdalokhoz. Osztinátók.
– Periódus kiegészítése: megadott előtaghoz utótag rögtönzése.
– Periódusok zenei anyagának variálása a megismert ritmikai és dallami elemekkel (hangzatfelbontás, kromatika, késleltetés stb.).
– Funkciójelző basszus szólam rögtönzése ismert periódushoz dúrban, mollban.
Zenei elemzési képesség
– A tanult ismeretek alkalmazása a zeneművek feldolgozása során.
– A stílusjegyek és az alapvető zenei összefüggések megfigyeltetése (ritmika, dallam, funkció, harmónia, forma).
Zenei szakkifejezések ismerete
– Bécsi klasszikusok, Köchel–jegyzék, opusz.
– Kvintkör.
– Hangnemi rokonságok, maggiore–minore, a hangnemi kitérés, moduláció.
– A hangközfordítás elve.
– Tritonusz.
– Alteráció, kromatika.
– Funkciók, funkciós vonzás.
– Késleltetés.
– Kadencia, álzárlat, fél– és egész–zárlat.
– Előjáték, utójáték, visszatérés, Coda.
– Imitáció.
– Orgonapont.
– Hangszeres és vokális zene.
– Dal, ária, opera.
– Szimfónia.
– Kamarazene, duó, duett, trió, tercett, kvartett, kvintett.
– Kisformák.
– Triós forma, szonátaforma, rondóforma, variáció.
– A tanult zenei anyagban előforduló előadási jelek és tempójelzések.
– Az eddig megismert zenei korok rövid áttekintő ismétlése, kronológiai rendezése, a legfontosabb stílusjegyek kiemelése.
Ajánlott tananyag
Elsősorban bécsi klasszikus (romantikus) hangszerkíséretes dalok, duettek
Szimfónia tételek, hangszeres szonáta, variáció, rondó
Néhány könnyű XX. századi dal, kórusmű vagy énekelhető hangszeres darab
Dobszay László: A hangok világa IV. és V. kötet, Útmutatók
Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok
Ádám Jenő: A dal mesterei (válogatás a kötetekből)
Kodály Zoltán: Biciniumok
Szőnyi Erzsébet: Biciniumok
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorlófüzetei

Legányné Hegyi Erzsébet: Énektanár képzés Kodály Zoltán pedagógiai művei alapján
Virágos sorozat népdalfüzetei
Péter József: 165 kánon
W. A. Mozart: 30 kánon
Bárdos Lajos: 70 kánon
Molnár Antal: Klasszikus kánonok
Frank Oszkár: Formák, műfajok a barokk és klasszikus zenében
Nógrádi László – Papp Károlyné – Spiegel Marianna: Dallamírási feladatok I.
Győrffy István: Dallamírási feladatok
Ajánlott zenehallgatási anyag:
Szemelvények a bécsi klasszikusok műveiből a szonátaforma, a szimfónia (Menüett tétel), az opera megismeréséhez.
Romantikus dalok, karakterdarabok.
A XX. század zenéjéből néhány vokális és hangszeres mű.
Néhány darab Bartók Béla Mikrokozmosz sorozatából (aszimmetria).
Követelmény
Tudjon a tanuló emlékezetből bécsi klasszikus, romantikus műveket, szemelvényeket (dal, kánon, műrészlet) zeneileg igényesen előadni.
Tudjon leolvasni, lejegyezni egyszerű, könnyű klasszikus periódust.
Ismerje a dúr és moll hangsorokat 6#, 6b előjegyzésig.
Ismerje az oktávon belüli hangközöket.
Ismerje a négy alaphelyzetű hármashangzatot, a dúr és moll hangzatok fordításait, valamint a dominánsszeptim akkordot.
Tudja ezeket szolmizálva énekelni, felismerni hallás után, ábécés hangokkal megnevezni a könnyebb hangnemekben (3#, 3b.).
Ismerje a funkciós főhangokat dúrban és mollban.
Ismerje a klasszikus zene alapvető stílusjegyeit, a tanult formáit és műfajait.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással,
– A műzenei szemelvények, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával,
– Klasszikus kisforma elemzése (csoportos és egyéni munkával, tanári irányítással).

Követelmények az alapfokú évfolyamok (4. évfolyam) elvégzése után
Ismerje a tanuló a ritmuselemeket a harminckettedektől az egész értékű kottáig.
Ismerje fel hallás után és kottaképről a szinkópa–, éles– és nyújtott ritmust, valamint az egyszerűbb ritmikai átkötéseket.
Legyen áttekintőképessége a 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 2/2 –es ütemekben.
Legyen biztos tájékozottsága a relatív és abszolút rendszerben (könnyebb alterációkban is) 4#, 4b előjegyzésig.
Ismerje a
– pentaton hangsorokat.
– tudja a dúr és moll hangsorokat 6#, 6b előjegyzésig,
– ismerje a háromféle moll hangsort.

Ismerje fel a művek hangnemeit – hangszeres darabjaiban is.
Legyen tájékozott a hangmagassági viszonyokban:
– tudja azonosítani – hangszeres tanulmányaihoz kapcsolódóan is – az oktávon belüli tiszta, kis és nagy hangközöket,
– ismerje fel ezeket kottaképről és hallás után.
Ismerje a bővített szekund, bővített kvart, szűkített és bővített kvint hangközöket; tudja ezeket kottaképről azonosítani.
Ismerje a négyféle alaphelyzetű hármashangzat, a dúr és moll fordítások elvét, valamint a dominánsszeptim–hangzat felépítését.
Legyen képes ezeket hallás után felismerni, és kottaképről azonosítani.
Ismerje a funkciós főhangokat 3#, 3b előjegyzésig.
Ismerje a funkciós vonzást.
Ismerje a hangnemi kitérés és moduláció fogalmát.
Tudjon lejegyezni:
– rövid szótagszámú, tempo giusto magyar népdalt szöveggel,
– két szólamú, igen könnyű műzenei periódust, illetve szólamait hallás után kiegészíteni..
Legyen képes a fentieknek megfelelő nehézségi fokú dallamot lapról olvasni.
Ismerje és tudja kottaképről is azonosítani (hangszeres tanulmányaiban is alkalmazni):
– a magyar népzene stílusjegyeit,
– a periódus fogalmát,
– a kis formákat,
– a triós formát,
– a klasszikus szonátaformát,
– a rondót.
Rendelkezzék a tanulmányai során érintett zenetörténeti korok, kiemelkedő zeneszerzők, műfajok ismeretével (elsősorban a bécsi klasszikus zenében).
Ismerje a leggyakrabban előforduló zenei kifejezéseket.

A művészeti alapvizsga követelményei
A vizsga részei
Írásbeli vagy szóbeli vizsga
A vizsga feladatait az iskola választja ki az A) és B) feladatsor közül vagy a helyi pedagógiai programja alapján hasonló követelményszintű feladatsort állít össze.
A vizsga tantárgya és időtartama
Szolfézs
Az írásbeli vizsga időtartama minimum 45 perc.
A szóbeli vizsga időtartama minimum 10 perc.
Az alapvizsga tartalma
Írásbeli vizsga
A) Feladatsor
1. Feladatok a hangköz–, hangzat–ismeretek köréből – hallás után, kottakép és szerkesztés alapján.
– 5 hangköz, 5 hármashangzat lejegyzése hallás után (jelölés betűvel és számmal)
– 5 hangköz, 5 hármashangzat építése megadott hangokra,
– 5 hangköz, 5 hármashangzat felismerése kottaképről.

A tanulók számára adottak azon hangok kottaképe, melyekre a hangközöket, hármashangzatokat építenie kell.

2. Könnyű kétszólamú klasszikus periódus felső szólamának lejegyzése
A zenei részlet 2/4, 3/4 vagy 4/4–es lüktetésű, lehetőleg A–Av felépítésű, modulációt, alterációt, nehezebb hangközlépéseket nem tartalmazó legyen. A tanulók számára a táblán adott a kulcs, az előjegyzés, a metrum és a kezdőhang értékkel.

A részlet zongorán két szólamban tizenkétszer hangozhat el.

3. Megadott klasszikus kis forma elemzése hallás és kottakép alapján.
Az elemzés szempontjai: hangnem, az előforduló zenei elemek megjelölése (hármashangzat–felbontás, szekvencia, késleltetés stb.), formai felépítés, funkciók.

B) Feladatsor
1. Feladatok a hangköz–, hangzat– ismeretek köréből – hallás után, kottakép és szerkesztés alapján
– 5 hangköz, 5 hármashangzat lejegyzése hallás után (jelölés betűvel és számmal)
– 5 hangköz, 5 hármashangzat építése megadott hangokra,
– 5 hangköz, 5 hármashangzat felismerése kottaképről.
A tanulók számára adottak azon hangok kottaképe, melyekre a hangközöket, hármashangzatokat építenie kell.
2. Egy magyar népdal lejegyzése
A népdal: új stílusú, négysoros, 8–10–es szótagszámú, tempo giusto, izometrikus, szinkópát, nyújtott és éles ritmust tartalmazhat. A tanulók számára adott a kulcs, az előjegyzés, a metrum és a kezdőhang értékkel.
A népdal nyolcszor hangozhat el a megadott abszolút magasságban, énekes előadásban.

3. Megadott klasszikus kis forma elemzése hallás és kottakép alapján.
Az elemzés szempontjai: hangnem, az előforduló zenei elemek megjelölése (hármashangzat–felbontás, szekvencia, késleltetés stb.), formai felépítés, funkciók.

Az írásbeli vizsgához ajánlott feladatlap készítése.

Szóbeli vizsga
1. Memoriter anyag:
A vizsgázó
– tudjon 5 népdalt előadni,
– ismerje azok legfontosabb jellemzőit;
– tudjon 5 műzenei szemelvényt szóló énekléssel vagy hangszerkísérettel (saját kíséret nem kötelező) megszólaltatni,
– ismerje az énekelt darabok legfontosabb zenei jellegzetességeit.
2. A vizsgán a tanuló elemezzen egy választott hangszeres darabot, amellyel kapcsolatban a vizsgabizottság kérdéseket tehet fel a negyedik évfolyam elvégzése utáni követelmények alapján.

Kottáról a tanulónak kell gondoskodnia.

A vizsga értékelése
Az írásbeli vizsga értékelése

1. feladat – teszt: A feladat helyes megoldása, a válaszok pontos, világos jelölése
2. feladat– dallamírás: dallami, metrikai/ritmikai korrektség, kottaírási készség, külalak.
3. feladat: – elemzés: Az elemzési szempontokra adott válaszok teljessége, helytállósága, a jelölések pontossága.
A szóbeli vizsga értékelése.
– a választott zenei anyag élményszerű megszólaltatása
– általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete)
– zenetörténeti tájékozottság
– stílusismeret
– formai ismeretek
– tájékozódás a zenei műfajok között

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök
Jó minőségű és felhangolt zongora vagy pianíno. Hangjegytábla, szemléltető anyagok, ritmushangszerek
Megfelelő minőségű audio–vizuális berendezés (magnetofon, DVD, CD–lejátszó)
A stíluskorszakokat megfelelően bemutató, kellő számú és minőségű hangfelvétel, zenei szakkönyv.

SZOLFÉZS – B TAGOZAT, ILLETVE KÖTELEZŐEN VÁLASZTHATÓ

A szolfézstanítás – a hangszertanítással szerves egységben – a zene megszerettetését, megértését, valamint a későbbi öntevékeny muzsikálás és zenehallgatás iránti igény kialakulását kívánja megalapozni.
A zeneművek élményt nyújtó megismerésén és megértésén túl a tantárgy sajátosságából adódóan a hangsúly a tanítás folyamatában a zenei ismeretek elsajátíttatására, a képesség–és készségfejlesztésre, a kreativitás és a tudás alkalmazásának kimunkálására kerül.
A végső cél a globális zenei látásmód és gondolkozás alapjainak kialakítása, elindítása az alapfokú szolfézstanításban is: „A tanuló, hallja, amit lát és lássa, amit hall!”
A tantervi program e cél elérését kívánja segíteni azzal, hogy az általános zenei képességek fejlesztését és a zenei alapismeretek elsajátítását pedagógiai folyamattá szervezi.
Külön figyelmet fordít arra, hogy e tevékenység gazdagítsa a tanulót a zene megszólaltatásának és befogadásának örömével.
A szolfézstanítás célja, feladata:
A tanulók zenei készségeinek kiművelése, képességeik fejlesztése és ismereteik bővítése az alábbi területeken:
– belső hallás; ritmus–metrum
– tiszta intonáció
– tájékozódás a magassági viszonyokban (relációk, hangközök)
– dallamhallás
– többszólamúság
– harmónia azonosítás
– zenei olvasás – írás

– zenei szerkezet (forma)
– zenei memória
– zenehallgatás (zeneértés)
– a kreativitás fejlesztése, – rögtönzés
– a megszerzett tudás alkalmazása
– a hangszertanulás segítése
– a zenei szaknyelv legfontosabb kifejezéseinek megismertetése
– a zenei műveltség igényének kialakítása
– a társművészetek iránti nyitottság megalapozása.
– A zenei pályára készülő tanulók felkészítése a továbbtanulásra.
– A tanulók személyiségének erkölcsi és szellemi formálása; nemzeti identitástudatuk megerősítése, érzelemviláguk kibontakoztatása.

Rendelkezzék a tanuló

– olyan késztetéssel, mely a választott – eddig tanult – muzsikálási formát élete szerves részévé teszi,
– a tanulmányai során elsajátított készség–, jártasság–, ismeret–repertoárral, melyek eszközt biztosítanak a zene belső elképzeléséhez, értelmezéséhez, stílusos megszólaltatásához,
– olyan zenei áttekintőképességgel, melynek birtokában önállóan meg tudja oldani a képesség–készség szintjének megfelelő zenei feladatokat,
– biztos zenei ízléssel és ítélő képességgel
– a zene iránti elkötelezettséggel.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Zenei élményanyag gyűjtése énekléssel és játékkal.
– A zene megszerettetése, örömteli művelése.
– A figyelmes zenehallgatás kezdeti lépéseinek kimunkálása.

Az éneklési készség fejlesztése

– Helyes testtartás, levegővétel.
– Kezdőhang átvétele.
– Megfelelő tempóválasztás és tempótartás.
– Éneklés játékkal.
– Éneklés szöveggel emlékezetből.
– Ismert dallami fordulatok éneklése kézjelekkel.
– Önálló dalkezdés.

Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés

– Egyenletes járással ritmusmotívumok megszólaltatása.
– A ritmusértékek neveinek, jeleinek és gyakorlóneveinek elsajátítása: negyed, nyolcad és negyed szünet értékekkel.
– 2/4–es ütem.
– Ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel.
– A „belső mérés” kialakítása.
– Ritmusmotívumok hangoztatása, visszatapsolása, olvasása, ütemekbe helyezése.

– Dalfelismerés ritmusról, ritmusfelismerés dallamról.
– A különböző tempók közötti különbségek érzékelése.
Dallami ismeretek, készségfejlesztés
– Daltanulás játékkal együtt.
– A belső hallás kialakításának kezdeti lépései.
– Hangmagasság–megfigyelés, magas és mély képzet kialakítása.
– A relatív szolmizáció bevezetése (pentaton, pentachord hangkészletben).
– A dallami jelrendszerek: kéz–, betűjel, hangjegy.
– Hanglépcső, vonalrendszer.
– Az elsajátított hangkészleteken belüli rövid dallamfordulatok kiemelése, gyakorlása.
– Dalfelismerés, dallambújtatás.
A kétszólamúság előkészítése
– Felelgetős játékok, dal és mérő (ritmusosztinátók, ritmuskíséretek, egyszerű dallamosztinátók).
Rögtönzés
– Ritmussorok kiegészítése.
– Kérdés, felelet.
– Mondókák, versek, ritmusok megszólaltatása énekléssel.
– Mozgás és játék rögtönzése.
Zenehallgatás
– A zeneértő és –érző képesség fejlesztése.
– Aktív (előkészített) zenehallgatás.
– Alapvető tempó különbségek megfigyelése (gyors–lassú).
– Zajok– zörejek, zenei hang.
– Hangszínek (hangerő) megfigyelése és megkülönböztetése, hangszerek hangjainak felismerése.
– Zenei hangulatok – karakterek hallás utáni megfigyelése.
– A többször hallgatott zeneművek felismerése.
Ajánlott tananyag
Magyar népi mondókák, gyermekversek, gyermekjátékok, gyermekdalok
Zeneszerzők kicsinyeknek írt dalai
Rokon népek dalai
Horváth Istvánné – Smid Anna: Csicsergő 1.(tankönyv, munkafüzet és útmutató)
Horváth Guidóné: Utazás a zene birodalmába (könyv és munkafüzet, tanmenet)
József Andrásné – Szmrecsányi Magda: Zenei előképző (tankönyv és munkafüzet, Útmutató)
P. Vesztróczy Judit: Zenei előképző (Ifjúsági Lapkiadó: Muzsikáljunk együtt I.)
P. Vesztróczy Judit: Zenei ABC kicsinyeknek
Kodály Zoltán: Kis emberek dalai
Kodály Zoltán: 333 olvasógyakorlat
Forrai Katalin: Ének az óvodában
Forrai Katalin: Jár a baba
Forrai Katalin: Európai gyermekdalok
Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában
Rimóczy Gáborné: Fecske mese (Debrecen, Művelődési Központ kiadványa)
Dobszay László: A magyar dal könyve
Weöres Sándor: Magyar etűdök

Weöres Sándor: Ha a világ rigó lenne
Cini–cini muzsika (Óvodások verseskönyve)
Szabó Helga – Réber László: Te is tudsz énekelni
Szabó Helga: Irány a zene birodalma (MR kiadványa)
Lajtha László: Játékország (a Lajtha László Zeneiskola reprint kiadványa)
Borsai I. – Haider E.: Magyar népi gyermekjátékok
Kiss Áron: Gyermekjáték gyűjtemény
Dimény Judit: Hang–játék
Ajánlott zenehallgatási anyag:
Magyar gyermekdalok és népdalok, népdalfeldolgozások, más népek gyermekdalai szóló–, kíséretes– vagy kórusfeldolgozásban.
Hangszeres szemelvények (karakter–, mesedarabok) lehetőleg élő előadásban.
Követelmények
A „belső" lüktetés fejlesztése.
Az egyenletes lüktetés és a dalritmus különbségeinek megéreztetése.
A negyed, páros nyolcad és a negyed szünet ritmusjeleinek folyamatos olvasása gyakorlónevekkel.
A törzshangok szolmizációs nevének, kézjeleinek ismerete.
A zenére figyelés valamint együttműködési képesség a játékban, éneklésben.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult dalok, gyermekjátékok, ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

2. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Zenei élményanyag gyűjtése énekléssel, játékkal.
– A magyar gyermekjátékok, dalok és népdalok – mint zenei anyanyelvünk és néphagyományunk – megismerése.
– A zenei készségek megalapozása a 7–9 éves korú gyermekek hangszertanulásához.
– Felkészítés a hangszerválasztásra, a zenére figyelés, a zenehallgatási élmény megteremtése.
Az éneklési készség fejlesztése
– A tiszta intonáció, a helyes zenei hangsúlyok kialakítása.
– A kifejező éneklés igényének felkeltése.
Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés
– Az egyenletes lüktetés és az ütempárok megéreztetése mozgással (ütemezéssel).
– A negyed, nyolcad, fél, egész, pontozott negyed és fél és egész értékek, szünetjeleik, a szinkópa, éles és nyújtott ritmus elsajátítása gyakorló és zenei nevekkel, jelekkel.
– 2/4–es ütem.
– a 3/4–es lüktetés megéreztetése.
– Szövegek ritmusának megfejtése.
– Ritmusmotívumok olvasása, felismerése.
– Az ütemhangsúlyok érzékeltetése.
– Metrum és ritmus egyidejű megfigyelése.

– Osztinátó, majd ritmuskíséret ismert dalokhoz.
– Ritmusgyakorlatok.
Dallami ismeretek, készségfejlesztés
– Daltanulás játékkal együtt, illetve hallás után.
– A magas és mély képzet kialakítása.
– A szolmizációs relációk elsajátítása (hétfokúság).
– A dallami jelrendszerek ismerete.
– A szolmizációs hangok kézjele, betűjele és helye a vonalrendszeren.
– Dallamfordulatok gyakorlása a pentaton és hétfokú hangkészletekben.
– Éneklés kézjel után, olvasás betűkottáról és ötvonalas rendszerben kulcs nélkül.
– Dallamfordulatok visszaéneklése.
– Memorizálás hallás után.
– A belső hallás fejlesztése.
A kétszólamúság előkészítése
– Dal és mérő.
– Felelgetős játékok.
– Ritmusosztinátók, ritmuskíséretek.
– Egyszerű dallamosztinátók (dudakíséret).
– Kétszólamú (igen könnyű) gyakorlatok kézjelekről.
– Igen könnyű kánonok – a csoport képességei szerint.
– Kétszólamú ritmusok, ének–kopogós „játékok”.
– Ének, járás, taps, ütőhangszerek kíséretével, változatos csoportosításban.

Zenei ismeretek:
– Hangközök fogalmának bevezetése, kis– és nagy szekund, tiszta oktáv, tiszta kvint.
Formai ismeretek:
– Motívum
– Azonosság, hasonlóság, különbözőség.
Zenei olvasás, írás
– Az íráskészség kialakítása (írástechnika, zenei helyesírás).
– Rövid ritmusmotívumok, könnyű dalok ritmusának lejegyzése ritmusjelekkel (2–4–8 ütem).
– A dó helyének változtatása.
– Tájékozódás a vonalrendszeren.
– Kulcsok, ábécés nevek bevezetése.
– Dallamok, olvasógyakorlatok éneklése szolmizálva, alkalmi hangzókkal betűkottáról és hangjegyekről.
– Memorizálás.
– Könnyű dalok, dalrészletek, dallamok lejegyzése hangonkénti folyóírással vagy emlékezetből, betűkottával, majd hangjegyekkel (2–4–8 ütem).
Rögtönzés
– Zárások megkeresése ritmusokban, dallamokban.
– Hiányos dallamok kiegészítése egy–két hanggal.

– Ritmusfelelgetős, dallamfelelgetős.
– Ütempárhoz ütempár rögtönzése.
– Mondókák, versek megszólaltatása énekléssel.
– Mozgás és játék rögtönzése.
Zenehallgatás
– Hangszínek megfigyelése, megkülönböztetése.
– Emberi hangfajták (gyermek–, női–, férfi).
– Zenei együttesek: énekkar, zenekar.
– Dinamika, előadási módok.
– Különböző karakterek megfigyelése.
– Hangszerek hangja: zongora, hegedű, cselló, furulya (réz– és fafúvósok).
– A dallami azonosság, különbözőség felismerése a zenehallgatási anyagban is.
Zenei kifejezések:
– Ritmus, dallam.
– Ütem, ütemmutató, ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel.
– A megismert ritmusértékek nevei.
– Tempó, mérőütés.
– Osztinató.
– Hangmagasság, hangköz, hangkészlet, hangsor.
– Pentaton, pentachord.
– A G–kulcs, F–kulcs.
– A törzshangsor.
– A megismert hangközök nevei, jelentésük.
– Motívum, dallamsor.
– Kánon.
– Piano–forte.
Ajánlott tananyag
Magyar népi mondókák, gyermekjátékok, népszokások
Magyar gyermekdalok, népdalok
Gyermekversek.
Rokon népek dalai
Magyar zeneszerzők gyermekeknek komponált dalai
Más népek dallamai
Horváth Istvánné Smid Anna: Csicsergő 2.(tankönyv és munkafüzet, Útmutató)
Horváth Guidóné: Utazás a zene birodalmába (könyv és munkafüzet, Útmutató)
József Andrásné – Szmrecsányi Magda: Zenei előképző (tankönyv és munkafüzet, Útmutató)
P. Vesztróczy Judit: Zenei előképző (Ifjúsági Lapkiadó: Muzsikáljunk együtt I.)
P. Vesztróczy Judit: Zenei ABC kicsinyeknek
Kodály Zoltán: Kis emberek dalai
Kodály Zoltán: 333 olvasógyakorlat
Forrai Katalin: Ének az óvodában
Forrai Katalin: Európai gyermekdalok
Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában
J. Irsai Vera: Szolfézs példatár, Alsófok I. kötet

Rimóczy Gáborné: Fecske mese (Debrecen, Művelődési Központ kiadványa)
Dobszay László: A magyar dal könyve
Bárdos Lajos: 70 kánon
Weöres Sándor: Magyar etűdök
Weöres Sándor: Ha a világ rigó lenne
Cini–cini muzsika (Óvodások verseskönyve)
Szabó Helga – Réber László: Te is tudsz énekelni
Szabó Helga: Irány a zene birodalma (MR kiadványa)
Lajtha László: Játékország (a Lajtha László Zeneiskola reprint kiadványa)
Borsai Ilona – Haider Edit: Magyar népi gyermekjátékok
Kiss Áron: Gyermekjáték gyűjtemény
Dimény Judit: Hang–játék
Ajánlott zenehallgatási anyag
Válogatás a néphagyomány zenei anyagából. Gyermekdal feldolgozások.
A hangszeres műzene karakterdarabjai. Mesedarabok.
Rövid darabok a hangszeres iskolákból (különböző hangszereken).
Követelmények az előképző évfolyamok elvégzése után
Rendelkezzék a tanuló a zenetanuláshoz szükséges alapvető magatartásformákkal: tudjon zenére figyelni, tudjon együttműködni társaival, tanárával a csoportos éneklésben, játékban.
Tudjon az egyenletes lüktetéshez járni, énekelni. Tudjon önállóan dalt kezdeni.
Ismerje fel kottáról a negyed, nyolcad, fél, egész, pontozott negyed értékű hangokat, a megfelelő szüneteket, valamint a szinkópa, éles és nyújtott ritmust.
Legyen képes 4–8 ütemes ritmust folyamatosan olvasni és hangoztatni.
Tudja alkalmazni a ritmuselemeket 2/4–es ütemekben.
Tudjon lejegyezni rövid ritmusmotívumokat.
Ismerje a szolmizációs neveket, kézjeleket és a hangok viszonyított helyét a vonalrendszeren.

Tudja a dalokat szöveggel és szolmizálva – a zenei tartalomnak megfelelő tempóban, pontos ritmusban, helyes frazeálással – emlékezetből énekelni.
Tudjon rövid zenei egységet (a tanult dallami fordulatok köréből) visszaénekelni.
Ismerje a G–kulcs hangjait, legyen tájékozott a vonalrendszeren.
Ismerje a kis és nagy szekund, tiszta kvint, tiszta oktáv hangközöket.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult dalok, gyermekjátékok, ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

Alapfokú évfolyamok
Az első évfolyam tanítási anyagának összeállítása az előképző évfolyamok követelményeinek ismeretét feltételezi.

1. évfolyam „A” tagozat
Fejlesztési feladatok
– A zenei élményanyag bővítése.
– A magyar népzene régi stílusú dallamainak megismerése.
– Betekintés a műzene kis formáiba. A zenei értelmezés kezdeti lépéseinek kimunkálása.

– Az előképzőben tanult zenei ismeretanyag ismétlése.
– A készségek megalapozása, fejlesztése a tananyaghoz kapcsolódóan.
– Az abszolút rendszer további gyakorlása.
– A szolfézs és a hangszerjáték kapcsolatának kialakítása.
– A zenehallgatási élmény elmélyítése.
Az éneklési készség fejlesztése
– Helyes testtartás, levegővétel, tiszta intonáció, tempótartás.
– Artikuláció, szövegmondás.
– A tanulók hangterjedelmének fokozatos bővítése.
– Az igényes, szép éneklés kialakítása.
Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés
– Az előképzőben tanult ritmikai elemek alapos ismétlése.
– A korona, az átkötés, az értéknyújtó pont ismerete.
– A legegyszerűbb ütemek: 2/4, 4/4, ¾.
– Ütemsúlyok. (ütemezés).
– A szinkópa, az éles és a nyújtott ritmus ismétlése, elmélyítése.
– A tizenhatodok páros formációi.
Dallami ismeretek, készségfejlesztés
– Daltanulás hallás után, kézjelről, betűkottáról.
– Az új szolmizációs hangok (relációk) elsajátítása.
– A régi stílusú magyar népdalok jellemzői.
– A tonalitásérzék fejlesztése. a dallamzáró alaphang: lá, és dó.
– A hétfokúság dallamfordulatainak gyakorlása.
– Periodizáló műzenei szemelvények éneklése, memorizálása.
– A belső hallás további kimunkálása: memorizálás belső hallás alapján kézjelről, kottaképről. A kétszólamúság előkészítő gyakorlatai
– Dallamhoz ritmusosztinátó vagy önálló ritmusszólam megszólaltatása.
– Könnyű kétszólamú művek éneklése (a csoport képességeinek megfelelően válogatott könnyű kánonok, biciniumok).
Hangközök:
– Tiszta prím, kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart, tiszta kvint, tiszta oktáv.
– Éneklés szolmizálva, építés megadott hangokra.
– Felismerés kottakép és hallás után (hallás után: szekundok, tercek, kvint, oktáv).
Hangzatok:
– Az alaphelyzetű dúr és moll hármashangzatok szerkezete.
– Éneklés szolmizálva mindkét irányban.
– Felismerés hallás után együtthangzásban vagy felbontásban.
– Építés megadott ábécés hangokra a tanult hangnemek alapján.
Hangkészlet, hangsorok, hangnemek
– Alaphang fogalma.
– Tiszta– és pien hangos pentatónia.
– Pienhangok (fá, ti, fi), díszítőhangok.
– Módosító jelek, előjegyzések.
– A módosított hangok nevei

– A tanult hangnemek előjegyzéseinek sorrendje írásban is.
– Hétfokúság: dúrok és mollok (eol) 2#, 1b előjegyzésig.
– A párhuzamos hangsorok fogalma.
– A zeneművek hangnemének megállapítása kottakép alapján az eddigi ismeretek felhasználásával.
A formaérzék fejlesztése:
– Részletek, egységek megfigyeltetése: hasonlóság, azonosság, különbözőség, variáns, sorszerkezet.
– A kvintváltás megfigyeltetése.
– A5A5vAAv, illetve A5B5A B sorszerkezetek.
– A helyes frazeálás.
Zenei olvasás – írás
– A helyes kottaírás.
– Ritmusgyakorlatok olvasása. Ritmusfordulatok lejegyzése hallás és memorizálás alapján.
– Éneklés betűkottáról, majd ötvonalas rendszerben hangjegyekről, G–kulcsban, abszolút magasságban ábécés nevekkel 2#, 1b előjegyzéssel.
– Dallamok átírása betűkottáról hangjegyekre, illetve G–kulcsból F–kulcsba (és fordítva).
– Igen könnyű diktálási feladatok.
– Könnyű dalok, dallamok lejegyzése hangonkénti folyóírással, betűkottával G– és F–kulcsban (2–4–8 ütem).
– Transzponálás írásban.
Rögtönzés
– Ritmussorok rögtönzése.
– Megadott ritmikai, dallami fordulatok variálása (szaporítás – ritkítás stb.).
– Megadott több ritmussorból, dallamsorból teljes zenei forma kialakítása.
– Ritmus kiegészítések megadott ütemmutatók alapján.
– Párbeszéd, kérdés–felelet.
– Adott dallamhoz ritmuskíséret.
– Hiányos dallam kiegészítése.
Zenehallgatás
– Különféle kórushangzások.
– Dallam és kíséret, szólamok megfigyelése.
– A hangszerek hangszínének felismerése.
– Dinamikai különbségek megismerése.
– A népzene és műzene.
– A különféle hangulatok, előadásmódok (pl. parlando) megfigyelése.
Zenei szakkifejezések ismerete
– A szolfézs előképzőben tanultakhoz.
– Ütemmutató, ütemsúly, ütempár.
– Alkalmazkodó ritmus.
– Kulcsok. előjegyzések, módosító jelek.
– Pentatónia. díszítőhang, vendéghang (pienhang).
– Hangkészlet, hangsor, hangnem.
– Pentachord, Dur és moll (eol).

– A párhuzamos hangsor fogalma.
– Dallamsorok, alaphang, kvintváltás, szolmizációváltás.
– Ereszkedő dallamvonal.
– Azonosság, variáns, sorszerkezet.
– Szekvencia.
– Periódus.
– Transzponálás.
– Prima volta, seconda volta.
– Solo, tutti.
– Parlando, rubato, tempo giusto.
– Staccato, legato.

Ajánlott tananyag

Régi stílusú magyar népdalok, énekelhető műzenei szemelvények a hangszeres iskolák anyagából is (könnyű barokk és klasszikus táncok).
Könnyű kánonok, biciniumok.
Horváth Istvánné – Smid Anna: Csicsergő II (tankönyv, munkafüzet és Útmutató)
Dobszay László: A hangok világa I. és Útmutató
Horváth Guidóné: Utazás a zene birodalmába I.II. (könyv és munkafüzet, tanmenet)
J. Irsai Vera: Szolfézs példatár, Alsófok I.
Kodály Zoltán: 333 olvasógyakorlat
Kodály Zoltán: Válogatott biciniumok
Kodály Zoltán: Énekeljünk tisztán
Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa I.
Bárdos Lajos: 70 kánon
Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok
Forrai Katalin: Európai gyermekdalok
Péter József: 165 kánon
Kocsárné Herboly Ildikó: Többszólamúság, harmónia és forma tanítása az általános iskolában
Szabó Helga: Énekes improvizáció az iskolában
Brukner Adrienn: Énekelni jó!
Laczó Zoltán: Zenehallgatás az általános iskola alsó tagozatában
Balázs Oszkár – Zempléni László: Ritmusgyakorlatok kezdőknek
Lázárné Nagy Andrea: Margaréta (Gyakorló feladatok)
Dalkíséretek I. Szőlő érik (Tankönyvkiadó

Ajánlott zenehallgatási anyag:

Eredeti népzenei felvételek gyermekdalok, népdalok.
Gyermekeknek komponált művek Bartók Béla, Kodály Zoltán Bárdos Lajos kórusműveiből.
Szemelvények a tanulók hangszeres anyagából: barokk, klasszikus táncok (különböző hangszereken).
Mese– és karakterdarabok.

Követelmény

Tudja a tanuló a dalokat zeneileg igényesen énekelni.
Legyen tájékozott a vonalrendszeren, tudjon G– és F–kulcsban ábécés névvel olvasni.
Ismerje a módosítójeleket, az előjegyzések sorrendjét írásban is mindkét kulcsban 2#, 1b

előjegyzésig.
Ismerje a dúr és moll hangsorokat 2#, 1b előjegyzésig.
Ismerje fel és tudja ritmusolvasásban folyamatosan hangoztatni a szinkópát, az éles és nyújtott ritmust, valamint a tizenhatodok páros formációit.
Legyen képes egyszerű, rövid (a tanult zenei anyagnál könnyebb) dallamfordulatokat hallás után szolmizálva visszaénekelni, memorizálni, lejegyezni.
Ismerje a tiszta prím, kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart, tiszta kvint és tiszta oktáv hangközök fogalmát, tudja ezeket kottakép alapján azonosítani.
Ismerje fel hallás után a kis és nagy szekund, a kis és nagy terc, a tiszta kvint és tiszta oktáv hangközöket tonális keretben.
Ismerje az alaphelyzetű dúr és moll hármashangzatok felépítését.
Ismerje a régi stílusú népdalok jellemző vonásait.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult dalok, gyermekjátékok, ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

2. évfolyam „A” tagozat
Fejlesztési feladatok
– A zenei ismeret– és élményanyag bővítése.
– A zenei képességek, készségek fejlesztése a szolfézs illetve hangszeres anyaghoz kapcsolódóan.
– Az új stílusú magyar népdalok jellemzőinek elsajátítása.
– A műzene kis formáinak megismerése: elsősorban barokk tánctételek megszólaltatásával.
– Tájékozódás és gyakorlás az abszolút rendszerben.
– Az aktív, a figyelmes zenehallgatás további kimunkálása, fejlesztése.
– A zenei kifejezőkészség és ízlés formálása.
Az éneklési és intonációs készség fejlesztése
– A népdalok kifejező megszólaltatása.
– A tanulók hangterjedelmének fokozatos bővítése.
– A kétszólamú éneklés kimunkálása.
– Intonációs gyakorlatok.

Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés
– Az előző évfolyamokban elsajátított ritmusok ismétlése, további gyakorlása, alkalmazása.
– A „kis nyújtott” és „kis éles” ritmus, a negyed értékű triola.
– Negyed felütés.
– 3/8–os ütem.
– Váltakozó ütem.
– A 4/4 – 2/4 és a 3/4 – 2/4 váltás megéreztetése.
– Alla breve.
– Az új stílusú magyar népdalok néhány ritmikai jellegzetessége: alkalmazkodó ritmus, erős és gyenge zárás.
Dallami ismeretek, készségfejlesztés
– Daltanulás hallás után, valamint kottaképről.
– A fi, szi és ta hang, valamint dallamfordulataik.

– A népdalanyagon belül: dó, lá, ré (mi) és szó alaphangú dalok éneklése.
– A tanult zenei anyag jellegzetes dallamfordulatainak gyakorlása, olvasása és hallás utáni felismerése.
– Az alap és kvint szerepe, kvintváltás felfelé.
– Régi és új stílusú népdalok stílusjegyeinek rendszerezése, összefoglalása az eddigi ismeretek alapján.
– A dúr és moll tonalitás megfigyelése műzenei anyagon.
– A műzene dallamfordulatainak megfigyelése, éneklése, gyakorlása (hármashangzat felbontások, skálamenetek, terclépések, szekvenciák).
A többszólamúság fejlesztése
– Hangközök megszólaltatása két szólamban.
– Intonációs gyakorlatok.
– Kánonok, biciniumok éneklése.
– A többszólamú művek szólammozgásainak énekes megszólaltatása (párhuzamos mozgás, ellenmozgás).
Hangközök:
– Az előző években tanult hangközök további gyakorlása.
– Éneklés szolmizálva, ábécés–s nevekkel mindkét irányban.
– Felismerés hallás után és kottaképről.
– A szext hangköz és a szűkített – bővített kvint elsajátítása.
– A bővített szekund megfigyelése.
– Hangközláncok építése, éneklése.
Hangzatok:
– Az előző évben tanult hármashangzatok további gyakorlása, elsősorban hallási elmélyítése.
– A tanult hangnemek alap–hármashangzatai.
Hangsorok:
– A háromféle moll hangsor elsajátítása, a vezetőhang.
– Dúrok és mollok 3#, 3b előjegyzésig.
A formaérzék fejlesztése
– AA5A5vA, AA5BA, ABBvA, AABA formaszerkezetek.
– A periódus felépítése (előtag, utótag, nyitás, zárás).
– Formai elemzések az elsajátított ismeretek alapján.
Zenei olvasás, írás
– Ritmusgyakorlatok olvasása.
– Ritmusírás énekelt népdalok alapján.
– Hangszeren megszólaltatott egyszerű ritmusú barokk tánctételek ritmusának lejegyzése.
– Könnyű dallamok olvasása (mérővel), memorizálás, lejegyzés.
– Egyszerű periodizáló dallamok memorizálása, lejegyzése.
– Hangközök, hangközláncok lejegyzése betűvel és számmal.
– Hármashangzatok lejegyzése együtthangzás vagy felbontás alapján.
– Új stílusú népdalok lapról éneklése szolmizálva, szöveggel.
– Műzenei szemelvények éneklése szolmizálva és ábécés nevekkel, alkalmi hangzókkal, szöveggel.
Rögtönzés

– Megadott ritmikai, dallami fordulatok variálása.
– Hiányos dallam kiegészítése.
– Megadott dallamsorokból a tanult népdalformák kialakítása.
– Adott dallamhoz ritmuskíséret.
– A tanult népdalokhoz hasonló dallamok rögtönzése.
– AA5A5vA, A5BA, ABBvA formákban, megadott egy vagy több sor alapján.
– Rögtönzés szövegre is.
– Megadott periodizáló dallamrészletek kiegészítése.
– Előtagra utótag rögtönzése (a–av).
Zenehallgatás
– A tanult népdalok felismerése népdalfeldolgozásokban.
– Mozgás, gesztus a zenében.
– Népdalok, népi táncdallamok feldolgozásai, régi magyar táncok.
– Műzenei táncok (elsősorban menüett) megismerése.
– A barokk tánctételek jellemzőinek megfigyelése hallás alapján is.
– A zenekari hangzás megfigyelése, hangszerek hangszínének felismerése.
– A többszólamú művek szólammozgásainak követése: párhuzamos mozgás, ellenmozgás, „pont”, „vonal” stb.
Zenei szakkifejezések ismerete
– Triola. „kis” nyújtott, „kis” éles ritmus.
– Felütés.
– Váltakozó ütem.
– Eol, összhangzatos, dallamos moll, vezetőhang fogalma.
– Az eddigi hangközökön kívül a kis és nagy szext, bővített szekund.
– Parlando, rubato, tempo giusto.
– A régi és új stílusú népdalok.
– Motívum, periódus, szekvencia.
– Kvintoszlop.
– Párhuzamos és ellenmozgás.
– A metronómjelzés.
– A tanult zenei anyagban előforduló előadási jelek és tempójelzések valamint a megismert zeneszerzők nevének helyes kiejtése, leírása.

Ajánlott tananyag
A magyar népdalok újabb rétege: pentaton, dúr, háromféle moll, valamint dór (fríg) és mixolid hangkészletű dallamok.
Néhány tánctétel a barokk korból – elsősorban a tanulók hangszeres anyagából (menüett, bourrée, sarabande, rigaudon, gavotte).
Válogatás Bartók Béla Mikrokozmosz c. művéből énekes megszólaltatáshoz (a népdalanyagban megismert zenei jelenségek valamint a többszólamú komponálási technikák megfigyelésére).
Könnyű kétszólamúság: kánonok, biciniumok.
Dobszay László: A hangok világa II. és III. kötet és Útmutatók
Horváth Guidóné: Utazás a zene birodalmába I.II. (könyv és munkafüzet, tanmenet)
Lázárné Nagy Andrea:. Margaréta

J. Irsai Vera: Szolfézs példatár, Alsófok II.
Kodály Zoltán: Ötfokú zene I–II.
Kodály Zoltán: Válogatott biciniumok
Kodály Zoltán: Énekeljünk tisztán
Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa I–II.
Bárdos Lajos: 70 kánon
Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok
Szőnyi Erzsébet: Biciniumok
Péter József: 165 kánon
Sulyok Gizella: Pilletánc I. és II. kötet.
Kocsárné Herboly Ildikó: Többszólamúság, harmónia és forma tanítása az általános iskolában
Szabó Helga: Énekes improvizáció az iskolában
Brukner Adrienn: Énekelni jó!
Kezdők zongoramuzsikája sorozat (Purcell, J. S. Bach, Händel stb.)
Kezdők hangszeres kottagyűjteményei, előadási darabjai
Komjáthyné: Zongoraiskola II.
Fantóné – Komjáthyné – Hernádiné: Régi táncok gyermekeknek
Balázs Oszkár – Zempléni László: Ritmusgyakorlatok kezdőknek
Ajánlott zenehallgatási anyag
Népdalfeldolgozások (elsősorban a tanult dalokhoz kapcsolódóan).
Szemelvények Bartók Béla Gyermekeknek és Mikrokozmosz című műveiből.
Válogatás Bartók Béla és Kodály Zoltán kórusműveiből.
Barokk táncok. (hangszeres táncok, zenekari tételek).
Mesealakok a zenében.
Követelmény
Tudja a tanuló a dalokat – ezen belül műzenei szemelvényeket – szöveggel, zeneileg igényesen előadni.
Legyen tájékozott a vonalrendszeren, tudjon G– és F– kulcsban folyamatosan ábécés névvel olvasni.
Ismerje fel kottaképről a tanult ritmusképleteket, tudja folyamatosan olvasni, hangoztatni mérőütéssel vagy belső méréssel.
Legyen képes a tanult anyagnál könnyebb, rövid dallamokat szolmizálva visszaénekelni, hallás után lejegyezni, memorizálni.
Ismerje fel a népdalok jellegzetességeit, stílusát (sorszerkezet, hangnem).
Ismerje a dúr és moll hangsorokat 3#, 3b előjegyzésig, tudja a hangnemeket kottakép alapján megállapítani.
Ismerje az eddig tanult hangközöket, tudja ezeket felépíteni, illetve kottaképről azonosítani.
Ismerje fel hallás után a kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart, tiszta kvint és tiszta oktáv hangközöket tonális keretben.
Ismerje a dúr, moll alaphelyzetű hármashangzatok felépítését. Ismerje fel hallás után a dúr és moll hármashangzatokat felbontásban vagy együtthangzásban.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag, a ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

– A zenei élményanyag bővítése.

– Bevezetés a bécsi klasszikus zene forma– és harmóniavilágába európai többszólamú népdalok és műzenei szemelvények alapján.

– Tájékozódás és gyakorlás az abszolút rendszerben – elsősorban a dúr és moll tonalitáson belül.

– A többszólamúság, társas zenélés készségének fejlesztése funkciós művek alapján.

– A magyar népdalok élményszerű előadása.

– A zenei kifejezőkészség és ízlés formálása.

– Tudatos zenehallgatásra nevelés.

Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés

– Kis éles, kis nyújtott ritmusok, a nyolcad triola további gyakorlása, alkalmazása.

– A nyújtott és szinkópa ritmusok variánsai.

– Nyolcad és páros tizenhatod felütés.

– 3/8, 6/8. Pontozás, átkötés 6/8–ban.

– A siciliano és a mazurka ritmus jellegzetessége.

– Ritmusgyakorlatok egy és két szólamban.

Dallami ismeretek, készségfejlesztés

– Daltanulás elsősorban kottaképről.

– Módosított hangok: fi, szi, di, ri és ta gyakorlása népzenei és műzenei olvasási anyagon (szolmizálva és ábécés névvel).

A többszólamú éneklés készségfejlesztése

– Más népek zenéjének többszólamú megszólaltatása.

– Hangszerkíséretes dalok.

– Kánonok.

– Kürtmenetek, hangközmenetek, kétszólamú funkciós részletek megszólaltatása énekléssel és egyéni hangszerjátékkal is.

– T–D–T kapcsolatok megfigyelése.

– Funkciós főhangok éneklése a dallamhoz szolmizálva és ábécés nevekkel.

– A belső hallás és memória fejlesztése.

Hangközök:

– Az előző évben tanult hangközök gyakorlása: felismerés hallás után és kottaképről.

– A szűkített, bővített kvint (oldással) ismertetése.

– Új hangközök: a kis és nagy szeptim, (oldással).

Hangzatok:

– Az alaphelyzetű hármashangzatok felismerése hallás után felbontásban vagy együtthangzásban, építésük, felismerésük kottaképről.

– A hármashangzatok megfordításainak elve.

– Hallásgyakorlatok felbontásban, együtthangzásban.

Hangsorok:

– Dúrok és mollok 4#, 4b előjegyzésig.

– Azonos alapú dúr és moll.

– A hangnemi kitérés és moduláció megfigyeltetése.

A formaérzék fejlesztése

– A periódus felépítése. Nyitás –zárás.
– Kis kéttagú–, háromtagú forma. Rondo forma.
Zenei olvasás, írás
– Olvasógyakorlatok szolmizálva, alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkel.
– Igen könnyű magyar népdalok lejegyzése.
– Hangközök, hármashangzatok felismerése, lejegyzése együtthangzásban vagy felbontásban.
– Hangközmenetek éneklése felbontással is, lejegyzése memorizálás, hallás után.
– Könnyű periódusok olvasása, memorizálása kottaképről.
– Lejegyzés memorizálás vagy hallás után egy szólamban.
– Igen könnyű funkciós kísérőszólamok megfigyelése, éneklése, lejegyzése betűkottával a dallamhangok alá.
Rögtönzés
– Adott dallamhoz tercmenet, kürtmenet szerkesztése.
– Periódusok kiegészítése: adott előtaghoz utótag (A–Av).
– Periodizáló dallamokhoz egy–egy kísérőhang éneklése.
Zenehallgatás
– Magyar és más népek táncai a műzenében.
– Barokk, klasszikus táncok – elsősorban a tanulók hangszeres darabjaiból.
– A hangszerelés, a dinamika – mint a zenei kifejezés eszközei.
– Dinamika a barokk korban.
– A barokk és bécsi klasszikus zenekar hangszerei.
– A tanult formák, dallami elemek megfigyelése hallás után.
Zenei szakkifejezések ismerete
– Siciliano és mazurka ritmus.
– Azonos alapú dúr és moll hangsor.
– Kvintoszlop.
– Kürtmenet.
– Funkciók.
– Hangnemi kitérés, moduláció.
– Periódus.
– Kéttagú–, háromtagú forma. Triós forma. Da Capo forma.
– Duett, duó, tercett, trió.
– Partitúra.
– A tanult zenei anyagban előforduló előadási jelek és tempójelzések.

Ajánlott tananyag
Más népek funkciós népzenéje: egyszerű tercelő, kürtmenetes dalok kísérőszólammal vagy hangszerkísérettel (lengyel, francia, német, olasz népdalok).
Könnyű szemelvények a bécsi klasszikus zeneszerzők műveiből, darabok a tanulók hangszeres anyagából is.
Két–három–négyszólamú könnyű kánonok.
Dobszay László: A hangok világa III. és IV. kötet, Útmutatók
Szigetiné Horváth Zsuzsa – Simonné Sármási Ágnes: Készségfejlesztő gyakorlatok
J. Irsai Vera: Szolfézs példatár II.

Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok
Forrai Katalin: Európai gyermekdalok
Kodály Zoltán: Válogatott biciniumok
Kodály Zoltán: Énekeljünk tisztán
Szőnyi Erzsébet: Biciniumok
Péter József: 165 kánon
Bárdos Lajos: 70 kánon
Bárdos Lajos: Európa peremén
Bárdos Lajos: Írások népzenénkről
Kerényi M. György: Százszínű csokor
Sulyok Gizella: Pilletánc II.–III.
Laczó Zoltán: Zenehallgatás az általános iskola alsó tagozatában
Nógrádi László – Papp Károlyné – Spiegel Marianna: Dallamírási feladatok I. (Aelia Sabina Alapítvány, Budapest)
Győrffi István: Dallamírási feladatok
Kezdők zongoramuzsikája (J. S. Bach, Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Weber)
Szemelvények a tanulók hangszeres darabjaiból
Dalkíséretek II. Érik a szőlő (Tankönyvkiadó)
Ajánlott zenehallgatási anyag:
Magyar és más népek táncai a műzenében (pl. bécsi klasszikus táncok, valamint F. Chopin, A. Dvořák, B. Smetana, P. I. Csajkovszkij, J. Brahms, M. Ravel művei).
Balett részletek (nemzeti karakter–táncok: mazurka, csárdás stb.).
Szemelvények a bécsi klasszikus zeneszerzők műveiből: dalok, opera– és szimfónia részletek.
Követelmény
Tudja a tanuló a dalokat, illetve a bécsi klasszikus korból a műveket, részleteket stílusosan előadni.
Tudjon folyamatosan 6/8–os ütemben ritmust olvasni.
Egyszerű 4–8 ütemnyi dallamot lejegyezni, memorizálni.
A tanult anyagnál könnyebb dallamfordulatokat kottából szolmizálva, alkalmi hangzókkal, szöveggel megszólaltatni.
Tudja a dúr és moll hangsorokat, vezetőhangokat 4#, 4b előjegyzésig.
Tudja a hangnemeket kottakép alapján megállapítani.
Ismerje az eddig tanult hangközöket, tudja kottaképről azonosítani és felépíteni.
Ismerje fel hallás után a kis és nagy szext hangközt.
Ismerje fel hallás után az alaphelyzetű dúr, moll, szűkített és bővített hármashangzatokat.
Tudja kottaképről azonosítani és adott hangra szerkeszteni (a tanult hangnemek körében).
Ismerje a dúr és moll hármashangzatok fordításainak nevét, felépítését, a funkciókat.
Ismerje a periódus és a kisformák felépítését.
Ismerje az alapvető tempo és előadási jeleket.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
A tanult zenei anyag, a ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

4. évfolyam „A” tagozat
Fejlesztési feladatok

– Zenei élményanyag gyűjtése a bécsi klasszikus zeneszerzők műveiből.
– A periodizáló és funkciós zenei ismeretek elmélyítése.
– Betekintés a romantika és a XX. század zenéjébe.
– A tanult magyar népzenei anyag bővítése aszimmetrikus dalokkal.
– Az eddig tanultak rendszerező ismétlése.
– A zenei elemzési képesség fejlesztése.
Hallásfejlesztés és zenei ismeretek
– Átkötés, pontozás gyakorlása.
– Harminckettedek.
– Alla breve további gyakorlása.
– A népzenei anyagban arányok, szimmetriák, aszimmetriák megfigyelése.
– 5/8, 8/8 (3+3+2) gyakorlása ritmusfeladatokkal.
– A módosított szolmizációs hangok további gyakorlása.
– A bővített kvart oldással.
– Alterált hangok, mint a díszítés, és mint a hangnemváltás eszközei.
– A kromatika megfigyelése, kromatikus fordulatok éneklése.
– Késleltetés.
– A hangközök rendszerezése.
– A hangközfordítás elve.
– A tiszta, kis– és nagy hangközök éneklése, felismerése és megnevezése ábécés nevekkel is.
– Hangközmenetek éneklése, szolmizálva, ábécés nevekkel; a hangközök megnevezésével, zenei szerepük megfigyelésével.
– A dúr és moll hármashangzatok fordításai illetve az alaphelyzetű szűkített, bővített hármashangzat gyakorlása oldással.
– Felismerésük hallás és kottakép alapján, építés.
– A dominánsszeptim dúrban és mollban.
– Éneklése oldással szolmizálva.
– A nyolcütemes bécsi klasszikus periódusforma ritmus– és dallamfordulatainak megfigyelése, kiemelése, gyakorlása.
– Dallami variánsok, figuráció.
– A bécsi klasszikus zene funkciós rendjének gyakorlása.
– T–D–T; T–S–D–T kapcsolatok, funkciós jelző basszus hangok.
– Funkciós kísérőszólam éneklése a dallamhoz szolmizálva és ábécés nevekkel.
– Műdalok olvasása zongorakísérettel (tanár, esetleg tanuló közreműködésével).
– Kétszólamú vagy hangszerkíséretes klasszikus művek éneklése a tanult zenei ismeretek megfigyeltetésével.
– Két– és többszólamú vokális művek megszólaltatása különféle hangszeres együttesek előadásában.
– Kánonok éneklése.
– Hangsorok 6#, 6b előjegyzésig, vezetőhanggal.
A formaérzék fejlesztése
– Zárlatok: fél– és egész–zárlat, álzárlat.
– A klasszikus (és romantikus) dal.
– Két– és háromtagú kisformák, visszatéréses típusok megfigyelése.

– Egy rondó, egy variáció és egy szonátaforma formai megismerése.
Zenei olvasás, írás
– Könnyű periódusok lapról éneklése.
– Periódus terjedelmű bécsi klasszikus anyag lejegyzése a tanult hangnemekben.
– Könnyű hangközmenetek éneklése, írása.
– A kétszólamú írás bevezetése: a kísérő szólamban funkciós főhangok.
– Könnyű népdalok lejegyzése (szöveggel is).
Zenehallgatás
– A zenei kifejezés eszközei a bécsi klasszikus korban (stílusjegyek összegyűjtése).
– Hangszín – hangszerelés.
– A ritmikai, dallami és harmóniai elemek szerepének hallás utáni megfigyelése: (alteráció, kromatika, késleltetés, hangzatfelbontások, funkciók, zárlatok, feszültség – oldás, hangnemi kitérés, moduláció).
– Két– és háromtagú kisformák, visszatéréses típusok, egy rondó, egy variáció és egy szonátaforma megismerése zenehallgatás alapján is.
– A bécsi klasszikus zene stílusjegyeinek, jellegzetes műfajainak, előadói apparátusainak megfigyelése a meghallgatott művekben.
– A romantika kifejezési eszközeinek és a XX. század új hangzásvilágának megfigyelése.
– A homofon és polifon szerkesztési mód felismerése hallás után is.
Rögtönzés
– Ritmuskíséretek rögtönzése aszimmetrikus népdalokhoz. Osztinátók.
– Periódus kiegészítése: megadott előtaghoz utótag rögtönzése.
– Periódusok zenei anyagának variálása a megismert ritmikai és dallami elemekkel (hangzatfelbontás, kromatika, késleltetés stb.).
– Funkciójelző basszus szólam rögtönzése ismert periódushoz dúrban, mollban.
Zenei elemzési képesség
– A tanult ismeretek alkalmazása a zeneművek feldolgozása során.
– A stílusjegyek és az alapvető zenei összefüggések megfigyeltetése (ritmika, dallam, funkció, harmónia, forma).
Zenei szakkifejezések ismerete
– Bécsi klasszikusok, Köchel–jegyzék, opusz.
– Kvintkör.
– Hangnemi rokonságok, maggiore–minore, a hangnemi kitérés, moduláció.
– A hangközfordítás elve.
– Tritonusz.
– Alteráció, kromatika.
– Funkciók, funkciós vonzás.
– Késleltetés.
– Kadencia, álzárlat, fél– és egész–zárlat.
– Előjáték, utójáték, visszatérés, Coda.
– Imitáció.
– Orgonapont.
– Hangszeres és vokális zene.
– Dal, ária, opera.

– Szimfónia.
– Kamarazene, duó, duett, trió, tercett, kvartett, kvintett.
– Kisformák.
– Triós forma, szonátaforma, rondóforma, variáció.
– A tanult zenei anyagban előforduló előadási jelek és tempójelzések.
– Az eddig megismert zenei korok rövid áttekintő ismétlése, kronológiai rendezése, a legfontosabb stílusjegyek kiemelése.

Ajánlott tananyag

Elsősorban bécsi klasszikus (romantikus) hangszerkíséretes dalok, duettek
Szimfónia tételek, hangszeres szonáta, variáció, rondó
Néhány könnyű XX. századi dal, kórusmű vagy énekelhető hangszeres darab
Dobszay László: A hangok világa IV. és V. kötet, Útmutatók
Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok
Ádám Jenő: A dal mesterei (válogatás a kötetekből)
Kodály Zoltán: Biciniumok
Szőnyi Erzsébet: Biciniumok
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorlófüzetei
Legányné Hegyi Erzsébet: Énektanár képzés Kodály Zoltán pedagógiai művei alapján
Virágos sorozat népdalfüzetei
Péter József: 165 kánon
W. A. Mozart: 30 kánon
Bárdos Lajos: 70 kánon
Molnár Antal: Klasszikus kánonok
Frank Oszkár: Formák, műfajok a barokk és klasszikus zenében
Nógrádi László – Papp Károlyné – Spiegel Marianna: Dallamírási feladatok I.
Győrffy István: Dallamírási feladatok

Ajánlott zenehallgatási anyag:

Szemelvények a bécsi klasszikusok műveiből a szonátaforma, a szimfónia (Menüett tétel), az opera megismeréséhez.
Romantikus dalok, karakterdarabok.
A XX. század zenéjéből néhány vokális és hangszeres mű.
Néhány darab Bartók Béla Mikrokozmosz sorozatából (aszimmetria).

Követelmény

Tudjon a tanuló emlékezetből bécsi klasszikus, romantikus műveket, szemelvényeket (dal, kánon, műrészlet) zeneileg igényesen előadni.
Tudjon leolvasni, lejegyezni egyszerű, könnyű klasszikus periódust.
Ismerje a dúr és moll hangsorokat 6#, 6b előjegyzésig.
Ismerje az oktávon belüli hangközöket.
Ismerje a négy alaphelyzetű hármashangzatot, a dúr és moll hangzatok fordításait, valamint a dominánsszeptim akkordot.
Tudja ezeket szolmizálva énekelni, felismerni hallás után, ábécés hangokkal megnevezni a könnyebb hangnemekben (3#, 3b.).
Ismerje a funkciós főhangokat dúrban és mollban.
Ismerje a klasszikus zene alapvető stílusjegyeit, a tanult formáit és műfajait.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással,
– A műzenei szemelvények, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával,
– Klasszikus kisforma elemzése (csoportos és egyéni munkával, tanári irányítással).

5. évfolyam „A" tagozat
Fejlesztési feladatok
– A bécsi klasszikus zene periodizáló és funkciós gondolkodásának elmélyítése nagyobb lélegzetű zenei formákban.
– A romantikus zeneirodalom alaposabb megismerése.
– Ismerkedés a XX. századi zene néhány alkotásával.
– A tanult magyar népdalkincs bővítése.
– A többszólamú éneklés hangsúlyosabb megjelenése.
Ismeretanyag és hallásfejlesztés
– Az előző évfolyamban tanult ritmusok további gyakorlása, alkalmazása.
– Nyolcad szinkópa és tizenhatod triola és változataik.
– Augmentálás– diminuálás.
– Klasszikus és romantikus dalok, duettek megszólaltatása kottakép alapján.
– Az alterált fordulatok megfigyelése.
– Az alterációk díszítő vagy hangnemi szerepe.
– Könnyű klasszikus, romantikus és XX. századi dalok, énekelhető szemelvények, kórusművek megszólaltatása.
– A dó váltás alkalmazásának elmélyítése.
– A tonalitás felbomlásának megfigyelése.
Hangközök:
– Az előző évfolyamokban tanult hangközök ismétlése, gyakorlása, hallási elmélyítése.
– A belső hangközhallás intenzív fejlesztése, törekvés a szolmizáció lassú, fokozatos elhagyására.
– A szűkített szeptim hangköz, a nóna és decima hangköz fogalma.
– Hangközmenetek éneklése, szolmizálva, ábécés névvel.
– A hangközök zenei szerepének megfigyelése (alterációk és funkciók).
Hangzatok:
– Az alaphelyzetű hármashangzatok, a dúr és moll fordítások valamint az alaphelyzetű dominánsszeptim hangzat (oldással dúrban, mollban) további gyakorlása, hallási elmélyítése.
– A szűkített hármashangzat megfordításainak felépítése, éneklése oldással dúrban.
– A szűkített szeptimhangzat felépítése, éneklése oldással.
– A dúr és moll hangsor fokaira épített hármashangzatok.
– A funkciós alaphangokra építhető hármashangzatok.

Hangsorok:
– Dúrok, mollok, vezetőhangok 6#, 6b előjegyzésig.
– A modális hangsorok elnevezésének, alaphangjainak ismerete.
A formaérzék fejlesztése:

– Rendhagyó periódusok.
– Álzárlat.
– Egyszerű, két– és háromtagú klasszikus formák éneklése, elemzése.
– A hangnemi kitérés és moduláció megfigyelése (domináns vagy párhuzamos hangnemek).
– A szonáta–, a variációs és a rondóforma ismétlése, további megfigyelése nagyobb lélegzetű zeneművek tételeként.
– A formai ismeretek mélyítése.
Zenei olvasás, írás
– Klasszikus periódusok, egyszerű modulációs zenei részletek éneklése szolmizálva, dó váltással, alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkel.
– Alterált fordulatok gyakorlása: lapról olvasással, lejegyzéssel.
– Könnyű romantikus és XX. századi dallamok éneklése, memorizálása, (pl. témák a zenehallgatással feldolgozott művekből).
– Műdalok olvasása hangszerkísérettel (tanár, esetleg tanuló közreműködésével).
– Két– vagy többszólamú vokális művek különféle hangszeres együttesekkel is.
– Könnyű periódusok lejegyzése funkciós alsó szólammal, a felső szólamban egy–egy alterált hanggal.
– Egyszerű, rövid XX. századi tonális dallamok, dallamrészletek írása emlékezetből.
– Hangzatok lejegyzése hallás után, felépítés, felismerés kottaképről.
– Kánonok éneklése a klasszikus és romantikus korból.
Rögtönzés
– Dallamokhoz funkciójelző alsó szólam éneklése.
– Egyszerű periódusok zenei anyagának variálása a klasszikus művekben előforduló zenei elemekkel (késleltetés, figuráció, kromatika stb.).
– Periódusok rögtönzése megadott támpontok alapján.
Zenehallgatás
– A zenei kifejezőeszközök megfigyelése a romantikus zenében.
– Új hangnemi rokonságok, harmóniakapcsolatok, formai bővítések.
– A programzene eszközeinek felismerése: a hangulati elemek előtérbe kerülése, a zenekari hangzás bővülése.
– Új hangszerek, hangszínek megjelenése.
– A programzene és a társművészetek kapcsolata.
– A tonalitás felbomlása.
– A XX. századi zene hangzásvilágának megfigyelése (pl. impresszionizmus).
– A zenei formák változásainak megfigyelése. Stílusfelismerések zenehallgatás alapján.
A zenei elemzési képesség fejlesztése
– A hangközök, hangzatok funkciós jelentősége, zenei értelmezése a bécsi klasszikus zenében.
– Az alapvető zenei összefüggések felismertetése (ritmika, dallam, harmónia, funkció, forma).
– A kisformák és a triós forma önálló elemzése kottakép (és hallás) alapján.
– Bartók Béla Mikrokozmosz sorozatából megismert fordulatok megfigyelése (pl. növekedés, fogyás, pont, vonal, moll és dúr bitonalitása stb.).
Zenei szakkifejezések ismerete
– Komplementer, osztinató ritmus.
– Modális hangsorok.

– A hangnemek rokonsága, tercrokonság, enharmónia.
– Tonalitás, atonalitás, bitonalitás.
– Főhang, váltóhang, átmenőhang, figuráció, körülírás, késleltetés, előlegezés.
– A bővült periódusok: külső és belső bővülés.
– Zárlatok (gyenge, erős, stb), álzárlat.
– A szonáta– és a variációs forma.
– A klasszikus szimfónia tételrendje.
– Az opera dramaturgiai felépítése, zenei részei.
– A szimfonikus költemény.
– Tempó– és előadási jelzések: az elsajátított zenei anyaghoz kapcsolódóan.

Ajánlott tananyag

Dobszay László: A hangok világa V. kötet és Útmutató
Agócsy László: Zenei olvasókönyv
Molnár Antal: Klasszikus kánonok
Agócsy László: Énekeljünk, muzsikáljunk!
Péter József: 165 kánon
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetei
Németh Rudolf – Nógrádi László – Puster János: Szolfézs antológia
Forrai Miklós: Duettek I–II.
Ádám Jenő: A dal mesterei (válogatva a kötetekből)
Szabolcsi Bence: Zenetörténet
L. Bernstein: Hangverseny fiataloknak
A. Schönberg: A zeneszerzés alapjai
Frank Oszkár: Alapfokú zeneelmélet
Frank Oszkár: Hangzó zeneelmélet
Frank Oszkár: Formák, műfajok a barokk és klasszikus zenében
Frank Oszkár: A klasszikus moduláció
Frank Oszkár: Schubert dalok

Ajánlott zenehallgatási anyag:

Klasszikus szonáták, szimfóniák, versenyművek tételeinek elemző feldolgozása zenehallgatással.
A zenei kifejező eszközök megfigyelése a programzene alkotásaiban: válogatás a romantikus dalokból, kis formákból (F. Schubert: dalok, táncok, Moments musicaux darabjai, részletek R. Schumann: Jugendalbum című művéből)
Egy dalciklus (pl. Schubert: Die schöne Müllerin) vagy egy szimfonikus költemény meghallgatása, feldolgozása (pl. Muszorgszkij: Egy kiállítás képei)
Romantikus opera részletek.
A XX. századi művek hangzásvilágának bemutatása (pl. Bartók Béla kórusművei, válogatott szemelvények a Mikrokozmosz–ból, Kodály Zoltán: Epigrammák c. művéből, B. Britten népdalfeldolgozásai) alapján.

Követelmény

Tudja a tanuló a bécsi klasszikus és romantikus dallamokat kotta nélkül stílusosan énekelni, szöveggel előadni (a tanár, a csoporttárs vagy saját zongorakíséretével).
Tudja a hangnemeket 6#, 6b előjegyzésig.
Ismerje az oktávon belüli hangközöket.

Tudja a hármashangzatokat és fordításaikat (a bővített hármashangzatot alaphelyzetben), valamint a dominánsszeptim– akkordokat 3#, 3b hangnemekben elhelyezni.
Ismerje fel hallás után a dúr és moll hármashangzatok megfordításait, valamint a dominánsszeptim–akkordot.
Ismerje a szűkített szeptim– hangzat felépítését.
Tudjon – a tanultaknál jóval könnyebb dallamot – lapról olvasni.
Legyen képes a tanult anyagnál könnyebb periódus terjedelmű dallamot szólam kiegészítésekkel lejegyezni funkciót jelző basszussal együtt.
Tudjon megadott könnyű, periódusterjedelmű dallamot befejezni.
Ismerje a klasszikus, romantikus kor fontosabb zenei stílusjegyeit.
Tudjon felsorolni a megismert zenei korokból zeneszerzőket, műveket.
Ismerje a megtanult zenei formák jellemzőit.
Tudja ismereteit a hangszeres repertoárja elemzésére is alkalmazni.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
– A műzenei szemelvények, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.
– Egy klasszikus kisforma elemzése (csoportos és egyéni munkával, tanári irányítással).
– Stílusfelismerés hangzó anyag alapján.

6. évfolyam „A” tagozat
Fejlesztési feladatok
– A zenei élményanyag bővítése.
– Betekintés a reneszánsz zene művészetébe.
– A barokk zene stílusjegyeinek, főbb műfajainak, zeneszerzőinek alaposabb megismerése.
– További ismerkedés a XX. századi zene hangzás– és formavilágával, elsősorban a folklórizmus és a neoklasszicizmus törekvéseivel (valamint a dodekafónia és más irányzatokkal a csoport képességeitől függően).
– A hat évfolyam műzenei és népzenei ismeretanyagának ismétlése, rendszerezése.
– Az önálló elemzői munka készségének fejlesztése.
Ismeretanyag és hallásfejlesztés
– Reneszánsz vokális és hangszeres művek, barokk áriák, táncformák, színpadi betétdalok, vokális és énekelhető hangszeres művek, szemelvények, énekes megszólaltatása kottakép alapján.
– A jellegzetes barokk fordulatok (komplementer ritmika, hemiola – imitáció, szekvencia, ellenmozgás) megfigyeltetése, felismerése.
– A művek harmóniai vázának megszólaltatása hangközmenetek, hangzatmenetek éneklésével.
– Homofon és könnyű polifon többszólamúság éneklése és kamarazene–szerű megszólaltatása (a tanulók hangszeres előadásában).
– Kánonok éneklése, megszólaltatása hangszerekkel is.
– A XX. századi művek éneklése, hangszeres megszólaltatása, feldolgozása során a pentatónia, a modális hangsorok, egészhangú skála, akusztikus skála, kvartépítkezés, bitonalitás, tizenkétfokúság, cluster megfigyelése, felfedezése.

Hangközök:

– A hangközök további gyakorlása, hallási elmélyítése. a hangközök rendszerezése.
– A szűkített kvart fogalma.
– Az enharmónia.
Hangzatok:
– Az eddigiek gyakorlása, elsősorban hallási elmélyítése.
Zenei olvasás, írás
– Reneszánsz zenei szemelvények, moduláló barokk és bécsi klasszikus dallamok olvasása.
– Könnyű XX. századi szemelvények éneklése.
– A zenei íráskészség segítése hallás utáni elemzésekkel.
– Könnyű barokk és klasszikus kétszólamúság lejegyzése hallás után.
– Memorizálás kottakép valamint hallás után.
Rögtönzés
– Dallam– és ritmus kiegészítés.
– Adott dallamhoz funkciós basszus éneklése.
– Dodekafon dallamok szerkesztése, komponálása hangszeren.
– XX. századi effektusok kipróbálása hangszeren.
Zenehallgatás
– A reneszánsz zene harmóniáinak, szerkesztésmódjának megfigyelése, hangszereinek bemutatása, felismerése a hallgatott művekben.
– A régi barokk hangszerek jellegzetes hangzásának megismerése.
– A barokk zenekar hangszerei. Continuo.
– A zenekar concertáló szólamcsoportjainak megfigyelése hallás után.
– A zenei dramaturgia az oratórikus művekben.
– A barokk táncok a szvitekben.
– A barokk variáció megfigyelése zenehallgatással.
– A XX. század néhány kiemelkedő magyar alkotásának elemző megismerése, a magyar népzenei elemek megfigyelése e művekben.
– A zeneművészet korszakainak összefoglaló rendszerezése.
– Stílusfelismerések zenehallgatás alapján.
Zenei szakkifejezések ismerete
– Hemiola, komplementer ritmus.
– Számozott basszus, continuo.
– Imitáció, tonális és reális válasz. Fuga.
– Motetta, madrigál, mise.
– Tonalitás, bitonalitás, politonalitás.
– Akusztikus skála, egészhangú skála, tizenkétfokúság, cluster.
– Szvit, opera, kantáta, oratórium, korál, recitativo, ária.
– A barokk versenymű. concerto grosso, concertálás.
– A szvit és a barokk táncok (allemande, courante, sarabande, gigue, menüett, gavotte).
– Barokk variáció (passacaglia, chaconne, folia).
– Tempó– és előadási jelek: a zenei anyaghoz kapcsolódóan.
Zenei elemzési képesség
– Az alapvető zenei összefüggések felismerése, (ritmika, dallam, funkció, harmónia, forma), a zenei gondolkodás és elemzési képesség alakítása hallás és kottaképi megfigyelés alapján.

– Önálló elemzés (pl. klasszikus kis formák elemzése lehetőleg hallás után, nagyobb lélegzetű formák elemzése kottakép alapján, tanári irányítással).

Ajánlott tananyag

Magyar népdalok.

Reneszánsz kórusművek, hangszeres táncok énekelhető szemelvényei.

Dobszay László: A hangok világa VI. kötet és Útmutató

Agócsy László: Énekeljünk, muzsikáljunk!

Németh Rudolf – Nógrádi László – Puster János: Szolfézs antológia

Kodály Zoltán: 15 kétszólamú énekgyakorlat

Kodály Zoltán: 66 kétszólamú énekgyakorlat

Kodály Zoltán – Vargyas Lajos: Magyar népzene

Dobszay László: A magyar dal könyve

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I–II.

Forrai Miklós: Duettek I–II.

Bartók Béla: Mikrokozmosz

Bartók Béla: Gyermekeknek

Bartók Béla: 27 egyneműkar

Kodály Zoltán: Gyermek– és nőikarok

Máriássi István: Bevezetés a barokk zene világába

Agócsy László: Bach olvasókönyv

Frank Oszkár: Formák, műfajok a barokk és klasszikus zenében

Frank Oszkár: A funkciós zene harmónia– és formavilága

Frank Oszkár: A klasszikus moduláció

Frank Oszkár: Bevezetés a Mikrokozmosz világába

Kortárs zeneszerzők hangszeres darabjai a tanulók repertoárjából

Párkai István: Modern kórusetűdök (Népművelési Intézet)

Nógrádi László – Papp Károlyné – Spiegel Marianna: Dallamírási feladatok I–II.

Nógrádi László – P. Vesztróczi Judit – Szatmári Judit: Muzsikáljunk együtt, Szolfézs 8 (kazetta és munkafüzet)

Győrffy István: Dallamírási feladatok

Barokk hangszeres és oratórikus művek, áriák, színpadi betétdalok, opera részletek. (Válogatva J. S. Bach, H. Purcell, G. F. Händel, A. Vivaldi műveiből)

Ajánlott zenehallgatási anyag:

Barokk zene régi hangszereken.

XX. századi nagyobb lélegzetű mű illetve műrészlet feldolgozása.

(pl. C. Debussy: A tenger, Bartók Béla: Concerto, Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus, I. Sztravinszkij: Petruska).

Követelmény

Tudjon a tanuló kotta nélkül öt magyar népdalt, öt reneszánsz, barokk vagy klasszikus dallamot és egy művet a XX. század könnyen énekelhető szemelvényeiből, a megismert művek témáiból (elsősorban Bartók Béla és Kodály Zoltán műveiből).

A megszólaltatás legyen zeneileg pontos, stílusos, muzikális.

Ismerje a kvintkört, tudja a hangsorokat 7#, 7b előjegyzésig.

Tudjon olvasni, írni, tájékozódni 5#, 5b előjegyzésig.

Tudjon egyszerű barokk vagy klasszikus periódust lapról énekelni, kottakép, vagy hallás után memorizálni és lejegyezni.
Ismerje a hangközöket, hármashangzatokat és fordításaikat.
Legyen alapvető stílusismerete a zenetörténeti korokról.
Legyen képes önállóan gyakorolni és tanulni.
Megszerzett tudását tudja alkalmazni a hangszertanulásban.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
– A műzenei szemelvények, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.
– Klasszikus kisforma elemzése (csoportos és egyéni munkával, tanári irányítással).
– Stílusfelismerés hangzó anyag alapján.

Alapfokú évfolyamok „B" tagozat

3. évfolyam „B" tagozat
Fejlesztési feladatok
– A zenei élményanyag bővítése.
– Bevezetés a klasszikus zene forma– és harmóniavilágába európai többszólamú népdalok, majd műzenei szemelvények megismerése.
– Tájékozódás és gyakorlás az abszolút rendszerben – főképpen a dúr és moll tonalitáson belül.
– A többszólamúság, társas zenélés készségének fejlesztése funkciós művek alapján.
– A zenei kifejezőkészség és ízlés formálása.
– A zenei pályára készülő tanulók intenzív felkészítése.
Ritmikai ismeretek, készségfejlesztés
– Kis éles, kis nyújtott ritmusok és a nyolcad triola további gyakorlása.
– Nyolcad és tizenhatod felütés.
– 3/8, 6/8. Pontozás, átkötés 6/8–ban is.
– Ritmusmotívumok írása emlékezetből, hallás után 6/8–ban is.
– A mazurka és siciliano ritmus jellemzőinek megfigyelése.
– Ritmusgyakorlatok egy és két szólamban.
Dallami ismeretek, készségfejlesztés
– A módosított hangok: fi, szi, di, ri és ta gyakorlása népzenei és műzenei olvasási (vagy memoriter) anyagon.
– Az alterált hangokkal dallamfordulatok visszaéneklése hallás után.
– Más népek népzenéjének többszólamú megszólaltatása.
– Hangszerkíséretes dalok (tanári kísérettel).
– Kánonok éneklése.
– Kürtmenetek, hangközmenetek, kétszólamú funkciós részletek megszólaltatása énekléssel és egyéni hangszerjátékkal is.
– T–D–T, T–S–D–T kapcsolatok.
– Funkciós főhangok éneklése a dallamhoz szolmizálva és ábécés nevekkel.
Hangközök:
– Az előző évben tanult hangközök gyakorlása, felismerés hallás után és kottaképről. Építés.

– Új ismeretek: a kis és nagy szeptim, oldással.
– Bővített kvart, szűkített, bővített kvint, oldással.
– A hangközök megfordításai.
– Könnyű hangközmenetek feldolgozása énekléssel.
Hangzatok:
– Az alaphelyzetű hármashangzatok felismerése hallás után felbontásban vagy együtthangzásban.
– Építésük, felismerésük kottaképről.
– A hármashangzatok megfordításának elve, a dúr és moll hangzat fordításai.
– Hallásgyakorlatok felbontásban, együtthangzásban.
– A dominánsszeptim hangzat megfigyelése.
Hangsorok:
– Dúrok, mollok, vezetőhangok 4#, 4b előjegyzésig.
– Azonos alapú dúr és moll.
– A hangnemi kitérés és moduláció megfigyeltetése.
A formaérzék fejlesztése:
– A periódus részeinek, zenei anyagának értelmezése, nyitás – zárás.
– Kis kéttagú–, háromtagú forma, triós forma.
– A kisformák hallás utáni felismerése.
Zenei olvasás, írás
– Olvasógyakorlatok szolmizálva, alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkel.
– Könnyű régi stílusú és új stílusú magyar népdalok lejegyzése.
– Hangközök, hármashangzatok felismerése, lejegyzése együtthangzásban vagy felbontásban.
– Hangközmenetek éneklése felbontással is, lejegyzése hallás után.
– Könnyű periódusok olvasása, memorizálása kottaképről, – írás emlékezetből vagy hallás után.
– A helyes kétszólamú kottaírás.
Rögtönzés
– Adott dallamhoz tercmenet, kürtmenet szerkesztése.
– Periódusok kiegészítése: zárások, adott előtaghoz utótag (A–Av, A–B).
– Periodizáló dallamokhoz egy–egy kísérőhang éneklése.
Zenehallgatás
– Magyar és más népek táncai a műzenében.
– Barokk, klasszikus táncok – elsősorban a tanulók hangszeres darabjaiból.
– A hangszerelés, a dinamika – mint a zenei kifejezés eszközei.
– A kamarazenekar, a szimfonikus zenekar a bécsi klasszikus korban.
Zenei szakkifejezések
– Augmentálás, diminuálás.
– Mazurka és siciliano ritmus.
– Azonos alapú dúr és moll hangsor.
– Kvintoszlop.
– Kürtmenet.
– Funkciók.
– Hangnemi kitérés, moduláció, orgonapont.
– Periódus, kéttagú–, háromtagú forma, triós forma, Da Capo.
– Duett, duó, tercett, trió.

– Partitúra.
– A régi stílusú és új stílusú népdalok.
– A tanult zenei anyagban előforduló előadási jelek és tempójelzések.
Ajánlott tananyag
Más népek funkciós népzenéje: egyszerű tercelő, kürtmenetes stb. kísérőszólammal vagy hangszerkísérettel.
Könnyű szemelvények a bécsi klasszikus zeneszerzők műveiből, darabok a tanulók hangszeres anyagából is.
Két–három–négyszólamú könnyű kánonok.
Dobszay László: A hangok világa III. és IV. kötet, Útmutatók
Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I. II.
Bárdos Lajos: Írások népzenénkről
J. Irsai Vera: Szolfézs példatár II.
Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok
Forrai Katalin: Európai gyermekdalok
Kodály Zoltán: Válogatott biciniumok
Kodály Zoltán: Énekeljünk tisztán
Szőnyi Erzsébet: Biciniumok
Szőnyi Erzsébet: A zenei– olvasás írás gyakorlófüzetei
Péter József: 165 kánon
Bárdos Lajos: 70 kánon
Bárdos Lajos: Európa peremén
Németh– Nógrádi– Puster: Szolfézs antológia
Kerényi M. György: Százszínű csokor
Sulyok Gizella: Pilletánc II.–III.
Nógrádi László – Papp Károlyné – Spiegel Marianna: Dallamírási feladatok I. (Aelia Sabina Alapítvány, Budapest)
Györffy István: Dallamdiktálás
Kezdők zongoramuzsikája (J. S. Bach, Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Weber)
Ajánlott zenehallgatási anyag:
Magyar és más népek táncai a műzenében (elsősorban a bécsi klasszikusok hangszeres táncai, valamint F. Chopin, A. Dvořák, B. Smetana, P. I. Csajkovszkij, J. Brahms, M. Ravel művei). Szemelvények a bécsi klasszikus zeneszerzők műveiből: dalok, opera és szimfónia részletek.
Követelmény
Tudjon a tanuló tíz dallamot, kánont, dalokat más népek zenéjéből, illetve a bécsi klasszikus korból előadni. A megszólaltatás legyen stílusos és muzikális.
Tudjon folyamatosan 6/8–os ütemben ritmust olvasni, egyszerű 4–8 ütem terjedelmű dallamot lejegyezni, könnyű 4–8 ütem terjedelmű dallamot memorizálni.
Dalokat, dallamfordulatokat kottából énekelni szolmizálva, alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkel a tanult hangnemekben.
Tudjon magyar népdalokat szöveggel lejegyezni.
Tudja a dúr, moll hangsorokat (vezetőhangokat) 4#, 4b előjegyzésig, tudja a hangnemeket kottakép alapján megállapítani.
Ismerje fel hallás után a kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart, tiszta kvint, kis és nagy

szext, kis és nagy szeptim és tiszta oktáv hangközöket.
Tudja kottaképről azonosítani és felépíteni a kis és nagy szeptim, a bővített kvart, a szűkített és bővített kvint hangközöket.
Ismerje fel hallás után az alaphelyzetű dúr, moll, szűkített és bővített hármashangzatokat; tudja kottaképről azonosítani és adott hangra szerkeszteni.
Ismerje a funkciókat, a periódus és a kisformák felépítését.
Ismerje a bécsi klasszikus zeneszerzőket.
Tudja ismereteit alkalmazni hangszertanulása során is.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
– A tanult zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával

4. évfolyam „B" tagozat
Fejlesztési feladatok
– Zenei élményanyag bővítése.
– A periodizáló és funkciós zenei gondolkodás megismertetése a bécsi klasszikusok művei alapján.
– A többszólamú éneklési készség fejlesztése.
– A tanult magyar népzenei anyag bővítése modális és a dunántúli pentaton hangkészletű dalokkal.
– A zenei elemző képesség fejlesztése.
– A zenei pályára készülők emeltszintű felkészítése.
Zenei ismeretek és hallásfejlesztés
– Az előző évek készségfejlesztési eredményeinek átfogó (globális) alkalmazása.
– A belső hallás és a zenei memória további intenzív fejlesztése.
– Átkötés, pontozás, harminckettedek elsajátítása, gyakorlása.
– Az alla breve további gyakorlása.
– A népzenei anyagban arányok, szimmetriák, aszimmetriák megfigyelése.
– 5/8, 8/8 (3+3+2) gyakorlása ritmusfeladatokkal.
– Műdalok éneklése zongorakísérettel (tanár, esetleg tanuló közreműködésével).
– Kétszólamú vagy hangszerkíséretes klasszikus művek éneklése, megfigyeltetése, elemzése.
– A módosított szolmizációs hangok gyakorlása (di, ri, fi, szi, ta, ma) hangok énekléssel, különböző fordulatokban.
– Alterált hangok, mint a díszítés, és mint a hangnemváltás eszközei.
– A kromatika megfigyelése.
– Kromatikus fordulatok gyakorlása énekléssel: lapról olvasási anyagban és hallás után.
– A késleltetés megismertetése.
– A nyolcütemes klasszikus periódusforma dallam– és ritmusfordulatai.
– Dallami variánsok, figuráció.
– Könnyű hangközmenetek éneklése szolmizálva és ábécés névvel.
– Hangközmenetek megszólaltatása egyéni éneklés és zongora együtthangzásával is.
Transzponálás a tanult hangnemekbe.
– A klasszikus dúr és moll zene funkciós rendjének gyakorlása.
– T–D–T; T–S–D–T kapcsolatok.
– T–D funkcióváltás felismerése hallás után.
– Funkciós kisérőszólam éneklése a dallamhoz, szolmizálva és ábécés nevekkel.

– A funkciójelző basszus árnyaltabb használata.
– Maggiore– minore kapcsolatok, dallamok transzformálása.
– Kitérés, moduláció a domináns hangnembe.
– Két– és többszólamú vokális művek megszólaltatása különféle hangszeres együttesekkel is.
– A hangközök rendszerezése.
– A tiszta, kis és nagy hangközök éneklése, felismerése és megnevezése ábécés nevekkel az eddigi hangnemekben.
– A bővített kvart és szűkített kvint éneklése oldással a tanult hangnemekben.
– Könnyű hangközmenetek éneklése szolmizálva, megnevezése ábécés nevekkel, lapról olvasása, írása hallás után.
– A dúr és moll hármashangzatok alaphelyzetben és fordításokban.
– A szűkített és bővített hármashangzatok alaphelyzetben, oldással.
– A dominánsszeptim oldással dúrban és mollban; éneklés szolmizálva és ábécés nevekkel, felismerés felbontásban vagy együtthangzásban, felismerés kottakép alapján is, építés.
– A hangközök, hangzatok funkciós jelentősége, zenei értelmezése.
– Dúr és moll hangsorok 5#, 5b előjegyzésig.
– Modális hangsorok elsajátítása, felismerése kottakép alapján.
A formaérzék fejlesztése:
– Zárlatok: fél– és egész–zárlat. álzárlat.
– A klasszikus (és romantikus) dal, a két– és háromtagú kis formák, visszatéréses típusok megfigyelése.
– Triós forma, rondó–, szonátaforma megismerése (könnyű szonatinákon keresztül).
Zenei olvasás, írás
– Könnyű periódusok lapról éneklése.
– Könnyű hangközmenetek lejegyzése hallás után.
– A kétszólamú írás bevezetése (a kísérő szólamban funkciós főhangokkal).
– Könnyű periódusok lejegyzése (funkciót jelző basszussal).
– Népdalok lejegyzése szöveggel, énekes diktálás után.
– A kétszólamú művek megszólaltatása ének–hangszer előadásban is.
Zenehallgatás
– A ritmikai, dallami és harmóniai elemek szerepe a zenei kifejezésben (alteráció, késleltetés, hangzatfelbontások, kromatika, funkciók, zárlatok: feszültség – oldás, hangnemi kitérés, moduláció).
– A bécsi klasszikus zene előadói gyakorlatának megfigyelése.
– A szonátaforma megismerése, elemzése zenehallgatással is.
– A kis formák felismerése hallás után.
Rögtönzés
– Ritmuskíséret rögtönzése aszimmetrikus népdalokhoz.
– Osztinátók.
– Periódus kiegészítése: megadott előtaghoz utótag rögtönzése (A–Av, A–B).
– Periódusok zenei anyagának variálása a megismert ritmikai és dallami elemekkel (hangzatfelbontás, kromatika, késleltetés stb.).
– Funkciójelző basszus szólam rögtönzése ismert periódushoz dúrban, mollban.
A zenei elemző képesség fejlesztése:

– A tanult ismeretek alkalmazása a zeneművek feldolgozása során.
– A hangközök, hangzatok funkciós jelentősége, zenei értelmezése.
– A stílusjegyek és az alapvető zenei összefüggések megfigyeltetése (ritmika, dallam, funkció, harmónia, forma).

Zenei szakkifejezések ismerete
– Hangnemi rokonságok, maggiore– minore, a hangnemi kitérés, moduláció.
– Hangközfordítások, hangzatfordítások.
– Tritonusz.
– Figuráció.
– Alteráció, kromatika.
– Funkciók, funkciós vonzás, funkciós főhangok.
– Késleltetés.
– Kadencia, fél– és egész–zárlat, álzárlat.
– Előjáték, utójáték, visszatérés, coda.
– Homofon, polifon szerkesztési mód.
– Imitáció.
– Orgonapont.
– Hangszeres és vokális zene.
– Dal, opera, ária, szimfónia.
– Kamarazene, duó, duett, trió, tercett, kvartett, kvintett.
– Kisformák.
– Triós forma, szonátaforma, rondóforma, variáció.
– Bécsi klasszikusok, Köchel–jegyzék, opus.
– A tanult zenei anyagban előforduló előadási jelek és tempójelzések.
Ajánlott tananyag
Bécsi klasszikus hangszerkíséretes dalok, duettek.
Jól énekelhető szemelvények (témák) a szonátaforma, a szimfónia menüett tételének (triós forma) és az opera és a kamarazene megismeréséhez.
Könnyű XX. századi dal, kórusmű vagy éneklésre alkalmas hangszeres darab.
Kodály Zoltán: Biciniumok
Darabok Bartók Béla Mikrokozmosz sorozatából.
Dobszay László: A hangok világa IV. és V. kötet, Útmutatók
J. Irsai Vera: Énekeljünk, muzsikáljunk
Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény
Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok
Ádám Jenő: A dal mesterei (válogatva a kötetekből)
Kodály Zoltán: Biciniumok
Szőnyi Erzsébet: Biciniumok
Szőnyi Erzsébet: A zenei olvasás írás gyakorlófüzetei
Német–Nógrádi–Puster: Szolfézs antológia
Legányné Hegyi Erzsébet: Énektanár képzés Kodály Zoltán pedagógiai művei alapján

Molnár Antal: Klasszikus kánonok
Péter József: 165 kánon
W. A. Mozart: 30 kánon
Bárdos Lajos: 70 kánon
Molnár Antal: Klasszikus kánonok
Frank Oszkár: Formák, műfajok a barokk és klasszikus zenében
Győrffy István: Dallamírási feladatok
Nógrádi László – Papp Károlyné – Spiegel Marianna: Dallamírási feladatok I.
Ajánlott zenehallgatási anyag:
J. Haydn, W. A. Mozart, L. Beethoven dalok, hangszeres táncok. Kamaraművek. Opera részletek. Hangszeres szonáta és rondó megfigyelése hallás után is.
Követelmény
Tudjon a tanuló tíz bécsi klasszikus dallamot, öt magyar népdalt és két Kodály biciniumot énekelni. A megszólaltatás legyen stílusos és muzikális.
Ismerje a kvintoszlopot 5#, 5b előjegyzésig.
Ismerje fel hallás után a tanult hangközöket, tudja azokat felépíteni a tanult hangnemekben.
Tudjon lejegyezni egyszerű hangközmenetet.
Ismerje fel hallás után a négyféle hármashangzatot, a dúr és moll hármashangzatok fordításait valamint a dominánsszeptim hangzatot.
Tudja megadott hangnemben énekelni ábécés nevekkel és felismerni kottaképről is.
Ismerje a funkciós főhangokat dúrban és mollban.
Tudja az ezekre építhető hármashangzatokat.
Ismerje fel a T–D funkcióváltozást hallás után.
Tudjon könnyű, funkciós főhangokkal kísért kétszólamú dallamot lejegyezni,
Tudjon könnyű dallamot lapról olvasni szolmizálva és ábécés nevekkel,
Tudjon könnyű periódusnyi dallamot memorizálni kottakép vagy hallás alapján.
Tudja használni a zenei szakkifejezéseket.
Ismereteit tudja alkalmazni hangszeres tanulmányai során is.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
– A memoriter anyag egyéni bemutatással.
– A műzenei szemelvények, ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával

5. évfolyam „B” tagozat
Fejlesztési feladatok
– A bécsi klasszikus zene periodizáló és funkciós gondolkodásának elmélyítése nagyobb lélegzetű formákkal.
– Betekintés a romantikus zeneirodalomba.
– Ismerkedés a XX. századi zene hangzásvilágával.
– Az eddig elsajátított magyar népdalkincs bővítése.
– Tudatos zenehallgatásra nevelés.
Ismeretanyag, hallásfejlesztés
– Az előző évfolyamban tanult ritmusok további gyakorlása, alkalmazása.

– Nyolcad szinkópa, tizenhatod triola és változataik, szinkópaláncok, ritmusgyakorlatok.
– Augmentálás, diminuálás.
– Aszimmetrikus ritmusok megfigyelése, gyakorlása, elsajátítása.
– Klasszikus és romantikus dalok, duettek, megszólaltatása.
– Klasszikus kánonok éneklése.
– Alterált fordulatok gyakorlása lapról olvasással, memorizálással.
– Az alterációk szerepének megfigyelése, enharmónia.
– Könnyű klasszikus, romantikus és XX. századi dalok, énekelhető szemelvények, kórusművek elsajátítása olvasással, énekléssel, memorizálással.
– Két– vagy többszólamú vokális művek megszólaltatása különféle hangszeres együttesekkel is.
– A szűkített szeptim, a nóna és decima hangköz fogalma, gyakorlása.
– A belső hangközhallás intenzív fejlesztése, törekvés a szolmizáció, fokozatos elhagyására.
– Hangközmenetek (hangnemi kitéréses is) éneklése, szolmizálva, ábécés névvel.
– A hangközök zenei szerepének megfigyelése (alterációk és funkciók).
– A dallam és funkciós kíséret megfigyeltetése, éneklése.
Hangzatok:
– Az eddig tanultak hallási elmélyítése.
– A szűkített hármashangzat megfordításai. Oldás dúrban és mollban.
– A szűkített szeptimhangzat felépítése, oldása.
– A dúr és moll hangsor minden fokára (kiemelten a funkciós főhangokra épített hármashangzatok).
– A fá mint domináns basszushang (az V2 – I6 kapcsolat megfigyeltetése a fokszám tudatosítása nélkül).
– Egyszerű hangzatmenetek éneklése, lejegyzése.
– A hangközök és hangzatok funkciós jelentőségének megfigyelése.
Hangsorok:
– Dúrok, mollok, vezetőhangok 7#, 7b előjegyzésig, a kvintkör.
– A modális hangsorok jellemzőinek elsajátítása, éneklés, felismerés, gyakorlása 5#, 5b előjegyzésig.
– Hangnemi rokonságok.
A formaérzék fejlesztése
– Rendhagyó periódusok egyszerű két– és háromtagú klasszikus formák éneklése, elemzése.
– Az álzárlat, mint a bővítés eszköze.
– A szonátaforma alaposabb ismerete.
Zenei olvasás, írás
– Könnyű, klasszikus, alterációs fordulatokat tartalmazó, moduláló periódusok lapról éneklése szolmizálva, alkalmi hangzóval (szöveggel) és ábécés névvel.
– Hangköz–, hangzatmenetek éneklése, lejegyzése.
– Műdalok olvasása hangszerkísérettel (tanár, esetleg tanuló közreműködésével).
– Részletek éneklése, elemzése Bartók Béla Mikrokozmosz c. művéből.
– Könnyű alterációs fordulatokat tartalmazó nyolcütemes klasszikus periódusok lejegyzése (funkciós basszussal).
– Memorizálás kottakép, valamint hallás után.
– Hangközmenetek, hangzatmenetek, könnyű kétszólamú szemelvények ének–zongorás

megszólaltatása egyénileg is.
– Könnyű XX. századi kórusművek, énekelhető szemelvények megszólaltatása.
Rögtönzés
– Teljes periódusok rögtönzése megadott támpontok alapján.
– Változatosabb funkciójelző basszus–szólam éneklése dallamhoz.
– Egyszerű, megadott periódusok zenei anyagának variálása a megismert klasszikus zenei elemekkel.

A zenei elemző képesség fejlesztése:
– Hangnemi kitérés és moduláció megfigyelése a domináns és párhuzamos hangnembe.
– A tanult ismeretek alkalmazása a zeneművek feldolgozása során.
– A hangközök, hangzatok funkciós jelentősége, zenei értelmezése.
– A stílusjegyek felismerése és az alapvető zenei összefüggések megfigyeltetése (ritmika, dallam, funkció, harmónia, forma).
– Bartók Béla Mikrokozmosz sorozatból megismert fordulatok megfigyelése (pl. növekedés, fogyás, pont, vonal, dúr, moll bitonalitása).
Zenehallgatás
– A klasszikus szonáták, szimfóniák versenyművek tételeinek formai megfigyelése hallás után is.
– Variációk, variációs tételek – későbbi korokból is.
– Kamarazenei együttesek megismerése: duó, trió, kvartett, kvintett.
– Romantikus dalok és kis formák zenei (hangszeres karakterdarabok) kifejezőeszközeinek megfigyelése.
– Válogatás XX. századi művekből (pl. Bartók Béla: Concerto).
– Stílusfelismerések zenehallgatás alapján.
Zenei szakkifejezések
– A hangnemi rokonság.
– Főhang, váltóhang, átmenőhang, figuráció, körülírás, késleltetés, előlegezés.
– Bővült periódusok, külső és belső bővülés, nagy– és kisütemes írásmód.
– Zárlatok (gyenge, erős, stb. álzárlat).
– Klasszikus táncok.
– A szonáta– és a variációs forma.
– A klasszikus szimfónia, versenymű.
– Az opera, nyitány, ária, recitativo.
– Prozódia.
– Tempó– és előadási jelzések: az elsajátított zenei anyag szerint.
Ajánlott tananyag
Klasszikus dalok, duettek, tercettek, kórusrészletek válogatása énekes megszólaltatáshoz.
A klasszikus stílushoz közelálló romantikus műdalok és szemelvények.
Könnyű, első sorban vokális XX. századi művek.
Aszimmetrikus metrumú magyar népdalok.
Dobszay László: A hangok világa V. kötet és Útmutató
Agócsy László: Zenei olvasókönyv
J. Irsai Vera: Énekeljünk, muzsikáljunk

Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény
Kodály Zoltán: 66 kétszólamú énekgyakorlat
Kodály Zoltán: 77 kétszólamú énekgyakorlat
Molnár Antal: Klasszikus kánonok
Agócsy László: Énekeljünk, muzsikáljunk!
Péter József: 165 kánon
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetei
Legányné Hegyi Erzsébet: Énektanár–képzés Kodály Zoltán pedagógiai művei alapján
Németh Rudolf – Nógrádi László – Puster János: Szolfézs antológia
Forrai Miklós: Duettek I–II.
Ádám Jenő: A dal mesterei (válogatva a kötetekből)
A. Schönberg: A zeneszerzés alapjai
Frank Oszkár: Alapfokú zeneelmélet
Frank Oszkár: Hangzó zeneelmélet
Frank Oszkár: Formák, műfajok a barokk és klasszikus zenében.
Frank Oszkár: A klasszikus moduláció
Frank Oszkár: Schubert dalok
Győrffy István: Dallamírási feladatok
Nógrádi László – Papp Károlyné – Spiegel Marianna: Dallamírási feladatok I. II. kötet.

Követelmény

Tudjon a tanuló tíz bécsi klasszikus és romantikus dallamot énekelni és szöveggel előadni, a megszólaltatás legyen stílusos és muzikális.
Ismerje a kvintkört.
Ismerje fel a hangközöket a tiszta prímtől a nagy decimáig, hallás után, együtthangzásban és kottaképről.
Tudja a hármashangzatokat, fordításaikat és a tanult négyeshangzatokat 5#, 5b előjegyzésig a dúr és moll hangsorokban.
Ismerje fel hallás után a dúr, moll és szűkített hármashangzatokat és megfordításaikat; az alaphelyzetű bővített hármashangzatot, valamint a dominánsszeptim– és a szűkített szeptimhangzatot együtthangzásban vagy felbontásban.
Tudjon hallás után lejegyezni:
– alterációt tartalmazó hangközmenetet,
– egyszerű hangzatmenetet,
– bécsi klasszikus periódus funkciót jelző, változatos alsó szólammal.
Tudjon
– lapról énekelni (stílusosan, muzikálisan) a tanult anyagnál könnyebb dallamot (4#, 4b előjegyzésig) szolmizálva, vagy alkalmi hangzókkal és ábécés nevekkel
– a tanult anyagnál könnyebb periódusnyi dallamot kottaképről vagy hallás után memorizálni, – adott periódus előtagjához utótagot rögtönözni,
– ismerje fel hallás után a funkcióváltozásokat,
– ismerjen fel hallás után egyszerű műzenei formákat (kis két– és háromtagúság, da capo stb.),
– legyen képes önálló elemzésre hallás után a tanult formákban.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással,
– A memoriter anyagból egyéni bemutatás,
– A műzenei szemelvények, ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával.

6. évfolyam „B" tagozat

Fejlesztési feladatok

– A zenei élményanyag bővítése.
– A barokk zene alapvető stílusjegyeinek megismerése.
– A zenei pályára készülő tanulók zenei készségeinek fejlesztése.
– A továbbtanuláshoz szükséges ismeretek rendszerezése.
– Az önálló gyakorlás – tanulás, elemzés képességének kialakítása.

Ismeretanyag, készségfejlesztés

– A hallás utáni megfigyelőképesség fejlesztése.
– Klasszikus és barokk áriák, színpadi betétdalok, vokális és énekelhető hangszeres művek, szemelvények megszólaltatása kottakép alapján.
– A hangnemi kitérés és moduláció megfigyelése.
– A klasszikus zárlatok megfigyelése, éneklése.
– Rendhagyó klasszikus periódusok elemzése.
– Kisütemes és nagyütemes periódusok, „fordított" periódusok.
– Imitáció, tonális és reális válasz.
– Jellegzetes barokk fordulatok (szekvencia, ellenmozgás, komplementer ritmus) megfigyelése, hangoztatása, éneklése.
– Betekintés a XX. századi zene formavilágába: dalok, művek témáinak, memorizálása.
– A XX. századi művek feldolgozása: egészhangú skála, akusztikus skála, kvartépítkezés, tizenkétfokúság, cluster fogalmainak megismerése.
– Az eddig tanult hangközök rendszerezése, gyakorlása.
– Hangköz– és hangzatmenetek további gyakorlása.
– Könnyű Reihe megszólaltatása hangszeren.
– Intenzív hangközhallás fejlesztés a szolmizáció fokozatos elhagyása érdekében.
– A hármashangzatok és fordításaik gyakorlása, abszolút rendszerbe helyezése.
– A bővített hármashangzat fordításai (oldással).
– A dominánsszeptim– és szűkített szeptimhangzat gyakorlása oldással.
– A fentiek éneklése szolmizálva, ábécés nevekkel tonalitásban, tonalitáson kívül, azonos alsó hangokra is.

Zenei olvasás, írás

– Alterációt, hangnemi kitérést, modulációt tartalmazó klasszikus periódusok, barokk dallamok lapról olvasása, éneklése szolmizálva, alkalmi hangzókkal (szöveggel) és ábécés nevekkel.
– Könnyű XX. századi szemelvények éneklése, lehetőleg ábécés nevekkel.
– Hangköz– és hangzatmenetek éneklése szolmizálva, ábécés nevekkel, lejegyzése hallás után.
– Kétszólamú, bővülést, hangnemi kitérést, esetleg modulációt tartalmazó klasszikus periódusok lejegyzése.

– Népdalok lejegyzése énekes diktálás után szöveggel.
– Memorizálási feladatok kottakép, valamint hallás után.
– Funkciójelzéses dallamok, egyenletes ritmusú – hangnemi kitérést tartalmazó – kétszólamú menetek ének–zongorás megszólaltatása egyénileg is.
– Homofon és könnyű polifon többszólamúság énekelve és hangszereken előadva is.
– Hangszerkíséretes műdalok, áriák két– vagy többszólamú vokális művek megszólaltatása különféle hangszeres együttesekkel is.
– Könnyű XX. századi kórusművek, énekelhető szemelvények megszólaltatása, memorizálása.
Rögtönzés
– Periódus előtagjához moduláló utótag rögtönzése.
– Dallamhoz basszus rögtönzés.
– Egyszerű, megadott periódusok zenei anyagának variálása a megfigyelt, elsajátított klasszikus fordulatokkal.
– Improvizáció Bartók Béla Mikrokozmosz sorozatból megismert zenei elemekkel.
A zenei elemző képesség fejlesztése:
– A tanult ismeretek alkalmazása a zeneművek feldolgozása során.
– A hangközök, hangzatok funkciós jelentősége, zenei értelmezése.
– A stílusjegyek felismerése és az alapvető zenei összefüggések megfigyeltetése (ritmika, dallam, funkció, harmónia, forma).
– Bartók Béla Mikrokozmosz sorozatból megismert fordulatok megfigyelése (pl.növekedés, fogyás, pont, vonal, dúr, moll bitonalitása).
Zenei szakkifejezések
– Aautentikus, összetett zárlat.
– Poliritmika, hemiola.
– Számozott basszus.
– Tonalitás, bitonalitás, politonalitás.
– Akusztikus skála, egészhangú skála, tizenkétfokúság.
– Cluster.
– Szvit, opera, kantáta, oratórium, korál, recitativo, ária.
– A szvit jellegzetes tánctételei.
– A barokk versenymű, concertálás.
– Fuga, reális és tonális válasz.
– Opera, recitativo, ária, betétdal.
– Szonátaforma, rondóforma, variációs forma.
– A klasszikus versenymű, kadencia.
– Tempó– és előadási jelek a zenei anyaghoz kapcsolódóan.
Ajánlott tananyag
Klasszikus zenei szemelvények. Dalok, áriák, duettek, kánonok.
Barokk dalok, könnyű áriák, két– és háromszólamú vokális művek.
Reneszánsz kórusművek, táncok. Kodály Zoltán könnyebb kórusművei.
Néhány XX. századi énekes és hangszeres mű.
Magyar népdalok.
Dobszay László: A hangok világa VI. kötet és Útmutató
Agócsy László: Énekeljünk, muzsikáljunk!

Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény
Németh Rudolf – Nógrádi László – Puster János: Szolfézs antológia
Kodály Zoltán: 15 kétszólamú énekgyakorlat
Kodály Zoltán: 66 kétszólamú énekgyakorlat
Kodály Zoltán: 77 kétszólamú énekgyakorlat
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetei
Legányné Hegyi Erzsébet: Bach példatár I.
Legányné Hegyi Erzsébet: Stílusismeret II.
Kodály Zoltán – Vargyas Lajos: Magyar népzene
Dobszay László: A magyar dal könyve
Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I–II.
Forrai Miklós: Duettek I–II.
Bartók Béla: Mikrokozmosz
Bartók Béla: Gyermekeknek
Bartók Béla: 27 egyneműkar
Kodály Zoltán: Gyermek– és nőikarok
Máriássi István: Bevezetés a barokk zene világába
Agócsy László: Bach olvasókönyv
Frank Oszkár: Formák, műfajok a barokk és klasszikus zenében
Frank Oszkár: A funkciós zene harmónia– és formavilága
Frank Oszkár: A klasszikus moduláció
Frank Oszkár: Bevezetés a Mikrokozmosz világába
Kortárs zeneszerzők hangszeres darabjai a tanulók repertoárjából
Párkai István: Modern kórusetűdök (Népművelési Intézet)
Győrffy István: Dallamírási feladatok
Nógrádi László – Papp Károlyné – Spiegel Marianna: Dallamírási feladatok II– III. kötet.
Nógrádi László – P. Vesztróczi Judit – Szatmári Judit: Muzsikáljunk együtt, Szolfézs 8 (kazetta és munkafüzet)

Ajánlott zenehallgatási anyag

– Reneszánsz kórusművek
– Szvit, korál, kantáta–, passió–, oratórium–, versenymű–, operarészletek, hangszeres darabok (H. Purcell, G. F. Händel és J. S. Bach művei)
– Válogatás Bartók Béla, Kodály Zoltán kórusműveiből, hangszeres darabjaiból, I. Sztravinszkij, C. Orff műveiből, valamint magyar kortárs zeneszerzők (pl. Kurtág György) darabjaiból.

Követelmény

Tudjon a tanuló tíz periódus terjedelmű barokk és klasszikus dallamot, tíz népdalt szöveggel emlékezetből, öt művet a XX. századi könnyen énekelhető szemelvényekből (elsősorban Bartók Béla és Kodály Zoltán műveiből).
A megszólaltatás legyen stílusos és muzikális.

Ismerje

– a kvintkört, tudja a hangsorokat 7#, 7b előjegyzésig,
– a modális hangsorokat, tudja énekelni azokat ábécés nevekkel 4#, 4b előjegyzésig.

Tudja énekelni ábécés nevekkel a hangközöket, hármashangzatokat és fordításaikat, valamint a tanult négyeshangzatokat dúr és moll hangsorokban. Ismerje fel együtthangzásban hallás után.
Tudjon lejegyezni
– alterációt, hangnemi kitérést tartalmazó hangközmenetet,
– kétszólamú klasszikus vagy barokk dallamot
Tudjon lapról énekelni hasonló nehézségi fokú dallamot szolmizálva, alkalmi hangzókkal és ábécés nevekkel.
Tudjon memorizálni a tanult anyagnál könnyebb, periódusnyi dallamot kottaképről vagy hallás után.

Tudjon rögtönözni
– periódus előtaghoz utótagot,
– funkciós dallamhoz funkciójelző második szólamot.
Ismerje fel hallás után az egyszerű műzenei formákat.
Ismerje a magyar népdalok stílusköreit és stílusjegyeit.
Ismerje a szonáta–, rondó– és variációs formák felépítését.
Legyen képes az alapvető zenei összefüggések felismerésére (ritmika, dallam, funkció, harmónia, forma), önálló elemzésre
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
– A memoriter anyagból egyéni bemutatás.
– A műzenei szemelvények, ritmus– és dallami elemek, zenei ismeretek elsajátításának bemutatása csoportos és egyéni munkával

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után
„A” tagozat
Ismerje fel hallás után is kottaképről a tanult ritmusképleteket, metrumokat.
Legyen biztos tájékozottsága a relatív és abszolút rendszerben (könnyebb alterációkban is) 4#, 4b előjegyzésig.
Ismerje a
– pentaton hangsorokat.
– a dúr és moll hangsorokat 5#, 5b előjegyzésig,
– a háromféle moll hangsort,
– a kvintkört.
Ismerje fel a művek hangnemeit hangszeres anyagához kapcsolódóan is.
Legyen tájékozott a hangmagassági viszonyokban:
Tudja azonosítani a hangszeres tanulmányaihoz kapcsolódóan a tanult hangközöket, hármashangzatokat és a domináns szeptim hangzatot, ismerje fel ezeket kottakép és hallás alapján.
Ismerje a funkciós főakkordokat 4#, 4b előjegyzésig.
Tudja ezeket kottaképről azonosítani hangszeres anyagához kapcsolódóan is.
Ismerje a funkciós vonzást, a hangnemi kitérés és moduláció fogalmát.
Tudjon lejegyezni:
– rövid szótagszámú, tempo giusto magyar népdalt szöveggel,
– igen könnyű műzenei periódust funkciót jelző basszussal.

Legyen képes a fentieknek megfelelő nehézségi fokú dallamot lapról olvasni.
Ismerje és tudja kottaképről is azonosítani (hangszeres tanulmányaiban is alkalmazni):
– a magyar népzene stílusjegyeit,
– a periódus fogalmát,
– a kis formákat, a triós formát,
– a klasszikus szonátaformát,
– a rondót.
Rendelkezzék alapvető zenetörténeti tájékozottsággal: a tanulmányai során érintett zenetörténeti korok, kiemelkedő zeneszerzők, műfajok ismeretével (elsősorban a barokk és a bécsi klasszikus zenében).
Ismerje a leggyakrabban előforduló zenei kifejezéseket.
A „B" tagozat végén (az „A" tagozat követelményein felül)
A tanuló ismerje
– a kvintkört, tudja a hangsorokat 7#, 7b előjegyzésig;
– a modális hangsorokat, tudja énekelni azokat ábécés nevekkel 4#, 4b előjegyzésig.
Tudja énekelni
– ábécés nevekkel a hangközöket, hármashangzatokat és fordításaikat, valamint a tanult négyeshangzatokat dúr és moll hangsorokban.
Ismerje fel a fentieket együtthangzásban hallás után.
Tudjon lejegyezni
– hangközmenetet, kétszólamú klasszikus vagy barokk dallamot
Tudjon lapról énekelni könnyebb dallamot
Tudjon memorizálni a tanult anyagnál könnyebb, periódusnyi dallamot kottaképről vagy hallás után.
Ismerje fel hallás után az egyszerű műzenei formákat.
Ismerje a magyar népdalok stílusköreit és stílusjegyeit.
Ismerje a szonáta–, rondó– és variációs formák felépítését.
Legyen képes az alapvető zenei összefüggések felismerésére (ritmika, dallam, funkció, harmónia, forma), önálló elemzésre

A művészeti alapvizsga követelményei
A vizsga részei
Írásbeli, és/vagy szóbeli vizsga
A vizsga feladatait az iskola választja ki az A) és B) feladatsor közül vagy a helyi pedagógiai programja alapján hasonló követelményszintű feladatsort állít össze.
A vizsga tantárgya és időtartama
Szolfézs
Az írásbeli vizsga időtartama minimum 45 perc.
A szóbeli vizsga időtartama minimum 10 perc.
A vizsga tartalma
„A" tagozat
Írásbeli vizsga
A) Feladatsor
1. Teszt kérdések a zenei ismeretek köréből; 4–5 kérdés a megismert, hangsorokra, hangközökre,

hangzatokra, formai ismeretekre, stílusokra vonatkozóan
2. Könnyű klasszikus periódus mindkét szólamának lejegyzése „keretes” diktálás alapján.
Az idézet 3/4 vagy 4/4–es lüktetésű, nem moduláló, nehezebb hangközlépéseket nem tartalmaz, a felső szólamban könnyebb alteráció előfordulhat.
A tanulók számára adott: a kulcsok, az előjegyzés, a metrum, a kezdőhangok értékkel és néhány „támpont”–hang.
Az idézet zongorán tízszer hangozhat el.
3. Klasszikus zenei szemelvény elemzése hallás– és kottakép alapján. A tanuló számára adott a mű kottaképe. A szemelvény (vagy mű) kis kéttagú, vagy háromtagú forma legyen. Az elemzés szempontjai: hangnem, forma megállapítása, dallami, ritmikai, funkciós zenei történések jelölése illetve felsorolása. A művet a tanár zongorán bemutathatja.

B) feladatsor
1. Teszt kérdések a zenei ismeretek köréből; 4–5 kérdés a megismert, hangsorokra, hangközökre, hangzatokra, formai ismeretekre, stílusokra vonatkozóan
2. Egy magyar népdal dallamának lejegyzése. A népdal új stílusú, négysoros, legfeljebb 8–10–es szótagszámú, tempo giusto, izometrikus.
A tanulók számára adott a violinkulcs, az előjegyzés, a metrum és a kezdőhang értékkel.
A népdal tízszer hangozhat el a megadott abszolút magasságban, énekes előadásban.
3. Könnyű klasszikus zenei szemelvény elemzése hallás– és kottakép alapján. A tanuló számára adott a mű kottaképe. A szemelvény vagy teljes mű: kis kéttagú, vagy háromtagú forma. Az elemzés szempontjai: hangnem, forma megállapítása, dallami, ritmikai, funkciós zenei történések jelölése illetve felsorolása. A művet a tanár zongorán bemutathatja.
Mindkét feladatsorhoz ajánlott feladatlap készítése.
Szóbeli vizsga
1. Memoriter anyag:
A vizsgázó
– tudjon előadni öt népdalt,
– ismerje a dalok legfontosabb stílusjegyeit;
– tudjon megszólaltatni öt műzenei szemelvényt szóló énekléssel vagy hangszerkísérettel (saját kíséret nem kötelező),
– ismerje az énekelt darabok legfontosabb zenei jellegzetességeit.
2. A vizsgán a tanuló elemezzen egy választott hangszeres darabot, amellyel kapcsolatban a vizsgabizottság kérdéseket tehet fel a hatodik évfolyam követelményei alapján. Kottáról a tanulónak kell gondoskodnia.
A vizsga tartalma
„B"– tagozat („B”–tagozaton a vizsga mindkét része kötelező.)
Írásbeli vizsga
1. Hangközmenet: 11 hangközből álló tonális hangközmenet lejegyzése, a hangközök megnevezésével. A tanuló számára adott a violinkulcs, előjegyzés és a kezdő hangköz, elnevezéssel együtt. A hangközmenet zongorán hatszor hangozhat el.
2. Hangzatlejegyzés
10 akkord felismerése és lejegyzése adott hang(ok)ra, oldással együtt A tanuló számára adott a violinkulcs és a hangzatok alsó hangja.

A feladat zongorán hatszor hangozhat el.
3. Kétszólamú klasszikus periódus lejegyzése funkciós basszussal
Az idézet metruma 2/4, 3/4, 4/4 vagy 6/8 – változatos ritmikai, dallami fordulatokat tartalmazhat.
A tanuló számára adott: a kulcsok, az előjegyzés, a metrum és a kezdőhang értékkel.
Az idézet zongorán tízszer hangozhat el.
A feladatsorhoz ajánlott feladatlapot készíteni.
Szóbeli vizsga
1. Egyszólamú klasszikus dallam lapról éneklése rövid átnézés után, szolmizálva és hangnévvel.
Az idézet metruma 2/4, 3/4, 4/4 vagy 6/8 – változatos ritmikai, dallami fordulatokat tartalmazhat.
2. Memoriter anyag:
A vizsgázó
– tudjon élményszerűen előadni tíz népdalt,
– ismerje azok legfontosabb jellemzőit;
– tudjon megszólaltatni öt műzenei szemelvényt szóló énekléssel vagy éneklőtársakkal, ill. hangszerkísérettel (saját kíséret nem kötelező),
– ismerje az énekelt darabok legfontosabb zenei jellegzetességeit.
3. A tanuló elemezzen egy választott hangszeres darabot, amellyel kapcsolatban a vizsgabizottság kérdéseket tehet fel a hatodik évfolyam elvégzése utáni követelmények alapján. Kottáról a tanulónak kell gondoskodnia.
A vizsga értékelése
Az írásbeli vizsga értékelése
– A feladat helyes megoldása, a válaszok pontos, világos jelölése
– dallamírás: dallami, metrikai/ritmikai korrektség, kottaírási készség, külalak.
– Az elemzési szempontokra adott válaszok teljessége, helytállósága, a jelölések pontossága.
A szóbeli vizsga értékelése
– a választott zenei anyag élményszerű megszólaltatása
– általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete),
– zenetörténeti tájékozottság,
– stílusismeret,
– formai ismeretek,
– tájékozódás a zenei műfajok között.

Továbbképző évfolyamok „A”– tagozat

7. évfolyam „A”– tagozat
Fejlesztési feladatok
– A zenei élményanyag bővítése, a zenei készségek további fejlesztése.
– A régi európai műzene megismerése a gregoriántól a XVI. század vokális művészetén keresztül a kora barokkig.
– A középkor világi zenéje.
– A reneszánsz zene fénykora.
– Az opera keletkezése.
– A két – (és több) szólamú éneklés zenei élményének megteremtése.

– Nevelés az értékes zene szeretetére, tudatos zenehallgatásra.
Ismeretanyag, hallásfejlesztés.
– A gregorián és reneszánsz kottakép (kulcsok, ütemjelzők).
– Gregorián dallamok éneklése szolmizálás nélkül, hangzókkal.
– Trubadur, Minnesänger dalok, chansonok.
– Könnyű két– és háromszólamú reneszánsz kórusművek éneklése, szólamainak memorizálása.
– A homofon és polifon szerkesztésmód megfigyelése.
– Az imitáció, a reális és tonális válasz.
– Kodály Zoltán reneszánsz stílusban komponált pedagógiai műveinek megszólaltatása.
– A reneszánsz stílusjegyek megfigyelése.
– Kvintpárhuzamok, alaphármashangzat sorozatok éneklése.
– Modális dallamok transzformálása.
– A hangközök ismétlése, hallási elmélyítése.
– Új hangközök elsajátítása: duo– és tredecima.
– A modális hangsorok megismerése, a jellegzetes hangközök kiemelése.
– Modális fordulatok megfigyelése, éneklése.
– Plagális zárlatok megszólaltatása.
– Memóriafejlesztés: témák, rövidebb zenei egységek éneklése, memorizálása, írása emlékezetből.
– Jellemző hangzások, szólammozgások követése hallás után is.
– Reneszánsz kórusművek szerkesztésmódjának megfigyelése.
– Stílusjegyek összegyűjtése.
Zenei szakkifejezések
– Melizma.
– Motetta, mise, carol, anthem.
– Madrigál, korál, zsoltár.
– A gregorián mise állandó részei.
– Recitatívó, ária, continuo.
– Plagális zárlat.
– Tempó– és előadási jelek: a zenei anyaghoz kapcsolódóan.
Ajánlott tananyag
Zenei szemelvények énekléshez a középkor egyszólamú egyházi és világi zeneműveiből.
Gregorián ének, trubadúr dallam, valamint régi modális zenei szemelvények.
Válogatás az európai többszólamúság XV–XVI. századi műveiből.
Reneszánsz kórusművek, hangszeres művek.
(Clemens non Papa, Josquin des Prés, A. Willaert, O. Lassus, G. P.Palestrina, G. Gastoldi, L. Marenzio és más szerzők művei).
Néhány mű Kodály Zoltán reneszánsz kétszólamú énekgyakorlataiból.
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorlófüzetei
Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához
Dobszay László: A gregorián ének kézikönyve
Szendrey Janka – Dobszay László – Rajeczky Benjamin: Magyar gregoriánum
Lassus: 24 kétszólamú motetta
Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény
Legányné Hegyi Erzsébet: Stílusismeret

Orfeusz Hangzó zenetörténet– sorozat
Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa
Forrai Miklós: Ezer év kórusa
Fodor Ákos: Schola cantorum I–XIII.
Rajeczky Benjamin: Mi a gregorián?
Rajeczky Benjamin: Magyarország zenetörténete
Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk
Szabolcsi Bence: Zenetörténet
Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.
Várnai Péter: Oratóriumok könyve
A hét zeneműve sorozat (Szerkesztő: Kroó György)
A zenehallgatási anyag partitúrái.

Ajánlott zenehallgatási anyag
A gregorián és reneszánsz műfajok megismerése zenehallgatással.
A középkor világi zenéje.
A mise állandó részeinek megfigyelése.
A korabarokk opera, C. Monteverdi (pl. operarészlet), H. Schütz (motetta), H. Purcell, és más szerzők művei.
Reneszánsz hangszerek hangzásának megismerése.
Követelmény
Tudjon a tanuló három gregorián dallamot önállóan, két reneszánsz kórusművet és két művet Kodály Zoltán pedagógiai műveiből éneklőtársakkal zeneileg igényesen előadni.
Ismerje a kvintkört.
Tudjon könnyű egy– vagy kétszólamú modális részletet hallás után leírni.
Tudjon harmóniai fordulatokat elemezni.
Ismerje a feldolgozott zenei korszak legfontosabb stílusjegyeit, műfajait és zeneszerzőit.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított stílusjegyek alapján.

8. évfolyam „A” tagozat
Fejlesztési feladatok
– Zenei élményanyaggyűjtés a barokk kor zenéjéből.
– A stílus alapos megismerése, elsősorban J. S. Bach és G. F. Händel alkotásai alapján.
– A zenei készségek elmélyítése.
– A zenei áttekintési képesség fejlesztése.
– Nevelés az értékes zene szeretetére.
Ismeretanyag, hallásfejlesztés
– A barokk hangszeres műfajok áttekintése.
– A barokk variáció (folia, chaconne, passacaglia).

– Az oratórium.
– Barokk áriák, dalok hangszerkísérettel, duettek, kórusrészletek, korálok megszólaltatása énekléssel, memorizálással.
– A barokk harmóniafordulatok ismerete, elemzése, felismerése kottáról.
– A barokk műfajok jellegzetes stílusjegyeinek megismerése, kiemelése, megszólaltatása (komplementer ritmika és dallam; szekvencia, motorizmus, dinamika stb.).
– Az invenció és a fúga felépítésének megfigyelése, elemzése.
– Téma, szólambelépések, ellentéma. Hangnemváltások.
– Imitáció, reális, tonális válasz.
– Zenei részletek éneklése, memorizálása, megszólaltatása hangszerekkel is.
– Kánonok.
– Többszólamú énekgyakorlatok.
– Könnyű barokk dallamok lapról olvasása alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkel.
– Zenei írás (hallás vagy kottakép memorizálása alapján) igen könnyű kétszólamú barokk homofon és polifon műrészletek lejegyzése.

Rögtönzés
– Imitáció, reális, tonális válasz szerkesztése, rögtönzése.
Zenehallgatás
– Válogatás az ajánlott zenehallgatási anyagból a jellegzetes ritmikai, dallami, harmóniai fordulatok– műfajok, stílusjegyek hallási megfigyeléséhez.
– A barokk billentyűs hangszerek hangszínének megismerése.
– Barokk zene meghallgatása eredeti hangszerek megszólaltatásával is.
– A fúga témák belépésének megfigyelése.
– Oratórikus művekben a szereplők dramaturgiai megfigyelése.
Zenei szakkifejezések ismerete
– Barokk táncok, a szvit tételei.
– Variációk: chaconne, folia, passacaglia.
– Concertálás, concerto grosso, continuo.
– Korál.
– Mise, oratórium, kantáta, opera.
– Fúga.
– Ellentéma.
– Dux, comes.
– Modulációs irányok.
– Rokon hangnemek.
– Számozott basszus.
– Tempó– és előadási jelek: a zenei anyaghoz kapcsolódóan.
Ajánlott tananyag
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorlófüzetei
Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény
Orfeusz Hangzó zenetörténet– sorozat
Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához
Máriássi István: Bevezetés a barokk zene világába

Rajeczky Benjamin: Magyarország zenetörténete
Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk
Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.
Várnai Péter: Oratóriumok könyve
C. V. Palisca: Barokk zene.
A hét zeneműve sorozat (Szerkesztő: Kroó György)
Szabolcsi Bence: Zenetörténet
Forrai Miklós: Ezer év kórusa
Bartha Dénes: A zenetörténet antológiája
Nagy Olivér: Partitúraolvasás
Ádám Jenő: A dal mesterei (válogatva a kötetekből)
Bertalotti: 56 solfeggio
Legányné Hegyi Erzsébet: Bach példatár II.
J. S. Bach: Négyszólamú korálfeldolgozások
Dobszay László: A hangok világa VI. kötet és Útmutató
Legányné Hegyi Erzsébet: Stílusismeret I–II.
Legányné Hegyi Erzsébet: Énektanítás Kodály Zoltán művei alapján
Győrffy István: Korál elemzések
Nógrádi László– Papp Károlyné– Spiegel Marianna: Dallamírás III. kötet
A zenehallgatási anyag partitúrái
Ajánlott zenehallgatási anyag
Válogatás C. Monteverdi (pl. operarészlet), H. Schütz (motetta), H. Purcell, F. Couperin, J. Ph. Rameau (hangszeres művek), A. Corelli (pl. La folia), A. Vivaldi (Négy évszak), A. Scarlatti, (dalok), D. Scarlatti (hangszeres) műveiből énekes megszólaltatáshoz.
G. F. Händel: áriák, recitativók, duettek, kórusrészletek vallásos és történelmi oratóriumokból (pl. Júdás Makkabeus, Messiás), zenekari művek témái : Vízizene)
J. S. Bach: motetta–, kantáta részletek, énekelhető hangszeres művek szemelvényei, versenyművek invenciók, fúga, szvittételek témái. (Jesu meine Freude, Parasztkantáta, Brandenburgi versenyek, d–moll zongoraverseny, a–moll hegedűverseny, egy kétszólamú invenció, Preludium és fuga a Wohltemperiertes Klavier sorozatból, d–moll preludium és fúga, h–moll szvit).
Néhány mű Kodály Zoltán barokk kétszólamú énekgyakorlataiból.
Követelmény
Tudjon a tanuló öt barokk dallamot (témát) énekelni zeneileg igényes megszólaltatással.
Tudjon két kétszólamú barokk művet, vagy barokk jellegű énekgyakorlatot éneklőtársakkal előadni (pl. Kodály: 15 kétszólamú énekgyakorlataiból).
Tudja a barokk concertálás, imitáció, fúga, tonális és reális válasz fogalmát.
Tudjon egyszerű barokk dallamot lapról énekelni, memorizálni.
Tudjon egyszerű harmóniamenetet kottaképről elemezni.
Tudja helyesen írni és kiejteni a zeneszerzők nevét, műveik címét.
Legyen képes elmélyíteni, alkalmazni új ismereteit a zenei összefüggések, formák, stílusjegyek felismeréséhez.
Legyen képes ismereteit hangszeres tanulmányaiban is alkalmazni.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.

– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított stílusjegyek alapján.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

– A bécsi klasszikus zene ismereteinek áttekintő ismétlése, elmélyítése.
– Élményanyaggyűjtés a romantikus zene alkotásaiból a jellegzetes stílusjegyek és műfajok, kiemelkedő zeneszerzők munkásságának megismerésével.
– A zenei készségek elmélyítése.
– A zenei áttekintési képesség fejlesztése.
– Nevelés az értékes zene szeretetére, tudatos zenehallgatásra.

Ismeretanyag és készségfejlesztés

– A klasszikus zene stílusjegyeiről, műfajairól, a zeneszerzők munkásságáról tanultak összefoglaló ismétlése.
– Klasszikus dalok, operarészletek, romantikus dalok, duettek, hangszeres darabok részleteinek éneklése kottaképről.
– A hangnemi kitérés, moduláció hallási elmélyítése: éneklése, gyakorlása szolmizálva dó–váltással.
– A hármashangzatok és a dominánsszeptim fordításainak éneklése és a hallás utáni felismerés gyakorlása.
– A szeptimhangzatok éneklése ábécés nevekkel, hangnemekben.
– A zárlattípusok éneklése felbontva memorizálása, hallás utáni felismerése.
– Az összetett autentikus zárlat megfigyelése.
– A váltóhangok, kromatika. Késleltetés, előlegezés.
– Jellegzetes alterált akkordok hangzási megfigyelése (a csoport képességei szerint).
– Jellegzetes hangközök a harmóniákban (pl. bővített szext).
– A dallam és harmónia szerves összefüggéseinek megfigyeltetése.
– Klasszikus (főként moduláló) periódusok lapról olvasása, ábécés nevekkel is.
– Könnyű hangközmenetek, hangzatmenetek éneklése, lejegyzése.
– Romantikus fordulatok, oldások hangközmenet–, illetve hangzatmenetszerű megszólaltatása
– énekléssel, elsősorban ábécés nevekkel, alkalmi hangzókkal és lehetőség szerint zongorával is.
– Romantikus műdalok, duettek, tercettek, könnyű kórusművek szimfóniarészletek megszólaltatása hangszeres és énekes előadásban.(tanári közreműködéssel).
– A tercrokon fordulatok, az enharmonikus moduláció, a lebegő tonalitás hallási és kottaképi megfigyelése, éneklése, megszólaltatása kottakép alapján (hangszeren is).
– A belső hallás fejlesztése, törekvés a szolmizáció fokozatos elhagyására.
– Könnyű egy– és kétszólamú dallamok lejegyzése – mindkét stílusból – a dallamírás különböző lehetőségeivel (pl. keretes írás).
– Periódus (bővült, esetleg moduláló) lejegyzése könnyű funkciójelző basszussal (a csoport képességétől függően).
– A romantikus műfajok jellemzői.
– Zenei formák ismerete: a kiválasztott, hallgatott, feldolgozott zeneművek alapján (szimfonikus költemény, rapszódia, versenymű, nyitány, karakterdarabok jellegzetességei)

Rögtönzés:

– Periódus–előtagra utótag, esetleg moduláló utótag rögtönzése.
– Moduláló periódusok alsószólamának szerkesztése, rögtönzése.
– Hiányos dallamok kiegészítése.
– Dallamhoz kíséret szerkesztése.
Zenehallgatás
– Egy bécsi klasszikus szimfónia és egy opera (vagy oratórikus mű) feldolgozása.
– A funkciós forma– és harmóniavilág fokozatos fellazulásának megfigyelése hallás után is.
– A nemzeti romantikus zene sajátos zenei kifejezőeszközeinek megfigyelése hallás után.
– Hangszerelés, új hangszerek. A romantikus zenekar.
– Hangulatok, érzelmek kifejezése a hangszeres művekben
– Az új zenei formák megfigyelése hallás után.
Zenei szakkifejezések ismerete
– Zárlattípusok.
– Előlegezés, késleltetés.
– Álzárlatok.
– Lebegő tonalitás.
– Dalciklus.
– Szimfonikus költemény. Rapszódia.
– Programzene.
– Tempó– és előadási jelek: a zenei anyaghoz kapcsolódóan.
Ajánlott tananyag:
Bécsi klasszikus vokális, hangszeres, szimfonikus művek, drámai műfajok, dalok, változatos feldolgozása.
Válogatás romantikus vokális, hangszeres és szimfonikus művekből (dalok, duettek, hangszerszólók, kamaraművek, versenyművek, szimfónia, szimfonikus költemény, opera és oratorikus művek).
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorlófüzetei
Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény
Orfeusz Hangzó zenetörténet– sorozat
Legányné Hegyi Erzsébet: Stílusismeret III.
Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához
Forrai Miklós: Duettek I–II.
Forrai Miklós: Ezer év kórusa
Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa
Frank Oszkár: Schubert–dalok elemzése
Frank Oszkár: Chopin
Frank Oszkár: Liszt
Agócsy László: Énekeljünk, muzsikáljunk!
Ádám Jenő: A dal mesterei (válogatva a kötetekből)
Nógrádi László – Németh Rudolf – Puster János: Szolfézs antológia
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorlófüzetei
Nógrádi László– Papp Károlyné– Spiegel Marianna: Dallamírás III. kötet
Agócsy László: Szállj szép énekszó – 16 egyneműkar

Póczonyi Mária: Romantikus harmóniák
Győrffy István: Dallamírási feladatok
Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.
A hét zeneműve sorozat (Szerkesztő: Kroó György)
A zenehallgatási anyag partitúrái.
Ajánlott zenehallgatási anyag
L. Beethoven (zongoraszonáták, versenyművek),
F. Schubert (dalok, szimfóniák),
F. Mendelssohn (dalok, duettek, Lieder ohne Worte), R. Schumann (dalok, duettek, zongoraverseny),
J. Brahms (dalok, versenyművek),
F. Chopin (zongoraművek), H. Berlioz (Fantasztikus szimfónia), Liszt Ferenc (zongoraversenyek, rapszódiák, szimfonikus költemények),
R. Wagner, G. Verdi, Erkel Ferenc (operarészletek),
M. Muszorgszkij (Egy kiállítás képei), P. I. Csajkovszkij (1812 nyitány), B. Smetana (Moldva),
A. Dvořák (Új világ szimfónia), G. Mahler (egy szimfónia tétel), R. Strauss (Till Eulenspiegel).
Követelmény
Tudjon a tanuló öt bécsi klasszikus és romantikus dallamot stílusosan, zeneileg igényesen előadni.
Tudjon két romantikus duettet vagy kórusrészletet éneklőtársakkal megszólaltatni.
Ismerje a romantikus stílus főbb műfajait és azok jellemzőit
Ismerje fel kottakép alapján a modulációs irányokat.
Ismerje a szeptimakkordokat alaphelyzetben, valamint a dominánsszeptim fordításait.
Tudjon igen könnyű romantikus dallamot lapról olvasni, memorizálni és lejegyezni.
Ismerje és tudja helyesen írni és kiejteni a romantikus zeneszerzők nevét és főbb műveik címét.
Legyen képes elmélyíteni, alkalmazni új ismereteit a zenei összefüggések, formák, stílusjegyek felismeréséhez.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított stílusjegyek alapján.

10. évfolyam „A” tagozat
Fejlesztési feladatok
– Élményanyaggyűjtés a XX. század zenéjéből.
– Ismerkedés a XX. század zenéjének főbb irányzataival, stílusjegyeivel, néhány kiemelkedő zeneszerző alkotásával.
– A zenei áttekintési képesség fejlesztése.
– Az „értő” zenehallgatás kialakítása.
Ismeretanyag és készségfejlesztés
– Énekelhető egy és többszólamú szemelvények feldolgozása kottakép alapján énekléssel, alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkel (különös figyelemmel Kodály Zoltán többszólamú énekgyakorlataira és Bartók Béla Mikrokozmosz füzeteiből néhány darab (részlet) megszólaltatására).
– Dallamvariánsok, dallamfordítások megfigyelése, éneklése.
– A tonalitás fogalmának változásai.

– A kitüntetett szerepű funkciók elhalványulása és megszűnése.
– Bitonalitás, politonalitás.
– Néhány XX. századi skála és akkordformáció megfigyelése, éneklése, ismerete a csoport képességei szerint)
– Az egészhangúság, az akusztikus skála, a dodekafónia, a skálamodellek fogalmának elsajátítása.
– Az aleatória, a hangfürt (cluster) fogalma.
– Clusterek megszólaltatása énekléssel, hangszerekkel.
– Az aranymetszés megfigyelése.
– Könnyű Bartók– és Kodály–dallamok lejegyzése keretes vagy folyóírással (vagy memorizálás alapján).
– A belső hallás folyamatos továbbfejlesztése: a hangköz és hangzathallás erősítése a XX. századi művek megszólaltatásához.
Rögtönzés
– A XX. századi komponálási technikák kipróbálása énekléssel és hangszerek bevonásával.
– Reihe, hangfürtök komponálása.
– Skála modellek szerkesztése.
Zenehallgatás
– A különböző irányzatok főbb zenei jegyeinek megfigyelése.
– A XX. századi zene partitúráinak megismerése.
Zenei szakkifejezések ismerete
– Tonalitás, atonalitás, bitonalitás, politonalitás,
– Akusztikus és egészhangú skála. Dodekafónia. Reihe.
– Skálamodellek.
– Téma. Fordítások: tükör, rák, ráktükör.
– Tengely, polaritás, értelmezés a kvintkörön.
– Aranymetszés.
– Komplementer technika.
– Tempó– és előadási jelek: a zenei anyaghoz kapcsolódóan.
Ajánlott tananyag
Énekes megszólaltatásra, elemzésre alkalmas szemelvények válogatása a XX. század különféle irányzatainak zenéjéből;
az impresszionizmus : C. Debussy, M. Ravel, O. Respighi,
a folkloristák: Bartók Béla, Kodály Zoltán, M. de Falla, I. Sztravinszkij,
az expresszionizmus és a dodekafónia: A. Schönberg és iskolája, I. Sztravinszkij,
a neoklasszicizmus: A. Honegger, P. Hindemith, Sz. Prokofjev, I. Sztravinszkij, B. Britten,
valamint más irányzatok (C. Orff, D. Sosztakovics stb.) képviselőinek műveiből.
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetei
Bartók Béla: Mikrokozmosz I–VI.
Bartók Béla: Kórusművek
Kodály Zoltán: 66 kétszólamú énekgyakorlat
Kodály Zoltán: 77 kétszólamú énekgyakorlat
Kodály Zoltán: Kórusművek
Frank Oszkár: Mikrokozmosz elemzések
Párkai István: Modern kórusetűdök

Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény
Nógrádi László– Papp Károlyné– Spiegel Marianna: Dallamírás III. kötet
Orfeusz Hangzó zenetörténet– sorozat
Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához
Frank Oszkár: Debussy harmóniák
Lendvai Ernő: Szimmetria a zenében
Lendvai Ernő: Bartók stílusa
Kroó György: Miért szép századunk zenéje?
Kroó György: Miért szép századunk operája?
Kókai Rezső – Fábián Imre: Századunk zenéje
A. Schönberg: A zeneszerzés alapjai
Szabó Csaba: Hogyan tanítsuk századunk zenéjét
Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk
Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.
Várnai Péter: Oratóriumok könyve
A hét zeneműve sorozat (Szerkesztő: Kroó György)
Szabolcsi Bence: Magyar zenetörténet
A zenehallgatási anyag partitúrái.
Ajánlott zenehallgatási anyag
Debussy: Gyermekkuckó, Noktürnök,
M. de Falla: Háromszögletű kalap,
Kodály Zoltán: Galántai táncok, Páva variációk,
Bartók Béla: Cantata profana, Zene húros–, ütős hangszerekre és cselesztára
Kórusművek (pl. Tavasz), Mikrokozmosz,
A. Honegger: Pacific 236, vagy Johanna a máglyán,
C. Orff: Carmina Burana,
Sz. Prokofjev: Klasszikus szimfónia,
I. Sztravinszkij: Le Sacre du Printemps, A tűzmadár, A katona története
B. Britten: Ceremony of Carols, Népdalfeldolgozások,
A. Schönberg: Egy varsói menekült.
Gershwin, Bernstein, Kurtág, Ligeti stb. művei.
Követelmény
Tudjon a tanuló tíz művet Bartók Béla és Kodály Zoltán műveiből (önálló énekléssel), kórusműveiből, énekgyakorlatiból (éneklő társsal, társakkal) zeneileg igényesen előadni.
Tudjon három zenei részletet más XX. századi vagy kortárs zeneszerzők műveiből.
Ismerje az impresszionizmus, a folklorizmus, a dodekafónia és a neoklasszicizmus irányzatát, képviselőit és jelentősebb alkotásaikat.
Tudjon könnyű XX. századi dallamot lejegyezni.
Zenei ismereteit tudja alkalmazni zenehallgatáshoz, hangszeres darabjainak megfogalmazásához.
Ismerje a legfontosabb tempó és előadási jeleket.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított ismeretek, stílusjegyek alapján.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

– A zenei élményanyag bővítése.
– A régi európai műzene megismerése a gregoriántól a XVI. század vokális művészetéig.
– A reneszánsz zene fénykora.
– A zenei készségek további fejlesztése, automatizálása.
– A két – (és több) szólamú éneklés zenei élményének megteremtése.
– Nevelés az értékes zene szeretetére, tudatos zenehallgatásra.
– Felkészítés zenei pályára.

Ismeretanyag, készségfejlesztés

– Gregorián dallamok éneklése szolmizálás nélkül, hangzókkal (zsoltárok, himnuszok, alleluja– dallamok).
– A gregorián mise állandó részeinek megismerése.
– Könnyű két– és háromszólamú reneszánsz kórusművek éneklése, szólamainak memorizálása belső hallás alapján.
– A modális hangsorok fogalmának, jellemzőinek ismétlése. Gyakorlás: énekléssel, hallás utáni megfigyeléssel, felismeréssel. Felépítés 4#, 4b előjegyzésig.
– A gregorián és reneszánsz kottakép (kulcsok, ütemjelzők, brevis)
– A szopránkulcs bevezetése.
– Modális többszólamúság. Kvintpárhuzam. Alaphármas párhuzamok éneklése.
– A homofon és polifon szerkesztésmód megfigyelése.
– Az imitáció, a reális és tonális válasz fogalmainak elsajátítása.
– Kodály Zoltán reneszánsz stílusban komponált pedagógiai műveinek megszólaltatása, elsajátítása.
– A reneszánsz (modális) stílusjegyek megfigyelése Kodály műveiben is: modális hangsorok alkalmazása, harmóniai jellegzetességek, formaépítkezés, a reneszánsz és a népzenei elemek összekapcsolása.
– Dallamok transzformálása különböző móduszokba.
– A hangközök hallási elmélyítése. A belső hallás további fejlesztése.
– A hangközök ismeretének bővítése az oktávon túli hangközökkel.
– Építés megadott hangokra.
– Új hangzatok: a szeptimhangzatok elsajátítása. Gyakorlása: éneklés különféle hangnemekben ábécés nevekkel, építés, felismerése kottakép alapján
– Plagális zárlatok megfigyelése, éneklése, megszólaltatása több hangnemben.

Zenei olvasás, írás

– Modális dallamok lapról olvasása, memorizálása.
– Olvasás szoprán kulcsban. Egyszerű dallamok átírása szoprán kulcsba.
– Kvintpárhuzamok, alaphármashangzat sorozatok éneklése (lejegyzése hallás után).
– Barokk idézetek lejegyzése egy– és két szólamban.
– Két– és háromszólamú reneszánsz műrészletek leírása.
– Intenzív memóriafejlesztés: témák, rövidebb zenei egységek éneklése emlékezetből.
– Jellemző hangközmenetek (oktávon túli hangközökkel is) és harmóniasorok éneklése ábécével,

lejegyzés és transzponálás.
– Szeptimhangzatok és fordításaik éneklése és lejegyzése az alsó hang vagy az alaphang megadásával.
Zenehallgatás
– A gregorián és reneszánsz műfajok megismerése zenehallgatással.
– Partitúra használata.
– Gregorián mise meghallgatása, a mise állandó részeinek megfigyelése.
– Jellemző hangzások, szólammozgások követése hallás után is.
– Reneszánsz kórusművek szerkesztésmódjának megfigyelése.
– Stílusjegyek összegyűjtése.
Zenei szakkifejezések ismerete
– C– kulcsok.
– Módusz. Modális hangsorok.
– Modális harmóniai fordulatok.
– Melizma.
– Motetta, mise, carol, anthem.
– Madrigál. Korál. Zsoltár.
– A gregorián mise állandó részei: Kyrie eleison, Gloria, Credo, Sanctus és Agnus Dei.
– Plagális zárlat.
– Tempó– és előadási jelek: a zenei anyaghoz kapcsolódóan.
Ajánlott tananyag
Zenei szemelvények válogatása énekléshez a középkor egyszólamú egyházi és világi zeneműveiből.
Gregorián ének és trubadúr dallam, valamint régi modális zenei szemelvények.

Válogatás az európai többszólamúság XV–XVI. századi műveiből.
Reneszánsz kórusművek, hangszeres művek.
(Válogatás Clemens non Papa, Josquin des Prés, A. Willaert, O. Lassus, G. P.Palestrina, G. Gastoldi, L. Marenzio és más szerzők műveiből).
Néhány mű Kodály Zoltán reneszánsz kétszólamú énekgyakorlataiból.
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorlófüzetei Orfeusz Hangzó zenetörténet– sorozat
Legányné Hegyi Erzsébet: Stílusismeret
Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény
Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa
Forrai Miklós: Ezer év kórusa
Fodor Ákos: Schola cantorum I–XIII.
Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához
Dobszay László: A gregorián ének kézikönyve
Rajeczky Benjamin: Mi a gregorián?
Rajeczky Benjamin: Magyarország zenetörténete
Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk
Szendrey Janka – Dobszay László – Rajeczky Benjamin: Magyar gregoriánum
Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.
Várnai Péter: Oratóriumok könyve

A hét zeneműve sorozat (Szerkesztő: Kroó György)
A zenehallgatási anyag partitúrái.
Követelmény
Tudjon a tanuló két gregorián dallamot, öt művet a XIV – XVI. századi vokális polifónia különböző műfajaiból, egy Bertalotti solfeggiot ének – zongora előadással, valamint két művet Kodály Zoltán zenepedagógiai műveiből előadni. Az előadás legyen stílusos, muzikális, zeneileg pontos.
Ismerje a kvintkört. Ismerje a modális hangsorokat (éneklés, felépítés, hallás utáni felismerés).
Ismerje a szeptimhangzatok felépítését, tudja ábécés névvel énekelni azokat hangnemekben.
Tudjon könnyű egyszólamú modális dallamot, hangköz–, könnyű harmóniamenetet lejegyezni.
Tudjon szopránkulcsban olvasni.
Ismerje a feldolgozott zenei korszakok legfontosabb stílusjegyeit és műfajait.
Tudjon önállóan (kevés tanári irányítással) elemezni az eddig elsajátított zenei formákban.
Alkalmazza tudását hangszeres tanulmányaiban is.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással egyénileg és csoportosan.
– A memoriter anyagból egyéni bemutatások.
– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított ismeretek, stílusjegyek alapján.

8. évfolyam „B” tagozat
Fejlesztési feladatok
– A barokk zene mélyebb megismerése. A korszak legfontosabb stílusjegyei, műfajai a korszak kiemelkedő zeneszerzőinek alkotásaiban.
– A zenei áttekintőképesség fejlesztése. A készségek automatizálása.
– Felkészítés zenei pályára.
Ismeretanyag, hallásfejlesztés
– Barokk vokális és hangszeres szemelvények éneklése szolmizálva, ábécés névvel, chiavetta használatával. Mezzo– és tenorkulcs bevezetése, elsajátítása.
– Barokk dalok, áriák, megszólaltatása hangszerkísérettel is.
– A jellegzetes barokk ritmusok kiemelése, hangoztatása, feldolgozása.
– Dominánsszeptim–fordítások, szeptimhangzatok megfordításinak elsajátítása.
– Nápolyi szext, mollból kölcsönzött akkordok megfigyelése, éneklése.
– A barokk harmóniafordulatok ismerete, elemzése, felismerése kottáról és hallás után.
– Egyszerűbb Bach–korálok harmóniai elemzése, megszólaltatása énekléssel és zongorával.
– Számozott basszus.
– A barokk műfajok jellegzetes stílusjegyeinek megismerése, kiemelése, megszólaltatása (komplementer ritmika és dallam; szekvencia, motorizmus, dinamika stb.).
– Duettek, kórusok, kánonok éneklése, memorizálása. Kétszólamú énekgyakorlatok.
– Jellegzetes barokk ritmikai és dallami fordulatok, harmóniák, formák felismerése hallás és kottakép alapján.
– A barokk szvit–tételek: allemande, courante, sarabande, gigue, menüett, polonaise, gavotte,

bourrée jellegzetességei.
– Barokk variációs formák: chaconne, passacaglia, folia elemzése, témák éneklése.
– Az invenció és a fúga felépítésének megfigyelése, megismerése (elemzése).
– Téma, szólambelépések, ellentéma. Hangnemváltások.
– Imitáció, reális, tonális válasz, dux, comes fogalmai, felismerés kottaképről.
– Barokk díszítés.
Zenei olvasás, írás
– Barokk dallamok lapról olvasása alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkel is.
– Zenei írás hallás után vagy memorizálás alapján: könnyű kétszólamú barokk homofon és polifon műrészletek lejegyzése.
– Barokk hangköz– és harmóniasor éneklése, írása, transzponálása.
Zenehallgatás
– Válogatás az ajánlott zenehallgatási anyagból a jellegzetes ritmikai, dallami, harmóniai fordulatok– műfajok, stílusjegyek hallási megfigyeléséhez.
– A barokk billentyűs hangszerek hangszínének megismerése.
– Barokk zene meghallgatása eredeti hangszerek megszólaltatásával is.
– A fúga témák belépésének megfigyelése zenehallgatással is.
– Oratorikus művekben a szereplők, a dramaturgia megfigyelése.
– Egy Bach–szvit feldolgozása
– Invenció elemzése hallás után.
– Prelúdium és fúga a Wohltemperiertes Klavier sorozatból.
– A barokk concertáló stílus megismerése (válogatás G. F. Händel vagy A. Corelli concerto grosso sorozataiból).
– Egy barokk versenymű (J. S. Bach: a–moll hegedűverseny) feldolgozása.
Zenei szakkifejezések
– Barokk variációk: Chaconne, Folia, Passacaglia.
– Concertálás. Concerto grosso. Continuo.

– Korál.
– Mise. Oratórium. Kantáta. Opera.
– Fúga.
– Ellentéma.
– Dux, comes.
– Modulációs irányok.
– Rokon hangnemek.
– Számozott basszus.
– Tempó– és előadási jelek: a zenei anyaghoz kapcsolódóan.
Ajánlott tananyag
Válogatás J. S. Bach, G. F. Händel és más barokk szerzők vokális és hangszeres műveiből énekes megszólaltatáshoz és zenehallgatáshoz.
G. F. Händel: áriák, recitativók, duettek, kórusrészletek vallásos és történelmi oratóriumokból (pl. Júdás Makkabeus, Messiás), zenekari művek témái (Vízizene).
J. S. Bach: motetta–, kantáta részletek, énekelhető hangszeres művek szemelvényei, versenyművek invenciók, fúgák, szvittételek témái.

(Jesu meine Freude, Parasztkantáta, Brandenburgi versenyek, d–moll zongoraverseny, a–moll hegedűverseny, egy kétszólamú invenció, Preludium és fuga a Wohltemperiertes Klavier sorozatból, d–moll preludium és fúga, h–moll szvit).
Néhány mű Kodály Zoltán barokk kétszólamú énekgyakorlataiból.
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorlófüzetei
Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény
Orfeusz Hangzó zenetörténet– sorozat
Győrffy István: Korál elemzések
Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához
Máriássi István: Bevezetés a barokk zene világába
Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.
Várnai Péter: Oratóriumok könyve
A hét zeneműve sorozat (Szerkesztő: Kroó György)
C. V. Palisca: Barokk zene.
Szabolcsi Bence: Zenetörténet
Forrai Miklós: Ezer év kórusa
Bartha Dénes: A zenetörténet antológiája
Nagy Olivér: Partitúraolvasás
Ádám Jenő: A dal mesterei (válogatva a kötetekből)
Bertalotti: 56 solfeggio
Legányné Hegyi Erzsébet: Bach példatár I–II.
J. S Bach: Négyszólamú korálfeldolgozások
Dobszay László: A hangok világa VI. kötet és Útmutató
Legányné Hegyi Erzsébet: Stílusismeret I–II.
Legányné Hegyi Erzsébet: Énektanítás Kodály Zoltán művei alapján
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorlófüzetei
A zenehallgatási anyag partitúrái.

Ajánlott zenehallgatási anyag
Prelúdium és fúga a Wohltemperiertes Klavier sorozatból.
A barokk concertáló stílus megismerése (válogatás G. F. Händel vagy A. Corelli concerto grosso sorozataiból).
Egy barokk versenymű (J. S. Bach: a–moll hegedűverseny) feldolgozása.
Követelmény
Tudjon a tanuló tíz barokk dallamot, két művet Kodály Zoltán pedagógiai műveiből – zeneileg stílusosan, pontosan, muzikálisan megszólaltatni.
Tudjon egy Bach–korált zongorázni, elemezni.
Ismerje fel a legfontosabb barokk műfajokat hallás és kottakép alapján is.
Tudjon lejegyezni barokk dallamot funkciós basszussal, illetve imitációs kétszólamú barokk idézetet.
Tudjon egyszerű harmóniamenetet lejegyezni, memorizálni, transzponálni, elemezni.
Legyen gyakorlata a szopránkulcs olvasásában.
Legyen képes ismereteit, készségeit alkalmazni zenei olvasásban, írásban, elemzésben.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással egyénileg és csoportosan.
– A memoriter anyagból egyéni bemutatások.
– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított ismeretek, stílusjegyek alapján.

9. évfolyam „B" tagozat

Fejlesztési feladatok
– A bécsi klasszikus zene ismereteinek áttekintő ismétlése, elmélyítése.
– Élményanyaggyűjtés a romantikus zene alkotásaiból a jellegzetes stílusjegyek és műfajok, kiemelkedő zeneszerzők munkásságának megismerésével.
– A zenei készségek elmélyítése, automatizmusa.
– A zenei áttekintési képesség fejlesztése.
– Nevelés az értékes zene szeretetére, tudatos zenehallgatásra.
Ismeretanyag, készségfejlesztés
– A klasszicizmus legfontosabb ritmikai, dallami, harmóniai és formai sajátosságai.
– Klasszikus dalok, operarészletek, romantikus dalok, duettek, hangszeres darabok részleteinek éneklése kottaképről.
– A hangnemi kitérés, moduláció hallási elmélyítése: éneklése, gyakorlása szolmizálva dó–váltással, majd ábécés nevekkel.
– A hármashangzatok és a domináns szeptim fordításainak éneklése (hangnemekbe helyezve) és a hallás utáni felismerés gyakorlása.
– A szeptimhangzatok éneklése ábécés nevekkel, hangnemekben.
– A szabályoktól eltérő felépítésű periódusok elemzése.
– A klasszikus zenére jellemző hangköz–, hangzatmenetek éneklése és lejegyzése.
– Két– és háromtagúság, da capo forma, rondóforma, variációs forma, szonátaforma ismétlése, az ismeretek elmélyítése.
– Könnyebb Bartók– és Sztravinszkij–dallamok és egyéb XX. századi műrészletek éneklése, írása.
– Tájékozódás 7#, 7b előjegyzésig, hangnemek, hangnemi rokonságok.
– Moduláció a domináns, szubdomináns és párhuzamos hangnembe, éneklése megfelelő dó–váltással és ábécés névvel.
– Az összetett autentikus zárlat megfigyelése.
– Kadenciák éneklése ábécés névvel, zongorázása, transzponálása.
– Funkciós kísérőszólam improvizálása.
– Hármashangzatok, szeptimhangzatok, domináns szeptim, szűkített szeptim – ezek fordításai, éneklése, hangnembe helyezése.
– Fentiek megfigyelése, használata a funkciós akkordok, harmóniai menetek árnyaltabbá tételében.
– A klasszikus zene funkciós rendje.
– Klasszikus periódusok (a szabályostól eltérő felépítésű, moduláló) éneklése, lejegyzése funkciós basszussal.
– A klasszikus zene harmónia–, funkció– és formarendjének fellazulása.
– Az alteráció, kromatika, enharmónia, távolabbi modulációk megfigyelése éneklése, értelmezése.
– Lebegő tonalitás, atonalitás.

– Tercrokon hangnemek.
– Mellékdominánsok, nónakkordok.
– Az alt és baritonkulcs bevezetése.
– Az új, jellegzetes romantikus dallami, harmóniai fordulatok megfigyelése, éneklése, felismerése.
– Szemelvények a romantikus zeneszerzők vokális és hangszeres darabjaiból, éneklés szolmizálva, ábécével, alkalmi hangzóval, megszólaltatás zongorán is.
– Dalok éneklése saját zongorakísérettel.
– Duettek, kórusművek.
– Romantikus dallamok lejegyzése.
– A romantikus zene műfajainak megismerése (szimfonikus költemény, ballada, fantázia, impromtu, scherzo, capriccio, romantikus szonáta, versenymű, dalciklus).
Zenei szakkifejezések
Zárlattípusok.
Mellékdomináns. Nónakkord.
Előlegezés, késleltetés.
Álzárlatok.
Lebegő tonalitás.
Dalciklus.
Szimfonikus költemény.
Ballada, fantázia, impromtu,
scherzo, capriccio, rapszódia.
Programzene.
Tempó– és előadási jelek: a zenei anyaghoz kapcsolódóan.
Ajánlott tananyag
Válogatás a romantika mestereinek vokális, hangszeres és szimfonikus műveiből.
Válogatás Schubert dalaiból, kamaraműveiből.
A nemzeti romantika képviselőinek zenéje, műfajainak gazdag változatossága (Liszt Ferenc, G. Verdi, R. Wagner, J. Brahms, R. Schumann,
F. Chopin, A. Dvořák, M. Muszorgszkij és mások).
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorlófüzetei
Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény
Orfeusz Hangzó zenetörténet– sorozat
Forrai Miklós: Duettek II.
Forrai Miklós: Ezer év kórusa
Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa
Agócsy László: Énekeljünk, muzsikáljunk!
Ádám Jenő: A dal mesterei (válogatva a kötetekből)
Nógrádi László – Németh Rudolf – Puster János: Szolfézs antológia
Agócsy László: Szállj szép énekszó – 16 egyneműkar
Legányné Hegyi Erzsébet: Stílusismeret III.
Frank Oszkár: Schubert–dalok elemzése
Frank Oszkár: Chopin
Frank Oszkár: Liszt
Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához

Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.
Várnai Péter: Oratóriumok könyve
A hét zeneműve sorozat (Szerkesztő: Kroó György)
Szabolcsi Bence: Zenetörténet
Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény
Orfeusz Hangzó zenetörténet– sorozat
Legányné Hegyi Erzsébet: Stílusismeret III.
Forrai Miklós: Duettek I–II.
Forrai Miklós: Ezer év kórusa
Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa
Agócsy László: Énekeljünk, muzsikáljunk!
Ádám Jenő: A dal mesterei (válogatva a kötetekből)
Nógrádi László – Németh Rudolf – Puster János: Szolfézs antológia
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorlófüzetei
Agócsy László: Szállj szép énekszó – 16 egyneműkar
Póczonyi Mária: Romantikus harmóniák
Ajánlott zenehallgatási anyag
L. Beethoven (zongoraszonáták, versenyművek),
F. Schubert (dalok, szimfóniák),
F. Mendelssohn (dalok, duettek, Lieder ohne Worte), R. Schumann (dalok, duettek, zongoraverseny),
J. Brahms (dalok, versenyművek),
F. Chopin (zongoraművek), H. Berlioz (Fantasztikus szimfónia), Liszt Ferenc (zongoraversenyek, rapszódiák, szimfonikus költemények),
R. Wagner, G. Verdi, Erkel Ferenc (operarészletek),
M. Muszorgszkij (Egy kiállítás képei), P. I. Csajkovszkij (1812 nyitány),
B. Smetana (Moldva), A. Dvořák (Új világ szimfónia), G. Mahler (egy szimfónia tétel), R. Strauss (Till Eulenspiegel).

Követelmény
Tudjon a tanuló öt romantikus és XX. századi dallamot (téma, idézet), két–két romantikus és XX. századi többszólamú művet stílusosan, muzikálisan megszólaltatni.
Tudjon két–három Bertalotti solfeggiot ének–zongorás előadással megszólaltatni.
Két–három Bach–korált zongorázni, elemezni.
Ismerje a romantikus zene legfontosabb stílusjegyeit, műfajait, irányzatait.
Legyen képes ismereteit, készségeit alkalmazni zenei olvasásban, írásban, elemzésben.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással egyénileg és csoportosan.
– A memoriter anyagból egyéni bemutatások.
– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított ismeretek,

stílusjegyek alapján.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

– Élményanyaggyűjtés a XX. Század zenéjéből.
– Ismerkedés a XX. Század zenéjének főbb irányzataival (impresszionizmus, expresszionizmus, folklorizmus, neoklasszicizmus), stílusjegyeivel, néhány kiemelkedő zeneszerző alkotásaival.
– A zenei áttekintési képesség fejlesztése
– Emeltszintű felkészítés zenei pályára.

Ismeretanyag, készségfejlesztés

– Énekelhető egy– és többszólamú szemelvények feldolgozása kottakép alapján énekléssel, alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkel (különös figyelemmel Kodály Zoltán többszólamú énekgyakorlataira és Bartók Béla Mikrokozmosz füzeteiből néhány darab (részlet) megszólaltatására).
– Dallamvariánsok, dallamfordítások megfigyelése, éneklése. Tükör, rák és ráktükör fordítások.
– Énekelhető szemelvények a XX. Század többszólamú műveiből. (A könnyebb művek éneklése alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkel.)
– Dalok éneklése saját zongorakísérettel.
– Könnyű kórusművek megszólaltatása.
– XX. Századi művekből ritmusok megszólaltatása memorizálása, leírása
– A tenorkulcs bevezetése.
– Alteráció, kromatika, enharmónia megfigyelése a művekben.
– Moduláció távolabbi hangnemekbe.
– Lebegő tonalitás, atonalitás.
– Egészhangú skála. Akusztikus hangsor.
– Modellskálák és egyéb skálaformációk.
– Modális sorok, pentaton és egészhangú hangsorok, akusztikus skála,
– 1:2, 1:3, 1:5 modellskála éneklése.
– Polimodális alterációk.
– Dodekafónia.
– Szeptimakkordok fordításai, alterált akkordok: mellékdominánsok, szűkített szeptim– és bővített szextes akkordok, nónakkordok megfigyelése kottakép alapján művekben, hangzatfűzésekben. Gyakorlása különböző hangnemekben.
– Alfa–akkordok.
– Tengelyrendszer, polaritás, aranymetszés megfigyelése, fogalmai.
– Jellegzetes dallami, harmóniai fordulatok felismerése a XIX. és a XX. századi zeneszerzők alkotásaiban.
– Romantikus, valamint XX. századi dallamrészletek olvasása, memorizálása.
– Reihe sorok megszólaltatása. Lejegyzése hallás után.
– Romantikus és XX. századi dallamok lejegyzése.

Zenei szakkifejezések ismerete

– Tonalitás, atonalitás, bitonalitás, politonalitás.
– Akusztikus hangsor, egészhangú skála. Dodekafónia. Reihe.
– Skálamodellek.

– Témafordítások: tükör, rák, ráktükör.
– Tengely, polaritás.
– Aranymetszés.
– Komplementer technika.
– Tempó– és előadási jelek: a zenei anyaghoz kapcsolódóan.

Ajánlott tananyag

Énekes megszólaltatásra, elemzésre alkalmas szemelvények válogatása a XX. század különféle irányzatainak zenéjéből
az impresszionizmus : C. Debussy, M. Ravel, O. Respighi,
a folkloristák: Bartók Béla, Kodály Zoltán, M. de Falla, I. Sztravinszkij,
az expresszionizmus és a dodekafónia: A. Schönberg és iskolája, I. Sztravinszkij,
a neoklasszicizmus: A. Honegger, P. Hindemith, Sz. Prokofjev, I. Sztravinszkij, B. Britten
valamint más irányzatok (C. Orff, D. Sosztakovics stb.) képviselőinek műveiből.
Kiegészítőanyag: J.S.Bach korálok, Bertalotti solfeggiok, Kodály Zoltán pedagógiai művei.
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetei
Bartók Béla: Mikrokozmosz I–VI.
Bartók Béla: Kórusművek
Kodály Zoltán: 66 kétszólamú énekgyakorlat
Kodály Zoltán: 77 kétszólamú énekgyakorlat
Kodály Zoltán: Kórusművek
Párkai István: Modern kórusetűdök
Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény
Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához
Orfeusz Hangzó zenetörténet– sorozat
Kroó György: Miért szép századunk zenéje?
Kroó György: Miért szép századunk operája?
Kókai Rezső – Fábián Imre: Századunk zenéje
Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.
Várnai Péter: Oratóriumok könyve
A hét zeneműve sorozat (Szerkesztő: Kroó György)
Lendvai Ernő: Szimmetria a zenében
Lendvai Ernő: Bartók stílusa
Orfeusz Hangzó zenetörténet– sorozat
Frank Oszkár: Debussy harmóniák
Frank Oszkár: Mikrokozmosz elemzések
A. Schönberg: A zeneszerzés alapjai
Szabó Csaba: Hogyan tanítsuk századunk zenéjét
Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk
Szabolcsi Bence: Magyar zenetörténet
A zenehallgatási anyag partitúrái.
Ajánlott zenehallgatási anyag
C. Debussy: Gyermekkuckó, Noktürnök,
Kodály Zoltán: Galántai táncok,
Bartók Béla: Cantata profana, Zene húros–, ütős hangszerekre és cselesztára,

Kórusművek, Mikrokozmosz,
A. Honegger: Pacific 236, Johanna a máglyán,
C. Orff: Carmina Burana,
Sz. Prokofjev: Klasszikus szimfónia,
I. Sztravinszkij: Le Sacre du Printemps,
B. Britten: Ceremony of Carols, Népdalfeldolgozások.

Követelmény

Tudjon a tanuló öt művet Bartók Béla és Kodály Zoltán műveiből önállóan – kórusműveiből, énekgyakorlataiból éneklőtársakkal zeneileg igényesen előadni.
Tudjon két zenei részletet a XX. század vagy kortárs zeneszerzők műveiből.
Ismerje az impresszionizmus, a folklorizmus, a dodekafónia és a neoklasszicizmus irányzatát, képviselőit és jelentősebb alkotásaikat.
Tudjon könnyű XX. századi dallamot lejegyezni.
Legyen gyakorlata a C–kulcsok olvasásában.
Ismerje a könnyebb XX. századi skála– és akkordformációkat.
Ismerje a zenei szaknyelv legfontosabb kifejezéseit.
Legyen igényes, nyitott az értékes zene befogadására.
Legyen képes ismereteit, készségeit alkalmazni zenei olvasásban, írásban, elemzésben. Zenei ismereteit tudja alkalmazni zenehallgatáshoz, hangszeres darabjainak megfogalmazásához is.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással egyénileg és csoportosan.
– A memoriter anyagból egyéni bemutatások.
– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított ismeretek, stílusjegyek alapján.

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

„A” tagozat

Ismerje és tudja alkalmazni – az alapfokon tanultakon túl – a zenehallgatási anyagban, hangszeres darabjaiban és a tanult készségfejlesztési anyagban előforduló ritmuselemeket és –képleteket.
Ismerje a dallamhangok szerepét, tudja ezeket zeneileg értelmezni (melizma, főhang, váltóhang, átmenőhang– késleltetés stb.)
Rendelkezzék biztos tájékozódó képességgel a relatív és abszolút rendszerben 7#, 7b– előjegyzésig.
Tudja a művek hangnemét megállapítani.
Ismerje
– a kvintkört,
– a hétfokú hangsorokat.
Ismerje
– az egészhangú skálát,
– az akusztikus hangsort,
– a modellskálákat.
– a hármashangzatok és fordításaik valamint a négyeshangzatok felépítését
– a dominánsszeptim hangzat fordításait (oldásokkal).

Ismerje fel a funkciókat hallás után,
– a hangnemi kitérést és modulációt – kottakép alapján.
– a romantika hangzásvilágának jellegzetességeit: alterációk, tercrokonság.
Ismerje
– a tonalitás felbomlásának elvét,
– a bi– és a politonalitást,
– a Reihe–t.
Tudja
– a dodekafónia,
– az aranymetszés,
– a cluster fogalmát.
Legyen ismerete a legfontosabb zenei szerkesztésmódokról.
Rendelkezzék zenetörténeti áttekintő képességgel.
Ismerje a zenei korokhoz kapcsolódó legfontosabb zenei formákat és műfajokat.
Ismerje fel a főbb zenetörténeti korok stílusjegyeit, jellemző műfajait, formáit.
Tudja ezeket néhány társművészeti alkotással összekapcsolni.
Tudjon hallás után lejegyezni
– könnyű klasszikus periódust, funkciót jelző basszussal,
– könnyű romantikus dallamot, vagy szemelvényt.
– lapról olvasni a fentiek nehézségi fokának megfelelő dallamot.
Ismerje a zenei szaknyelv legfontosabb kifejezéseit.
Az általános követelményeken túl
Rendelkezzék a tanuló
– olyan zenei áttekintőképességgel, melynek birtokában önállóan meg tudja oldani a képesség–készség szintjének megfelelő zenei feladatokat,
– kialakult zenei ízléssel és ítélő képességgel.
Tudja a tanuló a megszerzett tudását mind a zeneművek elemzésében, mind hangszeres előadásában önállóan, tudatosan alkalmazni.
„B” – tagozat
Rendelkezzék a tanuló az általános követelményeken túl:
– a zenei tanulmányok folytatásához szükséges kiművelt hallással, zenei ismeretekkel és biztos zenei memóriával,
– olyan szintű tudással, mely zenei képességeivel együtt alkalmassá teszi szakirányú továbbtanulásra,
– a zenei tanulmányok folytatásához zenei elkötelezettséggel, megfelelő igényes, elmélyült, aktív tanulási, gyakorlási képességgel.
Legyen képes a tanuló
– a tanult különböző stílusok ritmikai, dallami, harmóniai és formai jelenségeiben tájékozódni,
– a megszerzett tudását mind a zeneművek elemzésében, mind hangszeres előadásában önállóan, tudatosan alkalmazni.
Zenei anyag:
Tudjon a tanuló harminc népdalt stílusosan énekelni és elemezni, öt műdalt – különböző zenetörténeti stíluskorszakokból – saját zongorakíséretével előadni. A zenei anyag megszólaltatása, előadása legyen muzikális, igényes és stílusos.

Ismerjen minden zenetörténeti korszakból két–két jelentős művet, tudja azokat formailag és harmóniailag elemezni; tudjon ezekből zenei idézetet előadni.
Tudjon éneklőtársakkal többszólamú énekgyakorlatokat, műveket előadni.
Tudjon zongora–ének előadásban C–kulcsos műveket megszólaltatni.
Tudjon biztosan tájékozódni az alap– és középfokon megismert ütemfajtákban.
Legyen biztos tájékozottsága a relatív és abszolút rendszerben.
Ismerje az ötfokú, a hétfokú hangsorokat, tudja ezeket az abszolút rendszerben elhelyezni és énekelni.
Tudja a hármas– és négyeshangzatokat felépíteni és adott hangnemekben elhelyezni.
Ismerje fel ezek fordításait, tudja megnevezni ábécés nevekkel.
Tudjon lejegyezni
– barokk kétszólamú idézetet,
– bécsi klasszikus zenei szemelvényt,
– könnyű XX. századi dallamot.
Rendelkezzék zenetörténeti áttekintőképességgel.
Tudja a zenetörténeti, a történelmi korokat időben összekapcsolni, és társművészeti alkotásokhoz kötni.
Ismerje a zenei szaknyelv legfontosabb zenei kifejezéseit.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

Írásbeli, és/vagy szóbeli vizsga

A vizsgán az iskola az alábbi feladatsort használja, vagy helyi pedagógiai programja alapján hasonló követelményszintű feladatsort állít össze.

A vizsga tantárgya és időtartama

Szolfézs

Az írásbeli vizsga időtartama minimum 45 perc.

A szóbeli vizsga időtartama minimum 10 perc.

A vizsga tartalma

Írásbeli vizsga

„A” tagozat

1. Egyszólamú barokk vagy romantikus dallam lejegyzése.

Az idézet átlagos zenei mondat/periódus hosszúságú, egyszerűbb hangnemi kitérést tartalmazhat.
A tanuló számára adott a kulcs, az előjegyzés, a metrum és a kezdőhang.
Az idézet nyolcszor hangozhat el.

2 Egy rövid terjedelmű barokk vagy romantikus mű elemzése.

A tanuló számára adott a mű kottaképe. Az elemzés szempontjai: a formai felépítés és a stílusra jellemző jegyek ismertetése.

„B” tagozat

1. Imitációs szerkesztésű kétszólamú barokk vagy egyszólamú romantikus dallam lejegyzése.

A tanuló számára adott a kulcs, az előjegyzés, a metrum, és a kezdőhang értékkel.
Az idézet nyolcszor hangozhat el.

2. Egy rövid terjedelmű barokk vagy romantikus mű elemzése.

A tanuló számára adott a mű kottaképe. Az elemzés szempontjai: a formai felépítés és a stílusra

jellemző jegyek ismertetése.
Szóbeli vizsga
„A” tagozat
1. Periódus terjedelmű dallam lapról éneklése rövid átnézés után, szolmizálva vagy hangnévvel; az idézet tartalmazzon változatos ritmikai és dallami fordulatokat, hangnemi kitérést, esetleg modulációt.
2. A vizsgázó tudjon énekelni kotta nélkül tizenöt népdalt, és ismerje azok legfontosabb jellemzőit; tudjon énekelni öt műzenei szemelvényt (társasének, hangszerkíséretes darabok a reneszánsztól a XX. századig) éneklőtársakkal, ill. hangszerkísérettel (saját kíséret nem kötelező), ebből hármat kotta nélkül, és ismerje az énekelt darabok legfontosabb jellemzőit.
Kottáról a tanulónak kell gondoskodnia.
„B” tagozat
1. Periódusnyi dallam lapról éneklése – rövid átnézés után – szolmizálva vagy hangnévvel; a dallamban legyenek változatos dallami és ritmikai fordulatok, hangnemi kitérés vagy moduláció előfordulhat benne.
2. A vizsgázó tudjon énekelni kotta nélkül tizenöt népdalt, és ismerje azok legfontosabb jellemzőit; tudjon énekelni hat műzenei szemelvényt (társasének, hangszerkíséretes darabok a reneszánsztól a XX. századig) éneklőtársakkal, ill. hangszerkísérettel (saját kíséret nem kötelező), ebből hármat kotta nélkül, és ismerje az énekelt darabok legfontosabb jellemzőit.
Kottáról a tanulónak kell gondoskodnia.
A vizsga értékelése
Az írásbeli vizsga értékelése
– A feladat helyes megoldása, a válaszok pontos, világos jelölése
– dallamírás: dallami, metrikai/ritmikai korrektség, kottaírási készség, külalak.
– Az elemzési szempontokra adott válaszok teljessége, helytállósága, a jelölések pontossága.
A szóbeli vizsga értékelése
– a választott zenei anyag élményszerű megszólaltatása
– általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete),
– zenetörténeti tájékozottság,
– stílusismeret, formai ismeretek,
– tájékozódás a zenei műfajok között.
A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök
Jó minőségű és felhangolt zongora vagy pianíno. Hangjegytábla, szemléltető anyagok, ritmushangszerek.
Megfelelő minőségű audio–vizuális berendezés (magnetofon, DVD, CD–lejátszó).
A stíluskorszakokat megfelelően bemutató, kellő számú és minőségű hangfelvétel, kotta, zenei szakkönyv.

ZENEISMERET – KÖTELEZŐEN VÁLASZTHATÓ

A zeneismeret tantárgy a 4 éves szolfézs kötelező tantárgy követelményeire épül. A szolfézs, zenetörténet–zeneirodalom, zeneelmélet, népzene tantárgyak ismeretanyag–részeinek felhasználásával szerves folytatását jelenti az eddigi elméleti tanulmányoknak.

Célok és feladatok

– a tanulók zenei műveltségének további gazdagítása, a zene iránti fogékonyság elmélyítése.

– Az eddig tanult zenei ismeretek stiláris összefüggéseinek, szintézisének megteremtése: a zeneművekben a dallam, a ritmus, a harmónia, a forma egységének és a zene egészének megfigyeltetésével.

– A zenei ismeretek, készségek fokozatos bővítése, a zenét „értve figyelő" tevékenység kialakítása.

Feladatai:

A zenei élményanyaggyűjtés.

A zenei nyitottság kialakítása.

A tudatos zenehallgatásra nevelés.

Az eddig megszerzett tudás fejlesztése és alkalmazási gyakorlatának kialakítása, tudatosítva a tanulók szemléletében, hogy az elméleti tudás csak eszköz a zene mélyebb befogadásához.

A zeneművek értelmezése, elemzése során új dallami, harmóniai, formatani stb. ismeretek átadása.

A muzsikálási– éneklési kedv állandó „ébren tartása": a zeneművek énekelhető részleteinek aktív megszólaltatásával.

A népzene és műzene kapcsolatának bemutatása.

Zenetörténeti tájékozottság.

A zeneelméleti alapismeretek kialakítása.

A főbb zenei stílusok jellemző előadói apparátusainak, hangszereinek megismertetése.

Különböző előadói gyakorlatok megfigyeltetése.

A szolfézs, zenetörténet, zeneelmélet egymást erősítő szemléletének megalapozása.

A hangszertanulás segítése.

A zenei szaknyelv legfontosabb kifejezéseinek további megismertetése.

A tanulók kreativitásának, hallási és gondolkodási képességeinek fejlesztése.

A tanuló személyiségének gazdagítása a zene művelésének, befogadásának örömével.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretanyag átadása

– A zenei alapműveltség kialakítása, az értékes zene megszerettetése.

– A zenei élményanyag bővítése.

– Nevelés a tudatos zenehallgatásra.

– A bécsi klasszikusok nagyobb lélegzetű formáinak megismerése.

– Betekintés a romantikus zeneirodalomba és a XIX. század magyar zeneművészetébe.

– Az előző években megszerzett készségek, elsajátított ismeretek felhasználása és továbbfejlesztése.

Ismeretanyag, készségfejlesztés

– A zeneirodalom–ismeret megalapozása művek, jellegzetes témák, részletek éneklésével,

zenehallgatással,
irányító jellegű zenetörténeti tájékoztatással.
– A zenei készségek fejlesztése a hallgatott és feldolgozott zenei anyag alapján.
– Az énekelt és meghallgatott művek témáinak memorizálása kottakép illetve hallás alapján.
– A ritmikai érdekességek kiemelése, hangoztatása.
– A periódus belső és külső bővülésének megfigyelése.
– A funkciók váltakozásának megfigyelése, éneklése.
– Az eddigi funkciós tapasztalatok bővítése, elmélyítése és alkalmazása.
– A kísérőszólamok funkciós hangjainak változatos, árnyaltabb használata.
– Kitérés és moduláció megfigyelése a domináns és párhuzamos hangnemekbe.
– Álzárlat.
– Zárlatok, jellegzetes harmóniai fordulatok megszólaltatása énekléssel, hangszerrel.
– A szonátaforma tematikus anyagainak megfigyelése, felismerése.
– A rondóforma felépítése, téma és epizód felismerése.
– A hangszerek, a zenei együttesek változatos csoportosításának megismerése.
– A klasszikus és romantikus zenekar hangszerei.
– A szimfóniatételek rendezési elvei.
– Az opera zenei részei (felépítése).
– A zenei kifejezőeszközök megfigyelése a romantikus zene hangzásvilágában.
– Tercrokonság.
– Műdalok, áriák énekes megismerése hangszerkísérettel (tanár vagy tanuló közreműködésével).
– Kánonok, két– vagy többszólamú vokális művek énekléssel és megszólaltatása különféle hangszeres együttesekkel is (kamarazeneként).
– A zenehallgatási anyag részleteinek megszólaltatása egy, két vagy több szólamban.
– A klasszikus formák ismétlő rendszerezése, tematikus anyagainak megfigyelése zenehallgatással is.
Rögtönzés
– A csoport képességei szerint:
dallamok, ritmusok kiegészítése a megismert stílusokban,
dallamhoz ritmus–, ritmushoz dallam–osztinató,
funkciójelző basszusok rögtönzése.
Kapcsolat a társművészetekkel
– A történelmi és zenei korok kapcsolatának rövid áttekintése.
– Társművészeti alkotások bemutatása.
Elméleti ismeretek – Zenei szakkifejezések
– A kvintkör ismerete.
– Hangközök, hangzatok.
– Hangnemi rokonságok.
– Opusz.
– Alteráció és vezetőhang.
– Szonáta. Szimfónia. A szimfónia tételei, hangnemi és formai felépítése.
– Coda. Attacca.
– Rondó. Téma. Epizód.
– A klasszikus opera. Nyitány, recitativo, ária, duett, tercett stb.

– A romantikus dal. Dalciklus. Prozódia.
– A verbunkos.
– A romantikus opera.
– A szimfonikus költemény.
– Tercrokonság.
– Verbunkos.
– Tempó– és előadási jelzések: a zenei anyaghoz kapcsolódóan.
– Tájékozódás a zenetörténeti és történelmi korokban.

Ajánlott tananyag

Klasszikus művek: J. Haydn, W. A. Mozart, L. v. Beethoven szimfonikus és hangszeres művei. Dalok. Operák.
Egy bécsi klasszikus szimfónia feldolgozása.
Egy Mozart–opera megismerése.
A klasszikus stílushoz közelálló romantikus alkotások: dalok vagy egy dalciklus (elsősorban F.Schubert művészetéből).
Klasszikus vagy romantikus versenymű feldolgozása.
A magyar műzene: a verbunkos (Erkel Ferenc, Liszt Ferenc művei alapján).

Ajánlott tankönyvek, ajánlott irodalom

Dobszay László: A hangok világa V. és Útmutató
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorlófüzetei
Orfeusz Hangzó zenetörténet 3. A bécsi klasszika
Orfeusz Hangzó zenetörténet 4. Romantika (I.)
Orfeusz Hangzó zenetörténet 8. A magyar zene századai
Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához könyv és CD lemezsorozat
Németh –Nógrádi –Puster: Szolfézs antológia
Agócsy László – Irsai Vera: Énekeljünk, muzsikáljunk!
Agócsy László: Szolfézs középfok
Agócsy László: Szállj szép énekszó – 16 romantikus egyneműkar
Ádám Jenő: A dal mesterei (dalok válogatva a kötetekből)
Forrai Miklós: Duettek I–II.
Forrai Miklós: Ezer év kórusa
Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa
Frank Oszkár: A funkciós zene harmónia és formavilága – Hangzó zeneelmélet
Frank Oszkár: A romantikus zene műhelytitkai (sorozat):
Bartha Dénes: Beethoven kilenc szimfóniája
Ch. Rosen: A klasszikus stílus
S. Hughes: Mozart operakalauz
Kárpáti J. – Kroó Gy: Mozart operái
Szabolcsi Bence: A zene története
Dobák Pál: A romantikus zene története
Balassa–Gál: Operakalauz (kottás)
Tóth Dénes: Hangversenykalauz I–II: (kottás)
Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.

Követelmény

Tudjon a tanuló a megismert zenei anyagból 10–15 zenei témát emlékezetből.
Tudjon idézni hangszeres tanulmányaiból műveket és műfajokat az évfolyam tananyagához kapcsolódóan, tudja azokat stílusosan előadni.
Ismerje a feldolgozott stíluskorszakok főbb zenei műfajainak jellemzőit (szimfónia, opera, romantikus dal, versenymű, szimfonikus költemény).
Ismerje a bécsi klasszikus zeneszerzők, valamint Erkel Ferenc és Liszt Ferenc fontosabb műveit.
Tudja helyesen írni és kiejteni a megismert zeneszerzők nevét és a művek címét.
Ismerje a zenei és történelmi korok egymásmellettiségét a fontosabb évszámokkal és a társművészeti alkotásokkal összekapcsolva.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított ismeretek, stílusjegyek alapján.

2. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Zenei élményanyag bővítése.
– Az „értő” zenehallgatás kialakítása.
– Betekintés a gregorián és a reneszánsz zenébe.
– A barokk zene alaposabb megismerése.
– Ismerkedés a XX. század zenéjével– elsősorban magyar szerzők műveivel.
– Az előző években megszerzett készségek, elsajátított ismeretek felhasználása és továbbfejlesztése.
– A zenetörténeti tudásanyag rendszerezése, az alapfokon tanultak összefoglalása.
Ismeretanyag, készségfejlesztés
– A zeneirodalom–ismeret bővítése művek, jellegzetes témák, részletek éneklésével, zenehallgatással, irányító jellegű zenetörténeti tájékoztatással.
– A zenei készségek további fejlesztése elsősorban a hallgatott és feldolgozott zenei anyag alapján.
– A jellegzetes barokk ritmusok kiemelése, hangoztatása.
– Az énekelt és hallgatott zenei anyag stílusjegyeinek elsajátítás a művek elemzése alapján.
– Barokk harmóniamenetek.
– A polifónia.
– Barokk műformák megismertetése.
– Színpadi betétdalok, kórustételek.
– A barokk opera.
– A versenymű felépítése.
– A szvit tánctételei.
– A prelúdium és fúga.
– Az oratórium.
– A modern zene néhány irányzata: pl. folklorizmus, neoklasszicizmus
– A XX. század komponálási technikái.
– Akusztikus skála, egészhangú skála megfigyeltetése, éneklése.
– Reihe.
– A többszólamú éneklés fejlesztése a hallgatott zeneművek részleteinek megszólaltatásával:

reneszánsz kórusművek, kantáta–részletek hangszerkísérettel, kánonok, két– és többszólamú művek megszólaltatása különféle hangszeres együttesekkel is.
– Néhány XX. századi mű(műrészlet) éneklése a csoport képességei szerint.

Rögtönzés
– Dallamok, ritmusok kiegészítése a megismert stílusokban, dallamhoz ritmus– ritmushoz dallam– osztinató.
– Dallamokhoz funkciójelző kísérőszólam.
– A funkciójelző basszusok árnyaltabb alkalmazása.
– A XX. század néhány kompozíciós technikájának (Reihe, cluster stb.) kipróbálása.
Kapcsolat a társművészetekkel
– A történelmi és zenei korok kapcsolatának rövid áttekintése.
– Társművészeti alkotások bemutatása.
Elméleti ismeretek – Zenei szakkifejezések
– Az eddig tanult ismeretek összefoglalása.
– Hangközök, hangsorok 7#, 7b előjegyzésig,
– Modális hangsorok; hangnemi rokonságok. Kvintkör.
– Akusztikus skála, egészhangú skála. Reihe, cluster.
– A különböző zenetörténeti korok stílusjegyei és műfajai.
– Tájékozódás időrendben.
– Gregorián zene.
– Madrigál, motetta, mise.
– Versenymű. Kantáta, oratórium, passió.
– Szvit. Barokk tánctételek.
– Preludium, fúga.
– Concertálás, concerto, concerto grosso.
– Cembalo, Fortepiano. Continuo.
– A XX. századi zenekar hangszerei.
– Folklorizmus, neoklasszicizmus.
– Tonalitás, atonalitás, politonalitás.
– Aranymetszés.
– Tempó– és előadási jelzések a zenei anyaghoz kapcsolódóan
Ajánlott tananyag
Gregorián dallamok és reneszánsz kórusművek.
A barokk zene jellegzetes műfajai.
XX. századi hangszeres, zenekari és vokális művek elsősorban a magyar zeneművészetből.
Az alábbi művek, műfajok feldolgozása ajánlott:
J. S. Bach: a–moll hegedűverseny,
J. S. Bach: Kantáta részletek, passio részletek,
J. S. Bach: egy teljes zenekari szvit.
G. F. Händel: oratóriumrészletek.
H. Purcell: Dido és Aeneas – részletek.
Olasz és francia barokk szerzők művei.
Bartók Béla: Concerto,

Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus,
Sz. Prokofjev: Klasszikus szimfónia, I. Sztravinszkij: Petruska, A. Honegger: Pacific 231,
B. Britten: Variációk egy Purcell témára, Népdalfeldolgozások.
Dobszay László: A hangok világa VI. kötet és Útmutató
Orfeusz Hangzó zenetörténet 1. Középkor és reneszánsz
Orfeusz Hangzó zenetörténet 2. Barokk
Orfeusz Hangzó zenetörténet 8. A magyar zene századai
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetei
Németh – Nógrádi – Puster: Szolfézs antológia
Agócsy László: Szolfézs középfok (I–IV)
Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához könyv és CD lemezsorozat
Forrai Miklós: Ezer év kórusa
Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa
N. Harnoncourt: Zene mint párbeszéd (Monteverdi, Bach, Mozart)
Szabolcsi Bence: A zenetörténete
Kroó György szerk. A hét zeneműve sorozat
Kroó György szerk. Miért szép századunk zenéje?
Lendvai Ernő: Szimmetria a zenében
Kroó György: Bartók kalauz
Kroó György: Bartók színpadi művei
Breuer János: Kodály kalauz
Eősze László: Kodály Zoltán
Darvas Gábor: Évezredek hangszerei
J.H. van der Meer: Hangszerek az ókortól napjainkig
Szemelvények a zenehallgatáshoz (Tankönyvkiadó)
A zenehallgatási anyag partiturái és szövegkönyvek.

Követelmény

Tudjon a tanuló a megismert zenei anyagból 10–15 témát emlékezetből énekelni vagy hangszeren megszólaltatni.

Tudjon idézni hangszeres tanulmányaiból műveket és műfajokat az évfolyam tananyagához kapcsolódóan, tudja azokat stílusosan előadni.

Legyen képes Bartók Béla Concerto és Kodály Zoltán Psalmus Hungaricus c. művét jellegzetes témák alapján felismerni.

Ismerje a feldolgozott stíluskorszakok főbb zenei műfajainak jellemzőit
– a gregorián dallamokat,
– a reneszánsz kórusműveket,
– a barokk szvitet,
– a preludiumot és fúgát,
– az oratóriumot.

Ismerje a XX. század folklorista és neoklasszikus irányzatát, az atonalitás és a dodekafónia fogalmát.

Ismerje a zenetörténeti korokat és időrendi sorrendjüket.

Tudja az ismertebb zeneszerzőket, zeneműveket a megfelelő zenetörténeti korba helyezni.

Tudja helyesen írni és kiejteni a megismert szerzők nevét és a művek címét.

Ismerje a zenei és történelmi korok egymásmellettiségét a fontosabb évszámokkal és a társművészeti alkotásokkal összekapcsolva.
Az év végi vizsga anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával a tanult ismeretek, stílusjegyek alkalmazásával.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után
Ismerje a tanuló
– a tanult metrumokat,
– a tanult ritmuselemeket és –képleteket, az egyszerűbb aszimmetrikus metrumokat.
– a dallamhangok szerepét (főhang, átmenőhang, váltóhang, késleltetés) – tudja ezeket zeneileg értelmezni.
Ismerje
– a hangközöket;
– a hangközfordítás elvét;
– a hármashangzatokat és fordításaikat;
– a dúr– és moll hangsor hangjaira építhető hármashangzatokat;
– a fő– és mellékhármashangzatokat;
– a dominánsszeptim– és a szűkített szeptimhangzatot (4#, 4b előjegyzésig);
– a hangzatok fűzésének elveit, első lépéseit – (I– IV– V fok).
Rendelkezzék biztos tájékozódó képességgel a relatív és abszolút rendszerben 4 #, 4 b előjegyzésig.
Ismerje
– a kvintkört,
– az öt– és hétfokú hangsorokat,
– a hangnemi rokonságokat,
– a funkciók,
– az alterációk szerepét,
– a hangnemi kitérés és moduláció fogalmát.
Ismerje
– a tonalitás felbomlásának elvét,
– az egészhangú skálát,
– az akusztikus hangsort.
Tudja ismereteit alkalmazni a készségfejlesztési és zenehallgatási anyagban, hangszeres darabjaiban.
Ismerje a feldolgozott stíluskorszakok főbb zenei műfajainak jellemzőit:
– a reneszánsz kórusműveket és táncokat,
– a barokk zene (concerto grosso, versenymű, szvit, prelúdium és fúga, oratórium, kantáta, opera),
– a bécsi klasszikus zene (hangszeres szonáta, variáció, versenymű, szimfónia, vonósnégyes, opera, dal)
– a romantika (dal, szimfonikus költemény, opera, hangszeres karakterdarabok) legfontosabb műfajait.
– a XX. század folklorista és neoklasszikus irányzatát,

– Bartók Béla és Kodály Zoltán munkásságát,
– napjaink kiváló zeneszerzőinek egy–egy alkotását.
Tudja a zenei alapfogalmakat többirányú megvilágításban értelmezni, a zenetörténeti, a történelmi korokat időben
összekapcsolni és társművészeti alkotásokhoz kötni.
Ismerje és tudja alkalmazni a zenei szaknyelv legfontosabb kifejezéseit.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

Írásbeli, vagy szóbeli vizsga

A vizsgán az iskola az alábbi feladatsort használja, vagy helyi pedagógiai programja alapján hasonló követelményszintű feladatsort állít össze.

A vizsga tantárgya és időtartama

Zeneismeret tantárgy

Az írásbeli vizsga időtartama minimum 45 perc.

A szóbeli vizsga időtartama minimum 10 perc.

Az alapvizsga tartalma

Írásbeli vizsga

1. Teszt kérdések a zenei ismeretek köréből a megismert, hangsorokra, hangközökre, hangzatokra, formai ismeretekre vonatkozóan (4–5 kérdés) pld.
– A hangnemi rokonságok felsorolása,
– Hármashangzat–fordítások felismerése kottaképről,
– Zárlatelemzés kottakép alapján,
– Adott műrészlet kottaképe alapján a dallami jelenségek és a dallamhangok szerepének megjelölése W.A.Mozart
: C–dúr szonatina II. tétel első nyolc ütem (fő– és átmenőhangok), L.v.Beethoven: Német tánc (C–dúr) első nyolc ütem, Hoffman V.: Szonatinagyűjtemény, Régi táncok gyermekeknek
2. Egy nagyobb lélegzetű bécsi klasszikus forma (szonáta forma, variációs forma, szimfónia) felépítésének ismertetése.
3. Felsorolt művek, zeneszerzők, stílus korszakok, társművészeti alkotások rendezése korok szerint
Felsorolás elsősorban a barokk és a XX. századi zene és néhány társművészeti alkotás köréből.
Az írásbeli vizsgához ajánlott feladatlap készítése.

Szóbeli vizsga

1. Memoriter anyag előadása
Öt műzenei szemelvény, téma a tanult zenei korok anyagából előadása szóló énekléssel illetve hangszerkísérettel
vagy több szólamú mű esetén éneklőtársakkal. Ssaját hangszerkíséret nem kötelező.)
A megszólaltatás legyen muzikális és zeneileg pontos.
A vizsgázó ismerje az énekelt darabok legfontosabb zenei jellegzetességeit.
2. A vizsgázó elméleti tudásának bemutatása
A tanuló a hangszeres vizsgadarabjaihoz kapcsolódó zenei kérdéseket kap.
A kérdések a követelményrendszerben felsorolt ritmikai, dallami, harmóniai, formai, stílus– és zenetörténeti korok ismeretére vonatkozhatnak.

A vizsga értékelése
Az írásbeli vizsga értékelése
– teszt: a kérdésekre adott rövid, lényegi, a megértésre utaló egyszerű válasz; fogalmazásmód, helyesírás,
– fogalmazás (műelemzés): információtartalom, a műről, illetve a szerzőről és a korról szóló információk
megfelelő aránya, felhasznált irodalom színvonala, mennyisége, eredetiség, objektív és szubjektív tartalom megfelelő aránya, felépítés, fogalmazás, helyesírás,
– dallamírás: dallami, metrikai/ritmikai korrektség, kottaírási készség, külalak.
A szóbeli vizsga értékelése
– általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete),
– zenetörténeti tájékozottság,
– stílusismeret,
– formai ismeretek,
– tájékozódás a zenei műfajok között.

Továbbképző évfolyamok

3. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Élményanyag bővítése a zenei alapműveltség kialakításához.
– A zenei műfajok alaposabb megismerése korok és stílusok szerint.
– Az alapfokon szerzett ismeretek, készségek elmélyítése, bővítése.
– A zenei kifejezőkészség és ízlés formálása.
– Az „értő” zenehallgatásra nevelés.
Ismeretanyag– készségfejlesztés
– A zeneirodalom–ismeret bővítése művek, jellegzetes témák, részletek éneklésével, zenehallgatással, irányító jellegű zenetörténeti tájékoztatással.
– A zenei készségek további fejlesztése elsősorban a hallgatott és feldolgozott zeneművek alapján.
– A zeneművek, szemelvények zenetörténeti korba helyezése.
– A művek, műrészletek feldolgozása énekléssel, memorizálással (lejegyzéssel).
– A feldolgozott zenei formák jellemzőinek elsajátítása.
– A belső hallás és memória intenzív fejlesztése.
– A zenei elemzési képesség fejlesztése.
1. témakör A többszólamúság szerkesztési elvei, műformái, műfajai a vokális zeneirodalomban
– A modális hangsorok teljeskörű megismerése– éneklés, felépítés 4#, 4b előjegyzésig.
– Modális fordulatok kiemelése, éneklése. Megfigyelése zenehallgatásban.
– Homofónia, polifónia, imitáció. Tonális, reális válasz.
– Polifonikus etűdök éneklése. Homofón és könnyű imitációs részletek feldolgozása.
– Kánonok éneklése.
– Kánonokból partitura készítés, a harmóniai fordulatok megfigyelése.
– Rövid ritmus– és dallamkánon szerkesztésének kipróbálása.
– Korál feldolgozások többszólamú éneklése, megszólaltatása hangszerekkel is.
– A harmóniai fordulatok kiemelése, éneklése, megfigyelése.

– A harmóniai elemzés alapjai: fokszámok, jelzések. Számozott basszus.
– Hármashangzatok építése a dúr és moll hangsorok fokaira.
– Mixturák éneklése.
– A duett, tercett, kvartett megjelenése a drámai műfajokban.
– Dramaturgiai szerepük, zenei megfogalmazásuk.
– Egy–egy zenei kor stílusjegyeinek összefoglalása.
– Rövid zenei részletek lejegyzése.
2. témakör Táncok a zenében
– Az előző években megismert táncok jellemzőinek átismétlése.
– Az ismeretek bővítése újabb táncformák jellegzetességeivel.
– Olvasás, zenei írás, memorizálás elsősorban a barokk táncok köréből.
– Ritmusok kiemelése, megszólaltatása (C.Debussy, M.Ravel, I.Sztravinszkij, Joplin műveiből).
– A harmóniák szerepének megfigyelése.
– Hangszerek, hangszercsoportok hangszínének megismerése. „Komoly zene” – „könnyű zene” – jazzművészet.
– A meghallgatott zeneművek témáiból válogatva memorizálás, zenei írás (abszolút rendszerbe helyezés).
– Stílusjegyek felismerése, megnevezése. Az anyaghoz kapcsolódó zenei kifejezések értelmezése.
Kapcsolat a társművészetekkel
– A történelmi és zenei korok kapcsolatának rövid áttekintése.
– Társművészeti alkotások bemutatása.
Ajánlott tananyag
1. témakör. A többszólamúság szerkesztési elvei, műformái, műfajai a vokális zeneirodalomban
Feldolgozásra ajánlott zenei anyag:
– orgánum énektechnika (Ars Antiqua, Párizs)
– hoquetus elv (Ars Nova, Machaut)
– gregorián, chanson cantus firmus (Németalföld)
– homofónia, polifónia (mise, motetta, madrigál)
– népének és harmonizációja (a choral J.S.Bach művészetében)
– fúgaszerkesztés, imitáció (dux–comes) művek J. S. Bachtól Kodály Zoltán művészetéig,
– duett, tercett, kvartett H.Purcelltől G.Verdi–ig
– kánonok válogatva Fornsete Nyárkánon–tól a XX. századi kánonokig,
– kórusművek a reneszánsztól napjainkig
2.a) témakör Táncok a zenében
– Műzenei táncok a középkortól a jazz elemek megjelenéséig: estampida, rondeau, pavane és gagliarda, menüett, sarabande, gigue, gavotte, ländler, polka, polonaise, mazurka, verbunkos táncok, csárdás.
– A szimfóniák III. tétele: menüett, gavotte (J.Haydn, W.A.Mozart, Sz.Prokofjev).
– A romantikus kisformák (F.Chopin).
– A verbunkos (Liszt Ferenc rapszódiái, Erkel Ferenc operái),
– A jazz elemei, ragtime, cake–walk (C.Debussy, I.Sztravinszkij művei
b) szvit és rondó
– Barokk szvitek (J.S.Bach, G. F.Händel, F.Couperin),
– Bécsi klasszikus rondótételek, rondók,

– Rondók, szvitek a romantikából és a XX.sz. zenéjéből (M. Muszorgszkij, M. Ravel, I.Sztravinszkij, Bartók
Béla, Kodály Zoltán, Ránki György, Szabó Ferenc)
Dobszay László A hangok világa VI. és Útmutató
Orfeusz Hangzó zenetörténet 1. Középkor és reneszánsz
Orfeusz Hangzó zenetörténet 2. Barokk
Orfeusz Hangzó zenetörténet 6. Késő–romantika és XX. század I.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 7. Késő romantika és a XX. század II.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 8. A magyar zene századai
Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához könyv és CD lemezsorozat
Németh– Nógrádi – Puster: Szolfézs antológia
Agócsy László: Szolfézs középfok I–IV.
Agócsy László Bach olvasókönyv
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetei
Kodály Zoltán: 15 kétszólamú énekgyakorlat
H. Brown: A reneszánsz zenéje
Legányné Hegyi Erzsébet: Bach példatár
J.S.Bach: Négyszólamú korálok
Győrfi István: Korálelemzések
Bartha Dénes szerk. A zenetörténet antológiája
Dobszay László: A magyar dal könyve
Dobszay László: A gregorián ének kézikönyve
Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.
Tóth Dénes: Hangversenykalauz I–II. (kottás)
Kroó György: A hét zeneműve
Szabolcsi Bence: A zene története
Követelmény
Ismerje a tanuló a zenetörténeti korok kronológiai sorrendjét.
Ismerje a többszólamúság megjelenési formáit, zenei jellemzőit a különböző zenei korokban.
Tudjon énekléssel illetve éneklő társakkal (vagy hangszer segítségével) zeneileg pontosan megszólaltatni két szemelvényt a gregorián dallamok, két könnyű, rövid madrigált vagy részletet, két duettet a barokk, bécsi
klasszikus vagy romantika köréből.
Ismerjen a meghallgatott művekből 5–10 jellegzetes témát.
Tudjon idézni hangszeres tanulmányaiból műveket és műfajokat az évfolyam tananyagához kapcsolódóan, tudja azokat stílusosan előadni.
Ismerje a klasszikus zeneművészet legismertebb táncformáit, jellegzetességeit,
tudja zenei korokba helyezni.
Ismerje a bécsi klasszikus szimfóniák III. tételének felépítését.
Tudja a megismert zeneszerzők és műveik nevét helyesen ejteni, leírni.
Ismerje a zenei és történelmi korok egymásmellettiségét (a fontosabb évszámokkal).
Tudjon néhány társművészeti alkotást a megismert zenei korokhoz kapcsolni.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.

– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával a tanult ismeretek, stílusjegyek alkalmazásával.

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Élményanyaggyűjtés a zenei alapműveltség bővítéséhez.
– A zenei műfajok alaposabb megismerése korok és stílusok szerint.
– A készségek további elmélyítése, az ismeretek bővítése.
– A zenei kifejezőkészség és ízlés formálása.
– Tudatos zenehallgatásra nevelés.

Ismeretanyag– készségfejlesztés

– A zenei műveltség bővítése művek, jellegzetes témák, részletek éneklésével, zenehallgatással, irányító jellegű zenetörténeti tájékoztatással.
– A zenei készségek további fejlesztése elsősorban a hallgatott és feldolgozott zeneművek alapján.
– A zeneművek, szemelvények zenetörténeti korba helyezése.
– A művek, műrészletek feldolgozása énekléssel, memorizálással (lejegyzéssel).
– A feldolgozott zenei formák jellemzőinek elsajátítása.
– A belső hallás és memória intenzív fejlesztése.
– A zenei elemzési képesség fejlesztése.

3. témakör. Vokális műfajok a zeneirodalomban I.

A mise és requiem

– Gregorián dallamok éneklése. A latin szövegek megismerése.
– A zenei lejegyzés kialakulásának rövid összefoglalása.
– A szolmizáció eredete. A többszólamúság kezdetei.
– A zenei anyagból válogatva: éneklés, memorizálás, lejegyzés.
– A cantus firmus bemutatása. A zenei szerkesztési módok ismertetése.
– A reneszánsz művek harmóniáinak és zárlatainak megfigyelése, megszólaltatása.
– Korabeli kottakép, C–kulcsok bemutatása.
– A mise állandó részei.
– Mise a klasszikus, romantikus korból és a XX. századból.
– A requiem fogalma. Új misetételek.
– A hangzások megfigyelése, összehasonlítása. A zenei kifejezőkészség gazdagodásának megfigyelése, elemzése, okainak stiláris és történelmi háttere.
– A Dies irae dallam éneklése, memorizálása, megfigyelése különböző művekben.
– A romantika és a XX. századi zene komponálási technikáinak megismerése, az alapfokon tanultak ismétlése, elmélyítése. (Tercrokonság, alteráció, a tonalitás, a forma felbomlása.)

4. témakör. Hangszeres szóló– és kamarazene a zeneirodalomban

– A barokk variációk.
– A basszus szólam kiemelése (éneklése, memorizálása) a passacaglia feldolgozása során.
– A bécsi klasszika zenei formáinak ismétlő rendszerezése (a szonáta–, a variációs–, a rondó– és a triós forma felépítése, tematikus anyagának ismerete).
– A variálás megismerése– variációs lehetőségek (ritmikai, dallami, harmónia.

– Maggiore, minore).
– A variáció kipróbálása rögtönzéssel.
– A témakörhöz kapcsolódó hangszerek megismerése– (történeti áttekintése).
– A kamarazene és néhány műfaja, hangszer összeállításai (a válogatott zeneművek alapján).
– A kvartettek, kvintettek előadói apparátusa– felépítése, tételrendje a klasszikus zenében.
– A romantikus karakterdarabok zenei kifejező eszközei: hangszín, dinamika, alterációk.
– Nemzeti táncok karakterének megfigyelése, jellemző ritmusainak kiemelése, hangoztatása – különleges hangsorok megfigyelése
– Témák éneklése, memorizálása, lejegyzése.
– A XX. század komponálási technikája. Hangsorformációk. Tonalitás, atonalitás.
– Témák megszólaltatása.
– A klasszikus zene, a „könnyű" zene és jazz kapcsolata.
– Klasszikus témák feldolgozásai e műfajokban. Jellegzetes hangszerek.
Kapcsolat a társművészetekkel:
– A történelmi és zenei korok kapcsolatának rövid áttekintése.
– Társművészeti alkotások bemutatása.
Ajánlott tananyag
3. témakör Vokális műfajok a zeneirodalomban I.
a) A mise és requiem
Feldolgozásra ajánlott zenei anyag:
– Gregorián misék
– A Dies irae dallam és feldolgozásai (H.Berlioz, Liszt Ferenc, L.Dallapicolla)
– A cantus firmus szerepe (részletek G.Machaut, G. Dufay, Josquin des Pres, G.P.Palesztrina műveiből)
– Misék: J. S. Bach: h–moll mise (tételek válogatva) J. Haydn, W.A.Mozart, F.Schubert, Liszt Ferenc, I.Sztravinszkij műveiból részletek,
– Requiemek: W.A.Mozart, H.Berlioz, G.Verdi, J.Brahms, I.Sztravinszkij, B.Britten,
– Ligeti György kompozícióiból részletek.
4. témakör. Hangszeres szóló– és kamarazene a zeneirodalomban
– Feldolgozásra ajánlott zenei anyag (válogatva): a leggyakoribb zenei műformák, kisformák egy–egy hangszer irodalmában és a kamarazene körében.
Hangszeres művek:
– Orgonaművek: fúga, preludium, toccata, fantázia, passacaglia (elsősorban J.S. Bach művei),
– zongora darabok a klasszikus és romantikus zeneirodalomból (J.Haydn, W.A.Mozart, L.van Beethoven szonáták,
– az etűd, prelűd, nocturne, mazurka, polonaise, rapszódia, bagatell (F.Chopin, Liszt Ferenc, Bartók Béla és más szerzők művei alapján),
– a XX. sz. szóló zongorairodalma (C.Debussy, Bartók Béla, A.Schönberg, A Webern, Kurtág György művei).
Kamarazene
– a klasszikus és romantikus zeneirodalomból (J. Haydn vonósnégyes, W.A.Mozart: Fuvolanégyes, Klarinét
kvintett, D–dúr oboanégyes, L. van Beethoven: Tavaszi szonáta, B–dúr zongoratrió, gordonka–zongora szonáta, Esz–dúr oktett, F.Schubert A–dúr zongoraötös, d–moll vonósnégyes, J.Brahms

Á–dúr hegedű–zongora szonáta– válogatva),
– a XX. századból (néhány mű vagy részlet kiválasztása O.Respighi: Dór kvartett, I.Sztravinszkij: A katona
története (szvit), C.Debussy: Fekete–fehér (2 zongorára), M.Ravel: a–moll zongorahármas, D.Milhaud: Braziliera (2 zongorára), Bartók Béla: Kontrasztok, Kodály Zoltán: Szonáta gordonkára és zongorára, Hidas Frigyes: Fúvósötös, Kurtág György: Nyolc duó hegedűre és cimbalomra).
Dobszay László: A hangok világa VI.
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetei
Németh –Nógrádi – Puster: Szolfézs antológia
Agócsy László: Szolfézs középfok I–IV.
Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához könyv és CD lemezsorozat
Orfeusz Hangzó zenetörténet 1. Középkor és reneszánsz
Orfeusz Hangzó zenetörténet 2. Barokk
Orfeusz Hangzó zenetörténet 3. Bécsi klasszika
Orfeusz Hangzó zenetörténet 4. Romantika I.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 5. Romantika II.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 6. Késő romantika és XX. század
Orfeusz Hangzó zenetörténet 7. Késő romantika és a XX. század II.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 8. A magyar zene századai
Forrai Miklós: Ezer év kórusa
Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa
Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.
Tóth Dénes: Hangversenykalauz
Szabolcsi Bence: A zene története
Várnai Péter: Oratóriumok könyve
Kroó György szerk. A hét zeneműve sorozat
Babits Mihály fordításában Amor Sanctus (Középkori himnuszok latinul és magyarul)
Darvas Gábor: Évezredek hangszerei
J.H. van der Meer: Hangszerek az ókortól napjainkig
Gonda János: Jazz
Követelmény
Ismerje a tanuló a zenetörténeti korok kronológiai sorrendjét.
Tudja énekléssel (vagy hangszer segítségével) a Dies irae dallamot (kotta nélkül), öt–tíz jellegzetes témát a megismert hangszeres vagy kamarazenei művek köréből stílusosan megszólaltatni.
Ismerje a meghallgatott zeneművek egy–egy jellegzetes témáját.
Tudjon idézni hangszeres tanulmányaiból műveket és műfajokat az évfolyam tananyagához kapcsolódóan, tudja azokat stílusosan előadni.
Legyen képes dallami, harmóniai, formai ismeretek alapján zenei korba helyezni műveket.
Tudja a megismert zeneszerzők és műveik nevét helyesen ejteni, leírni.
Ismerje a zenei és történelmi korok egymásmellettiségét (a fontosabb évszámokkal).
Tudjon néhány társművészeti alkotást a megismert zenei korokhoz kapcsolni.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.

– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított ismeretek, stílusjegyek alkalmazásával.

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– Élményanyaggyűjtés a zenei alapműveltség bővítéséhez.
– A zenei műfajok alaposabb megismerése korok és stílusok szerint.
– A készségek további elmélyítése, az ismeretek bővítése.
– A zenei kifejezőkészség és ízlés formálása.
– A zenei elemzési képesség kimunkálása.
– Az „értő” zenehallgatásra nevelés.

Ismeretanyag– készségfejlesztés

– A zenei készségek további fejlesztése elsősorban a hallgatott és feldolgozott zenei anyag alapján.
– A zeneművek, szemelvények zenetörténeti korba helyezése.
– A művek, műrészletek feldolgozása énekléssel, memorizálással (lejegyzéssel).
– A hangközhallás intenzív kimunkálása, lehetőség szerint fokozatos elszakadás a szolmizációtól.
– A feldolgozott zenei formák jellemzőinek elsajátítása.

3. témakör Vokális műfajok a zeneirodalomban II.

Oratórium, passió, kantáta (anthem)

– Az oratórium, a passió, a kantáta zenei jellemzőinek ismétlése.
– Az anthem ismertetése.
– Az oratórikus művek témája (tartalmi), felépítése, zenei részei (recitatívo, ária, arioso, kórustétel, turba, choral), szereplői, dramaturgiája.
– A művek dramaturgiája és a zenei részek közötti összefüggések bemutatása.
– Az előadói apparátusok a különféle zenei korokban.
– A kifejező eszközök gazdagodása a zenetörténeti korok egymásutánjában.

5. témakör. Zenekari hangszeres műfajok szólistákkal

– A concerto, concerto grosso a barokk korban. Felépítésük, tételtípusaik.
– A barokk zenekar. A szóló és tömbhangzás megfigyelése.
– A versenyművek kialakulása. A hangszerek fejlődése, új hangszerek megjelenése.
– A concerto grosso és a versenyművek közötti különbség megfigyelése.
– Versenyművek a klasszikus korban. Felépítésük. (A klasszikus formák ismétlése)
– A versenyművek tartalmi, majd formai változásai a romantika és a XX. századi alkotásokban.
– A műfaj új lehetőségei (rapszódia, variáció sorozat, szimfónia–concerto).
– A hangrendszerek, harmóniák kiemelése a meghallgatott zeneművek elemzése során.
– A művek egy–egy témájának, részletének éneklése, memorizálása, lejegyzése.
– Ritmusok kiemelése, hangoztatása.
– Jellemző harmónia sorok megszólaltatása énekléssel, hangszerrel.
– Harmóniai elemzés – (a csoport képességeitől függően).

Kapcsolat a társművészetekkel:

– A történelmi és zenei korok kapcsolatának rövid áttekintése.
– Társművészeti alkotások bemutatása.

Ajánlott tananyag

3. témakör. Vokális műfajok a zeneirodalomban II.

Oratórium, passió, kantáta (anthem)
Feldolgozásra ajánlott zenei anyag :
– A barokk kor kiemelkedő alkotásai (J.S.Bach . Karácsonyi oratórium, János vagy Máté passió, Parasztkantáta,
Kávékantáta; Weinen klagen… vagy Wachet auf…; G.F.Händel: Messiás vagy Judás Makkabeus; Esterházy Pál: Harmonia Coelestis – c. művekből részletek.
– A bécsi klasszikus kor oratorikus művei (pl. J. Haydn Évszakok, Teremtés; W.A.Mozart: Exsultate, Jubilate, L.van Beethoven: Karfantázia)
– Romantikus alkotások (F.Mendelssohn: Éliás, G.Rossini: Stabat mater, Liszt Ferenc: Szent Erzsébet legendája),
– XX. századi alkotások (A.Schönberg: Egy varsói menekült, I.Sztravinszkij: Zsoltárszimfónia, A.Honegger: Johanna a máglyán, C.Orff: Carmina burana, K. Pendrecki: Dies irae, Bartók Béla: Cantata profana, Kodály Zoltán: Budavári Te Deum, Farkas Ferenc:Cantus Pannonicus, Szabó Ferenc: Föltámadott a tenger, Sugár Rezső: Hősi ének, Petrovics Emil: Jónás könyve részletek.)

5 témakör. Zenekari hangszeres műfajok szólistákkal
Feldolgozásra ajánlott zenei anyag:
– A concerto, concerto grosso, versenymű, sinfonia concertante műfajok jellemzői;
A.Corelli (12 Concerto grosso), A. Vivaldi (A négy évszak, Blockflőteverseny), J.S.Bach (Brandenburgi verseny, cembaloverseny, a–moll hegedűverseny), G.F. Händel (F–dúr orgonaverseny), B. Marcello (oboaverseny),
J. Haydn (Esz–dúr trombitaverseny, C–dúr gordonkaverseny), W.A.Mozart (Esz–dúr Sinfonia concertante, Á–dúr klarinétverseny, d–moll zongoraverseny, Á–dúr hegedűverseny, D–dúr fuvolaverseny) L.van Beethoven (Esz dúr zongoraverseny, D–dúr hegedűverseny)
R.Schumann (a–moll zongoraverseny), F.Chopin (e–moll zongoraverseny),
Liszt Ferenc (Esz–dúr zongoraverseny, Magyar fantázia), P.I.Csajkovszkij (b–moll zongoraverseny, D–dúr hegedűverseny), A.Dvořak: h–moll gordonkaverseny,
M.Ravel (G–dúr zongoraverseny), I.Sztravinszkij („Baseli Concerto”), G.Gershwin (Kék rapszódia), Sz.Prokofjev (Szimfónia–concerto), D.Sosztakovics (a–moll hegedűverseny), A.Hacsaturján (Zongoraverseny), Dohnányi Ernő (Változatok egy gyermekdalra),
Bartók Béla (III. zongoraverseny), Járdányi Pál (Hárfaverseny), Kurtág György (Brácsaverseny) műveiből.
Agócsy László: Szolfézs középfok III–IV
Németh – Nógrádi – Puster: Szolfézs antológia
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetei
Orfeusz Hangzó zenetörténet 1. Középkor és reneszánsz
Orfeusz Hangzó zenetörténet 2. Barokk
Orfeusz Hangzó zenetörténet 3. Bécsi klasszika
Orfeusz Hangzó zenetörténet 4. Romantika I.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 5. Romantika II.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 6. Késő romantika és XX. század
Orfeusz Hangzó zenetörténet 7. Késő romantika és a XX. század II.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 8. A magyar zene századai

Forrai Miklós: Ezer év kórusa
Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa
Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.
Tóth Dénes: Hangversenykalauz
Szabolcsi Bence: A zene története
Várnai Péter: Oratóriumok könyve
Kroó György szerk. A hét zeneműve sorozat
Darvas Gábor: Évezredek hangszerei
Követelmény
Ismerje a tanuló a zenetörténeti korok kronológiai sorrendjét.
Tudja a feldolgozott vokális és hangszeres műfajok zenei jellemzőit, ismeretei alapján legyen képes a műveket zenei korokba helyezni.
Tudjon két áriát (ária–részletet), két korált énekléssel, éneklőtársakkal megszólaltatni.
Tudjon idézni a megismert művekből 8–10 témát.
Ismerjen fel jellegzetes témák alapján néhány zeneművet.
Tudjon idézni hangszeres tanulmányaiból műveket és műfajokat az évfolyam tananyagához kapcsolódóan, tudja azokat stílusosan előadni.
Ismerje a zenei korok fontosabb hangrendszereit, harmóniai fordulatait.
Tudja a megismert zeneszerzők és művek nevét helyesen ejteni, leírni.
Ismerje a zenei és történelmi korok egymásmellettiségét (a fontosabb évszámokkal).
Tudjon néhány társművészeti alkotást a megismert zenei korokhoz kapcsolni.
Az év végi vizsga anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított ismeretek, stílusjegyek alkalmazásával.

6. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Élményanyaggyűjtés a zenei alapműveltség kialakításához.
– A zenei műfajok alaposabb megismerése.
– A készségek további elmélyítése. Az ismeretek bővítése.
– Rendszerező ismétlés.
– A zenei elemzési képesség kibontakoztatása.
– A zenei kifejezőkészség és ízlés formálása.
– Az „értő” zenehallgatás kialakítása.
Ismeretanyag–készségfejlesztés
– A zenei készségek fejlesztése elsősorban a hallgatott és feldolgozott zenei anyag alapján.
– A zeneművek, szemelvények zenetörténeti korba helyezése.
– A művek, műrészletek feldolgozása énekléssel, memorizálással (lejegyzéssel).
– A hangközhallás intenzív kimunkálása, lehetőség szerint fokozatos elszakadás a szolmizációtól.
– A feldolgozott zenei formák jellemzőinek elsajátítása.
– A megismert műfajok áttekintő ismétlése.
3. témakör: Vokális műfajok a zeneirodalomban III.
a) dal, dalciklus,

b) opera, zenedráma, balett
– A trubadurok, Minnesängerek szerepe, hangszereik ismertetése.
– A dal műfajának kialakulása.
– A barokk és klasszikus dal zenei jellemzői.
– A dalforma, strófikus szerkezet, átkomponált dal.
– A kísérő szólam dramaturgiai jelentősége.
– A romantikus dallamszövés és harmóniák megfigyelése.
– Az új modulációs irányokból a tercrokonság ismertetése.
– Dalciklus– dramaturgiai összefüggések bemutatása.
– A hangulatok, témák visszatérése a cikluson belül – megfigyelés, éneklés.
– Harmóniasorok feldolgozása, megszólaltatása hangszerrel is.
A XX. századi dalok stílusjegyei.
– A dalok szövege, prozódiája.(Utalás az irodalmi alkotásokra).
– A mondanivaló és a zenei eszközök kapcsolata.
– A magyar népdal megjelenése a XX. századi magyar zeneszerzők alkotásaiban. (A magyar népdalstílusok összegező ismétlése).

Az opera dramaturgiai felépítése, zenei részei.
– Recitatívók, áriák szerepe.
Mozgás, gesztus a zenében. A karakterek érzékelése a balettekben.
– A különböző népek táncai, valamint a korabeli táncok a balett színpadon.
– A ritmus, dallam megfigyelése – szimmetria, aszimmetria.
– A XX. századi balett. A szereplők jellemzése zenei témákkal.
– A zene és koreográfia összefüggése.
6. témakör Zenekari műfajok
– Az alapfokon tanult szonáta–, rondó– és variációs forma ismétlése.
– A szonátarondó. A scherzo tétel.
– A bécsi klasszikus és a romantikus szimfónia felépítése (tételrend, tételtípusok).
– A stiláris és formai jellemzők összefoglalása a hallgatott zenei anyag alapján.
– Átmenet a romantikába: a tételformák fellazulása, új hangzások megjelenése.
– A zenekari hangzás gazdagodása, új hangszerek megjelenése.
A XX századi zenekari művek effektusainak megfigyelése.
– Visszautalás a klasszicizmusra– a neoklasszicizmus.
– A szimfonikus költemények zenei szerkezete.
– A programzene. Az irodalmi, képzőművészeti alkotások megjelenése a zeneművészetben.
– Humor a zenében.
– A történelmi és zenei korok kapcsolatának rövid áttekintése.
Kapcsolat a társművészetekkel:
– A történelmi és zenei korok kapcsolatának rövid áttekintése.
– Társművészeti alkotások bemutatása.
Ajánlott tananyag
3. Vokális műfajok a zeneirodalomban III.
c) dal, dalciklus,

d) opera, zenedráma, balett
Feldolgozásra ajánlott zenei anyag: dalok, dalciklusok
– A XIII. századi trubadur és minnesänger műdaloktól a XX. századi népdalfeldolgozásokig (a trubadúrok, trouv?rek, minnesängerek művészete (Wagner: Nürnbergi mesterdalnokok).
– A klasszicizmus dalirodalma (J.Haydn, W.A.Mozart, L.van Beethoven dalok válogatva)
– A romantika dalainak, dalciklusainak megismertetése (elsősorban F.Schubert, R.Schumann ciklikus alkotásai).
– A XX. sz. dalirodalma G.Mahler, M.Ravel, B.Britten, A.Schönberg, W.Williams, Farkas Ferenc művei alapján.
– A magyar népdalok feldolgozásai Bartók Béla, Kodály Zoltán, Farkas Ferenc, Járdányi Pál műveiben . opera, zenedráma, balett a barokk kortól napjainkig C.Monteverdi, H.Purcell, W.Gluck, W.A.Mozart, L.van Beethoven, G.Verdi, R.Wagner, P.I.Csajkovszkij, I.Sztravinszkij, G.Gershwin, A.Berg, Erkel Ferenc, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Ránki György, Petrovics Emil, Szokolay Sándor alkotásai.
6. Zenekari műfajok
Feldolgozásra ajánlott zenei anyag:
– A szimfónia J.Haydn–tól napjainkig (J.Haydn, W.A.Mozart, L.van Beethoven, F.Schubert, R.Schumann, F.Mendelssohn, Liszt Ferenc, A.Dvořak, P.I.Csajkovszkij, G.Mahler, P.Hindemith, A.Honegger, Sz.Prokofjev, D.Sosztakovics művei.
– A szimfonikus költemény (tematika szerint csoportosítva); – irodalmi ihletésű (Liszt Ferenc, R.Strauss);
– tájleíró jellegű (B.Smetana, A.Borodin, J.Sibelius); – mese ihletésű (Sz.Prokofjev)
– Zenekari művek a XX. századból (C.Debussy: A tenger, Kodály Zoltán: Páva variációk, Bartók Béla: Táncszvit)
Dobszay László: A hangok világa IV–V–VI. kötet.
Agócsy László: Szolfézs középfok IV.
Nógrádi – Németh – Puster: Szolfézs antológia
Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetei
Orfeusz Hangzó zenetörténet 1. Középkor és reneszánsz
Orfeusz Hangzó zenetörténet 2. Barokk
Orfeusz Hangzó zenetörténet 3. Bécsi klasszika
Orfeusz Hangzó zenetörténet 4. Romantika I.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 5. Romantika II.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 6. Késő romantika és XX. század
Orfeusz Hangzó zenetörténet 7. Késő romantika és a XX. század II.
Orfeusz Hangzó zenetörténet 8. A magyar zene századai
Kodály Zoltán– Vargyas L: Magyar népzene
Dobszay László: A magyar dal könyve
Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.
Tóth Dénes: Hangversenykalauz
Szabolcsi Bence: A zene története
Kroó György szerk. Miért szép századunk zenéje?
Kroó György szerk. A hét zeneműve sorozat
Balassa– Gál: Operakalauz (kottás)

Balettek könyve
Követelmény
Ismerje a tanuló a zenetörténeti korok kronológiai sorrendjét.
Tudja a feldolgozott vokális és hangszeres műfajok zenei jellemzőit, ismeretei alapján legyen képes a műveket zenei korokba helyezni.
Tudjon három–három klasszikus és romantikus dalt zeneileg stílusosan előadni.
Tudjon legalább öt klasszikus témát kotta nélkül énekelni (vagy hangszeren megszólaltatni).
Tudjon idézni hangszeres tanulmányaiból műveket és műfajokat az évfolyam tananyagához kapcsolódóan, tudja azokat stílusosan előadni.
Ismerje fel a zeneműveket a jellegzetes témák alapján.
Ismerje a zenei korok fontosabb hangrendszereit, harmóniai fordulatait, stiláris jellemzőit.
Tudja a megismert zeneszerzők munkásságát zenei korokhoz kapcsolni.
Tudja a szerzők és művek nevét helyesen ejteni, leírni.
Ismerje a zenei és történelmi korok egymásmellettiségét (a fontosabb évszámokkal).
Tudjon néhány társművészeti alkotást a megismert zenei korokhoz kapcsolni.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga
– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított
– Ismeretek, stílusjegyek alkalmazásával.

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után
Ismerje a tanuló
– a tanult metrumokat (beleértve az aszimmetrikus metrumokat is),
– a tanult ritmuselemeket és – képleteket,
– a dallamhangok szerepét – tudja ezeket zeneileg értelmezni (melizma, főhang, váltóhang, beugró váltóhang, késleltetés, előlegezés).
Legyen tájékozott a hangmagassági viszonyokban: ismerje az oktávon túli hangközöket, a hangközök sajátosságait.
Rendelkezzék biztos tájékozódó képességgel a relatív és abszolút rendszerben 7#, 7b előjegyzésig.
Ismerje
– a kvintkört,
– az öt– és hétfokú hangsorokat,
– a hangnemi rokonságokat.
Ismerje a XX. századi zenében használatos főbb hangrendszereket.
Ismerje a dúr és mollhangsor hangjaira építhető szeptimhangzatokat, a dominánsszeptim hangzat fordításait.
Ismerje a hangzatok fűzésének elveit,
– a zárlattípusokat,
– a funkciók,
– az alterációk szerepét,
– a hangnemi kitérés és moduláció fogalmát, ismerje fel ezeket kottakép alapján,
– a tercrokonság fogalmát,
– a tonalitások különféle típusait,

– a zenei szerkesztésmódokat.
Ismerje a főbb zenetörténeti korok stiláris jellemzőit, a stíluskorszakok főbb zenei műfajainak jellegzetességeit.
Ismerje a
– középkor gregorián zene, mise,
– a reneszánsz kórusművek és hangszeres zene,
– a barokk zene (concerto grosso, versenyművek, szvit, prelúdium és fúga, oratórium, kantáta, passió, opera, hangszeres műfajok),
– a bécsi klasszikus zene (hangszeres szonáta, variáció, versenymű, szimfónia, vonósnégyes, opera, dal, egyházi műfajok),
– a romantika (dal, szimfonikus költemény, szimfónia, opera, hangszeres karakterdarabok) legfontosabb műfajait.
Legyen ismerete a XX. századi zene egészéről, kiemelkedő alkotó egyéniségeiről, műalkotásairól, irányzatairól,
– a népzenei és műzenei hagyományokhoz való viszonyáról.
Ismerje Bartók Béla és Kodály Zoltán munkásságát, alkotásait – valamint napjaink kiváló zeneszerzőinek egy–egy művét.
Tudja a zenei alapfogalmakat többirányú megvilágításban értelmezni.
– a zenetörténeti, a történelmi korokat időben összekapcsolni, és társművészeti alkotásokhoz kötni.
Ismerje és tudja alkalmazni a zenei szaknyelv legfontosabb kifejezéseit.
Legyen képes
– az elsajátított zenei fogalmakat szakszerűen használni,
– zenei megfigyeléseit rendszerezni,
– zenetörténeti összefüggésekben tájékozódni,
– a zenei alkotások és a társművészetek kapcsolatait felismerni.
Tudja ismereteit alkalmazni az öntevékeny zenehallgatás során is.

A művészeti záróvizsga követelményei
A vizsga részei
Írásbeli, vagy szóbeli vizsga
A vizsgán az iskola az alábbi feladatsort használja, vagy helyi pedagógiai programja alapján hasonló követelményszintű feladatsort állít össze.
A vizsga tantárgya és időtartama
Zeneismeret
Az írásbeli vizsga időtartama minimum 45 perc.
A szóbeli vizsga időtartama minimum 10 perc.
A vizsga tartalma
Írásbeli vizsga
1. Bécsi klasszikus mű elemzése hallás és kottakép alapján
A tanuló a mű kottáját kézhez kapja. (Ajánlott egy zongorára írt triós vagy variációs forma – a kottán a mű szerzője
és címe ne legyen feltüntetve.
Feladatok:
– A zenei korszak megjelölése– esetleg a szerző megnevezése.

– A hangnem megállapítása, a hangnemi folyamatok vizsgálata.
– A műben megfigyelt ritmikai, dallami jelenségek felsorolása.
– A funkciós és harmóniai jellegzetességek megjelölése– zárások elemzése.
2. Teszt kérdések zenei ismeretekből (5–6 kérdés) pld.
– Soroljon fel a barokk korszak stílusjegyeiből legalább hármat!
– Ismertesse a klasszikus szimfónia tételrendjét!
– Soroljon fel XX. századi skála–formációkat!
– Felsorolt művek, zeneszerzők, stílus korszakok, társművészeti alkotások egymáshoz rendezése.
– Három jellegzetes zenei téma felismerése kottakép alapján.
– Három jellegzetes ritmus felismerése (teljes) kottakép alapján (pl. boleró, mazurka, verbunkos stb.)
Az írásbeli vizsgához ajánlott feladatlap készítése.
Szóbeli vizsga
1. Memoriter anyag előadása
– Öt műzenei szemelvény (szabadon válogatva a tanult zenei korok anyagából) előadása szóló énekléssel, illetve
hangszerkísérettel vagy több szólamú mű esetén éneklőtársakkal.
– A megszólaltatás legyen muzikális és zeneileg pontos.
– A vizsgázó ismerje az énekelt darabok legfontosabb zenei jellegzetességeit.
2. A vizsgázó elméleti tudásának bemutatása
– A tanuló a hangszeres vizsgadarabjaihoz kapcsolódó zenei kérdésekre válaszol.
– A kérdések a követelményrendszerben felsorolt ritmikai, dallami, harmóniai, formai, stílus– és zenetörténeti korok ismeretére vonatkozhatnak.
A vizsga értékelése
Az írásbeli vizsga értékelése
– teszt: a kérdésekre adott rövid, lényegi, a megértésre utaló egyszerű válasz; fogalmazásmód, helyesírás,
– fogalmazás (műelemzés): információtartalom, a műről, illetve a szerzőről és a korról szóló információk megfelelő aránya, felhasznált irodalom színvonala, mennyisége, eredetiség, objektív és szubjektív tartalom megfelelő aránya, felépítés, fogalmazás, helyesírás,
– dallamírás: dallami, metrikai/ritmikai korrektség, kottaírási készség, külalak.
A szóbeli vizsga értékelése
– általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete),
– zenetörténeti tájékozottság,
– stílusismeret,
– formai ismeretek,
– tájékozódás a zenei műfajok között.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök
Jó minőségű és felhangolt zongora vagy pianíno. Hangjegytábla, szemléltető anyagok, ritmushangszerek
Megfelelő minőségű audio–vizuális berendezés (magnetofon, DVD, CD–lejátszó)
A stíluskorszakokat megfelelően bemutató, kellő számú és minőségű hangfelvétel, zenei

szakkönyv.

ZENETÖRTÉNET–ZENEIRODALOM – KÖTELEZŐEN VÁLASZTHATÓ

A zenetörténet–zeneirodalom tanításának a célja, hogy a zene iránt érdeklődő, művelt embereket neveljen, akik zenei tanulmányaik során képessé válnak a további önművelésre, valamint a zene aktív művelésére, és sajátos eszközeivel, minél szélesebb körű zenei műveltséget biztosítson.
A zenetörténet–zeneirodalom tanításának szakirányú feladatai
– a zene iránti fogékonyság elmélyítése, a zenei ismeretek bővítése, az eddig megszerzett készségekre építve,
– hosszú távon a teljes zenetörténet átfogó megismertetése.
Az egyes zenetörténeti stíluskorszakok mestereinek, műfajainak, alkotásainak részletesebb megismertetése, elemzése, széles körű kitekintéssel az adott kor főbb tendenciáira, stílusjegyeire, társművészeteire, mestereire, alkotásaira.
Neveljen az értékes zene szeretetére, ösztönözze a tanulókat
– rendszeres hangverseny– és operalátogatásra,
– a rádió és a televízió zenei műsorainak meghallgatására,
– a zenei élet eseményei iránti érdeklődésre,
– értékes hangfelvételek és videofelvételek gyűjtésére és meghallgatására,
– aktív társas muzsikálásra.
Alakítson ki szilárd értékrendet a tanulóban, melynek segítségével a későbbiekben a zene bármely műfajában és korszakában biztosan tájékozódni tud.
Tegye nyitottá és érdeklődővé a tanulót minden újdonság iránt, a kortárs zenében (és társművészetekben).
Fejlessze a tanulók esztétikai érzékét és érzelmi fogékonyságát.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam
Fejlesztési feladatok
Tájékozódás a zene eredetétől a reneszánsz végéig (korai barokk kezdetéig).
Zenei ismeretek átadása – Tananyag
Bevezetés a zenetörténetbe
1. A zene eredete a fizikai, a biológiai és az emberi lét szintjén:
– a rezgő anyag zenei tulajdonsága, a felhangok fogalma;
– fizikai környezetünk és a természet zeneszerű jelenségei;
– a biológiai zeneiség szerepe a társas élőlények kommunikációjában;
– a madarak lassított mikro–dallamainak sajátos „zeneisége”", a zene alapelemeinek megfigyelése (hangköz, ritmus, motívum, motívumlánc, pentaton hangkészlet, transzpozíciós technika, népdalszerű, „tengelyváltós” mikro–dallamok);
– az emberi zene eredethipotézisei, esztétikai–művészeti funkciója.
2. A természeti népek zenéje:
– a zene szerepe az ősi társadalmak életében és kultúrájában; zenélési alkalmak (mágia, munka stb.);

– az ősi dallamosság (gyermekdalokra, ősi siratókra), a legegyszerűbb zenei formák;
– a többszólamúság legősibb formái (párhuzamos éneklésmód, heterofónia, dallam+osztinató stb.);
– az ősi hangszerek.
Szakkifejezések, fogalmak definiálása, tudatosítása, összekapcsolása az élőzenével.
3. A hangrendszerek kialakulása:
– a pentatónia és diatónia jellemzői, önálló stíluskörei, előzenei megnyilvánulásai.
Az ókori és ókori eredetű zenekultúrák:
– a mezopotámiai, egyiptomi, kínai, japán, indiai, indonéziai, zsidó és görög zenekultúra.
Az európai középkor zenekultúrája:
– a gregorián ének kialakulása, elnevezése, jellemzői, lejegyzése, énekfajtái, liturgiában betöltött szerepe;
– a szolmizáció keletkezése;
– a világi műzenestílus megszületése: trubadúrok, trouvérek;
– a többszólamúság kezdeti formái (az organum típusai);
– ars antiqua (13. század).
A reneszánsz zenéje:
– a reneszánsz kezdetei: az ars nova művészete (Machaut, Landini – 14. század);
– a homofónia és polifónia fogalma;
– egyházi műfajok: mise, motetta;
– Németalföld művészete (Dufay, Ockeghem, Josquin és kortársaik – 15. század);
– a klasszikus vokálpolifónia (Palestrina és Lassus – 16. század);
– világi vokális műfajok: frottola, villanella, madrigál, chanson, históriás ének;
– hangszeres zene: táncok, táncpárok, vokális művek hangszeres átiratai, az önálló hangszeres műfajok kialakulása (prelúdium, fantázia, toccata);
– a kor magyar műzenéje (Tinódi és Bakfark – 16. század).
Ajánlott tananyag
Szabolcsi Bence: A zene története. Az őskortól a 19. század végéig. Budapest: Zeneműkiadó, 1974.
Kelemen Imre: A zene története 1750–ig. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1995.
Darvas Gábor: A totemzenétől a hegedűversenyig. Budapest: Zeneműkiadó, 1977.
Régi muzsika kertje. Kétezer év irodalmából összeválogatta Szabolcsi Bence. Budapest: Zeneműkiadó, 1957.
Szőke Péter: A zene eredete és három világa. Budapest: Magvető, 1982.
Művészetismeret – Zenetörténet. Őskor, ókor. A szöveggyűjteményt szerkesztette: Kovács Brigitta. Az Alternatív
Közgazdasági Gimnázium tankönyve. Budapest, 1991.
Dobszay László: A gregorián ének kézikönyve. Budapest: Editio Musica, 1993.
Rajeczky Benjamin: Mi a gregorián? Budapest: Zeneműkiadó, 1981.
Escigno, E. – Garavaglia, R.: A keresztény és világi ének a középkorban. Budapest: Zeneműkiadó, 1987.
Orselli, Cesare: A madrigál és a velencei iskola. Budapest: Zeneműkiadó, 1986.
Követelmény
– Az ókori, középkori, és reneszánsz zenéhez kapcsolódó lexikális és műfaji ismeretek, a meghallgatott és elemzett zenei szemelvények aktív ismerete (felismerés, elemzés).
Év végi vizsga ajánlott anyaga

– Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Tájékozódás a barokk kor művészetében, főbb műfajaiban.

Zenei ismeretek átadása – Tananyag

A barokk stílus kialakulása, jellemzői:

– a monódia; a firenzei Camerata; az opera születése; a görög és római mitológia szerepe a barokk operákban és más világi műfajokban;

– Monteverdi – opera és madrigál;

– Schütz – német egyházi zene a 17. században;

– Lully, Couperin, Rameau: a francia opera és billentyűs zene a felvilágosodás korában;

– Purcell – az angol opera (Dido és Aeneas);

– Corelli, Vivaldi, – concerto és concerto grosso Itáliában, illusztratív jelenségek a hangszeres zenében: a programzene a barokkban (pl. Vivaldi program–versenyművei: Négy évszak stb.);

– Domenico Scarlatti szonátái – a „virtuóz" billentyűs zene a barokk korszakban;

– Telemann – „Tafelmusik" – szórakoztató zene a 18. század első évtizedeiben.

A főbb vokális és hangszeres műfajok bemutatása a korszak zeneszerzőinél: opera, oratórium, kantáta, passió, szonáta–típusok (sonata da camera, sonata da chiesa), concerto grosso, concerto, fúga, rondó, variáció (passacaglia, chaconne), szvit stb.

Bach és Händel művészete

1. Bach életútja, az életének főbb állomásaihoz kapcsolódó műfajok:

– vokális művek: egyházi és világi kantáták, passiók, a különböző vokális formatípusok részletes megismerése (recitativo secco és accompagnato, ária, arioso, korál, turba stb.);

– a korál szerepe Bach műveiben;

– hangszeres művek: billentyűs hangszerre írt polifon műformák (prelúdium, toccata, fantázia és fúga, korálelőjáték, passacaglia), zenekari szvitek (táncformák), versenyművek, ciklikus alkotások.

2. Händel művészete, életútja, főbb műfajai:

– operák, oratóriumok (egyik kompozíciójának részletes megismerése),

– szvitek, concerto grossók, orgonaversenyek.

A korszak általános stílusjegyeinek, főbb tendenciáinak tudatosítása a két nagy mester művészetében.

Ajánlott tananyag

Szabolcsi Bence: A zene története. Az őskortól a 19. század végéig. Budapest: Zeneműkiadó, 1974.

Kelemen Imre: A zene története 1750–ig. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1995.

Darvas Gábor: A totemzenétől a hegedűversenyig. Budapest: Zeneműkiadó, 1977.

Régi muzsika kertje. Kétezer év irodalmából összeválogatta Szabolcsi Bence. Budapest: Zeneműkiadó, 1957. Palisca, Claude V.: Barokk zene. Budapest: Zeneműkiadó, 1976.

Lise, G. – E. Rescigno: A 18. századi opera Scarlattitól Mozartig. Budapest: Zeneműkiadó, 1986.

Barna István: Georg Friedrich Händel életének krónikája. Budapest: Zeneműkiadó, 1977.

Wolff, Christoph: A Bach–család. (Grove monográfiák) Budapest: Zeneműkiadó, 1989.

Követelmény
A barokk korszakhoz kapcsolódó lexikális és műfaji ismeretek, a meghallgatott és elemzett zenei szemelvények aktív ismerete (felismerés, elemzés).
Év végi vizsga ajánlott anyaga
– Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

Követelmények a alapfokú évfolyamok elvégzése után
A tanulók mutassanak kellő tájékozottságot a feldolgozott zenetörténet stíluskorszakok időrendjében.
Ismerjék fel az adott zenei korszak jellemző zenei példáit, a feldolgozott művek jellegzetes tematikus részleteit.
Tudják definiálni és konkrét példákkal megvilágítani az adott stíluskorszakokhoz, műfajokhoz, művekhez, formaegységekhez szorosan kapcsolódó szakkifejezéseket.
Tudjanak eligazodni a megismert korszakok szerteágazó zenei sajátosságaiban, a társművészetek idevonatkozó legfőbb stiláris jelenségeiben.

A művészeti alapvizsga követelményei
A vizsga részei
Írásbeli, vagy szóbeli vizsga
A vizsga tantárgya és időtartama
Zenetörténet–zeneirodalom
Az írásbeli vizsga időtartama minimum 45 perc.
A szóbeli vizsga időtartama minimum 10 perc.
A vizsga tartalma
1. Írásbeli vizsga
A vizsga feladatait (A, vagy B) az iskola választhatja ki, illetve a helyi pedagógiai programja alapján hasonló
követelményszintű feladatsort állít össze.
A). Teszt kérdések a zenei ismeretek köréből a feldolgozott tematika / korstílus / zenetörténeti korszak főbb tendenciáinak, stiláris jelenségeinek, mestereinek, műfajainak, alkotásainak ismeretére, elemzésére vonatkozó témában.
Felsorolás elsősorban a reneszansz és a barokk zene és a korszak társművészeti alkotásainak köréből választódjon.
Az írásbeli vizsgához ajánlott feladatlap készítése.
B.) A barokk zeneszerzők felsorolása, a korszak vokális és hangszeres műfajai. Néhány hangszeres műfaj
bemutatása részletesebben (pl. concerto, concerto grosso, szvit (táncok, táncpárok), fúga). Domenico Scarlatti és a barokk szonáta jellemzése.
– Egy – a tanuló által ismert, meghallgatott – mű bemutatása (pl. Händel: Vízizene, Vivaldi: Négy évszak, Bach: hangszeres vagy vokális mű elemzése).
Szóbeli vizsga
A tanuló által a gyakorlati vizsgán játszott darabokkal kapcsolatban, vagy az aktuális tanév feldolgozott zenetörténet–zeneirodalom anyagából a vizsgabizottság zenetörténeti, stílusjegyekre vonatkozó, műfaji, formai és egyéb általános zenei kérdéseket tesz fel, gyakorlati feladatokat ad.
A tanuló által játszott zenemű kottájáról maga gondoskodik, a további célfeladatok megoldásához

szükséges szemelvényanyagot (kottát, hangfelvételt, audio–vizuális eszközt) a vizsgát szervező intézmény biztosítja.
A vizsga értékelése
Az írásbeli vizsga értékelése
– teszt: a kérdésekre adott rövid, lényegi, a megértésre utaló egyszerű válasz; fogalmazásmód, helyesírás;
– fogalmazás (műelemzés): információtartalom, a műről, illetve a szerzőről és a korról szóló információk
megfelelő aránya, felhasznált irodalom színvonala, mennyisége, eredetiség, objektív és szubjektív tartalom
megfelelő aránya, felépítés, fogalmazás, helyesírás,
– dallamírás: dallami, metrikai/ritmikai korrektség, kottaírási készség, külalak.
A szóbeli vizsga értékelése
– általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete),
– zenetörténeti tájékozottság,
– stílusismeret,
– formai ismeretek,
– tájékozódás a zenei műfajok között.

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

A bécsi klasszika, valamint a korai romantika művészetének megismerése.
Tájékozódás a bécsi klasszikus zene legfontosabb műfajaiban, a kis– és nagyformák világában, valamint a korai romantika főbb stílusjegyei, élményanyaga, mestereinek művészete.
(Elsősorban Gluck, Haydn, Mozart, Beethoven és Schubert művei).
Zenei ismeretek átadása – Tananyag
Átmenet a barokk és klasszika között:
– az „érzelmes” (C.Ph.E.Bach), a „gáláns” (J.Chr.Bach) stílus;
– a mannheimi–iskola (Johann Stamitz) – a zenekari hangzás átalakulása.
A műfajok, a formák és a zenei nyelv átalakulása a barokk és klasszika határán.
A bécsi klasszika főbb stiláris, formai, szerkezeti, hangnemi, harmóniai sajátosságai, a korszak legnagyobb mestereinek művészetét elsőrendűen reprezentáló műfajok alapján:
– Gluck (a barokk opera műfaji tradícióinak továbbélése és átalakulása a 18. század második felében, a gluck–i „operareform”);
– Haydn (szimfónia, vonósnégyes, oratórium);
– Mozart (szimfónia, zongoraverseny, divertimento, szerenád, opera);
– Beethoven (szimfónia, nyitány, versenymű, vonósnégyes, zongoraszonáta); életmű két korszak határán, a „klasszikus” és a „romantikus” Beethoven.
Formatani összegzés:
– periódus, bővített periódus, kéttagú forma, háromtagú forma, triós forma, rondó, variáció, szonáta, szonátarondó;
– vokális tételtípusok: recitativo (secco, accompagnato), ária, együttesek, kórus stb.
A klasszikus zene stiláris egységén belül az egyes mesterek műveinek stiláris vonásai.

A korai romantika főbb stíluselemei
Schubert művei alapján: dal, dalciklus, szimfónia, zongoraművek, kamarazene.
Ajánlott tananyag
Szabolcsi Bence: A zene története. Az őskortól a 19. század végéig. Budapest: Zeneműkiadó, 1974.
Kelemen Imre: A zene története 1750–ig. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1995.
Darvas Gábor: A totemzenétől a hegedűversenyig. Budapest: Zeneműkiadó, 1977.
Régi muzsika kertje. Kétezer év irodalmából összeválogatta Szabolcsi Bence. Budapest: Zeneműkiadó, 1957.
Rosen, Charles: A klasszikus stílus. Haydn, Mozart, Beethoven. Budapest: Zeneműkiadó, 1977.
Somfai László: Joseph Haydn zongoraszonátái. Budapest: Zeneműkiadó, 1979.
Sadie, Stanley: Mozart. (Grove monográfiák) Budapest: Zeneműkiadó, 1987.
Parouty, Michel: Mozart, az Isten kegyeltje. Budapest: Park Könyvkiadó, 1991.
Kerman, Joseph – Alan Tyson: Beethoven. (Grove monográfiák) Budapest: Zeneműkiadó, 1986.
Szabolcsi Bence: Beethoven. Művész és műalkotás két korszak határán. Budapest: Gondolat, 1960
Bartha Dénes: Beethoven és kilenc szimfóniája. Budapest: Zeneműkiadó, 1975.
Követelmény
A bécsi klasszikához, valamint a korai romantikához kapcsolódó lexikális és műfaji ismeretek, a meghallgatott és elemzett zenei szemelvények aktív ismerete (felismerés, elemzés).
Év végi vizsga ajánlott anyaga
– Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

4. évfolyam
Fejlesztési feladatok
A romantika zenéje:
– a klasszicizmus formavilágának továbbélése, átalakulása, felbomlása;
– stiláris és esztétikai változások, új műfajok a 19. század zenéjében;
– a zeneszerzők egyéni hangja, egyes műfajok megkülönböztetett szerepe a különböző mesterek életművében.
Zenei ismeretek átadása – Tananyag
A romantika élményanyaga: új témák (történelem, mítosz, irracionalitás, népiesség stb.) a 19. században;
– természeti élmények a romantikus zenében;
– az irodalom, a képzőművészet, a filozófia és zene kapcsolódási pontjai a romantika korában (Goethe, Schiller, Heine, E. T. A. Hoffmann, Hugo stb. művei a dal–, az opera– és a hangszeres zenében);
Új műfajok:
– a romantikus „karakterdarab”,
– a dal 19. századi virágzása,
– a programszimfónia, szimfonikus költemény;
A történeti szemlélet kialakulása (Schumann, Mendelssohn, Liszt – a barokk korszak zenéjének újrafelfedezése); Nemzeti stílusok kialakulása:
– Chopin, Liszt, Grieg, Smetana, Dvořák, Csajkovszkij művészetének nemzeti vonásai,
– a német és francia romantika;
– a magyar nemzeti stílus: a verbunkos;

– a hangszerek fejlődése, a zenekar létszámának megnövekedése, a hangzásigény átalakulása;
A zongorairodalom átalakulásának főbb vonásai:
– a virtuozitás,
– rövid lélegzetű karakterdarabok és nagyformák (a „romantikus” szonáta) Schubert, Schumann, Liszt, Chopin és Brahms műveiben;
A klasszikus formavilág fokozatos felbomlása, új formai alapelvek kialakulása, a szonátaforma romantikus felfogása, improvizatív jellegű formálás;
Az egyes formák, műfajok szerepe az egyes mesterek életművében, stílusában.
Zeneszerzői életművek:
Schumann fiatalkori zongoradarab–sorozatok, 1840 után: a dal, szimfonikus művek, és kamarazene;
Weber: a romantikus német opera kezdetei: A bűvös vadász;
Mendelssohn: klasszikus formatisztelet és romantikus zenei nyelv: Hegedűverseny, szimfóniák, mesevilág a zenében: Szentiványéji álom;
Berlioza: programzene megteremtője: Fantasztikus szimfónia;
Chopin: a kisformák mestere (etűdök, nocturne–ök, prelűdök, balladák, polonézek, mazurkák);
Liszt: zongoradarabok, szimfonikus költemények, egyházi művek;
Brahms: dalok, zongoradarabok, szimfóniák;
Csajkovszkij: szimfóniák, színpadi művek;
Dvořák: szláv táncok, szimfóniák;
Grieg: zongoradarabok, zongoraverseny, Peer Gynt–szvit.
Ajánlott tananyag
Szabolcsi Bence: A zene története. Az őskortól a 19. század végéig. Budapest: Zeneműkiadó, 1974.
Kelemen Imre: A zene története 1750–ig. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1995.
Darvas Gábor: A totemzenétől a hegedűversenyig. Budapest: Zeneműkiadó, 1977.
Dobák Pál: A romantikus zene története. Budapest: Tankönyvkiadó, 1983.
Erdélyi Miklós: Schubert. Budapest: Gondolat, 1979.
Schubert kalauz. (Szerkesztette Gádor Ágnes) Budapest: Zeneműkiadó, 1981.
Fischer–Dieskau, Dietrich: A Schubert–dalok nyomában. Budapest: Gondolat, 1975.
Frank Oszkár: A romantikus zene műhelytitkai. Schubert–dalok. Budapest: Akkord Kiadó, 1994.
Walker, Alan: Liszt Ferenc 1. A virtuóz évek. 1811–1847. Budapest: Zeneműkiadó, 1986.
Walker, Alan: Liszt Ferenc 2. A weimari évek. 1848–1861. Editio Musica, Budapest 1994.
Hamburger Klára: Liszt kalauz. Budapest: Zeneműkiadó, 1986.
Deathridge, John – Carl Dahlhaus: Wagner (Grove monográfiák) Budapest: Zeneműkiadó, 1988.
Rappl, Erich: Wagner operakalauz. Budapest: Zeneműkiadó, 1976.
Követelmény
A romantika zenéjéhez és zeneszerzői életutakhoz kapcsolódó lexikális és műfaji ismeretek, a meghallgatott zeneművek és elemzett zenei szemelvények aktív ismerete (felismerés, elemzés).
Év végi vizsga ajánlott anyaga
– Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

5. évfolyam
Fejlesztési feladatok
A 19. századi olasz, német, magyar és orosz opera.

Stílusirányzatok és alkotók a századfordulón Európában.
Zenei ismeretek átadása – Tananyag
Operatörténet a 19. században és a 19–20. század fordulóján:
– a 19 századi olasz opera;
– jelenetszerkesztés, ária– és egyéb zártszám–típusok, irodalmi témaválasztás, műfaji jellegzetességek a 19. századi olasz operában; a verizmus;
– Verdi és Puccini művészete;
– Wagner művészetének jelentősége a 19. század zenéjében; az új zenedráma–koncepció: harmóniai és formai újítások, a vezérmotívum–technika, történelem és mitológia egy–egy opera tükrében;
– Muszorgszkij operái: az orosz történelem az operaszínpadon, népzenei hatások és zenedráma;
– a 19. századi magyar opera: Erkel.
Ismerkedés a századforduló és a 20. század első felének főbb zenei stílusirányzataival, jelentősebb mestereivel:
– A különböző stílusirányzatok (impresszionizmus neoklasszicizmus, expresszionizmus, szerializmus)
sajátosságai, zenei eszközei, az ezeket képviselő mesterek alkotókorszakai, orientációinak fő vonásai a következő mesterek életművében:
– Debussy, Ravel, Satie,
– Mahler, Schönberg, Webern, Berg,
– Stravinsky, Prokofjev, Sosztakovics,
– Janáček;
– a népzene mint stíluselem a 20. század első felében;
– a jazz mint stíluselem a 20. század első felében (a jazz történelmi és stiláris gyökerei);
– a hagyományos tonalitás felbomlása (pentatónia, modális hangsorok, egészhangú skála, modell–skálák, bitonalitás, politonalitás, dodekafónia);
– az egyes zenei stílusirányzatok jellemző sajátosságait komplexen reprezentáló művek részletesebb elemzése, megismerése.
Ajánlott tananyag
Szabolcsi Bence: A zene története. Az őskortól a 19. század végéig. Budapest: Zeneműkiadó, 1974.
Walter, Bruno: Mahler. Budapest: Gondolat, 1981.
Batta András: Richard Strauss. Budapest: Gondolat, 1984.
Debussy, Claude: Croche úr, a műkedvelők réme. Budapest: Zeneműkiadó, 1959.
Petrovics Emil: Ravel. Budapest: Gondolat, 1982.
Követelmény
A 19. századi olasz, német, magyar és orosz operához kapcsolódó lexikális és műfaji ismeretek, a meghallgatott és elemzett zenei szemelvények aktív ismerete (felismerés, elemzés).
Év végi vizsga ajánlott anyaga
– Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

6. évfolyam
Fejlesztési feladatok
Bartók és Kodály életművének megismerése.
Kortárs zene főbb irányzatainak megismerése

Zenei ismeretek átadása – tananyag
Bartók és Kodály művészete:
– életpályáik ismertetése;
– a népzene Bartók és Kodály életművében; a népzenekutatás; a népdalfeldolgozások különböző formái;
– legkiemelkedőbb alkotásaik részletesebb megismertetése.
Bartók és Kodály kortársai és az utánuk következő generáció:
– Dohnányi Ernő, Weiner Leó, Lajtha László, Szervánszky Endre, Veress Sándor, Járdányi Pál, Kósa György.

Bevezetés a magyar, az európai és az amerikai kortárs zenébe:
– Kurtág György, Ligeti György, Szőllősy András, Ránki György, Farkas Ferenc, Durkó Zsolt, Balassa Sándor, Bozay Attila;
– a 70–80–as évek magyar avantgarde zeneszerzői: Jeney Zoltán, Sáry László, Vidovszky László, Dukay Barnabás;
– John Cage, Pierre Boulez, Karlheinz Stockhausen, Steve Reich, Philip Glass;
– a háború utáni zene stílusirányzatainak (szerializmus, elektronikus zene, minimal–zene, posztmodern, computer–zene) szemléltetése a kiválasztott zeneműveken.
Tájékozódás a mai jazz, a rock, a filmzene és az alternatív zenei irányzatok (performance, world music stb.) világában.
Ajánlott tananyag
Salzman, Eric: A 20. század zenéje. Budapest: Zeneműkiadó, 1980.
Fábián Imre: A huszadik század zenéje. Budapest: Gondolat, 1966.
Kókai Rezső – Fábián Imre: Századunk zenéje. Budapest: Gondolat, 1967.
Miért szép századunk zenéje? Szerkesztette Kroó György. Budapest: Gondolat, 1974.
Miért szép századunk operája? Szerkesztette Várnai Péter. Budapest: Gondolat, 1979.
Kroó György: Bartók–kalauz. Budapest: Zeneműkiadó, 1980.
Somfai László: 18 Bartók tanulmány. Budapest: Zeneműkiadó, 1981.
Breuer János: Fejezetek Lajtha Lászlóról. Budapest: Editio Musica, 1992.
Kovács Sándor: Bartók Béla. Budapest: Mágus Kiadó, 1995.
Kecskeméti István: A zeneszerző Kodály. Kecskemét: Kodály Intézet, 1986.
White, Eric Walter: Benjamin Britten élete és operái. Budapest: Zeneműkiadó, 1978.
White, Eric Walter: Stravinsky: A zeneszerző és művei. Budapest: Zeneműkiadó, 1976.
Szőllősy András: Honegger. Budapest: Gondolat, 1980.
Követelmény
Bartók és Kodály művészetéhez és a kortárs zenéhez kapcsolódó lexikális és műfaji ismeretek, a meghallgatott és
elemzett zenei szemelvények aktív ismerete (felismerés, elemzés).
Év végi vizsga ajánlott anyaga
– Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után
A tanulók mutassanak kellő tájékozottságot a zenetörténet stíluskorszakainak kronologikus időrendjében.

Ismerjék fel az órákon bemutatott, meghallgatott zenei példák, elemzett művek jellegzetes tematikus részleteit.
Tudják definiálni és konkrét példákkal megvilágítani az adott stíluskorszakokhoz, műfajokhoz, művekhez, formaegységekhez szorosan kapcsolódó szakkifejezéseket.
Tudjanak eligazodni a megismert korszakok szerteágazó zenei sajátosságaiban, a társművészetek idevonatkozó legfőbb stiláris jelenségeiben.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

Írásbeli, vagy szóbeli vizsga

A vizsga tantárgya és időtartama

Zenetörténet–zeneirodalom

Az írásbeli vizsga időtartama minimum 45 perc.

A szóbeli vizsga időtartama minimum 10 perc.

A vizsga tartalma

Írásbeli vizsga

Teszt kérdések a zenei ismeretek köréből a képzés során feldolgozott tematikák zenetörténeti korszakok főbb tendenciáinak, stiláris jelenségeinek, mestereinek, műfajainak, alkotásainak ismeretére, elemzésére vonatkozó témában.

A tesztlap az alábbi témakörökből tartalmaz kérdéseket:

– Gregorián elnevezése, általános jellemzői, műfajai. Egy műfaj részletes bemutatása. A többszólamúság kialakulása (orgánum típusai). Világi zene a középkorban (trubadúr, trouvére, Minnesänger). Reneszánsz (szó jelentése, ideje, általános jellemzése, jellegzetes műfajainak ismerete.) Korareneszánsz, reneszánsz fénykora, későreneszánsz zeneszerzőinek felsorolása. Homofónia, polifónia fogalma. Mise típusai, mise részei, (Ordinarium, Proprium), motetta és madrigál összehasonlítása. Világi vokális műfajok felsorolása.

– A barokk korszak általános stílusjegyei és zenei jellemzése, vokális és hangszeres műfajok sorolása. Egy vokális műfaj (pl. kantáta) tételeinek bemutatása, két hangszeres műfaj (pl. concerto, fúga) részletesebb magyarázata zenei példát hozva. A szvit (táncok és táncpárok), egy tánc bemutatása (pl. menüett). Barokk zeneszerzők felsorolása.

– A bécsi klasszika sajátosságai (formák, szerkezet, hangnem). Főbb műfajok sorolása, szonáta vagy szimfónia tételeinek általános jellemzése, pl. szonátaforma bemutatása. Haydn vagy Mozart művészete, (egy mű bemutatása alapján).

– Romantika – új műfajai, élményanyaga (témái). Chopin zongorazenéje (kisformák), Schumann zongoradarab–ciklusai (címek). Az opera műfajának, kiemelkedő mestereinek és alkotásainak ismerete a tanult szemelvények elemzésével.

– A programzene (példával). A századforduló zenéje – Debussy művészete, impresszionista művei (zenéje, jellemzői). Egészhangú skála, politonalitás, dodekafónia magyarázata zenei példa alapján. Bartók életműve, jelentősége, népdalgyűjtő útjai. Kodály egy művének részletes bemutatása (pl. Psalmus Hungaricus, Háry–szvit, Felszállott a páva – variációk).

A szóbeli vizsga

– A tanuló által a gyakorlati vizsgán játszott darabokkal kapcsolatban, vagy a 6 éves képzési

időkeretben feldolgozott zenetörténet–zeneirodalom anyagából a vizsgabizottság zenetörténeti, stílusjegyekre vonatkozó, műfaji, formai és egyéb általános zenei kérdéseket tesz fel, gyakorlati feladatokat ad.
A tanuló által játszott zenemű kottájáról maga gondoskodik, a további célfeladatok megoldásához szükséges szemelvényanyagot (kottát, hangfelvételt, audio–vizuális eszközt) a vizsgát szervező intézmény biztosítja.
A vizsga értékelése
Az írásbeli vizsga értékelése
– teszt: a kérdésekre adott rövid, lényegi, a megértésre utaló egyszerű válasz; fogalmazásmód, helyesírás;
– fogalmazás (műelemzés): információtartalom, a műről, illetve a szerzőről és a korról szóló információk megfelelő aránya, felhasznált irodalom színvonala, mennyisége, eredetiség, objektív és szubjektív tartalom megfelelő aránya, felépítés, fogalmazás, helyesírás,
– dallamírás: dallami, metrikai/ritmikai korrektség, kottaírási készség, külalak.
A szóbeli vizsga értékelése
– általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete),
– zenetörténeti tájékozottság,
– stílusismeret,
– formai ismeretek,
– tájékozódás a zenei műfajok között.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök
Jó minőségű és felhangolt zongora vagy pianíno. Hangjegytábla, szemléltető anyagok, ritmushangszerek
Megfelelő minőségű audio–vizuális berendezés (magnetofon, DVD, CD–lejátszó)
A stíluskorszakokat megfelelően bemutató, kellő számú és minőségű hangfelvétel, kotta, zenei szakkönyv.

ZENEELMÉLET – KÖTELEZŐEN VÁLASZTHATÓ

A zeneelmélet–tanítás akkor töltheti be feladatát, akkor fejlesztheti a tanuló zenei készségét (hallás, formaérzék stb.) ha szemléletében mindig egységet képviselve, egyszerre nevezi meg a harmóniai és formatani ismereteket.
Az analízis célja a műalkotás egységének bemutatása. Rá kell mutatni olyan zenei összefüggésekre – a funkciós zenei renden belül –, melyek egyszerre vonatkoztathatók harmóniai vagy a legkisebb formai egységre, de az egész mű egészére is. Ezeknek az összefüggéseknek meglátása, illetve megérzése szolgálja azt az élményt, melynek birtokában a tanuló – függetlenül tanulása céljától – a zeneművészetet értő, érző és őrző személyiséggé válik.
A tanult – hangnemi, formai, funkciós – ismeretanyag elmélyülésével, a hangzó zenei példák növekvő mennyiségével fejlődik a tanuló zenei készsége, s ez az, ami fejleszti íráskészségét is. A megismerés, elemzés
különböző fázisainak megfelelően – a „tudatos utánzásra késztetve”, a tanuló érdeklődését szem előtt tartva, személyiségének és zenei készségének fejlődését figyelembe véve – lehet íráskészségét alakítani. Nem cél, hogy a még személyiségében is fejlődés alatt álló tanuló zenei

tanulmányainak ezen a fokán (pl. 13–14 évesen) „stílustiszta” kompozíciókat írjon. A cél az, hogy a tanult anyagban – lehetőség szerint – biztos formai és hangnemi (hangrendszerbeli) érzékkel rendelkezzen. Ennek kimunkálása az egyik legfontosabb feladat. A „cezúrák” érzékeltetése, a két „megállás” közti összefüggésekre való rámutatás (pl. félzárlat, egészzárlat) irányítja és vezeti a tanuló formaérzékének fejlődését

A program célja, hogy

– biztosítsa a zene iránt érdeklődő tanuló számára, hogy műveit, zeneértő emberré válhasson,

– érje el sajátos eszközeivel, hogy a megszerzett ismereteket önállóan is alkalmazó tanulókat neveljen,

– mutasson rá az egyes művészeti stíluskorszakokban a zene és a társművészetek kapcsolatára,

– adjon alapos elméleti felkészülést a főiskolai felvételi vizsgához,

– tegye alkalmassá a tanulót, hogy speciális felkészítéssel felvételi vizsgát tehessen a zeneművészeti szakközépiskola zeneszerzés tanszakára.

A zeneelmélet–tanítás szakirányú feladatai:

– fejlessze a zenei összefüggésekben való eligazodó–, elvonatkoztató– és rendszerezőképességet,

– a tanuló szerezzen jártasságot a funkciós zene összetevőinek ismeretében (harmónia, dallam, ritmika, forma stb.),

– ismertesse meg a tanulót – zenei és általános tanulmányait, érdeklődését is figyelembe véve – az európai zenetörténet más korszakaival is,

– alakítsa ki azt a látásmódot, mellyel a zenei összefüggéseket – egy–egy tanulmányi időszaknak megfelelően – a tanuló önállóan is meg tudja közelíteni,

– ösztönözze a tanulót, hogy az elsajátított ismeretek alapján, tanulmányaiból kiinduló zenei gondolatokat fogalmazzon meg (reproduktívból produktív tevékenység),

– segítse a tanulót a hangszeres tanulmányaiban felmerülő problémák megoldásában (dallamvezetés, forma, harmónia, hangnem stb.).

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– a funkciós zenei hallás kialakítása,

– a bécsi klasszikus zene formatani feldolgozása,

– a zeneelmélet általános szabályainak elsajátítása.

Ajánlott tananyag

Felhangok, felhangsor.

Hármashangzatok:

– felépítésük (alaphang – terchang – kvinthang),

– elhelyezkedésük a skálában,

– skálafokok, tonális funkciók 7#, 7b előjegyzésig, dúrban, mollban.

Hármashangzat–fordítások (alap – szext – kvartszext).

Négyszólamúság:

– szűk fekvés,

– tág fekvés,

– alaphang–kettőzés,

– szólamok megnevezése.
A szólamvezetés alapszabályai.
Kadenciális lépések (7#, 7b előjegyzésig, dúrban és mollban):
– autentikus (I–IV, V–I),
– plagális (I–V, IV–I),
– összetett autentikus (I–IV–V–I),
– kibővített összetett (I–V–I–IV–V–I).
Zárlati domináns: I64 (V, V7, V87)
Alapfogalmak:
– hang, zörej,
– motívum, frázis.
Szekvencia, variálás.
A zenei mondat.
A periódus (előtag–utótag, egész zárlat–félzárlat).
Rendhagyó periódus és zenei mondat (terjedelmi, tagoltsági és hangnemi változatok).
A két– és háromtagúság főbb változatai.
Követelmény
Tudjon a tanuló a négyszólamúságban tájékozódni, egyszerűbb mintapéldákat diktálás után zongorázni, vagy diktálás után lejegyezni.
Ismerje fel hallás után a tanult zenei formákat.
Tudja részletesen elemezni a tanult zenei anyaghoz kapcsolódó zeneművet kottaképről.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga:
– Két példa lejegyzése számozott basszussal, négy szólamban.
– Összetett autentikus kadencia zongorázása 4#, 4b előjegyzésig.
– A tanult zenei formák felismerése hallás után.
– Részletes harmóniai és formai elemzés készítése egy addig még nem tanult mű részletéről (kottából).

2. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– Az előző évre épülve a funkciós zenei hallás tovább fejlesztése.
– A bécsi klasszikus funkciós zene harmónia– és formavilágának további megismerése. (menüett, variáció)
– Tájékozódás az adott zenei anyagban diktálás után. (írás, hallás, zongorázás)
Ajánlott tananyag
– a mellékhármasok,
– a dominánsszeptim (D7);
– triós forma (menüett),
– variációs forma.
Funkciórend a bécsi klasszikus zenében (autentikus és plagális lépések; kadenciális, szomszédos, tercrokon, kadenciális féllépés).
– A mellékhármasok funkciói.
– Az V–VI. és a VI–V. fok kötései.
– Alaphármasok fűzése (dúrban és mollban, 7#, 7b előjegyzésig).

Szekvenciák:
– autentikus: I–IV–II–V–III–VI + kadencia,
– plagális: I–V–VI–III–IV–I–II–VI + kadencia.
A négyeshangzat: a dominánsszeptim:
– teljes D7 (oldás I–re vagy VI–ra),
– hiányos D7 (S funkció után).
A triós forma a bécsi klasszikus zenében (menüett).
A variáció (kötött, karakter, figurális, szabad).
Követelmény
Tudjon a tanuló egyszerűbb mintapéldákat diktálás után zongorázni, vagy diktálás után lejegyezni.
Ismerje fel hallás után a tanult zenei formákat.
Tudja részletesen elemezni a tanult zenei anyaghoz kapcsolódó zeneművet kottaképről.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:
– Két példa lejegyzése számozott basszussal, négy szólamban.
– Mintapéldák (pl. autentikus és plagális szekvenciák) zongorázása 4#, 4b előjegyzésig.
– A tanult zenei formák felismerése hallás után.
– Harmóniai és formai elemzés készítése egy addig még nem tanult mű részletéről (kottából).

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után
A tanuló ismerje
– a bécsi klasszikus funkciós zene harmónia– és formavilágának alapvető jelenségeit,
– fel hallás után a tanult zenei formákat,
– fel hallás után és nevezze meg a tanult harmóniai fordulatokat.
A tanuló legyen képes
– az általa tanult hangszeres darabokban a tanult zenei formákat felismerni, az elméleti ismereteket az előadásban
tudatosan alkalmazni,
– a tanult zenei formákat részletesen elemezni kottából,
– egyszerűbb zenei anyagban ének–zongora együtt–játékra,
– diktálás után a tanult harmóniai fordulatokat zongorázni.
A tanuló tudja
– diktálás után a feldolgozott harmóniai fordulatokat fokszámokkal, számozott basszussal vagy négyszólamúságban lejegyezni (szűk fekvésben),
– egyszeri hallás után a tipikus zenei formákat vázlatosan, illetve többszöri hallás után részletesen elemezni,
– az összetett autentikus kadenciát emlékezetből, illetve példákat játszani, diktálás után zongorázni (4#, 4b előjegyzésig).

A művészeti alapvizsga követelményei
A vizsga részei
Írásbeli és szóbeli vizsga
A vizsga feladatait az alábbiak alapján az iskola állítja össze, vagy a helyi pedagógiai programja alapján hasonló követelményszintű feladatsort állít.
A vizsga tantárgya és időtartama

Zeneelmélet
Az írásbeli vizsga időtartama minimum 45 perc.
A szóbeli vizsga időtartama minimum 10 perc.
Az alapvizsga tartalma
Írásbeli vizsga
– Négyszólamú példa számozott basszusának lejegyzése 4#, 4b előjegyzésig.
– Számozott basszus kidolgozása négy szólamban, szűk fekvésben.
Szóbeli vizsga
– Mintapélda zongorázása diktálás után
– Formatani elemzés kottakép után.
A vizsga értékelése
Általános zeneelméleti ismeretek alkalmazása (felhangok, hangközök, akkordok, a négyszólamúság szabályai) Zenetörténeti tájékozottság, stílusismeret.
A tanult formai ismeretek alkalmazása.

Továbbképző évfolyamok

3. évfolyam
A továbbképző osztályok tanulói egyéb irányú tanulmányaik mellett is meg akarják őrizni a zenei pálya választásának lehetőségét, vagy olyan műfajban (pl. jazz zene) tanulják hangszerüket, melynek tanulását hatékonyan egészíti ki a zeneelmélet.
Fejlesztési feladatok
– A reneszánsz modális harmóniai fordulatok (motetták alapján), a barokk polifon szerkesztésmódok (Bach–invenciók és –fúgák alapján) megismerése, feldolgozása.
– A zenei alkotóképesség és szintetizáló képesség fejlesztése.
Ajánlott tananyag
– alaphármasok szext és kvart–szext fordításai dúrban–mollban, lehetséges kötéseik, kapcsolataik
– négyes hangzatok (II7, V7)
– a reneszánsz és barokk stíluskörhöz tartozó szerkesztési formák: homofon, polifon (kánon, imitáció, fúga) stb.
– a tanult stíluskörhöz tartozó vokális és hangszeres műfajok ismerete: gregorián, orgánum, kánon, trubadúr ének, motetta, zsoltár, korál, madrigál, kantáta, mise, oratórium, opera, passió, concerto grosso, prelúdium, fúga, szvit
– Josquin, Palestrina, Lassus, Purcell, Lully, Monteverdi, Corelli, Vivaldi, D.Scarlatti, J.S.Bach, G.F.Händel művein keresztül
Követelmény
Tudjon a tanuló tájékozódni hallás után a reneszánsz és barokk stílus harmóniai és formatani jelenségeiben.
Tudjon a tanuló kottából modális harmóniákat, reneszánsz és barokk zenei formákat részletesen elemezni.
A tanult harmóniai fordulatokat diktálás után, illetve fejből mintapéldákon zongorázni és/vagy lejegyezni.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga:
– Két példa lejegyzése számozott basszussal, négy szólamban.
– Mintapéldák (plagális szekvenciák, modális példák) zongorázása 4#, 4b előjegyzésig.

– A tanult zenei formák felismerése hallás után.
– Harmóniai és formai elemzés készítése egy addig még nem tanult mű részletéről (kottából).

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– a diatonikus összhangzattan,
– egy–egy jellegzetes alteráció a stíluskörön belül,
– a bécsi klasszikus stílus körhöz tartozó formatani ismeretek

Ajánlott tananyag

– négyeshangzatok és fordításaik, szeptim szekvenciák,
– szubdomináns alterációk (nápolyi szext, mollbeli IV. fok, stb)
– a szűkített IV. fokú szeptim
– a szubdomináns alterációk helye és feladata a zárlatban
– mellékdomináns: I7, II7
– hangnemi kitérés, moduláció, +1, –1 kivintkör, a váltódomináns
– a késleltetés helye és szerepe a bécsi klasszikus zenében
– a bécsi klasszikus stíluskörhöz tartozó vokális és hangszeres formatani ismeretek: motívum, frázis, zenei, mondat, periódus (előtag–utótag, fél és egész zárlat), két és háromtagú formák, strófikus dal, dalforma, szonáta, variáció, szimfónia pl. Haydn, Mozart, Beethoven művein keresztül.

Követelmény

Tájékozódni a bécsi klasszikus stílus harmóniai és formatani jelenségeiben hallás után.
Kottából a tanult harmóniákat, zenei formákat részletesen elemezni.
A tanult harmóniai fordulatokat diktálás után, illetve fejből mintapéldákkal zongorázni és/vagy lejegyezni

Az év végi vizsga ajánlott anyaga:

– Két példa lejegyzése számozott basszussal, négy szólamban.
– Mintapéldák (szeptim és alterált hangzatokkal is) zongorázása 4#, 4b előjegyzésig.
– A tanult zenei formák felismerése hallás után.
– Harmóniai és formai elemzés készítése egy addig még nem tanult mű részletéről (kottából).

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

– a romantikus kis formák feldolgozása elsősorban dalokon és zongoradarabokon keresztül

Ajánlott tananyag

– további alterációk a szubdominánsokon (bő – terckvart, bő – szext, bő – kvintszext,) a bő kvintes akkordok és vonzataik
– mellékdominánsok valamennyi fokon és vonzataik
– modulációk távolabbi hangnemekben (diatonikus, enharmónikus stb.)
– a romantikus stíluskörhöz tartozó vokális és hangszeres formatani ismeretek pl. Schubert, Schumann, Liszt, művein keresztül.

Követelmény

Tájékozódni a romantikus (korai és késői) stílus harmóniai és formatani jelenségeiben hallás után.
Részletesen elemezni, kottából a tanult harmóniákat, zenei formákat.
A tanult harmóniai fordulatokat diktálás után, illetve fejből mintapéldákkal zongorázni és/vagy

lejegyezni.
Az év végi vizsga ajánlott anyaga:
– Két példa lejegyzése számozott basszussal, négy szólamban.
– Mintapéldák (szeptim hangzatokkal, alterált is) zongorázása 4#, 4b előjegyzésig.
– A tanult zenei formák felismerése hallás után.
– Harmóniai és formai elemzés készítése egy addig még nem tanult mű részletéről (kottából).

6. évfolyam
Fejlesztési feladatok
– A XX. század alapvető zenei irányzatainak megismerése.
– Az eddig tanult zenei anyag készségszintű alkalmazása
Ajánlott tananyag
– a nónakkordok
– a moduláció és a hangnemek kezelése a XX. sz. elején
– késleltetések, alterációk szokatlan módjai
– a harmóniai vonzások átalakulása, átalakítása
– az eddig tanult zenei anyag készségszintű alkalmazása
– a XX. századi stíluskörhöz tartozó formatani és harmóniai ismeretek pl. Debussy, Liszt, Puccini, a 2. bécsi iskola, Bartók és Kodály művein keresztül.
Követelmény
Tájékozódjon a tanult XX. századi stílus harmóniai és formatani jelenségeiben.
Tudja részletesen elemezni kottából a tanult harmóniákat, zenei formákat.
A tanult harmóniai fordulatokat diktálás után, illetve fejből mintapéldákkal zongorázni és/vagy lejegyezni
Az év végi vizsga ajánlott anyaga:
– Két példa lejegyzése számozott basszussal, négy szólamban.
– Mintapéldák (késleltetésekkel, alterációkkal is) zongorázása 4#, 4b előjegyzésig.
– A tanult zenei formák felismerése hallás után.
– Harmóniai és formai elemzés készítése egy addig még nem tanult mű részletéről (kottából).
További ajánlott tananyag évfolyambontás nélkül
Bárdos L.: Hangzatgyakorló I–II. (EMB Z. 60095/1–2.)
Dobszay L.: A hangok világa V–VI. (EMB Z. 6458–6459)
Dobszay L.: Mozart–album hegedűsöknek (EMB Z. 4726, 5946)
Frank O.: Hangzó zeneelmélet (TK ISBN 963 18, 2378 4)
Gárdonyi Z.: Elemző formatan (EMB Z. 3995)
Kesztler L.: Összhangzattan (EMB Z. 1184)
Ligeti Gy.: Klasszikus összhangzattan (Zeneműkiadó Bp. 1954.)
Ligeti Gy.: A klasszikus harmóniarend I–II. (Zeneműkiadó Bp. (Hármas–, négyeshangzatok) 1956.)
Pálfalvi J.: Bach Brandenburgi versenyei (EMB Z. 5971)
A. Schönberg: A zeneszerzés alapjai (EMB Z. 6248)
Weiner L.: A hangszeres zene formái (EMB Z. 1082)
Weiner L.: Az összhangzattan előkészítő Iskolája (EMB Z. 1104)

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje

– a bécsi klasszikus funkciós zene harmónia– és formavilágának alapvető jelenségeit,
– fel hallás után a tanult zenei formákat,
– fel hallás után és nevezze meg a tanult harmóniai fordulatokat.

A tanuló legyen képes

– az általa tanult hangszeres darabokban a tanult zenei formákat felismerni, az elméleti ismereteket az előadásban tudatosan alkalmazni,
– a tanult zenei formákat részletesen elemezni kottából,
– egyszerűbb zenei anyagban ének–zongora együtt–játékra,
– diktálás után a tanult harmóniai fordulatokat zongorázni.

A tanuló tudja

– diktálás után a feldolgozott harmóniai fordulatokat fokszámokkal, számozott basszussal vagy négyszólamúságban lejegyezni (szűk fekvésben),
– egyszeri hallás után a tipikus zenei formákat vázlatosan, illetve többszöri hallás után részletesen elemezni,
– az összetett autentikus kadenciát (4 #, 4 b előjegyzésig) emlékezetből, illetve példákat játszani, diktálás után zongorázni (4 #, 4 b előjegyzésig).

A tanuló ismerje meg

– a reneszánsz modális harmóniai fordulatokat (motetták alapján),
– a barokk polifon szerkesztésmódokat (Bach–invenciók és –fúgák alapján),
– a diatonikus összhangzattant, s egy–egy jellegzetes alterációt a stíluskörön belül,
– a romantikus kis formákat, elsősorban dalokon és zongoradarabokon keresztül,
– a XX. század alapvető zenei irányzatait.

A tanuló legyen képes

– a különböző tanult stílusok harmóniai és formatani jelenségeiben tájékozódni,
– kottából a tanult harmóniákat, zenei formákat részletesen elemezni,
– a tanult harmóniai fordulatokat diktálás után, illetve fejből mintapéldákat zongorázni.

A tanuló tudja

– alkalmazni a zeneelmélet tárgyban szerzett (formai, harmóniai, dallami) ismereteit az új, vagy a tanult hangszeres darabok elemzése során.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

Írásbeli és szóbeli vizsga

A vizsga feladatait az iskola állítja össze a feladatok alapján vagy a helyi pedagógiai programja alapján hasonló követelményszintű feladatsort állít össze.

A vizsga tantárgya és időtartama

Zeneelmélet tantárgy

Az írásbeli vizsga időtartama minimum 45 perc.

A szóbeli vizsga időtartama minimum 10 perc.

A vizsga tartalma

Írásbeli vizsga

– Négyszólamú példa számozott basszusának lejegyzése 4#, 4b előjegyzésig.

– Számozott basszus kidolgozása négy szólamban, szűk és tág fekvésben.
Szóbeli vizsga
– Minta példa zongorázása diktálás után
– Formatani elemzés kottakép után.
A vizsga értékelése
Általános zeneelméleti ismeretek alkalmazása (felhangok, hangközök, akkordok, a négyszólamúság szabályai)
Zenetörténeti tájékozottság, stílusismeret.
A tanult formai ismeretek alkalmazása.
A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök
Jól hangolt zongora,
Tábla (ötvonalas és sima),
Jó minőségű audio– és videoberendezés,

KAMARAZENE – VÁLASZTHATÓ

Az alapfokú művészetoktatási intézményben folyó kamarazene / társasének–tanítás – különösen a nem zenei pályára készülő tanulók esetében – az oktató–nevelő munka egyik legfontosabb tevékenysége.
A kamarazenei attitűd elsajátításához szükséges, hogy a tanuló rendelkezzen olyan személyes (fizikai és érzelmi), hangszeres és vokális kompetenciákkal, melyek nélkül a közösségi zenélés hatékony elsajátítása nem képzelhető el.
A kamarazene tantárgy alá tartozik a 2 fő feletti, tetszőleges összeállítású hangszeres és/vagy vokális szólamokból álló együttes.
A kamarazene főtárgyként az alapfokú hangszeres vagy vokális évfolyamok elvégzése után, de kötelezően választható, vagy választható tantárgyként is tanulható.

A kamarazene tanítás célja feladatai
Adjon lehetőséget a zene aktív művelésére és a kamarazene–irodalom megismerésére.
Képezzen a közösségi együttmuzsikálásra érzékeny, önálló zenei elgondolással bíró, alkotó muzsikusokat.
A kamarazenéléshez nélkülözhetetlen figyelemmegosztó és alkalmazkodóképesség fejlesztésével járuljon hozzá a tanulók személyiségének, egyéniségének formálásához.
Használja ki az együttmuzsikálás közösségformáló erejét, növelje a tanulók egymás iránti felelősségérzetét, használja ki a társas muzsikálás által nyújtott biztonságérzetet a szorongó tanulók gátlásainak feloldására.
Fejlessze a zenei hallást, az intonációs készséget, alakítsa és tudatosítsa a kamarazenei hallás fontosságát.
Gyakoroltassa rendszeresen a laprólolvasást, törekedjék a zenei anyag folyamatos, kottahű, zeneileg igényes megszólaltatására.
Tanítsa meg a tanulókat tájékozódni a partitúrában.
A tananyag megválasztásával a lehetőségekhez mérten igyekezzék sokoldalú képet adni az eltérő létszámú és hangszerösszeállítású együttesekről. Törekedjen a művek által a kamarairodalomban fellelhető zenei stílusok, műfajok lehető legszélesebb spektrumából választani.
Készítse fel a tanulókat amatőr kamaraegyüttesben való közreműködésre, tegye képessé őket a

kamarazene önálló művelésére, a szólamok önálló, technikailag és zeneileg igényes elsajátítására és megszólaltatására.

Fejlesztési feladatok

A kamarazene–oktatásban az évfolyamok fejlesztési követelményei a résztvevők egyéni tudásszintjétől, a hangszeres / vokális szólamok adott tanévre vonatkozó összeállításától függenek ezért minden kamaracsoportra érvényes, éves szintekre lebontott fejlesztési követelményeket nem lehet megadni.

Az alábbiakban a fejlesztési feladatokat a kamarazenélésre jellemző ismeretek és készségek szerint csoportosítva soroljuk fel, avval, hogy a képzés során ezek kialakítása és szintjének fejlesztése a képzés célja.

A társas muzsikálás gyakorlati ismeretei

– Beintés–leintés.
– Közös levegővétel és intés.
– Az „avizó" fogalma, sebességének tempó–meghatározó szerepe.
– Intés felütéssel való kezdésre.
– Lassítás, gyorsítás jelzése az intések sűrítésével, ritkításával, az alapegység megváltoztatásával.
– A kamaraegyüttes elhelyezkedésének szempontjai.
– A kottaállványok megfelelő magassága.

A kottaképre vonatkozó ismeretek

– Tájékozódási pontok: zifferek, ütemszámozás, betűjelzések.
– Generál szünet, tacet, több ütemes szünetek jelzése.
– Vi–de jel.
– A másik szólam apró kottával történő megjelenése.
– Játék partitúrából.

A hangolással, intonációval összefüggő ismeretek

– A hangolás módja az adott hangszer sajátosságaiból kiindulva
– A saját hangszer és a kamarapartnerek hangszerének hangolása. (C–hangolású illetve transzponáló jellege.)
– Transzponálás, a transzpozíció fogalma.
– A saját hangszer és a kamarapartnerek hangszerének intonációs és egyéb jellemzői.
– A saját hangszer intonációs hibáinak javítási lehetőségei (levegőmennyiség, szájtartás, kéztartás, vonótartás–módosítás, segéd– illetve tisztítófogások).
– A vokális intonációban a temperált hangszerekhez való alkalmazkodás elsajátítása
– A vokális intonáció és az adott előadóterem akusztikai kapcsolata
– Az akusztikus intonáció alapvető tudnivalói.
– A hangológép jelzései.

Ritmikai tudnivalók

– Izo és hetero ritmikus játék szólamon belül és a szólamok között A hemiola értelmezése, játékmódja.
– Ütemmutató nélküli kotta, bonyolult átkötött ritmusok, komplementer ritmusok.

A zenei stílusokra, műfajokra vonatkozó ismeretek

– A játszott művek formája, harmóniai világa
– A játszott művek elhelyezése a zenetörténetben.
– A disszonancia–konszonancia fogalma, felismerése, megvalósítása.
– Homofon zene.
– Polifon zene.
– Izoritmikus zene.
– Kánon, imitáció, fúga.
– Cantus firmus.
– Consort–muzsika.
– A leggyakoribb reneszánsz, barokk és klasszikus tánctételek, táncpárok (pavane–gaillarde, gavotte, saltarello, intrada, rigaudon, sarabande, musette, bourrée, menüett stb.).
– Ellenszólam.
– Basso continuo.
– A kamarazene–irodalom leggyakoribb műfajai: triószonáta, fúvósötös, vonósnégyes, stb.
– A kortárs zene által használt kottagrafikus jelek zenei jelentése

A kamarazenei játékkal összefüggő képességek, készségek fejlesztése
– Lapról olvasás.
– A belső hallás fejlesztése.
– intonációs készség.
– Az improvizációs készség fejlesztése (reneszánsz és barokk művekben, jazz–zenében).
– A figyelem megosztása a saját és a többi szólam, illetve az összhangzás közt.
– Alkalmazkodás a hangképzés, dinamika, karakter, stílus stb. terén.

1. évfolyam
Ajánlott tananyag
Homofon, izoritmikus táncok, korálok, egyszerű kánonok, kezdőknek szánt pedagógiai célú művek megszólaltatása.
Követelmények
A tanuló legyen képes
– megadott hangra önállóan hangolni,
– hangolni, intonálni a hangológép jelzéseinek megfelelően,
– be– illetve leintésre játékát pontosan megkezdeni (felütésre is), és befejezni,
– be– és leinteni,
– az avizó, a beintés alapján a helyes tempót azonnal felvenni,
– biztosan tempót tartani,
– intonációs hibáit javítani a tanár jelzései alapján,
– a tanár jelzései alapján hangerőben alkalmazkodni,
– homofon műben tájékozódni, hiba esetén visszatalálni.
A tanuló legyen tisztában
– saját hangszere intonációs jellemzőivel,
– a különböző ütemfajták ütemsúlyaival,
– a disszonancia–konszonancia súlyviszonyaival,
– a játszott művek stílusával, műfajával, formájával.

Az év végi vizsga javasolt anyaga
– Legalább két, rövid, különböző tempójú, karakterű műből (tételből) álló 6–8 percnyi zenei anyag

2. évfolyam
Ajánlott tananyag
Homofon, izoritmikus táncok, korálok, egyszerű kánonok, kezdőknek szánt pedagógiai célú művek megszólaltatása.
Követelmények
A tanuló legyen képes
– játék közben új tempót felvenni a partner jelzése alapján,
– lassítani–gyorsítani a partner jelzése alapján,
– tempóváltozásokat ő maga is jelezni,
– szükség esetén lebegésmentesen hangot képezni,
– legalább a hosszan álló harmóniákban, záróakkordokban önállóan intonálni a basszushoz vagy a stabil hangolású hangszerhez,
– disszonanciákat kiemelni a tanár kérésére,
– a tanár jelzése alapján szólamát – szerepének megfelelően – kiemelni vagy háttérbe helyezni,
– eltolt ritmusokat, hemiolákat stb. helyesen hangsúlyozni.
A tanuló legyen tisztában
– az együttesben szereplő hangszerek hangolásával (C–hangolású vagy transzponáló jellegével),
– a saját hangszerére jellemző intonációs hibák javítási lehetőségeivel,
– a játszott művek stílusával, műfajával, formájával.
Az év végi vizsga javasolt anyaga
– Koncertszerű, 6–8 perces, különböző tempójú és karakterű művekből (tételekből) álló műsor.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után
A tanuló legyen képes
– megadott hangra önállóan hangolni,
– hangolni, intonálni a hangológép jelzéseinek megfelelően,
– be– illetve leintésre játékát pontosan megkezdeni (felütésre is), és befejezni,
– be– és leinteni,
– az avizó, a beintés alapján a helyes tempót azonnal felvenni,
– biztosan tempót tartani,
– játék közben új tempót felvenni a partner jelzése alapján,
– lassítani–gyorsítani a partner jelzése alapján,
– tempóváltozásokat ő maga is jelezni,
– intonációs hibáit javítani a tanár jelzései alapján,
– homofon műben tájékozódni, hiba esetén visszatalálni.
A tanuló legyen tisztában
– saját hangszere intonációs jellemzőivel,
– a különböző ütemfajták ütemsúlyaival,
– a játszott művek stílusával, műfajával, formájával.
Ismerje
– a játszott kamarazenei anyag szerzőinek nevét, a művek címét, valamint tudja helyesen kiejteni és leírni azokat,

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Kamarazene főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

Két különböző stílusú és karakterű kamaramű vagy tétel koncertszerű bemutatása; Máriássy–Varasdy–Zilcz: Bevezetés a társas zenélés gyakorlatába I–II. (EMB), W. A. Mozart: Kürtduók (EMB), Kratochvil, J. K. Triók (Supraphon), Máriássy I. R. Reneszánsz művek (EMB 6974) Németalföldi mesterek művei három vagy négy hangszerre (Czidra L.) (EMB 8367 EMB 8368), Táncok és kontratáncok (Bali János szerk.) EMB14160, Kamaraének–mesterei (EMB 14058/A) nehézségi szintjén.

A vizsga értékelése

– megfelelés az előírt követelményeknek,
– helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
– hangszerkezelés,
– technikai felkészültség,
– állóképesség.
– hangképzés,
– intonáció,
– a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
– artikulációk és díszítések alkalmazása,
– helyes ritmus és tempó,
– speciális technikai elemek alkalmazása
– árnyalt dinamikák alkalmazása,
– változó tempók önállóan és együttesben,
– a vibrato helyes alkalmazása,
– előadásmód,
– alkalmazkodóképesség,
– szép, érthető szövegmondás (vokális kamarazene)

Továbbképző évfolyamok

3. évfolyam

Ajánlott tananyag

Bonyolultabb ritmikájú táncok, többszólamú kánonok, egyszerű polifon művek, népdalfeldolgozások megszólaltatása.

Követelmények

A tanuló legyen képes

– bonyolultabb átkötött ritmusokat, komplementer ritmusokat gond nélkül eljátszani,
– partitúrából játszani,
– a helyes intonációt crescendo–decrescendo során is megőrizni,
– segéd– illetve tisztítófogásokat önállóan alkalmazni,
– figyelmét megosztani a saját és a többiek szólama közt,

– saját szólamának szerepét önállóan felismerni, annak megfelelően szólamát kiemelni vagy háttérbe helyezni,
– figyelemmel kísérni az összhangzást is,
– a tanár útmutatásainak megfelelően hangképzésben, dinamikában, artikulációban stb. alkalmazkodni,
– a disszonanciákat önállóan felismerni, kiemelni és feloldani.
A tanuló legyen tisztában
– a játszott művek stílusával, műfajával, formájával,
– az együttjátszó hangszerek intonációs és egyéb jellemzőivel,
– az akusztikus intonáció alapvető tudnivalóival.
Az év végi vizsga javasolt anyaga
– Koncertszerű, legalább 8 perces, változatos, lehetőleg ciklikus művet is tartalmazó műsor.

4. évfolyam
Ajánlott tananyag
Bonyolultabb ritmikájú táncok, többszólamú kánonok, egyszerű polifon művek, népdalfeldolgozások megszólaltatása.
Követelmények
A tanuló legyen képes
– együttesével önállóan elhelyezkedni a próba illetve a koncert színhelyén, az akusztikai és egyéb körülményeket is szem előtt tartva,
– folyamatosan, kottahűen lapról olvasni,
– ütemmutató nélküli szólamban ritmikailag tájékozódni,
– minimális mértékben díszítéseket improvizálni (reneszánsz, barokk művekben, jazzben),
– polifon műben „elúszás” esetén – partitúrából játszva – visszatalálni,
– saját szólamán belül és a partnerekhez is önállóan intonálni,
– saját hangszerén önállóan tisztítófogásokat keresni és alkalmazni,
– önállóan alkalmazkodni a hangképzés, dinamika, stílus, artikuláció stb. terén,
– kb. félórányi műsort koncentráltan, koncertszerűen végigjátszani.
A tanuló legyen tisztában
– a játszott művek stílusával, műfajával, formájával.
Az év végi vizsga javasolt anyaga
– Koncertszerű, különböző stílusú művekből vagy egy hosszabb előadási darabból álló legalább 8–10 perces műsor.

5. évfolyam
Ajánlott tananyag
Szonáták, divertimentók, nehezebb polifon művek megszólaltatása.
Követelmények
A tanuló legyen képes
– készségszinten használni az elmúlt négy évben tanult ismereteket.
– irányítani a kamaracsoport játékát ill. alkalmazkodni az irányításhoz
– önállóan kijavítani ill. kijavíttatni a felmerülő intonációs problémákat
– meghallani, felismerni a tempóvétel következtében kialakuló pozitív és negatív zenei folyamatokat

– a lapról olvasott anyagban is elhelyezni a helyes artikulációt
– az adott zenemű stílusához igazodó artikuláció, hangképzés megvalósítására
– önállóan olvasni a XX.sz.– i kottaképet
– önállóan kialakítani a barokk díszitéseket
– önállóan improvizálni megadott zenei anyagra a társai szólamához alkalmazkodva
A tanuló legyen tisztában
– a játszott művek stílusával, műfajával, formájával
Az év végi vizsga javasolt anyaga
– Koncertszerű, különböző stílusú művekből vagy egy hosszabb előadási darabból álló legalább 8–10 perces műsor

6. évfolyam
Ajánlott tananyag
Szonáták, divertimentók, nehezebb polifon művek megszólaltatása.
Követelmények
A tanuló legyen képes
– teljesen önállóan alkalmazkodni a hangképzés, dinamika, stílus, artikuláció stb. terén,
– teljesen önállóan kialakítani az adott zenemű stílushű előadásához illő hangképzést, dinamikát, artikulációt stb.
– az előző évek ismeretanyagának teljesen önálló alkalmazására, „koncertszerű" lapróljátékra
– kb. félórányi műsort koncentráltan, koncertszerűen végigjátszani
A tanuló legyen tisztában
– a játszott művek stílusával, műfajával, formájával
Az év végi vizsga javasolt anyaga
– Koncertszerű, különböző stílusú művekből vagy egy hosszabb előadási darabból minimum 10 perces műsor.

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után
A tanuló legyen képes
– bonyolultabb átkötött ritmusokat, komplementer ritmusokat gond nélkül eljátszani,
– partitúrából játszani,
– a helyes intonációt crescendo–decrescendo során is megőrizni,
– figyelmét megosztani a saját és a többiek szólama közt,
– saját szólamának szerepét önállóan felismerni, annak megfelelően szólamát kiemelni vagy háttérbe helyezni,
– figyelemmel kísérni az összhangzást is,
– polifon műben „elúszás" esetén – partitúrából játszva – visszatalálni,
– saját szólamán belül és a partnerekhez is önállóan intonálni,
– önállóan kialakítani az adott zenemű stílushű előadásához illő hangképzést, dinamikát, artikulációt stb.
A tanuló legyen tisztában
– a játszott művek stílusával, műfajával, formájával,
– az együttjátszó hangszerek intonációs és egyéb jellemzőivel,
– az akusztikus intonáció alapvető tudnivalóival.
Ismerje

– az egyes tételtípusok jellegzetességeit.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Kamarazene főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

Két különböző stílusú és karakterű kamaramű koncertszerű bemutatása. A játszott művek tükrözzék a 6. évfolyamon elvárható nehézségi szintet; Devienne, F. Triók Op.21, Buxtehude: Laude Sion – kantáta, Gabrielli: Five Ricercar, Mihály A.: Kis toronyzene, Scheidt, Brass quintets I–II, Locatelli Triószonáták Op.5, Haydn Divertimentók, Mozart Négykezes szonáták, Brahms: Waltzer, Kerényi: Társasének nehézségi szintjén.

A vizsgaanyagot lehet kottából játszani.

A vizsga értékelése

– megfelelés az előírt követelményeknek,
– helyes légzés, testtartás, hangszertartás,
– hangszerkezelés,
– technikai felkészültség,
– állóképesség.
– hangképzés,
– intonáció,
– a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
– artikulációk és díszítések alkalmazása,
– helyes ritmus és tempó,
– speciális technikai elemek alkalmazása
– árnyalt dinamikák alkalmazása,
– változó tempók önállóan és együttesben,
– a vibrato helyes alkalmazása,
– előadásmód,
– alkalmazkodóképesség,
– szép, érthető szövegmondás (vokális kamarazene)

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

A tanulandó művek stílusának, műfajának megfelelő, jól hangolt billentyűs hangszer (zongora, csembaló, spinét, esetleg elektromos hangszer).

Kottaállványok.

Hangológép.

Metronóm.

15. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

15.1 Pedagógiai program érvényessége

Az iskola 2020. szeptember 1. napjától kezdi meg a nevelő és oktató munkáját e program alapján. A pedagógiai programban található NAT 2020 helyi tantervek felmenő rendszerben kerülnek bevezetésre, illetve kiegészítésre. A mellékletként szereplő helyi 2012-es NAT tantervek ezzel együtt kerülnek kivezetésre. A dokumentum felülvizsgálata minden év március 31-ig történik.
A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.

15.2 A pedagógiai program hatálya

A pedagógiai program az intézmény minden alkalmazottjára, valamint az intézménnyel szerződéses jogviszonyban állókra vonatkozik. A pedagógiai programot az intézményvezető előterjesztése után a nevelőtestület fogadja el – a szülői szervezet és a diákönkormányzat egyetértési jogának gyakorlása mellett. A pedagógia program a fenntartó jóváhagyásával lép hatályba és 4 tanévre szól, de jogszabályok változása vagy bármely, a pedagógiai programot érintő változás esetén felülvizsgálandó és szükség esetén módosítható. Ezzel egyidejűleg hatályon kívül kerül az előző pedagógiai program.

15.3 A pedagógiai program közzététele

A Szent Pantaleimon Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Pedagógiai Programja a következő helyeken kerül közzétételre:
A pedagógiai programot nyilvánosságra kell hozni a KIR közzétételi listáján, valamint az intézményi honlapon.
A pedagógiai program megismerése alapvető fontosságú a szakmai munkavégzés szempontjából, így elhelyezésre kerül egy-egy nyomtatott vagy elektronikus példánya

- az iskola fenntartójánál
- az iskolai könyvtárban, hogy azt a szülők és a tanulók szabadon megtekinthessék
- a tanári szobában, hogy azt a pedagógusok szabadon megtekinthessék,
- az intézményvezetői irodában, hogy az arra jogosultak törvényi, szakmai-pedagógiai ellenőrzés során megnézhessék.

A szülők, tanulók részére – kérésükre -, az intézmény köteles tájékoztatást adni a pedagógiai programról.

15.4 Legitimációs záradékok

A pedagógiai programot az intézmény nevelőtestülete elfogadta: Dunaújváros, 2024. április 15.

.....	Fazekas Andrea
az alkalmazotti közösség vezetője	Alapfokú Művészeti Iskola intézményegység-vezető

Egyetértését nyilvánította a szülők képviseletében: Dunaújváros, 2024. április 15.

Kálmán Edit
a szülői szervezet vezetője

Egyetértését nyilvánította a DÖK képviseletében: Dunaújváros, 2024. április 15.

Orbán Zsófia
a Diákönkormányzat vezetője

A pedagógiai programot készítették az intézmény pedagógusainak segítségével:

Szőládi Zoltán	Kovács István
igazgató	lelki igazgató

Jóváhagyta: Hajdúdorogi Metropolitai egyház, mint fenntartó
Debrecen, ...

Kocsis Fülöp
Fenntartó